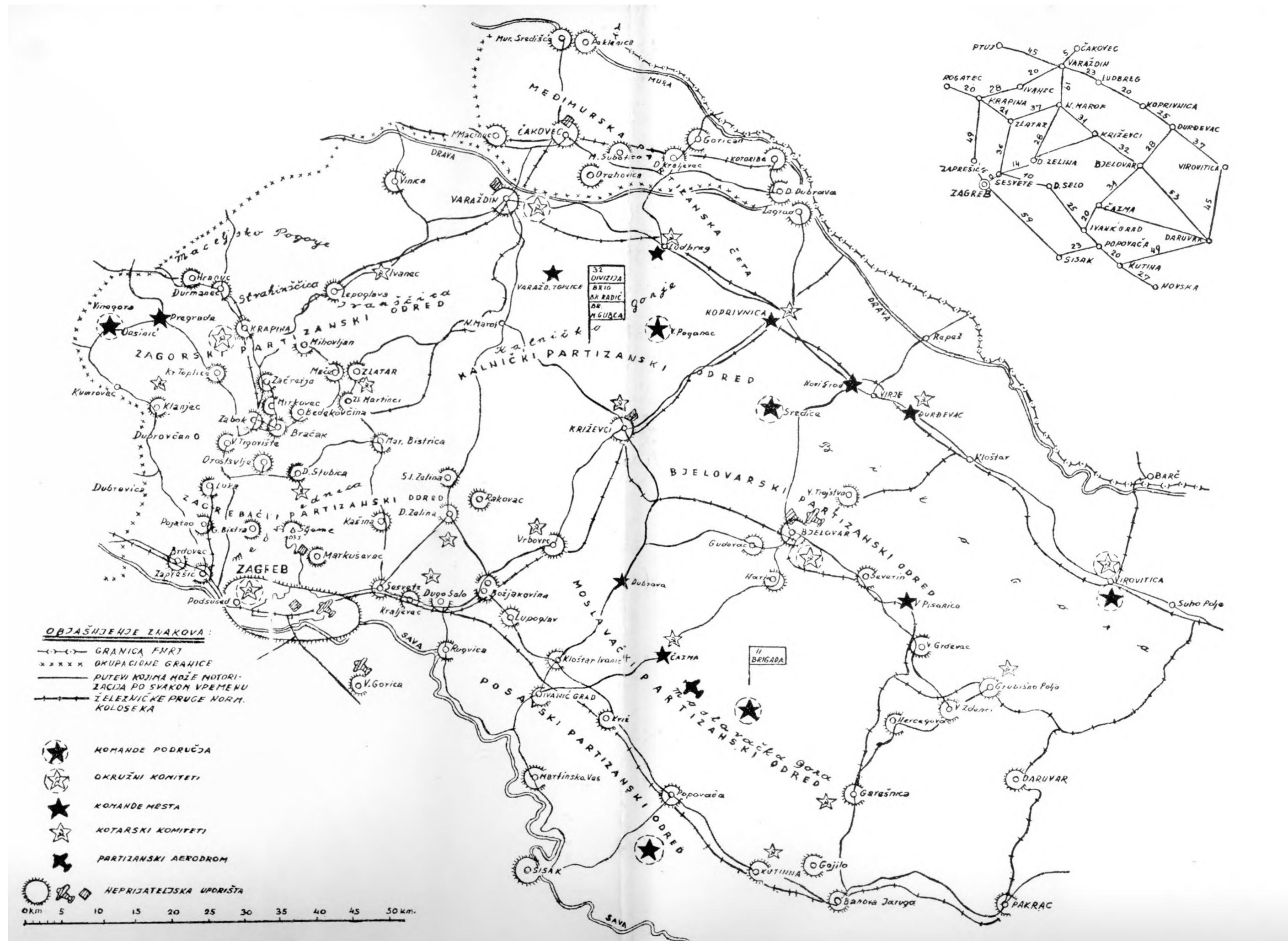

OSLOBOĐENA TERITORIJA KRAJEM 1943. I POČETKOM 1944. GODINE

Knjiga posvećena 30. obljetnici oslobođenja naše zemlje

Glavni i odgovorni urednik:
Emil IVANC

Redakcija:
Milan BRUNOVIC
Emil IVANC
Ivo ROBIĆ
Izidor ŠTROK

Likovni urednik i kreator naslovne strane:
Boris DOGAN

Izbor slika izvršila Redakcija

Tehnički urednici:
Josip ŠOIĆ, inž.
Emil IVANC
Marijan GRAKALIĆ

Lektor i korektor:
Marijan GRAKALIĆ

Recenzenti:
arhivar — Marijan RASTIĆ (povjesničar)
pukovnik Žarko MILIČEVIĆ

Izdavač:
-**ZAGREB**-, Izdavačko i propagandno poduzeće
Zagreb, Kranjčevićeva 4/a

Za izdavača:
Josip ŠOIĆ, inž.

Tisk:
-**ZRINSKI**- Čakovec

TRIDESET DRUGA DIVIZIJA

„Ljudi i događaji
32. divizije
u narodnooslobodilačkoj
borbi“

UMJESTO PREDGOVORA

U cijelosti općejugoslavenskog oslobodilačkog rata i revolucije sjeverozapadni dio Hrvatske dao je značajan doprinos.

Na čelu organizirane borbe protiv okupatora i domaćih izdajnika nalazila se Komunistička partija Jugoslavije sa svojim sekretarom drugom Titom.

S razvojem općenarodnog otpora okupatoru i domaćim izdajnicima KPH je vršila na području sjeverozapadne Hrvatske mobilizaciju svih antifašističkih snaga, sproveđeći na taj način odluku CK KPJ za općenarodni ustanak.

Održane su kotarske i okružne partijske konferencije na kojima je konkretiziran zacrtani put, kojim je Komunistička partija Jugoslavije pozvala narode Jugoslavije na ustanak.

Upornim i sistematskim radom komunista na terenu i stvaranjem prvi partizanskih jedinica 1941. godine, pretežno od komunista, ostvareni su uslovi za stvaranje većih partizanskih jedinica, od odreda do divizije. Taj slavan period u povijesti Komunističke partije nije obrađen, i on zahtjeva posebnu obradu. Isto tako, zahtjeva posebnu obradu rad Partije u jedinicama; počevši od čete, bataljona, pa sve do divizije, posao koji su obavljali pomoćnici komesara jedinica, bataljonskih biroa odnosno biroa i komiteta brigada i divizije.

Ova knjiga pruža čitaocima mogućnost svestranijeg upoznavanja borbenog puta jedinica, čije je operativno područje bilo na pragu Zagreba, na području najosjetljivijem za okupatora i njegove pomagače.

Knjiga predstavlja dokumenat, koji svjedoči o snazi i utjecaju Komunističke partije u Hrvatskom Zagoru, Prigorju, Medimurju, Podravini, Biogradu i Kalniku. Dakle, u krajevinama naseljenim 93% Hrvatima, industrijskim centrima kao: Zagreb, Varaždin, Krapina, Koprivnica i drugi, što je sve imalo odraza i na stav pomenutih jedinica. Knjiga je jedinstvena po strukturi i sadržaju. Podijeljena je u četiri dijela, i to:

Prvi dio: Obuhvaća spisak boraca (oko 10 000) koji su prošli kroz jedinice 32. divizije i Zapadne grupe odreda, kao i spisak boraca (oko 2 500) poginulih u 32. diviziji i Zapadnoj grupi odreda za vrijeme NOR-a.

Dруги dio: Sadrži kalendar najvažnijih dogadaja jedinica 32. divizije i Zapadne grupe odreda: Udarne brigade »Braća Radić«, Prve udarne Zagorske brigade, Brigade »Matija Gubec« i Brigade »Pavleka M. Miškina«, Kalničkog partizanskog odreda, Zagrebačkog partizanskog odreda i Zagorskog partizanskog odreda. U kalendaru dogadaja pomenutih jedinica zabilježeni su i važni datumi pojedinih manjih jedinica kao Međimurska četa, Križevački bataljon i druge.

Treći dio: Obuhvaća dokumente jedinica 32. divizije, štaba 32. divizije i dokumente X. korpusa »Zagrebačkog«, a koji se odnose na 32. diviziju ili njene jedinice, kao i dokumente neprijateljskih vojnih formacija.

Četvrti dio: Obuhvaća rekonstrukcija štabova i komandi divizije, brigada, odreda i komande područja. U tom dijelu knjige se pojedina imena spominju više puta, to zato što su jedni poginuli, a drugi dolazili na njihova mesta, što su pojedinci iz nižih ranijih funkcija dolazili na više, itd.

Sva četiri dijela popraćena su sa sedamdeset slika, autentičnih dokumenata, slikanih za vrijeme rata i obuhvačaju sve brigade i odrede. U knjizi su također i dvije skice iz kojih se vidi djelokrug dejstva 32. divizije.

Redakcija formirana od strane X. korpusa »Zagrebačkog« želi da se i ovom prilikom zahvali brojnim suradnicima, koji su doprinjeli da se mnogi događaji i ljudi, borci 32. divizije i Zapadne grupe odreda, ne zaborave.

REDAKCIJA

SPISAK BORACA 32. DIVIZIJE I ZAPADNE GRUPE ODREDA

U ovoj knjizi koja govori o 32. diviziji u NOR-u i socijalističkoj revoluciji želja nam je da predstavimo imena i prezimena svih boraca pripadnika jedinica 32. divizije i Zapadne grupe odreda. Ideja da se sastavi spisak boraca, koji su prošli kroz 32. diviziju, živjela je u nama i bila naša moralna obaveza još od 1953. godine kada je drugi Tito

»Ja znam vrlo dobro kakve su nam ogromne koristi učinile jedinice i borci vaših brigada X korpusa u vrijeme kada smo se nalazili u najtežoj situaciji, tokom četvrte, Pete, Šeste i Sedme ofanzive. Uvijek smo u tim teškim časovima apelovali na sve naše borce širom zemlje, a naročito u ovim krajevima, da zadaju okupatoru što veće gubitke, da ga onemogućavaju da dovlači materijal i trupe za borbu protiv nas u Bosni, Hercegovini, Crnoj Gori i tako dalje. Danas mogu s ovog mjesta da izrazim svoju zahvalnost što su naši borci tako savjesno i požrtvovano izvršavali naređenja koja su dobivali od Vrhovnog štaba«.

Tog dana je jedna grupa boraca 32. divizije uzela na sebe obavezu da prikupi imena pripadnika 32. divizije. Posebno tadašnjim procjenama broj poginulih 'kretao se od 3 000 – 4 500 drugarica i drugova. I na tome se počelo raditi. Kasnije, 1959. godine taj posao je preuzeo na sebe Odbor za proslavu 15-godišnjice formiranja 32. divizije. Napravljen je jedan spisak boraca i rukovodilaca 32. divizije na osnovu pronađenog spiska u Vojnoistorijskom institutu u Beogradu. Spisak je nadopunjena sa 1 200 novih imena, koja ranije nisu bila uvrštena. Rad na tome još time nije bio završen, jer je nastavljeno upotpunjavanje ovog spiska na cijelom području sjeverozapadne Hrvatske. Tako je nastao prvi potpuniji spisak boraca koji je sadržavao oko 6 500 učesnika 32. divizije.

je nastao prvi potpuniji spisak boraca koji je sadržavao oko 6 500 učesnika 32. divizije.

Uzimajući u obzir izvjesne korekture 'koje je u međuvremenu izvršila radna grupa X korpusa »Zagrebačkog« odštampala je u veljači 1970. godine u 300 primjeraka »Spisak boraca 32. divizije i Zapadne grupe odreda« i poslala ga svim općinskim organizacijama SUBNOR-a i mnogim pojedincima na dopunu. Ti su spiskovi stavljeni na uvid i osnovnim organizacijama SUBNOR-a. Nakon toga smo dobili nove primjedbe i dopune i kojima smo poslije provjere dopunili spisak boraca i koji sada broji preko 10 000 učesnika 32. divizije i Zapadne grupe odreda.

Broj poginulih boraca 32. divizije i Zapadne grupe odreda u NOR-u iznosi oko 2 500. U ovoj akciji prikupljanja podataka o pripadnicima 32. divizije učestvovale su sve organizacije Saveza udruženja boraca NOR-a na čijem je terenu svojevremeno ratovala 32. divizija i Zapadna grupa odreda. Pored organizacija SUBNOR-a ti većim mjestima okupljali su se i bорci 32. divizije i dopunjivali i provjeravali spiskove. Vrlo aktivni su bili borci i rukovodioци 32. divizije koji žive u Zagrebu, okupljeni oko SUBNOR-a Zagreb, i grupa boraca koji žive ili su živjeli ti Beogradu, okupljeni oko Mirne Manošović i Milićevića Glubaka.

ljeni oko Mirne Manojlovića i Milivoja Gluhaka.
Da rad nije bio tako organiziran, da nije u njemu aktivno učestvovalo stotine boraca, pripadnika ratne 32. divizije, taj spisak bi bio mnogo siromašniji.

Iako je to sve učinjeno, moguće je da se iz spiska ipak nekoga ispustilo, pa se i ovom prilikom obavezujemo u drugoj knjizi 32. divizije dati dopunu.

U cijelom toku ove višegodišnje akcije, štampa, radio i TV aktivno su učestvovali, pozivajući pripadnike 32. divizije X korpusa »Zagrebačkog« da pošalju podatke radnoj grupi koja je radila na prikupljanju imena učesnika jedinica 32. divizije.

jedinica 32. divizije.
Tko su ti borci, koji su sa svim našim narodima i narodnostima Jugoslavije, iz Zagreba, iz Hrvatskog Zagorja, Prigorja, Međimurja, Kraljice, Bilogore i Podravine svojim životima i krvlju stvarali nove ljudske odnose, stvarali temelje nove socijalističke Hrvatske i Jugoslavije. To su bili uglavnom mlađi ljudi i djevojke do 25 godina života, dok je svega 20 posto bilo starijih boraca. Divizija je bila sastavljena pretežno od seljaka i radnika, te jednog dijela intelektualaca. U svom sastavu imala je u prosjeku 30 posto članova KPJ i toliko članova SKOJ-a. Takvu socijalnu strukturu treba tražiti u buntovnim i revolucionarnim tradicijama ovog dijela naše domovine, a posebno u ispravnosti i beskompromisnoj politici Komunističke partije koja je još u staroj Jugoslaviji postavila čvrstu osnovu i zadržala povjerenje naroda, koje je u toku revolucije prema njoj stalno raslo.

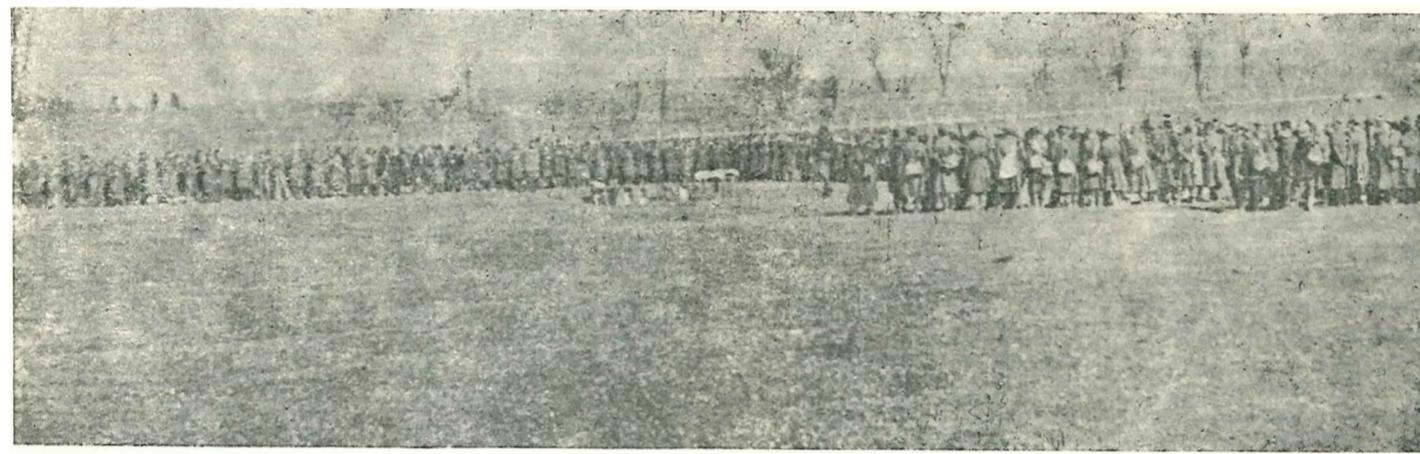
Po nacionalnoj strukturi 32. divizija je bila sastavljena od preko 90% Hrvata i ostalih boraca što će čitalac naći u dokumentima 32. divizije, koji se ovdje objavljuju. Takav je sastav, pored ostalog, zadao okupatoru brige na koje nije računao stvaranjem lažne »Nezavisne Države Hrvatske«. O tome je drug Tito u citiranom govoru dao slijedeću ocjenu:

»Pitam vas, drugovi i drugarice, što bi bilo da se hrvatski narod slučajno nije odazvao pozivu Komunističke partije? Šta bi bilo poslije od svega toga? Razumije se, najveću štetu pretrpio bi sam hrvatski narod, a i svi ostali narodi naše zemlje. Ali, zdrav politički smisao i poštenje i svijest i ponos naroda u Hrvatskoj spriječili su da na njemu ostane takva ljaga kakvu mu je Pavelić htio nanijeti. Krvlju je oprana sramota koju je Pavelić htio nanijeti hrvatskom narodu, krvlju na teritoriju Slavonije, Moslavine, Hrvatskog Zagorja i širom Hrvatske. I dalje: Najveća tekovina koju su baš boroi na ovom terenu izborili i postigli jeste bratstvo i jedinstvo. U ovim krajevima je mržnja koju su sjiali bivši nenarodni upravljači iz Hrvatske i Srbije, a i drugi, isprana krvlju najboljih sinova naših naroda. Naši borci na ovom terenu uspjeli su da idu rame uz rame i hrvatski sinovi, i srpski sinovi i sinovi drugih naroda.

Treba napomenuti da se redakcija zadržala u ovoj knjizi samo na onom dijelu boraca koji su se borili u 32. diviziji i Zapadnoj grupi Odreda, ne šireći spisak onih boraca koji su se iz sjeverozapadne Hrvatske borili u drugim jedinicama širom naše domovine. Redakcija nije unašala u spisak borce ikoji su u raznim vidovima kroz društvene o-političke organizacije ili udarne grupe učestvovali u NOB ili koji su ubijeni kao žrtve fašističkog terora. Svima njima i ovom prilikom hvala. Redakcija se tematski pridržavala 32. divizije i Zapadne grupe odreda smatrajući za potrebno, da se u slijedećim knjigama obrade društveno-političke organizacije, pozadinske ustanova, narodnooslobodilački odbori. Posebno smatra nužnim obraditi stvaranje i razvoj Komunističke partije u Zagrebačkoj oblasti.

Obradom ove teme moći će se u potpunosti sagledati napor komunista bez kojih ne bi ni bilo 32. divizije. Tek će se onda moći potpunije sagledati uloga komunista u tom dijelu naše domovine, čiji su ljudi bili duboko zadojeni borbom za staru pravicu koju su im ostavili u nasljeđe velikani Seljačke bune: Matija Gubec, Ivan Pašanec i hiljade boraca za bolje i pravednije društvo, za socijalnu i klasnu pravicu.

Duh Matije Gupca i drugih seljačkih vođa živio je i buktao svih 400 godina. Svako stoljeće bilježi razdoblja kada su ljudi pokušali da bunama i pobunama dođu do svoje pravice na tlu bližej daljnje zagrebačke okoline. Tek je naša narodna revolucija uspjela da vjekovne težnje pretvori u stvarnost. Za nju su također zaslužni pripadnici 32. divizije i Zapadne grupe odreda.

Zakletva boraca 32. divizije NOVJ
Veliki Ženci 1944

S P I S A K

boraca 32. divizije i Zapadne grupe Odreda

Imena ispred kojih su zvijezdice, to su borci poginuli u NOB-i, Crtice (povlaka) ispred imena i prezimena to su borci koji su za vrijeme borbe u toku NOB-e nestali, pa se nije moglo utvrditi da li su se izgubili u borbi, da li su poginuli, ili su zarobljeni po neprijatelju.

Abramovac Pavao	Andrajić Josip	'Antoljak Mato	Babec Petar
Abramović Đuro	Andrajić Tomo	*Antoljak Mijo	Babić Ivan
*Abramović Marko	Androlić Drago	Antonić Dragutin	Babić Ahmed
Acinger Franjo	Androlić Ljudevit	Antonić Maksa Josip	Babić Drago
Acketa Vlado'	Andrešev Slavko	Antonić Josipa Nikola	Babić Gruje Drago
Adamić Đuro Franjo	Andrejko Vasiljev	Antonić Stanko	Babić Dragutin
Adžaga Milan	Andreci Pi jetro	An tuno v Sergi je Mihajlo	Babić Franjo
Adžaga Milenko	Andrijašević Mato	Antunović Ivan	Babić Imbro
Adžaga Milivoj	Andročec Mato	Apelshofer Rudolf	Babić Ivan
Adžić Drago	*Andročec Vinko	Arači Đuro	Babić Ljudevit
Adžić Nikole Dragutin	Androkovit Tomo	Arači Josipa Đuro	Babić Stj. Mijo
Afet Alojz	Androlić Tonio	Aradinović Milan	Babić Mijo
Agner Karlo	Androšec Slavko	*Aragović Mato	Babić Mirko
Agres Ivan	Andrović Josip	*Aragović Mato	Babić Slava
Ajkunić Huso	Andrusi Stjepana Josip	Arambašić Luka	Babić Tomo
Akšan Petar	Andel Franjo	'Arambašić Stevo	Babić Vinko
Alabardić Kemal	Andelić ?	*Araminec Stjepan	Babec Ivan st.
Albert Željko	Andelić Mladen	Arapađec Alojz	Babec Ivan
Albin Slavica	Andelić Nedjeljko	Arbonić Viktor	Babec Jakob
Albin Željko	Andelić Nenad	*Arbutina Petar	Bacak Mijo
Aleka Mato	Andelić Razika	Artić Ivan	Bacan Izidor
Aleksa Mato	*-Anić Slavko	Artić Janko	Baćan Tomo
Aleksa Slavko	Anipperger Martin	Artić Mirko	Baćanek Živko
Aleksa Stanko	Antelj Laza Jovo	Atlija Todor	Baćanek Zvonko
*Aleksejević Aksomev	*Antol Janoš	*Augustinić Zvonko	Bacani Franjo
Alfanasev Ivan	Antolić August	Augustinov Nikola	Bacani Ivan
Alić Mehmed	*Antolić Edo	Aunger Franjo	Baćani Izidor
*Alijević Humbert	* Antolić Ivan	Aurer Antun	Baćanić Branko
Alilović Alija	Antolić Ivan	Aušperger Martin	Baćanović Slavko
Alkalaj Boris	Antolić Mato	Aušperger Mato	Baćar Ivana Ivan
Almer Đuro	*Antolić Mile	Aušperger Mijo	Bacar Stjepan
Ambroš Mijo	*Antolić Milena	- Avgustinović Nikola	Baćek Mijo
Ambros Slavko	*Antolić Stjepan	Avizović Branko	Baćić Veljko
Ambruš Jožef	Antolić Vjimir	Azis Mustafa	Baćković Slavko
Amišić M. Jovo	Antolić Vinko		Baćun Ivan
*Ančić Josip	Antolković Nikole		Baćan Stjepan
*Andanović Selima Adam	Stjepan	Ban Ivan	Baćani Tomo
Anderban Martin	* Antolković Tomo	Babec Ivan	Baćani Marija
Andolin Martin	*Antoljak Andrija	Babec Đure Ivan	Baćar Viktor
Andračić Ljudevit	*Antoljak Ivan	*Babec Florijan	Baćek Stjepan

Badalić Ivan	Barinov Petar	Balatinuš Roko	Banak Franjo
*Badalić Ivana Stjepan	Barišić Vinko	Balen Ivan	Banak Jozo
*Badalin Branko	Barkić Josip	Balen Šime	Banak Mijo
*Badjan (Bajdaš) Šandor	■ Barle Ljudevit	Baler Šime	Banak Stjepan
*Badinovac Nikole	Barlen Antun	*Baletić Vejko	Banda Josip
Branko	*Barondić Imbro	Balić Mate Ivan	Bandola Štefica
Badnjarek Miloš	*Barondić Mirko	*Balić M. Lovro	-Bandolf Štefica
Badović Pavla Josip	*Barovec Juraj	Balić Marko	*Baniček August
Badovinac Ružica	Baršić Ivica	Balić Nikola	Baniček Božo
Badovinac Nevenka	Bartol August	Balić Tomo	Baniček Slavko
Badovinec Ilijе Nikola	Bartol Franje Dragan	*Balić Jerko	Banič Božo
Badovnjak Martina	*Bartol Janko	*Balić Josip	Banič Franjo
Stjepan	Bartol Stjepan	*Balić Kuzman	Banič Ivan
Badulić Andrija	*Bartolek Janka Gabro	Balin Stjepan	*Banič Mate Josip
Bajdur Ljudevit	*Bartolek Janka Janko	Balog Stjepan	Banič Rudo
Bah Zvonko	*Bartolić Đuro	Baloh Fridrik	Banič Stjepan
*Babić Josip	*Bartolić Franjo	Balon Rudo	*Banič Rudolf
"Bahmet Stjepan	Bartolić Janko	*Balotinac Stjepan	*Banič Vladimir
Bahmet Tomo	Bartolić Josip	*Baltelk Đuro	*Banič Zvonko
Baković Joža	Bartolić Mijo	Baltić Đuro	*Banijšek Dragutin
Bahun Zvonko	Bartolić Stevo	*Baltić A. Josip	Banman Ivo
Bahunečki Mirko	Bartovčak Stjepan-Voljan	Baltić Mato	Banovac Drago
Bajalić Dr. Alenka	Bartovček Andrija		
*Bajdak Božo	Bartulin Drago		
"Bajević Slavko	Barušić Ljudevit		
Bajić Ante	Barulek Slavko		
Bajić Milorad	Basara Vinko		
Bajs Ivan	Basara Petar		
Bajser Đuro	Basrela Franjo		
Bajser Franjo	Basta Ivica		
*Bajser Josip	Bastarić Emil		
Bajslar Franjo	Bastić Šime		
Bajsvanov Boltoppek	Bastoe Miloš		
Bajšek Lovro	Bastolić Ivana Josip		
Bait Franjo	Bastolić Milan		
Bajušak Josip	Bašćan Đuro		
*Bajža Josip	Bašić Dušan		
Bakarić Ivan	Bašić Petra Eduard		
*Bakarić Stanko	Bašić Veljko		
Bako Josip	Baškin Branko		
Bakrač Branko	Bašković Jure		
Bakran Andrija	Bašković Slavko		
Bakran Rudolf	Bašljan Mirko		
Baksa Stjepan	Bat Ljudevit		
Bakšić Mile Josip	*Bat Martin		
*Balaba Martin	*Batarelli Mate		
*Balagnjev Ivan	Batinac Alojz		
Balak Martina Stjepan	*Batinac Dušan		
*Baiala M. Martin	*Batinac Joco		
Balan Rudo	*Batinac Milan		
Ban Ivan	Batinac Nikola		
Barberić Pavao	*Batinac Petar		
Barberić Ivan	*Batinac Savo		
Barbir Josipa Miško	Batinac Stevo		
Barbonić Slavko	Batinac Veljko		
Barek Drago	Batinic Ivan		
Barenski Mirko	Batreñjak Mate Vučko		
Baretić Martin	Baudović Nikole Petar		
Baricević Nikole Tomo	Bauer Valter Horst		
Barić Filip	Bauer Josip	Baluh Stjepan	Banta Josipa Stjepan
Barić Ivan	Bauman Josipa Josip	Bal ja Zora	Banuek Slavko
Barić Jovan	Baumiler Josipa Otto	*Baljan I. Slavko	*Ban jačk Dragutin
Barić Juraj	Baus Stjepan	*Bamlek Slavko	Banješ Franjo
Barić Mijo	Bazarata Stjepan	*Ban Branko	Barabradić Pero
Barić Lovro	Bazardja Stjepan	Ban Franjo	"Barac Mića
*Barić Stjepan	Balanek Regina	Ban Ivan	Barac Micika
*Barić Tomo	Balaš Franjo	*Ban Martin	Barac Miroslav
Barija Josip	Balaš Ruža	- Ban Milivoj	Barać Ivan
*Barijanec Ivan	*Balaš Petra Zvonko	Ban Mirko	"Baragović Mato
*Barišić A. Ivan	*Balaš Zvonko	Ban Nikole Stjepan	Barajević Radmila
*Barišić Franjo	Balaško Josip	Ban Štefica	"Barak Aleksandar
Barimac Salka Abdulah	Balatinac Franjo	Ban Valent	Baranda Stjepan
		Ban Zvonko	Baranić Milan
			Baranić Melko

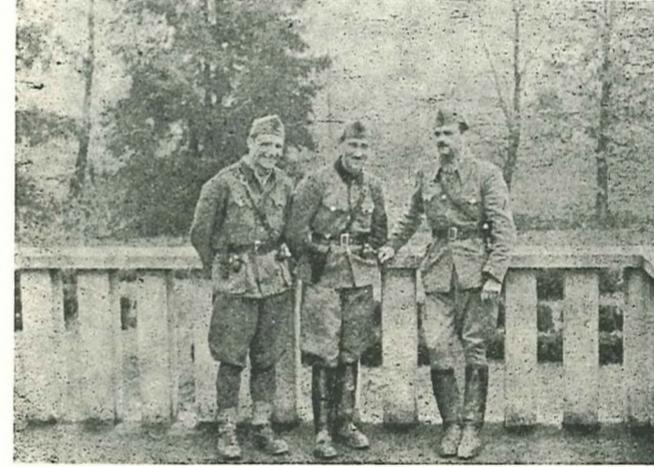
Na Bilogori 1944 agitprop i sanitet 32 divizije
(Jovica Fraz, Dušanka Mandić, Šasa Bureča
i dr.)

*Barat Stjepan	Belec Stjepan	Benkovčan Stjepan	Bezjak Ivan
'Barbaric J. Franjo	Beli Franjo	Benković Andrija	Bezjak Mijo
'Barbaric Ivan	Beli Marija	Bensan Adolf	Bezjak Milan
'Barbaric H. Jelica	Beli Tomo	Bensić Ivan	Bezjak Zvonko
Barbaric Mirko	Belić Stanko	Benjica Nikole Milorad	Bezuh Josip
Barbaric Slavko	*Belin Mato	*Berbić Stjepan	Bezuh Stjepan
*Barbaric Stjepan	*Belin Miljenko	Bere Alojz	Bezuh Vid
Barbaric Vlado	*Belin Slavko	Bere Franjo	Bezuh Zvonko
Barberić Martin	- Belina Mato	Bere Stjepan	Biber Dominika Stjepan
Barbir Mirko	Belinić Ivan	Bere Željko	*Bičan Ivo
Barkić Drago	Belinić Marko	Beredić Miloš	*Bičanić Đuro
Bartolin Drago	Belinić Slavko	Bereković Đuro	Bigora Jakova Ilij
Bartovčak Andrija	- Belkov Ivan	Beric Đuro	Bihler Zlata
Bartovčak Ivan	Belković Jelka	Berislavić Stjepan	Bihler Zvonko
Batina Aleksa	Belobradić Jura	Berković Ivan	Bihter Josip
Bartolin Drago	Belobrk Bolto	Berlan Viktor	Bilandić Filip
Batak Andrija	*Belobrk Luka	Bernić Juraj	Bilandija Dušan
Bazijanec Đuro	*Belobrk Mato	Berta Antun	Bilde Išvan
Bazulić Ivan	*Belobrk M. Mijo	*Berta Đuro	Bilić Ferdinand
Bažulj Ivana Mato	Belokov Ivan	*Berta Ivan	*Bilopavlović Ante
Bažulj Miško	Belonek Mijo	*Berta Ivica	*Bilopavlović Peter
Bebek Miše Janko	*Belos Zvonko	*Berta Josip	Biljan Marka Đuro
Bebek Đuro	Belošević Mirko	Berta Marijan	*Biljan Đuro
Beber Vladimir	Belošević Mirko	*Berta Mara	*Biljan Grga
Beclin Mato	Belošević Ruda	Berta Martin	*Biljanović Biljak
Beclin Luka	Belošević Rudolf	Berta Marija	*Biljanović Vjera
Beć Jove Nikola	Belošević Stjepan	*Berta Mijo	Bilić Antun
Bećanić Đuro	Belošević Viktor	*Berta Roza	Biočić Ante Andrija
Bećirević Djeval	Belšak Ivan	Berta Tereza	Birač Dragutin
Bedeković Branko	Beluhan Josip	Bertaki Kazimir	Birač Svetozar
Bedeković Đuro	Beluhan Mato	Bertić Pavao	Birk Paša Mato
Bedeković Adama Đuro	Beluhan Nikola	*Bertol Janko	Biroš Drago
Bedeković Franjo	Beluhan Pavao	*Bertol Pavao	*Birovčec Đuro
Bedeković Vlado	Belušak Ivan	*Bertol Marko	*Birovčec Luke Đuro
Bedeniček Jakova Drago	Beljak Branko	Bertoščak Andrija	*Birovčec Ivan
Bedenič Franjo	Beljak Gabro	Besedić Radovan	Biruš Bolt
Bedenič Janka Mirko	Bem Zvonimir	Besedić Srpk	Bistrčki Mate Marko
Bedenič Pavao	Benac Antuna Miljenko	*Besednik Franjo	Bistrović Stjepan
*Bedenič Imbre Stjepan	Benaš Stjepan	Besednik Mirko	*Bišćan Ivan
*Bedenik Mijo	Bene Josip	Besednik Živko	Bišćan Petra Mato
*Bedić Ilija	Bene Stanko	Besenski Franjo	Bišćan Vilim
*Bednar Hinko	Bencek Đuro		
*Bednar Vinko	Benci Ivan		
Bednarik Franjo	Benci Mato		
Bednjajić Martin	*Bencun Marko		
*Bednjanec Slavko	- Bencan Franjo		
*Bednjanec Josip	Bencák Stjepan		
Bednjanec Viktor	Benček Antun		
*Bednjanec Stjepan	Bencék Barica		
Bedjić Smail	Bencék Gabro		
Begnec Mije Ivo	Bencék Duro		
Begović Luka	Bencék Petar		
Begović Stevo	Bencetić Slavko		
Bergi Stjepan	Bencić Đuro		
Behmet Tomo	*Bencić Ivan		
*Bejak Sandor	Bencić Stanko		
*Bek Josip	Bencić Franje Stjepan		
*Bek Stjepan	Benelk Stjepan		
*Bekesi Andrija	Bendel jak Franjo		
Bekmanec Đuro	Benger Ivana Mijo		
Belac Stjepan	Bengeš Franjo		
Belačić Drago	Benić Juraj		
Belačić Franjo	Benić Nikola	Bešan Ivan	*Bišćan Slavko
Belačić Josip	Benički Mato	Beširević Zvonko	*Bišćan Vjekoslav
Belaj Eugen	Beni Alekse Obrad	Beširović Mehe Alija	Bišer Đorde
Belarović Ivan	Benko Andrija	Bet Stjepan	Biškar Barica
Belas Alojz	Benko Franjo	Bet Mato	Biški Antun
Belas Stjepan	Benko Josipa Ivan	Bešlić Gajo	*Biskup Alojz
*Belas Zvonko	Benko Marija	Betvišak Milan	*Biskup Ivan
Belec Đuro	Benko Slavko	Bezićević Đure Mato	*Biskup Petar
Belec Martin	*Benko Stanko	Bezjak Dragutin	*Biskup Petar - Veno
Belec Pavao	*Benko Zvonimir	Bezjak Đuro	Biškup Stjepan

Projekcije 1945 kod Bubnja, haubice 105 mm
32 divizije na položaju
(u sredini Berta Martin)

Biškup Vera	Blažina Štefica	Bometko Janko	*Boriščenko Nikolaj
Bizjak Maks	"Blažinaj Mirko	*Bojaksanir Pero	Borišč Hatko
Bízanov Kolak	Blažinčić Franjo	Bojanč August	Borjanac Milan
Bízec Mato	Blažkeš Nikole Josip	Bojanč Ivan	Borko Pavla Mato
*Bjelac Nedeljko	*Blažok Tomo	Bojanč Ivo	Borko Pavla Mirko
*Bjeljac Nedeljko	*Blažuh Petra Mirko	Bojanč Milan	Borković Ivan
Bjelauk Petar	Blažun Blaž	Bojević Milan	Bornar Branko
*Bjelauk Stjepan	Blažun Mirko	Bojiza Dušan	Bornjatov Viktor
Bjelonosa Đure Ilija	Blažunaj Mirko	Bojnar Stjepan	Vladimir
*Bjelovarski Stjepan	Blenuša Mirko	Bojžer Đuro	Borojević Mile
*Blačar Franjo	*Bloh	*Bokat Blaž	Borokardić Pero
Blaga Eva	Blolih Leonard	Bokor Ferenc	*Borošak Stjepan
Blaga Mato	Bobec Đure Alojz	Bolanča Ivan	*Borota Jove Ivo
Blagaj Alojz	Bobetić Ivan	Bolanča Roko	Borota Dušan
Blagaj Ivan	Bobetko Janko	Bolanec Regina	"Boroša Petar
Blagić Ivo (Pop)	*Bobetko Mijo	Bolazinec Franjo	*Borovčan Marko
Blagojević Ivan	Bobić Florijan	Bolfan Ljudevit	Borovec Franjo
Blagović Ivan	Bobić Ivan	*Bolfan Stjepana Mirko	Borovec Ivan
Blagović Stjepan	Bobić Milan	Bolfan Stjepan	Borovec Marija
Blagoj Jelka	Bobinac Darko	Bolfer Stanko	*Borovec Juraj
Blagoj Viktor	Bobinac Ivan (Šumski)	Bolgrov Nikolaj	Borovica Dragice
Blaguš Ivo	'Bobovčan Ivana Mirko	*Bolić Mirka Petar	Branko
Blaha Mirko	Boca Slavko	Bolinčan Milan	*Boročić Anton
Blaha Đuro	Bocak Ivan	Bolinec Ivan	"Boročić Juraj
Blanović (Mate) Duro	Bocak Mato	Bolinić Gabro	Boročić Milan
Blanuša Josipa Branko	Bočak Josipa Josip	Bološko Josip	Boročić Nikola
*Blanuša Mirko	Bočak Petar	*Bolovčan Luka	Borovčak Andrija
Blarić Stjepan	*Bočanek Zvonko	Bolteč Ivan	Borovčak Franjo
Blašić August	Boček Mijo	Bolšec Petra August	Borovčak Ivan
Blašić Josip	Bočić Antun	Boljodiljin Stjepana	*Borišč Antun
Blašić Mijo	Bočić Veljko	Ivanović	*Borišč Petra Antun
*Blaškeš Nikole Josip	*Boćina Ivan	Bonak Stjepan	Borišč Dominik
Blaškov Franjo	Boćina Jakov	Bonta Josip	Borišč Mirko
Blaškov Mihaila Mihailo	Boćina Petar	Bonza Rudolf	Borišč Nikola
Blašković Dragutin	Boćit Jerko	*Bomjšak Ivana Grga	Borišč Slavko
Blašković Mate Ivan	Bockaj Dragutin	Borac Ivan	Borišč Vinko
*Blašković Tomo	Boćkaj Dragutina Janko	*Borak Aleksandar	Borišč Vladislav
Blatović Vinko	Boćkar Mato	- Borak Stjepan	Boržec Dominik
*Blavić Stjepan	Boćkar Vitomir	Boranić Tome Ferdo	Bos Franjo
Blažek Josip	Bođanec Josipa Rudolf	*Boranić Stjepan	- Bosak August
Blažek Ivan	Bodegraja Vlado	*Boranović Ivan	- Bosak Jakob
Blažek Stjepan	Bodin Stjepana Milan	Boranović Mijo	Bosak Stjepan
Blažek Vladimir	Bodinovac Milan	*Boraša Filip	Bosak Đuro
Blažek Zvonko	Bodović Pavle		
Blažeković Mate Ivan	*Bodovski Nikolaj		
Blažeković Stevo	Bodulić Andrija		
Blažeković Stjepan	Bodulj Ljudevit		
Blažeković Teodor	Bogadi Ivan		
Blažetić Branko	Bogat Martin		
Blažetić Ivan	Bogdan Franjo		
Blažević Ivan	Bogdan Tomo		
Blažević Dragan	Bogdanić Branko		
Blažević dr. Dušanka	Bogdanović Milojko		
*Blažević Filip	Gregorij		
Blažević Milan	Bogdanović Boško		
Blažičko Đuro	Bogdanović Geco		
*Blažičko Franjo	Bogdanović Jovan		
Blažičko Josip	Bogdanović Nikola		
Blažičko Slavko	Bogdanović Pero		
Blažičko Vilim	Bogojević Branko		
*Blažičko Vlado	Bogot Josip		
Blažič Antun	Bogović Franjo		
Blažič Drago	*Bogović Ivan		
Blažič Dragutin	*Bogović Ivan — Matija		
Blažič Josip	*Bogović Janka Ivan		
Blažič Mato	*Bogović Josipa Mijo		
Blažič Mijo	Bogović Pero		
*Blažič Stjepan	Bogović Tome Stevo		
*Blažič Josipa Stjepan	Bogožalec Josip		
Blažič Tomo	*Bogušev Ivan		
Blažič Vilim	Bohin Milko		
*Blažičko Vilim			
		Borčan Petar	"Bosanac Dušan
		Borčan Stjepan	"Bosanac Duka
		Borčilo Antun	Bosanac Đuro
		Borčko Antun	Bosanac Lazo
		Borić Ivan	Bosanac Luka
		Borić Jelena	Bosanac Petar
		Borić Stjepan	Bosanac Tomo
		Boris Filip	Bosar Vinko

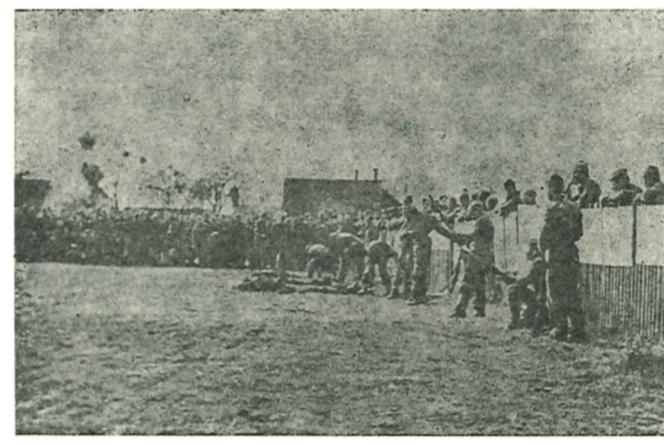

Polit., odsjek 32. diviz. Blaha Đuro,
Jureković Stjepan i Robić Ivo u selu
Rasinja XII mjes. 1943. god.

Bošek Đuro
 Boljevac Vladimir
 Bosna
 Bosnar Antun
 Bosnar Branko
 Bosnar Drago
 Bosnar Dragutin
 Bosnošić Mijo
 Bosor Vinko
 Bostan Martin
 *Božić Miško
 Bošković Mihaila Emil
 Bošković Juraj
 Bošković Zvonko
 Bošković ?
 Bošnjak Boško
 *Bošnjak Đuro
 Bošnjak Ivan
 Bošnjak Nikola
 Bošnjak Josipa Pavao
 Bošnjak Ramo
 Bošnjak Vinko
 Bostan Martin
 Bota Branko
 Bota Đuro
 Bota Vaso
 Botinčan Milan
 Botinčan Milko
 *Botko Stjepan
 *Bozjanec Ivan
 *Božiček Josip
 Božak Dragutin
 Božanić Dušan
 *Božek Ivan
 Božićević Ivan
 Božicković Đuro
 Božičković Đure Mato
 Božičković Pero
 Božić Antun
 Božić Ernest
 Božić Hrćek
 Božić Ivica
 Božić Josip
 *Božić Blaža Marko
 Božina Jakov
 Božinac Mato
 Božinec Petar
 Božjak Drago
 Božnja Ivan
 Božović Branko
 Brabenac Ivan
 Bradar Slavko
 Bradić Đuro
 Bradić Ivan
 Bradić Josip
 Bradić Luka
 *Bradić Milan
 Bradić Milka
 Bradić Rok
 Bradić Slavko
 Braia Mirko
 Braja Pavao
 Brajdžić Ivan
 Braje Zvonimir
 Brajić Zvonko
 *Brajković Andrija

- Brajlović Šerif
 Brakola Stevo
 Brakuza Stevo
 Bramović Mirko
 Branec Rudolf
 Branilović Josip
 Branilović Šime
 Branjica Miloš
 Brašnov Jakuba Florijan
 Brašunov Martin
 *Bratec Boito
 Bratković Rudolf
 Bratković Viktor
 Brauković Nikola
 Brauković Viktor
 Brckan Juraja Pavao
 "Breko Ivan
 Breko Jelica
 Breko Juraj
 Breko Katica
 Breko Slavica
 Breko Slavko
 *Brković Ivan
 Brković Rudolf
 Brčić Aleksandra Saša
 *Brčan Stjepan
 Brčeli Dragutin
 *Brdar M. Franjo
 Brdić Leonard
 * Brdov Franjo
 Brdovčić Drago
 *Brdovčak J. Vlado
 Breberić Franjo
 *Brebčić Stjepan
 *Brck Slavko
 Breckin Mirko
 Bredak Stjepan
 *Bregičeš Mirko
 *Bregović Andrò
 Bregović August
 Bregović Dragutin
 *Bregović Franjo
 Bregović Ivan
 Bregović Mijo
 Bregović Milan
 -Bregović Petar
 *Bregović Slavko
 Bregović Stjepan
 Brekalo Zvonko
 *Brek Davor
 *Brek Ivan
 *Brek Katica
 Breković Drago
 Breković Đuro
 Breković Mijo
 Brecn Petra Mato
 Brerek Franjo
 Brestovečki Alojz
 Breški August
 *Breza August
 *Brezak Gustav
 Brezak Slavko
 Brezarić Tomo
 *Brezjan Ivan
 Breznicač Bare Mirko
 Breznik Verner
 Brezovečki Juraj
 Brezovečki Mato
 Brezovečki Tomo
 *Brezovečki Pavao
 *Brezovečki V. Pavao
 *Brezovečki Pavle

Brezović Stjepan Ivan
 *Brezni Marijan
 *Brgles Milišav
 Brcić Ignat
 Brijan Franjo
 Brijan Milan
 Brilić Gajo
 Brilić Zvonko
 Brilli Giusepe
 Bršić Slavko
 Bršlec Niklko
 - Bršlec Slavko
 Bršković Dragan
 Bručić Božidar
 Bručić Vlatko
 Brudr Ivica
 Bruić Petar
 Brunović Zvonko

Takmičenje omladine XXXII Divizije
— Berlek kod Čazme.
Povodom proslave svjetskog omladinskog
dana marta 1945.

*Brilli Gualero
 *Brinički Florijan
 Britić Ivan
 Brk Pero
 Brkanović Tomo
 Brkić Miloš Đuro
 *Brkić Đuro
 Brkić Juraj
 *Brkić Stjepan
 *Brklec Vjekoslav
 Brkljačić Ivana Mile
 *Brleg Franjo
 Brleg Branko
 *Brlek Franjo
 *Brlek Slavka Mirko
 *Brlek Slavko
 Brlek Vinko
 Brljak Đuro
 Brlović Gajo
 Brnalić Ante
 Brnica Nikole Milorad
 Brnja Drago
 Brnjas Drago
 Brodar Slavko
 Brodarčić Dragica
 Brodarčić Ivan
 Brodnjak Ivan
 Brodnjak Ruda
 Brodovčak Stjepana
 Alojz
 Brolilh Leonio
 *Bronec M. Rudolf
 Broz Ankica
 Broz Dragutin
 Broz Franjo
 Broz Pavle
 Broz Stanislav
 Broz Stjepan
 Broz Vjekoslav
 Broz Zvonko
 - Bršec Nikola
 - Bršek Nikola

Brusač Ivan
 *Brusač Lovro
 *Brušek Drago
 Braz Stjepan
 Brzin Stevo
 - Bržić Aleksandra Saša
 Bubanić Stjepan
 Bubanj Veljko
 Bubnjak Mato
 Bubinac Stjepan
 B ubij an Mije Marijan
 *Bučile Ivan
 - Bucina Ivan
 Bučak Rudolf
 Bučan Ante
 Bučar Ivan
 Bučar Rudolf
 *Buček Petar
 Bučić Rade
 Budak Ante
 Budak Slobodan
 Budak Franjo
 Buden Ivan
 Buder Ivan
 Buder Ivica
 Budić Andrò
 Budić Mije Ivan
 Budimir M. Dragan
 *Budorović Vlado
 *Budovski Nikola j
 Buha Marko
 *Buhin Stjepan
 Buherec Mijo
 Bujan Franjo
 Bujan Ivan
 Bujan Milan
 Bujanec Mirko
 Bujanić August
 *Bujanić Đuro
 Bujanić Julius
 Bujanić Mijo
 Bujanović Žarko

Bujevac Stevo	Capek Dragica	Ciganović Martin	Crkvenac Đure Antun
*Bukohot Franjo	Capek Drago	Ciglanečki Franjo	Crkvenić Ivan
Bukovac Matija	Car Franjo	Cigorovski Stjepan	Crkvenjac Ignac
'Bukovac Mijo	Car Đuro	Cigrovski Janko	Crkvenjak Karlo
Bukovac Izidora Mirko	Car Julius	'Cigula Mirko	Crkvenjak Stevo
'Bukovčan Andrija	Car Ivan	'Cik M. Đuro	Crlijenica Zorka
Bukovčan Drago	Car Pavla Martin	Cikač ?	'Crnčević Alojz
'Bukovica Stjepan	Car Stjepan	Cikač Gabrijel	'Crnčević Josip
Buković Ljudevit	Car Vlado	Cikač Gavro	'Crnčević Mato
Buković Stjepan	Car Valent	Cikač Jakob	Crnčević Tomo
'Bukovina Drago	Carada Ljudevit	Cikač Mirko	Crnčević Valent
Bukovina Nikola	Carek Ivan	Cikač Rudolf	Crnčić Ivan
Bukovina Vid	*Carek Mate Ivan	Cikojević Branimir	Crnčić Josip
Bukovinec Stjepan	'Carek E. Mara	(Neno)	Crnčić Mato
Bukovski Josip	'Carek Mara	Cikojević Branko	Crnčić Sofija
Bukovski Slavko	Carević Mirko	Ciković Đuro	Crnčić Stjepan
Bukovski Vjekoslav	Carić Ivan	Cikul Franjo	Crnec Jakob
Bukovac Sasa	Carić Mijo		
Bukva Nikola	Carina Stjepan		
Bukvić Stjepana Josip	Carinski Danijel		
Bulanović Nikole Jovo	Carociolo Etore		
Bulat Rade	Cartila Mirko		
Bulić Dragutin	'Catela M. Ivan		
Bulić Steve Đuro	'Caveda Valter		
Bulka Rudolf I	'Cegarcner Stjepan		
Bulka Rudolf II	Ceglec Josip		
Bulović Ljudevit	'Cegutin Stjepan		
Buljević Žarko	'Čehkovčan Đuro		
Bunček Ivan	Celišak Andrija		
'Bunčić Dragutin	Celišak Franjo		
Bunčić Valente Ivan	'Čelovec Josip		
Bunčić Josip	'Čenkorečanin Tome		
Bunčić Stanko	Duro		
Bunddr Tome Josip	Cenkovčan Duro		
Buneta Sasa	Cenkovčan Martin		
Bunšić Drago	Cenkovčan Stjepan		
Bunjevac Jove Mihailo	Cepika Juraj	Cikvara Ivan	Crnečki Stjepan
Buralić Mijo	'Cer Ivana Mirko	'Cima Imbre Stjepan	'Crnić Josip
Buralić Mirko	'Cerić Tome Josip	*Cimer men Ivan	Crnić Dragutin
Burić Ivo	Cerin Zdenko	*Cimermen Jakov	Crnić Franca
Burić Mirko	Cerinski Franjo	Cimermen Josip	Crnić Juraj
Burić Antuna Roman	Cerinski Valent	Cimić Franjo	Crnić Mijo
Burkovac Petar	Cerovec Đorđe	Cimošin Aleks	'Crnković M. Anton
Burlanić Antun	Cerovac Ignac	'Cimper Vinko	Crnković Franjo
'Burlić Andrija	'Cerovac Franjo	Cimperšak Martin	Crnković Ivan
'Burlić Fabijan	Cerovac Slavko	'Cimperšak Vinko	Crnković Ljubomir
'Burlić Franjo	Cerovac Vlado	Cimperšak Vlado	Crnković Matija
* Burlić Mijo	'Cerovec Franjo	Cinčević Tomo	Crnković Tomislav
Burlić Mijo	'Cerovec Josip	'Cindrić Tomo	Crnković Vlado
Burlić Valent	Cerovečki Stjepan	Cintok Anton	Crnobrnja ?
Burulić Ivan	Cerović Franjo	Ciperman Ivan	Cmabrna Miloš
Busija Milan	Cerovski Ivan	'Ciperman Jakob	Crnogorac Milana Ilija
Bušić Ivana Ivan	Cesar Bartol	Cirkvenec Ivan	Crnojević Andrija
Bušić Stjepan	'Cesaree Milan	Citar Luka	Crnojević Branko
Buški August	Cesta Tomo	Cizel Alojz	'Cmoković Đuro
Butko Petar	Cestar Bolto	Cmrk Ivan	Crnjac Katica
Butovac Milana Josip	Cestar Dara	Cmrk Stjepan	Crnjak Martin
'Butković Mijo	Cestar Dora	Cobunac Savo	Crnjak Zdravko
Buzina Franjo	Cestar Josip	Coha Josip	Cuguvčan Filip
Buzina Mato	Cestar Tomo	Coha Jura	Cukenić Marka Martin
Buač Perica	'Cetušić Marijan	Coha Stjepan	Cukor Josip
	Cetušić Marijan	Cokman Mirko	Cukovečki Ljudevit
	Cetušić Joso	Coko Jura	Cukovečki Stjepan
	Cetušić Mileva	Coper Pero	Cukovečki Vlado
	Cetušić Nikola	Copic Branko	Culjaga Josip
	Cezar Stjepan	*Cezarec Milan	Culjak Stjepana Blaž
'Caitman Stjepan		'Cezarec Vilim	Cumur Pavla Stjepan
*Calić Simun		Ciarleglio Enrico	'Crešić Fabijan
Canfal Dragutin		'Cicak Tomo	Crevar Mile Đuro
Can jek Stjepan		'Cigaj Franjo	Crkida Ljudevit
'Capan Tomo		Ciganović Emil	'Crković Ivan
Capari Franjo			

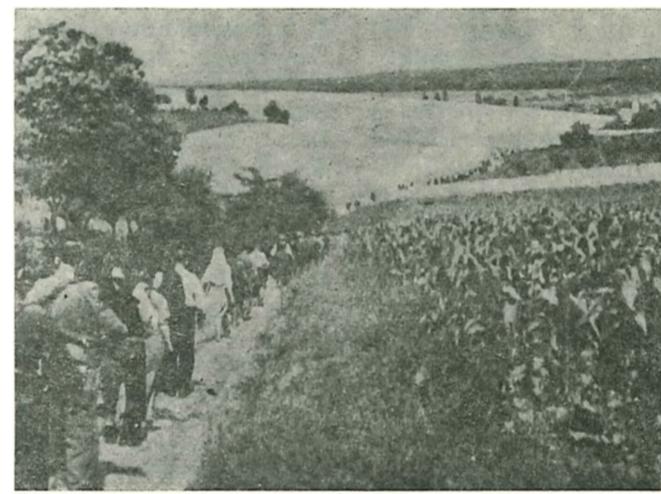
V. Zdenci, partizani pomažu oranje za sjetvu.

*Curgovčan Vid
 Curman Ivan
 Curman Juraj
 Cuš Steve Stevo
 Ćuvaj Mato
 *Čugovčan Đuro
 Cuzelj Petar
 Cuzelj Vid
 Ćvek Ivan
 Ćvek Milan
 Ćvek Stjepan
 *Čveljak Dragutin
 Čveljak Dragutin
 Cvetanović Božo
 Cvetinov Slavko
 Cvetko Duro
 Cvetko Milan
 Cvetko Slavko
 Cvetko Stanić
 Cvetko Stjepan
 Cvetković ?
 Cvetković Anton
 *Cvetković J. Dragutin
 Cvetković Đuro
 *Cvetković Ivan
 Cvetković Ivan ml.
 Cvetković Mirko
 Cvetković Steve Mirko
 Cvetković Stjepan
 Cvetković Tomo
 Cvetušić Mileva
 Cvijanović Dušan
 *Cvijanović Lazo
 *Cvijanović Mile
 Cvijidenko Andrej
 Cvijlak Đ. Dragutin
 Cvijlan Branko
 Cvitan Dušan
 Cvitan Roman
 Cvitko Ivan
 Cvitković Josip
 Cvok Slavko
 Cvok Vilim
 Cvrtila Franjo
 Cvrtila Viktor
 Cvrtila Stjepan
 Cvrt Grga
 Czurda Danica
 Czurda Ivanka
 *Czurda Ljudevit
 Czurda Rafael
 Czurda Stanko
 *Čabrac Đuro
 *Čabraci Antun
 čaćak Stjepan
 čaćuga Dragan
 Čać Boris
 Čadonja Petra Mitar
 Čafuk Branko
 Čagla Stj. Đuro
 Čagalj Ladislav
 Časrani Franc
 Čaiavec Ivan
 Čaiavec Pavao
 Čaiavec Stanko
 Čaklica Tomo
 Čakoi Trifuna Dušan
 Čalis; Luka
 *Čalov Ante
 Čalja Viktor

"Čamaki Franjo
 Cani Mato
 Čankaš Alekse Šandor
 'Čanković M. Marko
 *Čanković M. Milan
 Čanković Nikola
 Čanki Antun
 *Čantić Himzo
 *Čap Antun
 *Čapina Franjo
 *Čapina Stjepan
 *Čapo Ivan
 Čarko Stjepana Antun
 Čarluko Petar
 Čaronja Vlado
 Čartonjski Nikola
 Časnik Anton
 Čaus Dragutin
 Čavek Janoš
 Čavić Jovo
 *Čavić Stevo
 Čavić Vojo
 Čavlek Adam
 Čebić Šimun
 Čedrmoš Stevo
 Čegovec Pavao
 Čeh Stjepan
 Čehak Juraj
 Čeharić Kasim
 Ček Franje Đuro
 Ček Ištvan
 Čekić Đuro
 Čekić Mato
 *Čekić Petar
 Čelić Ivan
 Čelić Josip
 Čelišćak Franjo
 Čemer Pavla Stjepan
 Čemić Šimun
 Čempuh Đuro
 Čerajec Andrija
 Čerćek Franjo
 Čeregi Janoš
 Čerkez Luke Đuro
 Čerkez Radovan
 Čerkez Stjepan
 Čermelj Ljudevit
 *Černeli Ivan
 'Černeli J. Ivan
 *Černeli Marko
 Černi Franje Franjo
 Černi Ivan
 Černjul Žarko
 Čersov Vasilj
 Červenko Franje Zdenko
 Čećnjaj Tomo
 Čećak Ferdo
 čićin Martin
 čičko Andrija
 čičko Josip
 čičko Rudolf
 Čika Martin
 Čikar Mirko
 Čike Franjo
 Čikoš Gabrijel
 Čikos Stevo
 Činšija Franje Ivan
 Čipić Đuro
 *Čizmadija Marko
 *Čizmar Ivan
 *Čizmazija Marko
 Čizmadija Stjepan

Čizmar Terezi ja
 Čizmer Marko
 Čiželj Alojz
 Čižmek Slavko
 Čižmek Stjepan
 Čižmek Štefica
 Čižmek Vida
 Čižmeta Karla Ivan
 Čižmešinkin Andro
 Čižnišija Marijan
 "Čimigović Stevo
 Čimilec Stjepan
 coček Dragutin
 Čoklica Petar
 Čolak Ljuban
 Čolak Ljubomir
 Čolik Luka
 Čop Save Mato
 Čopor Dragutin
 Čorba Ruža
 Čorković Dušan
 Čorgani Franc
 Čornjavić Branko
 Čotra Božidar
 *Čotra Ivan
 Čovljad Franjo
 *Črljenica Rade
 - Črljević Branko
 Čubra Gojko
 Čubra Ljubica
 *čućek Marko
 *čućek Milan
 čućek Mirko
 čućković Mate
 čućković Stevo
 čućman Slavko
 *čućman Stanko
 *Čueanov Nikolaj
 Čujko Alojz
 *Čuk Stjepan
 Čukman Ivan
 Čukman Mirko

Čundić Ivana Stjepan
 *Čupko Izet
 *Čurajev Ivan
 čurčić Andela
 *Čurčića Rade Dušan
 čurčići Andelko
 Čurda Stanko
 Curdi ja Šime
 Čurić Marko
 *Čurli Emil
 Čus Dragutin
 Čusak Dragutin
 Čus Blaž
 Čus Dragutin
 Čus Slavko
 Čus Stevo
 Čuze Katica
 Čvić Stevo
 Čvolek Šimun
 *Čvorec Josip
 Čvorek Ivana Đuro
 Čavlek Franjo
 Češković Marijan
 Češković Martin
 *čikić Petar
 Čorić Nikole Stjepan
 Čorić Jovo
 Čorković Dušan
 *Čub Emil
 Čuk Ignac
 Čuk Ivan
 Čuk Stjepana Martin
 'Čuk Stjepan
 čupović Stanko
 Čus Anton
 Čus Blaž
 Dabić Milana Dragan
 Dabić Tanasije Đuro

Ljeto 1944. kod Sandrovca, jedinice 32. divizije povlače se pred neprijateljskom ofanzivom, kroz Bilogoru.

Čukman Miroslav
 Čukelj Fabijan
 Čukelj Franjo
 *Čulić Stipe
 Čulig Milan
 Čulo Dragutin
 Čulo Stjepan
 Daboršek Martin
 Dabrović Ivan
 Dadasović Branko
 Dadasović Cane
 Dafic Đemal
 Dahila Ante
 Dakešić Jerko

Dakić Mirka Mile
 Daminić Lovro
 Damisij anović Martin
 Damović Anka
 Damović Ivica
 Dancević Adolf
 Dancević Slavica
 Dančić Jandro
 Danko Adam
 Danonić Mirko
 *Danonić Nikole Stjepan
 *Danović Ivan
 Dantonac Ivan
 *Dapor Ivan
 *Darčić Stjepan
 Daršić Nikola
 *Daskoč Blaž

Demjanjenko Aleksandar
 "Demonja Nikola
 "Demšić Antun
 Demšić Stjepan
 Denić Dušan
 Dentek Ištvan
 Denžić Ivan
 "Denžić Stjepan
 Derger Đuro
 Derić Ivan
 Derić Ljubomir
 Derifaj Stjepan
 Deriš Ivan
 Dernošček Stanko
 *Desinić Jove Branko
 *Deskar Ivan
 *Deskar J. Ivan

*Dinić Radomira Ivan
 Divjak Ivan
 Divjak Mato
 Divjak Pero
 *Dizdar Smail
 Djakovec Andrija
 D jako vić Dušan
 Dječak Ivan
 Djukin Martin
 *Djurpalo Ivan
 Djurkosac Mato
 Djurašinović Željko
 Djurasević Svetozar
 Djureta Drago
 Djurdjević Milan
 Djurdjević Josko
 Djurin Antun
 Dilaka Josip
 *Dobranović Mijo
 Dobrići Petar
 Dobrići Pero
 Dobrić Milan
 *Dobrić Milivoj
 Dobrila Ante — Vivere
 *Dobrilović Tomo
 Dobrina Josip
 Dobrić Marijan
 Dobrić Mije Stjepan
 Dobrošek Franjo
 Dobroviljac Joža
 Dodić Ivan
 Dodorović Branka
 Dogan Boris
 Dojčić Franjo
 Dojčić Juro
 Dojčić Petar
 Dojčić Stjepan
 Dokić Ivan
 Dokosić Dragutin
 Dokšić Pavao
 Dolen Fritz
 Dolenac Ignac
 Dolenac Stjepan
 Dolenec Ivan
 Dolenec Kazimir
 Dolenec Stjepan
 Dolenec Danica
 Dolenec Franjo
 Dolenec Ignac
 Dolenec Josip
 Doli Franje Viktor
 Dolič Lazo
 Dolovec Franjo
 Dolovec Josip
 Dolovec Kazimir
 Dolovsak Stjepan
 *Dolta Lovro
 Doljanac Andrija
 Domčević Fr. Mato
 Domčić I. Ante
 Dominić Đuro
 *Dominik Stjepan
 Dominikus Josip
 Domišljanović Ivan
 Domišljanović Pavao
 Domišljanović Stjepan
 Domitrović Mato
 Domović Anka
 *Domović Ivica
 Domšić Petar
 Dončević Adolf
 Dončević Mijo

Donč Lajoša Stjepan

Donidjer Petar

Donjerski Nikolaj

Aleksjević

Dopudja Milan

*Dora Josip

*Doračić Nikola

*Dobrijević Djoko

Dorćac Mato

Dorćec Đuro

Dorćec Valent

Dorćić Mart. Franjo

*Dorćić Stjepan

Dorda Rudolfa Karlo

Dorontić Mićo

Doruladovec Josipa

Tomo

Dostić Franjo

Doskočić Tomo

Došan Stevo

*Došen Stevan

Dotić Mirko

Dovžak Stanko

Draganić Josip

Draganić Slavko

*Draganić Stjepan

Draganija Ivan

Dragas Lazo

Dragaš ?

Dragaš Ivan

Dragašević Dragica

*Dragašević Dušan

Dragašević Mijo

Dragašević Milovan

Dragee Ivan

Dragiča (iz Djelekovca)

Dragoje Franjo

'■ Dragojlović Dragutin

*Dragosavac Dušan

Dragosavljević Milan

*Dragosavljević Pero

Dragoslavić Dragutin

Dragoti Mladen

Draguš Lazo

- Draksler Josip

Draksler Slavko

Drakulić Ilija

Drakulić Savo

- Drakšić Olga

Dranov Ivan

Draščić Branko

Draščić Miroslav

"Draskovic Alojz

Dravar Josip

Dravinec Ivan

*Draženović Ivan

Dražinec Ivica

Dražinec Juraja Zvonko

Dražven Stanko

Drbušić Franjo

Đrćić Albin

Đrćić Stjepan

*Drdat Ivan

Drekor Stjepan

Drempetić Ivan

Dremski Milan

Drempetić Stjepan

*Dren Alojz

*Drenovac Alojz

*Drenovac Perz Nikola

Drenovski Ljubomir

Drenski Milan

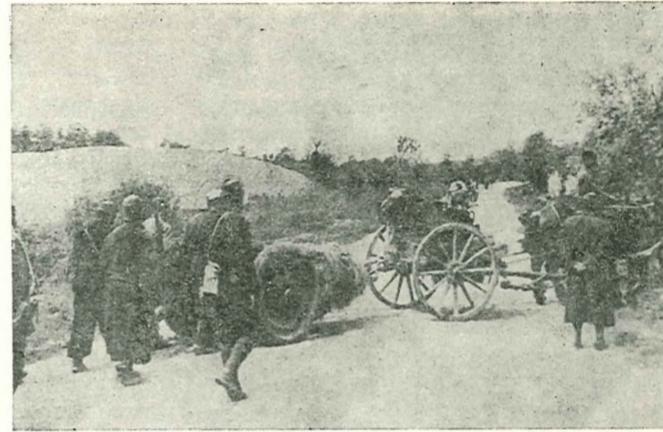
Protuavionska obrana artillerije 32. divizije kod Bubnja u rano proljeće 1945. godine (Berta Martin i Krkac Šter sa drugovima).

Dasović Milan
 *Dašek Dane
 Dautanac Ivan
 Davić Dušan
 Davić Jože
 Davidov Branko
 - Davidov Fjodor
 Davidov Mile Nikola
 Davidović Đuro
 *Davoščak Stevo
 Deak Šandor
 Debeljak Alojz
 Debeljak August
 Debeljak Franjo
 Debeljak Jose Josip
 Debeljak Rudolf
 *Debeljak Stjepan
 Debeljak Zvonko
 Debić Avdo
 *Debogović Josip
 Dečko Branislav
 Dečko Milan
 *Dedović Petar
 Dedušić Antun
 *Degač Rudolf
 Degač Jakopa Valent
 Degermendić Raif
 Delać Pavao
 Delavec Stjepan
 Deli Anka
 Delibegović Ahmed
 Delogović Rudolf
 *Demeli Marko
 Demarac Stjepan
 -Demiter Petar

*Deskar Mato
 *Deskar T. Mato
 Deskar Stevo
 Deskar Tomo
 Despot Mane Gojko
 Despotović Pero
 Despotović Petar
 Despotović Sreto
 Destelj Franjo
 Detalj Franjo
 Detalj Maca
 Detalj Marica
 Detalj Stanko
 Detalj Stjepan
 Detković Florijan
 Dević Sime Čedo
 Dević Dušan
 Dević Marijan
 *Dević Milovan
 *Dević Stevo
 Dević Stevo
 Dević Vlado
 Devčić Marko
 Devčić Mart. Martin
 Devlić Milivoja Stevo
 Devlić Stevo
 Didić Bajro
 Didić Milan
 Digula Josip
 Digunović Mijo
 Dijaković Gabro
 Dijaković Nikola
 Dijaković Zora
 Dijanić Gabro
 Dimić Miloš

*Dreški Stjepan
 Dreški Dragutin
 *Dretan Stj. Lovro
 *Drezga Petar
 Drezga Ernest
 Drk Anton
 Drljanica Pavle
 *Drnički Vlado
 *Drmnički Vlado
 Drobec Alojz
 Drobnjak Ivan
 Drobnjak Josip
 Drobnjak Trivo
 Drogovečki Aleksandar
 Drošić Petra Mile
 Drožđjak Stanko
 Droždek Drago
 Droždek Stanko
 Droždek Alekса
 Droždek Đuro
 Drožđek Ivan
 Druško Antun
 Družinec Alojz
 *Družinec Josipa
 Dragutin
 Družinec Ivica
 Družinec Vlado
 *Drvenkov Petar
 Duboković Edo
 *Dubovac Mirko
 *Dubravec Mihael

Dučka Andraš
 Dudak Janko
 Dudak Zdenka
 *Dudić Josip
 Dugala Josip
 Dugac Stjepan
 Dugan Đuro
 Dugařes Fjedorović
 Josip
 Duganjac Berislav
 Dugi Brko
 Dugonjivec Franjo
 Dugošija Stanka
 Duhaček Antun
 Duhaček Franjo
 *Dujmović Mirko
 Dujmović Luke Tomo
 Duk Drago
 Duk Rudolf
 Dukarić Josip
 Dukčević Josip
 Dukić Mihajla Joso
 Dukić Mato
 Dukić Tome Miloš
 Dukić Milutina Stevo
 Duković Mirko
 Dulikravić Čedo
 Dui jak Đuro
 "Dumaj Ljudevit
 Duma jer Marka Ivan
 Dumbović Drago

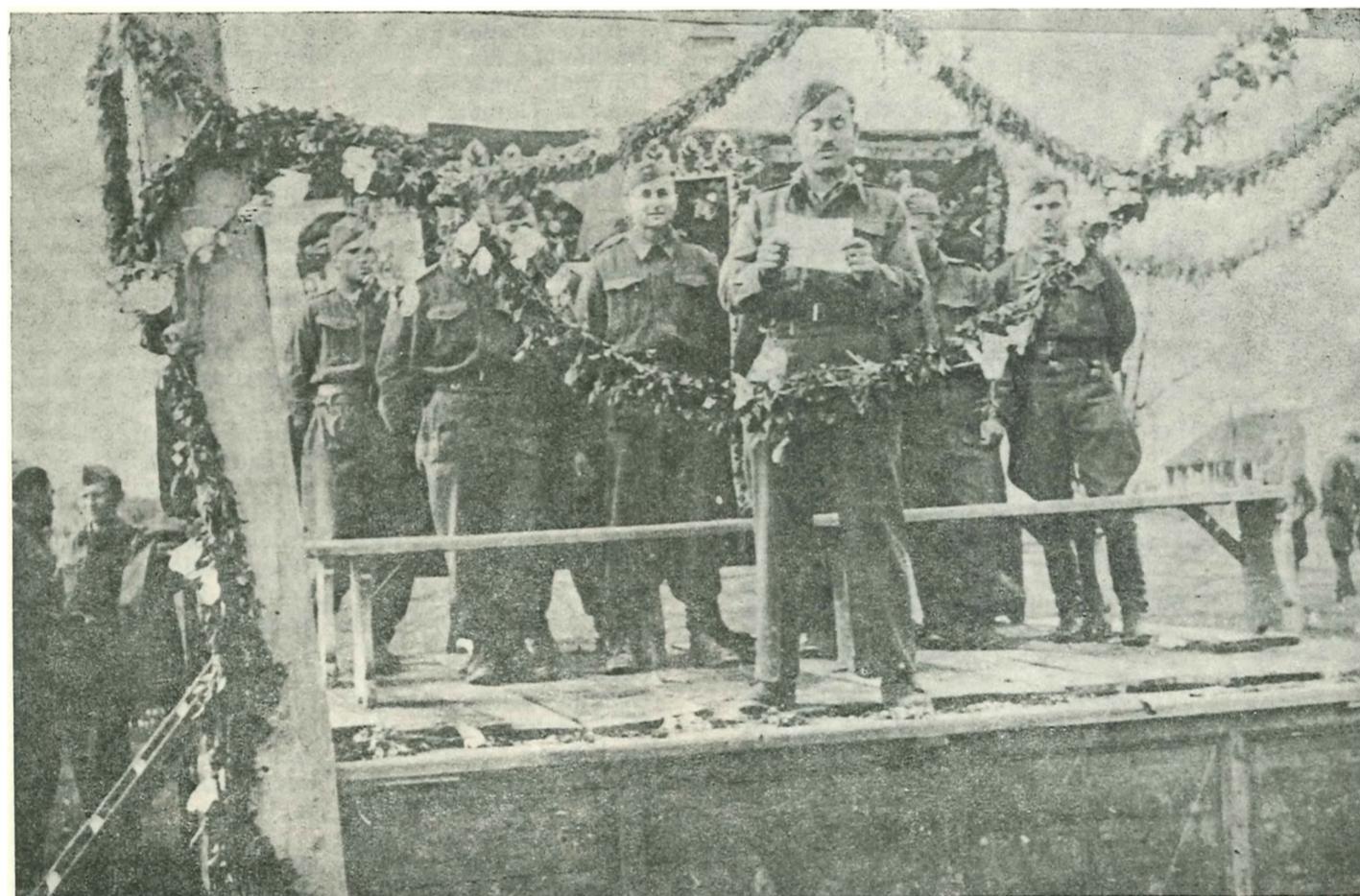
Artillerijski divizion 32. divizije na maršu.

Dumbović Ivan
 *Dumić Nikola
 Dumić Stevo
 *Dumić Zvonko
 - Dunaj Leopold
 *Dunaj Ljudevit
 Dunaj Slavko
 Dunda Mato
 Dundić Marko
 Dundić Milan
 - Dundović Milan
 Dupelj Ivan
 Dupli Bijeli
 Durabović Ivan
 *Duraj Ljudevit
 'Duretak Ivan
 Duricic Valent
 Durin Josip
 *Durkesac Mato
 Dušek Franjo
 Dušević Daniel
 *Duško Handraš
 Duvnjak Ante
 Dvorski Gabrijel
 Dvorski Mato
 *Dvorski Mirko
 *Dvorščak Stevo
 Đakovec Ivan
 Đaković Nikola
 Đakić Stjepan
 Đapar Slavko
 Đeček Ivan
 Deri Blaž
 Deri Đuro
 Dipa A. Sačir
 *Dipalo S. Ivan
 Dipalo Josip
 Dipalo Josipa Petar
 Đod Andrija
 Đod Josip
 Dopa Anka
 Đorđević Danica
 Đovec Ivan
 Đrbanić Nikola
 - Đrbanić Viktor
 Đud Andrija
 Đud Josip
 Đud Stjepan
 Đukić Aco
 *Đukin Anton
 *Đukin A. Martin
 *Dundek Stjepan
 Đundek Štefica
 *Đupalo Ivan
 Duranić Ivan
 Duranić Mato
 Duranović Antuna Josip
 Duras Martin
 Durđević Branko
 Durđević Jovo
 Durđević Jozo
 Durđić Katica
 Đureč Josip
 Đurenac Đuro
 Đuričić Tome Miloš
 Đuričić Jove Nikola
 Đuričić Valent
 Đurić Ivan
 Đurić Ljudevit
 Durin Antun
 Durin Ivan
 Đurin Josip
 Đurišević Ivan
 Đurišić Valent
 Durković Ivana Đuro
 Đurman Boris
 Durmanić Stjepan
 Đuro Živko
 Đuroci Mijo
 Đusak Karlo
 Đuvandija Jove Stevo
 Edelinski Jakob
 Edelinski Janko
 Edeluški Janko
 *Ek Stanislav
 *Ejzin Ivan
 Eleferijatis Aleksandar
 Enezi Rudolf
 *Ercégović Alojz
 Ercegonja Josip
 Erčak Slavko
 *Erdelac Antun
 *Erdelac S. Valent
 Erseg Rudolf
 Ervačić Jage Viktor
 *Erzin Ivan
 Eržan Rudolf
 Eterović Velimir
 Eterović Vladimir
 Evan Jura
 Evangelis Mustos
 *Edeleć Antun
 Fabijan Andrija
 Fabijan Franjo
 *Fabijan Ivan

Seljaci Velikog Poganca voze ručak (hranu) partizanima na položaj.

*Fabijanić Juraj	Farkaš Šime	Ferenčić Marko	Filipčić Josip
Fabijanić Pavao	Farkoš Jandre Simo	Ferenčić Martin	Filipčić Pavao
*Fabijanić Stjepan	Fasanoigis Adonis	*Ferenčić Stjepan	Filipčić Slavko
*Fagec Milan	Fasarajhiš Adaminus	Ferezi Josip	-Filipčić Stjepan
"Faket Drago	Fatalović Milana Milan	"Ferie Ivan	Filipec Antun
*Faget Dragutin	Federov Vladimir	Ferić Šime	*Filipi Jugo
*Faget D. Ivan	Fejola Večeslav	Ferinac Luka	Filipović Andrija
"Faget D. Ivan	Feketić Antuna Josip	Ferinski Josip	Filipović Dragutin
*Faget Milana Milan	Fekleš Vida	Ferk Stevo	"Filipović Ivan
Fajak Stjepan	Feknar Andrija	Fertalj Josip	Filipović Ivan
Fajfar Blaž	*Fel Martin	"Fertaljić Luka	"Filipović Josip
Fajfarić Josip	Felbar Ilijja	Ficnar Andrija	Filipović Milan
Fajfarić Stanislava	"Felgar Josipa Milka	Fičko Fabijan	"Filipović Mijo
Fajkutić Nikole Viktor	"Fekuta Nikola	Fičko Imbro	Filipović Slavko
Fajt Nikola	Felinček Antun	Fičko Josip	Filipović Stjepan
Fajtović Jove Milan	Felja Vilim	Fičko Matija	"Filko Franjo
"Fajtović Milena	Feljan Drago	Fičko Stjepan	"Filković Ivan
Fakuš Vika	Feltrin Ivan	Fijamber Ivan	Filković Stj. Josip
Falmović Tomo	Femorčuk Vasilj	Fijan Stjepan	"Filjak Ivan
Faltis Andrije Tomo	Fent Nikola	Fikanec Vinko	"Filjak Stevo
Faltus Antun	Ferački Gabrijel	Fiket Drago	Filjar Ignac
Fancev Petar	Fercin Anton	Fiket Dragutin	Filjar Ivan
Fanjek Slavko	Fercēc Ćiril	Fiket Ivan	Filusek August
Fanjkutić Marica	Ferek Franjo	Fiket Ljudevit	Filocić Stjepan
Fantov Zdravko	Ferega Antun	Fiket Mato	Fink Zvonko
Faraveli Fiorenci	*Ferenčeba Ivan	Fiket Mijo	Finković Milan
Faraveli Florijan	Ferenčak Juraj	First Vilim	
Farenbaber Bernard	"Ferenčak Mijo	Fili ja Juraj	"Fistrić Joža
Farenbaber Ferdo	Ferenčak Slavko	Filipac Tome Stevo	Fistrić Juraj
Farenčić Martin	Ferenčak Stjepan	Filipaj Franjo	Fistrić Stjepan
Farin Mihajlo	Ferenčaković Ivana	Filipaj Josip	Fišljanc Dragutin
Farinić Iva Jovo	Tomo	Filipaj Zlatko	Fištrak Jurja Adem
"Farkaš Franjo	Ferenčić Đuro	*Filipan Martin	"Fürst Zvonko
Farkaš Josipa Franjo	Ferenčić Milana Ivan	"Filipčić Ivan	Fjodor Zdenko
"Farkaš Milan	Ferenčić Josip	"Filipčić Josip	Fjodor Zojenka

Proslava dana SKOJ-a 32. divizije u V. Zdencima
Moslavina, jesen 1944.

Flanjar Milan
 Flanjek Mijo
 Flego Savo
 Flis Nikolaj
 Florij an Vinka Jakov
 Fogt Milan
 Fojerhol Josipa Mijo
 Fontić Ivana Petar
 For žorž
 Forijan Josip
 Forijan Vinko
 Forko Josip
 Fortuna Nikola
 Fosić Andrija
 Fosić Ivan
 Fosin Mihael
 Fosin Tomo
 *Fraget Dragutin
 Frakleš Viktor
 Franc Janez
 Francetić Dr. Ruža
 *Franček Josip
 Franci Petar
 Franci Stjepan
 Franciē Drago
 Frančina Martin
 *Frančina Petar
 Frančina Valent
 Frančina Štefo
 Franki Stefo
 Franki Mate
 *Franki Nedeljka Mato
 *Franki Nedeljko
 Franki M. Nedeljko
 Frankol Josip
 *Franković Josip
 Franković Josip
 Franković Stjepan
 Frankrutić Marica
 Frankulić Stj. Duro
 *Franjetić Krešimir
 Franjić Ivan
 Franjić Slavko
 - Franjo Ignac
 Fras Ljubica
 Fras Ivan (Jovica)
 Fras Ružica
 Fras Ružica
 Fratić Ivan
 Fratić Ivana Tomo
 *Fraukić Mate
 Frčes Franjo
 *Frček Slavko
 Frček Alojz
 Frčko Imbro
 Frelih Antun
 *Frenčak Jura
 Fretunjak Rudolf
 Frigan Ivan
 Frigan Martin
 Frigan Ivana Martin
 Frigani Augustina Mario
 Frgo Agneza
 *Frilić Valen
 Frišt Vilim
 *Frković Vlado
 Frko Marko
 Frković Marijan
 Frlić Ante

Frlek Stjepan
 *Frlin Antun
 Frnatić Andrija
 Froglić Petar
 Frtaj Drago
 Frlaj Josip
 Fučak Ivan
 Fuček Alojz
 Fuček Antun
 - Fuček Dragutin
 Fuček Đuro
 Fuček Martina Fabijan
 *Fuček Franjo
 Fuček Ignac
 Fuček Ivan
 *Fuček Mato
 *Fuček P. Petar
 Fuček Petar
 Fuček Rudolf
 Fuček Stevo
 *Fuček Stjepan
 Fuček Valent
 Fučer Katica
 *Fučijaš Franjo
 *Fučko Fabijan
 Fučko Ivan
 Fugan Ivan
 *Fuk Ivan
 *Fuks Ivan
 Fulen Josip
 Fundić Jakob
 Funić Ivan
 Funić Jakov
 Funtek Benedik
 Funtek Đuro
 Funtek Josip
 Funtek Ivana Franjo
 *Funtek Ignac
 Funtek Stanko
 Funtek Stjepan
 Funtek Vinko
 Furdic Đuro
 Furdic Petar
 *Furdic Jakob
 Furjan Josip
 Furjan Martin
 Furnik Josip
 *Fusić Ignac
 *Fusić Martin
 Fuš Nikola

Gabaj Martina Mato
 *Gabaj S. Mato
 Gabaj Stjepan
 Gabar Mije Pišta
 Gaboj Steve Mato
 Gaborov Aco
 Gaborša Nikola
 Gabrak Lovra Anton
 Gabrica Stjepan
 *Gabrić Đuro
 Gabrijel Milić
 Gab riješ Santo
 *Gabrovački Andrija
 Gabrovački Vlado
 Gabršan Nikola
 Gadara Osman
 Gadenac Stjepan

Komanda mjesta Koprivnica O G L A S.

*Gadovec Mato	Glavanović Stjepan
Gadžo Petra A.	Glavaš Antun
*Gajec Josip	Glavaš Drago
Gajević Petar	*Glavica Andrija
*Gaiger S. Martin	Glavica Ivan
Gajić V. Ljubomir	Glavica Josip
Gajić Vlado	*Glavica Mato
Gajo ?	Glavić dr Đuro
Gaj see Ivan	*Glavinić Antun
*Gaj see Josip	*Glavinić Lovro
Gajski Franjo	*Glavinić Mato
Gajski Ivan	Glavnik Milka
Gajski Stjepan	Gledec Stj. Blaž
Gajski Vinko	Gligić Petra Milan
Gajski Petra Vinko	Glik Zlatko
Gajšak Antun	Globan Mijo
Gajvorovski Petar	*Globovčja Kazimir
Gaković Čedo	Globlek Jakob
Gaković Miloš	Glogočki Alojz
*Gaković Stanko	*Giogovčak Vlado
Gal Martin	Glogović Fab. Ivan
Galačipkov Frid. Sergej	Glogović Josip
Galić Dragutin	*Glogović Stjepan
Galić Ivan	- Glogovšek Vlado
Galić Ivan	*Gložinić Ivan
Galić Mehmed	Gluhan Stjepan — Štef
Gadenac Stjepan	Gostović Marijan

Gošparec Josip
 *Go tal Ivan
 Govički Josip
 Gožen Karlo
 Galinac Franjo
 Galinac Josip
 Galošak Nikola
 Gaio vic Andrija
 Galović Čedo

Galović Emica
 *Galović Stjepan
 Galović Tomo
 Galjan Martin
 *Galjar Milan
 Gal jer Ivan
 Gal jer Vilim
 Galjinec Franjo
 Galjinec Josip

Gedić Andre Ivan
 Gelerić Vlade Milan
 Gemes Stj. Vjekoslav
 Generalić Mije Ivan
 Genić Ivan
 Genić Stjepan
 *Gerek Mirko
 Gerencar Martin
 Geres Ivan
 Geri Danica
 Geric Anton
 Geric Emil
 Geric A. Ivan
 Geric Josip
 Geric Stanko
 German Slavko
 Gerovac J. Dragutin
 Geršak Antun
 Gertić Josip
 Gerjev Silvester
 Gezi Danica
 Gezi Josip
 Gibičan Josip
 Gigač Gabrijel
 Gile Ivan
 Gilenica Nada
 Glagolček Vlado
 Glajnarić Stjepan
 Glajnec Stjepan
 Glamac Božidar

Gojković Jovo
 Gojković Nedjeljko
 Gojković Nikica
 Gojković Nikola
 Gojković Petar
 Gojković Stojan
 Gojković Tomo
 *Gojski Marija
 Golan Milan
 Golčić Ivan
 *Goldmajer Vida
 Golem Milan
 Golinaro Alberto
 Golinić Stjepan
 Golo Duzep
 Golob Ferdinand
 Golob Franjo
 Golović Franjo
 Golović Ivan
 *Golub Franjo
 *Golub Ivan
 *Golub Janko
 *Golub Luka
 Golub Milan
 Golub Stjepan
 Golub Valent
 Golub Vilko
 Golubić Dragutin
 Golubić Ivan
 Golubić Stanka Karlo
 Golubić Luka
 Golubić Petar
 Golubić Stjepan
 *Gomaš Mijo
 Gonketi Ivan
 Gorbacov Sergija Mihajlo
 *Gorde Josip
 *Goreg Imbro
 Goreneč Radovan
 Goriček Filip
 *Gorički Andrija
 *Gorički Andrō
 Gorički M. Franjo
 Gorički Ivan
 Gorički Josip
 Gorički Vinko
 Goriparić Karlo
 Gorsanić Nikola
 Gorup Janko
 Gorupec Stjepan
 Gospočić Rudolf
 Gospodarević Emica
 Gostović Marijan
 Gošparec Josip
 *Gotal Ivan
 Govički Josip
 Govički Stjepan
 Govorčenić Nikola
 Gozeti Mario
 Gojković Joso
 Gožen Karlo

Galrijan Abdul
 Gamilec Drago
 Gandućek Antun
 Ganerčić Ante
 Ganzelić Ivan
 Ganjak Zvonko
 Gapan Svetozar
 -Garber Kaman
 Garcia Ignjac
 Garić Andre Ivan
 Garić Josip
 Garido Đuro
 *Gartner Miroslav
 Garsia Dino
 Garzenić Andrija
 Gasler Zlatko
 Gaspert Ivan
 Gassia Vigio
 Gašpar Franjo
 Gašpar Josip
 Gašpar Mirko
 ^ Gasp arac Petar
 Gašparčić Josip
 Gašparec Đuro
 Gašparec Tomo
 *Gašparec Vid
 Gašparek Franjo
 Gašparević Ilija
 Gašparević Nikola
 Gašpari Josip

Gašparić Andrija
 Gašparić Balto
 *Gašparić Božo
 Gašparić Josip
 Gašparić Karlo
 Gašparić Martin
 Gašparov Petar st.
 Gašparov Bartol
 Gašparov Franjo
 *Gašparov M. Tomo
 Gašparović ?
 Gašparović Zlata
 Gašpart Rudolf
 *Gašpert Ljudevit
 Gašpert Stjepan
 Gaštvic Stjepan
 Gatalica Jovo
 Gavarčinović Lazar
 Gavran Stevo
 Gavres Franjo
 Gantara Alberto
 Gazdek Iv. Stanko
 Gebel Karlo
 Gec Antonia Ivan
 *Gecan Pavla Ivan
 *Geci St. Dragutin
 *Geček Franjo
 Gečeg Grga
 Geček Ivan
 Geček Josip

*Glamač Steve Božidar
 Glas Janko
 Glasić Đuro
 Glavač Ante
 Glavač Josip
 Glavak Slavica
 *Gluhak Andrija
 Gluhak Ernestina
 Gluhak Ivica
 *Gluhak Mato
 Gluhak Marcelj
 Gluhak Milivoj
 Gluhak Mirko
 Gluhak Stjepan
 Gluhos Alojz
 Glukinić Slavko
 *Glumac Božidar
 *Glumac Mladen
 Gluhak Stjepan
 *Glumpak Franjo
 *Gmnojer Knot
 Gobac Mat. Mirko
 Gobec Filip
 Goboj Martina Mato
 *Godak Mato
 *Godina Janka Josip
 Gojković Ankica
 Gojković Dušan
 Gojković Ignac
 Gojković Ignat
 Gojković Joso

Prelaz 32. divizije preko r. Česme između Štefana i Narte.

Grabarić Franjo	Gregorek Ivan
Grabačić Josip	*Gregorić Ivan
Grabačić Tomo	*Gregorić Martin
Grabak Ivana Pavle	Gregorić Milan
Grabar Đuro	*Gregorić Mirko
Grabar Stjepan	Gregorin Mirko
Grabić Jovo	Gregunić Zlatko
Grabačić Franjo	Gregurek Katica
Grabovac Marko	*Gregurić Ivan
Grabovac Stanoje	- Gregurić Milan
Grabovački J. Dragutin	*Gregurić Mirko
Grabovački Vlado	Gregurić Osipov
Grabovec Čiril	*Gregurić Vinko
*Grabovečki Vladimir	*Gregurić Vjekoslav
Grabić Ivan	Gregurin Josip
*Grabovečki Vladimir	Gregurin Slavko
Gračar August	Grešić Ivan
Gradeček Dragutin	*Gretić Branko
*Gradečki Nada	Gretić Franjo
Gradiček T. Tomo	Gretić Ivica
Gradinac Dušan	Gretić Janko
Gradinić Josip	Gretić Štefa
Gradiša Ivan	Grgac Barica
Gradiški Slavko	*Grgac Roko
*Gradovec Mato	*Grgac Franjo
*Grah Dragutin	Grgac Josip
Grah Tito	*Grgan M. Vinko
Grahovec Božidar	*Grge Đure Edvard
*Grakalić Ivan	- Grgeč Katica
Grakandvić Đorđe	Grgeč Matija
*Graković Ivan	Grgeč Milan
Graković Vladislav	Grgeč Petar
Granaša Val. Josip	Grgeč Stjepan
Granaša Val. Stjepan	Grgelj Janoš
Granatir Stjepan	Grgetić Josip
Grannšek Stjepan	Grginić Ivan
Grašanić Nikola	Grgonja Mato
Grašanić Stjepan	*Grgurić S. Ivan
Gražanić Ivan	Grgurić Josip
Grbačić Franjo	Grgurić Tomo
Grbačić Josip	Grgus Slavko
Grbačić Tomo	- Grigorin Dimitrije
Grbić Jovo	Grilce Dragutin
Grbočić Franjo	Grilce Franjo
Grbolja Mirko	*Grilce Ivan
Grbotek Stjepan	Grilce Josip
Grbulja Mirko	*Grim Josip
Grbus Slavko	*Griva Dušan
Grčan Lovre Mirko	*Grivić Franjo
*Grčić Antun	*Grivić Jakob
*Grčić Florijan	Grivić Josip
*Grčić Franjo	*Grivić Valent
*Grčić Ignac	Grkanović Đ. Petar
Grčić Josip	Grkavec Stjepan
- Grdan Ilija	*Grlat Antun
- Grdan Mijo	Grnašević Miloš
*Grdan Vinko	Grnić Bogdan
Grdinić Ivan	*Grnić Vasilje
Greboša Pavao	Grob Jelka
Gredičak Petar	Groholić Nikola
Gredičak Vid	Grkanić Đorđe
Grediček Božo	*Grošenić Milan
Grediček Slavko	Gorsinić Baltazar
Grediček Tomo	Groš Alojz
Gregarinčić Matko	Groš Tomo
*Gregorec Tomo	

*Groščić Bolto	*Grumarec Bolto
Grošenić Milan	Gründen Vera
Grošenić Nikola	Grušević Nikola
*Grošević Bolto	Grušinić Stjepan
*Grošić Franjo	Grušnić Balto
Grotić Stjepan	Grutić Ivan
Grozaj Marijan	*Gržanić Ivan

Sud 32. divizije

Teški mitraljez sa američke »leteće tvrđave« na točkovima od ormica u gornjim Sveticama
4. IV 1944. uz prisustvo savezničkog avijatičara

*Grilce Ivan	Grozaj Pepica	*Gubar Mihel
Grilce Josip	Grozdanović J. Mario	Gubičar Josip
*Grim Josip	Grožnić Ivan	Gudelj Mirko
*Griva Dušan	Gršić Mirko	Guden Ivan
*Grivić Franjo	*Gršić Stjepan	Gudić Ante
*Grivić Jakob	Gršlić Ivan	Gudlin Ivan
Grivić Josip	Grubačević Vjekoslav	Gugo Josip
*Grivić Valent	*Grubar Milan	Gulić Slavica
Grkanović Đ. Petar	Gruber Steve Dušan	"Guljer Martin
Grkavec Stjepan	Gruber Juraj	Gumbat Slavko
*Grlat Antun	Grubić Stjepan	Gumbat Stanko
Grnašević Miloš	Grubočević Đuro	*Gunašek Stjepan
Grnić Bogdan	Grubović Duš. Miloš	Gunbažević Miro
*Grnić Vasilje	Gruden Ivan	Gunbor Dušan
Grob Jelka	Gruden Slavko	Gunić Pere Stevo
Groholić Nikola	Grudenič Iv. Ivan	Guntnar Ivan
Grkanić Đorđe	Grujević Boris Kubura	Gunjević Božo
*Grosenić Milan	Grujević Božo	Gunjević Ruža
Gorsinić Baltazar	Grujić Dragoslav	Gunjilac Pero
Groš Alojz	Grujić Milan	Gurajner Ernest
Groš Tomo	Grujić Milovan	Gurak Martin
	Grujičić Ladislav	*Gurek Drago

Gustović Ivan	Habijanec Jakob	*Hadina Blaž	*Halambek Franjo
Gusvin Andrija	Habijanec Martin	Hadina Franjo	Halambek Mije Mirko
Guš Alojz	Habijanec Tomo	Hadina Ivan	Halamtek Franjo
Gužanić Ivan	*Habijanić Rudolf	Hadina Tomo	*Halanda Josipa Valent
Gvoščenić Nikola	Habilović Jakob	* Hadina Valent	"Halanić Stjepan
Gvozdenović Božo	*Habjan Ivan	Hadina Vinko	*Halamić Stanko
	Habjanec Ivan	Hadisanović Esad	Halapa Branko
Haba	Habula Ladislav	Hadur Franjo	*Halapa Jovo
Habajec August	Habulin Juraj	Haetić Janko	*Halapa Nikola
Habajec Joža	Habuljić Stjepan	*Hag Franjo	*Halapa Tomo
Habajec Milan	Habuš Josip	Hagljan Đuro	Halas Đuro
Habalić Nikola	Habužin Vinko	Haister Franjo	Halas Jozo
Habalija Stevo	Hacek Franjo	Hajak Franjo	Halašan Ivan
Habalija Stjepan	Haćimović Ivan	Hajak Marijan	Halauš Josip
Habazin Blaž	*Hadalić Martin	Hajba Josip	Halenko Vasilij
Habazin Gabro	*Hadalić Stjepan	*Hajčimović Milke Miloš	Haler Valent
Habazin Janko	Hadić Balta	*Haj din Ivka	Haložini Ivan
Habazin Josip	*Hadić J. Ivan	Hajdinac Avrama Pavao	*Haluša Ignac
Habazin Tomo	Hadić Josip	Haj din jak Josip	*Haluša Tereza
Habejc Josip	Hadin Franjo	Hajduški Martin	*Halušek Josip
Habek Ana	*Hadin Tomo	Hajduković Ivan	*Halušek S. Josip
Habek Imbro	- Hadić Josip	*Hajduković Tomo	Halužan Ivan
Habek Ivan	Hadovka Josip	Hajduković Vinko	Hajnanić Simjan
Habek Stjepan	Hadrović Ivan	Hajetić Mirko	*Haljevac Jelica
Habel Milan	*Hadži Rudolf	Hajnić Fanika	*Haman Đuro
Habijan Đuro	Hadija Ljudevit	Hajster Stjepan	Hamđić Meho
* Habijan Ivan	Hadžić Zaima Sahid	Hajtić Đuro	Hamić Andrija
Habijan Josip	Hadžić Stjepan	Hajtić Ivan	*Hanak Ivan
Habijan Tomo	Hadžifendić Ibrahim	*Hajtić Mirka Ivan	*Hanak F. Josip
, Habijanec Franjo	Hadić T. Božidar	Hajtić Mirko	*Hanak S. Josip
HABIJANEC Ivan	Hadić Josip	Hajtić Milko	Hanček Ljubomir

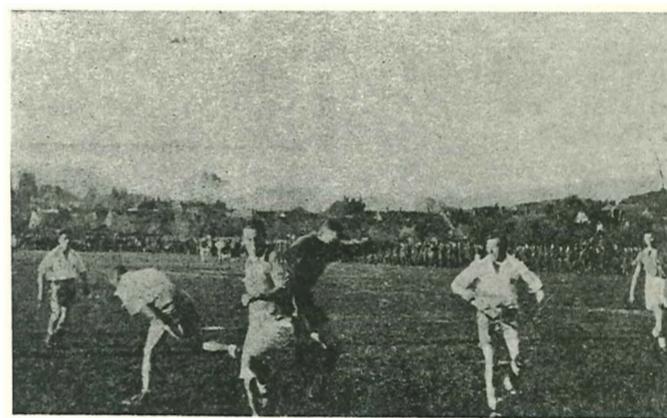
Ulazak boraca 32. divizije u Zagreb, maja 1945.
vojna glazba 32. divizije.

*Handek Drago
 *Hanić Franjo
 *Hanić P. Franjo
 Hans Ferdo
 Hanser Ruzica
 Hanšelj Ivan
 Hanič Ibrahima Ismet
 *Hanzek Stjepan
 Hanzic Mehmed
 Hanzin Katica
 Hanzin Mirko
 *Hanzir Franjo
 Hanzir Ivan
 Hanzir Matija
 Hanžek Rudolf
 *Hanželić Đuro
 Hanželj Đuro
 Hanželj Ivan
 Hanževački Stjepan
 *Hap Franjo
 *Hapavci Ivan
 Hapazin Ivan
 Harabai Franjo
 *Haraličić Ivan
 Haralović Mijo
 Harambašić Antun
 *Harambašić Cedo
 *Haramija Ivan
 Haramina Ivan
 Haramina Stjepan
 Harapin Ferdo
 - Harapin Milan
 *Harapinec Zvonko
 *Harbačov Sergi je Mihajlo
 "Harabanas Ivan
 Harček Gabrijel
 Harček Milan
 *Harmana S. Ivan
 Harnadi Franjo
 Harster Franjo
 Hartić Janko
 *Has Vladimir
 *Hasan S. Anton
 *Hasan Antun
 Hasan Ivan
 Hasanec Stjepan
 Hašbanos Ivan
 Hašec Josip
 *Hašnjačić Gabrica
 Havaiid Josip
 Havel August
 *Haverlek Vilim
 *Hazić Azim
 Hazmodi Drago
 Hazmodi Franjo
 Hećimović Ivan
 *Hegedić Vilim
 Hegedušić Ivana Stjepan
 *Hegelić Vilim
 Hegvet Josip
 Hekeg Andrija
 Helaj Stjepan
 Helembah Helena
 *Helenku Vasilj
 Hemdija Ivan
 Hendelja Mirko
 Henderak Stjepan
 *Hendić Ahram
 Hendrak Štefica
 Henezi Josip
 Henezi Rudolf

Herak Dušan
 Herak Marko
 Herak Stjepan
 Herak Zlatko
 Hercog Andrija
 *Hercog Ivan
 Hercog Josip
 Hercog Milivoj
 Hercigonja Marica
 *Hercigonja Mato
 Hercigonja Vinko
 Hercog Ratko
 Herceki Imbro
 Herek
 Herendić Nikola
 *Herent Stjepan
 Heremić Muftafa
 Herkor Božidar
 Hermadi Drago
 Herman Stanka Stanko
 Heršak Ivan
 Hertanić Petar
 *Herva Vilim
 *Hervak Zlatko
 Hibler Đuro
 Hidrak Stjepan
 *Himić Milan
 Hipok Pavao
 Hirac Ivan
 Hirin Stevo
 *Hirjanić Balto
 *Hiršil Josip
 Hišenik Ivan
 Hiti Josip
 Hiti Jožef
 Hizak Nikola
 Hizak Slavko
 Hizak Stjepan
 Hizak Tomo
 Hlad Josip
 Hlad Mirko
 Hlad Mirka Rudolf
 Hladina Tomo
 Hladinić Drago
 Hladnić Valenta Antun
 Hladnić Drago
 Hladnić Franjo
 *Hlaj Stjepan
 Hlanšek Zdenko
 Hlanžin Franjo
 Hlavjetić Ferdo
 *Hlajšč Ivan
 *Hlavnjak Josip
 *Hleksand Banah
 Hlišić Dragica
 Hlišić Franjo
 Hlod Vilim
 Hlovsek Zdenko
 Hlupič, Alojz
 Hlupič Ignača Alojz
 *Hlut Stjepan
 - Hmelnikov Karlo
 Hmelinec Franjo
 Hobek Ivan
 Hobit Andrija
 *Hobolić Ivan
 Hobolja Luka
 Hobos Karlo
 Hodak Josip
 *Hodak Petar
 Hodak Tomo
 Hodalić Đuro

Hodalić Ivan
 Hodalić Nikole Stjepan
 Hodalić Valent
 Hoduz Franjo
 Hodić Josip
 Hodić Stjepan
 Hog Adam
 Hohnjec Milan
 Hohnjec Ivana Franjo
 Hohnjec Ivan
 Hohnjec Milan
 Hojić Josip
 Hojnječ Ante
 *Holenc Valent
 *Holjak T. Mijo
 *Holjat T. Mijo
 Holički Franjo
 Hontić Stjepan
 *Hopko Pavao
 *Horbec Vinka Večeslav
 Horci Barje Mato
 Horg Branko
 Hork St. Ivan
 Hormanic Nikola
 Hortic Ivan
 Horvat Antuna Antun
 *Horvat Antun
 Horvat August
 Horvat Barica
 Horvat Čiril
 Horvat Branko
 Horvat Danica
 *Horvat Danko
 Horvat Dora
 Horvat Drago
 Horvat Đuro
 Horvat Franjo
 Horvat Fric
 Horvat Ignac
 *Horvat L. Ivan
 *Horvat M. Ivan
 *Horvat S. Ivan
 Horvat Ivan
 Horvat Ivica
 Horvat Janko
 Horvat Šandora Janoš
 Horvat Jakob

*Horvat Josip
 Horvat Joža
 Horvat Katica
 Horvat Luka
 Horvat Ljubomir
 Horvat Luke Martin
 - Horvat — Kolar Mar
 - Horvat Martin
 *Horvat Mato
 *Horvat Š. Mato
 Horvat D. Mato
 *Horvat Milan
 Horvat Milan
 Horvat Mirko
 Horvat Nikola
 Horvat M. Petar
 Horvat Petar
 Horvat Pavao
 *Horvat Slavko
 Horvat Ivana Stjepa
 *Horvat Stjepan
 Horvat Stjepan
 *Horvat Janka Stjepa
 *Horvat Šandor
 Horvat Tomo
 Horvat Franje Vend
 Horvat Valent
 *Horvat P. Valent
 Horvat Vilibalt
 Horvat Vlado
 Horvat Alojz
 Horvat Ana
 Horvat Antuna Antun
 *Horvat Antun
 Horvat August
 Horvat Barica
 Horvat Čiril
 Horvat Branko
 Horvat Danica
 *Horvat Danko
 Horvat Dora
 Horvat Drago
 Horvat Đuro
 Horvat Franjo
 Horvat Fric
 Horvat Ignac
 *Horvat L. Ivan
 *Horvat M. Ivan
 *Horvat S. Ivan
 Horvat Ivan
 Horvat Ivica
 Horvat Janko
 Horvat Šandora Janoš
 Horvat Jakob

Mart 1945. V. Zdenci,
utakmica 32 i 33 divizije.

Horvat dr. Vilibald
 Hršak Branko
 *Hršak Vera
 Hršenjak Josip
 Hršenjak Milan
 Hršenjak Petar
 Hršenjak Stjepan
 Hrudi Ahmet
 Hrupec Stjepan
 *Hrupka Vjekoslav
 Hruščević Stjepan
 Hruškar Stjepan
 Hrvaj Ivan
 Hrvaj Vide Marko
 Hrvajić Josipa Tomislav
 Hržak Stjepan
 *Hrženjak Dragutin
 *Hrženjak S. Josip
 *Hrženjak Milan
 Hrženjak Mijo
 Hrženjak Petar
 Hrženjar Stjepan
 Hržica Ivana Josip
 Hržina Franjo
 Hržina Ivan
 Hržina Josip
 *Hržnjek F. Petar
 Hržnjek F. Petar
 Hubak Rudolf
 *Hubak Marka Vjekoslav
 Hubl Josip
 Hudek Šime

Husak Zvonko
 Husar Milan
 Husar Ružica
 Husarak Petra Stjepan
 Husein Ivan
 Husein Stjepan
 Husić Sabit
 *Husjak Valent
 Husetić Alojza Stanko
 Hušak Edwarda Fridlih
 *Hut Stjepan
 *Huzanić Stevo
 Huzjak Katika
 Huzjak Martin
 Huzak Zvonko
 Huzmijak Ivan — Beli
 Hvarg Ivica

*Ibumoljan Matina Jaldra
 Ićina Ivan
 Ićina Stjepan
 Ignac Franjo
 Ignac Pavlek
 Ignac Živko
 Igrec Ivan
 Igrec Kazimir
 - Ileković Josip
 Ileković Ivan
 Ileković Mato
 *Ilić Franjo

Inkret Vlado
 Inok Milan
 Inšak Tereza
 *Iras Ante
 Irelović Valent
 Ištef Karla Marijan
 Ištak Josip
 Ištranić Ivan
 Išvan Stjepan
 Išvanić Franjo
 *Išvanić Juraj
 Išvanić Nikola
 Išvanić Đuro
 Išvanić Pavao
 Ivaci Branka
 Ivacić Antona Izidor
 *Ivaković Anton
 Ivaković Stevo
 *Ivaković Stjepan
 Ivaković Svetozar
 Ivalić Ivan
 *Ivanarić Stjepan
 Ivane Emil
 Ivane Emilia
 *Ivančak Andrija
 *Ivančan J. Josip
 *Ivančan Josip
 Ivančan Mato
 *Ivančan Milica
 *Ivanček Mato
 Ivanček Valent
 Ivančević Stevo
 Ivančić Ivan
 *Ivančić Josip
 *Ivančić Jozé Jozo
 *Ivančić Katica
 Ivančić Stevo
 Ivančić Stjepan
 Ivančin Ivan
 Ivančin Marija
 Ivanek Stjepan
 Ivančić Imbriše Ivan
 *Ivančić Ljubomir
 Ivančić Nikola
 Ivančić Franjo
 *Ivančić Vinko
 *Ivaniseč Slavko
 Ivanisević Milka
 Ivanisević Mirko
 Ivanisević Cvijana
 Teodor
 Ivanković Ivan
 *Ivančić Miljenko
 Ilić Petar
 Ilić Slobodan
 Ilijev Ivan
 Iljadica Marko
 Iločić Ignac
 Imak Ivan
 Imak Ivan
 *Imak Milan
 Imbričić Vinko
 Imbriša Ivan
 Imbriša Vinko
 Imbrošić Vinko
 Imenjak Ivan
 *Imenjak Josip
 Imenjak Marica
 Imiljanec Dragutin
 Irić Vladimir
 Indžić Milan
 Inkret Mijo

Ivanuš Katica
 *Ivanuš Slavko
 Ivanuš Vinko
 *Ivanuša Vjekoslav
 *Ivanušec Mirko
 *Ivanušić Mirko
 *Ivanušić Slavko
 Ivanjčak Mato
 Ivan jek Rudolf
 Ivarek Ivan
 Ivas Ante
 Ivaš Đuro
 Ivatović Mijo
 Ivček Mijo
 Ivček Vid
 Ivezović Alojz
 Ivezović Ivan
 Ivezović Josip
 *Ivezović Juliјan
 Ivezović Julijana
 Ivezović Krsto
 Ivezović Nikola
 *Ivezović Rudolf
 *Ivezović Stjepan
 Ivezović Svetozar
 Ivezović Franje Viktor
 Ivezović Vilim
 Ivezović Slavko
 Ivezić Ivan
 *Ivić Josip
 Ivić Ljudevit
 Ivić Slavko
 Ivić Vladimir
 Ivoček Mato
 Ivorek Ivan
 Ivorek Ivan
 Ivšak Luka
 Ivšak Tereza
 Ivšić Franjo
 Ivšić Tomo

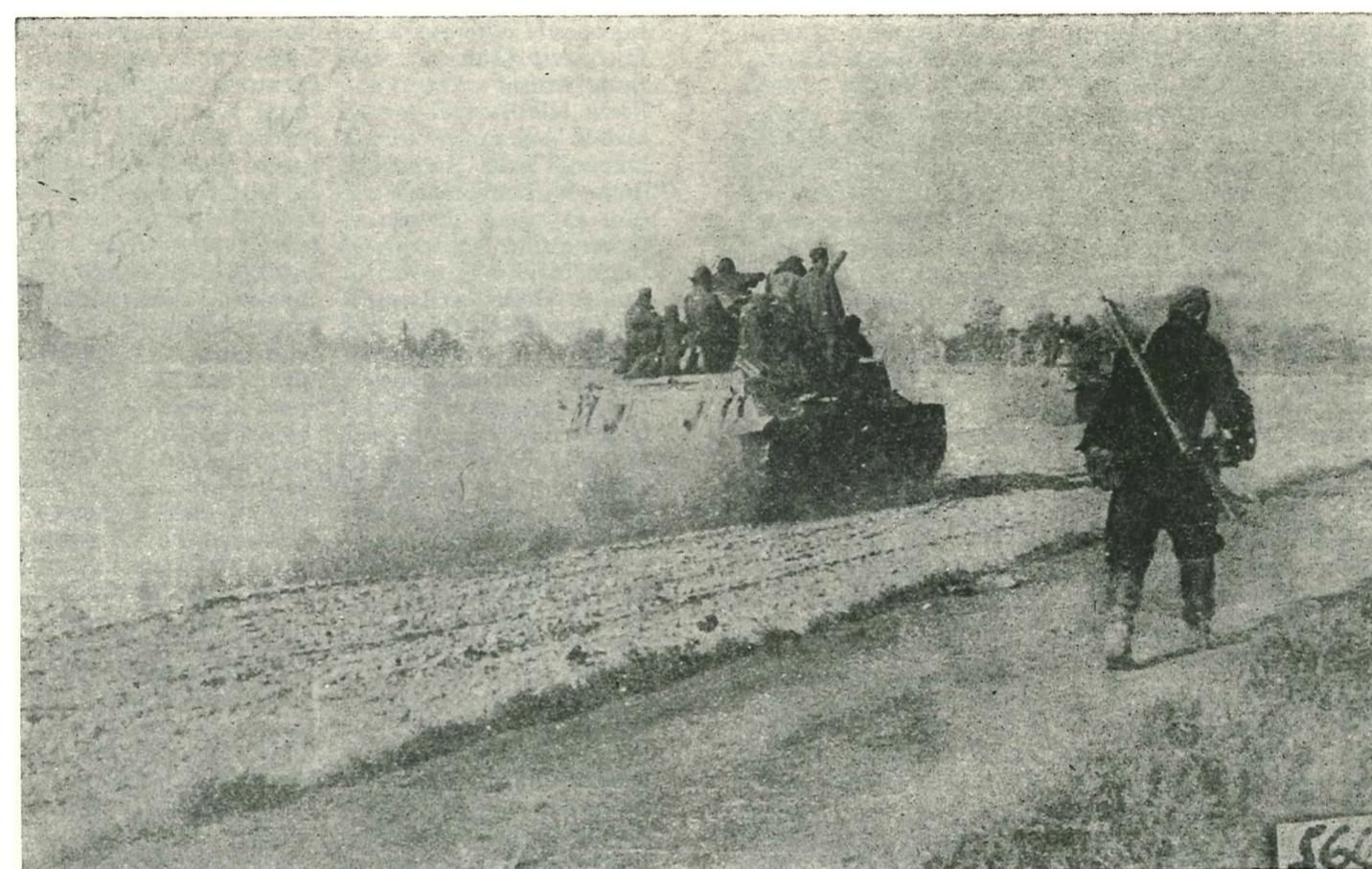
Ivančić Ivan
 Jadran Franjo
 Jadras Tomo
 Jadrijev Đuro
 Jadrijević Miloš
 Jagatić Andro
 Jagić Josip
 Jagetić Vid
 Jagečić Andrija
 *Jagetić Vilim
 Jagić Đuro
 Jagić Ignac
 Jagić Ignac, Luka
 Jagić Ivan
 Jagić Mato
 *Jagić Milan
 *Jagić Mirko
 *Jagić Stanko
 *Jagić Stjepan
 *Jagnjić Jure Janko
 Jagodić Draga
 Jagodić Martin
 Jagodić Stevice Obrad
 Jagor Karlo
 Jagović Josip
 *Jagovinec Tome Jakob
 Jaguš Franjo
 Jahić Salih
 *Jaholić Stjepan
 *Jajo Ivan
 Jakalić Nikola

Artiljerija na položaju kod Gradiča 1945 u proljeće.

Hudelist Franjo
 Hudin Tome Nikola
 Hudman Stanko
 *Hudeš Slavko
 Huf Stanislav
 *Huhaja Slavko
 Hujar Alojza Juraj
 Hukas Franjo
 *Hukoja Slavko
 Hulina Nikola
 Huljak Rudi
 Humak Slavko
 *Hunić Radomira Ivan
 *Hunjadi Stjepan
 Hunjadi Zvonko
 Hunjak Rudi
 Hunjet Marijan
 Hupić Janko
 Hurek Slavko
 Hursa Luke Slavko

Ilić Miljenko
 Ilić Petar
 Ilić Slobodan
 Ilijev Ivan
 Iljadica Marko
 Iločić Ignac
 Imak Ivan
 Imak Ivan
 *Imak Milan
 Imbričić Vinko
 Imbriša Ivan
 Imbriša Vinko
 Imbrošić Vinko
 Imenjak Ivan
 *Imenjak Josip
 Imenjak Marica
 Imiljanec Dragutin
 Irić Vladimir
 Indžić Milan
 Inkret Mijo

Na maršu prema Zagrebu, 5. V. 1945
sa oklopnim jedinicama naše armije.

Jakalić Stjepan	-Jameš Stjepan	Jakopović Stevo	Jungvrt Vendel
Jakalić Mato	Janaček Eduard	Jakorović Mile	Juraković Joža
*Jakić Rudolf	*Janašević Vaso	Jaule Antun	Juratović Stjepan
*Jakić Petra Dušan	Janciev Mato	*Javža Nikola	Juras Ivo
Jakić Josip	Jančarević Vlade Nikola	Jazbec Anka	Jurčec Nikola
Jakić Miroslav	Jančeković Jakov	Jazbec Vlado	*Jurčić Branko
Jakobić Nikola	Janci Antun	*Jurjović Tomislav	Juratović Antun
Jakolić Mato	Janci Franjo	Janić Franjo	Jurec Vilko
*Jakolić Nikola	Janči Svetozara Stevo	Janić Mitar	Jureković Andrija
Jakolić Stjepan	*Janci Vladimir	Janin Mijo	Jureković Stjepan
*Jakopač Pavao	*Jancijev Ignac	Jankec Grga	Jureković Aleksandar
Jakopčević Nikola	Jančijev Mato	*Jankijev M. Ignac	*Jureša Vilim
Jakopčević Rudolf	Jancijev Stjepan	*Janković A. Antun	Jurić Ante
Jakopčić Nikola	Janci Alojz	*Jankov Andrija	*Jurić Ivan
Jakopek Đuro	Jancin Mato	Janžek August	*Jurić Marko
Jakopić Vid	Jancinović Ivan	Janžek Izidor	*Jurić Martin
Jakopović Antun	Jandrak Franjo	Jedrašić Bolto	*Jurić Petar
Jakopović Mije Josip	Jandraković Ivan	Jedrašić Ivan	*Jurić Vinko
*Jakopović Josip	*Jandras Josip	Jedrić Martin	Juričan Ivan
Jakopović Milenko	*Jandras Nikola	Jeger Marko	Juričev Šime
Jakopović Slavko	Jandrešić Luka	*Jelača Bogdan	Jurina Viktor
Jakopović Jur. Zvonko	Jandrović Vojislav	*Jelačić Franjo	Jurišić Ivan
*Jakore Matija	Jandrijev Đuro	Jelenčić Ivan	Jurišić Ivo
Jakovac Ivan	Jandroković Filip	Jelinjak Joso	Jurišić Robert
Jakovac Rudo	*Jandroković Milan	Jelušić Josip	Jurjević Šime
Jakovac Stjepan	Jandroković Stevo	Jendrašić Tomo	Jurjević Tomislav
Jakovčić Ivan	Janeč Antun	Jendrić Stjepan	Jurkov Ivan
Jaković Martin	Janez Jadunševac	Jendrić Valent	Jurkov Stjepan
*Jaković Mato	Janez Stjepan	Jendrić Josip	Jurković Stjepan
Jakovina Drago	Janež Josip	Jendrašinski Petar	Jurušić Stevo
Jakovina Stjepan	Janež Stevo	Jembrek Andrò	Jutršća Josip
Jakšeković Mato	*Janež Stjepan	Jembrek Ivan	*Jutriša Janko
Jakšić Stjepana Ilija	Janežič Blaž	Jembrek Agneza	
Jakšić Josip	*Jambrešić Vjekoslav	Jembrišek Stjepan	
Jakšić Valek	Jambrešić Zlata	Jemersić Drago	Kabal Vlado
Jakupanec Slavko	*Jambosak Stjepan	Jendrašić Mije Martin	*Kablar Franjo
*Jakupaš Pavla Stjepan	Jambret Ivan	Jerbi Vinko	*Kablar Rudolf
Jakupčić Antun	Jambretić Marica	Jerković Mato	Kablar Stjepan
Jakupec Duro	Janković Franjo	Jerlić Vinko	Kacik Kimohnija Sergej
Jakupec Mato	*Janković Ivan	Jevremović Andrija	Kaćara Josip
Jakupek Đurđa	Janković Josip	Jež Stjepan	Kaćarin Mirko
Jakupek Ivana Stjepan	Janković Martin	Ježek Andela	Kadar Istvan
Jakuš Dragutin	Janković Milan	*Jugo Filip	Kadojić Nikola
Jakuš Josip	Janković Milutin	*Juranić Boro	Kafalenik Tomo
Jakuš Željko	Janković Nikola	-Jućec Vinko	Kafureas Konstantina
Jalelić Josip	Janković Stjepan	Jureković Pišta	Georg
Jalševac Franjo	Janković Stefo	Jureković Stjepan	*Kaić Ivan
Jalšić Antun	Janković Voja	Jurdana Bogdan	*Kaić Mato
Jalčić Ignjac	Janoš Čeregi	*Juric S. Ivan	Kaić Milan
Jalžobetić Ivan	Janoš Erdelji	Jurman Milan	*Kajcer Alojz
Jambek Ivan	Jantol Antun	Jurman Vid	Kajačić Nikola
Jambek Marica	Jantoljak Pavao	*Juranović Ivan	*Kajcer Alojz
*Jambračak Ivan	*Januševac Franjo	Ježek Marica	*Kajgana Steve Stevo
Jamb re Ivan	Janušić Blaž	Ježek Mijo	*Kajić Fabijan
Jambrek Ivan	Janzek Izidor	John Ema	Kajkić Dragutin
Jambrek Imbre Jandro	Janžek August	*Johović Josip	Kakatović Petar
Jambrek Marica	Janzeković Jakov	Joka Milan	Kaklina Marka Mato
Jambresić Andrija	Janžeković Josip	Jordan Ivo	Kalaček Branko
Jambresić Marica	*Janječić Franjo	Jovan Mirko	Kalačević Josip
Jakopović Geno	*Janješes Juraj	Jovanović Bogdan	*Kalan Ivan
*Jakopović Ivan	Janjić Mijo	Jovanović Stevo	*Kalamčić Siniša
Jakopović Ilijе Josip	Janjić Slavko	Jovetić Ljubomir	*Kalaminec Draga
Jakupović Josip	Jaoras Josip	*Jug Franjo	Kalanek Stj. Mirko
Jalžabetić Ivan	Jardas Josip	*Jug Mibro	Kalanek Mirko
Jamaz Đuro	Jarić Stevo	-Jug Slavko	Kalamir Dušan
Jambreš Ivan	*Jarić Zvonko	Jugec Vilko	Kalamir Milka
Jambreš Iv. Rok	Jarki Valent	Jugec Vinko	*Kalar Franjo
*Jambriček Stjepan	Jamjak Franjo	Jugoslav Filip	Kalasmino Đuzepe
Jambrišić Ljudevit	Jaško Ištvana Ištvan	*Juhas Petar	Kalčić Slavko
Jambrović Mijo	Jaško Ivana Ivan	-Jumšić Pavao	*Kalaček Branko
Jambrović Rudolf a	Javišić Stjepan	Juraković Josip	Kaleminac Stjepan
Rudolf		Jura Karlo	Kalentić Antun

Kalesnikov Klementije	Akimović	Katušić Franjo	*Kezeček Juraj
Timofaj	Karamanos Satinius	Katušić Stjepan	*Kezerik Stevo
Kaličanav Blaž	Karamarko Šime	Kaurić Ivan	*Kežman Aleksa
Kalinić Emil	*Karan Đuro	Kaurić Josipa Ivan	Kežman Pavao
Kalinić Nikola	Karan Stjepan	Kavedo Etuka Valter	*Kežman Rudolf
Kalina Vjekoslav	Karanović Dane Đuro	*Kavić Slavko	*Kič Viktor
Kališnik Viktor	*Karanović Branko	Kavlin Mijo	*Kičin Ivan
Kalovec Jakob	*Karanović Stevo	Kazancev Petar	Kinder Josip
Kaluđerović Ivan	Karapetijan Aleksandar	Kazas Hajrudin	Kinkoč Valent
Kaljicomikov Konstantin	Kararko Šime	*Kazbakljujev Zaharija	Kiovacci Antonio
Kaljevac Jelica	Karasman Ivan	Kazić Šime Lazo	- Kirilov Gabrijel
Kaljevik Milana Jedokim	Karasman Milan	Kebić Laze Stevo	Kirin Josip
Kamalov Ivan	*Karašek Josip	*Keceric Petra Petar	Kirin Ivan
Kambić Ivan	Karašić Ivan	Keceric Stevo	Kirin Mato
Kambić Jakos	Karašnjez Petar	Kecmar Milan	Kirinec Franjo
Kamenarić Stj. Ivan	Karažinac Evica	*Kecur Vjekoslav	Kiša Mato
Kamenarić Stjepan	Karažinac Ivica	Kečan Stjepan	Kisela Slavko
Kemnović Mate Josip	Karažinac Ivan	*Kečkeš S. Franjo	Kiseljak Drago
Kamenović Nikola	Karban August	*Kečkeš Franjo	Kiseljak Stjepan
*Kamenović Stjepan	Karban Dominik	Kečkeš Josip	Kišantal Josip
Kamenović Stjepan	*Karbon Zvonko	*Kečur Vjekoslav	Kisić Jakob
Kamfelja Stjepan	Karbovčan Grgur	Kedveš Ivan	Kiš Ivan
Kamfor August	Karbovčan Mato	*Kefček Ivan	Kiš Lajoš
Kamišan Stjepan	Karbris Blaz	*Kefček Juraj	Kišić Stjepan
*Kamižaj Steve Mijo	*Karen Ivan	Kefček Milka	Kišir Pero
*Kamijenović Slavko	Karfani August	Kefčer Ivica	Kivša Mato
-Kamlov Ivan	*Karić Marko	Kefčer Janko	*Klabučić Vladimir
Kamožev Stjepan	Karić Marka Stjepan	Kefčer Juraj	Klačnić Ivan
Kan Robert	*Karkuš Mirko	Kekec Antun	Kladić Andro
Kancijan Ljubica	Karl Stjepan	Kekej Ivan	Kadički Vilim
Kandišer Josip	*Karlo Šenj ava	Kekej Petar	Klaic Duka
Kanenvač Branko	*Karlović Grgur	Keković Mirko	*Klaic Đuro
Canenvač Stevo	Karlovčan Luka	Kelec Darko	Klamber Vice
Kanesman Ivan	*Karlovčan Mato	Kelek Josip	*Klamber Vid
Kanjiči Viktor	Karlovčan Vinko	*Kelemen Josipa Milan	*Klančak Pavla Josip
Kaniža Ivo	Karlović Đuro	*Kelemenič Đuro	Klanček Ignac
Kanižaj Ivan	Karlović Savo	*Kelemenko Karlo	*Klanček Josip
Kanižaj Mijo	Karman Antun	Keleminec Slavko	*Klančer Ivan
Kanon Graber	*Karpunin Miško	Keleminec Slavko	*Klančev Ivan
Kanotić Mirko	Karpunk Marko	Keleminec Stjepan	Klančić Vlado
Kansel Alabedijev	Karšić Antun	Keleminic Andrija	Klančir Florijan
Kantura Mirko	*Kasavec Mijo	Keletić Luka	*Klančir Franjo
Kanžeković J. Jakob	Kasek Josip	Kelić Darko	*Klančir Ivan
*Kapan Tomo	Kaspic (Foget) Đuro	Kelin Ankica	Klančir Josip
*Kapan Đuro	*Kasturić Martin	Kencjanov Ivan	Klanfer Vid
Kapar Ivan	Kaščević Ivan	Kenčec Martina Josip	Klanjec Luka
*Kapec Andrija	Kaščić Antun	Kendelj Stjepan	Klanjec Milan
Kapeljinov Teodor	Kašeđ Drago	Kendreš Andraš	Klanček Ivan
*Kaper Andrija	Kašeđ Drago	Kenfelja Mirko	*Klapac Vinko
*Kapeš Andrija	Kašeđ Ivan	Kenfelja Stjepan	Klaric Dragutin
Kapetanović Šefik	Kašeđ D. Jakob	Kereljanov Ivan	Klaric Ivan
*Kapitanic Josip	*Kašir Stjepan	*Kerep Ivan	Klaric Maksima Janko
Kapidić Šefik	Kasođ Dragutin	Keres Mato	Klaric Mirko
Kapidinć Josip	Katalenek Matije Tomo	Kereš Pavao	Klaric Slavko
Kapidić Dr. Šefik	*Katalenić Ivan	Kereškenji Velimir	Klaric Stjepan
*Kapitanović Josip	*Katalenić Valent	Keren Srećko	Klaric Vinko
*Kaplaj Milan	*Katalenić Ivan	Kern Vladimir	Klasičak Ivan
Kapolovec Janko	*Katalinić Stjepan	Kemer Miroslav	- Klasiček Milan
Kapos Dragutin	Katalinić Valentin	Kerovac Đuro	*Klasičko Ivan
*Kapeš Andrija	Katalino Nikola	Kerovac Ivan	Klasič Branko
Kapoš Martin	*Katana Dragutin	- Keserabić Serafim	Klasič Dominko
*Kaputan Pére Tomo	*Katana Đuro	Keserici Sveto	Klasič Đuro
Kapš Dragutina Mirko	*Katana Mato	Keserici Emil	Klasič Ferek
*Kapunić Šime	Katana Valent	Keserici Vaso	Klasič Ferdo
Kapustić Josip	Katana Vilim	*Kesing Vjekoslav	Klasič Frek
Kapustić Martin	Katanac Đuro	Kestler Branko	*Klasič Ferde Lovro
Karabajić Franjo	Katanac Valent	Ketić Franje Andrija	Klasič Janka Rudolf
Karac Fojdodi	Katanić Antun	Kazbelka Borivoj	*Klasina Vjekoslav
Karačal Roberta Etore	Katanović Đuro		*Klasnić Adam
*Karačić J. Alojz	Katarinčić Branko		Klasnić Mirko
Karajanić Teodor	Katić Franje Andrija		Klasnik Stjepan
Karajlov An toli j			

Klatiček Leonard	Kobaš Mato	Kolarić Ante	*Konjić Slavko
Klatić Tomo	Kobašić Josip	Kolarić Barica	*Kopar Ivan
Klarić Ivan	*Kobelščak Artur	*Kolarić Branko	Komčinović Fr. Stevo
*Klebroš Zlatko	Kobesić Franjo	Kolarić Feliks	Kopaš Duro
- Klečnić Ivan	Koblar August	Kolarić Franjo	*Kopaš Gašpar
*Klekuš Zlatko	Koblar Julius	Kolarić Franjo	Kopaš Martin
Klemar Petar	*Koblar Zvonko	*Kolarić Ivan	*Kopecki Antun
*Kiemen Antun	Kobolić Franjo	*Kolarić Jakob	Kpelec Mato
* Kiemen Stevo	Kocijan Franjo	Kolarić M. Ivan	*Koplaj Milan
*Kiemen Stevo	Kocij j an Ivan	Kolarić T. Josip	Kopljaj Božo
*Klemenc Antun	*Kocijan Ivan	*Kolarić Katica	Kopljak Dušan
Klemeš Stjepan	Kocijan Viktor	Kolarić Alberta Mijo	Kopos Đuro
Klen Andrija	Kocijančić Josipa Đuro	Kolenc Pavla Mijo	Koprec Ivan
Klenfer Stjepan	Kocković Dragica	Kolarić Petar	Koprivšek Dragutin
*Klenović Mirko	Kocković Ivica	Kolarić Sinisa	Kopsejak Ivan
Klepac Zdenko	Kocnar Alojz	Kolarić Zlatko	Kopsejak Petar
Klesarić Đure Tomo	Kocora Josip	*Kolenček Ivan	*Korač Ivan
*Kletuš Zlatko	Koci N. Milan	Kolčić Josip	Korač Miloš
Kleverin Ivan	Koči j an Franjo	Kolenc Alojza Augustin	Korač Nikola
Kličan Nikola	Kočić Janoš	Kolenc Magica	*Korač Slavko
Kličković Milan	Kodić Mirko	Kolenčik Slavko	Korač Miloš
Kličković Nikola	Kodorović Petra Stevo	Kolenko Branko	Korančev Petar
Klinčić Josip	Kodrnja Stjepana	Kolenko Drago	*Korentić Stj. Ivana
Klinčić Mijo	Stjepan	Kolenko Josip	Koradjerd Georg
Klinčić Pavao	Kofeček Ivan	Kolenko Stanko	*Korataj Rudolf
*Klinčić Željko	- Kogej Ernest	Kolenko Tomislav	*Korbar Žvonko
Klipa Vaso	- Kogaj Ernest	Kolenko Tomo	Korbus Blaž
Klišan Nikola	Kočić Đuro	Koler Slavko	Kordić Mirka Milan
Klišenčić Đ. Tomo	*Kojcer Alojz	Kolesar Ignac	Kordić Šime Rudolf
Klobučić Vladimir	Kočići Dragutin	Kolesić Zlatko	*Kordjaj Rudolf
- Klokočak Mijo	*Kojić L. Ivan	Kolesnik Milan	Koren Jakov
*Klokočar Viktor	*Kojić Nikola	- Koleš Ivan	*Koren Mato
Klopka Žvonko	Kojučić Dragutin	Koleš Antonia Ivan	Koren Stjepan
Klučar Nikola	Kokač Drago	Koleš Stjepana Josip	Korenić Franjo
Klučar Valent	Kokač Stjepan	*Koletić Ivan	Koretić Ivan
Klučar Vladislav	Kokačić Josip	Koletić Josip	*Korin Žvonko
Kluković Sti. Vinko	Kokoči Stevo	Kolež Ivan	Koretić Stjepan
*Klušić Željko	Kokor Bara	Kolibaš Stjepan	Korianović Đuro
Klužić Tome Pavao	Kokor Franjo	Količak Blaž	Korličić Huseina Omer
*Kliučarić Juraj	Kokošić Dimitri je	Kolić Milan	Korlin Ivana Mijo
Kliučarić Pavao	Zaferion	Kolić Petra Nikola	Korner Alojz
Klijučić Miško	Kolarić Dragutin	Kolman Ivan	Kormušar Stjepan
Kliučović Pavao	*Kokot Franjo	Koman Antun	*Korsec Vendela Ljudevit
Kljuković Tomo	Kokot Roka Franjo	Koman Garber	Korović Slavko
Kmetić Dragutin	*Kokot Ivan	Komarica Anica	Korpar Đuro
Knapić Ivan	- Kokot Stjepan	Komarica Ankica	*Korpar Franjo
*Knapić Martin	Kokotec Slavko	Komarica Zvonko	Korpar Šime
*Knapić Sime	Kokotić Stjepan	Kombič Andrija	Korpic Stevo
-Knez Branko	*Kokovo Franjo	Kombrić Jakob	*Kortaj Rudolf
*Knez Ivan	*Kolačak Ivan	Komčinović Fr. Stevo	Koruda Jadro
*Knežić Mi io	Kolak Ivan	Komenović Stevo	Koruga ?
Knežević Branko	Kolanj Stevo	Komin Mijo	Koruga Mihajlo
Knežević Ivica	Kolar Drago	Komlenac Pavla Nikola	*Koruga Miška Stevo
*Knežević Josip	*Kolar Franjo	Komlenac Nikola	*Körunda Andrija
Knežević Milan	*Kolar Ivan	Komlenac Nedeljko	Koruga Jandro
Knežević Pavla Stevo	Kolar Ivan	Komlenčić Jove Đuro	Korušnjak Petar
Knežić Josip	*Kolar Josip	*Komljenović Stjepan	Kos Emil
Knežić Liudevita Stevo	Kolar Josip (Matek)	Komljenović Stjepan	Kos Mile Franjo
"Konok Milka	Kolar Luka	Komtet Juraj (Čoka)	*Kos Vinka Franjo
Kniežić Mijo	Kolar Martin	Komušar Stjepana Pavao	Kos Erika
*Kobač Josip	Kolar Mijo	Konarić Josip	*Kos Gabrijel
Kobal August	Kolar Milka	Končar Stjepan	Kos Ivana Ivan
Kobal Petar	Kolar Stevo	Končin Franjo	*Kos Ivan
Kobal Slavko	Kolarec Franjo	Končovski Mijo	*Kos Ignac
Kobal Tomo	Kolarec Ivan	*Konak Milka	*Kos Josip
Kobal Vlado	Kolarec Josip	Koniški Dragutin	*Kos Milija
*Kobali Ivan	Kolarek Mati ja	Konopi i anić Josip	*Kos Milka
*Kobali Đure Ivan	Kolarek Mato	Konovalov Ivan	Kos Stevo
*Kobali Ivana Stevo	*Kolarević Josip	*Konstančin Alojz	Kos Stjepan
Kobali Štefica	*Kolarević K. Josip	Konštek Viktor	*Kos Tomo
Kobar Martina Stjepan	*Kolarević Mato	Konjarek Franjo	*Kos Vladimir
Kobasic Franjo	Kolarević Šimun		- Kosak Antun

*Kosak Marija	Kovač Ivan	*Kovačić L. Luka	Krajčinović Soka
*Kosanović S. Robert	-Kovač Josip	Kovačić Ljudevit	Krakauer Luka
*Kosanović Robert	Kovač Katica	Kovačić Ljubo	Kraliček August
Kosar Antun	Kovač Lovro	Kovačić Ljubomir	Kralik Antun
Kosar Ivan	Kovač Martin	Kovačić Marica	Kralj Drago
Kosarec Milan	*Kovač Mato	Kovačić Mara	Kralj Franjo
Kosavac Martina Stjepan	*Kovač F. Mato	Kovačić Marko	Kralj (Josipa) Ivan
*Kosavec Milan	Kovač Josipa Mijo	Kovačić Ignaca Martin	Kralj Josip
-Kosec Ivan	Kovač Petar	*Kovačić Martin	*Kralj Andre Josip
*Koser Drago	*Kovač Pišta	Kovačić Luke Mato	*Kralj Leopold
*Kosi Alojz	Kovač Savo	*Kovačić Stjepana Mijo	Kralj Marica
Košić Antun	*Kovač Slavko	Kovačić Ive Mijo	Kralj Mijo
Košić Tome Đuro	Kovač Stipe	Kovačić Milan	Kralj Marko
*Košić Ivan	Kovač Stjepan	*Kovačić I. Mirko	Kralj Martin
*Košić Lacko	Kovač Vinko	*Kovačić Nikola	*Kralj St. Milan
*Košić Stjepan	*Kovač Vjekoslav	Kovačić Petar	*Kralj Slavko
Košir Đuro	Kovačec Milka	*Kovačić Ruža	Kralj Stjepan
Kosijanov Aleksandar	Kovačec Ivan	Kovačić Stevo	- Kralj Štefica
*Košir Stjepan	Kovačec Josip	Kovačić Stjepan	Kralj Štefko
*Koslanov Gabrijel	Kovaček Ivan	Kovačić Stjepan	Kralj Tomo
Kosle Ivan	Kovaček Marija	*Kovačić Franje Stjepan	Kralj Vlado
Kosnjak Stjepan	Kovačev Đuro	*Kovačić P. Tomo	Kralik Antun
*Kosovac Stjepana Alojz	*Kovačev Ignac	Kovačić Tomo	Kralik Mirko
*Kosovac Milan	Kovačev Ivan	Kovačić Tomo	*Kralj M. Vlado
Kosovac Ivan	Kovačev Josip	Kovačić Valent	*Kraljević Marko
Kosovac Ljubica	Kovačev Martin	Kovačić Viktor	Kraljević Mirko
Kosovec Mato	Kovačev Ivana Mijo	Kovačić Ilije Vinko	*Kraljević Josip
*Kosovac Josip	Kovačev S. Mijo	- Kovačić Vladimir	Kralj ek Antun
Kosović Nikola	Kovačev Stjepan	Kovač Tomo	Kralj ek Đuro
*Kospal Đuro	*Kovačev S. Stjepan	Kovalček Stjepan	*Kraljek Josip
Kospic Stevo	Kovačev Vinko	Kovali evski Đ. Milan	*Kraljić Miroslav
Kostandinović Branko	Kovačev V. Vinko	Kovažile J. Josip	*Kraljić Ivan
Kostandinović Miloš	*Kovačević Josipa Alojz	Kovajanović Đuro	Kraljić Franjo
*Kostalić Aleksandar	Kovačević Roka Ante	Kozar Iv. Stjepan	Kraljić Luka
*Kostalić Josip	Kovačević Gojko	*Kozić A. Nikola	Kraljić Mirko
*Kostalić Martin	Kovačević Đuro	Kozina Josip	Kraljić Vid
*Kostančar Pavla Alojz	Kovačević Franjo	Kozina Lacko	Kramarić Andela
*Kostančić Alojz	*Kovačević Ivan	Koziak Alojz	*Kramarić Franka
Kostandinović Marka Josip	*Kovačević Joco	Koziak Josip	*Kramarić Ivanka
Kostanić Mirko	Kovačević Famajev Jovo	*Kozlanov Gabriel	*Kramarić Justa
*Kostanjevac Alojz	Kovačević Ljubomir	Kozlarenko Ilić Jakov	Kramarić Mato
Koštan i i Tonka Đuro	Kovačević Mato	*Kozulić Andrija	*Kramčer Miroslav
*Kostanjski Mato	Kovačević Mihajlo	Kozuvački Ivan	Krampitić Vladimir
Kostelet Tomo	Kovačević Jakoba Marija	Kožačić Zaferin	Kranar Dragutin
Kostelet Franjo	Kovačević Mirko	Kožar Andro	Krancibinder Andelko
Kostrec Franjo	Kovačević Franje Petar	Kožar Boris	Krančec Dragutin
Kostrec Tomo	Kovačević Stanko	Kožar Branko	*Krančec Mirko
*Kostura Mijo	Kovačević Đure Stevo	Kožar Filip	Krančanek Ignac
Kosuc Miska Ivan	*Kovačević Stjepan	Kožar Ivan	Krančanek Josip
Koščak Franje Stevo	*Kovačević Valent	Kožar Mijo	Krančelić Stjepan
Koščak Viekoslav	Kovačević Ignjac	*Kožar T. Valent	Krančer Miroslav
*Košeljev Nikola	Kovačević Ivan	*Kožar Valent	Krančić Novica
Košičević Mije Đuro	Kovačević Josip	*Kožarić Đuro	Krančić Stjepan
Košihaja Đuro	Kovačević Marija	*Kožarić I. Ivan	Kranželić Ivan
*Košulj Viktor	Kovačević Adam	Kodžun Drago	Kranželić Ivica
Košuta Ivan	*Kovačević Alojz	*Kožić Augusta Nikola	*Kranželić Ljubica
Košuta Marijan	*Kovačević Antun	*Kožić Nikolka	Kranželić Stjepan
*Košutić Martin	*Kovačević August	Kožinec Slavko	Kranželić Luje Viktor
*Koštanski Mato	Kovačević Ljudmila Đuro	Kračan Alojz	*Kranjac Borivoj
*Kotelašek Antun	*Kovačević Đuro	Kračun Stjepan	Kranjac Stanko
Kotalašek Antun	Kovačević Florijan	Kračun Zora	Kranjac Stevo
Kota Ivan	Kovačević Drago	Kračun Zoran	Kranjac Antun
Kovač Andrija	*Kovačević Franjo	*Kraiačić Đure Ivan	Kranjac Dragutin
*Kovač Antun	*Kovačević Ivan	*Kraiačić P. Branko	Kranjčec Franjo
Kovač Blaž	Kovačević Ivan	*Kraiačić Ivan	*Kranjčec Ivan
Kovač Dragutin	Kovačević Josip	*Kraiačić Josip (Prika)	Kranjčec Izidor
Kovač Đuro	*Kovačević Juraj	Kraianis Feodor	- Kranjčec Josip
*Kovač Franjo	Kovačević Krinoslav	*Kraicer Alojz	Kranjčec Stjepan
Kovač Franjo	Kovačević Luka	Kraicer Ernest	*Kranjčev Franjo
*Kovač Ivan	Kovačević Lovro	-Kraicer Franjo	Krajačić Prika
Kovač Ivan	*Kovačević P. Lovro	Kraicer Alojza Franjo	*Kranjčić Borivoj

* Kr an j ac Borivo j
 Kranjac Božo
 Kranjac Franjo
 Kranjac Alekse Miloš
 *Kranjac Mirko
 *Kranjac Slavko
 Kranjac Stevo
 *Kranjac Stjepan
 *Krapac Andrija
 Krapec Martin
 Krapinec Tomo
 *Krapinec Milek
 *Krapinec Zvonko
 Krasajekov Ivan
 Krasić Josip
 Kraš Ivan
 Krašić Ivan
 Krašić Petar
 Kratofil Ivana Franjo
 Kratofil Ivan
 *Kratofil Ruža
 *Kratofil Stjepan
 Kavarica Andrija
 Krčan Nikola
 Krčmar Đuro
 Krčmar Lemi
 *Kreber Franjo
 Kreber Stjepan
 Kreća Dušan
 Kren Josip
 Kren (Đure) Stjepan
 Kresaja Antun
 Krešević Franjo
 Krešić Ivo
 Krešić Vladimir
 Krezović Milorad
 Krhen Mišejan
 Krleć Dragutin
 *Krisnik Stjepan
 Kristala Tomo
 Kristanović Stipe
 *Kristić Andrđe
 Kristić Ivan
 Kristić Lovro st.
 *Kristović Antun
 *Kristofović Mato
 Krišan Ignac
 Krišan Ivan
 Krišnik Stjepan
 Kriva Rudolf
 Kričak Jos. Antun
 *Kričak Slavko
 Kričak Ivana Vaclav
 Krivec Dragutin
 -Krivec Marija
 Krivec Vera
 Krivokuća Vaso
 Krivošić Ivan
 Krivošić Milan
 Krizman Ivan
 *Krizman Miško
 *Krizmanić Drago
 *Krizmanić Ivan
 Krizmanić Josip
 Krizmanić Milan
 Krizmanić Rudolf
 -Krizmanić Stjepan
 Krž Mijo
 Križan Ivan
 Križan Steve Miško
 Križanec Mato
 *Križanec Milan
 Križanec Tomo
 Križanić Ivan
 Križanić Dr. Ljubomir
 Križančić Denis
 Križmanarić Pavao
 *Križnabić Branko
 Križnik Stjepan
 Križovan Stjepan
 Krhem Mišejan
 Krkač Franjo
 Krkač Drago
 Krkač Josip
 Krkač Stjepan
 *Krmela Zdravko
 *Krmela Božić Stjepan
 Krmčak Franjo
 Krmčak Valent
 Krklec Ivan
 Krkljeć Dragutin
 Krkljeć Mije Pajo
 Krkoš Stjepan
 Krnček Božić Stjepan
 *Krmčić Duro
 *Krmčić Josip
 *Krmotić Ivan
 *Kmić Dušana Milan
 Krmpotić Josip
 Krnček Božić Stjepan
 Krnić Luka
 Krnjak Antun
 Krnjak Steve Ivo
 Krnjak Steve Josip
 Krnjak Nikola
 Krnjeta Milan
 *Krok Stjepan
 Krošić Josip
 Kroučić Milivoj
 Krmeljević Ivana Antun
 Krnsnar Mijo
 Krnsnik Božidar
 Krnsnik Mijo
 Krnsnik Mirko
 *Krnsnik Petar
 *Krnsnik Stjepan
 Krstanović Mirko
 Krstanović Stipe
 Krstotović Ivan
 Krstopil Marijan
 Krstotović Ivan
 Krstotović Branko
 *Kršić Marko
 *Kršić Marko
 Kršić Stjepan
 *Kruhak Mate Ivan
 Kruhak Tomo
 Kruheček Vinko
 Kruhonja Dragutin
 Kruhonja Pavao
 Krkulač Tomo
 Krulić Miloš
 Kruljec Huber
 *Kruljec Ivka
 *Krupljak Miška Josip
 Krupi jak Steve Pavao
 *Krupljenić Stjepan
 Krupeljanović Josip
 Krupski Mato
 Kruselj Ankica
 Kruselj Josip
 Kruselj Vid
 Krušević Janko
 Krušić Drago
 Krušić Janko
 Krušinić Tomo
 Krušić Ignac
 Kruželj Josip
 Kružić Slavko
 Kravavec Slavko
 Krzmanić Stjepan
 Krzmar Ivan
 Krzmar Mijo
 Krzmarčić Marko
 Kržak Ivan
 Kržnarić Pavao
 Kucek Ivan
 Kucek Mijo
 *Kucelić L. Andrija
 Kucelj Dragutin
 * Kucelj j P. Ivan
 *Kucelj G. Mijo
 Kucelj Zvonko
 Kučan Branko
 Kučan Dragutin
 Kučan Imbro
 *Kučan Ivan
 Kučan Stjepan
 Kučić Luka
 Kučić Aleksandar
 Krošić Josip
 Kroučić Franjo
 Kučić Andrija
 Kučić Mato
 Kučić Stjepan
 Kučić Štef
 *Kučko Ivana Martin
 - Kučko Mirko
 Kudlek Pavla Stjepan
 Kudrić Josip
 Kudumija Anton
 Kudumija Đuro
 Kudumija Ivan
 Kudumija Lovro
 *Kudumija Martin
 Kufrin Jura
 Kuhalj Duro
 Kuhar Andrija
 Kuhar Andrej
 Kuhar Dora
 Kuhar Franjo
 Kuhar Alojza Ilijia
 Kuhar Ivan
 Kuhar Josip
 Kuhar Ljudevit
 Kuhar Marija
 Kuhar Miško
 Kuhar Rudolf
 Kuhar Stanko
 Kuhar Stjepan
 Kuharda Đuro
 Kuharović Pavao
 Kuharić Slavko
 Kuharski Ivan
 *Kuhcoja Slavko
 Kuhta Dragutin
 Kumek Pepica
 Kuhlina Vjekoslav
 Kuhta Drago
 Kuhta Dragutin
 Kukač Dragutin
 Kukavica Šukrija
 *Kukec Vinka Ankica
 *Kukec Florijan
 Kukec Egeland
 Kukec Engeler
 Kruželj Josip
 *Kukec Herbert
 *Kukec Dragutin
 *Kukec Magda
 Kukec Pepica
 Kukec Rozika
 Kukec Vinko
 Kukec Josipa Vlado
 Kukec Martin
 Kukić Milutina Radovan
 Kukolj ?
 *Kukolj Iva Dragutin
 Kulcrić - Kuzmić Milka
 Kukta Dragutin
 Kukučka Antun
 Kukulj Jove Stojan
 Kukamijenjak Antun
 Kularski Ivan
 Kulbijanov Miško
 Kuldišek Ivan
 Kulenko Šime Gojko
 Kulfa Mirko
 - Kuliš Josip
 Kulović Milan
 Kulović Slavko
 - Kultijanov Miško
 Kumara Blaž
 Kumpović Mate Stevo
 *Kumrinec Josip
 *Kune Antun
 Kundić Milan
 Kundih Josipa Josip
 *Kundor Milan
 *Kundotić Vlado
 Kunetić Dane
 Kunić Gabrijel
 Kunić Gabro
 *Kunjic Milan
 Kunovec Zvonko
 Kunović Ivan
 *Kunović Milivoj
 Kuntić Dragutin
 *Kuntić Josip
 Kuntić Josip
 Kuntin Josip
 Kustović Vjekoslav
 Kumštek Ivan
 Kumštek Josip
 Kumštek Milan
 Kunšek Vid
 Kunšek Viktor
 Kunješić Ivan
 *Kunjić Milan
 Kupee Anton
 *Kupee Franjo
 Kupee Juraj
 Kuprešanin Branko
 Kurpin Jure
 Kupski Mato
 Kurasenko Petar
 Kurdijan Milan
 Kurekaš J. Jovan
 Kuren Milan - Gubec
 Kurić Gabrijel
 Kurić Gabrijel
 Kurudija Milan
 Kurin Mato

Kurko Slavica	Kvakar Stjepan	Laterilo Vida Konstantin	Leskovac Franjo
Kurman Stjepan	Kvasano Giusepe	Latin Dragutin	Leskovac Stjepan
Kurmin Vinko	*Kvaternik Nikola	Latinović Đure Stevo	*Leskovar Danijel
Kurtanjek Ilonka	Kvaternik Matije Vlado	Latković Luka	Leskovar Petra Janko
Kurtanjek Vlado	Kvaternik Zlatko	*Lauš Petar	"Leskovar Štefica
Kurtak Ivan	Kvatemjak Franjo	Lavas Andraš	Lesničar Ivan
Kurtak Mato	Kveštek Josip	Lavrenjek Aksentije	*Leščić Adam
Kurtović Jove Ivan	Kvinto Antoneli	Lazar Draga	Leščić Andrej
Kurtović Juraja Ivan	Kvivald Artur	Lazar Janoš	Leščić Ivan
- Kurtović Milan		Lazar Stjepan	*Leščić Andrije Mijo
Kurtović Roko		Lazić Mladen	Lešnjak Stjepan
Kuružnjak Ignac		Lazić Roko	Letica Đuro
*Kus Drago	Labac Tomo	Lebar Ljudevit (Ludva)	Letinčić Valent
Kusek Mato	Labaš Antun	*Lebinic Nikola	Levak Ivan
Kusić August	*Labaš Franjo	Leci Vjekoslav	Levak Martin
Kusobrak Branko	Labaš Ivan	*Lečak Valenta Viktor	Levak Slavko
Kusobrak Milan	*Labundija Petar	Lečnik Ljudevita Ludvik	Levakovčić Tereza
Kusobrak Veljko	Lacković Ana	Ledinski Franjo	Levančić Mijo
Kusobrak Jove Petar	Lacković Ivan	Ledlanic Izidor	Levatić Mije Franjo
Kusurban Janko	Lacković Luka	Legin Tome Luka	Levatić Mije Viktor
Kuš Antun	Lacković Marica	*Legradi Martin	Levin Zlatko
Kušaj no Pamjenja	Lacković Mato	*Legradić M. Martin	Levinčić Andro
Kušan Ivan	Lacković Olga	*Legradić Anton	Levinčić Valent
Kušan Stjepan	Lacković Stjepan	*Leg var t J. Anton	Levojević Milica
Kušanić Janko	*Lačać Tomo	Lejčin Dragutin	*Levojević Pavao
Kušanić Jerko	Lačan Stevo	Lekić Juraj	Ličan Milan
Kušanić Milan	Ladajić Ivan	Lekić Franje Stevo	*Lihts Stefan
Kušanić Stjepan	Ladesić Nikola	Leko Josip	Liber Ivan
Kušanić Tomo	Ladišić Nikola	*Lelek Mato	*Lihter Alojz
Kušec Božidar	Lahojec Petar	*Lelek Mijo	Lihter Dragutin
Kušec Štef	*Lajak Dragutin	*Lelinac Franje Nikola	Lihter Ljudevit
Kušen Andrija	Lajković Mirko	Lei jak Drago	*Limperšak Vinko
Kušen Ivan	Lajnek Božo	Lei jak Ivan	Lipa Oto
*Kuševac Mate Đuro	Lajnek Božo	*Lei jak Janko	Lipić Filip
Kušević Antun	Lajtman Stjepan	*Ljeljak Janez	Lipnički Mirko
Kušević August	*Lakić Aliosman	Ljeljak Josip	Lipšić Slavko
Kušević Franjo	*Lakić Osman	- Ljeljak Pavao	*Lipšić Simun
Kušević Mirko	- Lakoči Gabrijel	Ljeljak Stjepan	*Lisac Franjo
- Kušević Stjepan	- Lakoči Josip	Ljeljak Marka Viktor	Lisac Mije Josip
Kušević Vilko	- Lakoči Gabrijel	Lenard Edvard	Lisac Miie Munib
Kušić Đuro	Laković Josip	Lenardić Ivana Ivan	Lisac Milan
Kušić Stjepan	Laktašić Nikole Stjepan	*Lenardić Josip	Lisak Franjo
Kušinić Tomo	- Lakuš Stjepan	*Lenardić Mate Mato	Lisak Petar
Kušter Ivan	Lakuš Josip	Lenart Stjepan	Lisak Slavko
Kuško Mirko	Lai Vladimír	Lenčar Drago	Liščić Stevan
Kušov Piotz	*Lala Stjepan	Lendil Slavko	Liščin Franjo
Kustar Stanko	Lalagnjev Ivan	Lenardić Ivan	*Litrenić Damjan
Kuštek Milan	Lalić Ivan	Lenger Blaž	*Litrić Damjan
Kušter Franjo	Lalić Mile Jovo	Lengerič Josip	*Litrić Dorijan
- Kuster Ivan	Lalić Nikola	Lenster Karlo	*Litrić Dragutin
Kušter Stjepan	Lalić Tomo	Lentman Cecilija	Litvić Nikole Franjo
Kuštra Ž.	Laloš Ilija	Lentman Fabilj. Drago	Livada Pajo
*Kutićić Mato	*Lajjar Drago	Lepčin Dragutin	Livić Vinka Lovro
Kutiavin Simeon	*Lajjar Dragutin	Lepen Antun	Lizatović Božo
Kutlanov Miško	*Lajjar Stjepan	Lepen Ivan	Ljiliak Ivan
*Kutušić I. Mato	- Lajjar Stjepan	*Lepen Tomo	Ljeljak Stevo
*Kuvaček Mato	Jai jar Pavao	*Lepetić Franjo	Ljubačević Đuro
Kuzina Nikola	Lai jak Janko	*Lepošić Vinko	Ljubeli Ciro
Kuzman Stjepan	Laluškin Aleksijević	Lerak Franjo	Ljubičić Milutin
*Kuzmanić Drago	*Lamot Mato	Lerenc Josip	Liubić Đuro
Kuzmanić Milan	Lamot Milan	Leriček Antun	Liubić Franjo
Kuzmanić Rudolf	Lamot Valent	Lerik Stevan	Liubić Josip
Kuzmanović Josip	Lančarić Ivan	Lerinc Andraš	*Liubić Martin
*Kuzmanović Milan	Lančarić Lazar	*Lesak Branko	Ljubić Petar
Kuzmić Joco	Landripet Ivan	Lesar Franjo	*Ljubski Vera
Kuzmić Mate Stjepan	Langust August	Lesar Valent	*Ljubojević Marko
Kuzmijač Ivan	Lanjski Pavao	*Lesec M. Adam	*Ljudevit Gašpar
Kuzmin Vinko	Lasan Mato	Leshoras Franjo	Lobin Mladen
Kužbaranjan Danajev	Lasić Mato	Lesić Petar	Loborec Franjo
Amanije	Lasković Marica	Lesinjak Pavao	Loborec Antun
Kvadrići Frančesko	Lasta Fedor	Les jak Branko	Loboš Petra Dragutin
Kvakan Valent	Lasta Peda	Les jak Ivan	Logomerac Tihomir

*Logorić Stjepan	Lučić Mato	*Mador S. Stjepan	Makvić Vojo
Lon Dragutin	Lučić Milan	Magdabovski Stjepan	Malabović Nikola
Lohembauer Ferdo	*Lučić Valent	Magdalenić Stanislav	*Malačić Mirko
Lojbolec Feliks	Lučec Marko	Magdić Bolto	Malčić Antun
*Lojen Franjo	Lučević Marijan	*Magdić F. Ivan	Malčić Mijo
*Lojen Franje Rudolf	Lucić Bolt	Magdić Mije Ivan	*Maleković J. Franjo
Lojen Željko	Lučić Ivan	Magdić Kata	*Maleković Josip
*Lojina Stjepan	Ludić Nikole Predrag	Magdić Milan - Crni	- Maleković Josip
Lokavečki Franjo	Luhan Tereza	*Magdić Stevo	Maleković Stjepan
Lokec Vinko	Luhec Rudolf	*Magić Mijo	*Malen J. Vilim
Lombol Franjo	Lujevski Teodor	Maglić Muhamet	*Malentijević Veljko
*Lončar Antun	*Lujo Pere Petar	Magna Bojana Stjepan	*Malesi Imbre Vilim
Lončar Đuro	*Lugarić Franjo	*Magna Stjepan	Maleš Ivan
Lončar Ferdo	Lukaček Andrò	*Maguljak Vjekoslav	Maleš Luka
Lončar Franjo	Lukaček Antun	Maguljar Ivan	*Maletić J. Ivan
Lončar Mile Gojko	Lukačić Andrò	Mahek Alojz	*Maletić Ivan
Lončar Ivica	Lukačić Jakob	Mahić Tomo	Maletić Vlado
Lončar Petra Josip	Lukačić Marica	Mahilić Franjo	Maletić Valent
Lončar Martina Josip	Lukačić Stjepan	Maisk Viktor	*Malević Vojo
Lončar Karlo	Lukačić Ivan	Majačić Jos. Milan	*Maležić Vilim
*Lončar Katica	Lukač M.	Majcen Mije Ivan	Maligeč Antun
Lončar Milan	Lukanc Zvonimir	Majcen Josip	Maligeč August
Lončar Stjepan	Lukar Rudolf	Majcen Luko	Maliček Mato
Lončar Tomo	Lukarić Luka	Majcen Josipa Mato	Malinović Vinko
*Lončar Vinko	Lukaška Lukna	Majacić Milan	Malinovski Franje
Lončar Zvonko	*Lukašek Antun	Majdak Đuro	Franjo
Lončarić Antun	Lukavečki Jove Stjepan	*Majdak I. Radovan	- Mališ Gustav
Lončarić Đuro	Lukec Zora	Majdak Đure Tomo	Malivuković Đuro
Lončarić Gabro	Lukes Adolfa Mato	Maj er Boris	Malmi Franjo
Lončarić Ivan	Lukesi Mario	Maj er Ivan	Mainar Milan
Lončarić Mato	Lukić Miloš	*Majer Mirko	Mainer Petra Dragutin
Lončarić Milan	Lukić Teše Stevo	Maj er Snajcl	Mainer Petra Ivan
*Lončarić Stjepana Petar	Lukina Mato	Maj er Stjepan	Malobabić Nikola
Lončarić Roko	Lukinić Josipa Nikola	Maj er Vinko	*Malogorski Stjepan
*Lončarić Stjepan	*Lukošek Anton	Majerić Juro	Malo vić Josip
Lončarić Stjepana	Lukser Franjo	*Majetić Ankica	Maltaři Slavko
Stjepan	Lukšić Tomo	Majetić Drago	Maltaři Drago
-Lončarić Vilim	Lunga Ivana Franjo	Majetić Đuro	Maltaři Durdá
Lončarić Vinko	Lunko Vladimir	Majetić Josip	Maltaři Franjo
Loras Andrò	*Lupić Andelko	*Majevac Ivan	Maltaři Ivan
Lorbek Stj. Josip	Lušak Josip	Majićic Ajpan	Maltaři Luka
Lovčević Jerko	Lužajić Milka	Maj lendej Milan	*Maljevac Ivan
Lovec Tome Ivan	- Lužar Josip	Majnarić Milivoj	Mamadalijev Adalesip
Lovek Andrò	Maca - Marija	Maj nice Valen	Kuli
Lovid Danica	Maceković Franjo	*Majo Ivana Ivan	Mamić Ašim
Lovinčić Vaso	Maceković Josip	Major Janka Josip	Mamula Mile Đuro
Lovinko Miško	Maćek Blaž	Majreš Franjo	Mandelić Andre Tomo
Lovković Franjo	Maćek Đuro	*Majstorović Bojto	Mandić Đuro
*Lovrec Ivan	Maćek Franjo	Majstorović Jove Nikola	Mandić Franjo
*Lovrečić Mijo	Maćek Viktor	Majstorović Vida Pavao	Mandić Ivica
*Lovreković Čiro	Mači Rudo	Majjuneč Valent	Mandić Janko
Lovreković Franjo	Mačuka Danijel	*Majurec Stjepan	Mandić Jovica
Lovreković Franjo	Mačun Stjepan	Majurinac Kazimira	Mandić Mato
*Lovreković Mato	Madleković Josip	Vlado	Mandić Milan
Lovreković Ivana Stevo	Madrovčić Ivan	Majzeš Antun	Mandić Panta
Lovrenc Mirko	*Madarec Miško	Majzeš Vlado	Mandin Ivan
Lovrenčić Branko	Madarić N. Drago	*Makač Antun	Manestar Desa
Lovrenčić J. Ivan	Madarić Ivan	*Makarov Simeon	Manić Božo
Lovrenčić Ivan	Madarić Mirko	Makek Alojz	Manojlović Miloš
Lovrenčić Simon	Madarić Tomo	Makek Ivan	Manojlović Miloša Mima
-Lovrenčić Viktor	Madarić Vlado	Makir Ivan	Manojlović Ilijе Milan
Lovrić Dušan	*Madarin Nikola	Makijević Risto	Manojlović Nikole Petar
Lovrić Slavko	Mader Ivan	Makivić Rista	Manojlović Stevo
-Ložid Roko	Mader Mate Josip	Makolan Ivan	Manolić Luka
Lubina Mate Petar	*Maderec Mijo	Makorić Ivan	Mantanazi Luido
*Lubiški Josip	*Maderec Stjepan	Makoš Vendela Pavle	Manjkaž Ivan
Luca Ivana Čiril	Maderić Drago	Makovec Vlado	Manjkaš Tomo
Lucanić Jakuba Franjo	*Maderić Dragutin	Makrač Janža	Manjkovski Stjepan
Lučec Marko	*Maderić Duro	Makrović Stjepan	Maracić Juraja Franjo
Lucid Filip	Maderić Marica	*Makrović Stjepan	Maraga N. Martin
Lucid Jerko	Maderuk Ivan	*Makutijević Veljko	Maranić Stjepan
Lucid Marko	*Mador Sl. Mijo	Maksim Stj. Ivan	Marasek Mijo

Marazović Mato	Markoš Ivan	Martinčević Ivan	Matica Matija
*Marbovac Adam	*Markeš Josip	Martinčević Stjepan	Matica Mijo
*Marcinjaš Vida Franjo	Markoš Stjepan	Martinčić Dora	Matić Đuro
Marcēc Branko	Markesić Nikola	Martinčić Ivan	Matić Ivan
Marcić Franjo	Marketona Petar	*Martinčić Mato	Matić Nikola
Marcin Ivan	Marko Jovan	Martinčić Paula	Matijak Ivan
*Marcinko Ivan	Markoč Lovro	*Martinec J. Blaž	Matijašević Vinka Ratko
Marćinko Jakob	*Markota Martin	Martinec Đuro	Matijašić Martin
Marcinsko Jaros	-Markotić Branko	- Martinec Franjo	Matijašić Tomo
Marcinović N. Đorđe	Markov Bora	Martinec Rajmund	*Matina Mladen
Maree Franjo	*Markov Franjo	*Martini P. Mihajlo	Matiša Martin
Marek Franjo	Markov Jakob	*Martinić Juraj	*Matiša Stjepan
Marek Vinka Ivan	Markov Stjepan	Martinko Antun	Matišev Mato
Marenčak Mato	Marković Ante	Martinko Branko	Matišev Mijo
Marenčić Đuro	Marković Božo	*Martinko Dragutin	*Matkov Franjo
Marenčić Josip	Marković Branko	*Martinko M. Ivan	Matkov Ivan
Marenić Stjepan	Marković Ćica	Martinko Martin	*Matkov Josip
Marenin Mato	*Marković Đuro	*Martinko Slavko	*Matkov Marko
*Marešić Stjepan	Marković Ivan	*Martinko Stjepan	*Matkov Mato
Maresin Ivan	*Marković Ivan	*Martinković Mirko	Matkov Stjepan
Maretić Đuro	Marković Josip	Martin jak Josipa Josip	- Matković V. Martin
Maretić Stevo	Marković Ljubica	*Martinkjak Stjepan	Matković Petar
Maretić Lovre Vinko	Marković Matija	Mar ton Vinko	Matković Žarko
Marević Tomo	*Marković Mato	*Marušić Marko	Matleković Josip
*Margaljić K. Josip	Marković Miško	Maružan Mato	Matočec Bara
Margalić Pavao	Marković Nikola	Masarek Mijo	*Matočec Ivan
Margeta Ivana Franjo	*Marković Franje Savo	*Masnec Ivan	*Matočec Petar
Margetić Antun	*Marković Stevo	Maršner Ivan	Matočec Karla
Margetić Đuro	*Marković Stjepan	Masnjak Andrija	*Matočec Stjepan
Margetić Nikola	Marković Ivana Stjepan	Masnjak Branko	Matoček Karlo
Margetić Ivan	Marković Tomo	Masnjak Ivan	*Matola Stjepan
Margetić Maca	- Marković Valent	*Masnjak Stanislav	*Matonički R. Stjepan
Margetić Mile Milan	- Marković Valent	Masnjar Branko	*Matonički Jakob
Margetić Pavao	- Marković Valent	Masnjar Stanislav	*Matoničkin Stjepan
Margetić Tito	*Marković Ivana Veljko	Maslec Ivan	*Matoničkin Simun
Margetić Zorka	Marković Vid	*Mastovec Josip	Matoš Tomo
Margin Luka	Marković Vladimir	Mašković Dušan	*Matošić Slavko
*Marhijev Jakob	*Markožet Leopold	Maškon P.	Matujeć Stjepan
Marhus Miško	Markulin Valent	Maurer Antonia Franjo	Matujić Stjepan
Marić Boris	Markulinčić August	Mataba Stipe	Matulić Vinka Josip
*Marić Branko	Marcus Franjo	Matajašec Jakob	Matulin Mato
Marić Grga	*Markus Lovre Mirko	Matajčić Josip	*Maturanec Ivan
Marić Ilija	Markus Stjepan	Matak Tomos	*Maturanec Mijo
*Marić S. Josip	*Markuš Mirko	Matančić Marijan	Maturanec Pavle
*Marić S. Martin	Markuš Miško	*Matančić Valent	Maver Antonia Franjo
Marić Mica	*Markuš Nada	Mataraneč Stjepan	Mavičević Mijo
Marić Mićo	Markuševački Popovac	Mataričkin Jakos	*Mavrančić Milan
Marić Ilij Tomo	Markušić Andrije Ivan	Mataričkin Stjepan	Mavrić Tomo
Marić Vinko	Markuz Blaž	Mataričkin Simun	Mazak Alojz
Marinčić Đuro	Mar leb Vinko	Matas Alojz	Mazec Franjo
Marinčić Franjo	- Marnjak Andrija	Matas Stjepan	Maznarić Pavle
*Marinković Miloš	Maročić Tomo	*Matasović Mato	Mazūran Mato
Marišćan Steve Ivan	Marodolac Stevo	Matišić Đ. Đuro	Mećulj Josip
*Marjan Milić	Marof Slavka Slavko	Matišić Ignaca Slavko	Medak P. Đuro
Marjanović I. Andrija	*Marona Ivan	Matavina Marko	Medan Josip
*Marjanović Josip	Maroti	Matečić Ivan	Medar Vjekoslav
*Marjanović Mato	Maroti — žena	Matek Josip	*Medenjak Drago
Marjanović Mijo	Marković Ivan	Matek Stjepan	iz s. G. Voča
*Markač Elizabeta	Maršić Đuro	*Matejak Franjo	*Medved Dure Josip
*Markač Florijan	Maršić Josip	*Matejak Stjepan	Medved Milenko
Markač Ivan	Maršić Mile (Bićo)	Matejko Slavica	Medved Žorž-Rus
*Markač Jalža	Maršić Stjepan	*Matejko Slavko	*Medved
Markač Lovro	*Marušić Tome Alojz	Matenc Ivan	Medjeraz Vinko
Markač Marko	Marušić Marko	Matešina Anton	Medved Stjepan
Markač Martin	*Marušić E. Marko	Matesić Mirko	- Medvedar Vilim
*Markač Stjepan	Marušić Tomo	*Matesić Stanko	Medvedec Drago
Markan Anton	Martek Stjepan	*Matetić Mirko	Medvedec Dragutin
Markan Steve Josip	Martijaš Stjepan	Matevž Ivana Petar	Medvedec Ivab
*Markek Emil	Martin Ciko	Matica Andrija	*Medvedec Vilim
*Markeset Leopold	Martin P. Mihajlo	*Matica Ivo	Medvedec Vid
Markesina Nikola	Martin Miloš	*Matica G. Ivan	Medjerec Mije Stjepan
Markes Franjo	Martine Juraj	*Matica Martin	Medjerek Ivan

Međerić Barica	Mihajlović Stjepan	Miklječić Josip	*Miličić Emil
Mederić Jelka	Mihalidine Pero	Miklin Stjepan	Milić Ivan
Medigorac Mijo	Mihalec Stjepan	*Miklušić Josip	Milić Petar
Medimurec Franjo	Mihalek Josip	*Mikojan Dragutin	Milić Rudolf
*Medimurec Josip	Mihalić Alojz	Mikolić Marjan	Miličević Ivan
Medimurec Martin	Mihalić Petar	Mikolić Ilijе Milan	Miličević Zvonko
Medimurec Vera	Mihalić Stjepan	Mikoljević Mar. Franjo	Miličević Žarko
Medimurec Stj. Vinko	Mihalić Zlatko	Miković Lovre Franjo	*Milinček Matija
Medimurec Stjepan	Mihalinčić Ivan	Mikša Ig. Dragutin	*Milinčević S. Luka
*Medurečan Franjo	Mihaljinac Pero	Mikša Stjepan	*Milinčević T. Marko
Medurečan Verona	Mihaljević Rudi	Mikšić Mato	Milinović Mile
Medurečan Mijo	Mihaljević Mijo	*Mikšić Petar	Milinović Boško
Meduročan Mijo	Mihaljević Božidar	*Mikšić Petar	Milivoj ević Đorđe
*Megej Ivan	Mihaljević Đuro	Mikulan Mati ja	Milković Marko
Meglić Andrija	Mihaljević I. Nikola	-Mikulan Dragutin	*Milobrava Ivan
*Mehalić Zlatko	Mihaljević Stevo	Mikulčić J. Dragan	*Miloci Mijo
Mehlek Milan	Mihaljić Franjo	Mikulčić Marijan	*Milosavljević Dragan
Mehlek Slavko	Mihaljević Stevo	Mikulčić Micika	Milosavljević Đuro
*Mehrovic Imbro	Mihelčić Zdravko	Mikulčić Stjepan	Misolavljević Jove
Mekek Milan	Mihelčić Librija Veljko	Mikulec Alojz	Nikola
Meklek Stanko	Mihalčić Antun	Mikulec Josip	*Milos A. Antun
Meler Franjo	*Mihič Emīl	Mikulec Juraj	Milošević Cvjetko
*Melić Zvonko	Mihinec Stevo	Mikulec Ivana Martin	Milošević Ivana Josip
Melinček Mato	Mihipjević Sergi je	Mikuleta Josip	Milošević Svetozar
Melinček Stjepan	Mihlić Tomo	Mikulić Branko	Milović Jakoba Nikola
Melinček Vlado	Mihoci Đuro	*Mikulić Bruno	Milun Ante
*Melinčević	Mihoci Joška Đuro	Mikulić Drago	Milunović Petar
Melković Josip	Mihoci Ivan	Mikulić Ivan	Milutinović Košta
Mencer Eugena Helmut	Mihocka Simun	Mikulić Juraj	Mili i an Janko
Merak Slavko	Mihok Pavao	Mikulić Marijan (Cikač)	Miljančić Jove Dmitar
*Merinić Josip	*Mihoković Antun	*Mikulić Fr. Mirkо	Miljavić Mato
Merk Stjepan	*Mihoković Tomo	*Mikulić Miško	Miljanović Dušan
Merkli Mate Martin	*Mihokšić Valent	-Mikulić Zlatko	Mil i evi Lazо
Merle Dragutin	Miholen Josip	Mikulić Bruno	Mil ević Mato
Mesar Draga	Miholić Stjepan	Mikulinac Mijo	Mimica Vatroslav
Mesar Stj. Ivan	Miholić Viktor	Mikuljan Antun	Min jek Ivana August
*Mesara Adam	Miholjević Ruda	*Mikuljan Drago	*Mindjek Mijo
Mesarić Adam	*Miholjević A. Branko	Mikus Filip	Mindjek Valent
*Mesarić Barica	Miholić Stjepan	Mikuš Magdica	Minić Dušan
'Mesarić Ivan	Mihovilić Ivan	Milacki D. Đuro	Minkemaov Aleks.
Mesarić Đorđe	Mihovljević Ivan	Milak Franjo	Ajhimahmed
Mesarić Zvonko	Mihovljević Stjepan	Milak Martin	Minković Stjepan
Mesarov Jakob	Mihuleta Josip	Milak Stj. Nikola	Miočević Ivo
Meseš Stjepan	Mihulić Jakob	*Milak S. Petar	Miočinović Pavle
Mesić Dane	Mihulja Viktor	Milaković Jove Božo	Miočinović Stevo
Mesić Nevenka	*Mihuljac Dragutin	Milaković Dušan	Miodragović Alekse
Mesić Ahmed	Mijaković Mirko	Milaković Mirko	Nikola
Meško Petar	Mijatović Florijan	Milaković Steve Pajo	Miriv I. Ivan
Meško Drago	Mijević Ante	Milančić Josip	Mirko Dragutina Josip
Mestifić Filip	Mijo Dragica	Milanović Mihajla Milan	*Mirković Gaje Granko
Mešnjak Franjo	Mijočević Ivan	Milanović Milan	Mirković Đuro — čica
Mešnjak Mirko	*Mikac Josip	Milanović Milenko	*Miroslavljević Nikola
*Meštar Franjo	Mikačić Slavko	Milan August	Mirošević Budimir
Metkaci Ljubica	Mikala Blaž	Milat Ivan	*Mirović Božo
*Metković Blaž	Mikan Milan	Milčić Božo	*Mirović Ivan
Metošin Ivan	Mikasinović Milan	Milčić Božo st.	*Mirt Ivan
Mezga Ernest	*Mikec Đuro	Milčić Božo ml.	*Mirt Rudolfa Bogdan
Miandija Danica	Mikepek Đorđe	Milčić Ivan	Mirt Dragutin
Miandija Petar	Mikešnja Stjepan	Mikić Adem	*Misirača Dj. Milan
Miatović Božo	Mikić Josip	Milec Pavao	*Mičenčić J. Branko
Mibigujev Sergi je	Mikić Tomo	Milec Stjepan	Mišein Mato
Micheli Antonio	*Miklauž Ivan	Miler Franje Stjepan	Mišer J. Josip
Micić Milivoj	Mikličan Franjo	Mileusnić Nikole Branko	Mišić Mladen
Micudaj Stanko	Miklić Antun	Miletić Ivan	Mišir Franje Ivan
Mičić Milivoj	Miklić Franjo	Miletić Pavle	Miškina Katica
Mičić Ivan	*Miklić Doroteja	Miletić Pero	Miško Miodrag
Mičuda Stanko	Miklić Ivan	Miletić Rudolf	Mišković Josip
Mičurin Stjepan	Miklić Mato	Milić Nikolaj	Mišulin Đuro
Mihaci Ignac	*Miklić Petar	Milić Branko	Mišulin Ivan
Mihačinović Stevan	*Miklić I. Petar	Milić Ivan	*Mišulin Stjepan
Mihačko Simun	Miklić Tomo	Milić Nena	*Mišulin D. Stjepan
Mihajlov Arsena Trohej	Miklik Karla Slavko		

Mišura Fadija	Možina Ivan	Mursić Tomo	Nemet Stjepan
*Mišunin D. Andrija	Mračić Tomo	* Musala jev Ališ	Nenešić Tome Vinko
*Mišurić Mato	*Mračkovski Rišek	Musanić Vlado	Nerušić Đuro
*Miter Tomo	Mrakić Boško	*Mušić Mirko	Nestić Stjepan
Mitrović Antun	Mrakovčić Josip	Musi ja Ljudevit	Netbat Žvonko
Mitrović August -	Mraković Branko	Mustać Đure Branko	Nevajada Gojko
Rajterić	Mraković Ivan	Mustać Josip	Nevajada Mirko
Mitrović Josip	Mraković Nikola	* Mustać Karlo	Nevestić Lovro
Mitrović Mato	Mraković Učo	Mustać Mirko	Nevjetić Dragutin
Mitrović Stevo	*Mraović Marijan	Mušak Franjo	*Nežić Katica
*Mizt Marija	Mrašić Josip	Mušek Josip	Nežmaher
Mladen Franjo	"Mravinec Nikola	-Mušić Antun	*Nidović Dragutin
Mládiček Vinko	Mravlje Augusta Josip	Mušić Osman	*Niki Mato
Mlinar Andrija	"Mraz Ivan	Mutak Slade Alojz	Nikolaj Mate Marijan
Mlinar L.	Mraz Franjo	Mutak Antun	*Nikolaš Nikola
Mlinarec Franjo	Mraz Milan	Mutak Vlado	Nikolić Alojz
*Mlinarić Antun	Mraz Nikola	Muvanić Vlado	Nikolić Karlo
Mlinarić Drago	*Mrazek Josip	Muzalovski Kuzmana	Nikolić Vida Srdija
Mlinarić Ivan	Mrek Franjo	Boris	Nikolić Tošo
Mlinarić Jakob	Mremužić Ivan	Mužak Ivan	Nikolinko Simeon
Mlinarić Jalža	*Mrenlin Valent	-Mužar Dragutin	Nikša Stjepan
Mlinarić Josip	Mrešnjak Franjo	Mužar Josip	Niksević Ivan
Mlinarić Mirka	*Mrhljen Jakob	Muždeka Svetolik	Nikšić Josip
Ljubica	-Mrkoci Antun	Mužek Josip	Nikšić Martin
Mlinarić M. Martin	Mrkoci Dragutin	-Mužek Mijo	*Ningret Dragutin
Mlinarić Mato	Mrkoci Gabro	Mužek Milica	*Nitig Antun
-Mlinarić Stjepan	Mrkoci Ivanka	Mužina Ivan	*Nivzem Drago
Mlinarić Zlatko	Mrkoci Ljubica	Mužina Josip	Nižetić Ivan
Mlinović Franjo	Mrkoci Marko	Mužina Mijo	Nižević Ivan
Modrić Antun	*Mrkoci Rudolf	Naden Iv. Marko	*Noršić-Hogaš Slavko
Modrić Dragutin	Mrkoci Slavko	*Nad Đuro	Nosipak Petar
Modrić Josip	Mrkoci Stjepan	Nad Imbro	Novacić Stj. Antun
Modrinec Dušan	Mrkša August	*Nad Iv. Ivan	Novacić Dragutin
Morgi Jan	Mrkša Stjepan	Nad Juraj	Novacić Đuro
Mogul jak Ivan	Mrkušić Veljko	*Nad Petar	Novacić Stj. Ivan
*Mogul jak Rudolf	Mrkušić Dušan	Nagi Đuro	Novacić Dj. Martin
Moharić Djuro	Mrohić Boško	Nagi Mihalj	Novacić Martin
Moharić Stjepan	Mršić Mije Branko	Napast Dragutin	Novacić Jos. Milivoj
Mohigec August	Mrvica ?	Narandast Dragutin	Novacić Zdenka
*Momandanović Lovre	Mrvica Vladimir	Narodelac Stevo	Novacko Stjepan
Josip	Mrvić Mije Pavao	*Narod j as Antun	Novak Anton
Mojetić Franje Vid	Mrvčić Imbre Franjo	Naršić Mirka Martin	*Novak Albert
Mojisenko Vladimir	Mrzlečić Mijo	Natečnjak Stjepan	Novak Branko
*Mokac Antun	Mrzlecki Mijo	Natković Tomo	Novak Đuro
Mokša Martin	*Mučić Ferdinand	Navoj Valent	Novak Franjo
Molinović Mato	Mućina Mijo	Nebojan Bi. Stevo	Novak Martina Franjo
Molnar Josip	*Mudragić Ljuban	Necelj Milan	Novak Jerko
Molnar Vandela Mihajlo	Mudraš Miško	Nedelicki Pavao	Novak Josip
Molnar Vinko	Mudri Stjepan	Nedeljak Rade	Novak Lovro
Molnar Petra Vinko	Mudrić Dragutin	Nedi Josip	Novak Martin
Mominek Abdulek	Mudrić Dušan	Neda D.	Novak Mijo
Mon Vinko	Mudrić Neda	Negro Pasquale	*Novak Franje Mijo
Moretić Ignac	Mudifaj Blaž	Nemak Jak Drago	Novak Milan
Moretić Ivan	Mudifaj Josipa Franjo	Nemčić Đuro	Novak Miljenko
Morlar Vladimir	Mudrinić Jos. Nikola	Nemčić Mirko	Novak Jos. Mirko
Moro Vinko	Mudžafer Hamid	Nemčić Nikole Josip	Novak Ant. Rudolf
Mos Aleksandar	Muežić Marka Andrija	Nemčić Valent	Novak Stanko
Mostanjević Žvonko	Muhek Andrija	*Nemec Ljudevit	Novak Stjepan
Mostavljanac Ilija	Muhek Stjepan	*Nemec Marko	Novak Dj. Stjepan
Mostovac Marka Petar	Mujić Mehin Hamdija	Nemčić Đuro	*Novak Tomo
*Mostović M. Josip	*Mukač Antun	Nemčić Mirko	*Novak Zlatko
Moškinja Dušan	Mukan Josipa Petar	Nemčić Nikole Josip	Novaković Andrija
Mošlak Dragutin	Mukovac Martina Josip	Nemčić Valent	*Novaković Ivan
Mošnjač Andrija	Mulović Hajrudin	*Nemec Ljudevit	*Novaković M. Martin
Moštak Dragutin	-Munarić August	*Nemec Marko	*Novaković Mijo
Mosunjec Karlo	Munarić Rudolf	Nemet Drago	Novaković Milenko
Motakov Ivan	Munidžaba Milenko	*Nemet Ivan	Novaković Duš. Stojan
*Moveković Franjo	Munidžaba Mirko	Nemet Mato	Norčić Mijo
*Mozara Marko	■ Muranić August	Nemet Milan	*Novgović Josip
Moždak Ivan	Muranić Vlado	*Nemet Ljubica	Novko Augustin
Možetić Antun	Murić Josip	Nemet Stj. Mirko	Novko Florijan
Moži Stevo	*Murn Gustava Josip		

*Novko Josip	Ondrej Vlado	*Oštrić Stjepan	Pankarić Dragica
*Novko Milka	Općenić Valent	- Ovcar Janko	Pankarić Magica
Novko Stjepan	Opšan Rudolf	Ovcar Ferdinand	Panković
"Novodžas Antun	*Orač Đuro	*Ovcar Ferdo	*Panković Miloš
*Novograde Josip	*Orač Ivan	*Ovcar Feldman	*Panković Mirko
Novosel Drago	Orač Martin	Ovcar Pavao	*Panpuskin Ivan
*Novosel J. Dragutin	Orak Franjo	Ovcar Rudolf	*Panpuskin Ignac
Novosel Đuro	Oraš Marka Stevo	Ovcarić Franjo	Pansa Ivan
Novosel Franjo	Orel Josip	Ovcarić Stjepan	*Pantelić Mijo
*Novosel Janko	Oremuš Andrija	Ovcarišek Franjo	Panj kota A. Ante
*Novosel Jerko	Oremuš Stjepan	Ovelec Đuro	Panj kota Ante
Novosel Josip	*Oreški Josip	Ozmeć Franjo	Panjković Miloš
*Novosel Juraj	Orešan Tomo	Ozmeć Stjepan	Panjković Svetozar
Novosel Martin	Orešić Branko	Ozmenec Stjepan	Papš Ištvan
*Novosel Milan	*Orešić Fabijan	Ožbolt Ivan	*Papa Pavao
*Novosel Stjepan	*Orešić Franjo	Ožegović Đuro	Papac Stojan
- Novosel Stjepan	*Orešić I. Franjo	Ožegović Ivan	*Papić M. Martin
Novosel Valentin	*Orešić Ivan	*Orežević Milan	*Papić Ankica
*Novosel Vid	Orešić Martin	Ožegović Josip	Papić Franjo
Novosel Viktor	Orešić Stjepan	*Ožegović Nikola	Papić I. Milan
*Novoselac Ignac	Oreški Ivan	Pabar Branko	*Papić Stjepan
*Novoselac J. Juraj	*Oreški Slavko	Padović Anton	Papić Vid
Novoselec Ivan	Orešković Večislav	Padjan Josipa Stevo	*Papišta Zlatko
*Novoselec Juraj	*Orešković Vjekoslav	*Pahanček Zdenka	Papržan Milan
*Novoselić Ivan	Orimec Tomo	Pahijan Stj. Stjepan	Par Katica
*Nötig Antun	Orlić Đuro	Pahor Alojz	Par Vladimir
Naučnić Dušan	*Orlović Dragutin	Paić Stjepan	Paradinović Mijo
	Orlović Ivan	Paj Adamo Ivan	Parag Josip
Njegorac Petar	*Ormanec Martin	Pajač Stjepan	Paraga Milica
Njegovec Alojz	Ormanec Ivan	Pajor Nolidjov	Paraga Pero
Njegovec Slavko	Ormanec Stjepan	Pajtelf Martin	Parazajda Mira
Nješić Milivoj	Orneli Vlado	Pajtelf Milan	*Parnos Stjepan
	- Ormuž Martin	Pajurin Božidar	Parnos Tomo
	Orobaz Mile Nikola	Pakasin Ivan	*Parnus Stjepan
Obad Mate Tomo	Orpet Alojz	*Pakeč Petar	*Pariš Milovan
Obadić Andrija	Orsak Đuro	Pai Drago	Parisić Miško
Obadić Hatko	Oršak Milana Karlo	Pai Tatoš	Pariž Jovo
Obadić Slavko	Oršić Ivan	Palančec Stjepan	Parklec Vid
Obadić Stjepan	Ortić Mirko	Palančić Stjepan	Parkularić Josip
Objedkov Ivan	Orzak Đuro	Palavičić Muharema	Parni Ivan
*Oblučar Savo	*Oset Šasa Alojz	Suljo	Paroc Tome Luka
Obozov Georgi je	*Osipov Grigorij	Palčec Maks	Parolek Slavko
Obračević Mitra Duško	Oskoruš Mirko	Palčec Stjepan	Parunc Slavko
Obradinović Obrada	*Oslovac Matko	Palčić Aleksandar	Pasarec Ljubica
Drago	*Osman D. Luka	*Palčić Mijo	Pasarić Ivan
Obradović Pa je Đuro	*Osman Luka	*Palčić Viktor	Pasarić Karlo
Obranović Ivan	Osman Miloša Milan	Paleščak Josip	Pasarić Mato
Obrenić Rade	Osmančević Osman	Paleščak Stjepan	Pasarić Ignac
Obrož Blaža Franjo	Osmancic Ivan	Palfi Ivan	Pasarić Josip
Ocvirk Martin	Ospuh Josip	Palikuča Ivan	Pasićkurtić Matko
Očko August	Ostenjak Franjo	Palfi Stjepan	*Paskajec Stjepan
Oćurić Martina Drago	*Ostenjak Ivan	Palmar Ivan	*Pasto jec Stj. Stjepan
Ođić Ivan	Ostojić Dušan	Paloška Josip	Pašačić Petar
Odobašić Aasim	Ostojić Jovček	Paljan Josip	Patačko Antun
Odobašić Ivan	Ostojić Mato	Pamjan Stjepan	Patačko Dragutin
Odoran Stjepan	Ostojić Simo	Panajo Aleksandar	Patačko Ivan
Odorčić Marko	*Ostojić Vinko	Pandarić Josip	Patačko Mijo
Odorčić Mato	Ostović Mato — Majstor	*Pandeljak Ivana Ivan	*Patafta Gita
Ofčariček Franjo	Ostović Josip	Pandol Juraj	*Patafta Mato
Oflkić Nikola	*Ostreć Stjepan	*Pandur Blaž	Patasin Ivan
Ognić Dejan	Ostreški Radovan	Pandur Franjo	*Patili Ivan
*Ogњačević Milan	Ostredečki Ivan	*Pandur Šimun	Patočan Andrije Antun
Ognjanac Milan	Ostredečki Viktor	- Pandurić I. Josip	Patrie Nikole Đuro
Ognjanović Mileva	Ostrež Slavko	Pandurić Stjepan	Patri ja Stevo
Ogrnjac Milan	Ostriz Ivan	Panić Marija	Paunić Andrija
- Ohnjec Franjo	Ostrogučin Petar	*Panić Živko	Paunić Franjo
Okinčan Mihail	Ostrolučan Mićo	Pani j an Zdravko	Paunović Đuro
Okula Đuro	Osvečki Radoslav	*Panitek Istro	*Paunović Vaso
Oljaša Marko	Osvirk Martin	Pankarić Bolt	Pauro Benjamin
Omčina Josip	Ošpuh Anka		Paustin Pavla Milan
Omerzo Stjepan	Ošpuh Ivan		

Paušlin Milan	Pavlović Franjo	Perčić Josip	Petrak Alojz
Pavaski Mirko	Pavlović Ivan	Penčin Ljubica	Petrak Stevo
Pavaš Kadija	Pavlović Josip	Perčin Stjepan	*Petrakov S. Ivan
Pavec Ivan	*Pavlović P. Juraj	Perdin Dušan	Petranc Antun
Pavec Ivana Mato	Pavlović Ladislav	Perec Mato	Petrarić Slavko
Pavec Milan	*Pavlović T. Petar	Perećec Ivan	Petras Anton
Pavec Milenko	Pavlović Petar	Perenčić Milan	*Petras Petar
Pavec Zora	Pavlović Rudolf	Pericki Franjo	*Petrek Andrò
Paver Mladen	- Pavlović Stjepan	Pericki Ivan	Petreković Ivan
Paver Dragutina Vlado	*Pavlović Tomislav	Perić Ana	Petreković Pavao
Pavetić Milan	Pavlović Tomo	Perić Đuro	Petričić Živko
Pavesić Bogdan	Pavman Ivan	Perić Ivan	Petrić Božidar
Pavešić Jelena	Pavišić Ivan	- Perić Rudolf	Petrić Cvetko
Pavešić Ferde Marija	Pavšić Anka	Perić Stjepan	*Petricek Duka
Pavešić Nada	Pavunc Slavko	Perić Tomo	Petrić Josip
Pavičić Marijan	Pavunić Franjo	Perin Edo	Petrić Milan
Pavić Dragutin	*Pavunić Ivan	Pernjek Slavko	*Petrina Franjo
*Pavić Ivan	*Pavunić Đ. Mirko	Pernjek Dragutin	Petrinec Alojz
Pavić Mijo	Pazačić Stjepan	- Perić Jovo	Petricević Drago
*Pavić Mijo	*Pazman Živko	Perklec Vid	Petrinec Josip
Pavić Mirko	*Pazvan Zdravko	Perkošek Slavko	Petrinović Mirko
Pavić Stjepan	Paž Karlo	Perković Ankica	*Petrokov Ivan
Pavić Ivana Rudolf	*Paž Stjepan	Perković Branko	*Petrotić Mato
*Pavnić Mijo	Pažur Krešimir	Perković Ivica	Petrović Boža
Pavišić Blaž	Pechenko Vlado	Perković Josip	Petrović Branko
Pavišić Damjan	*Pecić Nikola	Perković Mato	*Petrović Đ. Imbro
*Pavišić Dura	Pečanin Daut	Perković Milan	Petrović Flori j an
*Pavišić Ivan	Pećar Zdravko	Perl Gustav (Benda)	Petrović Ilija
Pavišić Mate Ivan	Pećar Ivan	*Perlić Ivan	*Petrović Ivan
Pavišić Luka	*Pećar Ivan	Pernjak Tonček	Petrović Lovro
Pavišić Miško	Pećar Marko	Peroni Bruno	*Petrović Mato
Pavišić Milan	Pećar Sime	Peros Stjepan	Petrović Slavko
Pavišić Nikola	Pećar Boris	Perosić Ignac	Petrović Slobodan
Pavišić Toma	Pećar Tomo	Perović Rudolf	Petrović Stjepan
Pavišić Valent	Pećaver Verner	Persi Andela	Petrović Vlado
*Pavišić S. Valent	Pećina Zvonko	Peršić Antun	*Petrović S. Mirko
Pavišić Zvonko	Peda Lasta	Peršić Ivan	*Petrović G. Valent
Pavković Ante	Pedun Mirko	*Peršić Kata	Petrošenec
Pavković Viktor	Pehanek Drago	*Peršić Mato	Petrušanec Ivan
Pavlaković Zvonko	Peharda Petar	Peršić Rudolf	*Petti Franjo
Pavlek Danijel	Pehr Slavko	*Peršin Nikolaj	Petuis Josip
Pavlek Drago	Pehlek Ivan	Peršin Stjepan	Pevac Milenko
Pavlek Ignac	Peinović Ivan	Peršinović Martin	Pezelj Duka — Nagar
Pavlek Ivan	Pejašinović Nikola	*Peršun Ljubica	*Pežgaj Franjo
Pavlek Josip	Pejnović Ivan	Pertol Josip	Picek Mirko
Pavlek Kata	*Pekić Mijo	Perus Mate	- Picek Stjepan
Pavlek Marko	Peko Luko	Perutka Franjo	Pier Janez
*Pavleković Stjepan	Peko ta Gojko	Pesnjak Dragutin	Pikač Stef
Pavlenić Ladislav	Pekota Vjekoslav	Pestrić Miroslav	Pilek Vera
Pavletić Albert	Pehaić Mato	Pešin Petar	Pili Vinko
Pavletić Stjepan	*Pelaš Dragutin	*Pesut Mile	- Pili ja Pavao
Pavlica Ivanka	Pelei Sivi je	Petač Ivan	Pii ja Milivoj
Pavljićević Ivan	Peles Momčilo	Petač Slavko	Piljak Ivan
Pavljić Andrija	Pelin Ivan	Petak Horvat Danko	*Pinković Stjepan
Pavljić Dragica	*Pelin Slavko	Petaković Petar	Pintar Pero
Pavljić Franjo	Pelkarić Stevo	Petaković Milan	Pintar Tereza
Pavljić Ivan	*Pemec Franjo	Peteč Andrija	*Pintarić Ivan
Pavljić Josip	Penebić Ivan	Peteč Franjo	Pintarić Dure Franjo
Pavljić Kata	Penezić Branko	*Peteč Ivan	*Pintarić Martin
Pavljić Milica	Penezić Ivan	*Peteč Ivo	Pinter Josip
Pavljić Mirko	Penreš Drago	*Petelj Andrija	Pinter Stjepan
Pavljić Stjepan	Pentek Ištvan	*Peti Dragutin	*Pintić Petar
Pavlin Alojz	Pentić Petar	Peti Ivan	Pintrić Marija
Pavlin Karlo	Penzaš Drago	Petiko Antun	Pircić Drago
Pavlina Andrija	Penjat Aleksandar	Petir Ivan	Pirih Aldo
Pavlinović Stanko	Pepeľko Ivan	Petir Stjepan	Pirin Djuro
Pavlinić Barica	Pepica	Petković Andrija	Pirš Dragutin
Pavlinić Vladislav	Perač Milenko	Petković Stjepan	Pirin Ivan
Pavlinić Zvonko	Perađ Jakov	Petlak Ivan	Pisacić Ivan
Pavliš Mijo	Perak Mirko	Peti jač Ivan	Pisarević Josip
*Pavliš Drago	Peranić Rudolf	Petrač Imro	*Piskač Ivan
Pavliš Ivan	Peras Stojan	*Petrac Mirko	Piskač Ivica

*Piskač Vid	*Podunajec Velimir	Popović Jovo	Potrović
Piškor Barica	*Podvala Viktor	Popović Lazo	Potrta Franjo
*Piškarec Bolto	Podvorec Ivo	Popović Lovro	Potrča Franjo
Piškorec Ivan	Podvorec Josip	Popović Mijo	Poturica Ivan
Piščun Josip	Pogačić Franjo	Popović Milan	Poturica Josip
*Piškur Bara	*Pogačić Stjepan	Popović Miloš	Pozaić Vlado
*Piškorec G. Bolto	Pogački Josip	Popović Petar	Pozaić Stjepan
Piškorec Ivan	Pogaj Stjepan	Popović I. Pero	Pozaić Rudolf
*Piškur Bara	Pogorac Marko	Popović Perica	Poznanović Dušan
Piškurić Franjo	Pohos Gabrijel	Popović Slavko	Poznić Vlado
Pišpek Franjo	Pohrebničakov Sergije	Popović P. Stevo	Požan Josip
-Pitanti Bruno	Pohuro Benjamin	Popović Sreten	Požanić Rudolf
Piti ja Vinko	Pojec Ivan	Popović Velimir — Pero	Požar Ivan
Pitika Antun	Pojočić Drago	Popović Vladimir	*Požega Tomo
Pizik Stjepan	Pokas Mato	Popović Žarko	Požgaj Franjo
Pižir Milan	Pokoj ec Antun	*Porak Stjepan	*Požgaj Irina
Pižir Pjedro	*Pokos Drago	Poravec Đuro	*Požgaj Kunštek
*Pižir Stjepan	Pokosin Ivan	Poreš Franjo	Požgaj Mima
Pižir Slavko	Pokož Mazo	*Porlović Stjepan	Požgaj Stjepan
*Pjerođo Milan	Pokraj ac Milan	Porobić Mario	Praćen Ante
Plačko Juraj	Pokraj ec Mitar	Porokačevac Dragutin	Prah Franjo
Plahtan Germrina	Pokupec Antun	Porucić Ljubica	Prahić Štefo
Plahtan Mijo	Pokupec Franjo	Posanac Ivan	*Prahin Pavao
*Platak Blaž	Polački Josip	Posavac Ivan	*Prahin Stjepan
*Plančec Stjepan	Polaček Jovanka	Posarićek Josip — Pepek	Prahin Zvonko
Planinac Ivan	Polak Branko	Posavec Agneza	*Prandić Stjepan
Planinac Ivan	*Polanček Zdenko	Posavec Autun	Pranjic Slavko
Plantak Ljudevit	Polene Ante	Posavec Dragutin	Praša Ivan
Plantek Đuro	Poleščak Josip	*Posavec Đuro	Pratessi Aldo
Plantek Josip	Poleta Domeniko	Posavec Đuro	Pratnemer Franjo
Plantek Stjepan	Poleto Nikola	*Posavec Franjo	Pravdić Đuro
Plas Ivan	*Polgočić Stjepan	*Posavec Ivan	Pravica Mato
Plasonov Dimitri je	Poliček Marko	Posavec Ivan	Pravica Mladen
Plaščak Vend	Polotinić Ivan	Posavec Jakob	*Pravički Josip
Plaško Ignac	Pološek Ivan	Posavec Ljubica	Pražan Autun
*Platiša Mato	Polovčan Stevo	Posavec Josip	*Pražen Ante
*Platiša Uroš	Polrajač Mitar	Posavec Milan	*Pražetina Ivan
*Platonov Dimitri je	Polučki Josip	*Posavec Mirko	Prebeg Ivan
Platuša Mile	Poljaček Marko	Posavec Petar	Prebešić Stjepan
Plavec Jela	Poljak Franjo	Posavec Rudolf	Prebježić Stevo
*Plazek Ivan	Poljak Ivan	Posavec Stevo	Prećec Mato
*Plečko Juraj	*Poljak Petar	Posavec Stjepan	*Predojević Nikola
Plečko Stjepan	Poljak Mika	*Posavec Tomo	Predojević Tomo
Pleško Ivan	Poljak Stevo	*Posavec Valent	Predraganović Ivan
Plehan Josip	Poljak Stjepan	Posavec Vladimir	*Predraganović Branko
Plentel Stjepan	Poljaković Leopold	*Posavec Vlado	Predraganović Milutin
Pienti Stjepan	Poljan Stjepan	Posavić Ivan	Pregej Emil
Pleskalta Vlado	Poljanec Milan	Posenički Franjo	Prekrat Josip
Pleško Ivan	Pombak Franjo	*Poskajec Stjepan	Prelaz Petar
*Plivetić Zlatko	Pompej Erik	Poslan Ivan	Prelec Mijo
Plosović Franjo	Pondeljak Andrija	Poslan Mirko	Prelec Alojz
Plukavec Stjepan	- Pondeljak Milan	Poslan Rajko	Prelog Ivan
Posedić Josip	- Pondeljak Josip	*Posolja Stevo	*Prelos Zvonko
Prelec Petar	Pondeljak Vlado	Postanšin Ivan	*Premac Branko
Procedulić Pero	*Ponjenko Stjepan	*Postojača Stjepan	Premec Lujo
Procedulić Petar	Pongrad Đuro	Postuzin Ivan	Premuš Stjepan
Procedulić Stjepan	Pongrac Mijo	Poškaj Dragutin	Premužić Antun
Podboj Josip	Ponor Benjamin	Pošta Ivan	Premužić Ivan
Podgajski Mirko	Ponjkljaš Feliks	*Pošta Josip	Premužić Izidor
Podgajski Stjepan	Pop Ivan	*Posta Mato	Premužić Mato
Podravac Branko	Popac Stjepan	Poštalka Petar	Prepelec Josip
*Podravac Blaž	*Popec Martin	Poštar Dragutin	Prepelec Mirko
*Podravac M. Vinko	*Popec M. Martin	Porkulabić Josip	*Preradović Jefto
*Podravac Vinko	*Popec I. Mato	*Potafla Milka	Presečan Ivan
Podravec Blaž	Popek Blaž	*Potočko Đuro	Presečan Mato
Podravec Drago	Popišta Ivan	Potočnik Ivan	Presečan Rudolf
Podravec Branko	Popov Gregor	Potočnjak Drago	Presečki Ignac
Podravec Lovro	*Popovački Nikola	Potočnjak Vinko	Presečki Josip
Podravec Ivan	Popović Boško	Potrk Slavica	Presekari Franjo
Podravec Nikola	Popović Branko	Potrebić Pero	*Preselec Tomo
Podsečki Valent	Popović Drago	Potrebničan Ivan	Prespan Stevo
Podunajec Bolto	Popović Đuro	Potrelić Stjepan	Prespljanin Miloš

Pribanić Vlado	Puklovec August	Radanac Marko	Radun Mirko
Pribić Slavko	*Pukijak Stjepan	Radanec Luka	Radušević M. Mato
Pribil Vječeslav	Pukljak Stefica	*Radanec Milko	*Radanje Valent
Prića Mijalko	Puković Mato	Radalić Mato	Rafaelović Rajmond
Prića Milan	Pukreć Josip	Radalić Jakoba Tomo	Rafaj Dragutin
Prigorec Mijo	Pulić Ivan	Radanić Tomo	Rahle Dragan
*Prijiatelj Branko	Pulpan Pavao	Radanović Bogdan	*Rahle Duro
Prijelac Tomo	Pulaš Feliks	Radanović Ivan	*Rahlec Vinko
Prilika Đuro	*Puljek Josip	*Radanović Luka	Rahli Drago
Princ Ivan	*Puljko Ljudevit	Radanović Milan	Rahli Vinko
Princ Mijo	Punda Mato	*Radanović Mijo — Zlatni i Rajacić Nikola	Rajacić Nikola
Prinić Ivan	Punček Zlatko	*Radatić Mijo	Rajaković Nikola
*Priselec Tomo	*Punelić Vid	Radašić Franjo	Rajan Đorđe Ilija
*Pristojac Ivan	*Punec Franjo	Radatović Stevo	Rajčević Andrej a
Prišlin Katica	*Punflak Stjepan	Radatović Branko	Rajčević Milan
Prišić Ivan	Pungrečić Franjo	Radatović Stjepan	Rajčević Svetozar
Pričić Stjepan	Punković Miloš	Radatović Tomo	Rajacić Tomo
*Prij Feim	Puntarić Rudolf	Rado Gojko	Rajesić Davor
Prodanić Đuro	*Punjak Josip	Radelić Branko	*Rajić Davor
Prodanović Alojz	*Punjak Stjepan	Radelić Dušan	*Rajić Miloš
*Prodanović Nikola	*Punjek Josip	*Radelić Ivan	Rajković Ivan
Prokić Pavao	Pupić Miško	Radelić Jak. Stevo	Rajković Milan
*Prosenečki Franjo	Puriša Ivan	Radelić Branko	Rađan Rudit
*Prosijaš Feliks	Puruk Tomo	*Radetić Joco	Raišić D. Stjepan
*Prosinečki Stjepan	Pušku Boris	Radetić Franciska	Rak Branko
Prosinečki Franjo	Pustak Ivan	Radičanin Stevo	Rak Branka Dragutin
*Prović Valent	Pustički Valent	Radiček Andrija	Rak Rudi
Prša Franjo	Pušec Gabor	Radiček Duro	Rakavec Mato
Prša Ivan	*Pušek August	*Radetić Franjo	Rakić Jovo
*Prša Josip	*Pušer Gabro	Radetić Valent	Rakić Petar
Prša Rok	Pušić Mato	Radetić VII im	Rakidžija Dj. Milan
Prša Mijo	Pušić Pavao	*Radetić P. Ivan	*Rakidžija Stevo
Pršen Ivan	*Pušić Stjepan	Radić Dušan	Rakijaš Vaso
Pršlin Katica	*Puška Mirko	Radetić Francisca	Rakilić Jovan
Prugovečki Adam	Puškaric Franjo	*Radetić Josip	*Rakota I. Stevo
*Prugovečki Aleksa	- Pušlin Milan	Radić Stjepan	*Rakutnjan Zlatko
*Prugovečki Vinko	*Puštek Martin	Radetić Valent	Rakizevac Dragutin
Prugovečki Zlatica	Putak Stjepan	Radinović Milan	Rakizevac Mato
*Prunper Stevo	Putar Dragutin	Radinović Mitar	Raknić Blaž
Pruselac Stjepan	*Putar Franjo	Radivojević Miloša Stevo	Rakoci Josip
Prvečić Drago	Putar Ivan	Radman Luká	Rakoš Jovica
Pšeničnik Antun	Putazak Božidar	*Radmanić Mijo	Rakulić Ante
Ptičak Josip	Puvak Tomo	Radmilović Čedo	Rakulić Mato
*Ptičar Josip	Puž Branko	Radmilović Duganka	Rakuš Milan
Ptuječ Rudolf	Puž Mato	*Radoja Franjo	Raletić Mihajlo
Pucarić Tomo	*Popović J. Josip	Radojević Borivoj	Raletić Veljko
*Pucelj Ivan	*Popović Josip	*Radojčić Mile	- Račić Mile
Pucelj Stanko		Radojčić Stojan	Raměk Božidar
Pucić Pavao		Radojević Borivoj e	Ramīag Branka
Pučko Andrija	Rabadija Edo	Radojević Milivoj	Ranagajec Đuro
Pučko Stjepan	*Rabadija G. Stjepan	Radolić Tomo	Ranogajec Slavko
*Pucnjak Josip	*Rabadija J. Valent	Rabadić Veljko	Rančević Ante
Pučić Marko	Rabadija Vinko	Radonac Marka Karlo	Randako Karmela
Pučnik Josip	Rabadija Edo	*Radoman Stanko	Ranilović Ivan
- Pučko Andrija	Rabadija Ivan	*Radošević Milena	Rankas Mijo
- Pučko Stjepan	Rabotić Ignac	Radošević Mitar	Ranker Mijo
Pudiak Vjekoslav	Rabotić Mijo	Radotić Mile Branko	Ranko Alojz
Pugar Dragutin	Rabotin Alojz	Radotić Ivan	Ranoga jec Vladp
Pugar Mijo	Rac Franjo	Radovac Božo	- Ranoga jec Đuro
Puh Stjepan	*Rac Ivan	Radovanović J. Josip	Ranogajec Viktor
*Puhac Franjo	*Racmbak Stjepan	Radovanović Slavko	Ranogajić Vilim
Puhak Ivan	Raćan Mato	Radovanović Petra	Raos Boris
Puhak Mirko	Rad Stjepan	Stevo	Rapić Ivan
Puhak Vilim	*Rabadija Stjepan	Radovinac Pavao	Rapić Mirko
Puhak Zlatko	Radaković Branko	Raduci Franjo	Rasinec Milan
Puhin Ankica	*Radaković Dušan	Radujković Mih. Milan	Rasinec Pero
Puhlek Jura	Radaković Đorđe	Radulović Jovo	Rasinec Tomo
Puhlek Stjepan	Radaković Ivan	*Radulović Marija	- Raslak Jože
Puhović Mato	Radaković Matija	Radulović Marijan	Rasan Draga
Puk Stjepan	Radaković Rade	Radulović Marko	*Rašeta Stevo
Puklek Jura	Radaković Šanjika	Radulović Mitra Milan	Rašić Ljuban
Puklek Stjepan	Radan Milan	*Radulović Pero	*Ratajec Ignac

Ratkajec Josip	Robotić Ignac	Rukavica Milan	*Sabolić Ivan
Ratković Ivan	Robotić Ivan	Rukavina Marko	*Sabolić M. Ivan
Ratković Stjepan	Robotić Martin	Rukavina Milivoj	Sabolić F. Ivan
Rausavljević Milovan	"Robotić Mato	Rukavina Vid	Sabolić Valent
Ravenski Mirko	"Robotić I. Mijo	*Rukavina Zvonko	Sabolić Josip
-Razbar Mihajlo	*Robotić Mijo	Rukavina Zlatko	Sabolović Ivan
Razlak Jože	Rocinec Tomo	Rukej Izidor	Sabolić Đuro
*Ražinković Ivan	Rodanec Marko	*Ruklač Josip	Sabolović Mato
Rebelić Vedrina Micika	Rodek Dragutin	Ruklač Blaž	*Sabolović Petar
Rebelo Jakop	Rodić Stjepan	Ruklač Ivan	Sabolović Tomo
Rebernjak August	*Rodić Vid	Ruklač Dj. Zvonko	Sabor Mijo
Rebić Dj. Petar	Rodak Đuro	Rukuljac Blaž	Saćarević Stj. Drago
Rebić Emil	Rodak Luka	Ruljac Stjepan	*Sačec Stjepan
Rebić Stevo	Rogan Drago	Rumek Andrija	Sacer Marko
Rebeš Šaban	Rogan Gabro	*Rumler Iv. Vid	Sacer Valentina Mirko
Rebrović Ivan	Rogan Josip	*Runjevec Josip	Sacer Stjepan
Reček Janka Milan	Rogan Karlo	Rupčić I. Dragutin	Sadak Josip
Redinić Franjo	Rogan Stjepan	Rumčići M. Ivan	Sadika Ludmila
Redman Luka	Rogić Ivan	*Rupčić Joze Juraj	Sahaj Đula
Redek Martin	Rogino Ljubo	Rupee Emilia	Sajko Ivan
Redep Ivan	*Roginja Milan	Rupee Kata	Sajko Izidor
Redep Luka	Rogović Ivanka	Rupešić Juraj	Sakač Josip
*Redep Mara	Rogoz Lovro	Rupić Andelko	Sakač Stjepan
Reden Martin	*Rogoz Stjepan	Rupsa Luke Ivan	*Sakic Aliosman
*Redep Vinko	Roguljač Ivana Dragan	*Rus Đuro	Sakić Ivan
Regent Franjo	Rohman Stjepan	Rusak Blaž	Sakina Josip
Regvart Rudolf	Rojčević Pero	Rusan Luka	Salaj Drago
Regvart Stjepan	Rok Đuro	Rusan Mijo	Salaj Dragutin
Rehak Mirko	Rokić Ljuban	*Rusan Rok	Salaj Franjo
*Relić Spire Ranko	*Roksandić Dušan	*Rusek	Salamon Marija
Relić Spaso je	Roksandić Marije	Rusimir Petar	Salamon Milka
*Relim V. Nov	Miljenko	Rusina Franjo	*Salgat Franjo
Reljić Spasuje	Roksandić Milenko	Ruskac Stjepan	Salkić Branko
Remek Stjepan	Rokšić Radovana Dušan	Ruskovec Miš. Dragutin	Samac Branko
Remenac Ivan	Romanic Drag. Ivan	Rusmin Fj odora Petar	Samardija Sofija
Remenarić M. Ivan	Romanov Vasilij	Rustać Stjepan	Sambolic Andrija
*Remetović Ivan	Romen Ivan	Ruster Marka Mijo	Sabolicek Slavko
*Remetović Martin	Rončević Roko	*Rušak Josip	*Samec Branko
Renac Nikola	Rončević Ante	Ruščak Grga	Samek Simun
Renac Stevo	Rončević Cvetko	Ruščak Stjepan	Samobolic Roke Valent
Renac Tomo	Ronko Alo j z i je	*Ružićić ing. Andrija	Samokovljija Eia
Rene Stanko	Rosi Alfredo	Ruščić Stjepan	Sanader Stevo
Renčević Mato	Rost Ivan	Ružić P. Nikola	Sander Tomo
Rendalj Mise Ivan	Rostovac L. Ivan	*Ružić I. Andrija	*Šančić Ivan
Rendić Franjo	*Rošan Franjo	Ružić Franjo	Sanković Božo
Rendulić Mije Ivan	*Roštan A. Martin	Ružić Josip	Sanković Slavko
*Rep Ignac	*Roštan Martin	Ružić Ivan	Santalaba Josip
*Rep Josip	Rovenja Mirko	Rzat Pero	Santo Gabrijel
*Repac Mitar	Rozman Hinko	*Saraja Tomo	Sapadija Ferdo
Resler Edita — Sonja	Rozman Ivan	*Sarin Kita	Sarađa Martin
*Res tek Viktorija	Rožić Adalbert	Sarković Stjepan	Sarković U. Rudolf
*Reuš Đuro	*Rožić Franjo	Sabljić Đuro	Sasišović Izidor
Ribac Zvonko	Rožić Ljubomir	Sabljić Rade	*Satalić Izidor
Ribarić F. Luka	*Rožman M. Ivan	Rožmanić Stjepan	Saurić Ivan
Ribarić Jakova Mato	Rožnatić Stjepan	Sabljinović Stjepan	Savić Dušan
Ribarić Stevo	Ručka Andraš	Sabo Božica	Savić T. Milorad
Ribarski Franjo	Ručkoj Grga	Sabo Božo	*Savić Miloš
*Ribić Gavro	Rudčić Đuro	*Sabo Dragutin	*Savić Nikola
Ribić Stanko	Rudenić V. Vid	Sabo Ivan	Savić Stevo
*Rihter Andro	Rudež Ivan	Sabo Josip	Sebeljan Mihajlo
Rihter Franjo	Rudman Ljudevit	Sabo Miško	Secarac Milan
*Rihter Josip	Rudman Stanko	Sabo Savo	- Sedak Marija
Rinkovac Andro	Rudnički Slavko	Sabo Viktor	Sedmak Antun
*Rinkovec Mirko	*Rudnički Vlado	Sabol Mato	Sedmak Drago
Ris Ignjac	- Rudolj Ivan	Sabolek Andrija	*Sedmak Fr. Drago
Ritec Stevo	Rudolj M. Ivan	Sabolek Josip	Sedmak Đuro
Rišavi dr. Ante	Rudolf Ivan	Sabolek Josipa Mijo	*Sedmak S. Đuro
*Rizman Franjo	Rudić Đuro	Sabolićek Ivan	Sedmak S. Đuro
*Rizman I. Valent	Rujan Ivica	Sabolić Iv. Đuro	Sedmak S. Fabijan
Riznel Dimitra Jozef	*Rujnić Josip	Sabolić Fabijan	Sedmak Ivan
Robić Ivo	*Rujnić M. Josip	*Rukan Slavko	
Robić Štampar Ljerka			

Sedlar Ivan	Seterski Đure Josip	*Skulin M. Franjo	Smolja Antun
Sedlar Izidor	Setnik Leonard	Skuman Mirko	Smoljanec Franjo
Sedlar Mane	Setnik Marija	Skupnjak Filipa Antun	Smoljanović Ćedo
*Sedlarić Izidor	Sever Milan	Skupnjak Ivan	Smoljanović Vojo
Seček Josip	Sever Mirko	Skupnjak Josip	*Smotra Mijo
Segan Petar	*Sever Nikola	Skupnjak Vlado	Smrćek Mato
Seger Stjepan	Sever Petar	Skvorči Franjo	- Smrekov Pavao
*Sek János	Sever Rudolf	Slad Mato	*Smrekov Pavao
-Sekel Adolf	Sever Stjepan	Sladić Božidar	Smudilo Drago
Sekelj Adolf	Sever Vjekoslav	Sladović Petra Vlado	Smud Dragutin
Sekelj Franjo	*Severinić Stevo	Slamček Vilim	*Smud Mije Ivan
Sekelj Mato	Severinić Ćedo	Slamić Stevo	Smud Đ. Slavko
Sekelj Stevo	Severinić Mladen	*Slamić Valent	Sobeljan Mirko
Sekez Adolf	*Severović Nikola	*Slamršćak Vinko	Sobol Dragutin
Sekanović Andrō	Severović Siniša	Slamek Andrija	*Sobolić Ivan
Sekulić Anka	Sezini Đuzepe Đovani	*Slaneršak Mirko	Sobolić Josip
*Sekulić Duško	Sibackin Nikola	*Slanišćak Mirko	Sobota Đuro
Sekulić Đuro	*Sidarev Mihajlo Vasilija	Slanšćak Stjepan	Sobota Benka Franjo
Sekulić Jovo	Signeti Misko	Slatković Stjepan	Sobota I. Martin
Sekulić Milutin	Sigurin Josip	*Slavković Milan	*Sobota I. Martin
Sekulić Nikola	Sila Miroslav	Slavković Pavao	*Sobota M. Stjepan
Sekulić Stjepana Rafael	Siladi Franjo	*Slavićek Antun	*Sobota M. Simun
Sekulić Zvonko	Siladi Janoš	Slavićek Luka	Sobotić Stjepan
Sekušak Vilim	Siladi Stjepan	Slavićek Jakoba Petar	Sočan Stjepan
Sekušak Stjepan	Siladić Ivan	Slavićek Slavko	Sočec Franjo
Selak Branko	Silva Đuro	Slavićki Marije Dragutin	*Sočec Stjepan
Selec Djuro	*Silvoj Franjo	Slavić Alojz	Sočer Josip
Selec Franjo	Simčić Ivan	*Slavic Nikola	*Sofak Josip
Selec Josip	Simčić Stjepan	*Slavinjić Josipa	Soktija Franjo
Seles Ivan	Simić Zvonko	Slavinjić F. Viktor	*Sohać Dragutin
Seles Mara	- Sinkić Josip	*Slavneč Vjekoslav	Sokač Ivan
*Seles Mijo	Simonov Ivan	*Slavnić Josip	*Sokač I. Martin
Seles Stjepan	Sinković Drago	Slavunić Josip	Sokač Stjepan
Seles Tereza	Sinković Marija	Slavšek Stjepan	Sokač Tomo
Selićan M. Stevo	Sinković Mir j an	Slavuj Pero	Sokoč Vinko
Selićan Stevo	Sinković Roza	Slazek Vilim	*Sokol Božidar
Seljak Josip	Sinjan Josip	Slepčević Mije Gajo	Sabol Stjekan
Seljak Stjepan	Sinjano Viktor	Slepčević Pavao	Sokol Dragutin
Seljak Viktor	Siračić Janko	Slijepčević Milka	Sokolenko Vladimir
Selušak Vilim	Sirotković Jakob	Slijepčević Zlatko	Sokolić Đuro
Semerađ Stevo	Sirotković Ratko	Slivnjak Julius	Sokolić Paula
Semerađ Tomo	Sirovec Slavko	Slobodan Alojza Alojz	Sokolić Zvonko
Semraj Tomo	Sirovečki Stanko	*Slovina Josip	Sokolić Save Jovo
Senčić Ivan	Sišek Branko	Sluha Mate Nikola	Sokolović Dušan
Senčić Ivan	*Sitar Albin	Sluhan Boža	Sokolović Slavica
Senečić Iv. Martinko	*Sitek Andrija	Sluhan Matilda	*Sokolović Veseljko
Senečić Franjo	*Sitek A. Florijan	Sluhan Ružica	Sokora Franjo
Seničić Franjo	Sivaš Ignac	Sluhan Stevo	*Sokotić Stjepan
Seničić Josip	Sivaš Petra Martin	Slugan Antun	*Solar Mitra Emil
Seničić Andrija	Sivonjac Mirko	Slunj ski Dragutin	*Solar Milan
Seničić Ignac	Sivovec Slavko	Slušan Boris	Solarčić Franjo
Senj an Milan	Sizić Franjo	*Smantara Mijo	Soleničko Gabro
Senković Mato	Sjever Stjepan	Smeh Vjekoslav	Solenički Marko
Sentek Josip	Skak Martin	Smetiško Dragutin	Solenički Slavko
Sepčić Drago	*Skakan Franjo	Smidarić Josip	Solenički Vid
Sepen Ivan	Skalin Franjo	*Smilanec Drago	*Soldat Franjo
Sepetava Milan	*Skaple Milan	- Smiljanec Dragutin	Solković Andrō
Sardikov Vas. Fjodor	Skender Stjepan	Smiljanec Maks	Sombol Franjo
Sereć Vase Milan	Skendrović Valent	Smiljanec Mirko	Somek Simun
Sermak Mato	Skirda Nikolaja Nikola	*Smiljanjić Antun	*Sopek B. Janko
Sermet	Sklepčić Antun	Smiljanjić Branko	Sopić Stjepan
Sertić Franjo	Sklepčić Đuro	Smiljanjić Dragutin	Sopina Petar
*Sertić Franjo	Skoban Steve Luka	*Smiljanjić Ivan	Soptija Franjo
Sertić Josip	*Skočec Ivan	Smiljanjić Ilija	Sorubić Dušan
Sertić I. Milan	Skočilović Franjo	*Smiljanjić Kata	Soš Mijo
Sertić Mile	- Skočić Stjepan	Smitska Mladen	*Sović N. Nikola
*Sertić Mirko	Skok Branimir	Smizić Vladimir	*Sovronja Adolf
*Sertić I. Nikola	Skok Ivan	Smok Stjepan	Sovrak Valent
*Sertić Slavko	Skompka Stanko	Smolčec Stevo	Sovrnik Ivan
*Sestrć Franjo	Skomrak Ivan	Smolek Ivan	*Spahija Ivan
Sesvečan Stjepan	Skrnenc Ivan	Smolek Đure Pavao	Spain Drago
*Sešek Rudolf	Skubić Mato	Smolko Josip	Spasojević Đorđe

Spinčić Vlado	Starešina Stjepan	Stružar Mijo	Svežnik Ivan
Sporiš Vilim	Stari Miljenko	Strvecki Stjepan	Sviben August
Sprem Josip	Starik Rudolfa Stanislav	Stubičak Mate Ivan	Sviben Josip
Sraković Ivan	Starkl Božo	Stubičan Valenta Josip	Svibovec Ignac
Srbic Stevo	Staršina Albin	Stubičan Stanko	*Svitlan Janko
Srbiljan Milko	Stermečki Branko	Studak Juraj	Svižan Valent
Srbiljinović Stevo	Storoga Ivan	Stugar August	Svoboda Alojz
Srbiljinović Stjepan	Strman Drago	Stujeć Rudolf	*Svomik Ivan
Srčić Franjo	Strman Slavica	Stunja Stjepan	Svornik Mirko
Srdanov Boško	Strman Stjepan	Stupar Franjo	Svornik Vinko
Srdi ja Duka	*Stefančić Nikola	*Suboticanec Nikola	Svrabić Dušan
Srebačić Josip	Stefanović Nikola	*Suboticanec Stjepan	Svrabić Milan
Sremac Mato	Stefanović dr. Rikard	Subotić Zdenko	Srvbić Stj. Tomo
Sremac Duro	Stenko Josip	Subotić Zdravko	
Srenec Ivan	Stepanović Bogoljub	Sučec Ivan	Šaban Branko
Srbiljanović Mijo	Stepić Juraj	Sučec Marko	Šaban Franjo
Smić Franjo	*Stermečki Branko	Sučeska Ismet	*Šabarić Franjo
Smiš Ignjac	Stević Đuro	*Sučević Dojčin	Šabarić Ivan
Srpak Roka Antun	Stevići Milan	Sučević Nada	Šabarić Roka Bolto
Srpak Josip	Stilinarić Stjepan	Sučić Franjo	Šabarić Ivan
*Srpak Mato	Stilinović Drago	*Sučić Valent	*Šabarić Mato
*Srpak Roka Stjepan	Stilinović Franjo	- Sučija Borjan	*Šabarić Stjepan
Sršek Branko	*Štipan Ivana Petar	Sučer Ivan	Sabar Stjepan
Sruk Vinko	*Štipan Petar	Sudar Mile Mato	Sabek Franjo
Staćić Franjo	Stipanić Mijo	Sudarević Dušan	Šabić Ivan
Stajdukar Tomo	Stipić	Sudarević Josip	Šabić Jagica
*Stančić Stjepan	*Stipalešek Alojz	Sudarić Josip	Sabuta Bogdan
Stančić Franjo	Stipalešek Edo	Sudeta Josipa Dragan	*Šaf Ivan
Stančić Ljubomir	- Stiploček Stjepan	Sudinec Stjepan	Šafar Ivana Josip
Stančić Stjepan	Stiploček Alojz	Suhaj Josip	Šafar Vinko
Stančić Josip	Stiploček Alojz	Suhina Ivan	Šafar Vinko
Stančević Tomo	Stivečki Stjepan	Suhina Josip	Šafarić Ivan
Stančićek Mirko	Stjepan J. Vjekoslav	Sukser Franjo	Šafarić Ivan
Stančić Dragutin	*Stjepanović JT. Ivan	Sulimanec Andro	Šafrań Stjepan
Stančić Franjo	Stjepanović Ivan	Supek Rajko	Šafrań Tomo
Stančić Josip	Stjepanović Milan	*Supetar Mijo	Šafrań Đ. Tomo
Stančić Duro	*Stjepanović Stjepan	Suradić Dušan	*Šafrańi Stanislav
Stančić Franjo	Stjepanović Života	Suradić Milan	Šafranko Fr. Florijan
Stančić Viktor	Stočka Đuro	Susovečki Drago	Šaf ranko Rudolf
*Stančić Viktor	Stojaković Milan	Susović Franjo	Šafranko Mirko
Stančić Ante Stevo	Stojančević Mih. Ljuban	Suša Alojz	Šafitić Josip
Stanešić Mara	Stojanović Ivan	*Suša Ivan	Šagi Marijan
Stanić Dragica	Stojčević Ilijā	*Suša Stjepan	Šagi Slavko
Stanić Dragutin	Stojčević Petar	Sušec Branko	Šahić Miško
Stanić Mije Đuro	*Stokuća Milan	*Sušićek Nikola	Šajatović Đuro
Stanić Ivan	Stonog Ivan	Sušić Benjamin	Šajatović Jovo
Stanić Jelica	Stonog Josip	Sušić Bolto	Šajatović Miloš
Stanić Josip	Stonješina Juraj	Sušić Josip	Šalamon Andro
Stanić Milkia	Stopar Vlado	Sušić Ljubica, Nikole	Šalamun Đuro
Stanić Stevo	Stovrag Alojz	Sušić Lovro	Šalamun Marica
Stanić Trpimir	*Stovrga Slavić	- Sušić Sulejman	Šalamun Pero
Stanić Zdravko	Strabić Ivan	*Sušinić Bartol	Šalamun Stanislav
Stanković Veljko	*Straina Nikola	Sutlar Stjepan	Salek Stjepan
Stanišek Drago	Stranie Draga	Sutlović Antun	Šalković Slavko
*Stanišek Stjepan	Strbot Stjepan	Sutlović Tomislav	Šalković Stj. Stjepan
Stanišić Franjo	*Strebelač Ivan	Suvičeli Vid	Sambol Lj. Franjo
Stanišić Mara	Strebénkov Ivan	Suznić Stjepan	Šamec Blaž
Stankerić Andrija	Strelec Marija	- Sužek Josip	Šamalajer Muhamed
Stanko Josip	Strelec Stjepan — Duka	Svančić Imbroša Ivan	Sanjek Josip
Stanković Andrija	*Strelec Vinko	Svećnjak Viktor	*Šančić Ivan
Stanković Ivan	Streleneć Ivan	*Svećek Viktor	Šanol Zdravko
Stanković Jovan	Strika Alija	*Svedružić Franjo	Senol Petar
Stanković Marijan	Strika Ilija	Svek Ivan	Senol Josip
Stanković Veljko	Striščak Stjepan	*Svetac Alojz	Senol Zdravko
*Stanković Milan	Strmečki Slavko	*Svetac Juraj	*Sandor Florijan
Stapot Kata	- Strmečki Stevo	*Svetac Mato	Šandor Ivan
Starčević Boža	- Strmečki Stjepan	Svetac Stevo	Šandor Josip
Starčević Ivan	Stmjan Stevo	Svetac Tomo	Šandor Pere Mijo
Starčević Ivan (Steve)	- Strugar August	Svetec Stevo	Šandor Vlado
Starčević Jovo	Strugar Josip	*Svetički Milan	Šandor Šanjika
Starčević Ratimir	Strugar Milan	Svetoivanec Franjo	*Santec Franjo
Starčić Ivan	*Stružan Mijo	Svever Zlata	*Šantek I. Antun

*San tek Darinka	Šelendić ?	Šimunec Ivan	Škmanc Ivan
San tek Fabijan	Šelendić Stjepan	Šimunec Josip	Škoje Stjepan
Santek Ivan	Šelinjin Jefrima Tihon	Šimunec Marijan	Škojec Stevo
Santek Josip	Semai Janoš	*Šimunec Mato	Skof Antun
Santek Nikola	Šemicki Stjepan	Šimunec Stjepan	*Školec Josip
*Šantek F. Stjepan	Šemper Tomo	Šimunić Andrija	Školicki Viktor
Santek Vinko	*Šemsa Gjoko	Šimunić Ivan	Školjan Mato
Šanteković Drago	Šenrić Nikola	*Šimunić P. Đuro	*Škomba Nikola
Šanteković R. Stjepan	- Šenjug Gabro	- Šimunić Đuro	Škora Božo
Šanteković Stevo	Sep Josip	Šimunić Mato	*Škorc Ivan
*Šanteković Simun	Šep Stjepan	Šimunić Mane Milan	*Škorc Stjepan
*Šantelić Stanislav	Šepak Andrija	*Šimunić Marko	*Škore Josip
Santić M. Đuro	Šepak Stjepana Ivan	Šimunić Pavao	Škorč Ante
*Šantić Ivan	Šepak Mladen	Šimunić Terezi ja	*Škorč Luka
Šantić Martin	Šepak Stjepan	Šimunić Valent	Škoranjec Petar
Santić Jakoba Stjepan	Šepak Ivša	Šimunić Vinko	Škrabec Ivan
Santić	Šepeta Benka Franjo	*Šimunković Ivan	Škrabec Martin
*Šantolić Stanislav	Šepetar Milan	Šimunović Anton	Škrabec Zvonko
*Šantovac Feliks	*Šepina Stjepan	Šimunović Drago	Škrbina Stevo
*Šantović Slavko	Sepo Stjepan	Šimunović Petar	Škreblin Adam
Šanek Petar	- Šepović Ivan	Šincek Martina Josip	Škreblin Ivan
*Šapa Dragutin	Serbedija Rozika	Šinik Milan	Škrijak Ivan
Šapek Josip	Seravić Josip	Šinko Mato	*Škrindija Ignac
Šapić Božo	Šerbetija Ivan	Šinković Stjepan	*Škrinjak Mijo
Šapko Stjepan	Seriola Branka Stjepan	*Šintić Josip	*Škrinjar P. Ivan
Sarac Mihajl	Sestak Alojzije	Šintić Nikola	Škrinjar Luka
Sarelis Vladimir	Sestak Andelko	Šinjok Dragutin	Škrinjarić Vid
Sargač Jele Valent	Sestak Ivan	Sinko Mijo	Škrivanek A. Ivan
Sarić Stj. Ivan	Sestak Pavao	*Šipak Anton	Škrlec Dragutin
Sarić Miško	Šestak Stjepan	Šipek Ivan	Škrlec Gabro
Sarić Pavao	Sestan Stanislav	*Šipek Stjepan	Škrlec Ivan
Sarić Antuna Stjepan	Sestarić Sida	Šipek Imbre Stjepan	Škrlec Luka
Sarlaš Josip	šešić Slavko	*Šipek Tomo	*Škrlec Josip
*Šaronja Alojz	šešo Petar	*Šipek Vinko	Škrlec Ljuba
Saronja Drago	Sibi Ivan	Siptar Duro	Škrlec Mirko
*Šaronja Stjepan	Signjar Martin	Širanović Pavao	Škrijan Mato
Šaronja Vlado	*Signjar Tomo	Sirez Nevenka	Škrijan Ivan
saš Mijo	Signjar Mar. Viktor	Sirjan Stjepan	Škrnjak Mijo
saš Petar	Sigolić Dragutin	Sirok Josipa Vjekoslav	*Škrnjarić Ivan
šaško Stjepan	Sijak Ivan	Siroki Andrija	Škrnjarić Luka
Satalić Olga	Šiklan Josip	Siroki Ivan	*Škrnjuh Mijo
Satlan Đuro	Šikulec Ivan	Siroki Duro	Škoro Jos. Ivan
Satović Mato	Šiler Nevenka	*Širola Branko	Škot Antun
Šaulić D. Mirko	Šilipeter Ivan	Siron ja Mirko	Škrbac Zvonko
Šaulić D. Vinko	Šiljak Milan	Siron ja Dure Pavao	Škrug Janko Ivan
šaúš Jandre Jakob	*Šiljak Stjepan	šišak Fabijana Petar	Škuljak Ivan
*Šavar Stjepan	*Šiljkan Franjo	šisanović Pavao	*Škundrija Ignac
Savik Mijo	Šimanec Mato	Sišer Stj. Ferdo	Škvorc Božidar
Šcerbek Franjo	*Šimanić Fr. Josip	*sišić Osman	*Škvorc Božidar
Šćotnik Josip	Šimčić Ivan	*siški Stjepan	*Škvorc Ljubica
Šćukanec Drago	Šimec Slavko	sišok Petar	*Škvorc Josip
Šćukanec Slavica	Šimec Stjepan	*sišušić Đuro	Škvorc Pero
Šćunić Andrija	Šimek Metid	Šivak Tomo	Škvorc Stjepan
Šćurić Andrija	*Šimek Milan	Sivek Franjo	*Škvorc Vilim
Šćurić Dragutin	Šimek Miroslav	*Šivković Stjepan	Šlanter Vladimir
Šćurić Mato i Martin	Šimek Stjepan	Šivrak Tomo	*Šlapak Štefica
(braća)	*Šimić Duro	Skafec B.	Slezinger Edvina Boris
Šćurić Nikola	*Šimić Emiljan	Škaler Franjo	Šubar Josip
Šćuriga Andrija	Šimić Ivan	*Škalić Stjepan	Šlivonja Ištvan
*Šeb Marijan	Šimić Mato	Škaljac Milan	*Šljivar Ivan
Šebek Josip	Šimić Vlado	Škaljin Franjo	Šljukić Jovan
Šeberđija Martin	Šimiga Cvetko	Škamec Jove Jovo	*Šmagec Ignac
Šefer Đorđe	Šimlenić Stjepan	*Škambo Nikola	*Šmaguc Slavko
Šegovac Pavao	Šimonić Mihajlo	Škanićki Ivana Robert	*Šmer Ivan
Šegovac Tomo	Šimotović Nikola	Škanićki I. Robert	*Šmer Vinko
Šegrt Ivan	Šimunac Viktor	*Škarda Autun	Šmigoc Melko
*Šegrt M. Mato	Šimunčić Đuro	Škarec Vida Stjepan	Šmil Andro
Šekić Muhameda Salib	Šimunčić Dragutin	*Škarcić Stjepan	*Šmit Alojza Drago
Šekutar Andrija	Šimunčić Ivan	*Škavec Vid	Šnajce M.
*Šekutar Franjo	Šimunec Alojz	Skeleć Đuro	*Šnarba Stjepan
*Šelesmer Stevo	Šimunec Franjo	Šklemar Ljubica	Šnel Tomo
Šelemek Stevo		Šklemar Zorica	Šoban Jura

Dr. Soć	*Špoljar M. Bolto	Štekar Branko	*Šumrnjak Branka
*Šogorec Dura	*Špoljar I. Josip	Šteković Đuro	Mustafa
*Šogorić Martin	*Špoljar Martin	Šteković Jozo	Šumprec Slavko
Šokec Stjepan	Špoljar Milan	Šteković Milana Milan	Šuprek Mato
*Šogorić Marko	*Špoljar Slavko	- Šteković Stjepan	Šupeljak Savo
Šokec Steve Simun	- Špoljaric Branko	Šteković Viktor	Šupica Petar
Sokić Ivan	*Špoljaric Alojz	Sterman Ivan	Šurbeć Dragutin
Šalamon Stjepan	Špoljarić Blaža Franjo	Šterk Mikica	*Šurina Anton
Šolc Mirko	Špoljarić Ilija	Štiglec Ivica	Sustek Fr. Franjo
Solić Marko	Špoljarić Josip	*Štiglinić Julina	Šusterić Ivan
Šolman Ivan	*Špoljarić J. Luka	Štih Franjo	*šuški Stjepan
Šolman Josip	Špoljarić Mato	*Štih Ignac	šušković Franjo
Šolman Josip	*Špoljarić Stjepan	Štih Mijo	šušljak Stjepan
*Šos Martin	*Špoljarić Tomo	Štih Mirko	šuši jek Micića
šoš Ivan	Šporić Ivan	*Štih Stanko	Šuštalj Ivan
*Šos Franjo	Sprajc Antun	Štik Ignac	Šutelj Ivan
šoštar Franjo	Šprajc Petar	Štik Ivan	Svabek Fr. Stjepan
šoštar Viktor	Špridner Antun	Štik Mato	Švaco Ivan
šoštarec Blaž	*Šragalj Branko	*Štimac Anton	*Švagel Edo
šoštarec Ivan	Šrbelj Ivan	Štimac Đurđa	Švagel Franjo
šoštaric Josip	Šrbec Ivan	Štimac Ivan	Švagelj Branko
šoštarek August	Šrbec Stjepan	Štimac Josip	Švagelj Ivan
šoštarić Andrija	Šretak Stjepan	Štimuncic Mate Ivan	*Švagelj Vid
šoštarić Božo	Šretar Stjepan	*Štimac Stjepan	Švagelj Vladimir
šoštarić Franjo	Štabi Stjepan	Štimac Tomo	Šajgović Đuro
*šoštarić Stj. Franjo	Štablak Ivan	Štimac Josip	Švalek Franjo
'šoštarić Ivan	Š tabor Ivan	Štimuncic Mate Ivan	Švare Božo
šoštarić Kata	Štabucelj Josip	Štimuncic Viktor	Švec Franjo
šoštarić Josip	Štagljar Ivan	*Štipak Danica	*Švec Stjepan
šoštarić Martin	Štajner Jozo	Štipak Katica	Šveda Josip
šoštarić Pere Jovo	Štampar Robert	*Štipek Josip	Svedek Blaž
šoštarić Nikole Mato	*Štanber Martina Ivan	Štarić Stevo	Svedek Blaž
šoštarić Pavao	Štanber Martin	Štoker Branko	Švegelj Vladimir
*šoštarić Rudolf	Štanber Stjepan	Štragelj Ivan	*Švegin Drage Vlado
šoštarić Sida	Štanber Viktor	Štrebec Ivan	- Svena Josip
šoštarić Slavko	Štanček Slavko	Štrbneć Josip	*Švepek Stjepan
*šoštarić Stjepan	Štanfel Vladimir	Štrbucelj Josip	*Šveger Živko
*šoštarić Šimun	Štarkl Božo	*Štrbućelj Ivan	*Švigel Vladimir
*šoštarić Vlado	Štauber Franjo	*Štrukelj Ivan	Šviger Ivana Franjo
šoštarko Janka Adam	Štefan Antun	Štrenje Šimun	Šviger Ivan
Šovar Ivan	*Štefan Ivanka	Štritar Franjo	Svorc Stjepan
Sović Miško	*Štefan Martin	Štritak Jerko	
Špalj Branko	*Štefan Zvonko	Štrkalj Stj. Stjepan	
*Špan Jakob	Štefanec Andela	Štrmunić Vinko	
Španiček Branko	Štefanec Blaž	Tabor Petar	
Španiček Ivan	Štefanec Đuro	Štrobok Edi	Taboršak Stjepan
Španiček Ivanka	Štefanec Josip	Štrok Ivan	Tadić Mladen
*Španiček Zvonko	Štefanec Katica	Štrok Izidor	Tafra Miroslav
Španić Ivan	*Štefanec Stjepan	Štrok Stjepan	Tajačić Milan
Španić Valent	*Štefanec Antun	Štruban Josip	*Takač Šandor
Španić Vinko	*Štefanic Ivan	*Štrubelj i Drago	*Talan Ivan
Span jal Marijan	*Štefanic Mijo	Šturlan Josip	Talan Miroslav
Špalj Branko	*Štefanic Nikola	Šubad Zvonko	Talasi Stevo
Špeljak Pavao	*Štefanic Stanko	Šubat Dragutina Zvonko	Talijanec Tomo
- Špeljak Tomo	*Štefanic Stjepan	Šuberg Franjo	Tamašen Ivan
*Špegej Dragutin	*Štefanov Antun	*Šubić S. Ivan	Tanković Katica
Špegej V. Simo	*Štefanov Đuro	Suk Stj. Slavko	Tanković Mato
*Spendija Ivan	*Štefanović Anton	Šukanec Slavica	*Tarabić M. Luka
Špićak Paula	Štefanović Ivan	Šukic Miloš	Taragli ja Rudolf
Špićak Pavle	*Štefanović Mijo	Šukrija Kuravica	Taratunjem Dim.
Špićek Franjo	*Štefanović Milan	*Šulc Ždravko	Aleksandar
Špićek Marijan	*Štefanović Mirko	Šulček Franjo	Taravelli Fiorenco
Špićko Josip	Štefec Katica	*Šulić Stj. Ivan	*Tasić Ivan
Špih Franjo	*Štefec Slavko	Šuljak Mijo	*Tasić Stjepan
Špikoli Ottaviano	Štefić Mato Marija	Šuljak Stjepan	*Tašnjer Stjepan
*Špiljak Drago	Štefsa Tomo	Šuiter Stjepan	*Tatalović Branko
Špiljak Marko	Štefulinec Ivan	Suka Miroslav	Tatalović Tomo
Špiljak Mato	Šteger Ivan	Šuka Stevo	Tatalović Milka
Špiljak Slavica	Štefec Martin	Šumat Stevo	Tatarenko Ivan
Spiranec Jos. Juro	Šteimenger Silvestra	Šumiga Andrò	Tatarević Đulaga
Spiranec Josip — pintar	Ferdo	Šumiga Cvetko	Tatarov Konstantin
*Špirk Karlo			

Taulend August	*Tkalec Edo	Toplik Stjepan	Trkulja Dušan
Tavanek Mijo	Tkalec Franjo	*Topijak Tomo	*Trkunić R. Rade
Tedeško Slavko	*Tkalec Slavko	Topi jak Huga Željko	Trlač Stjepan
Telebar Ivan	Tkalec Stjepan	*Topol Đuro	Trlja Dane
Telebec Josip	Tkalec Viktor	- Topol Stanko	Trljak Drago
*Telebek Josip	*Tkalec Vladimir	Topolčić Đuro	*Trijak Stevo
Telenta Nikola	Tkaličanac Ivan	Topolčić Ivan	Trna Ranko
Temeić Zdenko	Tkovec Vilim	Topolčić Josip	Trnovački Ljubomir
Temerlin Luka	Tlas Antuna Leo	*Topolovčić Marko	Trnovski Ljubomir
Tenšek Ivan	*Tmajer Toba Đuro	*Topolovčan Tome Josip	Trnski Juraj
Teodorović Pajo	Todorenko Simeona	*Topolovčan Martin	Trogrlić Pero
Tepšić Stevo	Aleksandar	*Topolovčan Mijo	Troha Ignac
Tepšić Stjepan	Todorović Stevo	*Topolovčan Stjepan	Trojber Josip
Terećec Čiril	*Tojagić Miloš	*Topolovec Martin	Trojesnikov Gregorit
Terek Đuro	Tojagić Milan	- Toplovec Stjepan	*Trolić Mato
Terek Franjo	Tojžilajov Dumana Jozef	Topolovec Viktor	Trontl Stjepan
Terek Martin	Tokač Milica	*Topolovčan J. Martin	Trosić Josipa Vid
Terek Milan	- Toković Ivo	*Torbar Petar	*Trslić Mato
Terenbaher Ferdo	Tomac Antuna Antun	*Torbuk Dušan	Trstenjak An toni ja
Terenčak Stjepan	Tomac Ivan	Torbojev Pavel	Trubarec Stjepan
*Tereš Vinko	*Tomac Josip	Tot I. Dragutin	Trubelja Stjepan
Terzić Stevo	Tomac I. Ivan	Tot Franjo	Trubnikov David
Teržjski Nikola	Tomac Vladimir	Tot Josip	Trubus An. Valent
*Teskač Blaž	*Tomaš Petar	*Tot Petra Josip	Trunčić Stanko
*Teslić Mato	Tomaš Rudolf	*Tot Lovro	Truntić Fr. August
Tesen Milan	*Tomas Stjepan	Tot Miško	Trupec M. Đuro
*Tešić Slavko	Tomašegović Stjepan	Tot Stj. Vjekoslav	Trupković Edo
Težački Gabrijel	Tomašek Ivan	Toth Eugen	Trupoljak Iz. Franjo
Težački Franjo	Tomasek Josip	- Toto Miško	Trusić Matija
Težački Ivan	Tomašen Ivan	Totović Mirko	Truski Ivan
Težački Pavao	Tomašen Lujo	Totović Slavko	Truski Mijo
Težački Stanko	- Tomašević Đuro	Tožić Ivan	*Trzan Antun
Težački Stjepan	Tomašević Nedeljko	Tozun Mar. Ivan	Trzan Ivan
Težak Mina	Tomašević Stjepan	Trajber Josip	- Trzan Jovica
Težak Miško	*Tomašić Jelka	Traiber Ivan	Trzan Marko
*Tičak Josip	Tomasić Marko	Trafoštanec Stjepan	Trzon Ivan — Jovica
Tiganac Mato	Tomasić Mato	Trajcević Dušan	Trzun Josip
Tiger	Tomasić Petar	Tran ti Stjepan	*Tržar Andirja
Tigorac Mato	Tomasličković R.	Trapirkov Grigorij	*Tržar Franjo
*Tikvić Ivan	Tombalj a Đuro	Trbeljija Franjo	Tržec Đuro
Tilkvić Stjepan	Tomec Franjo	Trbojević Marko	Tržić Petar
Tilja Milivoj	*Tomec Josip	Trbušić Franjo	*Tuba I. Đuro
Tiraj Iv. Ivan	*Tomec Vladimir	Trbušinović Stjepan	Tubikamac Milan
*Tisaj Mijo	Tomek Stjepan	*Trčak Slavko	Tubretić Imbro
Tišler Marko	*Tomi August	Trdak Franjo	Tucek Stevo
Tišler Mirko	Tomic Franjo	Trdak Mijo	*Tucman Josip
*Tiši jar Ivan	*Tomlijanov Saša	Trdak Milan	Tucman Stjepan
Tišljar Josipa Josef	Tomlienović Stojan —	Trebek Ivan	Tučanac Mile
Tiši jar Josip	Čoka	Tremski M. Drago	Tučak Mato
*Tišljar Mirko	Tomlienović Juraj	Tremski Dragutin	*Tuček Stevo
Tišliarec Dragutin	Tomlin Ivan	Tres Stjepan	Tudić Martin
Tišliarec Jakoba Ivan	Tomšić Stanko	Tresk Ivan	*Tudić Slavko
Tiši jarić Franjo	Tonći Nôthis Vibrel	Tresk Stjepan	Tudić M. Slavko
Tišljavae Franjo	Tonći Dr. Stjepan	Tresk Vladimir	Tudić Slavko
*Tišma Dušan	*Toni August	Treskovec Nikola	Tudar Gabrijel
Tišma Osto ja	*Tonić August	Trešćec Miška Franjo	Tuđman Franjo
Tišma Stojan	Tonković Mije Petar	Tretnjak Rudolf	Tuđman S. Ivica
Tivador Rofo	Topić Ivan	Tretnjak Stjepan	*Tuđman Josip
Tžek Đuro	Topić Riste Uroš	Tretnjak Valent	Tuđman Stj. Stjepan
Tjeluško Fiodora	- Toplak Franjo	Trgovac Franje Franjo	*Tuđni Edo
Damčanić	*Toplak Hugo	Trgovac Mato	Tukak Ante
Tkalčee Ivan	Toplak Ivan	Trigan Ivan	*Tukoša Mirko
Tkalčec Josip	*Toplak Željko	Trigoli Đuzepo Batista	Tukser Martin
*Tkalčec Pavao	- Toplak Franjo	Triliak Slavica	*Tukša Blažo
Thalčević Antun	*Toplak Hugo	*Trišić Valent	Tulazi Mato
Tkalčević Josip	Toplak Ivan	Trkanec Franjo	Tulen Josip
Tkalčević Dragutin	*Toplak Željko	- Trkanec Matija	Tulezija Danica
Tkalčević Josip	- Toplak Franjo	- Trkanec Vinko	Tumara Jovo
Tkalčević Franjo	- Toplak Franjo	*Trknić Vlado	Tumbaš Vukašin
Tkalčić Janko	- Toplek Hugo	Trkulj Milica	Tumpa Franjo
Tkalčić Nikola			Tumpak Branko
*Tkalčić Vladimir			

Tumpić Leonarda Mijo	*Turčić Stjepan	Valenčak Mato	Vejnović Jovo
Tundrak Stjepan	*Turčić Izak	Valenčić Ivan	*Vejinović Ljubo
Tunduk Jovo	*Turčić Ivan	Valenčić Matija	Vek Stjepan
Tunec Stjepan	*Turčić Franjo	*Valent Drago	Velčić Veselko
*Tupolovčić Mirko	*Turčić Petar	Valent Kranjčev	Velčić Vasilj
Turak Josip		Valent Pavel	*Veličan Bartol
Turalo Stevo		Valenta Petar	Velički Maca
Turbelija Franjo	Ugljati Mirko	Valentić Anto	Velički Micika
Turbelija Petar	Uglašić Ivica	Valentić Božidar	*Velimirović Lazo
Turbelja Franjo	Uhitilj Ivan	Valentić Ivan	Velimirović Milan
Turbelja Ivan	Uhi Martin	Valeš Luka	Veljača Ilija
Turčić Čoso	Ujević Ante	Valeš Stjepan	Veljača Ivan
Turčić Ivo	*Ukšić Branko	Valič Micika	Vemčić Zvonko
Turčić Jakob	*Ulaman Đuro	Valjak Drago	Vendi Valent
Turčić Mato	Ulama Vladimir	*Valjak Đuro	Verčić Zvonko
*Turčić P. Mijo	Ulaman Viktor	Valjak Josip	Verner Breznik
Turčić Vido	Uloman Đuro	Valjak Milan	Verner Janez
Turčić »Čoso«	Uljes Dimitrios	Valjak Wilim	Verner Pečover
Turčić Ico	Urban Ivan	Valjevac Jakob (Hrabri)	Verstavšek Pavao
Turčić Jakob	Urbonek Mirko	Vanda Ivna	Veršec Slavko
Turčić »Zrinski«	Urek Franjo	Vanpotić Mato	Veselinović Mile
*Turčić Adam	Uremović Ivo	Vantović Ivan	*Vešligaj Alojz
*Turčić Ivan	Uremović Ivan	Varga Antun	Vešligaj Josip
*Turčin Čeharić Kasim	Uremović Pavla Vlado	Varga Dragutin	Vešligaj Marko
*Turčin Jakob	Urlah Marije Franjo	Varpa Đuro	Vetrovac Franjo
*Turčin Mato	Urošević Mladen	Varga Ivan	Veverko Dragutin
*Turčin Mijo	Urošević Hermina	Varga Josip	Veznar Milan
Turčin Tome Rudolf	Usorac Savo	Varga Rudolf	Vic Alberto
Turčin Janka Stefan	Uško Slavko	*Varga Slavko	Vicković Mara
*Turdalja Vlado	Utješinović Mile	*Varga Stanko	*Vida Franjo
Turek Valent	Utješinović Nikola	*Varga Stjepan	*Vida Josip
Turina Mica	Utješinović Stevo	Vargić Mato	Vidak Ivan
Turk Drago	*Utješinović Stjepan	Vargović Iv. Ivan	Vidaković Franjo
Turk Franjo	Utješinović Stojan	*Vargović Josip	Vidaković Val. Ivan
*Turk Ivan	Uzelac Branko	Vargović Stjepan	Vidaković Josip
- Turk Ivan	Uzelac Đuro	Vari Josip	Vidaković Mato
Turk Josip	Uzelac Pavla Milan	Vari Juraj	Vidaković Miio
- Turk Marica	Uzelac Pavla Nikola	Varjačić Branko	Vidaković Milan
*Turk Mato	Uzjak Katica	Varjačić Drago	Vidaković Nikola
Turk Stjepan	Uzur Mirko	- Varjačić Franjo	Vidalić Đuro
Turk Tomo	Užur Stipe	Varmuš Ivan	Vidanec Ivan
Turkalj Franjo		Varmuš Stjepan	Vidanec Drago
Turković Antun		Varnicki Vaclav	Vidatić Đuro
*Turković S. Franjo		Varović Josip	Vidatić Dragica
*Turković Ivan	Vadejević Stevo	*Varović A. Mirko	Videe Franjo
Turković Ivan	Vadjević (Sofije) Stevo	*Varović S. Stjepan	*Videe Vinko
Turković Jalža	Vadjuneć Ivan	Vasić Ivan	*Videk Mije Ivan
Turković Josip	Vager Branko	Vasen jak Jelka	Videk Nikola
Turković Juraj	*Vaginčić Stevo	Vasiljević Milan	Videk Stjepan
Turković Lacko	Vahtarić Albin	Vasmeh Slavko	*Videković Ivan
Turković Ladislav	Vahtarić August	Vaso Petar	Videković Pavel
*Turković Martin	*Vahtarić Josip	Vastarić August	*Videlić Dragica
Turković Petar	Vajdić Ante	Vaš Dragutin	Viderić Štefica
Turković Stj. Stjepan	*Vajdić Bartol	Vašak Slavko	Vidićek Adolf
*Turniški Iv. Filip	Vajdić Drago	Vašak Velimir	*Vidićek Franjo
*Turniški Ivan	Vajdić Vlado	Vazdar Ratko	Vidićek Josip
- Turniški Juraj	Vajević Josip	*Važnić Stevo	Vidićek Katica
Turniški Vilim	Vajjhart Katica	Vdović Đuro	*Vidićek Stjepan
*Turopoljac Valent	Vajtala Margarita	Vdović Branko	Vidićek Slavko
Turšan Josip	Vajtala Tomo	Većera Franjo	Vidićek Vlado
Tustić Franjo	*Vajtek Josip	Većerin Ivan	Vidićek Zorica
Tuš Ivan	Valadžija Milan	*Vedrai Bogomil	Vidloža Stjepan
Tuš Nikola	Valadžija Petar	Vedrina Josip	Vidolin Franjo
Tušek Alojz	Valadžija Stevo	Vedrina Juraj	- Vidosa Dragutin
*Tušek August	Vale Drago	Vedrina Vlado	Vidosa Pavle
*Tušek Josip	Valčec Nikola	Vedriš Đuro	*Vidosa Stjepan
Tušek Milan	Vale Drago	Vedriš Štefo	Vidošek Ante
Tušek Milka	Vale Stjepan	Vegar Branko	Vidošek Anton
*Tuško Mirko	*Valek Stjepan	Veger Branko	Vidovac Šandor
Tutali Andela	Valencija Martin	Vegrin Josip	Vidović Antun
*Tvidonja Vlado		Vegrin Josip	Vidović Barica
		Velić Velimir	Vidović Branko

Vidović Đuro	*Virgaj E. Antun	*Vojvoda Stjepan	Vrbanac Zvonko
*Vidović Dragica	Virovec Miško	Volakusin Aleksandar	Vrbanc Vilić
Vidović Dragutin	Virovac Sandor	Volan Milan	Vrbanc Branko
Vidović Franjo	Virt Lajoš	*Volarić I. Ivan	Vrbanc Zvonko
Vidović Ivan	Visak Nikola	Volcanšek Viktor	Vrbancić Ignac
Vidović Joso	Visak Stjepan	Voldogni Jelka	Vrbančić Drago
*Vidović Josip	Viska Pavao	*Volek Stjepan	Vrbančić Vilim
Vidović Marijan	Viskov Pavče	Volentok Mato	Vrbina M. Ivan
Vidović Mato	Vistek Pavao	Volić Ivica	Vrbanić Albert
*Vidović Mijo	Višak Đuro	Volić Marica	-Vrbanić Josip
Vidović Mirko	Višak Josip	Volić Micića	Vrbanek Mirko
Vidović Miro	Višak Stjepan	Volf Jos. Ivan	Vrbančić Stanko
Vidović Miško	Višak Valent	Volović Ignac	Vrbančić Vilim
Vidović Mladen	Višćević Petar	Volović Ivan	*Vrček Ignac
Vidović Moj sije	Višinski Martin	Vori Josip	Vrček Josip
Vidović Pero	Višigaj Leopold	Vorik Vinko	Vrček Vinko
Vidović Rajko	Višnjić Benko	Vork Antun	*Vrelac Franjo
Vidović Tomo	Višnjić Mijo	Vorkapić Stevo	Vrelac Mirko
Vidović Vid	*Višnjić Stevo	Vorladija Milan	Vreš Mato
Vidrac Štefica	Višnjić Tomo	Vosallo Vaclav	Vrger Josip
Vidrač Ruža	*Višnić Marija	Voslajig Leopold	Vrbovec Franjo
Vidraj Vlado	Vitanvas Savo	Voštanček Pavao	Vrhovec Mato
Vidranički Jeronim	Vatamves Ivan	Voštigaj Drago	Vrlanc Branko
*Vidriš Stjepan	Vitanović Blagoje	Vrabac Karlo	*Vrlovski Dominik
*Vigei Antun	Vitanović Branko	Vrabac Marko	*Vrobec Ignac
Vignjević Petra Branko	*Vitanović Jovo	*Vrban Andre Blaž	*Vrolac M. Marko
Vigradec Nikola	*Vitanović Marijan	Vrabec Adam	Vrsjako Josip
Vigrec Nöthig Tonči	Vitanović Miloš	Vrabec Franjo	Vrška Daniel
*Vihor Ški Ivan	*Vitanović Slavko	*Vrabec E. Ilija	-Vrtarić Rudolf
Vik Šandor	Vitas Marija	Vrabec Ivan	Vrućec Albina
Vikić Stjepan	*Vitez Ivan	Vrabec Janko	*Vrućina Drago
Viktor Đuro	Vitez Jovo	*Vrabec M. Marko	Vrućina Luka
Vilčić Božo	Vitez Mirko	Vrabec Mato	Vrućina Vrbanac Milka
Vilečenc Đure Drago	Vitez Petar	*Vrabec Mirko	Vrućina Vjenc. Ignac
Vileinski Alfred	Vitorović Zdenko	Vrabec Sofija	Vrućina Josip
Vilenica Nada	Vivovac Miško	Vrabec Stjepan	*Vrućina Štefica
Vilenica Pero	Vjekoslav Smeđ	Vrabec Viktor	*Vrućina Viktor
Vilenjac Petar	Vladić Andro	Vračar Emil	Vrućina Valent
*Vincek Ivan	Vlah Ivan	Vračar Lazo	Vručinić Viktor
*Vincek G. Ivan	Vlahelić Drago	Vračarić Lazo	Vrzić Anka
Vincek Mato	Vlahelić Sanja	Vragović Dragica	Vrzić Ilija
Vincek Nikola	*Vlahović Ljudevit	Vragović Franjo	Vucek Josip (Josipa)
Vincek Pavao	Vlahović Branko	Vragović Josip	Vucek Vid
Vincek Stjepan	Vlahović Ljudevit	V ragović Berković	Vucelj Marija
*Vincek Vid	Vlahović Đuro	Štefica	Vučinić Aleksandar
Vincek Vid	Vlahović Ivan	Vranar Petar	Vučić Mil. Mladen
-Vincej Stanko	Vlahović Josip	Vranarić Stjepan	Vučkuja Luka
Vniceljak Ladislav	Vlahović Luka	Vrančić Jakoba Ladislav	Vučilovski Janko
Vinceljak Vlado	Vlahović Martin	Vrančić Zlatko	Vučinović Dušan
*Vincetić Ivan	Vlahović Mato	Vraneković Stjepana	Vučinovec Stjepan
Vinčarić Luka	*Vlahović Vjekoslav	Mato	Vučinić Koralubos
Vinceljak Ladislav	Vlaissavljević Stevo	Vraneš Vojislav	Vučković Andrija
Vindelj Leopold	Vlašićek Martin	Vranešević	Vučković Milan
*Vindiš Franjo	Vlašić Branko	Vranešević Milana Pero	Vučković Mladen
Vinduska Franjo	Vlašić Ignjac	Vranić Ivan	Vučković Slavko
Vinek Stjepan	*Vlašić Ivan	*Vranić Katica	Vučković Stjepan
*Vingerg Drago	*Vlašić Jakob	Vranić Ivana Mijo	Vudrag Stevo
*Vinčić Slavko	Vlašić Ljudevit	Vranić Fr. Milan	Vuk Stjepan
*Vinković Antun	Vlašić Nikola	*Vranić Stjepan	*Vugec Ivan
*Vinković P. Antun	Vlašić Stjepan	Vranić Štefo	*Vugrać Ivan
*Vinković I. Franjo	Vnućec Zvonko	Vranošević T. Svetozar	Vugrać Vjekoslav
Vinković Franjo	Vočanec Stjepan	Vrapcević Stjepan	Vugrać Tomo
*Vinković Jakob	Vočinovec Stjepan	Vratarić Dane Vlado	Vugrać Fr. Đuro
Vinković Ignac	Vodopija Ivo	Vratarić Stjepan	-Vugrać Franjo
*Vinković Ivan	Vodopija J. Stevo	*Vražić Alojz	-Vugrać Pavao
Vinković Pero	Vodopijec Ivica	Vrban Josip	Vugrać Stj. Pavao
Vinković Štefica	Vorgel Tonči	Vrban Pavao	Vugrać Slavko
Vinković Stjepan	Vojković Tomo	Vrban Stevo	Vugrać A. Rudolf
*Vinković Vid	*Vojnović Boris	Vrban Stjepan	Vugrać N. Đuro
Vinković Vilim	Vojnović Jos. Franjo	Vrban Valent	Vugrovac Stjepa
Vinogradec Nikola	Vojnović Nikole Lazo	Vrban Zlatko	Vugrovac Stjepan
*Vinjić Stanko	Vojtek Vinko	Vrbanac Branko	Vuisavljević Petar

Vujanović Božo	Vukres Ivan	Zbuković Pavao	Zrinščak Alojz
Vujanović Teodora	*Vukres Mijo	*Zdamandze Fjodor	Zrmanjak Nik. Stevo
Dragutin	Vuksanović Andrija	Zdamić Franjo	*Zrmanjić Zdravko
Vujanović Dušan	Vuksanović Marka	Zdelar Josip	Zubak Franjo
*Vujsasinović Pajo	Valent	Zdelar Petar	*Zubak Ivan
*Vujsasetić Steve Milan	Vukušić Franjo	Zdelar Slavko	Zubak Katica
*Vujić Bogdana	Vuleta Ivan	Zdelar Tadija	Zubek Ivan
*Vujić G. Nikola	Vulić Ivan	Zdelarec Vjek. Milan	Zubić Jandro
*Vujić Petar	Vulić Stjepan	Zdelarović Tode	Zubić Janko
Vuječetić Đuro	Vuljak Stjepan	Zdeličan Josip	Zubić Vlado
Vujić Mihajla Božo	Vunčec Albino	*Zdešić Drago	Zufika Tome Mijo
Vujić Ambrosa Ivan	Vunić Đuro	Zdolec Antun	*Zumić Milan
Vujić Nikola	*Vuneški Mato	Zdjelacēvić L. Teodor	Zver Vend
Vujić Nikola	*Vurajić Barica	Zebeć Filip	Zvonar Bolto
Vujić Petar	Vurajić Franjo	Zebić Emil	Zvonar Ivan
Vujnović Stevo	*Vurić Josip	*Zelenbrz Franjo	*Zvonar Martin
Vujković Fr. Antun	Vušak Zvonko	*Zelenbrz Ivan	Zvonar Rud. Josip
Vujnović St. Mirko	Vušec Franjo	Zelenbrz Mato	*Zvonar Mato
*Vujović Vase Stevo	Vut Josip	*Zelenbrz Stjepan	Zvonar Rudolf
*Vuk Ivan	*Vuzem Drago	Zelenbrza Ivan	Zvonar Vlado
Vuk Mijin Jakop	*Vuzem Mato	Zelenbrza Mato	Zvonarević Mladen
Vuk Roman	Vuzem Viktor	*Zelenić Roko	*Zvrlek Ljubomir
Vuk Pavao	Vuzmek Janko	Zelić Mirkо	
Vuk Stjepan	*Weiss E. Josip	Zeman Anton	
Vukac Mil. Stevo		Zeman St. Ivan	
*Vukadinović Milutin		*Zeman Jakob	
*Vukarić Andrđo	*Zabindija Petar	*Zeman Katica	Žabčić Martin
Vukas Anka	Zabundija T. Mijo	Zeman Iv. Mato	Žagar Dragutin
Vukas Josip	Zabundija Petar	Zeman Stevo	-Zagar Franjo
Vukas Mile Lazo	*Zadravec Josip	Zeman Stjepan	Žagar Ivan
Vukasović Jove Nikola	Zadravec Lasto	Zadravec Josip	Žagar Marijan
Vukavinski Vjekoslav	*Zafraňić Tomo	Zglavnić Iv. Martin	Žagar Pavel
Vukelić Ante	Zagorjan Branko	Zicani Đovani	*Zagnestar Stjepan
*Vukelić Jove Ilija	Zagozda Franjo	Zidak Ivan	Žagovi Drago
Vukelić Steve Ljubinko	Zagozda Tomo	Zidanić Antun	Zakman Iv. Franjo
Vukelić Milko	Zagozda Željko	Zidanić Franjo	Zakman Ivan
Vukelić Zvonko	*Zajc Adam	Zidlar Slavica	Žal jak Dragutin
Vukelj Josipa Stanko	Zajc Ček Ivan	Ziljajić Dragutin	Zardin Ljubica
Vukelja Franjo	Zajec Antun	Zimak Juraj	Zarec Janoš
Vukešin Antun	Zajec Drago	Zimbikujevac Nik. Adi	Zarić Jandro
Vukešin Marija	Zajec Franjo	Zinska Franjo	Zarić Steve Mile
*Vuketić Ivan	*Zajec Ivan	Zirić Luka	Zarić Miloš
Vukić Franjo	Zajec Ivan	Zjačić R. Đuro	Zarko Ivan
Vukina Franjo	Zajec Josip	Zjavček Mirko	*Zarko Stjepan
-Vukmanić Anton	Zajec Mirko	Zlamani Josip	Zavić Ivan
Vukmanović Petar	Zala Stjepan	Zlatac Stjepan	*Zdelarec Vinka Stjepan
Vukmanović Tomo	Zalar Ivan ing.	Zlatar Franjo	Žečević Katica
Vukmirović St. Stevo	Zalešak Iv. Drago	*Zlatar Josip	Žeinski Ivan
Vukobradić Branko	Zalulijev Zakim	Zlatar Stjepan	Žeinski Juraj
Vukobradić Jovo	Zamdeli Aleksandar	Zlatec Iv. Ivan	Žeinski Juro
Vukojević Andrđo	Zamont Valentin	Zlatec Vladimir	Žeinski Stjepan
Vukojević Miško	Zanoški Petar ml.	Zlatić Dragutin	Žele Ištvana Andraš
Vukomanović Pavle	*Zaper Đuro	Zlatić M. Hrvanje	*Zelenić Roko
Vukomanović Stipe	Zaradi Nikola	Zlatić Rok	Želežnjan Franjo
*Vukosavski Đuro	*Zaret Đuro	Zlobijanec Ivan	Žalić Stanko
Vukotić Anica	Zarić Stanko	*Zlobundija G. Petar	*Zelušić Josip
Vukotić T. Adam	Zarić ?	Zmajević Josip	Željak Janko
Vukotić Ruža	Zastavniković Marica (Barunica)	Zmijanec Mijo	Želježnjak Dragutin
*Vuković Andrđo	Zastavniković Savo	Znajec Stjepan	Želježnjak Franjo
Vuković Ante	Zatlokar Pepica	Znaiger Stjepan	Želježnjak Leonard
Vuković Branko	Zavaljić Franjo	Znaki Mat. Slavko	Želježnik Rudolf
Vuković Čedo	Zavaljić Štef	Zobec Stjepan	*Zepc Janko
Vuković	Zaverski Ivan	Zobenica Dane	Žerjavić Luka
*Vuković Franjo	Zavinski Josip	Zobice Petra Stjepan	Žeždić Pavle
*Vuković Ivan	*Zavitnik Marko	*Zobanović Mijo	Žeželić Moža
Vuković Božo Josip	*Zavman Antun	Zoks Ernest	žeželj Franjo
*Vuković Imbre Mirko	Zavrnik Marko	Zorčić Milan	Žeželj Josip
Vuković Petar	Zbožinek Branko	Zorko Ivan	Žganec Ivan
*Vuković Stjepan	Zbožinek Zdravko	Zorko Mladen	Žeanec Josip
Vukovinović Vjekoslav	Zbuković Đuro	*Zorko Stjepan	*Žganec I. Vinko
*Vukovski Đuro	Zbuković Mijo	Zrinja Mijo	Žganjer Dragutin
*Vukovski Juraj	Zbuković Mijo	Zrinjski Stjepan	Žibat Ivan

Žibrat Ivan
Žibrin Stjepan
Žie Franjo
Žic Sofija
Židovec Dragutin
Žigolić Dragutin
Žigolić Drago
Žiher Slavka
Žiljak Dragutin
Žimbrek Dragutin
Žimbrek Vladislav
Žitnjak Franjo
Žitnjak Tatija
Živičnjak Ipikus
Živičnjak Julius
*Živičnjak Florijan
Živič Luka
*Živko A. Andrija
Živko Drago
Živko Dragutin
*Živko Dragutin
*Živko Đuro
Živko Franjo
*Živko Ignac
Živko Ljudevit
Živko Luka
*Živko Mirko

Žučko Stjepan
*Žunski Stjepan
*Živko Mijo
Živko Đure Zlatko
Živković Augustin
Živković Rade Bogdan
Živković Damjan
Živković M. Milan
Živković Milan
*Živković Save Mile
-Živoder Pavao
Živoder Luke Stjepan
Žlender Josip
Žlender Rudolf
Žlibar Vlado
Žličar Dragica
Žličar Viktor Franjo
Žličar V. Teodor
Žlibački Adam
Žranor Stevo
Žnako Josip
Žnidarec Franjo
*Žnidarić Josip
Žorkov Đure Žlatko
Žučko Franjo
Žučko Josip
Žučko Drag. Stjepan

Žuga Josipa Vinko
Žugec Danica
Žugec Ivan
*Žugec Stjepan
Žugec Terežija
*Žufika Đuro
*Žufika Tomo
Žujanić Stjepan
Žukčić Stjepan
*Žukčić J. Adam
*Žukčić J. Josip
Žukin Franjo
Žukina Josipa Josip
Žukina Juraj
Žukina Pavle
Žumbek Franjo
Žumber Franjo
Žumber F. Anka
Žumber Fanika
*Žumber Franjo
Žumber F. Franjo
*Žuna Rudolf
*Žuna Janka Rudolf
Žunac Josip
Žunić Antun
Žunković Aristid
*Žunski Stjepan

Žunjec Fr. Ivan
Župan Ante ing.
Župan
Župan Vjekoslav
Župane (Ž Ludbrega)
Župane Ferdo
Župančić Franjo
*Županec Branko
*Županec B. Ivan
Županec Slavko
Županić Alojž
Županić Fr. Dominik
Županić Jakob
Županić Josip
Županić Mirko
Županić Rudolf
*Županić Stjepan
Županić Vjekoslav
Žurman Boris
*Žuti Ivan
Žuti Juraj
Žuti Milan
Žuvela Juraj
Žuvko Franjo
Žujenko Teodor

KRONOLOGIJA DOGADAJA

Od ustaničkih dana 1941. godine pa sve do oslobodenja sjeverozapadna Hrvatska privlačila je posebnu pažnju ne samo okupatora, već i dobromanjernih poštenih ljudi u svijetu za razvoj dogadaja u tom dijelu za koga se u početku »NDH« smatralo da će riješiti pitanje na zadovoljstvo okupatora. Tada je Komunistička partija Hrvatske za Zagrebačku oblast, kao i u svim drugim našim krajevima rekla okupatoru i domaćim izdajnicima ne. Održane su kotarske i okružne partijske konferencije koje su jasno zacrtale put komunista i rodoljuba u općenarodnoj paroli: Smrt fašizmu – Sloboda narodu.

U vezi s tom beskompromisnom politikom autori ove kronologije namijenili su da upoznaju široku čitalačku javnost s najvažnijim dogadajima i borbama jedinica 32. divizije i Zapadne grupe odreda. Kronologija koja vam se ovdje predstavlja nije imala za cilj obuhvatiti sve važne dogadaje iz sjeverozapadne Hrvatske ili točnije iz okruga Zagreb, Bjelovar, Varaždin i Krapina, gdje je ratovala 32. divizija i Zapadna grupa odreda.

Na početku knjige redakcija je iznijela odredene razloge. Prije svega, da se tematski pridržavala isključivo dogadaja tj. borbi jedinica 32. divizije. Daljnji razlog bio je, da je u jednoj takvoj knjizi s odredenom koncepcijom, koja se odnosi na vojne formacije, potrebno dati dogadaje koji su direktno plod odredene vojne jedinice.

Redakcija nije išla za time da prezentira prikaz cijelokupnog narodnooslobodilačkog pokreta na čijem je čelu stajala Komunistička partija preko okružnih i Oblasnog komiteta KPH za Zagrebačku oblast. Redakcija je smatrala da je prikaz NOP-a u Zagrebačkoj oblasti, pa i u vidu same kronologije, tema za sebe.

U dokumentima redakcija je koristila izvještaje okružnih partijskih komiteta pa i Zagrebačke oblasti samo onoliko koliko je bilo potrebno da se u daju objašnjenja.

Isto tako, redakcija nije obrađivala stvaranje narodne vlasti, Narodnooslobodilačkog fronta, omladinskih organizacija i drugih društveno-političke organizacije, a koje su zajedno sa X korpusom »Zagrebačkim« tj. 32. divizijom, činile cijelinu snage NOR-a.

Oslobodilački rat u ovom dijelu zemlje privlači punu pažnju cijelokupne jugoslavenske javnosti, pa se i nameće potreba da se povijest toga kraja svestranije izuči i dade na korištenje javnosti. U kronologiji jedinica 32. divizije i Zapadne grupe odreda želi se pružiti podatke svima onima koji se interesiraju za daljnje njeno izučavanje. Školama, poduzećima i ustanovama, čitavom pučanstvu sjeverozapadne Hrvatske, ostavljaju se u sjećanju nezaboravni dani koje su njihovi očevi, majke, braća, sestre i znanci ostavili im u nasljede kao najsvijetliju prošlost za još bolju budućnost svih krajeva ovog dijela naše domovine.

Ova kronologija proizvod je višegodišnjeg rada velike većine onih istih ljudi koji su sastavljeni spisak boraca 32. divizije.

Kod sastavljanja kronologije koristili su se dokumenti iz Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, Instituta radničkog pokreta u Zagrebu, kao i lokalnih muzeja u Varaždinu i drugih izvora, te dosad obavljene publikacije. U sastavljanju poglavljia za pojedine kronologije posebno su angažirani komandanti ili komesari brigada i odreda pripadnosti kojoj su jedinici u toku rata pripadali. Tako su na kronologiji Udarne brigade »Braća Radić« radili drugovi Štok Izidor i Emil Ivane. Na kronologiji brigade »Matija Gubec« radili su Jovica Mandić i Emil Ivane. Kronologiju brigade »Mihovil Pavleka Miškina« obradio je Emil Ivane u suradnji sa SUBNOR-om Đurdevac, dok su kronologiju Prve udarne Zagorske brigade obradili Ivica Družinec i Emil Ivane. Slično je bilo i s odredima i divizijama, gdje se ona pojavljuje u određenim borbama i bitkama.

Radi pregleda jedinice su razvrstane po godinama, kako su formirane, a isto tako njihov borbeni put po danima i mjesecima. Mnogi dogadaji u ovoj kronologiji nisu registrirani, dijelom iz razloga koje smo već naveli, a dijelom što smo bilježili samo važnije dogadaje jedinica 32. divizije i Zapadne grupe odreda.

U okviru raspoloživih podataka nastojali smo da prikažemo dovoljno elemenata, kako bi se dobila predstava o svakoj jedinici posebno i o diviziji kao cijelini.

Isto kao i u dokumentima, redakcija nije išla za tim koliko se, kada i gdje ubilo ili zarobilo neprijatelja, iako zato postoje određeni podaci. Redakcija je te podatke u kronologiji povremeno koristila, da bi posebno u prvom dijelu ove knjige iznijela poimenično poginule pripadnike 32. divizije u toku narodnooslobodilačkog rata. Mi smo rat dobili. I naša je du-

žnost da se mi i buduća pokoljenja sjetimo 3 000 ljudi, koji svaki ima svoju biografiju, a da su tek navršili dvadeset i nekoliko godina života. Pali su za interes slobode i bolju budućnost naših naroda.

Kako bi što vjernije i upečatljivije zacrtali borbeni put 32. divizije i Zapadne grupe odreda u knjigu su uključeni fotografije svih jedinica 32. divizije, kako po vremenu tako i prostoru.

Kalnički part, odred na maršu iz Bilogore za Kalnik 1943. godine.

KRONOLOGIJA KALNIČKOG PARTIZANSKOG ODREDA

1942.

- Travanj — Iz varaždinskog i djelomično bjelovarskog okruga sakupljeno je boraca u jačini od dva voda, odnosno 52 partizana. Naoružani sa puškama, dva mitraljeza, teškim mitraljezom, bombama i nešto pistola.
12. IV — Prvi vod u jačini od 20 ljudi izvršio 12. travnja veču akciju u selu Trnovcu kraj Varaždina. Ubijena su trojica ustaša.
13. IV — Održan miting u Trnovcu na kojem je došlo do velikih manifestacija narodnooslobodilačkoj borbi i partizanima.
12. IV — Na mostu kod Zbelave preko Plitvice, u 2 sata, razoružana je željeznička straža.
13. IV — Prvi vod Kalničke partizanske čete savladao ustašku posadu u selu Jalžabetu kod Varaždina i zauzeo mjesto. Zaplijenio je 9 pušaka i 6 pištolja, radio-aparat i oko 10 000 kg žita. Poslije toga održan miting kojemu je prisustvovao cijekupno stanovništvo sela.
23. IV — Počela velika ofenziva na Kalnički partizanski odred na Kalniku. Komandant odreda je bio Božo Lajner, a komesar Vilko Jurec. Borbe su trajale nekoliko dana. Jedan dio odreda se uspio povući iz obruča i prebaciti se na Bilogor, dok je drugi s Božom Lajnerom

na čelu bio raspršen, pa su neki pohvatani živi, a neki poginuli u borbi. Ukupno ih je poginulo 26, dok ih se 28 od ukupno 54 boraca spasilo.

Poginuo je Božo Lajner čije su tijelo s još nekoliko partizana ustaše odvukli u Ludbreg i izložili, natjeravši građane da to gledaju.

26. IV — Na Kalniku poslije četvorodnevne borbe protiv dijelova t.z. domobranske kalničke brigade razbijena Kalnička partizanska četa.
29. IV — Kod sela Jalkovca blizu Varaždina u borbi protiv ustaša poginuo je sekretar OK KPH Varaždin Florijan Bobić, kasnije proglašen narodnim herojem. Kod sela Jalkovca blizu Varaždina od ustaša je opkoljena i da ne bi pala živa u ruke ubila se Marija Vidović — Abesinka, kasnije proglašena narodnim herojem.
6. X — Iz Žumberka krenula grupa partizana preko Hrvatskog Zagorja za Kalnik, kako bi se spojila s kalničkim partizanima. Grupu je vodio Izidor Štok. U grupi je bilo boraca iz Korduna i iz Hrvatskog Zagorja. Izidor Štok je kasnije, kada mu je uspjelo da se sa grupom partizana spoji s Kalničkim odredom, postao komandant Kalničkog partizanskog odreda.
10. X — Ponovo formiran Kalnički partizanski odred u selu Bijela kraj Daruvara. Komandant odreda je Mate Jerković, a komesar Joža Horvat. Jezgro odreda sačinjavala je Banjška proleterska četa, koja je došla iz Banje.
14. X — Oko 500 naoružanih partizana (Kalnički odred) upalo je u špišić Bukovicu nedaleko Virovitice. Posada na željezničkoj stanicu je primila borbu, koja je trajala pola sata. Partizani su zarobili zapovjednika posade poručnika Ivana Kuzmića i 20 domobrana, a 13 pripadnika željezničke bojne je nestalo.
15. X — Kalnički partizanski odred zauzeo ustaško uporište i oslobođio iz škole u Baćkovici zatvoreno stanovništvo, koje su ustaše odredile da ga pošalju u logor Jasenovac. Tom je prilikom u borbi Kalnički odred ubio 17 ustaša, a 6 ih je ranio.
16. X — Jedna skupina Kalničkog odreda upala je u selo Ribnjačku i u obližnjoj sumi Mamulski jarak, gdje su se izradivala drva, napala na satniju domobrana i prisiliла ih na predaju. 23 domobrana odveli su sa sobom.
18. X — Jedinice odreda zauzele su uporište u selu Trojstvo kod Bjelovara.
- 19—20. X — Kalnički odred se prebacuje preko željezničke pruge Koprivnica-Križevci i preko ceste u selu Botinovec i Mali Paganac. Za vrijeme prebacivanja preko željezničke pruge u selima Starigrad i Glogovac odred razoružava noćnu stražu i zarobi 6 pušaka i nešto municije.
21. X — Odred vodi borbu s legionarima kod sela Botinovca na Kalniku. U borbi je zarobljeno 40 domobrana i zaplijenjeno 40 pušaka.
- 21—22. X — Uveće odred vodi borbu sa satnjom konjanika u Apatovcu, koju zarobljava. U borbi su poginula 4 domobrana, dok se dva teže ranjena. Zarobljen je poručnik Anton Novaković i stožerni — narednik, narednik 2 vodnika i 68 domobrana.
22. X — Borba s ustašama i domobranima u Botincu. Zarobljeno 10 domobrana, a zaplijenjeno

oružje i spremu. Neprijatelj poslje pobjegao s bojišta.

30. X — Drugi pohod Kalničkog partizanskog odreda na Kalnik išao pravcem od Baćkovic preko Ribnjačke u Bedeničku do Osijeka na Kalniku u dužini oko 70 kilometara. Odred je taj put prevadio u jednom naletu uz velike napore i teškoće. U Osijeku su se borci sukobili s grupom ustaša koje su u kratkoj borbi poubijali, pa su zatim krenuli na rušenje i uništavanje željezničke pruge Koprivnica-Križevci. Na povratku na Bilogorod odred je razoružao ustaše u Sandrovcu.

Početak studenog — Pošto se Kalnički odred uspio po drugi put probiti na Kalnik, uspjelo je partizanskim grupama, kao na pr. varaždinskoj, koja je djelovala na teritoriju kotara Ludbreg, pa osječkoj partizanskoj grupi Mileve Cetušić i Augusta Šketa-Celika, da se spoje s Kalničkim odredom, pa je taj narastao na oko 300 boraca.

U studenom s Kalničkim odredom se spojila tzv. Zumberacka četa, te je osnovan na Ljubelju III bataljon.

Uništena željeznička stanica u Lepavini na pruzi Koprivnica — Križevci, zapaljeno i izgorjelo skladište, zaustavljen vlak pun Nijemaca, koji su se kolonizirali po raznim krajevima Hrvatske, a zatim bježali u Mađarsku pošto je za njih postajala situacija sve teža. Odred je Nijemce vratio natrag, onamo odakle su i došli, a teretni vlak prazan poslao u pravcu Kri-

ževaca. Vlak je zaustavljen, dok je došao u Križevce, a ostatak vagona uništen.

3—4. XI — Dijelovi odreda zauzeli željezničku stanicu Đurmanec.

4—5. XI — Odred krenuo na sektor Ludbrega i u selu Martijancu napao logor tzv. ustaške časne radne službe. Logor je razoružan, oko 70 domobrana zarobljeno, a uhvaćeno nekoliko ustaša i ustaških funkcionera. Zaplijenjena sva ratna i druga spremu kao i živežne namirnice.

6. XI — Jake neprijateljske snage započele napad na Kalnički odred. U to vrijeme se Kalnički odred nalazio u selu Osijeku i Ivancu, i to: I bataljon, dok se štab odreda i II bataljon nalazio takoder u Osijeku. Grupa ustaša sakrivena u kolima punim sijena neopozena i iznenađujući banu u Ivanec. Borba je bila žestoka, no kako je odred bio naoružan i teškim mitraljezom, komandant Crne legije Jure Francetić iznenaden takvom vatrom partizana nije uspio da pobijedi, nego je pozvao u pomoć tzv. kotaše, koji su se takoder primicali Ivancu sa sjeverozapadne strane. Jedan bataljon Kalničkog odreda je izdržao do noći sve napade, da bi se u noći po odluci štaba odreda s odredom povukao prema selu Osijeku.

9. XI — Kalnički odred vodi borbu s Crnom legijom na Kalniku, kamo se prebacio ispred napada Francetića. Tu se zabarikadirao na Starom gradu, u hotelu i grebenu, a prema Kamešnici i prema Osijeku uputio osiguranje. Čim su se pojavile ustaše, partizani su na njih otvorili

Nakon oslobođenja Ludbrega 1943. godine
I. četa I. bataljona Kalničkog partizanskog
odreda.

vatu. Ustaše su jurišale, dolazile do na pedeset metara blizu partizana, ali su bile odbijene. Borba je trajala sve do večeri, onda se odred povukao u pravcu Ljubešćice, Ivančice i Novog Marofa, da bi se prebacio na Bilogoru, u Branjsku.

Vidjevši da ne može obračunati s partizanima Jure Francetić je 8. i 9. studenog počinio niz zločina u samom selu Kalnik. Tako je dao spaliti mnoge kuće, strijeljao tamošnjeg učitelja i učiteljicu i trojicu seljaka između kojih je Stjepana Bana-Lukačića, člana KPJ.

Pošto se Kalnički odred povukao ispred jakih ustaških snaga s Kalnika prema Ljubešćicu sukobio se s ustašama kod sela Drenovca nedaleko Varaždinskih Toplica. Prema ustaškim izvještajima poginulo je 60 partizana, a ustaše su imale u toku 9. i 10. studenog 10 mrtvih i 11 ranjenih.

10. XI — Zumberačka četa koja je ušla u sastav Kalničkog NOP odreda zauzela je domobransko uporište Ivaneć.
- 12—13. XI — Kalnički odred izvršio napad na željezničku stanicu Sokolovac na pruzi Krizevci-Koprivnica. Žandari pobjegli, a stаница spaljena i pokidane sve linije. Na stanicu je zatečen vlak pun živežnih namirnica spremljenih za izvoz u korist neprijatelja.
- Narod i osoblje stанице sakupljeni su i upoznati s ciljevima NOB. To je isto učinjeno na željezničkoj stanicu Lepavina, na kojoj je uništena pruga, skretnice i zapaljeno oko 100 m² ogrijevnog drveta natovarenog na vagone za izvoz.
14. XI — Partizani Kalničkog odreda napali su željezničku stanicu u Carevdaru na pruzi Krizevci-Koprivnica. Spaljene zgrade, a pruga srušena. To je isto učinjeno na stanicu Majuree nedaleko Krizevaca. Ove su akcije izvršene usred bijela dana, vlakovi koji su pokušali proći vratiti su ili natrag u Koprivnicu ili prema Krizevcima. Domobrane koji su istog dana upućeni iz Koprivnice u Sokolovac partizani su napali, prorešetali kamione mitraljezima, pa je saobraćaj na toj pruzi bio sasma obustavljen.
16. XI — Partizani Kalničkog NOP odreda zauzeli željezničku stanicu Cerje Tužno i zapalili željezničku stanicu Čukovec. Tom prilikom Zumberačka četa zauzela je vlak, sjela na vlak i vozila se do pred Varaždin a onda je zapaljen vlak u punoj brzini pustila u Varaždin.
- 17—21. XI — Partizani Kalničkog odreda upali u rudnik Lepavina, odnijeli iz njega sav eksploziv i štapine, zarobili vlasnika rudnika, a radnike poslali svojim kućama. Na taj je način većim dijelom bilo obustavljeno iskorištanje rudnika.
18. XI — Između Pitomače i Vukosavljevice dijelovi Kalničkog NOP-a odreda napali teretni vlak i zarobili 80 domobrana.
21. XI — Kalnički odred po treći put iz Bilogore juriša na Kalnik i tamo vrši akcije. Ovi su pohodi imali veoma veliki utjecaj na omasovanje ustanka.
21. XI — Jedan bataljon napao na željezničku stanicu Čukovec nedaleko Koprivnice. Vlak koji je upravo ulazio u stanicu, vidjevši što se događa, vratio se natrag u Koprivnicu.
22. XI — Kalnički partizani napali na željezničku stanicu u Carevdaru. Prije toga su blizu želje-

zničke stанице podmetnuli minu, pa je vlak koji je dolazio iz Krizevaca prema Koprivnici uništen. 22 vagona su se zapalila. Od tih vagona 15 je bilo vlasništvo Italije, a bili su upućeni u Mađarsku. Jedan je vagon bio pun vina, što je podijeljeno borcima, svakom po jednu flašu.

24. XI — Odred izvršio napad na logor tzv. časne radne u Velikom Bukovcu kraj Ludbrega. Domobrani su svučeni i razoružani, te pušteni kućama. Bilo ih je 70.
24. XI — Odred izvršio napad na Mali Bukovec. Spali općinsku zgradu, poštu i žandarmerijsku stanicu, zarobio 9 domobrana, koji su pušteni kućama.
27. XI — Razoružao žandarmerijsku stanicu u Svetom Petru Orehotovcu nedaleko Krizevaca. Zaplijenjeno 7 pušaka, 3 pištolja, 12 bombi, a i municije.
28. XI — Ofanziva na Kalnički partizanski odred, koji se prebacuje u Hrvatsko Zagorje. Početak prosinca — Jedan vod pod komandom Jovice Mandića oslobođio iz logora u Bizejiskom, nedaleko Klanjca, 5 ruskih oficira i odveo ih na Kalnik. Preko Slavonije upućeni su u Glavni štab NOV i PO Hrvatske.
2. XII — II bataljon napao na željezničku stanicu u Velikom Trojstvu, spalio je, uništio magazine i jedan vlak, dvije lokomotive, a zaplijenio 6 karabina. U borbi poginula tri ustaše. Od 400 zarobljenih domobrana sa cijelokupnim naoružanjem 30 ih je ostalo u partizanima, dok su ostali pušteni kućama.
- 2—3. XII — Prvi bataljon napao rudnik Peščevce, 7 kilometara daleko od Marije Bistrice. Razoružana 60 domobrana, koji su čuvali rudnik od kojih 37 ostaje u partizanima.
- 3—5. XII — U ovom periodu napao na strazu električne centrali i kompresora u rudniku Zajeda u Hrvatskom Zagorju. Borbu s ustašama i žandarima vodio je bataljon i kod ciglane. Rudnik je bio onesposobljen za proizvodnju. Zaplijenjen eksploziv, štapini, novac, a rudari upoznati sa ciljevima NOB.
4. XII — Jedinice II bataljona zauzele Botinac.
4. XII — »Dragi drugovi! Slovenski partizanski odred u Kožuž želi da uspostavi vezu s vama. To bi vrlo korisno i za vas i za njih, a koristilo bi i razvitku narodne borbe. Mi smo za to njima dali javku na koju će oni slati svoga kurira« (Iz pisma Povjerenstva CK KPH u Zagrebu štabu Kalničkog odreda).
5. XII — Prvi bataljon napao na žandarmerijsku stanicu u Mariji Bistrici, razoružao je, otvorio vojno skladiste i podijelio hranu narodu.
5. XII — II bataljon razoružao žandarmerijsku stanicu u Zrinjskom Topolovcu. Veci broj žandara je u borbi izginuo, dok su ostali zarobljeni. Zaplijenjeno je 20 pušaka, jedan puškomitrailjer i municija.
7. XII — Na odlasku iz Marije Bistrice, a da bi se oslobođili suvišnih odjevnih predmeta, partizani načinile mnoštvo paketića, koje pune robe ubaciši u seljačka dvorišta. Na njima je bilo napisano: »Dar od sv. Nikole«. Uveće istog dana bataljon je stigao na vrh Medvednice — Sljeme.
7. XII — U Rauhovoj lugarnici na Sljemenu razoružani su njemački avijatičari i oficiri, koji su se tu zatekli.

- Dijelovi bataljona došli su do Tomislavovog doma.
- 7—8. XII — Prvi bataljon spustio se niz padine Medvednice i preko Pila i sela Kruševlja krenuo prema Velikom Trgovišću. Oko 10 sati ujutro 8. XII bataljon se prikupio po obroncima brda iznad ceste Veliko Trgovišće — Zabok i napao mitraljeskom vatrom motoriziranu neprijateljsku kolonu, koja se kretala prema Zaboku.
- 8-9. XII — Probijajući se od Velikog Trgovišća u pravcu Krapine za Ivančicu radi povratka na Kalnik bataljon je vodio stalno borbe, pa je imao nekoliko mrtvih i 5 do 6 ranjenih drugova. Ranjenici su mu činili najveće poteškoće, jer ih nije smio nigrdje ostaviti, a naporno ih je bilovući sa sobom. Zato se bataljon podijelio u dva dijela. S ranjenicima i manjim dijelom bataljona krenuo je na Kalnik komesar Horvat, dok je komandant Mate Jerković ostao s drugim dijelom bataljona 11. XII cijeli bataljon sa štabom odreda već bio na Kalniku.
11. XII — Odred je na Kalniku, u selu Ivancu, zarobio ustaškog satnika Čauša i 50 domobrana i žandara kada su došli na čišćenje terena. Svi su pušteni kućama. Dva dana kasnije Čauš je bio u Koprivnici.
20. XII — Na oslobođenom teritoriju Slavonije održana partijska konferencija kojoj je prisustvovao sekretar CK KPH Vlado Popović. Poslije toga, a na temelju naredenja štaba III operativne zone I i II bataljona Kalničkog partizanskog odreda određeni su da uđu u sastav novoformiranih brigada u Slavoniji.
22. XII — Dijelovi Kalničkog NOP odreda zauzeli uporište u Lepavini, zarobili 37 domobrana i ratnu opremu.

1943.

Kalnički odred ima samo jedan bataljon sa 184 borca. Odred se nalazi na odmoru u Brezaji,

na Bilogori, pošto je kod prijelaza preko željezničke pruge Križevci-Koprivnica imao teške žrtve.

Od 184 borca jednog (trećeg) bataljona 37 su bolesni i nesposobni za pokret i borbe. Zato su bolesni ostali na Bilogori i kasnije se priključili Bilogorskoj partizanskoj četi.

- 3.1 — Odred izvršio napad na žandare u Kapeli kraj Bjelovara. Zarobio dva žandara i dva domobrana, a zaplijenio 4 puške.
  3. I — Odred izvršio napad na tunel Paunovac. Zarobio 9 domobrana, 13 francuskih pušaka, pištolj, nekoliko bombi i municije.
  - 8—9. I — Odred izvršio rušenje željezničke pruge i telefonskih stupova između željezničkih stanica Vukosavljevića i Pitomača.
  11. I — Postavio zasjedu u selu Zrinjska na 10 km od Grubišnog Polja. Ubijeno 10 ustaša, zaplijenjena dva puškomitrailjeza, 5 karabina, 3 bombe i 350 metaka.
- Prva polovina siječnja — Odred vrši pripreme za mobilizaciju novih boraca. Upućuje pismo na rodnooslobodilačkom odboru u Ribnjaku i Radeljevu, kako bi odbori poradili oko javljanja omladinaca pod oružje.
19. I — Formiran II bataljon Kalničkog partizanskog odreda pošto je uspjela mobilizacija novih boraca. O tome štab odreda izdaje naredbu (broj 9).
  26. I — Odred izvršio napad na željezničku stanicu u Mučnoj Rijeci, na pruzi Koprivnica-Križevci. Stanica je već nekoliko puta rušena, ali ju je neprijatelj uspjevao popraviti i osposobiti. U borbi je zarobljeno 8 domobrana i zaplijenjeno 5 pušaka, 300 komada metaka. Pruga je razrušena, a stanica opet spaljena. Dio posade uspio pobjeći.
  1. II — Jedinice odreda zapalile željezničku stanicu Kunovec-Subotica kod Koprivnice.
  3. II — Odred napao 30 domobrana u selu Čukovcu kraj Ludbrega, razoružao ih i zarobio. Zaplijenio cijelokupno naoružanje s dva mitraljeza.

Bilogora 1943. Kal. part., odred na odmoru.

3. II — Odred od novoprdošlih boraca bez oružja formirao novu partizansku četu i uključio je u svoj sastav.
  8. II — Odred vodi borbu s Nijemcima nedaleko Sokolovca. Četiri Nijemca poginula, a jedan ranjen.
  9. II — U Pitomači jedinice odreda napale željeznicu i žandarmerijsku posadu i zarobile žandare i domobrane.
  11. II — Odred vodi borbu s Nijemcima, legionarima i žandarima nedaleko sela Botinovca, Malog Poganca i Sokolovca. Neprijateljske snage su oko 1 000 vojnika, od kojih 400 Nijemaca. Odred ima 2 mrtva i 3 ranjena. Gubici Nijemaca nepoznati.
  18. II — Kalnički partizani dočekali vlak iz Koprivnice kod Carevdara i Lepavine. Lokomotivu i vagone minirali, putnike pustili, a 10 neprijateljskih vojnika zajedno s oružjem zarobili. Zarobljena i dva njemačka oficira.
- Druga polovica veljače — Kalnički odred broji oko 400 dobro naoružanih boraca.
19. II — Odred izvršio napad na općinu Sveti Petar Orehovac, nedaleko Križevca. Žandari su pred natelom partizana pobegli, a u općini se pored ostalog našlo 300 kg masti spremljeno za neprijatelja. Spisi i arhivi uništeni.
  20. II — Odred izvršio napad na Selnik, nedaleko Ludbrega. Zaplijenio 5 karabina, 150 metaka, a 4 domobrana zarobljena. U noći uništena željeznička pruga Koprivnica-Ludbreg i 5 km telefonskih linija. Pruga na 6 mesta dignuta u zrak eksplozivom.
  - 22—23. II — Odred izvršio napad na Ludbreg. Zarobio 24 domobrana, zaplijenio 19 karabina i puškomitrailjez. Dva partizana poginula, a 3 ranjena.
  1. III — Formiran III bataljon Kalničkog partizanskog odreda.
- Početak ožujka — Kalnički odred broji oko 700 boraca, a naoružan je s dva teška mitraljeza i oko 20 puškomitrailjeza, te puškama.
5. III — Ofanziva na Kalnički odred. Odred se preko sela Kalnika i Svetog Petra Orehovca prebacuje na sektor Gradec-Tkalec, gdje se također sukobljava s neprijateljem. Poginula dva partizana, sedam ih je ranjeno. Zarobljena dva Nijemca koji su sudjelovala u borbi na Istočnom frontu. Odred se prebacio u Moslavinu i nastavio borbu. Tamo je poginula drugarica Zvrko, bolničarka iz Sesveta.
  5. III — Odred izvršio napad na ugljenkop u Rasiniji, nedaleko Koprivnice. Zaplijenjen eksploziv, štapići, kapisle i drugo.
  23. III — Izvršio napad na željezničku prugu kod Rasinje (Koprivnica-Ludbreg) i onesposobio je za promet.
  27. III — Izvršio napad na željezničku prugu Koprivnica-Križevci kod Lepavine. Zarobljena 3 legionara s jednim puškomitrailjezom i puškama. Skretnice uništene.
  28. III — Izvršio napad na željezničku prugu kod Sokolovca, Lepavine i Donjare. U borbi je bilo gubitaka na jednoj i drugoj strani. Pruga je uništena na nekoliko mesta.
  - 28—29. III — Izvršio napad na željezničku prugu kod Carevdara, a noću od 29. na 30. i na željezničku stanicu Carevdar. Pruga razrušena i po-
- kidane TT-linije. Poginuo jedan domobran, dok su dva zarobljena.
1. IV — Kalnički odred vodi borbe s neprijateljem koji je izašao iz Ludbrega u namjeri da prodre do Duge Rijeke. Jedan neprijateljski vojnik ubijen, a jedan ranjen.
  2. IV — Odred napao Novi Marof, zapalio željeznicu i stanicu, skladište, ošteto željezničku prugu, ubio dva, a zarobio 40 neprijateljskih vojnika zajedno s oružjem i ratnom opremom.
  17. IV — Jedinice II bataljona uništile željezničku stanicu Pitomača.

1944. štab Kalničkog odreda, pom. komesara Jerka Novaka, kom. Majstor, komesar Radešić, zamjenik komandanta Mičinović.

- 7—8. IV — I bataljon uništio postrojenja rudnika Ladanje i zarobio 20 domobrana.
  19. IV — Odred napao na neprijateljsku posadu u Mučnoj Rijeci, nedaleko Koprivnice. Zarobljeno 100 domobrana i zaplijenjeno 27 pušaka.
- Sredina travnja — Održan je kratki kurs za bolničare. Svaki bataljon ima svoju ambulantu. Kurs je držala Milka Komarek.
24. IV — Odred napao na žandarmerijsku stanicu u Svetom Ivanu Zelinu. Zarobljeno; 15 karabina, 10 pištolja, 30 bombi i oko 5 000 metaka, kao i mnogo raznog drugog materijala.

25. IV — Odred razoružao žandarmerijsku stanicu u Đelekovcu. Zarobljeno; 8 karabina, 13 pušaka tipa »manliher« i parabela.
28. IV — Odred napao neprijateljsku kolonu koja se kretala iz Ludbrega prema Dugoj Rijeci. Zarobljena jedna radiostanica i veća količina municije.
30. IV — Od čete I bataljona i dviju četa II bataljona formiran je na Bilogori III bataljon.
5. V — Odred napao neprijatelja u uporištu Kapeli (blizu Bjelovara), gdje se nalazi jedna satnija. Satnija je razbijena, a zarobljeno 40 domobrana, 6 ih je bilo teško ranjeno, dok je jedan poginuo. Kasnije kao posada u Kapeli došli su Nijemci.

Naša najveća brigada bila je brigada o ranjenicima
Na slici bolničarke, Katica Vidček
iz Poznanovca, Hrvatsko Zagorje i Emila Rapec
iz Rasinje, Podravina. Među prvim
partizanskim Hrvaticama na Kalniku.

8. V — U rudniku ugljena sv. Marija kod Završja jedinice odreda uništile postrojenja.
- 8—11. V — Odred vodi teške borbe s PS-om na Kalniku, na sektoru Mala Rijeka, Duga Rijeka, Rižečki Krči. Odred je imao 8 mrtvih i 6 ranjenih boraca, dok su neprijateljski gubici nepoznati.
13. V — Pod stalnim pritiskom Kalničkog odreda neprijateljska posada iz Velikog Poganca napušta mjesto, pa je od toga dana Poganac slobodan.

KPO na maršu 1944. godine.

14. V — Odred napao kamion ustaša kod Prkosa i Rasinje. Osam neprijateljskih vojnika je poginulo. Među njima i jedan poručnik. Zaplijenjeno 8 pušaka. Zarobljena dva koturaša.
15. V — Jedinice odreda razoružale jednu neprijateljsku patrolu između Prkosa i Rasinje. Neprijatelj imao 3 mrtvih, a zaplijenjeno je između ostalog 7 bombi.
16. V — Odred postavio neprijateljsku zasjedu između Prkosa i Rasinje. U borbi pala 3 neprijateljska vojnika. Odred nije imao gubitaka.
19. V — Jedinice odreda postavile zasjedu na blindirani vlak na pruzi Križevci-Koprivnica. Pruga je bila minirana kako bi se mogao vlak razoružati. Tom prilikom fingirani je napad na Križevce, kako bi se stvorila situacija da vlak dođe u pomoć napadnutima i tako naleti na mine. No, vlak nije došao. Zarobljena dva domobrana i zaplijenjen karabin.
25. V — Odred vodi borbu s ustaškom satnjom nedaleko Svetog Ivana Zeline. Odred nije imao gubitaka, dok je među ustašama bilo što mrtvih što ranjenih oko 30. Zaplijenjeno oružje.
- 27—28. V — Jedinice odreda zapalile željezničku stanicu Konjščina i zarobile 8 domobrana.
Kraj svibnja — Na Kalniku od boraca Kalničkog partizanskog odreda formirana Zagorska četa. Četa je imala zadatak da poveže u Hrvatskom Zagorju partizanske grupe koje su tamo djelovale, kako bi se formirao Zagorski i Zagrebački partizanski odred.
30. V — Kalnički odred napada Ludbreg i upotrebljava bacalice, prvo takvo naoružanje odreda, koje je zaplijenjeno u Majurcu kod Križevaca.
- 3—4. VI — Odred napao na željezničku stanicu u Lepavini. Neprijateljska posada se sastojala od 30 legionara, od kojih su dva poginula, 5 ih je zarobljeno, nešto ranjeno, a nešto pobeglo. Od oružja je zaplijenjeno nekoliko pušaka, mitraljez i 2 puškomitrailjeza.
6. VI — Odred napao i likvidirao žandarmerijsku stanicu u Gornjoj Rijeci. Zarobio 20 žandara zajedno s naoružanjem. Zasjeda koju je postavio odred kod sela Sudovac poubjijala 17 neprijateljskih vojnika, koji su dolazili u pomoć napadnutu stanicu u Gornjoj Rijeci.
10. VI — Odred napao žandarmerijsku stanicu u Rasinji, nedaleko Koprivnice. U borbi su poginula dva ustaša i jedan zastavnik, dok su 4 žandara ranjena. Ostatak žandara uspio se povući u pravcu Koprivnice.
15. VI — II bataljon vodio borbu s ustašama na Bilogori. Bataljon je bio razbijen. Borba je bila

- kratka, pa je bataljon imao 7 mrtvih, 8 ranjenih, 3 zarobljena i 11 izgubljenih partizana, dok je neprijatelj imao 6 mrtvih i 2 teško ranjena.
25. VI — Jedan vod odreda, sve izabrani borci — dobrovoljci, izvršio je napad na žandarmerijsku stanicu u Rasinji. Veći broj žandara je poginuo a samo manji je uspio pobjeći. Rasinja je oslobođena.
27. VI — Kalnički partizani izvršili napad na žandarmerijsku stanicu u Hrženici kraj Ludbrega. Žandari uspjeli pobjeći, a stanica likvidirana.
29. VI — Zagorska udarna četa Kalničkog odreda zapobilja 21 domobrana.
- Kraj lipnja — Kalnički odred u to vrijeme broji oko 600 boraca. Naredbom br. 17 štaba II operativne zone Hrvatske izvršena je reorganizacija. Izvršene su promjene u rukovodećem kadru odreda, kao i u bataljonima i četama. Promjene je vršio štab odreda, a saglasnost je dao štab II operativne zone.
- Usljed neuspjeha u borbi s partizanima, nepri-

- 13—14. VII — Jedinice XII slavonske divizije i Kalnički odred napale su Lepoglavu, osloboidle političke kažnjene. Zaplijenile; teški mitraljez, 3 puškomitraljeza, 2 automata, 140 pušaka i mnogo druge vojne spreme. Zarobljeno 120 stražara i domobrana, a ubijeno 17.
- 15—16. VII — Odred i jedinice XII slavonske divizije vode borbe kod Trakoščana, onda kod Jesenjeg brda i Krapine.
19. VII — Odred se iz Hrvatskog zagorja prebacio preko ceste Breznica-Varaždin na Kalnik. U Apatovcu napadaju ga ustaše. Neprijatelj je poklao strazu, ali većih gubitaka nije bilo.
24. VII — III bataljon izvršio napad na Veliki Poganc. Tamo se nalazila jedna neprijateljska satnija. Napad uspio. Zaplijenjeno; 2 teška mitraljeza, puškomitraljez, jedan sanduk svjetlećih puščanih metaka i jedan sanduk probojnih. Bataljon je imao 4 mrtva, 3 ranjena i 2 zarobljena. Gubici neprijatelja nepoznati.
27. VII — Formiran na Kalniku prvi udarni bataljon Kalničkog partizanskog odreda u kojega je uš-

Porušena pruga Križevci – Koprivnica
1943. god. Bulat Rade na pruzi.

- jatelj osniva manje grupe tzv. trupove, koje namjerava ubaciti u štabove i na taj način uništavati rukovodstva NOP i NOV.
- Neprijateljske snage od oko 3 000 vojnika opkolile su i vršile napade na Kalnički odred. Međutim of anzi va nije dala skoro nikakvih rezultata. Odred je ostao neokrnjen.
7. VII — Odred je izvršio napad na topnički sklop u Jalkovcu kod Varaždina. Pošto je prije postojala veza s komandantom sklopa Vardom Demetrom, to se čitav sklop predao i odveden na slobodni teritorij Kalnika.

- la 1. udarna zagorska četa i jedan vod teških mitraljeza. Komandant je Vlado Kobal, a komesar Zlatko Rukavina.
- Kolovoz — Odred vodi manje borbe i akcije i vrši pripreme za stvaranje materijalne baze novih jedinica NOV, brigada i divizija. Po dolasku štaba II operativne zone Hrvatske izvršena je reorganizacija odreda, pa su formirani različiti odsjeci, stvorene jedinice i službe, a pristupilo se i osnivanju prvih organa pozadine.
7. VIII — Partizani Kalničkog odreda minirali željez-

- ničku prugu Koprivnica-Ludbreg. Pruga onesposobljena za saobraćaj.
7. VIII — Odred minirao željezničku prugu Koprivnica-Varaždin, nedaleko stанице Rasinja. Vlak koji je dolazio iz Koprivnice naletio je na minu. Lokomotiva se prevrnula zajedno sa 9 vagona.
  - 8—9. VIII — Odred likvidirao općinu u Koprivničkom Ivancu.
  - 17—18. VIII — Napao na Ludbreg. Neprijateljski gubici: 1 časnik i 5 domobrana mrtvi, 4 ranjena. Oklopni vlak onesposobljen. Ludbreg nije oslobođen.
  22. VIII — U Desiniću jedinice odreda napale žandarmerijsku stanicu i zarobile 8 žandara.
  - 26—27. VIII — Odred izvršio napad na dnu žandarmerijsku stanicu u Sokolovcu na željezničkoj staniči, pruga Križevci-Koprivnica. Stanica zauzeta, a žandari zarobljeni. Napad je izvršila 1 četa 1 bataljona KPO.
  29. VIII — Odred izvršio napad na posadu tornja-bunkera kod Rasinja, koju je likvidirao. Zarobljeno; 10 domobrana s oružjem i spremom.
  - 30—31. VIII — Izvršio napad na mađarsku granicu kod Crvenog Kamenog i Sv. Marije 10 i 13 km daleko od Ludbrega. Ubijen podoficir, a dva mađarska vojnika zarobljena.
  14. IX — Odred minira prugu kod sela Martijanca, pokidane sve TT-linije Zagreb-Varaždin-Ludbreg.
  16. IX — Brigada »Braća Radić« izvršila je napad na Novi Marof, a Kalnički odred je bio na osiguranju od strane Ludbrega. Domobrani i žandari su zarobljeni, a općina Novi Marof likvidirana.
  - 25—26. IX — Ustaše provale u konspirativnu partizansku bolnicu na Kalniku, poubijale 14 ranjenika; 12 u samoj bolnici, a 2 vani sami bolnicu spalili. Osoblju i ostalim ranjenicima — svega je bilo u bolnici 95 ljudi — uspjelo se spasiti:
  - Kalničkog NOP odreda Medimurska četa, koja je upućena u Medimurje radi širenja ustanka.
  - 3.X — Jedinice XVIII slavonske brigade izvršile napad na Ludbreg, dok su Kalnički odred i brigada »Braća Radić« bili na osiguranju. Neprijateljski gubici: 1 oficir, 2 vođnika i oko 20 domobrana poginuli, a oko 550 zarobljeno zajedno sa svim naoružanjem i ratnom spremom. Naši gubici oko 60 mrtvih.
  6. X — U Novom Marofu je formiran III bataljon. Komandant je Duka Bosanac, a komesar Zvonko Komarica. U sastav bataljona uđoše Medi-

Grupa boraca KPO na odmoru 1943. godine.

3. IX — U tvornici »Danica« kod Koprivnice I bataljon napao domobransku padobransku četu.
  12. IX — Jedinice brigade »Braća Radić« i Kalničkog odreda izvršile napad na neprijateljsku posadu u Lepavini, na pruzi Križevci-Koprivnica. Posada zarobljena sa svim naoružanjem i vojnom spremom.
- murska i Varaždinska četa. Bataljon održava vezu s Kalničkim i Zagorskim odredom.
- Listopada — U selu Ribnjaku formirana je u okviru
- 6—7. XI — I Kalnički odred učestvuje u napadu na Koprivnicu u kojoj se nalazi 1 100 neprijateljska vojnika. Koprivnica je oslobođena. Napad je izvršila XXI Sl. brigada.

Kraj prosinca — Kalnički odred vrši osiguranje oslobođene teritorije, prima nove ljudi i priprema ih za borce. Zbog jačanja i odlaženja kadrova u brigade štab odreda izdaje čete naredbe o novim postavljenjima i stavljanja novih ljudi na nove položaje i dužnosti.

1944.

- Kalnički odred je dočekao 1944. s vrlo malim brojnim stanjem, jer ljudstvo stalno šalje u druge jedinice koje se formiraju na Kalničkom području.
- 16.1 — Dijelovi Kalničkog odreda vode borbu s ustasha kod Svilovca i Segleda nedaleko Varaždinskih Toplica, u kojoj je neprijatelj opet poslao posadu. U toj je borbi 1. četa I bataljona imala 4 mrtva i jednog ranjenog partizana, dok su dva nestala. Gubici neprijatelja nepoznati.
  22. I — Ludbregu izvršeno formiranje jedne čete za udarni bataljon. Iz I bataljona uzeto 40 mauser pušaka, 5 talijanskih, 2 puskomitraljeza »brno« i jedan protuavionski mitraljez. Od ostalog ljudstva formirane dvije čete.
  20. I — III bataljona vodi borbe kod Dernovca, Grešćevine i Poljane. Gubici 7 mrtvih i jedan ranjeni partizan. Neprijatelj je imao po rjećima predsjednika NOO iz Leskovca četvora kola mrtvih.
  - 7—9. II — Neprijateljska ofanziva na Kalnik i kalničko područje. Neprijatelj ušao u Koprivnicu.
  3. III — Ofanziva na Kalnik i kalničko područje. Na terenu Kalnika ostaje Kalnički partizanski odred, dok se sve druge snage NOV s narodom povlače u pravcu Bilogore.
  30. III — II bataljon odreda napao je ustaško domobransku kolonu koja se kretala iz Koprivnice u Ludbreg i prisilio je da se vrati u polazni garnizon.

Kraj ožujka — Kalnički odred po naredenju štaba X korpusa (zagrebačkog) prikupio sve Medimurce za zadatkom da u pogodnom trenutku krenu za Medimurje.

***

Ožujak i travanj — Formacijski sastav Kalničkog odreda broji 172 borca i rukovodioца. Zadatak mu je da čuva oslobođenu teritoriju i da bude baza za sakupljanje novih boraca za jedinice NOV.

**

6. IV — Oko 800 ustaša i domobrana iz Koprivnice i Ludbrega započelo napad na Kalnički odred kod V. i M. Poganca. Napadač je nakon dvo-dnevnih borbi odbaćen u polazne garnizone.
13. IV — Dva bataljona prate i osiguravaju ranjenike za Moslavini, dok je jedan bataljon ostao u Apatovcu radi osiguranja vojnih ustanova.
16. IV — Odred vrši napad na neprijateljsku motoriziranu kolonu koja dolazi iz Ludbrega, a ide

za Koprivnicu. U borbi ranjeno 5 ustaša, jedan poginuo. Uništen je kamion i motocikl.

17. IV — Dva bataljona osiguravala transport ranjenika u Moslavini, dok se bataljon koji se stalno nalazio u Apatovcu smjestio na položajima oko Duge Rijekе.
6. VI — Iz Kalničkog partizanskog odreda izdvaja se I i III bataljon i priključuje XXXII diviziji. Ostaje samo II bataljon u odredu.
9. VI — II bataljon vodi borbu s ustašama, koji su izasli iz Ludbrega i krenuli prema Dugoj Rijeci. U kratkoj borbi neprijatelj je bio natjeran u bijeg. Na bojištu je ostalo 6 mrtvih i 8 ranjenih neprijateljskih vojnika. Zaplijenjene 3 puške i 500 metaka. Bataljon nije imao gubitaka.
10. VI — II bataljon prati jedan transport različitog materijala za Bilogoru. Vraća se na Kalnik 14. lipnja.

Prva polovica srpnja — Kalnički odred se popuni novim ljudstvom, pa opet ima dva bataljona.

5. VII — Partizani Kalničkog odreda napali ustaše na brdu Vidobrnjak kraj Varaždinskih Toplica i ubili 6 ustaša i zarobili dva. Ustaše su osiguravale sjeću šume.
26. VIII — Partizani Kalničkog odreda napali neprijateljsku stražu na mostu preko Tremovačkog potoka i zarobili 1 domobrana. Zaplijenili 11 pušaka s municijom.
26. VIII — Odred izvršio napad na ustaše (miliciju) u selu Veliki Otok. Ubijena 4 ustaše, 5 zarobljeno, dok je drugima uspjelo pobjeći. Zaplijenjeno; 9 mauser pušaka, 2 manliherke, 500 komada metaka i drugog.
27. X — Jedan bataljon pod komandom Josipa Guge, komesara odreda, prebacio se preko Drave u Medimurje, gdje je nekoliko dana vršio akcije. Na Kalnik se vratio 3. XI.
4. XI — Odred pošto se bataljon vratio iz Medimurja sa 6 ranjenih boraca odlučio da se prebaci na Bilogoru, kako bi izbjegao sudare s jakim neprijateljskim snagama koje su napadale na kalničko područje.
- 5—6. XI — U šumu kod Sredica sukobila se 3. četa odreda s ustašama i imali teške gubitke. Bila je razbijena. Poginulo je tridesetak boraca. Ustaše su poubjiali i ranjenike.

Prosinac — Kalnički odred ima svega jedan bataljon, pa i dužnost štaba odreda vrši štab tog bataljona. Medimurski bataljon kao dio odreda od tada vrši stalne akcije u Medimurju.

1945.

Uslijed snažne koncentracije neprijateljskih snaga na Bilogori i Kalniku osjetno je smanjena aktivnost odreda. Da bi izbjegao frontalne napade Kalnički odred manevrirao, stalno se prebacuje iz Bilogore na Kalnik i obratno i vrši manje ustupne akcije.

10. IV — Kalnički odred se prebacuje u Medimurje. Narod ga je dočekao s velikim oduševljenjem. Medimurje je oslobođeno.

KRONOLOGIJA ZAGREBAČKOG PARTIZANSKOG ODREDA

1943. Posavina kod Zagreba, ambulanta Zagrebačkog partizanskog odreda.

1943

13. IX — Formiran je Zagrebački partizanski odred u selu Vrušćica. U sastav odreda ušle su sljedeće jedinice: Prigorska terenska četa kotara sv. Ivan Zelina, četa »Matija Gubec«, Posavska četa i Ivanjorečka četa.
Za komandanta odreda postavljen je Stevan Došen, a za političkog komesara Kuren Milan — Gubec.
Po formiranju odred je pred sebe stavio ove zadatke: razvijati političku, kulturnu i prosvjetnu aktivnost, pored akcije koje su osnovne.
- 23-24. IX — Dijelovi Zagrebačkog NOPO uništili željezničku stanicu G. Stubica i zarobili 10 domobrana.
- 24-25. IX — Dijelovi Zagrebačkog NOPO zapalili željezničku stanicu Zlatar Bistrigu i zarobili 7 domobrana.
8. X — U Mariji Bistrici Zagrebački NOP odred razoružao 20 domobrana.
- 17-19. X — Odred vrši diverziju na željezničkoj pruzi i cesti između Sesvetala i Dugog Sela.
12. X — Odred je izvršio napad na domobransku posadu u Sesvetama. Poslije kraće borbe posada je likvidirana.
25. XI — Odred vodi borbu s neprijateljem razbijajući i produžava marš.
- 26-27. XI — Odred napada na željezničku stanicu Vrbovec koju čuva 130 domobrana. Likvidira uporište Zarobljava 41 domobrana i ostalu ratnu opremu.
28. XI — Odred vodi borbu s Bobanovcima kod seća Oborovca. U toj borbi neprijatelj je pretrpio teške gubitke.
29. XI — Veći dio jedinica odreda sa zagrebačke teritorije probija se u Moslavino do II operativne zone radi dobivanja naoružanja.
- 3-4. XII — Odred nastavlja sa svojim napadima na garnizone u Prigorju.
5. XII — Odred je izvršio napad na protuvionsku jedinicu u Vugrovcu, gdje je zarobljena veća količina municije.
6. XII — Odred vodi borbu s ustasha i milicijom u selu G. Planina. Poslije likvidacije neprijatelja u Planini, odred je oslobođio od neprijatelja selo Kasinu.
- 7-8. XII — Odred napada na neprijatelja koji čuva željezničku stanicu u G. Stubici i tom prilikom zarobljava 20 domobrana i više ratnog materijala.
- 10-11. XII — Odred vodi borbu s ustasha iz Marije Bistrice na liniji šusobreg — Jertovac.
- 20-26. XII — Odred vrši pripreme i akciju za napad na domobranska skladišta avionskih bombi i municiju u selu Sopnica kod Sesvetala. U toj akciji zarobljava kompletnu stražu i satni materijal.
- 27-28. XII — Odred vodi borbu s Nijemcima kod Bjelovar Moravča. U toj borbi neprijatelj ima 8 mrtvih i 7 ranjenih, a zarobljena su i dva motorkotača, kao i ostala ratna oprema.

1944.

- 2-3. I — Prilikom napada XXXII divizije na Zlatar odred je na zasjedi prema Mariji Bistrici kod sela Tugonjica i vodi žestoke okršaje s neprijateljem. Ne dozvoljava mu da se probije do svoje posade u Zlataru.
- 6-8. I — Odred vodi borbu u neposrednoj blizini Sesvetala.
- 11-16. I — Odred se prebacuje na rajon Stubice radi prenošenja težišta borbi i tamo vodi ogorčene borbe.
U tom vremenu formirana je Zagorska brigada u koju odred šalje svoj drugi bataljon.
- 17-18. I — Odred vodi borbu s ustasha kod sela Belec i Sambolici.
19. I — Po naređenju GŠ NOV i PO Hrvatske od Kalničkog, Zagorskog i Zagrebačkog NOP odreda formirana Zapadna grupa NOP odreda X korpusa NOVJ.
- 19-22. I — Odred vodi borbu kod sela Madarevo, G. Kraljevac, Hrašćina, Trgovišće, Žitomir i Globocec.
- 1-3. II — Odred ima žestoku borbu s neprijateljem (legijom i ustasha) u rajonu sela Kašine.
15. II — Odred vodi borbu s neprijateljem kod sela Karivaros i Sv. Matej.
20. II — Odred vodi borbu s neprijateljem u selu Nospš.
24. II — Kod Glavice kraj Zagreba ustasha su napale jedan bataljon Zagrebačkog NOPO, ali su kasnije odbačeni.
15. III — Odred ponovo vodi borbu u Žitomiru i Jertovcu s ustasha iz Zeline i Marije Bistrice. U ovoj borbi neprijatelj je upotrijebio tenkove i avijaciju. Poznati puškomitrailjerac Joža Vrdina oborio je jedan ustashi avion.
- 17-20. III — Odred se sukobio sa zelinskim i kominskim ustasha.
Noću 19-20. III — ZPO napada dio ustasha posade u sv. Ivanu Zelinu. U napadu 10 ustasha ubijeno, a teški minobacač i teški mitraljez su zaplijenili.
21. III — Neprijatelj počeo s ofenzivama na teritoriji ZPO. Vještim manevrom odred se ubacuje u neprijateljsku pozadinu i zarobljava njegovu komoru.
30. III — Odred se prebacuje na novi sektor kod sela Jertovac — Peščeno — Hrkci, gdje vodi višednevne borbe s ustasha.
- 28-29. IV — Neki dijelovi ZPO prelaze preko Zagrebačke gore i izbijaju na Pantovčak kod Gornjeg Prekrizja s ciljem da razoruža protuvionsku bitnicu, koja je tu na položaju.
6. V — Zagrebački NOP odred zauzeo ustasko uporište u Orešju.
15. V — U tom razdoblju odred vodi više borbi oko Marije Bistrice, G. i D. Orešja, Zeline i Komina.
28. V — Odred u sastavu ostalih jedinica X korpusa (zagrebačkog) vrši proboj iz neprijateljskog okružja kod Hrašćine — Trgovišća.
21. VI — Jedinice II bataljona Zagrebačkog NOP odreda zauzele su ustasko uporište Čuruge.

27. VII — Odred napada na bunkere ustaša Poglavnikovog tjelesnog zdruga na kotama između Kaštine i Gladuša.
15. VIII — Odred u sadejstvu sa Zagorskom brigadom vodi borbe s neprijateljem kod sela Belec i Lobar.
17. VIII — Odred vodi borbu kod sela Sambolići.
25. VIII — Odred u zasjedi na cesti kod sela Marije Bistrice.
30. VIII — Odred se prebacuje na sektor r. Pila.
- 7-8. IX — Odred je u sastavu XXXII divizije likvidirao neprijateljsko uporište Zelina i Novo Mesto.
12. IX — II bataljon Zagrebačkog i II bataljon Zagorskog NOP odreda zauzeli Zabok.
13. IX — Odred u zasjedi na cesti Komin — sv. Ivan Zelina. Odred zarobljava 7 domobrana.
17. IX — Odred vodi višednevne borbe s Kašinskim ustašama kod sela Glavnica i s ustašama iz Marije Bistrice kod sela Globčeca.
10. X — Odred napada ustašku posadu PTS u selu Crvena Ves i na ustašku posadu PTS u Donjoj Zelini
14. X — Odred na odmoru i sređivanju za prestojeće akcije u selu Kladušćica.
- 17-23. X — Odred u zasjedi na cesti Sesvete-Dugo Selo i tom prilikom uništava jedan kamion pun domobrana.
29. X — Odred u napadu na postavu u Sesvetama i Sopnici.
8. i 10 XI — Odred vodi napad na ustaško uporište PTS u Donjoj Zelini. Neprijatelj pretrpio teške gubitke.
- 11-13. XI — Odred podpomaže i osigurava transport ranjenika za Moslavinu.
14. XII — Jedinice odreda vrše napad na ustašku posadu kod sela Poljanec. Tom prilikom zarobljava 8 ustaša.
17. XII — Odred vrši napad na gestapovce kod sela Jablanovec. Ubijeno je 17 gestapovaca.
23. XII — Odred se ogorčeno borи s ustašama kod sela Donja Bistra. Razbijaju ih i zarobljava 6 ustaša.
- 24-25. XII — Odred se prebacuje u selu Jakovlje i postavlja zasjedu na cesti kod Dubokog Jaraka, gdje uništava jedan vojni kamion.
26. XII — Odred napada ustaška uporišta i bunker PTS u selu Cučerje kod Zagreba. Uporište likvidirano. Ubijeno 10 ustaša.

Poslije napada na Zelinu i borbe u Jevtovcu
odmor u selu Pošćenu kod Končine.

28. XII — Odred u zasjedi kod sela Oroslavlje. Napada na njemačka borna kola koja se vraćaju iz ofanzive na Zagorski partizanski odred.

1945.

13. I — Odred vodi borbu s ustašama u neposrednoj blizini Zeline i u selima Donje Orešje, Crvena Ves, Velika Gora i Blaguša.
- Po završetku rata ZPO ulazi u sastav brigade »Braća Radić« i prestaje postojati kao samostalna operativna jedinica.

20. III 1944. Komandant i komesar Zagrebačkog odreda i Zapadne grupe sa borcima.

Zadatak je izvršen. Naše jedinice marširaju u grad 1945. godine Zagrebački part, odred.

KRONOLOGIJA ZAGORSKOG PARTIZANSKOG ODREDA

II četa III bataljona Zagorskog partizanskog odreda 1944. u Mrzlotom Polju.

1942.

- Kraj veljače — Formiran je prvi puta Zagorski odred u Janečovićevoj kleti u Brdovcu. Odred se zvao »Matija Gubec«. Njegovom formiraju prisustvovao je Marko Belinić i Blaž Valjin. Odred se sastojao od 3 čete. Jedna četa bila je na području tamоšnjih općina Zaprešić i Brdovec, druga na području Gornje Stubice i Oroslavljia, a treća kod sela Pljuska-Dubrovščan.
9. IV — Odred je izvršio napad na općinsko mjesto Brdovec.
  30. IV — Odred je zaplijenio 42 puške, a zatim vođio tešku borbu kod Oroslavlja.
  7. V — Oodred je vodio borbu kod Poznanovca.
  7. V — Kod Bedekovčine 1. vod Zagorske partizanske čete napao ustase i žandare i nanio im teške gubitke.
  11. V — Vodenja borba kod Mihovljana u kojoj je poginuo veliki broj boraca.
  12. V — Neprijatelj je s jačim snagama i dobro premljenom ofenzivom uspio razbiti ove partizanske čete u Hrvatskom Zagorju. Od tada djeluju partizanske grupe. Međutim do formiranja novog Zagorskog partizanskog odreda djeluje Kalnički partizanski odred, koji dolazi i na teritorij Hrvatskog Zagorja.

1943.

5. X — U selu Sambiliću, kotar Zlatar, formiran Zagorski NOPO. U času formiranja imao je ukupno 205 boraca u 2. bataljona, svaki sa po 2 čete.
8. X — II bataljon Zagorskog NOPO izveo je pokret na Kalnik prebacujući ranjenike u bolnicu, dok je I bataljon krenuo prema Pregradu i Klanjcu.
10. X — I bataljon napao na neprijatelja koji je izlazio iz Pregrade. Prilikom napada prisilio ga da se vrati. Za vrijeme svog kretanja I bataljon u kotarevinu Krapina, Pregrada i Klanjac napadao je i rušio komunikacije.
18. X — I bataljon napao je ustaško uporište Klanjec. U borbi je zarobljeno 16 pušaka i mnogo drugog ratnog materijala i uništeni spisi žandarmerije i općine Klanjec.
20. X — Jedinice I bataljona napale su željezničke stanice Luka i Ključ. Napad na Luku potpuno je uspio i zarobljeno je mnogo ratnog materijala. Zbog pojačanja koja su neprijatelju stigla iz Oroslavlja u Ključ bataljon se je povukao.
- 21—22. X — Jedinice I bataljona digne su u zrak most na pruzi Veliko Trgovišće-Zabok. Istog dana srušen je i most na pruzi Durmanec — Rogatec.
24. X — Osnovan je III bataljon Zagorskog NOP odreda.
27. X — Jedinice II i I bataljona krenule su u susret 28. diviziji, koja je vršila ofenzivu na Hrvatsko Zagorje.
3. XI — II bataljon povukao se sa sektora Ivanec zbog jakih neprijateljskih snaga.
4. XI — I bataljon postavio zasjedu kod Mrzlog Polja i kod Bezavine. U zasjedu su upali Nijemci koji su se povukli sa velikim gubicima.
9. XI — Na povratku preko Radoboljskih bregi I

bataljon prekopao je ceste: Golubovec — Začretje, Golubovec — Mače.

10. XI — II bataljon uništio most na cesti Mače-Mihovljani i most na cesti Mače — Golubovec.
11. XI — I bataljon zauzeo je bazu u Završju, a III bataljon srušio most na cesti Zlatar — Cetinovec.
14. XI — Napadnut je sa 3 strane I bataljon koji se je nalazio u Zlataru. Nakon borbi u kojoj je neprijatelj imao velike gubitke bataljon se povukao.
14. XI — Neprijatelj je artiljerijskom vatrom napao na položaj III bataljona na groblju u Ivancu.
16. XI — Neprijatelj je s jakim snagama napao na I bataljon u Sambolićima. Nakon teške borbe neprijatelj je odbijen.
- 11—20. XI — Bataljon napao na žandarmerijsku stanicu u Vinicama. Zarobljeno je 12 žandara i veliki ratni pljen.
21. XI — Neprijatelj je napao na položaj III bataljona kod s. Prigorca. U borbi je bataljon imao teške gubitke.
24. XI — Vratila se iz Varaždinskih Toplica četa I bataljona sa muničijom.
29. XI — Neprijatelj je napao 2. četu III bataljona koji je krenuo na nove položaje kod Martinšćine. Četa je zauzela položaj i odbila neprijatelja.
30. XI — I bataljon izvršio je pokret u pravcu slovenske granice. U sastavu bataljona nalazio se je 20 Slovenaca sa 2 puškomitrailjeza, koji su bili predviđeni za pojačanje Kozjanskog odreda.
1. XII — I bataljon napao na ustašku bojnu u Jasenskom Ceriju i nanio joj teške gubitke: ubijeno 40 ustaša.
- I. XII — II bataljon napao je Glažutu na Humu na Stulji, rastjerano 80 Nijemaca i financa.
3. XII — 1. četa III bataljona napala je jače koncentracije neprijateljskih snaga u Žaboku. Četa se povukla.
14. XII — Neprijatelj je napao III bataljon, koji je u protunavalji nanio neprijatelju teške gubitke.
- II. XII — U selu Bezavini naišla je neprijateljska patrola, koja je nakon kraće borbe zarobljena.
12. XII — Bataljon napao neprijatelja kod Vinagore. U borbi koja se razvila neprijatelj je imao velike gubitke: 32 mrtva, 14 ranjenih, uništeno je 6 kamiona.
13. XII — III bataljon postavio zasjedu na pruzi Žabok — Krapina. Zarobljeno je dosta ratne opreme i uništen kamion.
- 23—24. XII — II bataljon postavlja zasjedu na pruzi Žabok-Krapina. Vlak je zaustavljen, zarobljena je veća količina materijala. Porušeno je nekoliko mostova na cesti: Jazvina-Trakošćan, Višnica-Zirovnica.
27. XII — Dvije neprijateljske kolone ušle u zasjedu koju je kod sela Polje postavio II bataljon. Neprijatelju su naneseni teški gubici.
28. XII — Na pruzi Krapina-Križ porušeno je 136 m pruge i uništeni stupovi za popravak pruge.
29. XII — Na pruzi Lupinjak-Durmanec uništen je jedan most: 200 m pruge. Zapaljena stanica Velika Ves.
29. XII — I bataljon ušao u Pregradu i Krapinske Toplice, koje je neprijatelj napustio.

1944.

- 7—9. I — II bataljon porušio 300 m pruge Luka-Vel. Trgovišće i 200 m ceste Ključ — Oroslavje.
10. I — Bataljon rušio komunikacije u blizini Lepoglave.
10—14. I — I bataljon uništio 600 m pruge u Očuvi, a III bataljon 100 m pruge u blizini Velikog Trgovišća.
15. I — I bataljon rušio komunikacije na pruzi Sv. Križ — Krapina. II bataljon napao neprijatelja kod Krapinskih Toplica. U potjeru je pošla znatna neprijateljska snaga koja je dočekana u zasjedi kod s. Ravnica i nanijeti su im teški gubici.
19. I — U Sastavu Zapadne grupe NOPO X korpusa.
21. I — Na zasjedu I bataljona u Vel. Vesi našla je neprijateljska kolona. Neprijatelju su naneseni teški gubici.
21. I — Jedna četa III bataljona vodila je borbu u Dürmancu sa 30 ustaša. Neprijatelju su naneseni gubici u ljudstvu i materijalu.
22. I — Jedinice I bataljona sukobile su se ispred Krapine s neprijateljem i primorale ga na povlačenje.
23. I — I bataljon preuzima ranjenike koje treba prebaciti na Kalnik. Kako su putevi zaposjednuti bataljon odlazi u donje Zagorje.
25. I — III bataljon prelazi granicu i zauzima Žetale. Zarobljeno je dosta oružja.
30. I — Zagorski odred vodi teške borbe sa Nijemcima kod Radobojca.
3. II — Ponovljene su teške borbe s njemačkim snagama kod Radobojca.
10. II — I bataljon postavio je zasjedu u Družilovcu. U teškoj borbi neprijatelj je odbačen i zarobljeno je dosta materijala.
15. II — Oko 100 ustaša našlo je na zasjedu II bataljona iznad Zlatara. Neprijatelj se u panici povukao ostavivši 3 mrtva i 5 ranjenih.
24. II — Pod pritiskom neprijatelja Zagorski odred povlači se na Kalnik.
1—11. III — I bataljon nalazi se u zlatarskom kotaru postavljajući neprijatelju zasjede. II bataljon nalazio se na Kalniku. III bataljon izvršio je napad na vlak kraj Ključa. Veliki ratni plijen.
12. III — II bataljon srušio most na cesti Zlatar Bistrica — Beloslavci.
13. III — I bataljon zapdjenuo je borbu s jednom neprijateljskom kolonom i raspršio je.
14—15. III — III bataljon napao je stražu u Miljani. Zapaljena je stražarnica i most preko Sutle.
15. III — Nijemci su provalili preko granice. Partizani su ih jurišem odbacili preko granice.
17. III — Jedinice III bataljona porušile su 550 m pruge između stanice Dürmanec-Lupinjak.
18. III — III bataljon napao vlak na pruzi Velika Ves — Sv. Križ. Napad nije uspio.
14. IV — I bataljon napao je Golubovec. Jedinice su ušle u mjesto, ali je neprijatelj uspio da se koncentriira i odbaci jedinice na Ivančicu. Obostrano teški gubici.

Tudjman Stjepan i Pavliša Franjo oboje poginuli
kao borci Zagorskog odreda 1943. godine.

17. IV — III bataljon nalazio se je u Vrbnu. Jedna ustaška satnija napala je bataljon. Neprijatelj se povukao u Bednju ostavivši teške gubitke.
18. IV — Jedna četa gestapovaca napala je I bataljona u Jesenju. U bitci neprijatelj je odbačen.
23. IV — III bataljon napadnut je u selu Bedencu sa tri strane od ustaša iz Lepoglave. Bataljon se uspio probiti bez gubitaka.
24. IV — Zagorski odred sudjeluje u sklopu operacije XXXII i XXXIII divizije na Ivancu.
Kraj IV — Brojno stanje Zagorskog odreda: 482 borca u 3 bataljona sa po 3 čete.
10. V — Zagorski odred daje dva bataljona u sastav Zagorske brigade.
25. V — III bataljon napada uporište Sv. Križ. Napad nije uspio.
27. V — Napadnuta je kasarna Časne radne službe u selu Badažu. Zarobljeno je 27 domobrana i nešto oružja.
3. VI — Zagorski odred imao je dva manja uspješna sukoba sa neprijateljem.
11. VIII — Dijelovi Zagorskog NOP odreda zauzeli Laduč.
11. VIII — U odredu ponovno formiran II bataljon.
18. VIII — I bataljon napao Zabok. Napad nije uspio.

19. Vili — Na cesti Zagreb — Oroslavlje uništen ustaški kamion.
22. VIII — U Očuri iznenada napadnuta neprijateljska patrola koja je pretrpjela osjetne gubitke.
29. VIII — Jedinice I bataljona napale su neprijateljsku partolu koja je iz Ivanca krstarila u pravcu Ivančice.
3. IX — Formiran III bataljon Zagorskog NOPO.
9. IX — II bataljon napao neprijateljsko uporište Vel. Trgovišće. Neprijatelj je djelomično uništen.
11. IX — I bataljon postavio je zasjedu na cesti Krapina — Đurmanec. Oko 100 ustaša uletilo je u zasjedu.
13. IX — II bataljon zajedno sa Zagorskom brigadom napao i osvojio Zabok.
17. IX — II bataljon napao neprijateljsko uporište u Pušćoj Bistri i osvojio ga. Neprijatelj se razbježao.
2. X — II bataljon ulazi u sastav Zagorske brigade.
5. X — Oko 800 gestapovaca iz Krapine i 500 iz Mirkovaca napalo je 1. četu I bataljona. Četa se povukla.
13. X — Jače gestapovske snage napale su I bataljon u selu Lukovčak. Napad je odbijen.
- XII Zagorski odred daje jedan bataljon za popunu jedinica KNOJ.

1945.

11. II — 5. IV Zagorski NOPO nalazi se u sastavu: Grupe NOP odreda X korpusa NOVJ.
14. IV — Rasformiran Zagorski NOPO. S njegovim ljudstvom popunjavaju se jedinice X korpusa NOVJ.

KRONOLOGIJA UDARNE BRIGADE »BRAĆE RADIĆ«

Vojna glazba brigade »Braća Radić«
jesen 1944.

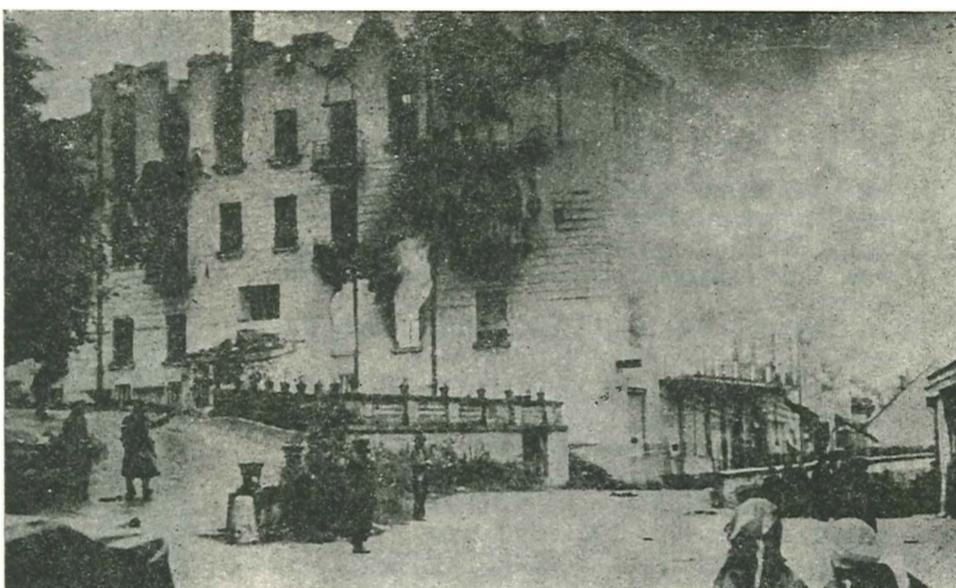

1943.

4. IX — Naredbom štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske osnovana je u šumi između Ludbreškog Ivanca i Duge Rijeke II NO brigada II operativne zone (kasnije brigada »Braća Radić», Komandant brigade je Izidor Štrok, politički komesar Ivan Robić, zamjenik komandanta Milos Manojlović, zamjenik politkomandanta Nikola Ladešić, rukovodilac polit-odjela Joža Horvat.
5. IX — Brigada se nalazi na položajima: Duga Rijeka-Poganac-Rasinica-Ribnjak.
6. IX — Štab II operativne zone NOV i PO Hrvatske poslao je štabu brigade naredenje prema komu je trebalo izvršiti pohod u Hrvatsko Zagorje. Iz parvca Varaždinskih Toplica i Tuhovaca neprijatelj je napao položaje III bataljona brigade, koji se nalazio u Svilovcu.
7. IX — Neprijatelj je bombardirao položaje brigade oko Svilovca i Jalševca.
8. IX — Poslije borbe kod Svilovca brigada se prebacila u selo Botinovac i M. Poganac.
9. IX — Iz Varaždina je prešlo 25 domobranih kognjanika u NOV. Svi su ostali u jedinicama brigade. Kalnički NOP odred rušio prugu od želj. stanice Donjare od Carevdara. Dva bataljona brigade imala su zadatku da postave zasjedu između Vojakovaca i Carevdara.
10. IX — I bataljon razrušio je 300 m željezničke pruge Križevci-Koprivnica, 3 km telefonskih stupova i most između Lepavine i Carevdara. Minerji brigade razrušili su i željeznički most kod Vojakovaca.
11. IX — Operativni štab brigade i Kalničkog NOP odreda izdao je naredenje da se razoruža Glogovac. Ostale jedinice brigade trebale se 12. IX da se rokiraju u Svilovac i Leskovec, a 13. IX da izvrše blokadu Varaždinskih Toplica. Akcija je odložena za kasnije. II bataljon brigade ruši željezničku prugu Koprivnica-Križevci. Kod V. Mučne srušen je željeznički most. Brigadi se predala posada željezničke stanice Lepavina.
13. IX — II bataljon srušio je 400 m željezničke pruge Koprivnica-Križevci. I i III bataljon prebacili su se na sektor Varaždinskih Toplica.
14. IX — Jedinice brigade razrušile su 800 m željezničke pruge Koprivnica-Križevci. I bataljon je dočekao vlak na pruzi Varaždin-Ludbreg. Svi su vagoni zapaljeni. Za 10 dana potpuno je obustavljen saobraćaj na pruzi Križevci-Koprivnica i likvidirane su sve neprijateljske posade.
- 15—16. IX — III bataljon zauzeo je Novi Marof. Iz lječilišta Novi Marof prišle su NOP-u tri lječnice. Jedna četa III bataljona srušila je 300 pruge Varaždin-Ludbreg.
17. IX — Iz Ludbrega je pobeglo u brigadu 6 naoružanih domobrana.
19. IX — U selu Kalnik neprijatelj je napao štab brigade i sa 4 tankete prodro u selo. Brzom intervencijom bataljona neprijatelj je spriječen u daljem nadiranju.
17. IX — II bataljon razrušao je bunker na Plitvici.
- 19 — 20. IX — Dijelovi brigade zapalili željezničku stanicu Varaždinske Toplice i uništili postrojenja.
20. IX — Iz Varaždina je prešlo na stranu NOP-a domobraska satnija jačine 110 vojnika. Manji dio domobrana ostao je u brigadi, a ostali su upućeni u druge jedinice.
- 27—28. IX — Izvršen napad na neprijateljski garnizon u Varaždinskim Toplicama. Poslije 40-satne borbe II bataljon uspio likvidirati uporište.
30. IX — Na relaciji Ludbreg-Varaždin porušeno je 100 m pruge.
2. X — Neprijateljska avijacija u dva navrata bombardirala je položaje brigade. U 17,30 sati 9 štuka bombardiralo je Tuhovec.
3. X — Za vrijeme napada XVII udarne brigade XXVIII divizije na Ludbreg brigada »Braće Radić dobila je zadatku da postavi osiguranje na pravcu Varaždin-Ludbreg, na liniji Šemovac-Jalžabet. Prije nego što je II bataljon uspio da se utvrdi u Šemovcu neprijatelj je napao, ali je bio odbijen. Pošto je Ludbreg već bio zauzet, da ne bi trpio daljnje teške gubitke, bataljon se povukao s položaja. Brigada je u borbama na osiguranju imala je 63 mrtva, 20 ranjenih i 10 nestalih boraca.
4. X — Poslije teške borbe kod Šemovca brigada je zaposjela položaje u Jalžabetu, Imbrovcu i Urbanovu.

1. Udarni bataljon: Komesar Zlatko Rukavina, Mate Škrjan komandant I bataljona, borac Ljubica Žardin.

28. IX 1943. oslobođenje Varaždinskih Toplica
29. 9. 1943. bile su prve akcije brigade
-Bráće Radić- na Zrinsku: zgrada
-Josipove Kupelji- u plamenu.

5. X — I dalje se nalazi na istim položajima. Pet ustaških aviona bombardiralo je Jalžabet u ko-
me se nalazio štab brigade i štab bataljona.
6. X — Zaposjednuti položaji: Martijanec-Gomila-
kota 212 i G. Martijanec.
7—10. X — Brigada se nalazila na odmoru, sred-
janju i popuni na sektoru Sv. Petar-M. Bolfan-
-Rasinja-Subotica. Pojedine jedinice brigade
vršile su rušenje pruge i mostova činju Lud-
breg-Koprivnica.
10—15. X — Raspoređena u selima Subotica, Ra-
sinja, Sv. Petar i Bolfan zbog sredjanja, po-
pune i odmora.
15—16. X — Izvršila noćni marš do rajona Ljubeš-
čice (N. Marof), gdje je bitovala i nastavila
put u pravcu Ivanca.
16—17. X — Noću je brigada izvršila marš do Ma-
rgečana.
17. X — I bataljon napao je Ivanec, a II bataljon
Ladanje. Minerji brigade razrušili su željeznič-
ki most na Bednji, nedaleko N. Marofa. U
20,30 sati III bataljon je napao Lepoglavu. Bri-
gada je odbila napad neprijatelja iz Varaždina,
koji je pokušao da pomogne Ivancu i prisilila
ga da se povuče u Varaždin.
18. X — Tokom čitavog dana neprijatelj je bombar-
dirao položaje oko Lepoglave.
19. X — Situacija oko Lepoglave ostala je nepromje-
njena.
20. X — U 12 sati neprijatelj je napao brigadu. Bor-
ba je trajala 18 sati.
21. X — Potpomognut artiljerijom neprijatelj je
ponovio svoj napad iz pravca Jertovca. Pod ja-
kim pritiskom brigada je napustila Ivanec.
22. X — Brigada izvršila marš preko Ivančice i pre-
bacila se na položaje Veternicka gora-Risek-
Novi Golubovec. Zadatak je bio da osigura
desno krilo XVII udarne brigade, koja je na-
pala Zlatar. Na zasjedi nije imala kontakt s
neprijateljem.
24—25. X — Zadržala se na starim položajima.
25. X — Brigada je i dalje na svojim ranijim polo-
žajima.
27. X — Jedna četa I bataljona napala je iz zasjede
kad G. Jasenja dvije tankete i kamion ustaša.
28. X — Izvršivi osnovne zadatke u Zagorju bri-
gada je krenula prema Kalniku maršutom: Iva-
nec-Sv. Ilija-Varaždinske Toplice-G. Rijeka-
-Kalnik-Apatovac.
Stigla je do Sv. Ilike. Tokom noći razrušeno je
1.600 m pruge u blizini željezničke stanice Tur-
čin.
29. X — Brigada u sv. Iliju i Turčinu. Porušena je
pruga Zagreb-Varaždin u duljini 2.000m.
30. X — Izvršen noćni marš od Sv. Ilike-Doljana do
položaj a: Kelemen-Imbrovec-Jalžabet-Marti j a-
nac.
31. X — Naredbom Glavnog štaba NOV i POH br.
35 brigada »Bráće Radić« proglašena udar-
nom.
I. XI — U selu Poljanec osnovan je IV bataljon.
4. XI — Neprijatelj napao položaje brigade iz pra-
vaca: od Kneginjca prema G. Martijancu, pre-
ko Semovca na cičkovinu i Hrženiku.
7-8. XI — Preko Sv. Đurda-Selnika stigli u Lud-
breg. Poslije 36 sati borbe oslobođena je Ko-
privnica. U ovim borbama sudjelovala je bri-
gada »Bráće Radić«.
9. XI — Istureni dijelovi vodili su kod Kelemana,
Kneginca i Sv. Ilike manje borbe s neprijate-
ljem.
II. XI — Jedinice raspoređene na položajima: Pu-
hlaki-Sigečec-Ludbreg-Kapela-Vel. i M. Buko-
vec-Slokovac.
12. XI — Položaj II bataljona napao je dio ustaš-
ko-njemačke skupine (Geiger-Devčić) iz pravca
Hrženica-Selnik. Poslije dvosatne borbe bata-
ljon se povukao iz Ludbrega u pravcu Ludbreš-
kih vinograda, a neprijatelj je usao u grad.
Jedna patrola II bataljona sukobila se prili-
kom nasilnog izviđanja Ludbrega s jednom
njemačkom oficirskom patrolom.
13. XI — Brigada vodila borbe u okolini Ludbre-
ga sa znatno jačim neprijateljskim snagama.
Borbe su trajale čitavi dan.
14-19. XI — Pošto se neprijatelj povukao iz Lud-
brega brigada je raspoređena na sljedećim po-

- loža jima : Ludbreg-Kučani-Puhlaki-Kučani-Cukovec-Globočec.
24. XI — Na položajima: Lepavina-M. Grabićina-Donjara (k. 251) — Grdak (k. 250) — Apatovac-Radešjevo selo.
25. XI — Na Kalniku i u Podravini.
14. XII — Dvije čete I bataljona rastjerale su dve koturaške bojne na Dravskom mostu kod Botova. Brigada je prešala preko Drave i napala Golu i Ždal.
17. XII — U selu Batinovcu formiran je štab XX XII divizije s odgovarajućim prištapskim jedinicama. U novoosnovanu diviziju ušla je i brigada »Braće Radić».
- 24-25. XII — U rajonu Jalžabeta.
29. XII — Brigada napala ustaške položaje na Varaždin bregu.

1944.

3. I — Krenuli s Kalnika u pravcu Zagorja.
4. I — Brigade »Braće Radić» i »Matija Gubec« koncentrirane na liniji Belec-Hrašćina-Trgovišće.
- 6-9. I — Brigadi »Matija Gubec« pri napadu na Zlatar pomagao je III bataljon brigade »Braće Radić». Napad je obustavljen 9. I zbog malih izgleda da se osvoji Zlatar.
- 6, 7, 8, I — Na zasjedi kod Marije Bistrice, brigada je vodila uspješnu borbu protiv ustaša i domobrana pojačanih motorizacijom. U bitkama za Zlatar poginulo je 25 boraca, a 55 boraca je ranjeno.
11. I — Na položajima u Loboru.
17. I — Brigada prebačena sa sektora Zlatar na položaje iznad Brezničkog Huma.
19. I — Osnovan X (zagrebački) korpus. U njegov sastav su ušle XXXII i XXXIII divizija Istočna i Zapadna grupa odreda.
21. I — Ustaška kolona koja se kretala iz Sv. Ivan Zeline u pravcu Novog Marofa, sukobilna se s brigadom na položajima Breznički Hum-Radešić-Visoko. Brigada je odbila sve neprijateljske

napade, koji su trebali odbaciti naše jedinice i oslobođiti cestu do Novog Marofa.

22. I — Ustaška kolona potpomognuta tenkovima i avijacijom nije uspjela da zauzme položaje brigade i da prođe u Novi Marof. Brigada nastavila pokret prema Kalniku, gdje se razmjestila u selima Osijek, Apatovac i Kalnik.
24. I — Na Kalniku.
- 26-27. I — U operativno rezervi korpusa.
8. II — Započela ustaška ofanziva na oslobođeni teritorij Kalnika, Zagorja i Podravine. Neposredno prije ofenzive brigada raspoređena na položajima Ludbreg-Puhlaki-Leskovac. Jedan dio snaga brigade upućen je u pravcu Apatovca da pomogne Kalničkom partizanskom odredu. Do borbe između brigade i neprijatelja došlo je na položajima kod Leskovca. Zbog nadmoći neprijatelja I i IV bataljon su se povukli i zauzeli položaj u Ivancu i Jasenovcu.
9. II — Jedna kolona neprijatelja napada II bataljon, koji drži Ludbreg. Bataljon je napustio Ludbreg i zauzeo Čukovicu. Duga neprijateljska kolona napada položaje III bataljona u Puhlakima. Izvršeno pregupiranje jedinica radi obezbjeđenja transporta ranjenika, koje je trebalo prebaciti s Kalnika.
- 22-23. II — Udarna brigada napala je ustaške položaje u vinogradima iznad Ludbrega. Brigada se povukla, jer nije bilo izgleda da će se neprijatelj moći likvidirati.
27. II — Ustaška kolona prodirala je putem iz Koprivnice u Križevce, ostavivši posadu u Donjari. Kolonu je napao III bataljon. Brigade »Braće Radić» i »Matija Gubec« približile su se pruzi Koprivnica-Križevci, napustivši položaje na Kalniku.
29. II — Na položajima u blizini Koprivnice.
1. III — Na položajima; Duga Rijeka-Jagnjetovac-Subotica-Lipovo Brdo. Brigada se sukobilna sa neprijateljem koji je pokušao da potisne naše snage od Koprivnice.
- 2-3. III — Na položajima; Sokolovac-Grdak-Prnjavora-Botinovac-M. Poganac.

Brigada »Braće Radić« tenk »Grga« zaplijenjen kod Huma.

4. III — Dva bataljona brigade drže kote 268 i 380 između Apatovca i Koprivničke rijeke, a druga dva bataljona bila su u korpusnoj rezervi. Po-boćnici njemačke divizije našla je na zasjedu brigade u rajonu Martinovac-Apatovac, ali je poslijepo borba bila prisiljena na povlačenje.
- 5-6. III — Na položaju; Jakopovac-G. Sredice-Trnovac-V. Branjska.
- 7-10. III — Brigada zauzela položaje; G. Velilca-Hudovljani-Jakopovac. III bataljon krenuo je u Podravinu. Zatim je brigada na položaju; Srem.-Miličanima-V. M. Branjskoj i kontrolira cestu Krizevci-Koprivnica.
12. III — Na položaju; Cepidlak-Ladinec-Rumenjaci.
11. III — Na položaju; Večeslavec-Ruševac-U. Sesvete-M. Sesvete.
21. III — Na položaju; Sudovec-Kastanjevec-Vukšinac.
23. III — Brigada raspoređena u Turkovčini-Bosni i Bedenici.
27. III — Brigada se prebacila preko Martićine, u neposrednu blizinu Zlatara, gdje je cijeli dan vodila borbu s feldžandarima. Noću je brig-
23. IV — Pri napadu I moslavačke brigade na Sv. Duh i Ivanec brigada se nalazi na osiguranju na liniji Cerje-Tužno, S tim da jedan bataljon likvidira bunker kod Stražnjevca i spali most na Bednji.
24. IV — Podržani artiljerijom i tenkovima ustaše su uzalud pokušavale da probiju položaje brigade. Poslijepo izvršenog zadatka brigada se povukla u pravcu Podrata.
25. IV — Neprijatelj je napao položaj brigade. Borba je trajala sve do noći kada je divizija izvršila pokret preko Ivančice u pravcu Belca.
26. IV — Udarni bataljon udarne grupe odreda likvidirao je ustaško uporište Belec. Pri tom Zadatku brigada je vršila osiguranje prema Konjščini i Budinjščini.
27. IV — Na položajima; Pece-Cerje-Petruševac-Gotovac.
28. IV — U napadu na Novi Marof učestvovali su i III IV bataljon ojačani tenkom i topovima. Zbog proboga položaja kod Podrata III i IV bataljon su se morali povući iznad Madarevine, gdje su nastavili s borbotom. U toku noći oba bataljona su se prebacila u rajon Bele, gdje su

Rusek iz Krizevaca, nišandžija teškog mitraljeza, poginuo u Šemovcu.

- da krenula prema Krapini, gdje je zajedno sa Zagorskim odredom trebala napasti Žutnicu i Durmanovac.
28. III — II bataljon napao je Žutnicu, a I i III bataljon zaposjeli su sela Preseka-Petrovsko. Napad na Žutnicu je obustavljen budući da su neprijatelju stigla pojačanja.
- 30-31. III — Kreuli iz G. Jasenja u rajon Pregrada-Klan jec-Desinić.
- 2-4. IV — U rajonu Pregrada-Desinić.
- 8-11. IV — U sastavu divizije i dislocirana u Martinščini, sjeverno od Zlatara.
14. IV — Na položaju Petra Gora-Veterinica sa zadatkom da sprečavaju nadiranje neprijatelja iz pravca Radoboja i Mihovljana.
16. IV — Na položajima u Martinščini, na koti 402. istočno od Lobora, na kotama 289 i 233 istočno od puta Zlatar-Lobor, i na kotama 290 i 266, sjeverno od Ratkovca.
21. IV — Ustaše su napale XXXII diviziju u rajonu Selnica-Zajezda-Hraščina-Trgovišće-Pece-Podrute. Borba je trajala cijeli dan. Brzim manevrom jedinica udarne brigade i djelova brigade »Matija Gubeca« uspjelo je kod Peca i Podrata odsjeći jedan dio neprijateljske kolone, uništiti je i sprječiti povlačenje prema Novom Marofu. Brigada je zarobila jedan tenk.

Ivica Jurman — Boltek 1945.

- se spojili s I II bataljonom, koji su bili na zasjedi prema Varaždinu. Djelovi brigade zauzeli su bunker kod mosta na Bednji kod Krušljeva.
29. IV — Na položajima; Podrute-Bela-Pece.
30. IV — Na sektoru Podrute-Pece.
1. V — Na položaju; Podrute-Pece-kota 428. Dvije ustaške bojne napale su položaje brigade, probile položaje u Podrutama i potisnule IV bataljon s Pece.
2. V — Na položaju; G. Kraljevac-Budiščina-Novoselec.
4. V — Brigada izvršila pokret sa zadatkom da za-uzme položaj Vuglovec-Ivanec-Prigorec-Željeznica. Drži zasjedu prema Varaždinu i Lepoglavi.
5. V — Na ranijim položajima i zajedno sa ostalim jedinicama XXXII divizije vrši pripreme za likvidaciju Ivanca.
6. V — Počela s napadom na Ivanec. Neprijatelj je napustio svoje položaje i povukao se u Lepoglavu.
7. V — Poslijepo zauzimanja Ivanca brigada je zauzeila položaje pored grada i u Vitešincu, Prigorcu i Željeznici. Usljed napada neprijatelja brigada je napustila Ivanec.

8. V — Nakon napuštanja Ivana brigada zauzela položaje iznad groblja i Dječjeg doma, prema Vitasincu-Ponikvama i Prigorcu. Povlačenjem iz Vitasinca III bataljon došao je kod Selinovca u sukob s ustašama. Poslije borbe brigada se rasporedila na položajima: Margećani-Seljanovac-Bela.
10. V — Na položajima: Hrašćina Trgovišće.
12. V — Izvršila pokret s položaja u Selnici-Juranići-Grtovcu prema Zlataru.
13. V — Na položajima: Martinšćina-Repno-Belec.
15. V — Brigada dobila zadatak da se prebacu na položaje Vinično-Radešić-Hum, te da sprječe neprijateljske napade iz Zlatara i Komina. IV bataljon uspio je da se s ranjenicima prebaci s kote 317 (Hum) u Visoko. II bataljon nije uspio da se prebaci na drugu stranu puta Zagreb-Varaždin. Bataljon se morao povući u pravcu Trgovišće-Hrašćice, u sastav I moslavacke brigade.
16. V — Pod pritiskom neprijatelja iz Huma brigada se povukla na položaje preko puta Sudovec-Moždenec sa zadatkom da zauzme kote 280, 534 i 547. Pošto su položaji na kotama 280, 534 i 547 ostali nezaposjednuti neprijatelj ih je lako zauzeo i kada je brigada naišla ovim putem on ju je iznenada napao. Poslije kratkog vremena brigada se sredila, te je u sklopu divizije krenula prema Kalniku.
17. V — Po polasku na Kalnik brigada je zauzela slijedeće položaje D. Rijeka-Ivančec-Ribnjak. Usljed napada neprijatelja na jedinice brigade »Matija Gubec« II bataljon povukao se pre-
- ma položajima brigade. Jedinice brigade dozvolile su neprijatelju da dode na blisko ostanje, a zatim su izvršile juriš nanjeviš muške gubitke i natjeravši ga na povlačenje.
18. V — Brigada krenula u pravcu Debele Bukve.
- 23-24. V — Na položajima oko Topolovca isturivši zasjede.
25. V — Brigada napala neprijateljsku posadu u Vel. Trojstvu, ali se zbog nadmoćnosti neprijatelja morala povući.
28. V — Na položajima; M. Poganec- V. Botinovac- Prnjavor. Ustaše iz Koprivnice napale su I bataljon koji se nalazio u M. Pogancu. Brigada se poslije višesatne borbe s neprijateljem prebacila na Bilogorci i zauzela položaje: Trnovac-Večeslavec-Ladislav.
30. V — Zauzela položaje u Povelici i Ladislavu.
31. V — II bataljon prebacio se sa štabom divizije za G. Križ, a prvi i treći bataljon krenuli su u zasjedu na prugu Bjelovar-Sv. Ivan Žabno.
1. VI — Na položajima G. Velike-Hudovljani-Jakupovac.
3. VI — Brigada izvršila pokret i zauzela položaje; šoštaričko selo-Lugomercevo selo-Turski brigeg.
5. VI — Pet satnija Bobanovaca napalo je položaje brigade na Turčin briještu, te ju djelomično potisnuli u Slukić selo.
6. VI — li III bataljon Kalničkog partizanskog odreda ušli su u sastav udarne brigade »Braća Radić«.

Tenk »Gra« zarobljen 21. travnja kod Podrata.

Slikano u borbi kod Pčelića 10. III 1945.
Martin, Slavica Dončević i Rihter,
ranjena 2 druga.

7. VI — Na položajima; G. Mosti-Sr. Most. I bataljon otpratio ranjenike u pravcu Moslavine.
9. VI — Na položajima; Čurlovac-Nova Diklenica-Rakitnica. I bataljon brigade vratio se iz Moslavine i zauzeo položaje u Brezovcu.
10-11. VI — U Sandrovcu.
12. VI — Raspoređena na prostoru Cvetković-Čukovec-Sigečak sa zadatkom ometati saobraćaj na relaciji Ludbreg-Koprivnica.
13. VI — U Sandrovcu i zaseocima oko njega. Noću se brigada prebacila na položaje: Dautan-kota 134-poljski put.
15. VI — Zajedno sa civilnim stanovništvom porušeno 1750 m željezničke pruge Severin-Bulinac. Srušena su i tri mosta između Kokinca i N. Pavijana.
16. VI — Neprijateljske patrole probile su se kroz položaj III bataljona i otišle su u pravcu Bjelovara.
17. VI — Na položajima: Severin-Dautan. Oko 16,30 sati III bataljon prebačen je preko pruge Bulinac-Bjelovar, a I bataljon se nalazio uz istočnu ivicu Severina, dok se u selu nalazio II bataljon. Nakon sukoba s neprijateljem jedinice su se povukle na polazne položaje.
18. VI — Na položajima u Ravnešu i Kasljevcu.
19. VI — U V. i M. Pogancu.
21. VI — Smještена zbog odmora u G. Sredice.
22. VI — Na području; G. Velika-D. Velika-Hudovljani. II bataljon sukobio se s ustašama i pri-
- morao ih da se povuku u Koprivnicu. Zbog mogućnosti neprijateljskog napada brigada zauzela položaje na kotama 220 i 230, na koti između G. Mosta i G. Sredice D. i G. Velike.
23. VI — Neprijatelj je napao položaje brigade na području Mostovi-Poljančani. Zbog jakog pritisaka brigada se povukla u pravcu G. Sredica, odakle ju je neprijatelj uspio potisnuti. Brigada je imala zadatak da presjeće odstupnicu neprijatelju prema Pavlin-Kloštru, ali je neprijatelj uspio da se uz gubitke prebaci prema Bjelovaru.
24. VI — Na položajima Jakopovac-G. Križ Za vrijeme neprijateljskog napada brigada je zauzela položaje na koti 224, Svinčna šuma.
25. VI — Na položajima; Srijem-M. i V. Branjska.
27. VI — U zasjedi prema Križevcima brigada zauzela položaj kota 205 i 251 i manastir Lepavina.
28. VI — Brigada zauzela položaje vinogradnički iznad Cvetkova, kote 278 i 282 iznad Segovine. Ustaše i žandari iz Ludbrega napali su II bataljon, ali su bili prisiljeni da se povuku u Ludbreg.
29. VI — Raspoređena na položaje Lukovac-kote iznad Cvetkova, dok se jedan bataljon nalazio na zasjedi u Sigečaku iznad Globocica.
30. VI — Ustaše iz Ludbrega napale su I bataljon, koji se nalazio na kotama 282 i 278, i istočno od Segovine i Ivančeca.
1. VII — Poslije borbe kod Koprivnice brigada zauzela položaje Prkos-Radovljivo selo-Ribnjak.

- Oko 16 sati brigada je zauzela položaje Fićur-Segled-Svibovec.
2. VII — Ustaše su napale položaje brigade, ali su bile odbijene.
  4. VII — Na položajima; Fićur-Glavica-Višegrad.
  5. VII — Poslije završenih borbi brigada se vratila na položaje Medved-Leskovac, odakle se prebacila na položaje Čičkovina-Hrastovljani-Vrbanovac.
  6. VII — Na položajima na Medvedu i Srijem-V. i M. Branjska.
  8. VII — Jedan bataljon zauzeo je na juriš položaj na kote 189. U napadu na G. Križ sudjelovala je i brigada »Braće Radić».
  - 9-12. VII — Na položajima: V. i M. Branjsko-Srijem-Miličani.
  13. VII — U trenutku kada je neprijatelj otpočeo ofenzivu na položaje XXXII divizije brigada se nalazila na položajima: G. Križ-Siroko selo. Nakon sukoba sa neprijateljem I i II bataljon brigade povukao se prema Tvrdoj Rijeci, a III bataljon se nalazio na Jakopovcu.
  14. VII — Na položajima: kote 255 i 252. Poslije povlačenja iz Šandrovca brigada je zauzela položaje na sjevernom dijelu Lasovca.
  15. VII — Na položaju St. Rača.
  16. VII — Poslije završenih borbi pošto se neprijatelj povukao u Bjelovar brigada je zauzela položaj u St. Rači.
  - 17-18. VII — Diverzanti brigade srušili most na putu između Nevinca i Obrovnice.
  20. VII — Na položajima Gerek i Babincu.
  27. VII — Na položajima: St. Rača-Dautan.
  2. VIII — Na položajima: Šandrovac-Ratkovac.
  8. VIII — II bataljon postavio je zasjedu kod Kloštra.
  9. VIII — Na zasjedi kod Kloštra II bataljon suko-bio se s neprijateljem.
  10. VIII — III bataljon drži zasjedu prema Pito-maći.
  11. VIII — Na položajima: Šandrovac-M. Šandrovac, a izvidački vod prema Pitomači.
  12. VIII — Na bataljon koji je zaposjeo cestu kod Patkovca naletjela su dva ustaška kamiona i automobil.
  14. VIII — U Šandrovcu i M. Pupelici.
  16. VIII — Na položaju: V. Šandrovac- V. i M. Pisanica. Brigada se priprema za pokret u Podravini.
  17. VIII — Ustaše iz Pitomače napale su brigadu, ali ih je brigada uspjela protjerati.
  18. VIII — II bataljon napao Pitomaču, dok je jedan bataljon postavio zasjedu prema Virovitici.
  20. VIII — Bataljon dočekao u zasjedi na cesti Durdevac-Kloštar neprijateljsku patrolu.
  21. VIII — Dva bataljona zaposjela su položaje u V. Trešnjevcu i iznad sela, dok je jedan bataljon postavio zasjedu iznad Kloštra.

24. 4. 1945. III bataljon brig. »Braće Radić«
Na maršu Čelinci — Lončarica na snimku:
Jakš komandir čete Caural, zamjenik bat.
Rebernik Milan, ob. oficir bat. Dančević Adolf,
pomoč, polit, komesar bat. Živković Damjan,
komandant bataljona.

Poslje sastanka bat. biroa II bataljona
Duršić Valent, komandant bat. Gluhak Milivoj
komesar bat. Ocvirk Martin pom. kom. bat.
Tepšić Stevo, komand. čete, Vlašić Ignac,
komesar čete Ilijadica Marko komesar čete,
Kušević Franjo, pom. kom. čete, Ajdaga
Milenko kom. čete, Drožđek Stanko oper.
of. bat. Lasta Fedor šef saniteta brig. ref.
saniteta bat. Božo pisar st. bat. Krkač
Dragutin.

- 22-23. VIII — Jedan bataljon postavio je zasjedu kod Kloštra.
24. VIII — Udarna brigada »Braće Radić« odlikovana Ordenom narodnog oslobođenja. Jedan bataljon drži zasjedu kod Kloštra. U 20 sati brigada se smjestila u Kozarevac.
25. VIII — Jedna četa postavila je zasjedu između Durdevcu i Kloštra, gdje se sukobila s ustasha-ma. Uvečer su izviđaci štaba divizije i brigade napale Kloštar.
28. VIII — Na položaju: Trnovec-Večeslavec.
1. IX — Neprijatelj je napao brigadu iznad pruge Varaždin-Zagreb. Tokom noći brigada je zajedno s III diverzantskim bataljonom razrušila 6.390 m pruge na sektoru Podrute-Budišćina.
  - 2-3. IX — Na položaju: Drobkovac i južnom dijelu G. Rijeke. U 19,30 sati brigada se smjestila u Zajstovcu.
  4. IX — Osigurava rušenje pruge Budišćina-Konjišćina.
  - 5-6. IX — U Zajstrovcu..
  - 7-8. IX — Sudjelovala u napadu na Sv. Ivan Zelinu.
  9. IX — Poslje napada na Sv. Ivan Zelinu brigada se vratila u Zajstovac.
  - 10-12. IX — Jedan bataljon prebačen je na Kalnik.
  13. IX — Zbog predstojećeg napada na Križevce brigada zauzela položaj kod Oruščevovca, osiguravajući pravac prema Novom Marofu.
  19. IX — U Srpskoj Kapeli proslavljena je godišnjica osnutka udarne brigade »Braće Radić«.
  21. IX — I i II bataljon dočekao na pruzi Križevci-B jelo var jednu ustašku patrolu.
  22. IX — Ponovo je osnovan IV bataljon. Brigada se smjestila u Cerini.
  25. IX — Zaposjela Pupelicu-Lasovac.
  26. IX — Jedinice brigade nalaze se na prostoru Vel. Trešnjevice. Brigadu su u Trešnjevici napolili Bobanović, ali su protjerani u Pitomaču. Poslje ponovnog napada Bobanovaca brigada se povukla na sjevernu padinu kote 262.
  27. IX — U nastojanju da povrati izgubljene položaje u Vel. Trešnjevici brigade »Braće Radić« i »Matija Gubec« otpočele su napad na neprijatelja. Poslje borbi brigada »Braće Radić« zauzela je položaje u Vukosavljevici.
  5. X — U napadu na Pitomaču sudjelovala je i brigada »Braće Radić«.
  6. X — U Pitomači. U 14 sati brigada je prešla na položaj u Čepelovac.
  7. X — Na položaju u G. Zdjelice-Poljančani.
  10. X — U G. Mosta. Neprijatelj koji je napao brigadu kod G. Mosta bio je razbijen.
  11. X — Na položaju u Vladislav šuma-Staro selo, gdje se brigada povezala s jedinicama VII udarne divizije.
  12. X — I i II bataljon sukobili su se sa ustašama kod Vladislava, te su ih raspršili.
  13. X — Na sektoru: Draganovec-St. Grad-Jagnjetovac. Poslje artiljerijske pripreme brigade »Braće Radić« i »Matija Gubec« krenule su u 22 sata u napad na Koprivnicu.
  14. X — Tokom noći brigada ponovno je izvršila napad na neprijateljski položaj na Koprivničkom groblju, ali je odbijena.
  15. X — Brigada uspjela zauzeti neprijateljski položaj : ciglanu u Koprivnici.
  16. X — Štab X korpusa naredio je povlačenje svih jedinica na položaje koje su držali prije napada na Koprivnicu.
  21. X — Na položajima Poljančani-G. Velika.
  22. X — U G. Križu.
  26. X — Na položaju na Kalniku.
  30. X — Na položaju Radešić-Velišće-Gor. Visoko. U toku noći brigada i I zagorska brigada vodile borbu s ustašama kod Radešića i Moždijanca.
  31. X — Zaposjela Zaistovac.
  3. XI — U napadu na Hrašćinu-Trgovišće sudjelovala je i brigada.
  - 4-6. XI — Poslje oslobođenja Trgovišća-Hrašćine, brigada otišla u Zaistovec, odakle se prebacila u Poganče i Lipnicu.
  8. XI — Napadnutu a momentu povlačenja sa zasjede prema Sv. Ivan Zelinu, ali je odbila neprijatelja.
  12. XI — Brigada je porušila na 16 mjesta prugu Dugo selo-Sesvete. II bataljon napao je Sesvet-

ski Kraljevac u kome se nalazila grupa Nijemaca, ali bez rezultata.
 13-16. XI — Na položajima: Kratkovac-Dvornić-Lipnica.
 17. XI — I bataljon otpočeo je napad na D. Zelinu.
 19. XI — Jedan bataljon kod Križevaca, drugi u Negovcu, treći u Hudovu-Hrakovec.
 20-21. XI — Na položaju: Dunovo-Lipnica-Vrhovec.
 22. XI — Brigada zauzela položaj prema Božjakovini. Tokom noći I i II bataljon napali su iz zasjede jednu neprijateljsku kolonu.
 28. XI — Oko 2.000 neprijateljskih vojnika napalo je brigadu u Zaistovcu.
 29-30. XI — Na položaju u St. Glogu i Fabijanovcu.
 2. XII — Na položaj u Sv. Ivanu Žabno.
 3. XII — Na položaju: Srpska Kapela-Hangaj.
 8. XII — Radi zajedničke akcije sa Crvenom armijom brigada ostala je u Đurđevcu.
 9. XII — Dio brigade nalazi se u Molvama.
 12. XII — Na mostobranu reke Drave su dvije brigade: »Brace Radić« i »Pavleka Miškine«. Brigada »Brace Radić« napala neprijateljsko uporište u Repašu i zauzela ga.
 13. XII — Brigada je trebala izvršiti napad na Žabno, međutim štab divizije donio je odluku da se brigada prebaci preko Drave.
 14. XII — Zauzela položaje u Kalinovcu. Oko 8 sati Čerkezi su napali položaje brigade kod Kalinovca, ali su bili odbijeni.
 15. XII — Dio brigade napali su Čerkezi, te se povukla prema Kloštru, ali se ubrzo vratila na svoje položaje.
 17. XII — Zaposjela položaje; Kalinovac-Podravske Sesvete — trigonometar 129 i kota 123.
 19. XII — Brigada cijeli dan vodi borbe s neprijateljem.
 20. XII — Čerkezi su čitav dan napadali položaje brigade, ali ih nisu uspjeli probiti. Brigada je zauzela položaju u Grabrovniči.
 21-22. XII — U Grabrovniči.
 23-24. XII — Rotirana je iz Grabrovnice u Dinjevac.

28-29. XII — Vodila je borbu na pravcu Turskih Grobova. Neprijatelj je uspio da probije položaje brigade.
 31. XII — Pri napadu na položaj brigade ustaše i Čerkezi su uspjeli da potisnu brigadu s kote 235. Oko 14,30 sati brigada je bila primorana da se povuče u pravcu Čr. vinograda.

1945.

- 1.1 — U Šibeniku, dok je jedan bataljon na osiguranju na koti 234.
3. I — Nakon kraće borbe brigada zauzela Zidine. Poslije podne zaposjela Spišić Bukovicu.
- 4.1 — U Šp. Bukovicu.
5. I — Dobijen zadatak zaposjeti Turnašicu.
8. I — Na liniji kote 207 Vargičev brežek-Veseli brigeg-Dinjevac. Neprijatelj je napao položaje brigade na Vargičevom brežeku, ali je bio odbijen.
9. I — Brigada zaposjela sjevernidio St. Raže i Nevinač.
11. I — Brigada »Matije Gubec« i »Brace Radić« izvršile su pokret preko Vel. Pisanice, te su se zajedno s brigadom »Pavleka Miškine« uputile preko G. Kovačice u pravcu V. Peratovice.
12. I — Brigada zauzela položaje u Vel. Peratovici.
13. I — Raširila se iz Vel. Peratovice u pravcu Vel. Berne, gdje je napala neprijatelja i potisnula ga s položaja.
- 14.1 — U Vel. Barnskim vinogradima.
- 15.1 — U Vel. Barnskim vinogradima. Zajedno s brigadom »Pavlek Miškine« napadnut neprijatelj u Vel. Barni, ali napad nije uspio te su jedinice zauzele polazne položaje.
16. I — U Vel. Barnskim vinogradima.
18. I — Brigade »Brace Radić« i »Pavlek Miškine« ponovno napale bez rezultata neprijatelja u Vel. Bami.
- 19.1 — Zaposjela V. Jasenovačku.
- 20.1 — U Grabovcu.
21. I — Brigada povučena iz Grabovca u Krševine.

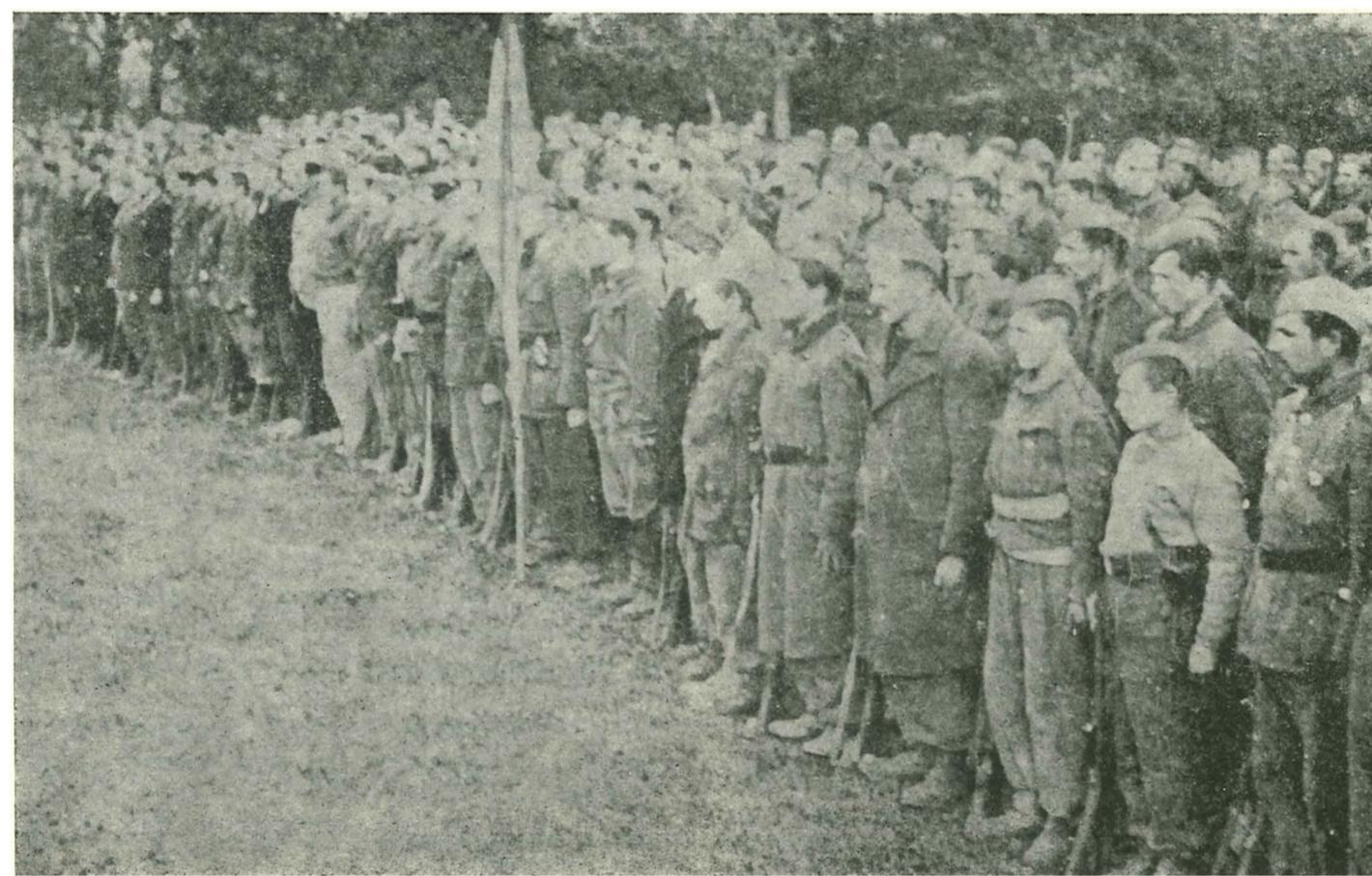

19. 9. 1944. Srpska Kapela, godišnjica brigade
-Brace Radića-.

- 22—23. I — Rotirana iz Krčevina na položaje u V. Barnske vinograde.
25. I — U Vel. Barnskim vinogradima.
28. I — U Rašenici.
29. I — U Zrinjskoj i Bubnju.
31. I — Brigade »Braće Radić« i »Matija Gubec« posle su u napad na Vel. Grđevac, ali su se povukle na polazne položaje.
1. II — Brigada »Braće Radić« i I zagorska brigada dobile su zadatak da napadnu neprijateljske snage, koje su vršile izviđanje u pravcu G. Kovačice.
2. II — Brigada zaposjela G. Kovačicu. Jedna četa brigade koja je imala kontakt s neprijateljem u V. Grđevcu morala se povući iz sela.
4. II — U G. Kovačici.
6. II — Brigada se povukla u južni dio Zrinske, neprijatelj je zauzeo G. Kovačicu. U 16 sati brigade »Braće Radić« i »Matija Gubec« napale su neprijatelja u G. Kovačici, ali napad nije uspio.
9. II — U V. i M. Dapčevici. Pod pritiskom neprijatelja brigada se povukla u južni dio Lončarice.
10. II — U Daruvaru.
13. II — Na položaju; kota 227-željeznička stanica Bastaji-Škodinovac.
18. II — Zauzet Vrbovec.
22. II — U Maloj Mlinskoj.
24. II — U Ivanjskoj.
25. II — Brigada zaposjela šišćane.
3. III — Zbog zadatka brigada je raširena u D. Nartu. Poslije podne brigada je trebala da uništi neprijatelja u Bulincu i Severinu, no nakon neuspjelog odvajanja Severina jedinice su se povukle na polazni položaj.
4. III — U Đurdiću.
7. III — Na položajima u Garešnici radi zatvaranja pravca od Banove Jaruge i vršenja diverzija.
8. III — Brigadi je naredeno da zauzme položaje sjeverozapadno od Šimljanika.
10. III — Brigada odbila neprijatelja koji je nadirao od Kutine prema Garešnici.
11. III — Brigada zauzela položaj sjeverno iznad Šimljanika i Šimljanske šume.
12. III — Brigada izvršila prepad na neprijatelja u Šimljaniku i nakon kraće borbe prisilila ga na povlačenje.
13. III — Zauzela položaj na Sičevini.
14. III — Neprijatelj je uspio odbaciti brigade »Braće Radić« i »Matije Gubec« s njihovih položaja na Svečevini i Krčevinama.
- 15—16. III — Brigada zauzela položaj na liniji kota 146—142.
17. III — Brigada se povukla na kraći odmor, a zatim je krenula u sastav XXXIII divizije zbog pojačanja pri napadu na Tomaš i Prespu.
18. III — U zasjedi kod Kokinaca odbila neprijatelja koji je pošao u pomoć napadnutoj Prespi.
26. III — Neprijatelj je napao položaje brigade, ali je odbijen.
30. III — Brigada dobila zadatak da napadne G. Dračanac, ali nije mogla izvršiti zadatak, te je zaposjela položaje Sv. Franjo Ksaver-kota 127, i odatle je s jednim bataljonom počela da nadire u pravcu Vagovine. Neprijatelj je prisilio brigadu na povlačenje.
8. IV — Porušena na šest mjesta pruga kod Cabune.
17. IV — Na položaju: Čeralije.
18. IV — Brigada prebačena u Bulinac.
20. IV — Brigada napala Sadovu. Nakon toga krenula je uz potok Dabrovina u cilju odcepljenja neprijatelja u Aleksandrovcu.
21. IV — U oslobođanju Podravske Slatine brigada je trebala sudjelovati, ali kad je brigada stigla mjesto je već bilo oslobođeno, pa je brigada produžila marš na prostor; Num-Vareš-Markovac.
22. IV — Na položajima; Čelić-Žuburica. Brigada je dobila zadatak da rastjera neprijatelja južno od Suhopolja. Tokom čitavog dana i noći brigada napada na Pčelić i Borovo, ali bez rezultata.
23. IV — Brigade »Braće Radić« i »Matija Gubec« zauzele Pčelić.
25. IV — Brigada napala Mali Grđevac i treba da zaposjedne položaje M. Grđevac, u pravcu kote 195.
26. IV — Jedinice brigade su zauzele Vel. Grđevac.
27. IV — Zamijenila brigadu XXXIII divizije na koto 273.
28. IV — Na položaju: kota 228 (Bogaz) — kota 273. Takoder drži kote 238-224-262.
29. IV — Pošto je bilo potrebno da se očisti trigonometar 238 (Vis) pa je brigada u zajednici s I brigadom XXXII divizije poduzela napad.
1. V — Brigade »Braće Radić« i »Pavlek Miškina« dobile zadatak da preko Koštajnika zauzmu koto 268 i Pavlovac. Brigade su osvojile Koštajnik, ali nisu mogle dalje.
2. V — Brigada se nalazi na desnoj obali Lipov. Potoka.
3. V — Nakon kraće borbe osvojila koto 234.
5. V — Brigada »Braće Radić« i I zagorska brigada stigle su do Božin jarka, odbile su napad neprijatelja u Ladislavu i Tmovcu. Brigada »Braće Radić« produžila je nastupanje za Baranjsku.
7. V — Brigade »Braće Radić« i »Pavleka Miškina« nastavile su pokret pravcem Bočkvac-Orehevec-Selnice-Brezna u Rečki Fedrovec i Kolerić.

KRONOLOGIJA BRIGADE »MATIJA GUBEC«

Zakletva boraca brigade »Matija Gubec«

1943.

12. XII — U selu Lipovčani, sjeverozapadno od Čazme, formirana je brigada »Matija Gubec«. U sastav brigade ušli su jedan bataljon Bjelovarskog PO, dva bataljona Zagrebačkog PO i jedan bataljon Moslavackog PO. Za komandanta brigade postavljen je Miloš Manojlović-Mima, za zamjenika komandanta Stevan Došen, a za političkog komesara Ahmo Delibegović, dok je za pomoćnika političkog komesara postavljen Stjepan Jureković-Pista.
13. XII — Brigada je krenula u pravcu Kalnika na zadatku.
17. XII — U selu Veliki Botinovac formiran je štab XXXII divizije s odgovarajućim prištatskim jedinicama. Za komandanta postavljen je Izidor Štok, a za političkog komesara Ivo Robić.

1944.

3. I — Brigada »Matija Gubec« je krenula s Kalnika u pravcu Hrvatskog Zagorja.
4. I — Brigada se razmjestila u rajonu: Belec-Hrašćina-Trgovišće.
6—9. I — Napad na neprijateljsko uporište Zlatar.
9. I — Povratak u rajon Belec.
17. I — Na novim položajima u rajonu Gornji Kraijevac-Podrute-Margečani.
15. I — Izvršena dislokacija iz rajona Belec u rajon Novi Marof.
22. I — Brigada vodi žestoke borbe s neprijateljem iz Varaždinskih Toplica.
24. I — Zauzima položaje u rajonu Svibovac-Segled-Graščevina-Slani J - J alžabet.
26—27. I — Izbila na položaje oko Ludbrega.
I. II — U teškim borbama oko Varaždinskih Toplica jedinice brigade prinudile su neprijatelja na povlačenje u Varaždinske Toplice. Na položajima: D. Poljana-Globocēc-G. Martjanec.
3—6. II — XIV slovenska divizija na putu za Štajersku prošla je kroz Kalnik i Hrvatsko Zagorje.
10. II — Žestoku borbu s ustašama u selu Radejovo.
25. II — Borbu s neprijateljem kod Subotice.
29. II — Kod Čukovca dijelovi brigade odbili napad PTS iz Ludbrega i nanijeli im teške gubitke.
4. III — Razmještena na prostoru Duga Rijeka-Ivančec-Rasinja.
II. III — Vodile oštре borbe kod Lepavine s Nijemcima.
21. III — U rajonu: Visoko-Radešić-Viničino.
25—26. III — Rasporedena po selima: Sambolić-Turščina-Belec.
27. III — Kod Zitomira kraj Zagreba jedinice brigade i dijelovi Zapadne grupe NOP odreda X korpusa NOVJ napali dijelove PTS i nanijeli im teške gubitke.
29. III — Na položajima: Stari Golubovec-Veternička Gora-Čazmanski Kaptol.
1. IV — Na sektoru: Turaščina-V. Repno-Belec.
2—4. IV — Brigada se prebacila na položaje: Paruževac — Sv. Križ — Prepuštovac.
5. IV — Zaposjela položaje: Topličica — Zajezda-Pece.
13. IV — Nalazila se na položajima: Selnica-Petruševac-Pece.
17—20. IV — Rasporedena je u rajonu: Prece-Krapinčica-Podrute-Kranjci.
22. IV — Zauzela položaje u Kranjcima-Sv. Križu i Paruzevcu.
25. IV — Dislocirana u rajonu: Osječka-Vuglovec-Kanija.
29. IV — Razmještena u rajonu: Margečani-Seljanec-Zeljeznica.
30. IV — Izvršila pokret u rajon Zajezda.
4. V — Izvršila pokret preko Ivančice u rajon Ivančice.
10. V — Na položajima: G. Kraljevac-Sv. Jelena.
11—12. V — Brigada vodi borbe u rajonu Komina.
17. V — Na odmoru i sređivanju na Kalniku, rajon Debela Bukva.
19. V — Na položajima iznad Apatovca.
20—22. V — Na maršu za Bilogoru. Razmjestila se u rajonu: Široko selo-Brdani-Mala Mučna.
26. V — Rasporedena na položaje: Poljančani-G. Sredice.
27. V — Smjestila se u rajonu: Prnjavor-Grdak.
30. V — Prebacila se na položaje: Trnovac-Mala Mučna.
4. VI — Zauzela položaje: Kosovo selo-Brezovac-Slukića Selo.

Stevo Došen, komandant brigade »Matija Gubec«

7. VI — Dislocirala u rajonu: Peščenik-Hudovljani-G. Velika.
9. VI — Raspoređena u rajon: s. Kapela-Lipovo brdo.
13. VI — Razmjestila se u V. i M. Pepulici.
17. VI — Na položajima: Ciglena-Orovac-Orovački vinogradi.
21. VI — Poslje oštih borbi razmjestila se u rajonu: G. i D. Moslarac-G. Križ.
25. VI — Zauzela položaj: Peščenik-Paunovac.
30. VI — Poslje kraceg predaha brigada je zauzela položaje, i to: Martinčec breg — Vincenkova kosa.
1. VII — Poslje žestokih borbi brigada zauzela nove položaje: Vrhovac-Domaje.
4. VII — Brigada se prebacila u rajon: Graščevina-G. i D. Poljana.
- 9—12. VII — Poslje žestokih borbi brigada se razmjestila u G. Gredice.
14. VII — Na položaju: V. i M. Pupelica.
15. VII — Vodi borbe za selo Drljanovac.
20. VII — Vodi borbe za selo G. i D. Petrička.
27. VII — U rajonu: Kožarevac-N. Rača i južni dio St. Rače.
29. VII — Na odmoru, gdje odigrava nogometnu utakmicu sa brigadom »Braće Radić«. Rezultat je 2:2.
2. VIII — Na položajima: Kokinac-Prespa-Ciglena.
- 4—5. VIII — Prebacila se na položaje Severin i Ravneš-Kašlevec-Orovac.
- 10—28. VIII — Zauzela položaje: Lozovac-V. Pisaniča. Tu je vršila manje akcije i mobilizaciju.
29. VIII — Brigada je izvršila pokret u rajon V. Ladišlav.
1. IX — Nalazila se na položaju na cesti Varaždin-Zagreb i poslje kraće borbe se povukla.
- 2—3. IX — Brigada se nalazi u rajonu G. Reka.
4. IX — Ruši prugu i cestu Buduščina-Konšćina.
- 7—8. IX — Prilikom napada na Zelinu brigada drži zasjedu prema Zagrebu i N. Marofu.
13. IX — Poslje borbi za Zelinu brigada se prebacuje na položaje Apatovac-Donjara (prema Koprivnici).
19. IX — U Srpskoj Kapeli proslavljenja godišnjica osnivanja brigade »Braće Radić«, a proslavi su prisustvovali komandant X korpusa Vlado Matetić i politički komesar, štab XXXII divizije, brigada »Matija Gubec«, starješine moslavackih jedinica i oficiri VII banjške divizije, te oficiri Zapadne grupe odreda. Ovu proslavu XXXII divizija iskoristila je za svoje političko savjetovanje.
23. IX — Brigada zauzela položaje u rajonu Laminec.
25. IX — Razmjestila se u rajonu Leskovac-Bedenik.
26. IX — Zauzela položaje u rajonu M. Trešnjevica.
- 27—30. IX — Brigada je vodila ogorčene borbe na sektoru M. i V. Trešnjevica-Vukosavljevica-Turšića-Špišića-Bukovica i sa gradom Viroviticom.
2. X — I dalje vodi borbu s legijom i tom prilikom zaboravlja izvjesnu količinu ratnog materijala i uništava jedan tenk.
6. X — Raspoređena u rajonu Pod. Sesvete — Pitočića.
7. X — Izvršen je pokret brigada. Zaposjela nove položaje: Jabučeta-G. Zdjelica.
10. X — Zaposjela položaje kod D. Mosti.
13. X — U sklopu s jedinicama XXXII divizije i X korpusa napada Koprivnicu.
21. X — Brigada napada 2. PTS bojnu, koja se nalazila na položaju K 304, istočno selo Jagnjedovac, razbijajući i oslobođajući selo.
25. X — Na sektoru: V. Rasinje i tu u toku dana mobilizirala 64 borca.
26. X — U selu Kamešnica.
30. X — Na položajima Vinčino.
31. X — Na položajima: Fodrovec-Borje.
- 1—2. XI — U zasjedi prema Sv. Ivan Zelinu.
8. XI — Napada na D. Zelinu, gdje je bilo 100 ustaša. Poslje višesatne borbe uporište je likvidirano.
- 13—16. XI — Poslje okršaja s neprijateljem i rуšenjem pruge razmjestila se u selu Lukovo.
- 20—21. XI — Brigada vodi borbu na zasjedi kod Stakorovca s neprijateljem koji je pošao od Božjakovine. Tom prilikom ubijeno je 28, a ranjeno 36 neprijateljskih vojnika.
26. XI — Dijelovi brigade ruše mostove na cesti D. Selo-Vrbovec, dok neke jedinice vode borbu s neprijateljem koji nastupa od Lojnice.
28. XI — Oko 2 000 hiljade neprijateljskih vojnika opkolilo je skoro čitavu brigadu »Braće Radić«. Tek u noći brigada »Matija Gubec« probija obruč i omogućava čitavoj diviziji i ranjenicima da se prebace preko ceste i pruge kraj Gradeča, za Moslavinu.
- 29—30. XI — Poslje probaja obruča brigada se razmjestila u rajon Cugovec i Zabrdje.
2. XI — Zauzela položaje u selu Habibjanovac.
3. XI — Na položajima u selu St. Glog Fuka.
8. XII — Raspoređena na širi rajon, do Podravskog Novigrada.
10. XII — Brigada napada Ždal.
12. XII — U cilju sprecavanja provlačenja neprijatelja brigada zaposjeda sjeverni rub šume Sićeca, dok su artiljerija Crvene armije i štab zaposjeli dio sela Kloštar.
16. XII — Ojačana brigada izvršila je napad na selo Kalinovac.
17. XII — Kao divizijska rezerva nalazi se u Kloštru.
20. XII — Brigada vodila žestoku borbu sa Čerkezima na liniji Čepelovac-Suha Katalena-Kloštar. Imala je žrtava. Teško je ranjen komandant brigade Stevan Došen. U vremenu od 14-20. prosinca ubijeno 164, ranjeno 171 neprijateljskih vojnika. Naši gubici iznose 54 mrtva i 202 ranjena.
- 21—22. XII — Na položaju M. Trešnjevica.
- 23—24. XII — Brigada na istim položajima, ali je tih dana umro njen komandant i u V. Trešnjevici je sahranjen.
31. XII — Na položaju: K 235-trigonometar 238 radi zaštite jednog bataljona brigade »Braće Radić«.

1945.

1. I — Poslje borbi kod Vukosavljevice brigada se razmjestila u selu Gremuši.
3. I — Na položajima: Golo brdo, K 223 — K 160.
4. I — Brigada se sa štabom divizije nalazi na položaju Špišić Bukovica. Osnovana III armija u

- čiji sastav ulazi i X korpus (zagrebački), pa i brigada »Matija Gubec«.
5. I — Brigada dobila zadatak da zaposjedne selo Sedlaricu.
  8. I — Brigada napala selo Prugovec i odbacila neprijatelja prema Rugovcu.
  - 13.I — Vodila se borba sa Čerkezima u rajonu V. i M. Grđevac — G. Kovačica.
  - 15.I — Na položaju u istočnom dijelu sela M. Grđevac, a neprijatelj je bio u južnom dijelu sela.
  19. I — Zbog teških borbi i gubitaka, koje je proteklih dana imala brigada* povućena je u divizijsku rezervu. Na položaje prema V. Peratovići.
  20. I — Brigada hitno prebačena na sektor Grubišnog Polja.
  - 20-29. I Na istim položajima u samom Grubišnom Polju i oko njega.
  2. II — Zauzela položaje: južni dio sela Zrinska.
  6. II — Nalazila se na položaju u M. Grđevcu.
  9. II — Prebačena na položaj u V. i M. Depčevicu.
  10. II — Prebacila se na sektor Daruvare i u selo Dežanovac.
  - 13.II — Zaposjela položaje; južno od Borove Kose i D. Vrijeske.
  - 20.II — Pri prebacivanju na Bilogoru nalazila se u divizijskoj zaštitnici.
  - 24.II — Zauzela položaje u rajonu sela Utiskani i vrši izvidanja prema neprijatelju.
  6. III — U akciji na rušenju željezničke pruge u ravnou sela Rovišće u dužini 2 km.
  7. III — Poslije akcije kod sela Rovišće brigada se rokirala i vodila borbu u pravcu Bjelovara.
  9. III — Jedinice vode žestoku borbu u ravnou Martića-Petrićeka.
  11. III — Zaposjela položaje; Manduševac-šimljanski lug.
  14. III — Rokirala se na položaje na Sečevini-Krčevinama.
  19. III — Jedinice vode borbe u rajonu Spišić-Bukovice i sprečavaju prodror neprijateljskih jedinica.
  30. III — Borba u ravnou Narte.
  - 15-16. IV — U ravnou Bulinac-Bedenik u cilju napada na neprijatelja u Grubišnom Polju.
  - 20-21. IV — Neprijatelj počeo s povlačenjem jedinica, pa ga je brigada gonila.
  27. IV — Likvidacija neprijatelja u selu Brzaj a.
  30. IV — Poslije akcije u selu Brzaja brigada je zaposjela selo Ribnjaku, te obrazovala front prema 2. konjičkoj brigadi 17. udarne divizije.
  1. V — Zaposjela rejon Kostajnik-K 268-Pavlovac.
  4. V — Borba u cilju likvidacije neprijatelja u St. Diklenica-Starčevljani-Kapela.
  5. V — Brigada u pokretu pravcem Kapela-Tvrda Rijeka-Jakopovac-Topalovac. Na tom pravcu sukobila se s (neprijateljem).

Zakleli smo se i zavjetovali drugu Titu i Partiji da čemo do posljednjeg metka i kapi krvi boriti se . . . Veselje naših boraca poslije zakletve u brigadi »Matija Gubec«. Na slici pomoćnik komesara brigade Puklek Stjepan - Jura u kolu sa drugovima i drugaricama.

Prateća četa »Matija Gubec«.

Borci brigade »Matija Gubec« na maršu 1944. godine.

6. V — Nastavlja pokret pravcem: Pobrđani, Ivanc, Sv. Helena, Piškovec, Miholjanec. Naišla je na slabije snage neprijatelja, koje je razbila, i produžila pokret.
7. V — Radi pokreta u pravcu Zagreba brigada se prikupila na prostoru Fodrovec, Rečki Fodrovec, Kolarec, gdje se odmorila i sredila.

Štab brigade »M. Gubec« sa štabovima bataljona

1945. godine.

Kolona boraca brigade -M. Gubec- u pokretu.

BRIGADA »MIHOVIL PAVLEK MIŠKINA«

Ljeti 1944. Pod. Sesvete, četa Podravskog odreda.

Dobrovoljci iz Koprivnice svrstanici u naše redove 20. I 1944.

1944. godina

18. XI u Đurdevcu je osnovana I Podravska brigada »Pavleka Miškine«. U njen sastav ušao je Podravski partizanski odred, bataljon »Matije Gupca« i bataljon Udarne brigade »Braće Radić«. Komandant brigade: Alojz Kovačić; politički komesar Stevo Lačan.
1. XII brigada je vodila borbu u Novigradu i na položajima oko Novigrada.
2. XII brigada je zauzela položaje prema Križevcu i Gradecu.
- 8., 9. i 10. XII brigada je izvršila pokret iz Novigrada Podrav. za selo Molve u svrhu predstojećih operacija, tj. pripreme prijelaza preko rijeke Drave i hvatanje veze sa jedinicama Crvene armije u Mađarskoj, kao likvidaciju neprijateljskog uporišta Bukovje, Gola i Ždala.
10. X u noći 9.-10. prosinca prebacivala se preko Drave kod Bučevja Podr. brigada (Mihovil P. Miškina) u rajon Repaša i Bučevja. Zadatak brigade je bio da napadne i likvidira neprijateljske snage u Ždalu. Za osiguranje napada upućena je preko Vir ja i Molvi udarna brigada »Braće Radić«, koja je zaposjela položaje oko Drave kod Repaša, a za podršku napada iz Đurdevca je upućena jedna baterija minobacača Crvene Armije.
12. il3. XII brigada je 16 sati zauzela položaje na lijevoj obali rijeke Drave, smjenivši jedinice brigade udr. »Braće Radić«, koja je imala zadatak da tokom noći uništi neprijatelja u Repašu. II. bataljon bio je pridodat br. »Br. Radić« kao pojačanje.
14. XII U toku noći između 13 i 14. pozadinske jedinice NOV i civilni organi Narodne vlasti i političkih organizacija, evakuirani su iz Đurdevca u Podravski Kloštar, a jedinice 32. divizije raspoređene su na nove položaje s obje strane željezničkih i cestovnih komunikacija na teritoriji Kalinovac-Čepelovac.
19. XII Štab 32. divizije povukao je brigadu »Matije Gupca« iz šume »Velika sjeca« u Podravski Kloštar u divizijsku rezervu, a na njeno mjesto rokirao je brigadu »M. Pavlek Miškine«.

20. XII brigada je vodila borbu u šumi Sjeća kod Kloštra. Borba je počela u 10,30 sati i trajala je čitav dan. U tim borbama poginulo je 5 boraca, a ranjeno 26, od kojih komesar brigade Lačan Stevo, komesar II. bataljona Uzor Mirko, komesar I. bataljona Hasan Ivan. Nestalo 11 drugova.

26. XII neprijatelj je oko 12 sati izvršio napad na II i III bataljon u selu Prugovac i I bataljon u selu Kloštru Podravskom. Borba je trajala do 15,30 sati. Brigada je imala 5 mrtvih i 19 ranjenih.

28. XII oko 10 sati neprijatelj je u jačini 2 puka usata i kozaka krenuo od Vel. Trešnjevice, Pitomače i Otrovanca u 3 kolone prema položajima I. zagorske brigade i brigade »M. P. Miškina«, na Otrovaneckom briježu, Podarsanju i Turnasici. Uz jaku artiljerijsku i minobacačku vatru neprijateljska se pješadija privukla na jurišno odstojanje ispred položaja objiju brigada, te je u 14 sati kolona iz pravca Otrovanca izbacila jedan bataljon brigade M. P. Miškine s položaja, sjeverno od Turnasice. Na ostalim pravcima neprijatelj je bio zadržan. Oko 15 sati obje su brigade prešle u protunapad, te odbacile neprijatelja koji se u bijegu povukao u Vel. Trešnjevicu, Pitomaču i Otrovanec. Borbe su završene na svim pravcima oko 16 sati.

30. i 31. XII u noći između 30. i 31. izbaćene su s položaja brigade »M. P. Miškina« i »M. Gupca«, a 31. 12. u 13,30 sati probijeni su položaji brigade »Braće Radić«.

1945. godina

3. I u 4 sata izjutra brigada »Braće Radić« napala je i poslije kraće borbe zauzela zidine, a brigada »M. Gupca« ovladala je kotama 223 i 160, dok se brigada »M. P. Miškine« pripremala za napad na »Radotić brdo.
14. I brigada je krenula iz Petrovca u napad na čerkeze u Vel. Barnu, gdje je stigla oko 18 sati. Borba je počela u 19 sati. Borbu su vodila sva tri bataljona i to na smjenjivanje. Borba je

trajala sve do 8 sati ujutro tj. do 15. siječnja.
Gubici brigade 8 poginulih i 24 ranjena.
Ubijeno 10 a ranjeno 19 nepr. vojnika.

16. I izvršen je ponovan napad na neprijatelja u M. Bami u zajednici s 18. brigadom i brigadom »Br. Radic«. Brigada »P. Miškine« imala je glavni pravac napada.
18. I u 14 sati brigada »P. Miškine« zaposjela je M. Barnu, pošto se neprijatelj povukao.
20. I brigada »P. Miškine« prebačena je iz Pavlovca u Vel. Barnu.
- 22 i 23. I neprijatelj je uspjeo zauzeti zapadni dio Vel. Barne, ali je brigada P. Miškine uspjela održati središte sela.
U Vel. Barni ostaje jedan bataljon brigade, dok su se dva bataljona povukla na trig. 198, kotu 141 Vel. Peratovica.
28. I brigada je zauzela položaje na liniji M. Baruna-Vel. Barna-vinogradri.
8. II neprijatelj je napao položaje brigade M. P. Miškina, ali je uspjeo odbaciti samo desno krilo brigade na »Turškim grobovima« prema Bosnu.
16. II neprijateljske jedinice protiv kojih je vodila borbu brigada P. Miškine, bile su PTS i to na liniji: kota 202-sv. Ana. Borba je počela u 15,15 sati, a trajala je do 19 sati. U tim borbama brigada je imala 4 mrtva, 26 ranjenih i 1 nestao, ubijeno 30 neprijateljskih vojnika, a ranjeno 40.
18. II neprijatelj jačine oko 600 ustaša PTS nastupao je na položaje brigade koja se nalazila na liniji: ribnjaci, kota 176 — Borova kosa. Borbu je vodio III bataljon, a susjedne jedinice su bile: brigada »M. Gubec«, a lijevo Zagorska brigada. Borba je počela u 7 sati i završila do 9 sati.
24. II brigada je smještena u selo Paljevina.
25. II brigada je zaposjela Zdenčac.
4. III brigada se rokirala u Meduraču i na putu se susrela sa neprijateljem s kojim je prihvaćena borba.
5. III tokom noći brigada je vršila prisilna izviđanja na Severin, Prespu i Poljanu.
6. III brigada je ostala u selu Međurači. Vršilo se izviđanje u pravcu Severin, Patkovca i Obrovnići.
8. III brigada je napala 400 ustaša u selu Kokinac. Napad je otpočeо oko 20 sati, a trajao je do 5 sati ujutro 9. Ožujka. Neprijateljsko uporišnje likvidirano.
10. III brigada je izvršila napad na selo Samaricu iz kojeg je protjeran neprijatelj.
11. III neprijatelj je izvršio napad koji je trajao oko 1 sat pa se brigada morala povući u selo Simljanik. Oko 18 sati brigada je izvršila napad na selo Simljanik i uspjela istjerati neprijatelja iz sela.
12. III bataljoni brigade povukli su se na položaje na kojima su bili 11 ov. mj. prije polaska u napad, tj. II. bataljon na kotu 196, a prvi bataljon na kosu Torinje.
Oko 9 sati izvršen je ponovni napad na selo Simljanik i vinograde jugozapadno od samog sela. Na tim položajima vodene su borbe čitav dan.

Bulat Rade ljetu 1944. Podravski odred nastupa prema Ferdinandovcu pored uništenog tenka.

13. III nastavljene su borbe na istim položajima. Na kotu 213 vršen je 8 puta juriš, ali bez uspjeha.
15. i 16. III brigada »P. Miškine« zauzela je položaje zapadno od Vel. Zdenaca na liniji kota 142 — 121.
15. III u rajonu Vel. Mlinska neprijatelj napao brigadu u 15,30 sati. Brigada se povukla za Malu Mlinsku, a odatle na Trupinski gaj.
22. III dijelovi brigade P. Miškine sukobili su se s neprijateljem i prisiljeni da se povuku prema zdeničkom gaju, a kasnije u Vel. Zdence.
25. III sva tri bataljona brigade vodili su borbu s neprijateljem koji je držao Zdenčac, na prilazu k Malom i Velikom Pašijanu. Oko 23 sata brigada je izvršila napad u selo Vel. Zdenčac, gdje je poslije kraće borbe neprijatelj istjeran iz sela.
26. III brigada je dobila zadatak da napadne i protjeri neprijatelja iz Pašijana, no zbog iznenadnog napada neprijatelja moralo se odustati od akcije.
30. III borbu je vodio I., II., i III bataljon sa neprijateljem jačine od 700 ustaša. Borba je započela u 14 sati i trajala do 18 sati. Bataljoni brigade bili su u odbrani na koti 180- put Štefanje-Martinec, kota 183 i 137.
3. IV brigada P. Miškine ostala je vatrenom kontaktu sa neprijateljem u širem rajonu sela Berek.
8. IV brigada P. Miškine dočekala je u zasjedi između Daskalice i Vagovine jednu neprijateljsku kolonu. U ovoj borbi neprijatelj je imao 3 mrtva i 5 ranjenih.
9. IV u 8 sati ujutro neprijatelj je izvršio napad na I. bataljon kod sela Martinca, kota 205 i 191. Ova borba trajala je do 15 sati istoga dana, te je neprijatelj bio odbijen.
11. IV u 7 sati neprijatelj je krenuo iz Čazme u pravcu Jadrčje, gdje se razdvojio u dve kolone, jedna kolona krenula je za Grabovnicu, dok je krenula za selo Tuhaču. Drugi bataljon koji je držao sa dvije čete položaj zapadno i sjeverno od kote 188, stupio je u borbu s neprijateljem koji je nastupao kroz zapadni dio Grabovnice. Kolona neprijatelja vratila se prema Čazmi. Oko 13 sati I. bataljon brigade iz Suhaće je vršio je napad na neprijatelja koji se nalazio sjeverno od slova r. nadpisa Jadrina i II

- bataljon kroz selo Graovnicu sa jednom četom protjerao neprijateljske dijelove koji su se zadržali kod škole u zapadnom dijelu Grabovnice. Nakon jednosatne borbe i pod zaštitom jačke topničke vatre, neprijatelj je krenuo u napad, pošto je desno krilo II bataljona bilo izloženo neprijateljskom obilaženju iz Draganca, II bataljona na svom položaju kod kote 188 i I bataljona u selu Suhaju, povukli su se u Miklauž i Samaricu radi odmora.
13. IV vodile su se borbe u reonu Vagovine, Štefaniće, Dragancu, s. Malaševcu, kao i kod Narte.
  17. IV brigada se nalazila na položaju Dulovec-Pivnica. 21. travnja brigada je zauzela položaj kod Sladojevca. Oko 4 sata neprijatelj je s istočnog dijela i južnog dijela šume Kupreš otvarao vatru na položaje brigade tokom cijelog dana i pomagao svoje jedinice u borbi protiv brigade P. Miškine. Tokom dana sva tri bataljona vodila su borbu, često prelazeći u protunapade.
  25. IV oko 15 sati brigada se nalazila u širem reonu tromedice kota 236 Skrajina.
  26. IV oko 21. čas brigada je izvršila napad na selo Brzaju. Ovaj napad nije uspio. Bataljoni su ostali na položaju istočno od Bezimenog potoka, da bi 27. travnja oko 5 sati zauzeli selo bez borbe.
  28. IV brigada je u 10,30 časova krenula sa položaja kod Brzaje, pravcem kota 248, kota 255, kota 227, istočno od sela Baćkovice. Na grebenu Bilogore jedinice 32. divizije načinile su dubok prodor do južnih visova iznad M. Trešnjevice.
  30. IV oko 9,30 časova I. udarni bataljon izvršio je napad na neprijatelja južno od kote 212, te mu je na juriš uspjelo zauzeti nekoliko nepr. robova. Ovog dana I. udarni bataljon vršio je 5 napada.
  2. V brigada je u 5,30 sati krenula iz sela Šandrovca pravcem sela Zakletište — Kstajnik — Frakincac — kota 272. Na tom putu brigada je na juriš zauzela kоту 226 dok je njen treći bataljon ušao bez borbe u selo M. Trojstvo.
  3. V oko 15 sati III bataljon izvršio je napad na neprijatelja ali je bio odbačen. Tokom cijelog

dana vodila se borba s neprijateljem. Oko 23 sata neprijatelj se povukao u pravcu sela Vel. Trojstvo-Markovac.

4. V brigada P. Miškine i M. Gupca imale su zadatak likvidirati neprijatelja na liniji nastupanja u St. Diklenici-Starčevljani-Kapela, a zatim da produže prema Carevdaru.
5. V brigada je vodila borbu u širem reonu sela Topolovac.
6. V jedinice 12. udarne divizije napale su neprijatelja u Glogovnici. Brigada je gonila neprijatelja preko sv. Helene u Piškovač gdje je uspjelo zauzeti neprijateljski predstražarski položaj.

Tri partizanke 10. 12. 1944. godine Durđevac.

7. V oko 4 sata brigada je izvršila pokret i izbila na cestu, odakle je produžila za sv. Petar Orehovec, te dalje za riječki Fodrovec.
8. V brigada je stigla u selo Popovec, te se smjestila u šumu »Morkice«, odakle produžuje put prema Zagrebu.
9. V u 3 sata rano ujutro brigada postrojena i polazi put preko sv. Ivan Zelina za Zagreb, kamo stiže u 18 časova.

Durdevac 20. 11. 1944. — grupa boraca brigade »Pavleka Miškine« sa komesarom divizije.

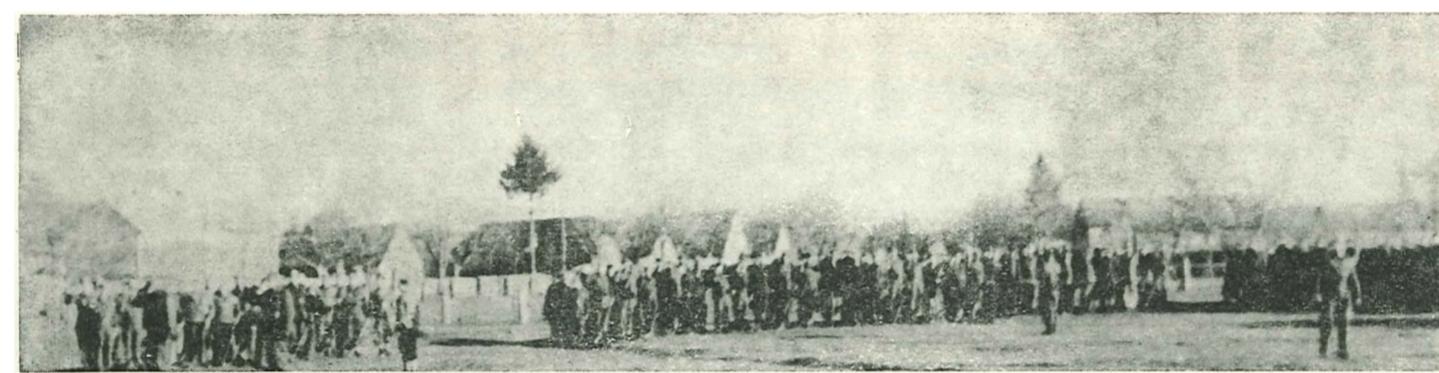
Februar 1944. Durdevac, spašeni američki avijatikari iz oborenog letjelice tvrdave kod M. Trešnjevice, sa partizanima u Durdevcu.

Ljeto 1944. Podravski odred na cesti između Durdevca i Virja.

Partizansko kolo brigade »Pavleka Miškine«
20. 11. 1944. godine u Durđevcu.

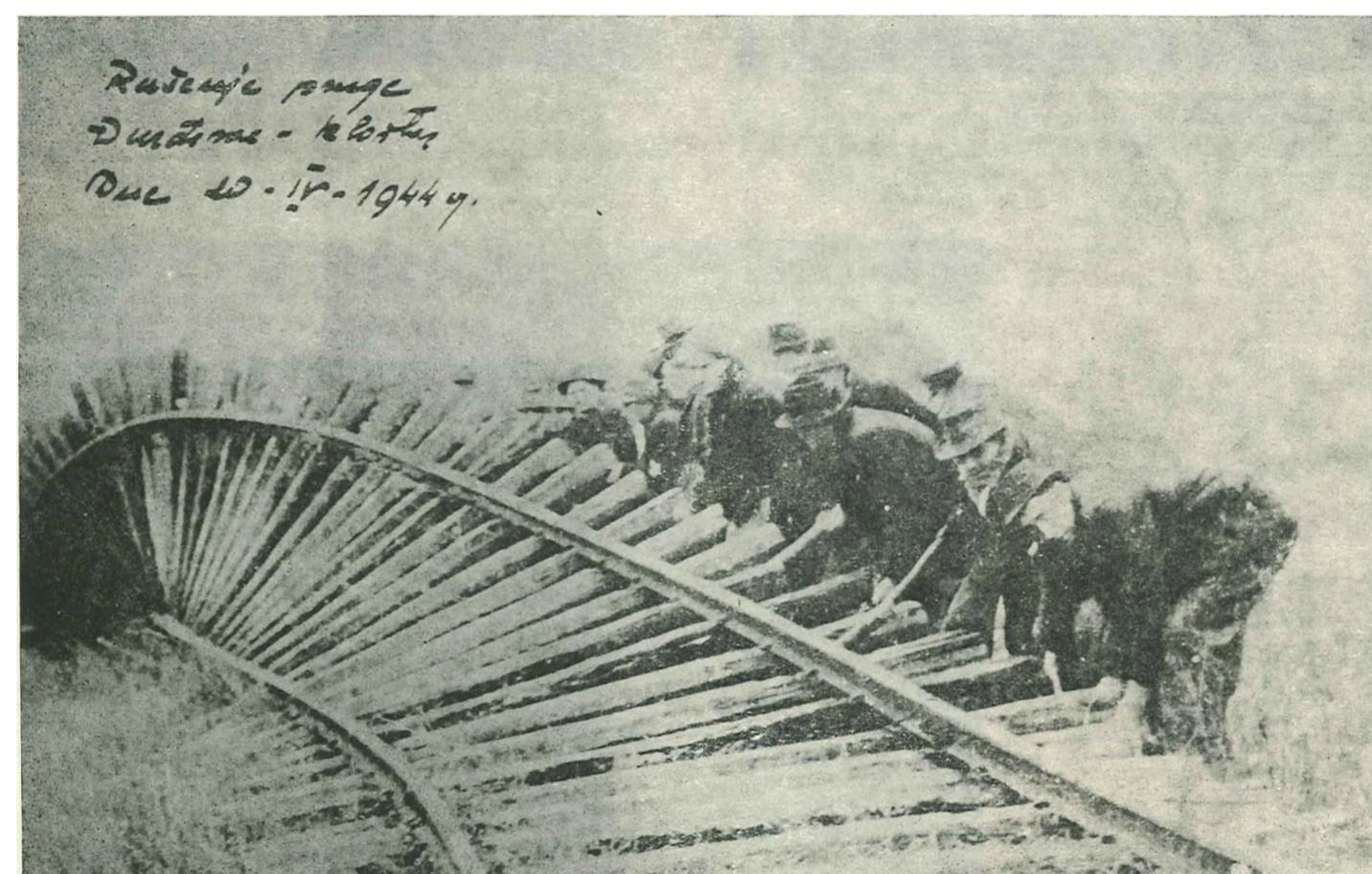

Brigada »Pavleka Miškine«

Ljeto 1944. Podravski odred prolazi obroncima
Bilogore kod Budrovca.

90

KRONOLOGIJA I ZAGORSKE UDARNE BRIGADE 1944.

Podjela odlikovanja borcima "Zagorske-brigade. Komandant 32 divizije narodni heroj Petar Biškup -Veno- predaje odlikovanja.

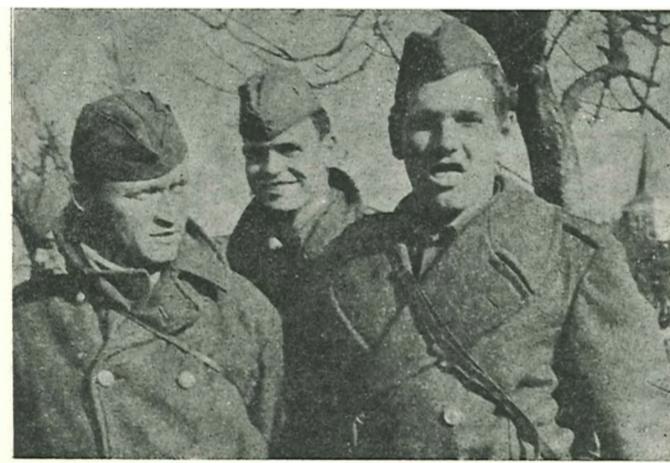
- S. V — Giani štab NOV i PO Hrvatske odobrio depešom formiranje I zagorske brigade.
10. V — Prema Naredbi br. 23 štaba X zagrebačkog korpusa NOVJ od 8. V formirana je I zagorska brigada, i to od: Udarnog bataljona Zapadne grupe odreda X korpusa i II i III bataljona Zagorskog NOP odreda. Brigada je formirana kod dvorca u s. G. Selnicu (Hrvatsko zagorje).
12. V — Brigada je dobila zapovijest iz štaba Zapadne grupe NOPO za likvidaciju neprijateljskog uporišta Mihovljana i izvršila pokret u pravcu Mihovljana. Stab brigade izdao je zapovijest za napad bataljonima i u detalje koncretizirao objekte napada.
13. V — U 4,00 sata počeo je napad na ustaško uporište Mihovljana, kojeg je trebao likvidirati I udarni bataljon. Uporište je bilo jačine od 57 ustaša, koji su bili utvrđeni u crkvi i cintoru oko crkve, te se veoma dobro branili. U toku dana jurisalo se tri puta, ali su sva tri puta borci odbijeni. U 20 sati juris je ponovljen, te je neprijatelj izbačen iz cintora, ali se tada utvrdio u zvoniku crkve. Prilaz crkvi bio je nemoguć jer su tukli odozgo jakom vatrom (II bataljon bio je u rezervi, a III bataljon na osiguranju prema Krapini).
13. V — U trenutku kada je neprijatelj otpočeo ofanzivu na XXXII diviziju I zagorska brigada nalazila se na položaju Topolovac-Jakopovac.
14. V — Brigada je uništila ustašku posadu u Mihovljani. U 6,00 sati borci su izvršili sa rukovodionicima likvidaciju neprijatelja miniranjem zvonika i većina ustaške milicije našla je smrt u ruševinama, a 6 ih je zarobljeno. Borbe su vodene oko općinske zgrade, vatrogasnog doma i crkve. Od ukupno 57 ustaša 9 ih je zarobljeno, dok su ostali poginuli. Zaplijenjeno je 250 metaka. Brigadni gubici su bili: 1 mrtav i 14 ranjenih. Treći bataljon je u toku dana vodio dva puta borbu s neprijateljem u blizini puta Riske-Biskupi i ubio tri neprijateljske vojnika, dok je II bataljon i dalje bio u rezervi. Po izvršetku akcije brigada je izvršila pokret u širi rajon Pleterničke gore.
15. V — Brigada je izvršila pokret u rajon Trakošćane i razmještia se po batalj onima u s. Vrbno, s. Kralji i s. Trakošćani. Štab brigade u s. Vrbno. Brigada je imala zadatak da vrši obezbeđenje Okružne partijske konferencije za Krapinu, koja je održana od 16 — 18. V u s. Trakošćani.
18. V — Brigada i dalje na istim položajima i u mjesima razmještaja je održala mitinge sa narodom na kojima su rukovodioči objašnjavali ciljeve NOB.
20. V — Brigada je izvršila pokret u selo Gornje i Donje Jesenje, postavila obezbeđenje prema Varaždinu i Krapini nastavila i dalje s vojničkim časovima.
23. V — Brigada je izvršila pokret n asektor Prigorje — Plemenščina. Na večer je održan miting u Pregradu iz koje je prije mitinga istjerana neprijateljska patrola, i u paničnom se bijegu povukla prema Krapinskim Toplicama.
24. V — Brigada je izvršila pokret na sektor Velika Horvatska, gdje je I bataljon posjedio položaje, II bataljon u s. Vrbina, a III u Glogovcu. Ba-

1945. godine Podjela odlikovanja borcima
-Zagorske brigade- u Trojstvu kraj Bjelovara,
aprila 1945. godine.

- taljoni u toku dana nisu imali dodir s neprijateljem.
25. V — Brigada je ostala na istim položajima. U toku noći 1. četa III bataljona izvršila je napad na neprijateljsko uporište Sv. Križ, ali napad nije uspio jer je neprijatelj blagovremeno učio borce i jakom vatrom i ručnim bombama odbio napad.
27. V — Ostalo se na istim položajima, a u toku noći ponovno je 1. četa III bataljona izvršila napad na Sv. Križ. Dva su puta borci jurišali, ali su oba puta odbijeni i imali 2 mrtvi i 3 ranjena. Neprijatelj je također imao 4 mrtva.
1. VI — Na istim položajima bez dodira sa neprijateljem. Jedan dio boraca nastavio je s prekopavanjem ceste, a ostali su radili vojnički i politički.
2. VI — Brigada je izvršila pokret, i to: II bataljona u s. Brezje, gdje je održan miting, a jedna njegova četa izvršila je akciju i zaplijenila veće količine kože i donova. III bataljon razmjestio se na sektoru Klanjec — Dubravica. Poslije podne naišla je četa ustaša u dvije kolone koja je odlučnim napadom boraca naterana u paničan bijeg. Na poprištu boja ostavili su 25 mrtvih. Zrobljeno je 14 mina za MB, 7 pušaka i 400 metaka. Četa je imala 1 mrtvog i 4 ranjena. U toku noći pod rukovodstvom načelnika štaba brig-
a

- de izvršen je napad na kasarnu u mjestu Lađuć, 10 km od Zaprešića, i 27 domobrana predao se bez otpora sa cijelokupnim oružjem i opremom.
3. VI — I bataljon nalazio se u s. Vel. Horvatska, postavljao zasjede i prekopavao ceste. II bataljon smjestio se u s. Kumrovec i održao miting, a III bataljon ostao je u Strmcu, gdje se odmarao.
  4. VI — I bataljon i dalje na svojim položajima. II bataljon u Zagorskim selima održao je miting. II bataljon rokiraо se u s. Luka i zarobio dva neprijateljska vojnika i spalio kamion. III bataljon izvršio je s dvije čete pokret u s. Pljuška, a jedna četa u s. M. Gorica, gdje je održala miting na kojem je prisustvovalo dosta seljaka koji su prvi puta vidjeli partizane. Bili su oduševljeni i duže vremena ostali u razgovoru s borcima.
  5. VI — I bataljon u V. Horvatskoj s tim što je uputio jednu četu da likvidira neprijateljsko uporište Gredice, ali je neprijatelj saznao za namjeru čete, zasuo je vatrom i uputio joj jaku vojsku u susret. Četa se morala povući u s. Jajšće. Da bi izbjegla opkoljavanje je od neprijatelja vještima manevrom prebacila se u s. Ravnice.
  6. VI — Neprijatelj je u 6 časova napao I bataljon. Cestom za Tuhejl došlo je 9 tenkova i 6 kamiona, koji su u Tuhejlju iskricali pješadiju. Bataljon je prihvatio borbu, ali zbog jakih neprijateljskih snaga morao se povući prema Desiniću. III bataljon zauzeo je položaj iznad Vel. Horvatske kojeg je neprijatelj zasuo jakom mitraljesckom i topovskom vatrom i iz tenkova. Do 8 sati zadržao je položaje, a zatim se povukao u pravcu Desinića, ali su već tamo bili Nijemci, pa se morao povući u blizinu s. Sopot. Kasnije bataljoni su izvršili pokret u Gor. Plemenščinu. U borbi su onesposobljeni 2 neprijateljska tenka i ubijeno 14 neprijateljskih vojnika. U toku borbe 11 boraca se bilo izgubilo, ali se kasnije vratili u sastav brigade. II bataljon bio je na položajima u Desinić gori, ali nije vodio borbu.
  10. VI — II i III bataljon prekopavali su cestu između Pregrade i Krapinske Toplice, a II bataljon postavljao je zasjedu u s. Petrovsko, ali su od neprijatelja otkriveni i napadnuti teškim MB pa se morali povući.

Marić Josip, načelnik štaba - Zagorske- brigade
prvi s lijeva.

11. VI — Brigada je izvršila pokret, i to: I bataljon u Donje Jesenje, a II i III u Gornje Jesenje.
15. VI — Brigada je izvršila pokret i posjela položaje na Petrovoj gori. Neprijatelj jačine jedne bojne krenuo je iz Zlatara preko Lobora napao na III i I bataljon. III bataljon uspio je potisnuti s položaja, ali ga je I bataljon jurišom odbacio do blizu Lobora.
16. VI — Brigada je bila na Ivančici kod Crnih Mlaka i Piramide, a navečer je izvršila pokret u Zajezdu.
18. VI — Brigada se razmjestila na Kalniku. I i II bataljon zauzeo je položaje oko mjesta Kalnik, a III bataljon u Kamešnici.
21. VI — II i III bataljon oko 21,00 čas napao je neprijatelj. Povukli su se u Osijek, a I bataljon nalazio se u s. Ivančanima.
22. VI — II bataljon zauzeo položaj u Vel. Branjskoj a III u Ladislavu. I bataljon bio u Poljanji.
25. VI — II bataljon zauzeo nove položaje u G. Križu, a III bataljon u G. Moslarcu, dok je I bataljon zauzeo položaj kod sela Šušnjare.
1. VII — II i III bataljon se s pristabškim jedinicama brigade u s. Apatovac, a I bataljon u Martincu.
2. VII — Neprijatelj je napao II i III bataljon koji su prihvatali borbu, ali pod pritiskom jačeg neprijatelja povukli su se u Ivanec, gdje su produžili borbu dok se neprijatelj nije povukao. Gubici u oba bataljona bili su 4 mrtva i 5 ranjenih. I bataljon nalazio se u selu Vučani.
3. VII — Brigada se nalazila u Ivancu i odmarala se, dok se I bataljon nalazio u Siščanima na putu za Kalnik.
4. VII — II i III bataljon bili su na položajima u G. Leskovcu, gdje su vodili borbu s neprijateljem, a zatim se povukli zbog nedostatka municije i zbog jakih neprijateljskih snaga. Imali su 3 mrtva, 3 ranjena i 2 nestala borca. I bataljon je bio na položajima kod Piramide i nije vodio borbu.
5. VII — I bataljon došao je u sastav brigade i cijela brigada izvršila je pokret na nove položaje.
8. VII — Brigada se sukobila s neprijateljem na položaju oko Ladislava i odbaciла ga do Gor. Križa. U toj borbi brigada je imala 7 mrtvih, 13 ranjenih i 2 nestala borca. Neprijateljski gubici nisu poznati.
13. VII — Brigada je vodila tešku borbu s neprijateljem na sektoru Jakopovca, Tvrde Rijeke i Turskog brijege. Poslije dugotrajne borbe brigada je pretrpila teške gubitke. Imala je 5 mrtvih, 11 ranjenih i 63 izgubljena borca. Neprijateljski gubici nisu poznati.
14. VII — Brigada je izvršila pokret u Šandrovac i po batalj onima zauzela položaje oko kote 256 i 232. U 17 sati jedna ustaška bojna počela je sa nastupanjem iz Suhe Katalene prema položajima brigade. Pod pritiskom neprijatelja jedinice su napustile položaje i povukle se u pravcu Lasovca. Brigada je zauzela južni dio Lasovca za svoje položaje.
15. VII — Brigada je izvršila pokret i zauzela položaje oko s. Bulinca. Toga dana nije došlo do borbe s neprijateljem, pa su jedinice koristile slobodno vrijeme za odmor i vojno-političku nastavu.

Ukopavanje na položaju -Zagorska- brigada.

16. VII — Neprijatelj je sa oko 2 000 ustaša, čerkeza i feldžandarma pripremio novu ofenzivu na jedinice divizije, pa je brigada dobila zadatak da sprječi kod Bulinca neprijateljski prodor iz Bjelovara i Severina. U 5,15 sati neprijatelj je napao brigadu iz Severina, ali je poslije kratke borbe bio odbijen. Zatim je brigadu smjenila udarna brigada »Braća Radić«, a jedinice brigade prebacile su se na područje raskrsća puta u Bedeniku. Poslije završene borbe brigada je ponovo zauzela položaje u Bulincu. U ovim borbama ubijeno je i ranjeno oko 200 neprijateljskih vojnika.
20. VII — Brigada se po izvršenju pokreta razmjestila u Draganovcu kraj Čazme.
26. VII — Brigada je izvršila pokret i razmjestila se oko sela Paljenik i sela Suhaja. Po izvršenom pokretu jedinice su se odmarale, jer su bile umorne od marša, a za svoje osiguranje uputile su na položaje manje jedinice i patrole.
27. VII — Brigada je ostala na istim položajima. Neprijatelj je nastupao iz Popovače kroz Mustafin Kladu preko Vrtlinske, ali je zaobišao naše položaje i krenuo kroz Pavličane za Križ, tako da do borbe nije došlo.
29. VII — Brigada je izvršila pokret u 10 sati s do-sadašnjih terena za D. Dragičevac, te se razmjestila i odmarala, a II bataljon izvršio je pokret u selo D. Marinkovac.
30. VII — Brigada se s dva bataljona (I i III) do ručka nalazila na istim položajima a zatim izvršila pokret za selo Salnik. II bataljon preko šume Presek izvršio je pokret preko pruge Božjakovina-Vrbovec.
31. VII — Brigada je ostala i dalje u rajonima razmještaja i postavila osiguranje, dok je I bataljon istog dana stigao u s. Kalnik. Do borbe s neprijateljem nije došlo, pa su se borci odmarali.
1. IX — I zagorska brigada kod Podruta odbila je napad jedinica PTS.
- 5—6. IX — I bataljon zagorskog partizanskog odreda prati ranjenike u Moslavini.
- 13.X — Brigada oslobođila Varaždinske Toplice.
30. X — I zagorska brigada je na položaju kod Moždijanca. U toku dana brigada je zajedno s brigadom »Braće Radić« vodila borbu s neprijateljem.
- 31.X — Brigada zauzela Kolarec Gornji — Rijeka — Fodrovec — Borje.
- 1—2. XI — Brigada dobila zadatak, da postavi osiguranje prema Novom Marofu.
3. XI — Brigada je vodila manje borbe s neprijateljem na liniji Kršćenovec-Sv. Jelena.
2. XII — Brigada osvojila Gudovec.
9. XII — Brigada je u rajonu Mučna-Srijem.
- 10.XII — Brigada je postavila zasjedu na cesti koja vodi iz Križevaca za Koprivnicu na liniji: s. Le-pavina -s. Velika Mučna.
Oko 11 časova nenadajući se zasjedi neprijatelj je bez bočnog osiguranja naišao ispred naših položaja u dužini od oko 10 km. Na ugovoren signal brigada je otvorila plotunsku vatru po neprijatelju, koji je iznenaden, uopšte se nije snašao i razbijen je uz ogromne gubitke. Gubici kod neprijatelja 210 mrtvih, veći broj ranjenih, uništeno 36 kola, 4 kamiona i 82 konja.
Naši gubici: 1 mrtav i tri ranjena.
Nakon dvosatne borbe neprijatelj je iz dubine kolone uputio jače snage u bok našem IV bataljonu i borba se nastavila sve do 16 časova. Brigada se uspjela održati na svojim položajima, a neprijatelj se prikuplja i priprema za dalji marš ka Koprivnici.
11. XII — Brigada ostaje na istim položajima s izvjesnim pomjeranjem snaga. Oko 9 časova neprijatelj u opreznom nastupanju s jačim snagama i bočnim osiguranjem nailazi na zasjedu I udarnog bataljona sa kojim je vodio žestoke borbe, dok je s glavnim snagama naišao na zasjedu IV bataljona. Neobazirajući se nastavio

je dalje nastupanje tako da je cijela brigada vodila žestoke borbe s neprijateljem i tek oko 16 časova uz prihvat jačih ustaških snaga iz garnizona Koprivnica neprijatelj je uspio uz velike gubitke prebaciti se za Koprivnicu.
Naši gubici: 3 mrtva i 7 ranjenih.

12. XII — Brigada se povlači po izvršenom zadatku u rajon s. Srijem i s. Sv. Tri Kralja, gdje vrši pripreme za napad na neprijateljsko uporište u s. Novigrad.

15. XII — Brigada vrši napad na neprijateljsko uporište s. Novigrad sa dva bataljona, sa linije s. Sv. Tri Kralja — kota 115, zapadno od Sv. Tri Kralja, do zapadno od Sv. Tri Kralja i zaključno put koji vodi iz s. Javorovac u s. Novigrad. Dva bataljona vršila su bočna osiguranja. U neprijateljskom uporištu s. Novigrad prema dobivenim podacima nalazilo se 700—800 čerkeza, ustaša, Nijemaca i ustaške milicije. U prvom naletu napad nije uspio, jer je neprijatelj dočekao naše snage u zasjedi i odmah izvršio protivnapad, te su se nakon kraće borbe naše snage povukle na ivicu šume Markovica. U 13 časova neprijatelj prelazi u napad koji je žestokim otporom naših snaga odbaćen. Oko 17 časova vrši ponovni napad i nakon 30 minuta borbe brigada je odbačena na polazni položaj. Gubici kod neprijatelja: 97 mrtvih i nepoznati broj ranjenih.
Naši gubici: 2 mrtva, 13 ranjenih i 3 nestala.

16. XII — Brigada po naredenju štaba Zapadne grupe odreda vrši nasilna izvidanja neprijateljskih

Grupa partizana Zlatarskog kotora 1944. u Klanču.

uporišta s. Novigrad, s. Virje i Bjelovar, a sa glavnim snagama je u pripravnosti za djestvo prema nastaloj situaciji.

17. XII — Brigada dijelom snaga vrši demonstrativni napad na neprijateljska uporišta s. Novigrad, Virje i Đurđevac, a sa zadatkom iznuravanja i vezivanja neprijatelja. Pravi cilj je obezbedenja napada na neprijateljsko uporište s. Kalinovac XXXII divizije.
Gubici kod neprijatelja 19 mrtvih.
Naši gubici 2 ranjena.

18. XII — Brigada zaposeda položaje na liniji kota 178, sjeverno od Sv. Ane, do s. Mićetinca i preko kote 136, vinogradni, kota 161, sjeverno od sela Čepelovca. Štab brigade i štab Zapadne grupe odreda su u s. Čepelovac.

18 i 19. XII — Po naredenju štaba Zapadne grupe odreda brigade sa po jednom četom vrši demonstrativni napad na neprijateljska uporišta s. Novigrad, Virje i Đurđevac. Neprijatelj po završenom napadu na Đurđevac s jačim snagama (konjica Čerkeza) nastupa iza čete koja se vraćala sa napada i takoreći iza leda upada u Čepelovac. Izenadio je III bataljon, kojom prilikom je zarobljen u kući sanitetski vod na čelu s referentom saniteta. U takvom iznenadenu neprijatelju dijelovi III bataljona i prištabskih jedinica krenuli su na juris i odbili neprijatelja koji je produžio pravcem s. Kloštra.

Po naredenju štaba Zapadne grupe odreda brigada s tri bataljona nastavlja gonjenje neprijatelja sa ciljem nabaciti ga na položaje brigade »Matije Gupca«, ispred s. Kloštra, i uništiti ga. Nakon kraće borbe neprijatelj osjetivši opasnost koju mu prijeti uspio se preko šume probiti u pravcu Đudevca bez većih gubitaka. Tom prilikom smrtno je ranjen komandant brigade narodni heroj Stevo Došen.

20—24. XII — Brigada se razmjestila na položaje u s. Mudrovec, Čepelovac i s. S. Katalena sa zadatkom aktivnog izvidanja i pripreme za dalje dejstvo.

25. XII — Brigada je zaposjela nove položaje na liniji istočno i južno od s. Kozarevac, a dio snaga je bio na predstraži; na 264 koti kod Šandrovca i u pravcu Prugovca. Neprijatelj je u svom nastupanju s jakim snagama uspio odbaciti predstražne dijelove.

26. XII — Na položajima kod Kozarevca vodi teške borbe s dijelovima 1. hrvatske domobranske divizije.

28. XII — Brigada vrši djelimično pregrupaciju svojih snaga posjedajući sljedeće položaje:
— II bataljon na liniji sjeveroistočno od kote 262 i izvisina Pod Aršanj,
— IV bataljon na koti 262 — Kršanj,
— I udarni bataljon u brigadnoj rezervi s jednom četom na koti 273,
— III bataljon na starim položajima.

Vodi se žestoka borba s nadmoćnjim neprijateljem koji je pod svaku cijenu i obuhvatnim manevrom težio izbaciti naše snage s pomenutih položaja. Zahvaljujući dobroj organizaciji odbrane i vatrengog sistema kao i aktivnog manjevra brigada je odbila tri neprijateljska juriša i protivnapadima uspjela savladati neprijatelja, koji se u paniciom bijegu povukao u po-

S. Ivezović, S. Došen, I. Robić,
J. Špiranec, M. Šepetauc i M.
Heremčić

lažne baze preko s. Otrovanec, Črešnjevica i Pitomača.

29. XII — Brigada je ostala na istim položajima osim što je izvršila rokiranje tj. zamjena položaja između I i III bataljona.

Ojačane neprijateljske snage ponovno napadaju položaje brigade s dva pravca i to: s pravca s. Sedlarica i s. Vel. Trešnjevica. Glavnim snagama pojačanom artiljerijom odpočinje napad oko 9 sati na položaje II i IV bataljona. Nakon petocasovne žestoke borbe naše snage povukle su se od nadmoćnijeg neprijatelja u pravcu s. Vukosavljevica. Pošto je neprijatelj od pravca V. Trešnjevice — Otrovanski breg upao u pozadinu naših položaja, povučena je cijela brigada u pravcu Vukosavljevice.

Ukupni gubici od 26 — 29. XII kod neprijatelja: 253 mrtvi i 115 ranjenih. Zarobljeno: 1 puškomitrailjer šarac, 1 puškomitrailjer »bmo«, 1 laki bacač, 8 pušaka, 1 automat, 2 pištolja, 7 ranaca, 7 ručnih bombi, 2 mazge sa samarima i 2 500 komada metaka.

Naši gubici: 10 mrtvih, 43 ranjena i 10 nestalih, a od naoružanja 1 puškomitrailjer, 2 puške, 1 automat i 2 konja.

1945.

3. I — Vod I brigade XXXIII divizije i I zagorska brigada zauzeli su Sedlaricu-Tumašicu-Vukosavljevicu s kotom 235.
8. I — Brigada dobila naredenje da se prebac u Hrvatsko zagorje.

9. I — U južnom dijelu N. Rače, Kozarevcu i Sasovcu. Brigada je umjesto odlaska u Hrvatsko zagorje zauzela položaj na Bubnju.

10. I — Vel. Grđevcu.

13. I — Brigada je zauzela položaj u Bubnju.

29. I — Brigada je u Zrinjskoj i Bubnju.

9. II — Zauzela je južni dio V. Peratovice.

10. II — Zauzela je sjeverni dio Daruvare.

11. II — Brigada se rokirala u Batinjane i izvršila napad na kotu 194, ali je odbijena. Po naredenju štaba X korpusa NOVJ, rasformirana Zapadna i Istočna grupa NOP odreda X korpusa NOVJ, a formiran štab Zapadne grupe odreda pod čiju su komandu stavljeni: Moslavački Posavski, Kalnički, Zagrebački i Zagorski NOP odredi. Istrom naredbom je I Zagrebačka brigada ušla u sastav XXXII divizije.

13. II — Zagorska brigada u Daruvare kao korpusna rezerva.

12. II — Brigada se povukla iz Daruvare.

14. II — Zagorska brigada i bataljon brigade »Matića Gubeca« trebali su osvojiti kotu 202 i Sv. Anu, ali nisu uspjeli.

18. II — U Markovcu.

22. II — U Ruškovcu.

24. II — Brigada zauzela G. Nartu.

25. II — U G. Narti. Brigadi je naređeno da s dva bataljona postavi zasjedu kod Ždralova. Bataljoni koji su krenuli na izvršenje zadataka sukobili su se neprijateljem u Brezovcu, a nakon toga su se povukli na polazne položaje.

-Zagorska- brigada prelazi pored Petra Biskupa Vena.

3. III — U Lamincu.
4. III — Dijelovi I zagorske brigade sukobili su se s neprijateljem koji je bio na putu za Korenovo.
7. III — U Vel. Grđevcu.
9. III — Neprijatelj je izbacio I zagorsku brigadu iz Đurdica. Brigada se povukla za Berek, a odatle za Šimljanicu.
11. III — Brigada zauzela položaj na cesti Berek-

- Garešnica i zapadno od Šimlj anice.
- 13. III — Neprijatelj potisnuo brigadu na Hruškovač, a odatle se ona s dijelom svojih snaga raspisala na Krćevine.
- 15-16. III — Zauzeti položaj u Vel. Zdencima.
- 17. III — Zaposjednuti položaj na koti 146-142.
- 22. III — U Zdenačkom Gaju brigada sukobila se s neprijateljem.
- 26. III — Neprijatelj iz pravca Trnovitice prema Ladislavu napao položaje brigade, ali je odbijen.
- 30. III — Jedan bataljon zagorske brigade zaposjeo je Štefanje, a druga dva bataljona upućena su u pravcu Narte da tamо likvidiraju neprijateljsku posadu, ali ih je neprijatelj uspjeo odbaciti u pravcu šume Ravneš.
- 15-16. IV — Brigada izvršila rokiranje dva bataljona za Grdevac, a jednog za Bulinac-Bedenik.
- 20. IV — U Humu.
- 23. IV — Brigada zauzela Borovo.
- 28. IV — I zagorska brigada je na položaju kota 224, u Sjećici. Nakon kraće borbe s neprijateljem brigada je izbila na liniju: kota 236 (Vis), kota 257 — Muški Jarak, kota 173. Tokom noći Neprijatelj je napao bataljon brigade na Visu, pa se bataljon povukao na Turske grobove.
- 30. IV — Brigada zaposjela Bilo, kota 264.
- 1. V — Brigada se sukobila sa neprijateljem na ko-

1945. borci -Zagorske- brigade vrše pozdrav komandantu divizije Petru Biskupu-Veni, na smotri brigade u Moslavini.

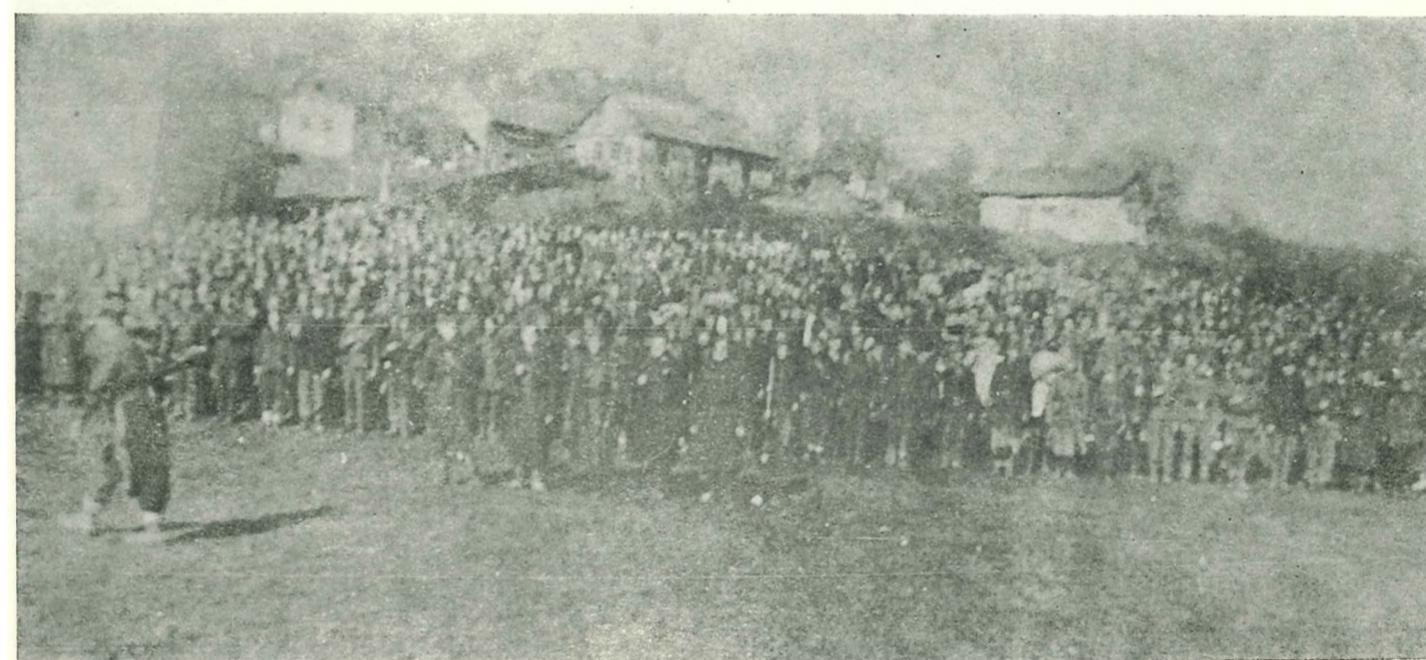
- ti 268 (Zakletište), ali nije uspjela odbaciti neprijatelja.
2. V — I bataljon na koti 227 — Tunel — 231.
  3. V — I zagorska brigada zaposjela je Dominkovicu nakon što su oslobođeni Budrovac i Đurdevac.
  5. V — Brigada »Brace Radić« i I zagorska brigada stigle su do Božin Jarka odakle su napale neprijatelja u Ladislavu i Trnovcu. I zagorska brigada ostala je u Trnovcu.
  7. V — I zagorska brigada krenula je iz Sv. P. Orehovca za Miholjec — Fodrovec i likvidirala neprijatelja u Miholjcu.

1945. Defile -Zagorske- brigade u Viroviticu, februara 1945. na dan godišnjice osnivanja X korpusa -zagrebačkog-.

Dovoz municije na položaj -Zagorske- brigade 1945. na frontu kod obrane mostobrana – Virovitica.

-Zagorska- brigada 20. 11. 1944. godine.

Tehnika 32. divizije.

Medimurska jedinica

1943.

Rujan — Medimurska četa narasla na 45 ljudi, a naoružana je sa 35 pušaka, 3 puškomitrailjeza, 5 šmajsera, 9 pištolja i bombe.
Rujan-listopad — Napad na Donji Mihaljevac. Zatrobljena dva mađarska vojnika. Rušenje željezničke pruge kod Male Subotice.
Napad na 150 vojnika-Madaru kod Podbreesta koji su čuvali židovski logor. Palo 9 neprijateljskih vojnika, 15 ranjeno, a u četi je poginuo drug Fuš iz Kotoribe, dok je 5 partizana ranjeno.

1944

10. lipnja — U Moslavini formiran po drugi put Medimurska četa. Komandir Stanković, a komesar Mezga. Od boraca koji su sačinjavali tu četu ostalo je živih svega nekoliko. Četa je dobila zadatak da stalno operira po Medimurju, no kako je tamo našla na jakе neprijateljske snage, koje su je stalno napadale i slijedile, bila je prisiljena da se nakon desetodnevнog boravka vrati na desnu obalu Drave.
Druga polovica lipnja — Pošto je Medimurska četa prešla Dravu kod Hrženice došla je u Turčišće, gdje se nalazilo oko 100 mađarskih vojnika. Bića je prisiljena da se zakonspirira, a nitko od

stanovnika iako su znali da je došla četa nije ju odao.

Druga polovica lipnja — Medimurska četa vodi borbu s mađarskim okupatorskim snagama nedaleko Turčišća. Neprijatelju je došla pomoć iz Čakovca, a protiv partizana je upotrijebio i dva tenka. Partizani su imali 7 ranjenih među kojima i komesara Mezgu.

17. prosinca — Osamnaest medimurskih partizana vodilo je borbu protiv mađarskih okupatorskih snaga kod Muščaka-Močvaran (predio rijeke Mure), pošto su prije toga uhvatili dva njemačka oficira, koјi su strijeljali.

U borbi su gotovo izginuli. Ponestalo im je municije, a na njih su navalile velike neprijateljske snage. Od 18 partizana dvojica su uhvacene žive, i to: Antun Lepen i Andrija Biber. Mađari su ih strašno mučili, polomili kosti na rukama, tako da su u najtežim mukama izdahnuli. Između ostalih u toj borbi su poginuli: Mijo Baranašić-Madar, Đuro Pinter i omladac Leonard Setnik.

Prosinac — Sa većim ili manjim razmacima na terenu Medimurja djeluje jedan bataljon Kalničkog partizanskog odreda.

10. IV 1945. godine u Medimurje se prebacuje čitav Kalnički partizanski Odred dočekavši tamо i Oslobodenje Medimurja.

Križevački bataljon

VI. 1944. — Odlukom Okružnog Komiteta za okrug Bjelovar od lipnja 1944. formira se od Križevačke čete i više udarnih grupa Križevački bataljon.
Bataljon je imao višestruki zadatok, i to: Da sprječava ustašama i domobranima mobilizaciju ljudstva sa šireg kotara Križevac; da im onemogući pljačku narodnog dobra neophodne za vođenje rata, da pridobiđa narod za NOB i

vrši popunu jedinica 10 Korpusa Zagrebačkog. Bataljon je od svog postanka ocistio selo od ustaša i domobrana kao i njihovih doušnika, i sve ih prisilio da se povuku u Križevac, Koprivnicu ili Bjelovar.

X. — U listopadu 1944. godine bataljon je brojio 350 boraca, koji su ušli u sastav 32. divizije. Komandir bataljona bio je Besedić Pajo a komesar August Sket — »Čelik«.

DOKUMENTI PARTIZANSKIH JEDINICA I NEPRIJATELJSKIH VOJNIH FORMACIJA

Samoupravna društvena zajednica čiji su temelji rasli iz narodnooslobodilačke borbe pod rukovodstvom Komunističke partije Jugoslavije dobila je u našem vrijeme punu sadržinu s jasnim i čvrstim konturama društva koje građimo za dobrobit svih naroda i narodnosti Jugoslavije.

Iz ove osnovne društvene strategije izgradili smo i 'izgradujemo jedinstvenu konцепцију općenarodne obrane. Suština te strategije sastoji se u neprekidnom otporu eventualnog agresora, i to, po vremenu i mjestu u njenom narastanju na tlu čitave naše zemlje. U njoj učestvuju čitav narod. Ona isključuje kapitulaciju pred neprijateljem što je i zapisano u našem Ustavu. To nas obavezuje da na eventualno okupiranju ili na neokupiranoj teritoriji vodimo onakav vid ili oblik borbe koji u datom trenutku i prostoru izvire kao najpogodniji. Raznovrsnost takve strategije nalaze nam one taktičke vidove borbe kojima se treba prilagoditi jedinice, grupe i pojedinci bez obzira na zemljiste, snagu i jačinu neprijatelja, mogućnost i upotrebu tehnike, godišnje doba, danju ili noću i pod svim vremenskim uslovima.

U društvenoj strategiji općenarodnog otpora organizacija oružanih snaga predstavlja krupan i bitan faktor za misli svenarodnog rata. Pored operativne armije postojat će i raznovrsne jedinice od kojih će partizanske jedinice imati svoju značajnu ulogu.

U proteklom narodnooslobodilačkom ratu komunisti sjeverozapadne Hrvatske našli su se u situaciji kada je Komunistička partija Jugoslavije tražila od svih svojih članova da se oružjem odupru okupatoru i povedu narod u narodnooslobodilačku borbu, da taj zadatak obave na tlu gdje su živjeli i djelovali. Oni su taj zadatak izvršili. Nije bilo lako. Bez iskustva, oružja i poznavanja ratne vještine upustili su se u borbu s mnogo jačim i spremnijim neprijateljem. No, iskustvo se vremenom stjecalo. Bilo je to plaćeno velikim žrtvama. Pojedinci, grupe, koji su se pojavili na tlu sjeverozapadne Hrvatske bili su sastavljeni uglavnom od komunista. Sjetimo se što su sve čelije Komunističke partije i SKOJ-a bile u stanju činiti i što su činile tih dana 1941. i 1942. godine, šta su sve bili u stanju da urade u uslovima što im je rat nametnuo. Zato treba očekivati i vjerovati u inicijativu osnovnih organizacija SK i komiteete da će tako znati postupati i u eventualnom ratu.

Kvalitetno novi uslovi i mogućnosti modernih armija i njihovih strategija neisključuju iskustva proteklog rata. Naprotiv, narodnooslobodilački rat ima u svojoj povijesti duboko revolucionarne bitne karakteristike koje nas obavezuju na još pomnije i svestranije izučavanje i njenih osobina. Fetisizacija tih osobina mogla bi biti kobna ako se ona ne sagleda u svim svojim okolnostima, kakve su bile i kakve bi one mogle da budu u budućnosti, u okolnostima koje još nisu dovoljno poznate.

Zbog toga, je jedna od osnovnih točaka izučavanje naše narodnooslobodilačke borbe pretpostavka, da će neprijatelj u novim uslovima započeti rat s velikim ratnim iskustvom poučen iz prethodnog rata, da će njegovim vatremljim udarom pokušati obuhvatiti veći dio teritorija koristeći vazdušni desant, udar iz zraka i zemlje. Tu se isključuju i druge moguće aktivnosti, kao što su na primjer infiltracija diverzantskih grupa, mobilizacija neprijatelja u zemlji, i drugo. To sigurno nalaže maksimalnu angažiranost svih vidova mogućeg otpora radi stvaranja uslova za konačan uspješan ishod otpora u cijelini. Kako bilo, i šta se sve može dogaditi do konačnog cilja oslobođenja i pobjede, partizanski će rat imati veću ili manju ulogu, ali on će sigurno biti prisutan bez obzira na odnose snaga i razvoju u pojedinim fazama rata.

Polazeći od tog gledanja naša je redakcija izabrala one dokumente koji bi mogli najviše pridonijeti izučavanju narodnooslobodilačkog rata u sjeverozapadnoj Hrvatskoj gledajući ne samo na vojna iskustva iz vremena 1941–1945. godine, već u mogućim okolnostima što može donijeti novi rat, u okolnostima općenarodne obrane. Iskustva partizanskog rata u sjeverozapadnoj Hrvatskoj od velikog je značaja već i zbog toga, što je čitav taj teritorij komunikativno veoma razvijen, moguć za upotrebu svake tehnike i naoružanja, što se ma toj teritoriji nalaze strategijski pravci s mnogo pogodnih taktičkih varijanata. I u tim okolnostima partizanska su dejstva neizbjegljiva, pa bi se kao i u narodnooslobodilačkom ratu preko njih potencirali i drugi vidovi otpora što bi razvlačilo neprijateljske snage i doprinijeli stvaranju novih strategijskih odnosa u korist općenarodnog otpora.

Gusta mreža komunikacija dala je posebnu važnost u toj oblasti ratovanja. Ona bi kao svaki partizanski rat iziskivala i nove žrtve, ne samo partizanskih jedinica već i naroda na terenu. Tako je to bilo i u skoroj prošlosti, i s time treba računati i u budućnosti, ako do rata dođe. U prvom dijelu knjige predstavili smo vam borce 32. divizije i Zapadne grupe odreda, koji su ušli u sastav 32. divizije ili su od samog njenog formiranja surađivali i u određenim borbama bili pod njenom komandom.

Publicirajući dokumente naša je namjera bila da čitaocu pružimo uvid u okolnosti pod kojima su borci 32. divizije i Zapadne grupe odreda živjeli i pod kojima su uz punu podršku naroda sjeverozapadne Hrvatske razvijala i borila 32. divizija.

Nadalje, naša je želja bila da kroz dokumente dijelom još neobjavljenih pružimo mogućnost svima koji žele da pišu svoje memoare ili svoja započitanja iz te slavne prošlosti sjeverozapadne Hrvatske, da ih podsetimo na događaje i dane koji blijeđe vremenom što nas od njih udaljava. Nadalje naša je namjera da kroz izbor originalnih dokumenta pružimo mogućnost vojnoteritorijalnim organizacijama, a i drugima, da na konkretnim primjerima izvlače pouke za obrambeni i svenarodni rat.

Pred redakcijom stajao je zadatak da od preko 6 000 vojnih dokumenata koji se odnose na 32. diviziju i Zapadne grupe odreda, odaberu onaj dio koji će dati najširi prikaz i doprinos 32. divizije u NOR-u. Pored tih dokumenata od kojih je jedan broj unijet u knjigu da bi se i kroz njih vidjelo koliko je ozbiljnosti neprijatelj pridavao NOP-u u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Dokumenti partijskih i drugih organizacija NOP-a i narodne vlasti nisu uključeni u ovo izdanie, već će biti objavljeni u drugoj knjizi.

U izboru dokumenata redakcija se rukovodila potrebom da upozna čitaoca s prostorom, vremenom, sastavom i vidovima borbe 32. divizije.

Operativno područje 32. divizije zahvaćalo je područje između Save na jugu, Drave i Mure i mađarske granice na sjeveru, rijeke Llove i rijeke Sutle na zapadu. Na tako relativno uskom prostoru koncentriranim jakim okupatorskim, ustaškim i domobranskim snagama, jedinice 32. divizije našle su se u posebno teškim uvjetima.

O tome je i drug Tito u govoru u Bjelovaru 1953. godine dao slijedeću ocjenu: »Borba ma ovom terenu nije bila laka. Neprijatelj je ovdje bio višestruko jači. On je tu imao znatne snage, a imao je i svog najvjernijeg vazala Pavelića, sa njegovim ustaškim bandama. Osim toga, teren ovih krajeva, po svojoj konfiguraciji, bio je iprilično težak u ono vrijeme, u prvom početku oslobođilačke borbe. Međutim, baš to dokazuje da su sinovi naroda ovih krajeva znali naći mogućnosti i načina da se uhvate u ikoštač kako sa okupatorom, tako i sa domaćim izdajicama.

Žrtve su bile velike, ali usprkos njima ovdje se ustanak razvijao od početka i sve dalje i dalje nesmanjenom brzinom, dobivajući po svom opsegu velike razmjere«.

Nijemci su činili isve da sprječe širenje partizanskog pokreta u krajevima sjeverozapadne Hrvatske, jer im je ta teritorija bila neophodna za strategijske operativne potvahite na čitavom Balkanu i Sredozemlju. Taj dio naše zemlje bio je relativno komunikacijski najrazvijeniji. Kroz ovo područje prolazilo je preko 160 km glavne željezničke magistrale: Solun – Beograd – Zagreb – Ljubljana, i dalje za Italiju i Austriju u centar Evrope. Pored toga tu se protezala važna željeznička pruga: Osijek – Varaždin, kao i nekoliko važnih željezničkih pruga: Graz – Marijbor, Zagreb – Varaždin – Kapošvar i Koprivnica – Zagreb.

Gotovo na istim pravcima postojala je razvijena cestovna mreža.

U strategijskom smislu, što je u operativnim potvhahama imalo izvanredan značaj treba spomenuti dravski i savski pravac. Ova dva pravaca koja izvode u Mađarsku, Austriju i Italiju u oba pravca tj. u dubinu Balkana, predstavljali su za Nijemce i njegove pomagače za sve vrijeme rata osnovu na kome su jedino i mogli graditi svoju strategijsko-operativnu zamisao. Tako je to bilo sve do zime 1944. godine kada je okupator, te pravce koristio za snabdijevanje i slanje trupa na istočno i jugoslavensko bojište. Ti su pravci bili ne imanje ikada su se Nijemci povlačili sa istočnog i jugoslavenskog bojišta. Posebno su oni došli do izražaja u završnim operacijama za oslobođenje naše domovine, kada su za okupatora i domaće izdajnike predstavljali glavne odstupne pravce.

Važnost ovih pravaca drug Tito je u govoru u Bjelovaru 1953. godine ocijenio ovim -rječima: »Za okupatora je ovaj teren bio naročito osjetljiv, ako se uzme u obzir da su ovuda prolazile glavne komunikacije na pravcima prema Grčkoj i Istoku, prema Rusiji i dalje, aiko se uzme u obzir da je neprijatelj bio vrlo osjetljiv u pogledu komunikacija.«

I upravo zbog toga čitalac će imati prilike da čita dokumente iz kojih se vidi snaga akcije boraca 32. divizije i naroda kojima su te komunikacije neprekidno onesposobljavane. To je prisililo okupatora da pored ustaško-domobranskih snaga drži na tom terenu i snage vlastite trupe.

Pored Zagreba, Varaždina, Koprivnice, Križevaca, Bjelovara i Krapine neprijatelj je imao na desetine stalnih ili povremenih garnizona kojima su zaokruživali područje na kojima su se nalazile jedinice 32. divizije.

Treba reći da su ti garnizoni, a naročito Zagreb, bili za neprijatelja nesigurna područja, zbog ikojih je morao samo 2 bog »reda« u tim garnizonima ostavljati i imati u pripravnosti jače vojne i policijske snage.

Okupator sa svojim domaćim slugama točno je ocijenio raspolaženje gradana sklonih da pomognu svaki otpor okupatoru. Oni nisu nikome vjerovali. Znali su da je Komunistička partija Jugoslavije i klasni sindikalni pokret posebice u Zagrebu ostavio duboke korijene, koje niti jedan teror nije mogao da iščupa iz srca i moralnih obaveza tih ljudi. Samo u Zagrebu 50 000 ljudi na razne 'načine' učestvovalo je u pomaganju NOP-a. Zbog toga su streljanja »Odmazde« postale sastavni dnevni izvještaj koji je trebao da podsjeti gradane na poslušnost.

Povijest hrvatske omladine je primjer, kako se uspješno i s koliko patriotizma u proteklom ratu omladina naročito u 'gradovima borila'. Otpor omladine na okupiranom teritoriju divan 'je primjer i poučan u svakom pogledu za eventualni budući rat. Sjetimo se samo 26. svibnja 1941. godine kada su ustaše sakupili srednjoškolsku omladinu na stadionu u Maksimiru i tražili da istupe Srbi i Židovi na stranu. Sjetimo se kako su za njima prvi krenuli SKOJ-evci, a zatim hiljadu omladinaca i omadinka, jer nisu dati da ih odvoje od njih. Zar možemo tražiti ljepši primjer internacionalizma, ljepši primjer ljubavi prema slobodi i domovini, bratstvu i jedinstvu, primjer humanosti. On je ovde. Ta ista omladina nosila ga je u okupiranom gradu, u jedinicama NOV. Razvijala ga i njegovala u toku čitavog NOR-a.

To su oni kvaliteti sa kojima i u budućnosti treba računati.
Naseljenost stanovništva na ovom području uoči same okupacije Jugoslavije ibila je jedanput veća od prosječne naseljenosti u Jugoslaviji, što je pored ostalog stvaralo apetit kod Nijemaca da će preko ustaške vlasti imati jedan rezervoar iz koga će dobivati ljudstvo za Istočni front i za borbu protiv partizana u drugim krajevima naše domovine. Dogodilo se to što se i moralno dogoditi da je stanovništvo tih krajeva svestrano pomagalo NOP-i Šta više aktivno učestvovalo u njemu. Čitava Zagrebačka oblast na čijem je području ratovala 32. divizija jeste ravnica-brezujikasti kraj bez velikih brda i planina na kojima je neprijatelj lako upotrebljavao sve svoje robove vojske. Najviši brdski masiv Kalničko gorje i Ivančica (643 m) nije za neprijatelja predstavljao prepreku da na tom terenu upotrijebi u svaku vrijeme sve svoje robove vojske. To je on i činio.

U izboru dokumenata rukovodili smo se s time da ih čitaocima prezentiramo kronološki po vremenu i prostoru, tj. od formiranja 32. divizije prosinac 1943. godine. Ukoliko su neki drugi dokumenti nastali i prije toga datuma, a odnose se na odredbe i brigade to je učinjeno zato da bi se vidjelo iz kojih su jedinica formirane jedinice 32. divizije.

Kod izbora dokumenata pošli smo od toga da u prostoru i vremenu obuhvatimo sve jedinice 32. divizije i Zapadne grupe odreda koje su kasnije, što se vidi u dokumentaciji ušle i popunite jedinice 32. divizije.

Naša je namjera da dokumentima u kojima postoje i analize (Bojne relacije) omogućimo vojno-teritorijalnim jedinicama i čitavom narodu, da na najkonkretnijim primjerima, a na tlu Hrvatskog zagorja, Podravine, Biłogore, Kalnika i Međimurja sagledaju jednu svijetlu ali tešku prošlost, radi naše budućnosti, radi sutrašnjice, koju i s pozicijom narodnog pravednog rata treba stalno učiti.

Nadalje redakcija se rukovodila pri izboru dokumenata da čitaocu pruži mogućnost da prouči i ocjeni sve vidove borbe kako u napadu tako i u obrani.

Iz svega što je rečeno treba dodati da su se borci X korpusa »Zagrebačkog« u ratu sukobili s elitnim njemačkim vojnim formacijama, s najelitnijim ustaškim i domobranskim jedinicama s kojima se vodila žestoka borba sve do oslobođenja. Na tom terenu ustaše su imale svoje najelitnije vojne formacije. Bila je to Bobanova »Orna legija« i Pavelićeva PTS. Bili su to zločinci koji su se još 1941–1942. opredijelili za fašizam. Posjedovali su vojnu vještinu,

poznavali su partizanski rat, služili se partizanskom taktikom. U prosjeku prošli su više borbi. Napadali su noću i danju, izgledali su jači, vojnički spremniji, ali im je nedostajalo samo jedno, a to je bilo presudno, da se partizanski rat ne može voditi bez naroda koji je bio na strani NOV, tj. u tom kraju na strani boraca 32. divizije 1 čitavog X korpusa »Zagrebačkog«.

Dokumenti se objavljaju na način kakav je primijenjen u »Zbornicima dokumenata i podataka narodnooslobodilačkog rata«, koje već niz godina uspješno objavljuje Vojnolistorijski Institut iz Beograda.

Ukoliko je neki dokument skraćen to je učinjeno, jer se dio koji je izostavljen ne odnosi na 32. diviziju, što je u svakom takvom slučaju posebno i naznačeno.

ŠTAB
Kal. Part. Odreda
Komesarijat
21. decembra 1942

POLITKOMESARU II OPERATIVNE ZONE'

Štab Kalničkog partizanskog odreda nalazi se ovaj čas u štabu III operativne zone, kamo je stigao na poziv Sekretara CK KPH zbog konferencije povođom osnivanja novih brigada odnosno divizije. Ovu zgodu koristimo, da Vam se ponovno javimo tim većma, što su ovde veze sa Vašim štabom sigurnije i zbog toga, što ste nam u zadnjem dopisu javili da do danas niste primili od nas nikakove izvještaje.

Nama je razumljivo, da nam vi ne možete pružiti nikakvu pomoć tako dugo, dok Vam mi u što konkretnijim crtama ne prikažemo stanje našeg odreda, teren na kome djelujemo, itd. Žalimo što Vi do sada niste primili naše dopise, koje smo Vam oposlali, i to: 10. X iz Bijele (Slavonija), 28. X iz Ribnjačke (Bilogora) i 20. XI iz Kalnika preko varażdin-skog OK. Uz te izvještaje mi smo vam redovno poslali sve naše naredbe i važnije dokumente iz rada komesarijata. Vjerujemo da ste konačno ipak nešto primili od svega toga. Zadnje dopise, koje smo primili od štaba II zone bili su datirani 12. XI 1942. a upućeni štabu Kalničkog partizanskog odreda i jedan dopis na komesarijat.

Od posljednjeg našeg izvještaja, pa do danas dođilo se je dosta toga u životu našega odreda. U ne-

prestanoj borbi za neprijateljskim bandama, mi smo se razvijali i jačali, a i danas se ponosimo time, što je i naš odred dao dva bataljona za formiranje naših brigada. Da bi ovaj izvještaj bio što pregledniji, podjelićemo ga u tri dijela i to: prvi dio neprijateljske ofanzive tj. od 15 do 29. XI, drugi dio je život našeg odreda za vreme neprijateljske ofanzive od 29. XI do 15. XII i konačno treći deo sastanak u štabu III operativne zone, stvaranje brigade i novi položaj našega odreda.

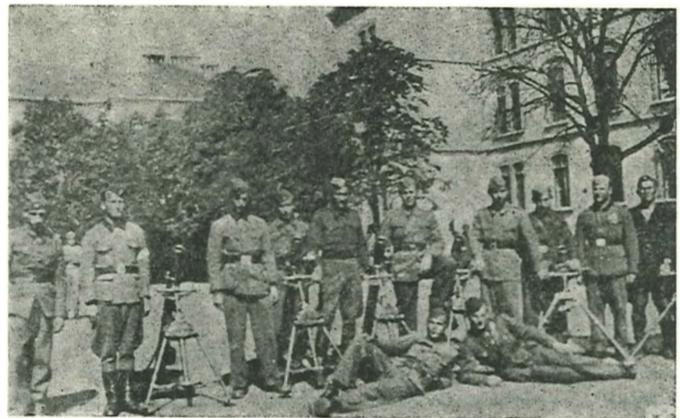
Od 15 do 28. XI o. mj. neprijatelj nas nije dirao. To zatišje mi smo iskoristili za vršenje akcije, političku izgradnju naših partizana i radu u narodu. Pregled naših akcija dan je u operativnom našem izvještaju. Iz njega se vidi da je aktivnost naših jedinica bila dosta velika. Jedini nedostatak leži u tome, što se nije izvršila nijedna akcija većega stila tj. akcija u kojoj bi učestvovalo i naš odred u cijelini. Mi smo doduše radili na pripremanju takovih akcija, samo su te pripreme zbog slabe informativne službe, bile previše duge, pa nas je tako neprijatelj preduhitrio svojom ofanzivom. Uz malo više odlučnosti možda smo mogli napasti koju čvoriste, no, i rascjepanost našega odreda donekle je isključivala ovakve akcije.

Opće stanje našega odreda neposredno pred ofanzivom bilo je povoljno. Jedinice odmorene imajući iza sebe niz uspehljih akcija, puno poleta i spremnosti na borbu. Problem dezertiranja o kome smo Vam već javili u prošlom izvještaju, nije još uvijek bio riješen i mi smo streljali dvojicu partizana, koji su pokušali napustiti naše redove. Pored njih streljana su na Bilogori od štaba našega II bataljona još 5

Oblasni kurs SKOJ-a.

104

Minobacačka četa 3. bat. brig. - Braće Radić

partizana, koji su još na početku napustili naše redove i samovoljno se povratili kući. Neosporno ovo nije put za rešenje tog problema. Daljnja streljanja, kao i ova, izazvati će nezgodnu reakciju po selima i grešku koju smo time počinili mi čemo morati ispraviti, i to tako, da održimo miting u onom selu, odakle su uglavnom regрутirani ti deserteri, zatim još upornijim političkim radom u četama i konačno da pojednim partizanima omogućimo da se prebace na druge sektore, ukoliko žele dalje nastaviti borbu. Naše shvatanje bilo je usko i nepravilno. To su nam ukazali i drugovi u štabu III operativne zone i mi smo svjesni svoje greške. Pored ovih streljanja je još jedan partizan za kog se dokazalo, da podržava veze sa četničkim elementima i zbog izdaje, koju je izvršio povodom naše akcije na Sokolovac. Povodom ovoga streljanja izdano je službeno saopštenje iz štaba odreda, da komesarima bataljona dana su uputstva, kako da iskoriste ovaj slučaj za učvršćivanje naših redova. Povodom toga, komesarijat je izdao i jedan poseban dopis o radu četnika i poslao ga štabovima bataljona. Taj dopis prilažemo Vam u prepisu. Povodom kompanije protiv četnika, koju smo organizirali u odredu, komesarijat odreda održao je jedan sastanak sa cijelim vojničkim i političkim rukovodstvom I bataljona, na kome su svestrano pretresana pitanja uloge i rada četničkih banda. Naš nedostatak leži u tome, što mi nismo dospjeli da kampanju protiv četnika povodom tog slučaja, proširimo i na narod. To se doduše radilo prigodom održanih mitinga, no u nedovoljnoj mjeri. Drugovi iz Okružnog komiteta obećali su nam pružiti pomoć, no, i njihov rad bio je onemogućen neprijateljskom ofanzivom.

Štabovi bataljona djelujući na svojim sektorima prema red vojne aktivnosti, održavali su i zborove u selima. U cijelini njihov rad bio je zadovoljavajući. U štabu II bataljona izvršili smo izmjenu komandanta. Za novog komandanta postavljen je drug Joka, bivši komandir I čete istog bataljona. Dotadašnjeg komandanta odredili smo za vršioca dužnosti obavještajnog oficira u štabu odreda. Naša informativna služba, a isto tako i obavještajna, počela se povoljno razvijati. Dakako to su bili počeci, naročito što se tiče obavještajne službe. Mi čemo produžiti njihovo organiziranje u odredu i na terenu. Od laskom nekih drugova, kojima je povjeren taj zadatak, taj će proces biti ponovno usporen. Obzirom na važnost jedne i druge službe, mi čemo najozbiljnije pristupiti rešenju. Organizirano je kopanje zemunica, spremilo se mnogo hrane i masti i u jednoj zemunici organizirali smo našu bolnicu. Stanje te bolnice bilo je bijedno i taj problem muči nas još uvijek, a vjerojatno će i dalje ostati otvoren. Ranjenike i boles-

ne šaljemo preko Bilogore za bolnicu u Slavoniju, a time su skopčane mnoge poteškoće, napose nesigurnost i stalno odvajanje ljudstva koje služi za pratnju.

Oprema naših partizana bila je na visini. Svi odjeveni u vojničke uniforme, sa novim cipelama, svaki sa čebetom, stvarali su dojam prave vojske. Vojničke spreme imali smo i u rezervi, kao i oružje (jednometke i trometke), spremljene u zemunici. Neosporno i takav naš postupak ne može se opravdati. Dok na jednoj strani partizani slabo odjeveni, narod bez oružja, dotele mi ovakve stvari zakopavamo po zemunicama. I to je dokaz naše uskoće i drugovi u štabu III operativne zone, punim su nam pravom ukazali na ovu štetnost ovakvih postupaka i goleme stete koje time činimo narodnoj borbi. Mi smo dođuše vjerovali, da čemo uspjeti mobilizirati, opremiti i naoružati nove borce, no stvarnost je pokazala, da smo mi imali uvijek više oružja nego što smo ga mogli iskoristiti, pa je time naša krivnja očita. Jedan dio opreme (stare cokule i stara odijela) davali smo putem narodu, što je dakako izazvalo lep dojam.

Naš rad u narodu kretao se u produženju osnivanja narodnih odbora, održavanja mitinga i pokušaja mobilizacije novih boraca. Taj rad ne mogu najtočnije prikazati, jer su naši bataljona djelovali rastavljeni, a izvještaj bataljona (komesara) nemam ovoga časa na raspoloženju. Održali smo miting u Ivancu, Dujoj Rijeci (Kalinik), Zdjelicama, Brzaja (hrvatska sela na Bilogori). U raspoloženju naroda na tom sektoru nije se primjetila neka značajnija promena od našeg prošlog izvještaja. Uspjeli smo mobilizirati svega oko desetak Hrvata, a od zarobljenih domobrana (domoradna služba) koji su pristupili u naše redove većina je bila Srba. O samom problemu mobilizacije osvrnuću se malo podrobnije kasnije. Kolonisti o kojima smo vam već pisali, pokušavali su svoju stoku i živo ili poklati ili odseliti u područja kontrolirana od ustaške vlade. Da bi to sprecili izdali smo jedan proglaš, kojeg vam u prepisu prilažemo. Rezultate od proglaša nismo mogli kontrolirati, jer smo napustili teren pod neprijateljskom ofanzivom.

II

Nakon dve uzastopne neuspjela pokušaja neprijateljskih bandi, da nas unište ili maknu sa našeg terena, neprijatelj je dosta brižljivo i konspirativno pripremio novu ofanzivu, koja je započela 29. XI o. g. Za nju mi smo saznali uveč 28. XI i odmah doneli odluku da se naš odred po batalj onima uputi sledećim pravcima: I bataljon sa komandantom i komesarom odreda u pravcu Zagreba, II bataljon sa zamjenikom komesara odreda i obavještajnim oficirom u pravcu Bilogore, III bataljon sa informativnim oficirom odreda i jednim članom varaždinskega OK u pravcu Ivancice. Takav zaključak doneli smo na osnovu jednog Vašeg dopisa (zamjenik komesara II operativne zone od 24. X 1942. godine).

Neprijateljska ofanziva promašila je dakako kao iobično, a mi smo se boreći povećali, zadobili novo oružje i novo iskustvo. Put našeg I bataljona, ispunjen različitim peripetijama, završio je sa punim uspjehom makar je neprijatelj uspio da nas razbijje u povratku u nekoliko grupa. Mi se ponosimo time, što smo Paveliću i cijeloj njegovoj bandi sjeli na šiju pod nosom Zagreba, na samom Sljemenu, mi se ponosimo time što smo desetak dana proveli u

srcu Zagorja boreći se kravoj sa njegovim hordama i tumačeci narodu liniju naše narodno-oslobodilačke borbe. Mi smo održali miting u Kolarcu i Mariji Bistrici, u Lazu, Šagudovcu, Svetom Mati. Na mitingima mi smo naročito ukazivali hrvatskom narodu na izdajničku ulogu vodstva bivše HSS i pozivali ga da stupi u redove narodne vojske i da se s oružjem brani od piščakaša i da si u sveopćoj narodnoj borbi izgradi ljepšu budućnost. Mi smo mu ukazivali da će sudbina hrvatskog naroda ovisiti od toga, u kojoj će mjeri hrvatski narod s oružjem u ruci biti i postavljati svoje zahteve za slobodu i pravdu. Mi smo mu ukazivali na opasnost od četnika, koji već danas žare i pale po hrvatskim selima u Dalmaciji, Bosni i drugdje. Kraj svega toga nama nije uspelo mobilizirati nijednog Hrvata cijelim našim putem, osim nekoliko Hrvata domobrana, koji su pristupili u naše redove. Na povratku mi smo prolazili kroz najsiromašnija rudarska sela (podnože Strahinjice, Ivancice) no i ovdje mi nismo uspjeli mobilizirati nikoga. Ima više razloga, koji su to uslovali. U prvom redu, hrvatski narod u ovim krajevima još nije doživio fašizam u njegovoј potpunosti. Doduše svи oni govore o nesmiljenoj piščacki koju ustase vrše nad njima. Svi nam oni pokazuju pocijepana odijela i cokule, tuže se na karte i gospodu, kukađu za svojim sinovima u domobranstvu, ali sve je to pre malo. Oni još uvek vjeruju, da im je glava sigurnija u pavelićevoj vojsci, gdje se nadaju da će se nekako izvući i odslužiti vježbu, i na svaki naš poziv izgovaraju se, ženama i djecom, bolestima, itd. Mi smo hvatali pojedine zgodne mladiće po selima i nagovarali ih da uđu u naše redove, ali bez

uspjeha. Jedna iznimka bio je neki siromašni zidar u Kolarevu, koji se poslije mitinga priključio našim jedinicama. Drugi razlog našem neuspehu možda leži i u tome, što smo mi u velikoj brzini prolazili kroz sela, često gonjeni neprijateljem, živeli pod teskim okolnostima, a svim time otežavali donošenje odluka i onih pojedinaca koji bi možda pod drugim okolnostima došli u naše redove.

Inače narod nas je lepo dočekivao. Nigdje nije iz se la pred nama bježao, častio nas i lijepo se ophodio prema drugovima. Iako nikad nismo bili po ovim selima oni su nas smatrali kao neke znance i to sve na bazi: »Ah vi ste siromaci kak i mi«. Jedino u selu Lazu narod je počeo plakati kod ulaska naših jedinica, no to se ubrzo smirilo. Za ilustraciju na rodnih simpatija za narodnu vojsku navodim sledeće: Kad nas je 8. XII gonila stoka sa tenkovima mi smo se povlačili pod neprijateljskom vatrom iz kuće na kuću iscrpljeni, gladni i žedni. Narod nas je dočekivao, iznoseći iz kuća kruha i vino i nudio nas u prolazu da se okrijepimo. Ovakova slika dosta je slobodnog teritorija, a doživjeti to u srcu Zagorja, gdje nikada nije stupila partizanska noga i više je nego što se moglo uopće očekivati.

Naš ulazak u Mariju Bistrici odjeknuo je na široko. Već nekoliko dana poslije našeg odlaska, pričale su se najčudnije stvari, kao npr. da nam je pop morao služiti misu, da nam je općinski načelnik morao svima očistiti cipele, itd. U stvari akcija u Mariji Bistrici predstavlja zaista veliki naš politički uspjeh. Kod ulaska u mjesto dočekale su nas opatice koje su s mirom promatrале likvidaciju pošte i općine iz-

Grupa učesnika oblasne konferencije NOO 1944.
u sredini Cvetašić.

javivši partizanima, da ih se one ne boje, jer znadu da im nećemo ništa učiniti. Miting koji je uvečer održan bio je prilično posjećen. Putem letka mi smo objavili naš ulazak u Mariju Bistrici i pozvali hrvatski narod na borbu protiv neprijatelja i krvnika hrvatskog naroda.

Naš boravak na Sljemu, pa makar bio i kratak, odjeknuće sigurno diljem cijele Hrvatske. Kad smo se pojavili nitko nije vjerovao da smo mi partizani, a zarobljeni domobrani i avijatičari smijali su se i pitali nas odakle smo došli na Sljeme. Jedna naša patrola bila je u dačkom domu na sveopće zaprepašćenje tamo prisutnih.

Naš put u cijelini znatno će pridonjeti zaoštrenju suprotnosti između ustaških bandita i tamnošnjeg naroda. On nam je ujedno i pokazao svu bijedu u kojoj živi naš narod u tim krajevima (u Mariji Bistrici, kod podjele brašna došlo je do nevidenih scena). Mi smo vidjeli uopće postoje svi preduslovi za širenje borbe i da i ovuda mogu krstariti naše jedinice, iako pod teškim uslovima. Ma kako izgledao vratoloman naš podhvat, mi ćemo ga ponoviti, pa makar pod svaku cijenu tim većma, što znamo, da su fašizmu odbrojani dani, da će on sutra biti slabiji nego što je danas.

Naši partizani pokazali su se na ovom putu kao dobri borci, a to napose vrijedi za naše drugarice, tek u drugom dijelu zahvatila ih prilična panika od tenkova i crne legije. Prilično iscrpljeni vratili smo u tri grupe između 10 i 12. XII na Kalnik i zatim povukli na odmor u Bilogoru vodeći još prije toga borbe u Ivancu i Pogancu na Kalniku.

Naš II bataljon koji je krenuo u pravcu Bilogore vršio je takođe akcije i politički djelovanje u selima kroz koja je prolazio. U dva navrata vršio je zakletvu partizana pred narodom. Taj bataljon imao je najviše mogućnosti da se iznutra uvrsti političkim radom. Među ostalim, oni su po četama proradili i problem izdajničke izbjegličke vlade u Londonu, na temelju dopisa komesarijata odreda. Taj dopis priča Vam takoder u prepisu.

Naš III bataljon, koji je krenuo prema Ivančici, izvršio je također svoj zadatok. Jedna četa tog bataljona, upućena je u pravcu Klancea i tu preko paratijskih veza oslobodila njemačkog zarobljeništva 5 sovjetskih oficira i sretno ih dopratila do Kalnika, a zatim smo ih sproveli u štab III operativne zone.¹ Taj događaj izazvao je silno odusevljenje u redovima naših boraca, a i putem idući kroz sela, narod je dolazio da vidi i da pozdravi sovjetsku braću. Neopisive su scene kako su starci koji su nekad bili u ruskom zarobljeništvu i onde naučili ruski, pozdravljali i grili »tovarišče«. Već unapred išao je glas, da s nama kreću Rusi, a jedan nam je seljak napričao »da ih je na svoje oči videi i da su veliki kak jegnjeni i da im se šinjeli po zemlji vlaču«. Naši su partizani ponosni što su baš oni izvršili taj zadatok, vjerojatno prvi u istoriji naše borbe i bili prvi, koji su došli u kontakt sa pripadnicima herojske Crvene Armije. Celim putem tko god nas je sretao, iskazivao je iskrenu ljubav prema tim ljudima i upravo tu smo mogli otkriti svu onu ljubav, toplinu, koju naš narod goji prema sovjetskim ljudima. Naoružali smo ih s karabinkama, a oni su izrazili želju da ostanu u našim redovima. Dakako, da im mi to nismo mogli uslušati, i zato smo ih uputili u štab III operativne zone. Dopis CK KPH potpisani od druga Slavka u kome nam javlja, da po tom zadatku poslјemo jednu četu primili smo naknadno. To jest mi smo tu četu uputili u tom pravcu na vlastitu ini-

cijativu, a ona je tek putem uspostavila vezu i primila dopis. Prema pričanju drugova »sovjeta«, tamo je ostalo još oko 35 njihovih drugova i mi ćemo s naše strane preko varazdinskog, odnosno krapinsko-krapinskog OK poduzeti sve da ih oslobođimo. Vjerujem, da ćete to isto učiniti i Vi.

III

Naše jedinice skupljale su se na Kalniku između 10. i 12. o. mj. Tu je i štab odreda primio poziv sekretara CK KPH da krene u štab III operativne zone na konferenciju.

Sastanak je održan u štabu III operativne zone u prisustvu komandanta i komesara zone, te sekretara CK KPH, bio je naš prvi sastanak sa odgovornim našim drugovima od postojanja našeg odreda. Drugovi su nas upoznali sa formiranjem novih brigada u koju ulazi naš I i II bataljon. Pored tih stvari diskutiralo se i o našem dosadašnjem radu koji je potred stvarnih uspjeha pokazao i niz nedostataka u radu našeg štaba. Ovom zgodom došla je do punog izražaja svu neharmoničnost štaba Kalničkog partizanskog odreda i time ujedno demantirala naše prijašnje ocjene o radu i odnosima unutar našeg štaba. Njegova osnovna karakteristika bila bi nesazivanjenost i nedovoljna partijska odgovornost.

Na sastanku je zaključeno, da ostatak snaga na Kalniku i dalje vodi borbu pod rukovodstvom štaba odreda tj. komandant i komesar vratilo se na Kalnik, dok su zamjenici drug Demonja i drug Mrki zadržani u štabu III operativne zone. Isto tako je zadržan naš obavještajni oficir drug cicā.

Prema tome pred nama ponovno stoji popunjavanje štaba odreda i produženje naše borbe na Kalniku s umanjenim snagama. Odлaskom dvaju bataljona iz našeg odreda naš odred je znatno oslabio. No, mi smo svjesni toga da je svaka nova brigada još jedan korak napred u konačnom uništenju okupatora i njegovih slуга, pa prema tome i naš položaj na Kalniku biće osnivanjem tih brigada samo učvršćen. Nove brigade razdružene još većma trulu paviličevu zgradu, a to će i nama omogućiti na Kalniku da ubrzo stvorimo nove bataljone i da dememo priloge za stvaranje novih brigada. Naš će posao iz početka biti težak, no mi ćemo svoju dužnost i dalje vrsiti kako treba, obogaćeni novim iskustvima i prožetim još većom vjerom u brzi slom fašističkih bandi. Vjerujemo, da ćete nam pružiti izdašnu pomoć i ponovno Vas molimo ako Vam je moguće posaljite kojeg člana Vašeg štaba u naš odred.

Ovaj izvještaj nije potpun i to zbog toga, jer mi manjkaju izvještaji komesara bataljona. Prvom zgodom je ču vam ponovno poslati izvještaj u kojem će prikazati kako smo otpočeli pod novim okolnostima. Prije našeg odlaska, mi ćemo se još detaljnije posavjetovati sa drugovima u štabu zone, jer vjerujemo da Vaš dolazak neće uslijediti tako brzo.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Komesar:
Josip Horvat s. r.

Komandant:
Štok s. r.

¹ Original se nalazi u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

Kalnički partizanski odred drugarskom Okružnom komitetu KPH Varaždin 10. 1. 1943.

ŠTAB
Kalničkog Part. Odreda
Dne, 10. januara 1943.

Drugarskom OK¹
VARAŽDIN

Od 20. XI 1942. do 16. XII 1942. izvršile su snage našeg odreda slijedeće akcije:

20. XI razoružane pogranične straže u Hrženoi i Strugi (na mađarskoj granici). Uhvaćeno je 15 karabina, 2 pištolja, 10 bombi i 700 metaka. Likvidiran jedan ustaški poručnik. Lakše ranjen naš jedan vodnik.

Iste noći uništena prazna kompozicija mješovitog vlaka na pruzi Križevci — Koprivnica.

23. XI zapaljene željezničke stanice Rasinje i Čukovec. Polomljene TT veze.

24. XI uništen teretni voz na pruzi Koprivnica — Križevci.

25. XI razoružana žandarmerijska straža u Malom Bukovcu. Ubijena 2 ustaša i 2 legionara, koji su se vratili s istočnog bojišta. Uhvaćeno 16 karabina, 20 bombi, 800 metaka, mnogo vojničke spreme i 4 debele svinje. Iste noći razoružana je domobraska posada u Velikom Bukovcu i časna radna služba u dvoru grofa Draškovića. Uhvaćeno 35 karabina, 2 šmajsera, 3 pištolja i 6 kola vojničke opreme.

27. XI razoružana žandarmerijska stanica u Sv. Petru Orehovcu. Plijen: 7 karabina, 2 000 metaka, 12 bombi i mnogo vojničke spreme.

Zapaljena općinska i poštanska arhiva u istom mjestu.

29. XI sukob jedne naše čete s ustašama u Vojakovačkom Osječku: 2 ustaša mrtva i jedan domobran. Mi nijesmo imali žrtava ali ni plijena. To je bio početak ofanzive na Kalnik.

1. XII uništena 4 automobila na cesti Zagreb-Varaždin.

2. XII razoružana žandarmerijska postaja u Mariji Bistrici. Uhvaćeno 12 karabina, 3 000 metaka i 30 bombi. Zapaljena općinska i poštanska arhiva, podjeljene narodu živežne namirnice iz općinskog magazina. Svučeno 60 Srba domobrana: 20 ih je ostalo u našim redovima i naoružali smo ih žandarskim karabinama.

Iste noći uništen je rudnik Zajezda i minirana sva mašinska postrojenja i električna centrala. Nanešena šteta od više milijuna kuna.

3. XII uništeni vojnički kamion u Lazu. Uhvaćen jedan poručnik, jedan vodnik i 2 domobrana koji su svučeni i pušteni. Plijen: 2 karabina i jedan šmajser.

U noći od 3. na 4. XII uništen rudnik Globočec.

Na bilogori II bataljon uništo je rudnik kod Sandrovca. Razoren jedan lokomobil i jedna lokomotiva.

5. XII o. g. jedna četa III bataljona prošla njemačku granicu kod Klanjca i izbavila iz njem. zarobljeništva 5 sovjetskih oficira.

¹ Original se nalazi u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

I bataljon sukobio se sa crnom legijom na obroncima Zagrebačke gore. Žrtava nijesmo imali. Neprijatelj je imao 2 mrtva. Uveće toga dana uhvatili 5 karabina i svakli 2 avijatičara dočasnika u Rauhovoj lugarnici na Sljemenu. Tu se je javilo u odred i 20 Srba domobrana, koji su radili u šumi nedaleko Rauhove lugarnice.

II bataljon razoružao pograničnu stražu na mađarskoj granici. Uhvaćeno 20 karabina i jedan šmajser.

6. XII 1942. uništeno iz zasjede 8 — 10 ustaša koji su se kamionima koncentrirali u Velikom Trgovištu. Oko 12 sati toga dana napadalo je od 600 do 800 usataških bandita naš prvi bataljon na položajima između Kluča i Velikog Trgovišta. Neprijatelj je imao mnogo žrtava. Naši gubici: 1 mrtav, 2 ranjena, 15 novih drugova bivših domobrana Srba predalo se neprijatelju s oružjem.

Snage II bataljona spalile su zelj. stanicu u Velikom Trojstvu; uništili magazine, jedan vlak, dvije lokomotive. Uhvaćeno 200 kg šećera, 10 vreća soli i jedan vagon bijelog brašna. Uhvaćeno 6 karabina, ubijena 3 ustaška bandita.

7. XII 1942 napao je neprijatelj naš I bataljon kod Klanjca. Uskoro mu je došlo 6 tenkova u pomoć i napale su s boka našu kolonu, presekli je na tri dijela i gonili je po brežuljcima vatrom i pokretom. Žrtava smo imali 1 mrtav, jedan ranjen i jedna drugarica živa uhvaćena.

Na bilogori drugi bataljon očistio je nekoliko sela od ustaša. Ubijeno 10 ustaških bandita.

8. XII u noći naišao naš prvi bataljon na zasjedu kod rudnika Golubovac. Žrtava nijesmo imali. Uhvatili smo jedan puškomitrailjer. Na bednjanskom mostu razoruzali domobransku stražu i uhvatili 15 karabina. Spaljena općinska arhiva u Petrovskom. Razoružana posada na željezničkoj stanci Lepavina. Uhvaćeno 45 karabina i 3 000 metaka.

10. XII — I bataljon se vratio na Kalnik, te u selu Ivancu razoružao žandarmerijsku ophodnju. Uhvaćen jedan puškomitrailjer i 16 karabina.

12. XII — I i III bataljon u Ivancu na Kalniku napadnut je od jedne pokretne ustaške bojne. Uhvaćen jedan bandit i likvidiran. Naš jedan drug poginuo, a jedan ranjen.

15. XII razoružana posada na tunelu u Velikom Trojstvu, na pruzi Bjelovar-Durđevac. Plijen 37 karabina, 3 000 metaka, mnogo vojničke spreme. Žrtava nijesmo imali.

U razdoblju od 16. XII 1942. do 9. I 1943. izvršene su slijedeće akcije:

21. XII izvršena akcija na rudnik Lepavine. Zarobljeno 36 domobrana i jedan oficir. Dobiveno 34 manjihera, 3 000 metaka za iste, 25 gunjeva, 35 odijela i 35 pari cipela. Zgrada u kojoj su se nalazili domobrani je zapaljena.

24. XII uhapšena dva bandita ustaše i likvidirani.

26. XII zasjeda kod Radeljava sela. Zarobljeno 9 domobrana, 8 pušaka tipa mauzer i 800 metaka.

27. XII uhapšena 2 bandita ustaše i likvidirani. Zarobljena 3 pištolja i 18 metaka za iste (ustaši su braća Raiča-Atentatora). Tom prilikom jedan drug ranjen.

28. XII rušenje telefonskih stupova na pruzi i cesti Ludbreg — Koprivnica.

30. XII akcija na pruzi a ujedno i prelaz preko pruge Koprivnica — Križevci koju je blokirala njemačka vojska. Akcija i prelaz nije uspio. Tom prilikom imali smo 7 mrtvih i 10 ranjenih, a izgubljena 3 ka-

rabina. Gubici neprijatelja nijesu nam točno pozнати, ali po pričanju seljaka iz obližnjih sela, navodno da je pao jedan njemački oficir i nekoliko vojnika.

3. I 1943. akcija na oružnike u Kapeli, koji su bili razmješteni na spavanje po kućama. Zarobljena 2 žandara i dva domobrana, 4 puške tipa mauler i 350 metaka, 1 pištolj sa 8 metaka. Pao je drug kurir bataljona kada je trebao da uhvati vezu sa napadačkom grupom.

5. I akcija na tunel Paunovac; zarobljeno 9 domobrana, 13 francuskih trometaka, 350 metaka za iste, 5 defanzivnih bombi i jedan pištolj štajer sa 4 metka.

Od 8. na 9. i rušenje pruge i telefonskih stupova na pruzi između postaja Vukosavljevica — Pitomača. Porušeno je 20 telefonskih stupova. U Trešnjevici rekvirirano 325 l državnog vina od jednog koloniste. Prilikom zadnjeg izvještaja izostavljene su zabune neke akcije i to:

30. XI 1942. akcija na poštu i općinu Hum. Spaljena sva arhiva i zaplijenjeno 25 000 kuna.

10. XII 1942. akcija na rudnik Mirnu u Glogovcu. Uništena sva postrojenja, zarobljeno 50 domobrana, od kojih je 20 ostalo u partizanskom odredu (Srbija).

Smrt Fašizmu — Sloboda Narodu!

Komesar u. z.

Komandant:
Štok s. r.

Naredba br. 27 štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske od 4. 9. 1943.

N A R E D B A Br. 27

Štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske od
4. IX 1943.

I.

1. Od Kalničkog udarnog bataljona »Matija Gubec«, Moslavackog udarnog bataljona i 1 bataljona Kalničkog odreda formira se II narodno-oslobodilačka brigada II operativne zone narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske.

2. Za komandanta brigade postavlja se drug Štok Izidor, dosadašnji komandant Kalničkog narodno-oslobodilačkog partizanskog odreda.

3. Za političkog komesara II brigade postavlja se drug Robi Ivan, dosadašnji politički komesar bataljona Kalničkog narodno-oslobodilačkog partizanskog odreda.

4. Za zamjenika komandanta II brigade postavlja se drug Manojlović Miloš, dosadašnji operativni oficir Moslavackog narodno-oslobodilačkog partizanskog odreda.

5. Za zamjenika političkog komesara II brigade postavlja se drug Ladesić Nikola, dosadašnji zamjenik političkog komesara Kalničkog udarnog bataljona »Matija Gubec«.

6. Za referenta saniteta II brigade postavlja se drug Lasta Fedor, referent saniteta Moslavackog udarnog bataljona.

7. Za oficira pri štabu II brigade, s tim da vrši dužnost načelnika štaba, postavlja se drug Petrovic Ilija. Isti drug nositi će oznaku komandanta bataljona.

8. Raspored bataljona u II brigadi bit će ovakav: Udarni bataljon »Matija Gubec« I bataljon, Moslavacki udarni bataljon II, a I bataljon Kalničkog odreda III bataljon brigade.

9. Za komandanta II bataljona postavlja se drug Korač Miloš, dosadašnji komandant Kalničkog bataljona. Za političkog komesara II bataljona postavlja se drug Dadasović Branko, politički komesar čete Moslavackog bataljona. Za zamjenika komandanta II bataljona postavlja se drug Đuričić Valent, dosadašnji zamjenik komandanta I bataljona Moslavackog partizanskog odreda. Za zamjenika političkog komesara II brigade postavlja se drug Micić Milivoj, dosadašnji zamjenik političkog komesara II bataljona Moslavackog partizanskog odreda.

10. Za zamjenika političkog komesara I bataljona postavlja se drug Kuhar Rudolf, dosadašnji komesar čete istog bataljona.

II.

1. Za komandanta Kalničkog narodno-oslobodilačkog partizanskog odreda postavlja se drug Štefkučić, dosadašnji zamjenik komandanta istog odreda.

2. Za politikomesara KNOO odreda postavlja se drug Muheku Andrija. Isti drug nositi će oznaku pol. komesara bataljona. Definitivna naredba o formiranju brigade i imenovanju štaba brigade uslijedit će od Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske, pa se ova naredba ima smatrati privremenom. Ova naredba stupa na snagu odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politikomesar:
Marko Belinić s. r.

Komandant:
Vlado Matetić s. r.

Naredba br. 34 štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske od 8. 10. 1943.

N A R E D B A Br. 34

Štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske
od 8. X 1943.

I

Dana, 20. rujna o. g. uništenjem razbojničkih band gestapovaca u Varaždinskim Toplicama izvođavana je velika pobjeda naše vojske u Hrvatskom Zagorju. Jedinice su naše NO brigade »Brace Radić« i XVII NO udarne brigade Hrvatske uništile 162 gestapovaca. Ove su bande predstavljale za narod Varaždina i okoline strah i trepet.

U ovoj su borbi razbojničke gestapovske bande imale preko 30 mrtvih, a naši su bорci zarobili 101 gestapovac i 63 konjanika — domobrana. Poginuo je tom prilikom i Nijemac, poručnik — zapovjednik posade u Varaždinskim Toplicama.

Plijen iznosi 5 teških mitraljeza, 150 pušaka, 6 puškomitraljeza, 2 laka bacaca mina, 25 000 metaka, 1 automobil, 1 motocikl i mnogo druge ratne spreme.

Vojni sud naših jedinica osudio je na smrt streljajem 88 gestapovaca za odmazdu što su razbojničke bande ustaša i gestapovaca zaklale 21. rujna o.g. u našoj bolnici na Kalniku 13 naših ranjenih boraca i što su zapalile selo Dugu Rijeku i Malu Rasinjaču.

II

Dana, 3. listopada o.g. jedinice su naše XVII NO udarne brigade Hrvatske i brigade »Braće Radić« osloboidle grad Ludbreg. Oslobođenjem Ludbrega i uništenjem gestapovskih bandi koje su predstavljale strahu za narod u Podravini izvođavana je jedna od najvećih pobjeda naše junacke vojske u Hrvatskoj. Oslobođena je Podravina od Varaždina do Koprivnice.

U ovaj borbi neprijatelj je imao preko 100 mrtvih i ranjenih razbojnika. Nasi su borci zarobili preko 400 domobrana, ustaša i gestapovaca. Da se udovolji želji i naroda Vojni sud naših jedinica za patnje i stradanje našeg naroda, za smrt naših boraca osudio je na smrt streljanjem gestapovce i ustaše, a domobrane je pustio njihovim kućama.

Pljen iznosi: 7 teških mitraljeza, 14 puškomitrailjeza, 1 teski bacac, 2 laka bacaca, 630 pušaka, 500 kg eksploziva, 150 000 metaka, 80 mina, 2 radio-stanice i mnogo druge ratne spreme.

Ovi su udarci gestapovskim i ustaškim bandama dosta junačka osveta naših junačkih boraca za patnje naroda — za smrt naših boraca.

III

Za hrabro držanje i aktivnost te upornost kod Varaždinskih Toplica i Ludbrega po hvaleženjuem o sve borce, sve rukovodioce i kompletan štab brigade »Braće Radić«.

Posebice poхvaljujemo za junačku borbu i smjelo jurišanje sve borce, komandire, političke komesare, vodnike, desetare i delegate II bataljona brigade »Braće Radić« zajedno sa njihovim štabom koji je sa svim svojim borcima smjelo uništavao neprijatelja u Varaždinskim Toplicama i na osiguranju prema Varaždinu.

Za hrabro držanje i smjelo rukovodenje poхvaljujemo političkog komesara druga Branka Dada sovića i druga Kocijana, zamjenika komandanta II bataljona brigade »Braće Radić«.

Za uporna borbu i junaštvo prilikom oslobođenja Ludbrega po hvaleženjuem sve borce i rukovodioce XVII NO udarne brigade Hrvatske.

Za naročitu hrabrost prilikom oslobođenja Ludbrega posebice poхvaljujemo sve borce, rukovodioce i štab II bataljona XVII NO udarne brigade Hrvatske.

IV

Ovim su pobnjadama naše jedinice opet pokazale, da nema neprijatelja, kojeg ne bi mogle tući, da nema zaprijeke, koje bi mogle sprijeciti nastavljanje borbe naših naroda do konačnog oslobođenja od fašističkog jarma.

Ovi naši borci u ognju i krvu izgrađuju vojsku naših naroda, vojsku koja u našoj historiji čini nevidena djela, vojsku koju će uvijek pratiti ljubav i zahvalnost naroda, a buduća će ju generacija s ponosom spominjati.

Junačko držanje naših boraca daje garancije, da će naše jedinice, poči dalje započetim putem, putem daljnje slave i pobjede.

V

Slava svim palim borcima NO brigade »Braće Radić« i XVII NO udarne brigade Hrvatske.

VI

Ovu naredbu pročitati pred strojem.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar:
Marko Belinić v. r.

Komandant:
Vlada Matetić v. r.

Dostavljeni na znanje:

Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske,
Štabu II korpusa NOV Hrvatske,
Štabu X divizije NOV Hrvatske,

Na znanje i postupak:

Štabu brigade »Braće Radić«,
Štabu XVII NO udarne brigade Hrvatske,
Štabu XIII proleterske NO udarne brigade »Rade Končar«,
Štabu II brigade II oper. zone NOV i POH,
Štabu Kalničkog p. odreda,
Štabu Turopoljsko — Posavskog p. odreda,
Štabu Moslavackog p. odreda,
Štabu Žumberačko-pokupskega p. odreda,
Štabu Bjelovarskog p. odreda,
Štabu Zagrebačkog p. odreda,
Komandi Kalničkog područja,
Komandi Moslavackog područja,
Komandi mjesta Ludbreg.

Da je prepis vjeran originalu ovjerava:
Šef kancelarije:
(Potpis nečitljiv)

Okrugli pečat:
ŠTAB II. OPERATIVNE ZONE
NAR. O.PA. ODREDA
HRVATSKE
ŠTAB X. DIVIZIJE
NAROD. OSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE

BR. 172
Dne, 10. X 1943.

Pročitano pred strojem drugovima
pri štabu divizije. To u akta.
Sf — Sn!
Načelnik štaba:
Bogdanović Geco v. r.

Naredba br. 35 Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske
od 31. 10. 1943.

N A R E D B A Br. 35
Glavnog štaba narodno-oslobodilačke vojske
i partizanskih odreda Hrvatske od 31. X 1943.

NO BRIGADA »BRAĆE RADIĆA«
PROGLAŠENA JE UDARNOM.

INO brigada »Braće Radića« od svog formiranja do danas u svim borbama za oslobođenje Hrv. Zagorja naročito se istakla svojom borbenošću i požrtvovnošću zato je

PROGLAŠUJEMO

NARODNO-OSL&30DILAČKOM UDARNOM BRI-GADOM »BRAĆE RADIĆA«, uvjereni, da se borci, komandiri, komandanti i politički komesari ovo časno zvanje svoje Brigade sa ponosom nositi iz borbe u borbu i još zeseće tući okupatora i izdajnike do konačnog oslobođenja naše domovine.

Naredbu pročitati pred strojem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:

V. Bakarić s. r.

Komandant general-major:
Gošnjak s. r.

Dostavljeno na znanje:

Vrhovnom Štabu NOV i POJ.

Na izvršenje:

Štabu IV, VI i VIII korpusa NOVJ,
Štabu XIII divizije NOVH,
Štabu II operativne zone,
Štabu XIII proleterske brigade »Rade Končar«,
Komandi I i II ličkog područja.
Komandi Banjiskog i Kordunskog područja,
Komandi Primorskog i Goranskog područja,
Štabu I pomorskih obalskih sektora NO mornarice,
Štabu Auto i Tenkovskog bataljona,
Glavnog intendanturi NOV i POH,
Glavnog sanitetu NOV i POH,
Inžinjerskom i Tehničkom otsjeku GŠ NOV i POH,
Polit-obavještajnom i Vojno-sudskom otsjeku GŠ NOV i POH,
Otsjeku za vojne vlasti u pozadini.

IZVJEŠTAJ ŠTABA II OPERATIVNE ZONE OD
1. PROSINCA 1943. GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV
I PO HRVATSKE O BORBAMA I STANJU PODRE-
ĐENIH JEDINICA U MOSLAVINI I HRVATSKOM
ZAGORJU¹

Op. 860/43
1. prosinca

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Nakon likvidacije Koprivnice jedinice XXVIII di-
vizije, udarne brigade »Braća Radić«, II brigade

¹ Kopija originala, napisana strojem, latinicom, u arhivi
Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 10/7. k.
1472 A.

II oper. zone, Kalnički NOP odred i Bjelovarski nastavili su sa uništenjem komunikacija koje vode iz pravca Bjelovar, Križevci, Varaždin, madarska granica prema Koprivnici i ujedno osiguravale evakuaciju plijena iz Koprivnice.

21. XI otpočeo je pokret XXVIII divizije i II bri-
gade II operativne zone u Moslavini sa ciljem na-
pada na uporište Čazmu. Udarne brigade »Braća
Radić« prebačena je sa položaja kod Ludbrega pre-
ma Križevcima, dok je iste položaje zauzeo Kalnič-
ki p. odred s jednim bataljonom kao predstraža na
Varaždin bregu.

Na sektoru Kalnika neprijatelj nije u međuvremenu
pokušao prodirati prema Koprivnici nego je jedini
iz Križevaca vršio dnevne patrole jačim snagama
(prema) okolnim selima. Naše jedinice stalno posta-
vljuju zasjede prema Varaždinu i Križevcima, ali
nije došlo do borbe sa neprijateljem.

Zagorska p. odred vodio je manje borbe sa nepri-
jateljem, koji je kretao iz Zlatara i Lepoglave i Va-
raždina.

Na pojačanu aktivnost Zagorskog odreda nepri-
jatelj je doveo pojačanje u Lepoglavlju, Krapinu i Kra-
pinske Toplice i ponovo zaposjeo Zlatar².
Zagrebački odred morao je ovih dana napustiti svoj
sektor, jer je neprijatelj koncentrisao svoje snage
na tom sektoru sa ciljem čišćenja. Odred se povukao
u Dubravu.

Na sektoru koji obuhvaća naša zona, od likvidacije
Koprivnice, neprijatelj nije vodio ofenzivne likvida-
cije, niti je koncentrirao snage i time vršio pripre-
me za ofenzivu. Neprijatelj je doveo manja poja-
čanja u Križevce i Varaždin, koncentrirao (snage)
od 3000 Čerkeza³ na sektoru Dugo Selo — Vrbovec
— Lupoglavlje vjerojatno sa namjerom jačeg osigura-
nja pruge Zagreb — Banova Jaruga i Zagreb —
Križevci, koje su stalno ugrožene od naših jedinica.
Prema podacima informativne službe neprijatelj
iz Zagreba šalje neke svoje jedinice u Šestine, Gra-
čane i druga okolna sela pred opasnošću od bom-
bardiranja. O ofanzivi koja bi trebala otpočeti počet-
kom decembra na našu slobodnu teritoriju ne moze-
mo ništa konkretnog dozнати, a sudeći po snagama
s kojima neprijatelj raspolaže na ovom sektoru, sa
ofanzivom ne može se početi. Neprijatelj lansira
vijesti o ofanzivi, želeći nas time obmanuti. Stavili
smo u zadatak našim informativnim oficirima da
obrave svu pažnju na pokret neprijatelja iz Varaž-
dina, Križevaca, Zlatara, njemačke i ma-
derske granice i prate da li će vršiti koncentracije,
dok će jedinice na sektoru Kalnika i Zagorja dnev-
nim patrolama izviđačkih jedinica pratiti pokrete
neprijatelja iz uporišta koja bi trebala da budu
baza za ofanzivu.

Za protekli period od zauzimanja Koprivnice do
kraja mjeseca studenog, u našim se jedinicama po-
red akcija radilo na vojnoteorijskom uzdizanju ka-
drova; organizovani su vojni kursevi za desetare i
vodnike u brigadama i Zagorskom odredu i razrađe-
na su sva uputstva, koja smo dobili od Glavnog
štaba zajedno sa komandnim kadrom.

Za usavršavanje i oposobljavanje desetara i vodni-
ka organizovali smo podoficirsku školu, koja će ot-
početi sa kursevima 10. XII 43.

² U Zlatar su ušli ustaške snage.

³ Riječ je o prvoj kozačkoj konjičkoj diviziji koja je vr-
šila pokret za Baniju gdje je i dislocirana, a ciji su dijelovi
već 24. i 25. studenog 1943. prolazili kroz Kutinu.

AKCije

Zagrebački odred: III bataljon 26/27. izvršio je napad na želj. stanicu Vrbovec u kojoj se nalazio 130 domobrana. Napad nije u potpunosti izведен, jer je u toku noći stiglo Njemaca za pojaćanje za koje se nije znalo. Zarobljen je 41 domobran, zaplijenjeno je 50 pušaka, 2000 metaka i oko 100 bombi. Naši gubici: 1 mrtav i 5 lakašće ranjenih, dok gubici neprijatelja nisu poznati, ali se pouzdano zna da je i on imao gubitke.

Aktivnost tog odreda nije zadovoljavajuća, iz razloga što neprijatelj na tom sektoru pojaćava garnizonu, a sam odred koji je sastavljen uglavnom od boraca i rukovodioca koji nisu prošli kroz značajnije borbe ne predstavlja onu operativnu snagu koja bi po svom brojnom stanju mogla uspješno dejstvovati na neprijatelja iz zasjeda i na uništavanju njegovih komunikacija na tom sektoru. Po dolasku u Moslavinu, komandant⁴ i politkomesar⁵ ovog štaba izvršili su neke promjene i popunu komandnog kadra u odredu.

Udarna brigada »Braća Radić«: nije imala borbi. Uglavnom se sav rad svodio na organizaciju vojno-političkih kurseva sa komandnim kadrom i držana je jedna vojna konferencija sa komandnim kadrom četa i bataljona brigade na kojoj je prisustvovao i načelnik ovog štaba. Kursevi su organizovani i brigada u vojnopoličkom pogledu sada predstavlja našu najbolju jedinicu. Stab brigade je dobar ali nepotpun jer im manjka načelnik štaba. Dosadašnji v.d. načelnik štaba, koji nije zadovoljio, jer je suviše kancelarizirao povučen je i predviđen za nastavnika podoficirske škole jer posjeduje solidno vojničko znanje pošto je bio kapetan u jugoslavenskoj vojsci i mislimo da će na toj dužnosti moći najviše koristiti.

Kalnički NOP odred: Poslije izmjene štaba počeo se sredavati, ali još nije sreden. U odredu su organizovana 3 bataljona. Od Medimurske i Varaždinske čete formiran je Varaždinski bataljon. Taj bataljon po svome elementu ima najbolje perspektive. 23. i 24. XI vodio je uspješne borbe sa manjim snagama ustaša koji su krenuli iz Varaždina prema Varaždinskim Toplicama. Tom prilikom neprijatelj je imao preko 20 izbačenih iz stroja, od kojih 7 mrtvih. Među mrtvima nalazi se poznati ustaški agent iz Varaždina Medvedec, dok je najveći krvnik i razbojnik, agent Dubić, sa tri metka smrtno ranjen. U odredu se drže savjetovanja sa komandnim kadrom i radi na organizaciji desetarskih i vodničkih kurseva. Odred stalno postavlja zasjede uz Varaždin i na cesti Varaždin — Zagreb, ali pri tom nema mnogo uspjeha, jer neprijatelj samo povremeno izlazi prema našem teritoriju, a komunicira sa Zagrebom, preko teritorija koji kontrolira Zagorski p. odred. Zagorski NOP odred: Potpuno je vojnički oformljen u tri bataljona. Odred ima preko 500 boraca i to većim dijelom dobrovoljaca. Odred je sada sreden. U stab poslan je zamjenik komandanta. Borbenost boraca je na dosta velikoj visini. Disciplina je slaba, jer su to mahom borci koji nisu služili vojsku i politički nesvesni. 16. XI pokušale su ustaše u jačini od oko 100 vojnika sa 8 tanketa razbiti I bataljon koji se nalazio u selu Sambolicu (sek. Ptuj 1 : 100 000). Manevrom i kontranapadom bataljona neprijatelj je natjeran u bijeg u pravcu Gornje Batine. Neprijatelj je imao gubitaka, ali je nepoznat

⁴ Vlado Matetić
⁵ Marko Belinić

broj, jer je vršio evakuaciju pod zaštitom tenkova. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

19/20. XI 1 četa III bataljona izvršila je uspješan napad na žandarmerijsku stanicu u Vinici. Napad je sjajno izведен i borci su na juriš upali u zgradu i nisu dali neprijatelju vremena da otvoriti vatru. Zarobljeno je 12 žandara, a zaplijenjeno 11 pušaka, 1 parabela, 1 500 kom. municije, 2 defenzivne i 3 ofenzivne bombe.

21. XI izvršile su ustaše napad na položaje III bataljona kod Prigorca. Neprijatelj je tačno znao položaje bataljona i izvršio napad sa tiri jake kolone. Zahvaljujući magli i slaboj budnosti bataljona neprijatelj je postigao iznenadjenje. U toj borbi izgubljen je teski mitraljez i nestalo 14 boraca, koji se nisu vratili, ali nije utvrđeno da su poginuli i zarobljeni. Štabu odreda uputili smo pismo da pojaća saradnju sa Slovencima i zajednički s njima vrše akcije duž rijeke Sutle. Slovenskom kozjanskom odredu, koji je slab, poslali smo 13 drugova Slovaca sposobnih za rukovodiće i 2 puškomitraljeza. Bjelovarski NOP odred: uglavnom sprovodi mobilizaciju i vrši akcije diverzognog karaktera, jer na njegovom sektoru nema manjih uporista. Taj odred ima brojno stanje oko 700 boraca.

Moslavački odred: Uglavnom je sprovodio mobilizaciju i danas ima 4 bataljona, i pratio je transport sa hranom za Baniju odkud je 18. XI dopremio slijedeće oružje: 814 pušaka, 24 puškomitraljeza, 23 teska mitraljeza »breda«, 2 protutenkovska topa 47 m/m, 50 000 metaka za puške, 20 000 za mitraljeze i 300 granata za top.

U Moslavini je krenuo komandant i politkomesar ovog štaba sa XXVIII. divizijom i Moslavackom brigadom u rukovode sa akcijom na Čazmu, a potom će pristupiti formiranju brigade od Moslavackog, Zagrebačkog i Bjelovarskog odreda. Poslije formiranja nove brigade, uputit ćeemo udarnu brigadu »Braća Radić« u Zagorje⁶, dok ćeemo sa ostalim jedinicama i dalje ugrožavati neprijateljske komunikacije i izvršavati dobivene zadatke od Glavnog štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
(službeno otsutan)

Za komandanta-pukovnika
načelnik štaba-major

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAGORSKOG NOP OREDA OD 3. PROSINCA 1943. GOD. ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE O STANJU U HRVA- TSKOM ZAGORJU I BORBI NA CERJU⁷

ŠTAB
ZAGORSKOG NARODNO-OSLOBODILAČKOG
PARTIZANSKOG ODREDA HRVATSKE
3. 12. 1943.

ŠTABU II OPER. ZONE NOV I PO HRVATSKE

Šaljemo dva ranjena i 1 bolesnog druga za bolnicu.
Naš drugi bataljon nalazi se dolje uz slovensku gra-

⁶ Udarna brigada »Braća Radić« u vremenu od 23. studenog do 28. prosinca dejstvovala je na pravcu Križevci-Koprivnica i prema Goli i Ždali.

⁷ Original, pisani strojem, latincicom, u arhivi Vojno-istorijskog instituta u Beogradu pod reg. brojem 31/7, k. 1472 A.

nicu. Veze na čitavom terenu su potpunoma prekinute (radi jakе reakcije neprijatelja), pa tako nemamo nikakove veze i vijesti od našeg II bataljona. Naš I bataljon koji je krenuo, kako smo Vas već javili, na izvršenje sa Slovencima od Vas postavljenih zadataka² na svom putu napao je bandu u selu Cerje, općina Durmanec, te je tom prilikom što ubio što teže ranio 40 ustaša, među njima i jednog ustaškog pukovnika, a 80 ih je nestalo za koje je banda dala proglašenje da ih imadu potražiti ili u protivnom slučaju da će popaliti sela. Akcija nije potpuno uspjela, jer smo prije akcije dobili krive podatke o bandi. Mi smo dobili podatke i to da se u selu u jednoj kući nalazi 40—60 ustaša, a kad tamo nalazila se čitava PTZ bojna od koje je jedan dio bio na položajima po svim okolnim kotama, a drugi dio nalazio se u selu na spavanju. Izvršili su juris na selo baš u onom momentu kada se banda postrojavala, tako da je ove, koji su se nalazili u selu, zahvatila na okupu. Borba je trajala nekoliko sati, naši su se borci herojski držali i na tjerali i rasprišili čitavu bojnu, ali pod pritiskom topovske vatre, teških strojnica i teških bacača povukli su se na Strahinjčicu — Sv. Jakob.

Banda je osiguravala put Paveliću, koji je bio u Lepoglavi, tako da je uzduž čitave ceste od Zaboka preko Krapine, Jesenja i Lepoglava bilo svrstano nekoliko bojna sa oko 25 tenkova i sa topovima. U Jesenju su imali 3 topa, a na svim okolnim kotama teške strojnica i teške bacače. Mi smo imali 2 mrtva i 3 lakiše ranjena druga, od kojih dvojicu šaljemo u bolnicu.

Premda dobivenim podacima iz Zagreba banda sprema na svaki način čišćenje Hrv. Zagorja i to sa 1600 ustaša³.

Mi smo naš štab preselili malo dublje prema Krapini, a čekamo onu četu koja je išla na Kalnik po puške da se vrati⁴. Ne znamo što tako dugo radi. Trebala se vratiti još pre dva dana, a još je nema. Naš treći bataljon nalazi se kod Labora i patrolira okolicom Zlatara. Tako smo prema od Vas dobivenim direktivama razdjelili naše bataljone da nas ne mogu zaokružiti.

Banda je po svim selima kojima je prošla vršila pljačku i palež, tako su zapalili čitavo selo Cerje, pokupili su civilne iz više sela, odveli prema Strahinjčicu i poubijali, a po selima klali su zene i djecu. Točne podatke nemamo i čim ih prikupimo poslat ćemo Vam ih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Vidiček⁵ s. r.

Z. komandanta:

S*. Ivezović s. r.

² Prvi bataljon je na tom zadatku dejstvovao sa slovenačkim NOP jedinicama.

³ Neprijatelj je pojačavao svoje garnizone, vršio manje ispadne, ali nije preuzeo u tom periodu ofenzivu čišćenja Hrv. Zagorja od naših snaga.

⁴ Oružje koje je štab II operativne zone stavio na raspolaženje Zagorskog NOP odreda.

⁵ Josip

⁶ Stjepan

NAREĐENJE ŠTABA II OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE OD 9. PROSINCA 1943. GOD.
ŠTABU KALNIČKOG NOP ODREDA ZA SADEJSTVO ZAGORSKOM NOP ODREDU U RAZBIJANJU NEPRIJATELJSKE OFENZIVE U ZAGORJU¹

NAČELNIK ŠTABA
II OPERATIVNE ZONE
NOV I PO HRVATSKE

dne, 9. XII 1943. u 4 sata

ŠTABU KALNIČKOG ODREDA

Ustaše i Nijemci otpočeli su ofenzivom² na Zagorski odred. Neprijatelj raspolaže sa nekoliko manjih tenkova. Zagorski odred na ofanzivu neprijatelja odgovorio je uspješnim akcijama zadajući mu jakе udarce i protudarce. Početkom ovog mjeseca II bataljon Zagorskog odreda razoružao je kod Lupin jaka prema Rogatecu 80 Nijemaca, finanaca i žandara. I bataljon napao je i razbio bojnu Tjelesnog paveličevog zdruga koja je osiguravala cestu Krapina — Lepoglava za vrijeme prolaza razbojnika Pavelića u Lepoglavu gdje se ovih dana nalazio. Smionim napadom I bataljona ustašama su zadani žestoki udarci i naneseni gubici od 60 mrtvih, među kojima se nalazi i jedan pukovnik. Naši gubici iznose: 2 mrtva i 3 lakiše ranjena.

Vaš odred svojom aktivnošću oko Varaždina treba omogućiti Zagorskom odredu brže razbijanje te ofanzive. U tu svrhu odmah ćete uputiti jedan bataljon koji će se zadržavati na sektoru Ivanec — Varaždin, ugrožavati cestu i prugu Varaždin — Lepoglava³, i time onemogućavati neprijatelju slanje pojačanja prema Krapini. Bataljon treba biti pokretan, a ne zadržavati se na jednom mjestu. Sa sobom neka ponese samo laka oružja, a teška neka ostavi, jedan bataljon i dalje zadržavati na Varaždin bregu i njegovu aktivnost usmjeriti samo na prugu i cestu Zagreb — Varaždin, dok ćete jedan bataljon ostaviti u Ludbregu i Ludbreškom Vinogradu. Bataljonu pridodati teške mitraljeze.

Vaš štab, da bi mogao jedinstvenije rukovoditi, preseliće se u Varaždinske Toplice. Jedan član štaba treba da krene sa bataljonom u Zagorje, a jedan da ostane u Ludbregu.

Upozorite svoje jedinice da medusobno održavaju vezu i da Vas o svemu pravovremeno obavještavaju. Bataljon koji će krenuti u Zagorje treba uspostaviti vezu sa štabom Zagorskog odreda koji će se nalaziti negdje oko Labora ili Golubovca.

Štabu udarne brigade »Braća Radić« izdali smo na redenje da Vam pošalje 30 kg eksploziva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Naćelnik štaba-major:

¹ Prepis originala, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojno-istorijskog instituta u Beogradu pod reg. brojem 39/2. k. 1472.

² Neprijatelj je vršio ispadne iz prethodno ojačanih garnizona.

³ Kalnički NOP odred je izvršavajući ovaj zadatak srušio željezničku prugu kod Varaždina, te uništio oklopni voz, vršio fingirane napade na neprijateljska uporišta oko Varaždina i time sadejstvovao Zagorskog NOP odredu.

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAGORSKOG NOP ODREDA
OD 10. PROSINCA 1943. GOD. ŠTABU II OPERATI-
VNE ZONE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA
PODREĐENIH JEDINICA I NOVOJ TAKTICI NE-
PRIJATELJA U ZAGORJU*

ŠTAB
ZAGORSKOG NARODNO-OSLOBODILACKOG
PARTIZANSKOG ODREDA HRVATSKE
Oper. br. 9—43
10. prosinac 1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV I PO
HRVATSKE

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ

Od posljednjeg našeg izvještaja promjenila se situacija na našem sektoru djelovanja. O koncentraciji neprijatelja, o kojoj smo Vam javili, kao i ofanzivi na naš odred, možemo Vam javiti da ste nas o tome izvještili. Na čitavom sektoru neprijatelj je pojačao svoje garnizone ljudstvom, oružjem i spremom, u svojim uporištima se ukopao i ogradio bodljikavom žicom i bunkerima, dapače i teže kontroliran teren za njih posjao sa nagaznim minama (kao što je slučaj sa Zlatarom). Iz svojih uporišta vrši prerade u selu, koja su kontrolirana od nas i svakodnevno se sukobljava sa našim patrolama. Ove njihove ispade vrše sa manjim snagama 40—80 ljudi izvrsno naoružanih, većinom automatskim oružjem. Ove ispade vrše noću i danju. Tako na primjer, jučer, 9. o. m. jedna njihova satnija (ustaša) krenula je iz Lepoglave u jačini od 40 ljudi naoružanih sa 12 šmajsera i 3 puškomitrailjeza, krenuli su preko Košenica Gore u Novi Golubovec i natrag.

Tako je naša patrola imala sukob sa 30 neprijatelja iznad Lobora i to ispod groblja; neprijatelj se nije kretao ni cestom ni putevima nego preko Markušev Brega šumom do iznad Lobora, neprijatelj je bio naoružan većinom automatskim oružjem. U tom sukobu poginula su naša dva druga, a neprijatelj je imao jednog mrtvog i dva ranjena. Tako imamo dnevno sukobe sa neprijateljem u kojima trošimo municiju, a neprijatelju se ne može nikada uspješno postaviti zasjeda. Zato smo odlučili od sada postavljati neprijatelju zasjede ispred samih njihovih garnizona, da ih prisilimo da u većem broju izlaze, a ujedno da im sprječimo iznenadenja, koja nam spremaju takovom načinom borbe. Jedino, kada saznaju za koju jaču našu snagu, onda bace tankete, kao što je bio slučaj u St. Golubovecu, Lotoru, i dr. Primili smo operativne izvještaje od I i II bataljona koji se nalaze u kotaru Klanjec i Pregrada, ali iako se drugovima stalno upućivalo i upućuje se, nikako da posalju izvještaj iz kojega bi se imala dobiti jasnija slika o njihovom djelovanju, akcijama i stanju u bataljonu. Pa prema tome i ovaj izvještaj će svakako biti manjkav, a mi ćemo nastojati da ga upotpunimo vlastitim opažanjima.

I bataljon:

30.XI držao zasjedu na Veterničkoj gori i to I četa u zasjedi. Jedan vod čete nalazio se na koti 511, prema Radoboju, a drugi vod II čete sa štabom ba-

¹ Original, pisani strojem, latinicom, u arhivi Vojno-istorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 40/7. k. 1972 A.

taljona u selu Veternica. Ponovo su prekopane ceste i postavljene barikade u Očuru i na Veterničkoj gori sa jedne i druge strane. Patrole su krstarile kroz Očuru, Novi Golubovec prema Starom Golubovcu i prema Radoboju, a drugim pravcem u Mihovljan. Neprijatelja nije bilo. Bataljon je krenuo u 18.00 sati na put pravac G. Jesenje.

1. XII bataljon je zauzeo položaje poviše Jesensko Cerje. U Cerju se nalazio neprijatelj u jačini od jedne satnije i to ustaša PTZ.

Bataljon je izvršio napad na neprijatelja u 6.30 sati. Borba je trajala 3 sata. Neprijatelj je bio rastjeran i bataljon se morao povući, jer je stiglo pojačanje neprijatelju i to crna legija iz Krapine, a ujedno pod jakom topničkom vatrom i minobacačkom vatrom, koja je otvorena na naš bataljon iz G. Jesenja. Neprijatelj je imao 42 mrtva i 20 ranjenih, a 80 ustaša nestalih (sumnja se da su nekoji od njih ranjeni, a nekoji da su pobegli kućama). Prilikom borbe imali smo 2 mrtva i 3 lakše ranjena. U borbi su se istakli komandir I čete Podboj Josip i vodnik Pasariček Josip, kao i drugarica Mrt Marija. Utrošeno je 1250 metaka.

2. XII bataljon se nalazi na istim položajima tj. na Veternici odakle je pošao.

3. XII bataljon je zauzeo novu bazu Kraljevicu. Neprijatelja nije bilo.

4. XII bataljon je zauzeo novu bazu Mala Erpenja. Neprijatelja nije bilo.

5. XII bataljon krenuo pravac Dubrovčana u selo Bezovina, gdje je zauzeo novu bazu. Neprijatelja nije bilo.

II bataljon:

Ovaj bataljon dosada osim akcije na Glažutu i Huma na Sutli² nije izvršio nikakvih akcija. O samoj akciji na Glažutu ne izvještavamo Vas ništa kako je bilo, koja četa je vršila juriš, tko je kriv za neuspjeh t. da je neprijatelj uspio pobjeći sa oružjem. Ovih dana se vraća ovaj bataljon sa puta, pa će Vam o toj akciji opisnije javiti. Inače po njihovom izvještaju prekapaju ceste i postavljaju zasjede, ali sa neprijateljem nisu imali sukob osim sa jednom patrolom u Strmecu, kotar Klanjec, koju su odbili.

III bataljon:

Ovaj bataljon nakon svog povratka iz Prigorca je i onako stalno okrnjen. Jedna četa je krenula za Kalnik po oružje, koje ste nam odredili i do danas se nije vratila. Četa, koja se nalazi ovdje, bila je u Lotoru do dolaska bande. Ova četa je i onako slabo naoružana, a i komanda čete ne odgovara svojoj dužnosti, a isto i štab bataljona je nepotpuni. Sada se nalazi ovdje v. d. komandanta Klasić Ferdo i zamjenik komesara, pa i u pogledu upotpunjavanja štaba trebati će se poduzeti potrebne mјere. Ovako mirovanje odnosno davanje samo patrola i straža jako umara drugove a i pada im borbenost, pa čim se vrati četa, koju smo poslali po oružje, krenuti će i ovaj bataljon na put, da borci steknu malo rutine u marševanju, kao i da se prekale u borbama. Inače se ovdje ne osjeća nikakva jača koncentracija neprijatelja i kako smo Vam prošli puta javili, da imade očistiti ovaj dio Zagorja i to određeno sa 1 600 ustaša i to se stalno obecaje rudarskim poduzećima, da će ta snaga za koji dan doći u Zagorje

² Ovaj bataljon je upućen da sadjestvuje Kozjanskom (slovenačkom) NOP odredu na riječi Sutli.

ali do danas nije od toga primjećeno ništa, osim kako smo gore naveli, da su pojačani neprijateljski garnizoni. Inače krstarimo i kontroliramo čitav ovaj kraj od Zajeze do Radoboja i neprijatelja nema osim sa svojim patrolama i u onom momentu kada naša patrola zapuca na njih smjesta se povuku. Naša informativna služba, kao i obaveštajna, nije nikakova. Tako da mi uopće nemamo nikakvih podataka o kretanju neprijatelja, a što nam jako otežava vršenje akcije, kao i spremiti protivudaracu neprijatelju, kada se tako nenadano pojavi.

Po naređenju kojeg smo primili od Vas pod A.br. 814—43 od 21. XI 1943. o organizaciji izvidačke grupe i službe osmatranja pristupiti ćemo odmah.

Prema vašim direktivama: da se formira u svakom bataljonu četa, pristupit ćemo odmah, i onako manjka komandni kadar, ali na taj način ćemo imati ma-

nje čete i izobraziti ćemo komandno osoblje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

M P

NAREDBA ŠTABA II OPERATIVNE ZONE NOV I
PO HRVATSKE OD 10. PROSINCA 1943. GOD. ZA
FORMIRANJE BRIGADE »MATIJA GUBEC« I PO-
STAVLJANJE NA NOVE DUŽNOSTI RUKOVODI-
LACA U PODREĐENIM JEDINICAMA¹

GLAVNI ŠTAB NOV I POH

Dne, 1. I 1943.

N A R E D B A Br. 44

Štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske od
dne, 10. XII 1943.

I formiranje brigade »Matija Gubec«

Nova brigada »Matija Gubec« formira se od I Moslavackog bataljona, Moslavackog p. odreda, II i III bataljona Zagrebačkog p. odreda i jednog bataljona Bjelovarskog p. odreda. Dan formiranja bit će 12. XII 1943.

Za komandanta brigade »Matija Gubec« postavljamo druga Manojlović Miloša, dosada komandanta Bjelovarskog odreda.

Za politkomesara brigade »Matija Gubec« postavljamo druga Bit će naknadno određen.³

Za zamjenika komandanta brigade »Matija Gubec« postavljamo druga Došen Stevana⁴, dosada komandanta Zagrebačkog p. odreda.

Za zamjenika politkomesara brigade »Matija Gubec« postavljamo druga Jureković Ivana,⁵ dosada na raspoloženju štabu II oper. zone NOV i PO Hrvatske.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 29—3, k. 106.

² Datum prijema naredbe u Glavnem štabu NOV i PO Hrvatske.

³ Ahmet Delibegović je postao komesar ove brigade.

⁴ Stevan Došen je poginuo 1. 944. kao komandant brigade »Matija Gubec« kod Trešnjevice u Podravini.

Ostale članove štaba brigade »Matija Gubec« predložiti će štab brigade.

II postavljanje

Za komandanta udarne brigade »Braća Radić« postavljamo druga Kucić Stjepana, dosada zamjenika komandanta II brigade II oper. zone NOV i POH.

Za politkomesara udarne brigade »Braća Radić« postavljamo druga Ručkavina Zlatka, dosada politkomesara I udarne bataljona brigade »Braća Radić«. Za zamjenika komandanta udarne brigade »Braća Radić« postavljamo druga Korać Milana,⁶ dosada komandanta II udarnog bataljona iste brigade.

Za zamjenika politkomesara udarne brigade »Braća Radić« postavljamo druga Balaša Đuru, dosada na istoj dužnosti u II brigadi II oper. zone NOV i POH.

Za načelnika štaba udarne brigade »Braća Radić« postavljamo druga Božić Milana, dosada zamjenika komandanta brigade »Braća Radić«.

Za zamjenika komandanta II brigade II oper. zone NOV i POH postavljamo druga Kovacić Alojzija, dosada komandanta I udarnog bataljona iste brigade. Za zamjenika politkomesara II brigade II oper. zone NOV i POH postavljamo druga Milićević Miliča, dosada zamjenika politkomesara udarne brigade »Braća Radić«.

Za komandanta Bjelovarskog p. odreda postavljamo druga Volana,⁸ dosada komandanta I bataljona Kalničkog p. odreda.

Za v.d. komandanta Zagrebačkog p. odreda postavljamo druga Čolač Ljubana, dosada operativnog oficira Moslavackog p. odreda.

Za operativnog oficira Zagrebačkog p. odreda postavljamo druga Božinac Milana, dosada zamjenika komandanta bataljona II brigade II oper. zone NOV i POH.

III formiranje divizije u II operativnoj zoni

U sastav divizije II operativne zone NOV i POH ulazi udarna brigada »Matija Gubec«.

Za komandanta divizije određen je drugi Štrok Izidor, dosada komandant udarne brigade »Braća Radić«.

Za politkomesara divizije određen je drugi Robić Ivan, dosada politkomesar udarne brigade »Braća Radić«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:

Ivan A. Šibi s. r.

Komandant — pukovnik:

Vlado Matetić s. r.

M P

⁵ Odnosi se na Jureković Stjepana, a ne Ivana.

⁶ Odnosi se na Korać Miloša, a ne Milana.

⁷ Poginuo 1944. kod Narte kao zamjenik politkomesara brigade.

⁸ Andrija Bertovščak.

Dostavljeno:

Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske,
Štabu divizije,
Štabu udarne brigade »Braća Radić«,
Štabu II brigade II oper. zone,
Štabu brigade »Matija Gubec«,
Štabu Zagrebačkog p. odreda,
Štabu Bjelovarskog p. odreda,
Štabu Kalničkog p. odreda,
Štabu Moslavacačkog p. odreda,
Štabu Zagorskog p. odreda,
Štabu III diverzantskog bataljona,
Komandi Moslavacačkog područja,
Komandi Kalničkog područja.

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAGREBAČKOG NOP ODREDA
OD 16. PROSINCA 1943. GOD. ŠTABU III OPERA-
TIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU
NA KOMIN I RUSENJU KOMUNIKACIJE SV.
IVAN ZELINA — VARAŽDIN¹

ŠTAB
ZAGREBAČKOG PARTIZANSKOG ODREDA
NOV HRVATSKE
Op. br. 29/43,
Dana, 16. XII 1943. g.

Predmet: Operativni izvještaj
za vrijeme od 29. XI do
14. XII 1943. g.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE

Položaj

U vremenu od 29. XI 1943. do 14. XII o. g. naš
odred odnosno bataljon² našeg odreda krstario je
stalno po terenu kotareva Sv. Ivan Zelina i Stubica
sekcije Zagreb i Ptuj 1 : 100 000.

Kroz to vrijeme izvršio je isti bataljon niz manjih
akcija³ u kojima je dobio dosta vojne spreme i vojnog
materijala. Također je kroz sve to vrijeme čistio
sela naprijed navedenih kotareva od petokolona
i ostalih neprijatelja NO pokreta u vezi sa ko-
tarškim komitetima oba kotara, kao i sa NO od-
borima.

Nadalje srušio je isti bataljon na glavnoj cesti
Zagreb—Sesvete—Varaždin tri mosta i uništio ru-
dnik Poljanica kraj Zlatara.

Dana, 7. o. mj. štab istog bataljona prema dobivenim
podacima stvorio je plan za napad neprijateljskog
uporišta Komin. Jačina neprijatelja 27 ustaša
naoružanih sa četiri puškomi trai jeza, 2 šmajsera,
karabinima i sa mnogo bomba. Glavnina neprijatelja
zauzela je jednospratnu zgradu koja je imala
željezna vrata i željezne rešetke na prozorima, a
dva puškomi trai jeza imala je na tornju crkve.

Napad je prema planu morao početi 8. o. mj. u 2
sata ujutro budući je neprijatelj prilikom privlače-

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojno-istorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 3/8. k. 1472 4.

² Zagrebački odred je ostao s jednim bataljonom pošto su mu dva bataljona ušli u sastav brigade »Matija Gubec«.

³ Odred je izvodio manje akcije uslijed teških uslova, jer je neprijatelj imao jake snage na području Zagreba.

⁴ Stjepan.

nja bombaša, koji su imali zadatku da likvidiraju
uporište, osjetio iste, to je sama borba počela u 1
sat i 30 minuta. Bombašima je uspjelo usprkos ne-
prijateljske vatre ubaciti u samu zgradu 3 bombe,
no nakon toga su se morali povuci jer je neprijatelj
počeo također bacati bombe. Borba se nastavila
dalje, sve dok nije neprijatelju stigla pomoć
iz Sv. Ivan Zeline preko sela Tomaševac, poprijeckim
putem, kada su se naše jedinice po naredenju štaba
bataljona povukle. U samoj borbi naše jedinice nisu
imale nikakvih gubitaka, dok je neprijatelj prema
kasnije dobivenim podacima imao 4 mrtva i 7 ra-
njenih. U vezi sa istom akcijom mineri su srušili
most na glavnoj cesti Sv. Ivan Zelina — Varaždin
i to između sela Komin i sela Hrastje. Uništeni most
bio je betonski, dug oko 4 metra. Sam raspored
naših snaga u napadu vidi se iz priložene skice
(razmjera 1 : 5 000).

Kritički se osvrnuti na samu akciju ne možemo jer
nitko od štaba odreda nije bio prisutan kod same
akcije.

U međuvremenu tj. za vrijeme odmora jedinice su
dosta vojnički radile. Također je održano više voj-
nih časova sa čitavim četama na kojima su se raz-
radile slijedeće teme:

- 1) Rukovanje sa svim vrstama oružja (teorija i praksa),
- 2) O vojničkoj disciplini i odnosu prema rukovo-
diocima,
- 3) Kretanje u kolonama, te nastup u slučaju ne-
prijateljskog napada,
- 4) Strelički lanci, iskoruščavanje zaklona, te sam
postupak prilikom napadanja na neprijatelju u
uporištu,
- 5) Također su praktički izvedene vježbe za napad
i za povlačenje.

Poslije svih naprijed navedenih vojnih časova i
vježba, kao i same akcije u kojoj je većina boraca
prvi put bila pod vatrom, vidi se, da je ovaj bataljon
u vojničkom pogledu dosta napredovao.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Operativni oficir:
Stj⁴. Bobinac s. r.

NAREĐENJE ŠTABA II OPERATIVNE ZONE NOV
I PO HRVATSKE OD 19. PROSINCA 1943. GOD.
ŠTABU KALNIČKOG NOP ODREDA ZA NAPAD NA
NEPRIJATELJSKE OBJEKTE PRAVCEM
N. MAROF — VARAŽDIN¹

NAČELNIK ŠTABA
II OPERATIVNE ZONE
NOV I PO HRVATSKE
Dne, 19. XII 1943.

ŠTABU KALNIČKOG ODREDA

Danas smo obavešteni od Bjelovarskog odreda da
neprijatelj vrši koncentracije u Bjelovaru. Prema
svim znacima njegova je namjera izvođenje ofan-
zive² na slobodni teritorij Bilogore i Kalnika.

¹ Prijepis originala, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojno-istorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 44/2. k. 1472.

² Radi se o lokalnom ofenzivnom dejstvu koje neprijatelj preduzima u cilju odbacivanja naših snaga sa područja Varaždina.

Neprijatelj se mora ometati i ne dozvoliti mu da nesmetano vrši koncentracije. Vaš odred sa dva bataljona vršit će napade na pojedine tačke neprijatelja na liniji Varaždin — Novi Marof, gdje se ukopava i na tom dijelu ceste postavljati zasjede ne prijateljskoj pješadiji, mobilizirati sve civilno ljestvo za prekopavanje ceste i rušenje mostova. Vodite računa o stalnim pokretima neprijatelja i dobro izvidajte da vas ne bi neprijatelj iznenadio ili izmanevrirao. Naročitu pažnju obratiti obezbeđenju vaših jedinica za vrijeme odmaranja i dobro izvidajte prema Ljubešćici.

Vaš informativni oficir neka organizuje dnevno izvještavanje o pokretima neprijatelja u Varaždinu i iz Varaždina.

Vaš III bataljon neka vrši dnevna izviđanja Šemovca i pokrete madarskih trupa duž Drave. Zašto niste uputili tražene drugove za pojačanje bolničke straze? Odmah to učinite.

Upućujemo vam borce Čizmek Slavka, Kukec Vladu i Jurman Ivana, koju su zaostali ili dezertirali iz svojih jedinica. Potrebna im je paska. Izvjestite njihove jedinice da su po našem naređenju upućeni u vaš odred.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba — major:

NAREĐENJE ŠTABA II OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE OD 19. PROSINCA 1943. GOD.
ŠTABU NO UDARNE BRIGADE „BRAĆA RADIĆ“
DA POJAČA DEJSTVO NA PRUZI CAREVDAR —
— KRIŽEVCI I ZA UNIŠTENJE PUTA
KRIŽEVCI — KOPRIVNICA¹

NAČELNIK ŠTABA²
II OPERATIVNE ZONE
NOV I PO HRVATSKE

Dne, 19. XII 1943.

ŠTABU UDARNE BRIGADE „BRAĆA RADIĆ“

17. XII o. g. ustaše i domobrani jačine oko 1 000 vojnika izašli su iz Varaždina i zaposjeli položaj duž ceste Novi Marof — Varaždin i počeli popravljati most na rijeci Bednici. Neprijatelj raspolaže sa 6 manjih i 2 teška tenka. Danas smo primili izvještaje od Bjelovarskog odreda o koncentraciji neprijateljskih snaga u Bjelovaru. Prema svim znacima neprijatelj vrši pripremu za ofanzivu na slobodni teritorij Kalnika i Bilogore³. Naše jedinice na Kalniku i Bilogori trebaju stalno ometati neprijatelja i time sprečavati da nesmetano vrši koncentraciju. Kalnički partizanski odred dobio je zadatak da napada na pojedine tačke neprijatelja na liniji Novi Marof — Varaždin i postavlja zasjede. Vaša brigada treba pojačati rad na uništenju pruge Carevdar — — Križevci i ceste Križevci — Koprivnica, koju prekopati na nekoliko mjeseta i podići prepreke, postaviti 3 bataljona zasjede kod Kloštara i jačim izviđanjima kontrolirati pokrete neprijatelja u Križevcima, a preko informative službe organizovati

¹ Kopija originala nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 38/7. k. 1472 A, pisana na stroju, latinicom.

² Rade Bulat.

³ U ofenzivnim dejstvima učestvuju: 1. pješadijska pukovnija PTS sa 4. bojnom PZUV.

dnevno izvještavanje o svim promjenama, odnosno koncentracijama u Križevcima.

Zašto niste uputili tražene drugove za pojačanje bolničke straze? Isto tako požurite sa izmjenom boraca sa komandom Kalničkog područja.

Upućujemo Vam Jagnić Janka, Smrekar Juru, Omerzo Antuna, Omerzo Stjepana, Slatković Pavla, Kodrman Stjepana, Prlić Ivana, Šimunić Marka. Svi nose sa sobom puške osim Kodrmana i Prlića. Pomenuti drugovi zaostali su ili dezertirali iz svojih jedinica. Potreblja im je paska. Izvjestite njihove jedinice da su po našem naređenju upućeni u Vašu brigadu.

Niste javili: da li ćete izvršiti izmjenu komesara. Već nekoliko puta pošao sam preko Vaše radio-stанице poslati obavijest, ali na žalost nije bilo uspjeha, jer Vaši radio-telegrafisti ne znaju raditi. Obratite veću pažnju i pomognite im da rade odnosno vježbaju. Jučer smo poslali jednu radio-stanicu sa generatorom, pa vjerujemo da će moći vježbati. Čuo sam da imate dvije anodne baterije od kojih s jednom svirate i štabu. Nepotrebno je da imate dva radio-aparata kad nismo u stanju nabaviti dovoljan broj baterija s toga anodnu bateriju dajte radio-telegrafistima.

Uhapšena Milka Bobovec stigla je i otpremljena sudskom odjeku koji vodi postupak. Nastavite i dalje sa hapšenjem špijuna, ali ih nemojte slati k nama nego u sudske istrage.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba — major:

IZVJEŠTAJ ŠTABA II OPERATIVNE ZONE OD 28. PROSINCA 1943. GODINE GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA PODREĐENIH JE-DINICA U MOSLAVINI, KALNIKU I ZAGORJU¹

Predmet: Operativni izvještaj.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Nakon likvidacije Čazme i napuštanja terena naše zone po XXXII diviziji² na sektor Moslavine nisu zapožene nikakve koncentracije neprijatelja. Na sektoru Kalnika aktivnost neprijatelja nije bila od većeg značaja, izuzev jačih patroliiranja u okolini samog uporišta, dok je na sektoru Zagorskog odreda počeo više krstariti i praviti upade u oslobođena i poluoslobodena sela. Dobiveni podaci o neprijateljskoj ofanzivi nisu odgovarali činjeničnom stanju u pogledu koncentracije neprijatelja, koji do ovoga momenta na sektor naše zone nema. Neprijatelj je pojačao garnizone Bjelovar i Varaždin u svrhu svoje sopstvene sigurnosti. Prema najnovijim podacima dobivenim od političkih radnika Nijemci su u Zagorju napustili Pregradu, Durmanec, Veliku Ves i Krapinu i preko Slovenije krenuli u Njemačku³. Uporno su se širile vijesti o dolasku jedne njemačke pukovnije u Varaždin u vezi sa pripremama ofanzivom na krajeve sjeverno od Save, ali prema svim znacima do tega neće doći.

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 7/8. k. 1472 A.

² Divizija se prebacila u Turopolje, gdje ostaje do kraja prosinca 1943. g.

³ Odnos se na dijelove divizije „Nederland“ koji su se 23. prosinca 1943. god. ukrcali u Vrbovcu i otišli s ovog područja u pravcu sjevera.

Naše jedinice poslje oslobođenja Čazme i odlaska 32. divizije nisu vodile veće i značajnije borbe. Sva njihova aktivnost bila je usmjerena na uništavanje komunikacije, ali pri tom nisu pokazali veće rezultate.

I brigada »Braće Radić«

Brigada od 23. XI 1943. nalazila se na terenu Križevaca na položajima Don jara — Mali Poganac — Male Sesvete i za to vrijeme uništavala prugu Koprivnica—Križevci i postavljala zasjede neprijateljskim parolama koje su se kretale prema oslobođenoj teritoriji.

14. XII 1943. dvije čete I bataljona rastjerale su koturaše na dravskom mostu kod Botova (sek. Đurđevac 1 : 100 000). Zaplijenjen je 1 mitraljez »schwarzlosse«, 12 karabina, 4—5 000 metaka i ostale ratne spreme.

Na našoj strani bilo je tri druga lakše ranjeno i 1 poginuo, i to: komesar čete Geltner, koji je naišao na nagaznu minu.

Neprijatelj je u paničnom bijegu napustio most i prebjegao preko madarske granice ne pružajući otpor. Da smo tom prilikom imali eksploziva most bi bio porušen jer je neprijatelj bio 2 — 3 km pobjegao od Drave. Naše su jedinice taj momenat iskoristile i prešle preko Drave, nastavljajući sa čišćenjem Gole i Ždale, gdje su se nalazili ostaci koturaške bojne, koja je pobegla iz Koprivnice. Zarobljeno je 14 žandara i domobrana i zaplijenjeno je isto toliki broj pušaka sa odgovarajućom količinom municije i drugog raznog materijala. Time su naše jedinice izbile na granicu sa Madarskom i nije došlo do nikakvih sukoba, jer je to stara granica. Sada se na tom sektoru nalazi partizanska straža. Sa Madarima na tom dijelu nije došlo do nikakvih sukoba. Straži smo dali direktivu, da ne puca na madarske graničare kada se nalaze na madarskom teritoriju, u protivnom ako predu granicu, da se upuste s njima u borbu. U Međimurju naše jedinice, kada vrše akcije, napadaju na neprijateljske vojnike, gdje god se nalaze. Molimo Vas javite nam, da li je naš stav po ovim pitanjima pravilan.

Pored ovih akcija brigada je izvršila niz manjih napada na neprijateljske patrole iz Križevaca i zaplijenila oko 20 pušaka. Vojnička aktivnost brigade nije bila zadovoljavajuća iz razloga, što nije imala mogućnost većih akcija, jer se na tom sektoru nalazi jedino uporište Križevci. Najveći dio slobodnog vremena iskorišten je za vojno — politički rad sa borcima i komandnjim kadrom. Izmjene u štabu brigade dobre su*. Jos uviđek ova brigada spada među najbolje jedinice.

Zagorski NOP odred

Odred u mjesecu decembru bio je naročito aktivan na cesti Krapina — Lepoglava sa dva bataljona, dok se jedan nalazio duž rijeke Sutle sa zadatkom čišćenja hrvatsko-njemačke granice u zajednici sa slovenskim Kozjanskim odredom, kome smo uputili 15 rukovodilaca i 2 puškomitraljeza. Ustaše i Nijemci na pojačanu aktivnost Zagorskog odreda primijenili su takтику stalnog uz nemiravanja naših jedinica sa manjim snagama.

30. XI 43. — I bataljon sa komandantom Odreda⁴ krenuo je prema Sloveniji.

1. XII 43. — Bataljon je zauzeo položaje iznad s. Jesensko Cerje. U Cerju su se nala-

⁴ Odnosi se na izmjene prilikom formiranja NO brigade
»Matija Gubec«.

⁵ Josip Špiranec.

žile ustaše PTB koje su osiguravale cestu Lepoglava — Krapina. Bataljon je izvršio napad, ne znajući kolike su neprijateljske snage u selu. U trosatnoj borbi bataljon se morao povući jer su stizala pojačanja iz Krapine, i uslijed jakе topovske i minobacačke vatre na položaje bataljona. Bataljon je uspio rastjerati bojnu nanjevši ustašama gubitke od 42 mrtva među kojima jedan pukovnik, 20 ranjenih i 80 ustaša nestalih (sumnja se da su nekoji od njih pogegli svojim kućama, ili su ranjeni i mrtvi ostali na položajima). Za vrijeme ove borbe gubitci su bili 2 mrtva i 3 ranjena. Utrošeno je 1 250 metaka. Borci ovog bataljona pokazali su visoku borbenost i upornost, pa smo ih našom naredbom pohvalili. Naročito su se istakli komandir Podboj Josip, vodnik Pasarić Josip i drugarica Mirt Marija.

14. XII 43. — Jedna je četa III bataljona bila na krstarenju od Peršavec prema Maloj Velikoj (sek. 1 : 100 000) i naišla na ustašku kolonu. Četa je izvršila napad i neprijatelj se u paničnom bijegu povukao u svoju bazu pod zaštitom tanketa. Zarobljen je 1 ustaša i 1 jahači konj. Utrošeno je 100 metaka.

Gubici neprijatelja nepoznati.

13. XII 43. — II bataljon zaustavio je voz na pruzi Krapina — Vel. Ves. Zarobio je 6 gestapovaca, 1 žandara, 1 domobranu, 1 financa i detektiva. Zaplijenjeno je 10 pušaka i druge ratne spreme. Zasjeda na cesti uništila je 1 luksuzni automobil i ubila 4 njemačka vojnika i uništila 1 kamion. Pljen se iz kamiona nije mogao izvući zbog velike blizine uporišta Krapina otkuda je neprijatelj sa tenkovima prema zasjedi krenuo.

18. XII 43. — Jedna četa II bataljona na cesti između Mača i Zlatara (sek. Ptuj) zarobila je 1 ustašu.

10. XII 43. — I bataljon koji se nalazio duž Sutle, postavio je zasjedu na cesti Pregrada — Sopot, ispod kapelice Sv. Lenarta 1 km udaljene od Pregrade. Neprijatelj je bio obaviješten o postavljanju zasjede i nije kretao cestom. Zasjeda je pravovremeno otkrila neprijatelja koji je kretao brdima duž ceste i istoga napala. Četa bataljona povukla se nanjevši neprijatelju gubitke od 6 mrtvih. Istovremeno i neprijatelj se povukao u Pregradu.

12. XII 43. — I bataljon postavio je zasjedu na raskrnici cesta Sopot — Desinić — Vinagora kod k. 266 (sek. Rogatec 1 : 100 000). Iz Desinića naišao je neprijatelj sa 250 vojnika, sa 9 kamiona i 3 mala automobila, naoružan sa 15 puškomitraljeza. Vještim manevrom neprijatelj je napadnut

1 pretrpio je gubitke od 32 mrtva i
14* ranjenih. Naši gubitci: 2 mrtva,
2 ranjena. Utrošeno 1.470 metaka.

Zagorski odred spada među naše najbolje odrede. On danas broji oko 600 naoružanih boraca formiranih u 3 bataljona sa po 3 čete. Borbenost boraca na dosta velikoj visini. Osjeća se kod rukovodilaca nedovoljno iskustvo jer su to sve mladi rukovodioci. Iz brigade »Braca Radić« poslano je nekoliko nižih rukovodilaca, jer se osjeća manjak sposobnih vodnika i komandira, dok se štabovi bataljona sređuju. Na pojedincu aktivnost Zagoraca neprijatelj vrši dnevne ispadne i osjeća se da drugovi iz Zagorskog odreda nemaju još dovoljno rutine za borbu na terenu. Oni još ne znaju manevrirati. Vjerujemo da će dolaskom brigade u Zagorje taj odred postati čvršći, koji ima perspektivu za formiranje brigade iz vlasnih snaga. Štab Zagorskog odreda primjerjan je štab, kako po svojoj savjesnosti, tačnosti, tako i po svojoj borbenosti i upornosti u sprovodenju postavljenih zadataka. Ni u jednom odredu nije tako zdravo stanje u odnosu na štab kao u Zagorskem, pa vjerujemo da će drugovi iz štaba biti u stanju da i dalje izvršavaju postavljene zadatke. Zagorskemu odredu poslali smo 170 pušaka i time naoružali sve nenaoružano ljudstvo.

Kalnički NOP odred

Poslije odlaska XXIII divizije sa sektora Kalnika, Kalnički odred sa svim snagama nalazio se na položajima prema Varaždinu, uništavao pruge i ceste Ludbreg—Varaždin—Novi Marof. Tako je pruga Varaždin—Ludbreg—Koprivnica srušena u duljini od 8—10 km.

5. XII 43. — Jedna četa III bataljona izvršila je napad na žandarmerijsku stanicu u Šandorovcu (sekc. Čakovec 1 : 100 000). Tom prilikom zarobljeno je 11 žandara, 11 manliher pušaka, 7 deka, 700 metaka i drugog materijala.

11. XII 43. — I bataljon prebačen na sektor Cerje Tužno — Ivanec (sekc. Ptuj 1 : 100 000) sa ciljem ometanja popravljanja pruge Varaždin — Ivanec.

12. XII 43. — Minerska desetina i jedna četa II bataljona izvršile su kod Varaždina napad na oklopni voz koji se kretao prugom Varaždin — Turčin. Pancer je naišao i djelomično bio uništen. Prevmuta su 2 vagona. U vozu neprijatelj je imao 3 mrtva i 2 ranjena. Akcija je izvedena po planu i da je bilo više eksploziva pancer bio posve uništen.

13. XII 43. — Jedna četa II bataljona razoružala je finance, zapalila općinu i poštu u s. Petrijanec na cesti Varaždin — Vinica. Zarobljeno je 6 financa i zaplijenjeno 5 manliher pušaka.

Kalnički odred poslije krize, postavljanjem novog štaba danas predstavlja sređen i dosta učvršćen odred. Stabovi bataljona mladi su, ali su do sada pokazali dosta dobre rezultate u radu. Štab odreda sposoban je. Komandant odreda drug Kobal sposoban je i vojnički savjestan i požrtvovan u radu, ali mu mani ka rutina i odlučnost. Komesar odreda drug Ladišić zadovoljava, ali se kod njega pojavila

želja za povratkom u brigadu. Štab odreda nije imao zamjenika komandanta pa smo operativnog oficira odreda Miočinovića postavili za zamjenika komandanta, a za v. d. operativnog oficira odreda druga Bosnera, do sada na dužnosti komandanta bataljona.

Zagrebački NOP odred

Iz odreda uzeli smo 2 bataljona u sastav novoformirane brigade »Matija Gubec«. Odred sada broji oko 200 boraca, izvršili smo promjenu u štabu odreda, tako da je dosadašnji komandant ušao u štab brigade »Matija Gubec« kao zamjenik komandanta, a operativni oficir Moslavackog p. odreda postavljen je za v. d. komandanta odreda. Iz Zagrebačkog odreda povukli smo veći dio snaga iz razloga što se taj odred razvija samostalno bez veće kontrole našeg štaba, a sastavljen je od mladih boraca i rukovodilaca koji nisu prošli kroz borbe, pa je prijetila opasnost da se raspadnu. Mislimo da će se manji odred moći lakše zadržavati i uspješnije manevrirati na svom sektoru.⁴

22. XII 43. stigao je naš štab sa brigadom »Matija Gubec« na sektor Kalnika i konačno su brigade došle pod komandu štaba divizije i sada se nalaze na sektoru Varaždina. Štab divizije nije potpun, manjka načelnik štaba. Predložili smo za v. d. načelnika štaba druga Ciković Branimira, operativnog oficira Zagorskog odreda, koji po našem mišljenju posjeduje više vojničkog znanja i sposobnosti nego drug Alibaba⁵, pa vas molimo da nam javite koji će od njih dvojice biti načelnik štaba.

Javili smo vam da smo formirali podoficirsku školu, koja je otpočela 12. XII 43. sa kursem. Sada kurs posjećuju 50 drugova i nadamo se da će škola dosta doprinijeti jačanju naših jedinica. Komandant škole i 2 nastavnika posjeduju dosta solidno vojničko znanje i sposobni su da predaju. Komesar štaba nezadovoljava, pa ćemo ga smijeniti.

Poslije odlaska XXVIII divizije sa našeg sektora, naše jedinice nisu se dovoljno angažovale u borbi s neprijateljem iz razloga što se upravo poslije oslobođenja Čazme formirala nova brigada i sredila Moslavacka brigada, a naš štab dosta je preuzak da bi mogao pravovremeno izvršiti sve zadatke, pa se postavlja pitanje proširenja našeg štaba. U drugarski centralni komitet pozvan je II pomoćnik načelnika štaba⁶ i šef Pozadinskog otsjeka i time je još jedno mjesto upražnjeno. Ne znamo hoće li se spomenuti vratiti. Sada pristupamo formiranju intendanture na osnovu dobivenih uputstava.

Telegrafskim putem javili smo Vam da su naše operativne namjere sa divizijom krenuti u Zagorje,⁵ gdje sada poslije odlaska Nijemaca postoje objektive mogućnosti likvidiranja uporišta Krapina, Zlatar i drugih i time proširivanje i učvršćenje oslobođenog teritorija Hrv. Zagorja. Ukoliko bi naše snage trebale da se više angažuju na pruzi Zagreb — Novska onda bi sa divizijom krenuli prema Sv. Ivanu Zelinu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesar:

Komandant pukovnik:

* Na ovom sektoru neprijatelj je imao jače snage radi neposredne zaštite Zagreba.

⁷ Vjekoslav Smijeh.

* Milan Brunović.

⁵ Novoformirana divizija u narednom periodu djestvuje na području Zagorja i Moslavine.

**NAREĐENJE ŠTABA X (ZAGREBAČKOG)
KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 21. SIJEĆNJA
1 944. GOD. ŠTABU I DIVIZIJE ZA RASPORED I
DEJSTVO JEDINICA¹**

Op. 39,
21. I 44.

ŠTABU I DIVIZIJE NOVI²

Po prijemu ovog pisma udarna brigada »Braća Radić« treba da izvrši pokret u pravcu Svilovca. Pravac pokreta brigade treba da bude Bela, Beletinec, Lužan, Mali Vrh, Hališće, Vila Bauer, Vrtilovec, Jarki, Greščevina. Pokret vršiti postepeno, bez zube, sa čišćenjem neprijatelja koji bi se nalazio na tom pravcu. Oko Beletinca neka se brigada zadrži jedan dan i neka izvrši akciju na vlak na pruzi Varaždin — Ivanec. Akcija može biti izvršena i preko dana. Po dolasku brigade u Greščevinu brigada treba da zauzme slijedeće položaje; sa tri bataljona Greščevinu, Poljanu, Gornji Martijanec, a sa drugim bataljonom Jalševac. Brigada »Matija Gubec« neka ostane i dalje na sadanjim položajima s tim što će onaj bataljon kod Bele zauzeti položaj kod Podrute, a može preći u Madžarevo. Ta brigada leži sasvim neaktivno na sadanjim položajima, a vi joj to i dozvoljavate. Prema podacima koje imamo iz Varaždinskih Toplica³ vrši danju i noću saobraćaj sa Varaždinom. Prema tome mogućnosti za akcije ima samo treba volje. Ta brigada dozvoljava neprijatelju da iz Toplica pravi ispadne na naš oslobođeni teritorij. Tako je i jučer ispadao Leskovca i natio našem odredu nepotrebne gubitke. Vaš štab divizije neka ostane kod brigade »Matija Gubec« koju sredite i učvrstite. Sve kotarske činovnike u Novomarofskom kotaru mobilizirajte, pa ako to oni neće uputite ih u Varaždin ili Zagreb. To važi i za kotarskog predstojnika, jer oni se uglavnom bave špijunazom u korist neprijatelja i onemogućuju rad naših NOO-a. Drug komesar divizije⁴ neka u suglasnosti sa Kotarskim komitetom Novi Marof formira NOO-e po sešlima koja do sada nisu te odbore imala. Upućujemo vam kapetana druga Bobetka⁵ koji neka odmah primi dužnost komandanta brigade »Matija Gubec«. Drugove Delibegovića⁶ i Bobića⁷ odmah uputite u naš štab.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!
Politkomesar: Komandant — pukovnik:

**IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD
25. SIJEĆNJA 1 944. GOD. ŠTABU X KORPUSA
(ZAGREBAČKOG) NOV JUGOSLAVIJE O
HRVATSKOM ZAGORJU¹**

**ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILACKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Oper. br. 11/44.
Dne, 25. I 1 944.**

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivu Vojnodistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 9/1. k 551.

² Riječ je o XXXII diviziji NOV Jugoslavije.

³ U Varaždinskim Toplicama nalazili su se tada dijelovi Prve pješačke pukovnije Poglavnikovog tjelesnog zdruga.

⁴ Komesar ove divizije bio je tada Ivan Robić.

⁵ Mijo Bobetko.

⁶ Ahmed Delibegović.

⁷ Milan Bobić.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 3—2. k. 1191.

**ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV I
PO JUGOSLAVIJE**

Zbog akcije na Zlataru¹ i prisustva naše divizije u Zagorju,² prema dnevnim izvještajima, banda je pripremala mnogo kombinovanih akcija rasterećenja na svoja manja i veća uporišta. Cilj protuakcije bio je razvojiti snage naše divizije, pojedinačno ih tući i oslobođiti glavnu cestu autostradu Zagreb — Varaždin kao paralelne bočne operativne pravce. Sve poduhvate neprijatelja iz obližnjih uporišta, kao i glavne snage koje su krenule iz Sv. Ivan Zelina, Varaždinskih Toplica i Zlatara odbili smo i brzim manevrom onemogućili cijepanje snaga, te smo se tako vješto izvukli sa tog sektora.

Zbog slabe veze sa II operativnom zonom ograničene su bile naše akcije i dnevnim alarmantrum izvještajima sa oslobođenog teritorija Kalmika potvrđenih viještu da je banda prodrla u Var. Toplice. Potpuno je odbačena svaka inicijativa da popravimo stanje na tom sektoru. Sa udarnom brigadom »Braća Radić« vršili smo pritisak prema Varaždinu, Varaždin bregu i Tomimiru, a sa snagama Zagorskog p. odreda misili smo likvidirati uporište Ivanec, međutim te noći u uporištu stiglo je pojačanje jače.³ Snage koje su vršile pritisak na Varaždin breg, Tomimir i preko Sv. Ilijie na Varaždin vraćene su na položaje oko Zlatara — Lober — Martinčina. Cilj te rokade bio je ponovni napad na Zlatar i udarna brigada »Braća Radić« vršila je detaljne pripreme za napad.

Dne, 17. I 1 944. god. brigada »Matija Gubec« rokiranja je sa položaja Gor, Kraljevac — Podrute — Margečan na položaje Oštice — Ključ Novi Marof sa bočnim osiguranjem Završje — Margečan.⁴ Zbog toga što je neprijatelj krenuo sa motorizovanim snagama i sa 2 000 ustaša iz Sv. Ivan Zeline u pravcu Brezničkog Huma,⁵ i zbog toga što je banda iz Toplica⁶ dnevno ispadala i ugrožavala svaku vezu sa Kalnikom, povukli smo Udarnu brigadu »Braća Radić« od Zlatara na položaje Brezničkog Huma. Obostrašna situacija da povučemo snage iz Zagorja: neprijatelj je napao iz Varaždinskih Toplica⁷ sa snagama >>ko 2000 ustaša na brigadu »Matija Gubec«, pritisnuo ih sa svih položaja i ušao u Novi Marof. Ove neprijateljske snage podupro je neprijatelj bočnom kolonom od oko 400 ustaša/ koja se probila od

¹ Riječ je o napadu koji je na Zlatar izvršen 6. siječnja 1944. Napad je izvršila NO brigada »Matija Gubec«, a osiguravale su ga slijedeće jedinice: na pravcu Zlatar — Bistrica — Zagreb. NO brigada »Braća Radić« ojačana jednim bataljonom Zagrebačkog NOP odreda, od Krapine i Lepoglave Zagorski NOP odred, a od Varaždina jedan bataljon brigade »Matija Gubec«.

² Divizija je krenula s Kalniku u Hrvatsko Zagorje

³ I 1 944.

⁴ Odnosi se na jednu četu grenadira ojačanu bornim kolima. Ona je u Ivanec upućena iz Varaždina 10. siječnja.

⁵ Prema izvještaju štaba Desetog korpusa (Zagrebačkog) upućenog 7. veljače. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske rokiranje ove brigade izvršeno je 21. siječnja.

⁶ Riječ je o pothvatu »Dubrovnik« koji je počeo 21. I 1 944. sa ciljem: uništiti jedinice NOV na ovom području i uspostaviti saobraćaj na komunikaciji Zagreb — Varaždin. Neprijatelj je za izvršenje ovog zadatka angažovao borbenu skupinu »Dubrovnik« pod komandom pukovnika Moškova. Sastav skupine: 2. i 3. bojna 1. pukovnije PTS, tri satnije Novačkog sklopa PTS, 1. bitnica (baterija) haubica 100 mm Topničkog sklopa PTS; ukupno 1700 ljudi.

⁷ Odnosi se na dijelove Prve pješačke pukovnije PTS.

⁸ Neprijateljske jedinice prije početka napada bile su prikupljene na slijedećim mjestima: Komin, Biškupec, Sv. Ivan Zelina (dokumentat u arhivu Vojnog istorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 1/2215. k. 114/a).

⁹ Odnosi se na 2. bojnu 1. pukovnije, koja je 21. I ujutro započela nastupanje pravcem: Visoko — Sudovec — k. 161 — N. Marof — Moždeneć.

Sudovca prije nego što je udarna brigada »Braća Radić« stigla na položaje da bi zatvorila taj pravac. Udarna brigada »Braća Radić« za to vrijeme vodila je krvavu borbu na sektoru Brezničkog Huma. Borba je trajala 2 i pol dana sa mnogo juriša i protutjuriša. Međutim i pored toga smo se dobro održali, nije bilo snage koja bi izvršila manevar i tako je neprijatelj povukao sve mrtve, ranjene i oružje. Položaji neprijatelja bili su osigurani bočno tenkovima, a avijacija osiguravala im je drske napade. III bataljon koji je sprovodio ranjenike na Kalnik nije uspio uloviti vezu sa svojom brigadom i odbili su bandu koja je nasrnula na njih, ali je to bilo bez strategijskog značaja.

Maglu i ostale vremenske nepredviđenosti umjesto da iskoristimo onemogućile su nam na idealnim položajima čistu pobjedu. Detaljne rezultate o samoj borbi nismo još prikupili.

Naši gubici: 7 mrtvih, 11 ranjenih, 4 nestala.

Neprijateljski gubici: oko 110 mrtvih i ranjenih.

U ovim borbama divizija je potrošila oko 4 500 kom. metaka.

U ovaj borbi bilo je izvanredne mogućnosti za nas, ali zbog nedovoljne odlučnosti, i pored sve borbenosti i upornosti, rezultat borbe je slab, a plijen se sastoji svega iz nekoliko pušaka, nešto municije, bombi i ostalog materijala. Brigada »Matija Gubec« u borbi kod Novog Marofa pokazala je potpunu nesredost i nesamostalnost komandnog kadra. Međutim, Udarna brigada »Braća Radić« u tim borbama učvrstila se još bolje i dokazala da ni tenkovi, ni broj bande, ni avioni ne mogu ugroziti njenu udarnost, rukovodstvo, njene borce. U tim borbama istakao se je I i II bataljon.

U toj borbi pao je junakom smrću jurišajući na neprijatelja operativni oficir žorž Medvedov. Za njegovu hrabrost i odanost našoj narodnooslobodilačkoj borbi predlažemo ga za odlikovanje za hrabrost. Neprijateljski redovi su proredeni, ali sažeti i krvnički. Operacije sa takvim neprijateljem su vrlo teške, jer neprijatelj raspolaže još uvijek sa velikim količinama municije, ispred sebe ima teški vatreni zid, a moral mu je još uvijek čvrst zbog bezizlazne situacije, te je teško oteti na otvorenom terenu oružje, municije i ostali plijen. Prihvaćati borbu na terenu gdje nismo ugrozeni i koga nemamo u vidu braniti nije preporučljivo zbog municije, a u našem slučaju zbog velikog priliva novaka i dobrovoljaca. Od stanovništva Zagorja bili smo najljepše dočekani, potpomagali su nas svesrdno i svim sredstvima, a u naše jedinice stupilo je više stotina dobrovoljaca. Ovog puta problem ishrane bio je najbolje riješen, a za vrijeme cijelog boravka nitko nije bio gladan već naprotiv bilo je izobilja hrane.

Sanitet je odgovorio u potpunosti svojoj dužnosti prema ranjenicima i mrtvima, a organizacija pri tom radu bila je poхvalna.

Veza kao i uvijek nije dovoljno vezala naše snage, čak smo dva dana bili skoro bez ikakve veze sa Udarcom brigadom »Braća Radić«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

Ivan Robić s. r.

Štok Izidor s. r.

"Borba vodena sa dijelovima Novačkog sklopa PTS.

P. S.

Brigadi »Matija Gubec« koja je vodila borbu kod samog N. Marofa 21. I o. g. bio je potisnut I bataljon od Moždenec prema Madžarevu pošto je neprijatelj nailazio sa dva pravca, i to od Male Pake i Vel. Pake, tako je I udarni bataljon brigade »Matija Gubec« morao napustiti svoj položaj. Štab brigade također je bio prisiljen da se povuče iz Novog Marofa pošto je bio ugrožen od pravca Pake. Dva bataljona brigade »Matija Gubec« koji su se nalazili Ključ — Oštice morali su se povući preko s. Lužan pošto se nisu mogli prebaciti za Madžarevo, kad im je bila odstupnica odsjećena. Brigada »Matija Gubec« za to vrijeme pokazala se potpuno nespremnom za borbu sa neprijateljem. Udarna brigada »Braće Radić« vodila je svakodnevnu borbu sa neprijateljem ali za postignuće većeg uspjeha nego što je imala razlozi su slijedeći; dok je brigada stizala na nove položaje Breznički Hum — Visoko — Radešić već je neprijatelj prvi dan zaposjedao strateške tačke za obranu same Pake koju je razvio još od prvog dana. Zagrebački PO koji se nalazio na istom sektoru, a i k tome III i IV bataljon nisu iskorišćeni, a manevar pošto sama brigada nije bila samostalna da bi mogla učiniti manevar sa svojim bataljonima, a preko radio stanice dobili su zadatak da čine manevar da bi mogli lakše neprijatelja uništiti.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 1. FEBRUARA 1944. GOD. ŠTABU KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV J O BORBI U SVIBOVČU¹

ŠTAB

XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Op. Broj: 16/44.

PREDMET: Operativni izvještaj.

ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV I PO
JUGOSLAVIJE

Dana, 1. II 1944. godine jedinice brigade »Matija Gubec« držale su položaj: sa slijedećim rasporedom: I bataljon sa štabom brigade Donja Poljana, II bataljon Globočec, III bataljon Gornji Martjanec s tim što je jednu četu imao u Slanju uz štab divizije i IV bataljon Sibovec sa jednom četom na visu Segled.

Istog dana u 6 sati u jutro neprijatelj² je izvršio prepad na IV bataljon koji se je nalazio u Sibovcu — Segledu. Neprijatelj je pošao i izvršio napad sa tri satnije iz uporišta Varažd. Toplice. Dobivši tačne podatke od svoje obaveještajne službe i vođen dobrim vodićima, pojedini su bili u redovima naše vojske a kasnije su prebjegli ka bandi, jednom satnjom krenuo je u pravcu visa Segled, gdje se je nalazila jedna četa imenovanog bataljona, jednom satnjom krenuo je zaobisavši Segled putem od Drenovca, prebacio se na vis Fičur, gdje je ostavio jedan dio snaga kao osiguranje, spustio se na vis Korović i putem preko imenovanog visa ispoa na cestu Sibovec — Leskovec. Ispavši na cestu, neprijatelj je

¹ Original, pisan strojem, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 5—2 k. 1191.

² Odnosi se na 1. bojnu 1. pukovnije PTS.

produžio cestom u pravcu Jalševca i zaobišavši selo sa istočne strane razvio se u strijelce iza samog Siboveca. Za to vrijeme jedna satnija nastupala je od Tuhovca putem prema Retkovcu i ispod Grešćevine prešla preko brvna na Bednji i došla razvivši se u strijelce sa sjeverozapadne strane Siboveca. Za to vrijeme IV bataljon nije uopšte preko svojih straža i patrola osjetio približavanje bande. Pred jutro jedna patrola iz teškog odeljenja nosila je teški mitraljez na položaj četni na Segledu. Na putu se je susrela sa bandom i povukla natrag za Sibovec. Tada je štab bataljona poslao jedan vod kao pojačanje na Segled, ali isti vod nije izvršio zadatku pošto se je na putu također susreo sa bandom i djelomično izginuo i razbježao se. Banda je izvršila juriš na Sibovec i borci čuvi vratnu ispalili su na položaj, izletjevi iz kuća, iznenadeni, na jugozapadnu ivicu sela. Kad sa te strane nisu dobivali vratnu tij. od pravca Tuhovca, oni su se okretali prema vatri koja im je dolazila s leda, ali u tom je banda već bila kod njih i došlo je do gužve i hvatanja za puške. Novi su se borci razbježali skakajući u Bednju i plivajući preko nje, a među njima i sam štab bataljona. Neprijatelj je u toku od 15 minuta zauzeo položaj Sibovec.

Borba na Segledu vodila se oko 50 minuta i banda je uspjela četu koja je držala taj položaj opkoliti. Jurisem četa se je uspjela probiti uz veći broj mrtvih i ranjenih. Za to vrijeme vođenja borbe sa IV bataljonom jedna četa I bataljona krenula je u pomoc IV bataljonu s tim da dode neprijatelju s leda, dok su dvije čete I bataljona krenule prema Grešćevini i zauzele pogodne položaje, tako da mogu tući neprijatelja sa boka i cela. Ova četa I bataljona t.j. 1 četa najprije je počela voditi borbu sa neprijateljem za vis Fićur, gdje je uspjela potisnuti neprijatelja i oko 9 sati već se je nalazila na položaju Segled.

Banda se iz Sibovca počela povlačiti, a isto tako i od Segleda prema Tuhovcu. 1 četa I bataljona udarila je neprijatelja snažnom vatrom u bok, pri čemu mu je naprijed osjetne gubitke. 2 i 3 četa I bataljona, koje su se nalazile na položaju iznad Grešćevine, prebacivale su se još naprijed prema Starom Vrhu i kotti 309 kako bi presjekle otstupnicu neprijatelju za Varažd. Toplice. Međutim, čete su zakasnile i neprijatelj je uspio da se po brisanom prostoru između Tuhovca i Varažd. Toplica prebaciti za uporište bez da su mu nanijeti tom prilikom gubici. Naši borci vratili su svoje stare položaje.

Gubitci neprijatelja: mrtvih 7, među njima jedan oficir, dva podoficira i 4 ustaše. Ranjenih 15 ustaša. Sopstveni gubitci: 27 mrtvih, 7 ranjenih, 46 nestalih. Gubitci u oružju: 2 puškomitriljeza i 33 puške.

Utrošeno municije: 1 700 metaka.
U ovoj borbi istakao se kao dobar, staložen i sreden rukovodioc operativni oficir I bataljona drug Ljubiša, koji je išao u pomoć sa 1. četom IV bataljona. Nesavjesnost rukovodioca IV bataljona, a naročito štaba bataljona, njihova velika komocija i neoprezost, njihov nevojnički postupak i nevojničko držanje, što teže bezbednosti i osiguranja za vrijeme držanja položaja Sibovec — Segled omogućili su neprijatelju da u potpunosti izvrši svoj zadatku. Prepad neprijatelja je potpuno uspio. Štab bataljona oko pola noći bio je izvješten o mogućnosti prepada neprijatelja i da treba biti na oprezu. Međutim, štab bataljona nije poduzeo nikakve mјere. Veza sa četom koja se je nalazila na Segledu uopšte nije postojala, a isto tako niti sa susjednim jedinicama.

čama. Za vrijeme samog prepada i iznenadenja štab bataljona, kao i niži rukovodioci uopšte nisu se osjećali među borcima, već su pojedini članovi štaba bataljona (kao komesar i njegov zamjenik) pobegli u paničnom bijegu preplivavši Bednju prema štabu brigade, koji se je nalazio u Donjoj Poljani. Zbog nesavjesnog vršenja svoje dužnosti, zbog nepravilnog obezbjeđenja i nevođenja kontrole rukovodilaca IV bataljona ovaj bataljon pretrpio je tako velike gubitke, nanijet će prepadom od strane neprijatelja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:
Robić Ivan s. r. Štrok³ s. r.

IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV OD 5. FEBRUARA 1 944. GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ZLATAR⁴

ŠTAB
X KORPUSA (ZAGREBAČKOG)
NOV I POJ
Br. op. 62
Dne, 5. II 1 944.
Predmet: Operativni izvještaj
akcije na Zlatar.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

XXXII divizija NOVJ krenula je 3. I 1 944 godine sa Kalniku u Hrv. Zagorje. Kao prvi zadatak postavljen je likvidirati neprijateljsko uporište Zlatar.² Koncentracija divizije izvršila se 4. I o. g. na liniji Belec — Hrašćina — Trgovišće. Za likvidaciju uporišta određena je brigada »Matija Gubec« po zahtjevu rukovodilaca te brigade.

Tok napada na Zlatar: Neprijateljsko uporište Zlatar nalazi se na raskrsnicama puteva Zlatar — Bistrica, Zlatar — Lobor, Zlatar — Mače, Zlatar — Belec, Varaždin i Zlatar — Novi Golubovec — Lepoglava. Zlatar se nalazi na podnožju Ivaničice u kotlini između dvije blage kose padine Ivaničice. Prilaz uporištu povoljan je sa sjevera i istoka, dok je sa juga i zapada ravnica. Vanjskih utvrda neprijatelj nije imao. Odbrana uporišta sastojala se od kuća zidanica povezanih sa rovovima i preprekama od bodljikave žice okolo branjenih zgrada. Neprijatelj je bio smješten u tri zgrade, a centar odbrane bio je u »farofu« koji se nalazi na prirodnoj uzvisini i dominira sa uporište.

Osiguranje prema Zlatar — Bistrici i Zagrebu zauzele je položaje na liniji Mujki — k. 160 — k. 166 (na cesti Zlatar — Rijeka). Ti položaji dosta su ne-povoljni, jer nemaju čvrste veze među sobom već su ispresjecani putevima i čine jedan slab prirodni obrambeni položaj.

Položaji prema Lepoglavi i Krapini predstavljaju jakе prirodne zaprke i puteve koji vode sa tih pravaca lako je braniti.

Napad na neprijateljsko uporište Zlatar izvršila je brigada »Matija Gubec«. Osičanje akcije izvršila je brigada »Braća Radić« od pravca Zlatar — Bistrica — Zagreb pojačana sa jednim bataljonom Zagrebačkog

³ Izidor.

⁴ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnodstvo-rijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 9/3 k. 551 a

⁵ U Zlataru se nalazila 7. posadna satnija Zagrebačke posadne ustaške bojne.

bačkog partizanskog odreda. Zagorski partizanski odred vršio je osiguranje od pravca Krapine i Lepoglave. Kontrolu od pravca Varaždina vršio je jedan bataljon brigade »Matija Gubec«. U rezervi divizije nalazio se jedan bataljon brigade »Braća Radić«.

U Zlataru nalazila se posada od 250 do 300 ustaša sa naoružanjem 2 antitenk topa 37 mm, 1 teški minobacač, 3 teška mitraljeza i 8 — 10 puškomitraljeza. Podaci o uporištu koje smo imali nisu bili tačni. Po tim podacima neprijatelj se nalazio samo u »farcu«. Vezu sa neprijateljem nismo imali. Zapovijed za napad izdانا je 4. I 1 944.

Borba je počela 6. I o. g. u 4 sata i 20 min iako su borci u samo mjesto ušli u 2 sata i 30 min.

Koncentracija naših jedinica bila je zapažena od strane neprijatelja, ali mu naše namjere nisu bile poznate. Polazni položaj za napad i upadanje u samu mjesto izvršile su jedinice bez da je neprijatelj opazio. Vrijeme je bilo vedro, obasjano mjesecinom, sa hladnim vjetrom. Neprijatelj je bio iznenaden, ali zbog kolebanja rukovodilaca i boraca postignuto iznenadenje nije iskoristeno. Pred zorū jedinice su se povukle iz uporišta bez naredenja. Odmah je napravljeno da se ponovno vratre, jer su gubitci bili nezнатni. Prvi bataljon koji je napadao sa sjeverozapadne strane i koji je trebao da i zvrsi glavni zadatok potpuno je podbacio. Drugi bataljon, koji je napadao od pravca sjeveroistoka zadržao se u zgradama koje je u toku noći zauzeo, ali nije izvršio odlučan pritisak da pomogne prvom bataljonu u izvršenju njegovog zadatka. U toku dana uspjelo je i prvom bataljonu da zauzme neke zgrade i da napravi obruc oko neprijatelja. Neprijatelj je dobro koristio svoje topove i često putao istjerao naše borce iz grada. Pomoć od naših antitenkovskih topova 47 mm nije bila efikasna, jer je neprijatelj bio u čvrstim zgradama koje naše granate nisu probijale. U toku dana nije bilo naročitih promjena. U 17 i 30 sati izvršena je priprema za juriš, a sam juriš izведен je u 18 sati. Juriš je bio odbijen, jer je vršen bez dovoljno odlučnosti. U toku noći izvršen je ponovno juriš, ali bez uspjeha. Uocilo se da je I bataljon brigade »Matija Gubec« pokolen i da i više nije sposoban da izvrši postavljeni mu zadatok. Bataljon je u zoru smijenjen sa III bataljonom udarne brigade »Braća Radić« i povučen u rezervu divizije.

Na zasjedala u toku dana nije vodena borba. Neprijatelj je sa manjim snagama vršio izvidanja naših položaja od pravca Zlatar — Bistrice.

7. I — III bataljon brigade »Braća Radić« u toku dana privukao se do zgrada iz kojih je neprijatelj pružao otpor i u zajednici sa II bataljonom brigade »Matija Gubec« pripremio je juriš u 19 sati na večer. Neprijatelj je u toku cijelog dana ispadao iz zgrada i vršio kontrajuriše i tukao teškim minobacačima i topovima kao da je pobjesnio. II bataljon brigade »Matija Gubec« pri jednom takvom ispadu neprijatelja uspio je zaplijeniti jedan puškomitraljez, da je bio više odlučnosti mogao se je zaplijeniti i jedan top, jer je posluga bila potučena. U toku noći vršena su dva juriša, ali su oba bila odbijena. Naši bore inaletjeli su na zičane prepreke ne značajući za njih i tako su bili odbijeni.

Toga dana neprijatelj je naišao u jačini od dvije satnije bez tenkova od Zlatar-Bistrice i poslije prvog otvaranja vatre brzo se povukao.⁵

³ Radi deblokiranja posade u Zlataru neprijatelj je uputio iz Zagreba kombinovanu bojnu ojačanu tenkovima i artiljerijom grenadirske satnije iz Podsuseda.

8.1 — izvršena je blokada neprijatelja bez naročitog pritiska naših jedinica, želeći da neprijatelj pokuša sa probijanjem da bi ga tako moglo tući van zgrada. Prolaz za bijeg omogućen mu je. Međutim, neprijatelj nije pokušao da se probije.

Na zasjedi od Zlatar — Bistrice i Zagreba došlo je do borbe sa neprijateljem u jačini od 4 satnije sa dva teška tenka i nekoliko tanketa. Neprijatelju je uspjelo da zaobiđe naše lijevo krilo i da potisne našu zasjedu, ali je na to izvršen sa IV bataljonom rezerve protivnapad i neprijatelj je potučen otstupio u pravcu Zlatar-Bistrice. Pred veće je neprijatelj pokušao sa napadom od pravca Poznanovca (Zagreba) i I bataljon ud. brigade »Braća Radić« koji se nalazio u tom pravcu izvršio je odmah manevar na bok neprijatelja, što je neprijatelj uočio i počeo da odstupa prije nego što je došlo do sukoba. I bataljon juriš je za njima 10 km, ali ga nije mogao stići, jer je isti u panici bježao.

U toku noći 8. na 9. situacija se izmjenila. Neprijatelju je stiglo pojačanje iz Zagreba⁴ u tenkovima, to povima i ljudstvu, tako da je zapažena koncentracija jačih snaga kod Zlatar-Bistrice i Poznanovca. Oko 3 sata ujutro neprijatelju je uspjelo da sa nekoliko tenkova od 15 tona prođe kroz našu zasjedu van puta (putevi su bili prekopani), jer je zemljište bilo zamrznuto i podesno za kretanje tenkova van puteva.

Obzirom na situaciju u samom uporištu i novostvorenu situaciju na zasjedi prema Zagrebu riješeno je da se u zoru povučemo, što je i izvršeno. Akcija nije uspjela. Na zasjedi zarobljeno je 7 vojnika. Zaplijenjeno je: 2 teška mitraljeza, 1 puškomitraljez, 2 parabele, 16 pušaka, 2 pištolja i 1500 metaka. Uništen je jedan tenk.

Gubici neprijatelja: 57 mrtvih i 83 ranjena.

Naši gubici: 20 mrtvih, 64 ranjena od kojih je 5 umrlo u bolnici među kojima je zamjenik komandanta I bataljona brigade »Matija Gubec« drug Turčić Albin i zamjenik komandanta IV bataljona ud. brigade »Braća Radić« drug Kličković Miljenko.

Utrošak municije 35 000 metaka za puške, 70 topovskih granata 47 mm i 17 teških mina. Onesposobljeni su 2 puškomitraljeza, uništen 1 teški mitraljez.

U toj borbi istakao se drug Kličković Miljenko, koji je poginuo junačkom smrću na jurišu. Isti je borac od prvih dana ustanka i predlaže se za odlikovanje ordenom narodnog heroja.

U toku borbe podbacio je štab brigade »Matija Gubec« i štab I bataljona iste brigade. Pokazali su se nesigurni u rukovodenju i bez dovoljno upornosti.

Kritički osvrt na akciju: Akcija je bila pripremljena dobro. Izvršene su tehničke pripreme i političke pripreme boraca. U toku same operacije donašane su pravilne odluke i izdavane su potrebne zapovijesti. Upravljanje akcijom bilo je objedinjeno i sve jedinice bile su povezane sigurnom vezom sa štabom divizije, što je omogućilo pravilno rukovodenje akcijom. Stab divizije pravilno je rukovodio akcijom i uložio je mnogo truda u osvajajuju uporišta i pojedinim jurišima rukovao je i sam komandant divizije, stab ud. brigade »Braća Radić« pravilno je rukovodio svojim jedinicama i bio je čvrst i odlučan. Stab brigade »Matija Gubec« pod uticajem neuspjeha od prvog dana brzo se pokolebao i bio je slab u rukovodenju. Stabovi bataljona

⁴ Pojačanje je stiglo iz Marije Bistrice (4. stanja Zagrebačke ustaške posadne bojne i dijelovi posade iz Donje Stubice sa tenkovima).

te brigade još mladi i neiskusni borci u borbi su bili slabici. Sam neuspjeh može se pripisati kolebanju rukovodilaca u prvom naletu, kada nije iskorisćeno iznenadenje koje je stvarno bilo postignuto. Tako je omogućeno neprijatelju da se sredi i da pruži žilavi otpor iz utvrđenih zgrada. Borci i rukovodici udarne brigade »Braća Radić« pokazali su odlučnost i čvrstinu i priličnu manevarsku sposobnost, tako da su sa lakoćom odbili svaki pokušaj da neprijatelj prodre od pravca Zlatar — Bistrica.

IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA NOVJ OD 7. 2.
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

ŠTAB
X KORPUSA (ZAGREBAČKOG)
NOV I POJ
Broj: Op. — 62.
Dne, 7. veljače 1944. god.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Operativni izvještaj za mjesec
siječanj.

Od posljednjeg našeg izvještaja situacija na terenu našeg korpusa znatno se izmjenila. Neprijatelj nije više pasivan u svojim uporištima već često vrši israde na oslobođeni teritorij. Pojačane su posade uzduž glavne željezničke pruge od Dugog Sela do Kutine i duž pruge Dugo Selo—Križevci. Pojačani su garnizoni Bjelovar i Križevci. U Bjelovaru se nalazi pored domobrana, ustaša i žandara, dva bataljona 211. puka 71. pješadijske divizije, a u Križevcima 1. bataljon 211. puka Nijemaca.

4. siječnja o. g. pri prelazu naše XXXII divizije u Zagorje neprijatelj — ustaše upale su u Varažd. Toplice, Novi Marof, Hum i Bisag, gdje su se zadržali i tako presjekli slobodan prelaz za Zagorje. Snage neprijatelja na tom sektoru jesu sljedeće: Varažd, Toplice 1 bojna ustaša 1. pješadijskog puka PTZ, u Novom Marofu jedna bojna ustaša 1. pješadijskog puka PTZ i na sektoru Hum — Bisag 1 bojna ustaša 1. pješadijskog puka PTZ.

Već koncentracije neprijatelja na našoj teritoriji nisu zapazene.

XXXII divizija vodila je operacije u Zagorju od 3. do 22. siječnja i izvršila je napad na neprijateljsko uporište Zlatar. Likvidacija uporišta nije uspjela. Pored toga vodila je borbu na otvorenom terebru i zadala ustašama dosta osjetne gubitke. Druge naše jedinice u mjesecu januaru nisu vrsile veće akcije.

XXXII divizija

Divizija se nalazila na sektoru Varaždin — Križevci Ludbreg. Na ovom sektoru divizija je vodila manje borbe sa neprijateljem i vršila uništavanje njegovih saobraćajnih veza.

15. XII 1943. — II četa II bataljona Udarne brigade »Braća Radić« sukobila se sa bataljonom Nijemaca kod sela Kloštar (sek. Čakovec 1:100 000). Neprijatelj je imao 3 mrtva i nekoliko ranjenih. Na našoj strani bila su dva druga lakše ranjena.

¹ Original pisan strojem, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod. reg. br. 1/4 k. 551a.

17. XII 1943. — II bataljon Udarne brigade »Braće Radić« vršio je rušenje i uništavanje pruge Koprivnica — Križevci. Istoga dana vršio je rušenje pruge i I i III bataljon pomenute brigade. Pruga je srušena u duljini od 4 500 metara.

24. XII 1943. — II i IV bataljon Udarne brigade »Braća Radić« iapao je neprijatelja koji se nalazio na Malom Vrhu (sekcija Čakovec 1:100 000) sjeverno od sela Svibovec. Neprijatelj je imao 1 mrtvog i tri ranjena. Među mrtvima nalazio se i ustaški satnik. Naši nisu imali gubitaka.

29. XII 1943. — Jedinice II i IV bataljona udarne brigade »Braća Radić« izvršile su napad na neprijateljske snage koje su se nalazile na Malom Vrhu u jačini od 300 ustaša PTB. I i III bataljon pomenute brigade i brigada »Matija Gubec« držale su zasjedu prema Varaždinu i Ivanču. Borba oko neprijateljskog uporišta cijelu je noć trajala. Upriste je likvidirano i neprijatelj je imao 25 mrtvih i 30 ranjenih. Zaplijenjeno je 2 laka bacača, 30 mina, 15 pušaka, 7 000 metaka. Pored toga zaplijenjeno je i nešto ostale ratne spreme. Naši gubici: 3 mrtva i 13 ranjenih. Jedinice koje su se nalazile na zasjedama imale su borbu sa neprijateljem koji je krenuo iz Varaždina u pomoc.

Kalnički NOP odred

15. XII 1943. — I bataljon ovoga odreda izvršio je je napad sa jednom četom na jednu satniju ustaša koja je došla da popravi prugu Cerje — Stažnjevac (sekcija Ptuj 1:100 000). Nakon kraće borbe neprijatelj je pobegao. Neprijateljski gubici iznose 6 mrtvih i 8 ranjenih. Vlastitih gubitaka nije bilo.

16. XII 1943. — I bataljon naišao je u svom pokretu ka Sv. Iliju (sekcija Ptuj 1:100 000) na jednu bojnu ustašu. Bataljon je prihvatio borbu, počeo se na položaj kod Presečnog nakon pola sata borbe. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih, dok na našoj strani nije bilo gubitaka. U ovim borbama u Zagorju zaplijenjeno je 6 pušaka i nešto municije i ostale vojničke spreme.

4. I 1944. — Neprijatelj je snagama dvije bojne zauzeo Varažd. Toplice. III bataljon je odmah zaposjeo položaj sa jednom četom kod s. Slanje, a sa jednom četom ostao na položaju Puhlaka.

7. I 1944. — Neprijatelj² je u jačini od oko 500 ustaša prodro u s. Ivanec (sekcija Čakovec 1:100 000) i veći dio sela spasio. Prema neprijatelju krenula je odmah jedna četa II bataljona iz sela M. Poganac, a isto tako i jedna četa I bataljona iz sela Apatovac. Neprijatelj se međutim povukao prije nego što su naše jedinice stigle.

10. I 1944. — Neprijatelj³ u jačini od 500 — 600 ustaša, domobrana i gestapovaca nastupao u pravcu Ludbreg u cilju da zaposjedne isti. Sporednom kolonom neprijatelj je nastupao pravcem Martijanac — Poljanec, a glavnom kolonom Hrženica — Ob ranko vec — Selnik. Izviđački vod odreda koji je pratio kretanje neprijatelja otvorio je vatru na istoga u selu Selnik i tom prilikom ubio 4 neprijateljska vojnika. Jedna četa III bataljona zauzela je položaj u rovovima oko Ludbrega. Neprijatelj se je kretao veoma oprežno i kada su se njegove prednje grupe približile našim položajima na 200 metara otvorena je na njih jaka vatra. Neprijatelj se je odmah povukao u bijegu ostavivši 2 mrtva.

Borba se nastavila i vodila se je do pred sam mrak, kada se neprijatelj povukao u pravcu Varadina. U toku ove borbe neprijatelj je imao 7 mrtvih i 4- ranjena, među kojima je bio i domobrani satnik. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

24. I 1944. — II bataljon imao je borbu sa neprijateljem koji je pokušao prodrijeti na oslobođeni teritorij sa pravca Novi Marof — Varaždin. Jačina neprijatelja bila je od 400 do 500 vojnika. U toku ove borbe poginuo je jedan drugi i jedna drugarica. Ostalo vrijeme jedinice ovoga odreda koristile su za izobrazbu kako u vojničkom tako i političkom smislu.

Zagrebački NOP odred

Ovaj odred djelovao je na sektoru Stubičkog i Sv. Ivanjskog kotara i to I bataljon na sektoru Zagorja, a II bataljon na sektoru Prigorja.

23. XII 1943. — I bataljon postavio je zasjedu na cesti Zagreb — Varaždin kod sela Jakovlje. Cestom je naisla neprijateljska motorizirana kolona. Nasim borcima uspjelo je uništiti 2 teretna kamiona. Neprijatelj je imao oko 30 poginulih i ranjenih. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

² 1. pješačka pukovnija sa oklopom PTS i vodom brdskih topova Domobranske središnje škole.

³ Riječ je o dijelovima 2. pješačke pukovnije koji su izveli napad pravcem Varaždin — Tmavec — Šemovec — Martijanac — Ludbreg (Dok. br. 1/14 k. 58. u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu).

24. XII 1943. — II bataljon postavio je zasjedu na cesti Sesvete — Sv. Ivan Zelina oko 800 met. daleko od neprijateljskog uporišta s. Belovar. Na zasjedu naisla je manja grupa ustaša. Na iste je otvorena vatra i četvorica su ubijena.

23. XII 1943. — I bataljon postavio je zasjedu na cesti kod sela Bistra, gdje je uništo 1 motorkotač i 1 kamion s njemačkim vojnicima. Tom prilikom ubijeno je 11 Nijemaca i zaplijenjeno 6 pušaka i 1 pištolj.

Zagorski NOP odred

U prošlom periodu ovaj odred je uglavnom operisao na pruzi Zagreb — Krapina u cilju rušenja te komunikacije, kao i učvršćivanja veza u vođenju zajedničkih akcija sa Kozjanskim bataljonom. U cilju hvatanja veze sa Slovincima i prelaska preko njemačke granice u Sloveniju, kao i vršenja zajedničkih akcija sa Kozjanskim bataljonom, upućen je I bataljon ovoga odreda preko Sutle u Sloveniju.

20. XII 1943. — Jedna desetina Kozjanskog bataljona otvorila je most na rijeци Sutli i bataljon je prešao na slovenski teritorij. Dok je bataljon prelazio preko mosta otpočela je puščana vatra u blizini Sv. Petera (sekcija Bogatec 1 : 100 000). Odmah je postavljena zasjeda na cesti Sv. Petere — Kozje, dok je jedna četa upucena u pomoc Slovincima, koji su vodili borbu sa neprijateljskom posadom u Sv. Peteru. Borba je oko zgrada bila ogorčena. Zgrada u kojoj su bili smješteni žandarmi bila je upaljena benzinskim bocama, gdje su zarobljena 4 žandarma, dok su ostali pobegli na prvi sprat. Pošto se nije mogla zgrada likvidirati jedinice I bataljona, kao i jedinice Kozjanskog bataljona povukle su se u selo Osredek. U toku borbe neprijatelj je pored zarobljenih imao i 18 mrtvih i veći broj teže luka ranjenih. Zaplijenjeno je 5 pušaka, 2 šmajsera, 200 metaka, 6 šinjela, 4 para čizama, odijela i bombi.

Naši gubici: 2 lakše ranjena.

Istoga dana neprijatelj je pod zaštitom guste magle napao Kozjanski bataljon i opkolio ga. I četa našeg bataljona odmah je preduzela juriš i poslije kraće borbe oko 13 sati odbacila je neprijatelja u pravcu Pišeca i na taj način oslobođila Kozjanski bataljon. Neprijateljski gubici: 4 mrtva i ne poznati broj ranjenika. Zaplijenjeno je 1 šmajser, 4 puške, 1 ranac sanitetskog materijala, 9 bombi i 1 750 metaka.

Naši gubici: 3 mrtva i 2 ranjena iz Kozjanskog bataljona.

21. XII 1943. — Bataljoni su prebacili se u selo Pavlova Vas i smjestili po kućama. Borčima je bio potreban odmor i hrana, pošto nisu jeli niti se odmarali za cijelo vrijeme kako su prošli granicu. U 9 sati primljeno je obavještenje da se neprijatelj kreće u pravcu naših baza. Za svaku eventualnost raspoređena je jedna četa i Kozjanski bataljon prema selu Sromle, a jedna četa prema Sv. Jere sa predstražnim desetinama na putu za Pavlovu Vas.

U 11 sati otvorila je predstražna desetina vatru na neprijateljsku kolonu, koja se kretala u pravcu naših položaja. Malo kasnije napadnutu je i predstraža prema selu Sromle. Uskoro je započelo napredovanje neprijatelja na cijelom frontu od sela Sromle i od pravca Sv. Jere. I pored jake vatre neprijatelj je izvršio juriš na naše položaje ali je bio odbijen bombama. Ponovni juriš neprijatelja opet je bio odbijen bombama i preciznom puščanom i mitralješkom vatrom. Neprijatelj je stalno dobijao pojačanje i prema kasnije dobivenim podacima neprijateljske snage su brojile oko 2000 — 3000 ljudi. Slijedili su ponovni juriši neprijatelja i svojim sedmim jurišem neprijatelju je uspјelo da probije sredinu našeg položaja.

Pokušaj da se veza ponovno uspostavi bio je uzaludan. Naredeno je da se jedinice povuku prema selu Osredek. Glavnina je odstupala u pravcu Javorje, a po tom preko brda Spiček produžila polaska i preplivavši Sutlu smjestila se u selu Lukavec, gdje je već našla Kozjanski bataljon i 16 ljudi iz II čete sa kojima je bila izgubila vezu u toku borbe.

U ovim borbama neprijatelj je prema potvrđenim vijestima sa više strana imao slijedeće gubitke: 112 mrtvih i veliki broj ranjenih. Vlastiti gubici: 3 mrtva i 6 lakše ranjenih.

26. XII 1943. — II bataljon ovoga odreda izveo je akciju na vlak kod Krapine. Ovom je prilikom zarobljeno 6 neprijateljskih vojnika, zaplijenjena je 1 puška, 80 metaka i 2 paketa sanitetskog materijala.

27. XII 1943. — I četa II bataljona bila je u zasjedi u selu Polje kod Krapine. Na ovu četu naišla je jedna neprijateljska kolona na koju je otvorena iznenadna vatra. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i veći broj ranjenih. Vlastitih gubitaka nije bilo.

28. XII 1943. — Srušeno je na pruzi Krapina —

— Sv. Križ 200 m. pruge i uništeno je dvije terezine i mašina za postavljanje željezničkih pragova.

29. XII 1943. — Miniran je most i zapaljena stаницa Velika Vas. I četa III bataljona izvršila je napad na ustašku strazu kod električne centrale Strahinje. Prilikom ovog napada zarobljena su 3 ustaše, a zaplijenjeno je 3 puške, 1 puškomitrailjer, 720 metaka i 15 bombi. Centrala je uništena. Vlastiti gubici: 2 ranjena.

Organizaciono stanje jedinica:

Formiranjem X korpusa⁴ stanje u našim jedinicama je slijedeće:

XXXII divizija. Štab divizije je sposoban da rukovodi operacijama. Komandant Štok⁵ ima mnogo borbenog iskustva, jedino mu nedostaje teoretsko znanje vojno, što će postići čitajući vojnu literaturu. Politkomesar⁶ po vojnim pitanjima ga slabo počima. Načelnik štaba drug Manojlović ima dovoljno vojničkih sposobnosti i bolje se snašao na toj dužnosti nego kao komandant brigade.

Udarna brigada »Brace Radic« broji 808 boraca na licu. Podijeljena je u 4 bataljona. Brigada je sredena i čvrsta i sposobna za izvršavanje težih zadataka. Potrebna manevarska sposobnost i međusobno potpomaganje bataljona još nije zadovoljavajuće. Štab brigade je solidan i zadovoljava kako vojnički tako i politički.

Brigada »Matija Gubec« broji 710 boraca na licu. Podijeljena je u 3 bataljona. Poslije ustaškog prepada kod Svibovca brigada je reorganizirana. IV bataljon brigade, koji je tom prilikom stradao, rasformiran je i upućen u II brigadu XXXIII divizije. Da bi se kriza u toj borbi što lakše prebrodila uzet je jedan bataljon brigade »Brace Radic« i prekomandovan u sastav brigade »Matija Gubec«, da bude kao kostur brigade, dok je jedan bataljon iste brigade prebačen u brigadu »Brace Radic«. Štabovi bataljona u toj brigadi sada su sredeni i običavaju da će zadovoljiti. Brigadi će se davati lakši zadaci dok se malo prekali u borbi, a potom popuniti i formirati IV bataljon. Štab brigade izmijenjen je i može se nadati da će u sadanjem sastavu zadovoljiti.

Zapadna grupa odreda

Štab Zapadne grupe odreda potpun je i njegov rad nije nam poznat. Obzirom na sastav, ima uslova da ispunji svoj zadatak. U sastav Zapadne grupe ušli su Kalnički, Zagorski i Zagrebački partizanski odred. Kalnički partizanski odred broji oko 350 boraca i podijeljen je na tri bataljona. U zadnje vrijeme odred se popravlja i kroz mjesec dana biti će to naš najbolji odred. Stanje kod odreda uspjeli smo srediti i sada ćemo ga postepeno uesti u borbu u suradnji sa XXXII divizijom.

Zagorski partizanski odred koji broji oko 400 boraca i sastavljen je u tri bataljona. Jedan njegov bataljon uzet je u sastav XXXII divizije prilikom formiranja korpusa. To je za sada naš najbolji i najborbeniji odred.

Zagrebački odred ima dva »bataljona i broji oko 300 boraca. On se nalazi na najtežem terenu, tako da je stalno progoren. Do sada nije odred zadovoljio i stavljeno je u zadatak štabu Zapadne grupe da taj

⁴ Korpus je formiran 19. januara 1944. godine,

⁵ Izidor,

* Ivo Robić.

odred sredi i da njegovu aktivnost i borbenost pojača. U svim našim jedinicama imamo veliki broj nenaoružanih boraca. U tome prednjaci XXXII divizija gdje ima oko 35 do 40% nenaoružanih boraca. I ostalim jedinicama nedostaje oružje, što u mnogome ometa pravilan razvoj u jedinicama. Uslovi za dobijanje oružja su dosta teški, jer više nemamo malih garnizona gdje bi to oružje mogli dobiti. Priliv novih boraca ul naše jedinice je velik, što nam omogućava brzo povećavanje i formiranje novih jedinica. Oružje koje nam je dodijeljeno od strane vašeg štaba, uslijed blokade pruge Zagreb — Sisak, nemoguće je da ga prebacimo.

Plan naših akcija:

Plan naših akcija usmeren je na razbijanje ustaških posada na liniji) Varaždin — Novi Marof — Breznički Hum — Sv. Ivan Zelina, a potom prodiranje XXXII divizije u Zagorje. XXXII divizija dok se sredi treba da operiše u zajednici sa VI korpusom na čišćenju Bjelovarske kotline. Za sada će ta divizija djelovati na komunikacijama Dugo Selo — Banova Jaruga, Dugo Selo — Križevci, Križevci — Bjelovar.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar:

Komandant — pukovnik:

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 12. FEBRUARA 1944. GODINE ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBAMA PODREĐENIH JEDINICA OD 8. DO 10. FEBRUARA'

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILACKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper. br. 23/44.
12.veljače 1 944.

Predmet: Operativni izvještaj o
borbama od 8. do 10. II 1 944. god.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG MOV I PO JUGOSLAVIJE

Dana 8. II 1 944. god. dok su snage udarne brigade „Braća Radić“ držale položaje, Leskovac dva bataljona, Puhlaki jedan bataljon, jedan bataljon Ludoreg. Neprijatelj¹ je izvršio napad na naš položaj u Leskovac. Isti položaj za vrijeme napada držao je III bataljon dok su jedna četa i jedan vod sa 6 puškomitrailjeza od I bataljona upućeni u pravcu Apatovca da udare neprijatelja u leđa koji je izvršio napad na jedinicu Kalničkog p. odreda.

Raspored snaga III i I bataljona bio je slijedeći: jedna četa III bataljona držala je položaj na visu Višogred sa frontom prema Var. Toplicama, jedna četa nalazila se ispod visa Višogred — front paralelni sa cestom s tim što je jednu desetinu dala kao osiguranje uz protivtenkovsku pušku koja je

¹ Original, pisan strojem, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 6—2 k. 191.

² Odnosi se na 1. bojnu 1. pukovnije PTS.

bila na pola puta od Leskovca prema Višogredu, a jedna četa bila je isturena kao predstraža na visu Fićur.

Oko 11 sati prije podne jedna manja neprijateljska kolona krenula je od pravca Var. Toplica cestom prema Svibovcu, tu je bila napucana od naše izviđačke desetine koja se nalazila u Svibovcu. Banda nije nadirala dalje. Čim je došlo do sukoba i vatrenog dodira sa neprijateljom kod Svibovca izdato je naredenje od strane štaba bataljona da se jedna desetina od čete I bataljona koja je ostala s teškim oružjem izbaci na vis Medved. S njom je poslan jedan teški mitraljez, jedan puškomitrailjer „šoša“.

U 13 časova neprijatelj je izvršio napad sa tri satnije ustaša koje pripadaju Prvoj ustaškoj bojni, čiji je zapovjednik bojnik Devčić². Dvije satnije krenule su preko Drenovca u pravcu Gabrinovca gdje su zapalile lugarnicu. Poslije su se uputile od Gabrinovca putem koji vodi šumom na vis Medved (kota 346) gdje se nalazila desetina I bataljona sa jednim teškim mitraljezom i jednim „šošom“. U isto vrijeme neprijatelj je kretao i od Toplica ali sa manjim snagama. Njegov glavni cilj bio je da dode našim snagama iza leđa, da ih iznenadi i jednim snažnim i brzim naletom doveđe u zabunu i pokoleba u čemu je zbog neobazrivosti naših jedinica potpuno i uspio. Na juriš zauzeo je kota 340 (Višogred) i to iz male udaljenosti pošto desetina koja se nalazila na koti nije slala patrole u dubinu te joj se neprijatelj vrlo blizu privukao. Desetina nije mogla izdržati pritisak neprijatelja već je onako iznenadena počela da u paniciom bijegu bježi u pravcu sela Leskovac. Banda je otvorila jaku vatru, tukla po njima, a isto tako i po samom selu i odmah se spušta u Leskovac. Komesar brigade³ koji se je nalazio sa tim bataljonom izdao je naredenje da se borci prebacuju na vis Višogred, gdje se nalazila jedna četa i naoružani drugovi prebacivali su se na taj vis, dok nenaoružani i jedan dio bolničkog voda biježao je u pravcu Bednje gdje su se okupali, a bilo je i dosta među njima ranjenih jer su trčali po brisanom prostoru. Pošto je neprijatelj zauzeo pogodne tačke, a i neprijateljska kolona iz pravca Toplica počela je istovremeno nadirati, naši su se poceli povlačiti u pravcu Glavice jer su smatrali da položaj koji su držali ne bi mogli držati zbog energičnog napada neprijatelja i zbog psihičkog stanja kod boraca.

U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 10 mrtvih.

Naši gubici: 1 ranjen, 3 nestala.

Gubici u oružju: 5 karabina.

Utrošeno metaka: 100 komada.

Zarobljeno: Drugarica Beta Modrić zajedno sa arhivom, jer je imenovana drugarica vršila dužnost šefa kancelarije III bataljona.

Zadatak nije izvršen, položaj nije zadržan, a sve zbog neopreznosti jedinica koje su položaj držale, a naročito desetine I bataljona, koja nije osmatrala ispred sebe, kao i čete na Višogredu, koja nije vršila izviđanja daljnjim patrolama susjednih kota, ali bilo im je poznato da se neprijatelj provlači šumama u posljednjim borbama i da se više ne ograničava samo na ceste i puteve.

Sadejstva susjednih jedinica uopšte nije bilo.

Nizi rukovodoci izgubili su glavu za vrijeme pre-

pada i kao da ih uopšte nije bilo.

Iz ovoga možemo izvući pouku da za vrijeme drža-

³ Krunoslav.

² Zlatko Rukavina.

nja položaja, naročito u šumi, neograničiti se samo na svoju kotu i svoj položaj već treba slati patrole po susjednim kotama, kako bi uviđek znali kakova je situacija oko nas. Brigada »Matić Gubec« u to vrijeme nije imala nikakove borbe na svojim položajima.

9. II 1 944 jedinice brigade »Braće Radić« držale su položaje: I bataljon Ivanec, II bataljon Ludbreg, III bataljon Puhlaki, a IV bataljon Duga Rijeka — Jelenovec (sekacija Čakovec 1 : 100 000).

Oko pola 11 sati prije podne neprijateljska kolona u jačini 200 ustaša, pojačana sa dva tenka, krenula je od pravca Varaždina i napala II bataljon udarne brigade »Braće Radić« koji je držao položaj u Ludbregu.

Snage ovog bataljona bile su raspoređene od paromlina pa do željezničke stанице, dok se je teško oružje nalazilo na položaju blizu kote 155.

Sadejstvujuća jedinica koja je štitila led a ovom bataljonu je III bataljon udarne brigade »Braće Radić«, koji je držao Puhlake i pogodne tačke ispod Puhlaka.

Dva tenka krenula su u pravcu fronta koje su držali borce II bataljona. Hladnokrvno i neustrašivo borce II bataljona čekali su neprijatelja koji se ogradio čelikom da ga unište. Protivtenkovski top sa kote 155 opalo je nekoliko granata u neposrednu blizinu tenkova, koji su se odmah nakon ovoga povukli. Borce su postali još čvršći i moralom još jači. Poslije kratkog vremena neprijatelj je krenuo ponovno u napad sa četiri tenka za kojima je nastupala pješadija. Dva tenka kretala su se nasipom stаницe sa ciljem prodora u samo mjesto, dok druga dva tenka osiguravala su bok pješadije koja se je razvila u strijelce, prebacivala od Poljanca prema Ludbregu.

Borba se vodila puna tri sata i neprijatelj je pokušao dva puta da prodre u grad, ali naši borce izdržali su sve nalete i udarce neprijatelja i potisnuli ga na polazne položaje.

Dok je II bataljon vodio borbu, za to vrijeme jedna neprijateljska kolona kretala je od Leskoveca pored visa Duga Greda u pravcu kote 338, a jedan dio snaga odvojio se i kretao u pravcu Graci s namjerom da udari našem drugom bataljonu s leda, ali je u tome došao u sukob sa III bataljonom, čiji je bio zadatak osigurati led II bataljonu.

III bataljon bio je opomenut na približavanje ove kolone. Zbog nedovoljne čvrstine našeg III bataljona i nepravilnog raspredela snaga neprijatelj je energičnim napadom uspio da potisne III bataljon iz položaja i da zauzme pogodne tačke, pri čemu je imao osjetljive gubitke, jer se borba vodila na maloj udaljenosti.

Pošto bataljon nije mogao da izdrži udarce neprijatelja, a što bi moglo dovesti u nezgodan položaj II bataljon štab brigade izdao je naredenje za povlačenje prema Čakovcu.

U ovoj borbi sa II i III bataljom neprijatelj je imao:

mrtvih 46,

ranjenih 39,

zarobljeno je 11 pušaka, 2 500 metaka, 15 šinjela, 20 gunjeva, 2 kola, 3 para konja, 1 poljska kuhinja i nešto hrane.

Ostećena su dva tenka.

Naši gubici:

mrtvih 6,

ranjenih 11,

nestalih 2.

Utrošeno municije 1 200 metaka i 4 lake mine.

U borbi kod Ludbrega rukovodioci i borce II bataljona udarne brigade »Braće Radić« pokazali su se kao pravi narodni borce. Rukovodioci sposobni za rukovodenje svojim jedinicama, a borce čvrsti i neustrašivi majstori svog oružja, dok kod III bataljona rukovodioci nisu bili dovoljno budni i savjesni, a borce nisu imali dovoljno istrajnosti već su se pokolebali pod udarcima neprijatelja i neprijatelj je uspio da ih potisne.

U borbi kod Ludbrega rukovodioci i borce II bataljona Josip i borac I čete Pispek Franjo i predlazešmo ih za odlikovanje. Isti drugovi pokazali su hrabrost i neustrašivost u borbi protiv tenkova.

Isto tako u ovim borbama istakao se je kao energično hrabar drug komesar II čete III bataljona Čabrac Antun, koji je ujedno i poginuo.

Istoga dana neprijatelj je izvršio napad oko 15 sati sa jednom bojnom pojačanom sa tri tankete od pravca Apatovca na Vel. Poganac.

I bataljon brigade »Braće Radić« dobio je zadatak da brani Vel. Poganac i zauzeo položaje u istom mjestu. Istovremeno dobio je III bataljon brigade »Matić Gubec« zadatku da zauzme položaj na kosi između Koprivničke Rijeke, Apatovca i Poganca s tim da udari neprijatelja s leđa i boka.

Ljudstvo komande područja i civili počeli su u pačinom bijegu da se mjesaju sa vojskom što je imalo uticaj na borce, pa čak ni rukovodioci nisu bili na svome mjestu već pogrešno i neprijatelj se poslje 1 i pol satne borbe probio u Vel. Poganac gdje je zapalio veći dio sela i opljačkao narodnu imovinu. Bataljoni nisu izvršili svoje zadatke.

Tom prilikom uništeno je veći broj bandita.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Utrošeno je oko 500 metaka.

Zbog pogrešno zauzetog položaja III bataljona i zbog nedovoljne samoinicijative i energičnosti I bataljona, a k tome neprijatelj je bio pojačan sa tanketama obrana Vel. Poganca nije uspjela.

Dana, 10. II 1 944. god. III bataljon brigade »Matić Gubec« držao je položaj sela Radeljevo. Raspored jedinica: jedna četa poviše sela — kota 192, dok su ostale dvije čete držale selo.

U 13,45 sati neprijatelj je izvršio napad na III bataljon u jačini od jedne bojne ustaša. Napad je izvršen od šume od pravca Vel. Poganca sa tri kolone. Neprijatelj je imao namjeru da sa lijevom i desnom kolonom opkoli naše dvije čete u samom selu i da ih udari s bokova i sa leđa. Bataljon nije mogao izdržati nalete neprijatelja pošto nije bilo čvrstine kod boraca te su se one dvije čete iz sela povukle četi na koto 192, nakon jedani i pol satne borbe. U isto vrijeme saznao je štab bataljona da podoficirska škola X korpusa udara neprijatelja u desni bok, a Kalnički p. odred u lijevi. Banda je već počela paliti selo.

III bataljon odmah je izvršio juriš na selo i potisnuo neprijatelja do pola sela, ali lijevo krilo je ostalo na jurišu i juriš nije uspio u potpunosti, te su se naši borce morali povući na polazni položaj. Nakon ovoga izvršena su još dva juriša na selo, a pošto juriši nisu bili dovoljno pripremljeni, četa koja se nalazila na lijevom krilu pokazala se kolebjiva, juriši nisu uspjeli.

Oko 16,30 sati došao je komandant Kalničkog p. odreda kod III bataljona i rekao da što rade i zašto ne jurišaju, da je jedna njegova četa u selu, i da odmah treba izvršiti juriš. Borce III bataljona dobili su ponovno snage i moralu, te su ponovno izvršili juriš na bandu, ali odmah u selu kod prvih kuća ban-

da ih je dočekala sa šmajserima i bombama uz povike »Predajte se«. Juriš opet nije uspio i naši su pretrpjeli osjetljive gubitke. Među palim drugovima pala su tri puškomitralsca kod kojih su ostali i puškomitralsci.

Da bi izvukli oružje borci III bataljona morali su ponovno jurišati i ovaj puta juriš im je uspio, odali su neprijatelja sa mesta gdje je bilo oružje i sve oružje, kao i pale i ranjene drugove izvukli su. U ovim borbama neprijatelj je imao 12 mrtvih i oko 20 ranjenih.

Naši gubici: 6 mrtvih, 9 ranjenih i 12 nestalih drugova.

Utrošeno municije: 1 700 metaka.

U ovoj borbi naročito se istakla I četa istog bataljona koja je neustrašivo vršila juriše prema neprijatelju, ali je pri tome imala i osjetljive gubitke. Kao hrabri borci istakli su se komandir I čete Marjan Mikuličić i komesar drugi čete drug Janež Josip, vodnik III čete drug Kovačić Ivan, te zamjenik komesara druge čete Bezjak Zvonko.

Puškomitralsci I čete III bataljona pokazali su se vrlo hrabri i neustrašivi pri izvlačenju I čete, dali su sve od sebe da zatvore vatrom neprijatelja i da spase svoje drugove za što su žrtvovali svoje živote. Zbog nepovezanosti jedinica, kolebljivosti i (nedovoljne) čvrstine boraca, kao i rukovodilaca i zbog nedovoljne pripreme juriša odbrana nije uspjela, ali su neprijatelju ipak nanijeti veliki gubici.

Naročito kolebljivost u ovoj borbi pokazala je četa koja se nalazila na lijevom krilu.

Isto tako nije bilo veza sa sadejstvjujućim jedinicom brigade »Braća Radić« — četama II bataljona i IV, te se je sva vatra sručila na III bataljon. Neprijatelj je uspio da djelomično zapali selo.

Iz ove borbe koju su naše jedinice vodile sa neprijateljem, krvavim ustaškim hordama, možemo zaključiti da ova njihova ofanziva na naš oslobođeni teritorij nije bila u cilju čišćenja i potpunog uništaja naših snaga, što oni sebi uvijek postavljaju u zadatak, već samo prodori u pojedina mesta i tačke radi pljačke i snabdjevanja sa živećim namirnicama. Neprijatelj je postavljene zadatke izvršio, a pri tome palio je i uništavao sela i to na brzinu i sa malo sigurnošću iz čega se može zaključiti da nije bio siguran u svoje snage i da ih nije bilo mnogo. Naši borci u ovim borbama sa krvavim prokušanjem i očeličenim neprijateljem nisu pokazali dovoljno čvrstine i pod snažnim naletima neprijatelja u većini slučajeva pokazali su kolebljivost i neodlučnost. Nisu imali dovoljno istražnosti i izdržljivosti, te je neprijatelj uvijek uspio da ih potisne. Ovakom držanjem naših boraca bio je razlog i nepotpunost u naoružanju kao i velik broj mlađih boraca koji još nisu prošli borbu. Ali, poslije ovih borbi borci će se osjećati sigurniji, čvršći, a isto tako jedinice naše divizije biti će čvršće, tako da će zadatke koji će biti postavljeni pred njih moći sa sigurnošću i sa uspjehom izvršavati.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Polit komesar:

Komandant

SI. otsutan

Strok Izidor s.r.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 14. FEBRUARA 1944 GOD. ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOVJ O BORBİ BRIGADE »MATIJA GUBEC« KOD VELIKOG POGANCA¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
oper. br. 24/44.

14. februara 1944. g.

Predmet: Operativni izvještaj o borbama brigade
»Matija Gubec« 9. II 1944. godine.

ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV I PO
JUGOSLAVIJE

Dana, 9. II 1944. god. II i I bataljon brigade »Matija Gubec« držali su položaje: Prvi bataljon nalazio se sa jednom četom na koti 250 i rudniku uglja, drugom četom zaposjeo je kotu 251, a jedna četa sa štabom bataljona nalazila se u mjestu Donjara. Ista četa imala je poslužiti za manevar. Drugi bataljon sa dvije čete nalazio se u mjestu Botinovac, dok se jedna četa nalazila na koti 272 sa zadatkom da zatvori pravac Čabraji — Marinovac. III bataljon sa jednom četom nalazio se u Vel. Poganacu, dok sa druge dvije čete dobio je zadatak da bude u šumi kod Ivaneca između rečice (š) i Apatovca sa zadatkom da sprječi neprijateljski prodor u Vel. Poganac.

Oko 12 sati istoga dana neprijatelj² je prodrio iz pravca Apatovac u Koprivničku Rijeku, selo zapalio i nastavio daljnje napredovanje u pravcu Vel. i M. Poganca i Botinovca. U tim operacijama neprijatelj je učestvovao sa snagom od dvije ustaške bojne. Da bi mogli uspešnije tući neprijatelja štab brigade izdao je naredenje za novi raspored jedinica. Jednu četu II bataljona postavili su na položaj u Botinovcu sa topom i bacacom, a drugu četu prebacili su na kotu 234, dok I bataljon dobio je zadatak da udari neprijatelja koji nastupa pod svaku cijenu.

Ceta koja se nalazila na koti 272 prihvatiла je borbu odmah kod Koprivničke Rijeke i to vrlo oštro. Dok je ta četa vodila borbu četa iz Botinovca tukla je topom i minobacačem bandu u Koprivničkoj Rijeci. Poslije jednosatne borbe vatra je prestala. Četa je bila razbijena i neprijatelj je počeo nadirati ispod kote 239 u pravcu Botinovca, a jednim dijelom snaga u pravcu kote 234. Četa u Botinovcu sa štabom brigade prihvatiла je borbu. Borba se vodila na bliskom odstojanju i bila je vrlo oštira i na koncu je došlo do borbe prsa o prsa. Pošto su snage neprijatelja bile mnogo jače od sopstvenih to se je četa iz Botinovca morala povući u pravcu kote 292. Za to vrijeme prvi bataljon nije izvršio svoj zadatok, te je neprijatelju uspjelo da prodre u pravcu Prnjavora i Grdaka. Četa na koti 272 bila je raspršena.

Dvije čete III bataljona koje su trebale da zauzmu položaj između Kopr. Rijeke, Apatovca i Vel. Pogancu zauzele su položaj pogrešno tj. na neodređenom mjestu i prema tome nisu izvršile svoj zadatok i III bataljon u ovoj borbi nije došao do izražaja.

Prema podacima koje je dao štab brigade neprijatelj u ovoj borbi imao je 60 — 70 mrtvih i ranjenih.

Naši gubici iznose 8 mrtvih i ranjenih.

Gubitaka u oružju nije bilo.

Za utrošak municije nismo dobili podatke.

Jedinice nisu izvršile zadatke kako je bilo naređeno

i prema tome uspjeha u borbi nije moglo biti.

Jedinice bile su razvučene i zbog toga bilo ih je vrlo teško držati u rukama i s njima manevrirati brzo i

¹ Original se nalazi u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

² Odnosi se na snage 1. pukovnije PTS.

na vrijeme. Samoinicijativa kod štabova bataljona i nizih rukovodilaca nije razvijena, te u potrebnim momentima ne iskorištavaju blagovremeno snage svojih jedinica.
Podaci o gubicima u ljudstvu i materijalu nisu još prikupljeni i nisu tačni zbog toga što ih i sam štab brigade nije još uspio prikupiti.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!
Politkomesar: Komandant
SI. otsutan Štroc³ s.r.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA (ZAGREBAČKOG)
NOV I 16. FEBRUARA 1 944. GODINE GLAV-
NOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NEPRIJA-
TELJSKOJ OFANZIVI NA SLOBODNU TERITORI-
JU HRVATSKOG ZAGORJA I KALNIKA¹**

ŠTAB
X KORPUSA (ZAGREBAČKOG)
NOV I POJ
Op. br. 140.
Dne 16. II 1 944.
Operativni izvještaj o borbama
od 8. do 16. II 1 944. god. se dostavlja.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Ofanziva na naš oslobođeni teritorij, koju je neprijatelj duže vremena pripremao, otpočela je 18. II 1 944. godine².

Za ovu ofanzivu neprijatelj je pored trupa koje je imao u pojedinim uporištima, dopremio i pojačanja, i to »Crnu legiju« pod zapovjedništvom ustaškog pukovnika Bobana. Ukupna jačina neprijateljskih trupa koje su učestvovalo u ovoj ofanzivi iznosi oko 4 000 do 4 500 ljudi.

Od neprijateljskih jedinica koje su učestvovale u ovoj ofanzivi bile su slijedeće:

1. pjesadijska ustaška pukovnija PTZ — jačine 4 bojne, »Crna legija« — jačine 3 bojne, 1. lovačka bojna iz Križevaca, brzi oklopni sklop iz Varaždina sa oko 10 tenkova, 1 domobranska baterija iz Varaždina.

Cjelokupnim ovim snagama komandovao je i operacija rukovodio ustaški pukovnik Moškov. Neprijatelj je imao namjeru da prodre do Koprivnice i Ludbrega i da na taj način osigura uspostavljanje saobraćajnih veza između Koprivnice i Križevaca i Varaždina i Koprivnice, a odbacujući naše trupe da si osigura grupu i glavni drum Varaždin — Zagreb. Osim toga neprijatelj je išao i za tim da ekonomski uništi našu pozadinu i oplačka sela koja se nalaze na oslobođenom teritoriju.

Pred početak ofanzive tj. 8. II 1 944. godine naše jedinice imale su slijedeći raspored:
XXXII divizija

Udarna brigada »Braća Radić»:

Dva bataljona ove brigade držala su položaje oko sela Leskovac, jedan bataljon u Puhlakama, jugozapadno od Ludbrega, a jedan bataljon u Ludbregu (sekacija Čakovec 1 : 100 000).

Brigada »Matija Gubec«:

Nalazila se u rezervi i to sa dva bataljona u selu Vel. Poganac, a jednim bataljonom u selu Ivanec (sekacija Čakovec 1 : 100 000).

II brigada XXXIII divizije:

Ova brigada držala je položaj oko sela Don jara sa zadatkom zatvaranja pravaca Križevci — Koprivnica.

Kalnički partizanski odred nalazio se u selu Apatovac.

Jedan bataljon Zagorskog partizanskog odreda, koji se slučajno nalazio kod nas (dan ranije dopratio je ranjenike iz Zagorja) bio je smješten u selu Osijek.

Toga dana dobili smo naredenje od Povjerenstva da

II brigada XXXIII divizije odmah krene na put u Moslavinu.

Borba sa neprijateljem otpočela je 8. II 1 944.

8. II 1 944. — Neprijatelj je krenuo jednom kolonom

jačine dvije bojne iz Novog Marofa preko Kalnika i rano u jutro oko 5 sati napao na selo Osijek, u kojem je bio smješten bataljon Zagorskog partizanskog odreda. Neprijatelju je uspijelo da iznenadi ovaj bataljon i da ga razbije. Producivši pokret istog dana neprijatelj je uspio da zauzme položaje Gradec (k. 368) i zaseok Brežancu. Pored kolone koja je napadala od Novog Marofa, neprijatelj je krenuo u pravcu sela Apatovac jednom kolonom jačine jedne bojne iz Križevaca preko sela Marinovac.

Zauzevši položaje Gradec — Brežanci neprijatelj nije dalje nadirao pošto je bio zaustavljen od strane Kalničkog partizanskog odreda, koji je držao položaje u selu Apatovac.

Oko 17 sati II bataljon Kalničkog partizanskog odreda napao je neprijatelja, koji se nalazio u zaseoku Brežanci i uspio da ga iz tog sela potisne.

Oko 20 sati isti bataljon izvršio je ponovno napad

na neprijatelja koji je držao položaje oko Gradeca (k. 368). Napad je samo djelomično uspio i neprijatelj je bio potisnut sa svojih prvih linija, ali je ipak uspio da zadrži u svojim rukama Gradec.

Istoga dana oko 11 sati jedna manja neprijateljska kolona krenula je iz Varaždina. Toplica drumom prema selu Svibovec. U selu Svibovec neprijatelj je dočekan vatrom izvidačke desetine brigade »Braća Radić« koja se nalazila na tom pravcu.

Dočekan vatrom neprijatelj je zastao i nije dalje nadirao. Odmah poslije ovog sukoba izdato je naredenje od strane stava bataljona da se jedna desetina sa jednim teškim mitraljezom i jednim puškomitraljezom ubaci u šumu Medved (k. 346) južno od sela Leskovec.

U 13 sati neprijatelj je izvršio napad sa tri satnije ustaša na selo Leskovec. Glavna neprijateljska snaga t.j. tri satnije kretale su se pravcem Drenovec — Gabrinovec putem kroz šumu na vis Medved (sekacija Čakovec 1 : 100 000). U isto vrijeme neprijatelj je slabijim snagama nadirao i od pravca sela Svibovec prema selu Leskovec.

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i krivnjom desetine koja se je nalazila na visu Medved. Pošto je neprijatelj počeo da se spušta u selo Leskovec naše jedinice povukle su se sa položaja koje su držale oko sela, preko Višogreda na vis Glavica (k. 437).

Neprijatelj je uspio da odbaci desetinu koja se nalazila na visu Medved i da dode našim snagama koje su se nalazile u selu Leskovec iz leda. Na ovaj način neprijatelju je uspijelo da postigne iznenadenje i kriv

Brigada »Matija Gubec« nije ovoga dana vodila никакove borbe. Zbog novonastale situacije, kao i radi odlaska II brigade XXXIII divizije odlucili smo da u toku noći 8/9 II 1944. izmijenimo raspored svojih snaga. Naša namjera je bila da udarnu brigadu »Braća Radić« povučemo u rezervu u prostor sela Vel. Poganac — Ivanec, dok sa jednim bataljonom da branimo selo Apatovac. Pravac ka Ludbregu trebao je da branii Kalnički partizanski odred. Brigada »Matija Gubec« zamjenila bi II brigadu XXXIII divizije na njenim položajima.

Do ostvarenja ovih namjera nije došlo uslijed toga što se nije moglo do kasno u noć pronaći dva bataljona udarne brigade »Braća Radić« koji su bili u selu Leskovec. Tako je taj plan propao.

9. II 1944. — Raspored naših snaga ovoga dana, a uslijed situacije koja je nastala povodom (borbi) dan ranije, bio je slijedeći:

Udarna brigada »Braća Radić«:

1 bataljon nalazio se u Ludbregu,
1 bataljon na Puhlakama, 1 bataljon na Jasenovcu
kod Suhe Rijeke, a jedan bataljon u rezervi u selu Ivanec.

Brigada »Matija Gubec«:

Sa dva bataljona držala je položaje kod Donjare na pravcu Krževci — Koprivnica, a jedan bataljon nalazio se u selu Vel. Poganec.

Kalnički partizanski odred:

Odred se nalazio na položajima u selu Apatovac.
Oko 10 i 30 sati jedna neprijateljska kolona jačine oko dvije satnije ustaša sa tenkovima krenula je od pravca Varaždina i napala na položaj II bataljona brigade »Braća Radić« kod Ludbrega. Pri ovom prvom napadu neprijatelj je bio odbijen.

Poslije kratkog vremena neprijatelj je ponovno krenuo u napad sa pješadijom i četiri tenka. Borba se vodila puna 3 sata i neprijatelj je htio na svaki način da prodre u grad. U ovoj borbi oštećena su dva tenka i 1 kamion.

Dok je II bataljon vodio ove borbe krenula je jedna neprijateljska kolona od selu Leskovec preko visa Duga Greda pravcem ka k. 338, a jednim dijelom snaga neprijatelj je krenuo u pravcu šume Graci sa namjerom da napadne naš II bataljon s leda.

Pri tome svom pokretu neprijatelj je naišao na naš III bataljon koji je drzao položaje na Puhlakama baš sa zadatkom da osigura bok i leda našeg II bataljona, kao i da služi za manevar i udarac u bok neprijatelja ako bi uspio prodrijeti u Ludbreg.

I bataljon Udarne brigade »Braća Radić« koji se nalazio na položajima kod Jasenovca dobio je na vrijeme zadatku da udari sa dvije čete u ledu neprijatelju i da zajedno sa III bataljonom uništi neprijatelja. Ovaj zadatak nije izvršen i manevar nije uspio zbog kolebljivosti i sporosti I bataljona.

Energičnim napadom neprijatelj je uspio da potisne naš III bataljon sa njegovih položaja i da zauzme dominirajuće tačke južno od Ludbrega prije nego što je I bataljon na njih napao. Usljed ovako nastale situacije naredeno je II bataljonu da se povuče u pravcu sela Čukovec, kako bi se izbjeglo opkoljavanje istog u Ludbregu.

Oko 8 i 30 sati neprijatelj je poslije žestoke vatre počeo da nadire sa svojih položaja u pravcu sela Apatovac.³ Poslije borbe od 3 sata uspijelo mu je da potisne Kalnički partizanski odred i da zauzme selo Apatovac. Kalnički partizanski odred se povukao u selo Ivanec.

Oko 15 sati neprijatelj je sa jednom kolonom jačine od jedne bojne, koja je bila pojačana sa tri tan-

kete izvršio napad na selo Vel. Poganac' sa pravca sela Apatovac, a jednom bojnom sa pravca sela Koprivnička Rijeka.

I bataljon udarne brigade »Braća Radić« imao je zadatak da brani selo Vel. Poganac i sa tim bataljonom trebao je da sadejstvuje i III bataljon brigade »Matija Gubec« kojemu je bilo naređeno da zauzme položaje između Koprivničke Rijeke i Apatovca sa zadatakom da udari neprijatelja u bok kada isti bude napadao Vel. Poganac.

Odbrana sela Vel. Poganac nije uspjela, i to najviše radi toga što je III bataljon brigade »Matija Gubec« ostao na svojim položajima potpuno neaktiviran, dok je I bataljon vodio borbu u selu Poganac i uslijed velike premoći neprijatelja morao napustiti pomenuto selo. Neprijatelj je po zauzimanju sela Vel. Poganac spasio veći dio istog.

Istoga dana oko 14 sati neprijatelj je napao i na položaj brigade »Matija Gubec« na pravcu Krževci — Koprivnica.

Neprijatelj je uspio da prodre u selo Koprivnička Rijeka i isto je selo spalio. Jacina neprijateljskih snaga iznosila je oko dvije bojne.

Po zauzimanju sela Koprivnička Rijeka neprijatelj je produžio napredovanje u pravcu sela Mal. Poganac i Botinovac. Borbe na ovom sektoru bile su veoma oštare tako da je došlo do borbi prsa o prsa, ali uslijed nadmoćnosti neprijatelja jedinice su se morale povući jugoistočno od pruge Krževci — Koprivnica u pravcu sela Sredice (sekcija Čakovec 1 : 100 000).

U ovim borbama je podbacio I bataljon koji je trebao udariti neprijatelju u bok, kada je ovaj nastupao ka selu Botinovac, ali taj bataljon to nije učinio već je odstupio u pravcu sela Sredice tako da je u stvari vodio borbu samo II bataljon brigade »Matija Gubec«.

10. II 1944. — Pošto je neprijatelj zauzeo selo Vel. Poganac naše jedinice su zauzele slijedeće položaje: dva bataljona udarne brigade »Braća Radić« selo Vel. i Mali Ivančec, jedan bataljon selo Duga Rijeka, a jedan bataljon selo Rasinja Mala. III bataljon brigade »Matija Gubec« nalazio se u selu Radeljevo kao rezerva. Kalnički partizanski odred nalazio se u selu Ivanec (sekcija Čakovec 1 : 100 000).

Jedinice su zauzele ovakav raspored iz razloga toga što je neprijatelj bio prodro u Koprivnicu i drzao u svojim rukama Ludbreg i krstaricu glavnog cestom Ludbreg — Koprivnica, kao i zbog toga što su jedinice morale zauzeti položaj u vidu obruča oko ranjenika i bolesnika koji su bili smješteni u sredini između jedinica.

U 13,45 sati neprijatelj je izvršio napad sa dvije bojne od sela V. Poganac u pravcu sela Radeljevo i sela Grabičani. Na položaju III bataljona brigade »Matija Gubec« u selu Radeljevo neprijatelj je napao smanjena jedne bojne i to u tri kolone s težnjom da obuhvati naše grupe sa bokova. Bataljon koji je drzao položaje u samom selu učinio je grešku i povukao se na kosu iznad sela, iako je položaj u samom selu bio mnogo pogodniji za odbranu. Čim se saznalo da ovaj napad, upućene su dvije čete IV bataljona udarne brigade »Braća Radić« kroz šumu Ris sa zadatkom da udare neprijatelja u desni bok, a drugi bataljon udarne brigade »Braća Radić« i Kalnički partizanski odred dobio je naređenje da sa dva ba-

³ i ⁴ Prema bojnoj relaciji Prvog zbornog područja u vremenu od 8. do 12 februara 1. pukovnija PTS i oklopni sklop PTS sa vodom gorskih topova domobranske središnje škole, vodili su borbe oko sela: Apatovac, Vel. Poganac, Prkos, Čukovec i imali 11 mrtvih i 20 ranjenih.

taljona odmah krene preko sela V. Poganac i napadnu neprijatelja s leđa. Ovaj manevar je djelomično i uspio tako da su neprijatelju nanijeti osjetljivi gubitci i da je isti bio prinuđen da se u bježegu povuče iz sela i odstupi u pravcu sela Prkos. Usljed našeg napada neprijatelju je bilo onemogućeno da zapali i opijačka selo već je isti uspio da zapali samo dvije kuće.

U ovoj borbi mogao je biti postignut mnogo veći uspjeh, ali je ovaj izostao radi nepovezanosti jedinica, koje su izvodile manevar, a i radi njihove neodlučnosti.

Najveću grešku činio je bataljon koji se povukao iz sela, jer da je isti ostao na položaju u samom selu neprijatelj ne bi uspio da prodre u selo.

Poslije ove borbe neprijatelj je produžio pokret i usao u Rasinju, gdje se zadržao samo preko noći, a sutradan je produžio pokret za Ludbreg.

U toku ovih borbi naše jedinice nisu izvršile postavljene im zadatke t.j. nisu spriječile neprijatelju da prodre na oslobođeni teritorij.

Neprijateljski gubici iznose oko 200 mrtvih i ranjenih. Među mrtvima nalaze se 4 — 5 ustaških oficira. U ovim borbama poginuli su ustaški dopukovnik Raič, ustaški bojnik Devčić, ustaški satnik Rukavina. Zaplijenjeno je: 1 teški mitraljez »švarzloze«, jedna poljska vozečka kuhinja, oko 35 pušaka, oko 5 000 metaka, jedna kola i dva para konja.

Oštećena su dva tenka i zapaljen jedan teretni automobil.

Neprijateljska ofanziva nas je iznenadila⁵ jer smo za istu saznali poslije dan. Za ovu ofanzivu neprijatelj je izvršio koncentraciju svojih snaga u uporistima Varaždin, Varažd. Toplice, Novi Marof i Križevci.

Informativna služba, a isto tako i izviđački djelovi naših jedinica su podbacili.

Neprijatelj je otpočeo svoje nadiranje na naš oslobođeni teritorij u 4 pravca i to:

Pravcem Novi Marof — Kalnik — Osijek — Apatovac snagama jačine dvije bojne i 4 tankete.

Pravcem Križevci — Marinovac — Apatovac jednom bojnom.

Pravcem Križevci — Kopriv. Rijeka — Mali Poganac — Prnjavor — Koprivnica snagama jačine dvije bojne.

Pravcem Varažd. Toplice — Drenovec — Gabrinovec — Leskovec — Ludbreg jednom bojnom.

Pravcem Varaždin — Ludbreg sa jednom bojnom i 4—5 tenkova.

Usljed neaktivnosti naših izviđačkih organa svi pokreti neprijatelja ostali su većim dijelom nezapaženi, a u koliko su i bili zapaženi — nije o tim pokretima dostavljan izvještaj na vrijeme. Posljedica ovega bila je ta, da je neprijatelju uspjelo da iznenadi naše jedinice kod sela Leskovec.

Neprijatelj je u ovoj ofanzivi koristio novu takтику i kretao se gotovo svuda šumskim putevima i grebenima izbjegavajući pokrete drumovima. Isto tako neprijatelj je koristio noćne pokrete u cilju postizanja iznenadenja.

⁵ Štab korpusa je raspisom od 18. februara ukazao potčinjenim jedinicama na propuste u borbama od 8—10. februara (Dok. br. 1/7 k. 1207 u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu).

Osiguranja naših jedinica bila su vrlo slaba i labava, te je uslijed toga i Zagorski bataljon u selu Osijek bio iznenaden, iako je bio obaviješten i opomenut da bude na oprezu.

Rasporedi naših jedinica na položajima bili su u većini slučajeva previše razvučeni, tako da položaji nisu bili međusobno vezani, uslijed čega se nije moglo neprijatelju osjetiti manevriranje.

Rukovodjenje štabova sa jedinicama nije bilo objedinjeno. Štabovi su bili raztrgani i svaki je član radio na svoju ruku. Cesto puta štabovi nisu bili upoznati sa situacijom na drugim odsjecima borbe. Usljed toga je i propuštena prilika da se neprijatelju nanesu još veći gubici. Ovo se naročito ispoljilo kod štabova bataljona, a djelomice i kod štabova brigada.

Veza između viših i nižih štabova uglavnom je zadovoljila, zahvaljujući stalnoj telefonskoj liniji koja je bila izgrađena. Osoblje na telefonskim centralama pokazalo se hladnokrvno i pozrtvovano.

Ishrana boraca bila je otežana jer je narod biježao od svojih kuća, a naša hrana bila je spremljena po zemunicama koje se nisu mogle otvarati.

Pokrete i rad jedinica u velikoj mjeri je otežavalo to, što smo imali preko 200 ranjenih i bolesnih drugova koje je trebalo štititi kako na mjestu tako i u pokretu.

Isto tako nepovoljno je uticalo na rad jedinica to što se u jedinicama nalazio veliki broj nenaoružanih boraca. Ova poteskoća sada je uklonjena pošto smo te drugove naoružali oružjem koje smo od vas primili.

Pored svih nedostataka i teških okolnosti u kojima su se nalazile jedinice, kao i obzirom na to da su jedinice još mlade i da nisu još dovoljno prekaljene u borbi, borci su se dosta dobro držali. Nadamo se da će iz ovih borbi izaći sa više iskustva i borbenosti.

Sa jedinicama su održani sastanci i na istima su raspravljeni svi nedostaci koji su uočeni u toku ovih borbi.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar:
I. Š. s. r.

Komandant-pukovnik
M P

IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA »ZAGREBAČ-KOG« OD 2. MARTA 1944. GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA I ORGANIZACIONOM STANJU JEDINICA U FEBRUARU¹

ŠTAB X KORPUSA (ZAGREBAČKOG)
NOV I POJ
Broj op. 139.
Dne, 2. III 1944/

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Operativni izvještaj za mjesec februar.

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 2/4. k. 551 A.

² Datum je pogrešno stavljen. U izvještaju su opisane borbe vodene 4. marta 1944.

Vojnička situacija na terenu našeg otsjeka od posljednjeg izvještaja³ u velikoj se mjeri izmjenila, a naročito poslije ofanzive⁴ koju je neprijatelj poduzeo 8. februara t.j. neprijatelju je uspjelo da zauzme uporište Ludbreg i Koprivnicu, a iz Pitomače, koju je također zaposjeo, vrši povremeno upade motorizovanim snagama u Đurđevac. Neprijatelj je pojačao svoje posade u uporištima i čini svakadnevno ispade na naš teritorij. Neprijatelj je držak i uporan. Izbjegava kretanje komunikacijama i većinom se kreće šumama i kosama. Naročitu pažnju neprijatelj obraća na komunikacije i drži čvrsto blokirano cestu Varaždin — Zagreb. Željezničke pruge Varaždin — Zagreb i Križevci — Koprivnica neprijatelj nije uspio da popravi i iste se još ne nalaze u prometu. Neprijateljske posade u uporištima sastoje se uglavnom iz ustaša sa vrlo malim brojem domobrana. Njemačke trupe nalaze se u Bjelovaru, Križevcima, Varaždinu i u manjem broju po nekim manjim uporištima. U Križevcima se pored jednog bataljona 211. njemačkog puka nalaze navodno i dijelovi 5. njemačke divizije, koja bi prema nekim izvještajima trebalo da se prebací u Mađarsku. U Ludbregu nalazi se jedan bataljon 1. pješadijskog puka PTZ, u Novom Marofu jedna bojna 1. pješadijskog puka PTZ, u Varaždinskim Toplicama bojna 1. pješadijskog puka PTZ, u Križevcima dvije bojne »Crne legije« pod zapovjedništvom ustaškog potpukovnika Bobana. Veće koncentracije neprijatelja na našem teritoriju nisu zapažene. U ovom mjesecu završeno je u potpunosti formiranje XXXII divizije.⁵ Isto tako formirali smo Posavski NOP odred, imamo namjeru formirati Istočnu grupu odreda u čiji bi sastav ušli Bjelovarski, Moslavacki i Posavski NOP odred. Isto tako namjeravamo formirati komandu Zagorskog područja posto se za tim ukazuje potreba. U toku ovog mjeseca naše jedinice izvršile su slijedeće akcije: XXXII divizija nalazila se na sektoru Varaždin — Križevci — Ludbreg — Koprivnica. Na ovom sektoru divizija je vodila manje borbe sa neprijateljem. 1. II 1944. — Neprijatelj je uspio da sa jednom bojom izvrši prepad na IV bataljon brigade »Matija Gubec« i da ga potpuno iznenadi. Bataljon je bio uslijed postignutog iznenadenja razbijen. Tom prilikom neprijatelj je imao 7 mrtvih i 15 ranjenih, vlastiti gubici: 27 mrtvih i 7 ranjenih, 46 nestalih. Bataljon kada je bio iznenaden nalazio se u selu Svinovec (sekcija Čakovec 1 : 100 000). U vremenu od 8. do 10. zaključno ova divizija vodila je borbe sa neprijateljem koji je preduzeo ofanzivu na naš oslobođeni teritorij. Za ove borbe dosta-vila se zasebno operativni izvještaj.

15. II 1944. — II bataljon udarne brigade »Braća Radić« izvršio je u 3 sata ujutro napad na neprijatelja koji je držao položaje u Ludbreškim vinogradima. Naši borci su uspjeli da se pod zaštitom magle privukvu sasvim blizu neprijatelja i da ga iznenade. U ovim borbama neprijatelj je imao 6 mrtvih i 4 ranjenih. Zaplijenjeno je 1 puškomitrailjer, 1 laki bacac, 5 karabina, 600 kom. metaka, 1 pištolj i dalekohor.

³ Riječ je o mjesecnom operativnom izvještaju koji je štab X korpusa poslae Glavnom štabu 7. februara 1944.

⁴ Riječ je o ofanzivi koju su 8. februara izvršili na oslobođenu teritoriju Hrvatskog Zagorja i Kalnika snage Poglavnika tijesnog zdruga. Petog ustaškog stajalčeg zdruga i ustaško-domobranske jedinice iz Varaždina, Križevaca i drugih garnizona.

⁵ Trideset druga divizija formirana je decembra 1943.

Naši gubici: 2 lakše ranjena.

22. II 1944. — Udarne brigade »Braća Radić« izvršila je napad na neprijateljsko uporište Ludbreg. Napad je započeo u 23 sata. Jedinice udarne brigade »Braća Radić« napadale su neprijatelja koji je držao sam Ludbreg i Ludbreške vinograde sa sljedećim rasporedom:

II bataljon napadao je na dio neprijateljskog položaja od kote 155 do puta koji vodi iz Ludbrega za Dugu Rijeku. I bataljon napadao je sa dvije čete na neprijateljski položaj kod ciglane, jugoistočno od Ludbrega, a sa jednom četom od pravca Hrastovsko — Kućan — Ludbreg.

III bataljon osigurao je pravac prema Varaždinu od sela Martijanc.

IV bataljon prebacio je dvije čete preko sela Sigeteč iz sela Selnik sa zadatkom da sa tog pravca vrše pritisak na neprijatelja. Jedna četa nalazila se kod raskrsnice puteva Ludbreg — Bukovec i Ludbreg — Koprivnica.

Zadatak I i II bataljona bio je najprije da očiste neprijatelja sa položaja u Ludbreškim vinogradima, a zatim da prodru u samo uporište. Ovi bataljoni nisu izvršili svoj zadatak, pošto je neprijatelj bio na svojim položajima čvrsto ukopan sa nadkrivenim rovovima.

III bataljon na zasjedama nije imao borbe.

IV bataljon sa dvije čete koji su napadali preko sela Sigeteč i Selnik uspjeli su da uđu u uporište, ali zbog rasutosti neprijatelja po svim zgradama, kao i radi neuspjeha I i II bataljona, morali su se povući. Gubici neprijatelja nepoznati.

Vlastiti gubici 6 mrtvih i 22 ranjena.

23. II 1944. — Neprijatelj je krenuo iz Koprivnice u dvije kolone snagama jačine oko tri satnije i uspio je da potisne jedinice brigade »Matija Gubec« koja su se nalazile u selu Subotica.⁶

Naše jedinice su izvršile povratni napad i uspjele da neprijatelja protjeraju iz sela i da ga vrate u Koprivnicu.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Vlastiti gubitaka nije bilo.

24. II 1944. — Neprijatelj je uspio da iznenadi jedan vod brigade »Matija Gubec« kod sela Vinice kod Koprivnice. Uslijed iznenadenja vod je bio razbijen. Tom prilikom poginulo je 4 drugova i 2 drugarice, a 2 druga su nestala. Od oružja izgubljeno je 2 puškomitrailjeza i 2 puške.

25. II 1944. — Neprijatelj jačine tri satnije napao je na položaje II bataljona brigade »Matija Gubec« kod sela Subotica⁷ (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Neprijatelj je uspio da potisne jednu četu tog bataljona koja se nalazila u šumi Razboj iste, južno od sela Subotica, i da prodre u samo selo.

Naše jedinice preduzele su povratni napad istog dana oko 13 sati. Jedna četa I bataljona zaobišla je neprijatelja i napala ga s leđa, dok su dvije čete napadale s fronta. Postignuto je iznenadenje i neprijatelj je natjeran u bijeg.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 36 mrtvih i veći broj ranjenih.

Zaplijenjeno je 2 puškomitrailjeza, 7 karabina, 14 pa-

⁶ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja piše o tome slijedeće: »Snage njemačkog oružništva u 08,00 sati poduzele su potpust od Krapine u smjeru Radoboj. Kod Radobaja je došlo do borbe koja je trajala do 17,00 sati... (Dokument u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 2/1-4. k.58).

⁷ Pomenuti štab formiran je januara 1944.

ri cipela, 7 ranaca, 2 čebeta i oko 1000 kom. metaka. Vlastiti gubici: 1 poginuo, 4 ranjena i 2 nestala.

29. II i 1. III 1944. — Neprijatelj je jednom kolonom u jačini od dvije satnije krenuo iz Ludbrega i uspio da neprimjetno dođe preko Ribnjaka. Sume do kraja sela Segovina. Ovim pokretom neprijatelj je imao namjeru da zaobide jedan bataljon brigade »Matija Gubec« koji se nalazio u selu Cukovec (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Pokret neprijatelja kao i njegova namjera bili su otkriveni i bataljon koji se nalazio u selu Cukovec izvršio je promjenju položaja i uspio da neprijatelja odbije i vrati natrag u uporište.

Gubici neprijatelja: 4 mrtva i 14 ranjenih.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Istog dana oko 11,30 sati neprijatelj je krenuo iz Koprivnice snagama jačine jedne bojne preko Dubovčkog Brega iz šume Mežovo s namjerom da na tom položaju napadne jedinice udarne brigade »Braća Radić«. Naše jedinice bile su postavljene na te položaje bas s namjerom da neprijatelja izvučemo iz uporišta. Raspored naših snaga bio je slijedeći: Jedan bataljon nalazio se u selu Jagnjedovac, jedan bataljon se nalazio na položajima oko sela Rijeka, a dva bataljona su se nalazila na prostoru kod Rijeke do Subotice (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Naša namjera je bila da neprijatelja pustimo da potisne naše snage koje su se nalazile kod Rijeke, a potom da ga napadnemo sa bokova. Ovaj plan nije ostvaren pošto IV bataljon nije udario neprijatelja u bok kad je ovaj zaista potisnuo naš bataljon kod Rijeke već je uputio samo jedan vod.

U ovim borbamam neprijatelj je imao oko 50 što mrtvih što ranjenih.

Vlastiti gubici iznose: 6 mrtvih, 4 ranjena i 3 nestala. Izgubljene su 2 puške.

4. III 1944. — Tri jače kolone njemačkih vojnika krenule su od pravca Križevci prema našem oslobođenom teritoriju. Jedna kolona nadirala je preko Carevdara i Donjare prema M. Pogancu i Botinovcu, druga kolona nadirala je u pravcu Vojakovca za Koprivničku Rijeku, dok je treća kolona kretala cestom iz Krizevaca u pravcu Marinovca (sekcija Čakovec 1 : 100 000).

Pod zaštitom sniježne mečave, uslijed slabe vidljivosti, neprijatelj je uspio da opkoli dva bataljona brigade »Braća Radić« koji su se nalazili na položajima kod Kopr. Rijeke. Bataljoni bili su upućeni na probijanje neprijateljskog obruča. U tim borbama koje su bile krvave, i bliske prsa u prsa, naši borci uspjeli su se probiti nanjeviši neprijatelju teške i osjetljive gubitke.

Neprijatelj je imao u ovoj borbi 60 mrtvih i veći broj ranjenih.

Naši gubici: 5 mrtvih, 18 ranjenih i 13 nestalih. Istog dana neprijatelj je nastupao jednom kolonom od pravca Ludbrega, i to ustaše, prema Dugoj Rijeci, jedna ustaška kolona od pravca Slanja prema Jesenovcu, a jedna ustaška kolona pojačana sa dva topa 75 mm od pravca Globoceća prema Segovini (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Sve tri kolone zaustavile su se ispred položaja jedinica brigade »Matija Gubec«. Jedinice ove brigade održavale su stalno kontakt s neprijateljem sve do 20 sati i 15 minuta. Istog dana su izvršile juriš na neprijatelja. Juriš je bio snažan, odlučan i energičan, tako da su naši borci uspjeli neprijatelja potisnuti sa položaja gdje se je bio ukopao i odbaciti ga u šumu. Borba je bila prsa u prsa, tako da je dolazio i do medusobnog gušenja rukama. U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 35 mrtva i što ranjenih, a naši borci uspjeli su

svući 4 ustaška bandita i pri tome su zarobili 4 karabina, 1 šmajser, 1 pištolj i nešto municije. Naši gubici: 1 mrtav, 2 ranjena i 6 nestalih.

Stab zapadne grupe odreda — Jedinice ove grupe odreda t.j. Zagorski i Zagrebački odred vodili su za protekli period manje borbe sa neprijateljem.

Kalnički odred koji pripada ovoj grupi odreda nalazi se na sektoru Kalnika.

Zagorski odred

25. II 1944. — III bataljon ovog odreda izvršio je napad na neprijateljsko uporište Žetale u Sloveniji (sekcija Rogatce 1 : 100 000). Akcija nije potpuno uspjela, jer je neprijatelj napustio uporište.

Neprijatelj nije imao gubitaka.

Zaplijenjeno je: 1 mitraljez, 1 šmajser, 2 karabina, 34 bombe i manje količina municije i nešto ostale ratne opreme.

Vlastiti gubici: 1 ranjen.

3. II 1944. — III bataljon ovoga odreda vodio je borbu sa Nijemcima koji su u jačini od oko 450 vojnika krenuli iz sv. Križa i Krapine prema Radoboju (sekcija Ptuj 1 : 100 000). U borbi koja je trajala 5 sati neprijatelj je pretrpio gubitke od oko 80 što mrtvih što ranjenih.

2. II 1944. — II bataljon ovog odreda na pruzi Velika Ves — Krapina imao je borbu sa neprijateljem koji je držao zasjedu. Našim jedinicama uspjelo je da neprijatelja rastjeraju.

Neprijatelj je imao 1 mrtvog.

3. II 1944. Neprijatelj je krenuo jačim snagama iz Sv. Križa i Krapine. Borba je prihvaćena na kotama oko Sv. Jakoba (sekcija Ptuj 1 : 100 000) i trajala je sat i pol. Uslijed pomanjkanja municije i velike nadmoćnosti neprijatelja naše jedinice morale su se povući.

Gubici neprijatelja nisu poznati.

Vlastiti gubici: 5 ranjenih i 2 nestala.

4. II 1944. — Nijemci i ustaše krenuli su snagama jačine oko 300 do 400 vojnika u pravcu sela Samobolje (G. Selnica). Na položajima oko pomenutog sela nalazio se II bataljon Zagrebačkog odreda koji se povukao u Ivančicu. Neprijatelju je uspjelo da prodire u Gor. Sambolje (G. Selnica) i da zapali 5 štagljeva. II bataljon Zagorskog odreda koji je upravo našao sa puta od Radoboja izvršio je odmah napad na neprijatelja i protjerao ga iz sela. Neprijatelj se povukao u Zlatar.⁶

Zaplijenjena je 1 puška, 40 metaka i jedna cijev od teškog minobacača.

Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 4 ranjena.

7. II 1944. — I bataljon ovog odreda potukao je kod Krapinskih Toplica 5 ustasa. Zaplijenjeno je i 5 pušaka.

24. II 1944. — Njemačke i ustaške snage otpočele su čišćenje Zlatarskog kotara. Na ovom sektoru nalazila su se dva bataljona Zagorskog odreda i udarni bataljon Zapadne grupe odreda. Neprijatelj je uspio zauzeti selo Sambolje, koje je branio II bataljon Zagorskog odreda. III bataljon zagorskog odreda držao je položaje Vrlice (G. Selnica), a udarni bataljon rokiraо se u Grtovec (sekcija Ptuj 1 : 100 000). Udarni bataljon potukao je ovog dana jednu manju neprijateljsku kolonu i tom prilikom ubio 6, a zarobio 5 neprijateljskih vojnika.

Zaplijenjeno je: 1 mitraljez »šarac«, 2 puške, laki bacac bez postolja. Neprijatelj se povukao u Zagjezd.

Vlastiti gubici: 3 mrtva i 3 lakše ranjena.

25. II 1 944. — Neprijatelj je stalno dobivao pojačanja i tukao je naše položaje jakom artiljerijskom 1 minobacačkom vatrom. Uslijed pomanjkanja municije, a i radi velike nadmoći neprijatelja prebacio se je udarni bataljon Zapadne grupe i II bataljon Zagorskog odreda na sektor Kalnika.

U toku ovih borbi tj. 24. i 25. II o. g. neprijatelj je imao oko 50 izbačenih iz stroja
Naši gubici: 5 mrtvih i 18 ranjenih.
Osim ovih akcija bataljona odreda vršili su akcije diverzionog karaktera, dok se jedan bataljon nalazio u prutnji ranjenika za Kalnik.

Zagrebački odred

9. II 1 944. — Krenuo je odred prema operativnom sektoru. Iste noći odred je porušio prugu Zagreb — Varaždin kod Budinšćine, prekopao ceste i porušio nekoliko manjih mostova.

10. II 1 944. — Odred je postavio zasjed na mjestima gdje je porušio prugu. Naišla je manja ustaška patrola koju je rastjerao II bataljon zarobivši tom prilikom jednog ustašu i jedan puškomitrailjer. Istog dana krenuo je neprijatelj snagama jačine 200 do 250 vojnika prema položajima odreda.

Borba je trajala nekoliko sati i neprijatelj je bio razbijen.

Gubici neprijatelja iznose: 4 mrtva i 5 ranjenih.

Vlastiti gubici: 1 laks ranjen.

U ovim borbama pokazao se neenergičan I bataljon te je njegovom krivicom neprijatelj uspio da se izvuče.

20. II 1 944. — Udarni bataljon Zapadne grupe odreda napao je neprijateljsku posadu na pruzi Zlatar — Bistrica — Konjišćina.

Neprijateljski gubici: 1 mrtav i 15 ranjenih.

Zaplijenjeno: 2 puškomitrailjeza, 20 pušaka i oko 2 000 metaka.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Kalnički partizanski odred

Ovaj odred vodio je borbe sa neprijateljem za vrijeme ofanzive koju je neprijatelj preduzeo na nas oslobodeniji teritorij 8. II o. g.

Po završenim borbama za vrijeme ofenzive odred se nalazio na položajima oko sela Sibovca i Leskovca na pravcu Varažd. Toplice — Ludbreg. Na ovim položajima odred je imao nekoliko manjih okršaja sa neprijateljem koji je ispadao iz Var. Toplica.

Jedan bataljon ovoga odreda bio je prebačen na položaj oko sela Mali Carevdar na pruzi Križevci —

— Koprivnica. Taj bataljon nije imao nikakovih sukoba sa neprijateljem.

DN-

III diverzantski

Na pruzi Zagreb — Križevci kod stanice Prikraj dignut je u zrak putnički vlak u kojem se prevozila vojska. Oštećena je lokomotiva, uništena su 4 vagona, a 3 su oštećena. Ustanovljeno je da su tom prilikom poginula 4 ustaše. Promet je bio obustavljen 30 sati.

2. II 1944. — Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga kod stanice Kutina dignut je u zrak brzi vlak. Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Promet je bio obustavljen 10 sati.

4. II 1 944. — Na pruzi Dugo Selo — Križevci kod stanice Prikraj dignut je u zrak osobni vlak sa vojskom. Oštećena je lokomotiva i 5 vagona dok su 4 vagona uništena. Poginulo je 19 neprijateljskih vojnika, a 13 ih je ranjeno. Promet je bio obustavljen 15 sati.

13. II 1 944. — Na pruzi Zagreb — Dugo Selo kod stanice Sesvete dignut je u zrak teretni vlak. Uništena je lokomotiva i 3 vagona dok ih je više oštećeno. Promet je bio obustavljen 14 sati. Istoga dana na pruzi Dugo Selo — Križevci dignut je u zrak željeznički most na rijeci Lonji, dug 14 metara.

U toku svih ovih borbi neprijateljski gubici iznose:

— ubijeno 213

— ranjeno 276

— zarobljeno 5

— zaplijenjeno je: 2 laka bacača mina, 7 puškomitrailjeza, 42 puške, 3 600 metaka, 1 šmajser, 34 bombe, 1 pištolj i 1 dalekozor, 14 pari cipela, 7 ranaca i 2 čebeta.

Vlastiti gubici:

— poginulo 89

— ranjenih 135

— nestalo 87

Od oružja izgubljeno je: 1 laki bacač mina, 2 puškomitrailjeza, 1 protivtenkovska puška, 11 pušaka, 1 askerica, 1 pištolj, 1.400 metaka, 6 mina i 3 konja.

Organizaciono stanje jedinica;

Stanje u našim jedinicama od poljednjeg izvještaja je slijedeće:

XXXII divizija:

Štab divizije potpuno je sposoban za rukovanje operacijama. U štabu vlada harmonija. Štab ima pregled nad jedinicama u toku borbe i daje pravilne direktive.

Udarna brigada »Braća Radić«:

Broji 981 boraca na licu. Podijeljena je u 4 bataljona. Brigada je sposobna za izvršenje svih zadatka, koji su pred nju postavljeni. Štab brigade zadovoljava kako vojnički tako i politički. Štabovi bataljona nemaju još dovoljno upornosti u borbi, a naročito im nedostaje iskustvo u manevriranju i međusobnom potpomaganju što se očito pokazalo u posljednjim borbama.

U tom pravcu smo pojačali našu aktivnost i nadamo da ćemo uspjeti te nedostatke otkloniti.

Brigada »Matiće Gupca«:

Broji 735 boraca na licu. Poslije izvršenih promjena u toj brigadi, ona se u velikoj mjeri popravila. Brigada je podijeljena u tri bataljona.

Štabovi bataljona su dobri i može se od njih dosta očekivati.

Bataljoni su se dosta popravili u pogledu borbenosti. Borci su dobri, izmjenom rukovodilaca jedinice su postale mnogo čvršće i borbenije.

Zapadna grupa odreda:

Štab⁷ Zapadne grupe odreda je popunjeno i potpuno zadovoljava u svome radu. Od kako je taj štab formiran osjeća se poboljšanje u velikoj mjeri kod njegovih odreda. Odredi su postali čvršći, aktivniji i borbeniji.

Kalnički partizanski odred:

Broji 396 boraca. Podijeljeni su u tri bataljona. Odred nije dovoljno aktivan, ali se nadamo da ćemo uspjeti da ga aktiviramo. Ovaj odred ima uslove da bude aktivan i da ima uspjeha.

Zagorski partizanski odred:

Broji 563 borca. Podijeljen je u tri bataljona. U ovome odredu izvršene su neke izmjene među rukovo-

dicima. Ovaj odred je do sada jedan od najboljih i najaktivnijih odreda.

Zagrebački partizanski odred:

Ima dva bataljona i broji 258 boraca. Ovaj odred je dosta slab i neaktivan, ali se u zadnje vrijeme popravlja i pokazuje sve više borbenosti i vjerujemo da će se ovaj odred razviti u vrlo dobru jedinicu. Pored odreda koje smo dosada imali formirali smo i Posavski partizanski odred. Za formiranje ovog odreda uzeli smo jednu četu iz XXXIII divizije i jednu četu iz Zagrebačkog partizanskog odreda. Za komandanta Posavskog partizanskog odreda postavili smo druga Bobinca⁸, koji je do sada bio komandant u prvom bataljonu Zagrebačkog odreda. Imamo namjeru da formiramo Istočnu grupu partizanskih odreda u čiji bi sastav uli Posavski, Mošlavački i Bjelovarski partizanski odred. Optočeli smo sa preformiranjem štaba korpusa prema najnovijim naredenjima i to se još nalazi u toku. Nenaoružanih boraca sada imamo još vrlo mali broj, bi nam oružje trebalo. Mobilizacija u Zagorju ponovno će oživjeti sa dolaskom ljepeših dana i tako ima uslova da formiramo novu brigadu.⁹

Plan naših akcija

Ukoliko se smanje neprijateljske snage u Križevcima sa XXXII i XXXIII divizijom pristupili bi likvidaciji neprijateljskog uporišta Koprivnica i Ludbreg, a potom bi XXXII divizija krenula u Zagorje. Uslovi za naš pravilan rad na Kalniku zavise od likvidacije Ludbrega i tom zadatku moramo što prije pristupiti. Dok ne likvidiramo Ludbreg prisiljeni smo vezati naše jače snage uz Kalnik radi osiguranja ranjenika.¹⁰ Uslijed velikog snijega akcije za likvidaciju uporišta ne mogu se izvesti, pa ćemo pristupiti izvršenju manjih akcija i zasjeda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU

Politkomesar:

Komandant — pukovnik:

M P

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD 20. MARTA 1944. GOD. ŠTABU DESETOG KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA I STANJU JEDINICA OD 15. FEBRUARA DO 18. MARTA⁷

ŠTAB

ZAPADNE GRUPE
PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE

Op. br. 48/44.
20. III 1 944.

⁸ Stjepan Bobinac.

⁹ U naredbi štaba X korpusa od 9. maja 1 944. rečeno je o njenom formiranju sljedeće: "Zagorska brigada formirat će se od II i III bataljona Zagorskog odreda i Udarnog bataljona Zapadne grupe odreda. Za komandanta brigade postavlja se poručnik Mato Škrjan. Za v. d. političkog komesara Smeđe... Iz istorijata Trideset druge divizije vidi se da je brigada formirana 10. maja. Ovo se vidi iz depeše koju je štab X korpusa poslao 11. maja Glavnom štabu Hrvatske. Vidi dok. br. 2-10, k. 1192 i 5-39/2. k. 119/1 xi arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

¹⁰ XXXII divizija krenula je ponovo u Hrvatsko zagorje polovinom marta 1 944.

¹ Original, pisani strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 11-6/1, k. 551 A.

ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV I POJ

Dastavlja operativni izvještaj
od 15. II do 18. III 1 944. god.

1. OPCI PREGLED

Poslije pojačane aktivnosti jedinica Zagrebačkog i Zagorskog odreda neprijatelj (ustaše i Nijemci) nije kretao svakim danom u pljačke. Ustaše su pokušavali uspostaviti saobraćaj na pruzi Zagreb — Varazdin, ali našom aktivnošću njihove namjere nisu uspjele. Nova uporišta na sektoru Zagorja i Prigorja nije postavljao osim onih koja su u prošlost izvještaju iznesena. Na sektoru Zagrebačkog odreda »odredi narodne garde« nisu se razvijali kako je to neprijatelj predviđao. Svega u dva uporišta neprijatelju je uspijelo organizirati tzv. odrede i to u Kašini i Donjem Orešju (sekcija Zagreb 1 : 100 000). Manjem dijelu tih pripadnika »odreda« razdijeljene su puške i oni se zadržavaju po selima Laz, Planina, Vugrovec (sekcija Zagreb 1 : 100 000) sa ciljem ometanja rada političkih radnika i sprečavanja kretanja naših kurira po terenu. Redovno izlaze noću i postavljaju zasjede. Hvataju odbornike i ubijaju političke radnike.

20 — 24. II neprijatelj (Nijemci i ustaše) izvršio je koncentraciju na sektoru Zabok — Zaprešić, zaposjeo Belu (sekcija Ptuj 1:100 000) i otpočeo 24. II ofanzivu na Zlatarski kotar, gdje se nalazila glavna Zagorskog odreda i udarni bataljon Zapadne grupe. Namjera neprijatelja, njegov ofenzivni plan bio je: blokirati Ivančicu i zatvoriti obrub oko naših snaga, ubaciti nas na Ivančicu, a potom uništiti. Linijska Bela — Podruće — Budinščina — Zabok bila je zaposjednuta po njemačkim i ustaškim snagama.² Karakteristično je napomenuti da je neprijatelj (Nijemci) imao takтиku što više izmoriti naše snage, što se moglo vidjeti iz postepenog ubacivanja vlastitih snaga u borbu. Na otsjeku borbe kod Zajezde taj pravac bio je iz početka zaposjednut jednom četom, a naknadno su bile ubaćene još dvije čete pješadije i dovedeno teško oružje (haubice) u Budinščinu. Glavni nastupni pravac neprijatelja bio je Zlatar — Gornja Selnica (s. Sambolic) (sekcija Ptuj 1 : 100 000). U ofenzivi učestvovali su dijelovi njemačke 558. divizije, ustaše iz Zlatara, posadna bojna i ustaše iz Novog Marofa i Huma, koji su vršili patrolne zadatke na prostoru Budinščina — Podrute. Rasporred snaga Zagorskog odreda bio je slijedeći: II bataljon držao je Sambolic (G. Selnicu), III bataljon Vrlce (Gornja Selnica), a udarni bataljon Zapadne grupe zaposjeo je Gertovec (sek. Ptuj 1 : 100 000) i zatvorio pravac prema Zajezdi — Konjščini. Naš plan bio je da II bataljon prihvati borbu na svom položaju, a sa III bataljonom Zagorskog odreda i udarnim bataljonom manevarati i tući neprijateljske nastupne kolone. Plan nije uspio, jer se II bataljon povukao dozvolivši neprijatelju da zaposjedne minirajući položaj nad položajima III bataljona. Udarni bataljon prvog dana izvršio je zadatak razbijši neprijateljsku kolonu i odbacivši ju na polazne položaje u Zajezdu. Pokušaj kontrapada II bataljona da u noći 24/25. II odbaci neprijatelja iz Sambolića nije uspio.

25. II zadržani su isti položaji. Neprijatelj je tukao sa pet topova i nekoliko teških bacaca i položaj je

² U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja za februar 1944. piše: »26. II 1944. god. njemačke posnobje vodile su cijelog dana borbu sa komunističkim skupinama između s Zajezda i Podrute.«

bio neodrživ uslijed jake topovske i minobacačke vatre, zime i zamorenosti boraca za manevar. Prebacivanje bataljona u pozadinu neprijatelja zbog raničnika, donesena je odluka po našem štabu da se II. bataljon Zagorskog odreda i udarni bataljon Zapadne grupe sa ranjenicima povuku za Kalnik, a III. bataljon Zagorskog odreda rokira na sektor Krapina. Zagrebački odred na sektor Žitomir nije bio aktiviran na komunikaciji Zlatar — Bistrica — Budinčina za vrijeme ofenzive, nego je djelovao prema Planini, razoružavao «civilnu zaštitu». Kalnički partizanski odred nalazio se je na svom sektoru gdje je vršio zadatke koje je pred njega postavljao štab X korpusa (Zagrebačkog) NOV i POJ.

Neprijateljska ofenziva u Zagorju trajala je do 30. II., kada su se dijelovi njemačkih jedinica prebacili u Visoko (sek. Ptuj 1 : 100 000), a ostali povukli na liniju Vel. Trgovišće — Zabok. Poslije napuštanja Zlatarskog sektora po našim jedinicama ustaška posada bojna iskoristila je to otsutstvo i zastrašen narod od ofenzive počela mobilizirati i pojačavati posadu bojnu u Zlataru. Ona je primijenila novu taktku izlaženja iz uporišta noću: manjim snagama kretati u raznim pravcima u cilju prepada na jedinice, hvatanja odbornika i političkih radnika. Oni su se toliko osiliли da sada postavljaju zasjede i preko dana na polaznim putevima kuda se kreću naše jedinice u manjim grupama i kuriri.

Poslije povlačenja neprijateljskih snaga iz Zagorja otvorela je 4. III. neprijateljska ofenziva na sektor Kalnika. Na Kalniku se tada nalazio II. bataljon Zagorskog odreda i udarni bataljon Zapadne grupe na položajima Apatovac i nisu vodili borbu, a u noći 4./5. povukli su se za Male i Velike Sesvete (sek. Čakovec 1 : 100 000) gdje su se bataljoni zadržali i naš štab do 9. III. kada smo krenuli na sektor Prigorja pravcem Vojakovac — Zaistovec — Žitomir.

15. III. otpočele prolaziti njemačke kolone cestom Zlatar — Bistrica — Novi Marof, cestom Zabok — Krapina — Lepoglava — Varaždin, cestom Sv. Kriz — Začretje — Novi Golubovec — Lepoglava (sek. Ptuj 1 : 100 000) i cestom Zagreb — Sv. Ivan Zelina — Varaždin. Kolone su sačinjavali svi rodovi vojske. Cestom Zlatar — Bistrica — Novi Marof, kolona se kretala 2 dana i prošao je jedan puk, a isto tolike snage preko krapinskog sektora. Po našoj ocjeni kroz Zagorje prošla je jedna nepotpuna divizija. Cestom Zagreb — Sv. Ivan Zelina — Varaždin prolazile su uglavnom motorizovane kolone do 18. III. Tom cestom prošao je veći dio teških tenkova i topova. Prema svim znacima te su snage krenule preko Varaždina za Međimurje.

18. III. cestom Zagreb — Sv. Ivan Zelina — Varaždin prošlo je 30 kamiona. Švaba sa 5 tenkova, a ne ustaša kako je bilo depešom javljeno. Govori se da će i ustaše u Međimurje, ali do sada pokreta u tom pravcu nema.

Odlaskom Nijemaca iz Pušča, Zaboka, Stubice, Orljavljia, Bedekovićine, Poznanovca, Mirkovca, Sv. Križa u Hrvatskom Zagorju pruža se uspješna mogućnost aktivnosti našim jedinicama na tom sektoru na koji su došli novopoećeni žandari iz žandarmerijske škole Bjelovar.

2. STANJE VOJNE ORGANIZACIJE

Poslije izvršenih izmjena rukovodećeg kadra u Zagorskom i Zagrebačkom odredu osjeti se vidan napredak jedinica, a sam rad na vojničkom osposobljavanju rukovodilaca dao je dobre rezultate ...

Pregled stanja vojne organizacije Kalničkog odreda nemamo.

U udarnom bataljonu stanje je posve zadovoljavajuće.

Općenito može se primijetiti da je vojni rad postao organizovaniji i sistematskiji u svim jedinicama nego što je to bilo do sada. Kursevi za desetare i vodnike najbolje su organizovani u udarnom bataljonu, a uspješno se održavaju i u Zagorskem odredu. U Zagrebačkom odredu nije u tom pravcu ništa poduzeto. Kalnički odred otpočeo je sa radom. Upustva dobivena od tog štaba za borbu protiv tenkova prouzrokuju se u jedinicama.

Još uvijek se može konstatirati da niži komandni kadar nema potreban autoritet kod boraca, a niti se još dovoljno osjeća odgovoran za rukovodenje svojim jedinicama. Zapazili smo da konferencije sa komandnim kadrom koje smo održali u Zagrebačkom odredu počam od desetara i u 2. bataljonu Zagorskog odreda imaju dobre rezultate, jer ti rukovodiovi nisu do sada imali potrebnu pomoć svojih viših rukovodioca zbog toga jer je i ovima manjkalo iskustvo i potrebljano znanje.

3. AKCIJE

Zagorski odred:

10. II. — I bataljon postavio je zasjedu u Družilovcu (sek. Rogatec 1 : 100 000). Naišli Nijemci jačine 150 vojnika. Ubijeno 10 i 6 ranjeno Nijemaca, zaplijenjeno 6 pušaka sa municijom i 6 pari odijela.

15. II. — II bataljon postavio zasjedu na koti iznad Borkovca na cesti Zlatar — Lober (sek. Ptuj 1 : 100 000). Naišlo 100 ustaša. Poginula 3 ustaša i 5 ranjenih.

19. II. — I bataljon postavio je zasjedu u Gredicama (sek. Rogatec 1 : 100 000). Naišla dva kamiona ustaša. Ubijeno 7 ustaša i zapaljen jedan kamion. Zaplijenjeno 2 puške, 1 pištolj, 1 parabela i 600 mauzer metaka.

22. II. — Jedna četa I bataljona prebacila se je preko Sutle u Sloveniju, oslobođena su 2 Rusi iz njemačkog zarobljeništva kojih su se nalazili na granici. Zaplijenjeno: 3 puške i 2 bicikla. Ubijen jedan Nijemac, a jedan ranjen.

23. II. — III bataljon izvršio je rušenje pruge između Podrute — Novi Marof (sek. Ptuj 1 : 100 000).

24. II. — Otpočela ofenziva II i III bataljona u dnevnim bombardanjima na jugu od 18 mrtvih i veći broj ranjenih neprijateljskih vojnika. Vlastiti gubici: 3 mrtvi i 22 ranjena, od kojih 3 teže, dok su ostali zadržani u jedinicama ili ambulantnom lječenju. U borbi se istakao komandir I čete III bataljona drug Hadžina i stab III bataljona, a svi borci su 2 dana i 2 noći po velikoj hladnoći izdržavali jaku artiljerijsku i minobacačku vatru i ostali na položajima.

28. II. — I bataljon kod s. Radoboj postavio je zasjedu. Naišla je ustaška patrola; ubijen 1 ustaša, 1 ranjen. Zaplijenjeno: 1 puška i 1 odijelo. Na našoj strani 1 mrtav, jer zasjeda nije bila dovoljno oprezena.

11. III. — III bataljon napao je na vlak u Kjuču na pruzi Zabok — Zaprešić (sek. Samobor 1 : 100 000) (na otkupu pruge Luka — Vel. Trgovišće). Vlak je bio zauzavljen tako da su na stanici dva presvučena partizana u civilu uskočila u lokomotivu. U vlaku je bilo oko 200 raznih neprijateljskih vojnika i 2.000 civila koji su putovali iz Zagreba. U borbi kod vlaka ubijeno je 40 neprijateljskih vojnika, među kojima

11 njemačkih podoficira, 2 njemačka oficira i 1 domobrani nadsatnik. Kod bijega utopilo se preko 25 u rijeći Krapini, dok ih je 50 uspijelo pobjeći. Zarobljeno je 97 vojnika i 55 poštara. Među zarobljenim bio je jedan njemački podoficir i jedan njemački liječnik. Zaplijenjeno: 1 šmajser, 20 mauzer pušaka, 2 pištolja, 2 talijanske puške, 110 šinjela, 120 bluza, 80 pari cipela, 10 pari čizama, 100 hlača, 4 šatorska krila, 80 opasaca, 10 noževa, nešto lijevkova i drugog manje važnog materijala. Zapaljena su tri vagona koji su potpuno izgorjeli. Sav pljen iz vlaka nije se mogao izvući, jer je nastupao neprijatelj sa tenkovima od Slatine i iz Velikog Trgovišta, tukao sa teškim oružjem. Civili su pregledani i pušteni kućama.³

U noći 12./13. III izvršila je jedna grupa od 40–50 ustaša iz Zlatara prepad na štab odreda koji se nalazio u Petrovoj Gori (sek. Ptuj 1 : 100 000). Prepad nije uspio, jer je štab bio u priravnosti, ali zbog nenavikljenosti borbe u noći nisu se snašli. Tom prilikom palo je 6 boraca i 2 su ranjena. Troje ustaša je poginulo, koji su svučeni i uzetu njihovo oružje. Prepad je bio izveden po uputama »Trupova«.

Udarni bataljon:

20. II — Postavio je zasjedu na stanicu Konjičina na pruzi Konjičina — Zlatar — Bistrica. Naišao je voz sa domobranima i ustašama, koji su namjeravali opravljati prugu. Voz je pušten na blizinu od 10 m, a zatim otvorena vatra. Zarobljeno 17 domobrana koji su pušteni svojim kućama, a zaplijenjeno: 2 puškomitrailjeza, 1 šmajser, 20 pušaka i 1000 kom. municije, ubijen jedan neprijateljski vojnik. Voz bi bio uhvaćen da je bila jača mina, koja nije uspjela raznijeti prugu iako je eksplodirala ...

24. II — U selu Grtocu razbijio manju neprijateljsku kolonu koja se kretala od Zajezde. Zarobljeno 5 Švaba, a 4 ubijena i nekoliko ranjeno. Zaplijenjen 1 mitraljez „sarac“, i laki bacac bez postolja, 2 puške, 1 pištolj, 1 šmajser i 550 kom mauzer municije. U borbi su poginula 3 druge među kojima zamjenik politkomesara bataljona drug Živinčić Florijan.

14. III — bataljon je postavio zasjedu kod crkve Sv. Vid (Vinski Vrh) (sek. 1 : 100 000). Jača ustaška patrola naišla je iz Marije Bistrice ali je zasjeda bila izdana. Ubijena 2 ustaša, ostali u paničnom bijegu pobegli su u Mariju Bistricu.

17. III — Jedna četa sa diverzantima srušila je most na pruzi Bedekovčina — Zlatar Bistrica.

18. III — Bataljon srušio most na cesti Zlatar — Bistrica — Marija Bistrica preko rijeke Krapine i postavio zasjedu. Ustaše su naišli u tri pravca sa snagama od 200 vojnika potpomognuti sa artiljerijskom i minobacačkom vatrom iz Bistrice. Zasjeda se je povukla bez gubitaka nanjeviši neprijatelju izvjesne gubitke.

Zagrebački odred:

16. II — Postavljena je zasjeda na cesti Sv. Ivan — Zelina — Varaždin. Naišla manja grupa ustaša, koja je razbijena - naneseni joj gubici — ali nepoznati. U Donjem Orešju (sek. Zagreb 1 : 100 000) prihvaćena borba sa ustašama koji su se nalazili u selu. Ubijeno 10 ustaša i 1 zarobljen s puškom.

22. II — I bataljon kod Planine (sek. Zagreb 1 : 100 000) napao je grupu tzv. »odredaša«. Ubijena

³ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja za mart piše o tome slijedeće: »Putnički vlak na pruzi Zagreb — Varaždin 16,30 sati kod ž. postaje Ključ (3 km j. z. od Velikog Trgovišta) napadnut je od oko 50 partizana. Poginulo je oko 12 putnika, a isto toliko ranjeno — većinom pripadnici oružanih snaga...« (Dokumentat u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pod reg. br. 31/1—9, k. 58).

trojica među kojima i voda tog odreda, 2 ranjena, od kojih je jedan nakon dva dana umro, a 1 zarobljen. Zaplijenjeno: 7 pušaka, 1 parabela i manja košulja municije. Na cesti Sv. Ivan Zelina zarobljena su 2 domobrana.

24. II — Kod Glavnice (sek. Zagreb 1 : 100 000) neprijatelj nepoznatim snagama izvršio je napad na I bataljon. Razvila se borba koja je trajala od 9 sati ujutro do 16,30 sati poslijepodne. U toj borbi poginuo je veliki broj i ranjeno ustaša, ali se podaci nisu mogli dobiti radi neprijateljskog držanja stanovništva. Naši gubici: 1 mrtav.

I bataljon postavio je zasjedu sa jednom četom na cesti Zagreb — Varaždin između sela Komin i Bisag. Ranjeno 2 ustaša. Istog dana ustaše iz Sv. Ivana Zeline i Komina napali su položaje bataljona kod s. Bedenica (sek. Zagreb 1 : 100 000). Neprijatelj je imao 4 mrtva, a mi 2 od kojih jedan zamjenik politkomesara bataljona drug Koteček Ivan.

25. II — I bataljon vodio je borbu u s. Trstenik kod Čučera (sek. Zagreb 1 : 100 000). Neprijatelj je raspolagao sa teškim bacacima i lakin topovima. U borbi poginula 4 druga, a 1 teže ranjen. Gubici neprijatelja: 8 mrtvih i 5 ranjenih.

Od Kalničkog odreda nemamo najnovije podatke. U ovom periodu zaplijenjeno je svega, i to: 66 pušaka, 4 pištolja, 4 šmajsera, 2 puškomitrailjeza, 1 laki bacac bez postolja, 10 noževa, 80 opasaca, 4 šatorska krila, 128 pari odjela, 80 pari cipela, 10 pari čizama, 100 hlača, 2 bicikla i 2 150 kom. mauzer municije. Dva Rusa oslobođena iz njemačkog zarobljeništva i zarobljeno 117 neprijateljskih vojnika, zaplijenjen je jedan kamion i 6 vagona.

4. RAD ŠTABOVA

Štab Zagorskog odreda kao cjelina nije u potpunosti zadovoljavao. Za vrijeme ofenzive pokazao je komandant ... neodlučnost što se pripisuje neiskustvu njega kao višeg rukovodioca. Sam štab nije bio sav na okupu, jer se zamjenik politkomesara nalazio na savjetovanju, a politkomesar na sastanku Okružnog NOO-a, pa je sav teret pao na komandanta. Sada je taj štab popunjeno sa operativnim oficirom drugom poručnikom Colak Ljubanom, pa vjerujemo da će moći u svakom pogledu zadovoljavati. Sa štabom nalazi se načelnik našega štaba,⁴ što se osjeća u aktivnosti tog štaba. Komandanti bataljona zadovoljavaju. Štabovi su popunjeni sa operativnim oficirima.

Štab Zagrebačkog odreda nije ni u kom pogledu zadovoljio. Vršilac dužnosti komandanta nije bio dorastao da rukovodi odredom na ovom vrlo važnom sektoru. Politkomesar se malo zadržao u štabu ili ga uopće nema, operativnog oficira nije bilo, a zamjenik politkomesara nalazio se je dugo vremena odstupao jer je bio na savjetovanju, tako da taj štab kao cjelina nije uopće funkcionalan. Sada je primio dužnost komandanta odreda drug poručnik Škrjan,⁵ a operativnog oficira drug poručnik Ostović Mato, do sada komandant našeg udarnog bataljona i obećaju da će zadovoljiti. Ostaje otvoreno pitanje politkomesara odreda. Za v. d. komandanta I bataljona postavljen je drug Rušković Stjepan koji je bio smijenjen sa dužnosti komandanta III bataljona Zagorskog odreda i postavljen za operativnog oficira

II bataljona Zagrebačkog odreda, na kojoj se dužnosti pokazao boljim, a sama kazna pozitivno je djelovala.

* Branimir Cikojević.

⁵ Mato.

Momentalna situacija da drugoga nemamo, pa smo njega bili prisiljeni postaviti za v. d. komandanta bataljona. Njemu manjka teorijsko znanje, ali uz pomoć operativnog oficira druga Sutler Stjepana, koji je dosta inicijativan i vojnički sposoban, štab toga bataljona odgovorce postavljenim zadacima pred njega. Za komandanta II bataljona na mjesto druga Bobinac Ivana (Šumskog)... postavljen je drug Podboj Josip, do sada komandir čete u Zagorskog odredu koji je svršio niži oficirski kurs i postigao odličan uspjeh na kursu i prvo mjesto u rangu. Štab udarnog bataljona zadovoljava u svakom pogledu. Jedino mu manjka borbenog iskustva. U štabu vlada harmonija i potpuna saglasnost. Komandant bataljona drug Krkač obećaje da će se razviti u dobrog komandanta. Operativni oficir tog bataljona drug Pavliša Mijo također je dobar i sa dobrim perspektivama. Karakteristično za štab da su vrlo mladi kao rukovodioци i po godinama, ali puni potreba, inicijative i odlučnosti. Vjerujemo da ćemo bataljon provesti kroz nekoliko težih borbi u zajednici sa brigadama i da će štab tog bataljona moći postati štab brigade.

Za vrijeme boravka u Kalniku komandanta i politkomesara ovog štaba održan je sastanak sa štabom Kalničkog partizanskog odreda i zapazili smo da u tom štabu nema potrebne harmonije i jedinstvenosti u radu. Dosta su nesavjesni i površni, a u odnosu tij. u slanju izvještaja i obavještavanju našeg štaba neredoviti i aljktavi. Ovih dana smo im izdali narednje da moraju pored slanja izvještaja vašem štabu ubuduće redovito slati i nama kako bi mogli naši izvještaji biti što iscrpljniji, pa vas molimo da i vi sa svoje strane u tom pravcu djelujete na štab toga odreda.

U ofenzivi na Kalniku nestao je naš informativni oficir drug Milan Horvat i njegovu dužnost vrši drug Hudek, pored obavještajne službe, ali se osjeća potreba da se uslijed važnosti tog sektora i rada neprijateljskih elemenata u našim jedinicama i na terenu postavi obavještajni oficir, koga ćemo vjerojatno pronaći ukoliko nam ga vi ne pošaljete. Nužno je potrebno da se u naš štab postavi operativni oficir. V. d. referenta saniteta pokazuju volju i dobio je konkretni zadatok organizacije bolnice, kome poslu već je pristupio. Naš referent za vezu drug Molnar Ivan jako je mlađ, nesamostalan, ali ima uslova za razvoj. U radu nije zadovoljio, jer je suviše mlađ kao rukovodilac i kao da se srami i boji narediti, dati direktivu štabovima odreda, ali mu s te strane pomažemo i nadamo se da će moći i njegov rad biti plodotvorniji.

5. NAŠE PERSPEKTIVE

Dolaskom XXXII divizije na naš sektor u Zagorje sa snagama Zagorskog odreda i udarnog bataljona pristupit ćemo likvidaciji komunikacije Zabok — Rogačka Slatina, Zabok — Krapina, jer su sada poslije odlaska Švaba uslovi najpovoljniji. Jedan bataljon Zagorskog odreda prebacit ćemo na sektor Ivanec sa zadatkom aktivnosti na komunikaciji Le-poglav — Varaždin i Varaždin — Ormož i sprovođanjem mobilizacije.

Zagrebački odred pristupit će dolaskom divizije na sektor razbijanja bjelogardijskih uporišta u Donjem Orešju i Kašini, a potom se angažirati na cesti Zagreb — Varazdin.

* Ona je došla u Hrvatsko Zagorje u drugoj polovini marta.

Kalnički odred djelovat će na svom sektoru i dobivat operativne zadatke toga štaba.

6. KRITIČKI OSVRT

Naš štab poslije povlačenja iz Zagorja nije se odmah povratio na svoj sektor, što je imalo svojih negativnih posljedica na aktivnost Zagrebačkog i Zagorskog odreda, koji su, što naročito važi za Zagrebački odred, uslijed nedovoljne kontrole popustili i zapali u stare greške. Povratak udarnog bataljona i II bataljona na sektor Zagorja i Prigorja došao je u pravi čas, jer se neprijatelj bio tako obezbražio da se šetao kud je htio, a sada je ponovno stjezan u svoja uporišta.

Vrijedno je istaknuti borce i rukovodioce udarnog bataljona i II zagorskog, koji su na putu iz Malih Sesveta za Prigorje tri puta gazili vodu koja je bila na mjestima duboka do pasa, na daljinu od 200 — 300 metara i više i pri tom pokazali visoku svijest, izdržljivost i disciplinu. Nikakovih oboljenja poslije toga nije bilo. Za vrijeme gaženja vladao je smijeh i padali su vicevi na račun reumatičara i prehladnih.

Naš štab kada bi imao operativnog oficira još bi više dao u svom radu. Vjerujemo da će dolaskom XXXII divizije na naš sektor i naše jedinice i rukovodioци sa novim poletom i elanom krenuti u nove borbe i da ćemo izvršiti postavljeni nam zadaci.

Prilog izvještaju dostavlja se: brojno stanje i naoružanje, socijalni i nacionalni sastav, statistika uspeha, spisak ranjenih, nestalih i dezertiralih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Iveković Stjepan s.r.

Komandant-maj or :

Bulat Rade s.r.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 14. MARTA 1944. GOD. STABU DESETOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA I POKRETIMA U PRVOJ POLOVINI MARTA¹

STAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: 42/44.
Dne, 14. III 1944.

Predmet: Petnaestodnevni operativni izvještaj za prvu polovicu mjes. marta.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV I PO JUGOSLAVIJE

1. III 1944. god. snage naše divizije zauzele su slijedeće položaje:

Udarna brigada »Braća Radić« sa svojim jedinicama držala je položaje Duga Rijeka, Jagnjedovac, Subotica i Lipovski Br. (Sekcija Čakovec) sa zadatkom

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 8—2, k. 1191.

pritska prema neprijateljskom uporištu Koprivnica. Brigada »Matija Gubec« sa svojim jedinicama držala je položaje Rasinja, Duga Rijeka i Ivančec sa zadatkom kontrole i pritisak prema Ludbregu. Na sektoru brigade »Braća Radić« došlo je do sukoba sa neprijateljem, ustašama, koji je nastojao da potisne naše snage do Koprivnice, u čemu nije uspio. U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i ranjenih vojnika. Zaplijenjeno nije ništa.

Sopstveni gubici: 6 mrtvih, 4 ranjenih i 1 nestao.

Na sektoru brigade »Matija Gubec« nije došlo do sukoba sa neprijateljom i radilo se je na političkoj i vojničkoj izobrazbi boraca.

2. III 1 944. — Jedinice udarne brigade »Braća Radić« zauzele su nove položaje, i to: Sokolovac, Grđak, Prnjavor, Botinovac, M. Poganac.

Brigada »Matija Gubec« držala je položaje Duga Rijeka, Ivančec, Rasinja, Lukovec, M. Rijeka. Ovoga dana nije došlo do sukoba s neprijateljem. Radilo se na političkoj i vojničkoj izobrazbi.

3. III 1 944. — Obe brigade ostale su i dalje na istim položajima, vršena vojno-politička izobrazba.

4. III 1 944. — Zbog veće koncentracije neprijateljskih snaga u uporištu Križevci (Nijemaca) i zbog zauzimanja pojedinih pogodnih tačaka na našem oslobođenom teritoriju procijenili smo neprijateljske namjere, tj. da se sprema ofanziva na nas oslobođeni teritorij,² te smo izvršili rokadu snaga naše divizije. Udarna brigada »Braća Radić« zauzele je nove položaje i to dva bataljona kota 268 i 380 kod Kopriv. Reke (sekcija Čakovec), jedan bataljon uz štab divizije kao operativna rezerva i jedan bataljon kao operativna rezerva uz štab korpusa.

Jedinice brigade »Matija Gubec« ostale su na istim položajima. Toga dana dva bataljona brigade »Braća Radić« koji su se nalazili oko Kopr. Reke³ vodili su borbu sa neprijateljem (Nijemicima), koji je zbog slabe vidljivosti i mečave uspio da se probije za Vel. Poganac i Apatovac. Pri tom neprijatelj je imao oko 60 mrtvih i ranjenih.

Sopstveni gubici: 13 nestalih, 5 mrtvih i 18 ranjenih. Na položajima brigade »Matija Gubec« nije došlo do sukoba sa neprijateljem, jedino što je neprijatelj vršio koncentraciju snaga ispred položaja ponovno brigade i to oko Segovine i Rečićki Krči. Pod zaštitom mraka dva bataljona »Matija Gubec« izvršili su napad na neprijatelja kod Rečićke Krči, gdje je došlo do kravne borbe i gušanja. Tom prilikom naši borci zarobili su 4 karabina, 1 parabel-pištolj, 4 bombe i oko 400 mauzer metaka.

Neprijatelj je imao 35 što mrtvih i 10 ranjenih.

Sopstveni gubici toga dana: 6 mrtvih, 20 ranjenih i 19 nestalih.

5. III 1 944. — Zbog prodora neprijatelja na oslobođeni teritorij sa većim snagama, a prema naredenju štaba X korpusa naša divizija prebacila se je preko pruge Križevci — Koprivnica na sektor Bilogora zauzevši položaje:

udarna brigada »Braća Radić« Jakovac, Gor, Sredice, Trnovac, Vel. Branjska (sekcija Čakovec), brigada »Matija Gubec« Gor. Velika, Donja Velika i Hudovljani (sekcija Čakovec). Toga dana nije došlo do sukoba sa neprijateljem, jedinice su se odmarale.

6. III 1 944. — Divizija je ostala na istim položajima. Radilo se na sredivanju jedinica.

² Iz bojne relacije Prvog zbornog područja za mjesec mart vidi se da su dijelovi 1. pješačke pukovnije PTS iz Ludbrega započeli 4. marta ofanzivnu dejstvu u cilju uništaja jedinica NOV na području šuma Segovina, selo Ribnjak i selo Veliki Poganec.

³ Koprivnička Reka.

7. III 1 944. — Udarna brigada »Braća Radić« zauzeła je položaje Gor. Velika, Hudovljani, Jakopovac, dok je II bataljon iste brigade krenuo za Podravini sa ciljem manifestacije naših snaga kroz Podravini i čišćenje bele garde.

Brigada »Matija Gubec« zauzeła je položaje Srijem, Milićani, Veli i Mala Branjska sa zadatkom kontroli ceste i pruge Križevci — Koprivnica.

Do sukoba sa neprijateljem nije došlo. Radilo se na sredivanju jedinica i na vojno-političkoj izobrazbi prema postojećem planu.

8. III 1 944. — Jedinice naše divizije ostale su na istim položajima, radilo se na izgradnji boraca.

9. III 1 944. — Jedna četa brigade »Braća Radić« upućena je u Hudovljane. IV bataljon iste brigade otpratio je ranjenike, dok su ostale jedinice ostale na istim položajima.

Brigada »Matija Gubec« ostala je na istim položajima. Radilo se na vojno-političkoj izgradnji.

10. III 1 944. — Jedinice divizije nalazile su se na istim položajima, jedino što je bataljon brigade »Braća Radić« koji se je nalazio u Podravini prebacio se od Molve prema Drenovici. Radilo se na vojno-političkoj izgradnji.

11. III 1 944. — Zbog predstojećih zadataka prema Moslavini i Prigorju⁴ jedinice naše divizije prebačene su na nove položaje i to:

udarna brigada »Braća Radić« Večeslav, Ruševac, Vel. Sesvete, M. Sesvete (sekcija Čakovec), brigada »Matija Gubec« Vel. Branjska, Srijem, Topolovac.

Na sektoru brigade »Braća Radić« nije došlo do borbenе djelatnosti.

Jedan bataljon brigade »Matija Gubec« izvršio je napad na kolonu Nijemaca koja se kretala od Križevaca cestom prema Koprivnici u jačini oko 1 000 vojnika. Tom prilikom neprijatelju su namjeti teški gubitci, oko 120 mrtvih i ranjenih.

Sopstveni gubici: 2 mrtvi i 8 ranjenih.

12. III 1 944. — Naša divizija izvršila je pokret u već pomenućom pravcu i zauzeila slijedeće položaje: udarna brigada »Braća Radić« Cepidlak, Ladinac, Rumenjak (sekcija Čazma), brigada »Matija Gubec« Kraljevac, Kovačevac (sekcija Čazma). Sukoba toga dana sa neprijateljem nije bilo, jedinice su se odmarale.

U ovom razdoblju naša divizija nanjela je neprijatelju slijedeće gubitke:

Izbaceni iz stroja neprijateljskih vojnika: 235.

Zarobljena od neprijatelja: 4 karabina, 1 parabel-pištolj, 4 bombe i 400 mauzer metaka.

Sopstveni gubici:

mrtvih: 14,

ranjenih: 32,

nestalih: 20 drugova.

Od rukovodilaca poginuo Martinko Stjepan, delegat.

Ranjeni: Kosovac Mato, ob. of. bat.,

Breskov Đuro, zamj. komes. čete, i

Stanjko Josip, zamj. koman. čete.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Robić Ivan s.r.

Komandant-maj or :

Štrok⁵ s.r.

⁴ Zadatak divizije bio je da se preko Moslavine i Prigorje prebaci u Hrvatsko Zagorje.

⁵ Izidor.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 31.
MARTA 1944. GOD. ŠTABU X KORPUSA
ZAGREBAČKOG NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA
OD 12. DO 26. MARTA¹**

**ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILACKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE**

Oper, broj 56/44.
Dne, 31. III 1944. god.

Predmet: Operativni izvještaj za vrijeme od 14. III
do 26. III 1944.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV I POJ

12/13. III 1944. god. naša divizija izvršila je pokret sa sektora Bilogore u pravcu Moslavine. Cilj ovog pokreta je bio da se divizija preko Prigorja prebaci za Zagorje radi izvršenja dobivenih zadataka.

14. III 1944. god. jedinice naše divizije držale su položaje sa slijedećim rasporedom: udarna brigada »Braća Radić« Zabrdje, Cugovac, Fuk, sa zadatkom kontrola i izviđanje u pravcu neprijateljskih uporišta Gradec, Vrbovec, Repinec; brigada »Matija Gubec« Stara Kapela, Nova Kapela, Habjanovac, sa zadatkom kontrola i izviđanje u pravcu Sv. Ivan Žabno. Istoga dana neprijatelj nije vršio nikakova izviđanja, niti pokrete u pravcu naših položaja. Jedina promjena u neprijateljskim uporištima Gradec — Vrbovec, bila je ta, što je neprijatelj zbog prisutva naše divizije počao neprijateljsko uporište Gradec. Pored izdatih zadataka jedinice su radile kako vojnički tako i politički.

15. III 1944. god. jedinice su ostale na istim položajima. Do sukoba sa neprijateljem nije došlo. Radilo se na vojno-političkoj izobrazbi boraca.

16. III 1944. god. zbog koncentracije neprijatelja paralelno cesti i pruzi Krizevci — Gradec — Vrbovec i zbog teško prohodnog terena, uslijed rastapanja snijega, naša divizija nije mogla izvršiti pokret na Zagorje u pomenutom pravcu, već se je morala vratiti nazad i pokret izvršiti preko Kalnika za Zagorje. Istoga dana zauzeti su novi položaji, i to: udarna brigada »Braća Radić«: Sv. Petar Cvrtstec, Raščani, sa zadatkom kontrola ceste Krizevci — Koprivnica i izviđanje u pravcu neprijateljskog uporišta Krizevci, brigada »Matija Gubec« Ruševac, Večeslavec, Vel. Sesvete, M. Sesvete. Pošto su jedinice izvršile dugi marš, to su u toku dana odmarale.

17. III 1944. god. pošto je izviđanjem 16. III 1944. god. ustanovljeno da neprijatelj vrši cestom Krizevci — Koprivnica prebacivanje svojih trupa od Krizevaca za Koprivnicu, to su jedinice naše divizije promjenile položaje, kako bi se mogao izvršiti napad na neprijateljske kolone. Zadatak za napad dočila je brigada »Matija Gubec«, a osiguranje i samu pomoć ako bi bilo potrebno pružila bi udarna brigada »Braća Radić«. Toga dana brigada »Matija Gubec« držala je položaje Vel. i M. Sesvete, M. Sesvete, M. Branjska, Vel. Branjska, udarna brigada »Braća Radić« Raščani, Ruševac, Večeslavec.

Pošto je III bataljon brigade »Matija Gubec« zatajio, te nije napao začelje kolone neprijateljske, a što mu je bilo stavljen u zadatak, zasjeda uopšte nije uspjela, jer su sve jedinice očekivale napad III bataljona.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnog istoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 35-4, k. 551 A.

18. III 1944. god. jedinice su ostale na istim položajima i sa istim zadatkom. Međutim, toga dana neprijatelj nije vršio prebacivanje svojih trupa od Krizevaca prema Koprivnici, već je oko 17 časova naišao od pravca Koprivnice jedan kamion sa 12 njemačkih vojnika. II bataljon brigade »Matija Gubec« otvorio je vatru na taj kamion i istog uništilo. Tom prilikom zarobljeno je 3, a ubijeno 8 njemačkih vojnika, od kojih je jedan bio podoficir. Od oružja zarobljeno je 11 pušaka mauzer sa 600 komada metaka, 1 šmaiser, 1 parabelpistoli i ostale vojničke spreme. Osim toga zarobljeno je 700 kg žita i 70 kg špeka. Na položajima udarne brigade »Braća Radić« nije bilo nikakovih promjena.

19. III 1944. god. naša divizija izvršila je pokret dalje u određenom pravcu i zauzela nove položaje sa slijedećim rasporedom snaga: udarna brigada »Braća Radić« — jedinice udarne brigade »Braća Radić« držale su položaje Sv. Petar, Oreboveč, Mikoveč, sa zadatkom izviđanja u pravcu neprijateljskog uporišta Krizevci. Brigada »Matija Gubec« držala je položaje Dedina, Komešnica, Kalnik, sa zadatkom izviđanja u pravcu G. Rijeke i Sudovca. Istoga dana do sukoba sa neprijateljem nije došlo, a zbog izvršenog dužeg marša jedinice su se u toku dana odmarale.

20. III 1944. god. jedinice naše divizije ostale su na istim položajima. Do sukoba sa neprijateljem nije došlo. Radilo se na vojno-političkoj izobrazbi.

21. III 1944. god. jedinice naše divizije zauzele su nove položaje sa slijedećim rasporedom snaga: udarna brigada »Braća Radić« Sudoveč, Kostanjevec, Vukšinec, sa zadatkom izviđanja u pravcu neprijateljskog uporišta Komin, Bisag i Novi Marof. brigada »Matija Gubec« Visoko, Radešić, Vinčino. Na sektoru udarne brigade »Braća Radić« nije došlo do nikakovih promjena i zbog izvršenog marša jedinice su se odmarale.

Istoga dana oko 8 sati ujutro neprijatelj je izvršio prepad na II bataljon brigade »Matija Gubec« koji je držao položaj Radešić. Neprijatelj je dosao do Brezovog Huma sa tri razna pravca (ustase), a pošto bataljon zbog nedovoljne opreznosti nije bio pripravljen da parira udar neprijatelja, to se je morao povući na kose iznad Radešića prema Visokom (Cerenec). Sa tih položaja nije dzovljavao daljnje nastupanje neprijatelja. Gubitci neprijatelja tom prilikom nepoznati su, dok na našoj strani bio je jedan mrtav i 2 ranjena druga. Od rukovodilaca poginuo komandir čete Severović Stevo.

22. III 1944. god. naša divizija izvršila je pokret dalje i prešla cestu Varaždin — Zagreb i zauzela svojim jedinicama nove položaje sa slijedećim rasporedom snaga:

udarna brigada »Braće Radić« — jedinice Udarne brigade »Braća Radić« zauzele su položaje Turkovčina, Bosna, Bedenica,

brigada »Matija Gubec« zauzela je položaje Žitomir, Prepolno, Gor. Oresje, Globocer (sekcija Ptuj).

Pri prelazu ceste Varaždin — Zagreb osiguranje svim jedinicama naše divizije u pravcu Varaždina i Zagreba dala je udarna brigada »Braća Radić«. Pokret divizije nije bio zajednički obihi brigada, već je jedna brigada vršila pokret neovisno o drugoj. Brigada »Matija Gubec« iako joj je bilo naredeno, i dat itinerer puta, nije izvršila pokret i prelaz ceste pravcem kako je bilo naredeno, već poviše zasjede u pravcu Varaždina. U to vrijeme naišla je jedna veća kolona neprijateljskih kamiona i brigada je tom prilikom u neredu odstupila. Udarna brigada »Braća Radić«, tj. bataljon koji se nalazio na osiguranju, otvorio

je vatru na neprijatelja, a ujedno i po borcima brigade »Matija Gubec», te je tom prilikom brigada »Matija Gubec» imala 3 ranjena i 11 nestalih drugova. Gubitci u oružju: 1 teški mitraljez tipa »bređa« sa konjima i poslугom³ Brigada »Matija Gubec» izvršila je prelaz ceste toga dana. Istoga dana jedinice na novim položajima zbog izvršenog dužeg marša odmarale su se.

23. III 1944. god. ujutro kada je naša divizija trebala izvršiti pokret i zauzeti nove položaje neprijatelju je otpočeo sa ofanzivom koju je bio pripremio za jedinice Zapadne grupe, koje su se nalazile na tom sektoru prije nekoliko dana. Pošto su jedinice Zapadne grupe izvršile pokret dalje, to je u neprijateljsku ofenzivu upala naša divizija. Istoga dana ujutro oko 7 sati neprijatelj je izvršio iznenadan napad na štab brigade, a jednovremeno i na jedinice. I bataljon koji se je nalazio oko Globočeca. Prepad neprijatelja uspio je u potpunosti, te je tom prilikom poginuo komandant brigade major Bobetko,² referent brigadnog saniteta Eterović Veljko, mlađi vodnik Dundelić Imbro i još 11 drugova. Ranjena 3 druga. Neprijateljski gubitci iznosili su oko 10 mrtvih i isto tolikoi ranjenih.

Na I bataljon napad su izvršile dvije satnije ustaša i pošto je napad bio iznenadan bataljon je bio prisiljen na povlačenje i prebacio se u ssumu kod mjeseta Peščeno. Tom prilikom bataljon je imao 3 ranjena druga. Gubitci neprijatelja 9 mrtvih.

Oko 9 sati neprijatelj je nastupao od pravca Orešja prema položajima III bataljona, koji se nalazio na kosama iznad Beloslavca (sekcija Ptuj). Neprijatelj je odbijen sa gubitima 4 mrtva i 6 ranjenih. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Oko 14 sati neprijatelj je ponovio napad od pravca šume Rogarščina preko Prepolna prema položajima II i III bataljona. Jedna četa II bataljona i jedna četa III bataljona bacile se u borbu i odbile neprijatelja sa gubitima 3 mrtva i 2 ranjena. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Oko 16 časova istoga dana neprijatelj je nastupao cestom od pravca Konjščine u jačini oko 200 ustaša sa dva motocikla i 6 tanke ta prema položajima II bataljona Brigade »Matija Gubec» koji je u to vrijeme zbog koncentrisanja neprijateljskih snaga kod Konjščine zauzeo nove položaje paralelno cesti Konjščina — Beloslavec (sekcija Ptuj). Bataljon je prihvatio borbu s svojim snažnim energičnim protunapadom natjerao neprijatelja na povlačenje i bijeg. Tom prilikom zarobljen je jedan šmajser, 1 vis. pištolj, 2 motocikla i ostecen 1 tenk. Ubijen je jedan ustaški emigrantski poručnik, zapoved, 12. motorizovanog skupa PTZ, dok su ranjena 3 oficira. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

U borbama ovog dana po skupljenim podatcima učestvovalo je preko 1 000 neprijateljskih vojnika, što se vidi iz zarobljene zapovijesti za samu ofanzivu.

Isto tako neprijatelj je prema sakupljenim podatcima imao oko 100 vojnika izbačenih iz stroja.

Na našoj strani gubitci iznose: 15 mrtvih i 6 ranjenih drugova.

Utrošak municije:

1 200 mauzer metaka,
400 manliher metaka,
1 100 talijanskih metaka,
4 defanzivne bombe,
3 ofanzivne bombe.

³ Bobetko Mijo koji je poginuo u s. Žitomir.

² Ustaška nadzorna služba.

Zbog nesavjesnosti rukovodilaca u vršenju obezbjeđenja i osiguravanja jedinica neprijatelj je uspio da izvrši prepad i da nam nanese nepotrebne gubitke, dok u razbijanju neprijateljskog napada borbabe se vodila uspješno i gubitci nisu veliki. Naša divizija neprijateljsku ofanziju vu koja je bila pripremljena na Zapadnu grupu razbila je sa uspjehom. Niži rukovodioći u ovim borbama nisu pokazali dovoljno samoinicijative.

24. III 1944. god. — jedinice naše divizije zbog nejasne situacije u okolini i većeg broja ranjenih drugova ostale su i dalje na istim položajima očekujući da li će neprijatelj produžiti dalje sa napadima ili će prestati, tj. da se vide njegove namjere. Neprijatelj se vratio u svoje ishodne baze i u toku dana nije došlo do sukoba. Istog dana dva bataljona udarne brigade »Braća Radić« poslje podne držali su zasjedu na cesti između Bisaga i Komina, gdje su i uništili dva kamiona i 1 auto. U toj akciji zarobljen je jedan ustaški tabornik, poznati špijun UNS-a.³

25. III 1944. god. noću između 24. i 25. naša divizija izvršila je pokret dalje s namjerom izvršenja novih zadataka. Raspoređen snaga bio je sljedeći:
udarna brigada »Braća Radić« jedinice udarne brigade »Braća Radić« zauzele su položaje: Purga, Labor, Martinščina,

brigada »Matija Gubec« Belec, Juranščina, Sambolico (G. Selnica) (sekcija Ptuj). Do sukoba nije došlo, jedinice su se odmarale.

26. III 1944. god. jedinice naše divizije ostale su na istim položajima. Radilo se na vojničko-političkoj izobrazbi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Robić Ivan s.r.

Komandant-potpukovnik :

si. ot.

**ZAPOVJEST ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP
ODREDA OD 11. APRILA 1944. PODREĐENIM
JEDINICAMA ZA NAPAD NA USTAŠE U SELU
NOVIGOLUBOVEC**

ŠTAB ZAPADNE GRUPE
PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE

Op. broj 76/1944.
11. travnja 1944. god.

Z A P O V I J E S T

(Sekcija Ptuj: 1:100 000)

Prema podacima s kojima raspolažemo neprijatelj se nalazi u ovim uporištima:

Krapina: 450 ustaša i gestapovaca naoružani sa 2—teška bacača i 2 topa. Žutnica: 60 ustaša. Bednja: 150 ustaša sa jednim brdskim topom. Lepoglava i Ivanec imaju po jednu satniju, naoružane sa po jednim teškim bacačem. U Stažnjevcu na pruzi Ivanec — Cerje — Tužno nalazi se bunker koga čuvaju ustaše iz Ivanca. Varaždin raspolaže sa snagama od 1000—2000 ustaša, domobrana i gestapovaca. U Va-

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojno-istoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 9—2/1, k. 551.

raždinu nalazi se i brzi sklop (motorizovana jedinica) sa lakin tenkovima. U Novom Golubovcu nalazi se oko 200 ustaša², naoružani sa jednim teškim i 2—4 laka bacaca mina, te oko 10 puškomitrailjeza. Smješteni su u željezničku stanicu, kancelarijske zgrade, rudnik, a po noći postavljaju zasjede na Veteničkoj gori, Očuri i brdu Vetenici.

12. na 13. jedinice XXXII divizije NOVJ i Zapadne grupe (Zagorski partizanski odred i udarni bataljon Zapadne grupe) izvršiće napad i likvidaciju neprijateljskog uporišta Novi Golubovec.

XXXII divizija za likvidaciju istog uporišta dat će osiguranje iz pravca Krapine, Zlatara, Lepoglave sa rasporedom snaga na liniji Gorjani—Sv. Jakob—Vetenička gora (ako bi se neprijatelj nalazio na Veteničkoj gori istog će likvidirati) — Petrova gora. Jeden bataljon nalaziti će se u Starom Golubovcu za osiguranje previ jališta, a ujedno će izbaciti na kota 570 jednu četu za osiguranje od Lepoglave.

Sa jednim bataljonom osigurati na raskršću puteva koji vode od kote 444 — 487 prema Malom Gorskem i Bednji. Taj bataljon ima manevarsku svrhu, a zadatak mu je da spriječi prodror neprijatelja od Bednje ili udari neprijatelja bočno, ako bi ovaj kretao iz pravca Lepoglava — Novi Golubovec, zaposjedajući visove oko ceste i time osigurati lijevi bok udarnog bataljona kod Očure.

Udarni bataljon:

Postaviti će osiguranje na cesti Novi Golubovec—Lepoglava na mjestu gdje šumski putevi od Brda—V. Kalce (kota 725) presječaju cestu. Jednu četu prebaciti na desnu stranu ceste Novi Golubovec — Lepoglava. Cestu i prugu učiniti neprohodnim za motorizovane jedinice. U tu svrhu cesta će se prekopati, zabarikadirati i minirati, a pruga porušiti. Bataljonu se pridodaje jedan vod II čete III diverzantskog bataljona, koji će izvršiti miniranje, i 1 antitenku pušku udarne brigade »Braće Radić«.

Veza:

Između jedinica i štabova mora biti redovita veza. Veza sa udarnim bataljonom održavat će se kuriroma, a sa bataljom koji će vršiti napad telefonskim i kurirskim putem. Štabovi uspostaviti će i za sve vrijeme operacije održavati vezu sa svim susjednim jedinicama.

Evakuacija plijena i zarobljenika:

Iz uporišta vršit će se za Stari Golubovec, dok će zarobljenici i plijen na zasjedama biti evakuirani za Malo Gorsko. Organizaciju evakuacije plijena i zarobljenika povjerava se štabu odreda, koji će odrediti jednog svoga člana štaba i jednog člana iz bataljona.

Evakuacija ranjenika:

Ranjenici sa zasjeda prema Lepoglavi i Bednji i djelomično iz N. Golubovca evakuirat će se za Brdo Bednjansko. Bataljon koji će napadati N. Golubovec svoje ranjenike otpremat će u divizijsko previjalište u Stari Golubovec. Štab odreda organizirat će određsko previjalište u Brdu i pobrinuti se za dovoljan broj kola koja će primati i prevoziti ranjenike od mesta borbe za previjalište.

² Odnosi se na 1. bojnu 1. pješačke pukovnije PTS (podatak iz bojne relacije Prvog zbornog područja [arhiva Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 4/1—13, k. 58].

Znaci raspoznavanja:

Redenik—Radboj: za noć: Zdravko — Luka, a za dan: 13.

Poziv:

dva puta pušku u horizontalnom položaju s obje ruke izdignuti iznad glave.

O d i v :

desnom rukom pušku u stranu.

Vrijeme napada:

Napad počinjeno točno u 24,00 sati i traje do završetka borbe. Povlačenje odredit će se pismenim putem odgovornih štabova.

Smještaj štabova:

Štab grupe i odreda u toku noći nalazit će se u Malom Gorskem, a preko dana na kota 474. Štab XXXII divizije nalazit će se u Starom Golubovcu ili Petrovoj gori.

Naročite napomene:

Svi štabovi i rukovodioci trebaju shvatiti od kolike je važnosti napad naših jedinica na N. Golubovec, kada je na ovom sektoru nastupilo izvjesno mrtvilo u radu naših jedinica. Zato svaki rukovodilac treba dati sve od sebe da se postigne uspjeh. Sa više elana 1 odlučnosti treba napadati neprijatelja danas, nego što je bilo do sada, jer i ofenzivno nastupanje Crvene armije u srednjoj Evropi i na istoku i spremane savezničke armije na invaziju na zapadu občavaju skori slom fašizma, čije raspadanje i mi moramo ubrzati.

Veza treba savjesnije da se održava nego za vrijeme akcije na Đurmanec.*

Jedinice koje su na osiguranjima, trebaju shvatiti svu važnost držanja svojih položaja i na njima se utvrditi i učiniti prodror neprijatelja nemogućim, jer je to jedan od glavnih preduslova likvidacije neprijatelja u uporištu. Cestom kroz Očuru ne smije niti jedan neprijateljski tenk, kamion ili voz proći. Zasjede moraju biti budne da ih ne bi neprijatelj izmanevrirao zaobilaznim putevima ili jarcima ili pak došao iza leda iz samog uporišta. Položaji moraju biti tako odabrani, da se jedinica može prema potrebi boriti u svim slučajevima.

Za likvidaciju neprijateljskih objekata iskoristiti sva sredstva zapaljiva. Težiti da se postigne što veće iznenadenje, jer to je jedan od glavnih preduslova za uspješno daljnje vodenje borbe.

Zasjede na svojim mjestima trebaju biti u 23,00 sati i otpočeti sa radovima.

Intendanti neka organizuju ishranu za jedan dan, tako da se hrana doprema iz okolnih sela ili pak pripremi suha hrana.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Dostavljeno na znanje:

Štabu X korpusa (Zagrebačkog) NOV i POJ.

Štabu XXXII divizije NOVJ.

Štabu Zagorskog p. odreda H.

Politkomesar:

s. o.

Komandant—maj or :

Bulat Rade s. r.

¹ Napad na Đurmanec izveo je 28. marta 1944. udarni bataljon Zapadne grupe NOP odreda.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 12.
APRILA 1944. ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČ-
KOG) NOV O BORBAMA U HRVATSKOM
ZAGORJU OD 28. MARTA DO 10. APRILA¹**

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILACKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: 66/44.

Dne, 12. travnja 1944.

Predmet: Operativni izvještaj
za vrijeme od 28. III
do 10. IV 1944. god.

ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV I POJ

Dana, 28. III 1944. god. naša divizija u zajednici sa snagama Zapadne grupe odreda izvršila je napad na neprijateljska uporišta Žutnica i Durmanec. Likvidaciju Žutnice trebala je izvršiti naša divizija. U Žutnici se je prema dobivenim podacima nalazio 60 ustaša. Udarne brigade »Braće Radić« dobila je zadatak da izvrši likvidaciju tog uporišta. Za izvršenje ovog zadatka jedinice naše divizije imale su sljedeći raspored snaga. Udarne brigade »Braće Radić«: II bataljon trebao je izvršiti likvidaciju uporišta, ali III bataljon držali su položaj Preseka, kota 353 i Petrovsko sa zadatkom osiguranja prema Krapini i Krapu. Toplicama ne dozvolivši neprijatelju prorod prema neprijateljskom uporištu Žutnica. Naročitu pažnju trebalo je obratiti na prugu i cestu Krapina — Žutnica.

Jedinice brigade »Matija Gubec« držale su položaj: jedan bataljon Radoboj, sa jednom četom Gorjani (kota 353) sa zadatkom osiguranja od pravca Leoglave, Začretja i Zlatara. Jedan bataljon držao je položaj Sušelj breg — kota 441 sa zadatkom ne dozvoliti prorod neprijatelju od pravca Krapine prema Žutnici. Jedan bataljon trebao je biti u s. D. Strahinje kao operativna rezerva divizije (sekcija Ptuj).

Napad je prema izdatom naređenju trebao početi u 4 sata u jutro 28. III 1944. god. Međutim, zbog toga što jedinice nisu stigle u određeno vrijeme sa napadom se otpočelo u 5,30 sati. Pri izvršenju pokreta za zauzimanje određenih položaja I bataljon udarne brigade »Braće Radić« pri prelazu ceste Žutnica — — Krapina naišao je na bunker koji se nalazio na pomenutoj cesti, a koji u planu nije bio predviđen. Pri nailasku naših jedinica neprijatelj je iz bunkera opalio nekoliko metaka i bataljon se je raspršio i vratio natrag. Od tog bataljona uspjela je prijeti prugu i cestu i prebaciti se na određeni položaj svega jedna četa. Ostale dvije čete prikupljene su od strane štaba divizije i baćene na položaj povise Podgore pošto ih više nije bilo moguće prebaciti za Presek na određene im položaje. Prema tome položaj koji je trebao zauzeti I bataljon udarne brigade »Braće Radić« ostao je prazan. Neprijatelju je s time omogućeno slobodnije kretanje i manevriranje od Krapine prema Žutnici. II bataljon iste brigade koji je trebao izvršiti likvidaciju uporišta nije u toku noći zauzeo pravi položaj, jer ga je vodič pogrešno zaveo, tako da se je morao po danu prebacivati na prave položaje iznad samog uporišta. Jedinice brigade »Matija Gubec« zauzele su svoje

odredene položaje. Ali II bataljon koji je trebao biti operativna rezerva divizije u s. D. Strahinje trebao je predhodno izvršiti likvidaciju neprijatelja u centrali D. Strahinje za koga smo saznali uoči same akcije poslije podne. U centrali se nalazio oko 30 gestapovaca. Bataljon je sa uspjehom izvršio likvidaciju, ubijena su 3 bandita, zarobljeno je nešto oružja, a i ostale vojničke spreme, dok je veliki broj bandita pobegao. Zbog toga jedna četa nije stigla na vrijeme da zatvori pravac prema Krapini kada je i banda pobegla.

II bataljon udarne brigade »Braće Radić« pošto se je prebacio na položaj iznad samog uporišta otpočeo je sa pripremom za juriš. Oko 12 sati jedna četa ovog bataljona uz dobro pripremu automatskog oružja potpomognuta sa topom 47 mm izvršila je sa uspjehom juriš na prvu zgradu gdje se nalazio neprijatelj i zauzela je. Neprijatelj se pod pritiskom i odlučnim nastupom naših boraca prebaciv za samu tvornicu ostavivši pri tome 2 karabina i jednog mrtvog ustašu, 2000 metaka i nešto vojničke spreme i čebadi. Naši borci zadržali su se u zgradi s namjerom da im ona posluži za njihova daljnja nastupanja prema samoj tvornici i odmah su vršene pripreme za samu likvidaciju fabrike.

Za to vrijeme bataljon udarne brigade »Braće Radić« koji se nalazio na položaju kod Petrovskog vodio je borbu sa neprijateljem koji je nastupao od Krapine u pravcu sv. Tri Kralja. Zapadna grupa odreda uspjela je protjerati neprijatelja iz Durmanca, koji se je prebacio preko visova na položaje iznad Žutnice i zauzeo mjesto gdje je trebao biti I bataljon udarne brigade »Braće Radić«, te na taj način omogućio slobodniji rad i kretanje neprijatelja od Krapine prema Žutnici.

Na položaje brigade »Matija Gubec« neprijatelj je oko 8 sati u jačini od jedne satnije gestapovaca od pravca Krapine napao i skoro uspio iznenaditi I bataljon iste brigade, koji se je nalazio na Sušelj bregu, tako da se je bataljon zbog momentalnog nesnalaženja povukao sve do kote 410. Od strane štaba brigade bataljon je vraćen natrag, a ujedno je stigla i jedna četa II bataljona koji se je nalazio oko D. Strahinje i uticajem komandanta brigade druga Došen Stevana izvršen je juriš i neprijatelj je odbaćen i protjeran za Krapinu. Tom prilikom neprijatelju su nanijeti dosta veliki gubici i zarobljen je jedan puškomitrailjer, jedan laki bacac, 10 pušaka i parabel pištolj i 600 metaka. Također je zarobljeno oko 15 pari cipela i odijela. Neprijatelj je na bojnom polju ostavio oko 15 bandita ...

Oko 15 sati počela je pristizati od pravca Vel. Vesi za Krapinu motorizacija. Tog dana stiglo je u Krapinu 92 kamiona Svaba i 11 lakih tenkova. Istovremeno stigla su i dva neprijateljska bombardera koja su vršila mitralijiranje bataljona oko Radoboja.

Zbog slabe kontrole nad cestom i prugom Krapina — Žutnica, jer nije bilo I bataljona udarne brigade »Braće Radić« na određenom mu položaju, neprijatelju je bilo omogućeno da vrlo lako pješadijom potpomognutom sa motorizacijom prodre do same Žutnice i na taj način osuđuti likvidaciju uporišta Žutnica od strane II bataljona udarne brigade »Braće Radić«.

U 18 sati istog dana jedinice su povučene sa položaja.

U toku ovih borbi izbačeno je iz stroja oko 10 neprijateljskih vojnika.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 14-6/1, k. 551 A.

Naši gubici: 8 mrtvih i 14 ranjenih.
Utrošak municije: 13 granata za top 47 mm, 3500 metaka puščanih.
U ovoj borbi iskazali su se svojom pribranošću i hladnokrvnošću komandant brigade »Matija Gubec« drug Došen Stevo, komandant II bataljona drug Duričić Valent.

Kritika akcije: Podatci koje smo primili od OK Krapina² bili su pogrešni i manjkavci. Vodići nesigurni. Kolebljivost jedinica. Niže rukovodstvo nije se osjećalo u jedinicama i izgubilo je glave. Jedinice nisu čvrsto držane u ruci, što se pokazalo i pri prelazu I i III bataljona udarne brigade »Braća Radić« ceste i pruge Krapina — Žutnica ...

Akcija bi bila uspjela u potpunosti samo da je I bataljon udarne brigade »Braća Radić« stigao na svoj određeni položaj i da je na taj način bila zatvorena cesta između Krapine i Žutnice.

29. III 1944. naša divizija zauzela je nove položaje radi odmora i sredenja jedinica, koje su imale gubitaka u ljudstvu i rukovodiocima za vrijeme borbe na dan 28. III 1944.

Jedinice udarne brigade »Braća Radić« zauzele su položaj Brdo (kod Jesenja), Trakoščan, Gor. Jesenje (sekcija Ptuj).

Brigada »Matija Gubec« zauzela je položaje: dva bataljona Vetenička gora, a jedan bataljon sa ranjenicima u Starom Golubovcu.

Istog dana oko 10,30 sati III bataljon iste brigade koji se nalazio na položaju Veternica prihvatio je borbu sa neprijateljem koji je nastupao od pravca Radoboj u jačini od jedne bojne. Borba se vodila kroz cijeli dan, neprijatelj je uglavnom držao zauzete položaje i nije odstupao. Naši borci potisnuli su neprijatelja s njegovih položaja i u sumrak povukli se na položaj Petrova gora.

Gubitci neprijatelja u ovoj borbi nisu poznati. Sopstveni gubitci: 1 ranjen i 2 nestala.

Gubitci u oružju: 1 puškomitrailjer koji je zajedno sa puškomitrajescem i pomoćnikom otisao u neku drugu jedinicu Zapadne grupe odreda.

Utrošak municije: 300 kom. mauzer metaka, 160 manliher, 210 talijanske i 60 kom. šmajserske municije i 2 granate za laki minobacač.

Jedinice udarne brigade »Braća Radić« toga dana nisu vodile borbu.

30. III 1944. god. jedinice udarne brigade »Braća Radić« ostale su na istim položajima nastavivši sa srednjanjem.

Pošto je na dan 29. III o. g. neprijatelj u jačini jedne satnije ušao i zadržao se u Novom Golubovcu pojačan sa nekoliko manjih tenkova, to su brigada »Matija Gubec« zauzele nove i povoljnije položaje radi odbrane ranjenika u Starom Golubovcu, do njihove evakuacije. Jedan bataljon držao je položaj Stari Golubovec, jedan bataljon držao je kote povije Star. Golubovca u pravcu Lepoglave i to kota 725, 681 i 570, a jedan bataljon držao je položaj na Petrovoj gori. Do sukoba s neprijateljem nije došlo.

31. III 1944. godine. — Noću 30. na 31. III o. g. jedinice udarne brigade »Braća Radić« izvršile su pokret preko ceste i pruge Krapina—Durmanec i zauzele nove položaje i to Sv. Jana kod Pregrade i Prijgorja. Cilj prebacivanja udarne brigade »Braća Radić« na taj sektor bio je da se u tom dijelu Zagorja izvrši prikupljanje i mobilizacija boraca novih, jer su podaci političkih radnika za ovo dobiveni vrlo povoljni. Pri prelazu ceste i pruge i kretanjem u pravcu određenih mesta neprijatelj je sa artiljerijom

² Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske za okrug Krapinu.

i bacačima tukao u neposrednoj blizini kolone, ali gubitaka nije uopšte bilo i borci su pokazali savršenu marševsku disciplinu.

Jedinice »Matije Gubec« ostale su i dalje na istim položajima. Do sukoba sa neprijateljem nije došlo. 1.IV 1944. jedinice udarne brigade »Braća Radić« toga dana ostale su na istim položajima. Usljed dugog marša i zamorenosti borci su se odmarali. Vršena su izvidanja i patroliranja u pravcu neprijateljskog uporišta u Pregradi i u pravcu njemačke granice.³

Jedinice »Matije Gubec« u 19 časova 31. III o. g. izvršile su pokret i 1. IV o. g. zauzele su nove položaje, i to: Belec, Juransčina i Repno. Zbog izvršenog marša koji je bio vrlo težak radi lošeg vremena jedinice su se odmarale. Neprijatelj iz uporišta Zlatar nije izlazio, jedino što je ujutro istoga dana opalio nekoliko metaka iz haubice 105 mm na položaje brigade »Matija Gubec«. Gubitaka nije bilo.

2. IV 1944. god. — Jedinice udarne brigade »Braća Radić« ostale su na istim položajima i vršena je vojno-politička izobrazba boraca. Do sukoba sa neprijateljem nije došlo.

Brigada »Matija Gubec« u 4 sata istog dana izvršila je pokret i zauzela nove položaje, i to: Pažurovec, Sv. Križ, Prepuštevec, Gor. Konjiščina. Ranjenici koji su bili pod zaštitom ove brigade prebačeni su u dogovoru sa političkim radnicima u mjesto Grtovec uz potrebna osiguranja. Jedinice brigade »Matija Gubec« toga dana su se sredivale. Takoder vođena je vojno-politička izobrazba boraca. Do borbe s neprijateljem nije došlo.

3. IV 1944. god. — Jedinice brigade »Braća Radić« izvršile su pokret i zauzela nove položaje, i to: Desinić, Desinički zaselak Gaber i Desinički zaselak Tomaševec. Pošto neprijatelj nije uopšte izlazio iz svojih uporišta brigada je to povoljno vrijeme iskoristila na vojno-politički rad i na dezinfekciju opreme i odjela.

Brigada »Matija Gubec« ostala je na istim položajima i nastavilo se sa srednjanjem i učvršćivanjem jedinica. Do borbe sa neprijateljem nije uopšte došlo.

4. IV 1944. god. — Udarna brigada »Braća Radić« ostala je na istim položajima. Rad se sastojao u vojničkoj i političkoj izobrazbi boraca, kao i dezinfekcija i kupanje boraca. Neprijatelj nije izlazio. Do borbe nije došlo.

Jedinice brigade »Matija Gubec« ostale su na istim položajima. Vršena je obuka ratne službe i borbenе obuke. Neprijatelj sa jačim snagama nije izlazio iz uporišta jedino što su neprijateljske patrole krenule u izvidanje u pravcu Klimena, dok se u Prepuštevcu nalazio jedan bataljon brigade. Do sukoba je došlo između naših i neprijateljskih patrola. Pala su tri neprijateljska vojnika (ustaše), dok na našoj strani nije bilo gubitaka. Zarobljeno je 3 mauzerkarabina, 200 metaka, 9 bombi i tri para odjela i cipela. Istog dana u 18 sati jedinice ove brigade vršile su pokret na nove položaje.

5. IV 1944. god. — Udarna brigada »Braća Radić« zauzela je nove položaje, i to: Dubrovčan, Tuhejske Toplice i Rakovec. Po dolasku na nove položaje jedinice su se okupale i vršile izvidanje u pravcu Krap. Toplica i Klanjca. Za vrijeme izvidanja su kobile su se naše patrole sa patrolama neprijate-

³ U dnevnom izvještaju Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 31. marta 1944. o tome piše: »Na području Krapine vode se borbe s jačim neprijateljskim skupinama, koje se pokušavaju probiti s našeg na njemačko područje.« (Tom V, knj. 25, dok. br. 167, »Zbornik dokumenta i podataka o NOR-i.«)

lja. Neprijatelj zbog takvog razmještaja naših jedinica osjetio se je u Klanjcu blokirani i nekoliko puta vršio je prisilno izvidanje, ali je svaki puta bio sprječen. Gubitaka nije bilo niti na jednoj niti na drugoj strani. Brigada »Matija Gubec« toga dana držala je položaje: Zajezda, Pece, Topličca, Gata-lovec, Krapinica (sekcije Ptuj). Uli sati i 55 minuta neprijatelj je od pravca Madžareva sa nepoznatim snagama nastupao prema položaju III bataljona koji se nalazio u mjestu Pece. Nakon kraće borbe borci III bataljona odbili su neprijatelja koji se je počeo povlačiti u pravcu svoje ishodne baze. Za vrijeme povlačenja vršio je zaštitu jakom mitraljekom i minobacačkom vatrom.⁴ Tom prilikom upa-ljio je minobacačem jednu kuću u selu Pece od koje se je proširila vatra i izgorjelo 6–7 kuća.

Gubitci neprijatelja bili su 4 mrtva i toliko ranjenih. Naši gubici: jedna drugarica teško ranjena, koja je kasnije podlegla ranama.

Utrošak municije: 120 metaka mauzer, 50 italijanskih i 50 šmajserskih.

6. IV 1944. god. — Jedinice udarne brigade »Braća Radić« ostale su na istim položajima. Pošto se neprijatelj u uporištu Klanjec osjetio ugroženim, to je zatražio pojačanje koje je stiglo iz Zagreba i od strane Slovenije. Iz pravca Slovenije nadirali su Nijemci, dok od pravca Zagreba nastupali su ustaše PTS⁵. Ove neprijateljske jedinice bile su pojačane sa motorizacijom, 16 tenkova i oklopnih kola. Neprijatelj je pod svaku cijenu htio da se probije na naše položaje, ali borci I i III bataljona pokazali su dovoljnu čvrstinu i upornosti i sva četiri pokušaja prodora neprijatelja odbili su. U tim borbama oštećena su dva tenka, dok je neprijatelj dovukao 3 kamiona što mrtvih što ranjenih i povukao se u pravcu Zagreba i Klanjca. Zarobljeno nije ništa. Neprijateljski gubici računaju se na 40 mrtvih i ranjenih. Naši gubici: 1 mrtav i 3 ranjena. Od rukovodilaca ranjen je i to vrlo lako komandir I čete I bataljona drug Grabrovac, dok je poginuo bivši komandir čete I bataljona drug Horvat.

7. IV 1944. god. — Udarna brigada »Braća Radić« izvršila je pokret i rokiranje snaga na visove iznad Tuhejskih Toplica (sekcija Rogatec), s tim što je II bataljon ostao na zasjedi kod Benkova. Neprijatelj tokom dana nije vršio napade na položaje ove brigade.

Jedinice brigade »Matija Gubec« ostale su na istim položajima, s tim što je III bataljon sa jednom četom I bataljona postavio kombinovanu zasjedu ustašama, koji su obično kretali od Novog Marofa prema Madžarevu. Zasjeda je bila postavljena iznad Madžareva. Neprijatelj uopšte nije naišao i do sukoba nije došlo. Istog dana u 20 sati brigada je izvršila pokret i zauzela nove položaje.

8. IV 1944. god. — Jedinice udarne brigade »Braća Radić« prebacile su se sa sektora oko Tuhejla ponovno na sektor oko Jesenje i zauzele položaje Gor. Jesenje, zaseok Škaricevo i samo Gor. Jesenje. Zbog dugog i teškog marša jedinice su se odmarale. Do borbe sa neprijateljem nije došlo.

Brigada »Matija Gubec« zauzela je položaj Sv. Križ, Pažurovec, Prepuštovac, dok je jedna četa bila uz ranjenike kao osiguranje u Grtovcu. Radilo se na vojno-političkoj izobrazbi boraca. Do sukoba sa neprijateljem nije došlo. Istoga dana jedna četa kre-

⁴ Iz bojne relacije Prvog zbornog područja vidi se da su u ovoj borbi učestvovale ustaške jedinice iz Novog Marofa i da su one zapalile selo Pece (Dok. br. 4/1–12, k. 58 u arhivu Vojnoistoriskog instituta u Beogradu).

⁵ Poglavnikovog tjelesnog zdruga.

nula je sa intendantom brigade u selo Gor. Batinu radi konfiskacije. Tom prilikom jedno nepoznato lice iz kuće ubilo je sa tri metka druga Baliju Jurja, star. vodnika iz bataljona.

9. IV 1944. god. — Udarna brigada »Braća Radić« zauzela je nove položaje i to: Lobar — Završje, Lobar — Martinčina. Ujedno sa sobom je povukla i ranjenike koji su se nalazili kod Zapadne grupe odreda na Brdo (kod Jesenja). Zbog izvršenog du-gog marša ljudstvo se odmaralo.

Jedinice brigade »Matija Gubec« ostale su na istim položajima vršći vojno-političku izobrazbu prije podne, a poslije podne zbog praznika uskrsa održavani su mitinzi i veseli časovi za borce.

10. IV 1944. god. — Udarna brigada »Braća Radić« ostala je na istim položajima i vrsila je patroliranje i pravila zasjede oko neprijateljskog uporišta Zlatar. Istog dana došlo je do sukoba između naših i neprijateljskih patrola. Gubitaka nije bilo.

Brigada »Matija Gubec« ostala je na istim položajima, radilo se na vojnoj i političkoj izobrazbi boraca. Do sukoba s neprijateljem nije došlo.

Za vrijeme ovog perioda izbačeno je iz stroja 151 neprijateljski vojnik. Zarobljeno je 1 puškomitrailjer, 1 laki minobacač, 15 pušaka, 1 p. pištolj, 2600 metaka, 9 bombi i 2 tenka oštećena.

Gubitci u oružju: 1 puškomitrailjer.

Gubitci u ljudstvu: 11 mrtvih, 17 ranjenih, 2 nestala druga.

Utrošak municije: 4170 puščanih metaka, 13 gra-nata kal 47 mm, 2 mine za laki bacač.

Prilog: Zapovijest oper. broj 53/44.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit, komesar:

Robić Ivan s. r.

Komandant—potpukovnik:

Strok⁶ s. r.

M P

IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOVJ OD 13. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA OD 21. MARTA DO 7. APRILA¹

ŠTAB X KORPUSA
(ZAGREBAČKOG)
NOV I POJ

Op. broj 223.

Dne, 13. IV 1944.

Operativni izvještaj za
prvu polovicu mjeseca aprila
se dostavlja.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Od poslednjeg izvještaja jedinice X korpusa (Zagrebačkog) imale su slijedeće borbe sa neprijateljem:

⁶ Izidor.

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, pod. reg. br. 4/4, k. 551 a. Iz izveštaja je uzeto samo onaj dio koji se odnosi na 32 div. i Zapadnu grupu odreda.

XXXII DIVIZIJA

21. III 44. — Jedinice XXXII divizije držale su slijedeće položaje:
Udarna brigada »Braća Radić«: Sudovec — Kostanjevac — Vukšinec (sekcija Čakovec 1:100 000) sa zadatkom izviđanja neprijateljskih uporišta Komini, Bisag i Novi Marof.

Brigada »Matija Gubec«: Visoko — Radešić — Vinično (sekcija Ptuj 1:100 000).
Istog dana oko 8 sati neprijatelj je izvršio prepad na II bataljon brigade »Matija Gubec«, koji se nalazio na položajima kod Radešića. Neprijatelj je došao od Brezovog Huma u tri kolone. Uslijed nedovoljne opreznosti bataljona, bataljon nije bio u stanju da odbije neprijatelja i morao se povući na položaje prema Visokom. Sa tih položaja bataljon je uspio da izdrži dalje nadiranje neprijatelja. Gubici neprijatelja nepoznati su.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i dva ranjena.
Od rukovodilaca poginuo je komandir čete Severović Stevo.

22. III 44. — Divizija je produžila pokret, izvršila prelaz ceste Varaždin — Zagreb i zauzela položaje sa slijedećim rasporedom:

udarna brigada »Braća Radić«: Turkovčina — Bosna — Bedenica (sekcija Ptuj 1 : 100 000).
Brigada »Matija Gubec«: Žitomir — Prepolno — Gor. Orešje — Globoce (sekcija Ptuj 1 : 100 000).
Pri prelazu ceste Varaždin — Zagreb osiguranje pri prelazu davao je udarna brigada »Braća Radić«. Pokret divizije nije bio zajednički, već je jedna brigada vršila pokret neovisno jedna o drugoj. Brigada »Matija Gubec«, iako joj je bio dat itinerer put, nije izvršila pokret i prelaz pravcem kako joj je bilo naredeno već je prelaz ceste izvršila površe zasjede u pravcu Varaždina. U to vrijeme naišla je jedna veća kolona neprijateljskih kamiona i brigada je u neredu odstupila. Bataljon brigade »Braća Radić« koji je bio na osiguranju otvorio je vatru na neprijatelja, a ujedno i po bocima brigade »Matija Gubec«. Tom prilikom brigada »Matija Gubec« imala je tri ranjena i 11 nestalih drugova.

Od oružja izgubljeno je 1 teški mitraljez tipa »breda« sa konjima i poslugom.

Brigada »Matija Gubec« izvršila je prelaz ceste istog dana.

23. III 44. — Oko 7 sati ujutro neprijatelj je otpočeo sa svojom ofanzivom koju je pripremio na jedinice Zapadne grupe odreda.

Ovoga dana oko 7 sati neprijatelj je izvršio iznenadan napad na štab brigade »Matija Gubec«, a istovremeno i na jedinicu I bataljona pomenute brigade, koje su se nalazile oko Globoceca. Prepad je u potpunosti uspio, te je tom prilikom poginuo komandant brigade major Bobetko,² referent brigadnog saniteta drug Eterović Veljko i još 12 drugova. Ranjena su tri druga.

Neprijateljski gubici iznosili su oko 10 mrtvih i isto toliko ranjenih.

Na I bataljon prepad su izvršile dvije satnije ustaša i pošto je napad bio iznenadan bataljon je bio prisiljen da se povuče u šumu kod mjesta Peščeno. Tom prilikom bataljon je imao tri ranjena druga.

Gubici neprijatelja iznose 9 mrtvih.
Istoga dana oko 9 sati neprijatelj je nastupao od pravca Orešja prema položajima III bataljona, koji

³ Mijo.

se je nalazio na kosama iznad sela Beloslavec (sekcija Ptuj).

Napad neprijatelja bio je odbijen i isti je imao četiri mrtva i 6 ranjenih.

Vlastiti gubitak nije bilo.

Oko 14 sati neprijatelj je ponovio napad od pravca šume Rogarščina preko Prepolna prema položajima II i III bataljona.

I ovaj napad je bio odbijen.

Gubici neprijatelja iznose 3 mrtva i 2 ranjena.

Vlastiti gubitak nije bilo.

Oko 16 sati neprijatelj je nastupao cestom Konjišćine — snaga jačine oko 200 ustaša, 2 motocikla i 6 tanketa.

Na pravcu neprijateljskog nastupanja nalazio se je II bataljon brigade »Matija Gubec«, koji je bio postavljen na nove položaje, pošto se znalo za koncentraciju neprijatelja u Konjišćini.

Napad neprijatelja bio je odbijen i tom prilikom ubijen ustaški emigrantski pokušnik i 3 su oficira ranjena.

Od oružja zaplijenjeno je: 1 šmajser, 1 pištolj, 2 motocikla i oštećen 1 tenk.

Vlastiti gubitak nije bilo.

24. III 44. — Dva bataljona udarne brigade »Braća Radić« držala su zasjedu na cesti između Bisaga i Komina (sekcija Ptuj).

U ovoj akciji uništена su 2 kamiona i 1 auto.

Zapadna grupa odreda

Kalnički partizanski odred

27. III 44. — I bataljon ovoga odreda u zasjedi na cesti Krizevci — Koprivnica kod mjesta Sokolovac zarobio je 2 legionara.

30. III 44. — II bataljon napao je na neprijateljsku kolonu koja se kretala iz Koprivnice prema Ludbregu. Borba je trajala oko pola sata poslije čega se je neprijatelj povukao natrag u Koprivnicu.

Neprijatelj je imao više mrtvih među kojima i 1 satnik, a isto tako i veći broj ranjenih.

Vlastiti gubitak nije bilo.

Istoga dana jedna patrola ovoga bataljona srušila je most između sela Bolfan i Subotice.

III bataljon nalazio se u selu Apatovac i na položajima kod s. Slanje. Patrola ovoga bataljona koja se kretala u pravcu sela Slanje naišla je na neprijateljsku zasjedu i tom prilikom su dva druga lakše ranjena.

3. IV 44. — I bataljon sa štabom i jednom četom nalazio se je u selu Apatovac, a dvije čete su bile na položajima na Medved brdu (k. 346), sa jednim vodom prema Segledu i Piramidi (k. 484), a dva voda prema Slanju (sekcija Čakovec 1 : 100 000).

Neprijatelj je počeo nastupati prema položajima naših jedinica uz predhodnu jaku artiljerijsku vatru. Uslijed nadmoćnosti neprijateljskih snaga naše jedinice su se morale povući u pravcu Kamenjaka (k. 430). Prilikom povlačenja jedna četa je naišla na neprijateljsku zasjedu i u toj borbi imala je 1 mrtvog, 2 ranjena i jednog nestalog.

Neprijatelj je imao 2 mrtvih i veći broj ranjenih.

6. IV 44. — Ovoga dana neprijatelj¹ je odpočeo sa nadiranjem na sektoru Kalnika jačim snagama od

¹ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja za april 1944. o tome piše: »Oklopli sklop vršio je razvidanje iz Varaždinske Toplice u pravcu sela Leskovca i Medved brda. Kod s. Leskovca i k. 346 naišao je okloplni sklop na otpor protivnika. Nakon pola sata borbe odmetnici su prošli u pravcu Ludbrega. Gubici protivnika: 7 mrtvih [arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 4/1—12, k. 58]. Odnosni se na ustaše iz zastava PTS

oko 800 — 900 vojnika iz svojih uporišta: Koprivnica i Ludbreg.

Naše jedinice imale su slijedeći raspored:

I bataljon kod sela Kamešnica, sa jednom četom u zasjedi na putu kod Križevaca, a sa jednom četom na položajima kod sela Giogovnica.

II bataljon nalazio se je na položajima iznad sela Radeljevo.

III bataljon se nalazio na položajima Mali Botinovac — Mali Poganac — Prnjavor (sekcija Čakovec 1 : 100 000).

Oko 6 sati u jutro neprijatelj je otpočeo tuči naše položaje jakom neprijateljskom i minobacačkom vatrom, a potom je preduzeo nadiranje od pravca Rasinje prema Belanovom selu, drugom kolonom preko sela Vrhovec prema selu Prnjavor i trećom kolonom preko s. Vel. Grabičani za selo Poganac.

Uslijed brojčane nadmoćnosti neprijatelja naše su se jedinice morale povući i neprijatelj je uspio prodrijeti u selo Ve. Poganac i Ribnjak.

U 16,30 sati naše su jedinice izvršile napad na selo Ribnjak i neprijatelj se morao povući. Pred večer neprijatelj je ponovo izvršio napad i uspio ponovo ući u selo Ribnjak.

Pred večer naše su jedinice zauzele položaje iznad sela Apatovac.

7. IV 44. — II bataljon izvršio je ponovno napad na neprijatelja koji se još uvjek nalazio u selu Ribnjak. Borba je trajala od jutra do 16 sati po podne, kada se je neprijatelj povukao u pravcu sela Vel. Poganac. U toku noći neprijatelj se je povukao u svoja uporišta.

U ovim borbama neprijatelj je imao 27 mrtvih i veliki broj ranjenih.

Zaplijenjen je 1 revolver i nešto ostale spreme.

Vlastiti gubici iznose: 4 mrtva i 7 ranjenih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar: Komandant - general-major:

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD 17. APRILA 1944 ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV O NAPADU NA USTAŠE U SELU NOVI GOLUBOVEC¹

ŠTAB ZAPADNE GRUPE
PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

Op. broj 73/44.

17. IV 1944.

ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV I POJ
Operativni izvještaj
napada na Novi Golubovec
(Sekc. Ptuj 1 : 100 000).

Novi Golubovec i Veternička gora zatvaraju otvor između planine Ivančice i planine Strahinčice. Pošto je neprijatelj (ustaše) zaposjeo ova dva mesta veza između zlatarskog sektora sa jesenjskim sektorom i sektorom između pruge Zaprešić — Krapina i rijeke Sutle bila je za naše jedinice jako ugrožena. Sam Novi Golubovec leži u dolini. Veternička gora je ključ cijelog položaja, jer dominira Golubovcem i cestom Novi Golubovec — Lepoglava, Radoboj — Mače.

Neprijatelj je gro snaga držao Novi Golubovec, dok je na Veterničkoj Gori držao slabije snage, ukupno

¹ Original pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 16—6/1, k. 551 A.

200 ustaša, pripadnika prometnih sdrugova, naoružanih jednim teškim i dva laka bacača i oko 10 puškomitrailjeza.² Neprijatelj u najbliskoj okolini nalazio se je još sa jačim snagama u Zlataru, Krapini, Lepoglavi i Bednji.

Napad su imali izvesti Zagorski odred sa snagama XXXII divizije.

Zagorski odred trebao je sa jednim bataljonom pojačanim s jednom četom izvršiti samu likvidaciju neprijateljskog uporišta Novi Golubovec, dok je jedan bataljon XXXII divizije trebao likvidirati slabičeg neprijatelja na Veterničkoj gori i istu zaposjeti, tako da povezan sa ostalim snagama XXXII divizije koje su bile smještene na Vetemici, Sv. Jakobu i Petrovoj gori zaprijeti neprijatelju da dode u pomoć posudi u Novom Golubovcu sa pravca Zlatara i Krapine. Jedan bataljon Zagorskog odreda je pravac Lepoglava — Novi Golubovec kod Očure, a jedan bataljon pravac Bednja, Lepoglava — Novi Golubovec između kote 487 i 444.

Bataljon Zagorskog odreda ima likvidirati neprijatelja u samom Novom Golubovcu, dok bi bataljon XXXII divizije trebao likvidirati neprijatelja na Veterničkoj gori. Ukoliko se neprijatelj ne bi mogao odmah likvidirati u Novom Golubovcu, to se bezuvjetno ima likvidirati na Veterničkoj gori, kako bi se sa tog dominirajućeg položaja likvidirao kasnije i u Novom Golubovcu.

Napad je počeo bataljon Zagorskog odreda u 23,55 sati, 13. IV 1944. U prvom naletu neprijatelj je izbačen iz Novog Golubovca, te se je povukao na Veterničku goru odakle je otvorio vatru na bataljon koji je zaposjeo Novi Golubovec, te se je ovaj morao povući na okolišne bregove. Neprijatelj na Veterničkoj gori napadnut je pola sata kasnije kada je već bio pojačan snagama koje su odstupile iz Novog Golubovca, te tako nije bio likvidiran.³

U 3,00 sati 14. IV 1944. nadirao je neprijatelj iz Lepoglave u nepoznatoj jačini prema Novom Golubovcu u tri kolone. Dvije njegove kolone bile su odbrane kod Očure, ali je treća uspjela preko brda V. Kalce obići položaj čete koja se nalazila na padini istog brda, odbaciti je preko ceste Lepoglava — Novi Golubovec i prodrijeti u uporište. Ujutro je jedna motorizovana kolona cesto Mihovljan — Novi Golubovec došla na Veterničku goru i Novi Golubovec. Neprijatelj time dobio pomoć. U 16,00 sati jedna jaka neprijateljska kolona uspjela je da se iz Novog Golubovca preko kote 474, brda i kote 487 probije kroz naše zasjede prema Lepoglavlju. Time je neprijatelj potpuno probio obruč oko uporišta i osigurao saobraćaj po cesti Radoboj — Golubovec — Lepoglava.

Jedan dio bataljona koji je napadao Golubovec i bio je odsječen i povukao se u Stari Golubovec. U 17,00 sati naredeno je povlačenje jedinica Zagorskog odreda kako bi se sprovelo sredivanje na brdu Jelenjsko.

Neprijatelj je imao oko 40 mrtvih i priličan broj ranjenih. Zaplijenjeno je: 3 puške i jedan pistolet sa

² U ovim uporištimu nalazile su se ustaša 1. bojne 1. pješačke pukovnije Poglavnika tjelesnog zdruga.

³ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o napadu na Novi Golubovec piše: »14. IV 1944. g. oko 01,00 sat skupina odmetnika nepoznate jačine izvršila je napad na 1. bojnu 1. pješačke pukovnije PTS u s. Golubovcu. Napad je trajao sve do 03,00 sata, kada su odmetnici protjerani. Posada u Lepoglavi pošla je u pomoć napadnutoj bojni. Ove postrojbe od strane odmetnika dočekane su u zasjedi kod s. Očure. Naši gubici 6 mrtvih ili ranjenih... (arhiv Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, reg. br. 4/1—13, k. 58).

500 komada metaka. Ubijen je jedan ustaški satnik. Zagorski odred imao je 3 mrtva. Poginuo zamjenik polit-komesara bataljona drug Branko Gretić. Rano je 36 boraca, 2 od metka 34 od bacaca. Ispaljeno oko 1 000 metaka.

Plan akcije, kao i priprema, bio je u Zagorskem odredu dobro pripremljen. Neuspjeli akcije leži u tome što je velikim zakašnjenjem napadnuta Veterička gora i omogućeno neprijatelju da se na istu povuče i zagospodari položajem. Neprijatelj iz Le-poglave prodro je kroz položaje bataljona Zagorskog odreda kod Očure zahvaljujući odlično upotrebi javnom elementu iznenadenja time što je noću došao do položaja ovoga bataljona, izmanevrira ga i prodro u Novi Golubovec. Na V. Kalcu trebala je biti jedna četa XXXII divizije, kao što je bilo određeno, ali posto ona nije bila na svom položaju uspio je manevar neprijatelja. Posljedica tolikog broja ranjenih boraca je u tome što se jedinice nisu ukopavale i što nisu manevrovale već se uporno držale na svojim položajima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant-major:
Iveković Stjepan, s. r. Bulat Rade, s. r.

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD 17. APRILA 1944. ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV O BORBAMA OD 20. MARTA DO 10. APRILA¹

ŠTAB ZAPADNE GRUPE
PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE
Op. broj 72/44.
17. IV 1944.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV I POJ
Dostavlja operativni izvještaj
od 20. III do 10. IV 1944.

I opća vojna situacija na sektoru djelovanja Zapadne grupe POH:
Nakon posljednje ofanzive i prolaska neprijateljskih trupa za Madarsku² neprijatelj je zaposjeo novi mjesto u sektoru Zagorskog i Zagrebačkog POH. U sektoru Zagorskog odreda zaposjeo je mjesta Veliku Ves, Bednju, Maće, Novi Golubovec i Vemičku goru (Ptuj 1 : 100 000). Iskoristivši djelomičnu evakuaciju naših snaga sa pojedinih sektora i djelova sektora, neprijatelj je pojačao aktivnost van svojih uporišta i zagospodario djelovima kalničkog i zagrebačkog sektora. Nakon srednjivanja naših jedinica poslje neprijateljskih ofanziva i ponovnim aktiviranjem naših jedinica neprijatelj je ponovno potisnut u uporišta odakle se sem nekim sektorima usuduje krstariti samo jačim snagama.

U posljednjim borbama koje su se vodile sa neprijateljem ovaj sve više i više upotrebljava partizansku taktiku. Kreće se šumama često, čak i noću. Tako se desilo da jedan bataljon Zagrebačkog odreda bio je u noći iznenaden.

a) Vojna situacija po sektorima pojedinih odreda:

¹ Original, pisan strojem, latiničicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 15-6/1, k. 551 A.

² Riječ je o prolazu jednog dijela njemačkih snaga ko-je su 19. marta 1944 ušle u Madarsku i okupirale ju.

SEKTOR KALNIČKOG ODREDA

Poslje prolaska njemačkih jedinica za Madarsku u cilju okupacije ove zemlje neprijateljske posade pojedinih uporišta koristeći momentalnu neaktivnost naših jedinica uspijele su izvesno vrijeme uzeti inicijativu i kontrolu velikog djela ovog sektora u svoje ruke. Jedinice Kalničkog odreda bile su primorane da se pod pritiskom jačih neprijateljskih snaga prebacu sa ovog sektora preko ceste Križevci — Koprivnica na sektor Bilogora.

SEKTOR ZAGORSKOG ODREDA

Situacija na ovom sektoru poslje ofanzive krajem mjeseca februara i nakon prolaska njemačkih jedinica za Madarsku znatno se je promjenila. Neprijatelj je manjim snagama zaposjeo nekoliko novih uporišta: Bednju, Novi Golubovec, Veliku Ves, Maće. Posjedanjem ovih novih uporišta neprijatelj je htio pojačati vezu između Varaždina i Zagreba. Posjedanjem ovih uporišta neprijatelj je prilično ugrozio vezu i pokrete jedinica sa sektora Zlatara na sektoru (pl.) Strahinjčica — (pl.) Macelj i sektor između pruge Zaprešić — Krapina i rijeke Sutle. Zagorski odred gospodari svojim terenom ma da su uporišta prilično gusta i ma da je brojna jačina neprijatelja znatna. Naročito aktivnost pokazuje neprijatelj na sektoru Zlatara vršeći stalna patroliranja jačim snagama i iz isturenog uporišta Zlatara. Na ovom sektoru neprijatelj raspolaže dobro organizovanom informativnom službom tako da je odlično upoznat s našim jedinicama i njihovim pokretima. To mu omogućava da može jače kontrolirati teren.

SEKTOR ZAGREBAČKOG ODREDA

Neprijateljska gusta mreža uporišta onemogućavala je u priličnoj mjeri kretanje jedinicama Zagrebačkog odreda naročito na sektoru Prigorje (Zagreb I : 100 000) koji neprijatelj odlično kontrolira zahvaljujući svojoj dobro organizovanoj informativnoj mreži, koja je omogućena postojanjem odreda Narodne odbrane. Jedinice mogu vrsiti samo pojedinačne upade u Prigorje koji se svode na lovjenje manjih grupica pripadnika Narodne odbrane koji su smješteni po svojim selima. Sektorom Žitomir i Stubica (Ptuj 1 : 100 000) gospodare jedinice Zagrebačkog odreda pošto neprijatelj ne pokazuje neku naročitu aktivnost izvan svojih uporišta, jer mu se postavljaju česte zasjede nedaleko samih uporišta. Važnu komunikaciju Zagreb — Sv. Ivan Zelina — Varaždin neprijatelj dobro osigurava. Po njoj se vrši rijedak saobraćaj. Neprijatelj još komunicira cestom Oroslavje — Zagreb, ali pod jakim osiguranjem. Naročito na ovom sektoru odlikuje se neprijatelj partizanskom taktilom vršeći pokrete noću i skrivenim šumskim stazama. Međutim naše jedinice dobro pariraju ovoj taktili vršeći skoro svakodnevno pokrete.

II rad po odredima:

a) Kalnički odred

20. III — Kalnički odred sa jedinicama i ustanovama komande Kalničkog područja preduzima pokret sa sektora Bilogore na sektor Kalnik. U selu Sokolovcu na cesti Križevci — Koprivnica (Čakovec 1 : 100 000) nalazi na neprijateljsku zasjedu te je primoran da se pod mitraljeskom paljicom povuče. Svoja dva bataliona prebacuje preko Lepavine na sektor Kalnik. Štab odreda sa jednim bataljonom i komandom Kalničkog područja ostaje na sektoru Bilogore.

21. III — Štab odreda i jedan bataljon na kantonovanju u Maloj Mučnoj.
22. III — Štab odreda i bataljon zauzimaju baze u toku dana u s. Trnovcu, a uvečer se prebacuju preko pruge Križevci — Koprivnica na sektor Kalnika, s njima i jedan dio ustanova komande Kalničkog područja.
23. III — Cijeli odred nalazi se na svom sektoru sa bataljonima u s. Dugoj Rijeci — Grabičanima i Velikom Botinovcu. Štab u Malom Pogancu (Čakovec 1 : 100 000).
24. III — Bataljoni su rokirani: jedan na komunikacijama Koprivnica — Križevci, jedan na komunikacijama Ludbreg — Koprivnica, dok jedan ima služiti kao veza ovih dvaju bataljona i zaštita štabu odreda i komandi Kolničkog područja.
25. III — 3. IV bataljoni se nalaze na svojim sektorima, postavljaju zasjede i uništavaju komunikacije. Neprijateljska aktivnost svodi se na izvidanje najbliže okolice pojedinih uporišta.
3. IV — jedna četa je u zasjedi kod sela Leskovca (Čakovec 1 : 100 000). Položaj prilično loš za male snage koje ga drže, jer je okružen prilično prohodnim šumama koje se mogu koristiti za prikriveno podlaženje samom položaju ove čete. Neprijatelj nepoznate jačine, krećući iz Ludbrega i Varaždinskih Toplica, koristio je povoljne uslove podlaženja položaju krećući se šumom u dvije kolone. Jedna je kretala pravcem Ludbreg — Stražbenica — Medved, a druga Varaždinske Toplice — s. Drenovec — Glavica — Medved htijući četi presjeci odstupnicu u šumi i najuriti je na cestu Varaždinske Toplice — Ludbreg, kojom su se kretali tenkovi.
- Priprema napada izvršena je topovskom paljbom na položaje oko s. Leskovca. Odmah zatim neprijatelj je napao na položaje brdo Medved-kosa s.z. od Medveda do ceste. Četa se je uspjela probiti kroz neprijateljski obrub i odstupiti prema s. Ivancu, dok je neprijatelj zaposjeo Leskovec. Neprijatelj je imao 4 mrtvih i 2 ranjenih. Naša četa imala je 6 nestalih. Položaj Leskovec je već kao dobro poznat neprijatelju koji je tu već nekoliko puta uspio razbiti naše jedinice, prema tome četa nije smjela držati dugo taj tako kompromitovani položaj (držala ga je 2 dana), pogotovo što stvarno zasjeda na toj cesti i na tom mjestu nema važnosti, jer neprijatelj ne saobraća između Ludbrega i Varaždinskih Toplica.
- Kalnički odred nezadovoljava svojom aktivnošću, neprijatelju prepusta inicijativu, time što se ograničava na čuvanje nekoliko sela oko s. Apatovca mjesto da blokira neprijateljska uporišta zasjedama, koje bi postavljao uz samo uporište, uništavajući na taj način manje neprijateljske snage koje imaju zadatak da izvadaju okolicu i održavaju vezu između pojedinih uporišta. Jedinice često ne upotrebljavaju partizansku takтику, čestih i prikrivenih pokreta i iznenadnih napada. Zadržavaju se dugo na jednom mjestu čime otkrivaju svoje položaje te omogućavaju dobro izvježbanim ustaskim jedinicama da vrše prepare na jedinice Kalničkog odreda.
- b) Zagorski odred
- Na sektoru Zagorskog odreda dolazi XXXII divizija NOVJ 22. III koja ima zadatak da u zajednici sa snagama Zapadne grupe POH izvrši nekoliko akcija.
21. III — Bataljoni Zagorskog odreda bili su raspoređeni: jedan na sektoru između pruge Zaprešić — Krapina — rijeka Sutla, jedan na sektoru Zlatara, jedan na sektoru planina Strahinjčica — planina Macelj. Zadaci: uništavanje komunikacija, o-
- metanje saobraćaja, blokiranje neprijateljskih uporišta u cilju uništavanja manjih snaga.
22. do 26. III — Bataljoni izvršavaju svoje zadatke.
26. III — Bataljoni: jedan na sektoru Strahinjčice — Macelj osigurava sastanak OKKPH Krapina, jedan na sektoru Radoboj (Ptuj 1 : 100 000), dok se štab odreda sa jednim bataljonom nalazi na Veterničkoj gori. Izvršena je koncentracija snaga Zagorskog odreda da bi se mogla izvršiti akcija na fabriku Žutnicu i Đurmanec (Ptuj 1 : 100 000) u zajednici sa snagama XXXII divizije NOVJ i udarnim bataljonom Zapadne grupe POH.
27. III — Dva bataljona Zagorskog sa štabom odreda, štabom grupe i udarnim bataljonom rokiraju se na sektoru G. Jesenje.
28. III — U 4,00 sati počinje napad na fabriku tkanina Žutnicu koju napada XXXII divizija i Đurmanec koji napada udarni bataljon Zapadne grupe POH. Jedinice Zagorskog odreda zatvaraju pravac Lepoglava — Đurmanec sa jednim bataljonom. Oko 11,00 sati neprijateljska motorizovana kolona krenula je pravcem Rogatec — Đurmanec i pred mostom preko rijeke Sutle zaustavila se. Jedna četa Zagorskog odreda koja je bila na položaju kod Bandića otvorila je vatru na ovu kolonu i zapalila tri kamiona i ubila 20 Nijemaca, dok je veći broj ranila.
29. III — Situacija od jučer nepromjenjena, bataljoni su na svojim položajima.
30. III do 1. IV — Sprovedeno je sređivanje cijelog Zagorskog odreda, te su jedinice bile skoncentrisane na sektoru G. Jesenje.
2. IV — Jedan bataljon Zagorskog odreda upućen je na sektor Đurmanca sa zadatkom da otjera slabijeg neprijatelja iz Đurmanca. Na pojavu naših jedinica neprijatelj je odstupio u pravcu Krapine. Jedan bataljon kreće na sektor Ravna gora sa zadatkom da likvidira slabije neprijateljsko uporište Vinici,³ nekoliko njemačkih pograničnih straža i uništava važne komunikacije.
4. IV — I bataljon Zagorskog odreda postavio je zasjedu kod Đurmanca na cesti Krapina — Đurmanec. Jedna neprijateljska jača patrola kretala se tom cestom prema Đurmancu, te je zasjeda na nju izvršila napad i gonila je sve do Krapine, tako da je na Sv. Tri kralja uspjela zaplijeniti jedno postolje teškog mitraljeza. Neprijatelj je tom prilikom imao nekoliko mrtvih i ranjenih, koje je uspio da odvуче sa sobom u uporište.
- Zagorski odred pokazuje priličnu aktivnost, neprijateljska uporišta su dobro blokirana osim Zlatara. Komunikacije su pod stalnim nadzorom jedinica Zagorskog odreda sem komunikacije Zaprešić — Krapina i Zaprešić — Zlatar po kojima se donekle vrši nesmetan saobraćaj.
- c) Zagrebački odred
- Od 20. III do 23. III oba bataljona Zagrebačkog odreda i štab odreda skoncentrisani su na sektoru Žitomir (Ptuj 1 : 100 000) u cilju sređivanja organizacionih prilika u odredu.
23. III — Jedan bataljon ovog odreda prebačen je na sektor Stubica sa zadatkom postavljanja zasjeda i uništavanja komunikacija. Jedan bataljon i štab odreda ostaju na sektoru Žitomir gdje u za-

³ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja za mjesec april o tome piše: „U 23,00 sata (5. IV 1944. g.) skupina odmetnika jačine oko 250 naoružanih ljudi sa strojopuskama, bacalicima i bombama (vjerojatno Zagorski odred) napala je oružničku postaju u Vinici. Napad je trajao sve do 6. travnja do 04,00 sata, kada su odmetnici odbijeni. Naši gubici: 3 ranjena“ (Dok. br. 4/1–12, k. 58 u arhivu Vojno-istorijskog instituta u Beogradu).

jednici sa jedinicama XXXII divizije treba izvršiti napad na jače snage neprijatelja u Donjem Orešju. U toku dana II bataljon Zagrebačkog odreda držao je položaj na Vinskom Vrhu.

Blagodareći dobroj informativnoj službi doznao je neprijatelj da se na sektoru Žitomir nalaze slabije naše snage, to je preduzeo ofanzivu lokalnog značaja na ovaj sektor. Ovu ofanzivu vodio je bojnik Orešković, zapovjednik brzog sklopa PTS, (učestvovali su) 12. sat. 3. bojne PZUV⁴, posadna sat. u Zlataru, posadna sat Marije Bistrice i brzi sklop PTS. Zadatak svim jedinicama bio je stiskanje obruča oko s. Žitomira.

Izvjesne snage posadne sati Marije Bistrice napale su drugi bataljon Zagrebačkog odreda koji je bio na Vinskom Vrhu i odbacile ga prema G. Jertovcu i dalje prema D. Jertovcu i desno krilo brigade »Matija Gubec«. Na naredenje štaba grupe prebacuje se preko ceste Konjičina — Žitomir i zauzima položaj kod s. G. Jertovca. Neprijateljska motorizacija nailazi cestom prema Žitomiru. Bataljon u zajednici sa snagama brigade »Matija Gubec« odbio je neprijateljsku motorizaciju koja se povlači prema Konjičini.

Neprijatelj je imao dva mrtva motorista, od kojih jedan ustaški poručnik. Dva motorbicikla i jedna parabela i jedan pištolj zaplijenjeno. Naši nisu imali gubitaka.

Uspjeli bi bio daleko veći da na kolonu nije bila prerano otvorena vatra. Trebalо je pustiti motorizaciju da sredinom svoje kolone dode između dva bataljona, koji su bili smješteni sa obje strane ceste.

24. III — Jedan bataljon na odmoru u s. Beloslavcu, jedan bataljon porušio okna rudnika u Selnici.

25. III — I bataljon na sektoru Stubica, na odmoru u s. Karivarosu. Drugi bataljon uništava cestu Zlatar-Bistrica — Konjičina.

26. III — Jedan bataljon u zasjedi na cesti Marija Bistrice — iKašina (Ptuj 1 : 100 000 i Zagreb 1 : 100 000) kod s. Laza, međutim neprijatelj ne nailazi. Bataljon se prebacuje iste noći na sektor Žitomir. Drugi bataljon uništava cestu Konjičina — Beloslavec. Od 27. III do 29. III — Oba bataljona nalaze se na sektoru Žitomir, gdje uglavnom uništavaju komunikacije.

30. III — Oba bataljona prebacili su se na sektor Prigorje i u 5,00 sati opkoljavaju s. Planinu u cilju hvatanja pripadnika Narodne obrane. Uhvaćena su tri organizatora. Odred se poslije izvršene akcije na s. Planinu povlači na koto 709. Neprijatelj slabim snagama nastupa prema istom položaju, ali ga jedinice Zagrebačkog odreda odbacuju. Odakle se jedan bataljon iste noći prebacuje na stubički sektor, a jedan na Žitomirske.

31. III — Bataljoni na sektoru Stubica i Žitomir uništavaju komunikacije i postavljaju zasjede.

1. IV — I bataljon u s. Šušobregu (Ptuj 1 : 100 000). U noći neprijatelj je izvršio napad na bataljon koji se sa jednim ranjenim drugom povukao u s. G. Jertovcu.

Od 2. IV do 5. IV situacija bez promjena.

5. IV — II bataljon Zagrebačkog odreda postavio je zasjedu na cesti Oroslavje — Zagreb. U 7 sati ujutro nailazi jedan kamion sa 7 pripadnika Časne radne (službe). Zasjeda napada na kamion. Ubijen je jedan zastavnik, jedan ranjen i 5 zarobljeno. Kamion uništen, zaplijenjeno 5 šmajsera sa municijom. Bataljon nije imao gubitaka.

⁴ Prometni zdrug ustaške vojnica.

Do 8. IV bataljon je na svojim sektorima postavljaо zasjede i uništava komunikacije.

8. IV — oba bataljona u 2,00 sata opkoljavaju selo Glavnicu (Zagreb 1 : 100 000) gdje su uhvatili i strijeljali pred narodom 4 organizatora Narodne obrane.

Ovaj odred zadovoljava svojom aktivnošću. Upotrebljava partizansku takтику koja je potrebna na njegovom sektoru i zato ima uspjeha. Čestim i dobro postavljenim zasjedama drži neprijatelja neaktivnog u svojim uporištima, te na taj način gospodari terenom.

d) Udarni bataljon

Ovaj bataljon ima zadatku da krstareci po sektoru Zapadne grupe partizanskih odreda Hrvatske postavljaju zasjede, uništava komunikacije, likvidira manja neprijateljska uporišta.

Od 20. III do 22. III bataljon se nalazi na sektoru Konjičina (Ptuj: 1 : 100 000) postavljajući zasjede prema Zlatar-Bistrice i uništavajući komunikacije, cestu i prugu Zlatar-Bistrica — Konjičina.

23. III — Rano ujutro počinje neprijateljska ofanziva lokalnog značaja na sektor Žitomir. Udarni bataljon u 7,00 sati kreće prema ranijem naredenju štaba Zapadne grupe pravcem Donja Konjičina — Prepuštovec — G. Selnica. U 7,30 sati s. od D. Konjičine dobio je vatru u bok svoje kolone od slabije prethodnice ustaške posade sati Zlatar, koja kreće pravcem Zlatar — Marigutić. Ljeva pobočnica udarnog bataljona zadržava neprijatelja, dok glavnina dostiže s. Petruševac. Desna pobočnica udarnog bataljona kod s. Maretića razbijja slabijeg neprijatelja.

24. III — Udarni bataljon u s. Prepuštovcu sa predstražama koje osiguravaju bataljon od ceste Konjičina — Kraljevec. Ujutro predstraže javljaju da jedna dugacka neprijateljska kolona kreće istom cestom i bili su Nijemci. Sudeći po dužini kolone, bio je to jedan neprijateljski puk sa svom komorom. Bataljon je smješta uzauzeo položaj po kosi s.z. od s. Prepuštovca (Ptuj 1 : 100 000) i otvorio vatru na začelje kolone. Neprijatelj je odmah reagirao izbacivši dio snaga na istu kosu koji je napredovao i ugrožavao bokove udarnog bataljona te se je ovaj morao povući. Neprijatelj je zatim produžio svoj pokret prema Konjičini.

Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih, 5 ubijenih konja i nepoznati veći broj ranjenih. Udarni bataljon imao je 2 laksé ranjena.

Udarni bataljon je prekasno otvorio vatru na neprijatelja, inače bi gadajući gusto njemačku kolonu zadao neprijatelju znatne gubitke u živoj sili.

Poslije ovog napada na njemačku kolonu udarni bataljon prebacio se je preko Lobora u s. Vojnovec (Ptuj 1 : 100 000), gdje hvata vezu sa štabom Zagorskog odreda koji se nalazi sa svoja dva bataljona na Veterničkoj gori.

Od 25. III do 26. III — Bataljon na odmoru u s. Vojnovcu i Veterničkoj gori.

27. III — Prema dogovoru štaba XXXII divizije i štaba Zapadne grupe POH ima se izvršiti napad na fabriku tkanina Žutoicu i Đurmanec (Ptuj 1 : 100 000). Udarni bataljon rokira se sa štabom grupe na Brdo (Jesenjsko). Napad je odreden za 28. III u 04,00 sati.

28. III — Posjedanjem Đurmanca neprijatelj je htio uspostaviti vezu prugom i cestom između Krapine — Rogatec. Osim toga osigurati saobraćaj i po cesti Đurmanec — Bednja — Lepoglava i time pojačati vezu između Zagreba i Varaždina. Ostvarivanjem o-

vog plana neprijatelj bi formalno odsjekao veliki sektor između pruge Zaprešić — Krapina — Durmanec, ceste Krapina — Durmanec — Lepoglava i rijeke Sutle. Da bi osujetili planove neprijatelja preduzet je napad na Durmanec, klijuč te situacije.

Durmanec leži u kotini te je branilac u prilično lošem položaju pogotovo što gusta šuma dopire do samog uporišta čime je napadaču omogućeno prikriveno podilaženje. Zgodno postavljenim jakim bunkerima neprijatelj donekle je osigurao Durmanec.

Klijuč uporišta bio je humak, 400 metara s.z. od raskrsnice cesta u Durmancu. Neprijatelj (ustaše prometnog sdruga) bio je smješten u dvije zgrade na pilani, 400 m z. od raskrsnice cesta; u školi, 200 m s. od raskrsnice; jednoj zgradi na raskrsnici i u bunkerima: jedan na humku, s.z. od raskrsnice; jedan na brdu, 300 m i. od raskrsnice i u jednom bunkeru, j. 200 m od raskrsnice cesta.

U 04,30 sati udarni bataljon počinje sa napadom na Durmanec. Međutim, pošto se već dani nemoguće mu je prodrijeti u samo uporište zbog dobro raspoređene vatre bunkera koji su zatvarali prilaze uporištu. Situacija je bila neizvjesna sve do 10,30 sati kada je pridošlim minobacačem izbačen neprijatelj iz bunkera. Neprijatelj se neometano, ali u paničnom bijegu povukao u fabriku Žutnicu koju je napadao jedan bataljon XXXII divizije NOVJ. Udarni bataljon na taj način prodro je i zaposjeo uporište.

Gubici neprijatelja: oko 5 ranjenih. Zaplijenjeno: 7 pušaka, 6 500 mauzera metaka i druge opreme. Bataljon je imao jednog mrtvog i jednog ranjenog. Napad na Durmanec zakasnio je za pola sata te se moralno napadati kad se već dani. Krivica je do štaba bataljona, jer nije izračunao vrijeme kada mora poći na zadatak, te da stigne točno u određeno vrijeme. U samom napadu nije bilo dovoljno odlučnosti, čime je dopušteno neprijatelju da se bez osjetnih gubitaka povuče. Blokada Durmanca bila je potpuno sprovedena od strane udarnog bataljona te se neprijatelj mogao nesmetano povući u fabriku Žutnicu, čime je počao posadu ovoj tvornici, te su napadi bataljona XXXII divizije na nju ostali bezuspješni.

Sam napad bio je dobro pripremljen, ali se je napad trebao odrediti barem dva sata ranije kako bi se uspjelo još po noći zauzeti važne točke uporišta. Štab bataljona nije držao jedinicu u rukama. Raspored snaga bio je dobro izведен.

29. III — Udarni bataljon u Durmancu uništava želj. stanicu, tračnice, vagone i bunkere. Uvečer odlazi na sektor Pregrada (Rogatec 1 : 100 000) sa zadatkom da na sektoru između pruge Zaprešić — Krapina i rijeke Sutle uništava komunikacije i postavlja zasjede.

30. III — Bataljon na odmoru u G. Plemenščini (Rogatec 1 : 100 000) sa postavljenom zasjedom na cesti Pregrada — Rogatec.

31. III — Bataljon u Desiniću. Motorizovana neprijateljska kolona (Nijemci) sa 5 tenkova, 6 oklopnih automobila (amfibija) i 41 kamionom, koja se prema Krap. Toplicama i Pregradi kretala, prema Desiniću, brzo po cesti nadirala rušeci svaku barikadu. Bataljon se je pred pojavom neprijateljske kolone u 15 sati povukao iz Desinića na položaj z. od njega. Neprijatelj je ušao u Desinić bez borbe. U njemu se zadržao do 17,30 sati, kada je otisao istim putem

nazad. Udarni bataljon za cijelo to vrijeme ostao je neaktivan. U 19 sati spustio se je bataljon u Desinić. Komandno osoblje, štab bataljona nije se snašao i pokazuje neodlučnost, jer nije napao uopće neprijateljsku kolonu, ni na neprijatelja koji se kretao u Desiniću.

Od 1. do 6. IV 1944. bataljon pravi zasjede i uništava komunikacije. 3. IV jedna četa Kozjanskog bataljona p.o. Slovenije priključila se je uz udarni bataljon. Ova četa bila je primorana da prede riječku Sutlu pod pritiskom njemačkih snaga, koje su vršile anži vu na sektor Kožje u kojem je operirao ovaj bataljon.

6. IV 1944 — Udarni bataljon postavlja je zasjedu na cesti Kraljevec — Klanjec, jedna četa bila je kod s. Gredice, jedna četa kod Cesargradskih dvora, jedna četa u s. Ledinama i jedna četa (Slovenska) u s. Gorkovcu.

Neprijatelj jačine 60 ustaša držao je uporište Klanjec, koji je cestom Klanjec — Kraljevec — Zaprešić držao vezu s ostatim neprijateljskim snagama. Teren dobar za postavljanje zasjeda, kao i za manevriranje, jer je djelomično neravan i pošumljen. Zasjeda je imala zadatku da zatvori pravac Zaprešić — Klanjec postoje brigada "Brće Radić" namjeravala napasti neprijateljsko uporište Klanjec.

U 7,00 sati cestom od Kraljevca prema Klanjcu nalazi neprijateljska motorizovana kolona (Nijemci) ukupno oko 200 ljudi, sa 2 tenka model "panter", jedan tenk od 7 tona, jedan brdski top 75 mm, 2 teška bacača i 9 kamiona.

Četa koja je bila kod Cesargradskih dvora otvorila je vatru na celo kolone, kada je ovo zaostalo pred barikadama koje su bile postavljene na cesti. Neprijatelj je smjestio otvorio vatru topovima po položaju bataljona, a u isto vrijeme nastupao sa ceste prema s. Ledinama i Cesargradskim dvorima. Pod jakom vatrom obje čete su morale sa ovog položaja odstupiti prema crkvi Sv. Filip, prema kojoj su skoro odstupile i druge dvije čete. Tenkovi su odgurali barikade i ušli u Klanjec. Neprijateljska pješadija je uskoro stupila također prema Klanjcu pretodno oplaćkavši narod.

Gubitci neprijatelja nepoznati.

Bataljon je imao dva ranjena.

Zasjeda je bila dovoljno postavljena: 2 čete na cesti u prvoj liniji i 2 čete u drugoj liniji, od koje je jedna osiguravala bataljon od Klanjca, a jedna je činila rezervu. Barikade nisu smjele biti postavljene na cesti kod Cesargradskih dvora kako bi kolona ušla u poluobrubač.

Od 7. IV — Bataljon se kretao selima Dubrovčan i Strmec uništavajući komunikacije i postavljajući zasjede.

10. IV — Bataljon kod s. Gredice. Ustaška patrola u jačini od 15 ljudi preko s. Lepoglavca prodrla je između položaja dva voda, a da ih ovi nisu na vrijeme primijetili. Četa je otvorila vatru na neprijatelja, koji je odstupio prema Klanjcu.

Neprijatelj je imao 2 mrtva i 2 ranjena, koja je odvukao sa sobom.

Rukovodstvo čete je podbacilo, nije izvršen juriš što je neprijatelj iskoristio da se povuče u uporište. Do 12. IV — bataljon uništava cestu Kraljevec — Zaprešić.

13. IV — Izvršena je akcija na željezničku stanicu Pušča (Samobor 1 : 100 000). Samu akciju trebala je izvršiti jedna četa. Napad nije uspio.

Ubijen je jedan domobran, 6 zarobljeno, zaplijenjeno 9 pušaka i 500 kom metaka.

Bataljon je imao 2 ranjena. Ranjen je operativni oficir bataljona Pavliša Mijo.

Raspored snaga bio je rđav: dok se s jedne strane fingiralo, s druge se je napadalo, uslijed čega su od naših snaga ranjena dva borca.

Do 15. IV — udarni bataljon u pokretu prema G. Jesenju gdje je trebao sudjelovati u akciji na neprijateljsko uporište Novi Golubovec.

Udarni bataljon pokazuje priličnu aktivnost, međutim čini pogreške koje proističu od toga što rukovodstvo ne umije rukovoditi jedinicama tokom same borbe, jer mu ne dostaje borbeno isksustvo.

III Kritički osvrt:

Uopće uzevši, jedinice Zapadne grupe odreda zadovoljavaju svojom aktivnošću i svojim postignutim uspjesima sem Kalničkog odreda. Pogreške se sastoje u slabom obezbjeđivanju jedinica uslijed čega dolazi da neprijatelj vrši pojedine prepade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Iveković Stjepan s.r.

Komandant-major :
Bulat Rade s.r.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 18. APRILA ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOVJ O BORBAMA NA VETERNIČKOJ GORI I KOD LOBORA'

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Predmet: Operativni izvještaj po tačci 14.

ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOVJ

Dana 14. travnja 1 944. g. naša divizija osiguravala je izvršenje akcije na Novi Golubovec jedinicama Zapadne grupe odreda.

Radi osiguranja i sprječavanja prodora neprijatelja u pravcu Novog Golubovca jedinice su držale položaj na liniji Sv. Jakob — kota 511 — Ranjen Isus — Vetenička gora. Prije zauzimanja Veterničke gore trebala je brigada »Braća Radić« izvršiti likvidaciju neprijatelja na Veterničkoj gori. Čišćenje Vetenice nije uspjelo. Neprijatelj se nalazio u jačini 40 ustaša naoružanih sa jednim teškim mitraljezom i dva puškomitrailjeza.

Na zasjedama došlo je do borbe na koti 511 i kod Lobora. Na koti 511 vodila je borbu brigada »Braća Radić« sa neprijateljem koji je nadirao od pravca Krapine u jačini 200 ustaša, 3 tankete i 12 blindiranih kамиона.¹ Neprijatelj je odbijen poslije 4-satne borbe i nanjeti su mu osjetni gubici.

Brigada »Matija Gubec« vodila je borbu u zasjedi u pravcu Zlatara kod Lobora, sa neprijateljem koji

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 17—6/1, k. 551 A.

je nastupao u jačini jedne ustaške bojne pojačane sa tanketama, 3 kamiona i 7 motocikla. Neprijatelj nije uspio da se probije preko položaja ove brigade. U borbama toga dana neprijatelj je imao oko 60 vojnika izbačenih iz stroja.

Zarobljeno je: jedan karabin, 4 okvira za MG mitraljeza sa metcima i oko 600 komada puščane municije. Oštećen je jedan blindirani kamion i jedna tanketa. Naši gubitci: 2 mrtva i 18 ranjenih.

Od rukovodilaca ranjeni: komandir čete Kovačić Milan, operativni oficir bataljona Živković Damjan i komandir cete Boltek Ivan.

Dana, 16. travnja 1 944. g. naša divizija izvršila je pokret na nove položaje i to: Lober — Juransčina. Brigada »Matija Gubec« trebala je zauzeti položaje oko Belca. Međutim, dok su prednji dijelovi brigade stigli do Repna, saznali su od voda koji je poslan još u toku noći na izviđanje da se u Belcu nalazi jedna satnija ustaša 2. ustaške bojne. Brigada je dobila naređenje za likvidaciju neprijatelja, dok je brigada »Braća Radić« osiguravala u pravcu N. Golubovca — Lepoglave i Ivance.

Napad je izvršen, ali zbog brzog reagiranja neprijatelja, koji je odmah poslao pojačanje od pravca Zlatara, N. Marofa i Zagreba, napad nije uspio. Neprijatelj je bio u jačini oko 1000 vojnika, 12 tenkova i većeg broja topova i bacaca.

Naše jedinice zadržale su svoje položaje nanjeviši neprijatelju osjetne gubitke, koji se je već u prvi mrak povlačio.

Svih neprijateljskih vojnika izbačeno je iz stroja oko 60 i oštećen je jedan tenk veće tonaze.

Naši gubitci: 6 mrtvih i 18 ranjenih.

Od rukovodilaca: komandir čete Vukelić Josip i vodnici Blažiško Vlado i Novak Stjepan.

Opsiran izvještaj o ovim borbama dobit će u toku sutrašnjeg dana.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

s. o.

Komandant-potpukovnik :
Štok Izidor s.r.

DOPUNSKA ZAPOVIJEST ŠTABA X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOVJ OD 22. APRILA 1 944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA IVANEC*

ŠTAB
X KORPUSA «ZAGREBAČKOG»
NOV I POJ

Op. broj 249

Dne 22. IV. 1 944.

DODATAK ZAPOVIJESTI
(sekcija Ptuj 1 : 100 000)

Pošto se nije moglo postupiti po zapovijesti ovoga štaba, Op. br. 238 od 20 IV o.g., jer su jedinice bile angažovane u borbi sa neprijateljem toga dana, to će se u cilju izvršenja akcije prema gore spomenuto.

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 12/2—1, k. 551.

tom naredenju ovoga štaba postupiti po slijedećem:
1. Jedinice I brigade XXXIII divizije krenut će danas u 14 sati iz svojih baza u cilju izvršenja koncentracije za izvršenje napada na određeno neprijateljsko uporište.² Do ovoga vremena jedinice imaju biti spremne za pokret. Voditi racuna da jedinice prije toga ručaju.
Za izvršenje same akcije pridaje se I brigadi brdski top 75 mm sistem »škoda« sa pripadajućom količinom municije, koji je jučer zarobljen od neprijatelja.
Isto tako u napad brigade na neprijateljsko uporište bit će potpomognut sa jednim tenkom od 7,5 tona koji je isto u jučerašnjim borbama zarobljen od neprijatelja. Ukoliko ne bi tenk stigao na određeno mjesto do vremena početka napada, napad bez obzira na dolazak tenka ima da otpočne u vrijeme kako je to naredeno narednjem ovoga štaba: Op. br. 238 od 20. IV o.g.
U ovaj štab uputiti jedan bataljon bez jedne čete, koji će biti kao korpusna rezerva i koji će se kretati sa ovim stabom. Ovaj bataljon da bude u ovome štabu danas do 16,30 sati najkasnije.
Sve ostalo ostaje po naredenju ovoga štaba: Op. br. 238.
Tenk će biti upućen pravcem Podrute — Bela — Margečan — Jasenovac — Vrhovec — Ivanec.
Komandant I brigade regulisat će sve potrebno za održavanje veze i suradnje između svojih jedinica i tenka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

DOSTAVLJENO :
Štabu divizije XXXII,
Štabu Zapadne grupe odreda,
Štabu I brigade XXXIII divizije.

Načelnik štaba-major:

**IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 22.
APRILA 1944. ŠTABU X KORPUSA
(ZAGREBAČKOG) NOVJ O BORBI PROTIV
USTAŠA KOD BUDINŠĆINA'**

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Oper. broj: 78/44.
Dne, 22. travnja 1944. —
Predmet: Operativni izvještaj po tač. 14 o borbi
na dan 21. IV 1944.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

Dana, 21. travnja 1944. god. jedinice naše divizije držale su položaje: Podrute — Pece, Kranjci, Pažurovec, Gotalovec, Budinščina.²
Neprijateljske snage: II i III ustaška bojna PTS pojačane sa brzim i oklopnim sklopom napale su

² Iz bojne relacije Prvog zbornog područja za april 1944. vidi se daje tim pravcem (Zagreb — Varaždin) prodrao oklopni PTS.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 19—6/1, k. 551 A.

² Iz izvještaja štaba X korpusa vidi se da je brigada »Braće Radić« doznala položaj Podrute — Kamena Gora — Mačkovec, a brigada »Matija Gubec« Kranjci — Pažurovec — Budinščina. Opširnije o tome: Tom. V, knj. 27 »Zbornika dokumenata i podataka NOR«, izvještaj štaba X korpusa Glavnog štabu NOVH od 3. maja 1944.

brigadu »Matija Gubec« na položajima Pažurovec — Budinščina (sekcija, Ptuj). Poslije teških i žestokih bojeva neprijatelj je uspio da se sa motorizacijom i pješadijom probije za Budinščinu. Naše jedinice povukle su se do kote 222 i tamo držale položaje. Neprijatelj je nadirao i dalje, ali je bio odbijen i nanjeti su mu osjetljivi gubitci. Tom prilikom oštećen je jedan kamion, jedan tenk i jedan motocikl.

Ubijenih i ranjenih oko 30 neprijateljskih vojnika. Gubitci ove brigade iznose 1 mrtav i 5 ranjenih drugova. Neprijatelj je sada počeo nadirati u pravcu Zajezde, gdje je došao u sukob sa jedinicama I brigade XXXIII divizije i uspijelo mu je poslije žestoke borbe probiti se do Zajezde.

Neprijatelj se u Zajedi nije dugo zadržavao već se je poslije kratkog vremena počeo povlačiti u pravcu Budinščine i Konjišćine. Motorizacija, komora i jedan deo snaga krenuo je prema Humu i Novom Marofu s ciljem da se tim pravcem probije i dode u svoje ishodne baze. U tom svom kretanju naišao je na položaje udarne brigade »Braće Radić«, gdje su ga jedinice propustile da im dode u dolinu među položajem, a zatim zatvorile s leđa, boka i čela, tako da neprijateljska motorizacija i komora nije mogla napred niti nazad. Ocjjenivši položaj neprijatelja, jedinice su nakon kratkog vremena izvršile energičan i snažan juriš i neprijatelju nanijele teške gubitke u oružju, materijalu i ljudstvu.

Tom prilikom jedinice udarne brigade »Braće Radić« zarobile su jedan tenk od 7 i pol tona potpuno ispravan sa cijelokupnim naoružanjem i posadom, 2 topa 75 mm sa 13 granata, 5 motocikla, teški mitraljez, jedan mitraljez MG »šarac«, jednu radio-stanicu, 1 šmajser, nešto pušaka, 5 000 puščanih metaka, 2 pištolja i 7 konja.

Uništeno: 3 kamiona, motocikl i 2 tankete oštećene. Ubijeno: 10 ustaša, među njima 4 oficira.

Naši gubici: 1 mrtav i 4 ranjena druga.

Ukupni gubici neprijatelja u ljudstvu, oružju i materijalu u toj borbi jesu:

Ubijeno i ranjeno: 40 neprijateljskih vojnika.

Oštećeno: 3 tenka, 1 kamion i 1 motocikl.

Uništeno: 3 kamiona i jedan motocikl.

Zarobljeno: 1 tenk od 7,5 tona, 2 topa 75 mm sa 13 granata, 5 motocikla, jedan teški mitraljez, jedan mitraljez MG »šarac«, jedna radio-stanica, jedan šmajser, 7 konja, 5 000 puščanih metaka, nešto pušaka i 2 pištolja kao i ostalog ratnog materijala dosta.

U ovim borbama istakao se I i II bataljon udarne brigade »Braće Radić«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba:
Miloš Manojlović s.r.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 24.
APRILA 1944. ŠTABU X KORPUSA
(ZAGREBAČKOG) NOVJ O OBEZBJEĐENJU
NAPADA NA IVANEC I RAZORUŽANJU USTAŠA
KOD STRAŽNJEVCA**

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 79/44.
Dne, 24. travnja 1 944.

Predmet: Operativni izvještaj po tač. 14 o borbama
na dan 23. IV 1 944.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

Pri napadu neprijateljskog uporišta Ivanec² naša divizija dala je osiguranje u pravcu Lepoglave, Varaždina i Novog Marofa. Udarne brigade »Braća Radić« dobila je zadatak likvidirati neprijateljski bunker koji se nalazi kod Stražnjevca. U bunkeru nalazilo se 11 ustaša željezničke bojne. Bunker je bio dobro utvrđen.

Uz pomoć tenka koji je nedavno zarobljen³ bunker je likvidiran za 15 minuta i zarobljeno je 10 ustaša i jedan podoficir, 1 puškomitrailjer, 8 pušaka, 5 bombi i oko 1 000 metaka i jedan šmajser. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Ova brigada u zasjedama nije vodila borbe. Brigada »Matija Gubec« koja je davala osiguranje od Lepoglave, oko 15 sati istoga dana došla je u sukob sa neprijateljem koji je nastupao od pravca Lepoglave. Neprijatelj je odbijen uz sadejstvo naseg tenka.

U ovoj borbi izbačeno je oko 35 neprijateljskih vojnika iz stroja. Zarobljeno nije ništa.

Naši gubici: 4 mrtvi i 3 ranjena druga.

Od rukovodilaca poginulo je: komandir čete Mirko Matetić, stariji vodnik Milentijević Veljko, bataljonska bolničarka drugarica Zora.

Ranjeni komandir čete Adžaga Milenko.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Robić Ivan s.r.

Komandant-potpukovnik :
Štrok Izidor s.r.

NAREDBA ŠTABA X KORPUSA (ZAGREBAČKOG)
NOVJ OD 25. APRILA 1 944. O POHVALI
JEDINICA, ŠTABOVA I RUKOVODILACA ZA
POKAZANO POŽRTVOVANJE, HRABROST I
RUKOVODENJE JEDINICAMA U BORBİ KOD
BUDIĆINE I O NAPADU NA USTAŠE U IVANCU'

N A R E D B A B R. 20

Štaba X korpusa »Zagrebačkog« od 25. IV 1 944.

I

U borbama koje su vođene 21. IV o.g. kod sela Pažurovca, Budinšćine i s. Podrute borci i rukovodioći jedinica XXXII divizije pokazali su visoku svijest, požrtvovanje i hrabrost, tako da su neprijatelju nanijeti veliki gubici i da je zaplijenjen veliki ratni pljen.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 20-8/I, k. 551 A.

² Napad na ustaše u Ivancu izvela je I NO brigada

XXXII divizije 23. aprila 1944.

³ Spomenuti tenk otele su od ustaša jedinice brigade

»Braća Radić« 21. aprila u borbi kod Budinšćine.

¹ Prijepis originala, pisan na stroju, latinicom, u arhivi

Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 35-1, k.

113 A.

U ovim borbama naročito su se istakli I bataljon udarne brigade »Braća Radić«, II bataljon udarne brigade »Braća Radić« na čelu sa komandantom drugom Vučić Ivanom i III četa I bataljona brigade »Matija Gubec« na čelu sa komandantom Livada Pajom, koji su svojim držanjem u borbi mnogo doprinjeli da se postignu gore navedeni uspjesi.

II

U borbama za oslobođenje Ivanca 23. IV o.g. naročito su se istakli štab I brigade XXXIII divizije svojim smišljenim i uspješnim rukovodenjem jedinica u borbi II i IV bataljon I brigade XXXIII divizije, koji su svojim hrabrim držanjem u borbi i snažnim napadom uspjeli oslobođeni Ivanec i zadobiti znatan ratni pljen.

Za ovakvo njihovo držanje u borbi

P O H V A L J U J E M O :

Borce i rukovodioce XXXII divizije, a naročito I bataljon udarne brigade »Braća Radić«, II bataljon udarne brigade »Braća Radić« sa komandantom drugom Vučić Ivanom i III četu brigade »Matija Gubec« na čelu sa komandantom drugom Livada Pajom za njihovo držanje u borbi.

III

Štab I brigade XXXIII divizije i II i IV bataljon I brigade XXXIII divizije za njihovo držanje u borbi. Ovu naredbu pročitati pred cijelim strojem.

Politkomesar:
službeno otsutan

M P
Komandant-general-maj or:
Vlado Matetić s.r.

Dostavljen:

Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske,

Štabu XXXII divizije,

Štabu XXXIII divizije,

Štabu I brigade XXXIII divizije,

Štabu Zapadne grupe odreda,

Štabu Istočne grupe odreda.

Da je prijepis vjeran originalu, jamči
Načelnik štaba-major:
Josip Rukavina s.r.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 2. MAJA
1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBİ KOD
NOVOG MAROFA'

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 86/44.

Dne, 2. maja 1 944.

Predmet: Operativni izvještaj po tač. 14 o borbama
vođenim na dan, 28. travnja 1 944.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

Od štaba X korpusa naša divizija dobila je zadatak² da izvrši likvidaciju neprijateljskog uporišta Novi

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistoriskog instituta u Beogradu, pod reg. br. 22-6/I, k. 551 A.

² Original zapovijesti se nalazi u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 14/1, k. 551.

Marof. Sadejstvjuće jedinice u vršenju ovog zadataka bile su I moslavacka brigada XXXIII divizije i jedinice Zapadne grupe odreda.

Udarna brigada »Braće Radića«, sa dva bataljona, trebala je izvršiti likvidaciju samog uporišta, dok je sa dva bataljona držala položaje Lužan — Kresovica.

Brigada »Matija Gubec« vršila je osiguravanje u pravcu Varaždina, držeći položaje: kota 338 i grupa kuća sjeverno od potoka Koroščak, sa dva bataljona, dok sa jednim bataljonom trebala je držati položaj Presečno i izvršiti likvidaciju neprijateljskog bunkera koji se nalazio u blizini mosta na Bednji kod Presečna (sekcija Ptuj). Bataljoni koji su držali kote 338 trebali su izvršiti likvidaciju drvenog neprijateljskog bunkera na željezničkom mostu na Bednji kod Krušljevca. Bataljon udarne brigade »Braće Radića«, koji je držao položaj Kresovica, trebao je likvidirati neprijateljski zidani bunker kod željezničkog mosta na Bednji, kod Krušljevca.

Bataljoni brigade »Matija Gubec« i brigade »Braće Radića« koji su držali položaje Kresovica i kote 338, izvršili su svoj zadatak. Bataljon brigade »Matija Gubec« koji je držao položaj Presečno izvršio je zadatak samo djelomično pošto su od uporišta Novi Marof naišli tenkovi, koji su omeli izvršenje zadataka.

Pri izvršenju ovih zadataka zarobljeno je: 1 puškomitrailjer »šiša«, 16 francuskih pušaka, 1 200 komada francuske municije, 23 domobrana i ostale ratne spreme.

Oko 16 sati 30 min neprijatelj je preko Strmca u jačini jedne satnije ustaša i gestapovaca, izvršio napad na II bataljon brigade »Matija Gubec« koji se je nalazio na položaju kote 338. Bataljon je prešao u protivnapad, razbio neprijatelja koji je u pančnom bijegu pobegao u pravcu Novog Marofa i tom prilikom ostavio je na bojnom polju 6 mrtvih, dok je ranjenih bilo mnogo više.

Zarobljeno je jedan šmajser, 2 pištolja i nešto manilih municije, dok su mrtvi svučeni.

Kada je neprijatelj, koji je vršio napad na II bataljon brigade »Matija Gubec«, razbijen, u isto vrijeme neprijatelj je od pravca Novog Marofa napao

III bataljon brigade »Matija Gubec«, koji se nalazio površ Presečna zajedno sa II bataljonom udarne brigade »Braće Radića«. Borba je bila vrlo bliska i tom prilikom neprijatelj je odbijen i nanijeti su mu gubitci od 15 mrtvih, dok je ranjenih bilo znatno više. Zarobljeno je jedan karabin, jedne fiseklje pune municije. Na našoj strani nije bilo niti mrtvih niti ranjenih.

III i IV bataljon brigade »Braće Radića«, koji su imali zadatak da izvrše likvidaciju neprijateljskog uporišta Novi Marof, nastupali su ujutro rano prema Madžarevu sa topovima, dok je tenk dobio zadatak da krene iz svoje baze u 3 sata kako bi stigao do Novog Marofa u 4 sata i 30 min, tj. baš u vrijeme kada je trebao početi napad II i dijelom III bojne ustaša kod Madžareva, koji su nastupali u pravcu Podrute prema položajima udarne brigade »Braće Radića«. Razvila se je vrlo žestoka i bliska borba. Naše snage razvile su se odmah u strelce, a dvije čete zauzele su položaje na uzvisini iznad Madžareva. Međutim, neprijatelj je isto tako odmah hvatao uzvisinu tako da su na tim kosama bile naše i neprijateljske snage. Osim toga neprijatelj je već ranije sa svojim snagama zaposjeo Krč. Na lijevo naše kri-lo izbacili smo jedan vod na kote 455 sa zadatkom da ne dozvoli neprijatelju da se domogne tog brda. Ujedno za to vrijeme već je stigao i naš tenk, koji

je neprijatelja sa ceste razjurio prema brdu. Zbog toga što su neprijateljske snage bile u velikoj nadmoćnosti prema našim snagama, to se neprijatelj imao vremena, sa dijelom svojih snaga, srediti i počeo je sve više da pruža jak otpor i da koncentriranom vatrom automatskih oružja tuče naše jedinice koje nisu bile sredene i nisu bile u stanju da tako brzo zauzmu povoljne dominantne tačke, kako bi mogle tući neprijatelja i pružiti mu efikasan otpor. Topovskom i minobacačkom vatrom neprijatelj je uspio da razbije naše lijevo krilo i naše jedinice su došle u vrlo nezgodan položaj. Topovi su povučeni nazad u pravcu Zapadne grupe odreda prema Podrutama, ali neprijatelj je već bio zaposjeo položaje Zapadne grupe odreda i topovi su sada pod vrlo teškim okolnostima bili prebačeni u pravcu I moslavacke brigade. Tenk kojemu je za vrijeme jurenja neprijatelja na cesti spala gusjenica, nije mogao više da se izvuče i neprijatelj je videći ga u takvom položaju, izvršio napad na tenk. Tenkisti su se uspjeli izvući, s tim što su prethodno tenk zapalili i bacili u njega bombe. Neprijatelj je brzo prodro do tenka, pogasio vatru i onako oštetećenog odvukao volovima za Novi Marof.³ Jedinice III i IV bataljona većim dijelom probile su se u pravcu I moslavacke brigade, dok se manji dio probio u pravcu brigade »Matija Gubec«.

Teški bacač koji se nije mogao zbog svoje težine tako brzo prenosi i izvući konspirisan je u šumi, ali ga je neprijatelj uspio pronaći i zaplijeniti.

U borbama istoga dana naša divizija zarobila je 23 domobrana i 3 živa ustaše, dok je tenk oštetio jedan neprijateljski top 75 mm.

Od oružja zaplijenjeno je 23 puške, jedan puškomitrailjer »šoša«, 2 100 metaka, 24 bombe, 3 šmajsera, 3 pištolja i 2 rezervne cijevi za puškomitrailjer i 30 mina za laki bacac.

Izbaceno je iz stroja neprijateljskih vojnika 120.

Sopstveni gubici: 8 mrtvih i ranjena dvojica.

Od rukovodilaca poginuo komandant bataljona Kocijan Ivan, komesar čete III bataljona drug Jurmanović, dok su ranjeni oficir pri štabu III bataljona Duh Antun i zamjenik komandanta bataljona.

Kod Podrute ranjen je i komesar divizije drug Rabić Ivan.

Od oružja izgubljeni je 1 tenk od 7,5 tona, koji je djelomično uništen, i jedan puškomitrailjer »šoša«, koji je ostao na položaju jer mu je posluga pobijena, i jedan teški bacač.

Utrošak municije 6 300 komada metaka.

U ovim borbama naročito su se istakli borci i rukovodioци topovskih odjeljenja topa 75 mm i topa 47 mm za koje je ovaj štab izdao pohvalnu naredbu. To su drugovi Tutić Franjo, komandir top. odjeljenja topa 75 mm, Spincić Kuzmo, stariji vodnik istog odjeljenja, Šobak Drago, vodnik istog odjeljenja, Koporić Mijo, desetar istog odjeljenja, Čabrac Stjepan, borac u istom odjeljenju, Senjan Milan, komandir prateće čete brigade »Matija Gubec«, Nad Juraj, komesar prateće čete brigade »Matija Gubec«, Milić Mile, konjvodac topovskog odjeljenja topa 47 mm, Rahle Drago, borac kod topa 47 mm, i Siladi Stjepan, borac pri istom odjeljenju.

Ovi borci i rukovodioци pod najtežim okolnostima svojom pozrtvovanosti i odlučnošću izvukli su, tu-

³ U dnevnom izvještaju PTS — Ia od 29. aprila 1944. o tome piše: »Vlastita borba kola, koja su bila zarobljena 20. o. m. vraćena su nazad«.

kući se sa neprijateljem, topove i prebacili ih u pravcu I moslavacke brigade. Sve pripreme za izvršenje same akcije izvršene su solidno, ali zadatak nije izvršen pošto ga je neprijatelj osuđio nastupajući u isto vrijeme prema položajima naših jedinica nametajući im borbu.

Da je bilo više raspoloživih snaga neprijatelja se moglo mnogo više uništiti, a ujedno zarobiti i dosta ratnog materijala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

s. o.

Za komandanta - načelnik štaba:
Miloš Manojlović s.r.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA NOVJ OD 3. MAJA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE
O BORBAMA OD 28. MARTA DO 28. APRILA¹**

ŠTAB
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV I POJ

Op. br. 259

Dne, 3. V 44.

Operativni izvještaj
za drugu polovicu
mjeseca aprila dostavlja.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Od posljednjeg izvještaja jedinice X korpusa »Zagrebačkog« imale su slijedeće borbe sa neprijateljem: XXXII divizija 28. III 1 944.

Jedinice ove divizije u zajednici sa jedinicama Zapadne grupe odreda imale su zadatak da izvrše likvidaciju neprijateljskih uporišta Žutnica i Durmanec (sekcija Ptuj 1: 100 000).

Za izvršenje ovoga zadatka naše jedinice zauzele su slijedeći raspored:

Likvidaciju uporišta Žutnica trebao je izvršiti II bataljon iste brigade »Braće Radića«. I i II bataljon iste brigade držali su položaje: Preseka (k. 353) — Petrovsko sa zadatkom osiguranja prema Krapini i Krapinskim Toplicama (sekcija Ptuj 1: 100 000). Jedinice brigade »Matija Gubec« držale su položaj: jedan bataljon Radoboj sa jednom četom od Gorjana (k. 335), sa zadatkom osiguranja prema Lepoglavi. Jedan bataljon držao je položaje kod šušelj breg-a (k. 441), sa zadatkom osiguranja prema Krapini, a jedan bataljon nalazio se u divizijskoj rezervi.

Napad je trebao otpočeti 28. III o.g. u 4 sata ujutro, ali zbog zakasnjenja jedinica sa napadom se otpočelo tek u 5,30 sati. Pri izvršenju pokreta za zauzimanje određenih položaja bataljon brigade »Braće Radića« pri prelazu ceste Žutnica — Krapina naišao je na bunker iz kojega je neprijatelj opalio par metaka i bataljon se vratio natrag. Svega jedna četa uspjela se prebaciti preko ceste i stići na određeni položaj. Od strane štaba divizije preduzete su mjere, te su ostale dvije čete toga bataljona prikupljene i postavljene na položaj iznad Podgore, jer ih se

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 5-1/4, k. 551-a. Redakcija je koristila samo onaj dio dokumenata koji se odnosi na jedinice XXXII divizije.

više nije moglo prebaciti na ranije određene im položaje.

Jedinice brigade »Matija Gubec« zauzele su svoj položaj na vrijeme, s tim što je II bataljon prethodno izvršio likvidaciju neprijatelja koji se nalazio u centrali Donje Strahinje.

II bataljon udarne brigade »Braće Radića«, pošto je zauzeo određeni položaj uspio je sa jednom četom uz prethodnu pripremu automatskog oružja i potpomognut topom 47 mm zauzeti prvu zgradu gdje se nalazio neprijatelj. Po zauzeću ove zgrade neprijatelj se je povukao u samu tvornicu odakle je pružao daljnji otpor. Za to vrijeme bataljon brigade »Braće Radića« koji se nalazio na položaju kod Petrovskog vodio je borbu sa neprijateljem koji je nastupao od Krapine u pravcu Sv. Tri Kralja.

Oko 8 sati neprijatelj je nastupao i prema položajima brigade »Matija Gubec« u jačini od jedne satnije gestapovaca sa pravca Krapine. I bataljon koji se nalazio na tome pravcu u prvo vrijeme se poko-lebalo i povukao, ali utjecajem štaba brigade vraćen je na svoj položaj i neprijatelj je bio potjeran prema Krapini.

Oko 11 sati počelo je neprijatelju pristizati jače pojačanje, kako pješadije tako i motorizacije. Neprijateljska avijacija isto tako bila je aktivna. Zbog slabe kontrole ceste Krapina — Žutnica, jer I bataljon nije bio na određenom položaju bilo je neprijatelju omogućeno da sa svojom pješadijom, potpomognut motorizacijom, prodre do same tvornice i da na taj način osuđi likvidaciju toga uporišta.

Oko 18 sati toga dana jedinice su povučene sa položaja.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 100 izbačenih iz stroja.

Zaplijenjeno je: 1 puškomitrailjer, 1 laki bacač, 10 pušaka, 1 pištolj, 600 metaka i 15 pari cipela i odi-jela.

Vlastiti gubici iznose: 8 mrtvih i 14 ranjenih.

U ovoj borbi naročito su se istakli komandant bri-gade »Matija Gubec« drug Došen Stevan i komandan-t II bataljona brigade »Matija Gubec« drug Đurić Valent.

Kritika akcije: Podaci koji su primljeni bili su ne-tačni i nedostatni. Jedinice u velikoj mjeri kolebljive, a niže rukovodstvo vrlo slabo.

29. III 44.

Ovoga dana III bataljon brigade »Matija Gubec« vodio je borbu sa neprijateljem na položajima kod Vetemice (sekcija Ptuj 1: 100 000). Borba je počela oko 10,30 sati i vodenja je preko cijelog dana. Neprijatelj je nastupao od pravca Radoboj u jačini jedne bojne.

Gubici neprijatelja u ovoj borbi nisu poznati.

Vlastiti gubici: 1 ranjen i 2 nestala.

4. IV 44.

Udarna brigada »Braće Radića« nalazila se na položajima Desinić — Gaber — Tomaševac (sekcija Rogatec), a brigada »Matija Gubec« na položajima Pažurovec — Sv. Križ — Prepuštovec — Gor. Konjščina (sekcija Ptuj 1: 100 000).

Do sukoba je došlo između naših i neprijateljskih patrola i tom prilikom ubijena su tri neprijateljska vojnika. Zaplijenjeno je: 3 puške, 200 metaka, 9 bombi i 3 para odijela.

5. IV 44.

Brigada »Matija Gubec« nalazila se na položajima Zajezda — Pece — Toličica — Gotalovec — Krapina (sekcija Ptuj 1: 100 000). Oko 11,50 sati neprijatelj

je naišao iz pravca Madžareva i stupio u borbu sa III bataljonom brigade »Matija Gubec« kod sela Pece. Nakon kraće borbe neprijatelj se je povukao. Gubici neprijatelja iznosili su 4 mrtva i 4 ranjena. Vlastiti gubici: 1 mrtav.

6. IV 44.

Brigada »Braće Radića« nalazila se na položajima Dubrovčan — Tuhejske Toplice — Rakovec (sekcija Rogatec 1 : 100 000). Pošto se neprijatelj u uporištu Klanjec osjetio ugođen to je istome pristiglo pojačanje iz Zagreba i iz Slovenije. Iz Slovenije nastupali su Nijemci, a iz Zagreba ustaške jedinice PTS, pojačane sa oko 16 tenkova i oklopjenih kola. Neprijatelj je pod svaku cijenu htio da probije naše položaje, ali su borci I i III bataljona I brigade odbrili sva četiri napada neprijatelja. U tim borbama oštećena su 2 tenka, dok je neprijatelj imao preko 40 što mrtvih i ranjenih. Vlastiti gubici: 1 mrtav i 3 ranjena.

14. IV 44.

Jedinice ove divizije davale su osiguranje prema Krapini i Zlataru jedinicama Zapadne grupe odreda koje su imale zadatak da likvidiraju neprijateljsko uporište Novi Golubovec. U cilju izvršenja ovoga zadatka jedinice su zauzele sljedeći položaj: Sv. Jakob — k. 511 — Ranjen Isus — Vetenička gora — Petrova gora — Lobar — Pilana — Košenica gora. Ujedno su jedinice brigade »Braće Radića« imale zadatak da likvidiraju neprijateljsku posadu na Veteničkoj gori. Likvidacija ove posade nije uspjela.²

Na zasjedama došlo je da borbe i to na k. 511 kuda je neprijatelj nadirao od pravca Krapine pojačan sa 3 tankete i 12 blindiranih automobila. Poslije 4-satne borbe neprijatelj je odbijen i nanijeti su mu gubici. Brigada »Matija Gubec« je, isto tako, ovoga dana vodila borbu kod Lobra sa neprijateljem koji je nastupao od Zlatara u jačini jedne bojne sa 6 tanketa. I na ovom pravcu neprijatelj je odbijen. U ovim borbama neprijatelj je imao oko 60 izbačenih iz stroja. Zarobljen je 1 karabin i 600 metaka. Oštećen je 1 kamion i 1 tanketa. Naši gubici: 2 mrtvi i 18 ranjenih.

16. IV 44.

Jedinice ove divizije zauzele su sljedeće položaje: udarna brigada »Braće Radića« Purga — Lobar — Martinčina (sekcija Ptuj 1 : 100 000), a brigada »Matija Gubec« Veliko Repno — Juransčina — Belec (sekcija Ptuj). Pri dolasku na nove položaje jedinice brigade »Matija Gubec« došle su u sukob sa neprijateljem koji je zauzeo Belec. Napad je izvršen, ali je neprijatelj brzo pristiglo pojačanje u pješadiji i motorizaciji.³ Borba se je vodila preko cijelog dana i u istoj su učestvovalo obje brigade. Snage neprijatelja bile su oko 1000 vojnika pojačanje motor izaći j om. U ovim borbama neprijatelj je imao oko 60 izbačenih iz stroja. Oštećen je 1 tenk od 7,5 tona. Naši gubici iznose: 6 mrtvih i 18 ranjenih.

21. IV 44.

Jedinice brigade »Braće Radića« držale su položaj

² U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja rečeno je o tom napadu sljedeće: »U mjestu Vetenici napadnut je po odmetnicima neutvrđene jačine oklopni sklop PTS koji je dolazio iz Zagreba u pravcu Varaždina. Poslije kraće borbe odmetnici su protjerani.«

Podrute — Kamena Gorica — Mačkovica, a jedinice brigade »Matija Gubec« Krapinica — Pažurovec — Budinčina (sekcija Ptuj 1 : 100 000). Oko 7 sati toga dana neprijatelj je otpočeo nastupanje prema našim položajima u jačini 2 bojne PTS pojačane brzin i oklopnim sklopm (oko 7 tenkova, 5 kamiona i 7 motor kotača).

Poslije žestoke borbe neprijatelju je uspjelo, da se probije do sela Budinčine, a potom i u pravcu Zajezde. Borba je vodena preko cijelog dana. Podvečer neprijatelj se je počeo povlačiti, jer su na njega izvršile napad jedinice Zapadne grupe odreda. Neprijatelj se je povlacio jednim dijelom u pravcu Budinčine i Konjščine, dok je sa motorizacijom i dijelom pješadije krenuo putem Kraljevec — Novi Marof, gdje je naišao na položaje jedinica udarne brigade »Braće Radića«. Naše jedinice, tj. brigada »Braće Radića« u zajednici sa jedinicama brigade »Matija Gubec« zatvorile su prolaz neprijatelju i potom izvršile napad na njega.

U ovim borbama neprijatelj je imao preko 40 mrtvih i oko 70 ranjenih. Među mrtvima nalaze se i 4 oficira.

Zaplijenjeno je: 1 tenko od 7,5 tona u ispravnom stanju sa posadom, 2 topa 75 mm »škoda« sa 13 granata, 2 teška mitraljeza, 1 radio-stanica, 1 šmäser, nekoliko pušaka, 2 pištolja, 5 000 puščanih metaka, 5 motocikla i 7 konja.

Uništeno: 3 kamiona, 1 motocikl.

Oštećena 3 tenka, 1 kamion i motocikl.

Vlastiti gubici iznose: 1 mrtav i 4 ranjena.

23. IV 44.

Jedinice ove divizije davale su osiguranje prema Varaždinu i Lepoglavi, jer je I brigada XXXIII divizije imala zadatak: likvidaciju neprijateljskog uporišta Ivanec. Jedinice brigade »Braće Radića« imale su ujedno i zadatak da likvidiraju neprijateljski bunker kod stanice Stažnjevec na pruzi Ivanec — Varaždin. U cilju izvršenja tog zadatka jedinice su zauzele sljedeće položaje: udarna brigada »Braće Radića« Cerje Tužno — Stažnjevec — Majdan Kamen k. 451 — k. 516 (sekcija Ptuj). II bataljon ove brigade izvršio je likvidaciju bunkera i tom prilikom zarobio 11 neprijateljskih vojnika sa puškama, 1 puškomitrailjer i oko 1 200 metaka.

Brigada »Matija Gubec« držala je položaje Čukovec

— Kameneca — Borje — Ves Lepoglavska — Čretno.

Istoga dana, po završenoj likvidaciji uporišta Ivanec, neprijatelj je nastupao od Lepoglave u jačini jedne bojne prema položajima jedinica brigade »Matija Gubec«. U prvi momenat neprijatelju je uspjelo da potisne 1 bataljon, ali odmah potom jedinice su sredene i uz pomoć tenka protjerale neprijatelja prema Lepoglavi.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 27 mrtvih i 16 ranjenih.

Vlastiti gubici iznose: 5 mrtvih.

24. IV 44.

Oko 16 sati nastupao je neprijatelj od pravca Varaždina prema položajima udarne brigade »Braće Radića«. Neprijatelj je nastupao pješadijom, motorizacijom, a bio je pojačan i artiljerijom. Borba je trajala do 21 sat i neprijatelj je bio odbačen prema Varaždinu.

U tim borbama izbačeno je iz stroja oko 15 neprijateljskih vojnika.

³ Dijelovi PTS zauzeli su Belec 15/16. aprila 1944. Na padnutoj posadi pritekli su u pomoć dijelovi brzog sklopa

Uništen je 1 tenk koji je naišao na minu i izgorio zajedno sa posadom.
Naši gubici: 1 ranjen.

25. IV 44.

Već rano ujutro neprijatelj je počeo ponovno sa nadiranjem u pravcu Varaždina. Jedinice udarne brigade »Brace Radića« vodile su borbu sa neprijateljem preko cijelog dana.
Gubici neprijatelja iznose oko 35 izbačenih iz stroja.
Zaplijenjeno: 1 karabin i nešto municije.
Vlastiti gubici: 2 mrtvi i 15 ranjenih.

27. IV 44.

Neprijatelj je izvršio napad na jedinice brigade »Matija Gubec« koja je zauzela položaje na kojima se ranije nalazila udarna brigada »Brace Radića« i uspio je da se probije do mjesta Ivaneć.⁴
Brigada »Brace Radića« zauzela je položaj: Pece — Cerje — Petruševac — Gotalovec u vezi sa akcijom koja je bila predviđena radi likvidiranja neprijateljskog uporišta Belec.

28. IV 44.

Divizija je dobila zadatak da izvrši likvidiranje neprijateljskog uporišta Novi Marof. Ovaj zadatak bio je povjeren III i IV bataljonu udarne brigade »Brace Radića«, dok su se ostale snage divizije nalazile na osiguranju pravca prema Varaždinu. U cilju izvršenja ovoga zadatka jedinice su zauzele položaj na liniji Lužan — Kresovica — k. 338 — grupa kuća sjeverno od potoka Koruščak sa bočnim osiguranjem na brdu Čevo na lijevom krilu, a na desnem krilu prema Ključu. Ujedno ove jedinice imale su zadatku da likvidiraju neprijateljske bunkerke kod mosta na Bednji kod Presečna, kod Kruščevca i zidani bunker kod željezničkog mosta kod Kruščevca (sekcija Ptuj i Čakovec 1 : 100 000).
III i IV bataljon brigade »Brace Radića« nastupali su rano ujutro sa topovima prema Madžarevu sa ciljem napada na neprijateljsko uporište Novi Marof.

Jedinice I brigade XXXIII divizije osiguravale su pravac prema Zagrebu na liniji Hum — Radešić — Visoko — Sudovec, a jedinice Zapadne grupe osiguravale su pravac kod Podrata pa prema k. 428 (sekcija Ptuj i Čakovec).

III i IV bataljon u svom nastupanju prema uporištu došli su iznenadno u sukob sa neprijateljem koji je isto tako, ne znajući za naše nastupanje preuzeo nastupanje ka našim položajima sa ciljem da nas napadne. Došlo je do iznenadne borbe u susretu. Poslije prve i kratke zbuњenosti III i IV bataljon brzo su se sredili i otpočeli sa napadom na neprijatelja, koji je zaposjeo visove oko sela Madžarevo i uspjeli su za kratko vrijeme da ga potisnu sa tih visova. Međutim, neprijatelj je bio već ranije zaposjeo Krč (južno od ceste kod Madžareva) i sa tog položaja tukao je naše jedinice snažnom vatrom automatskom oružja. Neprijatelj je isto tako uspio da se brzo sredi i da zauzme neke dominantne tačke sa kojih je jakom vatrom minobacača i automatskih oružja počeo tući naše jedinice. Snage neprijatelja iznosile su skoro dvije bojne i isti je bio u nadmocnosti prema našim snagama. Neprijatelju je uspjelo da razbijje naše desno krilo i time su naše jedinice bili dovedene u vrlo nezgodan položaj. Vrlo tešku situaciju kod ova dva bataljona spasio je naš tenk, koji je pravovremeno stigao na mjesto borbe i svo-

⁴ Iz bojne relacije Prvog zbornog područja i dnevnih izvještaja PTS vidi se da je neprijatelj ponovo ovlađao Ivanecem 26. aprila.

jim dejstvom uspio da pokoleba neprijatelja. Tenk je prodro do samih artiljerijskih položaja neprijatelja, rastjerao posluži topa i naletivši na neprijateljski top slomio mu lafet. Prisustvom tenka bilo je omogućeno jedinicama III i IV bataljona da se povuku sa relativno malim gubicima.

Istovremeno, kad je otpočela ova susretna borba, napao je neprijatelj i na položaje koje su držale jedinice Zapadne grupe snagama jačine 1 ustaške bojne. Poslije žestoke borbe neprijatelj je uspio da potisne udarni bataljon Zapadne grupe i time je položaj naših jedinica kod Madžareva bio još više otežam.

Za vrijeme borbe sa neprijateljem tenku je spala gusjenica tako da isti nismo mogli više izvući. Tenkisti su uspjeli da se izvuku i ponesu sobom teški mitraljez.

Topovi koji su bili upućeni u pravcu položaja I brigade XXXIII divizije našli su se u naročito teškom položaju i samo zahvaljujući izvanrednoj hrabrosti posluge kod topova, koja je povremeno otvarajući vatru na ustaše koji su bili na udaljenju od 30 do 40 m od topova uspjela ipak izvući topove i municiju.

Jedinice III i IV bataljona većim dijelom su se probio u pravcu Moslavacke brigade, dok se manji dio probio u pravcu položaja brigade »Matija Gubec«. U ovim borbama izbačeno je iz stroja oko 120 neprijateljskih vojnika.

Zaplijenjeno je: 1 puškomitrailjer, 23 puške, 3 šmajsere, 3 pištolja, 24 bombe, 30 mina za laki bacač i 2 100 metaka.

Zarobljeno je: 26 neprijateljskih vojnika.

Oštećen je 1 top 75 mm.

Vlastiti gubici: 8 mrtvih i 2 ranjenih.

Među poginulim nalazi se komandant bataljona drug Kocijan Ivan, komesar čete III bataljona drug Jurmanović.

U ovim borbama je također ranjen i komesar divizije drug Robić Ivan, koji se nalazio kod topova i svojim autoritetom i hrabrošću sačuvao iste. Naročito su se istakli borci i rukovodioči topovskih odjeljenja 75 mm i 47 mm drugovi: Tustić Franjo, komandir topovskog odjeljenja 75 mm, Stipčić Kužmo, stariji vodnik istog odjeljenja, Šobak Drago, Koporčić Mijo, desatar, Čabrajec Stjepan, svi iz topovskog odjeljenja 75 mm, Senjan Milan, komandir prateće čete brigade »Matija Gubec«, Nad Juraj, komesar iste čete, Mile Mile konjvodac topovskog odjeljenja 47 mm, Rahle Drago i iSiladi Stjepan, borci pri topovskom odjeljenju 47 mm. Svi ovi borci i rukovodioči su pod najtežim okolnostima, svojom hrabrošću i odlučnošću uspjeli izvući svoje topove, tukuci se sa neprijateljem za njih i dopremiti ih do položaja I brigade XXXIII divizije.

Za neuspjeh u postizavanju postavljenog cilja tj. likvidacije neprijateljskog uporišta Novi Marof u najvećoj mjeri leži krivica na obavještajnoj službi, koja je vrlo slaba i koja nije pružila dovoljno podataka o neprijatelju, a naročito da je dan uoci napada stiglo pojačanje odnosno jače neprijateljske snage u samu uporište ...

Zagrebački NOP odred

23. III 44.

II bataljon ovoga odreda došao je u sukob sa neprijateljem kod sela Gor. i Donj. Jertovec (sekcija Ptuj 1:100 000). Bataljon je u zajednici sa snagama brigade »Matija Gubec« odbio neprijatelja, koji se povukao prema Konjšćini. U ovoj borbi neprijatelj je imao 2 mrtva od kojih je 1 ustaški poručnik.

5. IV 44.

II bataljon ovoga odreda postavio je zasjedu na cesti Oroslavje — Zagreb. Oko 7 sati ujutro naišao kamion sa 7 pripadnika časne radne službe. Izvršen je napad na kamion i tom prilikom ubijen je zastavnik, 1 ranjen, a 5 zarobljenih. Kamion je uništen, zaplijenjena 3 šmajsera.

10. IV 44.

Jedan bataljon ovoga odreda nalazio se u zasjedu na cesti Varaždin — Zagreb kod sela Bisag. Zarobljena su 2 domobrana.

17. IV 44.

Bataljon ovoga odreda držao je položaje kod sela Jertovca. Jedan bataljon, koji se vratio sa sektora Kalnika kuda je pratio ranjenike, držao je zasjedu kod sela Breznice. Ovoga dana na ovaj sektor stiže I brigada XXXIII divizije, koja se prebacuje dalje za Hrašćinu — Trgovišće (sektor Ptuj). Bataljon koji se nalazio kod sela Breznice vodio je borbu sa neprijateljem koji je krenuo iz Konjičine.

U ovoj borbi ubijena su 2 ustaše, a dvojica su ranjena.

Vlastiti gubici: 2 lakše ranjena.

18. IV 44.

Jedan bataljon ovoga odreda nalazio se na položaju kod sela Brezovo, a drugi bataljon na položaju na k. 226 jugoistočno od sela Donj. Konjičina (sekcija Ptuj).

U 13 sati nastupa neprijatelj iz pravca Donj. Konjičina prema k. 226. Za vrijeme borbe koja je nastala neprijatelj dobiva stalno pojačanje iz Zlatara i Zlatar-Bistrice, kako u pješadiji tako i u motorizaciji. Jakom minobacačkom i artiljerijskom vatrom tukao je neprijatelj po položajima bataljona na k. 226. Borba je potrajala sve do 21 sat kada se neprijatelj povukao ne uspjevši da potisne naše jedinice. U ovoj borbi imao je neprijatelj dva mrtva i tri ranjena.

Vlastiti gubici: 3 mrtva i 10 ranjenih.

Bataljon je ovom prilikom pokazao priličnu borbenost i upornost pred daleko nadomčnjim neprijateljem, ali svojim upornim držanjem položaja pretrpio je dosta osjetljive gubitke, iako se nije mogao nadati uspjehu s obzirom na jačinu neprijatelja.

20. IV 44.

Bataljon ovoga odreda imao je zadatak da krene prema Sv. Ivanu Zelinu i razoruža i zarobi teško odjeljenje posade u pomenutom uporištu. Zadatak je bio olakšan *time* što je bila uspostavljena veza sa jednim dijelom ustaške posade u uporištu Sv. Ivan Zelina.

Bataljon je izvršio zadatak sa uspjehom i tom prilikom je zaplijenjeno: 1 teški bacač sa 125 mina, i 1 teški mitraljez »breda« sa 400 metaka.

Zagorski NOP odred

28. III 44.

Pri napadu na fabriku tkanina Žutnicu koji je napad vršila XXXII divizija, i na Durmanec na koji je napadao udarni bataljon Zapadne grupe odreda, jedinice Zagorskog odreda imale su zadatak zatvaranja pravca Lepoglava — Durmanec i pravca Mačelj — Durmanec.

Oko 11 sati nastupa neprijateljska motorizovana kolona i pred mostom preko rijeke Sutle zaustavlja se. Jedna četa Zagorskog odreda, koja je bila na položaju kod Bandića (sekcija Rogatec), otvorila je

vatru na kolonu i zapalila 3 kamiona. Ubijeno je 20 Nijemaca, dok je veći broj ranjen.

17. IV 44.

III bataljon ovog odreda nalazio se bazom u selu Vrbo (sekcija Ptuj). U 13 sati naišla je jedna satnija ustaša iz neprijateljskog uporišta Bednja prema Trakošćanu i izvršila napad na ovaj bataljon. Borba je trajala do 20 sati kada se neprijatelj povukao. U ovoj borbi neprijatelj je imao 15 mrtvih i 22 ranjena.

Vlastiti gubitaka nije bilo.

18. IV 44.

Jedna satnija gestapovaca u jačini od 60 ljudi prebučena u raznolike uniforme uspjela je iznenaditi I bataljon ovoga odreda, koji se nalazio u Gor. Jesenju. U borbi koja je počela u 7 sati ujutro neprijatelju je uspjelo odbaciti bataljon sa njegovih položaja, ali je bataljon pošto se je sredio izvršio povratni napad i natjerao neprijatelja natrag u uporište Krapinu. U ovim borbama neprijatelj je imao 3 mrtva i 12 ranjenih.

Vlastiti gubitaka nije bilo.

22. IV 44.

Jedan bataljon ovoga odreda držao je zasjedu kod sela Jertovec (sekcija Ptuj) pošto se imala ivršiti akcija neprijateljsko uporište Ivanec.

23. IV 44.

Pošto je akcija na Ivanec bila odgođena uslijed borbi koje su bile kod Podrata bataljon se zadržao na sektoru Ravna gora (sekcija Ptuj). Jedan bataljon nalazio se na položajima kod sela Bedenec. U 13 sati nastupa jedna satnija ustaša iz Lepoglave i jedna satnija ustaša iz Ivance prema položajima ovoga bataljona. Neprijatelj je potpomognut i dejstvom oklopog vlaka koji je došao iz Varaždina. Borba se vodila do 19 sati kada je neprijatelj odstupio. U ovoj borbi neprijatelj je imao 2 mrtva i 1 ranjenog.

Vlastiti gubitaka nije bilo.

Udarni bataljon

20. III 44.

Udarni bataljon nalazio se u selu Prepuštovec sa izbačenim predstražama ka cesti Konjičina — Kraljevec (sekcija Ptuj). Rano ujutro pomenutom cestom kretala se veća kolona Nijemaca. Sudeći po jačini kolone mogao je to biti jedan puk sa komorom. Bataljon je zauzeo položaj na kosi sjeverozapadno od sela Prepuštovec i otvorio vatru na začelje kolone. Neprijatelj je odmah reagirao izbacivši dio snaga na pomenuto kosu kao bočno osiguranje, i bataljon se morao povući sa svojih položaja. U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i veći broj ranjenih. Ubijeno je 5 konja.

Vlastiti gubici: 2 lakše ranjena.

28. III 44.

Udarni bataljon ima zadatak da likvidira neprijateljsko uporište Đurmanec.

Napad otpočinje u 4,30 sati. Sve do 10,30 sati nije bio postignut nikakav realan uspjeh. U 10,30 sati dopremljen je minobacač pomoću kojega je neprijatelj izbačen iz bunkera. Neprijatelj se neometano ali u panicičnom bijegu povukao u fabriku Žutnicu. Plijen pri osvojenju ovoga uporišta bio je: 7 pušaka, 6 500 metaka i nešto druge ratne opreme. Gubici neprijatelja: 5 ranjenih.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 1 ranjen.

29. III 44.

Bataljon vrši uništavanje željezničke stanice, tračnica, vagona i bunkera u uporištu Đurmanec.

1.—6. IV 44.

Bataljon vrši uništavanje komunikacija i postavlja zasjede na pogodnim mjestima.

10. IV 44.

Bataljon se nalazio kod sela Gredice (sekcija Rogatci). Neprijateljska patrola jačine od 15 ljudi prodrla je od pravca Lepoglava između položaja dva voda. Kada je otvorena vatrica na neprijateljsku patrolu ovaj je odstupio. Gubici neprijatelja iznose 2 mrtvi i 2 ranjena.

12. IV 44.

Bataljon je vršio uništavanje ceste Kraljevec—Zaprešić.

13. IV 44.

Izvršena je akcija na željezničku stanicu Pušća (sekcija Samobor). U ovoj akciji ubijen je 1 domobran, a 6 je zarobljeno.

Zaplijenjeno: 9 pušaka i 500 kom. metaka.

Vlastiti gubici: 2 ranjena.

21. IV 44.

Neprijatelj poduzima ofenzivu na snage XXXII i XXXIII divizije iz pravca Novog Marofa i Zlatara. Jača neprijateljska kolona kreće prema Sambolićima i prema Gor. Selnici (sekcija Ptuj). Neprijatelj u jurišu odbacuje naš udarni bataljon sa položaja, ali ovaj u kontrajurišu razbija neprijatelja i goni ga prema Zlataru.

Neprijatelj je imao 15 mrtvih i 16 ranjenih.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 3 ranjena.

23. IV 44.

Udarni bataljon vrši osiguranje na predjelu Črnih Mlaka i Pilane (sekcija Ptuj) pri napadu na neprijateljsko uporište Ivanec.

26. IV 44.

Udarni bataljon sa jednom četom vrši napad na neprijateljsko uporište Belec (sekcija Ptuj 1:100 000). Napad je izvršen jurišem poslije artiljerijske i minobacačke pripreme. Poslije kratke borbe uporište je zauzeto.

Neprijatelj je imao 9 mrtvih i 12 zarobljenih.

Plijen: 12 pušaka i 60 000 metaka.

Vlastitih (gubitaka) ranjenih nič mrtvih nije bilo.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 2. MAJA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBAM PODRUTA, PECA I GOTALOVCA¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: /44

Dne, 2. maja 1944.

Predmet: Operativni izvještaj po tač. 14 o borbama na dan 1. V 1944. god.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojno-

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

Na dan 1. maja 1944. god. naša divizija držala je položaje, i to: udarna brigada »Braće Radića« Podrute, Pece, kota 428, brigada »Matija Gubec« Gotalovec, Krapinica, Zajezda. Istoga dana neprijatelj² je nastupao od Novog Marofa u pravcu položaja udarne brigade »Braće Radića« u jačini od dve usatške kolone. U svom nastupanju uspio je razbiti II bataljon brigade »Braće Radića« u Podrutama, te je produžio dalje i potisnuo IV bataljon sa položaja Peca. Lijevo neprijateljsko krilo došlo je u sukob sa jedinicama brigade »Matija Gubec« kod Gotalovca — Krapinice. Jedinke brigade »Matija Gubec« pružile su jak otpor neprijatelju i poslije izvršenog juriša, koji nije uspio u potpunosti, neprijatelj se povukao u pravcu Huma preko kote 428.

U ovim borbama istrijebljeno je oko 40 neprijateljskih vojnika i oko 25 ranjenih.

Zarobljeno nije ništa.

Naši gubici: 5 mrtvih, 7 ranjenih i 7 nestalih drugova.

Od oružja izgubljen je jedan puškomitrailjer i to od II bataljona brigade »Braće Radića« koji je bio razbijen.

Od rukovodilaca ranjen operativni oficir I bataljona brigade »Matija Gubec« drug Jutriša Janko.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M P

Načelnik štaba:
Miloš Manojlović s.r.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 14. MAJA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBAMA OD 27. APRILA DO 13. MAJA²

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: 95/44.

14. maja 1944. g.

Predmet: Operativni izvještaj za vreme
od 27. aprila do 13. maja 1944. g.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

27. IV 1944. g. jedinice naše divizije držale su položaj: udarna brigada »Braće Radića« Pece, Cerje, Petruševac, Gotalovec, brigada »Matija Gubec« Gaćice, Margečan, Završje (sekcija Ptuj 1:100 000). U toku ovog dana do sukoba s neprijateljem nije došlo. Vršene su pripreme za likvidaciju neprijateljskog uporišta Novi Marof.

28. IV 1944. g. u 4 sata 30 minuta udarna brigada »Braće Radić« trebala je izvršiti napad na neprijateljsko uporište Novi Marof, a u vezi naređenja štaba X korpusa². Brigada »Matija Gubec« zauzela je položaj kote 338 i grupa kuća sjeverno od potoka Korusčak i Presečno sa zadatkom da osigurava li-

¹ istočnog instituta u Beogradu, reg. br. 11—2. k. 1191.

² Dijelovi PTS.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 12—2, k. 1191.

² Zapovijest za napad na Novi Marof nalazi se u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 14/1, k. 551.

kvidaciju uporišta ne dozvolivši prodor neprijatelju od pravca Varaždina. Ujedno je dobila u zadatku likvidaciju bunkera kod Presečna i na Bednji kod Kruševca. Na istom pravcu, na osiguranju u pravcu Varaždina, nalazili su se i dva bataljona udarne brigade »Braće Radić« držeći položaje na liniji Lužan — Kresovica.

Dok su dva bataljona udarne brigade »Braće Radić« vršili pokret ujutro rano radi izvršenja zadatka, došli su u sukob sa neprijateljem kod mjesta Podrute, koji je istovremeno vršio pokret od pravca Novog Marofa prema položajima udarne brigade »Braće Radić«. Doslo je do vrlo bliske i krvave borbe.³

Tom prilikom neprijatelj je imao 120 vojnika izbačenih iz stroja.

Naši gubitci: 8 mrtvih i tri ranjena.

Od rukovodioца poginuo komesar čete III bataljona drug Jurmanović dok su ranjeni oficir pristabu III bataljona drug Duh Antun i zamj. komandanta bataljona. Takoder ranjen je i komesar divizije drug Robić Ivan.

Pri likvidaciji bunkera na Bednji ranjen je komandanat I bataljona brigade »Braće Radić« drug Kocijan Ivan, koji je nakon jednog dana podlegao rana.

U ovim borbama istoga dana zarobljeno je: 23 domobrana i 3 ustaše, dok je tenk ostetio neprijateljski top 75 mm.

Od oružja zarobljeno je: 23 puške, jedan puškomitrailjer »soša«, 2100 metaka, 3 smajsera, 3 pištolja, 24 bombe, dve rezervne cijevi za puškomitrailjer i 30 mina za laki minobacač.

Naši gubici u oružju: Od oružja izgubljen je jedan tenk od 7 i po tona, koji je djelomično uništen, jedan puškomitrailjer »soša«, koji je ostao na položaju jer mu je posada pobijena.

Utrošak municije: 6 300 metaka Operativni izvještaj o ovoj borbi podnijet dana 2. maja 1944. g. pod oper. br. 86/44.

29. IV 1944. g. jedinice udarne brigade »Braće Radić« nalazile su se na položaju Podrute, Bela, Pece, (sekcija Ptuj 1:100 000). Brigada »Matija Gubec« nalazila se na položaju Bela, Margečan, Seljanec, Željeznica. Pošto su jedinice u toku prošlog dana vodile borbu to se radio na sredivanju jedinica.

30. IV 1944. g. jedinice naše divizije zauzele su položaje: brigada »Matija Gubec« Krapinica, Zajezda, Topličica, a udarna brigada »Braće Radić« nalazila se na položaju Podrute, Pece. Radilo se vojnički i politički. Do sukoba s neprijateljem nije došlo.

1. V 1944. g. jedinice naše divizije ostale su na istim položajima, s tim što se jedan bataljon udarne brigade »Braće Radić« nalazio na položaju kota 385 iznad ceste, koja vodi Madžarevo — Podrute. Istoga dana neprijatelj je izvršio napad na II bataljon udarne brigade »Braće Radić« u vremenu kada

³ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o toj borbi piše: »27. travnja u 15,00 sati počeo je pothvat odmetničkih skupina na prostoriju: Podrute — Zajezda — Budinščina. U pothvatu su pošle naše snage u dvije kolone i to: dvije bojne 5. ustaškog zdruga, 1 bojna 1. pješačke pukovnije PTS, oklopni sklop PTS i 1 vod gorskog topova domobranske središnje škole pravcem: Varaždin — Varaždinske Toplice — Novi Marof i 1 bojna 1. pješačke pukovnije PTS pravcem Lepoglave — Podrute. 28. travnja u 06,00 sati odmetnici jačine i sastava kao i 23. travnja (odnosno se na XXXII diviziju i I brigadu XXXIII divizije koja je toga dana vodila borbu za Ivaneč — prim, red.) počeli su sa svih strana napad na posadu u Novom Marofu. Poslije dvostratne borbe odmetnici su se počeli povlačiti u pravcu s. Podrute, gdje im je za leđa došla bojna iz Lepoglave, te su u selu Podrutama odmetnici uništeni (arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 4/1—14, k. 58).

je isti bataljon htio da zauzme najpovoljniji položaj kod Podrute. Bataljon je bio razbijen i povukao se u pravcu Pokoja.

Neprijatelj je nastupao dalje u jačini dvije bojne, prema Pečama, gdje se nalazio IV bataljon udarne brigade »Braće Radić«. Poslije kraće borbe bataljon je potisnut i neprijatelj je zauzeo mjesto Pece. Svojim lijevim krilom nastupao je dalje prema položajima I bataljona brigade »Matija Gubec«, koji se nalazio u Krapinici. Jurišem ovog bataljona, koji nije uspio u potpunosti, neprijatelj je zadržan i prisiljen da se povuče. Neprijatelj se povukao u pravcu Huma. Zarobljeno nije ništa.

U ovim borbama uništeno je 40 neprijateljskih vojnika i oko 25 ranjenih.

Naši gubici: 5 mrtvih, 7 ranjenih i 7 nestalih.

Gubici u oružju: jedan puškomitrailjer iz II bataljona brigade »Braće Radić«, koji je bio razbijen.

Od rukovodilaca ranjen operativni oficir I bataljona brigade »Matija Gubec« drug Jutriša Janko (Operativni izvještaj o ovoj borbi podnijet 2. maja 1944. g.-)

2. V 1944. g. udarna brigada »Braće Radić« zauzeala je položaje Gornji Kraljevec — Budinščina i Novoseli, zaselak između Pažurovca i Budinščine (sekcija Ptuj 1:100 000), brigada »Matija Gubec« Sv. Kriz — Gornja Konjščina — Zajezda (sekcija Ptuj 1 : 100 000).

U toku dana do sukoba s neprijateljem nije došlo, radio se na vojno-političkoj izobrazbi boraca.

3. V 1944. g. jedinice su ostale na istim položajima radilo se na vojno-političkoj izobrazbi boraca. Neprijatelj iz svojih uporišta nije vršio nikakove potreke.

4. V 1944. g. u 15 sati istog dana brigada »Matija Gubec« izvršila je pokret u pravcu Ivance sa zadatkom da u toku noći izvrši likvidaciju neprijatelja u Vinici kod Varaždina (sekcija Ptuj 1: 100 000). Udarna brigada »Braće Radić« izvršila je pokret docnije, oko 19 časova, sa zadatkom da zauzme položaj Vuglovec — Ivaneč — Prigorec — Željeznica.

Istoga dana neprijatelj je u jačini 3 satnije ustaša ušao u Ivaneč i brigada »Matija Gubec« nije bilo moguće da ide na likvidaciju neprijatelja u Vinici, već joj je stavljeno u zadatak da izvrši likvidaciju neprijatelja u Ivancu. Udarna brigada »Braće Radić« sa svojim jedinicama osiguravala je u pravcu Varaždina i Lepoglave, držeći položaje Vuglovec — Prigorec — Salinovec — Željeznica (sekcija Ptuj 1 : 100 000).

Brigada »Matija Gubec« zbog neorganizovanog napada i nepovezanosti jedinica nije uspjela da izvrši likvidaciju, te je povucena na položaje Margecan — Radovan — Završje.

Naši gubici u toj borbi bili su jedan mrtav i 2 ranjena.

Gubici neprijatelja računaju se na oko 10 izbačenih iz stroja.

Udarna brigada »Braće Radić« ostala je na položaju Vuglovec — Prigorec — Ivanečka Željeznica.

5. V 1944. g. jedinice su se nalazile na pomenutim položajima i vršene su pripreme u toku dana za likvidaciju neprijatelja u Ivancu, koji zadatak trebala je izvršiti udarna brigada »Braće Radić«. Brigada »Matija Gubec« osiguravat će u pravcu Varaždina, a I brigada XXXIII divizije u pravcu Lepoglave.

6. V 1944. g. udarna brigada »Braće Radić« u 2 sata i 30 minuta istoga dana otpočela je sa napadom na neprijateljsko uporište Ivaneč. Brigada »Matija Gubec« nalazila se na osiguranju u pravcu Varaždi-

na držeći položaje Stažnjevec — Tužno (sekacija Ptuj 1 :100 000). Borba se je vodila sa dužim prekidima sve do 20 sati istoga dana, kada je neprijatelj pod pritiskom naših jedinica, pod zaštitom mraka napustio svoje položaje i povukao se u pravcu Lepoglave.

Neprijatelj je u ovim borbama imao oko 10 izbačenih iz stroja.

Naši gubitci: 2 mrtvi i 3 ranjena.

7. V 1 944. g. udarna brigada »Braće Radića« držala je položaje Ivane — Vitešinec — Prigorec — Željeznica. Brigada »Matija Gubec« ostala je na istim položajima.

Oko 18 sati neprijatelj je od pravca Jertovca i Ribića brega odpočeo da nastupa prema Ivancu. Pošto naše jedinice nisu držale željezničku stanicu i rudnik neprijatelj je bio omogućeno da se vrlo lako dočepa prvih zgrada samoga mesta i da na taj način ima jednu prihvatučnu tačku za daljnje nastupanje. Jedinice udarne brigade »Braće Radića« potpomognute sa jedinicama I brigade XXXIII divizije izvršile su kontranapad na neprijatelja, koji nije uspio, jer se neprijatelj ogorčeno branio. U 2 sata i 30 minuta

8. V 44. jedinice su povučene iz samog mesta i zauzele položaj iznad grada, dok je u samom gradu, radi održavanja kontakta sa neprijateljem ostavljena svega jedna desetina.

8. V 1 944. g. jedinice naše divizije držale su položaje iznad groblja i dječeg doma kod mesta Ivanec — Vitešinec — Punikve i Prigorec, i to, udarna brigada »Braće Radića«, dok je brigada »Matija Gubec« ostala na istim položajima.

Oko 10 sati istog dana neprijatelj je produžio sa svojim nastupanjem od pravca željezničke stanice i rudnika uglja, a istovremeno u jačini jedne bojne nastupao je od pravca Lepoglave. Također jedna kolona nastupala je od pravca ceste Stažnjevec — Ivanec prema Salinovcu.

Četa koja se nalazila kod groblja prihvatala je borbu, ali zbog situacije, koja je nastala prodromom neprijatelja između položaja brigade »Braće Radića« i I brigade XXXIII divizije, jedinice su povučene na nove položaje po naredenju štaba XXXIII divizije. Još istog dana udarna brigada »Braće Radića« zauzela je položaje Margečan — Osečka — Radovan.

III bataljon udarne brigade »Braće Radića« u svom povlačenju došao je u sukob sa neprijateljem kod Salinovca i to na vrlo bliskom odstojanju. Uslijed iznenadnog sukoba bataljon se je djelomično raspršio.

I bataljon brigade »Matija Gubec« u svom povlačenju na nove položaje, sa položaja Stažnjevec, došao je u sukob sa neprijateljem kod Gaćica i to satnjom ustaša, koja je uspjela razbiti III bataljon udarne brigade »Braće Radića« kod Salinovca. Snažnim jurišem I bataljon brigade »Matija Gubec« neprijatelj je razbijen i prisiljen na povlačenje.

Ovoga dana u borbama kod Ivance, Salinovca i Gaćica neprijatelj je imao 25 vojnika izbačenih iz stroja.

Naši gubitci: 6 mrtvih, 9 ranjenih i 7 nestalih drugova.

Od oružja kod Salinovca uslijed razbijanja III bataljona izgubljen je jedan teški mitraljez »švarcloze«, jedan puškomitrailjer, 7 mauzer karabina, 2 manlihera, 4 talijanske puške, postolje od »fijata« i 400 komada metaka.

Utrošeno je 1 500 metaka (Operativni izvještaj o ovim borbama podnijet je 8. i 9. maja 1 944. g. pod oper. br. 88 i 91/44).

9 V 1 944. g. jedinice su ostale na istim položajima radi odmora i sređivanja.

10. V 1 944. g. jedinice su zauzele nove položaje, i to: udarna brigada »Braće Radića« Hrašćina — Trgovišće, a brigada »Matija Gubec« Gornji Kraljevec — Sv. Jelena i okolini zaseoci. Toga dana u 20 časova održani su vojni sastanci štabova bataljona i komandi četa uz prisustvo članova štaba divizije.

11. V 1 944. g. jedinice su ostale na istim položajima, radio se na vojnoj i političkoj izobrazbi boraca. Brigada »Matija Gubec« dobila je zadatok da u toku dana tačno ispiša stanje neprijateljskog uporišta Komin, radi likvidacije istog.

Oko 18 časova brigada »Matija Gubec« izvršila je pokret radi likvidacije neprijateljskog uporišta Komin, gdje se je nalazio 38 ustaša sa jednom teškom strojnicom, 2 puškomitrailjerom i nekoliko šmajsera. Neprijatelj se nalazio u cintoru crkve. I bataljon brigade »Matija Gubec« dobio je zadatok likvidacije neprijateljskog uporišta. III bataljon osiguravao je u pravcu Novog Marofa i Varaždina držeći položaje kota 211 u blizini sela Čret, II bataljon osiguravao je od pravca Sv. Ivan Zelinu držeći položaje Hrast je — Šalovec. Napad je počeo u 1 sat 12. V i trajao do 4 sata i 15 minuta kada su se naše jedinice povukle. Borki I bataljona izvršili su juris i došli do pod sam zid, kojim je bio zastićen neprijatelj. Top 47 mm kojim je bio pojačan ovaj bataljon, sa nekoliko granata uništilo je posadu i tešku strojnici koja se nalazila na tornju. Zid cija je debljina bila oko 1 metar, nije bilo moguće probiti, već je bilo naredeno minerima da izvrše miniranje pomenutog zida. Zbog neodlučnosti minera miniranje nije izvršeno i zadatok nije izvršen.

Gubici neprijatelja jedan mrtav.

Naši gubitci: 4 lakše ranjena.

Utrošeno 500 metaka, 8 granata.

Od rukovodilaca ranjen komandir čete drug Vukelić Josip.

Udarna brigada »Braće Radića« izvršila je pokret

12. V u 4 sasta ujutro rano i zauzela nove položaje.

12. V 1 944. g. udarna brigada »Braće Radića« nalazila se na položaju: Selnica — Juranščina — Grtovec. Brigada »Matija Gubec«: Pažurovec — Zajezda. U 21 sat istoga dana udarna brigada »Braće Radića« izvršila je pokret radi zauzimanja položaja u pravcu neprijateljskog uporišta Zlatar osiguravajući u tom pravcu od eventualnog prodora neprijatelja prema Maču i Mihovljani, gdje su operisale jedinice I brigade XXXIII divizije i Zapadne grupe odreda.⁴

Za vrijeme ove akcije brigada »Braće Radića« držala je položaje Cetinovec — grupa kuća južno od raskrsnice Zlatar — Lobar — Mače, poljskim putem do mesta Srečići, sa tri bataljona, dok jedan bataljon nalazio se u korpuskoj rezervi.

Neprijatelj je iz uporišta Zlatar nastojao pod svaku cijenu da pruži pomoći ugroženom uporištu Mače, nastupajući prema položaju brigade »Braće Radića« sa dvije satnije ustaša uz pojačanje od 3 tankete i jednim topom od 47 mm.

Jedinice udarne brigade »Braće Radića« kontranapadom koji nije uspio u potpunosti potisnule su neprijatelja, koji je imao oko 15 izbačenih iz stroja.

* U dnevnom izvještaju PTS od 13. maja 1944. o napadu na Mihovljane i Mače piše: »U noći 12/13. 5. 1944. napadnut je posada Mihovljani (6 k SZ Zlatar). Neprijatelj odbranjen. Danas u 04,00 sata napao je neprijatelj sa premoćnim snagama Mače. Posada Mače (40 ljudi) opirala se tvrdokorno do 10,00 sati. Neprijatelj je zauzeo Mače u 10,50 sati. Dijelovi brzog sklopa PTS iz Zadreća i ustasika milicija iz

Zarobljeno je 4 puške i nešto municije.
Naši gubitci: jedan mrtav, 4 ranjena.
Od rukovodilaca jedan vodnik mrtav, a jedan ranjen.
Za vrijeme borbe udarne brigade »Braće Radića«, I bataljon brigade »Matija Gubec« nalazio se na položaju iznad Zlatara sa istočne strane i vršio pritisak na neprijatelja, što je umnogom doprinijelo uspešnom odbijanju neprijatelja od strane brigade »Braće Radića«.

13. V 1944. g. u 12 sati istoga dana jedinice udarne brigade »Braće Radića« zauzele su nove položaje, i to: Martinšćina — Repno — Belec, dok brigada »Matija Gubec« ostala je i dalje na istim položajima. Jedinice udarne brigade »Braće Radića« odmarale su se, dok je brigada »Matija Gubec« radila na vojno-političkoj izobrazbi.
U ovom razdoblju gubitci neprijatelja iznose: 246 izbačenih iz stroja.
Zarobljeno: 26 vojnika, jedan puškomitrailjer, 27 pušaka, 3 šmajsera, 3 pištolja, 30 mina za laki bacac, 24 bombe, 2 600 metaka.
Naši gubitci: 23 mrtva, 32 ranjena, 14 nestalih.
Gubitci u oružju: jedan teški mitraljez tipa »švarloze«, jedno postolje za teški mitraljez, jedan tenk od 7 tona, 3 puškomitrailjeza, 13 pušaka, 400 metaka puščanih 30 minuta za laki bacac.
Utrošeno metaka 8 300.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

v. d. politikomesara: Komandant-potpukovnik :
si. ot. M P Štrok,⁵ s.r.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA
DA OD 20. MAJA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOV
O NAPADU NA USTAŠKU POSADU U
MIHOVLJANU¹**

ŠTAB ZAPADNE GRUPE
PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

Broj: 111
Dana, 20. V 1944.

Operativni izvještaj o likvidaciji
neprijateljskog uporišta Mihovljani
(Ptuj 1 : 100 000).

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

Sa zaposjedanjem sela Mihovljani htio je neprijatelj da proširi kontrolu nad okolišnim terenom. Osim toga uporište Mihovljani ima predstražni zadatok prema jačim neprijateljskim uporištima Krapina i Zabok. Samo uporište leži na kosi i opkoljeno je pokrivenim terenom koje omogućava prilično lak prilaz.
I udarni bataljon Zagorske brigade NOVH imao je zadatok da likvidira samo neprijateljsko uporište dok su ostala dva bataljona brigade i I bataljon Zagorskog NOP odreda imali zadatok da zatvore pravce mogućeg neprijateljskog nadiranja u cilju pomoći napadnutoj posadi Mihovljani.

Zlatara zauzeli su Mače ponovno u 12,00 sati... Gubitci: 35 ljudi u Mače i 3 čovjeka ustaske posade Zlatar kod ponovnog zauzimanja Mače. Neprijateljski gubici nisu još točno ustanovljeni (Dok. br. 1-268/26 k. 112, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu).

⁵ Izidor.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 25-1/61, k. 551 A.

Posadu Mihovljani sačinjavalo je 50 ustaša iz posadne satnije Zlatar. Komandir ove posade u Mihovljani bio je zamjenik tabornika Mutak.
Neprijatelj se utvrdio u crkvenoj porti koja je bila okružena prilično visokim kamenim zidom. Na ovom zidu bili su probušene puškarnice. Na crkvenom tornju neprijatelj je postavio svoj jedini puškomitrailjer. Na koti z. 500 m od crkve u Mihovljani držao je neprijatelj zasjedu.

Udarni bataljon Zagorske brigade imao je zadatok da likvidira neprijateljsku posadu u Mihovljani time što će ukoliko ne uspije u prvom naletu, prodrijeti u položaj neprijatelja i istog uništiti te će sa svojim snagama opkoliti neprijatelja, a onda pomoći eksploziva i gadanja pridodatog topa 47 mm primorati neprijatelja na predaju, ili istog uništiti.
III bataljon Zagorske brigade imao je zadatok da zatvori pravac Velika Ves — Mihovljani. II bataljon iste brigade služi kao rezerva smještena u zaseoku južno od s. Risek. I bataljon Zagorske NOP odreda zauzima položaj na Veterničkoj gori s tim da štiti od pravca Lepoglave.

U isto vrijeme snage I brigade XXXIII divizije potpomognute brigadom »Braće Radića« XXXII divizije NOVJ imaju izvršiti napad na neprijateljsko uporište Mače.

U 4 sata 13. V 1944. godine istovremeno otpočinje napad na neprijateljsko uporište Mihovljani kao i neprijateljsko uporište Mače. U prvom naletu I udarni bataljon uspio je satjerati neprijatelja sa zasjede z. od crkve u Mihovljani u crkvenu portu. Ali dalje napredovanje nije bilo moguće pošto je neprijatelj jakom vatrom stitio sve prilaze svojim položajima. U toku dana preduzimana su dva juriša na neprijatelja, ali su oba juriša neuspjela. U 20 sati istoga dana uspjeli su se zaštititi vatrom svojih drugova privući diverzanti ulazu u crkvu, minirati ga i dići u zrak. Borci su preduzeli juriš te su prodri u crkvenu portu i u crkvu. Neprijatelj se uspio povući u crkveni toranj. Protuoklopni top 47 mm gadao je crkveni toranj, ali bezuspješno pošto zrno nije moglo prodrijeti kroz nju. U toku cijele noći pošto više nije bilo eksploziva (po njega se poslalo) pokušavalo se naftom i slamom zapaliti toranj, ali su pokušaji bili uzaludni pošto je zapaljivog materijala bilo malo, a više se nije moglo dovesti zbog otpora neprijatelja. Ujutro 14. V 1944. u 6 sati prodri je neprijateljska motorizacija do s. Riseka, ali se nije usudivala dalje prodrijeti zbog magle i bojazni od miniranja ceste. U 6,30 sati uspjelo je diverzantima i pored očajničke neprijateljske odbrane bombama minirati toranj i uništiti neprijatelja. Borci su prodri u sam toranj i likvidirali neprijatelja.

Po izvršenom zadatku I udarni bataljon Zagorske brigade sa II bataljonom iste brigade, štabom grupe i štabom brigade povukao se na Veterničku goru. Sa III bataljonom Zagorske brigade bila je izgubljena veza pošto je neprijateljska motorizacija u 7 sati ujutru uspjela prodrijeti do Mihovljana. III bataljon na svojim položajima odbio je prvi nalet neprijatelja — gestapovaca i ustaša, a onda se u 11 sati povlači sa snagama Moslavacke brigade u selo Malu Veliku. II bataljon Zagorske brigade zauzima položaj: crkva Sv. Jakob — Veternička gora, gdje hvata vezu sa I bataljonom Zagorske NOP odreda. I udarni bataljon Zagorske brigade zauzima baze Gornje Jesenje. U 14 sati neprijateljska avijacija »stuke« u dva navrata bombardiraju i mitraljiraju položaje I bataljona Zagorskog NOP odreda i II bataljon Zagorske brigade poslije čega se ova bataljo-

na povlače za sektor Jesenje. Iste noći III bataljon Zagorske brigade prebacuje se u sastav svoje brigade.

Zadatak likvidacije neprijateljskog uporišta Mihovljani u potpunosti je izveden. U uporištu je zarobljeno 7 ustaša, dok je ubijeno 43, među kojima i njihov komandir Mutak. Zaplijenjeno je oko 30 ispravnih pušaka, dok je ostatak pušaka i puškomitrailjeza oštećen eksplozivom. Osim toga zaplijenjeno je oko 500 metaka i nešto vojničke opreme. Uništen je jedan tenk.

Pri napadu na uporište poginuo je jedan borac, dok ih je 14 ranjeno. Većina ih je ranjena špiterima handgranate pri jurišima na toranj. Pri napadu neprijateljske avijacije poginula su dva druga iz I bataljona Zagorskog NOP odreda, dok ih je 9 ranjeno. Utrošeno je oko 1 400 metaka, osam granata protuoklopog topa 47 mm i oko 25 kg eksploziva.

U samoj borbi borci i rukovodnici I udarnog bataljona pokazali su se hrabri i odlučni. Oni su uporno napadali na neprijatelja koji se žilavo branio mnogobrojnim bombama. Oni su i dalje nastavljali juriše i uporno donosili zapaljivi materijal u toranj, mada su gledali kako oko njih padaju drugovi ranjani neprijateljskim bombama. Naročito su se istakli primjernom hrabrošću i upornošću, koja je sve zadivljivala, diverzanti Cerovec Josip i Blažun Ivan, koji su miniranjem crkve i tornja imali najviše zasluga za likvidaciju neprijatelja. Svojom hrabrošću istakli su se također i politkomesar I udarnog bataljona Vidiček Josip, kao i komandir II čete istog bataljona Karavidović Ivan.

Plan za akciju kao i izvođenje plana bilo je potpuno u redu. Napad je otpočeo na vrijeme i sve su jedinice bile na svojim mjestima. Odluke kao i izdate zapovijesti bile su na svom mjestu i one su bile pravilno sprovedene u život.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant-major:

Iveković Stjepan, s. r.

Bulat Rade, s. r.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 26. MAJA
1 944. ŠTABU X KORPUSA NOV I BORBAMA NA
LINIJI KRALJEVEC — HRAŠĆINA —
— TRGOVIŠCE**

STAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: 101/44.

Dne, 26. svibnja 1 944.

Predmet: Operativni izvještaj o borbama
na dan 15, 16, 17. i 18. maja
1 944. godine.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

15. maja 1 944. godine naša divizija nalazila se na sektoru Martinščina — Repno — Belec — Belečko Završje — Grtvec — Zajezd — Gor. Selnica — Pažurovec. Istoga dana neprijatelj je otpočeo sa koncentracijom svojih snaga u uporištima Novi Marof i Zlatar, a ujedno je doturao snage u Gor. Batinu i Belu, mesta koja do tog vremena nisu bila uporišta. Po ovoj koncentraciji snaga prozreli smo

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 26—1/1, k. 551 a.

namjere neprijatelja, tj. da želi da nas zauzevi dominantne položaje Ivančice sa snagama do Bele pritisne u podnožje Ivančice.² I brigada XXXIII divizije držala je položaje oko Mača i Mihovljana. Imajući sa sobom veći broj ranjenika, koji su bili ovismi o jedinicama, znajući borbenu sposobnost jedinica, koje su teškim i čestim borbama u Zagorju bile već zamorene, jedinice su se po naredbu X korpusa trebale što prije izvući van kruga u kojem je neprijatelj naše snage želio da zahvat. Jedinice je trebalo prebaciti što prije preko glavne ceste Varaždin — Zagreb kako nam neprijatelj ne bi mogao u tom pravcu presjeći odstupnicu. U prvi mah jedinice su zauzele položaje: brigada »Braće Radić« Visoko, Viničko, Radešić sa dva bataljona, dok dva bataljona trebali su držati položaje Hum — kota 318 da dolaska jedinica I moslavačke brigade. Brigada »Matija Gubec« sa dva bataljona Velišće (trig. 399), dok jedan bataljon držao je položaj Moždenec sa zadatkom da kontrolise uporište Novi Marof.

Jedinice I moslavačke brigade nisu na vrijeme stigle na određene položaje, tj. nisu se izvukle na vrijeme, tako da je na položaj Hum — kota 318 stigao svega jedan bataljon, dok su ostali bataljoni ostali na položaju oko Trgovišća — Hrašćine.

Zbog zakašnjenja jedinica I moslavačke brigade i zbog brzog nailaska neprijatelja od pravca Novog Marofa, IV bataljon udarne brigade »Braće Radić« još je uspio da se sa ranjenicima prebaci za Visoko (to je bataljon koji je držao kota 318), a drugi bataljon koji je držao položaj Hum, zbog toga što je neprijatelj uspio raspršiti bataljon I moslavačke brigade i zauzeti kota 318, nije se uspio prebaciti preko glavne ceste, već se je morao povući u pravcu Trgovišća i Hrašćine u sastav I moslavačke brigade. U isto vrijeme kada je neprijatelj nadirao od pravca Novog Marofa prema Humu neprijatelj je u jacini jedne satnije sa nešto motornih vozila nastupao od pravca Komina prema Humu.

I bataljon udarne brigade »Braće Radić«, koji se je nalazio na položaju Viničko, napao je neprijatelja, nanio mu osjetne gubitke, ali neprijatelj je ipak uspio probiti se za Hum, gdje je ostari držati položaj, tako da su jedinice I moslavačke brigade sa II bataljonom udarne brigade »Braće Radić« bile otcipljene od ostalih snaga naše divizije. Izvlačenje snaga van neprijateljskog obruča nije uspjelo u potpunosti.

II bataljon brigade »Braće Radić« sa jedinicama I moslavačke brigade vodio je cijeli dan borbu sa

² Poslije značajnih uspjeha koje su postigle jedinice X korpusa na području Hrvatskog Zagorja u aprilu i prvoj polovini maja ustaše su preduzele energična protivdejstva s namjerom da okruže i unište naše snage. U dnevnim izvještajima PTS — I a receno je o tome slijedeće: »Pothvat Sarajevu« odvija se po predviđenom planu. Kotao sa sredinom Kraljevec — Hrašćina — Trgovišće je nacišen. U toku su borbe. Dne, 15. 5. do 17.00 sati su zatvoreni u kotlu sa sredinom Kraljevec — Hrašćina I moslavačka brigada, brigade »Matija Gubec« i »Braće Radić«, kao i manji odredi koji pripadaju X part, korpusu. Ipak je jednom većem dijelu neprijatelja uspjelo u noći 15. 5. provući se kroz nepregledno zemljiste u pravcu j. i. 16. 5. započelo je gonjenje neprijatelja.. Naročito priznanje zaslužuje bojno zrakoplovstvo, koje je vlastitim snagama djelotvorno pomagalo...» U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o ovom ustaškom pothvatu piše: »Vršen je pothvat protiv odmetničkih skupina na području: Kalnik — Apatovac — V. Poganac — Glogovnica — Marinovac — Donja Rijeka. Pothvat su vršile naše postrojbe sastava: 2. bojna 1. pukovnije PTS, 2 bojne 5. ustaškog zdruga, oklopni sklop PTS i 1. vod gorskog topova središnje škole oružanih snaga. Uz nevjerojatno male gubitke odmetniči su potpuno potučeni ...«

neprijateljem koji je uspio da opkoli naše snage na položajima oko Trgovišća — Hrašćine. Jedinice su se morale probijati i to pod vrlo teškim okolnostima pošto je neprijatelj zaposjeo sve povoljnije tačke i položaje. Neprijateljski obruč je razbijen uz osjetne gubitke u ljudstvu i oružju na našoj strani. II bataljon probio se je preko Brezovice i Čreta i zauzeo položaje Kračevac.

Istoga dana III bataljon brigade »Matija Gubec«, koji se nalazio na položaju Vilišće, vršio je pritisak na neprijatelja na kote 318 i istu kote oko 18 sati zauzeo. Nakon zauzeća kote, neprijatelj je u jačini jedne satnije nadirao od pravca Hrašćine s namjerom da uđe u Hum. Bataljon je otvorio vatru na neprijatelja, nanio mu gubitke i prisilio ga na povlačenje. Gubitaka na našoj strani nije bilo. U toku noći borba se nije vodila.

16. maja 1944. god. oko 7 sati neprijatelj je nastupao od pravca Komin sa motorizacijom i pjesadljom u pravcu položaja I bataljona udarne brigade »Braće Radića« kod Vinična. Usljed jakog pritiska koji je vršio neprijatelj bataljon se morao povuci u pravcu Visokog. Istovremeno neprijatelj je počeo nastupati i od pravca Huma, tako da su se jedinice povukle na nove položaje, preko ceste Sudovec — Moždjenec, sa zadatkom da zauzmu položaje kote 280, 534, 547 (sekcija Čakovec). Jedinice brigade »Matija Gubec« za to vrijeme ostale su na istim položajima, jedino što se je II bataljon, koji se je nalazio kod Moždjenca povukao na položaje iznad Sudovca prema Novom Marofu, a na svom bivšem položaju ostavio je svega jedan vod, koji je imao zadatak da vrši kontrolu u pravcu Novog Marofa.

Istoga dana neprijatelj je oko 7 sati otpočeo sa napadom na položaje II bataljona brigade »Matija Gubec« kod Novog Marofa sa motorizacijom i pjesadljom.

Prije povlačenja jedinica udarne brigade »Braće Radića« i jedinice I moslavacke brigade dobile su u zadatak da se prebace od Visokog na položaje kod Sudovca i Gor. Rijeke i da naprave barikade kod Sudovca prema Novom Marofu. Međutim, iste jedinice su se povukle odmah sve prema Gor. Rijeći i na položajima iznad Sudovca nije se nalazio nitko do dolaska jedinica brigade »Braće Radića« osim II bataljona brigade »Matija Gubec«, te su kote 280, 534, 547 bile bez kontrole i neprijatelj ih je mogao vrlo lako zauzeti, a da mi uopšte ne znamo. Jedinice udarne brigade »Braće Radića« kada su se polazile na zauzimanje novih položaja dobile su odmah sa istih položaja vatru i to dosta jaku i iznenadnu, tako da su se naše jedinice pod neprijateljskim jurštem, sem štapskih jedinica i dijelova I bataljona, koji su se uspjeli probiti prema Kalniku, morale povući preko ceste Visoko — Gor. Rijeke u pravcu Podvinja. Izenadno dobivenom vatom sa položaja koje su jedinice trebale zauzeti, jedinice su bile demoralisane i nisu htjele prihvati položaje kako bi se moglo vršiti uredno povlačenje tako da je neprijatelj nastavio sa gonjenjem naših jedinica. Poslije dužeg vremena jedinice je uspjelo srediti i izvršen je kontranapad i neprijatelj je odbijen.

Prikupivši jedinice noću 16. na 17. V o. g. izvršen je pokret u pravcu Apatovac, gdje su se već nalazile jedinice I moslavacke brigade.

17. maja 1944. god. po dolasku odmah se otpočelo sa sređivanjem jedinica, a ujedno su i odmah odredeni položaji jedinica, jer se očekivalo da će neprijatelj poći za nama kao i što jeste.

I moslavacka brigada držala je položaj Apatovac.

Brigada »Braće Radića«: Jedan bataljon na kosi sa lijeve strane puta prema Dugoj Rijeci, jedan bataljon sa desne strane puta, jedan bataljon nalazio se na položaju kod Ivanca, a jedan na kosi iznad Ribnjaka.

Kalnički p. odred trebao je držati položaj iznad Duge Rijeke (Debelu šumu) i iznad Vel. Poganca (kleti).

Za to vrijeme bataljoni brigade »Matija Gubec« I i II nalazili su se na položaju Debela Bukva.

Oko 9 sati istoga dana neprijatelj je otpočeo sa nastupanjem od pravca Osijeka i Marinovca prema položajima I moslavacke brigade kod Apatovca, a od pravca Koprivnice i Ludbrega prema položajima Kalničkog p. odreda. Nakon kratke borbe I moslavacka brigada odstupila je i neprijatelj je zauzeo Apatovac. Neprijatelj se nije zadržao u Apatovcu već je u svom nastupanju produžio dalje prema položajima jedinica brigade »Matija Gubec« i Ivancu i prema položajima udarne brigade »Braće Radića« na kosi iznad Ivanca (kleti). Bataljon brigade »Matija Gubec« pod snažnim pritiskom neprijatelja morao se povući prema bataljonima brigade »Braće Radića«, dok su bataljoni brigade »Braće Radića« pustili neprijatelja sasvim blizu, a tada izvršili juriš i nagnali neprijatelja od jačine jedne bojne na panično povlačenje u pravcu Ludbrega i Koprivnice. Bataljoni koji su se nalazili na položaju oko Ivanca i Ribnjaka bili su napadnuti od neprijatelja od pravca Ivanca, koji je razbijen i koji se povlačio u pravcu Ludbrega i Koprivnice, tako da su ove jedinice bile napadnute sa dvije strane. Neprijatelj je bio potisnut i naše jedinice su se ponovno pod večer vratile na stare položaje osim Apatovca koji je držao neprijatelj, i u toku noći radio se na sređivanju jedinica.

18. maja 1944. god. jedinice su krenule prema lagnarici radi odmora. Na putu stigao je izvještaj da je neprijatelj napustio Apatovac. Jedinice su se vratile nazad, s tim što je II i III bataljon trebao zauzeti Apatovac (udarne brigade »Braće Radića«). Međutim neprijatelj je ponovo stigao u Apatovac i naše snage izvršile su napad na neprijatelja, ali zbog nedučnosti boraca juriš nije uspio. Jedinice su se morale povući.

Poslije ovoga cijela divizija krenula je u pravcu Debele Bukve, gdje su se nalazile jedinice brigade »Matija Gubec«, radi odmora.

U ovim borbama izbačeno je oko 120 neprijateljskih vojnika iz stroja.

Zarobljeno od neprijatelja:

1 puškomitrailjer, 1 njemački pištolj, 2 karabina i jedna mala apoteka.

Naši gubitci:

8 mrtvih, 16 ranjenih, 125 nestalih drugova.

Gubitci u oružju: 2 antitenk. mitraljeza, 2 puškomitrailjeza, 1 top 75 mm, 1 postolje mitraljeza »breda«, 1 teški minobacač, 1 laki minobacač, 53 karabina mauzer, 18 manliher i 20 raznih pušaka, 1 teški mitraljez i dve antitenk. puške.

Od materijala za vezu: 1 radio-stanica, 3 telefona, 1 500 m izolovane žice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d politkomesara: Komandant-potpukovnik:

Štok Izidor, s. r.

MP

**IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 27. MAJA
1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBAMA U
DRUGOJ POLOVINI MAJA¹**

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: 104/44.

Dne, 27. svibnja 1944.

Predmet: Operativni izvještaj za drugu
polovicu mjeseca maja.

ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV I POJ

14. V 1 944. god. naša divizija sa svojim jedinicama držala je slijedeće položaje: udarna brigada »Braće Radića« Repino, Martinščinu, Belec; brigada »Matija Gubec« Zajezdu, Topličicu, Gotalovac, Pažurovec. Istoga dana za vrijeme držanja ovih položaja nije došlo do sukoba sa neprijateljem. Sa borcima radilo se vojnički i politički, a ujedno vršeno je i šurenje boraca.

15. V 1 944. god. zbog koncentracije neprijateljskih snaga naša divizija prema naredjenju štaba X korpusa povukla se je na nove položaje, radi izvlačenja snaga van dohvata neprijateljskog obruba. Na novim položajima došlo je do sukoba sa neprijateljem, o čemu je podnijet operativni izvještaj pod Oper. br. 101/44 od 26. V o. g.

16. 17. i 18. V 1 944. god. vodene borbe u kojima je zadani osjetan udarac neprijatelju, dok je na našoj strani takoder bilo osjetljivih gubitaka u oružju i ljudstvu.

Gubitci neprijatelja 120 vojnika izbačeno iz stroja. Zarobljeno od neprijatelja: 1 puškomitrailjer, jedan njemački pištolj, dva karabina i jedna mala apoteka.

Naši gubitci: 8 mrtvih, 16 ranjenih ...

Gubitci u oružju: 2 antitenk. mitraljeza, dva puškomitrailjeza, jedan top 75 mm, jedno postolje od mitraljeza »breda«, 1 teški minobacač, jedan laki minobacač, 53 karabina mauerz, 18 manliher i 20 raznih pušaka, 1 teški mitraljez i 2 antitenk. puške. Od materijala za vezu jedna radio stanica, 3 telefona i 1 500 metara izlozane žice. Operativni izvještaj o ovim borbama podnijet pod oper. izvještajem broj 101/44 od 26. V 1 944.

19. V 1 944. god. udarna brigada »Braće Radića« držala je položaj Ivanec i kose iznad Ivanca i ostala kroz cijeli dan. Jedinice su se sredivale i odmarale. Brigada »Matija Gubec« zaposjela je položaje na Debeloi Bukvi, gdje je ostala tokom istoga dana do 21 sat navečer. Brigada je napustila ove položaje istoga dana u 21 sat i zaposjela položaj selo Apotovac. Istoga dana nije došlo do sukoba sa neprijateljem.

20. V 1 944. god. jedinice su se nalazile na istim položajima sve do 19 časova, a tada su izvršile pokret i zauzele položaje na sektor Biologore i to: udarna brigada »Braće Radića« Peščenik — Hudovljani — Gor. Velika, brigada »Matija Gubec« Široko Selo, Brdani, M. Mučna, a radilo se na sređivanju i učvršćivanju jedinica i do sukoba sa neprijateljem nije došlo.

21. V 1 944. jedinice su ostale na istim položajima. Otpočelo se sa vodničko-desetarskim kursum, a isto tako posvećena je pažnja vojno-političkoj izobrazbi boraca. Do sukoba sa neprijateljem nije došlo.

¹ Original, pisan strojem latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 27-1/6/1.

22. V 1 944. s obzirom na pojačanje brojnog stanja u uporistu Koprivnica jedinice su zauzele povoljnije položaje u blizini dosadašnjih položaja. Istoga dana do sukoba sa neprijateljem nije došlo.

23. V 1 944. naša divizija izvršila je pokret na povoljnije položaje radi ishrane i mirnijeg i slobodnijeg rada na vojno-političkoj izgradnji boraca sa slijedećim rasporedom jedinica: udarna brigada »Braće Radića« Topolovac sa zaseocima (sekcija Čakovec), brigada »Matija Gubec« Večeslavac — Trnovac — Ledislav (sekcija Čakovec). Istoga dana u brigadi »Matija Gubec« borci su dobili inekcije protiv trbušnog tifusa i vršeno je šurenje odijela i spreme. Do sukoba sa neprijateljem nije došlo.

24. V 1 944. jedinice su ostale na istim položajima sve do 14' sati istoga dana, a tada su jedinice izvršile pokret na sektor oko Bjelovara radi izvršenja predstojeće akcije.

25. V 1 944. u vezi naredenja štaba X korpusa naša divizija dobila je zadatak da izvrši likvidaciju neprijateljskog uporišta Vel. Trojstvo i da si ujedno postavi i osiguranje u pravcu Bjelovara na liniji Markovac — Grginac — Novoseljani (kota 174) (sekcija Bjelovar 1 : 100 000). U neprijateljskom uporištu Vel. Trojstvo nalazio se oko 1 satnija feldžandara i na kosi iznad Vel. Trojstva — Stari briješko 600 žandara slušalaca središnje škole Bjelovar, a među njima nalazio se pred sam napad i jedan dio legionara. Udarna brigada »Braće Radića« dobila je zadatak da sa tri bataljona izvrši likvidaciju neprijatelja u Vel. Trojstvu i na kosi Stari briješko. Zbog netačnih podataka, nepravilnog uvođenja jedinica u borbu od strane vodiča, vrlo malenog broja metaka poslije 5-satne borbe bataljoni su se povukli uslijed žestokog pritiska neprijatelja uz osjetne gubitke u oružju i ljudstvu.

Gubitci neprijatelja: 50 mrtvih i veći broj ranjenih. Naši gubitci: 11 mrtvih, 27 ranjenih, 11 nestalih. Gubitci u oružju: 1 teški mitraljez, 1 njem. puškomitrailjez, 12 mauzer karabina i jedna talijanska puška. Brigada »Matija Gubec« osiguravala je u pravcu Bjelovara držeći gore već napomenute položaje. Oko 9 sati istoga dana neprijatelj je od Bjelovara glavnom cestom nadirao prema položajima III bataljona u Markovcu. Naši borci tom prilikom pustili su neprijatelja sasma blizu, a zatim čeonim udarcem i bočnim manevrom neprijatelja razbili, nanijeli mu teške gubitke i natjerali u panican bijeg, goneći ga sve do Bjelovara. Tom prilikom neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i znatno veći broj ranjenih.

Naši gubitci: 10 ranjenih i dva mrtva druga.

Gubitak u oružju nije bilo.

26. V 1 944. poslije neuspjele akcije na Vel. Trojstvo još istoga dana tj. 25. V 1 944. god jedinice su se povukle na nove položaje radi odmora i sređivanja i to: udarna brigada »Braće Radića« Jabučeta — Babotok, a brigada »Matija Gubec« Poljančani — Gor. Sredice — Kokirov — Maticev breg. Istoga dana nije došlo ni do kakovih sukoba sa neprijateljem.

27. V 1 944. s obzirom na podatke koji su dobiveni od obavještajne službe da neprijatelj vrši koncentraciju svojih snaga u Virju i Podrav. Novogradu s namjerom vršenja ofanzive na sektor Biologore, a znajući sposobnost divizije, gledajući na kolicinu opštine, divizija se je prebacila na sektor Kalnik zauzevši položaje M. Poganec, Vel. Botinovac, Prnjavor, M. Botinovac, M. Grabičani i Grdak.

U borbama kroz Zagorje i na sektoru Kalnika naše jedinice na ofanzivu neprijatelja, koju je isti pripremio na taj sektor, nisu odgovorile kako bi trebalo biti. Cestim borbama u Zagorju jedinice su

bile umorne, broj muničije smanjio se je na vrlo malen broj, tako da se je morala voditi vrlo velika štednja, a u vezi sa tim nije se mogao neprijatelju dati jedan jači i odlučni udarac. Pored toga jedinice su bile prekasno izvučene iz Zagorja i to iz onog dijela koji se nalazi preko ceste Varaždin — Zagreb, tako da je neprijatelj stalno mogao svaki dan da nas uznenimira i da ne dozvoli našim jedinicama da se odmaraju.

U ovom razdoblju izbačeno je iz stroja 200 neprijateljskih vojnika, a zarobljeno od neprijatelja 1 puškomitrailjez, 2 karabina, jedna mala apoteka i jedan pištolj.

Naši gubitci: 21 mrtav, 53 ranjenih, i 136 nestalih drugova.

Gubitci u oružju: 2 antitenk. mitraljeza, 3 puškomitrailjeza, 1 top 75 mm, 1 laki bacač, 1 teški bacač, 2 teška mitraljeza, 2 antitenk. puške i 104 karabina.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara: Komandant-potpukovnik:
Štok, s. r.

**PREGLED BROJNOG STANJA I NACIONALNOG I
SOCIJALNOG SASTAVA LJUDSTVA X KORPUSA
NOVJ OD 1. JUNA 1944. GODINE¹**

XXXII DIVIZIJA
soc. sastav:

brojno stanje po spisku 994	
radnika	211
seljaka	435
intelektualaca	58
obrtnika i sit. trgovaca	187
namještnika i	
srednješkolaca	95
vojnih lica	8

nac. sastav:	
Srba	74
Hrvata	902
Muslimana	2
Rusa	11
Čeha	1
Nijemaca	3
Bugara	1

Komandant general-major:
Vlado Matetić, s. r.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA OD 2. JUNA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O OPET-
RATIVNOJ SITUACIJI I O ORGANIZACIONOM
STANJU JEDINICA U MAJU¹**

ŠTAB X KORPUSA (ZAGREBAČKOG)
NOV I POJ

Op. broj: 308.
Dne, 2. VI 44.

OPĆI VOJNO-ORGANIZACIONI
IZVJEŠTAJ ZA MJESEC MAJ.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

OPERATIVNA SITUACIJA

Na sektoru Bilogore stanje je nepromjenjeno. Ne-

¹ Original, pisan strojem, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 2-3/1. k. 112 A. Redakciju je koristila samo onaj dio pregleda koji se odnosi na XXXII diviziju.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 1-1/1, k. 112 A. Iz-

prijatelj se sa jakim snagama nalazi u Koprivnici, Križevcima i Bjelovaru. Manja uporišta nalaze se u Sv. Ivanu Žabno, Rovišće, Novigrad.² U Novigradu nalaze se ustaše i milicioneri. Neprijatelj često vrši upad iz Koprivnice i Križevaca na oslobođeni teritorij Bilogore, a naročito u Podravini, gdje vrši pljačku i prisilnu mobilizaciju.

Oko Novigrada, Virja, Hlebina, Dmja neprijatelj je osnovao milicijske grupe koje snabdjeva oružjem i municijom. Moral tih grupa nije jak, i čim se pojave naše jedinice, bježe preko Drave.

Glavne neprijateljske snage na ovom sektoru sačinjavaju ustaše, žandari domobrani. Brojna stanja tih uporišta stalno se mijenjaju.

U Koprivnici i u Križevcima navodno bi se trebalo osnovati neki ustaški zdrug.

Na sektoru Kalnika neprijatelj se nalazi u Ludbregu, Rasinji, Varaždinskim Toplicama, Novi Marof, Đeletkovac. Posade tih uporišta su ustaške, čija jačina se stalno mijenja. Citav taj sektor drži neprijatelj pod svojom kontrolom. Jedinice Kalničkog p. odreda ne mogu spriječavati kontrolu neprijatelja, jer je neprijatelj daleko nadmoćniji.

Prilikom posljednjih borbi, koje su naše jedinice vodile sa ustaškim snagama na Kalniku, popaljene su još i preostale kuće.

Do polovice prošlog mjeseca naše jedinice nalazile su se na sektoru Zagorja i to u prostoru oko Hrašćine — Trgovišća — Zlatar. Ustaške jedinice koje su se nalazile na tom sektoru stalno su napadale na naše jedinice ne bi li prinudile da se povuku sa tog sektora. Videći da ne može odbaciti naše jedinice iz Zagorja otočeo je (neprijatelj) polovicom mjeseca maja sa koncentracijom svojih snaga u Zlataru, Novom Marofu, Belecu, Batini, u cilju da uništi naše jedinice na tom sektoru. Nakon što su naše jedinice napustile Zagorje, i to, XXXII divizija i I brigada XXXIII divizije i krenule prema Kalniku, neprijatelj je ponovno na prostoru oko Hrašćine-Trgovišća zaposjeo nekoliko mjesta kao na pr. Zajezdu, Belec, Hum i odatle poceo vršiti kontrolu onog terena. U isto vrijeme vrši prisilnu mobilizaciju ljudi od 18 do 45 god. za svoje posade.

U ostalom dijelu Zagorja ostale su iste posade, čija se jačina neprestano mijenja. Glavne neprijateljske snage su ustaše, dok domobrana imade u manjem broju. Po uporistima neprijatelj je dobro utvrđen i opasan sa bodljikavom žicom.

Stalnih njemačkih jedinica na tom sektoru nema. Poslike ofanžive na naše jedinice u Zagorju ostali su na tom sektoru Zagorska brigada, Zagrebački odred i Zagorski odred.

Na teritoriju ovog korpusa nema nekih naročito velikih njemačkih formacija.

Glavne neprijateljske snage na teritoriju ovog korpusa jesu ustaše koji pripadaju PTS-u, zatim gorski zdrugovi, pa žandari i manjim dijelom gestapovci. Brojna stanja njemačkih jedinica koje se povremeno nalaze na ovom teritoriju stalno se mijenjaju.

ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA

Pod neposrednom komandom štaba korpusa nalazi se:

XXXII divizija,
XXXIII divizija,
Zapadna grupa p. odreda,
Istočna grupa p. odreda,

vještaj je skraćen i citiran samo onaj dio koji se odnosi na XXXII diviziju.

² Odnosi se na Novigrad Podravski.

III diverzantski bataljon.
XXXII divizija u svom sastavu ima:

Štab divizije,
udar. brigada »Braće Radića«,
brigadu »Matija Gubec«,
četu za vezu,
bolnički vod.

Udar. brigada »Braće Radića»:

Sam štab je potpun. Štab brigade kao cjelina nije dovoljno aktivan u radu i ne osjeća se dovoljno njihovo djelovanje na štabove potčinjenih jedinica. Štab bi trebao biti više aktivan i pružati daleko veću pomoć svojim štabovima bataljona. Isto tako trebali bi sprovoditi veću kontrolu nad radom potčinjenih štabova bataljona i komandama četa.

Brigada u svom sastavu ima:

3 bataljona,
četu za vezu,
bolnički vod,

odjeljenje teškog bacača.

I bataljon: brojčano je malen i sposoban je za izvršenje manjih zadataka. Komandant bataljona ne-ma dovoljno samostalnosti.

II bataljon: kao cjelina zadovoljava. Udarna snaga ovog bataljona srednja je, a sposoban je za izvršenje srednjih i težih zadataka.

III bataljon: štab u cjelini zadovoljava. Sposoban je za izvršenje srednjih zadataka.

Brigada kao cjelina znatno je oslabila, kako brojčano tako i po svojoj udarnoj moći. Borbama kroz ofanzivu izgubila je mnogo ljudstva i oružja. Neuspjesi u posljednje vrijeme također su utjecali na samu borbenost. Brigada je sposobna za izvršenje manjih i srednjih zadataka.

Brigada »Matija Gubec»:

Štab brigade popunjeno je... Štab brigade kao cjelina zadovoljava. Rad samog štaba nije dovoljno intenzivan, a osim toga premalo daje pomoći svojim potčinjenim štabovima.

Brigada u svom sastavu ima:

3 bataljona,
bolnički vod.

I bataljon: kao cjelina dobar je i sposoban za izvršenje srednjih zadataka.

Moral boraca je dobar.

II bataljon: kao cjelina sposoban je za izvršenje manjih zadataka. Borci tog bataljona pokazali su se u zadnjim borbama u ofenzivi dosta neodlučni. Niži vojno-politički rukovodiovi ne zadovoljavaju.

III bataljon: kao cjelina sposoban je za izvršenje srednjih zadataka.

Borci su dobri.

Brigada kao cjelina obzirom na provedene borbe sposobna je za izvršenje srednjih zadataka. U brigadi osjeća se prilična sredenost i kompaktnost jedinica.

Kao cjelina divizija bi se mogla brzo oporaviti ako se učini promjena koja je predložena. Osnov same divizije dobar je i sa popunom u ljudstvu njeno stanje popravit će se.

Formacijsko stanje:

XXXII divizija:

Udarna brigada »Braće Radića» ima na licu 320 boraca.

Brigada je podjeljena na tri bataljona, četu za vezu, bolnički vod.

Brigada »Matija Gubec» ima na licu 272 borca. Po-djeljena je na tri bataljona, bolnički vod.

Pored ove dvije brigade XXXII divizija ima u svom sastavu još:

četu za vezu jačine 14 drugova,
bolnički vod — 20 drugova,
ljudstvo pri štabu — 47 drugova.

Zapadna grupa odreda:

Nismo primili podatke.

Promjene u organizaciji i formaciji:
Od posljednjeg izvještaja o organizaciji i formaciji jedinica nastupile su slijedeće promjene:

XXXII divizija:

Za v. d. načelnika štaba ud. brigade »Braće Radića« postavljen je drug Heremić Mustafa,
za v. d. načelnika štaba brigade »Matija Gubec« postavljen je drug Lučić Marko.

Pri štabu divizije postavljen je oficir za naoružanje drug Flanjak Ivan.

IV bataljon brigade »Braće Radića« rasformiran je.

Topničko odjeljenje 75 mm rasformirano je.

I i IV bataljon Bjelovarskog odreda upućen je u sastav XXXII divizije.

Zapadna grupa odreda:

Od udarnog bataljona Zapadne grupe odreda i dva bataljona Zagorskog p. odreda formirana je Zagorska brigada.

Za komandanta Zagorske brigade postavljen je poručnik drug Škrlijan Mato.

Za v. d. politkomesaru postavljen je drug Srnec Duro.

Za načelnika štaba postavljen je potporučnik drug Šulter Stjepan.

Ostali podaci nisu primljeni.

Vod Medimuraca koji je formiran od strane ovoga štaba doživio je u Medimurju neuspjeh. Vod se je bez ikakvih zapreka prebacivao preko granice i razdvojio se je na dva dijela i svaki se je smjestio u drugo selo. Nakon nekoliko dana primjećeni su od strane madarskih i njemačkih jedinica, koje su se dale u potragu za njima. Uspjelo im je uhvatiti jednog živog, koji je pod batinama priznao koliko se drugova prebacilo za Medimurje i sa kakvim zadatkom. Taj isti drug nije pokazao bunker u kojem su se ostali njegovi drugovi sakrili. Da bi ostali drugovi ocijenili situaciju, podigli su crjep i to tako nespretno da je crjep pao sa krova i tako su bili primjećeni. Madari i Nijemci otvorili su vatru i tom prilikom ubijeno je 4 druga i trojica ranjena. Ostali drugovi koji su se nalazili u drugome selu prebacili su se ponovno preko Drave na našu stranu. Ukupno se prebacilo 8 drugova, a dva su ostala u Medimurju, 10 ih je dezertiralo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant — general-major:
S.O. Vlado Matetić, s. r.

M P

**IZVJEŠTAJ ŠTABA I ZAGORSKE BRIGADE OD 9.
JUNA 1944. ŠTABU ZAPADNE GRUPE NOP HRVATSKOG
STABA U BORBAMA U HRVATSKOM ZAGORJU
OD 23. MAJA DO 8. JUNA¹**

STAB I ZAGORSKE BRIGADE

NOV HRVATSKE

OP. br. 4/1944.

9. lipnja 1944. god.

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 2-1/2, k. 1196.

ŠTABU ZAPADNE GRUPE POH
OPERATIVNI IZVJEŠTAJ
za vrijeme od 23. V do 8. VI 1944.

23. V brigada je izvršila pokret na sektor Prigorje — Plemenština. Istu večer održan je miting u Pregradi. Prilikom dolaska brigade na taj sektor u Pregradi se nalazila neprijateljska patrola, koja je zapucala na nase snage, ali je odmah bila protjerana i povukla se prema Krap. Toplicama.
24. V ujutro je brigada krenula na sektor Vel. Horvatska. Bataljoni su zauzeli položaje i to: I udarni u Vel. Horvatskoj, II bataljon u selu Vrbina, a III bataljon u Glogovcu. Taj dan su postavljene zasjede pred neprijateljskim uporištima i mjestima kuda su se običavale kretati neprijateljske patrole. Neprijatelj nigdje nije našao na naše zasjede, pa su prema tome ostale bezuspješne.
25. V brigada je ostala na istim položajima, a u noći je izvršen napad sa jednom četom III bataljona na neprijateljsko uporište Sv. Križ. Ujedno je izvršen u isto vrijeme fingirani napad na Tuheljske Toplice. Napad na Sv. Križ nije uspio pošto je neprijatelj prerano otkrio naše nastupanje te je jakom puščanom i mitraljesckom vatrom, te ručnim bombama odbio naše sa položaja. Gubitaka su naše strane nije bilo.
26. V brigada je ostala na istim položajima tokom čitavog dana, radilo se je vojnički i politički po rasporedu rada, a ostatak vremena borci su iskoristili za odmaranje.
27. VI brigada se je nalazila na istim položajima. U noći je izvršen ponovno napad sa 1 četom III bataljona na Sv. Križ, dok je jedna četa izvršila fingirani napad na Tuheljske Toplice. Napad je počeo točno u 24,00 sati. Naši borci su bili docekanji jakom koncentrisanom vatrom automatskog oružja, ručnim bombama, te minobacačima. Naši borci su dva puta jurišali na rovove, ali bez uspjeha pošto se neprijatelj povukao u crkvu, te se branio iz crkve sa bombama. Snaga neprijatelja bila je oko 40 vojnika naoružanih sa 1 teškim mitraljezom, 1 puškomitrailjezom i sa većim brojem ručnih bomba. Sam ishod borbe bio je za nas nepovoljan pošto smo imali 2 mrtva i 5 ranjenih drugova. Među ranjenim drugovima bili su rukovodioci, i to: komesar bataljona drug Pavunc, te operativni bataljona drug Sinišnik. Izgubljene su dvije mauzer puške, te jedan pištolj. Utrošeno je 100 komada municije. Neprijatelj je imao 4 mrtva i nekoliko ranjenih. Sama akcija bila je dobro pripravljena. Odluke i zapovijesti izdate su pravilno, ali uspjeha nije bilo zato pošto je neprijatelj bio solidno ukopan. Osim toga koristio je crkvu kao bunker, a pošto nije bilo teškog oružja, to se neprijatelj nije mogao istjerati iz zaklona. Ovaj naš neuspjeh može poučiti tome, da se u buduće ne napada utvrđeno uporište bez teškog oružja, jer time se samo nepotrebno gubi ljudstvo i materijal, a ujedno pada moral naših boraca.
28. V III bataljon naše brigade rokiraо je u Tuhelj, gdje je održan miting. Ostali bataljoni ostali su na istim položajima. Neprijatelj je toga dana ispalio nekoliko granata iz topa prema našim položajima, no bez ikakvih uspjeha. Tokom dana održavani su vojnički i politički časovi.
29. V brigada se nalazila na istim položajima. Kroz čitav dan neprijatelj se nije nigdje pojavljivao, pa se je nesmetano radilo na vojnom i politickom posluju. Ostatak vremena upotrebljen je za odmor i zabavu.

30. V brigada se nalazila na istim položajima kao i dan prije. Neprijatelj se nije pojavljivao, pa se je moglo nesmetano raditi.

31. V i 1. VI brigada je ostala na istim položajima. Neprijatelj se nije pojavljivao, prekapale su se ceste, a radilo se je vojnički i politički. Ostatak vremena upotrebljen je za čišćenje i šurenje.

2. VI brigada je izvršila pokret, i to: II bataljon je krenuo u Breze gdje je istog dana održan miting, a jedna četa toga bataljona bila je u akciji preko granice u Njemačkoj², gdje je zaplijenjena veća kolica kože i donova. III bataljon krenuo je na sektor Klanjec — Zaprešić, te se smjestio u Strmcu. Postavilo se je odmah potrebno osiguranje, a jedna četa postavila je zasjedu na cesti Klanjec — Dubravica. U 10 sati krenulo je oko 30 ustaša cestom na kolima, ali su skrenuli od zasjede, te su uspjeli pobjeći kada su naši krenuli prema njima. Poslije podne u 4 sata, nastupila je prema položajima ovog bataljona jedna satnija ustaša u dvije kolone, jedna od pravca Kraljevca, a jedna od Dubravice. Neprijatelj je odlučnim i brzim naletom naših boraca natjeran u paničan bijeg. Neprijateljski gubici su slijedeci: 25 mrtvih, oko 15 ranjenih. Zarobljeno je 14 mina za laki bacač, 7 šaržera punih municije za »bmo« puškomitrailjez, 7 karabina, 40 mauzer metaka te odjela i cipela. Vlastiti gubici su slijedeci:

I mrtav i 4 ranjenja. Među ranjenima nalazi se i komandant bataljona drug poručnik Čolak Ljuban. Tokom noći od 2. na 3. VI izvršena je akcija na kasarnu časne radne službe u mjestu Laduč (sektor Savski Marof). Sam prepad izvršen je točno u 24,00 sata pod rukovodstvom načelnika brigade, te je u cijelosti uspio. Domobranici su se predali svi bez ikakvog otpora. Zarobljeno je 27 domobranika, 1 šmajser, 1 pištolj, 6 mauzer pušaka, 70 komada šmajser municije, 120 komada mauzer municije, 40 odjela, 49 gunjeva, 23 plahete, 1 pokretna ljekarna, 1 nosila, te raznog drugog materijala. Vlastitim gubitaka nije bilo ni u ljudstvu ni u materijalu.

3. VI udarni bataljon nalazio se u Vel. Horvatskoj. Postavljao je zasjede neprijatelju, prekopavao ceste i pravio barikade. II bataljon smjestio se u selo Kumrovec, gdje je održan miting. Kroz čitav dan neprijatelj na ovom sektoru nije se pojavljivao, te se je moglo raditi vojnički i politički.

III bataljon je i dalje ostao u Strmcu, gdje se vojska odmarala.

4. VI udarni bataljon nalazio se na istom položaju. Neprijatelj se nije pojavljivao na tom sektoru, te se je kroz čitav dan moglo raditi vojnički i politički. II bataljon nalazio se u zagorskim selima, gdje je održao miting. Kroz dan radilo se vojnički i politički.

III bataljon izvršio je pokret u selo Pluska sa dvije čete, dok je jedna četa otišla u selo Marija Gorica, gdje je održan miting. Ovdje se može napomenuti da je miting održan pred velikim brojem ljudi, koji tada po prvi put vidi našu vojsku. Narod je bio oduševljen te je još dugo ostao razgovarati s našim vojnicima.

² Odnosi se na teritoriju Slovenije koja je bila pod njemačkom okupacijom. Granica između Njemačke i Pavelićeve NDH poklapala se sa granicom između bivše banovine Savske i banovine Dravske, a protezala se od Dobave rijekom Sutlom — istočnim padinama Macejiske gore — zapadno od Čvetline, trig. 362, na rijeku Dravu između sela Bukovci-Ormož, rijekom Dravom južno od sela Središće na sjever do rijeke Mure i dalje Murom do tromedje Jugoslavija-Austrija-Madarška.

5. VI udarni bataljon ostao je u Vel. Horvatskoj, a jedna četa krenula je na sektor Vel. Trgovišće da likvidira neprijateljsko uporište Gredice. Ta se četa smjestila u selu Prosenik. Dolazak čete bio je javljen neprijatelju te je isti počeo iz Zaboka po položajima tuči sa topom. U 11,00 sati nastupala je neprijateljska pješadija prema položajima te čete, ali se ista povukla u selo Jaišće. Oko 15,00 sati naišao je cestom od Krap. Toplica kamion pun vojnika pa je na istog otvorena vatra iz našeg automatskog oružja. Kasnije je stiglo pojačanje, ali se četa vještim manevrom uspijela prebaciti na nove položaje u selo Ravnice i tako izbjegla opkoljavanje neprijatelja. Neprijateljski gubitci bili su: 20 mrtvih, nekoliko ranjenih.

Zarobljena je jedna puška mauzer i 70 komada metaka, a utrošeno je 300 metaka. Vlastitih gubitaka nije bilo.

II bataljon rokirao je u selo Loka, gdje je sa jednom četom postavio zasedbu na cesti Podčetrtek — Sodna Vas. Zarobljena su dva neprijateljska vojnika sa potpunom ratnom spremom i jedan bicikl, dok je jedan kamion spaljen. Potučeno je 8 neprijateljskih vojnika, dok ih je 9 ranjeno. Vlastitih gubitaka nije bilo.

III bataljon rokirao je u selo Mrzlo kolje, gdje se je vojska kroz čitav dan odmarala, a navečer u 23,00 sata izvršio je pokret u Vel. Horvatsku.

6. VI neprijatelj je u 6 sati ujutro napao na položaje I udarnog bataljona.³ Cestom od Tuhelja krenula je neprijateljska motorizacija i to; 9 tenkova te 6 kamiona koji su u Tuhelju iskricali pješadiju.

I bataljon prihvatio je borbu na kotama iznad Tuhelja, ali se uslijed daleko jačeg neprijatelja morao povući prema Desiniću. III bataljon zauzeo je položaje iznad sela Vel. Horvatska te kod škole, gdje je bio postavljen protitenkovski mitralijez. Neprijatelj je obasuo naše položaje sa jakom mitraljeskom vatrom iz tenkova, a u isto vrijeme tukao je naš položaj iz topa tražeći našu mitraljesku gnjezdu. Položaji su držani do 8 sati ujutro, kada su se sve naše snage morale povući u pravcu Desinića. Budući se već u samom Desiniću nalazili Nijemci, koji su u više kolona došli iz Slovenije, to smo morali promjeniti pravac povlačenja i vješto manevrirati da nas neprijatelj ne bi otkrio, te smo tako ostali navečer do 21,00 sat u šumi iznad sela Sopot. Sa tog položaja izvršili smo pokret u Gornju Plemenščinu. Putem u Gornju Plemenščinu patrola koja je krenula u Pregradu sa ob. oficirom brigade drugom Katalenić Valentom ubila je dva ustaša...

Neprijateljski gubici bili su: onesposobljena dva tenka, potučeno 14 neprijateljskih vojnika, a oko 20 ranjeno, zarobljene su 2 mauzer puške. Vlastitih gubitaka nije bilo ni u ljudstvu ni u materijalu, tek se 11 boraca izgubilo, koji se pomalo vraćaju u sastav svojih jedinica. U ovoj borbi istakli su se osobito: st. vodnik drug Pučić Marko, vodnik Ažić Drađo, te komandant bataljona drug potporučnik Krkač Stjepan. Iste treba pohvaliti...

Naši rukovodnici pokazali su dosta odlučnosti i kritičnim časovima te tako uspjeli spasiti oružje i same borce koji su mogli pasti u ropsvo. Borci su također pokazali odlučnosti i volje za uništavanje neprijatelja. To se vidi iz toga, što nije nitko zarobljen.

³ U napadu su učestvovali njemačke i ustaško-domobranske snage. Njihova je namjera bila uništiti jedinice X korpusa NOVJ koje dejstvuju na području Vinagore (arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 6/1—22, k. 58).

II bataljon se je za vrijeme same borbe nalazio na položajima u Desinić gori. Neprijatelj na tom sektoru nastupao je sa nekoliko pravaca, ali nije naišao na naše snage, pa tako II bataljon nije vodio tokom čitavog dana nikakove borbe. Snaga neprijatelja u ovom ofanzivi bila je oko 2 000 neprijateljskih vojnika, i to ustaša, te oko 800 Nijemaca. Tokom same borbe nije bilo jedinstvenog rukovodstva pošto je neprijatelj iznenada napao, pa su se naše snage brzo pocjepale, a kako je cestom krvstariila motorizacija, to su naše snage ostale rascjepljene.

7. VI — I i III bataljon smjestili su se u selu Plemenščina, dok je II bataljon ostao u Desiniću. Neprijatelj se na tom sektoru nije pojavljivao, pa se vojska mogla odmarati.

8. VI — II III bataljon nalazili su se na istim položajima, dok je II bataljon došao u sastav brigade i smjestio se je u zaselcima iza same Pregrade. Neprijatelj se tokom dana nije pojavljivao te se je vojska mogla odmarati, a jedinice srednjivati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.d. politomesara:

Komandant-kapetan:

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 19. JUNA 1 944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBAMA KOD SEVERINA'

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: 118/44.
Dne, 19. lipanj 1 944.

Predmet: Izvanredni operativni izvještaj o borbama
na dan 17. VI o.g. kod Severina.

ŠTABU X KORPUSA «ZAGREBAČKOG» NOV I POJ

Dana 17. VI 1 944. godine jedinice ove divizije nalaze se na položajima koji su bili određeni zapovješću oper. broj 113/44. od 12. lipnja o.g. U 16 sati 30 min primjećena je po patrolama neprijateljska kolona koja je kretala iz pravca Bulinca prema Severinu.

1. Opis položaja:

Teren između Bulinca — Patkovca uglavnom je ravan, ispresjecan sa nekoliko potocića, malo ručast, malo pošumljen i brežuljkast. Neprijatelj se kretao pravcem Bulinac (cestom) — Stara Rača (početak sela) — poljskim putem preko kote 132 za selo Dautan — Patkovac. Na tom putu nekoliko mostova bilo je porušeno i to je otežavalo pokret neprijateljske kolone koja je u svom sastavu pored pješadije imala tri tenka i oko 30—40 kola (konjskih).

2. Naziv naše jedinice koja se borila:

U napadu na neprijatelja učestvovala je udarna brigada »Brace Radića« i jedan bataljon brigade »Matija Gubec«. Brigada »Matija Gubec« u tom momentu držala je položaj Ciglena, Orovački Vinograd, Orovac (početak sela), a udarna brigada »Brace Radića« Dautan, Severin. U Vel. Pisanici kao zasjedna jedinica nalazila se XXV brodska brigada XXXVIII divizije NOVJ.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhiv Vojno-istorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 21—1/3, k. 551 A.

3. Naziv, jačina i sastav neprijateljske jedinice:
U borbi nije se moglo tačno ustanoviti koja je bila neprijateljska jedinica, ali na osnovu svih podataka bio je 4. ustaški zdrug sa nekoliko njemačkih oficira i vojnika koji su kretali od Daruvara do Bjelovara. Ukupne snage neprijatelja bile su jačine oko 600 vojnika naoružanih sa 3—6 mitraljeza, 2 teška bača mina, jedan brdski top, tri tenka od po 7 tona i nepoznatog broja lako automatskog oružja. Jedan tenk imao je top nepoznatog kalibra (poluautomatski top).

4. Obostrana situacija:

Pokret neprijatelja iz pravca Vel. Grdevca bio je prema našoj pretpostavci izведен sa ciljem da se neprijatelj probije do Bjelovara. Naš štab u tom momentu nije imao pred sobom potpuno jasnu situaciju, jer je u međuvremenu dobio obavijest da je u Bjelovar stiglo 600 Čerkeza, koji su se uputili prema selu Brezovcu (sekcija Bjelovar 1 : 100 000), a dok smo istovremeno dobili obavijest od civila da je jedna neprijateljska kolona u pravcu Vel. Trojstva (sekcija Bjelovar 1 : 100 000). U prvi mah mislili smo da neprijatelj priprema napad na naše položaje, ali na osnovu brzog izviđanja ustanovilo se da je pravac prema Bjelovaru slobodan. U takvoj situaciji donesena je odluka da se izvrši napad na neprijatelja, čiji su prednji djelevi glavnine nalazili vec u selu Stara Rača.

Idejni plan napada bio je: Sa jednim bataljonom napasti zaštitnicu, jednim u bok neprijatelju, jednim napastiti zasjedu na pruzi između Severina — Patkovca (kod porušenog mosta na pruzi) sa zadatkom napada na neprijatelja u momentu dok prethodna dva bataljona budu vodila borbu sa neprijateljem i kada u Dautan izbiju prvi djelo vi, tj. prethodnice neprijateljske kolone, dok se jedan bataljon brigade »Matija Gubec« nalazio u zasjedi na cesti između sela Prespa — Patkovac (sekcija Bjelovar 1 : 100 000). Zadatak bataljona bio je napasti one djeleve neprijatelja koji bi se probili, a zatim ih goniti prema Bjelovaru.

5. Vrijeme kad je borba počela:

Borba je počela 17. VI o.g. u 17 sati i 30 min.

6. Izdate zapovijesti:

Zapovijest za napad izdana je usmenim putem štabu brigade »Braće Radića« po komandantu divizije, dok je štabu brigade »Matija Gubec« izdato naređenje usmenim putem po politkomesaru i operativnom oficiru divizije, da jedan bataljon uputi u Prespu.

7. Tok borbe:

I bataljon udarne brigade »Braće Radića« kretao je iz Severina preko kote 121 i na raskršću ceste Bulinac — Severin i puta u Staru Raču sukobio se sa neprijateljskom zaštitnicom. II bataljon udarne brigade »Braće Radića« izbio je prema koti 132 između s. Dautan—Stara Rača. Čim je neprijatelj primijetio da naše snage nastupaju otvarao je žestoku vatru i ubrzano se povlačio. Ali kad je pritisak bataljona postao jači, on je u paniciom bijegu bježao za selo Dautan, dok su zaštitnicu osiguravali tenkovi. Kod sela Dautan I i II bataljon sustigli su neprijatelja i tu je došlo do žestoke borbe, jer neprijateljski tenkovi pošto je bio porušen most prema Patkovcu bili su se zaglavili i nisu mogli preći potok. Nalet boraca bio je žestok tako da se ponekad sustizavalo neprijateljske tenkove na daljinu od 15 metara, a sa neprijateljskom pješadijom tuklo kundacima. Neprijatelj vidjevši da ne može brzo prebaciti tenkove pružio je najžešći otpor, po-

stavio svoja teška oružja i počeo tući naše položaje. Juriši boraca koji su imali za cilj zarobiti tenk nisu uspjeli u potpunosti, jer nisu bili potpomognuti antitenkovskim oružjem koje je bilo zaostalo u dubini položaja bataljona, i dok je isto stiglo, neprijatelj je već bio uspije prebaciti tenkove i krenuti prema Patkovcu. III bataljon udarne brigade »Braće Radića«, koji se nalazio na pruzi, dozvolio je da neprijatelj prođe za Patkovac prihvativši svega sa jednom četom borbu, koja je pred navalom tenkova bila prisiljena na odstupanje. Time je neprijatelj došavši u s. Patkovac uspije organizovati svoju odbranu u selu Patkovcu, jer mostovi na cesti za Bjelovar bili su porušeni i zbog toga nije mogao produžiti kretanje. Snage I i II bataljona brigade »Braće Radića« slijedile su ga do Patkovca, gdje su ga i uspjeli protjerati i nastaviti borbu.

Vidjevši da nema realnih izgleda za likvidaciju neprijatelja donesena je odluka da se jedinice povuku na prvobitne položaje. Neprijatelj je zanocio u Patkovac i 18. VI ujutro produžio pokret za Bjelovar i na putu se sukobio sa nepoznatim snagama Čerkeza koji su kretali prema Severinu. Došlo je do borbe u kojoj je poginulo 4 Čerkeza i nekoliko ustaša, ali detaljnih podataka o tome nema.

Značajniji momenat u borbi jeste gonjenje tenkova počam od prvog sudara do prelaza preko potoka kod Dautana. Borci nekoliko puta jurišali su na tenkove, koji su se uspjeli spasiti samo zato jer je brisani prostor omogućavao njihovoj pješadiji da vatrom iz automatskog oružja usporava napredovanje boraca I i II bataljona.

8. Ishod borbe:

Borba sa neprijateljem nije u potpunosti uspjela, jer nije postignut konačan cilj-uništenje neprijatelja.

Zadaci djelomično su izvršeni, jer se uspjelo nanjeti velike gubitke neprijatelju, koji je imao oko 10 mrtvih i ranjenih prema neprovjerenim podatcima, i tjerati ga od Bulinca do Patkovca na ocigled naroda koji je u selu Dautan govorio: »Partizani tjeraju ustaše iako oni imaju tenkove«, i to je jedna pobeda na ovom terenu, gdje narod još nije vidio kolika je snaga naše Narodnooslobodilačke vojske. Sada je povjerenje naroda ovog kraja u naše jedinice mnogo veće nego do sada. Zarobljeno i zaplijenjeno nije ništa, jer su tenkovi otežavali prilaz mrtvim i ranjenim neprijateljskim vojnicima.

9. Gubici u ljudstvu i materijalu:

U borbi je poginulo 6 boraca, a 17 ranjeno. Poginuo je politički komesar II bataljona drug Lupčić Andelko, pomoćnik politkomesara čete Rojević Antun, komandir čete Grošić Franjo i 3 borca. Ranjen je v. d. načelnika štaba udarne brigade »Braće Radića« zastavnik Heremić Mustafa, politički delegati Viher Žvonko i Klemfer Stjepan.

10. Utrošak muničije, broj i vrsta izgubljenog i oštećenog oružja:

Utrošeno je 3 500 puščanih i mitraljeskih metaka, a od neprijateljske mine oštećen je jedan puškomitrailjer »brno«.

11. U borbi su se naročito istakli svojom borbenošću smjelošću i odlučnošću u juri sanju svi borci i rukovodioci I i II bataljona udarne brigade »Braće Radića«. Posebno treba naglasiti hrabro držanje pomoćnika politkomesara udarne brigade »Braće Radića« koji se nalazio za čitavo vrijeme u prvim redovima i svim jurišima. Drug Gre-

tić Ivica svojim ličnim primjerom mnogo je doprinjeo da su borci i rukovodioци kretali naprijed bili nezadrživi u jurišu. Veliku hrabrost pokazali su politkomesar udarne brigade »Braće Radića« drug Zlatko Rukavina i v. d. načelnika štaba zastavnika Mustafa Heremić, koji je iako teško ranjen u ruku ostao na položaju pun ponosa što se nalazio u prvim linijama i nije jaukao, komandir čete Čorić Josip i Bojančić Ivan, borci Bosanac Mile, Ovčarićek Stjepan, vodnici Vuković Pero, čičko Andrò, Juras Ivan i desetar Vršić Anka. Svi pomenuti zasluguju odlikovanje za hrabrost.

12. Štab III bataljona nije izvršio dobiveno naređenje i zbog toga bit će pozvan na odgovornost ...

13. Kritika operacije:

Pripreme za napad bile su dobre. Istina, nije se moglo detaljno upoznati sve rukovodioce sa idejnim planom manevra i napada, ali su zaključno do štabova bataljona rukovodioци znali kakav imaju zadatak. Zapovijedi u toku same operacije bile su pravovremeno izdavane, ali nisu sprovodane u djelu uslijed pomanjkanja veze zmedu jedinicama i sa štabovima bataljona. Komandno osoblje pokazalo je veliku hrabrost i to je doprinjelo odlučnom jurišu i nastupanju jedinica. Komandni kadar nije u potpunosti rukovodio početkom od štaba brigade na niže. Politkomesar udarne brigade »Braće Radića« i načelnik štaba bili su više strelci nego rukovodioci, a isti je slučaj i sa štabovima bataljona i ostalim rukovodiocima. Veza između štaba brigade i štabova bataljona vrlo je slabo funkcionalisala. Štabovi bataljona gonili su neprijatelja, a da o tom nisu izvještavali štab brigade. Članovi štaba brigade koji su se nalazili na bataljonima nisu osigurali potrebunu vezu sa preostalim članovima svojeg štaba koji su ostali na mjestu, gdje je bio određen štab brigade. Pomoćnik politkomesara drug Gretić Ivica udaljio se iz štaba brigade ostavivši samo komandanta koji nije mogao u potpunosti da rukovodi. Zbog toga jedan od razloga jest, što III bataljon brigade nije izvršio naredenje, jer ga nije imao tko da kontrolise kakove je položaje zaposjeo.

Ova borba pokazala je da naši rukovodioци ne znaju ostvariti sadejstvo svih robova vojske i oružja. Tako npr. prije početka borbe štab brigade uputio je bolnički vod, četu za vezu i protukolno oružje daleko u pozadinu, koje je po štabu divizije vraćeno natrag na položaj. Protukolno oružje bilo je upućeno za bataljonima, ali isto nije upotrebljeno samo zato jer nije bilo u sastavu bataljona. Brigadna i bataljonska previjališta ne znaju da odrede svoja mesta. Ovdje je do sada bila praksa da se bataljonsko previjalište smjesti 2–3 km od bataljona. Razumljivo je da u momentu, dok bataljon vodi borbu ne može sanitet pravovremeno pružiti pomoći.

Za vrijeme nastupanja bataljona pokazalo se da bataljoni uopće neznaju preko bojnih patrola prikupljati podatke o neprijatelju i u njegovom rasporedu pronaći najslabiju kariku, gdje bi dotična jedinica mogla postaviti težiste svoga napada. Kretanje bataljona do sudara vršilo se cetnim kolonama, a potom streličkim strojem kad se pristupilo gonjenju neprijatelja, iako su postojale mogućnosti kretanja vodnim kolonama.

Borba kod Severina pokazala je da borci i rukovodioци naše divizije pokazuju hrabrost i volju za borbu, ali i veliko neiskustvo za manevarsko rukovanje i sklanjanje pred neprijateljskim teškim oružjem (od jedne mine poginuo politkomesar bataljona, pomoćnici komesara čete i komandir čete, ranjena dva borca, samo zato što su se nalazili u

gomili). Neznanje ostvariti suradnju i potpomaganje svih robova vojske i oružja, nedovoljno potpomaganje svojih susjeda.

Sanitet i veza samo su djelomično izvršili svoje zadatke, a pogotovo veza. U ovoj bitci jasno se vidiđelo da se sa jedinicama ne može uspješno manevrirati bez dobro organizovane veze.

Da je III bataljon udarne brigade »Braće Radića« izvršio zadatak i bila bolja veza sa jedinicama, neprijatelj bi pretrpio daleko veće gubitke i sto posao je sigurno da bi tenkovi bili naši i da bi to ujedno bila jedna od većih pobjeda.

Iskustva i zapažanja iz borbe kod Severina već su na zajedničkom sastanku sa objema brigadama razradena i analizirana.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara: Komandant-potpukovnik :

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 28. LIPNJA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBAMA KOD RASINJE I DIVERZIJAMA NA PRUZI I CESKI KOPRIVNICA — LUDBREG¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: 135.
Dne, 28. lipnja 1944.

STABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV I POJ

Po dolasku naše divizije na sektor Rasinje udarna brigada »Braće Radića« zauzela je položaj vinograd⁵ iznad Cvetkovca, položaji iznad Segovine — kote 278 i 282, dok je bataljon kod Cvetkovca držao kote 249. Jedan bataljon: Lukovec, sa štabom divizije.

Brigada »Matija Gubec«: Pesek-kota 293, Leptan-kota 256 i Razbojište sa kotom 228.

U 6 sati i 30 min naišla je cestom od Koprivnice usataška patrola u jačini 4 ustaše sa motociklima. Od tih 4 ustaša dva su ubijena, dok su dva uspjela uteći. Zarobljeno je dva motocikla, 2 šmajsera i dvije puške. Pri tom je poginuo jedan naš drug.

U 7,45 sati neprijatelj je naišao od pravca Koprivnice sa tri tenka od 7,5 tona i nešto pješadije koja je nastupala prema kote 228. Bataljon koji je držao kote 228 odnosno jedna četa tog bataljona uspjela je odmati neprijatelja potisnuti na cestu.

Neprijatelj je produžio sa kretanjem u Suboticu za tenkovima, dok je jedna mala grupa isla ispred tenkova. Ukupne snage neprijatelja kretale su se u jačini od 150 do 200 ljudi. Kada se neprijatelj dobro zavukao između položaja naših jedinica izvršen je manevar i napad na neprijatelja, i to tako, da je jedan bataljon udario neprijatelja sa čela i u bok, i to III bataljon brigade »Matija Gubec«, gdje se je komandant bataljona Tepšić Stevo dobro snašao. II bataljon spustio se je sa kote 228 sa namjerom da neprijatelju odsječe odstupnicu u pravcu Koprivnice, ali je bataljon zakanio i manevar radi uništenja neprijatelja opkoljavanjem nije uspio u potpunosti. Neprijatelj je u ovoj *borbi imao oko 30 mrtvih i veći

¹ Original, pisani strojem, latinicom u arhivu Vojno-istorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 26/3. k. 551 a.

broj ranjenih, dok je na samom bojnom poslju uslijed jakog pritiska naših jedinica ostalo 11 mrtvih. Pri nailasku tenkova upotrebljena je samo jedna antitenk puška od koje je oštećen jedan tenk. Da je bilo iskoristeno više antitenk. oružja motorizaciji se moglo nanjeti više gubitaka.

Naši gubici: 1 mrtav, 1 srednje ranjen i 4 lakše ranjena. Od rukovodilaca ranjen politkomesar bataljona Paleš Momčilo, komesar čete Janeš Josip, pomoćnik komesara čete Lutman Slavko, vodnik Maleković Miljan i vodnik Kovačić Antun.

Oko 11 sati od pravca Ludbrega pored pruge nastupalo je 10 žandara sa jednim vodom ustaša u pravcu položaja II bataljona udarne brigade »Braće Radića« kod Cvetkovca.²

Saznavši od seljaka da se naše jedinice tu nalaze na položaju banda je htjela pobjeći, ali su borci II bataljona udarne brigade »Braće Radića« izvršili brz i energičan napad i uspjeli dva žandara zarobiti od kojih je jedan bio narednik, te 1 bicikl, 1 telefon i tri fišeklje.

Ranjena 3 neprijateljska vojnika.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

U borbama u toku današnjeg dana naša divizija uništila je preko 30 neprijateljskih vojnika, 2 zaroblila i nepoznati ali veći broj ranih.

Zarobljeno: 2 motocikla, 1 bicikl, 2 šmajsera, 11 pušaka, 1 telefon, 3 fišeklje i manja količina municije. Diverzanti naše divizije i III čete III diverzantskog bataljona razrušili su 3 i pol kilometra željez. pruge uništili skretnice na željez. stanicu Rasinja i bunker na potoku Gliboki, 5 mostova na cesti i pruzi Ludbreg — Koprivnica.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara: Komandant-potpukovnik:
M. P.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 29. LIPNJA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBAMA OD 13. DO 29. LIPNJA¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILACKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: 143/44
Dne, 29. lipnja 1944.

Predmet: Operativni izvještaj za drugu polovicu mjeseca juna 1944. godine.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV I POJ

13. juna 1944. god. naša divizija držala je položaje sa udarnom brigadom »Braće Radića«: Šandrovac sa zaselcima, a brigada »Matija Gubec«: Vel. i Mala Pupelica — Lasovac.

U toku dana vršene su vojno-političke pripreme sa boroima i rukovodiocima, jer je dobiven zadatak od štaba X korpusa Zagrebačkog da XXXII divizija za vrijeme vršenja napada na neprijateljsko uporište Vel. Grdevac² osigurava prema Bjelovaru.

Oko 14 sati neprijatelj je u jačini 80 ustaša krenuo iz Vel. Pisaniće prema selu Lasovac radi pljačke ne znajući da se tamо nalazi I bataljon brigade »Matija Gubec«. Bataljon je odmah krenuo u napad prema neprijatelju, ali do sukoba nije došlo, jer je neprijatelj odmah pobjegao čim je osjetio približavanje naših boraca.

U 20 sati 45 min jedinice su izvršile pokret u vezi dobivenog zadatka od štaba X korpusa i zauzele nove položaje i to; udarna brigada »Braće Radića« Severin — Dautan, kota 134 (sekcija Bjelovar 1 : 100 000), a brigada »Matija Gubec« Ciglena — Orovački Vinogradri — Severin (sekcija Bjelovar 1 : 100 000).

Da bi onesposobilili komunikacije za saobraćaj prema Bjelovaru porušeni su mostovi na cesti i pruzi Bulinac — Bjelovar i most na cesti Dautan — Nevinac — Bjelovar.

U toku noći do sukoba sa neprijateljem nije došlo. 14. juna 1944. godine — U toku dana jedinice su ostale na istim položajima. Neprijatelj nije kretao prema našim položajima već je samo vršio bliska izviđanja oko grada.

Po likvidaciji neprijateljskih uporišta Vel. Grdevac neprijatelj je od straha napustio uporište Vel. Pisaniće i krenuo preko Držanovca — Stare Rače — Novi Rače za Bjelovar, provukavši se pored položaja III bataljona Udarne brigade »Braće Radića« nezašteno.³

Čim je dobijena vijest da je neprijatelj napustio V. Pisaniće i da je krenuo u pravcu Držanovca, a to je bilo oko 15 časova, udarna brigada »Braće Radića« stavljena je u pripravnost i izvršena je rokada snaga, kako bi se neprijatelju još zahvatilo, ali dok su naše jedinice stigle na određene položaje, iako je to bilo vrlo brzo, neprijatelj je već pobjegao, pošto je obavjest došla vrlo kasno.

Navečer jedinice su povučene sa položaja s obzirom na likvidaciju neprijatelja u Vel. Grdevcu i što je neprijatelj iz Vel. Pisaniće pobjegao; radi veće sigurnosti i obezbeđenja jedinica postavljena su pripravna odjeljena po bataljonima.

15. juna 1944. godine — Jedinice na istim položajima sa istim zadatkom — osiguranje u pravcu Bjelovara. Jedan bataljon brigade »Matija Gubec« ujutro rano držao je zasjedu prema Bjelovaru kod mesta Novoseljani, šuma Obršina. Bataljon se zadržao u zasjedi do 10 sati istoga dana, ali neprijatelj nije naišao.

U toku dana jedan borac brigade »Braće Radića« poginuo, a jedan je ranjen, od razbjegalih neprijateljskih vojnika koji su uspjeli pobjeći iz uporišta Vel. Grdevac, te su se krili po žitu okolnih selu.

U 19 sati i 30 min udarna brigada »Braće Radića« isprobala je dejstvo svog antitenk. bacača u prisustvu boraca iste brigade.

Navečer po selima gdje su se nalazile naše jedinice održani su mitinzi.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 8-18/4. k. 551 a.

² Neprijateljsku posadu u Velikom Grdevcu napala je XXI brigada XXVIII divizije

³ Neprijatelj je istovremeno napustio i Severin.

16. juna 1944. godine — Jedinice ostaju i dalje na istim položajima. Brodužava se sa paljenjem i rušenjem pruge Bjelovar — Bulinac. Ujedno se po jedinicama radi na vojno-političkoj izgradnji boraca.

U 19 časova brigada »Matija Gubec« isprobala je dejstvo svog antitenk. bacača uz prisustvo boraca iste brigade.

U 19,30 časova održano je savjetovanje svih komandanata bataljona, operativnih oficira, načelnika štabova brigada i komandanata brigada o upotrebi manevarske taktike u današnjoj borbi sa dosta živom diskusijom. Do sukoba sa neprijateljem u toku dana nije došlo.

17. juna 1944. godine — Jedinice i dalje ostaju na istim položajima. U toku noći 16/17 VI 1944. godine razrušeno je 3 km pruge na sektoru Severin — Bulinac.

U 16 i 30 sati istoga dana primjećena je neprijateljska kolona koja se je kretala od pravca Vel. Grdevca prema Severinu — Dautanu. Namjera neprijatelja od strane štaba divizije bila je prozreta — probiti se za Bjelovar.⁵ Donijeta je odluka da se udari po neprijateljskoj zaštitnici. U tom smislu odmah je izvršena rokada snaga i za vrlo kratko vrijeme došlo je do oštete borbe koja je svoj vrhunac dostigla oko Dautana.

Neprijatelj je imao oko 100 ranjenih i mrtvih. Naši gubitci: 6 mrtvih i 17 ranjenih, zarobljeno nije ništa. Gubitaka u oružju nije bilo, samo jedan puškomitrailjer lako je oštećen od minobacača.

Utrošeno 3.500 puščanih metaka i mitraljeskih. Detaljan operativni izvještaj o ovoj borbi podnijet je štabu korpusa pod oper. brojem 118/1944. god. od 18. VI o.g.⁶

18. juna 1944. godine — Ujutro rano jedinice su zauzele nove položaje i to; udarna brigada »Brace Radicä« sa dva bataljona Ravneš, a jedan bataljon sa štabom divizije Kašlj avac. Brigada »Matija Gubec« sa dva bataljona: Orovački Vinogradri, a jedan bataljon: Sv. Nikola.

U toku dana jedinice su se odmarale i sredivele s obzirom na vođenu borbu prošlog dana i noći.

U 19,30 sati održana je analiza borbe kod Dautana na dan 17. VI 1944. godine sa komandantima brigada, načelnicima štabova brigada, komesarima i pomoćnicima politkomesara brigada.⁷

Učestovanje u diskusiji bilo je vrlo živo i drugovi su dobro zapazili nedostatke u vođenju borbe. U toku dana i noći nije došlo do sukoba s neprijateljem.

19. juna 1944. godine — Jedinice su ostale na istim položajima. Vršena su patrolna izviđanja u pravcu Bjelovara i Vel. Trojstva, ujedno se nastavilo sa sređivanjem jedinica i radom po već postojćem programu. Neprijatelj je iz uporišta Bjelovar vršio patrolno izviđanje sa konjicom (Čerkezima) do Čiglene u jačini 9 ljudi. Međutim do sukoba nije došlo.

U 20 časova istoga dana izvršen je pokret i zauzeti su novi položaji i to; udarna brigada »Brace Radicä« Vel. i Mala Pupelica, a brigada »Matija Gubec« Šandrovac sa zasećima (sekcija Bjelovar 1 : 100 000). U toku noći nije bilo nikakvih promjena.

20. juna 1944. godine — Ujutro rano neprijatelj je u jačini jedne satnije iz Vel. Trojstva vršio prisilno iz-

⁵ Vidi: dok. br. 70.

⁶ Taj izvještaj je poslan 19. juna 1944. (dok. br. 68).

⁷ Vidi: dok. br. 1-1/3. k. 1191, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

viđanje u pravcu položaja III bataljona brigade »Matija Gubec«, koji je držao položaj kod Spašnika. Bataljon je blagovremeno primjetio neprijatelja, izvršio je raspored snaga i krenuo u napad prema neprijatelju. Kada je neprijatelj osjetio nastupanje našeg bataljona odmah je otpočeo sa odstupanjem, koje se je pod pritiskom naših boraca pretvorilo u pančan bijeg prema Vel. Trojstvu.

U 20 časova izvršena je zakletva svih nezakletih drugova iz divizije, a poslije zakletve izvršen je pokret prema naredjenju štaba korpusa za zauzimanje novih položaja.

21. juna 1944. godine — Ujutro rano jedinice su stigle na novoodređeni položaj i to; udarna brigada »Brace Radicä«, dva bataljona Gor. Velika, jedan bataljon Hudovljani, a brigada »Matija Gubec«: Gor. Maslarec, Gor. Krž. Stab divizije Donja Velika (sekcija Čakovec 1 : 100 000). U toku dana jedinice su se odmarale s obzirom na izvršeni marš u toku noći. U 23 sata izviđački vod divizije izvršio je prema naredjenju štaba divizije fingirani napad na jedinice udarne brigade »Brace Radicä« u Gor. Velikoj, a podoficrska škola na položaje brigade »Matija Gubec« u Donjem Maslarcu, da bi se vidjela snažljivost jedinica i rukovodilaca i osiguranja u toku noći, kao i budnost i opreznost.

Jedinice kao i rukovodioci vrlo dobro su se snašli. Vatra nije otvarana velika već su odmah jedinice krethane u napad prema »neprijatelju«, nastojeći manevrom »neprijatelja« opkoliti.

U toku noći nije došlo do sukoba sa neprijateljem.

22. juna 1944. godine — Jedinice su ostale na istim položajima. Ra dse sastojao u vojno-političkoj izobražavi boraca.

Poslije podne oko 15,30 sati našao je neprijatelj od pravca Koprivnice u jačini jedne satnije ustasa na položaje II bataljona ud. brigade »Brace Radicä«, iznad Hudovljana, kota 304 (sekcija Čakovec 1 : 100 000), radi prisilnog izviđanja naših položaja. Bataljon se je brzo snasao i poslije kratke borbe prešao na juriš tjerajući neprijatelja sve do Jagnjedovca. Neprijatelj je u toj borbi imao 2 mrtva i 8 ranjenih, dok je na bojnom polju ostavio jednog mrtvog.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Zarobljeno je od neprijatelja jedna puška i jedan ratnac sa municijom.

Ovaj ispad neprijatelja ocijenjen je od štalba divizije kao prisilno izviđanje i priprema za akciju koju će izvoditi sutra 23. VI 1944. godine, te su s obzirom na to izdana od strane štaba divizije sva potrebna naredjenja radi bojnog obezbeđenja i uvlačenja neprijatelja u klopku.

U toku noći nije bilo nikakvih promjena.

23. juna 1944. godine. — S obzirom na neprijateljsko izviđanje od prošlog dana štab divizije izdao je naredenje da udarna brigada »Brace Radicä« sa dva bataljona zauzme ujutro rano 23. VI 1944. u 4 sata 30 min kota 220 i 230, a sa jednim bataljonom da zaposledne kote povise Gor. Velike, Donje Veličke i Hudovljana (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Zadatak je tog bataljona da izvrši izviđanje u pravcu Koprivnice i da u slučaju neprijateljskog nastupanja uhvatiti vatreni dodir sa neprijateljem, zatim da se povlači u sastav brigade i da zauzme položaje na putu D. Velika — Gor. Sredice u šumi i prema kota 220.

Na taj način neprijatelja treba dobiti u dolinu između položaja udarne brigade »Brace Radicä« — Gor. i Donje Veličke i tu zajedno sa snagama brigade »Matija Gubec«, koja je ostala na istim položajima, uni-

štiti. Jedinice su u određeno vrijeme zauzele položaje.

U 8 sati 30 min neprijatelj je počeo nadirati od pravca Gor. i Donja Velika, ali i od Mostova — Poljančana,⁸ što se nije očekivalo s obzirom na to da su se tu trebale nalaziti jedinice XXXIII divizije.⁵ Bataljon udarne brigade »Brace Radića« povukao se je u sastav brigade, ali je pogrešno zauzeo položaje, ne one koji su mu određeni, već se je povukao prema selu Gor. Sredice.

Dva bataljona udarne brigade »Brace Radića« na kotama 220, 230 bili su odjednom napadnuti sa tri strane iako nisu očekivali nikakvi napad neprijatelja od strane Mostova. Pod jakom vatrom neprijatelja, a s obzirom na položaj, uska kosa, bataljoni su se povukli prema Sredicama.

Čim je brigada »Brace Radića« prihvatala borbu sa neprijateljem na koti 230 odmah je jedan bataljon brigade »Matija Gubec« krenuo preko kote 304 iz Donjeg Maslarcia prema D. Velikoj.

Neprijatelj je odmah produžio dalje sa nastupanjem za bataljonima udarne brigade »Brace Radića« prema Sredicama, gdje je došlo do kravih i teških borbi i hvatanja za guše. Neprijatelj je odlučno napadao i naši su borci, nanjeviši neprijatelju teške gubitke, poslikali nekoliko juriša i protujiša, provukli na položaje oko Sredica. Dva bataljona držala su položaj prema Svinčinama, a jedan bataljon prema Gor. Križu.

O svim ovim borbama i povlačenju udarne brigade »Brace Radića« sa položaja, kota 220, 230, štab divizije nije ništa znao sve do 11 sati 45 min kada je izveštaj podnio ob. oficir brigade. Tada su odmah angažovane ostale snage brigade »Matija Gubec« i to jedan bataljon je zauzeo položaj: put Donja Velika — Gor. Sredice u šumi, te rubom šume prema Jakopovcu, dok je jedan bataljon dobio zadatak da napadne neprijatelja >u Sredicama sa kote 220.

Međutim kada je neprijatelj osjetio približavanje bataljona brigade »Matija Gubec« u panici se je počeo povlačiti u pravcu Pavlin Kloštar — Bjelovar praćen vatrom naših jedinica. Istovremeno jedan bataljon udarne brigade »Brace Radića« sa položaja kod Svinčine bacen je da kroz šumu napadne neprijatelja sa boka, koji se je povlačio prema Pavlin Kloštru.

Prije toga jedna četa istog bataljona dobila je naredenje da se prebacni na kosu koja se proteže paralelno s kosom gdje se nalazi crkva Gor. Sredice, kako bi zatvorila put neprijatelju, koji bi se u tom pravcu povlačio. Četa nije izvršila zadatak, a bataljon isto tako, i zbog neodlučnosti neprijatelj je izvukao. U ovoj borbi neprijatelj je imao 85 mrtvih i ranjenih vojnika.

Od neprijatelja je zarobljeno: 2 puškomitrailjeza.

Naši gubici: 11 mrtvih, 22 ranjena.

Gubici u oružju: 1 puškomitrailjer.

⁸ Na tim pravcima su prodirali dijelovi iyemačke 1. konjaničke divizije, 1. bojna puaka PTS i 7. bojna 5. stajaceg djelatnog zdruga. (Vidi: dok. br. 140 i 142 u ovoj knjizi i dnevno izveštće PTS-I u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 1-268/26. k. 112)

⁵ Jedinice XXXIII divizije bile su tada na maršu u pravcu sela Zdjelice. U izveštaju štaba te divizije od 13. jula 1944. o tome piše: »23. VI o. g. XXI udarna brigada pri prebacivanju za selo Zdjelice našla je na neprijatelja koji je izvršio prepad na štab X korpusa u Gornjim Zdjelicama, napala istog, razbila ga i protjerala preko sela Mosti za Koprivnicu. Neprijatelj je imao 10 mrtvih, dok se za ranjene nije moglo ustanoviti. Istočno dana XVII udarna brigada odbila je neprijatelja koji je nadirao iz Bjelovara prema selu Raditnici. (arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 8-2/4. k. 473-B).

Utrošeno: 7 000 puščanih i mitraljeskih metaka. Kritički osrvat:

Jedinice XXVIII divizije nisu na vrijeme zauzele određene položaje, te je brigada sa te strane bila napadnuta.

Povlačenje jedinica bilo je nepravilno prema Sredicama, već se je trebalo povlačiti kosom prema koti 220, prema putu koji vodi od puta Donja Velika — Gor. Sredice uz rub šume prema Jakopovcu. Sa te strane neprijatelja se moglo uspešno napasti i tući u njegovom povlačenju iz Sredica. Štab brigade »Brace Radića« nije blagovremeno poslao izveštaj o situaciji na kotama 220 i 230 i o povlačenju za Sredice, te na taj način snage brigade »Matija Gubec« nisu mogle biti angažovane na vrijeme.

Poslije završene borbe jedinice su još iste večeri 23. VI o. g. zauzele nove položaje i to; udarna brigada »Brace Radića«: dva bataljona Jakopovac, jedan bataljon Gor. Križ, a brigada »Matija Gubec«: Gor. i Donji Maslarec — Peščenik.

24. juna 1944. godine — Jedinice su ostale na istim položajima.

Oko 9 sati istoga dana neprijatelj je ponovno u jačini jedne bojne izvršio napad od Gornjih Uslova na Gor. Sredice, gdje je zatekao jedinice Bjelovarskog p. područja, koje su se ipak uspjele izvući, i probio se ponovno prema Bjelovaru preko Pavlin Kloštra. U tom svom probijanju vodio je borbu sa jedinicama XXVIII divizije.

U vrijeme neprijateljskog nastupanja udarna brigada »Brace Radića« zauzela je položaje kota 224, šuma Svinčine, sa jednim bataljom, dok brigada »Matija Gubec« dobila je zadatak da sa dva bataljona zauzme položaj kota 220 i put Donja Velika — Gor. Sredice u šumi, te putem poređ ruba šume za Jakopovac, i na taj način zajedničkim snagama sa XXVIII divizijom neprijatelja uništi.

Zbog slabe veze između naše i XXVIII udarne divizije neprijatelj je uspio da se probije za Bjelovar, a da uopće sa jedinicama naše divizije nije došao u sukob.

25. VI 1944. godine — Brigada »Matija Gubec« zauzela je položaj Peščenik — Paunovac s tim što je predstražu isturila prema Vel. Mučne.

Udarne brigade »Brace Radića«: Srijem, M. i Vel. Braniška.

Zagorska brigada, koja je naređenjem štaba X korpusa stavljena privremeno pod komandu štaba divizije: M. Mučna, Brdani i Donji Maslarec.

U toku dana neprijatelj je izašao iz uporišta Koprivnice na sektoru brigade »Matija Gubec« do Jagnjedovca. Do sukoba sa njime nije došlo. Kasnije, od ovoga primjeljena je vijest od ROC-a da je neprijatelj u Koprivnici spremjan za pokret i da će se kretati pravac Jagnjedovac, cestom prema Križevcima i preko Vrbovca.

Izdat je naredenje da brigada »Matija Gubec« u toku noći zauzme položaje Miličani, Gor. Maslarec — Brdani.

Zagorska brigada: Gor. Križ — Široko Selo. U toku noći nije došlo do sukoba s neprijateljem.

26. juna 1944. godine — Jedinice su ostale na istim položajima. U toku dana neprijatelj je u jačini 80 ustaša izašao iz uporišta Koprivnice do Vel. Mučne. U selu se sukobio sa našim patrolama i poslije kraće pucnjave povukao se prema Koprivnici. Gubitaka nije bilo.

Naveć primljena je obavijest od obavještajne službe da neprijatelj 27. VI 1944. godine namjerava jednu bojnu lovackog zdruga prebaciti iz Križevaca za

Koprivnicu, kao pojačanje uporišta Koprivnica, i to cestom Križevci — Koprivnica. S obzirom na ove podatke izdato je naredenje da jedinice naprave neprijatelju zasedju ujutro rano na sektor Grdak, kota 250 (sekcija Čakovec 1 : 100 000) — Donjara.

27. juna 1 944. godine — U 5 sati ujutro jedinice su zauzele položaje prema izdatom naredenju štaba divizije za zasedbu i to; udarna brigada »Braće Radića« kota 205, kota 251 i manastir Lepavina, sa bočnim osiguranjem na koti 275 (sekcija Čakovec 1 : 100 000).

Brigada »Matija Gubec« kota 250 (Grdak), kota 192 i M. Poganac (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Jedinice su ostale na tim položajima do 14 sati istoga dana, poslije kog vremena su se povukle sa istaknutih položaja i odmarale do 20 sati.

U 20 sati izvršen je pokret cijele divizije na sektor Rasinje.

28. lipnja 1 944. godine — Oko 1 sat u noći jedinice su zauzele Cvetkovec na kotama iznad Cvetkovca, Segovina, oko kota 282, 278 i 249 (sekcija Čakovec 1 : 100 000).

Brigada »Matija Gubec«: Pesek (kota 293), Leptan (kota 256), kota 228 i Razbojište. U toku dana došlo je do sukoba na sektoru brigade »Matija Gubec« i udarne brigade »Braće Radića«.

Uništeno preko 30 neprijateljskih vojnika, dok je znatno veći broj ranjenih.

Zarobljeno: 2 nepr. vojnika, 2 šmajsera, 11 pušaka, 1 telefon, 1 bicikl, 2 motocikla i oštećen jedan tenk. Naši gubitci: 1 mrtav i 5 ranjenih.

Utrošeno municije: 3 500 puščanih i mitraljeskih metaka i 275 komada šmajferskih metaka. Za antitenk pušku 20 metaka.

U ovom razdoblju naša divizija izbacila je iz stroja ukupno; 250 neprijateljskih vojnika, zarobljena: 2 nepr. vojnika, 2 šmajsera,

2 puškomitrailjeza, 12 pušaka, 2 motocikla, 1 bicikl, 1 telefon, 1 tenk oštećen od 7,5 tona. Naši gubitci u ljudstvu;

18 mrtvih, 44 ranjena. Naši gubitci u oružju; 1 puškomitrailjer pao neprijatelju u ruke, 1 puškomitrailjer oštećen od bacača. Utrošeno municije: 13 850 mitraljeskih i puščanih metaka, 275 komada šmajferske, 20 komada za antitenk pušku.

Od rukovodioča poginuo; politkomesar II bataljona drug Lupić Andelko, pomoćnik politkomesara čete drug Rojčević Antun, komandir čete Grošić Franjo (borba na dan, 17. VI 1 944. godine kod Dautana). Komandir čete Martinović Marko, poilitdelegat Vide Vinko, vodnik Malević Vojo (borba kod Sredica na dan, 23. VI 1 944. godine).

Od rukovodilaca ranjen: v. d. načelnika štaba udarne brigade »Braće Radića« zastavnik Heremić Mustafa, politdelegat Viher Zvonko i Klenfer Stjepan (borba na dan, 17. VI 1 944. godine kod Dautana). Komandir čete Čorić Josip, komesar bataljona Mezga Ernest, komandir čete Romančić Ivan, komandir čete Lončar Vinko, zastavnik Princ Ivan, vodnik Mudić Nikola, vodnik Ćiško Josip, vodnik Čopor Dra-

gutin, koji je naknadno umro, vodnik Rožan Franjo i politdelegat Hotrvat Antun (borba kod Sredica na dan, 23. VI 1 944. godine).

Komesar bataljona Momčilo Peleš, komesar čete Janaš Josip, pomoćnik komesara čete Rudmah Slavko i vodnik Maleković Milan (borba na dan 28. VI 1 944. godine kod Rasinje).

U ovim borbama koje su vodile naše divizije pokazalo se je da je moral boraca na velikoj visini, jer je njihovo nastupanje prema neprijatelju neustrašivo, sa mnogo odlučnosti i hrabrosti.

Rukovodioči jedinica u borbama pokazali su hrabrost i odlučnost kao borci, ali kao rukovodioči ne raspolažu potrebnim znanjem za rukovodenje sa jedinicama u borbama.

Služba izviđanja i veze rukovodioči, također, ne pokazuju dovoljno pažnje i nisu dovoljno upoznati sa njom.

Teškom oružju ne znaju odrediti pravilno mjesto za vrijeme borbe i ne iskoristavaju ga u potpunosti.

Štab divizije na vojnim savjetovanjima koje održava poslije svake borbe nastoji da ove nedostatke otkloni, a također i razradom i čitanjem referata koje dobijaju pojedini rukovodioči.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Robić Ivan s. r.

Komandant-potpukovnik:

M. P.

ZAPOVJEST ŠTABA XXXII DIVIZIJE NOVJ OD 3. JULIA 1 944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKI GARNIZON U NOVOM MAROFU¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj 142/44
Dne, 3. jula 1 944.

Z A P O V I J E S T

(Sekcija Čakovec — Ptuj 1 : 100 000)

Naša divizija dobila je zadatak od štaba X korpusa Zagrebačkog da izvrši likvidaciju neprijateljskog uporišta Novi Marof i rušenje pruge Varaždin — Zagreb.

Stanje neprijatelja u Varaždinu i Var. Toplicama je isto kao što su dati podaci za likvidaciju neprijateljskog uporišta Ludbreg.²

U Novom Marofu neprijatelj je ostavio samo neke manje dijelove, dok je sa glavnim snagama otisao u operacije na Kalnik. Radi izvršenja ovog zadatka

N A R E Đ U J E M O

Udarna brigada »Braće Radića«; S dva bataljona zauzeti će položaj Ključ — Oštice sa zadatkom da bataljon koji će se nalaziti u Oštricama postavi osi-

¹ Original, pisan strojem, latinicom u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 6-1/1 k. 1191.

² Prema podacima kojih je imao štab X korpusa NOVJ prilikom napada na Ludbreg 5/6. jula 1 944. god. u Varaždinu su bile dvije bojne 1. pukovnije PTS, Oklopni sklop i Brzi sklop PTS i 700 domobrana 14. pješadijske pukovnije, a u Varaždinskim Toplicama dvije satnije 3. bojne 1. pukovnije PTS (dok. br. 51 u ovoj knjizi i arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 27-1/1, k. 551).

guranje na cesti i pruzi Varaždin — Seletin — Novi Marof, a ujedno da izvrši i rušenje mosta na Bednji kod Presečna. Bataljon koji će se nalaziti u Ključu vršit će kontrolu nad mostom Ključ — cesta Var. Toplice — Novi Marof, kojeg će ujedno pošto je drveni razrušiti.

Jedan bataljon zauzet će položaj Ljubešnica, s tim što će razrušiti most kod Rakovca na potoku Rakovec i postaviti dobru barikadu u pravcu Var. Toplice. Isto tako postaviti će barikadu prema Moždencu. Bataljon u Ljubešćici neka bude oprezan prema Ljubi ju, da neprijatelj ne bi krenuo iz Var. Toplica višovima i bataljon iznenadio.

Brigada »Matija Gubec«; Sa dva bataljona postavit će osiguranje na liniji Moždenac — Horvati — Grača — Madzarevo. Na cestama koje vode prema Podrutama, prema Paki i Sudovcu postaviti nagazne mine i sačiniti dobre barikade.

Sa jednim bataljom izvršiti likvidaciju i čišćenje ostataka neprijateljskih snaga u Novom Marofu. Bunkere koji će biti u samom mjestu razrušiti.

Bataljon koji će se nalaziti u zasjedi u Madžarevu, a kojem treba dodati diverzantsku četu, razrušit će prugu u što većoj dužini uz pomoć okolnog civilnog stanovništva, koje sakupiti.

Svoj eksploziv, koji posjeduje minerska grupa štaba brigade, dodijeliti će štabu udarne brigade »Braće Radića«.

I zagorska brigada; Zagorska brigada izvršit će rokадu svojih snaga i to odmah po prijemu naredjenja na sektor iznad Leskovca tj. položaj Medved. Za vrijeme držanja tih položaja biti oprezan i imati manje izvidačke dijelove na Kamenjaku.

Vrijeme pokreta: Štab divizije nalazit će se u mjestu Ivanopolje. Štab udarne brigade »Braće Radića« nalazit će se u Srednjem Ključu.

Štab brigade »Matija Gubec« nalazit će se u Horvatu.

Štab I zagorske brigade nalazit će se na brdu Medved (kota 346).

Vrijeme napada; Napad će se započeti točno 3. jula 1944. god. u 23 sata. Sve jedinice koje će biti na osiguranju treba da budu na svojim mjestima jedan sat ranije. Povlačenje jedinica bit će u 5 sati 4. VII 1944. god. pismenim putem ili na znak jedne crvene raketice.

Znaci raspoznavanja; Znaci raspoznavanja za vrijeme akcije biti će Ključ — Grana. Evakuacija plijena i ranjenika; Ranjenike i plijen evakuirati za Kozji Hrbet. Evakuaciju ranjenika regulisat će sanitetski referent divizije, a evakuaciju plijena načelnik intendanture XXXII divizije.

Sanitetsko previjalište, divizijsko sanitetsko previjalište u toku noći nalazit će se u Ljubešćici.

Veza; Veza sa brigadom »Matija Gubec« održavat će se optičkim aparatom, konjanicima i biciklima, a štab udarne brigade »Braće Radić« sa našim štabom uspostaviti će telefonsku vezu. Štab I zagorske brigade održavat će vezu sa štabom divizije kuririma.

N a p o m e n a ; Telefonsku i telegrafsku neprijateljsku vezu treba odmah čim započne napad prekinuti.

I zagorska brigada izbacit će izvidačke dijelove na Golo Brdo i Gor. Martjanec odakle će posmatrati cestu Ludbreg — Varaždin i cestu Ludbreg — Leskovec. Ujedno će vršiti kontrolu prema Var. Toplicama. Za vrijeme vršenja operacije biti brz i energičan, jer se zadatak ima izvršiti još u toku noći. Pri evakuaciji plijena ne zadržavati se na sitnicama i nevažnim stvarima već plijen što prije evakuirati. Povlačenje svih jedinica poslije određenog vremena bit će u pravcu Kozjeg hrpta odnosno na stare sandane položaje. Na znak crvene rakete jedinice će se povlačiti bez obzira na vrijeme.

Smrt fažizmu sloboda narodu!

Potlikomesar: Komandant — pukovnik:
Robić Ivan s. r. MP

Dostavljeni
na znanje:
Štabu X. korpusa (Zagrebačkog) NOV i POJ
Na znanje i postupak:
Štabu udarne brigade »Braće Radić«,
Štabu brigade »Matija Gubec«,
Štabu I zagrebačke brigade.

IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA OD 7. JULIA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORA BAMA OD 15. MAJA DO 28. JUNA¹

Broj: 369/44.

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ
za mjesec juni

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Od posljednjeg izvještaja jedinice X korpusa (Zagrebačkog) i jedinice XXVIII ud. divizije imale su slijedeće borbe s neprijateljem:

XXXII divizija

17. VI 1944. — Jedinice ove divizije držale su ovoga dana slijedeće položaje: ud. brigada »Braće Radić« selo Dautan s. Severin, a brigada »Matija Gubec« Ciglena — Orovački vinogradi — početak s. Orovac (sekcija Bjelovar 1 : 100 000) Oko 16.30 sati primjećena je neprijateljska kolona, koja se kretala od pravca s. Bulinac prema Severinu. Jacina neprijateljske kolone bila je oko 600 vojnika sa jednim brdskim topom i sa 3 tenka od 7 i pol tona. Borba sa ovom neprijateljskom kolonom otpočela je u 17.30 sati. I bataljon ud. brigade »Braće Radić« kretao se iz Severina preko kote 121 i na raskrištu ceste Bulinac — Severin i puta za St. Raču sukobio se sa neprijateljskom zaštitnicom. II bataljon iste brigade izbio je prema k. 132 između s. Dautan i s. St. Rača. Čim je neprijatelj primijetio nastupanje naših jedinica počeo je ubrzano se povlačiti štiteći se sa tenkovima. Kod s. Dautan naši bataljoni su stigli su neprijatelja i došlo je do žestoke borbe, jer su se neprijateljski tenkovi zaglavili i nisu mogli preći potok uslijed toga što je most

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 8-1/4 k. 551 a (izvještaj je skraćen i odnosi se samo na XXXII diviziju i Zagorski odred).

prema s. Patkovcu bio porušen. Nalet naših boraca bio je žestok, tako da su dolazili na 15 metara u blizinu tenkova. III bataljon ud. brigade »Braće Radić» koji se je nalazio na pruzi dozvolio je neprijatelju da prođe u pravcu s. Patkovac, prihvativši borbu samo sa jednom četom, koja je pod pritiskom tenkova bila prisiljena na povlačenje. Na ovaj način neprijatelju je uspjelo da se zadrži u s. Patkovcu i da sljedećeg dana produži pokret za Bjelovar.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 100 što mrtvih što ranjenih. Vlastiti gubici iznose: 6 mrtvih i 17 ranjenih. Među poginulima nalazio se politkomesar II bataljona drug Lunić Andelko, pomoćnik politkomesara čete drug Rojčević Antun i komandir čete drug Grošić Franjo. Ranjeni su: v. d. načelnika štaba ud. brigade »Braće Radić« zastavnik drug Herenić Mustafa, a i politdelegati Viher Zvonko i Klenfer Stjepan.

U ovim borbama naročito su se istakli svojom borbenošću i odlučnosti politkomesar brigade »Braće Radić« drug Rukavina Zlatko i v. d. načelnik štaba zastavnik drug Herenić Mustafa, koji je iako teško ranjen u ruku ostao na položaju u prvim linijama. Pored njih istakli su se komandir četa: Čorić Josip i Bojančić Ivan.

22. VI 1944. — Poslije podne oko 15.30 sati našao je neprijatelj od pravca Koprivnice u jačini od jedne satnije ustaša prema položajima II bataljona brigade »Braće Radić« iznad s. Hudoljana (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Bataljon se je brzo snašao i poslje kraće borbe prisilio neprijatelja na povlačenje, a potom ga gonio sve do s. Jagnjedovac. Gubici neprijatelja: 2 mrtva i 8 ranjenih. Vlastiti gubici: nije ih bilo. Zaplijenjeno: 1 puška i 1 ranac sa municijom.

23. VI 1944. — S obzirom na neprijateljsko izviđanje prošloga dana izdato je naredenje da ud. brigada »Braće Radić« zauzme sa dva bataljona položaj na k. 220 i 230, a sa jednim bataljonom da zaposadne kote povise G. i D. Velike i Hudovljana (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Zadatak toga bataljona bio je da u slučaju nastupanja neprijatelja od pravca Koprivnice uhvati vatreni dodir sa istim i da se zatim povlači na položaje na putu D. Velika — G. Sredice u šumu i prema k. 220. U 8.30 sati neprijatelj je počeo nadirati od pravca G. i D. Velike. Bataljon ud. brigade »Braće Radić« povukao se je, ali nije zauzeo one položaje koje su mu bili određeni već se je povukao u pravcu G. Sredice. Dva bataljona ud. brigade »Braće Radić« koji su bili na položajima k. 220 i 230 bili su odjednom napadnuti sa tri strane, pošto je neprijatelj nadirao i od strane s. Mosti. Uslijed jakog pritiska neprijatelja bataljoni su se povukli prema Sredicama, a neprijatelj je produžio nadiranje za ovim bataljonom. Dok se je ova borba vodila angažovane su i ostale snage brigade »Matija Gubec« i to tako, da je jedan bataljon zauzeo položaje na putu D. Velika — G. Sredice, te rubom šume prema Jakopovcu, dok je jedan bataljon dobio zadatak da napadne neprijatelja u Sredicama.

Kada je neprijatelj osjetio približavanje snage brigade »Matija Gubec« počeo se odmah povlačiti u pravcu Pavlin Kloštra. Istovremeno

upućen je jedan bataljon ud. brigade »Braće Radić« sa položaja kod Svinčine kroz šumu da napadne neprijatelja sa boka. U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 85 što mrtvih što ranjenih. Naši gubici: 11 mrtvih i 22 ranjena. Zaplijenjeno: 2 puškomitrailjeza. Gubici u oružju jedan puškomitrailjez.

28. VI 1944. — Oko 1 sat u noći jedinice ove divizije zauzele su položaje i to: Ud. brigada »Braće Radić« s. Jakovec — s. Cvetkovec — s. Segovina (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Brigada »Matija Gubec« Pesek (k. 293) — Lepitan (k. 256) — Razboj ište. U toku dana došlo je do sukoba sa neprijateljem na sektoru cijele divizije. U ovim borbama ubijeno je 30 neprijateljskih vojnika, a veći broj ih je ranjeno. Zarobljena su dva neprijateljska vojnika. Zaplijenjeno: dva šmajsera, 11 pušaka, 1 telefon, 1 bicikl, 2 motorkotača i oštećen je jedan tenk. Naši gubici: 1 mrtav i pet ranjenih.

ZAPADNA GRUPA ODREDA

Kalnički odred

15. V 1944. — Jedna četa ovog odreda nalazila se u zasjedi kod s. Donjare (sekcija Čakovec 1 : 100 000), cestom Križevci — Koprivnica naišla je na neprijateljsku kolonu. Nakon kraće borbe naša četa se povukla. Gubici neprijatelja: 2 mrtva i 7 ranjenih.

17. V 1944. — II bataljon ovog odreda nalazio se u zasjedi na brdu Segled na cesti Varaždinske Toplice — Ludbreg. Oko 9 sati jedna satnija PTS nastupajući iz Varaždina. Toplica napala je na položaj ovog bataljona. Oko 13 sati neprijatelj je bio odbijen i povukao se u pravcu Varaždinskih Toplica. Gubici neprijatelja: 5 mrtvih i 3 ranjena.

9. VI 1944. — Neprijatelj u jačini jedne satnije ustaša prodro je iz Ludbrega u s. Duga Rijeka. U 16 sati jedan bataljon ovoga odreda izvršio je napad na neprijatelja i uspio je da ga potisne. Gubici neprijatelja: 6 mrtvih i 8 ranjenih. Zaplijenjeno: 3 puške i 500 metaka².

Zagrebački odred

13. VI 1944. — II. bataljon ovoga odreda upao je u s. Glavnici. U borbi koja je nastala u selu ubijena su 3 milicionera i 1 žandar. Zaplijenjeno: 1 šmajser, 2 puške i 250 metaka.

17. VI 1944. — Jedan bataljon ovoga odreda iznenadio je nepr. patrolu kod s. Vel. Gora (sekcija Zagreb 1 : 100 000). Ubijena su 2 ustaša. Zaplijenjeno: 1 puškomitrailjez i 1 karabin.

Zagorski odred

26. V 1944. — Us. Ravnice (sekcija Rogatec 1 : 100.000) 3. četa ovog bataljona napala je na ustašku patrolu.

² U dnevnom izvještaju PTS od 12. juna o tome piše: „9. VII u Dugoj Rijeci (11 km j. Ludbreg) došlo je do borbe između ustaških postrojbi iz Ludbrega i part. skupine neodređene jačine. Dva topnika su poginula i to prigodom košenja sijena. Partizanski gubici nepoznati (arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. I-268/26 k. 112).

- Ubijen je 1 ustaša i 3 ranjena.
Zaplijenjen je 1 karabin.
3. VI 1944. — Bataljon je držao zasjedu kod Đurmanca i u borbi sa ustaškom patrolom koja je našla bila su ranjena 2 ustaša.
Istoga dana našao je bataljon u s. Putkovcu na 20 gestapovaca od kojih je u borbi jedan bio ranjen.
Zaplijenjeno: 1 puškomitrailjer i 2 puške.
- I zagorska brigada
27. V 1944. — Jedinice ove brigade izvršile su napad na neprijatelj, uporište Sv. Križ. Napad nije uspio.
Gubici neprijatelja nepoznati.
Naši gubici: 2 mrtva i 5 ranjenih.³
2. VI 1944. — III bataljon ove brigade nalazio se je na sektor Klanjec — Žaprešić, a jedna četa postavljena je u zasjedu na cesti Klanjec — Dubravica (sekcija Samobor 1 : 100 000). U 10 sati krenulo je oko 30 ustaša na kolima, ali su na vrijeme primijetili zasjedu i uspjeli pobjeći. U 16 sati nastupala je prema položaju ovoga bataljona jedna satnija ustaša, ali je bataljon uspješnim manevrom uspio ovu kolonu razbiti.
Gubici neprijatelja: 25 mrtvih i oko 15 ranjenih.
Zaplijenjeno: 7 karabina, 14 mina za laki bacac, 7 šaržera sa municijom za puškomitrailjer i 400 mauser metaka.
3. VI 1944. — Izviđački vod brigade izvršio je tokom noći napad na kasarnu Časne radne službe u s. Laduć (sekcija Samobor 1 : 100 000). Zarobljeno je 27 domoradnika.
Zaplijenjeno: 1 šmajser, 1 pištolj, 6 pušaka, 200 metaka, 40 odijela, 49 čebadi, 23 plahete i 1 pokretna apoteka.
5. VI 1944. — Jedinice ove brigade napale su na cesti Krap. Toplice — Vel. Trgovišće kamion ustaša.
Gubici neprijatelja: 20 mrtvih i nekoliko ranjenih.
Zaplijenjeno: 1 puška i 70 metaka.
Istog dana na cesti kod Potčetratka zarobljena su 2 nepr. vojnika i 1 bicikl, dok je 1 kamion spaljen i ubijeno 8 nepr. vojnika, a 9 ih je ranjeno.
6. VI 1944. — Neprijatelj je poduzeo ofanzivu na sektor Zagorja sa 5 ustaških i 2 njemačke bojne.⁴ Jedinice ove brigade povukle su se na položaje oko G. Plemenština.
Za vrijeme ove ofenzive jedinice ove brigade bile su rascijepane na više grupe i svaka za sebe vodila je borbe sa neprijateljem.
U toku ovoih borbi neprijatelj je imao 14 mrtvih i 20 ranjenih.
Oštećena su 2 tenka, zapaljen 1 kamion, a 2 puške zaplijenjene.
15. VI 1944. — Brigada se je rokirala na sektor Golubovca (sekcija Ptuj 1 : 100 000).
- ³ Prema izvještaju PTS napad je izveden na ustašku zasjedu koja je poslijepodne šestocasovne borbe imala 1 poginulog i 2 ranjenog (arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. lbr. 1—268/26 k. 112).
- ⁴ U bojnoj relaciji 1. zbornog područja rečeno je pod hvat me slijedeće: »U okolini Vinagore preduzet je pod hvat od strane naših (odnosi se na ustaše i domobrane — prim. red.) i njemačkih naoružanih snaga protiv odmetnika na tom području« (arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. lbr. o/l—22, k. 58).
- U 11 sati neprijatelj je otpočeo nastupanje sa dvije satnije ustaša prema položajima brigade sa pravaca Mače — Peršaves — Petrova Gora i sa pravaca Lobar — Petrova Gora (sekcija Ptuj 1 : 100 000).
Neprijatelj je uspio da potisne I bataljon i da se probije jednom kolonom od crkve Sv. Petar. U tom času ta kolona bila je napadnuta od jedne čete udarnog bataljona, te je bila natjerana u panican bijeg.
Gubici neprijatelja iznose: 4 mrtvih i 7 ranjenih.
Zaplijenjeno: 1 000 metaka.
Naši gubici: 4 lalkše ranjena.
- IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 17. JULIA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBAMA OD 29. JUNA DO 15. JULIA¹**
- STAB XXXII. DIVIZIJE
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Oper. broj: 155/44
Dne, 17. srpnja 1944.
- Predmet: Operativni izvještaj za prvu polovicu mjeseca srpnja 1944.
- ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV I POJ**
29. juna 1944. god. — Jedinice su držale položaje prema Ludbregu i prema Koprivnici. Udarne brigade »Brace Radića« držala je položaje prema Ludbregu sa rasporedom snaga; jedan bataljon Lukovec, jedan bataljon na kosama iznad Cvetkovca, dok je jedan bataljon bio ujutro rano pod zaštitom mračka izbačen u zasjedu na Sigečaku.
Brigada »Matija Gubec« držala je položaje Pesek (kota 293) i Leptan (kota 256) s tim što je isto tako jedan bataljon odmah ujutro izbačen u zasjedu prema Koprivnici kod Vinice.
Oko 11 sati našao je neprijatelj od pravca Ludbrega na zasjedu udarne brigade »Brace Radića« na Sigečaku, dok se jedan dio snaga kretao cestom od Ludbrega prema čukovcu. Iznenadnom plotunskom vatrom bataljon brigade »Brace Radića« na položaju Sigečak razbio je neprijatelja, a zatim se povukao na položaje iznad Segovine.
Na položajima brigade »Matija Gubec« nije uopće došlo do sukoba s neprijateljem.
U borbi kod Sigečaka bataljon udarne brigade »Brace Radića« uništio je 12 neprijateljskih vojnika i više ranjenih.
Na večer istoga dana I bataljon brigade »Matija Gubec« krenuo je za Ivanec kod Koprivnice, radi uništenja milicionera kojih se je prema dobivenim podacima nalazilo u Ivancu oko 60. Neprijatelj je osjetio približavanje našeg bataljona i pobjegao, te na taj način bataljon nije izvršio zadatka.
30. juna 1944. god. — Jedinice su uglavnom držale iste položaje, s tim što je udarna brigada »Brace Radića« izmijenila bataljone na položaju Lukovec, tako da je na mjesto O bataljona došao III bataljon, I bataljon zauzeo je položaje III bataljona iznad Segovine.
Brigada »Matija Gubec« povukla se na položaje Martinčec Breg — Vincelova kosa.

¹ Jedinice 5. ustaškog zdruga

Bataljon brigade »Matija Gubec« koji je ušao radi izvršenja zadatka u Ivanec vratio se oko 3 sata i zauzeo položaj na Vincenkovoj kosi, dok je jedan vod bio izbačen na raskršće puteva Vincenkova kosa — Razbojište — rudnici ugla sa zadatkom da kontrolise pravac prema Koprivnici.

Oko 6 sati 30 min. naišao je neprijatelj u jačini od jedne bojne od pravca Koprivnice nastupajući u četiri kolone prema položajima brigade »Matija Gubec«, s tim što se motorizacija, dva tenka i nešto malo pješadije kretalo cestom prema Subotici.

U prvi mah neprijatelj je potisnuo naše snage, jer je I bataljon bio iznenadno pošto je neprijatelj zaočišao vod, koji se nalazio na predstraži na raskršću Vincenkova kosa — Razboj iste — rudnik ugla, i uspijeo je da zarobi jedan teški mitraljez tipa »fijat« pošto se je četa pod iznenadnom vatrom neprijatelja povukla, dok je teški mitraljez ostao.

Jedinice su se za kratko vrijeme sredile i krenule u napad i potjerale neprijatelja sve do Koprivnice. Motorizacija koja je doprla do mjesta Subotice kada je vidjela naglo i nesredeno povlačenje prema Koprivnici također je napustila Suboticu i povukla se u pravcu Koprivnice.

Poslije podne brigade »Matija Gubec« ponovno je vodila borbu sa neprijateljem, koji je opet nastupao od Koprivnice prema starim položajima. Ovaj puta snage brigade »Matija Gubec« dočekale su spremno neprijatelja, pružile mu jak otpor i odmah prešle u napad razbijajući i tjerajući neprijatelja prema Koprivnici.

Neprijatelj s kojim je poslije podne brigade »Matija Gubec« ponovno je vodila borbu bila je Bobanova Crna legija. U ovoj borbi bilo je momenata kada su naši borci dovodili neprijatelja u takav bezizlazan položaj, da je neprijatelj najprije lomio svoje oružje o drveće u šumi, a zatim ginuo.

Tom prilikom neprijatelj je imao 20 mrtvih i oko 30 ranjenih. Uslijed jakog pritsika naših jedinica neprijatelj je ostavio na bojnom polju 6 mrtvih.

Zarobljene su 3 puške i 500 metaka.

Naši gubitci: 3 mrtva, 8 ranjenih i od oružja jedan teški mitraljez.

Oko 11 sati na položaju udarne brigade »Braće Radića« naišao je neprijatelj od pravca Ludbrega u jačini od jedne bojne ustaša i to I bojna I puk. PTS. Neprijatelj je najprije naišao na I bataljon udarne brigade »Braće Radić« koji je držao položaje kota 282 i 278 s tim što je jednu četu imao lijevo od kote 249, Radovanica (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Jedan manji dio snaga kretao se je cestom Ludbreg

— Koprivnica. Neprijatelj je vršio najveći pritisak lijevo od kote 249 tj. na četu u Radovanici i u prvi mah uspio je uslijed svoje premoći da potisne vrlo malo istu četu sa njenih položaja. Istovremeno snage II bataljona koje su se nalazile na položaju iznad Cvetkovca i na koti 249 udarile su neprijatelju u bok, te ga na taj način pokolebale u njegovom ofanzivnom duhu, a zatim je I bataljon krenuo u sreden napad prema neprijatelju. Pod pritiskom naših snaga neprijatelj je bio nabačen na cestu. Dio snaga II bataljona krenuo je kosom u pravcu Ludbreg s ciljem da presječe neprijateljsku odstupnicu u tom pravcu. III bataljon krenuo je prema Cvetkovcu sa zadatkom da izbije na cestu i na taj način sprječi prodror neprijatelja u pravcu Koprivnice. Ovakovim nastupanjem naših snaga neprijatelj je nabačen na ravnicu u pravcu Sv. Petra. U ovoj borbi neprijatelju su nanjeti dosta veliki gubici, a ujedno mu je osuđena njegova namjera da se probije za Koprivnicu.

U ovoj borbi udarne brigade »Braće Radića« i brigade »Matija Gubec« u toku ovoga dana ubijeno je 45, ranjeno 52 neprijateljska vojnika.

Zarobljeno: 7 pušaka i 3000 metaka i 15 nepr. vojnika.

Naši gubici: 4 mrtva i 10 ranjenih.

Gubici u oružju jedan teški mitraljez.

U 20 sati 30 min. istog dana jedinice su se povukle sa dosadanjih i zauzele nove položaje i to: udarna brigada »Braće Radića« Prkos — Radeljevo selo — Ribnjak, a brigada »Matija Gubec« Vrhovac — Domaće.

1. jula 1944. god. — U toku ovog dana jedinice su ostale na istim položajima radi odmora i sredivanja poslike provedenih borbi.

Oko 16 časova jedinice su izvršile pokret za zauzimanje novih položaja i oko 21 sat i 30 min. istoga dana jedinice su bile na novim položajima i to: udarna brigada »Braće Radića« jedan bataljon Fićur, jedan bataljon Segled, a jedan bataljon Sviljevec.

Brigada »Matija Gubec« sa dva bataljona Leskoves, a jedan bataljon Donja Poljana.

U toku ovog dana nije došlo do sukoba sa neprijateljem.

2. jula 1944. god. — U 3 sata ujutro ovoga dana, neprijatelj se je od pravca Drenovaca provukao putem prema Jalševcu, te na taj način prošao između I

1 III bataljona udarne brigade »Braće Radića«, koji su se nalazili na položajima Segled — Fićur (sekcija Čakovec 1: 100 000) i izvršio prepad na bataljon u Sviljevcu.

Jaćina neprijatelja 60 ustaša brzog sklopa iz Varaždina, koji je bio u Var. Toplicama kao posada. Po red ostalog naoružanja raspolažali su sa 3 šarca, 2 puškomitrailjeza, puškama, šmajserima i dosta defanzivnih bombi (dvije do tri na vojnika). Zbog nekontrole puta Drenovac — Jalšavec neprijatelj je uspio da izbije na raskršće u Sviljevcu. Pripravnost jedinica koja je bila izvršena po naredenju štaba divizije i čvrstina II bataljona udarne brigade »Braće Radića« osuđili su plan neprijatelja, razbijili ga i nanjeli mu osjetne gubitke. Neprijatelj je na bojnom polju ostavio 11 mrtvih, dok je znatno veći broj ranjen.

Zarobljeno je: 1 laki mitraljez šarac, jedan šmajser, 2 pištolja, 2 mauzera, 10 000 metaka, cijev od teškog minobacača, 22 mine za teški minobacač i jedan neprijateljski vojnik živ zarobljen (ranjen).

Naši gubici: 1 mrtav i 5 ranjenih.

Oko 8 sati istoga dana neprijatelj je krenuo od pravca Var. Toplica sa dvije tankete i nešto pješadije u pravcu Sviljevca. Na neprijatelja otvorena je vatra iz antitenk. mitraljeza i neprijatelj se povukao nazad. Poslije ovoga jedinice su rokirane, da bi se što bolje odmorile, na sektor Fićur, Medved — Vrdosred. U toku dana nije došlo do sukoba sa neprijateljem. Ranjenici su otpremljeni za Ivanec.

3. jula 1944. god. — Istoga dana jedan bataljon brigade »Matija Gubec« prebačen je u Leskovac u štab divizije. U pola 11 sati primljen je radiogram od korpusa, da se izvrsti pokret prema Novom Marofu; unište manji neprijateljski dijelovi u samom Novom Marofu, a pruga Novi Marof — Varaždin razori.

U 14 sati 30 min. izvršen je pokret u vezi sa dobivenim naredenjem prema Novom Marofu. Na putu kod Kozjeg Hrpta dočekao je štab divizije ob. oficir kapetan Horvat, koji je isao naprijed da ispita Ljubešiću i dobio je potrebne podatke o Novom Marofu. Pri izvršenju tog zadatka izvidači divizije sa kapetanom Horvatom zarobili su dva domobrana

od kojih je jedan bio stožerni narednik, dok je jedan ubijen. Od njih je dobiven tačan plan Novog Marofa.

Prema izdatoj zapovijesti štaba divizije udarna brigada »Brace Radic« dobila je zadatak da osigura likvidaciju neprijateljskog uporišta Novi Marof po brigadi »Matija Gubec«, a ujedno da izvrši likvidaciju neprijateljskog bunkera na Bednji kod Krušljevca (sekcija Ptuj 1 : 100 000). Brigada »Matija Gubec« dobila je zadatak likvidirati Novi Marof i razrušiti prugu Varaždin — Zagreb.

Medutim brigada »Matija Gubec« nije uspjela likvidirati uporište zbog svoje neodlučnosti, jer je neprijatelj dobio pojačanje od jedne satnije, a ujedno bilo je i vrlo kratko vrijeme za likvidaciju s obzirom da je napad počeo u 1 sat u noći, a do dana trebalo je izvršiti likvidaciju, jer snage nisu bile dovoljno jake da drže u toku dana zasjedu u pravcu Varaždina.

Jedinice su se povukle u 4 sata 4. jula 1944. god. u jutro rano. U ovoj borbi ranjena su tri druga, dok je antitenk. bacač udarne brigade »Brace Radic« koji je bio dodijeljen kao pojačanje za likvidaciju uporišta nestao, te je kasnije utvrđeno da je otisao prema Apatovcu odakle je kretao u sastav brigade prema Leskovcu i na putu pao neprijatelju u ruke.

4. jula 1944. god. — U 4 sata ujutro jedinice su se povukle i u 15 sati zauzele su nove položaje i to: udarna brigada »Brace Radic« Ficur — Glavica i Višograd, stim što je u Sibovac isturila jednu četu, a u Horvatovec izviđački vod.

Brigada »Matija Gubec« Grešćevina — Gor. i Dolj. Poljana.

I zagorska brigada Medved — Lekovec.

U toku dana nije došlo do sukoba s neprijateljem.

5. jula 1944. god. — Rano ujutro neprijatelj je izvršio napad na položaje I zagorske brigade na Medveddu.² Neprijatelju je uspjelo u potpunosti na iznenadi jedinice I zagorske brigade privukavši se sasma blizu pošto nisu imali dnevnih patrola. Na pravcu neprijateljskog prepada bili su smještene jedinice štaba divizije, bol. vod i podoficirska škola sa jednom četom I zagorske brigade. Jakom vatrom neprijatelja i iznenadnim napadom jedinice su bile demoralizirane i pobegle sa položaja. Tom prilikom bolnički vod je ostao bez sanitetskog materijala.

Neprijatelj je nastupao dalje i za kratko vrijeme I zagorska brigada bila je potisнутa sa svojih položaja i povukla se na brdo Višograd. Neprijatelj je nadirao u više pravaca i to od Ludbrega i Var. Toplica prema Ficuru i preko Drenovca.

I zagorska brigada se povukla u Višograd, neprijatelj se je od brega Piramide pustio za Leskovac, stim što su snage, koje su već ranije izbile na Medved služile kao desna pobočnica, dok je jedan dio snaga bacio prema Višogradu kao lijevu pobočnicu prema Zagorskoj brigadi. Poslije kratke borbe na vrlo bliskom odstojanju Zagorska brigada bila je potisnuta i neprijatelj je otpočeo sa nastupanjem prema visu Glavici izvršivši prethodno minobacačku pripremu.

I zagorska brigada, II bataljon udarne brigade »Brace Radic« i štabske jedinice divizije povukle su se na brdo Piramida. Neprijatelj je jednovremeno nastupao i od Drenovca prema Glavici³ i III bataljon prebacili su se na visove nasuprot Glavice i Glavicu su držali pod kontrolom.

² Navedenim pravcima prodirali su dijelovi 1. pukovnije PTS.

³ Navedenim pravcem nadirali su dijelovi 1. pukovnije

Nakon našeg povlačenja neprijatelj se je u više kolona spustio preko Medveda — Leskovca i Sibovca u pravcu Gor. Poljane, a zatim produžio dalje prema Varaždinu, dok je jedan dio otisao za Ludbreg (oko 400). Gub. nepr. nepoznati. Naši gubitci 1 mrtvav i 10 ranjenih.

Kod Gor. Poljane došlo je do malog **sukoba sa brigadom »Matija Gubec«** na što se brigada povukla, a neprijatelj je produžio u svom određenom pravcu. Po odlasku neprijatelja I zagorska brigada i udarna brigada »Brace Radic« vratile su se na položaje Medved — Leskovec s namjerom većerati i krenuti na zadatak prema zapovijesti za likvidaciju Ludbrega.⁴ Medutim nije bilo dovoljno vremena i jedinice su oko 20 sati krenule na nove položaje. Istoga dana stigao je i u udarni bataljon I zagorske brigade iz Moslavine.

Jedinice su zauzele slijedeće položaje;

Udarna brigada »Brace Radic« čičkovina — Hrastovljani stim što je imala jedan bataljon u rezervi kod Vrbanovca.

Brigada »Matija Gubec« kota 192, kota 158 ispred Vrbanovca, a jedan bataljon rezerve u Vrbanovcu. I zagorska brigada zadržala je položaj sa dva bataljona iznad Leskovca, a jedan bataljon Madaras košta 295 (sekcija Čakovec — Ptuj 1 : 100 000).

U toku noći nije bilo nikakvih promjena. Diverzantska četa III diverzantskog bataljona izvršila je diverzantske akcije na cesti pruzi Varaždin — Ludbreg. Jedinice su ostale na istim položajima do 10 sati ili min. 6. jula 1944. god.

6. jula 1 944 god. — Kada su jedinice XXVIII udarne divizije bile odbačene od Ludbrega naša divizija dobila je naredenje da se rokira na sektor Apatovac — Ivanec. U 10 sati 15 min. istoga dana jedinice su povučene sa položaja i krenule u pravcu Gor. Martijanca, gdje je brigada »Matija Gubec« ostala da osigura prebacivanje udarne brigade »Brace Radic« i bataljona I zagorske brigade na položaj Medved iznad Leskovca. Po prebacivanju brigade »Brace Radic« brigada »Matija Gubec« zauzela je položaj na brdu Madaras iznad Poljane, radi odmora i ishrane. Ista brigada dobila je naredenje da se u 20 časova nade na položaju Medved, radi daljnog izvršenja pokreta, dok udarna brigada »Brace Radic« dobila naredenje da krene u 21 sat.

I zagorska brigada izvršila je pokret već ranije.

U 19 sati 40 min. brigada »Matija Gubec« bila je nadapnuta od neprijatelja koji je nastupao od pravca Golo Brdo prema Madarasu.

Brigada je prihvatala borbu i to na dosta bliskom odstojanju, tako da je došlo do upotrebe i ručnih bombi. Došlo je da brigada vodila borbu na Madarasovom brdu neprijatelj je nastupao cestom od Var. Toplica sa tenkovima prema Leskovcu, s namjerom da odsječe odstupnicu brigadi »Matija Gubec«.

Preko radio stanice brigada je dobila naredenje da se povlači i prebaciti kod Slanja preko ceste Var. Toplice — Ludbreg i krene za Ivanec.

Razbijši neprijatelja brigada »Matija Gubec« prebacila se je kod Slanja i krenula za Ivanec. Udarna brigada »Brace Radic« izvršila je pokret u određeno vrijeme.

U borbi kod Madarasa neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i oko 35 ranjenih.

Naši gubitci: 2 mrtva i 5 lakše ranjenih.

Oko 11 sati noću jedinica štaba divizije i jedan bataljon udarne brigade »Brace Radic« stigao je u

⁴ Ludbreg je napala 17. brigada 28. div. 5/6. jula 1944.

Ivanec, dok su ostala dva bataljona malo zakasnila i kretala također za Ivanec. Brigade »Matija Gubec« još uvek nije bilo.

7. juna 1944. god — U 2 sata u noći I bataljon udarne brigade »Braće Radića« sa štapskim jedinicama udarne brigade »Braće Radića«, štabom divizije i brigadom »Matija Gubec« krenuo je naprijed za Bilogoru, stinjšto će kod Lepavine postaviti osiguranje i prihvati ostalim bataljonom udarne brigade »Braće Radića« i brigadom »Matija Gubec«.

I zagorska brigada izvršila je pokret ranije i već se je nalazila na sektoru Bilogore. Ovakav brz pokret jedinica izvršen je s obzirom na nejasnu situaciju i neke koncentracije neprijateljskih snaga.

Oko 7 sati u jutro I bataljon sa ostalim jedinicama štapskim stigao je do manastira Lepavine i zauzeo položaje. Oko 11 sati stigle su i druge jedinice i tada je izvršen pokret dalje i do 15 časova jedinice su zauzele slijedeće položaje: udarna brigada »Braće Radića« Srijem — Vel. i M. Branjska.

Brigada »Matija Gubec« Večeslavac — Vel. Sesvete, a I zagorska brigada Ladislav.

U toku dana jedinice su se sredivale i odmarale i čistile oružje.

U toku noći nije došlo do nikakovih promjena.

8. juna 1944. god. — Jedinice su ostale na istim položajima. Oko 11 sati istoga dana čulo se je pripucavanje oko Hudovljana. To je neprijatelj naišao na udarnu brigadu XXVIII divizije (XVII ud. br.) koja se je kasnije zbog toga što još nije bila sredena i odmorena povukla.

Oko 13 sati neprijatelj je od pravca M. Mućene i Miličana nastupao u pravcu kote 189 i Širokog sela (sekcija Čakovec 1 : 100 000).

Naša divizija izvršila je rokodu svojih snaga, kako bi neprijatelja propustili između položaja, dovukli ga u klopku, a zatim snažnim udarcem svih snaga uništili.

I zagorska brigada zauzela je položaj Peščenica, kota 189, koju je trebala držati udarna brigada »Braće Radića«, ali je zakasnila, a jedan bataljon Širokog sela stinjšto da izbací osmatračnicu kod crkve Gor. Križ.

Udarna brigada »Braće Radića« trebala je zauzeti položaj kota 189 — sv. Vid. — kota 204, Mala Branjska — Kamenik.

Brigada »Matija Gubec« ostala je na istim položajima.

Bataljon I zagorske brigade nije uspio zauzeti položaj u Širokom selu jer je neprijatelj već izbio u samo selo od pravca M. Mućine, te se je bataljon morao povući natrag.

Pošto na kontu 189 još uvek nije stigao bataljon udarne brigade »Braće Radića«, to je II bataljon I zagorske brigade istu koto zauzeo sa jednom četom, dok je ostale dvije čete rokirao u pravcu puta koji vodi od Ladislava prema Širokom selu na sektoru Peščenica.

Neprijatelj⁵ je u glavnom nastupao u pravcu Širokog sela, a jedan manji dio snaga bacio je prema kota 189 i te snage potisnule su četu II bataljona. I zagorske brigade i zauzele istu koto. Kasnije naišao je bataljon udarne brigade »Braće Radića«, izvršio je juriš na neprijatelja, razbio ga i zauzeo koto 189. Neprijatelj se povukao u pravcu Širokog sela.

U 18 časova I bataljon I zagorske brigade izvršio je juriš na Široko selo i protjerao neprijatelja. Istovremeno II bataljon udarne brigade »Braće Radića«

dobio je zadatku da preko Donje Velike izbjije na kotu 220—230, a odavde na kotu 224 i na taj način presječe neprijatelju odstupnicu prema Bjelovaru (Pavlin Kloštru).

I bataljon udarne brigade »Braće Radića« dobio je zadatku neka pomaze I udarni bataljon I zagorske brigade u njegovom nastupanju prema Gor. Križu. Međutim među bataljonima »Braće Radića« i I zagorske brigade nije bilo saradnje i održavanja veze, te su se bataljoni odjednom našli u napadu na Gor. Križ i to frontalno prema crkvi, tako da je II bataljon udarne brigade »Braće Radića« napadajući neprijatelja kod crkve Gor. Križ svojom vatrom tučao po borcima I udarnog bataljona I zagorske brigade. Niti jedan od rukovodilaca nije se sjetio da manevrima bočno napada na Gor. Križ i da će na taj način ugrozavajući neprijatelju bok i pozadinu natjerati ga na odstupanje.

Na položaju pred Križom gdje su se našla sva tri bataljona poslije pretrpljenih gubitaka dobili su naredenje da II bataljon udarne brigade »Braće Radića« krene do Donjeg Maslarcu, zaoblje Gor. Križ i izbjije na kotu 224 i odatle upada u Križ neprijatelju iza leđa. I bataljon udarne brigade »Braće Radića« dobio je naredenje da od Donjeg Maslarcu napada neprijatelja bočno u Gor. Križu. U to vrijeme stigao je II bataljon I zagorske brigade u Široko selo kao rezerva i isti je dobio zadatku da krene u napad i udari neprijatelja sa desne strane u Gor. Križu. I bataljon imao je zadatku da vrši frontalno pritisak prema crkvi u Gor. Križu. Međutim kada je neprijatelj osjetio ovakovo nastupanje naših jedinica izvukao se pod zaštitom mraka iz Križa i preko Pavlin Kloštra krenuo prema Bjelovaru.

Nakon protjerivanja neprijatelja jedinice su se povukle na prvobitne položaje.

U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 25 mrtvih od kojih je 5 ostalo na bojnom polju kod kote 189, i 35 ranjenih.

Naši gubitci: 8 mrtvih i 13 ranjenih drugova. Od rukovodilaca ranjen je komandant brigade »Braće Radića« kapetan Vulić Ivan.

9. jula 1944. god. — U 14 sati jedinice su prema naredenju štaba X korpusa (Zagrebačkog) izvršile pokret i zauzele nove položaje i to: udarna brigada »Braće Radića« Vel. i M. Branjska — Srijem — Miličani; brigada »Matija Gubec« Gor. Sredice sa zaselcima, a I zagorska brigada Gor. i Donj. Maslarc — Gor. Križ. Štab divizije — Gor. Križ.

Na večer u 21 sat održan je sastanak sa štabom I zagorske brigade.

U toku noći nije bilo nikakovih promjena.

10. jula 1944. god. — Jedinice su ostale na istim položajima. I zagorska brigada sredivana je i postavljala se potrebeni rukovodioci. Prije podne održan je sastanak sa štabovima brigada.

U 16 časova upućeno je 16 drugova na podoficirski kurs pri štabu X korpusa Zagrebačkog NOV i POJ. Ujedno upućena su tri druga na telefonski oficirski kurs.

U toku dana nije došlo do sukoba s neprijateljem.

11. jula 1944. god. — Jedinice su ostale na istim položajima. Nastavilo se sa sredivanjem jedinica i održani su sastanci sa borbima i rukovodiocima.

U 16 časova 60 boraca iz udarne brigade »Braće Radića« i »Matije Gupca« upućeno je sa oficirom za naoružanje i članom intendanture do štaba X korpusa radi dopreme materijala i razne spreme za diviziju.

⁵ Dijelovi 1. puka PTS.

U toku dana neprijatelj nije izlazio iz uporišta i nije došlo do sukoba sa njim.

12. jula 1944. god. — Jedinice su se nalazile na istim položajima. U 8 sati ujutro stigao je IV bataljon I Moslavačke brigade sa spremom i materijalom za diverziju.

Po jedinicama održavani su sastanci i vojno-politička izgradnja (boraca).

Da bi jedinice prikupljene bile i da bi promjenile položaje I zagorska brigada rokrirana je na večer na sektor Jakovac — Topolovac.

U Širokom selu udarna brigada »Braće Radića« održala je miting.

Istog dana u selo Sv. Petar Čvrstec neprijatelj je izasao iz Križevaca u jačini 20 ustaša.

U toku dana nije došlo do sukoba sa neprijateljem.

13. jula 1944. god. — Štab divizije ujutro rano prebacio se za Jakovac uz I zagorsku brigadu. Štab udarne brigade »Braće Radića« prebacio se u isto vrijeme za Gor. Križ.

U 8 sati neprijatelj je od pravca Poljančana izvršio napad na položaje brigade »Matija Gubec« kod Sredica. Nešto malo kasnije neprijateljska prethodnica stigla je u Srijem — Miličane. Po primitu tih izvještaja štab divizije prozeo je namjere neprijatelja tj. da se tu radi o većim neprijateljskim snagama, o ofanzivi neprijatelja na Bilogoru, a naročito poslije primanja izvještaja da neprijatelj nastupa prema Domankušu.⁶ Neprijatelj je kretao na Bilogoru iz uporišta Bjelovar, Koprivnica, Novigrad, Križevci, Rovišće. Neprijatelj koji je nastupao od Koprivnice imao je u svom sastavu i motorizaciju. Snage koje su nastupale iz Bjelovara nastupale su preko Kapelle, a zatim jedan dio se odvajao i išao prema Zdelice i prema Gor. Sredicama, a drugi dio nastupao je preko Pavlin Kloštra. Neprijatelj iz Koprivnice nastupao je pravcem preko Paunovca — Miličana i preko Donje Velike. Neprijatelj iz Novigrada nastupao je preko Poljančana u pravcu Gor. Sredice. Neprijatelj iz Križevaca nastupao je preko Ladislava, stim što je svoju rezervu zadržao u mjestu Povelici.

Videli ovakvo nastupanje neprijatelja iz više pravaca i sa svih strana štab divizije odmah je otpočeo sa prikupljanjem snaga, kako bi u danom momentu izvršili prodror na jednom mjestu, razbijši glavnu nastupajuću neprijateljsku kolonu, a to je prema ocjeni bila kolona koja je nastupala prema Gor. Sredicama. Odmah je izdato naređenje udarnoj brigadi »Braće Radića« da dva bataljona iz Širokog selia prebacuju na kotu 224, raskršće kod Jäkopolova (sekcija Čakovec 1 : 100 000), a jedan bataljon da zadrži u Gor. Križu. Za Topolovac — Turski briješ poslan je politkomesar I zagorske brigade i načelnik štaba I zagorske brigade stim da rukovode sa jedinicama Bjelovarskog p. odreda, I zagorske brigade i IV bataljona I moslavačke brigade.

Naređenje udarnoj brigadi »Braće Radića« nije stiglo blagovremeno, jer je veza sa brigadom »Braće Radića« bila prekinuta uslijed isključivanja centralne Bjelovarskog p. podrucja preko koje smo bili vezani telefonski sa udarnom brigadom »Braće Radića«.

Na sektoru brigade »Matija Gubec« borba je postala svežešća i žilavija. Neprijatelj u svojim napadima bio je uporan, iako je III Bataljon brigade »Matija Gubec« izvršio tri jurisa na neprijatelja i protjerao ga iz sela Gr. Sredica. Četvrti put neprijatelj je uspio da potisne III bataljon prema položaju Brezine. Videći ovakvu oštru borbu štab divizije izdao je naređenje da se dva bataljona I zagorske brigade

⁶ Kombinirana grupa imala je naziv »Majer«.

prebacuje na položaje iznad Tvrde Rijeke i na taj način pojača desno krilo brigade »Matija Gubec«. Svaki čas očekivao se dolazak bataljona udarne brigade »Braće Radića« i poslije dužeg vremena stigao je III bataljon, ikoji je bio poslan da pojača lijevo krilo brigade »Matija Gubec« i da se sa brigadom »Matija Gubec« spoji.

Medutim neprijatelj je uspio da se uklini između položaja III bataljona udarne brigade »Braće Radića« i kote 224 i brigade »Matija Gubec« na položaju Brezine, te bataljon udarne brigade »Braće Radića« nije više bio u stanju da potisne neprijatelja na tom lijevom krilu s obzirom da je već neprijatelj od pravca Donje Velike stigao prema Gor. Sredicama. Istovremeno primljen je izvještaj da neprijatelj nastupa od Domankuša jednim dijelom na Turski briješ, a jednim dijelom prema Jakopovcu, gdje se je na položaju na grablju nalazila samo podoficirska škola.

III bataljon udarne brigade »Braće Radića« odmah je prebačen na groblje da tamo zauzme položaj i da štiti odstupnicu jedinicama I zagorske brigade, I i II bataljonu udarne brigade »Braće Radića« i Bjelovarskom odredu, jednom bataljonu Moslavačke brigade i jednom bataljonu I zagorske brigade iz Topolovca, jer je donijeta odluka da se sve jedinice probijaju preko Tvrde Rijeke u pravcu Lipovog brda.

Jedinice Bjelovarskog područja, komore i jedinice pri štabovima brigade i štabu divizije mnogo su se pokolebale pred jakom vatrom neprijatelja i njegovim nastupanjem sa svih strana, tako da su svojim paničnim bijegom uticale, ali opet ne tako mnogo na borbene jedinice. Pri povlačenju pored groblja Jakopovac prema Tvrdoj Rijeci mnogi su se grupisali, što je neprijatelj primijetio, te tukao brzom minobacačkom vatrom i artiljerijom i na taj način napotrebitve žrtve.

Neprijatelj od pravca Domankuša za vrijeme povlačenja naših jedinica prema Tvrdoj Rijeci od Jakopovca otpočeo je da nastupanjem prema Jakopovcu. Bjelovarski odred i IV bataljon Moslavačke brigade, povukli su se u neretu prema Jakopovcu, napustivši položaje, a odavde produžili probijanje u pravcu Tvrde Rijeke — Konjska šuma.

II i I bataljon udarne brigade »Braće Radića«, koji su se povlačili od pravca Gor. Križa kosom preko M. Križa, zahvatili su neprijatelja koji je nastupao prema Jakopovcu od Domankuša i Topolovca i nanijeli mu osjetne gubitke, a zatim se prebacili u pravcu Tvrde Rijeke — Konjska šuma.

III bataljon udarne brigade »Braće Radića« držao je položaje na groblju u Jakopovcu sve dotle dok se nije i posljednja jedinica izvukla prema Tvrdoj Rijeci. Za to vrijeme neprijatelj je od kote 224 prodro u Jakopovac te je i svoju komoru poslao u samu mjesto. Bataljon je izvršio sa jednim dijelom svojih snaga kontranapad i neprijatelja protjerao, a zatim se po dijelovima povlačio u pravcu svih ostalih jedinica.

Jedinice štabova i komora pri svom povlačenju oko Tvrde Rijeke, naišle su u šumi ispred Tvrde Rijeke na neprijatelja, koji je na njih otvorio vatru, uslijed cega se dio odvojio i krenuo pravac Moslavina, a drugi dio produžio je u pravcu Visova.

Na Visovima sve su se jedinice sakupile i sredile, a zatim krenule zaobisavši mjesto Kapelu sa desne strane u pravcu Lipovog brda — Rakitnice, gdje su se sve jedinice prebacile preko ceste Bjelovar — Đurdevac sa osiguranjem prema Bjelovaru i Đurdev-

cu koja je dala brigada »Matija Gubec«. Po prelazu ceste sve su se jedinice zadržale radi sredivanja na putu koji vodi od Čurlovca prema Tunelu — Pavlovac. Prolaz naših jedinica preko Lipovog brda i dijelova koji su prelazili bočno preko Kapela radi osiguranja, preko Rakitnice i Čurlovca bio je uredan i jedinice bile su na okupu, tako da je narod video cijelu našu snagu, te neprijatelj ne može svojim lažima da uvjeri narod o uništenju partizana u ofanzivi na Bilogoru.

Sa puta kod Čurlovca, dok su se jedinice sredivale, poslani su manji dijelovi radi pretraživanja terena gdje je vodena borba, da bi se sakupilo izgubljeno oružje i pokupili ostali ranjenici. Međutim ti dijelovi naišli su Lipovog brda na neprijatelja, koji je odmah nastupao iza nas poslije našeg probijanja prema Lipovom brdu. Neprijatelj ipak nije imao odlučnosti da nastupa za nama, cuvši od naroda koliko se snage prošle partizana, već se je zadržao u selima preko ceste prema Lipovom brdu, dok su naše jedinice sa ranjenicima krenule za Šandrovac, gdje smo Stigli 14. VII 1944. godine oko 6 sati.

Koliko se je kasnije saznalo neprijatelj je duž ceste Koprivnica — Krizevci, iznad Vel. Mučne, Milicanu, Sokolovca, Carevdara i Donjare držao zasjedu, te je želio da nas jakim pritiskom od pravca Gor. Sredica i Topolovca nabaci prema Kalniku, kako bi nas sačekali u zasjedi kod ceste.

Snage neprijatelja koje su učestvovalo u ovoj borbi cijene se prema podatcima koji su dobiveni kasnije oko 4—5 hiljada neprijateljskih vojnika sastojeći se od ustaša, zdrugovaca, crnaca, gestapovaca i Švaba.⁶ U ovoj borbi neprijatelju su nanijeti dosta osjetni gubitci. I

Ubijeno je 55 neprijateljskih vojnika, ranjeno 80.

Nasi gubitci: 7 mrtvih, 24 ranjena i 43 nestala.

Gubitci u oružju:

2 antitenk. puške (jedna antitenk. puška nalazi se na Bilogori),
1 antitenk. bacač (prema izjavi komesara čete spremljen),
1 antitenk. mitraljez,
1 mauzer puška,
6 nagaznih mina,
2 puškomitraljeza.

14. jula 1944. god. — Po dolasku Šandrovac jedinice su zauzele položaj i to: udarna brigada »Brace Radića« kota 255 i 252, a I zagorska brigada kota 256 i kota 232 (sekcija Bjelovar 1 : 100 000).

Brigada »Matija Gubec« Vel. i M. Pupelica.

U toku dana jedinice su se odmarale poslije izvršenog marša, a ranjenici su previđeni i potom po Bjelovarskom odredu prebačeni u Slavoniju.

Oko 17 sati i 20 min. neprijatelj je u jačini od jedne bojne nastupio od pravca Suhe Katalene prema kota 256. Naše jedinice nisu prihvatale borbu već su se povlačile odmah na nove položaje s obzirom da su bile -mnogo umorne, dok je borbu prihvatio samo II bataljon udarne brigade »Brace Radića« zbog toga što je okljevao u svom povlačenju. U toj borbi bataljon je neprijatelju nanio gubitke oko 20 mrtvih i 15 ranjenih.

Nasi gubitci 3 ranjena druga.

Po izvlačenju iz Šandrovca jedinice su zauzele položaj i to: udarna brigada »Brace Radića« sjeverni dio sela Lasovac, I zagorska brigada južni dio sela Lasovac, a brigada »Matija Gubec« selo Ravneš.

Na tim novim položajima jedinice su ostale do 4 sata 15. jula 1944. godine.

15. jula 1944. godine — U 4 sata u jutro jedinice su izvršile pokret i zauzele nove položaje: udarna brigada »Brace Radića« Stara Rača, brigada »Matija Gubec« Drđanovac, a I zagorska brigada južni dio sela Bulinac. Brigada »Matija Gubec« svoj jedan bataljon prebacila je po naredenju štaba divizije na raskršće u Bulincu (sekcija Bjelovar 1 : 100 000). Jedinice su se u toku dana odmarale, neprijatelj nije uopšte izlazio iz uporišta. Neprijatelj koji je poslije povlačenja naših jedinica ušao u Sandrovac povukao se je 15. jula 1944. godine ujutro.

U ovom razdoblju naša divizija uništila je 168 neprijateljskih vojnika, a ranila 202. Ukupno izbačeno iz stroja 370 neprijateljskih vojnika.

Zarobljeno:

16 neprijateljskih vojnika,
1 cijev minobacača,
5 pušaka,
1 šmajser,
2 pištolja,
22 mine za teški minobacač,
1 laki mitraljez M G »sarac«,
13000 puščanih metaka.

Nasi gubitci:

23 mrtva,
68 ranjenih,
43 nestala.

Gubitci u oružju:

1 antitenk. ibacač,
1 antitenk. mitraljez,
1 antitenk. puška,
2 puškomitraljeza,
1 mauzer puška,
1 teški mitraljez.

Od rukovodilaca poginuo komandir čete Tucman Stjepan, politdelegat Herceg Ivan, sekretar SKOJ-a Krok Stjepan, vodnik Cerovec Josip.

Od rukovodilaca ranjen komandant udarne brigade »Brace Radića« kapetan Vulić Ivan, komesar divizije drug Robić Ivan, referent saniteta divizija drug Fras Ivan, vodnik Horvat Franjo, pomoćnik politikomesara bataljona Jarčinović Ivan, st. vodnik Šimunić Mirko, pomoćnik politikomesara čete Štrifot Franjo i desetar Groz Zvonko.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polikomesar: Komandant-potpukovnik:
SI. o. MP Bulat Rade

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 18. JULIA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O SLABOSTIMA I GREŠKAMA PRILIKOM BORBI KOD SEVERINA, STARE RAČE, DAUTANA I PATKOVCA'

Oper. br. 157/44

I

Nakon razbijanja neprijateljske ofenzive na Bilogoru vodene 8. VII 1944. godine naša divizija zadržala se na sektoru Sredice — Široko selo — Maslarac. 12. VII 1944. godine I zagorska rokirana je iz Gor. i Donjeg Maslarca za Jakovac i Turski brije. Toga dana u Topolovcu pored III bataljona I zagorske brigade nalazili su se Bjelovarski p. odred i IV bataljon I moslavacke brigade.

¹ Originalni dokument se nalazi u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

Na čitavom sektoru koji su naše jedinice kontrolirale nisu bili primjećeni pokreti neprijatelja, a niti uočene neprijateljske koncentracije u uporištima Bjelovar, Križevci, Rovišće, Koprivnica, Novigrad i Đurđevac.

Da bi pravilnije znali analizirati neprijateljsku ofanzivu na Bilogoru 13. VII 1944. godine treba imati u vidu ove najvažnije momente.

1) Koncentracije neprijatelja u uporištima na sektor Bilogore i rad naše vojno-obaveštajne izviđačke službe.

2) Nastupanje neprijatelja i tok borbe, rad naših jedinica.

3) Odstupanje i povlačenje u pravcu Lipovog brda — Šandrovca.²

Vojno obaveštajna služba naših štabova nije zabilježila u svojim izvještajima koncentracije neprijatelja u uporištima Bjelovar, Koprivnica, Novigrad, Đurđevac i Križevci 11. VII 1944. godine bili smo obaviješteni da je u Koprivnicu navodno stiglo iz Ludbrega tri bojne PTS, ali je ta obavijest demantirana i neprijatelj je navodno krenuo iz Koprivnice za Ludbreg.³ 11. VII 1944. god. obaviješteni smo da je iz Daruvara stiglo u Bjelovar 400 neprijateljskih vojnika sa kratkim hlačama. To su prema podacima informativne službe bili tako zvana »Plava garda«, dok su to stvarno bili »wermanšaft« (podaci dobiveni od zarobljenog gestapovca dana 16. VII 1944. god.) 12. VII 1944. god. informativci obavještavaju da je u Sv. Petar Čvrstec (sekcija Čakovec 1 : 100 000) stiglo dvije satnije ustaša iz Križevaca sa topovima. Oficijska patrola brigade »Braće Radić« provjerava istu obavijest i konstatira da je netačna.

Izviđačke patrole naših jedinica bile su aktivne i zalažile su u dublju pozadinu neprijatelja i u blizinu neprijateljskih uporišta. Neprijatelj nije vršio nikakove ispadne na naš sektor, pa prema tome ni ti izviđački djelovi nisu mnogo znali što radi neprijatelj, a koji je konspirativno dovlčao pajačanja u uporišta Koprivnicu, Križevce i Bjelovar.

Brigada »Matija Gubec« na dan 13. VII 1944. god. nalazila se u Gor. Sredicama, udarna brigada »Braće Radić« Gor. Križ — Široko selo, I zagorska brigada Jakovac — Topolovac, Bjelovarski p. odred i IV bataljon I moslavacke brigade Topolovac, štab divizije Jakovac (sekcija Čakovec 1 : 100 000), 13. VII o. g. ujutro oko 8 sati patrola Gupčeve brigade koja je kretala prema Poljančanima (sekcija Đurđevac 1 : 100 000) sukobila se sa neprijateljem kod Poljančana. Istovremeno primjećene su neprijateljske kolone od Kapele prema Pavlin Kloštru i od Domankuša prema Topolovcu, Srijemu, Hudovljanim, Gor. i Donjoj Velikoj u pravcu Širokog sela i Gor. Križa (sekcija Čakovec — Bjelovar 1 : 100 000). Štab divizije odmah nareduje da brigada »Matija Gubec« izade na položaje Mala konjska šuma — Brezine, I zagorska brigada sa jednim bataljonom zaposjedne kotu 224, a jednim kotu 230, načelnik štaba potporučnik Sutler i v. d. politkomesara brigade Srneč Đuro upućeni su u Topolovac sa zadatkom da rukovode Bjelovarskim p. odredom i IV bataljonom I moslavacke brigade i III bataljonom I zagorske brigade (naredjenja izdata telefonom i usmenim putem).

² Jedinice XXXII divizije povukle su se navedenim pravcem 13. jula.

³ Desetog juna vraćena je u Ludbreg 1. bojna 1. puka PTS, a 2. i 3. bojna toga puka upućene su u Podravski Novigrad (vidi: Dnevni izvještaj PTS u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 1—268/26 k. 112.)

U međuvremenu i telefonska centrala u Sredicama bila je iskopčana bez znanja i odobrenja štaba divizije i štaba Gupčeve brigade. Naredenje udarne brigade »Braće Radić« da sa dva bataljona zaposjedu kotu 224, a jednim Široko selo izdano je pismenim putem u 8,30 sati. U 9 sati neprijateljsku kolonu koja je kretala preko Donje Velike — kote 202 preko Ciganice sume izbila je na rub Male konjske šume i presjekla put Gornji Križ — Gor. Sredice, jer je II bataljon Gupčeve brigade zakasnio, uslijed sporosti, zaposjeti pomenute položaje. Rokiranjem jedinica štab divizije uzeo je u predpostavku da je neprijatelj krenuo jakim snagama i da ima ofenzivne namjere i donio je odluku da ojača položaje Gupčeve brigade snagama udarne brigade »Braće Radić« i spremi razbijanje neprijatelja kod Gor. Sredica i da se divizija povlači u pravcu Lipovog brda — Čurlovca, jer su snage bile daleko nadmoćnije od vlastitih snaga. Izbijanjem neprijatelja na put Gor. Sredice Široko selo III bataljon udarne brigade »Braće Radić« dobio je zadatku da povrati izgubljene položaje kod Male konjske šume, ali je žestokom vatrom neprijatelja bio odbijen i povukao se na raskrsće puteva Jakovac — Gor. Sredice — Gor. Križ kod Kapela ne pretrpjevši nikakove gubitke. Isti bataljon dobio je naredenje da zaposjedne južni dio sela Jakovac i štiti probijanje I i II bataljona koji su dolazili iz Gor. Križa i razbijje neprijateljsku kolonu, koja je od Domankuša preko Konjske šume — kote 138 nastupala za Jakovac. I bataljon I zagorske brigade osiguravao je kod kote 232 prolaz jedinica (I i II bataljona udarne brigade »Braće Radić« i štabskih dijelova kroz Jakovac za Tvrdu Rijeku). Brigada »Matije Gupca« kod Brezine vodi borbu sa neprijateljem koga uspijeva odbacivati uz nekoliko uzastopnih juriša (III bataljon) i sprjeći neprijatelja da zaposjedne Brezine i Tvrdu Rijeku i ugrozi odstup brigade »Braće Radić« preko Jakovaca i oteža povlačenje Bjelovarskog p. odreda, IV bataljona I moslavacke brigade III bataljona I zagorske brigade. Oko 9 sati i 30 min do 12 sati sve jedinice (udarna brigada »Braće Radić«, I i III bataljon zagorske brigade, Bjelovarski p. odred i I bataljon I moslavacke brigade) povlače se u Konjsku šumu južno od Tvrde Rijeka (sekcija Čakovec 1 : 100 000), dok neprijatelj sa dva do tri teška bacača i dva topa unakrsnom vatrom tuče položaje oko Tvrde Rijekе. Od 12 do 14 sati jedinice se srediju u Konjskoj šumi i Visovima (sekcija Čakovec i Čazma 1 : 100 000) i preko Kapele i južno od Kapele zrebacuju preko Lipovog brda za Čurlovac.

Odstupanje naših jedinica bilo je organizованo i po planu. Najljepši primjer vojničkog odstupanja bila je udarna brigada »Braće Radić« koja je kroz najtežu vatu minobacačku i artiljerijsku odbila kontra jurišem neprijatelja koji je već bio prodro kod Jakovaca do crkve (I i II bataljon), koji je izvršen bez i jednog gubitka, a neprijatelju nanešeni gubici preko 30 mrtvih i ranjenih. III bataljon iste brigade na južnom dijelu sela odbijao je sve navale neprijatelja iz pravca Domankuša i kote 132. III bataljon udarne brigade »Braće Radić« bio je zaštitnica svih snaga koje su se povlačile i taj zadatak izvršio je u potpunosti i onda kada su neprijateljski tenkovi prodri u Jakovac bataljon je vojnički odstupao, prebacujući desetinu po desetinu i nije imao gubitaka od tenkova. Jedinice pošto su bile u Konjskoj šumi i Visovima sredene potpuno su vojnički odstupale. Nered za vrijeme odstupanja unijele su komore i specijalne štapske jedinice koje nisu bile po štabovima vodene nego više prepustene same sebi. Takav je

bio slučaj da je komora brigade »Matija Gubec« bila prva na udaru neprijatelja razbijena, unijela paniku među ostale komore i štabске jedinice koje su se povlačile preko Konjske šume u pravcu Kraljevca iako to nije bio pravac povlačenja. Jedna četa i vod III bataljona I zagorske brigade koji su štitili sa operativnim oficirom odstupanje Bjelovarskog p. odreda i IV bataljona I moslavacke brigade i ranjenika iz Topolovca nisu imali prihvat kod Konjske šume od ostalih snaga, pa su izgubili vezu i odcijeplili se.

KRITIČKI OSVRT

Borba kod Sredica pokazuje da smo onog momenta kada je nastupao neprijatelj pravilno ocijenili njegove namjere i snage i donijeli odluku da se probijemo u pravcu Lipovog brda — Čurlovcu. Naš plan tj. štaba divizije da jače i organizovanije udarimo po neprijatelju kod Sredica nije bio potpunoma organizovan i na vrijeme preduzet iz razloga:

- 1) Rokiranje jedinica kako je bilo predvideno po planu nije bilo pravovremeno izvršeno pošto je centrala u Sredicama bila iskopćana. To je bio momenat kada je odluka bila presudna a veza je zatajila.
- 2) Brigada »Matije Gupca« nije na vrijeme izašla na položaje Mala konjska šuma — Brezine i dozvolila time neprijatelju da izbije na put Gor. Sredica — Gor. Križ i uklini se u naše položaje.
- 3) Veza sa štabom Gupčeve brigade i Topolovcom i štabom udarne brigade »Brace Radica« funkcionisala je dok nije bila isključena centrala, što je bilo presudno za razvoj borbe i rad naših jedinica. Ubuduće štabovi brigada u ovakvim slučajevima poduzeti će najenergičnije mjeru da sprječe pojedine telefoni da samovoljno i prije vremena zbog straha bježe. Radio-telegrafska veza nije mogla biti održavana, jer su se sve jedinice nalazile u pokretu, a naša stanica nije podešena za brzi rad, dok radio stanice bri-gada nisu bile iskoristene iako je bilo mogućnosti.
- 4) Borbena saradnja jedinica ovoga puta došla je do punog izražaja kod udarne brigade »Brace Radica« koje su se uzajamno pomagale, štitile jedna drugoj otstupnicu i zajednički napadale na neprijatelja. Bataljoni brigade »Matija Gubeca« nisu ostvarili tu šaradnju, kao ni Bjelovarski odred, IV bataljon I moslavacke brigade i III bataljon I zagorske brigade iako su imali zajedničko rukovodstvo (načelnik štaba i politkomesar I zagorske brigade). Štab Zagorske brigade nalazio se na kотu 230 i nije uopće suradivao sa štabom Gupčeve brigade iako je II bataljon I zagorske brigade, koji je držao kотu 230, imao zadatak da štiti leđa Gupčevoj brigadi i bude prihvatinica jedinica koje se povlače od Jakopovca. Štab te brigade dozvolio je da prekine kontakt sa Gupčevom brigadom. Razumljivo je da uslijedi ovakvog držanja ne-može biti potpune pobjede nad neprijateljem i situacija bi se mnogo teže razvijala da nije podoficirska škola sa izviđačkim vodom divizije i sa štabom divizije izbila na kотu 230 i naredila II bataljonu (komandantu bataljona) da bataljon štiti otstupnicu jedinici koja se povlači od Jakopovca. Osnovno je o černu ubuduće treba voditi više računa, da štabovi i sve jedinice međusobno suraduju unutar brigade i sa svim svojim susjedima bez razlike bili oni pripadnici naše divizije ili drugih jedinica, pomognu.
- 5) Štabovi brigade pokazali su veliko nerazumijevanje i nepravilno upotrebljavanje specijalnih jedinica

⁴ Odnosi se na komandu Bjelovarskog područja.

čete za vezu, bol. voda, izviđača, itd. koje redovno kada se zapuca šalju ispred jedinica. Ne poduzimaju potrebne mjere da bolničkim vodom pojačaju sanitet u borbi, a izviđačima vrše osmatranja bojnog polja. Razumljivo je da tako jedinice kad se nađu bez jedinstvene komande nađu na neprijatelja i budu razbijene, dok se može lijepe konstatovati u stalnim našim borbama da zbog toga ne uspijevamo u potpunosti izboriti pobjedu nad neprijateljem, jer su sanitet, veza i osmatranje bojnog polja dosta slabi i o neprijatelju za vrijeme borbe malo se zna, a ranjenici i -mrtvi nisu pravovremeno evakuirani.

6) Odstupanje jedinica pokazuje da pravilnim vojničkim odstupnim maršom jedinica je u stanju da se pod najtežim uslovima bori i uspješno izvlači iz klijesta neprijateljskih. Ako se specijalne jedinice pravilno upotrebe sprječiti će se grupisanje na položajima i otkrivanje položaja, jer najčešće komore i ostale jedinice pri štabovima slikaju se na položajima, koji su onda meta neprijateljskog teškog oružja. Pored ovih glavnih panikera u borbi kod Jakopovca veliki metež stvorile su komande područja sa svojim pozadinskim jedinicama koji su ujedno i pretrpjeli najveće gubitke. Za buduće kad jedinice (partizanske straže), komande područja odstupaju preko naših položaja redovno nastojati da njihov pravac odstupanja bude izvan naših položaja kako ne bi štetno djelovalo na borce ili pak iste staviti pod komandu i povesti u borbu. Borba kod Sredica — Jakopovca vodena je s tri bojne PTS-a, dvije bojne Crne legije, IV gorskim zdrugom, dva bataljona gestapovaca i žandamerije iz Bjelovara. Neprijatelj je raspolagao s tri tenka, oko 4 bacaca mina i dva topa, koja je upotrebio u samoj borbi. Blokirao je centru kod Carevdara — Sokolovac, a u Povelju imao strategijsku rezervu (sekcija Čakovec 1 : 100 000) s namjerom da nas nabaci na Kalnik i razbij. Ipak planovi neprijatelja nisu imali većih uspjeha, jer neprijatelj je imao gubitke oko 130 mrtvih i ranjenih najmanje, a naše jedinice nisu bile razbijene iako je bilo dijelova odcijepljenih, ali preko 90% borbenog ljudstva iz jedinica probilo se sa -svim snagama u pravcu Lipovog brda. Gubitci naših jedinica dosta su osjetni⁵ i svi rukovodioći moraju više povesti računa zbog očuvanja ljudstva koje za našu diviziju zbog njezinog opstanka i uspješnog djelovanja. Zapazilo se da borci i rukovodioći još uvijek odnose se nepravilno prema oružju koje dobiju, ne cijene ga i gube.

II

15. VII 1 944. godine naša divizija rokirana je na sektor Bulinac — Držanovac — Stara Rača. Jedinice XXVIII udarne divizije nalazile su se u Bedeniku — Vel. i M. Pisanica (sekcija Bjelovar 1 : 100 000).

16. VII 1 944. god. neprijatelj je od Bjelovara sa dva bataljona gestapovaca i IV gorskim zdrugom sa četiri teška bacaca, tri tenka, dva brdska topa nastupao u pravcu Bulinca i udarni bataljon Zagorske brigade u 5 sati i 30 min. prihvatio je borbu ispred Bulinca.

Štab divizije stvorio je odluku da izvrši manevarski napad na neprijatelja sa Gupčevom i udarnom brigadom »Brace Radica« i XXV brodskom brigadom XXVIII divizije. Plan manevra bio je: udarna brigada »Brace Radica« sačekat će neprijatelja ispred Sta-

⁵ Divizija je imala 7 mrtvih, 24 ranjena i 43 nestala borca i rukovodilaca.

⁶ Divizija je 13. jula 1 944. imala 1 028 boraca i rukovodilaca.

re Rače, dok brigada »Matija Gubec«, čim je prihvatiла борбу, свим snagама требала је напasti бок непријатеља код Dautana и пробити се на Prespu (секција Bjelovar 1 : 100 000), а XXVIII дивизији предложен је да крене у напад са три батаљона преко M. Severina, да два батаљона избаци на Ciglenu и zajедно са наšим јединицама код Prespe затвори пут за Bjelovar.

Jединице XXV бродске brigade кренуле су прије у борбу и на дати знак bijelom raketom Gupčeve brigade i udarna brigada »Braće Radića« krenule су u nastupanje. Prije ispaljene rakete neprijatelju je pušten na blizinu oko 60 metara ispred Stare Rače, a zatim je udarna brigada »Braće Radića« izvrшила kontranapad i tjerala neprijatelja do Dautana. U međuvremenu Gupčeva brigada koja se налазила u Nevincu i jedan батаљон Gupčeve brigade (I bat.) nastupao je parema Šumi Drlić (секција Bjelovar 1 : 100 000) kuda je neprijatelj бježao, ali neopravданim naredenjem načelnika štaba Gupčeve brigade батаљон је повучен natrag u Nevinac i time je neprijatelju data mogućnost организovanjeg povlačenja. Ali pored naredenja o povlačenju komandir III čete I батаљона Slavko Petrović sa četom samoinicijativno izbio je u Dautan, napao neprijateljsku kolonu i zaplijenio plijen. Neprijatelj čim je добио bočnu vatru u panici је preko Patkovca i Prespe бježao за Bjelovar. Ostali батаљони (II i III Gupčeve brigade) nisu izvršili zadatku tj. запосели cestu kod Prespe i presjekli otstupnicu neprijatelju i zbog toga neprijatelj је uspio умаћи ne pretrpjevši velik poraz.

U моменту dok је udarna brigada »Braće Radića« nastupala prema Dautanu по нaredenju načelnika štaba Gupčeve brigade батаљони су bili skoncentrisани u Nevincu i načelnik štaba izradivao je skicu za напад на Dautan, dok je III četa I батаљона brigade »Matija Gubec« izvršila напад и neprijatelju u najvećoj panici бježao за Pakovac umjesto da su батаљони izvršili naredenje које је било pred njih postavljeno. Načelnik štaba brigade u ovom slučaju главни је krivac зашто nije uspjeh bio veći.

KRITIČKI OSVRT

Borba kod Dautana i Stare Rače uočeni su neki nedostaci naših јединица:

1) Teren između Stare Rače i Dautana pokriven je sa velikim kukuruzom i omogućava prikradano povlačenje i izvidanje. Neprijatelj je izviđao položaj udarne brigade »Braće Radića«, dok brigada nije imala svoje izviđače ispred položaja prema Dautanu. Nastupanje vrši se streljačkim strojem, to je jako otežano i ne postiže se brzina kretanja i koncentriranje oružja, što se postiže četnim i vodnim kolonama, jer je teren takovo kretanje dozvoljavao. Tako je, na pr. jedan puškomitrailjezac sa dva strelca izbio ispred Dautana i prisilio nekoliko gestapovaca na predaju i ovi su digli ruke i bijele marame, ali vidjevši da su snage male otvorio je vatru na njih, pri tome jednog ubio, a jednog ranio. U borbi se stalno isturaju automatska oružja bez zaštite strelaca i redovit je slučaj da mitraljesci ginu ili bivaju ranjeni, a ponekad automatska oružja padnu u ruke neprijatelja.

2) Koordinacija rada јединица udarne brigade »Braće Radića« i saradnja sa Gupčevom brigadom nije bila ostvarena uslijed slabe povezanosti obje brigade, iako su bile jedna uz drugu, što je veliki propust i nemarnost štabova brigada, a koji su bili prije kretanja u napad sa strane štaba divizije upozorenji da će tavo vrijeme svog nastupanja suraduju i zajednic-

ki udaraju po neprijatelju. Koordinacija sa јединицама XXVIII udarne divizije nije vremenski ostvarena, jer su јединице XXV brigade bile pod komandom svoga štaba divizije koji sa nama nije imao brzu vezu i zbog toga se dogodilo da su najprije vodili борбу батаљони XXV бродске brigade, a zatim naše brigade, i

3) Штабови brigada nisu bili pravi rukovodoci tj. nisu držali čvrsto u rukama батаљоне. To naročito važi za шtab Gupčeve brigade koji se nalazio 2–3 km iza батаљона koji su nastupali iako se trebao pomjeriti zajedno sa батаљонима i zbog toga se dogodilo da su штабови батаљона dobivali jedno naredenje od штаба brigade (komandanta i politkomesara), a drugo od načelnika шtaba i pomoćnika politkomesara brigade. To je bio jedan od razloga da je načelnik шtaba napravio zbrku u Nevincu u momentu kada se trebala brigada sva angažovati. Načelnik шtaba brigade i pomoćnik politkomesara Gupčeve brigade koji su se nalazili sa батаљонима u nastupanju nisu također koordinirali rad батаљона i može se reći nije bilo uopće jedinstvene komande. U buduće штабови brigada trebaju da se pomeraju zajedno sa батаљонима imajući uvijek u vidu da njihovo mjesto treba biti tamo od kuda će moći najpravilnije rukovoditi brigadom, a sami članovi штabova kada se nalaze na položaju moraju biti najtješnje povezani i međusobno suradivati.

4) Primjetilo se da se naši штабови, komandanti boje manevra u dubinu neprijateljsku (u pozadinu) i pate od osiguravanja bokova i presijecanja odstupnica od strane neprijatelja i pri tome izgube iz vida činjenicu da je onog momenta kada neprijatelj бježi inicijativa u našim rukama i da tada svom brzinom i žestinom treba rastrojiti i uništiti neprijatelja. Ovo je svakako posljedica neiskustva i nepoznavanja taktičke manevranja. Nužno se za uspješnije borbe i brzo manevriranje јединица na terenu postavlja bolja organizirana veza i svi штабови trebaju još veću pažnju pred pokloniti održavanju veza koristeci pri tome sva sredstva i ne oslanjajući se samo na jedan način održavanja veze (radio-telegrafiju ili kurire). Штабови brigada na osnovu ove analize razradit će istu sa svim potčinjenim штабovima i komandama i o tome izvestiti štab divizije.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar : Komandant-potpukovnik :
Sl. otsutan Bulat Rade
M P

Dostavljeno

na znanje:

Štabu X korpusa Zagrebačkog NOV i POJ.

Na znanje i postupak:

Štabu udarne brigade »Braće Radića«,

Štabu brigade »Matija Gubec«,

Štabu I zagorske brigade.

IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA OD 3. AUGUSTA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O OPERATIVNOJ SITUACIJI I O ORGANIZACIJI I INFORMACIJI JEDINICA¹

STAB X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV I POJ

Op. broj 398

Dne, 3. augusta 1944. g.

Opći vojni organizacioni izvještaj za mjesec juli.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 6—1 k. 551 B. Redakci-

OPERATIVNA SITUACIJA

Sektor Zagorje: Vojnička situacija na ovom sektoru nije se od posljednjeg izvještaja izmjenila u većoj mjeri. Stanje je uglavnom nepromijenjeno. Moglo bi se reći da se situacija u zadnjih nekoliko dana u manjoj mjeri poboljšala, a do ovoga je došlo uslijed toga što su njemačke jedinice koje su se nalazile na ovom sektoru počele postepeno odlaziti i napuštati Zagorje, a sada su sve njemačke jedinice otisle u pravcu Slovenije.

Neprijatelj nastoji stvoriti što veći broj manjih uporišta kako bi što veći dio terena držao pod svojom kontrolom. Ovo mu je donekle i uspjelo iz razloga toga, što na tom sektoru nema jačih naših jedinica koje bi mu se uspješno suprotstavile. Ovakvu situaciju neprijatelj iskoristi u svoju korist i nastoji provesti što potpuniju mobilizaciju. Odilazaњem njemačkih jedinica sa sektora Zagorja, a i uslijed opće vojničke situacije na frontovima u svijetu situacija se poboljšala u našu korist i naše jedinice na tom sektoru uspjele su da mobilišu izvjestan broj boraca. Aktivnosti naših jedinica koje se nalaze na tom sektoru prilična je i daje zadovoljavajuće rezultate obzirom na njihov brojčani odnos i jačinu u odnosu na neprijateljske jedinice.

Milicija koja je postojala na ovom sektoru uglavnom je paralizirana i vojnički ne predstavlja nikakvu snagu.

Na sektoru Zagorja još uvijek se nalaze smješteni neprijateljski ranjenici i uslijed toga neprijatelj drži veći broj posada radi zaštite ovih ranjenika. Jačih operativnih jedinica neprijatelja nema na ovom sektoru.

Na sektoru Zagorja i Prigorja nalaze se momentalno dijelovi njemačkih divizija koji su prebačeni na ovaj sektor radi odmora. Od ovih jedinica formiraju se sada neke nove jedinice, koje prema podacima s kojima raspolažemo treba da budu u skoro vrijeme upućene na neke frontove.

Neprijatelj nastoji da na svaki način osigura i zadrži pod kontrolom komunikacije koje vežu Zagreb sa Varaždinom.

Sektor Kalnika: Vojnička situacija na ovom sektoru i dalje je teška. Najveći dio svojih snaga koje neprijatelj ima na teritoriju našeg korpusa drži ih na sektoru Kalnika i Bilogore. Neprijatelj drži sva uporišta koja je i ranije imao sa jakim posadama i nastoji na svaki način da onemogući opstanak naših jedinica na ovom sektoru.

Neprijateljske snage koje se sada nalaze na ovom sektoru sastavljene su gotovo od samih ustaša. Gestapovci koji su se ranije nalazili u Križevcima i jednim dijelom i u Koprivnici napustili su ovaj sektor i otisli u pravcu Zagreba.

Od neprijateljskih jedinica na ovom sektoru nalazi se 5. ustaški stajaci zdrug pod komandom potpukovnika Bobana i pojedine bojne PTS.² Pored ovih jedinica nalazi se po uporištinama još i izvjestan broj domobrana.

Sektor Bilogore: Stanje na sektoru Bilogore još uvijek je teško pošto neprijatelj duž komunikacije Koprivnica —Pitomaca drži jače svoje snage s kojima kontroliše Podravini i onemogućava našim jedinicama pristup k istoj. U posljednje vrijeme neprijatelj

ja objavljuje samo onaj dio dokumenata koji se odnosi na XXXII diviziju i ZGO.

² Vidi: bojnu relaciju 1. zbornog područja i dnevne izvještaje PTS (poglavnikovih tjelesnih sdrugova) u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 8/1 k. 58 i 1-268/26 k. 112

je zaposlio Kloštar i Pitomaču. Neprijatelj nastoji na svaki način da sproveđe mobilizaciju, ali mu to do sada nije uspjelo. Isto tako neprijatelj je pokušao da sa manjim ustaškim posadama koje su se nalazile po Bilogori (Gudovac, Korenovo, Sv. Ivan Žabno) izvrši popunu 5. stajaci zdruga, ali mu to nije uspjelo pošto su se pomenuće posade kada su čule da treba da uđu u sastav 5. zdruga razbijezale.

I sa ovog sektora otisli su gestapovci u pravcu Zagreba.

Odmah po odlasku gestapovaca došle su na sektor Bilogore 2 pukovnije I kozacke divizije koje su zaposlele uporište Vrbovec, Gradec, Sv. Ivan Žabno, a jedan dio istih nalazi se i u Bjelovaru. Moral ovih dijelova I kozacke divizije je na vrlo visokom stupnju i od svog dolaska pa do danas nisu ove jedinice poduzimale nikakvih većih akcija.

Prilikom odlaska gestapovaca sa ovog sektora, a kako su se prenosili glasovi da bi i izvjesne ustaške i domobranske jedinice trebale isto tako biti upućene na neke druge sektore, zavladala je u redovima neprijateljskih jedinica kako ustaških, a naročito domobranksih, velika demoralizacija. Dezterstvo je uzelo velikog maha.

Neprijatelj na ovom sektoru u posljednje vrijeme potpuno je neaktivan i ne vrši nikakvih ispadu na oslobođenoj teritoriji.

Od naših jedinica na sektoru Bilogore nalazi se XXXII divizija koja sprovodi mobilizaciju sa uspjehom.

Sektor Moslavine: Stanje na ovom sektoru je nepromjenjeno. Vojnička situacija nije se u bitnosti promjenjena dolaskom dijelova I kozacke divizije.

Milicija na ovom sektoru razbijena je i ne predstavlja nikakvu vojničku snagu. Odlučujući udarac miliciji na ovom sektoru zadat je likvidacijom uporišta Ivanić Kloštar.³

Općenito vojnička situacija na sektoru ovog korpusa u posljednjih nekoliko dana pokazuje veliko poboljšanje. Do ovoga preokreta došlo je uslijed povlačenja gestapovskih jedinica i općeg stanja vojničke situacije u svijetu. U neprijateljskim redovima dezterstvo je preuzealo velikog maha i neprijateljske jedinice su potpuno demoralisane. Ovo se u posljednje vrijeme naročito primjećuje u ustaškim jedinicama.

Milicija koja je bila na teritoriju našeg korpusa organizovana može se reći da je potpuno razbijena i ne predstavlja nikakvu vojničku snagu.

U vezi sa ovakvim stanjem pojačao se priliv boraca u naše jedinice i za mobilizaciju postoje povoljni uvjeti. Uslijed priliva novih boraca osjeća se nedostatak u oružju, tako da već sada ima u našim jedinicama priličan broj nenaoružanih boraca, oko 1 000. Sprovodenje samo mobilizacije, a potom i sredivanje samih jedinica koje je neophodno potrebno radi dolaska novomobilisanih, doveo je do toga da su naše jedinice u posljednje vrijeme dosta neaktivne tj. neaktivne u smislu izvođenja vojničkih operacija. Stvoren je plan za suradnju naših jedinica sa jedinicama VI korpusa i u najskorije vrijeme pristupit će se izvedenju toga plana/

ORGANIZACIJA ŠTOBOVA I JEDINICA

Organizacija štaba korpusa provedena je u cijelosti. Formiran je i personalni odsjek. U štabu korpusa je-

⁵ Ustašku miliciju u Ivanić Kloštru napala je 21. jula 1944. II brigada XXXIII divizije. I brigada te divizije bila je u zasjedi prema Križu, Ivanić Gradu i Dugom Selu.

⁴ U planu su bila zajednička dejstva VI i X korpusa u Daruvarskoj kotlini.

dino još nije formiran sud prema najnovijim narednjima, ali će to biti u najskorije vrijeme učinjeno pošto su za ovo formiranje potrebne instrukcije.

Pod neposrednom komandom štaba korpusa nalaze se:

XXXII divizija,
XXXIII divizija,
Zapadna grupa p. odreda,
Istočna grupa p. odreda,
III diverzantski bataljon,
II srpski bataljon,
Artillerijski vod.

XXXII DIVIZIJA

Štab divizije je potpun i u sadašnjem sastavu potpuno zadovoljava. U posljednje vrijeme osjeća se veliki napredak u svim pravcima kako kod samog štaba tako i kod jedinica.

Divizija ima u sastavu:
Udarnu brigadu »Braća Radić«,
Brigadu »Matija Gubec«,
Četu za vezu,
Bojnički vod,
Izviđački vod,
Podoficirsku školu,
Prateću desetinu.
Udarna brigada »Braća Radić«

Štab udarne brigade: Štab je potpun i svojim radom u potpunosti zadovoljava. Rad samog štaba osjeća se i u brigadi, ali ne još u dovoljnoj mjeri. Primjećuje se još uvijek ravnodušnost štaba prema greškama pojedinih boraca i rukovodilaca. U samom štabu kao cjelini ne osjeća se dovoljno discipline.

Brigada kao cjelina poslje uspješnih težih borbi, a poslje provedenog odmora i intenzivnijeg vojničkog rada u usavršavanju u vojničkim znanjima postajala je čvršća i vrlo dobra jedinica. Potrebno je da se borci još bolje upoznaju sa nastavom gadanja pošto se na posljednjim bojnim gadanjima pokazalo da nisu još u potpunosti sposobni da iskoriste svoje oružje. Ima veliki broj slabo odjevenih boraca.

Brigada je sposobna za izvršenje i najtežih zadataka. Moral i disciplina kod boraca na vrlo dobro su visini. Borbenost je vrlo dobra.

Brigada »Mafije Gubca«

Štab brigade je potpun i svojim radom kao cjelina zadovoljava. U samom štabu osjeća se dovoljno discipline i međusobnog poštivanja. Rad štaba osjeća se i u brigadi.

Brigada kao cjelina postala je čvrsta i sada je sposobna za izvršenje srednjih pa i težih zadataka. Brigada u disciplinskom pogledu napreduje sve više i osjeća se rad štaba u tom smislu. I kod ove brigade kao i kod brigade »Braće Radić« osjeća se kod boraca nedostatak znanja iz nastave za gađanje. Ima veliki broj slabo odjevenih boraca.

XXXII divizija kao cjelina u veoma velikoj mjeri se popravila i poslje uspješnih borbi koje je imala sa neprijateljem, kao i poslje odmora u Moslavini predstavlja jednu vrlo dobru i čvrstu jedinicu. Po završetku mobilizacije koja se sada sprovodi i izvršenom sredjenju ova divizija će predstavljati jednu dobro organizovanu i učvršćenu jedinicu pred koju će se moći postaviti i najteži zadaci.

ZAPADNA GRUPA ODREDA

Štab grupe odreda potpun je i sreden i svojim radom do sada zadovoljava.

Jedinice ove grupe su aktivne i osjeća se rad grupe u jedinicama.

Zapadna grupa u svom sastavu ima:

I zagorsku brigadu,
Kalinčići odred,
Zagrebački p. odred.
Zagorski p. odred,
Omladinski bataljon,
Kurs vođnika i desetara.

I zagorska brigada. Štab brigade je nepotpun, nedostaje operativni oficir. Komandant brigade kapetan drug Škrljjan Mate smjenjen je, a na njegovo mjesto postavljen je potporučnik drug Kobal Vladimir. Brigada kao cjelina nije se naročito istakla i nije bila dovoljno čvrsta. U borbama na Bilogori ova brigada je imala prilične gubitke te je bila povučena u Moslavinu na odmor i sredjenje. Po izvršenom sredjanju brigada je upućena u sastav Zapadne grupe odreda na sektor Zagorja.

Kalinčići p. odred: Štab odreda je potpun.

Prema podređenim štabovima i rukovodiocima odnose se pravilno i kritički gleda na njihov rad. U štabu su izvršene izmjene te su postavljeni novi drugovi na mjesto polit, komesara i pomoćnika polit, komesara.

Odred kao cjelina ne zadovoljava svojim radom u potpunosti. Borci su mladi i neiskusni i nemaju dovoljno čvrstine i upornosti u borbi. Disciplina kod boraca bila je slaba, ali se u posljednje vrijeme osjeća u tome veliki napredak. Isto tako primjećuje se da ovaj odred popravlja se i u pogledu svoje borbenosti.

Zagrebački p. odred: Štab odreda je potpun i svojim radom potpuno zadovoljava. Odnos između pojedinih članova u štabu su pravilni. Osjeća se rad štaba u potčinjenim jedinicama.

Odred kao cjelina je vrlo dobar. Borbenost boraca i rukovodioča je na velikoj visini. Borci otvoreno traže da ih se vodi u borbu. Odred je u borbi čvrsti i uporan i moral kod boraca na vrlo velikoj je visini. Niži rukovodoci uživaju puno povjerenje svojih boraca i ovi će pod njihovim rukovodstvom poti na izvršenje svakog zadatka.

Zagorski p. odred: Štab odreda je nepotpun jer nedostaje pomoćnik politkomesara i operativni oficir odreda. Štab odreda kao cjelina radi dobro i disciplinovan je.

Odred kao cjelina je dobar. Borci su borbeni, čvrsti i u borbi uporni pri izvršenju svojih zadataka. Disciplina je na dobroj visini. Kod ovog odreda podbaci su niži rukovodoci, te često potpadaju pod utjecaj boraca.

Omladinski bataljon

Na sektoru Pušča — Stubica formiran je Omladinski bataljon koji spada pod neposrednu komandu štaba Zapadne grupe odreda. Štab ovog bataljona je potpun i svojim dosadašnjim radom zadovoljava. Rukovodoci u štabu bataljona su mladi i trebat će im pružiti veću pomoć.

Borci ovog bataljona su omladinci priključeni sa ovog sektora, ali se medu njima nalazi i dosta desertera iz drugih jedinica. Borbenost je na priličnoj visini, dok je upornost, čvrstina u borbi kao i disciplinovanost dosta slaba. Ovaj bataljon je tek u izgradnji, ali perspektive za razvitak ovog bataljona su dobre pošto postoji velika volja za radom kako kod rukovodilaca tako i kod boraca.

FORMACIJSKO STANJE

XXXII DIVIZIJA

Ud. brigada »Braće Radić» po spisku 599 na licu (sada 650) 456 drugova. Brigada je podjeljena u tri ba-

taljona. Pored bataljona pod neposrednom komandom štaba brigade nalaze se:

Bolnički vod.....	27	drugova
Ceta za vezu.....	19	
Izviđački vod.....	18	
Minerska desetina.....	6	
Prateća desetina.....	18	
Štab brigade.....	26	

(sada 570)

Brigada »Matija Gubec« po spisku 532, na licu 395 drugova. Brigada je podijeljena u tri bataljona. Pored bataljona pod neposrednom komandom štaba nalaze se:

Bolnički vod.....	15	drugova
Ceta za vezu.....	17	"
Izviđački vod	10	"
Minerska desetina	8	"
Prateća desetina.....	14	
Štab brigade.....	24	druga

Pored ove brigade nalaze se pod neposrednom komandom štaba divizije:

Ceta za vezu.....	21	drug
Bolnički vod.....	26	drugova
Izviđački vod.....	13	"
Podoficarska škola.....	28	
Prateća desetina.....	16	"
Štab divizije.....	32	druga

(sada 620)

ZAPADNA GRUPA ODREDA

I zagorska brigada po spisku 385 boraca, a na licu 320.

Brigada je podijeljena u tri bataljona. Osim bataljona brigada ima pod neposrednom komandom još:

Bolnički vod.....	10	drugova
Cetu za vezu.....	15	"
Izviđački vod.....	12	"
Prateću desetinu.....	14	"
Štab brigade	6	

Kalnički p. odred po spisku 164, na licu 153.

Zagrebački p. odred po spisku 256, na licu 239. Po-dijeljen je u 2 bataljona.

Zagorski p. odred po spisku 160, na licu 160, 1 bataljon.

Omladinski bataljon po sp. 91, na licu 91. Bataljon podijeljen u dvije cete.

Promjene u organizaciji i formaciji:

Od zadnjeg izještaja nastupile su u organizaciji i formaciji štabova i jedinica slijedeće promjene:

Za zamj. komandanta korpusa postavljen je major Kajić Nikola, a dosadašnji zamj. komandanta korpusa p. pukovnik drug Balen Šime postavljen je za pol. komesara XXXII divizije.

Formiran je artiljerijski vod koji je postavljen pod neposrednu komandu štaba korpusa.

Za politkomesara divizije postavljen je p.pukovnik Šime Balen. Dosadašnji politkomesar drug Robić Ivan stavljen je na raspolaganje štabu korpusa.

Za politkomesara Podoficarske škole postavljen je Krstanović Stipe. Prijašnji politkomesar iste škole drug Ostrulcan Mićo nalazi se na raspolaganju pri štabu divizije.

Za referenta za vezu pri štabu divizije postavljen je poručnik Kovacić Krunoslav. Bivši referent za vezu Mrak Viktor stavljen je na raspolaganje štabu korpusa.

Za načelnika štaba brigade »Matija Gubec« postavljen je poručnik Dopuda Milan. Bivši načelnik štaba potporučnik Lučić Marko primio je dužnost koman-

danta⁵ brigade »Braće Radić« pošto je komandant ove brigade drug Vulić Ivan ranjen.

Za operativnog oficira brigade »Matija Gubec« postavljen je drug Miocinović Stevan, koji je do sada bio zamjenik komandanta Kal.⁶ p. odreda.

U I brigadi rasformiran je IV bataljon radi popune ostalih bataljona.

Komandant II brigade poručnik drug Kosak Ivan ranjen je, a na njegovo mjesto postavljen je kapetan drug Škrljani Mate, ranije komandant I zagorske brigade.

Pomoćnik komandanta II brigade kapetan drug Bogdan Jovanović postavljen je za operativnog oficira pri štabu divizije.

Načelnik štaba II brigade poručnik Anušić Pero ranjen je prilikom akcije na Ivanić Kloštar i na njegovo mjesto nije postavljen nitiško.

Načelnik štaba divizije potporučnik Kobal Vladimir određen je za komandanta I zagorske brigade, a na njegovo mjesto postavljen je kapetan drug Biskup Ivan.

Za komandanta I brigade određen je drug major Čorković Dušan.

Zapadna grupa odreda:

Mjesto dosadašnjeg politkomesara Kalničkog p. odreda drug Ladesić Nikole postavljen je za politkomesara istog odreda drug Gugo Josip. Za pomoćnika politkomesara Kal. p. odreda postavljen je drug Karasman Ivica.

Za operativnog oficira grupe odreda postavljen je drug poručnik Đuričić Valent.

Formiran je II bataljon Kalničkog p. odreda.

IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA OD 5. AVGUSTA 1 944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA I DIVERZIJAMA OD 21. JUNA DO 21. JULA⁷

ŠTAB
X KORPUSA (ZAGREBAČKOG)
NOV I POJ

Oper. br. 402/1944

Operativni izvještaj za mjesec juli.

Jedinice ovog korpusa od posljednjeg našeg izještaja imale su slijedeće borbe sa neprijateljem:

XXXII divizija

29. VI 1944. — Ove divizije jedinice držale su položaje prema Ludbregu i Koprivnici. Udarna brigada »Braće Radić« držala je položaje prema Ludbregu s rasporedom snaga: jedan bataljon Lukovec, jedan bataljon na kosama iznad s. Lukovec, dok je jedan bataljon bio izbačen u zasjedi na Sigečalku.

Brigada »Matija Gubec« držala je položaje: Pesek (k. 293) — Leptan (k. 256), a jedan bataljon bio je izbačen u zasjedu prema Koprivnici kod s. Vinica (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Oko 11 sati naišao je neprijatelj od pravca Ludbreg na zasjedu Sigečaka. Istovremeno neprijatelj se jednim dijelom snaga kretao cestom Ludbreg — Čakovec. Iznenadnom plutnском vatrom bataljona koji se nalazio u zasjedi kod Sigečaka razbijen je neprijatelj koji je naišao na zasjedu. Gubici neprijatelja iznose 12 mrtvih. Vlastitim gubitaka nije bilo.

⁵ Udarne.

⁶ Kalnički.

⁷ Original pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 10/1/4 k. 551 a. Dokument je skraćen i odnosi se na XXXII div. i ZGO.

30. VI 1944. — Jedinice ud. brigade »Braće Radić« ostale su na ranijim položajima.

Jedinice brigade »Mafija Gubec« zauzele su položaj na liniji Vincetkova kosa — Razbojište (sek. Čakovec 1 : 100 000) dok je jedan vod izbačen bio na raskrsnicu puteva Vincetkova kosa — Razboj ište — Rudnik ugla sa zadatkom da kontroliše pravac prema Koprivnici.

Oko 6,30 sati naišao je neprijatelj² u jačini od jedne bojne ustaša od Koprivnice nastupajući u četiri kolone prema položajima brigade »Matija Gubec«. Istovremeno neprijatelj je uputio jednu slabiju kolonu potpomognutu sa 2 tenka pravcem Koprivnica — Subotica.

Neprijatelj je uspio da potisne naše snage sa njihovih položaja i uspio je da zarozi jedan teški mitraljez. Za vrlo kratko vrijeme naše jedinice su se sredile i krenule u napad. Poslije kraće borbe neprijatelj se počeo povlačiti i to njegovo povlačenje pod sve jačim pritiskom naših jedinica pretvorilo se u bježstvo.

Po podne ovoga dana neprijatelj je ponovno nastupao istim pravcima i prema istim položajima brigade »Matija Gubec«. Ovoga puta naše jedinice su spremno dočekale neprijatelja pružile mu jaki otpor, a potom prešle u protinapad gonići neprijatelja u Koprivnicu. Napad naših boraca bio je tako silovit da je neprijatelj bi odoveden u tako težak položaj da su pojedinci lomili svoje puške o drveće, a potom ginuli.

Gubici neprijatelja: 20 mrtvih i oko 30 ranjenih.

Zaplijenjeno: 3 puške i 500 kom. metaka.

Naši gubici: 3 mrtva i 8 ranjenih.

Od oružja izgubljeno je: 1 teški mitraljez.

Istog dana oko 11 sati nastupao je neprijatelj od Ludbrega u pravcu položaja brigade »Braće Radić«. Manji dio neprijateljskih snaga kretao se cestom Ludbreg — Koprivnica. Neprijatelj je vršio najaći pritisak južno od k. 249 preko Radovanice i uspio u prvi mah da za nešto malo potisne naše jedinice. Snage II. bataljona koje su se nalazile na položajima iznad s. Cvetkovec na k. 249 prešle su odmah u napad i udarile neprijatelja u bok, a tako isto je i I. bataljon sreden za napad krenuo prema neprijatelju. Neprijatelj je bio potisnut i nabačen na cestu Ludbreg — Koprivnica. III. bataljon krenuo je odmah prema s. Cvetkovec sa zadatkom da sprječi prolaz neprijatelju ka Koprivnici. II. bataljon produžio je pokret preko Radovanice sa zadatkom da se spusti na cestu neprijatelju iza leđa i da mu preseće otupnicu ka Ludbregu. Manevar naših jedinica u potpunosti je uspio i neprijatelj bio je nabačen na ravnicu prema s. Sv. Petar.

Gubici neprijatelja: 45 mrtvih i 53 ranjena.

Zaplijenjeno: 15 nepr. vojnika, 7 pušaka i 3.000 kom. metaka.

Vlastiti gubici: 4 mrtva i 10 ranjenih.

Istoga dana u 20,30 sati jedinice ove divizije povukle su se na nove položaje i to:

Udarna brigada »Braće Radić« s. Prkos-Radeljevo selo — s. Ribnjak, a brigada »Matija Gubec« s. Vrhovac-Domaje.

2. VII 1944. — Ovoga dana jedinice ove divizije držale su položaje i to: ud. brigada »Braće Radić« s. Sibovec-Fičur-Segled, a brigada »Matija Gubec« dva bataljona s. Leskovac, a jedan bataljon s. Donja Poljana (sekcija Čakovec 1 : 100 000).

² Dijelovi 5 ustaškog zdruga

Oko 3 sata ujutro neprijatelju je uspelo da se neopăženo provuče između I i III bataljona ud. brigade »Braće Radić« pravcem s. Drenovac — s. Jalševac i da napadne bataljon u s. Sibovec.

Jačina neprijatelja iznosila je oko 100 ustaša brzog sklopa iz Varaždina. Pripravnost jedinica u s. Sibovec osuđetila je plan neprijatelja. Bataljon se je brzo snašao i uspio za kratko vrijeme da razbije neprijatelja.

Gubici neprijatelja: 11 mrtvih i veći broj ranjenih. Zarobljeno: 1 neprijateljski vojnik, jedan laki mitraljez »šarac«, 1 smajser, 2 pištolja, 1.000 kom. metaka, 22 mine za teški bacac.

Naši gubici: 1 mrtav i ranjenih 5.

3. VII 1944. — Divizija je dobila zadatak da izvrši pokret prema Novom Marofu i da isti likvidira, a ujedno da se izvrši likvidacija neprijateljskog bunkera na Bednji kod s. Krušljevac (sekcija Ptuj 1 : 100 000).

Za vrijeme pokreta zarobljen je 1 domobran, podoficir i 1 vojnik od kojih su dobiveni tačni podaci o uporištu Novi Marof. Osiguranje zadataka likvidacije uporišta bilo je dodijeljeno ud. brigadi »Braće Radić«, a brigada »Matija Gubec« imala je zadatak da likvidira uporište Novi Marof.

Likvidacija uporišta nije uspjela zbog neodlučnosti naših jedinica kao i zbog toga što je napad počeo kasno tako da u toku noći nije izvršena likvidacija, a za vođenje borbe preko dana nije bilo dovoljno osiguranja.

Gubici neprijatelja: 46 mrtvih i 60 nestalih (podaci o gubicima neprijatelja uzeti su iz neprijateljskog biltena za 6. VII).

Vlastiti gubici: 3 ranjena.

4. VII 1944. — U 4 sata ujutro jedinice su se povukle i zauzele nove položaje i to: ud. br. »Braće Radić« Fičur-Glavica-Višograd s tim što je u Sibovec isturila 1 četu, a u Horvatovec izviđački vod. Brigada »Matija Gubec«: Grešćevina s. Gor. i Donja Poljana. I zagorska brigada: Medved — s. Leskovac. Ovog dana nije bilo sukoba sa neprijateljem.

5. VII 1944. Rano ujutro neprijatelj je izvršio napad na polažaj I zagorske brigade na Medvedu. Nepr. je uspijelo da iznenadi jedinice I zagorske brig., i da ih potisne sa njihovih položaja. Neprijatelj nastavio je sa svojim nastupanjem u pravcu s. Leskovac. Istovremeno nepr. je nastupao od Ludbrega i Varaž. Toplica prema brdu Fičur i s. Drenovac. I zagorska brig, i II bat. uda. br. »Braće Radić« povukli su se na brdo Piramida, a I i III bat. prebacili su se na visove prema Glavici i držali istu pod kontrolom. Nakon povlačenja naših jedinica neprijatelj se je spustio preko Medvede, Leskovca i Sibovca u pravcu Gor. Poljana, a zatim produžio dalje prema Varaždinu dok je jedan dio otisao u pravcu Ludbrega.

Kod sela Gor. Poljana došlo je do manjeg sukoba između jedinica brig. »Matija Gubec« i neprijatelja, ali se brigada povukla.

Poslije ovih borbi jedinice ove divizije zauzele su sljedeće položaje:

ud. br. »Braće Radić« s. čičkovina — s. Hrastovljani s jednim bat. u rezervi u s. Vrbanovec.

brigada »Matija Gubec« k. 192 — k. 158 s jednim bat. u rezervi u s. Vrbanovec,

I zagorska brigada dva bataljona na položajima iznad s. Leskovac, a jedan bat. kod k. 258 (Madaraš) (sekcija Čakovec 1 : 100 000).

Ove položaje zauzela je divizija s obzirom na akciju koja se trebala izvesti u Ludbregu.³

6. VII 1944. — Pošto su jedinice XXVIII divizije odstupile od Ludbrega divizija je dobila naredenje da se rokira na sektor Apatovac — Ivanec. Oko 19 sati bila je napadnuta br. »Matija Gubec« od neprijatelja koja je nastupao od pravca Golo brdo prema Madarasu. Brigada je prihvatala borbu. Dok se ova borba vodila neprijatelj je nastupao jednom kolonom pojačanom sa tenkovima cestom Varažd. Toplice — Leskovec s namjerom da odseće otstupnicu br. »Matija Gubec«. Preko radio-stanice br. je je obavještena o ovoj akciji i dato joj je naredenje da se prebacu kod s. Slanje preko ceste i krene za Ivanec. Brigada je uspjela da odbije napad neprijatelja i potom da se prebacu u određenom pravcu. Gubici neprijatelja u ovoj borbi: 20 mrtvih i 35 ranjenih.

Naši gubici: 2 mrtvi i 5 lakše ranjenih.

7. VII 1944. — Jedinice ove divizije su se prebacile na sektor Bilogore i zauzele slijedeće položaje: ud. brigada »Braće Radića« s. Srijem — s. Vel. i Mala Branjska, brigada »Matija Gubec« s. Večešlavac — s. Vel. Sveti, I zagorska brig. s. Ladislav.

8. VII 1944. — Jedinice su bile na istim položajima kao i dan ranije. Oko 13 sati neprijatelj je nastupao od pravca M. Mučne i Miličana u pravcu k. 189 i Širokog sela (sekcija Čakovec 1 : 100 000). Odmah je izvršeno rokiranje snaga da bi se neprijatelju uhvatilo u klopku. I zagorska brigada zauzele je položaj Peščenica — k. 189 sa jednim bat. u Širokom selu, udarna brigada »Braće Radića« k. 189 — Sv. Vid — 204 — s. Mala Branjska — Kamenik, a brig. »Matija Gubec« ostala je na istom sektoru.

Bataljon I zagorske brigade nije uspio zauzeti položaj u Širokom selu pošto je neprijatelj već izbio u samo selo. Neprijatelj je uglavnom nastupao u pravcu Širokog sela, a manji dio snaga je bacio prema k. k89. Oko 18 sati bataljon I zagorske brigade napao je neprijatelja u Širokom selu i uspio da ga protjeri. Isto vreme jedan bataljon br. »Braće Radića« upućen je da izbije na k. 220 i 230 i dejstvuje u bok neprijatelju. I bat. brigade »Braće Radića« dobio je zadatak da potpomaže bataljonu I zagorske brigade u njegovom nastupanju prema Gor. Križu.

Kako je neprijatelj osjetio da ga naše jedinice zabilaze s bokova povukao se pod zaštitom mraka u pravcu Pavlin Klostra. U ovim borbama neprijateljski gubici bili su: 25 mrtvih i 35 ranjenih.

Naši gubici: 8 mrtvih i 13 ranjenih.

9. VII 1944. — Ovog dana jedinice su izvršile pokret i zauzele slijedeće položaje:

udar. brigada »Braće Radića« Vel. i Mala Branjska — Srijem — Miličani, brigada »Matija Gubec« Gor. Sredice, I zagorska brigada Gor. i Donji Maslarac — Gor. Križ, štab divizije Gor. Križ.

13. VII 1944. — Oko 8 sati ujutro neprijatelj je od pravca Poljančani izvršio napad na položaje brigade »Matija Gubec« kod Srednice. Sve naše jedinice nalazile su se na ranije zauzetim položajima osim I zagorske brigade koja je dan ranije bila rokirana na sektor Jakopovac — Topolovac.

³ Jedinice XXXII divizije su napale Ludbreg, ali su se pod pritiskom neprijatelja morale povući uz znatne gubitke.

Istovremeno kada je neprijatelj nastupao od pravca Poljančana preuzeo je nastupanje u pravcu sela Srijem — Miličani. Nešto malo kasnije primljeni su izvještaji da neprijatelj nastupa iz pravaca Koprivnice, Novigrada, Križevaca, Rovišća i Bjelovara. Na osnovu ovih izvještaja štab divizije je donio zaključak da se tu radi o jačoj neprijateljskoj ofanzivi na sektor Bjelovara i radi toga se odmah otpočelo sa prikupljanjem snaga da bi se mogao izvršiti prodor na najpogodnijem mjestu i na taj način izbjegći opkoljavanje. Odmah je izdato naredenje ud. brigadi »Braće Radića« da dva bat. iz Širokog sela prebacu na k. 224 raskršće kod Jakopovca, a jedan bataljon da zadrži u Gor. Križu. Ovo naredenje nije brigada pravovremeno primila radi slabe veze.

Na sektoru brigade »Matija Gubec« borba je postala sve žešća i neprijatelj je napakom uspio da se probije u selo Gor. Sredice. Jedinice te brigade bile su zatim pojačane sa dva bataljona I zagorske brigade. Međutim neprijatelju je uspjelo da se uklini između položaja naših jedinica kod k. 224. U ovo vrijeme primljen je izvještaj da neprijatelj nastupa od pravca Domankuša u pravcu sela Jakopovac. III bataljon ud. brigade »Braće Radića« odmah je prebačen na položaj kod groblja kod sela Jakopovac sa zadatkom da omogući povlačenje jedinicama I zagorske brigade I i II bataljona, brigade »Braće Radića« i ostalim jedinicama koje su se tamo nalazile, jer je bila donijeta odluka da se sve jedinice probiju preko Tvrde Rijeke u pravcu Lipovog brda. Povlačenje ovih jedinica koje su se nalazile oko sela Jakopovac nije izvršeno u redu, tako da je neprijatelju uspjelo da ih brzom minobacačkom i artillerijskom vatrom u priličnoj mjeri demoralise.

I i II bat. brigade »Braće Radića«, koji su se povučili od pravca Gor. Križa kosom preko Malog Križa zahvatili su neprijatelja koji je nastupao prema Jakopovcu od Domanjuša i Topolovca i nanijeli mu osjetne gubitke. Pošto su jedinice izvučene iz borbe sa neprijateljem, i iste su sredene, nastavile su potom odstupanje u pravcu Lipovog brda — Rakitnica.

Snage neprijatelja koje su učestvovale u ovoj borbi cijene se na oko 3 — 4 000 prema primljenim podacima.

Gubici neprijatelja u ovoj borbi iznose: 55 mrtvih i 80 ranjenih.

Naši gubici: 7 mrtvih, 24 ranjena i 38 nestalih.

Od oružja izgubljeno je: 1 antitenk puška, 1 antitenk mitraljez, 6 nagaznih mina i 1 puškomitraljez.

14. VII 1944. g. — Po dolasku u Šandorovac jedinice su zauzele slijedeće položaje:

ud. brig. »Braće Radića« k. 255 — k. 252, brigada »Matija Gubec« Vel. i Mala Pupelica, I zagorska brigada k. 256 — k. 232 (sekcija Bjelovar 1 : 100 000).

Oko 17,30 sati neprijatelj je u jačini od jedne bojne nastupao od pravca Suhe Katalene prema k. 256. Borbu sa neprijateljem prihvatio je II bataljon ud. brigade »Braće Radića« koji se nije na vrijeme povukao.

Gubici neprijatelja u ovoj borbi iznose: 20 mrtvih i 15 ranjenih.

Naši gubici: 3 ranjena.

U svim ovim borbama od rukovodilaca poginuo je komandir Tucman Stjepan, polit. delegat Herceg Ivan i vodnik Cerovec Josip.

Ranjeni su rukovodioci: komandant ud. brigade »Braće Radić« kapetan Vučić Ivan, komesar divizije

drug Robić Ivan, referent saniteta divizije drug Fras Ivan, vodnik Horvat Franjo, pomoćnik politkomjera bataljona Jarčinović Ivan.

16. VII 1944. — Jedinice ove divizije držale su slijedeće položaje: brigada »Brace Radića« s. Stara Rača, brig. »Matija Gubec« selo Drljanovac, a I zagorska brigada s. Bulinac.

U 5,15 sati nastupao je neprijatelj prema položajima I zagorske brigade od pravca Severina. Nakon kraće borbe neprijatelj je otstupio.

Istoga dana u 17,30 sati neprijatelj je ponovo nastupao prema s. Mali Severin, a jednim dijelom snaga prema s. Dautan. Odmah su upućene 2 bataljona brig. »Brace Radića« da se prebacue u sjeverni dio s. Stara Rača. Brigada »Matija Gubec« dobila je naredje da zaposjedne južni dio sela Stara Rača, sjeverni dio sela Kozarevac i put Stara Rača — Nevinnac (sekcija Bjelovar 1 : 100 000). Ujedno je zatraženo od XXVIII divizije da jedna njihova brigada krene u pravcu Ciglane. Čim je I zagorska brigada prihvatiла borbu upućena je u pravcu Severina Brodska brigada XXVIII divizije sa zadatkom da napadne neprijatelja s boka, a. ud. brigada »Brace Radića« dobila je zadatok da sa 2 bataljona izvrši napad na neprijatelja u selu Dautan. Brigada »Matija Gubec« dobila je zadatok da izbije na cestu Bjelovar — Severin kod Prespe i da na taj način preseče neprijatelju u otstupnicu.

U međuvremenu dok su se naše jedinice pripremale za napad neprijatelj je sa 2 satnije krenuo prema položajima ud. brigada »Brace Radića«. Nakon kraće borbe neprijatelj je bio odbijen i potisnut sve do sela.

Jedna četa II bataljona ud. brigada »Brace Radića« uspjela je da od pravca Nevincu ude u Dautan i udari neprijatelja s boka, te se neprijatelj pokolebao i počeo bježati. Naši borci su nastavili s gonjenjem neprijatelja, i to tako snažno, da ovaj nije imao vremena da prelazi preko mosta kod Patkovca već je gazio i plivao preko Severinskog potoka. U isto vrijeme dok je neprijatelj bježao iz Dautana III četa I bataljona »Matija Gubec« po vlastitoj inicijativi zaposjela je most kod sela Patkovca i na taj način potpuno spriječila prebacivanje neprijatelja preko mosta.¹

U ovim borbama neprijatelj je pretrpio osjetne gubitke. Gubici neprijatelja iznose 100 mrtvih i blizu 200 ranjenih i nestalih.

Zarobljena su tri neprijateljska vojnika, 1 teški mitraljez, 30.000 kom. metaka, 6 mina za teški bacac, 20 čebadi, 10 ranaca, 100 ofanzivnih bombi, 6 pušaka i dosta razne spreme.

Naši gubici: 3 mrtva i 22 ranjena.

Zapadna gupa p. odreda

Zagrebački p. odred

21. VI 1944. — II bataljon ovog odreda dobio je zadatok da likvidira neprijateljsko uporište čućerje (sekcija Zagreb 1 : 100 000). Neprijatelj se nalazio u jačini od 1015 ustaša i milicionera.

Gubici neprijatelja: 6 mrtvih.

Zaplijenjeno je 1 puškomitrailjez, 1 teški mitraljez,

12 pušaka i 4 000 kom. metaka.

Naši gubici: 1 ranjen.

24. VI 1944. — Jedan vod I čete II bataljona dobio je zadatok da postavi zasedbu na cesti Zagreb — Varaždin između sela Donje Zeline i Bjelovara, južno od kota 130 (sekcija Zagreb 1 : 100 000).

Oko 7 sati ujutro naišao je autobus, koji je zaustavljen. Zarobljen 1 domobran i zaplijenjeno 2 000 000 kuna.

Istoga dana II bataljon ovog odreda došao je u sukob sa neprijateljskom patrolom kod sela Vel. Gorica (sekcija Zagreb 1 : 100 000). Nakon kraće borbe neprijatelj je pobegao u pravcu Donje Zeline.

Gubici neprijatelja: 1 mrtav i 6 ranjenih.

Zaplijenjeno: 2 puškomitrailjeza, 2 puške i 200 metaka.

Naši gubici: 1 mrtav.

Istoga dana jedna četa II bataljona srušila je 250 met. pruge Zagreb — Varaždin kod sela Husinec.

5. VII 1944. — Oba bataljona ovog odreda imali su zadatok da likvidiraju neprijatelja na položaju na k. 195 zapadno od s. Blaguš (sekcija Zagreb 1 : 100 000) i da povratuju miliciju u selima Blaguš, Gor. i Donja Kašina. Napad je izvršila jedna četa I bataljona, koja je koristeci se vinogradima sasvim blizu podišla neprijatelju i izvršila prepad. Borba je trajala svega nekoliko minuta.

Gubici neprijatelja: 6 mrtvih ustaša.

Zaplijenjeno: 1 teški mitraljez, 12 pušaka, 3 000 kom. metaka i oko 70 kom. bombi.

Naši gubici: 5 lakše ranjenih

13. VII 1944. — I bataljon odreda nalazi se na odmaranju sa istureniom osiguranjem u selu Jakšinec.

Oko 6 sati ujutro nastupile su prema selu dvije čete njemačkih SS trupa. Bataljon se pod borbom povukao u šumu.

Gubici neprijatelja: 6 mrtvih.

Naši gubici: 1 lakše ranjen.

14. VII 1944. — Jedna četa II bataljona postavila je zasedbu na cesti Zagreb — Varaždin kod s. Donje Zeline. U 10 sati naišao je autobus, vlasništvo Drž. zajednice NDH.

Zarobljeno 6 domobrana, autobus uništen.

16. VII 1944. — Jedna četa II bataljona srušila je noću 1200 m. pruge Zagreb — Varaždin kod sela Husinec.

17. VII 1944. — I bataljon postavio je zasedbu na cesti Zagreb — Oroslavlj. Napadnut je motorkotač na kome su se vozila 2 ustaša, od kojih je jedan ubijen, a drugi ranjen uspije da pobegne.

Zaplijenjeno je: 1 puška i 50 metaka.

Zagorski i Kalnički

p. odred

Nisu primljeni podaci.

IZVJEŠTAJ ŠTABA I ZAGORSKE BRIGADE OD 5. AUGUSTA 1944. ŠTABU ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA X KORPUSA NOVJ O BORBI KOD GORJEVNIKA JESENJA¹

STAB
I ZAGORSKE BRIGADE
NOVJ

Op. br. 33/1944.

6. VIII 1944. god.

Operativni izvještaj

o borbi vodenoj

4. VIII 1944. u

Jesenju.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 8/1/2 k. 1196.

STABU ZAPADNE GRUPE POH

Na dan 4. VIII 1944. god. jedinice naše brigade smještale su se u Gornjem Jesenju sa dva bataljona, a jedan bataljon u Lužanima. Oko 15 sati neprijatelj² je nastupao prema našem položaju iz pravca Krapina i Žutnice i odmah zauzimao položaj kod i oko crkve, dok se jedna kolona spustila prema desnom boku naših položaja u šumu. Jedinice koje su bile u Gornjem Jesenju zauzele su slijedeće položaje: I udarni bataljon s jednom četom je zauzeo visove na desnom krilu sa dvije čete, dok je sa jednom četom izvršen napad na lijevi bok neprijatelja. Neprijateljska namjera da uđe u selo u prvi momenat nije uspjela pošto je istog odbacila jaka vatra našeg automatskog oružja. Nakon toga neprijatelj je izvršio manevr svojim desnim krilom i udario u lijevi bok I udarnog bataljona. Nakon dobivene vatre jedinice udarnog bataljona počele su se povlačiti u pravcu Lužana. II bataljon koji je dobio zadatak da sa dvije čete nastupa prema neprijateljskom desnom krilu nije izvršio zadatku posto nije naredenje ispravno prenešeno. III bataljon se za čitavo vrijeme borbe održao na položajima, a jedna četa je napala neprijatelja u samome selu ispod crkve, te mu nanijela ovđe teške gubitke. Neprijateljski gubici u ljudstvu bili su po izvještajima štabova bataljona i ostalih rukovodilaca veliki, tako da se može sigurno stvoriti zaključak da je iz stroja izbačeno Oko 90 neprijateljskih vojnika, što mrtvih što ranjenih među kojima su 4 oficira po izvještaju mještana.³ Naši gubici u ljudstvu jesu slijedeci: 6 mrtvih među kojima od rukovodilaca komesar I čete drug Košutić Martin, deseter II čete Dumić Nikola. Ranjenih 11, od kojih su rukovodioci slijedeci: Vlahovićek Ljudevit, delegat I čete, Komin Franjo, st. vodnik. Od oružja nije ništa izgubljeno. U borbi je utrošeno 2925 komada municije razne vrste.

U ovoj borbi se pokazali kao hrabri slijedeci rukovodioci: i borce: komandir I čete I bataljona drug Pučić Marko, koji je dobro rukovodio svojom četom i uporno držao položaj, komandir II čete drug Adžić Dragutin, što je požrtvovno držao čvrsto i uporno svoj položaj, komandir III čete drug Šimunec Viktor, koji je također bio požrtvovan, vodnik II voda Topolec Stjepan, koji se pokazao hrabar i dlučan, mitraljezac I čete I bataljona drug Kamal Alaberdi, mitraljezac I čete Župko Ivan, Ovčarić Zlatko, te Rihtarić Zlatko. Mitraljezac II čete Stiplošek Stjepan, te deseter Galović Dragutin, koji je ujedno i mitraljezac. Iz III čete pomoćnik mitralješca drug Horvat Slavko, te drug Pežni Slavko. Iste treba poхvaliti što su se u ovoj borbi hrabro držali u potpunosti izvršavali sva naredenja svojih pretpostavljenih starješina.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar: Komandant-potporučnik:
Ivica Gretić s. r. Vlado Kobal s. r

¹ Odnosi se na dijelove 1 stražarskog sklopa PTS i 15 bataljon njemačkog redarstva.

³ Prema izvještaju PTS ustaše su imale 3 mrtva i 1 ranjenog, a Nijemci 4 ranjena.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 22. AVGUSTA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O NEKIM PROPUSTIMA I GREŠKAMA U BORBİ KOD BULINCA I PRILIKOM NAPADA NA USTAŠE U PITOMAČI¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE
J U G O S L A V I J E

Oper, broj 179/44.
Dne. 22. VIII 1944.

ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV I POJ

Analiza borbe kod Bulinca 16. VIII 1944. god. i kod Pitomače na dan 18. VIII 1944. godine (sekcija Bjelovar 1 : 100 000).

Od 26. VII 1944. god. divizija se nalazi na sektoru Rače — Severin — Šandrovac za koje vrijeme je provodila mobilizaciju, vršila popunu i sređivanje.

16. VIII 1944. godine neprijateljske kolone sastavljene od Čerkeza i ustaša kretale su se od Daruvara preko Vel. Grđevca — Severina — Rače u pravcu Bjelovara. Kod Severina — Držanovca brigada »Matija Gubec« prihvatiла je borbu.

Tok borbe možemo podijeliti u tri faze:
I — zasjeda, 2 — napad, 3 — povlačenje.

Prva faza:

15. VIII 1944. god. na osnovu dobivenih podataka da se neprijatelj povlači od pravca Daruvara — Vel. Zdenci — Vel. Grđevac za Bjelovar odlučeno je da brigada »Matija Gubec« s dva bataljona postavi zasjedu na cesti Bulinac — Vel. Grđevac u šumi Đjurinac. Neprijatelj u toku noći nije kretao iz Pavlova, dok je samo patrole isturio od Vel. Grđevca. Prethodnicu neprijateljskih kolona sačinjavao je jedan puk Kozaka — Čerkeza.

16. VIII 1944. god. u 8,30 sati patrole brigade »Matija Gubec« na osnovu naredenja utvrdila su da se neprijatelj povlači pravac Dražica — Orlovac — Lasovac — Nova Rača — Stara Rača — Severin. Bataljoni napuštaju zasjedu i zauzimaju položaje: Držanovac — Bulinac (I i II. bataljon), dok je III bataljon istog dana rano ujutro zaposjeo Bedenik kod crkve, kota 147. Istovremeno kad su primijećene neprijateljske kolone od Pavlova — Lasovca stigla je jedna kolona Čerkeza jačine od 300 vojnika iz pravca Bjelovara do Severina sa zadatkom prihvatićem neprijateljskim snagama od Vel. Grđevca.

Druga faza:

II bataljona brigade »Matija Gubec« vrši prepad na Čerkeze u Severinu sa uspjehom, nanosi neprijatelju veće gubitke i povlači se bez vlastitih gubitaka u Bulinac. Neprijatelj od Vel. Grđevca nadire u pravcu Držanovca i I bataljon povlači se na kotu 121 s dve čete, dok II četa s operativnim oficirom ostaje bez veze i prihvatića i na svom putu za kotu 121 sukobljava se sa daleko nadmoćnjim snagama neprijatelja, biva razbijena i svega nekoliko boraca sa operativnim oficirom uspijelo je da se povuče u sastav bataljona. Tom prilikom četa je pretrpjela gubitke od 5 mrtvih ili nestalih i izgubila 4 puško-mitraljeza. I bataljon koji se povlači na kotu 121 nije osigurao prihvatiću četi i leda jedinicama u Bulincu nego se povukao pred neprijateljskim ko-

¹ Original pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 3-1 / k. 1191.

lonama (pobočnicama) koje su nadirale od Vel. Pisancice.

Treća faza:

II bataljon pred nastupanjem neprijatelja povlači se iz Bulinaca i ne obavještava i ne organizuje privatnicu III bataljonu, koji drži položaje na pruzi ispred Bulinca, već ostavlja bataljon kome prijeti opasnost da bude uklješten i nabačen na selu Severin i Novu Raču koja su bila zaposjednuta po neprijatelju. Budući da se II bataljon povlači bez borbe III bataljonu preostaje samo probijanje između Bulinaca i Severina, pretrpio je gubitke od jednog mrtvog, 7 nestalih i dva puškomitrailjeza izgubljenih.

KRITIČKI OSVRT. U borbi kod Držanovca — Bulinca — Severina brigada »Matija Gubec« učinila je nekoliko grešaka i propusta koji su doveli do toga da je pretrpila veće gubitke. Greške i propusti su ovakve prirode: A — taktički, B — u rukovodjenju.

A — taktički:

a) Poslije povlačenja bataljona sa zasjede donešena je odluka po štabu brigade da se izvrši prepad na Čerkeze u Severinu. Prepad je uspio, neprijatelju naneseni veliki gubici, a bataljon je bio bez gubitaka. Odluka je bila pravilna, jer se uspjelo neprijatelju nanjeti gubitke bez vlastitih gubitaka.

b) Zauzimanje položaj Držanovac — Bulinac nakon sukoba sa neprijateljem (prepad na Čerkeze u Severinu), a vjerojatno je neprijatelj znao za naše snage kod M. Pisanice, bilo je beskorisno i površno, a najveća greška učinjena je kada je III bataljon povučen iz sela Bedenika (crkva, kota 147), čime su bokovi jedinica u Bulincu i njihova otstupnica bili neosigurani i ugroženi, što se najbolje vidjelo prilikom povlačenja bataljona koje je bilo neorganizirano i bez plana.

c) Bataljoni su prihvatali nametnutu borbu sa nadmoćnjim snagama neprijatelja. Štab brigade i štabovi bataljona nisu pravilno ocjenili snage neprijatelja i izbjegli nametnutu borbu. Budući da se neprijatelj kretao u manjim kolonama moglo se uspešno iste napadati i uništavati, ne upuštajući se u borbu s nadmoćnom glavninom i jedinice bi bile sačuvane od većih gubitaka u ljudstvu.

B — rukovodjenje:

Štab brigade i štabovi bataljona nisu pravilno rukovodili sa svojim jedinicama. Osnovno za sve štabove može se konstatovati, da nisu poznavali situaciju na terenu borbe. Radi izviđačkih organa štabova i komandi potpuno je zatajio i pojava neprijatelja na nekom pravcu bila je iznenadenje, svršena činjenica i dotični štab nije mogao pravilno, na vrijeme i slobodno donašati odluke o radu svojih jedinica. Tako se na pr. dogodilo da I bataljon napušta Držanovac, zauzima kota 121 i ne dovršava zaposjednje, mora da se povlači pred nastupajućim neprijateljskim kolonama od Vel. Pisanice samo zato, jer bataljon nije taj pravac izvidao pa je bio iznenaden. Izviđačko-osmatračka služba potpuno je podbacila iz razloga, što se pred patrole i vode patrola ne postavlja konkretni zadatak, jasno određen vremenim rokom i jer se njihov rad ne kontrolira.

Medusobno potpomaganje vatrom četa u bataljonu i bataljona u brigadi nije uopće došlo do izražaja. Bataljoni ako su vodili borbu sami su vodili ili se povlačili ne pomažući jedan drugoga. Primjer: I bataljon se povlači sa kote 121 ne osiguravši prihvat i otstupnicu svojoj četi i II bataljonu, a II bataljon napušta Bulinac i ostavlja III bataljon na pruzi koji se mora probijati kroz neprijateljski stroj kod

Bulinca kao i I bataljon sa kote 121, a da prethodno nisu obavjestili štab brigade, što dovodi da neprijatelj uspijeva uhvatiti III bataljon u Bulincu i nanjeti mu gubitke.

Medusobna povezanost bataljona sa štabom brigade bila je vrlo slaba, iako su bataljoni bili raspoređeni na uskom sektoru. Raketne zname u kombinovanju nije koristio ni jedan štab, a kuriri nisu stizavali na vrijeme do jedinice. Zbog slabe veze štaba brigade sa štabovima bataljona jedinice se nisu povukle na vrijeme i pretrpjele su gubitke. Isto tako štab brigade, iako je imao radio — stanicu nije na vrijeme o borbi i nastupanju neprijatelja izvještavao štab divizije, što je jedan od razloga da brigada nije dobila pomoć u rukovodjenju od štaba divizije i bila angažirana brigada »Braće Radića« koja se nalazila u pokretu za Podravinu².

Borba kod Bulinca brigade »Matija Gubec« klasičan je primjer nepoznavanja taklike manevrovanja i stoga neka svih štabova brigada ponovno razraduju uput »Osnovna načela taklike manevrovanja« koju je izradio Glavni štab.³

18. VIII 1944. god. divizija napadala na Pitomaču. Napad je izvodila udarna brigada »Braće Radića«, a zasjedu od Kloštra držala je brigada »Matija Gubec«.

Borbui u Pitomači možemo podijeliti na dva dijela; prvi dio: priprema, priprema donošenje odluke za napad, drugi dio: tok borbe, nastupanje, sukob i odstupanje.

Prvi dio:

Tri dana prije pokreta u Podravinu bili su upućeni obavještajni oficiri brigada i štaba divizije s izviđačkim vodovima i četom sa zadatkom izviđanja i prikupljanja podataka o neprijateljskim uporištima Pitomača i Kloštar. Nakon ispitivanja doznao se da se u Kloštru nalazi 100, a u Pitomači 150 ustaša. Budući da je naša divizija došla u Podravinu sa zadatkom mobilizacije i likvidacije manjih uporišta, a pošto je prikupljanjem podataka u Pitomači i Kloštru ustavljeno da su ova uporišta zaposjednuta s malim snagama donešena je odluka da se nadne neprijateljsko uporište Pitomača.

Drugi dio: Napad je povjeren brigadi »Braće Radić« kojoj su pridodata dva džon-bula i iz brigade »Matija Gubec«. Za napad su određena dva bataljona, iako su bile dovoljne snage jednog bataljona za napad na osnovu podataka o jačini neprijatelja u Pitomači, ali pošto je naselje veliko i gusto, a da se jedinice ne bi izgubile i bolje blokirale neprijatelja odlučeno je da izvrši napad dva bataljona. Drugom bataljonu stavljen je u zadatku: napad na neprijatelja i njegovu likvidaciju, dok je III bataljon vršio demonstrativni napad i blokadu neprijatelja s jednog dijela.

Nastupanje i podlaženje bilo je pravilno, ali sa zakašnjenjem iz razloga što bataljoni nisu imali dobre vodice i poznavaoce puteva kao i uporišta.

Kod sukoba sa neprijateljem odmah se osjetilo da su snage neprijatelja veće nego što je naša informativna služba doznala. Neprijatelj se nalazio smješten po kućama, štagjevima i Oko crkve. II bataljon kod prvog sudara počeo je temeljito da čisti sve ulice i zgrade u svom nastupanju, tako da je u toku noći uspio izbaciti neprijatelja iz 16 zgrada koje je

² Ona je išla u Podravinu radi mobilizacije boraca.

³ Odnosi se na uputstva koja je Glavni štab NOV i PO Hrvatske dostavio jedinicama u februaru 1944.

zapalio zapaljivim bombama i džon-bulima nanijevši gubitke neprijatelju od 58 mrtvih i ranjenih (sto sam prizanje), navodni gubici su bili 80 mrtvih i ranjenih, dok su naši gubici 4 mrtva i 24 ranjena.

Pošto likvidacija neprijatelja nije izvršena tokom noći štab divizije donio je odluku za povlačenje koje je izvršeno u svanjivanje, a dato je raketnim značima.

Borba u Pitomači pokazala je neke nedostatke i dobre strane.

a) Pozitivne strane:

Udarana brigada »Braće Radića« nakon dužeg vremena nije vršila napade na neprijateljska uporišta i možemo konstatovati da nije pokazala veće nedostatke i slabosti kod same likvidacije. Ona je potpuno vojnički, sistematski i redom jedno za drugim zauzimala kuće i likvidirala neprijateljska uporišta. Saradnja teškog oružja bila je ostvarena i džon-buli došli su do punog izražaja. Jedan nedostatak leži u tome što bar jedan džon-buli nije pridodat III bataljonu koji je također imao mogućnosti da pristupa likvidaciji pojedinih zgrada i sigurno je da bi time i moral kod neprijatelja bio još više pokoleban. Brigada se na dati znak raketom potpuno vojnički sa potrebnim osiguranjima izvukla iz uporišta, evakuirala svoje ranjenike i mrtve ostavivši u samom mjestu samo jednog mrtvog.

b) Nedostaci:

Veza između štabova brigada i bataljona i štabova brigada sa štabom divizije nije zadovoljila. Tako, na pr. II bataljon (brigade) »Matija Gubec« držao je zasjedu na cesti Pitomača — Kloštar kod sela Kladare i nije imao vezu sa II bataljonom brigade »Braće Radić« u Pitomači, a niti sa četom I bataljona brigade »Matija Gubec«, koja se nalazila na pruzi Pitomača — Kloštar, na mjestu gdje kanal presjeca prugu, a niti je imao osmatrače raketa, što je moglo imati teške posljedice za taj bataljon, koji se nepažnjom i nedovoljnom brigom, dobro ne osiguravši se na položaju, našao napadnut s leda i čela, a pravac povlačenja prema ostalim jedinicama divizije po neprijatelju je bio već odsjecen.

Zahvaljujući raketnim znacima brigada »Braće Radića« i brigada »Matije Gubec« (I i III bataljon) povukle su se na vrijeme, dok je II bataljon sutradan došao u sastav svoje brigade. Može se konstatovati da štabovi ne pridavaju veliku pažnju komandovanju ugovorenim raketnim znacima, a što je za svaku vojsku savremeno i napredno, ali zbog nesavjesnosti pojedinih vojnih starješina (ne postavljaju se osmatrači raketa na položaju) komandovanje raketama još nije preslo u svakodnevnu naviku naših komandanata. Sva sredstva za vezu kombinovana moći će odgovarati svima zadacima koji se pred jedinice i komandante u borbi ili uopće u svakodnevnom radu i životu postavljaju.

Iako neprijatelj u Pitomači nije likvidiran, naše jedinice djelomično su izvršile svoj zadatak, pokazale su da su sposobne i za likvidaciju uporišta, čega smo se do sada bojali i da su crnoj legiji u Bobanovoju ustaškoj bojni⁴ koja se nalazila u Pitomači nanešeni veliki gubici, koje neprijatelj priznaje, i narod Podravine danas govori da se partizani ne boje Bobana i crne legije i da riije bilo mnogo mrtvih partizana. Ovo je svakako jedan znak da će narod Podravine sa Više povjerenja gledati naše jedi-

⁴ Ratni zločinac Rafajlo Boban bio je tada zapovjednik 5. stajaličeg zdruga ustaške vojnica.

nice, ali bez većeg udarca po neprijatelju u Podravini i širu mobilizaciju.

Štabovi brigada razradit će ovu analizu sa štabovima bataljona.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar — potpukovnik:

Komandant — potpukovnik:

Dostavljeno

na znanje:

Štabu X korpusa (Zagrebačkog) NOV i POJ

Na znanje i postupak:

Štabu udarne brigade »Braće Radića«

Štabu brigade »Matija Gubec«

ŠTAB BRIGADE

»Matija Gubec« NOV

H r v a t s k e

Oper. broj 181/1944.

Dne 24. VIII 1944.

Predmet: Operativni izvještaj
za razdoblje od 14. VIII
do 24. VIII 1944.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE NOVJ

Dostavlja se operativni izvještaj za razdoblje od 14. VIII do 24. VIII 1944.

14. VIII 1944. — Jedinice ove brigade nalaze se na sljedećim zadacima:

I bataljon u selu Leskovac sa zadatkom da kontrolira pravac Vel. Grđevac. Stab brigade i jedinice pri štabu nalaze se u Leskovcu. II bataljon upućen je u zasjedu na cestu kod Bulinca i Racice, stime da bude prihvatinica III bataljonu koji se nalazi u Moslavini, a imade se vratiti tog dana. Isti bataljon vratio se u sastav brigade zajedno s III bataljonom u 3 sati ujutro drugog dana. U toku dana i noći događaja nije bilo.

15. VIII 1944. — Jedinice ove brigade nalaze se na odmoru u Lasovcu. Osiguranje postavljeno je s patrolama u pravcu Velika Pisarica, Severina, Orovca i Kokinca. Izviđački vod nalazio se na izviđanju u Prespi. Poslije podne, u 17 sati I i II bataljon krenuo je u zasjedu kod sela Drljanovca sa zadatkom da napadne neprijatelja koji kreće od Vel. Grđevca. Bataljoni su stigli u mjesto Drljanovac i zauzeli položaj. Tog dana do sukoba s neprijateljem nije došlo.

16. VIII 1944. — I i II bataljon naše brigade nalaze se i dalje u zasjedi kod Drljanovca, dok je III bataljon zauzeo položaj u Bedeniku. Štabске jedinice nalaze se s jedinim vodom I bataljona u Lasovcu. Toga dana vodena je borba, što se vidi iz operativnog izvještaja broj 172, koji je poslan štabu XXXII divizije 16. VIII 1944.

17. VIII 1944. — U 3 sata ujutro brigada je izvršila pokret u Pupelicu, otkuda je zajedno s divizijom krenula u mjesto Kozarevac te zauzela položaje u pravcu Pitomače, Kloštra i Pupelice. Osiguranje postavljeno je s dalnjim patrolama u pravcu Kloštra,

Sandrovca i Ribnjačke. Jedinice se nalaze cijeli dan na položaju, gdje se i odmaraju. U 20 sati jedinice krenu na položaj u mjesto Kozarevac, otuda u 21 sat krenu na zadatak u zasedbu u vezi napada na Pitomaču. I bataljon zauzeo je položaj na cesti Kladrare — Pitomaca sa zadatkom da spreči nadiranje neprijatelja od Kloštra. III bataljon krenuo je da izvrši fingirani napad na Kloštar, zatim je zauzeo položaj Veseli briješ na putu Dinjevac — Kloštar. Jedinice su stigle na određeni položaj u 0,30 sati

18. VIII o. g.

18. VIII 1944. — U 8,50 sati I i III bataljon sa štab-skim jedinicama krenuli su sa zasedbe na stare položaje iznad Kozarevca. II bataljon nije krenuo, jer ga je neprijatelj sprečio u spajjanju s brigadom. U toku dana osiguranje je postavljeno s dalnjim patrolama, te izvidačkim dijelovima, dok se bataljoni i to I i III nalaze na položajima. U 15 sati III bataljon upućen je na položaj iznad puta Kozarevac prema Trešnjevcu, dok se je u 18 sati smjestila cijela brigada na kotu 288, te zauzela položaj. U noći događaja nije bilo.

19. VIII 1944. — Brigada se nalazila na koti 288 stime da sprječi napredovanje neprijatelja od strane Pitomače i Ribnjačke. Osiguranja postavljena su dalnjim patrolama u pravcu Pupelice i visovima ispred položaja. U toku dana jedinice su imale vojničke časove i odmarale se. II bataljon povratio se u 16 sati s puta od kako je bio u zasedbi 18. o. mj. Ostalih događaja toga dana nije bilo. U 20 sati brigada je izvršila pokret u mjesto Sedlaricu. Štab brigade, jedinice pri štabu i II bataljon smjestili se u mjestu Sedlarica, dok je I bataljon zauzeo položaj na koti 262, a III bataljon na koti 227 iznad Sedlarice. U noći događaja nije bilo.

20. VIII 1944. — Brigada se nalazi na starim položajima. Jedinice rade do podne vojnički, poslije podne politički. Toga dana do sukoba s neprijateljem nije došlo, dok je osiguranje postavljeno s jedinicama koje se nalaze na položaju i patrolama u pravcu Vel. Trešnjevica i Pitomače.

21. VIII 1944. — Jedinice brigade nalaze se kao i dan prije na istim položajima. Osiguranje kao i dan prije. Rad jedinica — vojna obuka na položaju. Neprijateljsko kretanje nije primijeceno i događaja toga dana nije bilo.

22. VIII 1944. — Brigada se nalazi i dalje na starim položajima. Osiguranje kao i dan prije. U 1,30 sati III bataljon upućen je u zasedbu kod Pitomače, stime da zauzme položaj na putu Otrovanec — Pitomača. Na položaje stigao je u 4,45 sati. Neprijatelj je osjetio našu zasedbu i napao naše položaje u 10,40 sati nakon što se bataljon povukao u pravcu Sedlarice, te zauzeo položaje iznad samog mesta. Borba tog dana nije se vodila i gubitaka nije bilo.

23. VIII 1944. — Brigada se nalazi na istim položajima sa istim osiguranjem, kao i dan ranije. Svi bataljoni nalazili su se na položajima iznad Sedlarice. Osiguranje povećano je s jačim patrolama u pravcu Pitomače. Rad jedinica od podne vojnički, poslije podne politički i kulturno-prosvjetni rad. Tog dana nisu primjećene nikakve kretnje neprijatelja u pravcu naših položaja.

U prilogu dostavljamo spisak poginulih, ranjenih i nestalih za gornje razdoblje. Gubitci neprijatelja: ubijeno 68 neprijateljskih vojnika, ranjena 82 neprijateljska vojnika. Zarobljeno: vojnika — ništa, 3 puške, jedan pištolj, 2 000 metaka, 20 bombi i 2 para odijela.

Naši gubici: poginuli 7 vojnika, ranjeno 9, nestali 19 vojnika.

Gubitci u oružju: 6 puškomitrailjeza, 16 pušaka.

Utrošeno municije: 11 397 komada, i nestalo.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar — major: Komandant:
Stevan Došen s. r.

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA X KORPUSA NOVJ I PO OD 31. AVGUSTA 1944. GODINE

Broj: 899

XXXII DIVIZIJA

Socijalni sastav: brojno stanje 1 543, radnika 377, seljaka 794, intelektualaca 74, obtmika i sit. trgovaca 211, namještenečica i srednjoškolaca 77, vojnih lica 9, policajaca, žandara i financa 1.

Nacionalni sastav: Srba 185, Hrvata 1 266, Slovenaca 45, Crnogoraca 1, Muslimana 8, Rusa 19, Jevreja 1, Madara 5, Čeha 12, Holandeza 1.

Politkomesar — pukovnik:

ZAPOVIJEST ŠTABA XXXII DIVIZIJE NOVJ OD 1. SEPTEMBRA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RUŠENJE PRUGE ZAGREB — VARAŽDIN¹

STAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILACKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: 44.

Dne, 1. septembra 1944. 6.

Z A P O V I J E S T

(sekcija Čakovec — Ptuj 1 : 100 000)

U historijskim danima kada sve antifašističke snage ujedinjenih naroda na čelu sa Sovjetskim Savezom i svojim pobedonosnim armijama nemilosrdno uništavaju hitlerovu ratnu mašinu i razbijaju sve fašističke frontove, u času kad se Crvena armija nalazi na granicama naše zemlje i kada se spremna posljednji udarac na fašističku krvavu vojsku na frontovima, na Balkanu naša Narodnooslobodilačka vojska ima veliku ulogu u konačnom obraćunu sa razbojniciima i fašističkim izdajnicima u našoj zemlji i s hitlerovim okupatorskim zjerima.

Naša divizija u sastavu velikog savezničkog plana dobila je zadatak da uništi komunikacije Zagreb — Varaždin uz saradnju savezničke avijacije i da uz put likvidira neka neprijateljska uporišta.¹

Na sektoru gdje će se vršiti operacije, nalaze se slijedeća neprijateljska uporišta:

Novi Marof:

350 ustaša novačke vojne.

Hum, Trgovišće, Breznica, Zitomir — jedna dopunska bojna.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 8-1/1, k. 1191.

Komin vrlo male neprijateljske snage.
Radi izvršenja gore navedenog zadatka.

N A R E D U J E M O :

Udarna brigada
»Braće Radića« :

Sa svojim jedinicama dati će osiguranje III diverzantskom bataljonu koji će noćas 1/2. IX o. g. izvršiti eksplozivom rušenje pruge na sektoru od Madžareva do kote 229.

III diverzantski bataljon za vrijeme izvršenja ovih operacija stavљa se pod komandu štaba udarne brigade »Braće Radića«.

Jedan bataljon zauzet će položaj radi osiguranja ispred sela Madžareva prema Novom Marofu, a jedan bataljon kod kote 229 radi osiguranja prema D. Konjščini i Trgovištu — Hraščini, dok će jedan bataljon kao brigadna rezerva nalaziti se sa štabom brigade kod kote 324, stin što će jednu četu izbaciti na kотu 308.

Bataljonu koji će biti u rezervi dodijeliti jedan teški bacač, a jedan teški bacač dodijeliti danas, 1. IX o.g. do 16 časova štabu brigade »Matija Gubec«. Radi održavanja veze sa bataljonom brigade »Matija Gubec« koji će držati zasedbu prema Novom Marofu bataljon koji će biti na osiguranju kod Madžareva izbacit će jedno manje odjeljenje na kотu 261, s napomenom da u blizini te kote neprijatelj također ima osiguranje.

Rušenje pruge vršit će se jednovremeno od pravca Budinšćine i od pravca Madžareva. Bataljon koji će se nalaziti na kотu 229 pomjerat će se zajedno s diverzantima na odstojanje od 500 met., tako da će se svи sastati na okuci južno od Jelenščaka.

Brigada
»Matija Gubec«:

Sa svojim jedinicama dat će osiguranje na cesti Novi Marof — Zagreb (autostradi) i ujedno će služiti kao prihvativ udarnoj brigadi »Braće Radić« pri njenoj povratku po izvršenom zadatku.

Jedan bataljon zauzet će položaj na cesti Novi Marof — Zagreb južno od sela Grana i to tako da drži pod kontrolom cestu prema Novom Marofu i prema Var. Toplicama. Ovaj bataljon ujedno će vršiti fingirani napad na neprijateljsko uporište Novi Marof sa teškim bacačem.

Jedan bataljon zauzet će položaj na istoj cesti i to: sa dvije čete na kотu 318, a sa jednom četom sa desne strane iste ceste gledajući u pravcu Novog Marofa, kojoj će ujedno biti dodat teški bacač radi finiranja napada na uporište Hum.

Fingiranje izvršiti za vrijeme cijelog rušenja pruge izbacujući povremeno mine na uporište. Na jedno i na drugo uporište utrošiti najviše 16 mina.

Jedan bataljon nalazit će se sa štabom brigade i štabom divizije kao divizijska rezerva, i to III bataljon, koji je najumomjiji, na okuci ceste Zagreb — Novi Marof (Pakal) južno od slova »S« Gorjanska šuma.

Diverzantski
bataljon:

III diverzantski bataljon X korpusa (Zagrebačkog) NOV i POJ izvršiti će rušenje pruge eksplozivom kod Madžareva do kote 229. Za izvršenje ovog zadatka bataljon će pripremiti potrebnu količinu eksploziva. Rušenje će vršiti sa jedne i sa druge strane tj. od pravca Madžareva i od pravca Budinšćine tako da će se svи sastati na okuci južno od Jelenščaka. Ujedno III diverzantski bataljon dodijelit će svakoj

brigadi do 16 časova po četiri diverzanta radi postavljanja nagaznih mina na komunikacijama protiv prodora motorizacije.

Istom bataljonu stavljaju se u zadatku rušenje mosta na cesti Novi Marof — Zagreb kod Bisag-grada. Za izvršenje ovog zadatka, diverzantskom odjeljenju bit će dodjeljen kao osiguranje izviđački voz divizije.

Izvršenje pokreta

i vrijeme napada:

Sa rušenjem pruge otpočeti tačno u 23 časa ove noći. Brigada »Matija Gubec« na osiguranju treba da bude tačno u 20 časova i 30 min. Brigada će izvršiti pokret talko da u određeno vrijeme budu na određenim položajima.

Stab divizije kretat će se na začelju kolone sa divizijskom rezervom.

Veza:

Stab udarne brigade »Braće Radića« održavati će vezu sa sa štabom divizije radiostanicom, dok će stab brigade »Matija Gubec« održavati vezu sa kuririma i raketama. Detaljna naredjenja o održavanju veze dat će referent za vezu divizije svojom zapoviješću.

Evakuacija ranjenika:

Evakuacija ranjenika vršiti će se na divizijsko prevozilo, koje će se nalaziti uz stab divizije. Za evakuaciju ranjenika izdat će detaljnije upute referent saniteta divizije svojom zapoviješću.

Ishrana:

Ishrana ljudstva vršiti će se preko intendanture XXXII divizije. Upute za ishranu dati će načelnik intendanture.

Znaci raspoznavanja:

Znaci raspoznavanja koji će važiti za vrijeme vršenja akcije bit će: sloboda — dolazi, a ugovoreni Petar — Marko.

NAPOMENA: Osmatrače raketnih znakova dobro upoznati sa razmještajem jedinica kako bi mogli ocjenjivati ko je raketu izbacio. U znacima gdje se izbacuju dvije raketne izbacivati ih jednovremeno sa dva pištolja.

Nagazne mine postaviti na komunikacijskim pravcima, dobro ih ulkopati i pravilno rasporediti, a na autostradi i ostaViti ih.

Telefonsku — telegrafsku liniju prekinuti.

Sa fingiranim napadom početi u vrijeme kada počnu diverzantske eksplozije.

Povlačenje jedinica bit će prema stabu divizije, jer će povratak biti istim putem s kojim smo došli do cesta Moždene — Sudovec, a tada će se produžiti prema mjestu Sudovec.

Komora udarne brigade »Braće Radić« ostati će sa komorom stabu divizije. Komora će se vratiti u sastav prigade po izvršenju zadatka.

SMRT FAŠIZMU ----- SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik:

Komandant — potpukovnik:

M. P.

DOSTAVLJENO

na znanje:

Štabu X korpusa Zagrebačkog NOV i POJ.

Na znanje i postupak:

Štabu udarne brigade »Braće Radić«,

Štabu brigade »Matija Gubec«,

Štabu III diverzantskog bataljona.

**ZAPOVIJEST ŠTABA XXXII DIVIZIJE NOVJ OD
6. SEPTEMBRA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA
ZA NAPAD NA DOMOBRANE I ŽANDARE U
SVETOM IVANU ZELINI¹**

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
J U G O S L A V I J E

Oper, broj: 193/44
Dne, 6. septembra 1944.

Z A P O V I J E S T
(sekcija Zagreb — Ptuj — Čazma 1 : 100 000)

U cilju izvršenja daljih zadatka naša divizija izvršit će napad i likvidirati neprijateljsko uporište Sv. Ivan Zelinu.
Neprijateljska uporišta na sektoru izvršenja zadatka:
Donja Zelina: 80 ustaša,
Crkvena Ves: 120 ustaša PTS-a,
Belovar — Moravče: 80 ustaša,
Popovec: 50 ustaša,
Soblinec: 40 ustaša,
Kašina: 60 ustaša, 60 žandara, 80 milicije,
Komin: 60 ustaša,
Marija Bistrica: 250 ustaša,
Laz: 120 ustaša,
Vrbovec: 80 ustaša.
Sv. Ivan Zelina: 120 domobrana i 60 žandara. Naoružani su lakiom automatskim oružjem i puškama. Smješteni su u Poreskoj upravi i školi i po bunikernima. Detaljni podaci o razmještaju neprijateljskih snaga dobit će se naknadno.
Radi izvršenja zadatka likvidacije neprijateljskog uporišta Sv. Ivan Zelina,

N a r e d u j e m o :

UDARNA BRIGADA
»BRAĆE RADIĆ«:

Sa dva bataljona izvršit će likvidaciju samog uporišta, dok sa jednim bataljonom izvršit će osiguranje u pravcu Komina na cesti Komin — Sv. Ivan Zelina na liniji kota 182, kota 141, stim što će imati bočno osiguranje južno od kote 332. Isti bataljon treba povesti računa i biti oprezan na lijevi bok.

BRIGADA
»MATIJA GUBEC«:

Postaviti će osiguranje u pravcu Zagreba na liniji kota 150, kota 161, kod s. Gornje Psavjevo, južno od slova »G«.
Prednja odjeljenja izbaciti do ispred samih uporišta, radi kontrole pokreta neprijatelja iz uporišta.
Svoj jedan džon-bul brigada »Matija Gubec« dodjeliti će sa minama i posadom udarnoj brigadi »Braća Radić«, dok će jedan postaviti kao odbranu od prodora motorizacije na cestu u pravcu Zagreba.
Bataljon koji će se nalaziti na koti 150 voditi će kontrolu nad Obrežom, da neprijatelj ne bi eventualno krenuo zaobilaznim putem za Sv. Ivan Zelina.

III DIVERZANTSKI
BATALJON:

Izvršit će rušenje svih mostova na cesti između Donje Zeline i Komina.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojno-istorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 3-1/2, k. 551.

Udarnoj brigadi »Braće Radić« i brigadi »Matija Gubec« vratiti će njihove diverzante sa potrebnom količinom eksploziva.

DIVIZIJSKA
REZERVA:

Jedan bataljon Zagrebačkog p. odreda nalazit će se u mjestu Topličica kao divizijska rezerva.

MJESTO ŠTABOVA:

Štab udarne brigade »Braće Radić« nalazit će se na cesti koja vodi od crkve u Sv. Ivanu Zelinu prema mjestu Šulinec.
Štab brigade »Matija Gubec« nalazit će se u Donjem Psavjevu.

Štab divizije nalazit će se u mjestu Topličica Donja.

EVAKUACIJA
RANJENIKA:

Divizijsko sanitetsko previjalište nalazit će se u istočnom dijelu sela Topličica Dolnja, a evakuaciju ranjenika od brigade do divizijskog previjališta regulisati će referent saniteta divizije svojom zapovješću.

VEZA:

Štab udarne brigade »Braće Radić« sa štabom divizije povezati će se telefonski, dok će štab brigade »Matija Gubec« sa štabom divizije održavati vezu radiostanicom. Detaljne upute za održavanje veze za vrijeme akcije dat će referent za vezu divizije svojom zapovješću.

EVAKUACIJA PLIJENA:

I ZAROBLJENIKA:

Evakuacije plijena organizirati će načelnik intendanture XXXII divizije uz pomoć intendantanta udarne brigade »Braće Radić«, za što će dati načelnik intendanture detaljne upute.

Za evakuaciju zarobljenika odgovoran je štab udarne brigade »Braće Radić«. Po likvidaciji uporišta zarobljenike, uz potrebnu pratinju, evakuisati u pravcu štaba divizije.

ISHRANA:

Načelnik intendanture XXXII divizije pobrinut će se za suhu hranu za jedan dan za borce cijele divizije.

POČETAK NAPADA:

Napad će se izvršiti 7. septembra 1944. godine u 23 časa i 30 minuta. Jedinice koje će davati osiguranje trebaju biti na određenim mjestima pola sata ranije.

ZNACI

RASPOZNAVANJA:

Znaci raspoznavanja za vrijeme vršenja akcije biti će:

FAŠIZAM — CRKAVA, a ugovoreni znaci MATO — STIPE.

Za dan: Upotrebiti znakove, koji su već ranije izdati.

N A P O M E N A : Skreće se pažnja zasjedama na budnost i osiguranje bokova kako ih neprijatelj ne bi noću uz nemiravao.

Brigada »Matija Gubec« izvršit će rušenje mostova na cesti između Donje Zeline i Lužana.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik:

Šime Balen

Komandant — potpukovnik:

Bulat Rade

MP

DOSTAVLJENO
na znanje:

Štabu X korpusa (Zagrebačkog) NOV i POJ.
Na znanje:
Štabu udarne brigade »Braće Radić«,
Štabu brigade »Matija Gubec«,
Štabu III diverzantskog bataljona.

**IZVJEŠTAJ POLITIČKOG KOMESARA XXXII
DIVIZIJE OD 10. SEPTEMBRA 1944. POLITIČKOM
KOMESARU X KORPUSA NOVJ O POLITIČKOM
STANJU I RADU OD 20. AVGUSTA DO 10.
SEPTEMBRA'**

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NOV JUGOSLAVIJE
K. Broj: 69/44

Dne, 10. rujna 1 944.
Redovni politički izvještaj.

Dostavljam redovni 20-dnevni politički izvještaj za razdoblje od 20. kolovoza do 10. rujna 1 944. godine.

I ZAPAŽANJA S TERENA KRETANJA:

U ovom vremenu naša je divizija napravila veliki marš, te je prešla južnu Podravinu, srednju i zapadnu Bilogoru, Kalnik, istočni dio Zagorja i Prigorja. Za vrijeme tih pokreta zapazili smo slijedeće stvari:

Podravina:

Prema svom stavu narod ovog kraja može se podijeliti u dvije grupe. Jedna koja simpatizira s našim pokretom, i druga koja je ili indiferentna ili neprijateljski raspoložena prema nama. Prva prevladava u selima blizu Drave, a druga u selima blizu Bilogore. U ovim poslednjim selima, kao da nikad nitko ništa nije politički radio, iako je tu mjesecima bio KNOO² Đurđevac, te komande mjesta i ostale naše ustanove.

Srednja Bilogora (istočni dio kotara Bjelovar) u glavnom je uz nas i naš borbu. I tu smo sprovođili mobilizaciju, koja je uglavnom uspjela. Zapadna Bilogora je nejednakno raspoložena. Ima sela u kojima je situacija bolja nego ranije (Večeslavac, Ladislav, Sredice), a ima ih u kojima se situacija znatno pogoršala, kao npr. Križ. Boraveći ovdje 2 dana na putu za Zagorje proveli smo mobilizaciju u Večeslavcu i Ladislavu. Mobilizacija je relativno uspjela.

Kalnik:

Ovdje se stanje znatno popravilo. Srpski narod nas je svagdje lijepo dočekivao, pa i hrvatski, osim u zlosretnom Apatovcu. Svijet je ovdje prilično upoznat s političkim dogadjajima.

Prigorje:

Ogromnim svojim dijelom mrzi ustaše i okupatore i gaji jaku simpatiju prema nama. Prolazeći kroz selu narod nas je srdaćno pozdravlja, istrčavaju pred kuće, dovikuju nam lijepe riječi, a bilo je slučajeva da su neki i plakali od radosti. Nikad još nisu vidjeli toliki broj partizana. Mržnja naroda u ovome kraju prema ustašama vidjela se najbolje kada smo se iz akcije na **Sv. Ivan** Zelinu vraćali s piljenom i zarobljenicima. Kad su čuli da smo ubili zloglasnog

¹ Original pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojno-istorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 6-1/10, k. 1191 A.

² Kotarski narodnooslobodilački odbor.

ustaškog krvnika Veljka Pileka (za koga kruži fama da je sam poubjiao preko 200 ljudi) blagoslovili su nas. Oko zarobljenih ustaških logornika Šumineca i Belušića, koje smo zarobili u toj akciji, kupio se narod, pljuvao po njima i čak ih i tukao. Ova mržnja prema ustašama razumljiva je kada se znade, da je u ovom kraju za tri godine od ustaške ruke palo oko 300 ljudi — sve samih Hrvata. Ovaj teren je vrlo dobar za rad. A bio bi još znatno bolji, da nije bilo naših gresaka u prijašnja vremena (samovolja).

Zagorje:

I ovdje je situacija znatno bolja nego ranije. Narod se boji ustaša i ne voli ih, ali ne zna mnogo o našim pobjadama i uopće o stanju kod nas i u svijetu, pa je prilično dezorientiran. Prolazeći kroz ove krajeve, mi smo poduzimali sve da narod što bolje informiramo o dogadajima kod nas i vani. Prelko politkomesara pripremili smo partizane da se svagdje upuštaju s ljudima u razgovor i da im objašnjavaju stvari. U tome smo prilično uspjeli. Kapitulaciju Rumunjske i Bugarske, a osobito dolazak Crvene armije na granice Jugoslavije i proglašenje Tita domobranima i ostalim u neprijateljskoj vojsci i poziv³ da do 15. o.mj. predu k nama borci su upravo s odusjevljenjem objašnjavali, da vidite partizana okružena sa seljacima i seljankama, gdje im tumači značenje spomenutih događaja. Osim toga kroz ovo vrijeme smo izdali 3 letka, koja smo u nekoliko hiljada komada proturili kroz sva sela Kalnika, istočnog Zagorja, Prigorja, krijevačkog kotara, te Podravine između Ludbrega i Koprivnice. Osim toga u ovim smo krajevima rasturili i letke, koje smo dobili od Vas, tako da je cijeli ovaj teren pokriven letcima, a narod upoznat s proglašenjem maršala i političkim dogadajima. Ovo se već pomalo odražava i u tom, što se ljudi iz ovog kraja sve više vraćaju iz domobrana i što su uvjeti za mobilizaciju prilično sazreli, pa smo baš danas počeli s mobilizacijom u krijevačkom kotaru. Po svemu izgleda da će biti uspjeha.

II POLITIČKO STANJE U DIVIZIJE uglavnom se ne razlikuje mnogo od stanja iznesenog u prošlom izvještaju. Ipak izgleda mi da smo ponešto krenuli naprijed, naročito u svladavanju grešaka na licu mjestu, uspjeli smo u tom da se bratstvo Hrvata i Srba više manifestira. Sada se čuju češće parole o tom bratstvu. Dakako, da to još ni izdaleka ne zadovoljava, ali se krenulo naprijed i nadam se da ćemo uspjeti to bratstvo pronijeli kroz duše i srca naših boraca.

Lijevih grešaka još uvijek imade na pretek. Borimo se i protiv njih, pa smo i tu zabilježili stanovitih uspjeha.

Naš glavni politički rad u ovih dvadeset dana saстојao se u Objasnjavanju discipline. I tu smo uspjeli zabilježiti neki napredak. Pozdravljanje je sad u mnogo pravilnije nego ranije. Izvršavanje naredenja točnije. Još nismo postigli potpunu točnost, ali ćemo i to, nadam se, doskora. Više nema onakvog zakašnjavanja koje je bilo prije tako karakteristično za naše jedinice.

Osim toga u ovom razdoblju radili smo na populizaciji Narodnooslobodilačke fronte među vojnicima. U tome još nismo potpuno uspjeli. Osobito ne među onim borcima koji su presli k nama iz domobrana ili su u zadnje vrijeme mobilizirani.

³ Poziv je upućen 30. avgusta 1 944. svim hrvatskim domobranima, slovenačkim domobranima i zavedenim četnicima da predu na stranu NOB u roku od 15 dana.

Glavni uzrok što nismo zabilježili većih rezultata u političkom radu jest taj, što smo kroz ovo vrijeme imali stalno dugačke marševe i akcije, pa nismo mogli više vremena posvetiti političkom radu.

Prema uiputama politkomesara korpusa⁴ razradili smo plan političkog rada za mjesec rujan, koji ćemo svakako nastojati sprovesti u život. Za razliku od dosadašnjeg rada, gdje je težiste ležalo na politkomesarima četa mi smo stali na stanovište da težište pomaknemo na bataljone i to iz slijedećih razloga: politkomesari četa obično imaju vrlo oskudno znanje i nisu u stanju da pravilno protumače ne samo politička Zbiranja u svijetu, nego čak ni pisani materijal. S druge strane naši su bataljoni tako maleni, da se u svaku dobu mogu okupiti. S treće strane ovako ćemo imati mi u diviziji bolji pregled nad radom i moći ćemo im bolje pomoći. Rad zamišljamo ovako: politkomesari bataljona održavat će predavanja cijelom bataljonu. Nakon toga isti će materijal obradivati politkomesari četa po četama, ponavljajući ga i ispitujući. To isto će raditi i politdelegati u vodovima. Politkomesari bataljona dobivat će pisani materijal od našega štaba i po njemu držati predavanja. Vjerujemo, da će na ovaj način politički rad biti bolji, da će se direktive i materijal uopće tumačiti pravilnije i da onda neće biti nikakvog skretanja ovamu i onamu.

Inače su naši borci uvijek na vrijeme upoznati s dogadjajima u svetu i kod nas. Štab naše divizije izdaje vijesti za sve jedinice. Borci rado čitaju te vijesti, koje se onda organizirano komentiraju i diskutiraju u prisutnosti politkomesara ili politdelegata.

Sada će nam ovaj rad biti još bolji obzirom na to da su se i štabovi brigada snabdjevi s radio-aparatima, pa će moći vijesti brže prenositi na borce.

III KULTURNO-PROSVJETNI RAD se također uslijed marševe i akcija nije mogao odvijati onako kako smo mi to htjeli. Ipak je bio znatno življiji, bolji i pristupačniji borcima nego li ranije. Osobito je oživio rad u jedinicama udarne brigade »Braće Radić«, gdje je na pripremama za proslavu godišnjice osnivanja ove brigade⁵ mobiliziran veći dio boraca u kulturno-prosvjetnom radu, bilo u pjevačkom zboru, bilo u diletantskoj skupini, bilo kao recitatori, itd.

U ovoj brigadi održana su dva mitinga za borce i narod i dva uspjela kulturno-prosvjetna predavanja. U brigadi »Matija Gubec« rad je mnogo slabiji. Tamo se još nisu uspjeli osloboediti starih nepopularnih formi rada i zainteresirati borce za kulturno-prosvjetni rad.

Inače sve naše čete izdaju svoje zidne ili džepne novine. Istina te su novine vrlo slabe i odražavaju nisko stanje i političko i kulturno u našoj diviziji. Mi radimo na podizanju nivoa ovih novina. U tom pogledu stanovite rezultate zabilježila je brigada »Braće Radića«.

Konačno nam je uspjelo pokrenuti i izdati i naše divizijske novine, čiji je 1. broj pod nazivom »Trideset druga« izšao.

U okviru plana za mjesec rujan predviđeli smo i nekoliko predavanja iz oblasti nauke i kulture, što smo Vam i dostavili u svom dopisu od 7. o. mj.

Još nismo uspjeli provesti namjeravanu reorganizaciju ovog rada. Uglavnom zbog stalnih pokreta. To ćemo svakako nastojati provesti tokom ovog mjeseca.

⁴ I. š.

⁵ Ona je formirana 4. septembra 1943.

IV ISHRANA, ODJEĆA I OBUĆA: Ishrana kroz ovo vrijeme bila je dosta dobra. Jedino za vrijeme marševe je bilo tu i tamo nekih nedostataka, kao na pr. da vojnici nisu uvijek na vrijeme dobivali redovite obroke. Ishrana se u glavnom sastoji od mesa (govedina, rijetko svijinetina), krumpira, graha, mladog graha i tjestva. Ujutro supa, a sada i kava (negdje crna, negdje bijela, što ovisi o umještosti ekonoma i intendantu da nadu u selu mlijeka). Osim toga izdali smo intendantima direktivu da nastoje hrani pridodati paradajza, paprike i ostalog povrća. Kako se sada nalazimo u vinogradnom kraju, to vojnici dobivaju uz svako jelo i grožde. Snabdjevanje grožđem ide dosta organizirano.

Nakon akcije na Sv. Ivan Zelinu, gdje smo među ostalim zaplijenili znatne količine kože, moći ćemo malo popraviti i stanje naše obuće. U tu svrhu poslali smo sve naše postolare u komandu Moslavackog područja da u tamošnjim radionicama izrade cipele. Ukoliko dobiju kože za donove, koje tamo ima, moći će izraditi 250 pari cipela. To bi bila lijepa pomoć našim borcima.

U Sv. Ivanu zaplijenili smo stanovite količine štofa i konca, pa smo od toga dali praviti hlače našim borcima. Izači će oko 60 hlača. Time ćemo znatno smanjiti broj bezgačnjaka kod nas.

Ovime dakako pitanje odjeće i obuće neće biti rješeno, pa Vas molimo, da se nešto poduzme da borce snabdijemo robom i cipelama. Jesen je na vratima, počele su kiše i pomalo i hladnoća.

V SANITET I ZDRAVSTVENO STANJE: Sanitet nam se malo pogoršao. Među drugovima u divizijском sanitetu ne vladaju najbolji odnosi, pa ćemo po svoj prilici morati pristupiti nekim izmenama. Glavni nedostatak saniteta jest nizak stručni nivo sanitetskog osoblja i malo brojno stanje. Naše čete nemaju nego dva bolničara, koji naročito u borbi nisu u stanju da zadovolje. Morat ćemo stoga u vezi s mobilizacijom i brojnim podizanjem naše divizije pojačati brojčano i sanitet.

Zdravstveno stanje je dosta dobro. U zadnje vrijeme počele su se javljati prehlade do čega dolazi uslijed slabe odjeće i hladnijih noći.

VI NAŠI ŠABOVI: Naši štabovi počam od štaba divizije pa naniže u glavnom za sada zadovoljavaju. Štab divizije u svom sadašnjem sastavu radi mnogo. Postoji unutrašnja harmonija. Svi drugovi obavljaju svoje poslove s ljubavlju. Jedini nedostatak jest što se ne održavaju redoviti štabski sastanci u zadnje vrijeme. Taj nedostatak ćemo svakako ukloniti.

Štabovi brigada:

Štab UB »Braće Radić« jest dobar. Bio je potpun do borbe kod Sv. Ivana, ali je tu ranjen komandant brigade.⁶ Rana je lakše naravi, pa se nadamo da će se on skoro vratiti i time će štab opet moći da radi kako spada. Politički komesar Mate Horvatić je vrlo dobar i inicijativan. Ima mnogo iskustva ...

I štab brigade »Matija Gubec« je dosta dobar. Nije doduše na visini na kojoj se nalazi onaj Radićev brigade, ali se razvija pozitivno. Komandant Došen⁷ je vrlo dobar, hrabar...

Štabovi bataljona općenito uvezvi dosta su dobri. Promjene, koje smo pred 20 dana izvršili, a o čemu sam Vam u posljednjem izvještaju javio, imale su dobre rezultate. Odkada smo proveli te izmjene situacija u brigadi »Matija Gubec« znatno se poboljšala.

⁶ Marko Lučić.

⁷ Stevan.

Od kada smo počeli kampanju za podizanje discipline i unošenja pravih vojničkih odnosa osjeća se da su naši štabovi bolji. Točnije izvršavaju naredenja (ako to još nije u potpunosti postignuto), pravilnije se odnose prema višim i nižim. Jednom riječu živnuli su i postepeno postaju pravi vojnički štabovi.

VII DISCIPLINA: Kao što sam već spomenuo glavne naše napore u odgoju vojnika u prošlom periodu posvetili smo podizanju discipline. Iako još uvijek nismo zadovoljni njezinim nivoom, možemo konstatirati da se je znatno popela. Vojnici uglavnom dobro primaju poštovanje discipline, osobito ako im se to lijepe i pravilno objasni. Borci obično govore: Tako je, treba pojačati disciplinu, jer bez nje ne može biti nijedna vojska, pa ni naša.

Slijedeće razdoblje ispuniti ćemo također uglavnom radom na daljnjem podizanju discipline. Pored discipline nastojali smo da unesemo u naše štabove i među borce pravilne vojničke odnose. I u tome smo dosta dobro uspjeli. Nema više u našim štabovima one gnijele familijarnosti, ikoja je prije vladala. Nema više »Jurek«, »Štije«, »Joža« i kako se sve nije zvalo komandante i komesare i ostale funkcione. Uspjeli smo uvesti raporte, počam od desetina i vodova do brigade. Pozdravljanje se uglavnom dobro vrši. Još se tu i tamo čuje i »zdravo« prema vojničkog pozdrava, ali mi i to pomalo iskorjenjujemo. Obvezali smo starje, da pravilno odzvrajuju nižima. Aako sjedi da se ustane i pravilno vojnički mu ozdravi. Talko radimo mi u štabu divizije, pa se to prenosi i na ostale štabove.

VIII MOBILIZACIJA: Zbog stalnih marševa i pokreta tokom prošlog razdoblja, nismo mogli sproviditi neku sistematsku mobilizaciju. Ipak smo i u tim uvjetima uspjeli mobilizirati oko 80 ljudi... Nakon akcije na Sv. Ivan malo se odmaramo, pa to vrijeme koristimo za mobilizaciju. Po svemu izgleda da će nam uspjeti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar — potpukovnik:

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 10. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O NA PADU NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE SVETI IVAN ZELINA¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 199/44.

Dne, 10. septembra 1944.

PREDMET: Operativni izvještaj o borbi — napadu na neprijateljsko uporište Sv. Ivan Zelinu.

ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV I POJ

Neprijateljsko uporište Sv. Ivan Zelina nalazi se na terenu manevarskog karaktera. Prilaz u samo uporište dosta je dobar, jer je teren pokriven živim ogradi.

¹ Original, pisan strojem, latinicom u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 15-1/2, k. 1191.

dama i voćnjacima (sekcija Zagreb 1 : 100 000). Kroz samo uporište prolazi cesta Novi Marof — Zagreb. Naša jedinica koja je izvršila napad na uporište jesti udarna brigada »Braca Radić« — I i II bataljon, dok je jedan bataljon držao zasedu prema Komini. Sadejstvujuće jedinice u izvršenju zadatka bile su brigada »Matija Gubec« koja je držala zasedu prema Zagrebu kod mjesta Psavjevo sa svoja tri bataljona na liniji kota 150, kota 161 i južno od slova »G« riječi Gornje Psavjevo.

II bataljon Zagrebačkog 1. odreda nalazio se u Šulinu kao divizijska rezerva.

III diverzantski bataljon izvršio je diverzije, porušivi mostove na cesti Novi Marof — Zagreb na sektor D. Zelenu do Komina.

U neprijateljskom uporištu Sv. Ivan Zelina nalazio se je 90 domobrana Kombiniranog sata Posadnog zagrebačkog zdrug i 40 žandara. Komandant uporišta satnik Hajdinger.

Po izvršenim pripremama i prikupljenim podacima stab divizije donio je odluku da se izvrši napad i likvidacija neprijateljskog uporišta Sv. Ivan Zelina. Zapovijest za napad svim jedinicama dostavljena je na vrijeme.

Napad je izvršen 7/8. septembra 1944. godine u 23 časa i 40 minuta.

Napad na uporište izvršila su dva bataljona udarne brigade »Braca Radić« — I i II, sa 5 džon-bula i južnim pionirima sa 250 kg eksploziva.

Za osvajanje dominantne točke uporišta — crkve određen je operativni oficir II bataljona udarne brigade »Braca Radić« sa 20 dobrovoljaca iz istog bataljona, kako bi se sprječilo u slučaju razbijanj a neprijatelja na pojedinim otpornim točkama u uporištu njegovo okupljanje i organizovanje otpora u crkvi, kao što je to dosad bio redovan slučaj u uporištu. Jedinice za napad krenule su blagovremeno i napad je izvršen iz tri pravca i to: od Komina, od pravca Šulineca i od pravca D. Zelina.

Samо podlaženje jedinica bilo je dosta dobro, ali sam napad nije počeo tačno u određeno vrijeme tj. u 23 časa i 30 min već sa 10. min zakašnjenja i isti nije počeo organizovano skoncentrisanom vatrom teškog i automatskog oružja i organizovanom udarnom snagom.

Vod dobrovoljaca sa operativnim oficirom II bataljona izvršio je svoj zadatok i za kratko vrijeme zauzeo crkvu likvidirajući usput nekoliko bunkera i zapovješći 14 domobrana, među njima jednog oficira. Likvidacija domobrana išla je dosta brzo i jedan manji dio samo pružio je malen otpor.

Likvidacija žandara, koji su bili u jednoj tvrdoj zgradi išla je mnogo teže, jer su žandari pružili vrlo jak otpor. Naše jedinice koristile su džon-bule, ali to opet neorganizovano, ne skoncentrirajući ih, već tukući s njima pojedinačno, talko da učinak zbog čvrstoće same zgrade gdje se nalaze žandari nije bio tako efikasan.

Kada se je uvidjelo da se neće moći uporište likvidirati samo sa džon'bulima pristupilo se likvidaciji pomoći eksploziva. Miniranje su izvršili jurišni pioniri i zgrada je razrušena, ali se je tada neprijatelj preselio u podrum. Tada se je pristupilo miniranju podruma. Podrum je miniran, ali se je neprijatelj, onaj broj koji je ostao još živ, podzemnim kanalom prebacio u susjedni podrum. Nastavilo se je dalje sa uništavanjem neprijatelja od kojeg je ostalo svega još 10—15 ljudi.

Zbog kratkoće vremena i zbog neimanja dovoljne količine eksploziva prekinuto je daljnje uništavanje

neprijatelja i jedinicama izdato u 4 sata naređenje za povlačenje.

Od 130 neprijateljskih vojnika koji su se nalazili u uporištu zarobljeno je 32 domobrana, među kojima dva oficira, jedan satnik, jedan nadsatnik, 4 podoficira. Ostalo je većim dijelom pobijено, dok je jedan dio 10—15 žandara ostao živ pod ruševinama, a jedan dio zibog slabe kontrole, nebudnosti i neorganizovanosti napada, uspio je pobjeći.

Od oružja zarobljeno je: 2 puškomitrailjeza, 3 šmajsera, 2 pištolja, 30 pušaka manliher i oko 70 civilnih pušaka, 11 000 metaka i 100 ručnih bombi. Dio neprijateljskog naoružanja i municije uništen je eksplozivom pri miniranju zgrade.²

III diverzantski bataljon u svojim diverzantskim akcijama uništio je na cesti Novi Marof — Zagreb 7 mostova.

Naši gubitci:

4 mrtvi i 16 ranjenih.

Gubitci u oružju: 2 engleska puškomitrailjeza, koji su uništeni pri miniranju zgrade.

Utrošak municije:

1387 puščanih metaka,

118 ručnih bombi,

51 mina za džon-bul,

259 kg eksploziva.

Od oficira i političkih rukovodilaca ranjeno: potporednik Lučić Marko, komandant brigade, ratni dopisnici divizije Filip Jugo poginuo, politkomesar prateće čete Vučković Milan, zastavnik Sušić Josip, komandant I bataljona udarne brigade »Braće Radić«, komandir čete Buneta Stevo, komesar čete Kuzmić Alojz, komandir čete Posavec Antun.

U ovoj borbi naročito su se istakli svojom hrabrošću i odlučnošću: operativni oficir II bataljona udarne brigade »Braće Radić« Janjušić Blaž i vod dobavljača koji je bio pod njegovom komandom, a koji je imao zadatku zauzeti crkvu i koji je zadatku potpunosti izvršio. Štab divizije iste drugove pohvalio je svojom naredbom.

U samoj borbi borići i rukovodioci dobro su se držali što se tiče odlučnosti i hrabrosti, ali bile su mnoge greške rukovodilaca što se nisu nalazili na svojim rukovodećim mjestima već su istrčavali napred i ispadali kao borići.

Priprema same akcije izvršena je savjesno. Podaci informative službe bili su tačni i na vrijeme prikupljeni. Prije samog napada održani su sastanci sa svim štabovima brigada i bataljona i tačno razrađen plan napada na uporište. Dan ranije je razrađen način napada na naseljena mjesta sa štabovima brigada i štabovima bataljona.

Pored toga izvršene su političke pripreme sa borićima. Odluke i zapovijesti koje su izdate radi likvidacije uporišta bile su realne.

Samoj likvidaciji uporišta nije se pristupilo sa dovoljno odlučnosti već se je pošlo s uvjerenjem da

² U pojnoj relaciji 1 zbornog područja o napadu na uporište Sveti Ivan Želina piše: »7. IX 1944. g. partizani jačine Oko 1000 ljudi napali su oko 23,00 sati uporište Sv. Ivan Želina i Komini, nakon što su minirali sve Okolne mostove, te brzoglasne veze kao i rasvjetu prekinuli. Napad je izvršen svim vrstama naoružanja. Posada se poslje jačog neprijateljskog pritiska povukla iz vanjskih uporišta prema središtu, te davalu otpor iz nastambla. Posljednog je uništena uredovnica sati (četna kancelarija — prim, red.) i skladište, domobrani su se povukli u oružničku nastambu gdje su davali otpor dok se partizani nisu oko 06,30 sati povukli.

Naši gubitci: zapovjednik sati i vodnik časnika zarobljeni, te još 4 vojnika i 15 domobrana, razvodnika i desetnika. Ranjeno 4 domobrana od kojih je jedan podlegao ranama. Nestalo 43 domobrana...“

će se neprijatelj brzo predati. Rukovodioci viši i niži nisu se dovoljno snašli i napad nije izvršen organizованo te udarna snaga nije uopće došla do izražaja. Vatra automatskog oružja i teškog oružja džon-bula nije pravilno iskorištena već su u osvajanju uporišta i pojedinim zgradama došle do izražaja pojedine grupice i pojedinci, koji su svojom ličnom hрабrošću htjeli izvršiti likvidaciju.

Mnogi rukovodioci umjesto da su sredivali svoje jedinice i organizovano napadali koristeći automatsko oružje, džon-bule i ručna pionire sa eksplozivom, oni su samo istrčavali ispred jedinica i jurišali kao obični borci.

Za vrijeme dejstva džon-bula, nišandžije gadali su iz vrlo male blizine, i to iz stojecog stava, ne uzimajući uopće zaklona, čijem primjeru su slijedili i mnogi drugi borci, tako da je mnogo boraca, kao i rukovodilaca ranjeno od sopstvenog džon-bula.

O svim ovim nedostacima i o izvođenju akcije održana je analiza sa štabovima brigada, sa potrebnom poukom, a štabovi brigada ovo će opet prenijeti na štabove bataljona i komande četa.

Pored oružja i neprijateljskih vojnika na samom uporištu zarobljeno je i zaplijenjeno dosta drugog materijala, korisnog za našu vojsku, a koji će se vidjeti iz spiska zarobljenog materijala i spreme u neprijateljskom Uporištu Sv. Ivan Želina.

Prilog oper. izvještaju zapovijest za napad oper. broj 193/44 od 6. IX 1944. godine

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik: Komandant — potpukovnik:

M P

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 11. OKTOBRA 1944. STABU X KORPUSA NOVJ O NAPADU NA USTAŠE U PITOMAČI¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper. Broj: 252/44

Dne, 11. oktobra 1944.

PREDMET: Operativni izvještaj
o napadu i zauzimanju neprijateljskog uporišta Pitomača.

ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV I POJ

Dana, 4. oktobra 1944. godine XXXII divizija nalazi se je na sektoru oko Sv. Jelene, kota 131 do kote 124 (sekcija Bjelovar 1 : 100 000) vezujući se sa snagama XL¹ divizije (XVIII brigadom) koje su se nalazile oko Gradeca prema Dravi radi osiguranja prema uporištu Pitomača, jer su za to vrijeme jedinice VI korpusa napadale neprijateljsko uporište Viroviticu. Za vrijeme držanja ovih položaja divizija je vršila sa manjim dijelovima prisilna izvidjanja uporišta Pitomača. Neprijatelj u toku dana nije izlazio iz uporišta.

¹ Original, pisan strojem, latinicom u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 24-1/2, k. 1191.

¹ Odnosi se na 40 diviziju

Na večer istoga dana izvršeno je sa jednim bataljonom prisilno izviđanje i upad u samo mjesto Pitomaču, te je utvrđeno da neprijatelj drži u glavnom uporne tačke u centru mjeseta i to kod crkve, zatim sjeverni, sjeverozapadni dio mjeseta, dok u južnom dijelu uporišta neprijatelj nije držao snage.

U vezi naredenja štaba X korpusa Zagrebačkog i podataka dobijenih prisilnim izviđanjem štab divizije donio je odluku da se izvrši napad sa obavijje bri-gade na uporište do likvidacije i uništenja neprijatelja.

Uporište Pitomača nalazi se na ravnicištom terenu sa jako dugačkim a i rastegnutim ulicama, koje se protežu u vidu šestdkrake zvijezde od centra, te je potrebna vrlo velika kontrola međuprostora ulica i povezanost jedinica, da ih neprijatelj ne bi izmanevrisao. Kroz same uporište prolazi dobra cesta Koprivnica — Virovitica. U unutrašnjosti uporište je utvrđeno bunkerima, koji se nalaze po ulicama i zatvaraju prilaz ka centru. Neprijatelj se nalazi u bunkerima i tvrdinama zgradama uporišta. Od naoružanja raspolaže sa teškim bacacima i teškim i lakin automatskim oružjem. Glavna uporna tačka jeste oko crkve.

Napad na uporište izvršila je udarna brigada »Braće Radić» sa južne, istočne, zapadne li sjeverozapadne strane, a brigada »Matija Gubec» sa sjeverne i zapadne (Dravska ulica) strane, s tim da su jedinice trebale biti međusobno dobro povezane.

Sadejstvujuće jedinice bile su VII udarna divizija, koja je vršila **napad** na uporište Kloštar² i na taj način ujedno vršila osiguranje našim snagama prema Kloštru i XL divizija koja je imala svoje snage oko Gradca, te je na taj način osiguravala prema Virovitici, gdje se još uvijek vodila borba.

U uporištu se je nalazila 2 bojna V stajaceg ustaškog zdruga (Bobanove legije) naoružana sa vodom teških bacaca.

Neprijatelj je svoje snage uglavnom s koncentrisao oko crkve u sjevernom i sjeverozapadnom dijelu uporišta, iz čega se je moglo nazreti da će neprijatelj u slučaju jačeg napada i pritiska bježati prema Dravi i prema Kloštru.

Naše snage bile su brojčano, a i u naoružanju nadmoćnije. U napadu učestvovalo je 7 brdskih topova, 2 protulokolska topa, pored teških bacaca i antitenk. bacaca. Moral i volja za borbom kod jedinica bili su na visini.

Do 2 sata 5. X o.g. jedinice su zauzele polazne položaje, izdata je usmena zapovijest i uz artiljerijsku pripremu jedinice su prešle u 2 sata u napad. U rezervi divizije nalazio se je jedan bataljon udarne brigade »Braće Radić», dok su brigade takođe imale svoju brigadnu rezervu.

U prvom naletu naše jedinice uspjele su izbaciti neprijatelja iz njegovih isturenih otpornih tačaka tj. bunkera koji su se nalazili istureni u ulicama, likvidiravši bunkere antitenk. bacacima i sabiti neprijatelja oko crkve. Neprijatelj je pružio jak otpor, ali su naše jedinice sve više stezale obruc oko neprijatelja.

Neprijatelj je osjetio naše snage i pravilno ocijenio prema nastupanju naših snaga od svih pravaca ka centru uporišta, ka glavnoj otpornoj tački, da se radi o njegovom uništenju i otpočeо je vršiti protupad na naše snage, a naročito u pravcu Kloštra, gdje je neprijatelj skoncentrisao najveći dio svojih

² Kloštar su napale jedinice XXXIII divizije u sadejstvu sa IV brigadom VII divizije.

snaga računajući s njima, da ih upotrebi u danom momentu za probijanje obruča.

Bataljon brigade »Braće Radić» koji je branio taj pravac bio je u prvi mah odbačen za jedno 50 metara. Zbog toga što se nije dovoljno utvrdio i što nije postavljao kako je nastupao barikade i potrebna utvrđenja na koja će se osloniti u slučaju neprijateljskog protunapada. Juriša i protujuriša bilo je na tom pravcu više. Istovremeno može se primijetiti da veza koja je trebala biti između jedinica udarne brigade »Braće Radić» i brigade »Matija Gubec» nije bila, konkretno između tog bataljona koji je držao pravac prema Kloštru i II bataljona brigade »Matija Gubec» koji mu je bio susjedni.

II bataljon udarne brigade »Braće Radić» koji je nastupao od pravca juga prema crkvi uspio je da likvidira sve bunkere i sve zgrade na svom dijelu gdje se nalazio neprijatelj i dopro je do centra mjeseta i ovlađao crkvom. U isto vrijeme spustila se je vrlo gusta magla, tako da je vidljivost bila vrlo mala, gotovo nikakva. Preglednost na terenu i uporištu nije bila nikakva.

Kada je neprijatelj vidio da su naše snage uspjele da se probiju do same crkve i da ovlađaju tom glavnom otpornom tačkom izvršio je juriš i prođor prema sjeveru i sjeverozapadu, iskoristivši maglu i ne-povezanost jedinica, kao i nekontrolu međuprostora između III bataljona udarne brigade »Braće Radić» i II bataljona brigade »Matija Gubec». Neprijatelj je otisao u pravcu Podr. Sesveta pri čemu je imao gubitke u ljudstvu, oružju i materijalu.

Naše jedinice zauzele su uporište u 8 sati 5. X 1944. godine. Poslijе ulaska u samo uporište prešlo se na čišćenje uporišta i gonjenje neprijatelja prema Draži, što nije bilo efikasno, jer nije bilo inicijative kod jedinica da odmah predu u gonjenje pri razbijanju neprijatelja.

Zadatak nije izvršen u potpunosti, već djelomično, jer neprijatelj nije uništen.

Tom prilikom zarobljeno je:

1 teški bacač kompletan sa još dva postolja,
3 puškomitrailjeza i 1 šarac,
20 pušaka,
14 konja,
9 nagaznih mina,
3 kazana,
3 000 metaka,
1 raketen pištolj,
1 500 met kabla.

Ubijeno: 34 neprijateljska vojnika.

Ranjeno: 40 nepr. vojnika.

Naši gubitci: mrtvih 8, ranjenih 30 (komandant bataljona poručnik Jurman Ivan, poručnik Petričević Živko).

Pri prođoru neprijatelj je zarobio jedan puškomitrailjez, jer je posluga izginula.

Utrošeno municije:

23 923 puščanih metaka,
2 mine za teški bacač,
45 mina za antitenk. bacač,
45 mina za laki bacač.

Od jedinice pri vršenju ovih zadataka istakao se II bataljon udarne brigade »Braće Radić» koji je nastupao pravilno i vojnički praveći za vrijeme svog nastupanja oslene tačke, barikade i tufcući i čisteći neprijatelja postepeno, koristeći se pri tome su-sjednim kućama i baštama. Isti je bataljon prvi prođeo do centra, ovlađao crkvom i zadatku izvršio u potpunosti sa najmanje žrtava.

Sama aikcija pripremana je više dana i štabovi i komande bili su detaljno upoznati sa zadacima i o stanju u samo uporištu.
Odluke i zapovijesti poslje izvršenih upada i izvadanja uporišta Pitomače bile su realne.
Komandno osoblje za vrijeme akcije prilično se je snalazilo, ali ne još uvijek kako bi trebalo, jer pojedini rukovodioći nisu bili na svom mjestu već su ili istračavali naprijed ili nisu dovoljno držali jedinice u svojim rukama i njima ikomandovali.
Sadejstvo između pješadije i artiljerije bilo je dobro i doslo je do izrazaja u samom početku napada tj. pri artiljerijskoj pripremi. Kasnije su upotrebljeni samo protokolski topovi za likvidaciju pojedinih zgrada i bunkera. Iz ove borbe može se vidjeti da naše jedinice nemaju dovoljno iskustva u zauzimanju naseljenih mesta.

Povezanost jedinica i kontrola međuprostora nije bila ikad jedinica, a što je vrlo važno pri nastupanju u naseljenom mjestu.

Dodir s neprijateljem preko bojnih patrola nije održavan, te se isti izvukao jedinicama ispred nosa, a da one nisu znale, bez žrtava.

Za vrijeme nastupanja jedinice nisu pravile barikade odmah iza sebe, ikako bi imale oslonac u slučaju neprijateljskog protunapada, da ga imaju na čemu docekati, koja greška je došla do izražaja naročito kod III bataljona udarne brigade »Braca Radić«, kojeg je neprijatelj više puta baš ztrog tog odbacio.

Zatim se primjećuje da se jedinice u svom nastupanju vrlo brzo privuku samom objektu, a zatim okljejavaju sa likvidacijom, te im neprijatelj nanosi nepotrebne gubitke.

Pri razbijanju neprijatelja nije se prislo u gonjenje i uništavanje već se je stis zakašnilo tako da poslije nije moglo biti efikasno i neprijatelj je pobjegao.

Takoder se je primijetilo da jedinice i rukovodioći po ulasku u osvojena mjesta ne znaju organizirano izvršiti čišćenje ulica od neprijatelja već se jedinice rasplinu i borci razidu kako koji zna po kućama, što može biti vrlo opasno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar-potpukovnik: Bobetko Janko
Komandant-potpukovnik: Bulat Rade
M P

ZAPOVIJEST ŠTABA X KORPUSA NOVJ OD 13. OKTOBRA 1 944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA KOPRIVNICU¹

Š TAB
X KORPUSA ZAGREBAČKOG
NOV I POJ

Oper: broj: 510/1 944.
Dne, 13. oktobra 1 944. u 9 sati

Z A P O V I J E S T

(Sekcija Čakovec — Đurđevac 1 : 100 000)

Neprijateljske snage koje su se nalazile u uporištu

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 11—1/2, k. 551.

Đurđevac, Virje i Novigrad potpuno su razbijene i većim dijelom uništene. Neprijatelj je izgubio gotovo potpuno svu svoju opremu i naoružanje. U ruke naših jedinica pala su sva motorna vozila i cje-lokupno teško naoružanje.²

Jedan dio neprijateljskih snaga razbijen i demoralisan, uspio je da se u neredu povuće u uporište Koprivnica.

Jačina neprijateljskih snaga u uporištu Koprivnica prema primjenim podacima iznosi svega jedna bojna i dijelovi razbijenih nepr. jedinica kod Novigrada i Virja. Navodno se u Koprivnici nalazi i 15 topova raznog kalibra koji su većim dijelom bez potrebe posluge.³

Naše jedinice u svojim ofanzivnim operacijama treba da zadrže i trecu fazu bitke za Podravini i likvidacijom uporišta Koprivnica definitivno oslobode od neprijatelja ovaj sektor.

U cilju oslobođenja Koprivnice,

N A R E D U J E M O :

XXXII divizija 2 brigade
Svega dvije brig.

1 — Ima zadatku da napadne neprijateljsko uporište Koprivnicu sa zapadne i južne strane. Zona napada desno potok Koprivnica na kojoj liniji hvatati vezu sa jedinicama VII ud. divizije, a lijevo željeznička pruga Koprivnica — Dekenješ.

Cilj napada: prodiranje do centra grada i spajanje sa jedinicama VII ud. divizije koja napada sa sjevera. Brigada »Matija Gubec« kao prvi napadni cilj ima da postigne zauzimanje željez. stanice Koprivnica i Uljarice i da iste zadrži u svojim rukama pod svaku cijenu. U slučaju povoljne situacije ova brigada ima prodrijeti i dalje u grad do hotela »Car«.

VII ud. divizija: dvije brigade

Svega dvije brig.

2 — Ima zadatku da napada neprijateljsko uporište Koprivnicu sa sjeverne i sjeverozapadne strane. Zona napada desno do linije pruga Koprivnica — Dekenješ, a lijevo potok Koprivnica. Na granicama zone hvatati vezu sa jedinicama XXXII divizije. U zonu napada ove divizije računaju se i tvornica »Daničić« sa aerodromom.

XXXIII divizija: tri brigade
Svega tri brig.

3 — Ima zadatku da zauzme položaje i to: sa dvije brigade prema Ludbregu, a sa jednom brigadom prema Križevcima i na taj način da spriječi dolazak pomoći napadnutom uporištu.

Izvidačku četu uputiti u selo Križevački Ivanec sa zadatkom da osmatra uporište Križevci i pokrete neprijatelja Križevci — Koprivnica.

XL divizija: dvije brigade

Svega dvije brig.

4 — Ima zadatku da sa jednom brigadom zatvori pravce na liniji Drnje — Torcet — Ungerov mlin — Pustakovec, a jednu brigadu držati u rezervi u s. Iva-

² Napad na ustaše u Đurđevcu izvela je XII divizija, a na Podravski Novigrad i Virje XXXII divizija 11/12. oktobra 1 944.

³ Prema podacima koje je imao privremeni operativni štab (Pavle Jakšić, načelnik Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske, Mate Jerković, komandant VI korpusa, komandant i politički komesar X korpusa) u Koprivnici su se tada našle sljedeće neprijateljske jedinice: 20 bojna i dijelovi 36 bojne 5 ustaškog zdruga, ostaci razbijenih ustaških jedinica u Podravini i dijelovi 1 puka PTS sa artiljerijom i tenkovima.

⁴ Od jedinica XL divizije u borbama za Koprivnicu učestvovale su XVIII i Virovitička brigada.

nec koja će iprema potrebi djelovati u zajednici sa jedinicama XXXIII divizije.⁵

Haubička baterija 4 haubice

Svega četiri haubice.

5 — Plasiraće se na prostoriji Glogovac — Bakovića — potok Draganovac — željez. pruga do željez. stanice Bregi — Glogovnica sa zadatkom da potpomaže napad naših jedinica na uporište Koprivnica. Ciljevi koje treba naročito tući jesu: Željeznič. stаница Koprivnica, Uljarica i potom centar grada.

Voditi računa o brzini nastupanja naših jedinica i prema tome vršiti pomjeranje artiljerijske vatrenosti.

Jedinice XXXII divizije posto budu doprle do željez. stanice Koprivnica ispaliti će dvije zelene i jednu crvenu raketu kao znak za artiljeriju da taj cilj više ne treba gadjati. Po zauzimanju Uljarice ispaliti jednu zelenu i dvije crvene rakete kao znak za artiljeriju. Haubička baterija držati će pod vatrom pola sata željezničku stanicu potom će prenijeti vatru na Uljaricu koju tući 15 minuta, a potom prenijeti vratnu na centar grada.

Korpusna rezerva: jedna brigada XII div.

Svega 1 brig.

6 — U korpusnoj rezervi nalazit će se jedna brigada XII divizije VI korpusa. Mjesto korpusne rezerve s. Bregi.

7 — Tenkovska četa nalazit će se kod korpusne rezerve.

8 — XXXIII divizija uputiti će svoju brdsku bateriju od 4 brdska topa i staviti je na raspoloženje XXXII diviziji, a XL divizija stavit će svoju brdsku bateriju 75 mm na raspoloženje VII ud. diviziji.

Veze : Sve jedinice uspostaviti će sa ovim štabom telefonsku vezu osim XXXIII divizije koja će odjavljati vezu pomoćno radio-stanice. XI divizija i VII ud. divizija koristiti će za uspostavljanje veze telefonsku centralu brigade XII divizije koja će se nalaziti u Bregima. Sve ostalo što je potrebno za uspostavljanje veza regulisati će šef otsjeka za vezu ovog štaba dopunskom zapoviješću.

Evakuacija ranjenika: Korpusno sanitetsko previjalište nalaziti će se u Plavšinac. Evakuaciju ranjenika i sve ostalo potrebitno regulisati će dopunskom zapoviješću načelnik sanitetskog odjeljenja ovog štaba.

Evakuacija plijena i zarobljenika vršiti će se pravcem Novigrad, Đurđevac, Pitomaca. Evakuaciju vršiti samo u najužem obimu i u tom pogledu biti će izdata još naknadna naredenja.

Mjesta Štabova:

Štab korpusa nalazit će se u s. G. Bakovića.

Štab XXXII divizije nalazit će se na Starom Gradu.

Štab XXXIII divizije nalazit će se u s. Vrhovac.

Štab VII divizije nalazit će se u s. Herešini.

Štab XL divizije nalazit će se u s. Torčec.

Znaci raspoznavanja:

Za noć: Podravina — Naša.

Za dan: Desnom rukom kapu dići u vis, a odgovor: Lijevom rukom pušku izbaciti u stranu.

Početak napada: Napad na uporište otpočet će 13. o. mjeseca u 22 sata. Jedinice koje se nalaze na osiguranju imaju biti na svojem mjestima 13. o. m. do 21,30 sati.⁶

⁵ U borbama za Koprivnicu, pored navedenih jedinica, učestvovalo su i dvije brigade XII i Osječka XII divizije.

⁶ U dnevnim izvještajima PTS (Poglavnikov tjelesni zdrug) o napadu jedinica X i VI korpusa i VII divizije IV

Sve jedinice poduzet će potrebne mjere za odbranu od niskoleteci aviona. Isto tako preduzeti potrebne mjere da se sprječi prolaz neprijateljskih motoriziranih jedinica. Jedinice na zasedama izvršit će potrebna prokopavanja cesta i postavljanje barikada.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politikomesar-pukovnik:

Sibi Ivan Komandant —general-major:
Vlado Matetić s. r.

Dostavljeno:

Štabu VI korpusa NOVJ,
Štabu VII ud. divizije NOVJ,
Štabu XXXII divizije NOVJ,
Štabu XXXIII divizije NOVJ,
Štabu XL divizije NOVJ.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 18. OKTOBRA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBAMA ZA KOPRIVNICU¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOĐILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 256/44

Dana, 18. oktobra 1944. g.

PREDMET: Operativni izvještaj o borbama za Koprivnicu.

korpusa rečeno je slijedeće: »13. X 1944. oko 23,00 sati započeo je napad na Koprivnicu uz jaku topničku vatru koji je trajao do 02,00 sati. Ujutro 14. X 1944. nastavljena je nesmanjenom zastonim topničkom vatrom i poduzet je drugi velenapadaj koji će se vjerojatno produžiti tokom čitavog dana i noći. Vlastiti gubici povećani su na 3 poginula«.

Tokom čitavog dana 14. X 1944. nastavio je neprijatelj velenavolom na Koprivnicu. Tokom noći 14/15 X 1944. borba je dosegla vrhunc. Partizanski gubici su strahoviti, dok su vlastiti umjereni. Partizani pod svaku cijenu hoće da osvoje grad.

14. X 1944. nastavili su partizani napad na Koprivnicu bez uspjeha. Preko 600 partizana je onespособljeno na borbu. Vlastiti gubici: 1 čašnik 5. (ustaškog — prim. red.) stajćeg dielet(nog) zdruga je poginuo i vojnicičara je ranjeno.

15. X 1944. brigade »Brace Radić«, »Matija Gubec«, I i II Moslavčaka, te neki odredi nastavili su napadaj na Koprivnicu uz potporu bornih kola, ali su bili odbačeni uz velike gubitke. Pronadeno je 124 mrtva partizana, ali se ukupni partizanski gubici cijene oko 350. Vlastiti gubici u dvije noći 42 poginula i 76 ranjenih. Zaplijenjeno je mnogo tvoriva.

15. X 1944. poslije podne neprijatelj je uspio prodrijeti u grad, gdje su se razvile ulične borbe. Protunapadajima je izbačen iz grada.

16. X 1944. hrvatsko zrakoplovstvo bombardovalo je okupiranje partizana na širem području Koprivnice sa izvrsnim uspjehom.

Noću 16/17 X 1944. neprijatelj nije napao Koprivnicu. 17. X 1944. partizanske snage na području Koprivnice nalaze se u občemu povlačenju u pravcu Topolovca (17 km j-z Koprivnice) i Podravski Novigrad (13 km j-z Koprivnice). Sa sobom vulku mnogo mrtvih i ranjenih. Iz Koprivnice upućene su vlastite snage u izviđanje u pravcu Subotica, Riječka, Bregi i Peteranec (7 km zsz, 5 km jz, 6 iji, i 5 si Koprivnica).

Za vrijeme napadaja na Koprivnicu neprijatelj je ostavio na postavama u Koprivnici 865 nabrojanih mrtvih. Stvarni gubici su mu mnogo veći, jer je pri povlačenju odvukao dosta mrtvih, a osim toga naneseni su mu veliki gubici sa bacaćkom i topničkom vatrom, te bombardiranjem iz zraka. Zarobljeno je, što je dosada prebrambo: 12 strojnica, 40 strojpušaka, 40 strojnosamokresa, 20 pušaka, nekoliko bačaca i drugog ratnog tvoriva.

U borbama kod Koprivnice vlastiti gubici bih su oko 40 mrtvih i 136 ranjenih. Gubici u oružju i tvorivi do sada ne poznati.

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 23-1/2, k. 1191

STABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV i POJ

Dana, 12. X 1 944. godine XXXII divizija nalazila se na položajima prema Koprivnici sa zadatkom osiguranja u tom pravcu radi nesmetanog izvršenja zadatka s ostalim jedinicama X i VI korpusa koje su napadale uporišta Đurdevac, Virje i Novigrad.²

Istoga dana neprijatelj je iz Koprivnice preko Petranca — Sigetca i Hlebina, krenuo u pomoć napadnutim garnizonima, a ujedno da im posluži i kao prihvavnica, jer je neprijatelj počeo da bjezi iz pomenutih uporišta prema Koprivnici. Neprijatelj je naišao na snage VII ud. divizije kod Hlebina i sa njima prihvatio borbu. Sadejstvom naših jedinica i jedinica VII ud. divizije neprijatelj je bio potpuno razbijen i potučen i nanjeti su mu veliki gubitci u ljudstvu i materijalu.³

Ovim velikim porazom neprijatelja pred Koprivnicom stvoreni su povoljni uslovi za napad na samo uporište Koprivnicu. U saglasnosti sa štabom korpusa izvršena je odmah rokada naših jedinica bliže Koprivnici radi kontrole, izviđanja i pripreme za napad.

Jedan bataljon brigade »Matija Gubec« prebačen je na sektor Močilski breg — Vinica, sa zadatkom da iz tog pravca izvrši prisilno izviđanje i upad u Koprivnicu, dok je jedan bataljon iste brigade istovremeno vršio prisilno izviđanje od pravaca Starog Grada.

Udarna brigada »Braće Radića« nalazila se je na sektor oko Vlaislava. U jutro 13. X o. g. brigada »Matija Gubec« povučena je na polazne položaje t.j. Stari Grad i Močilski Breg, a udarna brigada »Braće Radića« sa tri bataljona prebacila se na sektor Draganovač — Stari Grad — Jagnjedovac. Po dolasku udarne brigade »Braće Radića« brigada »Matija Gubec« prebacila se na sektor Subotica — Vinica, jer je to prema zadatku njen pravac odakle će izvršiti napad na Koprivnicu.

U toku dana jedinice su izvršile izviđanje nastupnih pravaca kojima će nastupati prema uporištu.

Položaj naših jedinica odakle će vršiti napad bio je dosta povoljan s Obzirom da se uporište Koprivnice nalazi u nizini i na taj način pruža našim jedinicama preglednost nad samim uporištem i okolinom. Položaj za teško oružje također je povoljan.

Uporište Koprivnica nalazi se na raskrsnici komunikacijskih pravaca za Bjelovar, Križevci, Varaždin i Đekenješ (Madarska). Mjesto je ravničasto i ispod podnožja Bilogore. Kroz južni dio uporišta prolazi potok Koprivnica. Mjesto je kružnog oblika, isprešnjeno mnogim ulicama i pruža mogućnost takovim svojim oblikom dobre i lahe obrane. Oko samog uporišta imade nekoliko istaknutih otpornih točaka. Uporište je vrlo dobro utvrđeno fortifikacijama.

² Napad na Đurdevac izvela je XII, a na Virje i Podravski Novigrad XXXII divizija.

³ U dnevnom izvještaju PTS od 12. oktobra o tome piše: »I/1 puk PTS I/V staj(ačeg) dlel(atnog) zdruga U V (ustaške vojnike — prim, red.) i XX/V staj. djal. zdruga V povukle su se nakon teške borbe d velikih gubitaka u Golu (16 km s. Đurdevac). Odatle će biti još tokom 12. X 1 944. vlakom prebaćene u Koprivnicu. Brzi sklop PTS koji je pokušao iz Novigrada probiti kroz neprijateljski obruč prema sjeveru t.j. prema Hlebinama (8 km s. Novigrad) raspršen je u velike gubitke. Neprijatelj raspolaže jakim topništvom. Snage neprijatelja u ovim potvratima iznaju prema izjavama zarobljenika 16 brigada. U borbama koje su tada vodena za oslobođenje Đurdevca, Virje i Podravskog Novigrada učestvovalo je ukupno 13 brigada: 4 brigade XII divizije i 2 brigade XL divizije VI korpusa; 2 brigade XXXII divizije i 3 brigade XXXII divizije X korpusa i 2 brigade VII divizije IV korpusa NOV.«

skim objektima, a pored toga neprijatelj je iskoristio tvrde zgrade u samom mjestu i prirodne vještačke prepreke za odbranu. Komunikacijski pravci koji vode u uporište zatvoreni su bunkerima i žicom u kojoj je na zapadnoj strani kod uljare bila sprovedena električna struja.

Neprijatelj ima spoljni pojaz odbrane, zašto je na zapadnoj strani iskoristio nasip željezničke pruge Koprivnica — Križevci, a na južnoj strani potok Koprivnica. Pored spoljnog pojaza odbrane neprijatelj ima više istaknutih otpornih tačaka, kao groblje na zapadnoj strani i dvije ciglane na južnoj strani, koje ne dozvoljavaju iznenadni prodror naših jedinica u unutrašnjost uporišta, jer u tom slučaju ugrožava bokove, već zahtjeva njihovu prethodnu likvidaciju, a samim tim opominje spoljni pojaz da se pripremi za odbranu.

U centru uporišta neprijatelj ima glavnu otpornu tačku sa rezervom, koja mu služi za pariranje naših prodora.

Pored naše divizije u napadu na Koprivnicu učestvovale su jedinice VI korpusa i VII udarne divizije, dok se je na osiguranju prema Ludbregu i Križevcu nalazila XXXIII divizija.

Uporište su branile neprijateljske jedinice I, XX i XXXVII bojna crne legije i dvije satnije PTS pojačane sa artiljerijom i motorizacijom pod komandom Rafađla Bobana.

Razbijši neprijatelja na dan 12. X o. g. moral naših jedinica bio je na velikoj visini, dok je kod neprijatelja bilo obratno. Naše snage koje su vršile napad na uporište bile su znatno nadmoćnije od neprijateljskih kako brojčano tako i u naoružanju. Imajući sve ovo u vidu, a prema naredenju štaba X korpusa Zagrebačkog NOV i POJ naše jedinice izvršile su napad na neprijateljsko uporište Koprivnicu.

Zapovijest za napad izdana je na osnovu zapovijesti štaba X korpusa pismeno.

U 22 sata 13. X 1 944. godine naše jedinice krenule su sa svojih polaznih položaja uz pripremu artiljerije u napad. Udarne brigade »Braće Radića« napala je sa južne strane uračunavši prugu i cestu Koprivnica — Križevci, koja je služila kao glavni orientacioni pravac napada, do potoka koji vodi od Draganovača prema potoku Koprivnica. Na desnom krilu vezala se je sa jedinicama VI korpusa, a na lijevom krilu sa jedinicama brigade »Matija Gubec«.

Brigada »Matija Gubec« napadala je sa zapadne strane računajući prugu i cestu Koprivnica — Ludbreg, koja joj je ujedno služila kao glavni orientacioni pravac napada, a na svom lijevom krilu kod pruge Koprivnica — Đekenješ vezivala se sa jedinicama VII ud. divizije, a na desnom sa jedinicama udarne brigade »Braće Radića«.

U prvom naletu i dodiru sa neprijateljem naše jedinice bile su dočekane jakom neprijateljskom vatrom automatskog oružja i minobacača. Utvrđenja, bunkeri, žica i jak otpor neprijatelja male su iznenadili naše jedinice. One nisu očekivale toliku upornost neprijatelja. Bataljon brigade »Matija Gubec« koji je napadao željezničku stanicu dobio je jaku vatru u desni bok od neprijatelja koji se nalazio na groblju, a za kojeg nije znao iako je u toku dana vršio izviđanje napadnih pravaca. IV bataljon udarne brigade »Braće Radića« uspio se preko potoka probiti u unutrašnjost mesta, ali je jedna četa naišla na tenk iznenadno, bila od njega razbijena i bataljon se morao povući. III bataljon brigade »Matija Gubec« zakasnio je sa napadom i napad je izvršio na brzinu bez dovoljne pripreme. Naišavši na svom pravcu nastu-

panja tj. u pravcu uljarice na nagazne mine i električnu žicu, isti je ustuknuo.

Jedinice su se vratile na polazne položaje.
14. X 1944. godine uli sati izvršen je ponovni jurš svih jedinica na uporište uz potrebu artiljerisku i minobacačku pripremu. Međutim, zbog nesaradnje artiljerije i pješadije, koja nije iskoristila blagovremeno dejstvo artiljerije, i ovaj napad također nije uspio, dok je neprijatelj našim jedinicama nanio osjetne gubitke. Za vrijeme dejstva artiljerije neprijatelj je pobegao iz bunkera, ali pošto naše jedinice nisu odmah iskoristile bijeg neprijatelja i zauzele njegove položaje, to se je neprijatelj ponovno vratio na svoje mjesto, a ujedno rezervom pojačao taj pravac, prozvrevši naše namjere.

Jedinice su se ponovno vratile na svoje polazne položaje. Poslije ovog napada neprijatelj je stalno vršio jah pritisak uz tuču artiljerije i minobacaču u pravcu ceste Koprivnica — Križevci i u pravcu Strogradske ceste sa namjerom da nas od tih pravaca odbaci. Naše jedinice odbijale su neprijatelja sa uspjehom i nanesle su mu gubitke.

U noći 14/15 X o. g. udarna brigada »Braće Radića« ponovno je poduzela napad na svom sektoru svodeći glavno težiste napada na likvidaciju groblja pored ceste Koprivnica — Križevci, koje je, kako se je to vidjelo, ključ odbrane Koprivnice. Brigada »Matija Gubec« koja je do tog vremena već mnogo iskrvarila u svojim napadima na dobro utvrđenog neprijatelja, sa vrlo dobrim planom vatre, nije poduzimala napade već je samo držala neprijatelja pod kontrolom.

U teškoj i krvavoj borbi kod groblja neprijatelj je uspio da odbije naše jedinice. Na ciglani također jedinice nisu uspjele i vratile se na svoje polazne položaje.

15. X 1944. godine u 9 sati uz minobacačku pripremu zauzeta je ciglana po udarnoj brigadi »Braće Radića« i stvorena je mogućnost da naše jedinice izvrše prodor u pregrade Koprivnice. I bataljon udarne brigade »Braće Radića« zaposjeo je ciglanu, dok je IV bataljon koji se je nalazio na desnom krilu krenuo u napad likvidirajući u zajednici sa jedinicama VI korpusa jednu kuću u kojoj se nalazio neprijatelj i dobro sve do potoka Koprivnica tj. do spoljnog pojata odbrane pojačanog nizom bunkera. Kod samog mosta koji se nalazi na istom potoku nalazio se je jedan bunker koji je branio prilaz ka mostu i prelaz u unutrašnjost mjesta.

Džon-bulom i jurišem jedne čete likvidiran je bunker i četa je produžila i uspjela da svojim snažnim i smrtonosnim naletom, sa kojom se nalazio zamjenik komandanta brigade kapetan Milosavljević Duka, istjera neprijatelja iz svih bunkera pored potoka i dospere u blizinu same crkve. Bataljon XII divizije nastupao je odmah iza čete i zauzeo kuće koje su se nalazile pored bunkera i tog momenta služio je kao prihvatnoj točki. Međutim neprijatelj se je sredio, ubacio rezervu, da zatvori pravac prodora i kontranapadom odbacio našu četu na polazni položaj, jer se bataljon XII divizije nije dovoljno utvrdio na novim položajima i nije mogao izdržati kontranapad neprijatelja. Naše jedinice zadržale su se u prvim kućama pored potoka držeći pod kontrolom neprijatelja u bunkerima.

Poslije likvidacije ciglane i prodora IV bataljona do potoka pristupilo se je likvidaciji bunkera, koji su se nalazili na sastavu pruge Križevci — Koprivnica i pruge Novigrad — Koprivnica, kako bi se omogućio nastup bataljonu koji se je nalazio na ciglani

prema mlinu, jer su mu ti bunkeri ugrožavali lijevi bok.

Uz artiljerisku pripremu bataljon je krenuo naprijed radi likvidacije tih bunkera. Radi pravilnog uvođenja jedinica u napad, isti nije uspio, kontranapadom naše jedinice su odbijene.

Sada je bačeno težiste napada na desno krilo naših jedinica tj. da se prodre pored potoka Koprivnica u uporište i da se na taj način dođe iza leđa neprijatelju kod mlinu i željezničke stanice, a ujedno da se neprijatelj na tom dijelu, uvezvi i groblje u obzir, prodorom prema crkvi otsječe i likvidira. (Noću 15/16. X o. g. ponovno su izvršene pripreme za napad u pola 1 sat. Artiljeriska priprema je izvršena, ali saradnje između jedinica pješadije i artiljerije nije uopće bilo. Jedinice VI korpusa koje su trebale izvršiti prodor prema centru isti nisu izvršile, uopće nisu prešle u napad, pa u vezi stim ni naše jedinice nisu izvršile napad.

U 5 sati 16. X 1944. godine u vezi naredenja štaba X korpusa Zagrebačkog jedinice su se povukle na položaje koje su držale prije napada na uporište Koprivnicu.

Zadaci koji su bili postavljeni pred jedinice nisu izvršeni. U ovoj borbi naše jedinice izbacile su iz stroja oko 150 neprijateljskih vojnika.

Zarobljen je laki bacač bez postolja.

Naši gubici u ljudstvu:

Mrtvih 38 (potporučnik Šinik Milan op. of. II bat, komesar čete Jurman Ivan, zastavnik Hazić Asim, komandir čete Dručina Dragutin, komesar čete Pavlić Eskim), ranjenih 208 (politomesar brigade major Horvatić Mato, zastavnik Pašek Dragutin, komandir čete Zličar Dragutin, komandir čete Stanković Veljo, komandir čete Nježić Milivoj, komandir čete Blažeković Milan, komandir čete Loberčec Stjepan, komesar čete Knežić, komesar čete Keček Stjepan, pom. komesara čete Harmadi Franjo, pom. komesara čete Blažeković Stjepan, pom. komesara čete Mihaljdinec Pero, op. of. bat. poručnik Lipsić Slavko, komandir čete Havačić Josip, p. poručnik Slepčević Zlatko, delegat Kanutin Mirko); nestalih 62 (komesar čete Marčić Vlado).

Gubici u oružju: puškomitrailjeza 1 kom (koji je uništen), šmajsera 3 kom., pušaka 58 kom.

Osteceno: puškomitrailjeza 2 kom., šaraca 1 kom., antitenkpušaka 1 kom., džon-bula 1 kom.

Utrošeno municije: mauzer 45 304 kom., engleske 28 065 kom., talijanske 28 412 kom., šmajserske 8 530 kom., mina za laki bacač 134 kom., ručnih bombi 108 kom.

U ovoj borbi naročito su se istakle jedinice:

IV bataljon i I bataljon udarne brigade »Braće Radića« i II bataljon brigade »Matija Gubec« svojom požrtvovnošću i upornošću u izvršenju zadatka.

Od rukovodilaca istakli su se zamjenik komandanta udarne brigade »Braće Radića« kapetan Milosavljević Duka, komandant I bataljona udarne brigade »Braće Radića« zastavnik Sušić Josip, načelnik štaba brigade »Braće Radića« kapetan Smeh Vjekoslav, komandant IV bataljona udarne brigade »Braće Radića« Božić Josip, oper. oficir IV bataljona udarne brigade »Braće Radića« Trkulja Dušan i komandant ud. brigade »Matija Gubec« Bojančić Ivan, koji su svojom smrtonosću i odlučnošću i brigom za izvršenje zadatka uticali na svoje podčinjeno ljudstvo.

Sama akcija pošto se je htjela iskoristiti demoralizacija neprijatelja koji je doživio poraz na terenu pred Koprivnicom, kojom prilikom mu je uništen

veliki broj njegovih boraca, a zarobljena gotovo sva motorizacija i koji se je bezglavo vratio za Koprivnicu, bila je pripremljena na brzinu. Izviđanje i pripreme nisu izvršene savjesno, što je došlo do izražaja pri napadu II bataljona brigade »Matija Gubec«, koji je dobio iznenadnu vatru sa groblja, ne znajući za neprijatelja koji se nalazio na njemu.

S obzirom na stanju koje je vladalo kod neprijatelja i poraz koji je neprijatelj doživio 12. X o. g. na terenu i nadmoćnost naših snaga brojčano i u oružju odluka za napad bila je realna.

Rukovodjenje sa jedinicama u borbi bilo je dosta dobro, ali je bilo također i osnovnih grešaka kod pojedinih štabova bataljona koji nisu pravilno uvođili svoje jedinice u borbu zbog čega je dolazilo do nepotrebnih žrtava, a zadaci se nisu izvršili.

Teško oružje, artiljerija i minobacači nisu pravilno upotrebљeni zbog toga što nije izvršena koncentracija njihove vatre na jednom sektoru, te njihovo dejstvo nije došlo do izražaja. Udarne moći artiljerijske vatre, naše artiljerije, neprijatelj nije osjetio, jer je artiljerija bila pocijepkana i tukla odjednom cijelo uporište, te se na taj način rasplinula.

Sadejstvo između artiljerije i pješadije nije postignuto, jer pješadija nije iskoristavala momenat kada artiljerija fcuće za podlaženje za približavanje cilju. Isto tako nije iskoristavana na vrijeme zabuna kod neprijatelja, koju je artiljerija stvarala svojom tučnom vatrom izgomeći neprijatelju iz rovova i bunkera već je okljevala i omogućila neprijatelju da se sredi i ponovno kontranapadom zauzme izgubljene položaje.

Rezerva nije pravilno iskoristavana i uvedena blagovremeno u borbu.

Iz ove borbe može se izvući slijedeća pouka: Za jako utvrđena uporišta kao što su danas potrebno je imati veći broj artiljerijskih i minobacačkih oružja, koje skoncentrisati na pravcu prodora, kako bi se omogućilo jedinicama lakši upad u unutrašnjost uništivi neprijatelju njegove utvrde i istjekravši ga iz njih.

Pored tučnjava samog pojasa spoljne obrane potrebno je tući i centar, gdje neprijatelj redovno ima svoje jake rezerve koje ubacuje na pravce gdje mi mislimo izvršiti prodor, kako bi mu se onemogućila uredna upotreba rezerve.

Potrebno je imati dosta jaiku rezervu i to blizu, kako bi se mogla blagovremeno upotrebiti za posjedanje zauzetih položaja i na taj način da služi kao oslonac našim jedinicama koje napadaju u slučaju neprijateljskog protunapada.

Neprijatelj se vrlo često služi kontranapadom, te je potrebno što prije sposobiti jedinice za brzi prelaz iz napada u odbranu i obratno.

Prilog: Zapovijest za akciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik:

Komandant — potpukovnik:

MP

Štab I Zagorske brigade
izvještava 18. X 1944. o borbama
vodenim 15. X

Štab
I zagorske Brigade
NOVJ

Originalni izvještaj nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog
instituta u Beogradu.

Op. br. 16/1944.

18. X 1944.

Predmet: Oper, izvještaj
za borbu, dne, 15. X 1944.
koju je imao II i III bat.

Štabu Zapadne grupe POH

(sekcija Čakovec 1 : 10 000)

II bataljon držao je položaj u Hališću po koti 270 u pravcu Kneginjca.

III bataljon držao je položaj sa jednom četom u selu Lužanima, a sa jednom četom na koti 355, a jednom četom u Hališcu. Oko 11 sati neprijatelj je nadirao od Varaždina preko Kneginjca u pravcu Varaždinske Toplice sa dva tenka i jednim kamionom i jednom satnijom ustaša. Kojoj su jedinici pripadali to name nije poznato. Neprijatelj sa oko 50 ustaša prodro je do vile Bauer, dok je jedne dijelove ostavio u Kneginjcu. Sa istom pješadijom koja je nadirala u pravcu vile Bauer nadirao je preko kote 262 dočim sa tenkovima i kamionom nadirao je četom na Varaždinu. Jedna četa II bataljona pošla je u napad da napadne neprijatelja, koji je nadirao u pravcu vile Bauer, a jedna četa da napadne samu vilu pošto je već neprijatelj zauzeo istu zgradu. Pošto je neprijatelj primjetio da će biti napadnut poceo se povlačiti u pravcu Varaždina, dok su se neki dijelovi zadržali kod vile Bauer. Ista četa koja je trebala napasti kolonu, koja je nadirala u pravcu vile Bauer, a pošto je neprijatelj odstupao, ista četa nastavila je gonjenje iste kolone. Neprijatelj koji je zaposjeo vilu Bauer također se povukao prije nego je bio napadnut od naših dijelova, i odstupao u pravcu Kneginjca u sastav tenkova. Zatim je jedna četa manevrom zaobišla neprijatelja sa sjeverne strane da ga napadne sa bokom, a II četa gonila ga je frontalno. Neprijatelj se je zaustavio na koti 262 gdje je zauzeo položaj i ukopao se. Pošto je imao jedan tenk oštećen i branio svoj oštećeni tenk, koji je bio oštećen u prvom naletu kad je jedna četa jurisem ga odbila. Ponovno oko 18,30 sati napale su dvije čete neprijatelja, koji se je utvrdio na koti 262, gdje se je vodila borba do 22 sata, gdje je uništen jedan 15-tonski tenk. Borba se vodila druge faze pošto je jurisem odbijen nekoliko puta, zatim nastavljeno gonjenje. III bataljon sa jednom četom izvršio je juris sa četom na neprijatelja, koji se nalazio kod Seketina i imao namjeru da dode sa leđa četi koja se nalazila na položaju u Lužanima. Neprijatelj je bio odmah odbijen. Druga kolona koja je nadirala od Novog Marofa u pravcu Lužana sukobila se sa četom koja se je nalazila tamo na položaju, i bio odbijen uz nepoznate gubitke. Mi smo imali 3 ranjena. Gubitci neprijatelja: 5 mrtvih, 7 ranjenih, 2 zarobljena. Zarobljen jedan tenk 15 tona od kojeg je samo upotrebljiv top koji se je nalazio u tenku kal 24 mm, jedna poljska kuhinja, jedna puška, 4 bombe, 600 komada municije 8 mm, 200 kom granata za top.

Naši gubitci: 1 mrtav i 2 ranjena i jedan zarobljen Vrbanc Vilim. Utrošak municije u toj borbi: 2 780 kom puščanih metaka.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar: V. d. Komandant — kapetan:
Ivan Kranželić s. r. (potpis nečitljiv)

ANALIZA ŠTABA X KORPUSA NOVJ OD 21. OKTOBRA 1944. O NEKIM PROPUSTIMA I GREŠKAMA JEDINICA XXXII I XXXIII DIVIZIJE PRILIKOM NAPADA NA PITOMACU I KLOŠTAR¹

ŠTAB
X KORPUSA ZAGREBAČKOG
NOV I POJ

Oper. broj: 511/1944
Dne, 21. oktobra 1944.

Predmet: Nadopuna operativnom
izvještaju za Pitomaču
i Kloštar.

U borbama za Kloštar i Pitomaču uočeni su neki nedostaci kako kod jedinica tako i kod štabova, što je dovelo do toga da se operacije nisu razvijale u potpunosti kako je to predviđeno, a uspjeh nije onakav kakav je mogao biti.

XXXII divizija:

a) Iako se XXXII divizija nalazila nekoliko dana na prostoru oko Pitomače sa zadatkom kontrolisanja toga uporišta i vršenja priprema za preystojeću likvidaciju, ipak tome štabu nije uspjelo da stekne objektivnu sliku o situaciji u uporištu. Tako je 1. oktobra t.g. taj štab povjerovao nekim nepotvrđenim izvještajima o većoj koncentraciji neprijatelja u Pitomači, iako toga dana nije bilo ni govor o bilo kakvoj koncentraciji. Na osnovu istoga izvještaja taj štab poslao je predlog štabu korpusa da se napad odloži, jer je uspeh istoga obzirom na tobožnju koncentraciju doveden u pitanje. Na osnovu toga izvještaja i predloga štaba korpusa bio je prisiljen da odustane od svoje namjere i da se zadovolji sa uništavanjem neprijatelja na terenu, koji bi pošao u pomoć napadnutoj Virovitici. Time se izgubilo dvoje: 1) Neprijatelju se dala mogućnost da odlučuje da li da izlazi ili da ostane u uporištu i time učinilo ovisnim izvođenje predviđenih operacija. 2) Izlaskom neprijatelja iz uporišta data mu je inicijativa i sloboda manevriranja. Naknadno se ustanovalo da je neprijatelj prije dva dana bio u Pitomači sa pojaćanjem od dvije satnije ali iste su se povukle u Kloštar.

Primjetilo se da se pred neposrednim izvršenjem zadataka u Podravini kod toga štaba osjetila izvesna doza kolebljivosti, nepovjerenja u uspjeh. Naročito se ta psihoza osjetila kada se je čulo da je neprijatelj pored ostalog naoružan sa desetak tenkova.

b) Iako su jedinice V korpusa već skoro potpuno likvidirale Viroviticu, XXXII i VII ud. divizija jače se angažovale u borbi za Kloštar i davale dovoljno garancije za uspješnu likvidaciju tog uporišta. XXXII divizija nalazila se cio dan na položajima Pitomače, a da nije imala još uvijek jasnu situaciju o Pitomači, tako da je protekla čitava noć i skoro ceo dan, a divizija se nalazila u pasivnom isčekivanju. Bataljon koji je upućen pred večer 4. X u Pitomaču sa zadatkom nasilnog izviđanja uporišta nije slao nikakovih izvještaja tako da je štab divizije na veće 4. X u 23 časa povjerovao da je neprijatelj napustio Pitomaču i tek na putu prema Pitomači saznao da neprijatelj još uvijek drži to uporište.

c) Štab XXXII divizije nije se potrudio da se poveže sa štabom VII ud. divizije i preko njega sa štabom korpusa, tako da je veza za čitavo vrijeme bila

¹ Navedeni izvještaj štaba XXXII divizije od 2. oktobra nalazi se u arMvu Vojnoistorijskog instituta u Zagrebu, reg. br. 19/2, k. 1191.

veoma slaba, što je dovelo do toga da se taj štab nije mogao na vrijeme upoznati sa situacijom na otsjeku Kloštra i naredenja od štaba korpusa nisu mogla na vrijeme stizati.

d) Brdska baterija koja je trebala neposredno pomagati svoju pješadiju bila je suviše udaljena na oko 5—6 km pozadi prvog borbenog reda. Ista je preko cijelog dana bila neaktivna i dozvoljavala da neprijatelj izvrši posljedne pripreme za odbranu uporista.

e) Sam početak napada nije bio onako snažan kako se to očekivalo iz razloga što su neke jedinice veoma sporo evoluirale (narоčito jedinice brigade »Matija Gubec«), tako da se nije postigla silina udarca jednovremeno na svim napadnim pravcima, što je omogućilo neprijatelju da na pravcima našeg jačeg pritiska dovuće pojačanja i da im parira.

f) Jedan od najvećeg propusta toga štaba jeste taj što je pored upozorenja od strane štaba korpusa da sa dijelom snaga brigade »Matije Gubeca« posjedne položaje kod Sesveta i time zatvori pravce kojim se neprijatelj probija, nego se osloonio na XVIII brigadu koja to nije učinila. Mjesto toga štab XXXII divizije postavio je bataljon na položaj sa sjeverozapadne strane Pitomače i kada se neprijatelj probija naletio je na taj bataljon, probio njegov položaj, koji je bio kordonski zaposjednut a ne grupno i koji nije davao nikakove garancije da će se moći održati jačem pritisku. To se dogodilo tim prije što je neprijatelj koristivi maglu došao u neposrednu blizinu ispred položaja, stvorio zabunu kod boraca i snažnom bliskom vatrom izvršio prodror, nanesavši tom bataljonu osjetljive gubitke, a da on sam pri tome nije imao nikakovih gubitaka.

g) Nakon zauzimanja glavnih neprijateljskih položaja i potiskivanja istog nije izvršeno gonjenje neprijatelja koje bi donjelo najveću korist, jer bi se njime izvršilo potpuno uništenje neprijateljske žive snage što je bio osnovni cilj naših operacija u Podravini. Borci kao i rukovodnici zadovoljili su se sakupljanjem zarobljenog materijala, švrljanjem po kućama, dok su daljnje uništavanje neprijatelja potpuno zaboravili. U tom su naročito prednjacile neke jedinice brigade »Matija Gubec«, a i sam štab te brigade nije dao štabovima bataljona nikakvih naredenja u tom pravcu. Gonjenje je ipak nastavljeno, ali je već bilo prekasno, jer se neprijatelj udario iz dohvata tih jedinica.

Pored tih nedostataka bilo je i niz drugih propusta koji su učinjeni, a isti su spomenuti djelomično u operativnom izvještaju toga štaba.

Kod XXXIII divizije u tim borbama nije bilo naročitih propusta koji bi imali većeg utjecaja na tok operacija. Sve pripreme bile su solidno izvršene. I kod jedinica te divizije učinjena je greška što nisu na vrijeme nastavili sa gonjenjem rastrojenog neprijatelja, kojemu se dala mogućnost da se razbijen po grupicama sakriva u okolnim šumarcima.

Nakon izvršene likvidacije u samom Kloštru nastao je nered. Štabovi bataljona nisu prikupili svoje jedinice nego su ih pustili da se dalje razilaze po mjestu.

Štab VII ud. divizije kao i jedinice potpuno su izvršile svoje zadatke da pri tome nisu učinjene nikakve greske.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — pukovnik:

Komandant — general-major:
Vlado Matetić s. r.

Dostavljeno:
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske,
Štabu XXXII divizije NOVJ,
Štabu XXXIII divizije NOVJ,
Štabu VII ud. divizije NOVJ.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE CM) 26. OKTOBRA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O NEKIM SLABOSTIMA I GREŠKAMA PRILIKOM NAPADA NA KOPRIVNICU¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE NOVJ
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: 266/44

ANALIZA NAPADA NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE KOPRIVNICA NA DAN 13, 14 i 15.
OKTOBRA 1944.

(sekcija Đurđevac, Čakovec 1 : 100 000)

Poslije uspješno završenih borbi u Pitomači i Kloštru² neprijatelj — crna legija³ — bio je znatno uskoleban u svojoj upornosti i postojali su svi objektivni uslovi za daljnje uspješne operacije u Podravini. Oslobođanjem Novigrada, Virja i Đurđevca demoralizacija neprijatelja koji je pretrpio velike gubitke još se više pojačala, upravo je nastupila kulminačija demoralizacije neprijatelja, a polet i moral naših jedinica znatno se pojačao. Pod takvim okolnostima donesena je odluka da se napada grad Koprivnica, glavna tačka odbrane crne legije.

PRIPREME iNAPADA:

Prije napada (12. X o.g.) divizija se nalazila na osiguranju od Koprivnice na liniji Jagnjedovac — Bojovljani — Bregi. Brigade su vršile izvidanja samog grada, ali izvidanja nisu bila potpuna, jer se zadovoljilo samo sa osmatranjem. Obavještajna služba nije mogla dati zadovoljavajuće rezultate iz razloga što su nepoznate snage iz uporišta Đurđevac, Virje i Novigrad probile se do Koprivnice, pa je stanje jačine posade bilo teško provjeriti. 13. X o.g. brigade su zauzele položaje Draganovac i Močilski Breg sa zadatkom izvidanja uporišta, nastupnih pravaca i zatvorile pravce prema Koprivnici i Ludbregu.

TOK BORBE:

Prepostavljalo se da je uporište dobro branjeno, stoga je pred brigade stavljeno da svaka u svom napadu likvidira glavne tačke neprijateljske odbrane. Brigada „Matija Gubec“ imala je na svom putu nadiranja glavne odbrambene tačke kolodvor i uljarnicu i težište napada trebalo je usmeriti na kolodvor, a istovremeno izvršiti demonstraciju napada na uljarnicu. Udarna brigada „Bráće Radić“ trebala je izvršiti prodor u sam grad kanalom rječice Koprivnička rijeka i zauzeti ciglane. Napad nije jednovremeno izveden i jedinice su zakasnile. Bataljoni koji su napadali nisu dovoljno ispitivali neprijateljske tačke i bili su na momente iznenadeni dobivenom vatrom sa boka (III bataljon brigade „Matija Gubec“ i II bataljon udarne brigade „Bráće Radić“).

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta Beogradu, reg. br. 5-1/2, k. 551 B.

² Pitomaču je napala XXXII, a Kloštar XXXIII divizija 5. oktobra 1944.

³ Odnosi se na dijelove 5. ustaškog djetalnog stajaćeg zdruga.

⁴ Podravski Novograd i Virje oslobođila je XXXIII divizija, a Đurđevac XII divizija 12. oktobra 1944.

Ti bataljoni u svom nastupanju nisu dovoljno vodili računa o neprijatelju i njegovim utvrdenjima koja su se nalazila na groblju i pruzi što je imalo za posljedicu da su bataljoni pretrpili gubitke i u pričinom neredu povukli se na polazne položaje, ne postignuvši uspjeh, a što je bilo sudbonosno za daljnji razvoj borbe. Nakon neuspjeha II bataljona brigade „Matija Gubec“, isti je nekoliko puta pokušavao jurišima zauzeti groblje. Sam prilaz groblju vođi brisanim prostorom koji je dobro tučen vatrom neprijatelja iz bunkera na groblju i juriši po danu bez jakе artiljerijske i minobacačke pripreme ili čvrste odlučnosti da se pretrpe veći gubici ne bi uspjeli. Međutim bataljon je u stvari nalijetao na neprijatelja i triju gubitka.

Pošto je I bataljon udarne brigade „Bráće Radić“ zauzeo ciglano sjeverno od slova „D“ (Jagnjedovačko polje) i zauzećem ciglane na desnom krilu udarne brigade „Bráće Radić“, po jedinicama XXXII divizije stvoreni su uslovi da se izvrši prodiranje u sam grad. IV bat. udarne brigade „Bráće Radić“ zaposjeo je prve kuće u Krivoj ulici i izbio pred neprijateljske bunkeru na Koprivničkoj rijeci i kod prelaza preko rijeke u grad iz pravca Novigrada. Smionim i inicijativnim prodorom jedne čete IV bataljona sa zamjenikom komandanta brigade, komandantom i oper. oficirom bataljona odbačen je neprijatelj iz svih bunkera koji su branili prilaz gradu. To je bila najveća pobjeda koja nije iskoristena, jer je neprijatelj izvršio kontrajuriš i odbacio četu koja nije imala oslon naših jedinica, a sama je bila slaba da se uspješno suprostavi nadmoćnjem neprijatelju.

KRITIČKI OSVRT:

Borba u Koprivnici pokazala je neke naše slabosti. Plan napada nije bio dovoljno pripremljen i razrađen, tako da jedinice nisu bile upoznate sa planom odbrane neprijatelja. To se moglo postići aktivnim borbenim izvidanjem što toga puno nije bilo u potpunosti učinjeno pošto se nije znao plan odbrane neprijatelja. Vlastite snage i oružje nisu bili pravilno raspoređeni odnosno angažirani. Neprijatelj je imao takozvani sistem vanjske odbrane grada sa jakim rezervama u centru i na pravcu gdje se vršio prodor one su aktivno djelovale. Naši napadi bili su manje-vise frontalni bez jače potpore teškog oružja i neprijatelj je uspješno parirao svojim kontrapadima i odbacivao naše jedinice koje bi postizavale znatnije uspjehe. Osnovni razlog što napad nije uspio leži u nepravilnom iskorisćavanju teškog oružja (topova i bacaca). U budućnosti za uspješnost napada na gradove treba imati tri osnovna momenta u vidu:

1. Ne napadati frontalno nego odrediti glavnu tačku odnosno pravac za prodor na kojem izvršiti koncentraciju svih teških oružja i postići vatrenu nadmoćnost automatskim oružjem i nadmoćnost ljudskim snagama.

2. Prodor, izbacivanje neprijatelja iz njegovih položaja znati iskoristiti, naime ne vršiti zaletavanje manjim snagama nego na postignutim osvojenim tačkama dobro se utvrditi i pripremiti snage i koncentrirati oružje za daljnji napad. Uvijek imati u vidu da grad treba sistematski zauzimati, kuću po kuću i ulicu po ulicu.

3. Da bi tempo napada bio uvijek isti i da bi se postizavala jednakost udara treba imati jakе rezerve koje postepeno i naizmjenično ubacivati u borbu. Time se postizava dvojako: jedinica koja je napa-

dala dobiva vremena za učvršćenje položaja i svoje sređenje, dok svježe snage (rezerva) odmah ubaćene mogu uspiješnije koristiti postignute uspjehe i izvršiti daljnje prodore. Rezerve moraju biti blizu položaja.

U borbi za Koprivnicu pokazalo se da neprijatelj vrši samo vatrom pritisak i baca rakete što stvara zabunu kod jedinica i koči njihovu inicijativu, jer misle da neprijatelj time priprema napad. To su najobičnije provokacije na koje ne odgovarati vatrom svog oružja, nego kad neprijatelj vrši povratne napade treba ga na položajima sačekivati i nakon sudara odmah prelaziti u kontranapad, gomiti ga i ne zadovoljiti se samo time što ga se odbacuje, već nastojati takvu situaciju riješiti u svoju korist postižući uspjeh.

Saradjnja pješadije i artiljerije jedan je od preduslova za uspješno likvidiranje neprijateljskih uporišta. Posljednja borba u Koprivnici pokazala je da ta saradnja odnosno sadejstvo nisu bili ostvareni u potpunosti što je imalo za posljedicu da neke tačke neprijatelja u napadnom pravcu naše divizije nisu bile likvidirane, iako je bilo dovoljan broj topova i teških bacača. Da bi suradnja pješadije i artiljerije bila uspješna neophodno je potrebno da komandir artiljerije bude u najužoj vezi sa komandantom pješadije za sve vrijeme operacije.

Gubici koji je pretrpila naša divizija došli su većim dijelom iz nedovoljne opreznosti na položajima (gominjanje, kretanje nezaklonjenim zemljistem, i dr.). Ovo trčabu najobziljnije shvatiti svaki rukovodioči i obratiti najveću pažnju vojničkom držanju svojih jedinica na položajima, jer nije hrabar onaj rukovodilac koji se kočoperi i slika po položajima nego koji se vlada po svim pravilima ratne službe i borbenе obuke i cijela jedinica izvršava zadatak.

U napadu na grad više nego ikad traži se i osjeća se rukovodstvo štaba odnosno komandanta. Komandant svake jedinice mora stalno pratiti rad neprijatelja i vlastite jedinice, poznavati situaciju na bojnom polju da bi mogao pravilno rukovoditi. Štabove treba smještati na mesta od kuda će moći najbolje imati pregled i komandovati. Svaki štab mora imati svoju osmu tračnicu na koju će biti dozvoljen pristup samo operativnom dijelu štaba. Dosadanja praksa da se članovi štabova razidu po jedinicama kao i smještanje štabova u sredine komora pokazala se je štetna, jer takav štab ne može rukovoditi svojom jedinicom i uticati pozitivno na ishod borbe. Uslov da štab može komandovati svojom jedinicom ovisi o dobroj vezi koja u borbi za Koprivnicu nije redovito funkcionalna, jer su prekidi dolazili uslijed toga što je linija bila po zemlji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA — NARODU!

Politkomesar — potpukovnik:
Bobetko Janko

Komandant — potpukovnik:
M P Bulat Rade

Dostavljeno
na znanje:

Štabu X korpusa Zagrebačkog NOV i POJ.

Na znanje i postupak:

Štabu udarne brigade »Braće Radić«,

Štabu brigade »Matija Gubec«,

Komandi baterije XXXII div.

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAGORSKE BRIGADE OD 27. OKTOBRA 1944. ŠTABU ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA O BORBAMA OD 5. DO 25. OKTOBRA¹

ŠTAB
ZAGORSKE BRIGADE
NOVJ

Op. br. 97/1944.

27.X 1944.

Predmet: Mjesečni oper. izv.
od 5. X do 25. X 1944.

(sekcija Čakovec — Ptuj — Čazma 1 : 100 000)

ŠTABU ZAPADNE GRUPE POH .

5. X 1944. — Brigada nalazila se na sektoru Kalnik. Sa slijedećim rasporedom:

I. udar bataljon u selu Kalniku sa štabom brigade i štabskim jedinicama.
III bataljon u Vojnovcu. IV bataljon u Mikovcu. U 9 sati dvije čete IV bataljona krenule su u Moslavini u pratrju ranjenika, a jedna četa ostala u sastavu brigade. Bataljoni su dali potrebna osiguranja. Neprijatelj nije izlazio.

6. X 1944. — Brigada se nalazila na istom sektoru kao i prošlog dana sa istim razmještajem bataljona i sa istim osiguranjem. Dok dvije čete IV bat. koje su pratile ranjenike stige su u Miklouš u 23 sata.

7. X 1944. — Brigada se nalazila na istom sektoru kao i prethodnog dana sa istim osiguranjem. Dočim dvije čete IV bat. koje su se nalazile u Moslavini držale su položaj iznad sela Bojana prema narednjem štabu X korpusa Zgb. Čete nisu primile borbu. Po batalj onima zanimalo se po rasporedu.

8. X 1944. — Brigada se nalazila na istim položajima. U 21 sat izvršen je pokret sa zadatkom da se postavi zasjeda na glavnoj cesti Hum — Novi Marof i da se fingirano napadne Breznički Hum.

9. X 1944. — Štab brigade sa štapskim jedinicama nalazio se je na tt. 399 Velišće. I udar. bataljon postavio je zasjedu na glavnoj cesti Novi Marof — Hum između Male i Velike Pake u Gorjanskoj šumi. II bataljon trebao je napadati fingirano Brez. Hum, ali nije uspio pošto je bio primijećen nego se je pruvakao na propisno odstojanje. III bataljon postavio je zasjedu na cesti kod Brez. Huma, na njega neprijatelj nije našao. IV bataljon: dvije čete nalazile su se još uvijek u Moslavini, a jedna četa nalazila se u Visokom sa zadatkom izviđanja Novi Marof — Hum i ujedno osiguravala bataljone koji su bili u zasjedi ukoliko bi kretala neprijateljska pobočnica. Neprijatelj je našao iz Novog Marof a na položaje I udar. bataljona u jačini 2 satnije pješadije, 6 tenkova i 8 kamiona, a po kotama 318 i 291 imao je jake pobočnice. Borba je počela u 8 sati, trajala do 16 sati. Nakon toga bataljoni su se povukli pošto se neprijatelj povukao u polazne tačke. Gubici neprijatelja 7 mrtvih i 10 ranjenih.² Naši gubici 1 drug bio lakše ranjen. Utrošak muničije 1 000 kom. puščane, an ti tenk 5 metaka, 3 mine za laki bacač, 150 talijanske muničije za tešku bazu.

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 22-1/2, k. 1196.

² U dnevnom izvještaju PTS o toj borbi piše: »10. X 1944. dijelovi II i III/i puk PTS vodili su borbu s parti-zanima na području Pake (4 km j. jz. N. Marof). Vlastiti gubitci 2 mrtva, 7 ranjenih« (arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 1-268/26, k. 112).

10. X 1 944. — Brigada se nalazila na sektoru Sudovca. I udar. bataljon napravio je zasjedu na kotti 399 Velišće. Neprijatelj je naišao u jačini 30 vojnika koji je bio odbijen uz nepoznat broj gubitaka neprijatelja. Naših gubitaka nije bilo. II bataljon postavio je zasjedu na glavnoj cesti kod Brezničkog Huma. Neprijatelj je izšao sa jednou satnjom i nastupao u pravou naše zasjede. Kada se približio na jurišno odstojanje izvršen je juriš i zarobljen je 17 neprijateljskih vojnika, dok za ranjene nije poznato. Nakon toga došla je u pomoć 1 tanketa d jedna satnija ustaša, gdje je bataljon primio borbu i uništio jednu tanketu. Tu je neprijatelj pretrpio mrtvih i ranjenih, samo nam nije poznato koliko. Naši gubici su 2 ranjena. Utrošeno je 1 100 puščanih metaka. IV bataljon: dvije čete bataljona stigle su iz Moslavine.

11. X 1 944. — Brigada se nalazila na istom sektoru. I udar. bataljon postavio je zasjedu na cesti između Sudovca i Moždjenca u šumi Žverinjak. Na zasjedu neprijatelj nije naišao. III bataljon nalazio se u G. Rijeci. IV bataljon nalazio se na odmoru u G. Rijeci kada su dvije čete stigle iz Moslavine.

12. X 1 944. — Brigada se nalazila u okolini Kalnika. I udar. bataljon zauzeo je baze u Drobkovcu. III bataljon u Kostanjevcu. IV u Gor. Rijeci sa stabom brigade. Toga dana bataljonu su se šurili.

13. X 1 944. — Brigada je izvršila pokret sa bataljonoma iz baza prethodnog dana sa zadatkom da I udar. bataljon fingirano napadne Novi Marof. III bataljon da zauzme položaje Varaždinbreg — Lužan. IV bataljon da napadne Tonimir — Varaždinske Toplice.

14. X 1 944. — I udar. bataljon fingirano je napao na Novi Marof.³ III bataljon držao je položaje Lužan — Varaždinbreg, a IV bataljon zauzeo predstrazu uporišta Tonimir dočim likvidacija Varaždinskih Toplica nije uspjela. I udar. bataljon poslije izvršenog prepada zauzeo je položaj sa dvije čete ispod Ljubešćice, a sa jednom četom u Klujuču. III bataljon postavio je zasjedu sa jednom četom na asfaltiranoj cesti Novi Marof — Varaždin, a sa dvije čete u selu Lužanu. III bataljon u 11 sati povukao se u selo Hališće dok sa jednom četom pratio je ranjene čete IV bataljona sa štabom grupe koji se je nalazio u Ljubešćici. II bataljon držao je položaje u Vrtlinovcu, Vila Bauer, gdje je osiguravao prilaz od Varaždina, dok je IV bataljon napao Toplice. U 11 sati povukao se iznad zaselka Jarki, gdje je držao lijevi bok. IV bataljon napadao je Tonimir — Varaždinske Toplice, dok je samo uspio zauzeti Tonimir, a kod Toplica bio je odbijen.⁴ Nakon toga bataljonu su se povukli i zauzeli položaj II bataljona iznad selu Jariki, IV bataljon preko seli Martirikovec u selo Jariki. Povlačiti smo se morali zato što inam je neprijatelj izbacio oko 25 boraca iz stroja. Gubici neprijatelja: 11 mrtvih, 12 ranjenih, zarobljeni: 4 puške, 10 rančeva, 10 čebadi, 1 poljska kuhinja, 3 000 mauzer metaka i više sitne ratne spreme. Naši gubici: 2 mrtva, 18 ranjenih. Od mrtvih je bio i komandir čete za vezu Hap Franjo. Utrošeno municije za puškomitraljeze 4 650 metaka, za šmajser 1 000, 5 mina (za minobacač) 81 mm., 3 topovske granate 47 mm.

³ i * 13. X 1 944. oko 22,00 sati skupina od oko 200–300 partizana napala je Tonimir (8 km s. sl. N. Marof), ali je odmah produžila na Novi Marof na koji su izveli bezuspješni napadaj. Po povratku su zauzeli ni juriš Tonimir. Posada se je razbjezala. Varaždinske Toplice su odsećene. Poduzeto je nasilno izviđanje (arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 1-268/26, k. 112).

15. X 1 944. — Štab brigade sa štapskim jedinicama nalazio se u Hališću. I udar. bataljon držao je položaj iznad Ljubešćice dočim je jednu četu imao na predstrazi u Kotarima. II bataljon držao je položaj kod vile Kralj, kota 270. Neprijatelj je nadrao od pravca Varaždina prema položajima II bataljona. Bataljon je primio borbu sa neprijateljem u jačini od satnije i jednog tenka od 15 tona. U toj borbi uništen je jedan tenk, zarobljena 2 ustaša, zarobljene 4 puške, 5 mrtvih ustaša, te 7 ranjenih ustaša; tu je izvaden top iz zarobljenog tenka, koji je prethodno onesposobljen, kao i 600 kom. metaka za puške kao i 200 granata za top iz tenka kal. 24 mm. Naši gubici: jedan mrtav, 3 ranjena i 1 zarobljen, i to Vrbanc Vilim. Utrošeno municije 2 780 kom. mauzer.

III bataljon nalazio se, jedna četa u Hališću, druga četa na kotti 355, a treća u Lužanu. Neprijatelj je naišao od uporišta Novog Marofa u jačini jedne satnije koji je bio odbijen nakon tri juriša uz nepoznate gubitke. Mi smo imali jednog ranjenog. Utrošeno municije 600 metaka.

IV bataljon nalazio se u Ljubešćici na odmaranju.

16. X 1 944. — I udar. bataljon nalazio se u Ljubešćici stime da je držao četu jednu u Kotarima. Oko 9 sati naišao je neprijatelj iz Novog Marofa u jačini 20 vojnika, gdje je četa držala položaj u Kotarima. Četa je primila borbu i neprijatelja protjerala u bijeg. Gubici neprijatelja 9 mrtvih, 10 ranjenih, 2 zarobljena. Naših gubitaka nije bilo. Utrošeno municije 380 engleskin, 300 mauzer, 400 šmajser metaka, 3 mine iz lakog bacača. III bataljon nalazio se na položaju sa dvije čete na Lužanu, sa jednom četom u Hališću. Neprijatelj je izšao iz Varaždina i Novog Marofa sa tri tenka i 7 kamiona ustaša. U toj borbi uništen je jedan tenk 7,5 tona kao i 7 kamiona. Gubici neprijatelja:

40 mrtvih, 10 ranjenih, 2 zarobljena, 1 teški mitraljez »švarcloze«, 500 kom. metaka i druge ratne opreme.

Naši gubici:

3 mrtva, 5 ranjenih.

Utrošeno municije. U ovoj borbi utrošeno je 3 000 puščanih metaka, 500 šmajser, 23 mine za teški bacač 81 mm.

IV bataljon vodio je borbu za likvidaciju Varaždinskih Toplica i Tonimira; borba je počela u 4,30 sati i trajala je do 7 sati ujutro. Neprijatelj je bio u glavnom protjeran iz uporišta, a manji broj potučen ili zarobljen.⁵ Poslije likvidacije istog uporišta bataljon je sa jednom četom zauzeo položaj na Tonimiru, a sa dvije čete iz Toplica vozio plijen koje su ujedno osiguravale da bi se mogao plijen izvući. Zaplijeneno:

1 puškomitraljez »šarac«, 20 pušaka, 156 mina za bacač 81 mm, postolje za teški bacač, kao i nišanske sprave, i sanduči dopunskog punjenja za mine, 5 rezervnih cijevi za »šarac«, 10 800 kom. mauzer municije, 3 200 mun. 8 mm, 85 raznih raketa, 3 000 šmajser metaka.

Gubici u ljudstvu neprijatelja: 3 mrtva, 7 ranjenih.

Naši gubici u ljudstvu: 1 mrtav, 7 ranjeno.

Utrošak municije: 2 500 puščanih metaka, 800 šmajser, 23 antiten, 5 bombi, 3 mine iz džon-bula.

17. X 1 944. — Brigada se nalazila sa bataljonima oko Var. Toplica, u Ljubešćici, stime što je jednu

⁵ „U noći 15/16. X 1944. jače komunističke snage zauzele su Varaždinske Toplice. Vlastite snage povukle su se pred nadmoćnjim neprijateljem u Varaždin“ (dnevni izvještaj PTS od 16. oktobra 1944. u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 2–5, k. 551 A i 1-268/26, k. 112).

četu držala na položaju, s jednom četom u Hališće, jednom u Lužanu, a jednom na koti 355. Neprijatelj je izlazio iz uporišta Novi Marof — Varaždin sa manjim snagama, ali je bio odbijen. Borba je počela u 8 sati i trajala do 11 sati. Rezultat borbe nije poznat pošto se je neprijatelj povukao. Bataljon je držao i dalje položaje. Naših gubitaka nije bilo. IV bataljon nalazio se u Škarniku na odmoru, sa jednom četom pratio je ranjenike za Moslavini.

18. X 1 944. — I udar. bataljon se nalazio se dvije čete u Ljubešćici, a sa jednom četom u Kotarima. Neprijatelj nije izlazio na njegove položaje. III bataljon nalazio se u Hališću stime što je dvije čete imao na položaju i to na koti 355 i u Lužanu; neprijatelj toga dana nije našao.

IV bataljon nalazio se u Škarniku stime što je jedna četa pratiла ranjene za Moslavini.

19. X 1 944. — I udar. bataljon nalazio se u Ljubešćici stime što je dao jednu četu u selo Kotare. III bataljon nalazio se na položaju u Hališću, neprijatelj nije izlazio. Na većer je sa dvije čete osiguravao prugu kod Turčina dok su diverzanti rušili prugu pomoću eksploziva. IV bataljon nalazio se sa jednom četom u Toplicama da ruši bunkere, a sa jednom u Škarniku, a sa jednom na službenom putu.

20. X 1 944. — udar. bataljon bio je u Ljubešćici. Neprijatelj nije na njega nalažio. III bataljon izvršio je pokret za Tonimir.

IV bataljon nalazio se u Škarniku.

21. X 1 944. — Bataljon se rokirao iz Ljubešćice na Tonimir t.j. I udar. III bataljon rokirao se u Ljubešćicu iz Tonimira. IV bataljon nalazio se u Škarniku. Sa potrebnim osiguranjem.

22. X 1 944. — I udar. bataljon postavio je zasjedu na glavnoj cesti Brez. Hum — Novi Marof na glavnoj cesti između Velike i Male Pake. U 10 sati neprijatelj je izašao iz Brez. Huma u pravcu Novog Marofa u jačini 30 vojnika. Kada su se približili na odstojanju 200 metara jedna četa istog bataljona obasula ih je plotunskom vatrom iz automatskog oružja i izvršila juriš, gdje je uništila cijelu kolonu ustaša. Nekoliko ranjenih su uspjeli pobjeći. Borba je trajala od 8 sati do 8,30 sati. Nakon jedan sat vremena ponovno je neprijatelj nadirao, ali pošto se je neprijatelj opreznije kretao nije se moglo tako efikasno iskoristiti pošto je kretao šumom. Gubici neprijatelja 13 mrtvih, dočim ranjenih je veći broj koji su uspjeli pobjeći, zarobljen je 1 puškomitrailjer "šarac", 8 pušaka, 2 pištolja, 1 653 metka. Naših gubitaka nije bilo. Zasjeda je ostala do 13 sati, neprijatelj nije više izlazio. Bataljon je zauzeo baze u Ljubešćici.

III bataljon nalazio se na osiguranju na koti 399 sa jednom četom i osiguravao 1 udar. bataljon koji je bio u zasjedi. U 16 sati bataljon se povukao i zauzeo baze u Ljubešćici.

IV bataljon nalazio se u Škarniku stime što je jednu četu držao u Svilovcu, a jedna četa je još uvijek bila na putu u Moslavini.

23. X 1 944. — I udar. bataljon se nalazio u Ljubešćici. III bataljon nalazio se u Ljubešćici u zaseoku Kal. Kapela. IV bataljon nalazio se u Škarniku sa jednom četom, dok sa jednom je bio u Svilovcu.

II bataljon nalazio se na Tonimiru. U 8 sati neprijatelj je nadirao od Ludbrega, Varaždina i Novog Marofa, od svakog pravca u jačini od jedne bojne ustaša. II bataljon, koji se je nalazio na položaju kod Tonimira i Vile Bauer, primio je borbu sa neprijateljem koji je izlazio iz Varaždina i Ludbrega, a I udar. bataljon koji je trebao da neprijatelju dode

sa bokom preko kote 355 na Hališće k Vili Bauer sukobio se sa neprijateljem koji je izlazio iz Novog Marofa kod sela Crnila, kod mlinu. Pošto je polovica bataljona prešla rijeku Bednju i prvi dijelovi koji su se prebacili preko rijeke bili su napadnuti dočim dijelovi koji nisu bili napadnuti t.j. preko rijeke omogućili su se vlastitom vatrom da omoguće povlačenje koji su se prebacivali natrag. Naših gubitaka nije bilo. Bataljon je kasnije nastupao u pravcu Hrastovca — Seljnice, gdje se je ponovno sukobio sa neprijateljem koji se je nalazio na koti iznad Seljnice. Pošto je neprijatelj bio mnogo nadmoćniji nije se ga moglo protjerati sa njegovog položaja već se bataljon povlačio preko Bednje u pravcu Škarnika i zauzeo položaje na koti 357 Vidobornjak. II bataljon povukao se sa svojih položaja pošto je neprijatelj nadirao sa mnogo jačim snagama sa bokova i fronta. Bataljon se povlačio u pravcu Škarnika, ali pošto je bio razbijen i jedna četa bila odsječena povukao se samo sa dvije čete na koti 357 iznad Škarnika. Dočim četa koja je bila odsječena povukla se u Kal. Kapelu koja se naknadno povukla u sastav bataljona koji se nalazio u Škarniku. Pošto se bataljon u naredu povlačio, imao je dosta žrtava.⁶

III bataljon nalazio se u Kal. Kapeli. IV bataljon nalazio se na Škarniku. Sa jednom četom izvršio je pokret za Lukačevac gdje je trebao neprijatelju koji je nastupao u pravcu Tonimira da manevrom udari u njegov bok.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Naši -gubici u ljudstvu:

Poginulih: 6, utopljena 3, ranjenih 10, 20 nestalih. Gubitak u oružju: 1 puškomitrailjer, 8 pušaka, 3 rezerv. cijevi, 3 kazana. Utrošeno municije 1 900 metaka, 400 -za šmajsera, 13 mina za teški bacac 81 mm. III bataljon nalazio se na položaju sa jednom četom u Kotarima, a sa dvije čete iznad Ljubešćice. Četa koja se nalazila na Kotarima primila je borbu, ali je bila odbijena radi premoći neprijatelja. Naših gubitaka nije bilo. IV bataljon se nalazio u Škarniku, kada je bio napadnut II bataljon na Tonimiru htjeli smo mu pomoci sa jednom četom, ali je neprijatelj ranje zauzeo položaj na kome je trebala četa ići i tako je četa bila odbijena i morala se povući u sastav IV bataljona.

I udar. bataljon napadao je Var. Toplice, dok III bataljon je trebao napasti Tonimir, a IV bataljon također je trebao napadati Toplice od Lukačevca, a II bataljon ostao je u rezervi kod štaba brigade u Škarniku. Napad je trebao otpočeti u 18 sati. Pošto nisu bataljoni na vrijeme mogli stići na polazne položaje za napad: udar. bataljon koji je trebao napadati od pravca Hrastovca — Seljnice počeo je napad u 9,30 sati dok ostali bataljoni nisu stigli na polazne položaje za napad na vrijeme. I udar. bataljon sa svojim energičnim jurišem protjerao je neprijatelja iz Toplice. Dočim bataljoni koji su trebali napadati iz drugih strana nisu stigli na vrijeme neprijatelj je imao mogućnosti povući se na Tonimir, gdje je uzeo položaj. Isti bataljon napravio je nekoliko juriša na neprijateljske položaje na Tonimir, ali je bio odbijen. Ostali bataljoni povukli su se u svoje polazne baze.

⁶ U dnevnom izvještaju PTS o tome piše: »23. X 1 944. u 12,30 sata postrojbe 1 puška PTS zauzele su nakon borbe sa Zagorskom brigadom Varaždinske Toplice. Neprijateljski gubici: 53 nabrojano mrtva i 10 zarobljenih, zarobljena 1 bojna kola, 1 teški bacac, 21 puška i ostalog tvoriva. Vlastiti gubici: 1 mrtav i 2 ranjena. Kao posada ostale su u Varaždinskim Toplicama 2 grenadirske sati oklop, sklopa PTS. Neprijatelj se povukao u Kalnik. (arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 1-268/26 k. 112).

Gubici neprijatelja: 1 puška, i zarobljen je jedan ustaša.

Naši gubici: 2 ranjena.

24. X 1 944. — I udar. bataljon zauzeo baze u Kal.

Kapeli, sa štabom brigade i šapskim jedinicama II bataljon u Čurilovcu, III bataljon u Ljubešćici, IV bataljon u Ljubešćici. Neprijatelj nije izlazio.

25. X 1 944. — Brigada se nalazila u istim bazama.

III bataljon da je dvije čete u Moslavini po oružje.

Po bataljonima radilo se po rasporedu rada.

26. X 1 944. — Brigada se nalazila na istom sektoru.

Novoga nije bilo ništa. Po bataljonima se radilo po rasporedu rada.

27. X 1 944. — Brigada se nalazila na istom sektoru.

Po bataljonima se radilo po rasporedu rada.

NAŠI GUBICI:

a) U ljudstvu:

poginulo 16,

ranjeno 49,

zarobljeno 1,

nestalih 20.

Ukupno 86.

b) U oružju:

izgubljeno puškomitrailjeza 1,

pušaka 4,

c) Utrošak municije:

metaka 21 960

mina 16.

GUBICI NEPRIJATELJA:

a) U ljudstvu: mrtvih 105,

ranjenih 56,

zarobljeno ustaša 3,

b) U oružju zaplijenjeno:

puškomitrailjez »šarac« 3,

ranaca 1,

pušaka 45,

metaka 17 933,

mina raznih 156,

granata za top 24 mm 200,

jedan topić iz tenka kal. 24 mm 1,

šmajser metaka 3 000,

poljska kuhinja 2,

čebadi 10,

rančeva 10,

NAPOMENA:

Naši gubici iskazani su u pravim ciframa. Gubici neprijatelja mnogo su veći, no nisu iskazani, jer se za to nije imalo konkretnih podataka, a po podacima koje smo dobili iz nepouzdanih vrela nismo ih iskazivali.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — major:

V. d. Komandanta — kapetan:

IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA NOVJ OD 1. NOVEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O UZROCIMA NEUSPJELOG NAPADA NA KOPRIVNICU*

* Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 4-1/2, k. 551 B.

ŠTAB X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOVJ

Op. broj: 552

Dana, 1. XI 1 944. godine.

ANALIZA KOPRIVNICE²

Čim su primjećeni prvi pokušaji izvlačenja neprijatelja iz Novigrada³ odmah je štab XXXII divizije bio obavešten o situaciji u napadnutim uporištima, čija se likvidacija bлизila kraju.

Na osnovu iste naredeno je tom štabu da vrši nasilno izviđanje Koprivnice i ukoliko nastupi povoljan moment, da će u toku noći preći u napad. Sedmoj diviziji naredeno je da izbije sa jednom brigadom na liniju Sigetec — Hlebine, a drugu da rokira u selo Bregi, stim da će u toku noći izvršiti napad na Koprivnicu.

Ukoliko bi nasilnim izviđanjem i uvodnom borbom jedinice XXXII divizije u Koprivnici ustanovile da je neprijatelj organizovao čvrstu odbranu i time doveo u pitanje uspješnu likvidaciju, tada bi se odustalo od prvog plana i odmah bi se u zajednici sa snagama VI korpusa pristupilo likvidaciji Bjelovara, za koju su već vršene pripreme. Taj plan i odluka doneseni su na sastanku u zajednici sa štabom VI korpusa, na kome je prisustvovao i načelnik Glavnog štaba general Jaksić. Predlog za likvidaciju Koprivnice donio je komandant X korpusa koji je baš u tom momentu primio izvještaj da je VII divizija zadala neprijatelju težak udarac, koji se povlačio iz Novigrada, te je time samo poduprт njegov prijedlog.

Naredenja izdata XXXII i VII diviziji usledila su obzirom da se bitka za Đurđevac, Novigrad i Virje povoljno crješila da je neprijatelj pretrpio ogromne gubitke u ljudstvu i da mu je oteto sve teško oružje i čitava motorizacija. Dakle, situacija u tome momentu izgledala je veoma povoljna davaла dovoljno nade, obzirom na elan kako kod rukovodioca talko kod boraca, da će XXXII i VII divizija uspješno izvršiti likvidaciju Koprivnice.

Čim (su) se komandant i komesar X korpusa sa generalom Jakšićem vratili u svoj štab, odmah je naređeno komandantom XXXII, XXXIII i VII divizije da najhitnije dodu radi izvršenja napada na Koprivnicu. Međutim na komandanta XXXII divizije čekalo se do 1 sat u noći, što je imalo za posledicu da se predviđeni plan nije mogao realizirati još iste noći.

Obzirom na prikupljene podatke od strane obavještajne službe da je neprijatelj u Koprivnici rastrojen, demoralisan i spreman za bijeg, riješeno je da se napad izvrši u noći 13. na 14. X sa snagama XXXII i VII divizije, a XXXIII divizija da vrši osiguranje od Ludbrega i Krizevaca, a XL divizija od Legarda i Đakonješa.

U toku borbe ustanovilo se da takova procjena situacije nije odgovarala pravom stanju. Da je došlo do takve procjene i nepoznavanja pravog stanja Koprivnice, najveću odgovornost za to snosi XXXII divizija koja je i pored dobivenog naredenja za nasilno izviđanje ostala čitavo vreme neaktivna bez da je držala sa neprijateljem stalni dodir i angažovala njegove snage od kojih bi se vidilo snaga, sposobnost

² Odnosi se na borbe za Koprivnicu.

³ Na geografskoj karti 1 : 100 000 piše: Podravski Novigrad. Ustašku posadu u njemu napale su jedinice XXXII NO divizije 11/12. oktobra sadejstvujući u timo s XII divizijom VI korpusa NOVJ, koja je istovremeno vršila napad na Đurđevac.

za odbranu i do koga se stepena neprijatelj može zlagati, što bi uticalo na donošenje odluke da li da se iza uvodne borbe dalje nastavi sa napadom uvlacići jače snage ili da se odustane i da se pride likvidaciji Bjelovara. Mjesto toga divizija je takvim držanjem omogućila neprijatelju da skupi snage koje su stigle iz likvidiranih uporišta⁴ i da ih na brzinu organizira za odbranu.

Na osnovu slabog poznavanja stanja u uporištu pogrešno su odredeni i glavni napadni pravci. Tako je XXXII divizija težište svoga napada ispoljila na južnoj strani, gdje je ispred neprijateljskih položaja bio veliki prostor, koga je mogao uspiješno braniti, jer osim željezničkog nasipa koji je bio daleko od neprijateljskih položaja, naša pješadija nije imala ni jednog jačeg naslona, nego povoljniji pravac bio je sa zapadne strane, gdje su se na grad vezale kuće i voćnjaci. VII divizija takođe trebala (je) ispoljiti težište napada sa jugoistočne strane od sela Miklinovca, cestom od Novigrada, mjesto sjevero-istočno od »Danice«.

U prvoj noći napada rukovodioce se uopšte nisu potrudili da pod zaštitom mraka privuku svoje jedinice na jurišno odstojanje sa koga bi pod zaštitom artiljerijske vatre uz pomoć svoga automatskog oružja vršili prodor u neprijateljske položaje. Mjesto toga dozvolili su da ih neprijatelj svojom prvom vatrom zaustavi na par stotina metara ispred sebe i da ih na tome odstojanju zatekne dan, kad niti su htjeli, a niti su mogli bez većih žrtava krenuti napred. Tako je ceo taj dan uključivši jedan neuspjeh juriš protekao u borbi na većem odstojanju. Iz prednjeg se jasno vidi da rukovodioци bataljona pa i brigada nisu rešili da što prije dodu do prvih kuća grada i svojom blizinom ugroze spoljni odbrambeni sistem i efikasnim dejstvom svoga automatskog oružja da prodru u grad. Tako se desio slučaj da je neprijatelj uspiješnim dejstvom artiljerije bio prisiljen povući se iz ciglane i nekih bunkera, a jedinice »Braće Radića« brigade, koje su imale zadatku likvidaciju istih, ostale su i dalje nepomicne na svojim položajima, mjesto da u tom momentu izvrše juriš ne dozvolivši neprijatelju da se u redu povuče i zauzme nove položaje. To dokazuje pored ostalog da nije bilo koordiniranog rada između pješadije i artiljerije.

Vršenjem nekoliko uzastopnih juriša koji nisu donegli očekivane koristi, kao i odbijanjem nekoliko protivnapada naneseni su jedinicama osjetljivi gubitci, što je znatno smanjivalo udarni potencijal naših jedinica. Radi toga odlučeno je da se izvrši smenjivanje VII divizije uvlačenjem u borbu Osječke i XVIII brigade,⁵ što je i učinjeno 14. X u sumrak. Uvođenjem u borbu svježih snaga uspjelo je sa jugoistočne strane ovladati sa desne strane potoka Koprivnice sa nekoliko bunkera, ciglanom i nekoliko kuća. Situacija se popravljala i izgledalo je da će se nakon toga uspijeti izvršiti dublji prodor. Međutim, taj uspjeh bio je lokalnog karaktera. Neprijatelj je odmah preuzeo povratne napade, koji su bili odbijeni, ali tim odbijanjem jedinice su prelazile u odbranu postepeno gubeći inicijativu.

Pripreme za juriš vršene pješadijskim lakin i teškim naoružanjem vrlo slabo su izvedene. Nije se osjetilo po vatri da se vrši priprema. Vatra automatskih

⁴ Odnosi se na Kloštar, Pitomaču, Đurdevac, Hlebine, Podravski Novograd i Virje. Navedena uporišta u Podravini napustile su ustaše u prvoj polovini Oktobra 1944. pod pritiskom jedinica VI i X korpusa NOVJ i dijelova VII divizije (III i IV brigade) IV korpusa NOVJ.

⁵ Osječka brigada bila je u sastavu XII. a XVIII brigada u sastavu XL divizije VI korpusa NOVJ.

oruda nije bila objedinjena ni u jednoj jedinici koja je napadala. Pojedina automatska oruđa tukla su svaka za sebe i po vremenu i po prostoru, tako da se nije uopšte postigla maksimalna silina udarca, obzirom na preim秉stvo oružja. Posledice ovako slabe organizacije i izvođenja priprema napada bila je to, da pješadija nije imala zaštite pokreta vatrom i nije mogla prići u uporište.

Artiljerija bila je djelom pridata napadnim kolonama kao prateća artiljerija i haubička baterija bila je upotrebljena kao glavnina artiljerije. Rad pratećih baterija bio je nepravilan. One su upotrebni jene kao kolonska artiljerija tj. bile su postavljene na položaje sa kojih se otvarala vatra. Ta vatra nije bila efikasna i nije pružila onu pomoć svojoj pešadiji koju je trebala pružiti kao prateća artiljerija. Daljnje sa kojih se gadalo bile su za ovaj slučaj velike, te usled rasturanja na ovakvim daljinama pješadija nije osjetila artiljerijsku vatru kao faktor koji treba da joj omogući prodor. Da su ove baterije bile upotrebni jene kao prateće kako je zamišljeno one bi dale mnogo više. Ove su trebale pratiti pješadiju u napadu i sa bliskih odstojanja tucu one ciljeve koji su neposredno kočili pokret naših boraca. Time bi se omogućio prodor. Pošto je neprijatelj redovno vršio povratne napade, a i protivnapade, ova su se oruđa mogla korisno upotrebiti i za odbijanje tih napada. Ovo pokazuje da naši rukovodioци nisu još u dovoljnoj mjeri upoznati sa načinom upotrebe lakog i teškog pješadijskog naoružanja, a naročito s upotrebom pridatih artiljerijskih oruđa.

Glavnina artiljerije tj. haubička baterija bila je u prvo vrijeme pravilno upotrebljena. Ova baterija stavljala je pod vatu ona mjesto u uporištu za koja se predpostavljalo da predstavljaju čvoriste odbrane i one tačke u uporištu za koje su pojedine jedinice u napadu tražile da se stave pod vatru. Najveći dio svoje vatre ova baterija je upravila na sam unutarnji dio uporišta tukuci neprijateljske rezerve. Vatu ove baterije naše jedinice isto tako nisu pravilno iskoristile, a naročito XXXII divizija. Što se tiče taktičke upotrebe artiljerije učinjena je još jedna greška, a to je, što cjelokupna artiljerija ili bar veći dio nije upotrebljen za probijanje neprijateljske odbrane na jednom pravcu napada.

Pošto se posle više uzastopnih napada nije uspjelo probiti neprijateljsku odbranu, trebalo je izvršiti koncentraciju artiljerijske vatre na jednom sektoru i tu iznuditi prodor. Po izvršenom prodoru trebalo je zaprečnom vatrom zaštiti naše jedinice i omogućiti im da se konsolidiraju u zauzetim kućama i da opet pod zaštitom pokretne artiljerijske vatre produže dalje prodiranje na izabranom pravcu. Pošto baterije koje su bile prida te jedinicama u napadu nisu raspolaže potrebnim instrumentima da bi mogle vršiti manevar vatrom, rukovodioци nisu još takođe izvežbani za ovako složen zadatak tj. manevrovanje putanjama. Za izvršenje ovako teškog zadatka, a pogotovo u našem konkretnom slučaju gdje su pojedine baterije bile postavljene na sve tri strane oko uporišta, potreban je bio dobro izvežban rukovodenje kada, sigurne veze i potrebni instrumenti. Toga svega nije bilo. Radi toga je svakako trebalo izvršiti koncentraciju artiljerije na izabranom pravcu, ako se htjelo ovo izvršiti u svakom slučaju temeljito pregrupisavanje artiljerije za vrijeme borbe iziskivalo bi dugo vremena. Ali i to nije moguće. Trajalo bi možda nekoliko sati da se objedini komandovanje. Pitanje zašto onda nije tako uradeno? Odgovor je slijedeći: Za cijelo vrijeme trajanja ovoga napada

nije palo u oči da bi trebalo izvršiti koncentraciju artiljerije zato što su jedinice donekle uspjevale da izvrše manje prodore u grad ili su bar izveštavale da su prodile u grad. Posle ovoga trajalo je po nekoliko sati dok se opet doznao da su naše jedinice povratnim napadom odbačene na polazne položaje. Potom je uslijedilo ubacivanje novih jedinica u napad i računalo se da će one sigurno uspjeti. Ali i ove nove jedinice su prošle kao i prve. Izvršile su napad i kada taj nije uspio, sredile (se) i ponovo pošle u napad i ovog puta bez uspjeha. Na pravilno donošenje odluka imali su (u) velikoj mjeri negativan uticaj i netačni izveštaji koje su podnosiće pojedine jedinice. Bilo je momenata kada se nije znalo da li su naše jedinice prodrele u sistem odbrane ili ne. Trajalo je sat, dva pa i tri dok se saznao pravo stanje. Vrijeme je odmicalo u ovakvim ponovljenim napadima, artiljerija je utrošila municiju i kada se osjetilo da bi trebalo izvršiti koncentraciju, nije više bilo moguće niti obzirom na stanje jedinica pa i artiljeriji je ponestalo municije koja joj (je) bila potrebna za jedan novi napad, koji bi bio u osnovi ponovno premijen.

Donosenje pravilnih i blagovremenih odluka od strane višeg komandovanja bilo je veoma otezano radi netačnih izveštaja, koje su podnosiće pojedini nizi štabovi. Izveštaji su stizali sa zakašnjenjem i većinu tih izveštaja nije predstavljala pravo stanje. Pojedini rukovodioći da bi prikrali svoju neaktivnost ili neuspjeli slali su neodređene izveštaje iz kojih se nije moglo ništa vidjeti. Tako jedinice XXXII divizije izveštavaju da su 15-toga u 13 časova nakon izvršenog juriša zauzele uljarnicu o čemu nije bilo ni govor ili nakon drugoga juriša izveštavaju da su zauzeli ciglanu što opet u ono vrijeme nije odgovaralo.

Uzajamno pomaganje među pojedinim napadnim kolonama nije postignuto u potpunosti, ali su napadi na svim pravcima (propali) uglavnom zbog toga što se sve jedinice nisu jednako zalagale da rješe dobiveni zadatci.

Jedinice u napadu nisu htjele upotpne da shvate da neprijatelj po svaku cijenu želi zadržati spoljni obrambeni sistem i da bi po likvidaciji istog daljnje napredovanje do potpune likvidacije bilo znatno olakšano. Radi toga jedinice se nisu ni trudile da što prije ovladaju gradskim kućama i samim time probiju neprijateljski obrambeni sistem. Mjesto toga dozvolili su da ih neprijatelj većim djelom drži na brišanom zemljistu. Nakon ovladavanja pojedinim objektima nije se vodilo računa da se isti odmah urede za odbijanje neprijateljskih povratnih napada, sa kojima je neprijatelj bio veoma aktivan.

Nakon borbi koje su trajale dva dana i tri noći ofanzivna snaga naših jedinica, obzirom na pretrpljene gubitke, mnogo se smanjila i nije bilo dovoljno garantije da bi se rješenje uskoro moglo postići. Radi toga je naredeno povlačenje. Izvlačenje izvršeno 16-tog u zoru.

Prema dobivenim podacima iz uporišta Koprivnica saznali smo da je neprijatelj pretrpio gubitke od 110 mrtvih i 3 000 ranjenih.

U borbi u Podravini ubijeno je 50 ustaških oficira. Ofanzivni duh crne legije⁶ slomljen je. Nema više držkih ispada. Pored toga što Koprivnica nije likvidirana neprijatelj je prešao u defanzivu,⁷ što će omo-

⁶ Odnosi se na 5. ustaški stajaci djetalni zdrug.

⁷ Već 19. oktobra 1944. neprijatelj je jakim snagama preduzeo ofanzivne operacije na području Koprivnice, Križevaca, Bjelovara radi protjerivanja jedinica NOVJ i povratak izgubljenih uporišta u Podravini.

gućiti lakši razvoj naših jedinica i stvoriti čvrsti ofanzivni duh, kojeg do unazad dva mjeseca kod naših rukovodioca i boraca nije bilo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar-pukovnik:

Komandant-generalmaj or:

M P

ZAPOVJEST ŠTABA XXXII NO DIVIZIJE OD 1. NOVEMBRA 1944. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE HRAŠĆINA — TRGOVIŠĆE¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE ,

Oper, broj: 277/44.
Dne, 1. novembra 1944.

Z A P O V I J E S T

(sekcija Čakovec — Ptuj 1 : 100 000)

Radi izvršenja dobivenih zadataka naša divizija u jedinici sa I zagorskom brigadom prelazi u ofanzivu i pristupa čišćenju Hrvatskog Zagorja. Neprijateljska uporišta koja se nalaze na sektoru operacija:

Novi Marof: 600 ustaša PTS² i željezničke bojne.
Hum: 400 ustaša PTS i brzog sklopa.
D. Konjščina: 200 domobrana i ustaša.
Zlatar: 600 ustaša.
Sv. Ivan Zelina: 500 ustaša, žandarma i domobrana.
Hrašćina-Trgovišće: 200 mornara i ustaša.
Radi likvidacije neprijateljskog uporišta Hrašćina-Trgovišće

N A R E D U J E M O :

UDARNA BRIGADA »BRAĆE RADIĆA«

Sa dva bataljona pojačana sa četom jur. pionira izvršit će likvidaciju neprijateljskog uporišta Hrašćina-Trgovišće, postaviti će osiguranje prema Konjščini kod krsta sjeverno od kote 251, a jedan bataljon nalazit će se uz štab divizije kao divizijska rezerva.

BRIGADA »MATIJE GUBCA«

Postaviti će osiguranje prema Konjščini i u pravcu ceste Hum — Sv. Ivan Zelina na liniji kota 231 — južno od slova »V« riječi Vrbovo, gdje se potok sastaje sa cestom.

Vrbovo — Bosna — kota 201 — Sv. Trojstvo. Izviđačke dijelove isturiti u Bosnu i Brezovicu radi kontrole ceste.

I ZAGORSKA BRIGADA

Postaviti će osiguranje prema Humu i Novom Marofu na liniji Krščenovec kod sloga »vec« riječi Krščenovec — Sv. Jelena, stim što će manje djelove izbaciti na kote 428 i 365, koji će slati patrole prema cesti Novi Marof — Podrure.

¹ Original, pisani strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 7-1/5, k. 1193.

² Poglavljak tjelesni zdrug (Pavelićeva gardijska brigada).

REZERVA

U rezervi nalazit će se jedan bataljon ud. brigade »Braće Radića« koji će biti uz štab divizije.

VEZA

Veza sa jedinicama održavat će se telefonski, radio stanicom i kuririma. Telefonska centrala nalazit će se kod srednje grupe kuća na putu koji vodi od Domovca na istok. Na tu centralu vezat će se centrala I zagorske brigade i štabovi brigade »Braće Radića« i »Matije Gubca« kao i štab divizije. Do uspostavljanja telefonske veze i u slučaju prekida telefonske veze, veza će se održavati radio-stanicom.

SANITET

Divizijsko sanitetsko previjalište nalazit će se u Vrbovu. Previjalište brigada uz brigade. Evakuacija ranjenika vršiti će se do div. previjališta preko prigadnih san. previjališta sem snaga koje će se nalaziti kod Kršćenovača koje će svoje ranjenike evakuisati direktno u div. san. previjalište.

ISHRANA

Intendantura div. nalazit će se u Vrbovu i osigurat će kruh i suhu hranu za 4 obroka t.j. večeru za 2. XI i doručak ručak i večeru za 3. XI o. g. Za ovo će se postarati načelnik intendanture XXXII divizije.

EVAKUACIJA ZAROBLJENIKA I PLIJENA

Vršit će se za s. Vrbovo. Za zarobljenike biti će odgovoran štab udarne brigade »Braće Radića«, a za plijen načelnik intendanture XXXII divizije.

MJESTO ŠTABOVA

štab divizije nalazit će se kod grupe kuća južno od kote 262 (kod s) Vrbovo.
Štab udarne brigade »Braće Radića« nalazit će se u Domovcu na cesti sjeverno od kote 262.
Štab brigade »Matija Gubec« kod krsta južno od slova »O« riječi Vrbovo.
Štab I zagorske brigade nalazit će se sjeverozapadno od slova »G« riječi Gornjaci u grupi kuća koje se tu nalaze.

ZNACI RASPOZNAVANJA

Znaci raspoznavanja koji važe od 2. XI o. g. pa do likvidacije uporišta jesu za noć:
ČISTIMO — DOMOVINU.

Za dan 3. XI o. g. pušku lijevom rukom dva puta u stranu.
Odziv: Kapom 3 kruga iznad glave.

POČETAK NAPADA

Napad će se izvršiti 2. XI o. g. u 24 sata. Sva osiguranja moraju biti na svojim mjestima sat ranije.
NAPOMENA: Pri postavljanju osiguranja skreće se pažnja jedinicama da vode računa o grupnom rasporedu sa isturenim izviđačkim djelovima u pravcu mogućnosti neprijateljskog nailaska. Jedinice kroz čije položaje prolaze komunikaciju izvršiti će rušenje mostova, miniranje i postavljanje barikada protiv eventualnog prodora motorizacije. Brigada »Matija Gubec« 2 antitenk. bacača uputit će udarnoj brigadi »Braće Radića«.
Jedinice trebaju voditi strogo računa na međusobnu povezanost. Pripreme za izvršenje zadatka izvršiti savjesno i solidno. Neprijatelja moramo uništiti. Na tim položajima jedinice će ostati sve do prijema drugog naredenja, a brigada »Matija Gubec« vršiti pripreme za likvidaciju nepr. uporišta D. Konjščina.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar-pukovnik Komandant-potpukovnik

DOSTAVLJENO na znanje:

Štabu X korpusa Zagrebačkog NOV i POJ,
Štabu Zapadne grupe p. odreda Hrvatske,

Na znanje i postupak:

Štabu udarne brigade »Braće Radića«,
Štabu brigade »Matija Gubec«,
Štabu I zagorske brigade.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 4. NOVEMBRA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O SAVLADIVANJU NEPRIJATELJSKE POSADE U HRAŠĆINA-TRGOVIŠCU¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 293/44
Dne, 4. XI 1944.

Predmet: Operativni izvještaj o likvidaciji nepr. uporišta Hrašćina-Trgovišće.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV I POJ

Neprijateljsko uporište Hrašćina-Trgovišće nalazi se na cesti Hum — Hrašćina-Trgovišće, koja spaja dva glavna komunikacijska pravca: Zagreb — Žabok — Varaždin i Zagreb — Novi Marof — Varaždin. Samo mjesto i njegova okolina nalazi se na ispresjecanom zemljistu, koje pruža mogućnost dobre odbrane, a isto tako i dosta mrtvih uglova, koji se mogu koristiti pri izvođenju napada na isto uporište. Iznad samog uporišta imade nekoliko dominantnih tačaka na kojima se neprijatelj utvrdio, koje zahtijevaju svoju prethodnu likvidaciju i zauzimanje, ako želimo ovladati uporištem (kota 251 i 351), našto se neprijatelj i oslonio (sekcija Ptuj 1 : 100 000).

U unutrašnjosti uporišta imade nekoliko većih i tvrdih zgrada, koje drži neprijatelj. Snage neprijatelja jesu: 176 mornara Zagrebačkog mornaričkog odreda i 20 ustaša PTS-a naoružanih sa jednim teškim bačačem, 7 šaraca i ostalo puške i bombe.

Divizija sa zagorskom brigadom nalazi se na sektoru G. Kolarec — Fodrovec — Zaistovec. Štab divizije poslije prikupljenih podataka o pomenutom uporištu donio je odluku da se izvrši likvidacija neprijateljskog uporišta Hrašćina-Trgovišće i izdata je pismina zapovijest. Udar. brigada »Braće Radića« dobila je zadatak da izvrši likvidaciju istog uporišta uz sadejstvo brigade »Matija Gubec« i I zagorske brigade.

2. XI o. g. u 24 sata jedinice su se nalazile na određenim položajima. Udarna brigada »Braće Radića« sa dva (bataljona) na polaznim položajima oko samog uporišta, sa jednim bataljonom kod kote 251 prema D. Konjščini, kao osiguranje, a jedan bataljon nalazio se je uz štab divizije kao divizijska rezerva. Brigada »Matija Gubec« na liniji kota 231 — Vrbovo kod slova »V« riječ Vrbovo — kota 201 — Sv. Trojstvo, radi osiguranja prema Sv. Ivanu Zelinu i M. Bistrici, a I zagorska brigada na liniji Kršćenovec — Sv. Jelena radi osiguranja Humu i Novom Marofu.

Bataljoni brigade »Braće Radića« koji su dobili zadatku da likvidiraju uporište bili su pojačani sa četom jurišnih pionira XXXII divizije.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 30-1/1, k. 1191.

Napad je počeo 3. XI u 2 sata² sa pravcima prodora

sa juga od Domovca i sa sjevera od kote 351 i 251. Težište napada bila je kota 351.

III bataljon koji je nastupao od Domovca uspio je u prvom jurišu da zauzme prve kose na kojima se neprijatelj utvrdio bunkerima i rovovima, razbijši neprijatelja i zarobivši mu automatsko oružje. Tom prilikom živa snaga neprijatelja nije bila uništena, neprijatelj je pobegao na susjednu kosu t.j. kosu bliže samom uporištu i tamo organizovao novu odbranu. Bataljon je produžio sa izvršenjem zadatka t.j. sa gonjenjem i uništavanjem neprijatelja. Na kosi novoorganizovane odbrane neprijatelj se je grčevito branio, ali upornost naših boraca razbila je neprijatelja, uhvaćen je zapovjednik posade kao i veći broj neprijateljskih vojnika, dok je vrlo malen broj pobegao u samo mjesto. Razbijši neprijatelja na posljednjoj tački spoljne odbrane na ovom pravcu bataljon je izvršio prodor u samo mjesto.

IV bataljon koji je nastupao sa sjevera uspio je također da u svom prvom naletu likvidira bunkere na koti 351 i 251, gdje se naročito istakla svojom hrabrošću i sposobnošću četa jurišnih pionira XXXII divizije sa oper. oficirom istog bataljona i da se zabiće u samo mjesto. U uporištu neprijatelj se je branio uporno, ali bez planske odbrane, jer je svu svoju nadu polagao u spoljni pojas odbrane koji mu je već bio razbijen.

Pošto smo uspjeli sabiti neprijatelja u unutrašnjosti uporišta, skoncentrisali smo vatru teškog oružja (bacača i džonbulu) na nekoliko kuća koje je držao neprijatelj, pored toga četa jurišnih pionira pristupila je miniranju istih zgrada sa eksplozivom i neprijatelj pod tako jakom vatrom naseg oružja i brzinom prodorom pješadije bio je za vrlo kratko vrijeme slomljen i naše jedinice u 6 sati i 30 m. ovladale su uporištem. Neprijatelj je bio zarobljen i uništen. Sve oružje, spremar i ratni materijal pao je u naše ruke. Postavljeni ciljevi postignuti su. Zadatak je izvršen.

Zarobljeno:

140 neprijateljskih vojnika,

120 pušaka,

5 šaraca (jedan šarac neprijatelju izgorio je u kući koju je zapalio teški bacač), jedan teški bacač, 90 mina za teški bacač, 250 čebadi, 1 telefonska centrala, 5 telefona i 15 000 m kabla, kao i ostalog ratnog materijala.

Ubijeno: 30 nepr. vojnika.³

Nasi guibitci: jedan mrtav i 10 ranjenih (ranjen komandir prateće čete Trupković Eduard), kod Zagoreca na zasjedi 5 ranjenih i 1 mrtav.

Utrošeno municije: 17 000 puščanih metaka, 28 mina za teški bacač.

Od oružja nije ništa izgubljeno niti uništeno.

Od jedinica istakle su se III četa III bataljona udarne brigade »Brace Radića« pod rukovodstvom ko-

² Prema zapovijesti štaba XXXII divizije napad je trebalо da počne 2. novembra u 24. časa.

³ U mjesecnom operativnom izvještaju (tabelarni pregled) X korpusa NOVJ za period od 20. oktobra do 20. novembra 1944. o neprijateljskim i sopstvenim gubicima u Hrastina-Trgovištu piše: »Ubijeno je 21, ranjeno 6 i zarobljeno 146 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno: 164 mauzer pušaka, 15 962 met. (kol), 6 šaraca, 111 mina, 50 gasnaski, 5 pištolja, 2 000 raketa, 7 telefona, 1 centrala, 15 km kabla, 22 konja.

12 sedala, 10 samara, 150 porcija, 150 čuturica, 150 bodeža, 20 ranaca, 100 torbica, 30 pari odijela, 6 bicikla, 15 sator, kriš, 200 čebadi, 2 kola pisacę pribora. Sopstveni gubici: 3 poginula, 14 nestalo (arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 3/5, k. 551 A).

mandira čete Milinović Bože i četa jurišnih pionira XXXII divizije pod rukovodstvom komandira čete Mi'kulić Marijana, a od pojedinaca istakli su se opr. oficir IV bataljona ud. brigade »Brace Radića« Trkulja Dušan i komandir čete jurišnih pionira potporučnik Mikulić Marijan, koji bi trebalo pohvaliti.

Akcija je bila pripremljena dobro, odluke i zapovjesnice bile su realne i privredene su u djelu.

Komandno osoblje nije se baš najbolje snašlo pri izvršenju zadatka. Nije bilo planskog i organizovanog razbijanja i uništavanja neprijatelja, sporost u izdavanju naredenja, te brzina manevra, pokreta i silnih udara jedinica nije došla do izražaja.

Sređivanje jedinica po zauzimanju jednog položaja i prelaz u daljnje napade i gonjenje neprijatelja, da mu se ne dozvoli srednje, bilo je vrlo sporo.

Teško oružje je iskoristeno (teški bacači i džon-buli) u napredovanju naših jedinica i razbijanju otpornih tačika neprijatelja, ali nije u potpunosti zbog sporoći osoblja koje rukuje tim oružjem u postavljanju teškog oružja i ocjena odstojanja.

Saradnja sa inžinjerskim jedinicama (pionirima) pješadije postignuta je u potpunosti.

Veza između bataljona telefonska i viših štabova nije ostvarena u potpunosti te je i to kočilo pravilan i brz razvitak borbe u uporištu.

Pouka koja se može izvući iz ove borbe: Veća brzina u sređivanju jedinica na položaju. Veća brzina u manevru, pokretu jedinica i iskoristavanje blagovremeno momenta kada neprijatelj biježi sa svog prvog položaja za njegovo daljnje gonjenje, kako mu se ne bi dozvolilo da nam on ponovno pruži organizovani otpor na novom položaju.

Prilog: Zapovijesti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politomesar-potpukovnik:

Bobetko Janko

Komandant-potpukovnik :

Bulat Rade

M P

ZAPOVIJEST ŠTABA XXXII NO DIVIZIJE OD 6. NOVEMBRA 1944. PODČINJENIM JEDINICAMA DA SAVLADAJU USTAŠKU POSADU U DONJOJ ZELINI'

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILACKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 296/44
Dne, 6. XI 1944.

Z A P O V I J E S T
(*Sekcija Zagreb 1 : 100 000)

7. novembar slave bratski nam narodi Sovjetskog Saveza kao najveći praznik. Već četvrtu godinu Veliki oktobar slavi se u jeku najžešće borbe protiv fašističkih zavojevača. 27-godišnjicu Oktobarske revolucije slave Sovjeti Savez pobedonosnim bojevima na svim frontovima izvan svojih granica. Bratska Crvena armija, rođena u borbama za socijalističku otadžbinu, danas slave proslavu Velikog oktobra u našoj zemlji i u zajedničkoj borbi s našom NO vojskom.

¹ Original, pisan strojem, latinicom u arhivu Vojnoistorijskog instituta Beogradu, reg. br. 20-1/1, k. 1191.

Ovaj veliki dan proslavit će i naša divizija pojačanim udarcima po ustaškim razbojnicima. Najbolji dar za proslavu 27-godišnjice oktobarske revolucije neka bude uništenje ustaških bandita u D. Zelini.²

Podaci o neprijatelju:

Kašina: 300 ustaša PTS⁵ i 150 milicionera naoružanih sa 4 teška bacaca, 1 protukolskim topom i automatskim oružjem.

Crkvena Ves: 200 konjičkih sklopa PTS.

Belovar: 100 ustaša konjičkog sklopa PTS.

D. Zelina: 60 ustaša konjičkog sklopa PTS. Po narodnosti Bosanci i Hercegovci. Smješteni su u školi i imaju jedan bunker ispred škole od drveta i natkriven zemljom. Naoružanje 1 teški bacac u školskom dvorištu, 8 šaraca i 10 šmajsera.

Popovac: 100 ustaša konjičkog sklopa PTS.

Sv. Ivan Zelina: 750 ustaša brzog sklopa PTS i jedna stražarska satnija PTS. Naoružanje 4 teški bacaca i 2 tankete.

NAREDUJEMO:

BRIGADA »MATIJA GUBEC«

Pojačana sa četom jurišnih pionira XXXII divizije likvidirat će D. Zelinu i dati osiguranje od pravca Sesvete na liniji Gradina — s. Bukovec — kota 180 i potruditi most na rječici Nespeš i druge mostove na cesti između D. Zeline i Belovara.

UDARNA BRIGADA »BRACE RADIĆA«

Sva tri bataljona postavit će osiguranje prema Sv. Ivanu Zelinu na liniji kota 150 — D. Psarjevo — kota 226 i kota 150 — kota 120 stin što će porušiti most kod Sulinca (na kota 120 — rijeka Lonja), na cesti Kreća Ves — Sv. Ivan Zelina. Pošto Gubčeva brigada izvrši likvidaciju i povuče se brigada će postaviti zasjedu na kota 150 — 205 i kota 212 i napasti nepr. kolone koje bi prolazile cestom. Brigada će svoja dva džon-bula uputiti u Gubčevu brigadu za vrijeme akcije. Jedan bataljon nalazit će se u divizijskoj rezervi. Za vrijeme likv (idacije) D. Zelina naijače zasj(e)de moraju biti na cesti.

ČETA JUR. PIONIRA

Pridodaje se brigadi »Matije Gubca« za izvršenje zadataka.

MJESTO DIV. REZERVE

U selu Sv. Helena nalazit će se div. rezerva.

SANITET

Divizijsko previjalište nalazit će se u s. Mlaka. Ostalo regulisati će referent saniteta divizije svojom zapovješću.

EVAKUACIJA ZAROBLJENIKA I PLIJENA

Evakuacija plijena i zarobljenika vršit će se u selo Mlaka. Evakuaciju će izvršiti štab brigade »Matije Gubca« iz uporišta D. Zelina, a štab ud. brigade »Brace Radića« sa zasjede. U tu svrhu odredit će svoje odgovorne oficire. Zarobljenike i plijen u Mlaki preuzimat će načelnik intendanture div. i ob. oficir div.

ISHRANA :

Brigade na put trebaju ponijeti dva obroka suhe hrane. Komore ostaviti u selima Šelovec i Slatina za jedno sa intendantima brigada koje će pripremiti ručak za 8. XI o. g.

² Zbog teškog prilaza uporištu i snažnog neprijateljskog otpora napad nije u potpunosti uspio.

³ Poglavnik vojne zdravstvene službe Poveljeve gardijske brigade

VEZA

Veza će se održavati radio-telefonski i telefonski. Plan veze izradit će komandir čete za vezu našeg štaba.

UGOVORENI ZNACI

Za noć: VELIKI OKTOBAR, odgovor — SLAVIMO

Za dan: 9. XI poziv: Pruži obadve ruke u stranu 3 put.

Odgovor: Pruži obadve ruke u stranu dva put.

MJESTO ŠTABA

Štab divizije nalazit će se u Sv. Heli.

Štab brigade »Matija Gubec« (u) Vukovje (grupa kuća ispod trigonometrijske tačke 203).

Štab ud. brigade »Brace Radića« selo Čurkovec (južno od kote 212).

POČETAK NAPADA

Napad počinje 7. XI o. g. u 23 sata.* Zasjede moraju

na svojim mjestima do 22 sata i 30 min.

NAPOMENA: Nakon likvidacije D. Zelina brigada »Matija Gubec« rokiraće se u selo Mlaka — Krkač za vrijeme dok će ud. brigada »Brace Radića« držati zasjedu na cesti između D. Zelina i Sv. Ivan Zelina. Po završenom zadatku jedinica će se vratiti u sadaće baze.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar-potpukovnik:

Komandant-potpukovnik :
M P

DOSTAVLJENO:

Štabu X korpusa Zagrebačkog NOV i POJ.

Na znanje i postupak:

Štabu udarne brigade »Brace Radića«,

Štabu brigade »Matija Gubec«,

Komandi čete jurišnih pionira XXXII divizije.

IZVJEŠTAJ ŠTABA BRIGADE »MATIJA GUBEC« OD 9. NOVEMBRA 1944. ŠTABU XXXII NO DIVIZIJE O NAPADU NA USTAŠE U DONJOJ ZELINI⁴

ŠTAB
BRIGADE »MATIJA GUBEC«

Broj oper. 275-1944

Dana, 9. XI 1944.

Predmet: Operativni izvještaj o borbi — napadu na uporište Donja Zelina.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE

Brigada je izvršila napad na neprijateljsko uporište D. Zelina koje se nalazi na putu Zagreb — Sv. Ivan Zelina (sekcija Zagreb 1 : 100 000). Borba se je vodila u samom uporištu noću 7/8. novembra 1944. god. Napad na samo uporište izvršio je III bataljon ove brigade, a I i IV bataljon ove brigade postavili su zasjedu na putu Zagreb — Sv. Ivan Zelina i zauzeli položaje kota 193 (sjever od natpisa Bukovec) — selo Bukovec — Gradina (kota 165 sjever, od s. Paulkovec). II bataljon sa dvije čete nalazio se je u divi-

⁴ Najpad je počeo 8. novembra u 03 časa.

⁵ Original, pisani strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, br. 34-1/2, k. 1191.

zijskoj rezervi u selu Sv. Helena, a jedna četa bila je brigadna rezerva u s. Vukovje.

Uporište je branilo 60—100 ustaša konjičkog sklopa PTS-a.

Neprijateljska namjera je bila da održani uporište u cilju zaštite neprijateljskog saobraćaja. Naša je namjera bila da likvidiramo uporište i u njemu uništimo neprijatelja.

Zapovijesti su jedinicama brigade izdane pravovremeno i pismeno.

Borba je započela noću 8. novembra u 0,30 sati.²

Bataljoni ove brigade zauzeli su odredene položaje i to:

I bataljon zauzeo je položaj u zasjedi kota 193 — s. Bukovec, a zaključno sa glavnom cestom Sv. Ivan Zelina — Zagreb.

IV bataljon ove brigade zauzeo je položaj u zasjedi kota 165 (Gradina) — ivicom Šume, pa poljskim putem zapadno od natpisa Gradina do glavne ceste Zagreb — Sv. Ivan Zelina.

III bataljon ove brigade izvršio je podilaženje putem od s. Vukovje, pa preko Šume Jelenšćice do crkve sv. Nikole, odakle se je razvio za napad sa sljedećim rasporedom: I četa krenula je uz potok Zelina i prebacila se preko glavne ceste ispred mosta na glavnom putu i zaposjela položaj na sajamštu (150 m sjever zapad, od samog uporišta) sa zadatkom da blokira uporište i da sa te strane vrši vatreni pritisak na uporište. Treća četa ovog bataljona prebacila se lijevo od crkve sv. Nikole i zauzela položaj uz potok koji se odvaja južno od crkve sv. Nikole od potoka Zelina sa zadatkom blokiranja uporišta sa jugozapadne strane i da u danom momentu izvrši prodor u neprijateljsko uporište. Jedan vod II. čete sa mitraljescima vodom, odjeljenjem džon-bula i vodom jurišnih pionira imao je zadatku likvidaciju uporišta, a drugi vod iste čete ostao je u rezervi.

Samo uporište imalo je čvrstu vanjsku obranu, kako iz privatnih kuća. Ispred kuća bila su postavljena polja žičane prepreke. Pristup uporištu bio je težak, jer se moralno nadirati brisanim prostorom. Sve je ovo sprečavalo brzu likvidaciju uporišta.

Jedinice bataljona zauzele su polazne položaje kako je gore navedeno i u 0,30 sati 8. XI 1944. prešle u napad. Neprijatelj je pružao jak otpor koncentrišnom vatrom automatskog oružja i minobacača. Vod koji je vršio napad došao je žičane prepreke istu je razrušio putem kolaca pod najjačom neprijateljskom vatrom. Pri prvom napadu ranjen je komandir čete jurišnih pionira tako da je kod istih nastala potpuna dezorganizacija. Također je ranjen operativni oficir bataljona koji je komandovao odjeljenjem džon-bula, te se posjeduje toga nije mogla obezbijediti koncentracija istih u napadu. Vod ikoji je prordirao zauzima je zgradu po zgradu i uspio je natjerati neprijatelja da se povuče u školu. Bunker koji se nalazio na ugлу između glavne ceste i puta koji vodi za Suhodol bio je od džon-bula likvidiran. Kad se je došlo do škole, vod koji je prodirao imao je dosta ranjenih, te je odmah ubaćen u borbu vod koji se nalazio u rezervi. Neprijatelj je pružao još jaki otpor u školi i brisao cestu. Oko 3 sata i 30 minuta pristupilo se je sredivanju bataljona za juriš i poslije vatrene pripreme od strane džon-bula i mitraljeza neprijatelj je prestao davati jači otpor, te se je osjećalo samo pojedinačno puškarjanje, jer je već dio neprijatelja izginuo. Potom je izvršen juriš na školu i upad u istu. Neprijateljska živa snaga bi-

la je potpuno uništena. U tom momentu uspio je neprijatelj izvana iz pravca Suhodola, pa preko kote 200 da izvrši upad sa svježim snagama, a kako bataljon nije bio pripremljen da primi borbu, bataljon se je po naredenju komandanta brigade, koji se je nalazio sa bataljonom u samom uporištu, povukao na kota 204 sa zadatkom da istu zaposjedne te izvrši zaštitu povlačenja I i IV bataljona sa zasjede, ali III bataljon to nije izvršio već se povukao na Sv. Helenu.

Na taj način bataljon, iako je izvršio potpuno uništenje neprijatelja nije eksploratio tu svoju pobedu i nije pokupio plijen.

I i IV bataljoni zauzeli su odredene položaje, kako je to napred navedeno. U toku noći nije došlo do jačih borbi osim što je uništena jedna neprijateljska patrola, koja se je bila približila od Bjelovara potokom Zelina. U 5 sati I i IV bataljon izvršio je povlačenje pravcem Gradina, s. Vukovje, Sv. Helena, gdje su ušli u sastav brigade i odmaršovali na stare položaje.³

Postavljeni cilj nije u potpunosti postignut, jer potpada nije potpuno iskoristena. Gubici neprijatelja u ljudstvu iznose oko 70 mrtvih. Zaplijenjen je sljedeći materijal: 1 šarac sa rezervnom cijevi, 2 šmajsere sa 6 okvira i 150 kom. municije, 6 talijanskih pušaka i jedan pištolj, 2 000 kom. mauzer municije i 100 kom. talijanske municije, 9 defanzivnih i 2 ofanzivne bombe, 8 pari odjela, 8 pari cipela, 2 šatorska krila - 4 šinjela.

Naši gubici u ljudstvu i materijalu bili su slijedeći: 15 ranjenih od kojih je jedan na putu za ambulantu podlegao ranama. Za vrijeme borbe, a naročito sa zasjede dezertiralo je 18 boraca, i to većinom muslimana mornara koji su bili zarobljeni u Hrašćina-Trovovišu.⁴ Izgubljeno nije ništa osim pušaka i municije koje su deserteri odnijeli sa sobom.

U ovaj borbi utrošeno je municije: mauzer municije 2 650 metaka, engleske municije 2 215 metaka, manliher municije 20 metaka, šmajferske municije 160 metaka, bombi od 14 kom., bombi def. 12 kom., mina za teš. bacač 7 kom., mina za džon-bul 22 kom., mina za laki bacač 8 kom.

U ovaj borbi istakao se je kao vrlo hrabar i sposoban rukovodio komandir II. čete II. bataljona drugi Podoravec Branko. Potom vodnik iste čete istog bataljona Krueheli Vinko koji je u borbi i ranjen. Drug Colik Luka, vodnik III. čete III. bataljona istakao se kao vrlo hrabar. Vodnik mitraljesc koga voda drugi Geric Antun i mitraljesc Kovacic Antun, Petlak Ivan, Obozov Georgije pokazali su mnogo hrabrosti prilikom ove borbe.

Inače su se borci, -kako stari, tako i novi, dobro pokazali u ovoj borbi.

KRITIČKI OSVRT: Pripreme za ovu akciju izvršene su dobro i u potpunosti. Samo pri tome mislilo se je da se neprijatelj nalazi u školi i u bunkeru između puteva za Suhodol i Sv. Ivan Zelinu, te se je prema takvom stanju i stvorio plan za napad. Međutim, prilikom samog napada konstatiralo se je, da se neprijatelj nalazi u svim kućama oko škole, kao i da su bile postavljene žičane prepreke. Ovo je sve uticalo na tok borbe kao i na to da se likvidacija nije mogla brže izvršiti. Napad nije počeo u određeno vrijeme, jer se je kasno došlo do uporišta, jer je kretanje do istoga bilo otežano velikim blatom, što znači da se nisu dovoljno izvršile

³ Po završenom napadu brigada se povukla na liniju s. Miaka — s. Krkač.

⁴ Oni su zarobljeni 3. novembra 1944.

pripreme za pokret, jer je ranije trebalo poći, da bi napad mogao otpočeti na vrijeme.

Saradnja pješadije i jurišnih pionira bila je slaba, naročito kada je u početku borbe ranjen komandir čete jurišnih pionira.

Koncentracija antitenk. bacača nije sprovedena iako je bila naredena.

U ovoj borbi naročito veliki značaj rezerve se je pokazao, jer da se je sa rezervom raspolagalo ista se je mogla baciti ka neprijatelju koji je dolazio preko kote 200 i na taj način istoga zaustaviti, što bi omogućilo potpunu likvidaciju neprijateljskog uporišta. Ova je borba dokazala da se nikada ne smije ostati bez rezerve.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — major:
Gluhak⁵

V. d.komandanta:
Cikojević⁶

**ZAPOVIJEST ŠTABA XXXII NO DIVIZIJE OD 15.
NOVEMBRA 1944. PODČINJENIM JEDINICAMA
ZA OSLOBOĐENJE PRIGORJA I SAVLAĐIVANJE
NEPRIJATELJSKE POSADE U DONJOJ ZELINI**

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 309/44
Dne, 15. XI 1944.

Z A P O V I J E S T
(sekcija Zagreb 1 : 100 000)

Naša divizija u zajednici sa I zagorskom brigadom pristupa čišćenju Prigorja, sa uništenjem i likvidacijom neprijateljskog uporišta D. Zelina. Uporišta koja se nalaze na sektoru operacija: Sv. Ivan Zelina: 900 ustaša, Bjelovar: 80 ustaša,² Popovac: 120 — 200 ustaša, Kašina: do 200 ustaša, Božjakovina: 200 — 250 ustaša, D. Zelina: 200 — 220 ustaša naoružanih sa dva teška bacača i 15 saraca, smještenih u bunkerima i zgradama.

Radi likvidacije neprijateljskog uporišta D. Zelina

NAREDUJEMO:

Udarna brigada
»Braće Radića«

Izvršit će likvidaciju neprijateljskog uporišta D. Zelina i izbaciti potrebljana osiguranja prema cesti Lužan — Suhodol, stim što će izbaciti manje dijelove na kote 233, a ujedno će držati i koto 200. Most koji se nalazi na potoku Nespeš na cesti Lužan — Suhodol porušiti. Teške bacače svoje i iz brigade »Matija Gubec« koncentrisati na koto 204.

⁵ Milivoj

⁶ Branko

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 22-1/1, k. 1191

² Pored ustaša u Bjelovaru se nalazila Središnja oružnička škola, dijelovi 1 posadnog zdruga, dijelovi Željezničko-stržarske bojne i 60 Nijemaca. Svega oko 2 000 ljudi (arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, 165 i 175, k. 554).

Brigada

»Matija Gubec«

Dat će osiguranje prema Zagrebu¹ na liniji jugozapadna ivica sela Paukovac — jugozapadno od puta koji vodi do Paukovca prema koti 180, stim što će se osigurati i leđa na kotama 180 i 193. Svoje teške bacače i džon-bule sem jednog dodjeliti će sutra do 12 sati udarnoj brigadi »Braće Radića«. Most koji se nalazi na potoku Želina na cesti D. Zelina — Bjelovar razrušiti, a isto tako i most na potoku Nespeš.

I zagorska

brigada

Dat će osiguranje prema Sv. Ivanu Zelini na liniji

kota 234 — kota 212 sa bočnim osiguranjem prema Nespešu i isturenim djelovima na koti 205 i osiguranjem na koti 120. Postaviti nekoliko barikada i nagažne mine na cesti. Svoje džon-bule sem jednog uputiti sutra do 12 sati u štab udarne brigade »Braće Radića« u Hudovo.

Jedan bataljon nalazit će se u divizijskoj rezervi u Sv. Heleni. Sutra 16. XI taj bataljon treba da čeka štab divizije u 16 sati u Rakovcu.

Mjesto rezerve

Divizijska rezerva nalazit će se u Sv. Heleni, sa osiguranjem prema Božjakovini.

Sanitet

Divizijsko sanitetsko previjalište nalazit će se u mjestu Mlaka. Brigadno san. previjalište I zagorske brigade nalazit će se u Brezovcu. San. previjalište brig. »M. Gubec« nalazit će se u mjestu Gorčanec. San. previjalište ud. brigade »Braće Radića« nalazit će se uz štab brigade. Ostalo će regulisati referent saniteta div.⁴ svojom zapovješću.

Veza

Veza između štaba divizije i štabova brigada biti će telefonska. Do uspostavljanja telefonske veze veza će se održavati radio-stanicom, a isto tako i u slučaju prekida telefonske veze. Telefonska centrala div. nalazit će se u zapadnom dijelu sela Sv. Helena, krajnja kuća.

Ishrana

Naćelnik intendanture XXXII divizije osigurat će, odnosno pobrinut će se, da se osigura suha hrana za dva obroka tj. za večeru 16. XI o. g. i doručak za 17. XI o. g.⁸

EVAKUACIJA PLIJENA

I ZAROBLJENIKA

Evakuaciju plijena vršit će se u pravcu Sv. Helene — Mlaka i za brzu i urednu evakuaciju odgovoran je naćelnik intendanture XXXII divizije. Zarobljenici će se također evakuisati u tom pravcu uz potrebno osiguranje i za njih je odgovoran štab ud. brigade »Braće Radića«.

VRIJEME NAPADA

Napad će se izvršiti 16/17. XI o. g. tačno u 23 sata. Osiguranja trebaju biti na svojim mjestima jedan sat ranije.

Znaci

raspoznavanja

Znaci raspoznavanja za vrijeme napada biti će: Pri-

³ Brigada »Matija Gubec« bila je na osiguranju prema

Bjelovaru i Sesvetama.

⁴ Naćelnik saniteta XXXII NO divizije bio je Ivan

Fras.

⁵ Naćelnik intendanture bio je Tomo Magie.

gorje — Naše, a za dan 17. XI o. g. važe znaci po spisku.

Mjesto štabova

Štab divizije nalazit će se u zapadnom dijelu sela Sv. Helena, a preko dana kota 204.
Štab ud. brigade »Braće Radića« nalazit će se u selu Vukovju ispod kote 204.
Štab brigade »Matija Gubec« nalazit će se na koti 165.
Štab I zagorske brigade nalazit će se južno od kote 212.

NAPOMENA: U toku noći položaj zaposjeti grupno i sa prikupljenim snagama. Voditi računa da se na pravcima odakle bi neprijatelj mogao zaobići naše snage imadu istureni manji djelovi. Izvršiti savjeto miniranje i barikadiranje kao i rušenje svih mostova na komunikacijama. Povesti računa o brzom uspostavljanju telefonske veze, kao i o tačnosti potčetka napada. Teške bacace staviti u dejstvo onda kada neprijatelj otkrije naše nastupajuće snage i otvori minobacačku vatru, za neutralisanje neprijateljskih teš. bacaca. Jedinice će ostati na ovim položajima sve dok ne dobiju naređenje za povlačenje pismeno, usmeno ili radio-stanicom, a tada će se povući na sadarje položaje.

Udarna brigada »Braće Radića« izvršit će pokret po maršruti: Hruškovec — Rakovec — Mlaka — Sv. Helena.

Brigada »Matija Gubec«: Dulepska — Negovec — Majkovec — Krizevčec.
I zagorska brigada: Rakovec — Krečevac — određeni položaj.

Štab divizije sa rezervom kretat će se kud i ud. brigada »Braće Radića«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

DOSTAVLJENO:

Štabu X korpusa (Zagrebačkog) NOV i POJ
Na znanje i postupak:
Štabu udarne brigade »Braće Radića«,
Štabu brigade »Matija Gubec«,
Štabu I zagorske brigade.

IZVJEŠTAJ ŠTABA NOU BRIGADE »BRACA RADIĆ« OD 17. NOVEMBRA 1944. ŠTABU XXXII NO DIVIZIJE O NAPADU NA DONJU ZELINU¹

ŠTAB
UDARNE BRIGADE »BRAĆE RADIĆ«

Oper, broj: 147/44.
Dne, 17. XI 1944.

Predmet: Operativni izvještaj —
dostavlja se.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE

Dostavlja se operativni izvještaj o borbi vodenoj 17. XI o. g. na neprijateljsko uporište D. Zelina (sekcija Zagreb 1 : 100 000)

OPIS POLOŽAJA:

Naseljeno mjesto D. Zelina jeste jedno od onih uporišta koja imaju zadatak da brane komunikaciju Za-

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 6-1/6, k. 1193.

greb — Varaždin i stoji kao predstraža Hrvatskog Zagorja. Cijelo mjesto broji svega 11 kuća, a neprijatelj je uglavnom razmješten s bazama u školi, jednoj tvrdoj zgradi — gostioni preko puta škole, kao i cijelom naselju. Spoljni dio odbrane sastoji se u zaposjedanju jedne tvrde zgrade ispod kote 200 i nizu bunkera oko nje, kao i predstražama kod crkve Sv. Nikole. Prilaz samome uporištu otežan je zbog godišnjeg doba, jer se mrtvi uglovi kao i potoci ne mogu koristiti zbog vode.

NAZIV JEDINICA KOJE SU VODILE BORBU:

Udarna brigada »Braće Radića« sa I i II bataljonom vršila je napad na neprijateljsko uporište D. Zelina; na zasjedanju prema Sv. Ivan Zelina — jedinice I zagorske brigade; na zasjedi prema Bjelovaru i Sesvetama — jedinice brigade »Matije Gupca«.

NAZIV I JACINA NEPRIJATELJSKIH JEDINICA:
240 ustaša PTS-a naoružanih sa 2 teška bacača i 15 šaraca smještenih u bunkerima i zgradama u uporištu D. Zelina ispod kote 200, tvrdoj zgradi i kod kapelice, a sa predstražama kod crkvice Sv. Nikole.

OBOSTRANA SITUACIJA:

Neprijatelj se nalazio u bazama u uporištu u školi, gostioni preko puta škole, kod crkvice ispod kote 200 sa predstražama kod crkve Sv. Nikole. Snage naša dva bataljona nastupale su i to: I bataljon došao je na polazne položaje u 0,45, dne., 17. XI o. g. na raskriju putu Sv. Helena — D. Zelina, ispod kote 186, Majur Zelina u dve četne kolone sa rezervom na koti 186. II bataljon stigao je sat kasnije na polazne položaje operativnim pravcem Suhodol — D. Zelina u visini kote 186, drugom četnom kolonom zaseok iznad kote 200, i trećom četnom kolonom do prvih kuća D. Zelina na cesti Sesvete — D. Zelina. Pošto se tom cestom vodi vrlo živi saobraćaj nještačkih snaga u povlačenju,² neprijatelj je odlučio da se brani pod svaku cijenu i njegov moral je time jači, što očekuje pomoć na toj glavnoj komunikaciji, već u prvim satima borbe.

Iako je neprijatelj jednom svojom kolonom od 60 kamiona, bornih kola i tenkova sprječio naše jedinice da dođu na polazne položaje u 23 sata 16. XI o. g. vjerujući u našu snagu donijeli smo odluku da neprijatelja napadnemo i uništimo, iako sa zakašnjenjem napada za 4 sata.

IZDATE ZAPOVIJEDI:

Od štaba ove brigade sa zapovješću Oper, broj 144/44 detaljno su predviđeni i postavljeni zadaci pred jedinicama.

I bataljon pojačan sa 5 john-bulla, većim brojem »partizanskih čarapa«,³ dobio je zadatak, da sa dve četne kolone napadne neprijateljsko uporište D. Zelina operativnim pravcem i komunikacijom Sv. Ivan Zelina — D. Zelina i pravcem kote 186 — Majur Zelina ka utvrđenoj zgradi škole, a sa svojom rezervom da zaposjedne kotu 186, dok se ne ulovi veza sa zasjedom I zagorske brigade.

II bataljon pojačan sa 6 john-bulla, većom količinom eksploziva i većim brojem »partizanskih čarapa« dobio je zadatak sa tri četne kolone sa pravcem na-

² Riječ je o povlačenju Nijemaca u pravcu Zagreba (vidi: arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 3-1, k. 119/9).

³ »Partizanska čarapa« je 34 kg eksploziva uvijenog u krpu ili čarapu tako da se oformi glava sa eksplozivom i rep sa štapinom, koja služi da se to »orude« zakaci za bombardiranje. »Partizanska čarapa« primjenjena je za rušenje žičanih prepreka prvi put u Slavoniji maja 1943. godine.

stupanja od Suhodola, grebenom od kote 214 na kota 200, da protjeri neprijatelja, koji se učvrstio oko kapelice i jedne vile, i trećom četom kolonom (da nastupa) cestom Sesvete — Bjelovar — D. Zelina. Naknadno izda ta naredenja u toku borbe bila su jedino naravi napomena za bolju koncentraciju oružja za odlučnije prodiranje i medusobno pomaganje četa na pojedinim preprekama.

VRIJEME KADA JE BORBA OTPOČELA:

Borba je počela 17. XI o. g. u 2, 45 sata sa 4 sata zakašnjenja.

TOK BORBE:

U samom nastupnome maršu, prije no što bi prešli cestu Sv. Ivana Zelina — D. Zelina naletjeli smo na neprijateljsku kolonu sastavljenu od 60 kamiona, tankova i motorkotača. Neprijatelj iz Sv. Ivana Zeline osiguravao je tu kolonu na visovima kote 205 i grebenom Gornje i Donje (Psaverje) Psarjevo. Donijeli smo odluku da napadnemo neprijateljsku kolonu, ali zbog neprijateljskih zasjeda moralni smo bočno da se osiguramo i u tome razvijanju snaga neprijateljska kolona motorizacije uspjela je proći. Naše razvijanje snaga I i II bataljona bilo je otežano zbog dugacke kolone na konjskoj stazi Čurkovca prema Blaževdolu kroz vrlo gustu šumu isprepletenu agacijom i šibljem.

Čelo bataljona pod komandom zastavnika Sušića bilo je neodlučno sa jačinom jednog voda, da napadne kolonu i tako da ju zaustavi, dok bi se ostali razvili za borbu.

Dve tankete iz Sv. Ivana Zeline i poslije od 21 pa do 23 sata patrolirale su na toj cesti tako da smo u 22 sata 15 minuta, kada smo zaposjeli položaje za napad na kolonu, još uvijek vjerovali da će neka druga kolona motorizacije da naide. U 23 sata i 30 minuta patrole su nas izvjestile da se neprijateljska pješadija povukla sa zasjede i tako smo donijeli odluku da krenemo u napad na neprijateljsko uporište Donja Zelina.

Zbog nabujale vode i razlivenog potoka Velika Reka prelaz preko ceste i toga potoka sa našim osiguranjem (posto još nismo ulovili vezu sa jedinicama I zagorske brigade) bio je vrlo težak i po prelazu morali smo prći novom sredivanju bataljona na Majuru Zelina. I bataljon se polaznih položaja u 0,45 sati

17. XI izvršio je pokret i prišljao se na jurišno odstojanje do neprijateljskih položaja sa svoga pravca. II bataljon na polazne položaje i na jurišno odstojanje od neprijatelja stigao je u 2 sata.

Napad je otpočeo sa iznenadenjem po neprijatelju u 2 sata i 45 minuta. I bataljon uspio je prodrijeti do same škole i odlučno je napadao neprijatelja. Pod teškim pritiskom I bataljona iznenadene neprijateljske snage koje su bile ispred škole bile su snažno odbaćene na spoljne položaje ispod kote 200. U upornoj borbi kod škole I bataljon pretrpio je gubitke gdje je ranjen i komandant bataljona, a iz jedne čete izbačen je iz stroja komandir i dva politička rukovodioca i jedna desetina boraca, tako da je privremeno komandovanje bilo nemoguce, a i oružje kao »šarići« i john-bulli zatajili su 75% od naoružanja te jedinice. U tom momentu II bataljon uspio je protjerati neprijatelja na I bataljon, gdje je neprijatelj pokušao da se probije u pravcu Sv. Ivan Zelina. Bataljonska rezerva I bataljona pravilno je iskoristena i jedna četa smenjena je na položaju, a protujurisi neprijatelja odbijeni. Neprijatelj vjerujući da će se probiti preko položaja I bataljona kon-

centrirao je vatru i uz sve napore uspio je da svoj stegnuti obruc proširi za nekoliko kuća. II bataljon sa svojih pravaca prodiranja nailazio je na čvrsti otpor, ali poslije trosatne borbe uspio je doći do pred samu zgradu škole i gostione preko puta. U tom nadiranju ga je operativna rezerva brigade sa jednom četom III bataljona, koja je zauzela crkvicu Sv. Nikola s stezala obruc od potoka Velika Reka. Sabotog neprijatelja, koji se očajnički borio iz zgrada škole i gostionice, nismo mogli da likvidiramo u 4 sata borbe i zbog toga pridolaska neprijateljske snage u pomoć tj. borba na zasjedi brigade »Matija Gubec«, donijeli smo odluku da se povučemo. Na zasjedi neprijatelj je mogao i da se probije od kote 233, jer nismo imali dovoljno snaga za zaposjedanje svih pravaca potrebnim snagama. Ta partizanska akcija završila je organizovanim povlačenjem u polazne baze.

ISHOD BORBE:

Traženi rezultati borbom nisu postignuti. Neprijatelj se održao u uporištu iako samo u jednoj zgradi. Mi smo uspjeli da izbacimo neprijatelja sa vanjskih položaja, uspjeli smo da ga satjeramo u jednu zgradu, ali zbog kratkoće vremena u kojem je trebalo likvidirati uporište i pored našeg najodlučnijeg napada i prodiranja nismo uspjeli da ga likvidiramo.

GUBICI NEPRIJATELJA U LJUDSTVU I MATERIJALU:

Neprijateljski gubici u ljudstvu iznose 19 mrtvih i 37 ranjenih. Zarobljeno je nešto municije.

NAŠI GUBITCI:

Naši gubici u ljudstvu jesu: 5 poginulih (od toga Bokal Tome Stjepan, komandir II čete II bataljona koji je raznešen navodno od mine od bacača), 3 nestalih i 67 ranjenih, od kojih rukovodioci i to: potporučnik Štimac Antun, komandant zastavnik Sušić Josip, komandir Oremuš Andrija, st. vodnik Lončarić Franjo, st. vodnik Skorc Josip, pom. komandira Šteficek Ivan, vodnik Sučić Ivan, vodnik Jurčan Franjo, komandir Milinović Božo, vodnik — mitraljezak Krajanović Đuro, vodnik Juršić Stjepan, v. d. vodnika Savić Dušan, ml. vodnik Minarić Zlatko, ml. vodnik Markaš Stjepan, desetar Konstančec Josip, desetar Kranclbinder Andelko, desetar Molnar Josip, komesar čete poručnik Smec Đuro, pom. komesara potporučnik Horvat Mirko, delegat — zastavnik Prespljan Stevo, delegat — zastavnik Zlatar Vilić, delegat — zastavnik Mandin Ivan, delegat — zastavnik Šegovac Pavao.

Utrošak municije: 18 930 mauzer metaka, 6 000 engl. metaka, 2 400 talij. metaka, 2 000 šmajsjer metaka, 107 antitenk. metaka, 89 mina john-bull, 4 mine za teški bacač, 50 mina za laki bacač, 25 ručnih bombi. Izgubljeno: 1 puškomitrailjer »Brno« i 2 mauzer puške sa nestalima.

IMENA LICA I UČESNIKA I JEDINICA KOJI SU SE NAROČITO ISTAKNULI:

I četa I bataljona istakla se prodirući odlučno i pored teških gubitaka na najtežem sektoru. Zalaganje komande čete bilo je vidno, a požrtvovnost komandira Oremuš Andrije primjerna i njegovo držanje junačko. U najkritičnijem času komandant bataljona Sušić Josip prelazi u prve redove i na juriš, zauzimajući zgradu po zgradu, bunker za bunkerom, bude teže ranjen. Istočemo ga kao rijetki primjer komandantske odlučnosti i požrtvovnosti za izvršenje postavljenih zadataka pred njegovu jedinicu. U toj borbi istakla se I i II četa II bataljona svo-

jom prodornošću. U tim borbama došli su do naročitih izražaja svojim odlučnim komandovanjem te pozrtvovnošću komandir II čete II bataljona Bokal T. Stjepan, koji je u samoj borbi nestao, kao i komandir I čete II bataljona Totović Mirko.

KRITIKA AKCIJE:

Sam napad izvršen je planski, a pripreme upoznale su sve borce i rukovodioce za zadatkom u potpunosti, jer smo raspolagali sa potpunim podacima o neprijatelju, kako njegovim bazama i položajima tako o ljudstvu i naoružanju.

Na skici 1 : 100 000 D. Zelina jasno su ocrtni polazni položaji i operativni pravci svake od četnih kolona te konkretni objekti koje će te kolone da unište. Iako smo predviđeli terenske zapreke nabujale vode, teške puteve i drugo i vremenski rasporedili dobro, ipak smo zakasnili na polazne položaje više od 3 sata. Razlog toga zakašnjenja bila je neprijateljska motorizovana kolona na koju smo natleli. Naša odluka da napadnemo kolonu bila je blagovremena, ali samo razvijanje naših snaga sporog se odvijalo zbog neprohodnog terena, a kada smo se razvili za borbu neprijatelji je uspijao da promakne u pravcu Zagreba. Očekujući drugu neprijateljsku kolonu predugo smo se zadržali na položajima tj. od 22,15 do 23,30 sati i tako smo zakasnili baš potrebno vrijeme za izvršenje te partizanske akcije.

Noć i mnoge terenske prepreke teško su prestrojavale jedinice, naročito na mjestima prelaza radi

potrebnih noćnih osiguranja i previše su nas zadržale.⁴ a tu kričica leži u pomanjkanju marševske discipline i ustrajnosti rukovodioca.

Naš II bataljon iako je stigao sa polaznih položaja na jurišno odstojanje od neprijatelja u 0,45 minuta prije no što su otpočeli napad, nije prešao u napad, što pokazuje nedovoljnu odlučnost štaba bataljona, iako je bilo nalažešeno od kolike je važnosti svaki minut noći.

Koncentracija vatrenja bila je postignuta, ali teško oružje tj. john-bulli i eksploziv nijesu dovoljno iskoristeni, te prema tome nisu pomogli pješadiju u njezinom nadiranju. Nastupni marš II bataljona na položaje trebalo je izvoditi ne sa sjeverne već sa južne strane D. Zeline i tada ne bi bilo toliko zakašnjenja, a i sami putevi su bolji.

Linija čete za vezu i pored predvidene pravilne organizacije samovoljom komandira čete za vezu Viteza Ivana komplikirana je i slabo organizatorski zamisljena. Sa I i II bataljonom, maršrutom preko Čurkovca, trebalo je da ide i radio-stanica, tako bi veza pomogla u donošenju možda povoljnijih odluka prema već izloženoj situaciji.

Bolnički vod i sanitet na položajima bio je prilično sreden, jedino u pomanjkanju kola otpremanje ranjenika bilo je otežano, a i morale su same operativne rezerve upotrebiti se za blagovremenu evakuaciju ranjenika.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pomoćnik politkomesara: v. d. komandant-kapetan:
Ivane Emil s. r. Milosavljević Duka s.r.

MP

Dostavlja se:

Štabu XXXII divizije NOVJ
uz prilog skice D. Zelina 1 : 100 000.

⁴ Ovaj dio rečenice vjerovatno treba da glasi: »Noću, i uz mnoge terenske prepreke, teško su se prestrojavale jedinice, naročito na mjestima prelaza preko potoka i puta, kao i radi isturanja potrebnih osiguranja, i previše smo se zadržali.«

ZAPOVIJEST ŠTABA BRIGADE »PAVLEK MIŠKI-NA« OD 5. XII 1944. ZA SMJEŠTAJ U NOVIGRADU PODRAVSKOM

ŠTAB
BRIGADA »PAVLEKA MIŠKINA«
NOV
JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 29/44
Dne, 5. XII 1944. godine

ZAPOVIJEST

za smještaj i osiguranje kantomana u Novigradu Podravskom

(sekcija Đurdevac 1 : 100 000)

Podaci o neprijatelju: Jačina neprijatelja u uporištu Koprivnica je oko 3 800 ustaša i nešto milicione. Neprijatelj iz uporišta Koprivnice posljednje dane počeo je izlaziti češće i to u pravcu s. Borovljana. Podaci o našim trupama (jedinicama): XXXII divizija nalaze se u Đurđevcu. Imaju svoje izvidačke dijelove u s. Molvama. Izvidnica štaba brigade nalazi se kod s. Rakitnice prema Bjelovaru, a dne, 6. o. mj. nalazit će se u D. Mostima.

NAREĐUEMO :

1) I bataljon smješta se u baze II bataljona u ulici Globoce prema Novigradskim vinogradima. S jednom četom posjeda položaj kod sv. Tri kralja (kota 195). Ova četa zatvara pravce od D. Zdjelica, Markovice, i od Javorovca.

Pored ove čete I bataljon isturiće jednu patrolu objavnicu u s. Miholjanec. Zadatak je ove objavnice, da kontrolise put s. Done je Zdjelice — Virje.

2) II bataljon smješta se u baze I bataljona u Goričkoj ulici. U toku noći upućuje patrole koje će krstariti kroz kantoman u Novigradu Podravskom, vršiti kontrolu nad stražarima kod štabova bataljona i komanda četa i u slučaju nailaska na sumnjuva lica ista će predvoditi dežurnom oficiru svoga bataljona.

3) III bataljon smješta se u dosadanje svoje baze u ulici prema Virju — Virowska ulica. Postavlja jednu četu na položaj na sjevernom i zapadnom dijelu Novigrada, i jedan vod ove čete je na cesti prema Koprivnici, jedna desetina na groblju, a jedna desetina na cesti prema D. Mostima. Pored ove čete bataljon će upućivati patrole i to za selo Delovi — Grede (kota 120) — cestom u pravcu Koprivnice (upućuje vod koji je postavljen za osiguranje na cesti Koprivnica). Ova patrola kreće se do s. Borovljana. Upućivati patrole u pravcu D. Mosti za s. Srdinac i Plašinac.

Svi bataljoni osigurat će svoje baze stražarima potrebine jačine, tako da se izbjegne može bitno iznenadjenje.

U slučaju ako bi neprijatelj u toku noći ili ujutro rano izašao iz uporišta Koprivnice u pravcu Novigrada III bataljon posjeda položaj od kanala Komarnice — željeznička stanica — mlin, zatim cesta prema Koprivnici — groblje i put prema D. Mostima (stari položajima).

I bataljon posjeda položaj kod sv. Tri Kralja (stare položaje).

II bataljon ostaje kao rezerva brigade.

Štab II bataljona uputit će svoju protutenkovsku

pušku III bataljonu, koji će je postaviti na cesti prema Koprivnici.
Znak uzbune dvije zelene rakete izbačene u vis kod štaba brigade. Na ovaj znak sve jedinice izlaze pod oružje i pojačavaju svoje položaje.
Stabovi bataljona smjestiti će se u sredini svojih baza.
Brigadna ambulanta, četa za vezu i intendantura nalaze se u svojim stariim bazama.
Štab brigade nalazi se u staroj bazi.
Veza će se održavati putem kurira. O svim dogadjima izvještavati štab brigade. Pismena izvješće dostaviti do 7 sati ujutro u kome unijeti da li je bilo u toku noći deserteri i koliko — sa i bez oružja.
Zanimanje sutra bit će, i to:
Kod I i III bataljona nastava za gadanje, obuka o nišanjenju i okidanju. Pjesadijsko egzecirno pravilo pozdravljanja bez oružja, i s oružjem. Punjenje i pražnjenje puške i stavovi mirno s puškom i bez puške.
Početak zanimanja u 8 sati, a svršetak uli sati.
II bataljon parit će odijeli (razušivati se) kao i četa za vezu.
Napomena:
Štab III bataljona preduzet će potrebne mјere, da se u toku sutranjeg dana t. j. do 7,30 sati izbací voda iz rovova ukoliko je ima. Ovo važi i za I bataljon na položajima koje njegova četa drži.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — major: Komandant — kapetan:
(potpis nečitljiv) (potpis nečitljiv)

Dostavljeno:

Štabu I, II i III bataljona na znanje i
postupak, a štabu XXXII divizije na uvid.

ZAPOVJEST ŠTABA XXXII NO DIVIZIJE OD 11. DECEMBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE REPAŠ¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 546/44.
Dana, 11. decembra 1944. godine

Z A P O V I E T (sekkcija Đurdevac 1 : 100 000)

Nakon uspešnog prelaza na lijevu obalu Drave i borbe koja je danas povoljno riješena stvoren je čvrst mostobran i time je prva etapa naših budućih zadataka potpuno izvršena.² U cilju daljnog napredovanja na tom sektoru i koordinacije sa jedinicama Crvene Armije naša divizija uz pomoć baterije min-

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 22-1/2, k. 551.

² Brigada »Pavlek Mihovil Miškina« i brigada »Braća Radić« zauzele su 9/10. decembra mostobran kod sela Bukevije (11 km sjeveroistočno od Đurdevca), a s namjerom da ga prošire zauzimanjem sela Ždala i Repaš, ali su ga pod pritiskom nadmoćnijih neprijateljskih snaga iz Koprivnice, Ždale i Belavara napustile 13. decembra 1944.

³ U selu Repaš nalazili su se dijelovi 5. ustaškog stajceg djelatnog zdruga.

bacačkog bataljona CA likvidirat će neprijateljsko uporište Repaš.

U Repašu se nalaze dijelovi »Cvekove bojne« i nešto milicije. Naoružanje nepoznato.³

U Ždali se nalazi oko 500 Nijemaca nepoznatog sastava i domaća milicija.

U Bjelovaru se nalazi oko jednog bataljona Nijemaca sa nešto milicije, a možda i nešto Madara.

Radi izvršenja prednjeg zadatka

N A R E D U J E M O :

UDARNA BRIGADA
»BRACE RADIC«
I JEDAN BATALJON BRIGADE
»PAVLEKA MIŠKINE«

Udarne brigade »Braće Radić« uz pomoć jednog bataljona »Pavleka Miškine« potpomognuta jednom baterijom minobacača, izvršiti će likvidaciju neprijateljskog uporišta Repaš i osigurati se od s. Ždala kod Busenja (kota 117).

BRIGADA »PAVLEKA MIŠKINE«

Brigada »Pavleka Miškine«, bez jednog bataljona, ima zadatku da sa jednom četom izvrši diverziju pruge Berzence — Belavar. Sa jednim bataljonom smjeniti jedinice brigade »Braće Radić« i zaposjeti položaj kod Ogorelog Polja kod kote 113, južno od slobave L. (Ogorelo). A u toku sutrašnjeg dana zauzeti ceo mostobran kojeg su držale jedinice udarne brigade »Braće Radić«, a naročito u pravcu Ždale. Sa ostatkom snaga postaviti osiguranje prema Belavaru. Izviđačka četa kontrolisanje otoka jugozapadno na dva kilometra od Belavara, s tim što će jedan deo te čete uputiti na sam otok sa zadatkom rastjeđivanja milicije koja se je sklonila na taj otok.

BRIGADA »MATIJA GUBEC«

Brigada »Matija Gubec« ima zadatku da sa jednim bataljonom zaposjedne Molve i postavi potrebna osiguranja sa zapadne strane. Jedan bataljon zaposjet će Ledine sa zadatkom zatvaranja tog pravca. Tom bataljonu pridati dva teška bacača koji će po ugovorenom znaku stupiti u dejstvo. Jedan bataljon nalazit će se u divizijskoj rezervi u Medvedičkoj kod kapele.

CA BATERIJA

Prateća baterija imade zadatku da u određeno vrijeme na dati znak izvrši pripremu napada kao i samo potpomaganje u toku napada. Baterija će se smestiti na 500 metara od kote 117.

SANITET

Divizijsko previjalište nalazit će se u selu Drenovici u srednjem kraju sela jugozapadno od kote 118. Previjalište brigade »Braća Radić« nalazit će se uz štab brigade, kota 117. Previjalište brigade »Matija Gubec« i »Pavlek Miškina« nalazit će se uz njihove štabove. Referent saniteta divizije* i referenti brigada postarat će se da organizuju dovoljan broj kola.

VEZA

Veza će se održavati sa brigadom »Braća Radić« telefonom i radiom, a sa brigadom »Pavleka Miškine« telefonom. Veza sa brigadom »Matija Gubec« održavat će se telefonom i radiom. Postavljavanje veze regulisat će referent za vezu svojom zapovješću.

⁴ Referent saniteta XXXII NO divizije bio je tada Ivan Fras.

ISHRANA

Ishrana jedinica vršit će se iz trupnih komora i mjesnih sredstava. Istu će organizovati načelnik intendanture.

EVAKUACIJA PLIJENA I ZAROBLJENIKA

Evakuacija plijena i zarobljenika izvršit će se putem na skelu, te preko Drave, u zaselku Drenovicu.

POČETAK NAPADA

Napad će se izvršiti 11/12. noću u 3 sata.⁵

ZNACI RASPOZNAVANJA

Znaci raspoznavanja za vrijeme akcije bit će RUSI — POMAŽU. A za dan važe opšti znaci.

MJESTO ŠTABA

Štab divizije za vrijeme akcije nalazit će se u selu Medvediću kod kapele. Štab udarne brigade »Braće Radić« nalazit će se u početku borbe na koti 117, a zatim u Repašu južno od slova Š (Štavnja). Štab brigade »Matija Gubec« nalazit će se u Molvama. Štab brigade »Pavleka Miškine« nalazit će se u bunkeru na lijevoj obali kod skele.

NAČIN NAPADA

Nakon što jedinice brigade »Braće Radić« uzmu polazne položaje za napad obavijestit će telefonom štab divizije, a ukoliko veza u tom momentu ne bi funkcionalisala ispaliti četiri zelene rakete u pravcu Repaša, što će biti znak za minobacače, koji će odmah nakon uzetih elemenata otvoriti brzu paljbu i koncentrisanom vatrom tući sredinu sela od kote 117 prema kote 118. Minobacačka priprema treba da traje tačno 15 minuta od ispaljivanja prve mine. Ukoliko bi pješadija nakon te pripreme našla na neku otpornu tačku tada će se potpomagati svojim teškim bacacima i protutenkovskim bacacima. A ukoliko bi i pored toga bila potrebna pomoć minobacačke baterije zatražite ju telefonom i u tom slučaju ponoviti zelene rakete u pravcu objekta koje treba gadjati. Sve baterije moraju biti na svojim položajima i spremne za otvaranje vatre 12. XII do 3 sata.

NAPOMENA:

Izvještaje u toku akcije slati svakih pola sata, a u važnijim događajima slati odmah. Povesti računa da se jedinice snabdiju sa dovoljnom količinom protutenkovskih mina za don-bule.⁶

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar-potpukovnik: Komandant-pukovnik:

MP

DOSTAVLJENO

na znanje:
Štabu X korpusa (Zagrebačkog) NOV i POJ.
Na znanje i postupak:

Štabu udarne brigade »Braće Radić«,
Štabu brigade »Matija Gubec«,
Štabu brigade »Pavleka Miškine«.

⁵ Napad je započeo 12. decembra u 5 časova.

⁶ Zapovijesti štabova brigade »Braće Radić«, »Pavleka Miškine« i »Matija Gubec« za napad na Repaš nalaze se u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 22-3/2, 22-5/2 i 22-6/2, k. 551.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 16. DECEMBRA 1944. ŠTABU X KORPUŠA NOV O FORSIRANJU DRAVE I NAPADU NA ŽDALU¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBOĐILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Dana, 16. decembra 1944. godine.

Predmet: Operativni izvještaj za prelaz preko Drave i akciju na Ždalu.

ŠTABU X KORPUŠA

U vezi sa postavljenim zadacima u Podravini od strane štaba korpusa naša brigada »Pavleka Miškine« dobila je zadatak da noću 9. na 10. ovog mjeseca izvrši nasilni prelaz preko Drave kod Bukevlja, zatim osvoji Ždalu i time stvari širi mostobran na lijevoj obali Drave.

Osnovni cilj te operacije bio je posjedanje komunikacije Vizvar — Djekenješ, spajanje s Crvenom Armijom, odsjecanje neprijateljskih snaga koje se nalaze na toj komunikaciji i stvaranje pozicija za daleće razvijanje prema Medimuru. Iz prednjeg se jasno vidi da je zadatak bio od velike važnosti, te mu se kao takvom i prisko, jer od prvih rezultata ovisilo je dalje naše napredovanje.

Izvršenje tog zadatka povjereno je brigadi »Pavleka Miškine« (po naredenju korpusa), koja po svojim kvalitetama možda još nije sposobljena za uspješno rješavanje takovih složenih zadataka, ali obzirom da je njeno ljudstvo većinom iz Podravine, koje dobro poznaje Dravu, kao i ceo taj kraj i da će lakše moći savladati prepreke na koje se bude naišlo.

Pored izdane zapovijesti sa štabom brigade održan je i sastanak u tom pogledu, na kome su data uputstva za uspješno izvršenje postavljenog zadatka.

Ta akcija uspjela je, ali ne potpuno. Za vrijeme same akcije dogodilo se je i dosta nedostataka, koji su imali vidnog uticaja na čitav tok. Radi bolje analize samu akciju moglo bi se podijeliti u dva dijela i to:

- a) nasilni prelaz preko rijeke.
- b) likvidacija Ždale tj. stvaranje šireg mostobrana. Priprema prelaza nije izvršena temeljito, radi toga je prilikom samog prelaza dolazio do težih momenata koji su ugrozavali prelaz. Štab brigade izdao je potrebna naredjena, ali se nije potrudio da prekontrolise u kojoj su mjeri ta naredjena izvršena. Tako se dogodilo da bataljon koji je imao zadatak da pri prelazu nije uopšte vodio računa da se prikupe čamci, vesla, da se odrede ljudi za veslanje, da se podijeli bataljon po grupama čija jačina bi trebala odgovarati veličini sredstava za prevozene. Štab I bataljona doveo je svoj bataljon na obalu Drave, a da se nije postarao da maksimalno iskoristi već postojeće čamce. Tako se dogodilo da su dva veća čamca za čitavo vrijeme prelaženja ostala neiskoristena samo zato što nisu imala vesla ili im je bio potreban malen popravak koji se je mogao na licu mjesta izvršiti.

Jedinice za zaštitu prelaza takođe nisu nudile dovoljno garancije za obezbeđenje jedinica koje su prve prelazile. Niži rukovodici nisu bili potpuno upozнатi sta treba da rade da bi omogućili što us-

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 35-2/2, k. 1191.

pješnije izvršenje. Četa I bataljona, koja je imala zadatak da se spusti niz Dravu i da prede na lijevu obalu Drave i obilaznim manevrom udari neprijatelja s leđa nije uopće izvršila svoj zadatak. Ta ceta previše je zakasnila i uslijed slabe veze čak je otvorila vatru na odelenje koje se je vec prebacilo preko i koje je čistilo obalu.

Nakon prelaza prvih jedinica na lijevu obalu uspjelo se jošći do skele, ali uslijed pomanjkanja stručnjaka koje je trebalo blagovremeno pronaći, rad za dovođenje skele u ispravno stanje veoma je dug trajao. Jedinice koje su se prve prebacile nisu se potrudile da temeljito pročiste lijevu obalu i da se utvrde na toj obali, nego su smatrali da je njihovim dolaskom na lijevu obalu neprijatelj uništen. U stvari je tako i bilo, neprijatelj se je nakon kraće borbe razbjegao. Aida je neprijatelj bio brojniji i uporniji, tada bi uspjeh bio doveden u pitanje.

Sam prelaz preko rijeke i priprema za drugu fazu te akcije veoma su dugo trajali, tako da je neprijatelj u Ždalu bio pravovremeno obavijesten i našim oklevanjem stvorena mu je mogućnost u vremenu da se pripremi za obranu. Noć na čiju se zaštitu mnogo računalo već je protekla. Brigada je izbila na polazne položaje za napad južno od Ždale u sam dan.²

Ispred brigade nalazio se je veliki brisani prostor, koga je ona trebala preći za noć. Za uspješnu likvidaciju uporista bila je potrebna u tome momentu jača artiljerijska i minobacačka priprema, koja se nije mogla ostvariti uslijed pomanjkanja teškog oružja. No i pored toga brigada bi sa većim naporom ipak uspjela izvršiti svoj zadatak, ali se je tada zaboravilo na osiguranje leđevog boka na komunikaciji Ždala — Molve. Taj bok, iako je bio veoma izložen neprijatelju, ipak sa strane štaba brigade nisu poduzete nikakove mjere da se on osigura.

Nakon što je došlo do uvodne borbe neprijatelj je osjetio osjetljivu stranu našeg rasporeda i odmah poduzeo mjeru za zaobilazeњe. Svojim pasivnim držanjem dopuštao je jedinicama da se uvuku što dublje i da se što više angažuju, a sa većim snagama pošao je pomenutom komunikacijom i nakon što je dovoljno zaobisao izvršio je snažan pritisak na leđev bok i leđa. U isto vrijeme neprijatelj je od Belavara sa manjim snagama vršio pritisak na desno krilo rasporeda. U tom momentu brigada je bila u veoma teškoj situaciji i nije preostalo ništa drugo nego da se donese odluka da izvlačenje jedinica, što je štab brigade i učinio.

Samo izvlačenje izvršeno je u neredu i osjetila se je tendencija panicarstva, koja se je protezala čak i na neke rukovodioce. Neprijatelj nakon što je primetio izvlačenje naših jedinica poduzeo je gonjenje vatrom, što je još više potenciralo neuredno povlačenje naših jedinica. Da je neprijatelj nastavio gonjenje uspio bi nam namijeti ozbiljne gubitke.³ Nakon što brigada nije uspjela izvršiti postavljeni zadatak naredeno je do stvari uži mostobran i da se dobro utvrdi na njemu, to je i učinjeno. Drugoga dana neprijatelj je pokušao da otjera na-

² Forsiranje Drave započelo je 9/10. decembra u 24 časa a borba kod Ždale u 8,40 i trajala je do 9,30 časova (arhiv, reg. br. 2-1/2, k. 1195; Izvještaj Štaba NO brigade „Pavlek Mihovil Miškina“ pisana 11. decembra 1944. štabu NO divizije).

³ Prema izvještaju štaba brigade „Pavlek Mihovil Miškina“ rezultati borbe za mostobran kod Ždale bili su: ubijeno 27, ranjeno 10 i zarobljeno 7 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeno je: 17 pušaka, 1100 metaka i manje količine odjeće i obuće. Brigada je imala: 3 mrtva, 4 ranjena i 11 nestalih (arhiv, reg. br. 2-1/2, k. 1195).

še jedinice sa lijeve obale, ali mu to nije uspjelo. Brigada „Pavlek Mihovil Miškina“ pojačana sa jedinicama brigade „Braće Radić“ uspjela je odbiti neprijateljski napad i nanijeti mu ozbiljne gubitke. Taj mostobran bio je veoma čvrst i davao je dovoljno garantije i mogućnosti za dalje napredovanje naših jedinica.

Nedostaci koji su naprijed iznijeti da su na vrijeme bili otklonjeni mnogo bi olakšali potpuno izvršenje postavljenog zadatka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar-potpukovnik:
Bobetko Janko

Komandant-potpukovnik:
Bulat Rade

MP

DOSTAVLJENO;
Na uvid i pohranu:
Štabu X korpusa (Zagrebačkog)
Na znanje i postupak:
štabolima brigada

IZVJEŠTAJ ŠTABA I ZAGORSKE NO BRIGADE OD 21. DECEMBRA 1944. ŠTABU ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA X KORPUŠA NOVJ O BORBI U ČEPELOVCU¹

ŠTAB
I ZAGORSKE BRIGADE
NOVJ

Op. br. 135/1 944.

Operativni izvještaj o borbi 18. na
19. XII 1944. u Čepelovcu.

ŠTABU ZAPADNE GRUPE POH

(sekcija Đurđevac — Bjelovar 1 : 100 000)

Naša brigada bila je 18. XII na položajima koji se protežu od kote 178, sjeverno od Sv. Ane, do ispod Micetinca, preko kote 186, te vinogradima na kоту 161 sjeverno do Čepelovca. U Čepelovcu nalazio se štab brigade sa ostalim pristapskim jedinicama. Na desnom krilu, ispred sela Čepelovca držao je položaj II bataljon. III bataljon nalazio se je u brigadnoj rezervi i preuzeo sva osiguranja II bataljona. II bataljon dobio je zadatak da tokom noći izvrši prepad i to jednom četom na Novigrad, drugom četom na Virje i jednom četom na Đurđevac². Po izvršenju ovog prepada, koji je trajao od 02,30 sati dana 19. XII, čete su se vratile u svoje baze. Četa koja se je vraćala iz Đurđevca ušla je u Čepelovac, i odmah po svom dolasku uputila patrolu cestom prema Đurđevcu. U to vrijeme vršila je četa popunu u muničiji, kada je neprijatelj zapucao. II četa stala se je povlačiti, jer je neprijatelj u naletu zauzeo položaje oko crkve na ulazu u samo selo. Neprijatelj³ je bio u jačini jedne bojne, naoružan sa 4 topa i ostalim pjesačkim oružjem.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, arhiv Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 29/2, k. 1196.

² Demonstrativnim napadom na Podravski Novigrad, Virje i Đurđevac brigada je sadejstvovala jedinicama XXXII NO divizije koje su tada napale Kalinovac.

³ Odnosi se na dijelove njemačke 1. kozačke konjičke divizije.

III bataljon zaposjeo je sa jednim vodom kotu desno od crkve, gledano prema Đurđevcu, a jedna četa nalazila mu se na koti lijevo u vinogradima. Kad je neprijatelj ušao u selo Čepelovac otvorio je vod koji je imao »bredu« na položaju vatru na cestu. U 01,30 sati dobio je štab bataljona naredenje preko telefona, od zamjenika komandanta brigade, da odmah pošalje na položaj još jednu četu, jer neprijatelj nastupa iza čete II bataljona. Odmah je izdato naredenje III čete da krene na položaje II bataljona. Četa je odmah krenula i došla na kotu gdje se je nalazila već I četa. Istovremeno je naredeno od staba bataljona komandiru prateće čete, da krene sa lakiom bacačem, 2 antitenk. puške i jednim džon-bulom do položaja čete II bataljona, koja se nalazila kod crkve sa zadatkom da pojča obranu na cesti. Intendanturi, ambulanti i ostatku teškog odjeljenja naredeno je da odmah dođe do štaba bataljona. Komandir prateće čete krenuo je prema odredenom položaju, ali je neprijatelj već zaposjeo križanje ceste, te otvorio vatru i tom prilikom ranio komandira te čete i jednog nišandžiju antitenk. puške i ubio jednog pomoćnika antitenk. puške. Ranjenici su preneseni u kuću i tu ih je previ jao referent saniteta sa svojim pomoćnikom. U istoj kući nalazio se je i intendant sa nekoliko drugova iz radnog voda. Neprijatelj je u naletu prodro do raskršća tako da se je štab bataljona povukao sa ambulantom i dijelom intendanture od raskršća u pravcu Budrovca. U isto vrijeme neprijatelj je napredovao prema školi, te je potisnuo prištapske jedinice štaba brigade i četu II bataljona. U svom naletu neprijatelj je zarobio u kući referenta saniteta bataljona i 8 drugova te poveo sa sobom kola bojne komore koja su se nalazila na cesti. Jedna neprijateljska kolona koja je krenula prema položaju na kojem je bio jedan vod sa »Bredom« odbijena je, te se je povukla. III četa koja je trčala da izvrši juriš po naredenju načelnika brigade odstupila je. Neprijatelj je krenuo preko mosta koji vodi prema Budrovcu i u žurbi nestao. Tek tada je I i III četa bataljona po dolasku komandanta izvršila juriš u selo. Komandant III bataljona dobio je naredenje da sa I i III četom krene preko Gradiće i da uhvati vezu sa neprijateljem. Bataljon je krenuo i prodro do Žida, ali tamo nije bilo neprijatelja. Nakon toga bataljon je krenuo za Budrovac, a odavde preko Sirove i Suhe Katalene u Prugovac, gdje je ostao na položaju gonići neprijatelja u stopu.

Nasi Igubici:

6 mrtvih, od toga vodnik bolničkog voda, 9 ranjenih, od toga komandir prateće čete III bataljona Lajla Dragutin, zarobljen referent saniteta Sušić Sulejman sa 8 drugova, nestali Gašparčić Josip, nišandžija lakin bacač.

Oružje: bojna komora u kojoj je bilo: 2 000 mauzer municije, 1 000 engleske municije, 30 mina za laki bacač, 40 mina za teški bacač, 10 mina za džon-bul, 20 nagaznih mina, 140 kg eksploziva, 300 metara goruće korde, 50 metara sporo goreće korde, 1 konj sa samarom, 1 500 metara kabla, 1 telefon, 1 generator i 1 akumulator, 1 puškomitrailjer, 3 antitenk. puške, 1 laki bacač, 20 pušaka, 2 šmajsera i 150 metaka za antitenk. pušku.

Gubitci neprijatelja:

Ubijen vodič neprijateljske kolone (civil), a ostali gubici nepoznati.

Utrošak municije:

3 200 puščanih i mitraljescih metaka, 450 šmajser

metaka, 3 mine za teški bacač, 8 mina za laki bacač, 25 metaka antitenk. puške.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — major: Komandant — kapetan:
Majer Boris s. r. Ivica Družinec s. r.

IZVJEŠTAJ ŠTABA NOU BRIGADE »BRACA RADIĆ« OD 20. DECEMBRA 1944. ŠTABU XXXII NO DIVIZIJE O BORBI NA PRAVCU KALINOVAC — PODRAVSKE SESVETE¹

ŠTAB UDARNE BRIGADE »BRACA RADIĆ«

Oper. br. 224/1944.

Predmet: Kratki operativni izvještaj o borbi vođenoj na dan 20. XII o.g.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE

Dostavljamo vam izvještaj o borbi vođenoj na sektor Kalinovac — Podravske Sesvete u granicama kota 123, Crni Jinci, trigonometar 129, kota 123 južno od crkvice Brezni sa bočnim položajem do kote 130.²

Neprijatelj u jačini 600 pješaka i konjanika prešao je u napad u 6 sati ujutro na dan 20. XII o.g. sa operativnim pravcima Kalinovac, kanalom kota 114, šumom Crni Jinci izbiti na kapelicu Brezni, te presjeci našu obranu, sa lijevoga -krila, neprijatelj se prebacivao od Ferdinandovca na Dragance i kotu 130, koju je uspio zaposjeti poslije trosatne borbe sa bataljonom »Matija Gubec«.

Neprijatelj je vršio ispadne iz Kalinovca na trigonometar 129, na širini cijelog fronta udarne brigade »Braca Radić«, neprijatelj je odbijen, a naneseni su mu teški i krvavi gubitci.

Neprijatelj je bio iz sastava čerkeske divizije, a napadala je Donska pukovnija.

Zbog povlačenja lijevog krila naše divizije, a zbog neprijateljskog upada u mjesto Kloštar naša brigada odstupila je po naredenju ađutanta divizije Cikorjevića za Kladare.

Neprijateljski gubici:

U ljudstvu: 160 izbačenih iz stroja, od kojih 2 komandira i 1 ulovljen živ i 28 mrtvih vojnika ostalo na bojnom polju, od tih 13 izgorjelo u kućama sela Brezika.

U oružju: izgorio 1 »šarac«, 2 puškomitrailjeza »danska«, 7 pušaka, dok smo ulovili 2 šmajsera MP, 4 karabina, 2 pistoja, 2 rezervne cijevi za puškomitrailjer »danac«, 3 000 metaka, svućeno 17 neprijateljskih vojnika, itd., i 2 kola, nešto kože, jedno sedlo.

Naši gubici: 8 poginulih, 46 ranjenih, od kojih rukovodioči, i to: vodnik Vašok Slavko, komandant I bataljona Totović Mirko, vodnik Breznički Stjepan, komandir Jauk Mato, vodnik Levanić Josip, koman-

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 9/6, k. 1193.

² Poslije neuspjelog napada NO brigade »Matija Gubec« na Kalinovac (16. decembra) štab X korpusa NOVJ naredio je XXXII diviziji da posjedne položaje sjeverno i zapadno od Kloštra i sprječi dalji prodor dijelova njemačke 1. kozačke divizije prema Pitomači.

dant II bataljona Bartovačk Andrija, komesar čete za vezu Pevec Milenko, komandant III bataljona zastavnik Živković Damjan, vodnik Lach Vlado, ml. vodnik Korbar Julius, delegat Labaš August, vodnik Man din Franjo.

Utrošak municije: 13 190 metaka, 770 šmajerske municije, 5 kom. antitenk, 24 mina za džon-bull, 3 def. bombe, 11 ofanzivnih bomba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!
Politkomesar — major: Komandant — kapetan:
I.⁴ Bačun s. r. I.⁵ Vulić s. r.
MP

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 20. DECEMBRA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O NAPADU NA REPAŠ I O BORBAMA KOD ŽDALE, GOLE I ĐURĐEVCA*

ŠTAB jXXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBOĐILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj 358/44.
Dana, 20. decembra 1944. godine

Predmet: Operativni izvještaj
za borbe u Podravini
od 11. do 14. XII 1944.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG

9. na 10. jedinice brigade »Pavleka Miškine« uspjeshno su izvršile prelaz preko Drave².

11. o. mjeseca jedinice udar, brigade »Braće Radića« nalazile su se na mostobranu kao pojačanje brigadi »Pavleka Miškine«. Istoga dana neprijatelj je u jačini jednog bataljona (ustaša iz Crne legije)³ izvršio napad u više kolona na citav mostobran u cilju zbacivanja naših snaga sa lijeve obale. Nakon jednosatne borbe neprijatelj je bio odbačen uz gubitak od 23 ubijena i više ranjenih. Zaplijenjene su 4 puške i 1 000 metaka. Naši gubici bili su jedan mrtav i 5 ranjenih. Nakon toga jedinice su i dalje ostale na svojim položajima.

Istog dana brigada »Braće Radića« dobila je zadatok da likvidira Repaš u kome se nalazio oko 200 ustaša. Cvekove bojne i domaće milicije. Brigada je bila ojačana sa jednim bataljonom Miškinine brigade koji je dobio zadatok da postavi osiguranje od Ždale u kojoj se nalazio oko jedne bojne ustaša i milicije. Druge jedinice naše divizije bile su raspoređene i to: dva bataljona Miškinine brigade držali su uži mostobran i postavljali osiguranje prema Belavaru. Brigada »Matija Gubec« bila je raspoređena na liniji Novigrad⁴ — Molve — Ledine i zatvarala pravac od Koprivnice.

Napad na Repaš počeo je 12. o. mj. u 5 sati ujutro sa zakašnjenjem od 2 sata. Sa napadom se zakasnilo radi toga što se nisu imali tačni podaci o neprijateljskom smještaju i što je prebacivanje veoma sporo vršeno. Sam napad počeo je bez minobacačke

pripreme iako je zato bila određena jedna baterija minobacača. Priprema se nije mogla izvršiti radi toga što su napadne kolone duboko zašle u selo, tako da je postojala opasnost da naši borci tuku po našim borcima. Napad je trajao oko 2 sata. Neprijatelj kada je vidio da neće moći izdržati pritisak naših jedinica odlučio se na bijegstvo.⁵ Uslijed slabe veze unutar napadnih kolona neprijatelju je uspjelo da se probije u pravcu Gole i Ždale bez većih gubitaka. U toj borbi ubijeno je 27 ustaša. Zarobljeno je 8 pušaka i 1 100 metaka i druge spreme. Naši gubici bili su 1 mrtav i 4 ranjena.

Da je kod naših rukovodilaca bilo više odlučnosti i inicijative, te da je postojala bolja veza uspjeh bi bio mnogo veći, jer bi neprijatelj pretrpio mnogo veće gubitke.

Bataljon brigade »Pavleka Miškine« koji se nalazio u zasjedi u šumi Busenje (kota 117) u isto vrijeme dok se vodi borba u Repašu izvještava da je neprijatelj u jačini 250 vojnika zaposjeo komunikaciju Ždale — Molve. Dok je situacija u Repašu bila još dovoljno nejasna taj bataljon dobio je zadatok da demonstrira napad na lugarnicu i da veže posadu u istoj na sebe. Čim je situacija u Repašu postala jasnija odmah je 1 bataljon brigade »Braće Radića« koji se tada nalazio u brigadnoj rezervi upućen u pravcu lugarnice sa zadatkom da uz pomoć bataljona brigade »Pavleka Miškine« likvidira lugarnicu. Borba za lugarnicu trajala je veoma kratko vrijeme, svega oko pola sata. Neprijatelj je pobegao u Ždal. Učinjena je ista pogreška kao i u Repašu t.j. dozvolio se neprijatelju da se izvuče, a da se nije nastavilo sa gonjenjem iako su za to postojali svi uvjeti. Neprijateljski gubici nisu utvrđeni, dok smo mi imali 2 mrtva i 4 ranjena.

Nakon što je očišćen Repaš i lugarnica odmah se prišlo vršenju priprema za napad na Ždal. Likvidacija Ždale povjerena je brigadi »Braće Radića«, stim da se izvrši 13. o. mjeseca. Prema predviđenom planu brigada »Pavleka Miškine« zatvarala je pravac od Gole, dok je jedan bataljon osiguravao pravac od Belavara. Brigada »Matija Gubec« nalazila se na istim položajima i istoj je naredeno da vrši aktivna izvidanja u pravcu Koprivnice. Jedinice naša divizije prema dobivenom naredjenju prišle su izvršenju istog. Brigada »Braće Radića« nalazila se na polaznom položaju za napad južno od Ždale. Miškinina brigada sa 2 bataljona nalazila se j. i. od Gole. U toku protekle noći primljeni su prvi izvještaji da je neprijatelj sa prednjim djelovima izbio u Brege i Sigetece⁶. O tome ispadu vodilo se računa ali se predstavljalo da bi to mogla biti desna pobočnica čerkeskih snaga koje su bile koncentrisane u Koprivnici, a koje su navodno trebale krenuti za Madarsku. Od ranije donesene odluke nije se odustajalo, međutim kada je neprijatelj počeo sa dalnjim prodiranjem u pravcu Novigradu i Hlebinu, tada je donesena odluka da se odustane od prve namjere. Naredeno je najhitnije prebacivanje brigade »Braće Radića« na desnu obalu. U to vrijeme brigada »Matija Gubec« bila je raspoređena, d to, 1. bataljon u Novigradu, 1 u Molvama i 1 u Ledinama. Sa brigadom »Braće Radića« kojoj je naredeno da se najhitnije prebaci na desnu obalu Drave htjelo se zaustaviti neprijateljski prorod, ali bilo je već kasno — nepri-

⁴ Ivan.
⁵ Ivan.
⁶ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 55-1/3, k. 551 A.
2 Izvještaj štaba NO brigade »Pavleka Miškine« op. br. 40. od 11. decembra 1944. o forsiranju r. Drave kod sela Bukovlje, nalazi se u arhivu VII, reg. br. 2-1/2, k. 1195.

³ Odnosi se na dijelove 5. ustaškog stajačeg djetalnog zdruga.

⁴ Odnosi se na Podravski Novigrad.

Navedena mjesta zauzeli su dijelovi njemačke 1. kozačke konjičke divizije prodirući pravcem Koprivnica — Podravski Novigrad — Virje — Đurđevac.

jatelj je snažnim prođorom uspio odbaciti bataljon Gupčeve brigade sa komunikacije Koprivnica — Novigrad i zauzeti Novigrad. Odmah iza toga neprijatelj je izvršio snažan pritisak na bataljon u Molvama koji se nakon trostavne borbe nije mogao više suprotstaviti te se morao povući. Padom Molvi situacija na toj prostoriji za našu diviziju bila je veoma nepovoljna, postojala je mogućnost da nas neprijatelj nabaci na Dravu. Radi toga je odlučeno da se i brigada »Pavleka Miškine« prebací na desnu obalu Drave pod zaštitničkom borbom Gupčeve i Radićeve brigade.

U isto vrijeme dok je neprijatelj napadao na položaje »Matije Gupca« i dok se udar. brigada »Braće Radića« prebacivala na desnu obalu Drave, neprijatelj je sa jačim snagama potpomognut teškim bacacima napadao brigadu »Pavleka Miškine« koja se nalazila kod Gole. Neprijatelj je iz Zdale takođe napadao na brigadu »Pavleka Miškine« udarajući sa leda i s boka. Borba je bila veoma žestoka i trajala je oko pet i po sati. Bataljonima koji su vodili borbu naredeno je da se pod zaštitom zaštitnice povlače prema skeli i nakon nekoliko uspjelih odbijanja neprijateljskih napada bataljoni su se uspjeli povući organizovano na obalu Drave. U toj borbi neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i mnogo ranjenih. Naši gubici bili su: 2 mrtva, 11 ranjenih i 36 nestalih, izgubljen je 1 puškomitrailjer, 1 protutenker, puška uništена i oko 30 pušaka.⁵

U borbama kod Novigrada i Molvi brigade »Matije Gupca« ubila je oko 26 neprijateljskih vojnika i 46 ranila. Naši gubici bili su: 3 mrtva, 18 ranjenih i 40 nestalih. U borbi je izgubljeno: 3 puškomitrailjeza, 1 laki bacac i 20 pušaka.

Pokušaj da se neprijateljski prođor lokalizuje nije uspio. Uslijed velikog blata manevriranje sa jedinicama veoma je (bilo) otežano i sporo. Neprijatelj je koristio za svoje nadiranje konjicu koja se kretala cestama, koje su se protezale u pravcu neprijateljskog nadiranja. Izvještaji patrola glase, da je neprijatelj već stigao u Virje i da prodire u pravcu Đurdevca⁶. Stiže se situacija još više pogoršala. Ne preostaje ništa drugo nego da se donese odluka za izvlačenje divizije sa to prostorije. To je i učinjeno. Noću

13. na 14. divizija vrši usiljeni marš i 14. u zoru osvranula je na liniji (Podravske) Sesvete — Kloštar — Čepelovac u cilju sprecavanja daljnog neprijateljskog prođora. Brigada »Pavleka Miškine« zaposjela je položaje kod Čepelovca. Brigada »Matija Gubec« zaposjela je položaje na komunikaciji Đurdevac — Kloštar. Brigada »Braće Radića« zaposjela je položaje kod Kalinovca.

14. XII ujutro neprijatelj u jačini 700 Čerkeza krenuo je iz Đurdevca u dvije kolone u pravcu Kalinovca, i to: jednom kolonom preko kote 129, južno od Kapetanskih livada. Sa lijevom kolonom nadirao je iz Đurdevca putem na kote 129 sjeverno od Jadaniša. Treća slabija kolona od 150 ustaša kretala je ceftom Đurdevac — Kloštar.

Brigada »Braće Radića« držala je položaje duž sela Kalinovca sa sjeverne ivice sela, sa južne strane sela Čivicevac⁷. Jedna ceta te brigade nalazila se na pred-

* Prema izvještaju štaba NO brigade »Pavlek Miškina« njeni gubici 13. decembra 1944. bili su sljedeći: 1 poginuo, 1 se utopio, 11 ranjeno, 62 nestala. Od oružja brigada je izgubila: 2 mitraljeza, 45 pušaka, 1 protutenkovsku pušku, 1 šmajser i 2 200 metaka.

⁶ Neprijatelj je zauzeo Đurdevac 13. decembra 1944. god.

⁷ Selo Čivicevac nije nadeno na karti 1:100 000. Vjerojatno se misli na kanal Čivicevac 6 km istočno od Đurdevca.

straži u sjevernom dijelu sela Kalinovca preko kanala. Jedna četa držala je položaje na stanicu Kalinovac. Jedna četa zatvarala je pravac Batinsko — Draganci.

Do prvog sukoba sa neprijateljem došlo je ujutro oko 8 sati. Razvila se žestoka borba. Neprijatelj je u nekoliko uzastopnih napada bio odbijen, dok je oko 15 sati bio prisiljen na povlačenje. Naše jedinice zadržale su iste položaje. Neprijatelju su naneseni osjetljivi gubici. Ubijeno je oko 50 neprijateljskih vojnika i oko 130 ranjeno. Zaplijenjeno je 6 pušaka. Naši gubici bili su 5 mrtvih i 20 ranjenih, većinom lakše. v

15. u zoru neprijatelj u jačini od 300 Čerkeza krenuo je iz Đurdevca, prošao neprimjećen između položaja brigade »Pavleka Miškine« i udarne brigade »Braće Radića« i obilaznim manevrom udario 1. bataljon brigade »Braće Radića sa leđa, koji nije postavio potrebna osiguranja. Neprijatelj je uspio izvršiti potpuno iznenadenje, tako da je bataljon bio potpuno nepripremljen za borbu i u neredu se (mora) povući. Bataljon je pretrpio velike gubitke. Poginulo je 10 boraca i 22 nestala. Izgubljeno je 5 puškomitrailjeza, 15 pušaka i bataljonska komora. Neprijateljski gubici su neznatni.

U svim tim borbama uočeni su mnogi nedostaci koji su odmah na sastancima u štabovima brigada i bataljona pretreseni. Rukovodioči kod kojih se primjelilo nesnaženje ili aljkavost u rukovođenju upozorenji su na sastancima i ima izgleda da će se stanje u tom pogledu popraviti.

U dosadašnjim borbama ikoje su naprijed iznesene postignuti su sljedeći rezultati: ubijeno je oko 156 neprijateljskih vojnika, dok je broj ranjenih mnogo veći. Zaplijenjeno je oko 15 pušaka. Naši gubici su sljedeći: poginulo 22 druga, ranjeno 58, nestalo u borbi 98. Izgubljeno 9 puškomitrailjeza, 65 pušaka, jedan laki bacac, jedna protutenkovska puška uništena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik:

Komandant — potpukovnik:

MP

**IZVJEŠTAJ ŠTABA BRIGADE »MATIJA GUBEC«
OD 21. DECEMBRA 1944. ŠTABU XXXII NO
DIVIZIJE O BORBI KOD KLOŠTRA⁸**

STAB
BRIGADE »MATIJA GUBEC«

Oper. broj: 325/44.

Dana, 21. XII 1944.

Predmet: Kratki operativni izvještaj.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE

Naša brigada dobila je zadatok da zaposjedne položaje: sa dva bataljona zapadni dio Kloštra uz prugu i sa jednim bataljonom kote 123 i 130, što je i učinjeno.

I i II bataljon zaposjeli su prugu u zapadnom dijelu Kloštra, dok je III bataljon zaposjeo položaje kote 123 i 130.

⁸ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 12/5, k. 1194.

Neprijatelj² na položaje III bataljona počeo je nadirati u 7,30 sati ujutro i uspio ga odbaciti sa položaja na kanal odakle je izvršen napad na neprijatelja i zauzeti su položaji koji su držani do 16 sati.
I i II bataljon prihvatio je borbu u 11,30 sati i držao se na položaju do 14 sati odakle se povukao za Kladare, gdje je zaposjeo nove položaje.
Neprijateljski gubitci: 47 mrtvih i 50 ranjenih.
Vlastiti gubitci: 2 mrtvi. Ranjeno 14 drugova, od toga 4 oficira, i to: Stevan Došen, komandant brigade³, Geric Josip, komandir čete, Furlan Martin, pomoćnik komesara čete, Poliček Marko, delegat radnog voda. Zatim ranjeno 5 podoficira i 5 boraca. Neстало: 1 oficir, 2 podoficira i 40 boraca.
Izgubljeno: 2 puškomitrailjeza (Englezer⁴) i Brnač sa 300 metaka, 1 antitenk. puška sa 80 metaka, 11 mauzer pušaka sa 600 metaka, 15 engleskih pušaka sa 1 400 metaka, 2 šmajsera sa 350 metaka.

Utrošak municije:	
mauzer municije za puškomitrailjeze	9 570
municije za puške	2 060
šmajserke municije	1 350
mina za bacac	24

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — major:
U. Z. komandanta načelnik — kapetan:
Gluhak⁶ s. r.
MP
M. Škrlet s. r.

IZVJEŠTAJ ŠTABA BRIGADE „PAVLEK MIHOVIL MIŠKINA“ OD 23. DECEMBRA 1944. ŠTABU XXXII NO DIVIZIJE O BORBI KOD KLOŠTRA⁷

ŠTAB
BRIGADE „PAVLEKA MIŠKINE“
NOV

Oper, broj 49.

Dne, 23. XII 1944. god.

Operativni izvještaj o vodenoj borbi
dne 20. XII 1944. u šumi Sjeća² kod Kloštra.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE

Položaj

Dostavlja se operacijski izvještaj o vodenoj borbi, dne, 20. XII 1944. godine u šumi Sjeća kod Kloštra Podravskog u slijedećem:

1. Borba se vodila u šumi Sjeća kod Kloštra Podravskog (prilog skica³ iz koje se vidi na kojim se mjestima vodila borba u šumi izvan ove).
2. Borbu su vodili I., II., III. bataljon i četa za vezu

² Odnosi se na dijelove njemačke 1. kozačke konjičke divizije.

³ Od zadobijenih rana Stevana Došen je umro. (Arhiv, reg. br. 40/3, k. 557; Izvještaj štaba X korpusa 5. januara 1945. Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske).

⁴ Riječ je o puškomitrailjezu engleske proizvodnje.

⁵ Naziv za puškomitrailjeze proizvedene u gradu Brnu u čehoslovačkoj.

⁶ Milivoj.

⁷ Mato.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 5-1/2, k. 1195.

² Velika Sjeća.

³ Redakcija nije pronašla tu skicu.

brigade »Pavleka Miškine«. Susjedna sudejstvujuća jedinica bila je udarna brigada »Braća Radić«.

3. Neprijateljske jedinice protiv koje se naše jedinice borile je 1. kozačka divizija. Jačina nije poznata, iznosi je otprilike 1 200 Čerkeza. Imena starješina nepoznata su.

4. Namjera neprijatelja je zaobići naše položaje kod šume Sjeća i udariti našim jedinicama u leđa i bok u čemu je neprijatelj i uspio. Naša odluka obraniti položaj i pod pritiskom jačeg neprijatelja sa 2 bataljona povuci se u sastav brigade »Braća Radić«, a sa jednim bataljonom probiti se i napasti neprijatelja sa boka.

5. Izdate zapovijedi bile su za ovu borbu usmene, a isto tako i za povlačenje dobivena je usmena zapovijed od komandanta divizije.

6. Borba je počela, dne, 20. prosinca o.g. u 10,30 sati prije podne.

7. Tok borbe: Pošto je neprijatelj izvršio obilazak s Budrovca za Suhu Katalenu, a iz Suhe Katalene izvršio napad na s. Prugovac, gdje su se nalazili slabiji dijelovi brigade »Matija Gubeca«, te su se isti povukli u Kloštar⁵, a iz Prugovca neprijatelj je izvršio napad na bataljon brigade »Matija Gubeca« koji je bio zaposjeo duž željezničku prugu ispred Kloštra i ovi dijelovi su se povukli u pravcu Kloštra i Pito-mače, a neprijatelj je došao za leđa naše brigade. Prema usmenoj zapovijedi komandanta divizije trebalo je II bataljon ojačati sa jednom četom izvršiti prorod u Kloštar. II bataljon sa svoje 2 čete izvršio je prorod za s. Prugovac, odakle je napao neprijatelja, a neprijatelj se je u neredu povukao za šumu Sjeću u pravcu Đurdevca.

III bataljon i I bataljon bez jedne čete probijali su se brigadi »Braća Radić« od šume Sjeća uz potok Kloštar Podravski stin da obrazuje kad uđe u sastav brigade »Braća Radić« zaštitnicu.

U svom povlačenju ova dva bataljona probijala su se kroz šumu Sjeća potokom, a zatim kanalom Suhu Katalenu u sastav brigade »Braća Radić«. Bataljoni su bili tučeni mitraljeskom vatrom od Kloštra i sa neprijateljskim položajima kote 129 od pravca Kulinovca.

Jedna četa II bataljona i jedna četa I bataljona povukle su se u šumu Sjeća ispred neprijatelja za Sirovu Katalenu odakle su došle u sastav brigade u S. Kozarevac.

Naše jedinice u ovoj borbi nisu bile pripremljene iz razloga, pošto je neprijatelj došao s leđa, vatra se dobivala bočno, te se nije nikako moglo vršiti organizovano povlačenje.

U povlačenju brigada je imala dosta gubitaka, a isto tako jedan vod od II bataljona koji je bio iz s. Prugovca upućen za Kloštar Podravski, te je dočekan mitraljeskom vatrom od neprijatelja i imao osjetljive gubitke.

8. Ishod borbe. Postavljeni ciljevi i zadaci izvršeni su. Zarobljeno 1 mitraljez (lufterica), 1 200 metaka, 1 konj i 1 samar. Ubijeno 32 neprijateljska vojnika i 41 ranjen.

9. Vlastiti gubitci: u ljudstvu — 5 poginulih, 26 ranjenih, od kojih a) komesar brigade Laca Stevo, b) komesar II bataljona Uzum Mirko, c) komesar I bataljona Hasan Ivan, d) komesar I čete I bataljona Stipe Rudolf, e) ml. vodnik Mihoci Ignac, f) ml. vodnik Prikotić Vjekoslav, g) vodnik Ladetić Josip. Nestalo 11 drugova.

⁴ U selu Prugovcu nalazila se na predstraži jedna četa te brigade (arhiv, reg. br. 10/3, 1. 55; Izvještaj štaba XXXII divizije od 11. januara 1945. upućen štabu X korpusa NOVJ).

⁵ Podravski.

10. Utrošeno municije:

mauzer	1850
engleskih	2770
talijanskih	50
za šmajsere	85
mina za teški bacač	14
mina za laki bacač	10

Izgubljeno oružje:

7 engleskih pušaka sa 300 metaka,
 7 pušaka mauzer sa 280 metaka,
 2 talijanske puške sa 50 metaka,
 4 defanzivne bombe i
 7 ofenzivnih bombi.

Izgubljeno od spreme:

5 pari odijela poginulih drugova,
 11 pari odijela sa nestalim drugovima.

11. U ovoj borbi naročito se je istakao ranjeni drug Mihanović Dušan iz II čete II bataljona, koji je kao ranjen zarobio 1 mitraljez i spasio svoj puškomitriljez. Od jedinica se nije nijedna naročito istakla.

12. U ovoj borbi nije se ni jedna slabo držala.

13. Pouka iz ove borbe: Veza sa brigadom »Matija Gubec« nije bila u hvacena što je krivica do same te brigade. Brigada »Matija Gubec« povukla se sa svog položaja i dozvolila neprijatelju da dode bez borbe u bok, odnosno u leđa našoj brigadi.

Ovaj slučaj između jedinica ubuduće da se ne bi desio t.j. da ne bi druga jedinica značila da se ova povukla trebalo bi u ovo koristiti ugovorene znakovke raketama, što se kod nas vrlo slabo ili nikako ne koristi, t.j. svi se plaše ako se raketa baci da će biti otkiven položaj.

Ovaj slučaj nije predviđen da bi neprijatelj mogao doći iza leđa i da će se brigada »Matija Gubec« povući.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pomoćnik komesara kapetan:

Gugo Josip s. r.

Komandant kapetan:

Alojz Kovačić v. r.

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 24. DECEMBRA 1944. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O NA PADU NA KALINOVAC¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
 NARODNO-OSLOBODILACKE VOJSKE
 JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 369/44.

Dne, 24. XII 1944.

Predmet: Operativni izvještaj o
 borbama u Kalinovcu.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV I POJ

Prema zapovijesti štaba korpusa od 16. o. mj. naša divizija dobila je zadatku da uz pomoć artiljerije Crvene Armije i jedne baterije teških bacača uništi neprijatelja² koji je zaposjeo položaje u selu Kalinovcu.

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 37-2, k. 1191.

² Prema depesici koju je štab X korpusa dostavio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske 18. decembra 1944. u Kalinovcu su se nalazili dijelovi njemačke 1. kozačke divizije (Arhiv, reg. br. 3-1, k. 119/9).

novcu i na koti 129 (sekcija Đurđevac 1:100 000).

Izvršenje prednjeg zadatka stavljen je u dužnost brigade »Matija Gubec«, koja je bila potpomognuta inžinjerijskim bataljonom. Napad na određene položaje trebao je početi u 17 časova, međutim minobacačka baterija nije na vrijeme stigla, tako da je napad počeo tek u 19,30 časova. Napadu je prethodila zastoka artiljerijska i minobacačka priprema koja je trajala oko 15 minuta. Za vrijeme same pripreme pješadija je vršila podlaženje do jurišnog odstojanja. Napadna kolona koja je napadala sa istočne strane imala je ispred sebe kanal kojega je neprijatelj držao pod svojom vatrom. Za vrijeme same pripreme neprijatelj se nalazio u svojim zaklonima i nije uopšte otvarao vatru, ali čim se je pješadija spremila za juriš, neprijatelj je otvorio žestoku vatru iz svojih mitraljeza kao teških bacača. Bataljonu koji je napao sa istočne strane nije uopće dozvoljavao da se pojavi na mostu. Cim je taj bataljon pokušao da se prebaci preko kanala neprijatelj je na most bacio nekoliko mina od kojih je bataljon imao odmah desetak drugova izbačenih iz stroja. Prostor između naše pjesadije i neprijateljskih položaja bio je brišan i odmah u početku borbe neprijatelj je zapalio nekoliko kuća i time osvetljavao dio predteren, što mu je omogućavalo da pravovremeno suzbije svaki pokušaj napada naše pješadije. Borba se je i dalje nastavljala. Naša pješadija u nekoliko navrata nastojala je da usutku neprijatelja i pod zaštitom vlastitog oružja da izvrši upad u neprijateljske robove, ali svi ti pokušaji ostali su bez uspjeha, jer je neprijatelj uvijek uspijevao da se potpomaže sa susjednim oružjem. Već u samom početku borbe naše jedinice imale su veći broj izbačenih iz stroja i njihov borbeni potencijal znatno je opao. Udarna snaga se smanjila, tim više što se je očekivalo od artiljerije i minobacača da će uspjeti, ako ne uništiti, a ono bar demoralisati neprijatelja. Međutim, neprijatelju s time nisu nanešeni ozbiljniji gubitci, koji bi ga pokolebali u njegovoj odsutnoj obrani.

Nakon što se je borba odužila i u samoj borbi izbačen je veći broj boraca i rukovodioca, a izgledi da je uspješno rješenje iste bili su dosta nepovoljni i koštali bi još dosta žrtava, radi toga štab korpusa radio je da se odustane od daljnog napada. Izvlačenje iz borbe izvršeno je u 1,30 sati. Postavljeni zadatak nije izvršen.

U toj borbi imali smo slijedeće gubitke:

11 poginulih, među kojima komesar bataljona Janeš Josip i komandir prateće čete Pališ Mijo. Ranjeno 40 drugova. Nestalo 8. Izgubljen 1 engleski puškomitriljez³. Neprijateljski gubitci nisu utvrđeni.

Osnovni nedostaci koji su učinjeni u toj borbi bili su:

Nakon artiljerijske pripreme pješadija je propustila nekoliko minuta da pode oklevajući sa jurišem, tako da je neprijatelju omogućila da se malo pribere. Nakon što nije uspio prvi juriš, daljnji napadi koji su poduzimani nisu bili dovoljno organizovani, niti se je koristila vatrema nadmoć našega oružja, tako da je na momente neprijatelj držao inicijativu u svojim rukama u pogledu vatre. U toku napada nije bilo dovoljno odlučnosti i energičnosti kod štabova bataljona i komandira četa, tako da su rukovodioci smatrali da je neprijatelj stvarno nemoguće uništiti, a da za njegovo uništenje nisu poduzima-

³ Prema depesici koju je štab X korpusa poslao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske 18. decembra 1944. gubici NO brigade »Matija Gubec« bili su 9 mrtvih i 54 ranjena (Arhiv, reg. br. 3-1, k. 119/9).

li nikakve mjere, nego su ostajali bespomoćni. Nakon što je neprijatelj dao organizovan otpor, borci i rukovodioci ostali su začudeni, osjećajući izvjestan respekt pred neprijateljem.

Procjena situacije također je bila nerealna. Računalo se da je neprijatelj u jačini oko 400 vojnika, međutim, izgleda da su bile jače snage.

U ranijim borbama u Podravini i napornim marshevima borbeni elan jedinica se znatno smanjio, što je imalo vidnog uticaja na tok borbe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA X KORPUSA NOVJ OD 31. DECEMBRA 1944. GODINE

PERIOD OD 30. XI DO 31. XII 1944. GOD.

XXXII DIVIZIJA brojno stanje po spisku rukovodjoca 751,

Soc. sastav boraca	2 699.
Radnika — rukovodioca	175 — boraca 358
seljaka rukovodioca	328 — „ 1 870
intelektualaca — rukovodioca	50 — „ 57
obrtnika i sit.	
trgovaca — rukovodioca	118 — „ 317
namještenika i	
srednjoškolaca — rukovodioca	59 — „ 78
vojnih lica — rukovodioca	21 — „ 10
policajaca, žandara i	
financa — rukovodioca	----- „ 9
Nac. sastav:	
Srba — rukovodioca	87 — boraca 16
Hrvata — rukovodioca	644 — „ 2 423
Slovenaca — rukovodioca	9 — „ 16
Crnogoraca — rukovodioca	1 ■— „ 3
Muslimana — rukovodioca	2 — „ 15
Talijana — rukovodioca	----- „ 1
Rusa — rukovodioca	----- „ 19
Madara — rukovodioca	1 — „ 51
Čeha — rukovodioca	6 — „ 45
Ukrajinaca — rukovodioca	1 — „ 10

ZAPADNA GRUPA

Soc. sastav:

Brojno stanje po spisku rukovodioca	492, boraca 1 820.
Radnika — rukovodioca	142 — boraca 808
seljaka — rukovodioca	300 — „ 900
intelektualaca — rukovodioca	30 — „ —
obrtnika i sit.	
trgovaca — rukovodioca	5 — „ —
namještenika i	
srednjoškolaca — rukovodioca	----- „ 80
Vojnih lica — rukovodioca	15 — „ 12
policajaca, žandara i	
financa — rukovodioca	----- „ 20

Nac. sastav:

Srba — rukovodioca	82 — „ 450
Hrvata — rukovodioca	352 — „ 1 2 2 2
Slovenaca — rukovodioca	13 — „ 45
Crnogoraca — rukovodioca	1 — „ —
Muslimana — rukovodioca	18 — „ 25
Talijana — rukovodioca	----- „ 4
Rusa — rukovodioca	----- „ 16
Čeha — rukovodioca	26 — „ 58

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 1. JANUARA 1945. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBI KOD VUKOSAVLJEVICE

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
J U G O S L A V I J E

Oper, broj: 1/1 945.
Dana, 1.1 1945. god.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOVI POJ

30. XII 1944. god. naša divizija bila je raspoređena, i to: brigada »Pavleka Miškina« kota 238 (Radotić) u pravcu Vukosavljevice, brigada »Matija Gubec« istočno od sela Vukosavljevice, brigada »Braća Radić« kote 235 i 227. Noću 30. na 31. XII 1944. neprijatelj² je izvršio prodor (u) naše položaje i osvojio koto 235. Nakon toga jedinice su ostale na istim položajima, s time što se Radićev bataljon sa kote 235 rokira prema 227.

U toku jučerašnjeg dana neprijatelj je na čitavom frontu vršio snažan pritisak na naše položaje. Oko 13,30 sati neprijatelj je pod zaštitom svoje artiljerije i minobacača uspio probiti položaje brigade »Braće Radić«. U isto vrijeme neprijatelj je ugrožavao položaje brigade »Pavleka Miškine« i »Matija Gubec«. U vezi sa nastalom situacijom naš štab doneo je odluku, da povuče jedinice sa dosadašnjih položaja i da zauzme nove položaje. Od staba korpusa primljeno je naredjenje, da se napada na izgubljene položaje i time omoguci XXXIII diviziji lakše izvršenje njenog zadatka.³ Brigada »Matija Gubec« vršila je napad na koto 235, dok je brigada »Pavleka Miškine« napadala na položaje Radotić.

Povratni napad nije uspio obzirom da je neprijatelj na te položaje dovucao jače snage, utvrdio se na njima, a naše jedinice bile su izmorene. Noću 31. na 1. I 1 945. kada se ustanovilo, da jedinice neće biti u stanju izvršiti napad na predviđene položaje ređeno im je da se povuku. Jedinice naše divizije raspoređene su, i to: brigada »Braće Radić« u (s.) Šibenik, a brigada »Matija Gubec« i »Pavleka Miškine« u Cremušini. Štab divizije nalazi se u Cremušini u južnoj polovini sela. Sa jednim bataljom držimo položaje na (k.) 245 Gradini, a jedna četa isturena je na predstražu kod Zidina. Izvidnica je upućena u spisac Bukovici radi kontrolisanja toga sektora i držanja veze sa XVIII brigadom.⁴ Radićeva brigada drži položaje na koti 232. U jučerašnjoj borbi imali smo oko 6 mrtvih i 30 ranjenih. Tačnog izvještaja još nemamo. Neprijateljski gubici nisu utvrđeni. Molimo Vas, da nam pošaljete našu radiostanicu, jer nam je ona nužno potrebna. Dosadašnji znaci raspoznavanja istekli su, te Vas molimo, da nas pošaljete za ovaj mjesec. Detaljnije operativne izvještaje o pomenutim borbama dostaviti ćemo naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba — major:

¹ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 1-2, k. 1192.

² Riječ je o ustaško-domobranskoj grupi pod komandom Ante Moskova.

³ Zadatak je XXXIII NO divizije bio da glavninom snaga (dvije brigade) dejstvujući u bok neprijatelja zauzme Bogaz (kota 228) i Kekovu kosa (kota 242) i time olakša položaj XXXII NO divizije i Zagorske NO brigade.

⁴ XVIII NOU brigada bila je u sastavu XL NO divizije.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA III ARMIJE OD 5. JANUARA
1945. VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ O
OPERATIVNOJ SITUACIJI U SLAVONIJI I
PREBACIVANJU XII KORPUSA NOVJ U
PODRAVINU¹**

ŠTAB III ARMIJE NARODNOOSLOBODILAČKE
VOJSKE JUGOSLAVIJE

Op. pov. br. 13.

5. januara 1945. god.

Operativni izvještaj.

VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ JUGOSLAVIJE
(Za Operativno odjeljenje)

SITUACIJA NA NAŠEM FRONTU

1. — Glavnim komunikacijama kroz Slavoniju u pravcu Zagreba i dalje u pokretu i u prebacivanju neprijateljske jedinice koje se povlače iz Bosne. Pored toga neprijateljski saobraćaj odvija se i u obratnom pravcu, ali slabije. Izvesne neprijateljske snage po prebacivanju preko Save kod Broda razmeštaju se u dolini Save radi odmora. Detaljniji informativni podaci poslati su danas za II odjeljenje VŠ². Sve ustaške i domobranske jedinice se linije D. Miholjac — Valpovo — Osijek u izvlačenju za Đakovo i Vinkovce, smenjuje ih jedna nemačka divizija, jačine oko 7.000 ljudi sa motorizacijom (lizgleda to je 264. nj. divizija)³.

Ova divizija u toku poslednja dva dana preduzela je napad na položaje naše XVI divizije, glavnim napadnim pravcem Moslavina — s. Čadavica — prema Podr. Slatini. U toku 3. i 4. o.mj. neprijatelj nije uspeo potisnuti naše jedinice na tom otsjeku, već je pretrpivši gubitke u ljudstvu, 4 tenka i 4 kamiona (kamioni zapaljeni, posada pobijena, 2 tenka uništena, 2 oštećena) — odbačen na svoje polazne položaje kod Moslavine. 5. o.mj. neprijatelj je ponovio svoj napad ubacujući u borbu 30 tenkova pored pešadije, te je postigao izvesne lokalne uspehe. Nećemo još detaljnijih izvještaja o rezultatu ove borbe.

Očigledno je, da neprijatelj na ovom sektoru ima nameru ovladati Podr. Slatinom, potom produžiti

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoisto-rijskog instituta u Beogradu, reg. br. 1-1, k. 21/A.

² Riječ je o Obaveštajnom odjeljenju Vrhovnog štaba NOV i POJ.

³ U istočnoj Slavoniji je tada dejstvovala 11. ustaško-domobraska divizija, a njen stožer (štab) nalazio se u Vinkovcima.

Na desnoj obali Drave, na sektoru desno od linije Dalj — Erdut, a lijevo do linije Gornji Miholjac — Voćin, nalažili su se tada od njemačkih snaga borbeni grupe "Fischer" (Fischer) i 606. puk za osiguranje. Sredinom januara 1945. u rajonu Našica se koncentrisala 297. pješadijska divizija, a u isto vrijeme u Đakovo je došao štab 91. armijskog korpusa i preuzeo otsjek zapadno od ušća Drave u Dunav do Staričevine. Opisirnije o tome vidi: Erich Schmidt-Rihberg, Das Ende auf dem Balkan, Band 5, Kurt Wowlindel Verlag, Heidelberg, 1955, str. 93 (dalje; Erich Šmit-Rihberg: Kraj na Balkanu).

Njemačka 264. pješadijska divizija tada nije postojala. Ona je rasformirana poslije teških gubitaka koje je pretlijela u borbama kod Knina od 26. novembra do 4. decembra 1944. U Srijemu se tada nalazila pukovska grupa koja je u septembru 1944. izvučena iz te divizije i upućena iz Jalmacije u rajon Beograda (Vidi: knjiga 34, dok. br. 4, objašnjenje br. 12; knjiga 35, dok. br. 56; knjiga 36, dok. br. 27, 35 i 45; arhiv VII, reg. br. 15—11, k. 21/A: Izvještaj štaba VIII korpusa od 15. februara 1945. upućen General-štabu JA; Erich Šmit-Rihberg, navedeno djelo str. 199—219).

dalje prema Virovitici⁴, obuhvatajući i sa istočne strane, i na taj način ovladati čitavom desnom obalom Drave.

Na sektoru Virovitice neprijatelj je krajem decembra pr. g. po zauzeću Đurdevca i Pitomače, iznenadivši noćnim napadom jedan puk 233. divizije CA dopro do pred samu Viroviticu, na liniji: Okrugljača — Bušetina ■ — Kori ja⁵.

XXXII i XXXIII divizija X korpusa potiskivane desnim krilom neprijateljskih snaga povukle su se i postavile na prostoriju jugozapadno od Virovitice, na liniji Jasenik — Gakov — Peratovica⁶. U međuvremenu 1. o.mj. upućena je sa našičkog sektora XL divizija VI korpusa na virovitički sektor u cilju pojačanja.⁷ Ove naše snage VI i X korpusa dobiće su zadatku energičan napad bočno na neprijateljsku grupaciju na prostoru zapadno od Virovitice, pravcem Peratovica — Šp. Bukovica — St. Gradac, u cilju odbacivanja neprijatelja dalje na zapad od Virovitice i njegovo gonjenje prema Đurdevcu i Koprivnici?

Prema najnovijem izvještaju ovaj bočni udar naših snaga do sada je imao uspeha: zauzeta je Šp. Bukovica, važno uporište, i sada se front proteže linijom: N. Marof — St. Gradac — Vel. Črešnjevica.⁸

Na dravskom sektoru, od ušća Drave do s. Zalata (kod Moslavine) zaključno, u poslednje vreme nije bilo nikakve značajnije aktivnosti ni s jedne ni s druge strane, osim povremenog obostranog artillerijskog i minobacačkog dejstva. Pored toga manja izviđačka delatnost pojedinih neprijateljskih aviona. Usled kretanja znatnije količine santi leda Dravom, na ovom sektoru u poslednje vreme onemogućeno je prebacivanje i manjih naših izviđačkih delova na d.(esnu) obalu Drave, što je ranije preduziman.

Uspostavljena je direktna veza sa štabom VI i X korpusa. Komandant i politički komesar VI korpusa¹⁰ bili su u ovom štabu 4. o.mj. a politički komesar X korpusa¹¹ 5. o.mj. te izneli o stanju i situaciji u njihovim korpusima.

Kao osnovni operativni zadatok za nas se postavlja: Što hitnije prebacivanje dveju divizija XII korpusa (XVI divizija već prebacena) na sektor Podravine. Time obezbediti i proširiti virovitički mostobran u cilju daljih ofanzivnih operacija u Slavoniji u pravcu glavnih komunikacija Brod — Zagreb te presječanja tih komunikacija.

* »Zbornik dokumenata i podataka o NOR«.

⁴ Nijemci su Podravskom Slatinom ovladali 8. a Viroviticom 9. februara 1945.

⁵ Dijelovi njemačke 1. kozačke konjičke divizije zauzeli su Đurdevac 12., a Pitomaču 26. decembra 1944.

⁶ Neprijateljskim snagama koje su prodirele pravcima Koprivnica — Podravski Novigrad — Virje — Đurdevac — Kalinovac — Kloštar — Pitomača i Bjelovar — Šandrovac — V. Črešnjevica — Turnačica — Vukosavljevica suprotstavljale su se jedinice XXXII NO divizije i I zagorska NO brigada. Jedinice XXXIII NO divizije uvedene su u borbu za virovitički mostobran 31. decembra 1944.

⁷ Krajem decembra 1 1944. upućena je na sektor Virovitice XVIII NOU brigada, a do 5. januara 1 1945. po naredjenju štaba III armije NOVJ stigle su tamo i ostale jedinice XL NO divizije.

⁸ Riječ je o naredjenju štaba III armije NOVJ od 4. januara 1945.

⁹ Pod pritskom jedinica X korpusa NOVJ neprijatelj je napustio Špišić Bukovicu 3. januara 1945. g.

¹⁰ Komandant VI korpusa bio je tada Mate Jerković, a politički komesar Otmar Kreačić.

¹¹ Politički komesar X korpusa NOVJ bio je tada Ivan Šibi.

Prema tome za ostvarenje ovoga plana vreme je od odlučujuće važnosti. Bugarske jedinice još nisu počele sa prebacivanjem preko Dunava u Baranju. Radi **svega toga trebalo bi** njihov pokret što više ubrzati.³

2. — Zbog udaljenosti štabova korpusa nismo u mogućnosti da Vam ovom prilikom dostavimo brojno stanje u sklicu rasporeda svih jedinica armije, što ćemo učiniti prvom sledećom vezom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar — pukovnik
B. Petričević s. r.

Komandant — general-lajtnant:
Košta Nađ s. r.

MP

Načelnik — pukovnik:
V. Subotić s. r.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA OD 5. JANUARA
1 945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE I
ŠTABU III ARMIJE NOV O OPERATIVNOJ
SITUACIJI I FORMACIJSKOM STANJU JEDINICA⁴**

ŠTAB X KORPUSA
ZAGREBAČKOG
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Op. broj: 20.

Dana, 5. I 1 945.

Vojno-organizacijski izvještaj za
vreme od 20. novembra do 20.
decembra 1 944. g.

**GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE I III ARMIJE
OPERATIVNA SITUACIJA:**

a) Moslavina:

Operativna situacija na ovome sektoru ostala je uglavnom bez promjene. Na moslavačkom sektoru operisala je XXXIII divizija i Moslavački odred vršeći napad na neprijateljske kolone na glavnoj komunikaciji Banova Jaruga — Zagreb, pojedina uporišta i diverziju pruge.

Na toj komunikaciji neprijatelj svakodnevno vrši saobraćaj, naročito u pravcu Zagreba. Često puta kretale su se danončno neprijateljske kolone ovim putem u pravcu Zagreba. Osiguranje te komunikacije vršila je 1. kozacka divizija, koja je početkom mjeseca decembra većim delom smjenjena ustaškim i nemačkim snagama i upućena na Podravinu. Na komunikaciji ostale su samo manje kozacke snage. Pored toga neprijatelj u poslednje vreme dovlaci iz Austrije nove dopunske kozacke formacije, koje se ovde kod nas naoružavaju i upućuju u borbe jedinice. Navodno bi se imala formirati 2. kozacka divizija.⁵ No ovo još nije provjereno.

U okolini Bjelovara likvidirana su uporišta Korenovića i Gudovaca.⁶ Ta uporišta služila su kao predstraža Bjelovara. Na glavnoj komunikaciji bila su likvidirana uporišta Husain i Batina,⁷ ah ih je neprijatelj odmah ponovo popunio.

² Branko.

³ Vukašin.

⁴ Kopija originala, pisana strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 40-3, k. 557.

U posljednje vrijeme neprijatelj poklanja veću pažnju osiguranju glavne komunikacije, te je svoje snage rasporedio gotovo u svim selima duž te komunikacije i popuni one međuprostore koji su do sada bili slobodni. Na taj način dobijen je niz novih manjih uporišta i prilaz naših snaga komunikaciji je otežan.

Saveznička avijacija bila je na glavnoj komunikaciji dosta aktivna, dok se neprijateljska skoro nije pojavljivala.

Inače neprijatelj se na moslavačkom sektoru držao def anzi vno izlazeći iz svojih uporišta samo u cilju pljačke i rekvizicije.

b) Posavina:

Stanje bez većih promena. Neprijatelj je vršio češće ispadu iz uporišta Sisak, Popovaca, Križ, Ivaničgrad, a jednom prilikom polovinom ovog mjeseca i iz Zagreba. Cilj ovih ispada bila je također pljačka i rekvizicija.

Saveznička avijacija bila je dosta aktivna i nekoliko puta napadala prugu Kutina — Dugo Selo. Neprijateljska avijacija nije se pojavljivala.

c) Bilogora — Podravina:

U drugoj polovini mjeseca decembra postao je sektor Bilogora i Podravina operaciona zona na kojoj se danas razvijaju operacije, koje će imati jakog uticaja na celo područje X korpusa. Sadašnja neprijateljska ofanziva u Podravini znatno je izmenila stanje na ovom sektoru.

Početkom mjeseca decembra 1 944. godine nalazila se XXXII divizija na odmoru i popuni u Podravini.

8. XII dolazeci preko Barča ušli su delovi jedne divizije⁸ Crvene armije u Viroviticu i produžili dalje za Pitomaču. Na taj način stvorena su od strane Crvene armije uporišta Pitomača i Virovitica. Sam štab divizije nalazi se u Virovitici. Na osnovu sporazuma između štaba X korpusa i predstavnika Crvene armije dobila je XXXII divizija zadatak, da sa svojim glavnim snagama prede rijeku Dravu i zauzme neprijateljska uporišta Ždalj i Golu, te da svojim daljim nadiranjem ugrozi desno krilo i bok nemačkih snaga kod Vizvara. Sa jednom brigadom divizija je imala da zatvari pravac od Koprivnice prema Novigradu i osigura svoj lijevi bok.⁹

Manevar je bio dobro zamišljen, ali snage za njegovo izvođenje nisu bile dovoljne. Naročito je bilo ne-

² Prema odluci njemačke vrhovne komande oružanih snaga od 2. septembra 1 944. trebalo je da se od njemačke 1. kozacke konjičke divizije i jedinica određenih za popunu formira njemački 1. kozacki konjički korpus. Formiranje ovoga korpusa izvršeno je tek krajem decembra 1 944. kada je pomenu ta divizija, ojačana pridoda tim dijelovima preimenovana u njemački 15. SS kozacki konjički korpus pri čemu je od 1. kozacke donske brigade formirana 1. kozacka konjička divizija, a od 2. kozacke kavkaske brigade 2. kozacka konjička divizija. Prva divizija imala je u svom sastavu: 1. donski, 1. sibirski i 4. kubanski puk. Druga divizija: 5. donski, 3. kubanski i 6. tijerski puk. Pod neposrednom komandom štaba korpusa nalazio se 8. kozacki pješadijski puk, a 7. artillerijski puk je raspoređen po pukovima kao prateća artillerija (Arhiv, reg. br. 2-6, k. 78-A; njemačka operativna i teritorijalna vojska na teritoriju NDH 1 941—1945).

³ Us taško-domobranske posade u selima Veliko Korenović i Gudovac savladala je XXXIII NO divizija 2. decembra 1 944.

⁴ Husain i Batina, na komunikaciji Zagreb — Beograd, zauzele su jedinice XXXIII NO divizije 9. decembra 1 944.

⁵ Odnosi se na 233. diviziju.

⁶ Na lijevu obale Drave prešla je 9/10. decembra NO brigada „Pavle Mihovil Miškina“, a sljedećeg dana i NOU brigada „Braca Radić“. Komunikaciju Koprivnica — Podravski Novigrad zatvarala je NO brigada „Matija Gubec“.

dovoljno osiguranje lijevog boka XXXII divizije. No drugačije se nije moglo postupiti, jer je Crvena armija insistirala na tome, da se taj prelaz rijeke Drave izvrši i da se dalje dejstvuje prema krilu i boku neprijatelja kod Vizvara.

Neprijatelj je opet sa svoje strane odmah osetio našu nameru i opasnost za svoj bok kod Vizvara, te je pored jedinica PTS dovrskao na podravski sektor i 1 brigadu s. kozacke divizije (VI tjerski, V donski i III kubanski puk) sa kojim je snagama odmah prešao u protivnapad,⁷ probio naše zaštitne debove kod Novigrada i Molva, zauzeo Đurdevac⁸ i primorao našu XXXII diviziju na napuštanje mostobrana na lijevoj obali r. Drave. Potom je neprijatelj nadmoćnim snagama preuzeo dalje ofanzivu Podravini, ovlađao Kloštom i Pitomačom i potisnuo našu XXXII diviziju i dijelove Crvene armije na položaj istočno od Pitomače.⁹ Operacije na Podravini još su u toku i neprijatelj vrši i dalje pritisak u pravcu istoka sa vjerovatnim ciljem, da zauzme Viroviticu i likvidira mostobran Crvene armije na tome sektoru. U ovom pogledu situacija u Podravini je dosta ozbiljna i neizvesna.

d) Kalnik:

Na ovom sektoru nije bilo većih promjena. Neprijatelj i dalje drži ista uporišta i u zadnje vrijeme bio je dosta aktivan, te je time znatno bio otežan rad našeg Kalničkog odreda. Polovinom mjeseca decembra 1944. pod pritiskom neprijatelja povukao se Kalnički odred i Kalničko područje sa sektora Kalnika na Bilogoru, a pri ponovnom povratku istih na Kalnik 25. XII 1944. bili su na putu napadnuti od neprijatelja pri čemu su poginuli komandant Kalničkog odreda i operativni oficir uz mnoge druge borce.¹⁰

e) Zagorje:

Situacija na ovom sektoru postaje za nas sve teža uslijed stalnog nagomilavanja neprijateljskih snaga i brojnih uporišta tako, da neprijatelj praktično kontroliše ceo taj sektor. Na ovom sektoru još je jedino moguć rad manjih partizanskih djelova, dok na pristvu jačih naših snaga neprijatelj odmah oštro reagira. I pored svih teškoča Zagorski odred se još uvek slabo snalazi na tom sektoru gdje korisno djeli kako vojnički tako i politički.

OPŠTI ZAKLJUČAK:

U vezi sa opštim razvojem dogadaja na južnom otjecaku istočnog evropskog ratišta pojavi se i nekoliko problema koji neposredno utiču i na situaciju na području X korpusa. Pre svega izgleda kao tačna naša pretpostavka, izneta u prošlom djevestaju,¹¹ da neprijatelj pridaje osobitu važnost liniji Blatno jezero — Kalnik — Zagrebačka gora na kojoj u toku svog odstupnog maršmanevra misli pružiti svakako jači otpor i donekle urediti svoje snage. U vezi sa tim pojavila se kod nas sve jača koncentracija ne-

⁷ Protivnapad neprijateljskih snaga započeo je 12. decembra 1944. nastupanjem dijelova njemačke 1. kozacke divizije pravcem Koprivnica — Đurdevac.

⁸ Neprijatelj je Đurdevac zauzeo 13. decembra 1944.

⁹ Dijelovi njemačke 1. kozacke konjičke divizije zauzeli su Kloštar 20. a Pitomaču 26. decembra 1944.

¹⁰ Prema tabelarnom pregledu štaba X korpusa NOVJ o dejstvima jedinica u decembru 1944. dijelovi PTZ (Poglavnik tjesnik zdrug) okružili su Kalnički NOP odred 25. decembra kod sela Gornje Sredice (Mala konjska sum). Probijajući se iz okruzjenja Kalnički NOP odred je imao 30 mrtvih, a 12 boraca je zarobljeno. Od oružja izgubljeno je 7 puškomitrailjeza, 25 pušaka i 5 šmajsera (Arhiv, reg. br. 4/6-2 k. 55/A).

¹¹ Riječ je o izvještaju od 8. decembra 1944.

prijateljskih snaga u oblasti Zagreba, u Zagorju i Prigorju, gdje su stara uporista pojačana, a nova osnovana. Na taj način otežan je tako rad naših snaga na tim sektorima, a akcije jačih naših grupacija potpuno su isključene, jer neprijatelj odmah oštro reagira nadmoćnim snagama. Na tim sektorima moći će još samo rad manjih partizanskih jedinica. Ovo je logično jer neprijatelj neće dozvoliti, da ga neko u njegovoj neposrednoj pozadini fronta uznenimira, već želi da na tim sektorima ima čistu situaciju.

U cilju zaštite lijevog krila i boka Crvene armije koja nadire lijevom obalom rijeke Drave prema severozapadu prebačeni su 7. XII 1944. delovi 233. streljačke divizije CA preko Barća na sektor Virovitice i Pitomače. U vezi sa našom XXXII divizijom, koja se u to vreme nalazila u Podravini, te snage Crvene armije trebale su s jedne strane vezati za sebe što jače neprijateljske snage i sprečiti njihovo ovladeće na mađarsko bojište, a s druge strane pored svog normalnog zadatka zaštite lijevog krila i boka CA, trebale su te snage prelaskom rijeke Drave na otsječku Gole i Ždale ugroziti neprijateljsko desno krilo i bok kod Vizvara. Ovo je osobito bila želja zamenika komandanta armije sovjetske vojske na tom sektoru.¹² Prelaz rijeke Drave stvarno je izvršen, ali je neprijatelj sa svoje strane na ovom osjetljivom mjestu brzo reagirao jakim snagama i potisnuo naše snage ne samo sa zauzetog mostobrana¹³ već i dalje prema istoku sve do zapadno od Virovitice. Podravina je na taj način morala biti narušena.¹⁴ Dalja situacija na tom sektoru zavisi od razvoja događaja u Madarskoj.

Neprijateljske snage u Podravini postavile su sebi svakako za cilj likvidaciju mostobrana CA kod Barća, zauzimanje Virovitice i prekidanje veze X i VI korpusa sa Crvenom armijom u Mađarskoj. U ovom smislu neprijatelj vrši još stalno jak pritisak, te je situacija dosta neizvesna i ozbiljna. Već sada učestvuju u ofanzivi u Podravini vrlo jakе neprijateljske snage i 3 puka 1 kozacke divizije, 20 pukovnija I hrvatske udarne divizije, jedan puk PTS, razne ustaške jedinice koje su dovcene iz Gole i Ždale. Pored toga ovde je angažovan i V stajači (Bobanov) zdrug.¹⁵ No ima se podataka, da neprijatelj preko Koprivnice stalno dovlači još sveže snage na podravski sektor te žestina borbi ovđe još nije dostigla svoj vrhunac. Za sada nam je uspjelo, da se u zajednici sa djelovima Crvene armije održimo na položajima zapadno i jugozapadno od Virovitice i time sprečimo dalje neprijateljsko nadiranje, no konačna odluka o ovim borbama još nije pala.

FORMACIJSKO STANJE JEDINICA:

U pogledu formacijskog stanja štabova i jedinica nije bilo promjena od prošlog izvještaja. Novih formacija nije bilo.

XXXII divizija imala je u ranijim borbama dosta gubitaka, te je radi toga bila početkom decembra 1944. godine upućena u Podravini, gdje su uslovi

¹² Na tom sektoru se nalazila 57. armija Crvene armije.

¹³ Riječ je o mostobrani koji su u rajonu Gola—Ždala zauzele jedinice XXXII NO divizije.

¹⁴ Taj podatak nije tačan. Borbe za virovitički mostobran su nastavljene do 9. februara 1945, kada su pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja jedinice VI i X korpusa povučene na prostoriju Daruvara i Pakraca, dok su XVI, XXXVI i LI divizije sa štabom III armije NOVJ prešle na lijevu obalu Drave.

¹⁵ Peti ustaški stajači djelatni zdrug bio je tada u sastavu 5. ustaško-domobranske divizije, čiji je komandant bio ustaški zločinac Rafajlo Boban.

za odmor i mobilizaciju tada bili povoljni. No kako je već napred rečeno, dolaskom Crvene armije u Podravini i našim prelaskom rijeke Drave na otsjeku Ždale i Gole, neprijatelj je odmah oštro reagirao dovlačenjem jakih snaga na taj otsek, te je na taj način stvoreno u Podravini jedno žarište novih operacija i vrlo ogorčenih borbi, koje i danas još nesmanjenom žestinom traju. Najveći teret u tim borbama pao je na XXXII diviziju, koja je sada imala preko 300 mrtvih i ranjenih i oko 200 desertera. Na taj način efektivi te divizije još su se više smanjili, a zamor kod trupa je toliki da ta divizija danas više nije u stanju da riješi koji teži zadatak.

XXXIII divizija u ovom pogledu stoji mnogo bolje i njena popuna je zadovoljavajuća. Sastav divizije ostao je nepromjenjen.

Istočna grupa istog je sastava kao u prošlom izvještaju. Promjena nije bilo.

Zapadna grupa: Na svome sektoru ima Zagorski p. o. od 2 bataljona.

NASTAVA U JEDINICAMA:

U cilju usavršavanja nižih rukovodilaca i boraca postaje kod štaba korpusa:

- a) Podoficirska škola sa jednomjesečnim kursevima za pitomce. Ova škola dala je do sada dobre rezultate, te se radi na daljem njenom unapređivanju.
- b) Radiotelegrafski kurs.
- c) Intendantski kurs.

Kurs za jurišne pionire i pionire okončan je i postignuti su dobri rezultati. Obuka artiljeraca vrši se i dalje u oba brdska diviziona, a obuka boraca za pešadiju kod dopunskog bataljona. Usljed neprekidnih borbi i marševa nije se mogla izvoditi nastava kod jedinica u onom obimu, kako bi to bilo potrebno obzirno na uočene nedostatke. Ipak se posle svake akcije održavali sastanci po jedinici štabovima divizija na kojima su izneti uočeni nedostaci i data uputstva za njihovo otklanjanje u budućnosti. Ovom prilikom davanji su uvijek temeljiti uputi za pravilan rad. Ovom prilikom narocito je skrenuta pažnja pojedinim rukovodiocima na nov način ratovanja, koji nam je situacija u Podravini nametnula. Istaknute su sve karakteristike frontalnog rata, važnost pravilne procijene i iskoriscavanja zemljista, stvaranje dobrog i potpunog plana vatre, važnost i način utvrđivanja u ravnicu, itd. U borbama u Podravini stavlja je Crvena armija XXXII diviziji na raspoređenje dva oficira-inžinjera, koji su na licu mjesta na položajima davali rukovodiocima potrebna uputstva i savjete prilikom fortifikacijske organizacije položaja pojedinih brigada. U pogledu izviđanja neprijatelja i utvrđivanja položaja učinjen je znatan napredak i rukovodioći i borići su baš u tim frontalnim borbama u Podravini uočili, da je to neminovno potrebno, te odsada sa razumjevanjem istome pristupaju.

Kod XXXIII divizije održani su minobacački kursevi, kojima je iz svake brigade prisustvovalo po 45 boraca, te na taj način svaka brigada može da prima još po 10–12 teških bacaca.

U cilju usavršavanja rukovodilaca i boraca izdane su odnosno podeljene slijedeće knjige, uputstva i brošure:

- a) Opis i obuka na topovima.
- b) Privremena teorija i nastava gadanja iz art. oruđa.
- c) Opis art. materijala i municije — Ratna služba artiljerije (izdanje VI korpusa).

d) Privremeno pravilo opisa i obuke na topovima 75 mm M. (i M) 23 američki (izdanje GSH).

e) Minerstvo i jurišni pionir (izdanje štaba X korpusa).

f) Izvodi iz nastave za gađanje puškom (izdanje štaba X korpusa).

SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBE:

a) Izviđačke jedinice: U posljednjim borbama, a naročito u Podravini njihov rad nije zadovoljavao. Osjeća se kod većine tih jedinica nedovoljna odgovornost za tu službu i dovitljivost u prikupljanju podataka. Nedostaju iskusni i stručni rukovodioци tih jedinica, koji bi imali siri horizont vojničkog znanja, te da su u stanju dostaviti svojim štabovima takve izvještaje koji će doista dati jasnou sliku o situaciji, kao i na koje se dotični komandanti mogu osloniti. Ovako su izvještaji većinom neobjektivni i stižu sa velikim zakašnjenjem, te komandovanje nema od njih velike koristi. Preduzete su mјere da se ovo stanje otkloni.

b) Inžinjerske jedinice: Svaka divizija ima po jedan inžinjerski bataljon. Po svojoj jačini i stručnoj izvježbanosti ti bataljoni su u stanju da riješe one zadatke, koji im mogu pasti u dio. Ti bataljoni bili su na 20-todnevnom kursu kod štaba korpusa, te je njihova stručna obuka zadovoljavajuća. Jedino što nedostaje, to je potreban pionirski alat i materijal, u čemu se dosta oskudjeva.

c) Artillerija: Za sada su formirana dva brdska artiljerijska diviziona i u njima se uglavnom izvodi obuka novih artiljeraca. Do sada je bilo malo municije za topove, te njihova upotreba u akcijama nije bila moguća. No ima izgleda da će se ovo stanje popraviti, jer je od strane korpusa upućena jedna komisija u Madarsku radi prijema artillerijske municije i ostale spreme od tamošnjih vojnih vlasti Crvene armije.

d) Jedinice za vezu: U posljednjim borbama pokazale su mnogo požrtvovanosti, i veza je uglavnom uvijek funkcionalna. No uslijed stalnih odbrambenih borb i povlačenja izgubljeno je dosta telefonskog kabla, te ova činjenica znatno otežava uspostavljanje potrebnih veza do pojedinih štabova. Radio-veza također funkcioniše pravilno, a ljudstvo ima potrebnog stručnog znanja.

Učinjen je pokušaj da se od Crvene armije dobije materijal za vezu, no za sada nam Crvena armija toga materijala nije mogla da ustupi, jer ga i sama treba.

e) Vojno-obaveštajna služba: Uglavnom je dobro organizovana, no ljudstvo još nema dovoljno iskustva. Često su izveštaji netačni i preterani. Održana su savjetovanja kod štabova divizija, da se ovo stanje popravi.

f) Sanitet: Sanitetska služba u našim jedinicama dobro je organizirana. Požrtvovanosć referenata saniteta i četnih bošnjačkih uspjelo se uvijek, pa i u najtežim borbama, da se ranjenici na vrijeme evakuisu i da im se ukaže potrebna pomoć. U zadnjim borbama bilo je dosta gubitaka među sanitetskim osobljem, a osobito bošnjačkim, te je potrebna njihova popuna.

U pogledu sanitetskog materijala vlada dosta velika oskudica, jer su stare zalihe znatnim dijelom utrosene, a nove liferaci je saveznika nisu pristigle u dovoljnoj mjeri.

g) Intendantura: Intendantska služba u jedinicama uglavnom zadovoljava. Hrana se dobavlja i priprema na vrijeme. Nedostatak soli kvari ukus jelu. Ne-

davno je dobavljeno iz Mađarske 4 500 kg soli, što je odmah podjeljeno na jedinice.

MORAL, BORBENOST, ISHRANA, ZDRAVSTVENO STANJE JEDINICA:

Moral kod boraca i rukovodilaca uglavnom je na visini. Borci imaju poleta, živosti i vjeruju u našu pobjedu. Stanje je nešto teže kod XXXII divizije, koja je u nedavnjim borbama u Podravini imala znatne gubitke, osobito u rukovodiocima, i stalnim marševima, bojnom gotovošću i neprestanim borbama doista iscrpljena. Ta divizija je u tim borbama imala 300 mrtvih i ranjenih ...

Borbenost uglavnom je na visini. Kod XXXII divizije pokazuju se znaci umora, što je donekle i razumljivo posle teških borbi, koje je imala u Podravini.

Ishrana: dosta je dobra, ali nedostatak soli kvar ukuš jelu. Inače hrana je dobra i u dovoljnim količinama.¹⁶ Zdravstveno stanje: Za sada je još uglavnom dobro. Veliki broj boraca nema toplog zimskog odjela, a osobito šinjela, te se sada, kad su nastupili hladni dani, povećava broj oboljenja uslijed nazeba. Veliki broj boraca ima samo jedan par veša, što otežava održavanje čistoće na tijelu i presvlačenju. Kod novoprdošlih boraca bilo je više slučajeva zaraze veneričkim bolestima. Inače drugih zaraznih bolesti do sada uglavnom nije bilo.

Problemi koji se pred nas postavljaju jesu:

1. Popuna jedinica ljudstvom i opremom do predviđenog formacijskog sastava, a osobito popuna XXXII divizije, koja je u zadnjim borbama imala naročito velike gubitke.
2. Obuka rukovodilaca i borača i dalje njihovo usavršavanje u potrebnim vojničkim znanjima. Ovo osobito sada kada smo uslijed prisustva Crvene armije prinudeni na normalno vođenje borbi,¹⁶ u čemu naši rukovodioci i borići još nemaju iskustva.
3. Spriječavanje dezterterstva.

Politkomesar — pukovnik:

Komandant:

IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA OD 5. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA SEKTORU VIROVITICE¹

ŠTAB
X KORPUSA ZAGREBAČKOG
NOV I POJ

Op. broj 34/45.

Dana, 5. siječnja 1945.

Predmet: Operativni izveštaj o borbama
u Podravini, dana: 31. XII 1 944.
god. 1, 2. i 3. I 1 945. god.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Poslje zauzimanja Pitomače od strane neprijatelja i potiskivanja naših jedinica sa linije Dinjevac — Grabovnica — Črešnjevica — Otrovanec naše jedinice, t.j. XXXII divizija i I zagorska brigada zauzele su položaje: Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica, držeći ujedno visove Otrovanski brije (kota

¹⁶ Misli se na frontalne borbe.

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 8-3, k. 557.

240

275), Karšanji i Veliko brdo² (sekcija Bjelovar 1:100 000) i postavivši se neprijatelju na bok, te su na taj način ugrožavale neprijatelja bočno i sprečavale ga u njegovom dalnjem napredovanju. Ruske jedinice³ povukle su se na liniji: Drava, kanalom na jug preko kote 106—126 — Kori ja — Kobna zemlja — Rastova voda (sekcija Bjelovar 1:100 000).

Dovlačenjem jačih snaga i nastupajućim pravcima neprijatelja, bile su prozrete njegove namjere. Neprijatelju je bio cilj prodrijeti do Virovitice i zauzeći je. Za izvršenje ovoga zadatka neprijatelj je dovukao svoje elite trupe, koje su dosta dobro naoružane, imajući u svom sastavu veći broj teških bačaca i topova. Pored tri puka Kozaka (6. tijerski, 5. donski i 3. kubanski) u ovim operacijama učestvuje i 1. pukovnija PTS i 20. pukovnija 1. hrv. ud. divizije.*

Zemljiste na kojem se nalaze položaji neprijatelja i po kojem on vrši svoja nastupanja ravničasto je, a na sjevernom dijelu Pitomače malo pošumljeno. Položaji naših jedinica nalaze se na uzvišenjima, koja su većim dijelom pošumljena, a samo zemljiste ispresjecano. S obzirom na položaje neprijatelja naši položaji su dominantniji i pružaju bolju mogućnost obrane i veću preglednost.

Cestu Koprivnicu — Viroviticu neprijatelj drži u svojim rukama do Pitomače, što mu olakšava vrlo brzo prebacivanje trupa na prednje isturene položaje, kao i njihovo snabdjevanje ratnim potrebama i materijalom. Željeznička pruga koja ide paralelna sa cestom neupotrebljiva je za saobraćaj.

Neprijatelj osjetivši naše snage na svom desnom boku uvidio je, da je njegovoj daljnje nastupanje ugroženo ako ne osigura svoj desni bok t.j. ako naše jedinice ne potisne u dubinu na jug, te ih na taj način učini neuticajnim na njegove operacije, a naše položaje zaposjedne sa svojim snagama.

31. XII 1 944. god. neprijatelj⁵ prelazi u napad prema našim položajima. Pritisak neprijatelja vrlo jak, bora vrlo žilava i uporna. Neprijatelj manevriše vrlo brzo, u čemu se naročito ističu Čerkezi i osjeća se tendencija neprijatelja da zaobiđe lijevo krilo naših jedinica i da im dođe iza leda. U borbni neprijatelj prodoran i na žrtve ne gleda. Naše jedinice, ne naviknute na frontalnu bitku, poslje teske i kravate borbe, morale su povući iz sela i kote 275 i Karšanji i zauzele su položaje iznad Vukosavljevice — kota 238 (Radotić) — kota 235 i 227 (sekcija Bjelovar 1 : 100 000). Na odsjeku fronta oko Pitomače neprijatelj uopće nije nastupao, a niti vršio pokrete u pravcu položaja Crvene armije iz čega se jasno vidi da mu je bio jedini cilj, da potisne naše jedinice i oslobodi svoje desno krilo kako bi mogao nastupati napred.

XXXIII divizija sa dvije brigade nalazila se na sektor Meduraca, 10 km jugoistočno od Bjelovara, sa zadatkom djelovanja prema cesti Bjelovar — Severin, jer je neprijatelj u to vrijeme počeo izlaziti iz uporišta do Severina, a ujedno i da vrši pritisak na uporište Bjelovar i veže snage u njima.

S obzirom da je stanje jedinica u Podravini dosta teško, zbog jakog pritiska neprijatelja, a jedinice

² Jedinice XXXII NO divizije i 1 zagorska brigada povukle su se na navedene položaje 26. decembra 1 944.

³ Odnosi se na dijelove 233. divizije Crvene Armije.

⁴ Pored navedenih jedinica u toj operaciji su učestvovali i dijelovi 5. ustaško-domobranske divizije.

⁵ Odnosi se na borbenu skupinu »Moškov«. Naziv je dobio po komandantu 1. ustaško-domobranske divizije Anti Moškovu.

⁶ Odnosi se na II i III NO brigadu.

XXXII divizije i I zagorske brigade dužom borbom već prilično izmorene i što je postojala mogućnost neprijateljskog prodora, to je XXXIII divizija dobila naredenje da se prebací sa te dvije brigade⁶ na sektor Zrinska — Brzaja. Prema položajima neprijatelja da izbaci jedan dio snaga i da zauzme Bogaz (kota 228) i Kekovu kolu (kota 242), kako bi neprijatelj osjetio njeno prisustvo, koji se nalazio na položajima: Orovanski briješ — kota 275 — Karšan — Turnašica — Veliko brdo — Vukosavljevica, djevoljati tom pravcu⁷ i tako smanjiti pritisak na XXXII diviziju i Zagorsku brigadu.

1. I 1945. god. XXXIII divizija izbila je na određene položaje i povezala se je sa jedinicama I zagorske brigade, koje su se nalazile na koti 227 — 228 i 250 (južno do Vukosavljevice, sekacija Bjelovar 1 : 100 000) i XXXII divizije, koje su ostale na istim položajima. Istog dana neprijatelj je preuzeo ponovo napad protiv naših snaga na koti 235 i 238 sa ciljem da ovlađe sa njima i na taj način da ima u svojim rukama naj dominantni je tačke, i da osigura slobodan prolaz svojih jedinica prema Špišić Bukovici i Virovitici. Videći namjere neprijatelja i važnost držanja tih kota, odmah je aktivirana XXXIII divizija s time što je jednom brigadom izvršila pritisak Orovanski briješ i Karšan, ali zbog većih i dobro utvrđenih neprijateljskih snaga i zakašnjenja djeveljanje XXXIII divizije nije bilo efikasno i neprijatelj je također povukla sve jedinice i zauzeo kote 235 i 238.

Jedinice XXXII divizije povukle su se na nove položaje, i to, na kota 245 i 231, s time što su jedan dio snaga držale na kota 147 i 141 (sekacija Bjelovar 1 : 100 000). XXXIII divizija Videći da je dalje napadanje bezuspješno je također povukla sve jedinice i zauzeula svoje stare položaje.

2. I 1945. godine. — Po zauzimanju kote 235 i 238 neprijatelj je osigurao nesmetan pokret i nastupanje svojih trupa prema položajima Crvene armije i 2. o.mj. izvršio napad na njene položaje s tim što je prethodno zauzeo Buštinu, Špišić Bukovici, postavivši bočno osiguranje na visine: Zidine — kota 203 i Golo brdo (kota 223). Pokretom svojih snaga prema Špišić Bukovici neprijatelj je oslabio sektor Sedlarica — Vukosavljevica i nastao je pogodan momenat da naše snage udare neprijatelju u bok i oslabi pritisak na položaje Crvene armije, koji je bio dosta jak, a samim tim da osujete prodror neprijatelja k Virovitici.

XXXIII divizija sa drugom i trećom brigadom izvršila je napad na neprijatelja na sektoru Sedlarica — Vukosavljevica, sa opštim pravcem nastupanja prema Starom Gradecu kako bi presekla neprijateljske snage i došla im iza leda.

I zagorska brigada izvršila je napad na kota 235 i 238 poslije čega treba da pomogne XXXIII diviziji pri likvidaciji Vukosavljevice.

XXXII divizija izvršila je napad na neprijateljske položaje: Zidine — kota 203 i 223 (bočno osiguranje neprijatelja), poslije čega treba da izvrši čišćenje Špišić Bukovice zajedno sa XVIII brigadom VI korpusa⁸, koja se je nalazila na položajima Kozja Glava — kota 132 i 203/3 km jugozapadno do Virovitice sekacija Slatina 1:100 000). Ovaj napad XXXII divizija izvodila je sa 2 brigade: brigada »Braće Radića« i brigada »M. Gupca«, dok je bri-

⁷ Zapovijest za dejstvo XXXIII divizije na navedenom pravcu izdao je štab X korpusa NOVJ 31. decembra 1944.
⁸ XVIII brigada XL divizije 6. korpusa NOVJ napadala je Golo brdo, kota 223 i kota 160 (dok. br. 11).

gada »P. Miškine« ostala u položajima: Gradina (kota 245).

Napad naših jedinica na neprijateljske položaje bio je jak i uporan, tako da je neprijatelj osjetio da mu je njegovo desno krilo ugroženo i njegovo napredovanje prema položajima Crvene armije bilo je ukočeno. U toku noći 2/3. III brigada XXXIII divizije uspjela je da zauzme kota 275 (Orovanski briješ) i da istjera neprijatelja iz Sedlarice, a potom sa sjeverne strane da izvrši napad na Turnašicu, obišavši Karšan koji je bio dobro utvrđen, a sam njegov oblik takav, da ga je bilo teško napadati i potrebno je za njegovu likvidaciju dobra artiljerijska i bacalčka priprema, a što je po noći otežano, te je ostavljeno za dan. II brigada XXXIII divizije uspjela je da zauzme sjeverozapadni dio Velikog brda i probije se do Turnašice sa južne strane.

I Zagorska brigada očistila je kota 235 i sa jednim dijelom snaga upala u Vukosavljevicu i pomogla II brigadi čišćenje istog sela.

XXXII divizija očistila je i protjerala neprijatelja sa kota 203 i 223 i sa kose Zidine odakle se neprijatelj povukao prema Špišić Bukovici.

U jutro, 3. I 1945. god. neprijatelj se je još držao na istočnom dijelu Velikog brda, iznad Vukosavljevice, zatim je na kota 238 (Radotić), željezničkoj stanicu Vukosavljevica, kao i na visini 1 km istočno od sjevernog dijela sela Vukosavljevica.

Vis Karšan je također držan.

U danu, oko 10 sati, II brigada XXXIII divizije uz kratku artiljerijsku i minobacačku pripremu izvršila je napad na Karšan, sa kojeg je neprijatelj uslijed dejstva artiljerije i minobacača pobegao prema sjevernom dijelu sela Turnašica. II brigada nastavila je sa gonjenjem neprijatelja, s tim što je jedan bataljon iste brigade izvršio napad na istočni dio Velikog brda i protjerao neprijatelja, a zatim sa III brigadom izvršio čišćenje Turnašice i sa Zagorskom brigadom Vukosavljevica.

Neprijatelj se još drži na kota 238 (Radotić), željezničku Vukosavljevici i na pomenutom visu istočno od Vukosavljevice. I zagorska brigada poduzela je napad na kota 238 radi čišćenja, ali pošto je ista kota bila podignuta u obrani artiljerijom sa željezničkom Vukosavljevica, a i sama raspolažala sa bacalcima, to su jedinice I zagorske brigade morale odstupiti.

Neprijatelj u Špišić Bukovici poslje razbijanja bočnog osiguranja na položaju Zidine, kota 203 i 223, osjeća se nesigurnim uslijed daljeg pritiska naših jedinica i u neredu se povukao prema Gradecu i Pitomači. Jedinice XXXII divizije ušle su u Špišić Bukovici.

Neprijateljske snage na kota 238 (Radotić) i željezničku Vukosavljevici po ulasku naših jedinica u Špišić Bukovici i Vukosavljevicu, a pod pritiskom I zagorske brigade (i brigade) »P. Miškine« pod zaštitom mraka povukle su se u pravcu Pitomače. Zauzimanjem starih položaja i povratkom u svoje ruke naše jedinice razbile su neprijateljsko desno krilo i primorale neprijatelja da odustane od svoje namjere t.j. da obustavi svoje napredovanje prema Virovitici, već da se povuče u pravcu Pitomače. Saradnje sa 233. divizijom CA nije bilo, ona je ostala za vreme razbijanja nepr. potpuno pasivna, bez pritiska sa čela.

U napadu na neprijatelja koji je prodro ka Virovitici u borbam 2. i 3. o.mj. sve su jedinice izvršile svoj zadatok u potpunosti. Bilo je puno zalaganja

svih štabova od divizija do bataljona. Naročito se istakao štab XXXII divizije na čelu sa komandanom potpukovnikom Bulatom⁹ i politkomesarom Bobetkom¹⁰ i štab brigade »M. Gubec« na čelu sa komandantom majorom Jovicom Mandić i štab brigade »Brće Radića« na čelu sa komandantom kap. Vulićem Ivanom, štab XXXIII divizije na čelu sa komandantom pukovnikom Antolovićem¹¹ i načelnikom štaba majorom Biškup Petrom¹², i štab III brigade na čelu sa komandantom kap. Gavrilovićem¹³, i štab IV bat. Zagorske brigade na čelu sa komandantom Murić Ivanom i predlažemo ih za pothvalu.

U ovim borbama ubijeno je 150 neprijateljskih vojnika i ranjeno preko 300.

Na bojnom polju neprijatelj je ostavio 41 mrtvog vojnika.

Zarobljeno je 5 Kozaka.

Od oružja zarobljeno je: 1 teški bacač, 1 tromblon i 25 pušaka sa manjom količinom municije.

Naši gubitci: 38 mrtvih i 206 ranjenih.

Zarobljeno 4, a nestalih 8.

Ranjen komesar XXXII divizije Bobetko Janko, zamjenik komesara brigade »M. Gubec« Puklek Jura a nestao zamjenik komandanta brigade »P. Miškine« kapetan Turković Ivan ...

U suradnji sa jedinicama Crvene armije naše jedinice bile su prinudene na čvrsto vezivanje za određeni položaj, na vodenju frontalne borbe, u čemu zbog neiskustva u ovakvom načinu ratovanja nailazile su na dosta velike poteškoće. Izvidačka i osmatračka služba bila je dosta slaba, jedino smo znali tačno za neprijateljske jedinice na sektoru Pitomače i znali smo za njihovu namjeru i zadatak da zauzmu Viroviticu.

Teško oružje — minobacači nisu u potpunosti iskoristavani i nisu iskorištavani koncentrisano, jer je ljudstvo slabo obučeno u rukovanju.

Veliki gubitci prouzrokovani su u našim jedinicama jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom neprijatelja, kojoj nismo mogli parirati sami svojim teškim oružjem pošto smo morali štedjeti mine, kojih nismo imali mnogo, a dejstvo artiljerije Crvene armije nije moglo ušutkati neprijateljsku artiljeriju, jer je bila na dosta velikoj udaljenosti.

Na vodenje bitke utjecala je također i zamornost jedinica XXXII divizije i I zagorske brigade, koje su prije toga vodile dosta teške borbe i stalno bile na položaju.

Poslije ovih borbi vidi se da su naše jedinice čvršće, stabilnije na položaju, spretnije u rukovanju sa teškim oružjem, a svaki borac došao je do uvjerenja od kolikog je značaja dobar rov u vodenju frontalne bitke naročito kada je neprijatelj raspolažeao sa većim brojem teškog oružja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — pukovnik:

Komandant — general-major:
Vlado Matetić s. r.

⁹ Rade Bulat.

¹⁰ Janko Bobetko.

¹¹ Josip Antolović.

¹² Narodni heroj Petar Biškup Veno. Poginuo kao komandant XXXII NO divizije 1. 945. godine.

¹³ Vlajko Gavrilović.

DIREKTIVA ŠTABA III ARMIJE NOVJ OD 9. JANUARA 1945. ŠTABU X KORPUSA O SMJENI XXXVI I LI DIVIZIJE OD STRANE BUGARSKIH JEDINICA¹

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Str. pov. br. 4
9. januara 1945.

ŠTABU X KORPUSA NOVJ

Ovih dana jedinice XXXVI i LI divizije bit će smjenjene od bugarskih jedinica.² U vezi s tim još odmah treba preduzeti mјere da to smjenjivanje proteće u što srdačnijim manifestacijama bratstva sa bugarskim narodom i bugarskom vojskom. Treba u svim jedinicama organizovati doček Bugarima, kojim prilikom održati prigodne govore, bacanje parola, bratimljenje između naših i bugarskih boraca i, gdje bude mogućnost priredbe sa prigodnim programom i veseljem.

Pošto će naše jedinice i poslije smjenjivanja biti u kontaktu i sadejstvu sa bugarskim jedinicama potrebno je nastojati da odnos sa njima bude što srdačni i tješnji. Ali tom prilikom ipak imati u vidu da u bugarskoj vojsci, naročito među oficirima, vjerojatno ima još reakcionarnih, a možda i profasičkih elemenata, zbog čega voditi računa o konspiraciji u našim namjerama (sem ukoliko se tiču akcije sadejstva), brojnom stanju ljudstva i naoružanja, organizaciji političkog rada u našim jedinicama, itd.

Pored velike većine čestitih, slavenofilskih i antifašističkih orijentisanih oficira u bugarskoj vojsci je u posljednje vrijeme uveden položaj zamenika komandanta, koji ima političku funkciju u vojski. Na tim položajima nalaze se isključivo sve dobri i oprobani bugarski antifašistički borci sa kojima treba osigurati što tješnji kontakt i saradnju. Tom prilikom voditi računa da se ne padne u sektaške greške u odnosu na ostale poštene oficire.

U sprovođenju ove direkture štabovi treba da unesu što više ozbilnosti i zauzimanja imajući na umu činjenicu, da bratstvo između naše i bugarske vojske koje će se krvljivo kovati u našim zajedničkim borbama protiv zajedničkog neprijatelja — fašizma, treba da bude glavni doprinos i zaloga nerazrušivog bratstva između naroda Jugoslavije i Bugarske.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar — pukovnik:
B. Petričević s. r.

Komandant — general-lajtnant:
Košta Nad s. r.
MP

Dostavljen:

Štabu VI i X korpusa,

Štabu XVI i XXXVI i

51 u. divizije NOVJ.

¹ Original, pisani strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. >1, k. 557.

² Tridesetšesti i 51. diviziju XII korpusa NOVJ smještene su 11. i 12. bugarska divizija.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII. DIVIZIJE OD 11. JANA
NUARA 1945. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBI
KOD KLOŠTRA¹**

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Op. broj: 33/1945.

Dana, 11. januara 1945. god.

PREDMET: Operativni izvještaj za borbe
kod Kloštra 20. XII 1944. god.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG
NOV I POJ

Nakon neuspjelog napada na neprijateljske položaje u Kalinovcu naša divizija dobila je zadatak da posjedne položaje zapadno i sjeverno od Kloštra i da ih odsudno brani. 17. decembra 1944. g. divizija je zaposjela odredene joj položaje i uredila ih za odbranu i to: brigada »Braće Radića« zaposjela je položaje prema Kalinovcu i Podravskim Sesvetama, brigada »Pavleka Miškine« zaposjela je položaje na komunikaciji Đurđevac — Kloštar, s lijeve i desne strane komunikacije, na zapadnom dijelu šume Velika Sječa. Ta brigada na svome lijevom krilu naložila se na I zagorsku brigadu, koja je držala položaje u selu Budrovcu. Brigada »Matija Gupca« bila je u divizijskoj rezervi, smještena u selu Kloštar.

Glavnina neprijateljskih snaga nalazila se u Đurđevcu, Kalinovcu, Ferdinandovcu sa isturenim jačim predstražama u pravcu naših položaja. Sastav neprijateljskih jedinica bio je: donski u kubanski puk, jedan bataljon gestapovaca i druge jedinice nama nepoznatog sastava. Pored pešadijskog naoružanja imali su 4 topa postavljena u Đurđevcu i 2 kod kote 129.

Noću 19. na 20. decembra 1944. god. Zapadna grupa² javlja, da je neprijatelj sa nepoznatim snagama izbio u Čepelovac i da je uspio iznenaditi njihove jedinice na spavanju, koje su se u neredu povukle. Odmah zatim primljen je izvještaj da neprijatelj sa slabijim snagama nadire od Ferdinandovca u pravcu Draganaca. U vezi sa takvom situacijom štab divizije izdao je naredenje brigadi »Matije Gupca« da sa dva bataljona posjedne položaje na pruzi kod Kloštra i da iste položaje odsudno brani. Sa jednim bataljom da posjedne položaje kod kote 130. Ranog ujutro neprijatelj je ispoljio svoju aktivnost kod Kalinovca na položaju udarne brigade »Braće Radić« te čitavim frontom. Nakon žestoke borbe neprijatelj je, unatoč što je bio potpomagan snažnom artiljerijskom vatrom, bio odbijen uz teške gubitke. Nakon prvih neuspjeha neprijateljskih pokušaja, da probije našu odbranu na položajima udarne brigade »Braće Radića«, neprijatelj se povukao na polazne položaje u cilju sredivanja i vršenja priprema za ponovni napad. U to vrijeme, dok je neprijatelj napadao na položaje brigade »Braće Radića«, a sa lijevom svojom kolonom u jačini od oko 200 vojnika vršio je pritisak od Batinskog. Baš u to vrijeme bataljon Gupceve brigade smješten je jedinice OZN-e brigade i uslijed pomanjkanja vremena nije uspio organizovati položaje za odbranu. Nepri-

jatelj je to iskoristio i prešao preko kanala Civićevca potisnuvši bataljon Gupceve brigade. Čim je primljen prvi izvještaj, da je neprijatelj uspio potisnuti taj bataljon, odmah je izdato naredenje od strane štaba divizije, da se izvrsi povratni napad i da se izgubljeni položaji imaju osvojiti pod svaku cijenu. Nakon kraće i žešće borbe taj je bataljon uspio osvojiti izgubljene položaje i potisnuti neprijatelja preko kanala.

Nakon što se neprijatelj sredio u jugoistočnom dijelu sela Kalinovca i povukao jače snage, tada je ponovnim napadom pokušao osvojiti položaje udarne brigade »Braće Radića«. Najžešći napad neprijatelj je ispoljio u pravcu kote 129 i od šume Crni Jarci u pravcu Brezika. Jedinice udarne brigade »Braće Radića« bile su dobro utvrđene i ceo položaj bio je dobro organizovan i kod svih boraca i rukovodilaca koji su izdržali snažnu artiljerijsku vatru, bilo je ogromno povjerenje, da će sa položaja uspijeti, pa makar neprijatelj napadao mnogo većim snagama. To samopouzdanje došlo je do izražaja naročito oko 11 sati kada je neprijatelj maksimalno iskoristio svoje teško i pješadijsko oružje i kada je pokušao, da pod svaku cijenu izbaciti iz položaja jedinice ud. brigade »Braće Radića«. Borba je bila veoma žestoka, ali su borci ostali u svojim rovovima. Neprijatelj je bio odbijen i ovaj puta uz veoma teške gubitke. Nakon toga neprijatelj se povlačio prema Kalinovcu.

Desna neprijateljska kolona, koja se probila kroz položaje I zagorske brigade preko Čepelovca i Budrovca ne naišavši dalje na nikakav otpor, obzirom da su se jedinice Zagorske brigade povukle, ta kolona produžila je dalje prodiranje u pravcu Prugovca. Oko 11 časova došlo je do prvog sukoba u južnom dijelu sela Prugovca između neprijateljskih istrenutih djelova i jedne čete brigade »Matije Gupca«, koja se nalazila na predstraži. Nakon kraće borbe ta četa povukla se u sastav svoga bataljona. Obzirom da je zemljiste između Prugovca i Kloštra veoma brisano, pretpostavljali se, da neprijatelj neće napadati tim pravcem, nego da će koristiti šumu Veliku Sječu ili zaobilaznim manevrom, da će napadati preko Veselog brijege. U vezi sa tom pretpostavkom izvršeno je rokiranje bataljona Gupceve brigade i to: jedan bataljon od željez. stanice Kloštar rokira se u desno u Veliku Sječu sa zadatkom zatvaranje pravca od Sirove Katalene, šumom prema Budančevici. Lijivo krilo tog bataljona nalazio se sjeveroistočno od željezničke stanice od oko 800 m. Drugi bataljon u vezi sa prednjom predstavkom rokiran je malo u lijevo, jer se vidi jedan neprijateljski eskadron koji je vršio zaoblazeњe prema Veselom brijezu. Pred samom željezničkom stanicom nalazila se jedna četa sa 4 pušikom trai jeza. Oko 12 sati neprijatelj je izbijao u sjeverni deo sela Prugovca i odmah produžio sa nastupanjem prema željezničkoj stanci u jačini od oko 100 vojnika. Pratio se svaki korak neprijateljskog nastupanja i čekalo se da se približi što bliže, kako bi mu se nanio što snažniji udarac. Kada se neprijatelj približio na 300 do 400 m prema pruzi izdato je naredenje, da se otvari vatra. Isto tako naređeno je, da minobacači tuku. Na opšte izmenadenje do žestoke i organizovane vatre uopšte nije došlo. Puškomitraljezi sa kojima se računalo nisu otvarali vatre ili su pojedinačno pucali. Bataljoni koji su se nalazili lijevo i desno uz prugu također nisu tukli neprijatelja. Nakon 10 minuta neprijatelj je uspio, da dođe na prugu zapadno do stanice na 150 m odakle je odmah produžio sa zauzimanjem prvih staničnih zgrada, te na

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojno-istorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 10-3, k. 557.

² Riječ je o štabu Zapadne grupe NOP odreda X korpusa NOVJ.

kon osvajanja istih nastavio sa prodiranjem u Kloštar do crkve. Dakle, skoro bez borbe i uz minimalne gubitke neprijatelju je uspjelo da zauzme željezničku stanicu i jugozapadni dio Kloštra. Bataljonu koji se nalazio prema Kozarevcu naredeno je, da odmah zaposjedne južni deo Kloštra i svojim desnim kriлом, da presječe glavnu cestu kroz Kloštar i time lokalizuje dalji prodror. Međutim, uslijed neodlučnosti kod rukovodilaca i sporog manevrovanja i ne povjerenje u vlastito oružje, taj bataljon nije se mogao održati na određenim položajima. Čim je neprijatelj sa svojim prednjim dijelovima izbijao u sjeverni deo sela Prugovca, odmah je brigadi »Pavleka Miškine« naredeno, da sa svim snagama preko šume Velika Sjeća udari na neprijatelja. Obzirom da je neprijatelj veoma brzo uspio zauzeti položaje brigade »Matije Gupca« brigada »Pavleka Miškine« nije mogla na vrijeme intervenisati, nego je odmah preduzela izvlačenje svojih snaga kroz šumu preko ceste prema položajima brigade »Brace Radića«.³ Tim prodrorom neprijatelj je ugrozio položaje udarne brigade »Brace Radića«, koja se uslijed nastale takove situacije nije mogla održati na tim položajima radi toga je naredeno da se udarna brigada »Brace Radića« povuče sa svojih položaja u pravcu Klarsara. Dakle, skoro bez borbe neprijatelju je uspjelo zauzeti Kloštar sa južne strane preko položaja brigade »Matije Gupca«, gdje je napadao sa mnogo slabijim snagama, a gdje mu to nije uspjelo učiniti sa zapadne i sjeverne strane. Naknadnom istragom ustanovalo se, da su neki puškomitrailjeri uslijed nedovoljne kontrole bili veoma prijavi, a kod nekih puškomitrailjezaca razvio se osjećaj straha prilikom nailaska neprijatelja. Štabovi bataljona nisu preduzeli mјere, da se sa svojim bataljonima suprostave neprijatelju iako su za to imali sve povoljne uvjete. Nakon toga jedinice naše divizije preko Kladara zauzele su nove položaje i to: brigada »Brace Radića« u Grabrovici, brigada »Matije Gupca« u Maloj Črešnjevici, brigada »Pavleka Miškine« u Kozarevcu. U ovoj borbi naročito su se istakli rukovodioци i borci udarne brigade »Brace Radića«, koji su bili riješeni da i uz najteže žrtve održe odredene im položaje. Kod brigade »Matije Gupca« vidjelo se, da štabovi bataljona, niže rukovodstvo, a naročito borci nisu pokazali dovoljno volje za izvršenje postavljenog zadatka. Naredenja koja su dobivali izvršavali su površno, bez volje i sa malo nade za vođenje težih borbi. Kod štabova bataljona te brigade nije postojalo nikakove inicijative i radi toga tih bataljoni nisu se uzajamno potpomagali. Brigada »Pavleka Miškine« obzirom na brzo razvijanje događaja kod brigade »Matije Gupca« nije se snašla, da snažnim udarom napadne neprijatelja. Naprotiv u povlačenju primjećeno je kako se brigada u neredu povlači. Rukovodioći koji su doprinjeli da se brigada »Matije Gupca« skoro bez borbe povuče pozvani su na odgovornost.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 164 mrtva i 171 ranjenog, od kojih nekoliko oficira. Zarobljen je jedan »sarac«, oko 5 000 municije i druge spreme. Izgorilo: 3 puškomitrailjeza, 10 pušaka, 2 šmajsera i oko 5 000 metaka i druge spreme.

Naši gubici: 16 poginulo, 83 ranjeno i 12 u borbi nestalo. Među ranjenima teško je ranjen komandant brigade »Matije Gupca« Stevan Došen, koji je nakon jednog dana umro i sahranjen na groblju u Velikoj Črešnjevici. U brigadi »Brace Radića« lako je ranjen komandant brigade i sva tri komandanta bataljona od kojih je komandant I bataljona Totović Mirko nakon 2 dana umro u Virovitičkoj bolni-

ci. U brigadi »Pavleka Miškine« među ranjenima ranjen je i komesar brigade Lačan Stjepan, komesar I bataljona Hasan Ivan i komesar II bataljona Uzur Mirko.

Izgubljena su 2 puškomitrailjeza ili pušaka. Potrošeno je oko 31 000 puščane, mitraljeske i šmajserke municije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik:

SL. O.

Komandant — pukovnik:
Bulat Rade

MP

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 23. JANUARA 1945. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O OPERATIVNOJ SITUACIJI I STANJU U JEDINICIMA¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Op. broj: 45/1945.

Dana, 23. januara 1945. god.

PREDMET: Opći vojno-organizacioni
izvještaj za januar 1945.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV I POJ

OPERATIVNA SITUACIJA:

U toku ovog mjeseca naša divizija operisala je na sektor Podravine i Bilogore. Koncem prošlog mjeseca jedinice naše divizije uglavnom su vodile obrambene borbe u cilju zaštite mostobrana.² Nakon nekoliko uspešnih borbi neprijatelju su nanešeni teški gubici i isti je bio prisiljen na povlačenje na prvobitne položaje. Time su stvoreni uslovi za ofanzivne operacije. U isto vrijeme stigle su i jedinice XXXIII divizije, tako da se naša snaga znatno pojačala. Međutim, neprijatelj nakon prvih neuspjeha dovlaci nove snage na prostoriju Pitomače i Kloštra, tako da u tim operacijama ucestvuju tri kozacka puka, Prva hrvatska udarna divizija i jedan puk Nižemaca. Namjere neprijatelja potpuna su jasne, on želi pod svaku cijenu prodrijeti u Viroviticu. Nakon pada Pitomače³ neprijatelj produžuje sa nadiranjem i uspijeva zauzeti špišić Bukovicu, ali se nije mogao dugo zadržati, jer su naše jedinice odmah izvršile snažan protunapad, razbijivi neprijatelja i prisilivši ga na povlačenje. U isto vrijeme na tu prostoriju po red XI divizije stiže pojaćanje i drugih jedinica.⁴ Nakon toga naša divizija dobila je zadatak da se prebací na jugozapadne obronke Bilogore radi kra-

³ Komandant NOU brigade »Brace Radić« bio je tada Ivan Vučić.

¹ Original, pisani strojem, latinicom, u arhivu Vojno-istorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 41-3, k. 557.

² Riječ je o borbama za odbranu virovitičkog mostobra-

na.

³ Dijelovi njemačke 1. kozacke konjičke divizije u sa-

dejstvu su ustašama zauzeli su Pitomaču 25. decembra 1944.

⁴ Na traženje 233. divizije Crvene armije upućena je

krajem decembra 1944. na liniji Pečelić — Suhopolje XVIII

NOU brigada XL NO divizije. Ostale jedinice ove divizije

stigle su na sektor Virovitice 5. januara 1945.

Polovinom januara 1945. stigla je na sektor Virovitice

i XXXVI divizija XII NOU korpusa.

ćeg odmora, sređivanja i zatvaranja pravca od Bjelovara. Međutim, nakon jednog dana neprijatelj vrši koncentraciju svojih snaga u Bjelovaru i dovlaci nove snage od Banove Jaruge prema Garešnici. Namađere neprijatelja odmah su uočene. Neprijatelj nakon što nije uspio ikroz Podravinu prodrijeti za Viroviticu, pokušao je najkracim putem preko Bilogore. Iako je neprijatelj raspolažao sa većim snagama i želio pod svaku cijenu probiti se za Viroviticu, ipak mu to nije uspjelo i to radi toga, što su i rukovodioći i borci shvatili postavljeni zadatak, te što je između jedinica naše i XXXIII divizije postojala stalna veza. Nakon sedmodnevnih borbi neprijatelj je bio prisiljen da odustane od svoga zamislenog plana i da se povlači. Ovih dana ustanovalo se, da neprijatelj nije sasvim odustao od daljnje operacije na toj prostoriji nego je sačekivao dolazak jačih snaga. Borbe koje su vodene na jugozapadnim obroncima Bilogore i koje su bile obustavljene za tri dana nastavljaju se dalje i izgleda da će se iste voditi jačom žestinom. Općenito uvezši našu diviziju u proteklosti periodu vodila je glavne obrambene borbe, zato jer je i osnovni cilj svih naših jedinica bio odbrana mostobrama. Tek u nekoliko navrata naše jedinice prelazile su u protunapad koji su uspješno završavale, ali nisu donosile potpunu korist, jer se uslijed pomanjkanja inicijative pojedinim rukovodilacima nije uspjelo u povoljnog momentu rastrojenoj neprijatelju potpuno uništiti. U obrani i držanju određenih položaja stanje se je znatno poboljšalo. Rukovodioći i borci postali su znatno uporniji.

ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA

Općenito uslijed velikog broja izbačenih rukovodilaca u štabovima bataljona kod većine njih nedostatne dovoljno rutine, elastičnosti i inicijative u radu. Mnogi od rukovodilaca u štabovima bataljona htjele bi da im bataljonu budu što bolji, pokazuju mnogo volje za rad, ali nemaju dovoljno iskustva. Kada bi divizija bila u povoljnijim prilikama i kada bi se imalo više mogućnosti za podizanje i potpmaganje tih rukovodilaca isti bi se uspjeli pravilno razviti u dobre i sposobne rukovodioce, ovako njihovo uzgajanje veoma je otežano, a izdizanje novih rukovodilaca veoma se često vrši uslijed stalnog izbacivanja iz stroja.

FORMACIJSKO STANJE JEDINICA I NJIHOVA POPUNA:

Divizija u svom sastavu ima tri brigade:

Ud. brigadu »Braće Radica«
Brigadu »Matjia Gubec« i
Brigadu »Pavleka Miškine«,
Inžinjerijski bataljon,
Četu za vezu,
Bolničku četu,
Izviđačku četu,
Podoficirsku školu,
Prateću četu.

Svaka brigada ima u svom sastavu po tri bataljona, prateći vod, izviđački vod, bolnički vod i vod za vezu. Dakle, formacijsko stanje naše divizije nije se u ničem promjenilo od prošlog mjeseca, s tim, što je dopunski bataljon rasformiran, obzirom da nije bio nikakvog priliva novih boraca.

BROJNO STANJE I NAORUŽANJE:

Brojno stanje naših jedinica nije se ništa popravilo, naprotiv ono se je od prošlog mjeseca do danas znat-

no smanjilo (za 350 boraca). Opadanje brojnog stanja dolazi radi toga što je divizija u neprekidnim borbama imala veliki broj izbačenih iz stroja, a popuna ljudstva je minimalna ili gotovo nikako va. Spisacno brojno stanje takođe se mnogo smanjilo (za 893 boraca), i to radi toga, što su iz glavnih spiskova brisani svi borci koji su dezertirali, teže ranjeni ili nestali. Dakle iz spiskova brisani su svi oni za koje se računa, da se u dogledno vrijeme neće vratiti u jedinicu. To je učinjeno radi toga, jer je spisacno brojno stanje u nekim jedinicama bilo dvostruko veće od stanja na liču. Brisanje je učinjeno u vezi sa ranije izdatim naredjenjima o formaciji.

Stanje oružja takođe se pogoršalo. Dosta je oružja u borbama uništeno, oštećeno ili izgubljeno. Ipak su naše jedinice dobro naoružane sa pješadijskim oružjem obzirom na svoje malobrojno stanje.

NACIONALNI I SOCIJALNI SASTAV:

Divizija je većinom sastavljena od Hrvata, procentualno oko 89% i većinom seljaka od oko 61%.

NASTAVA U JEDINICAMA:

Radi svakodnevnih borbi koje je vodila naša divizija nastava u našim jedinicama nije se uopće izvodila. I ako je poneka jedinica bila izvan borbe, tada se je nastojalo da se ista odmori. Osjećaju se veliki nedostaci u stručnom vojničkom znanju, u snalaženju za vrijeme borbe, u rukovanju oružjem, ali sve to nije se moglo otkloniti uslijed pomanjkanja vremena. Što se je uspjelo, a to je da se je poslije svake borbe održalo sastanke sa štabovima i komandoma četa na kojima su detaljno pretešem svim nedostaci i data uputstva za rad. U pogledu postizanja vatrenе nadmoći stanje se nešto popravilo. Zatajivanje puškomitrailjeza rjeđe su pojave, ali zato tačnost gađanja veoma je mala. Utrošci municije u borbama su ogromni, a da pri tome neprijatelju nisu nanešeni onoliki gubici koliki bi bili kada bi se preciznije gađalo i rukovalo oružjem. Koordinacija između pratećeg i pješadijskog oružja takođe nije u potpunosti postignuta. Troše se velike količine mina za teške bacače, a njihovo dejstvo nije efikasno. Kod boraca i nekih nižih rukovodilaca vladaju mišljenje, da će prateća oružja riješiti bitku i zato se njihova upotreba sviše forfira. Što se tiče utvrđivanja stanje se je mnogo nonravilo. Svi rukovodioći i borci po dolasku rta određeni položaj osjećaju potrebu za utvrđivanjem. Međutim, pri tome nailaze na teškoće uslijed nestasice alata za utvrđivanje tako da se i samo utvrđivanje vrši dosta spor.

Nastava u podoficirskoj školi izvodi se po planu, ali uz veoma teške uslove, zato što su jedinice stalno u borbama i čestim pokretima, tako da i sama škola mora biti često puta u strogoj pripravnosti, a često puta moralno se je koristiti i za utvrđivanje pojedinih položaja.

SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBE:

Izviđačke jedinice: Izviđačka i obavještajna služba u našoj diviziji stoji veoma loše. Pouzdano se može utvrditi da ta služba u svim dosadašnjim borbama nije izvršila potpuno ni jedan zadatak. Kod svih rukovodilaca i organa izviđačke i obavještajne službe osjeća se nedovoljna odgovornost i veoma malo zalaganje oko prikupljanja tačnih i detaljnih podataka o neprijatelju. Jedan od uzroka leži u tome, što su u

protekłom periodu obavještajni oficiri bili na kursu, a na njihova mjesta postavljeni su privremeno drugi, koji nisu imali dovoljno uslova i nisu davali dovoljno garancije. Pitajući te službe najoštije se prišlo. Obavještajni oficiri vratili su se sa kursa i oni su odmah preuzeли dužnosti. Također ovih dana vrši se reorganizacija izviđačkih jedinica tj. smjenjivanje sveg ljudstva koje do sada nije zadovoljilo. Pri tome se nailazi na poteškoće, jer se ne može izvršiti njihova popuna uslijed veoma malog brojnog stanja naših jedinica. Ipak ima izgleda da će se stanje kod naše izviđačke i obavještajne službe u najskorije vrijeme znatno poboljšati.

Inžinjerijske jedinice:

Naš inžinjerijski bataljon po svom kvalitativnom sastavu potpuno zadovoljava, međutim, njegovo brojno stanje veoma je malo. Taj bataljon u nekoliko borbi imao je veoma osjetljive gubitke, a popuna se nije mogla izvršiti.

Jedinice za vezu:

Sve jedinice za vezu u našoj diviziji u dosadanju borbama pokazale su mnogo požrtvovnosti. Borci iz tih jedinica uz najveće napore nastojali su uvijek postaviti vezu i ona je uvijek funkcionalna. Stručna sposobnost boraca za vezu dobro je. Najveće poteškoće pri održavanju veze nalaze se u nestaćici telefonskog materijala. Čitava divizija ima samo oko 17 km kabla, tako da se i kada su jedinice veoma gusto raspoređene nije u stanju sve povezati. I sam taj materijal lošeg je kvaliteta, tako da često puta dolazi do prekida veze. Ukoliko se uspije otkloniti ti tehnički nedostaci naše jedinice uvijek će potpuno izvršavati sve postavljene zadatke. Radio-služba također je dobra, ali često puta dolazi do prekida i to radi toga, što su stanice već istrošene, uslijed prevelikog rada.

Sanitetska služba:

Sanitetska služba u našim jedinicama je vrlo dobra. Iako je divizija u čestim borbama imala veliki broj ranjenih ipak je svim ranjenicima na vrijeme ukazana liječnička pomoć i isti su pravovremeno evakuirani. Dakle, sanitet u našoj diviziji jeste na dostoјnoj visini počam od četnog bolničara do divizijskog saniteta, kod sveg tog osoblja osjeća se velika briga za pružanje pomoći. Tako je XVIII brigada odjednom imala preko 100 ranjenika, koji su neочекivano upućeni u naše previjalište. Za najkraće vrijeme svima tim ranjenicima ukazana je pomoć. U borbama stradal je dosta sanitetskog osobљa te se njihovom obnavljanju mora posvetiti puna pažnja čim prilike to dopuste.

Intendantura:

Intendantska služba u diviziji zadovoljava, ali ne uvijek potpuno. Često puta se dogodi slučaj, da se uslijed slabe organizacije ne uspije spremiti hrana za vojsku iako za to postoje uslovi. Dotur hrane na položaje također je dosta slab i sa velikim zakasnjajem. Na to su upozoren intendanti i stanje u tom pogledu se popravlja.

MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA, ZDRAVSTVENO STANJE JEDINICA I RAZNI PROBLEMI KOJI SE POSTAVLJAJU:

I pored svakodnevnih borbi i veoma teških napora moral u našim jedinicama dobar je. Borci su kroz te borbe veoma očvrsnuli i prekalili se. Dezerterstvo je skoro isčezlo iz naših jedinica. Jedinice iako su male one su uvijek u stanju da sačekaju nadmoćnog neprijatelja i da se sa njim uhvate u koštač. Uslijed stalnih obrambenih borbi ofanzivni duh kod

naših boraca kao i kod nekih rukovodilaca nešto je opao, međutim, zato se je dobilo na upornosti i izdržljivosti na odbrani položaja.

Borbenost u našim jedinicama znatno je porasla. Početkom ovih borbi borbenost naših jedinica bila je dosta slaba, tako da je neprijatelj često puta uspijevao u svojim pothvatima iako za to nije imao uslova. Danas su naši borci mnogo borbeniji i oni su u stanju da prihvate borbu na svakom mjestu. Kad bi naše jedinice bile brojčano jače, one bi se po svome kvalitetu mogle mjeriti i sa najboljim našim jedinicama.

Ishrana boraca dosta je dobra. Količina hrane je dovoljna, ali njen kvalitet nije potpuno dobar uslijed pomanjkanja soli. Ishrana je prilično nerodovna, što ovisi o situaciji na položajima. Često puta se događa da borci ostaju bez hrane radi toga, što se nalaže u borbi i što im je dotur nemoguć. Komore se često puta moraju postavljati dosta daleko pozadi radi sigurnosti, što otežava pravilno funkcionisanje ishrane. Ipak bi bilo potrebno obzirom na veoma hladno vrijeme i što se bore stalno na položajima, da se hrana pojača kalorijama tj. da se više daje masti.

Oprema naših boraca dosta je slaba. Što se tiče obuće stanje je dobro. U diviziji nema upoće bosih drugova. Međutim, stanje odjeće znatno je lošije. Veoma je mali broj boraca koji imaju sinjèle ili zimske kapute. Također i sa vešom se dosta loše stoji. Većina boraca ima samo po jedan par veša, tako da se presvlacenje veoma rijetko obavlja.

Zdravstveno stanje naših jedinica je dobro. Zaraznih bolesti upoće nema, jedino što ima ozebljina, prehlada i dosta boraca tuži se na reumu.

Osnovni problemi koji se postavljaju pred nas jesu popuna ljudstva, koju treba što prije izvršiti, jer se jedinice stalno troše i njihovo brojno stanje je minimalno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik:
SL. 0.

Komandant — potpukovnik:
Bulat Rade
MP

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 24. JANUARA 1945. ŠTABU X KOPUSA NOVJ O BORBAMA NA SEKTORU GRUBIŠNO POLJE — VELIKI GRDEVAC — VELIKA PISANICA¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Op. broj: 48/1945. god.

Dana, 24. januara 1945. god.

ŠTAB X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV I POJ

U prilogu pod... dostavlja se operativni izvještaj za borbe vođene od 13. do 20. o. mj. Isti je izvještaj nepotpun s razloga što nismo bili u stanju prikupiti izvještaje iz brigada, tako da je isti sastavljen po operacijskom dnevniku. U njemu nedostaje dosta

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 11-2, 'k. 1192,

stvari tako da pojedini momenti u borbama nisu uopšte unešeni, jer zato nismo imali potrebnih podataka, a niti je bilo dovoljno vremena da se pojedine borbe na sastancima proanaliziraju.
Za sve borbe koje su vodene uglavnom su izdana telefonska i radiogramska naredjenja tako da ni pismenih zapovijesti nije bilo. Isto tako nisu ni skice izradivane, jer za sve to nije bilo dovoljno vremena. Prednje se dostavlja s molbom na nadležnost.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba — major:
Bogdan Jovanović s. r.

MP

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO OSLOBOĐILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 48/1945.
Dana, 24. januara 1945. god.

PREDMET: Operativni izvještaj za
borbe od 13. do 20. januara
1945. god.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOV I POJ

Nakon neuspjelog napada na neprijatelja u Pitomači 8. o. mj. naređeno je izvlačenje iz borbe.² Naša divizija dobila je zadatak da se prebači na prostoriju Starje i Nove Rače, Bulinica i Bedenika u cilju zatvaranja pravca od Bjelovara, odmora i srednjavanja. Nakon jednodnevog odmora primjećena je koncentracija 1. hrvatske udarne divizije u Bjelovaru i grupisanje snaga na prostoriju Kutina — Garešnica. 11. o. mj. primjećeni su prvi pokreti neprijatelja iz Bjelovara u pravcu Severina i prema Garešnici. Naša divizija dobila je zadatak da sa jednom brigadom osjedne položaje u G. Kovačici, a sa ostale dvije brigade da se smjesti u V. Peratovicu — V. Dabčevicu. U toku 12. o. mj. neprijatelj iz Bjelovara u jačini dva puka (20. i 21. puk 1. hrvatske udarne divizije i 1. kozacka div. sa 1. donskim i 4. kubanskim i 69. samostalnim divizionom nadirao komunikacijom od Garešnice prema Grdevcu u cilju spajanja sa neprijateljskim snagama od Bjelovara. Naša divizija zauzela je slijedeći raspored:

Brigada »Matija Gubec« posjela je položaje G. Kovačica — Zrinska. Brigada »Pavleka Miškine« položaje na prostoriji V. Dabčevice. Brigada »Braće Radića« posjela je položaje na prostorijama V. Peratovice. U listu vrijeme stize XVIII ud. brigade koja posjeda položaje za odbranu u Grubišnom Polju. Štab divizije nalazio se u Vel. Peratovici (sjeverni deo). U toku dana neprijatelj nije nadirao na naše položaje.

Obzirom da su položaji brigade »Matija Gupca« bili suviše istaknuti, jer je neprijatelj već upao u V. Pisanicu, radi toga je brigadi »Matija Gubec« naređeno da posjedne položaje na liniji: juž. deo sela Zrinska — M. Grdevac. U toku dana neprijatelj je sa manjim snagama nadirao u pravcu G. Kovačice,

² U napadu na Pitomaču učestvovalo su jedinice X korpusa NOVJ, XL divizija VI korpusa NOVJ i artillerijske jedinice Crvene armije.

ali se nije zadržao u njoj. Prema prikupljenim podacima saznajemo, da je neprijatelj pred noć 12. o. mj. u jačini od jednog bataljona izbio u G. Kovačicu i zaposjeo istu. Brigada »Matija Gubec« dobila je zadatak da sa dva bataljona i dva bataljona Zagorske brigade napadne neprijatelja u G. Kovačici. U svome nastupanju u G. Kovačicu jedinice su naišle na slabiji otpor neprijateljskih izvidačkih djelova, koji su se odmah povukli. Dok su se jedinice koje su napadale G. Kovačicu nalazile u istoj ne uređivoj položaju za odbranu, neprijatelj pred zoru 13. napao sa jačim snagama od V. Pisanice i V. Barne, a sa jednom kolonom zaposjeo put G. Kovačica — M. Grdevac. Jedinice koje se nalaze u G. Kovačici bile su iznenadene te su odmah prisiljene na povlačenje. Nakon togova povlačenje brigade »Matija Gupca« zaposjele su položaje koje je ranije držala. Naši gubici bili su: 2 mrtva i 12 ranjenih, dok neprijateljski gubici nisu utvrđeni.

Neprijatelj — 69. divizion 1. brigade 1. kozacke divizije sa štabom iste brigade zaposjeda zapadni deo V. Barne, dok dijelovi IV kubanskog puka iste brigade zaposjeduju G. Kovačicu. Radi ove situacije komj je brigadi »Matija Gubec« ostao nezaštićen lijevi bok, naređeno je brigadi »Braće Radića« da zaposje jedne istočni dio s. V. Barne, dok brigada »Pavleka Miškine« ima kao rezervu zaposjeti južni dio s. V. Peratovice. Brigada »Braće Radića« odbacio neprijateljske predstaze iz istočnog dijela s. V. Barne zaposjeda isti, te se povezuje desno sa brigadom »Matija Gubec« u s. M. Grdevcu, a lijevo sa XVIII brigadom u s. Grubišnom Polju. U borbi sa 69. divizionom brigade »Braće Radića« nanijela je gubitke od 25 mrtvih, 55 ranjenih i 2 zarobljena vojnika, dok je zaplijenjeno 1 puškomitrailjer, 4 poluautomatske puške, jedan šmajsler, 9 sedala i 5 konja. Sopstveni gubici 14 ranjenih.

13. o. mj. neprijatelj od G. Kovačice vrši pritisak na položaje brigade »Matija Gubec« u južnom dijelu s. Zrinska, ali je uvjek bio uspješno odbijen na polazne položaje. Pred noć neprijatelj pod zaštitom mračka izvršio je iznenadni prodor od kote 176 u pravcu crkve u Zrinskoj. Te položaje trebao je držati bataljon Zagorske brigade koji je baš u tom momentu napuštao položaj, jer je dobio drugo naređenje od svoga štaiba. Neprijatelj je to iskoristio i bez borbe zaposjao srednji deo Zrinske. Radi toga i bataljon Gupčeve brigade koji je držao položaj u južnom dijelu s. Zrinske bio prisiljen na izvlačenje te se isti povukao na kote 198.

14. januara 1945. god. neprijatelj u jačini jednog bataljona ustaša 21. pukovnije napao sa tri kolone na položaje brigade »Matija Gubec« u M. Grdevcu. Nakon dvosatne borbe neprijatelj je uspio prisiliti jedinice brigade »Matije Gupca« na povlačenje. Neprijatelj je odmah utvrdio položaj u zapadnom dijelu s. Grdevcu, dok je slabije snage isturio u istočni deo istog sela. Štab brigade »Matije Gubec« iskoristio je tu situaciju i odmah je nakon kratke borbe uspio zauzeti istočni deo sela M. Grdevac, te se na tim položajima i utvrdio s tim što je jedan bataljon posjedao položaje na liniji kote 198-195. U tim borbama neprijatelj je imao: 15 mrtvih i 25 ranjenih. Naši gubici bili su: 6 poginulih i 7 ranjenih.

Pošto je 1. donski puk kozacke divizije nakon kratke i žestoke borbe odbacio jedinice XVIII brigade, koje su držale Grubišno polje, morala se brigada »Braće Radića«, pošto joj je ovim bio ugrožen lijevi bok povući iz istočnog dijela V. Barne i zaposjeti položaje na V. Baranskim vinogradima. U tim predstražnim borbama između brigade »Braće Ra-

dića¹ i 69. diviziona 1. kozačke divizije imao je neprijatelj 5 poginulih i 8 ranjenih, dok su naši imali 4 mrtva i 13 ranjenih.

15. januara 1945. god. neprijatelj sa jednim bataljonom ustaša 21. pukovnije napada na položaje »Matije Gupca« u istočnom dijelu s. M. Grdevca sa glavnim, dok sa manjim snagama napada preko šume Grdevca u pravcu Grdevačkog milina na položaje brigade »Braće Radića«. Nakon trosatne borbe jedinicama brigade »Matija Gupca« uspijeva odbiti: neprijatelj i odmah zatim preci u protunapad. Neprijatelj je bio razbijen u neredu se povukao u pravcu G. Kovačice i V. Grdevca. U tim borbama neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i 50 ranjenih. Zaplijenjen je jedan šarac, 12 pušaka, nešto municije i druge spreme. Naši gubici: 4 mrtva i 8 ranjenih. U isto vrijeme brigadi »Braće Radića« uspijeva odbiti neprijateljsku desnu kolonu i prisilit ju na neuđeno povlačenje. Neprijatelj je i tom prilikom imao oko 20 mrtvih i 30 ranjenih. Zarobljena su dva ustaša. Zaplijenjeno je 10 pušaka i druge spreme. Mi nismo imali gubitaka.

Nakon te borbe naše jedinice zauzele su svoje staze položaje.

Radi povoljnog završetka borbe u M. Grdevcu preduzeo se je napad na neprijatelja u V. Barni sa brigadom »Braće Radića« i brigadom »Pavleka Miškine«. Napad otpočeo u 18 sati. Brigada »Pavleka Miškine« napala je neprijatelja na pravcu M. Barna — V. Barna, dok je brigada »Braće Radića« napala neprijatelja u bok preko kote 169 na centar sela. Međutim je neprijatelj prebacio svoj 4. kubanski puk sa sektora G. Kovačica u V. Barnu još prije napada, te je tako brojno bio premoćniji, radi čega napad nije uspio. Brigada »Braće Radića« povukla se na svoje ranije položaje Baranske vinograde, dok je brigada »Pavleka Miškine« zaposjela položaj na istočnom dijelu s. M. Bame. Neprijateljski gubici nepoznati. Naši gubici: 6 mrtvih i 24 ranjenih.

17. januara 1945. god. koristeci maglu neprijatelj je iz V. Barne prethodno dobro izvidio položaje brigade »Pavleka Miškine«, napao istu podišavši kroz Obrovu šumu potokom Barna i napao položaje brigade s boka i leđa. Nakon kraće borbe brigada je bila odbačena na položaj sjeverno od u. Bame. Odmah zatim preduzet je povrtni napad na neprijatelja u M. Barni s brigadom »Pavleka Miškine« i osvojeni su položaji koje je brigada ranije držala, dok krajnji cilj istjerivanja neprijatelja iz M. Barne nije uspio radi nadmoćnosti istoga. U toku noći 17. na 18. januara preduzet je opisrni napad na neprijatelja u M. Barni i to sa brigadom »Pavleka Miškine«, dva bataljona XVIII brigade i jednim bataljonom brigade »Braće Radića«. Međutim, zbog slabe povezanosti, decentralizacije napadnih pravaca i neodlučnosti bataljona XVIII brigade napad nije uspio, te su se jedinice u zoru 18. januara povukle na polazne položaje. Brigada »Pavleka Miškine« zaposjela je sa jednim bataljom kotu 141, kako bi se zatvorio pravac M. Barna — V. Peratovica.

Neprijateljski gubici nepoznati. Naši gubici: 2 mrtva i 8 ranjenih.

U 14 sati 18. januara o. g. neprijatelj se iz nepoznatih razloga povlači iz M. Barne i to: jednom kolonom u Grubišno polje, dok druga koionom odlazi u V. Barnu. Brigada »Pavleka Miškine« zaposjela M. Barnu i hvatala kontakt sa neprijateljem koji se nalazi u istočnom dijelu V. Barne.

Zbog napornih borbi koje je vodila brigada »Matije Gupca« u M. Grdevcu povlači se ista 19. januara 1945. u rezervu prema V. Peratovici, dok njene polo-

žaje zaposjeda XXXIII divizija. Međutim se neprijatelj naglo povlači iz V. Barne u pravcu V. Graevca, dok se iz Grubišnog Polja povlači u pravcu Pavlovca. Naše jedinice u zajednici sa XVIII brigadom preduzimaju gonjenje neprijatelja, te brigada »Pavleka Miškine« preko V. Barne zaposjeda istočni dio sela Pavlovca gdje dolazi u kontakt sa neprijateljem koji sa jačim snagama drži zapadni dio. Brigada »Braće Radića« zaposjeda s. V. Jasenovaču, dok brigada »Matije Gupca« zaposjeda Grubišno Polje. Daljnje gonjenje neprijatelja nije preduzeto radi toga, što je neprijatelj sa svoga desnog krila rokiraо izvjesne snage na svoj ventar i lijevo krilo i pojačao pritisak na naše jedinice na tom dijelu. Radi ove novonastale situacije XVIII brigada prebačena je sa našeg lijevog krila na centralni dio naše fronte. Pošto je gonjenje koje su preduzele naše jedinice u pravcu s. Pavlovca nastala praznina na sektoru V. Barne moralo se isto zaposjeti pogotovo zato, što nisu preduzete nikakove ofanzivne operacije od strane naših jedinica na centralnom dijelu fronta. Radi ovoga je brigada »Pavleka Miškine« iz s. Pavlovca prebačena u s. V. Barnu, dok je brigada »Braće Radića« zauzela položaje u s. Grbavcu.

U svim tim borbama naši gubici su bili slijedeći: Poginula 24 druga, ranjeno 86 drugova. Neprijateljski gubici sto je utvrđeno bili su slijedeci: ubijeno 95 neprijateljskih vojnika, ranjeno preko 168 neprijateljskih vojnika, zarobljeno 3 vojnika i 1 oficir. Zaplijenjeno: jedan puškomitrailjer, 1 šarac, 1 šmajser, 5 poluautomatskih pušaka, 22 puške, 9 sedala, 5 konja, nešto municije i druge spreme. Napominje se, da su u tim borbama neprijateljski gubici znatno veći ali se oni nisu mogli utvrditi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. pomoćnik politkomesara — major:

Majer Boris s. r.

Komandant potpukovnik:

M P

RELACIJA ŠTABA X KORPUŠA OD 26. JANUARA 1945. ŠTABU III ARMIJE NOVJ I GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA PITOMAČU¹

ŠTAB X KORPUŠA
ZAGREBAČKOG
NARODNO-OSLOBODILACKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Op. broj 79/45.

Dana, 26. I 1945. u . . . . . sati

Relacija o napadu na Pitomaču na dan 8. i 9. januara 1945.

1. ŠTABU III ARMIJE
2. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

1. Cilj operacije:

Osnovni zadatci jedinica X i VI korpusa na operativnoj zoni Virovitica — Podr. Slatina — Našice sastoje se u tome, da se pod svaku cenu održi ovo područje, kao i mostobran kod Barča, te da se na taj način omogući i prebacivanje snaga XII korpu-

¹ Dokument nepotpun, pisan strojem, latinicom, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 8-4, k. 557.

sa s leve na desnu obalu r. Drave u Slavoniju u cilju izvođenja daljnijih operacija.

U duhu prednje osnovne ideje naređeno je od strane štaba III armije sa Op. br. 6. od 4. januara 1945. god. da X korpus ojačan sa XL divizijom VI korpusa izvrši energičan napad na neprijatelja na liniji: Špišić Bukovica — Pitomača — Kloštar u cilju odbacivanja neprijatelja sa te linije i daljnog gonjenja u pravcu Đurdevac — Koprivnica.

2. Opis položaja (sekacija Bjelovar 1:1000 000):

Zemljiste na kome je ova operacija izvedena ravničarskog je karaktera sa blaginim ugibima i slabo pokriveno. Preglednost je vrlo dobra, što omogućava neprijatelju dobro vatreno dejstvo na svim odstojanjima. Prirodni zaklona imaju vrlo malo, te je napadač izložen za sve vreme jakoj braniočevoj vatru i prinudeni, da ovaj napad sprovođi po etapama i uz jaku potporu artiljerije i teškog pešadijskog naoružanja. Snijeg koji je pokriva bojište još je više otežavao prikriveno nastupanje napadača, jer je neprijatelj mogao jasno uočavati tamne siluete napadača.

Velika hladnoća i mraz jako su zamarali naše trupe, koje su relativno slabo obučene morale preko celog dana i noći ležati na snijegu na otvorenom polju.

3. Podaci o neprijatelju:

O neprijatelju su bili prikupljeni sledeći podaci:

- Jedna brigada 1. kozačke divizije sa tri kozačka puka (3. kubanski, 5. donski i 6. tijerski) i jednim divizionom poljske artiljerije od 12 oruda 75 mm utvrdila se četvrtu u ugлу: Pitomača — Otrovanec — Dinjevac — Kladare.² Položaji su bili izgrađeni u tipu poljske fortifikacije u vidu otpornih tačaka, koje su bile u dobroj medusobnoj vatrenoj vezi. Ukupna snaga oko 5 000 ljudi.
- Na prostoru Kloštar — Prugovac nalazio se 225. njemački pešadijski puk (Inf. Rgt. 225) od 2 bataljona ukupne jačine oko 1 200 ljudi.

4. Naše jedinice koje su učestvovalo u napadu i njihovi zadaci:

XL divizija potpomognuta sa 5 baterija Crvene armije ima da likvidira neprijateljsko uporište Pitomača. Glavni pravac napada kroz šumu Banov Brod, a manji deo snaga kroz s. Otrovanec u cilju manevra.

XXXIII divizija sa dve brigade ispoljava pritisak na s. Kladare preko s. Dinjevac i kote 128. U prvoj fazi napada zauzeti očekujući raspored na liniji: Dinjevac — kota 128 sa bočnim osiguranjem prema Pitomači i Kloštru, a potom u pogodnom momentu sa jednom brigadom upasti u s. Kladare i time preseći cestu Pitomača — Kloštar.

XXXII divizija sa dve brigade zauzima položaje na liniji: Babin brijev — Vargičev brežek (k. 152) — Veseli brijev odakle ispoljava pritisak prema s. Prugovac i Kloštar u cilju vezivanja neprijateljskih snaga u tim selima kao i sprečavanja svake neprijateljske intervencije iz ovih uporista u pravcu levog boka XXXIII divizije.

Zagorska brigada do određenog časa za napad postavlja se na sektor s. Sandrovac sa zadatkom, da zaštiti levi bok i pozadinu snaga XXXII i XXXIII divizije od neprijateljskog dejstva sa pravca Bjelovar.

5. Vreme trajanja napada:

Napad je otpočeo 8. I 1 945. u 04,00 časova i trajao je do 9. I 1 945. g. do 03,00 časova, kada je od strane

² Navedenu prostoriju držala je tada 2. divizija njemačkog 15. SS kozačkog konjičkog korpusa.

ovoga štaba naređeno obustavljanje napada i povlačenje na nove položaje.

6. Tok borbe:

- Na otseku XL divizije:
XL divizija izvršila je predviđeni napad sa 2 brigade u prvom borbenom redu (Omladinska udarna brigada i XVIII udarna brigada) i jednom brigadom (Virovitičkom) u divizijskoj rezervi kod s. St. Gradac.

Plan napada bio je sledeći:

Omladinska brigada s jednim bataljonom napadne neprijatelja pravcem: polje Žutilo — severni krak s. Pitomača, sa težnjom da što pre izbije na glavnu cestu i uhvati vezu sa delovima XVIII brigade. Sa jednim bataljonom ima da napadne neprijatelja pravcem preko natpisa „Greda“ u težnji, da se što pre spoji sa snagama XVIII brigade i zajedno s njima nastavi čišćenje cestom ka centru Pitomače. Manji deo snaga toga bataljona postaviti na desni bok radi zaštite od eventualnog neprijateljskog napada sa pravca s. Kladare. S jednim bataljonom postaviti zasedu na liniji: Greda — desna obala Kopanjeg kanala — sev. zap. ivica s. Đuretinu do r. Drave, sa zadatkom zaštite boka jedinice koje su u napadu.

XVIII udarna brigada s jednim bataljonom napada neprijatelja pravcem: Lisičino polje — južni krak Pitomača sa težnjom, da što pre izbije na cestu Pitomača — Kladare, na istoj da napravi barikade i postavi sva protutropska oruđa frontom prema s. Kladare. S jednim bataljonom napada neprijatelja sa zapadne strane željezničke stanice, koristeci zapadni krak sela koji vodi paralelni sa željezničkom prugom. Težnja je ovog bataljona da što pre izbije na cestu sjeverno od željezničke pruge i spoji se sa snagama iste brigade, koje napadaju sa suprotne strane. S jednim bataljonom napada neprijatelja istočnim krakom s. Pitomača sa pravca Krčevine. Virovitička brigada nalazila se u divizijskoj rezervi u s. St. Gradac — Rogovac.

Rad Omladinske brigade:

Polazeći sa svojih polaznih položaja dva bataljona ove brigade u šumi Pakat i u s. Đuretinu sukobila se sa neprijateljem, koji se nalazio u predstrazi u jačini oko 150 vojnika. Naše jedinice protjerale su neprijatelja sa tih položaja prema s. Greda, a djelomično je neprijatelj našim jedinicama pružao iz tog sela jak otpor. Ipak je našim jedinicama uspjelo prodreti u selo i zauzeti polovicu sela. Borba se u tom selu vodila čitav dan, a neprijatelj je u povlačenju prema centru sela palio ispred sebe kuće. U 22 sata brigada je počela sa žestokim napadom uz potporu artiljerijske vatre. Pored ovih napora brigada nije uspjela izbaciti neprijatelja iz sela Greda.

Rad XVIII udarne brigade:

Tri bataljona ove brigade imali su zadatak napasti samo uporište Pitomaču, dok je četvrti bataljon bio u rezervi. Štab brigade poslao je ispred sebe prema s. Otrovanec bataljon koji se nalazio u brigadnoj rezervi i po načasku u s. Otrovanec isti je bio dočekan jakom mitraljeskom i bacaćkom vatrom neprijatelja. Štab brigade izgleda nije znao, da se u tome selu nalazi neprijatelj. Na osnovu ovoga riješeno je, da se prvo likvidira neprijateljska posada u Otrvanцу, a potom da se tek pristupi napadu na Pitomaču. U ovome cilju angažovana su i dva ostala bataljona, dok je jedan bataljon ostao na ivici s. Pitomače i vodio borbu sa neprijateljem u istočnom kraku toga sela.

U prvom naletu uspjelo je jedinicama ove brigade prodreti u s. Otrovanec, ali kako se neprijatelj jako

utvrdio u centru toga sela to brigada ni uz potporu artiljerijske vatre nije uspjela da likvidira neprijateljsku posadu. U cilju ukazivanja pomoći svojoj opkoljenoj posadi u s. Otrovanec neprijatelj je angažovao jače snage iz Pitomače i bacio ih u napad u bok naših jedinica kod toga sela. Zbog toga je brigada bila primuđena da napusti selo i da se povuće na položaje izvan sela obrazujući jedan luk oko toga sela sa istočne i jugoistočne strane. Tu su se naše jedinice ukopale, sredile i čekale na ponovni napad u 22 časa, kada je imao otpočeti opšti napad na sektor Pitomača — Otrovanec.

Ponovni napad otpočeo je u 22 časa uz potporu artiljerije VI korpusa (1 brdska baterija). Uslijed jakog neprijateljskog otpora ni ovaj ponovni napad nije uspeo i neprijatelj se održao u Otrovancu odakle je iz dobro izgrađenih položaja jakom i preciznom vatrom nanosio našim jedinicama velike gubitke. Pošle borbe od 5 sati naređeno je od strane štaba X korpusa 9. I u 03,00 časova prekid napada i povlačenje na polazne položaje.

b) Na otsjeku XXXIII divizije:

XXXIII divizija izvršila je napad sa 2 brigade (II i III brigada) u prvom borbenom redu i jednom brigadom (I brigada) u divizijskoj rezervi u s. Grabrovica.

Plan napada bio je slijedeći:

II brigada sa dva bataljona zaposeda položaj od slova »G«, Veseli briješ u pravcu sjeveroistoka zaključno sa kotom 128. Jedan bataljon posjeda predstražni položaj 1 km ispred glavnog položaja savijen u vidu luka, tako da vatrom dominira nad cestom i jugoistočnim izlazom iz s. Oderjan. U slučaju jakog pritiska bataljon se povlači na glavni položaj, koji cijeli brigada brani odsutno. Protukočki top bio je postavljen na lijevo krilo rasporeda na samoj ivici s. Dinjevac.

III brigada sa jednim bataljom posjeda položaj od kote 128 do izbočine kanala koji presječa s. Kladare, a zatim zapadnom obalom kanala na jug do u visinu kote 131 i sprečava neprijatelju iz Pitomače da tim pravcem ugrozi položaj II brigade s leda. Dva bataljona držana su u pripravnosti u jugoistočnom dijelu s. Dinjevac s tim da sa odgovarajućim snagama zatvore prostor od desnog krila I bataljona (zapadnom obalom bezimenog potoka do uskotračne pruge na jugu zaključno). Nakon povoljnog raspleta uvodnih borbi u Pitomači sa svim svojim snagama zaposjeda s. Kladare i time potpuno odsječe vezu neprijateljskim snagama iz Pitomače i Kloštra.

I brigada smješta se u sjeverni dio s. Grabrovica i obrazuje opću rezervu. Na desnom krilu održava vezu sa djelovima III brigade »N. Demonja« i prema potrebi intervenira na njezinom desnom krilu. Lijevo održava vezu sa djelovima XXXII divizije u prostoru Vargičev brežek.

Tok operacije:

Borba je otpočela 8. I 1945. u 04 sata. Nastupajući na određene položaje naišli su prednji djelovi II brigade u sjeverozapadnom dijelu s. Dinjevca na jaci neprijateljski otpor. Sa snagama jednog bataljona brigada je pokušala protjerati neprijatelja iz tog dijela sela, da bi se omogućilo nesmetano kretanje i zaposjedanje položaja, ali je taj napad bio koncentriranom obrambenom vatrom neprijatelja skršen i bataljon se imajući znatne gubitke povukao na polazni položaj. Pokušaj prodora u selo ponovila je brigada još dva puta koristeći preostala dva bataljona uz pomoć koncentrirane vatre

teških bacača, ali su ti pokušaji odbijeni po neprijatelju.

Nakon toga je II brigada povukla svoje jedinice na liniju Grgac — u pravcu kote 130, jedan km južno od Dinjevca i ukopala se za odbranu.

III brigada »N. Demonja« nastupajući od Grabrovnice na određeni položaj naišla je na istočnom dijelu s. Dinjevca također na neprijateljski otpor. Sa djelovima I bataljona koji su postepeno pojačani i sa II bataljonom izvršen je pritisak i prodor u samo selo. Neprijatelj se pod borbom povlačio prema centru sela i zaustavio se u školskoj zgradi (kod kapelice), gdje je pružio snažan otpor. Dok su naše jedinice vršile pripremu za prelaz na likvidaciju te neprijateljske otporne točke, neprijatelj je iz Kloštra i Kladara u dvije kolone krenuo u pomoć napadnutu svojoj jedinici u Dinjevcu.

Selo Dinjevac branio je jedan divizion Červeza i djelovi III brigade napadajući te snage ispoljili su veliku prodornost i zauzeli gotovo 2/3 sela stvorivši povoljne izglede za punu likvidaciju. Međutim, nastupanje neprijateljskih kolona sa sjevera pomaganih jakom artiljerijskom vatrom iz Kladara dalo je napadnutom neprijatelju znatnog podstrek i on je pristupio aktivnoj obrani izbacujući manje grupe strijelaca na naše bokove i tako (uspis) ugrožavati i ometati naše jedinice pozadi prve borbenog reda. Kad su naposjetku kolone iz Kladara i Kloštra stupile u kontakt sa našim jedinicama u istočnom dijelu s. Dinjevca, a artiljerijska vatra iz Kladara postala još preciznija (zahvaljujući mogućnosti osmatranja nastupajuće pjesadije), imajući preslabo osiguran lijevi bok, stab III brigade povukao je svoje jedinice pred neprijateljskom nadmoći južno od s. Dinjevca oslanjajući se lijevo na dijelove II brigade, a desno na bataljon I brigade kod uskotračne pruge i priredio taj položaj za odbranu.

To povlačenje izvršeno je u 7 sati, pa je time i naša djelatnost protiv neprijateljskog saobraćaja na cesti Pitomača — Kloštar potpuno presjecanje te komunikacije predviđeno zapovješću³ otpalo.

I brigada sačinjavajući opću rezervu morala je odmah u početku zauzeti sa jednim bataljom položaj: linijom bezimenog potoka od sjevernog dijela Velike Črešnjevice u pravcu sjevera do uskotračne pruge zaključno, zbog okolnosti što se u Otrovancu nalazila jača neprijateljska grupa, koju je napadala XVIII udarna brigada, a koja nije bila u općem planu predviđena. Tako su u rezervi ostala još dva bataljona, koja nisu upotrebljena za pojačanje III brigadi u Dinjevcu radi brzine neprijateljskog nastupanja i prebrzog povlačenja III brigade.

U nastajanju da se ostvari postavljeni zadatak pred diviziju ovaj stab je naredio ponovni napad na s. Dinjevac radi protjerivanja neprijatelja iz istog i

!)renošenje borbe na Kladare. Jedinicama je ostavljeno potrebno vrijeme za sređivanje i organizaciju

tog napada, pa su oko 11 sati dva bataljona III bri-

gade na istočni dio, a jedan bataljon II brigade na

zapadni dio sela otpočeli napad pomažući se po jednom baterijom teških bacača na svakom pravcu.

Dobro organiziran neprijateljski otpor pomagan artiljerijskom vatrom iz Kladara, zahvaljujući bri-

sanom predtrenu prekrivenom snijegom uvjetovao

je neuspjeh i ovog napada. Treći osjetljive gubitke

koji su stvarali neugodnu psihozu kod ljudstva naše jedinice povukle su se na polazne položaje.

Oko 15 sati poduzeo je neprijatelj iz Dinjevca ispad na naše položaje i bez naročite poteskoće manevri-

³ Riječ je o zapovjeti štaba X korpusa NOVJ.

rajući sa više četnih kolona probio se kroz položaje I bataljona III brigade »N. Demonje«, te zahvatio sjeverni dio s. Grabrovnice.

Dijelovi I brigade iz rezerve vjerojatno računajući sa čvrstinom položaja na koti 130 nisu izvršili pravilnu vlastito osiguranje niti održali tjesnu vezu sa III brigadom »N. Demonje«, pa je nenadana pojava neprijatelja u selu izazvala dezorganizaciju, pa čak u stanovitoj mjeri i paniku koja se je postepeno prenosila i na jedinice, a naročito pomoćne jedinice, koji su se u tom selu nalazile. Veza štaba divizije sa svim jedinicama na položaju bila je prekinuta, pa ovaj nije mogao upotrijebiti II brigadu na neprijateljskom desnom boku, radi njegovog ometanja, a štab te brigade iz vlastite pobude nije to učinio, pa je neprijateljska grupa jačine 500–600 vojnika služeći se sa dva protuoklokska topa iz streljačkog stroja i više teških bacaca mogla nesmetano djelovati na potiskivanju naših manjih dijelova, koji su davali otpor sa fronta.

Obzirom na rastrojenost jedinica I i III brigade uzročenu više nepažnjom naših nižih komandi nego snagom neprijatelja štab divizije je jedinice povukao na stalno utvrđene položaje, a iz te linije vršio prikupljanje dijelova koji su postepeno pridolazili. Sredinjanje je izvršeno u kratkom roku od 2 sata, a veza sa III brigadom koja je zadražala neprekidno svoj položaj je uspostavljena, pa je povedena akcija za izbacivanje neprijatelja iz Grabrovnice i konsolidacija položaja sjeverno od tog sela.

Oko 19 sati pod zaštitom tame izvršen je taj napad sa jednim bataljonom I brigade i jednim bataljonom II brigade. Nakon kraće borbe neprijatelj se pod zaštitničkom bombovom izvukao iz sela i odstupio u s. Dinjevac.

Zaposjednuti su stari položaji između Grabrovnice i Dinjevca i vršena priprema za ponovni napad na Dinjevac još tokom noći, no zbog situacije kod XI divizije naređeno je 9. I 1 945. u 0,3 sata prekidanje napada i povlačenje na liniju Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica. Povlačenje je izvršeno u punom redu u određeno vrijeme.

c) Na otsjeku XXXII divizije:

XXXII divizija zauzela je bez smetnji do određenog vremena naredene položaje i time zatvorila pravac od sela Kloštar i Prugovac. Sa po jednom brigadom divizija je posjela Babin briješ i Veseli briješ, a jedna brigada zadržana je u rezervi u s. Kozarevac. Na otsjeku ove divizije nije bilo za cijelo vrijeme važnijih događaja. Neprijatelj je samo jednom prilikom pokušao sa jednim bataljonom ispad u pravcu Babinog briješa i Vargičevog brežeka, ali je bio odmah odbijen.

d) Na sektoru Zagorske brigade:

Zagorska brigada zauzela je do određenog vremena svoje položaje kod s. Sandrovca i nije imala sukoba sa neprijateljem.

e) Prekid napada:

9. I 1 945. u 0,3 sata naređeno je od strane ovog štaba da se napad obustavi, jer uslijed žilavog otpora jakih neprijateljskih snaga, koje su pored toga bile dobro utvrđene i zamora vlastitih trupa nije bilo izgleda za uspjeh u napadu. Jedinice su povućene na nove obrambene položaje i to:

XI divizija na liniju: r. Drava — Stari Gradac — Lozan — Željez, stanica Vukosavljevica,

XXXIII divizija na sektor Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica,

XXXII divizija na sektor Severin — Nova Rača — Bulinac i

Zagorska brigada upućena na sektor Haganj — Srp. Kapela.

7. Neprijateljski gubici:

Ubijeno oko 130, ranjeno 154, zarobljeno 12. Pljen 7 pušaka, 1 telefon, 1 puškomitrailjer i 3 000 puš. metaka.

8. Naši gubici:

Poginulo 33, ranjeno 240, nestalo 7 i dezertiralo 5 drugova. Izgubljeno 12 pušaka, 1 puškomitrailjer i 1 šmajser.

Među ranjenima nalaze se;

iz XXXIII divizije: politkomesar bataljona III brigade Slobodan Petrović, pom. politkomesara bataljona III brigade Antelj Jovo, komandir čete III brigade Borovića Branko, komandir čete II brigade Ljeljak Ivan i Jušić Josip, politkomesar čete III brigade Ljeljak Ivan i Jušić Josip, politkomesar čete III brigade Balog Stjepan, pomoćnici politkomesara čete II brigade Novak Vladimir i III brigade Nikolić Srđa, politdelegati III brigade Matašić Grujo, Novak Rudolf i Sudar Mato.

iz XI divizije: komandant I bataljona Omladinske udarne brigade, koji je ranjen u ruku.

9. Utrošak municije:

U ovoj operaciji utrošeno je ukupno:

a) puščane municije	85 720 metaka
b) šmajferske municije	9 580 metaka
c) mina za teški bacac 81 mm	980 komada
d) mina za laki bacac	93 komada
e) mina za džon-bull	53 komada
f) ručnih bombi	200 komada ⁴
g) granata za brdski top	188 komada [*]

IZVJEŠTAJ ŠTABA X KORPUSA OD 3. FEBRUARA 1 945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE I ŠTABU III ARMIJE NOV O BORBAMA ZA VIROVITIČKI MOSTOBRAN¹

ŠTAB X KORPUSA

ZAGREBAČKOG
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Op. Broj 112.

Dana, 3. II 1 945.

I. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE
II. ŠTABU III ARMIJE NOV I POJ

Dostavlja se petnaestodnevni
operativni izvještaj za vrijeme
od 16. do 31. siječnja 1 945.

Prema naređenju štaba III armije NOVJ Str. Pov. br. 3 od 7. I 1 945. dostavlja se petnaestodnevni operativni izvještaj za period vremena od 16. do 31. siječnja 1 945. godine.

16. siječnja 1 945. godine:

Raspored snaga bio je slijedeći:

XXXIII divizija uglavnom na položajima od prošlog dana: Radetić (k. 235) — k. 273 — Bogaz (k. 228).

XII proleterska brigada sa 2 bataljona drži s. Brzaju, jedan bataljon u sj. (evemoj) polovini s. Zrinska i jedan bataljon u rezervi u s. Šibeniku.

Zagorska brigada drži Bubanj.

XXXII divizija: brigada »Matija Gubec« na odsjeku Tavan — Ob rova šuma.

⁴ Redakcija nije uspjela pronaći završetak dokumenta.
¹ Original, pisan strojem, latinicom u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 25-3, k. 557.

XVIII brigada² na liniji: Injatički brije (sj. ist. izlaz iz Grub. (išnog) Polja) — potok Peratovica.
Oko 10 sati uslijedio je do tada najaci neprijateljski napad na položaje XXXIII divizije, a poglavito na k. 235. Neprijateljska artiljerija plasirana na V. brdu tukla je direktnom vatrom taj položaj, a koncentrična vatra od najmanje 10 minobacača neutralizirala je prilično rad naših strelaca i mitraljezaca, koji su uglavnom uz slabu podršku vlastitih bacaca i haubičke baterije imali držati položaj. To je pomoglo neprijatelju da stvari veliku vatrenu nadmoćnost, a sve zajedno odlučilo je o ishodu borbe za ovu kotu. Nakon 30 minuta naše jedinice bile su potisnute sa ovog položaja. Bataljoni II brigade dali su na ovom položaju svoju najbolju borbu u cijeloj ovoj operaciji i ispoljile veliku izdržljivost i volju da izvrše dobiveno naredenje — održati položaj, ali je bilo jasno da bi dalji otpor taj položaj očuvao još za koji sat, ali bi ovo iziskivalo toliko žrtava da to ne bi bilo opravданo. Nakon ovoga jedinice XXXIII divizije povukle su se prema Srednjoj Zanogni i tu se učvrstile.

Napredujući dalje neprijatelj je ovoga dana ovladao i k. 238 (Radotić), koju je branio jedan bataljon Virovitičke brigade, i ž. st. Vukosavljevića, koju je zauzeo na prevaru. Ovdje je neprijatelj posao napred nekoliko Kozaka koji su dugi ruke u zrak u znak predaje, a kada su naši popustili položaje i izšli iz utvrđenih kuća u pravcu ovih Kozaka neprijatelj je sa jednom drugom jačom grupom, koja je nastupala iza ovih prvih, iznenadno otvorio vatru na naše borce nanio im prilične gubitke i odbacio ih od stanice.

Na ostalom sektoru fronta nije bilo veće aktivnosti ni sa naše, ni sa neprijateljske strane.

17. siječnja 1945. godine:

Ovoga dana izvršena je smjena jedinica XXXIII divizije koje su neprestanom borbom bile zamorene sa jedinicima XXXVI vojvodanske divizije.³ XXXIII divizija povučena je u rezervu na prostor: Cremušina — Šibenik, radi odmora. XXXVI divizija preuzeila je položaje XXXIII divizije i pripremala se za opći protivnapad.

Na odsjeku XXXII divizije neprijatelj je koristeci maglu prethodno dobro izvidio položaje brigade »Pavleka Miškine« i ove napao podišavši kroz Obrovu šumu potokom Barna, te napao položaje brigade s boka i iz pozadine. Nakon kraće borbe brigada je bila odbaćena na položaj sjeverno od M. Barne. Odmah zatim poduzet je povratni napad na M. Barnu sa brigadom »Pavleka Miškine« i vraćen su položaji koje je ta brigada ranije držala, dok krajnji cilj: istjerivanje neprijatelja iz M. Barne nije uspio zbog njegove nadmoćnosti.

Inače ovog dana nije bilo važnijih događaja.

18. siječnja 1945. godine:

Dolaskom XXXVI divizije na ovaj dio fronta otpočinje II faza ove operacije u kojoj inicijativa prelazi u naše ruke.

Po završenoj smjeni XXXIII divizije jedinice XXXVI divizije dobine su zadatak, da energičnim napadom unište neprijatelja, koji se zavukao u naše položaje na sektoru Vukosavljevića, k. 235 — V. Brdo — Sedlarica, te da se time razbije i cijela neprijateljska druga ofanziva na mostobran kod Virovitice. Napad XXXVI divizije otpočeo je ovog dana u 0,6 sati i to sa jednom brigadom pravcem: Lozan — Babino brdo — Sv. Jelena (k. 131) — Kurutište — Sedlarica, a sa jednom brigadom pravcem: Radotić (k. 238) — k. 235 — V. brdo — Karšan.

² Riječ je o XVIII brigadi XL divizije VI korpusa NOVJ.

Težnja je bila da se neprijateljske snage opkole i unište.

Cim su jedinice krenule u napad naišle su odmah na jak otpor neprijatelja koji je svuda bio dobro ukopan. Oba krila dobro su napredovala. Desna kolona ubrzo je zauzela Sv. Jelenu i produžila nadiranje dalje prema s. Sedlarici. Lijeva kolona naišla je na jak otpor neprijatelja na Radotiću (k. 238). Poslije podne ovog dana neprijatelj je bio prinuđen da bez borbe napusti Radotić kao i ž. st. Vukosavljeviću zbog opasnosti da bude otsječen na ovom odsjeku od strane naše desne kolone, koja je uspjeno i dosta brzo dalje nadirala prema s. Sedlarica i Turnašica.

Na ostalom napadnutom frontu jedinice XXXVI divizije su polako, ali sigurno napredovale i neprijatelj je (na) tome sektoru došao postepeno u tešku situaciju. On je ovđe ubacio u borbu skoro sve svoje raspoložive snage, tako da na svom komunikacijskom pravcu Pitomača — Kloštar — Đurdevac nije imao skoro nikakve rezerve. Zbog ovoga bacio je neprijatelj u toku ovoga dana 1. pukovniju PTS sa Bilogore u Podravini u Kloštar.

19. siječnja 1945 godine:

Preko cijelog dana produžava se napad XXXVI divizije na neprijatelja na sektor Turnašica — Sedlarica. Divizija uspijeva da ovlada k. 235 — V. brdo. Oko 16 sati neprijatelj je uspio da artiljerijskom vatrom prikrije svoje izvlačenje i konačno je napustio cijeli sektor i povukao se prema s. Otrovanec i Pitomači. Na ovaj način razbijeno je neprijateljsko lijevo krilo koje je imalo glavni zadatok u cijeloj ovoj ofanzivi.

Zbog situacije u Podravini, kao i neuspjeha u ofanzivi na širkom frontu, neprijatelj ovoga dana napušta Grubišno Polje, V. Barnu i V. i M. Zdence, kao i Kovačiću, te svoje snage s ovog sektora rokira prema zapadu na prostor: Pavlovac — V. Grdevac i V. Pisaniću.

Ovo izvlačenje neprijateljskih snaga zapaženo je s naše strane dosta kasno, te ie poduzeto gonjenje od strane naših snaga bilo neefikasno.

Cim su dobiveni podaci da se neprijatelj povlači, naredeno je od strane ovog štaba odmah gonjenje neprijatelja i to: XXXII divizijom i XVIII brigadom. U ovom gonjenju brigada »Pavleka Miškine« zauzima istočni dio s. Pavlovac, dok ie u zapadnom dijelu ostao neprijatelj. Brigada »Brace Radića« zauzela je s. V. Jasenovaču, dok je brigada »Matije Gupca« zaposjela Grubišno Polje. Dalje gonjenje neprijatelja nije više bilo moguće, jer se on na liniji: Pavlovac — V. Grdevac — V. Pisanića već sredio i dovoljno učvrstio, te je pružao jak otpor.

Na taj način 19. o. mj. konačno je slomljena neprijateljska druga ofanziva na ovome sektoru na svim odsjecima i našim protivnapadom, te razbijanjem njegovog lijevog krila u Podravini, natjeran je neprijatelj na prelaz u defanzivu. Tim je postignut cilj ove operacije u potpunosti.

20. siječnja 1945. godine:

U toku ovog dana, osim obostrane izvidačke aktivnosti nije bilo važnijih događaja.

Sa naše strane vršene su pripreme za opći napad, da se neprijatelj natjera dalje prema zapadu.

XXXII divizija goneći neprijatelja izbila je 19. o. mj. na liniju s. Pavlovac — V. Zdenci — Grubišno Polje.

II brigada XXXIII divizije održala je svoje položaje u G. Kovačići, a III brigada na liniji Bačkovica — Mladine.

³ XXXVI divizija XII korpusa NOVJ prešla je u Slavoniju 16. januara 1945.

Neprijatelj je napao iz V. Pisanice položaj I zagorske brigade kod Prokopa, k. 220, a istovremeno sa sektora Ribnjačka i Bedenička i I brigadu kod Čadavice⁴ i Poloma. Kod Prokopa neprijatelj je odbijen, a I brigada morala se povući na Javorovac (k. 233).

21. siječnja 1945. godine:

Ovoga dana do podne na cijelom frontu samo obostrana izviđačka aktivnost. Naše jedinice spremaju se za izvršenje novog zadatka.

Po izvlačenju snaga na komunikaciju Bjelovar — Pavlovac neprijatelj se ograničio na obranu.

U 16 sati XXXVI i XL divizija i XII proleterska udarna brigada zauzele su u podravskom sektoru polazne položaje za napad na Pitomaču, Otrovanec i Dinjevac. Na bilogorskom sektoru radi osiguranja leda ovim napadnim smagama — XXXII i XXXIII divizija zauzele su položaje na liniji: Grubišno Polje — V. Barna — G. Kovačica (k. 176) — k. 220 — k. 208 — 227 — Turski Grobovi.

U toku noći na podravskom sektoru XXXVI divizija uspjela je probiti se u Otrovanec, a XII ud. brigada zauzela je Đuretinu. Neprijatelj se uporno branio.

22. siječnja 1945. godine:

Jedinice XXXVI i XL divizije i XII proleterske udarne brigade ne uspjevši u toku noći likvidirati neprijateljske objekte zbog jakog neprijateljskog otpora povukle su se 22. o. mj. pred zoru na polazne položaje, radi izvršenja priprema za protiv napad.

U toku dana izviđanja neprijateljskih položaja.

U 18 sati ovog dana izvršen je ponovno napad koji zbog ogroženog otpora neprijatelja nije uspio, te su se jedinice u toku noći 22/23. povukle na svoje polazne položaje.

Na južnom odsjeku fronta kod XXXII i XXXIII divizije jaka vlastita izviđačka djelatnost u pravcu Garešnice i Bečkovicu, gdje se osjećaju neprijateljski pokreti.

Radi pojačanja južnog sektora jedna brigada XXXVI divizije prebačena je na sektor Turski Grobovi — Bogaz, a I i III brigada prebačene su na liniju: Topolovci — Gakovo kao rezerva.

23. siječnja 1945. godine:

Tog dana pred noć i u toku noći napustili su Červezi sektor Grubišno Polje, M. i V. Zdence i Hercegovac kamo su stigli u toku dana, a povukli se u pravcu Pavlovca i Garešnice.

24. siječnja 1945. godine:

U 7,30 sati neprijatelj nepoznate jačine napao je sa pravca G. Kovačica položaje I moslavačke brigade kod M. Grdevca, koja je taj napad odbila. Istovremeno neprijatelj je vršio pritisak na s. Zrinski i ovremeno gadao artiljerijom položaje I zagorske brigade na Bubnju. Napad jedne satnije PTS na odsjeku Turski Grobovi također je odbijen.

U 0,8 sati izvršila su napad dva bataljona 1. domeskog puka na položaje XXXIII divizije kod M. Grdevca i uspjela potisnuti naše prednje dijelove iz zapadnog dijela sela i tu se zadržati do 15 sati, kada je koncentričnim napadom naših jedinica neprijatelj protjeran uz vrlo osjetljive gubitke u G. Kovačicu i V. Grdevac.

Istovremeno je prema položajima XXXII divizije nastupala 1. bojna 21. pukovnije kao osiguranje desnog boka kozackih snaga, a prema položajima I zagorske brigade na Bubnju jedna satnija 21. pukovnije. Nakon kratke borbe neprijatelj je protjeran u svoje ishodne baze.

*Čadavica nije pronađena na karti 1:100 000. Vjerojatno se našla na s. Čadavac, 17 km jugozapadno od Pitomače.

Na podravskom sektoru obostrana izviđačka aktivnost.

25. siječnja 1945. godine:

Na našem sektoru osim obostrane izviđačke aktivnosti, ništa nova.

Sa pravca Garešnice krenuo je neprijatelj nepoznate jačine u pravcu Hercegova i Klokočevca.

U toku današnjeg dana XL divizija smjenjuje snage XXXIII divizije i Zagorske brigade. XXXIII divizija odlazi na sektor Grubišno Polje radi izvršenja novog zadatka, a Zagorska brigada u Viroviticu kao rezerva.

26. siječnja 1945. godine:

U toku dana samo obostrana izviđačka djelatnost. U noći 26. 27. I kratka obostrana aktivnost artiljerije, radi uznemiravanja.

Na južnom odsjeku fronta neprijatelj je vršio prisilna izviđanja prema položajima XL divizije kod M. Grdevca XXXII divizije kod Grbavca od pravca Pavlovca. Neprijatelj je odbijen bez vlastitih gubitaka i protjeran u ishodne baze. Zarobljen je jedan Kozak.

27. siječnja 1945. godine:

25. o. mj. Moslavački odred djelujući u pozadini neprijatelja postavio je nagazne mine na prostoriju Dišnik na koje je našla neprijateljska patrola, od koje je ubijeno 5, a ranjen 1 nepr. vojnik.

Noću 25. 26. I jedan bataljon Moslavačkog odreda sa diverzantima porušio je 5 mostova na sektor Hercegovac — Pavlovac — Dražice. Iste noći postavljene su mine na cesti s. Voloder, gdje su dijelovi Moslavačkog odreda postavili i zasjedu na koju je našao neprijatelj i tom prilikom je ubijeno 17 neprijateljskih vojnika bez vlastitih gubitaka.

Inače na cijelom frontu nije bilo važnijih događaja.

28. siječnja 1945. godine:

Na južnom sektoru fronta neprijateljska kozacka grupa sa prostora Pavlovca i V. Grdevca izvršila je jednim dijelom snaga rokiranje preko V. Zdenaca prema Končanicu. Istovremeno je jedna kozacka kolona neutvrđene jačine nastupala iz Garešnice preko Sokolovca za Brestovac i dalje prema s. Končanici. Točna namjera ovih neprijateljskih snaga nije poznata.

Naša XXXIII divizija koja je sa sektora Šibenika bila upućena preko Grub(išnog) Polja, Končanice i Hercegovca u desni bok i pozadinu 1. hrvatske udarne divizije na prostoru Pisanice — Bedenička — Ribnjačka — Lasovac zbog novo nastale situacije zadržana je na sektoru Končanica — G. Daruvare sa zadatkom da sprječi dalje neprijateljsko nadiranje prema Daruvaru i da aktivnim djelovanjem odbaci neprijatelja sa tog pravca.

U toku dana XXXIII divizija imala je sukob s neprijateljem kod s. Končanice i kote 175 (2 km ist od Brestovca). U ovim borbama zadržano je dalje neprijateljsko nadiranje prema Daruvatu.

Na ostalim sektorima fronta osim izviđačke djelatnosti nije bilo važnijih događaja.

29. siječnja 1945. godine:

Na sektoru kod Daruvare XXXIII divizija energičnim protunapadom izbacila je neprijatelja iz Brestovca i kod s. Končanice desnom napadnom kolonom divizije izbila je na k. 173, kod sredine samog sela. Uslijed jakog neprijateljskog otpora dalje nadiranje ove kolone bilo je zadržano. Isto tako intervencija brigade XXXII divizije od Grubišnog Polja preko V. Zdenaca u pozadinu neprijateljskih snaga kod Končanice nije uspjela zbog jakog otpora neprijatelja u dobro izgradenim položajima na raskrsnici puteva s V. Zdenci.

Na ostalom dijelu fronta samo izviđačka djelatnost.
30. siječnja 1945. godine:

Na sektoru Daruvara neprijatelj dovlači pojačanja sa pravca Garešnice i pravca V. Grdevac — Pavlovac, te ponovo zaposjeda s. Dežanovac i Brestovac odakle u zajednici sa snagama u Končanici vrši jak pritisak na položaj XXXIII divizije. Svi neprijateljski napadi odbijeni su. Obzirom da neprijatelj na južnom odseku našeg fronta prikuplja jake snage i time ugrožava za nas najvažniji pravac prema Suhopolju odnosno Virovitici, to je u cilju bolje organizacije stavljeni XL divizija opet pod komandom svojeg VI korpusa i naredeno je njeno rokiranje sa odsjeka Brzaj a — Zrinska na sektor Grubišno Polje. Na njeno mjesto upućena je XXXII divizija sa sektora Grub/išno/ Polje, kao i Zagorska brigada koja je do tada bila u rezervi u Viroviticu.

Na ostalim sektorima izviđačka i artiljerijska djelatnost.

31. siječnja 1945. godine:

Poslje podne ovog dana pod pritiskom naše XXXIII i XL divizije neprijatelj napušta Končanicu, Brestovac, V. i M. Zdence i Pavlovac, te se povlači prema Garešnici.

Na ostalom sektoru fronta samo izviđačka djelatnost.

XXXIII divizija upućena je na prostor Drljanovac — Bulinac — Rača u cilju napada u bok i pozadinu 1. hrvatske udarne divizije⁵ na prostoru V. Pisaniča — Bedenik — Lasovac, kako je to ranije bilo predvideno.

Inače u toku dana nije bilo važnijih događaja.

Iz saslušanja zarobljenika naknadno je utvrđeno da su na prostoru Brestovac — Končanica operirali 2. sibirski, koji je došao sa pravca Garešnice, 4. kubanski i dijelovi 1. donskog puka sa prostora Pavlovac — V. Grdevac.

Neprijateljski i vlastiti gubici:

U vremenu od 16. do 31. I 1945. jedinice X korpusa (XXXII i XXXIII divizije, Zagorska brigada i Moslavacki odred) zadale su neprijatelju slijedeće gubitke:

Ubijeno: 351 neprijateljskih vojnika, ranjeno 630 i zarobljeno 5 neprijateljskih vojnika.

Pljen: 2 šarca, 1 puškomitrailjer, 21 puška, 1 šmajsar, 1 pištolj i 6 200 puščanih metaka.

Vlastiti gubici iznosili su:

Poginulo: 71, ranjeno 288, zarobljeno 19 i nestala 23 borca.

Izgubljeno: 15 puškomitrailjeza, 69 pušaka, 5 šmajsara, 2 pištolja (uništeno većinom neprijateljskom artiljerijskom i minobacačkom vatrom).

Prilog: Skica rasporeda u razmjeri 1 : 200 000.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar-pukovnik :

Komandant-general-maj or :
V. Matetić s. r.
MP

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA X KORPUSA NOVJ OD 4. FEBRUARA 1945. GODINE¹
XXXII DIVIZIJA:

oficira 149, polit, rukovodilaca 171, podoficira 325, boraca 1 912. Ovo je bilo po spisku, a na

* Odnosi se na 1. ustaško-domobransku diviziju.

¹ Original, pisani strojem i mastilom, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 16-3, k. 558.

licu: oficira 99, polit, rukovodilaca 121, podoficira 207, boraca 1 417.

ZAPADNA GRUPA ODREDA po spisku: oficira 87, polit, rukovodilaca 169, podoficira 222, boraca 1 577, a na licu: oficira 73, polit, rukovodilaca 140, podoficira 179, boraca 1 154.

NAREDBA BR. 87
NAREDBA BR. 87 ŠTABA X KORPUSA OD 11. FEBRUARA 1945. O RASFORMIRANJU ISTOČNE I ZAPADNE GRUPE ODREDA X KORPUSA¹

NAREDBA BR. 87

Štaba X korpusa (Zagrebačkog) NOVJ od 11. februara 1945. god.

I

RASFORMIRANJE ISTOČNE I ZAPADNE GRUPE PO HRVATSKE,²

Prema ukazanoj potrebi rasformiraju se Istočna i Zapadna grupa partizanskih odreda Hrvatske kao i štabovi obih grupa. Komandant Zapadne grupe major Stjepan Kučić stavlja se na raspolaženje štabu X korpusa. Politkomesar Boris Majer stavlja se na raspolaženje štabu X korpusa. Načelnik štaba Marko Lučić stavlja se na raspolaženje štabu X korpusa.

II

FORMIRANJE GRUPE ODREDA X KORPUSA (ZAGREBAČKOG)

Formira se Grupa odreda X korpusa (Zagrebačkog) sa sektorm djeđovanja na cijelom teritoriju X korpusa (Zagrebačkog). U sastav Gruppe odreda ulazi Moslavacki, Posavski, Kalnički, Zagrebački i Zagorski partizanski odred. Za komandanta Grupe odreda postavlja se major Nikolaj Kljčović. Za politkomesara postavlja se Janić Vjekoslav. Za v. d. načelnika Grupe odreda postavlja se oručnik Dopuda Milan. tab Grupe odreda potпадa pod neposrednu komandu ovog štaba.³

III

Prva Zagorska brigada koja se nalazila u sastavu Zapadne grupe PO Hrvatske ulazi u sastav XXXII divizije NOVJ.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar-pukovnik :
Komandant-general-maj or :
Vlado Matetić s. r.
MP

Dostavljeno:

Štabu III armije na uvid,
Štabu XXXII divizije NOVJ,
Štabu XXXIII divizije NOVJ,
Štabu Grupe odreda POH,
Štabu Moslavackog p. odreda,

¹ Original, pisani strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 4-1, k. 558.

² U sastavu Istočne grupe NOP odreda X korpusa NOVJ bili su: Moslavacki, Posavski i Biogradski odred, a u Zapadnoj grupi: Kalnički, Zagorski i Zagrebački NOP odred.

³ Štabovi Istočne i Zapadne grupe NOP odreda također su bili pod neposrednom komandom štaba X korpusa.

Štabu Posavskog p. odreda,
Štabu Kalničkog p. odreda,
Štabu Zagrebačkog p. odreda,
Štabu Zagorskog p. odreda,
Korpusnoj vojnoj oblasti (na znanje).

IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 23. FEbruara 1945. ŠTABU X KORPUSA NOVJ O BORBI ZA VIROVITIČKI MOSTOBORAN¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILACKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Oper, broj: 67/45.
Dne, 23. februara 1 945. god.

Predmet: Operativni izvještaj o
borbi 8. III 1 945. god.

ŠTABU X KORPUSA ZAGREBAČKOG NOVJ

Da bi potpomogao prodor njemačkih divizija neprijatelj je nakon nekoliko dnevnog mirovanja poduzeo ofanzivu na cijelom zapadnom odseku virovitičkog mostobrana.² Pošto je neprijatelj još 6. februara o. g., zauzeo s. Gornju Kovačicu koncentrišući 21. puk HUD i 69. divizion 1. brigade 1. kozacke divizije očekivalo se da će težiste svog napadaja ispoljiti u pravcu Zrinske i M. Grdevca, dok bi 1. puk PTS-a iz V. Pisanice trebao vršiti napad na liniji Turski Grobovi — s. Bubanj.

Raspored naše divizije bio je slijedeći: brigada »Pavleka Miškine« posjela je liniju Sijećica — k. 248 — k. 233. I zagorska brigada posjela je položaje na liniji Bubanj — k. 220 — k. 176 — zapadni deo s. Zrinska. Udarne brigade »Brace Radića« posjela je zapadnu i južnu ivicu s. Zrinske — zapadnu ivicu šume Grdevica i k. 165. Brigada »Matije Gupca« posjela je istočni deo M. Grdevca i V. Barni vinoigradi. Desno u Sedlarici i na Turskim Grobovima održavala se veza sa brigadom vojvodanske divizije,³ a lijevo u s. Barni sa XVIII brigadom.⁴ Štab divizije nalazio se u s. Šibenik.

Naša odluka bila je da se na posjednutim položajima prihvati odsudna borba i neprijatelja pod svaku cijenu zadrži, s tim što će se desno krilo našeg fronta povući sa svojih predstražnih položaja na liniju: Sijećica — Bogaz — zapadni deo s. Brzaje — k. 204 ukoliko bi neprijatelj na tome sektoru ispoljio snažniji pritisak.

8. II 1 945. g. u 7,45 sati neprijatelj je napao na desno krilo brigade »Pavleka Miškine« — Turski Grobovi. Jedinice te brigade pred nadmoćnjim dijelovima neprijateljskog 1. puka PTS-a postepeno su se povlačile na svoje glavne obrambene položaje. U

8 sati 21. puk 1. HUD sa 69. divizijom počeo je sa napadom iz Gornje Kovačice u tri pravca. Glavni svoj napad neprijatelj je usmjerio na položaje ud. brigade »Brace Radića« na južnu ivicu s. Zrinska, gdje i ako potpomognut jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom nije polučio nikakvog uspjeha. Neprijatelj uvidjevši da na ovom napadnom pravcu neće uspijeti, ojačao je svoje desno krilo,

¹ Original, pisani strojem, latinicom, u arhivu Vojno-istorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 19-3, k. 293.

² Hrvatska udarna divizija.

³ U rajonu Turskih Grobova nalazila se tada III brigada ojačana jednim bataljonom VI brigade XXXVI NOU divizije.

⁴ Riječ je o XVIII brigadi XL NO divizije.

koje je napadalo na položaje zapadno od M. Grdevca. Zahvaljujući pošumljenom zemljištu neprijatelj je obuhvatnim manevrom uspio odbaciti naše jedinice sa zapadne ivice šume Grdevica, koje su odmah organizovale odbranu na k. 165, na kojim položajima su uspjeli ceo dan odbijati jakе neprijateljske napade i nanjeti neprijatelju ozbiljne gubitke. Sa manjim snagama neprijatelj je preko Gornje Kovačice uspio potisnuti predstrazu sa k. 176 odakle je neprijatelj produžio sa napadom u pravcu Bubnja i zapadnog dijela s. Zrinska. Oko 12 časova istoga dana neprijatelj sa jačim snagama poduzima od V. Pisanice frontalni napad na Bubanj, ali nakon dvostrukne žestoke borbe bio odbijen uz veoma osjetljive gubitke. Poslije podne neprijatelj je pokušao sa daljnjim napadima, ali ni u jednom nije uspio. Nakon nekoliko neuspjelih napada na čitavom frontu neprijatelj je počeo sredavati svoje jedinice kako bi produžio iste večeri sa napadom. Oko 17 časova desno krilo brigade »Pavleka Miškine« bilo je prisiljeno na povlačenje sa položaja Sijećica, jer im je neprijatelj zaobišao sa leda pošto su jedinice vojvodanske divizije napustile svoje položaje, a da o tome nisu obavijestile naše jedinice, koje su se osjećale sa te strane potpuno sigurnim.

Odmah iza toga poduzet je povratni napad koji je uspio, te je neprijateljski prodor bio lokalizovan. U 17,30 časova uslijed prodora njemačkih snaga od Slatine prema Virovitici naše jedinice dobile su naredenje da se povuku sa toga fronta. Izvlačenje jedinica izvršeno je potpuno uredno na liniju Razbojište — V. Peratovica — Velika i M. Dapčevica.

U tim borbama sve jedinice naše divizije izvršile su svoj zadatak u potpunosti, jer su se i uslijed velikog i žestokog neprijateljskog pritiska uspjele održati na svojim položajima odoljevajući pri tome daleko nadmoćnjem neprijatelju. Kod svih rukovodioča i boraca ispoljila se odlučna rješenost da se odredeni položaji brane pod svaku cijenu. Štabovi brigada i bataljona pokazali su dovoljno inicijative, tako npr. ako se neka jedinica nalazila u kritičnoj situaciji odmah je susjedna jedinica pronalazila način da pomogne dotočnoj jedinici, koja se osjećala ugroženom.

U tim borbama postignuti su slijedeći rezultati: neprijateljski gubitci bili su 86 mrtvih i 219 ranjenih. Zaplenjena je 1 puška.

Naši gubitci bili su: 9 mrtvih, 55 ranjenih i 10 nestalih. Među poginulima pao je i zamjenik komandanta bataljona poručnik Platija Uroš, a ranjen komandant bataljona Krkač Stjepan.

Potrošeno je: 38 114 metaka, 300 mina za teški bacac, 61 mina za john-bull i 105 ručnih bombi. Uništena i izgubljena 3 puškomitrailjeza i 4 puške.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pomoćnik politkomesara-major:
Majer Boris s. r.

Komandant-major:

MP

PISMO ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 25. FEBRUARA 1 945. POTČINJENIM JEDINICAMA O NEDOSTACIMA I GREŠKAMA U TOKU BORBI ZA VIROVITIČKI MOSTOBRAN I KOD DARUVARA¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILACKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Op. broj 69/1 945. g.
Dana, 25. II 1 945. godine

Predmet: Osvrt na borbe kod Virovitice
i Daruvara.

ŠTABU I UD. BRIGADE
ŠTABU II BRIGADE
ŠTABU III BRIGADE
ŠTABU IV UD. BRIGADE
ŠTABU IN2. BATALJONA
SVIM PRIŠTAPSKIM JEDINICAMA

Kroz više od dva protekla mjeseca, od 10. XII 1 944. god. do 18. II 1 945. god., nalazila se naša divizija sadejstvjući sa ostalim snagama III armije NOVJ u bojevima za obranu virovitičkog mostobrana i naposljetku za obranu Daruvara². Ta do sada najveća operacija u kojoj je naša divizija učestvovala sve od uvodnih, pa do zaključnih borbi, opalivši prvi i posljednji metak, imala je veoma velik uticaj na razvoj ratne situacije između Save, Drave i Dunava, odteretivši naš glavni front u Srijemu, dajući mu mogućnost da se dobro konsoliduje i sposobi za suzbijanje neprijateljskih ofanzivnih namjera i naposljetku za provođenje vlastitih ofanzivnih namjera koje prestoje. Ovi bojevi imali su za nas, kao i ostale učestvjujuće jedinice, i tu korisnu stranu, da su nas obogatili novim praktičnim iskustvima, koji će nam u budućnosti mnogo pomoći. Ta operacija dokazala je konačno i neprijatelju, da su naše jedinice sposobne i u stanju s njim mjeriti svoje oružje i u vidu frontalnog ratovanja i u najvećim razmjerama. O toj operaciji i njenim dobrim stranama moglo bi se kazati još mnogo, ali svrha ovog osvrta je sasvim protivna. Za nas je važno otkriti one pojave unutar naših jedinica, koje su se pokazale kao štetne, koje svojim postojanjem koči razvitak i umanjuju borbenu sposobnost jedinica. Te pojave otkriti i dati ih na pažljivo i ozbiljno proучavanje onima na koje se odnose, da bi se mogli na vrijeme suzbiti i odstraniti — to je glavni zadatak ovog osvrta.

A te su pojave slijedeće:

U boji na virovitičkom mostobranu ušla je naša divizija odmorna i spremna, brojno dovoljno jaka i solidno naoružana, te sa velikim moralnim preimutstvom koje je stvaralo prisutnost izvesnih snaga Crvene armije³ uslijed čega se kod mnogih drugova pa i jedinica stvorila sasvima proizvoljna predpostavka, da neposredno predstoji jače angažiranje snaga Crvene armije. S tim u vezi pravile su se kombinacije na brzo dokončanje borbi na ovom prostoru, što se kasnije pokazalo potpuno neosnovanim. Dijelovi Crvene armije nisu se angažirali prsto iz raz-

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, reg. br. 15—2, k. 1192.

² U borbama za virovitički mostobran divizija je učestvovala od 10. decembra 1944. do 9. februara 1945. kada je mostobran napušten, a divizija se sa ostalim jedinicama X korpusa NOVJ razmjestila u rajonu Daruvara.

³ U rajonu Virovitice i Pitomače nalazili su se od 8. decembra 1944. do polovine januara 1945. dijelovi 233. divizije Crvene armije.

loga, jer njihov viši operativni plan nije to predviđao, a naši kombinatori su taj gest nepravilno shvatili i od tog shvaćanja se kroz kraće vrijeme trpilo stanovite štete.

Neprijatelj je postepeno u te borbe uvodio nove jake snage iz sastava ustaša, Čerkeza, Nijemaca, zeleći se pod svaku cijenu domoci Virovitice⁴, kao važnog komunikacijskog središta i okolnih taktičkih vrlo važnih položaja u Podravini i Biogradu i uključiti ih u svoj opći defanzivni sistem namijenjen odbrani zapadne Hrvatske od predstojećeg nastupanja snaga NOV i Crvene armije sa pravca Srijema i Madarske. Od mnogobrojnijih i solidnosti trupa, koje je neprijatelj bacio u borbu razabire se, koliko mu je ovaj prostor važan i koliko je ulazio truda i sredstava, da bi postigao u započetim borbama za sebe povoljno rješenje — pobjedu nad našim snagama. Takova situacija stavlja je u izgled dugotrajne borbe i teške napore, pa je to kod ljudstva i dobrog dijela rukovodioca, koji su bili orijentirani na brzo i povoljno rješenje, djelovalo na opadanje početnog elana i oduševljenja, koje je bilo u početku borbi veoma naglašeno. To je postao minus s kojim se moralo računati.

Na našim nižim rukovodiocima greška je, što kod svojih potčinjenih nisu stvorili pravilno razumijevanje situacije, već su ih prepustili uticaju iluzija ukoliko mu i sami nisu podlegli. Čvrstoću i moral jedinica valja graditi na stvarnim činjenicama, pa ma one bile nepovoljne, jer forisirati te osobine nestvarivim obecanjima, osvjećuje se kasnije nekada u blažoj, a nekad u oštrijoj mjeri.

Iz gornjeg se vidi, da je takav postupak kod nas postojao i njegove posljedice neka posluže kao primjer, kako se u buduće ne smije raditi.

Pošto ni neprijatelju, a ni nama nije uspjelo postići brzo rješenje borbi, tj. uništenje ili bar znatnije potiskivanje protivnika, uvedene su s obje strane sve nove snage, tako da su borbe doble frontalno manevarsko obilježje i u pogledu dužine trajanja, neprekidnosti i žestine dostigle razmjere dotada nedozivljene i praktično našim jedinicama nepoznate. U početku, kako je već spomenuto, ispaljen je s naše strane nama već svojstven visoki elan i pozvrvanost u nešto potenciranom obliku (iz već spomenutih razloga) i to je dostajalo da nam kroz kraće vrijeme zamjeni manjak iskustva.

Međutim, kako je vrijeme prolazilo, a uslovi za nas postajali sve teži obzirom na neprijateljsku brojnu i tehničku nadmoć koja se postepeno ispoljila, pojavljivao se sve veći broj naših nedostataka, koji proistiju iz preslabe čvrstine, vojne organizacije u našim jedinicama, još dovoljno vojnički neformirjene odnosa naših nižih starješina, te u stanovitoj mjeri i neozbiljnjog shvaćanja dobivenih zadataka. Naši rukovodioci navikli iz partizanske prakse, da svoje borbene zadatke svršavaju brzo, a potom u uslovima zatišje vraćaju u red jedinice i spremaju ih za nove zadatke nisu bili u stanju shvatiti smisao i važnost ovako duge besprekidne i naporne operacije, te rad na stalnom održavanju jedinice u borbenoj gotovosti prilagoditi njenim uslovima. Oni su si naprotiv dali uplivisati od poteskoca (gubitak ljudstva, slaba opremljenost, neprijateljska aktivnost, jaka zima, pa čak i od raspoloženja ljudstva) i umjesto da svojim zalaganjem i stalnim dodirom daju cijeloj jedinici i njenom radu ton dinamičnosti i beskrjajne upornosti prepuštali su je njenoj ravodušnosti, a povremeno i sami zapadali u osjećaj besperspektivnosti. U takvom psihološkom stanju na-

⁴ Neprijatelj je zauzeo Viroviticu 9. januara 1945.

ravno da nisu mogli u dobivene zadatke unositi elan i samopouzdanje, kao bitne elemente uspjeha, već su te zadatke primali, prenosili na niže ili sami izvršavali mehanički i bez učešća volje u neku ruku kao zlo, koje se ne može mimoći.

Kod koga se vojnog rukovodioca kod prvog početnog neuspjeha pojavljuje bezizglednost t.j. pokoleba se vjera u uspjeh poduzetog zadatka, to znači da taj podliježe onom štetnom uticaju koji koči polet i sputava inicijativu, a što upravno treba biti svjima svakog vojnog starješine i njegovo najmoćnije oružje za svladavanje svake poteškoće.

Zato će svaki rukovodio razmotriti svoje držanje u raznim prilikama u toku borbi o kojima je riječ i ukoliko na njemu pronađe gore spomenutog štetnog uticaja neumorno ga odstranjuvati, sve do tole dok ga se u cijelosti ne osloboди.

Druga po svom negativnom uticaju na naš rad isto tako važna pojava ispoljena je u području disciplinе, u svim njenim oblicima.

Opaženo je da naši rukovodiovi i borci još uvijek zaziru od zdrave i čvrste discipline smatrajući njenu primjenu nad sobom i njenim radom omalovažavanjem svoje osobe, poistovjećujući tu disciplinu sa šikaniranjem poznatim iz bivše jugoslavenske vojske i svojstvenim svim nenarodnim vojskama. To je faktor koji se ogleda u pristupanju i izvršavanju zadataka u međusobnom i starješinskom ophodjenju, u ophodjenju prema nevojničkim licima, te u raznim drugim oblicima. Ovakav stav prema disciplini ne samo da je potpuno pogrešan, već je on bio uzrok mnogim našim neuspjesima u prošlosti, a mogao bi biti upravo poguban u budućnosti kad će situacija i viša komanda postavljati pred našu diviziju sve krunjive i zamršenije zadatke čije rješenje zahtjeva najveći ulog discipline, preciznosti i suradnje. Ako netko shvaća i dozvoli, da se više naredenje, na primjer za jednu operaciju, ili kakav drugi zadatak, koje točno određuje ulogu svakog pojedinca i računa na potpuno izvršenje te uloge, shvati kao nevažni ili ako mu se učini da je njemu dodijeljena premalo važna uloga, pa se zbog toga ne zalazi, smatrajući to sporednim i ne izvrsti svoj dio zadatka prema planu, taj je i nehotice pomogao, da čitav zadatak ili operacija ne uspije ili u najsrđnjem slučaju da uspije djelomično.

Pošto su ovakve i njima srodne pojave primjećene traži se od svih potčinjenih, da svoje shvaćanje discipline iz osnova korigiraju i prema programu discipline zauzmu pravilan stav kako on to po svojoj ozbiljnosti i značenju za postojanje i uspješan rad naše vojske i zasludge. Potčinjeni nemaju prava i grijehi ako dobivena naredenja dijeli na važna i na manje važna i već prema toj važnosti se zalaže za njihovu provedbu. Njegova je dužnost naredenje u cijelosti i bezuslovno provesti ne obazirući se da li ono ima manju ili veću važnost.

Glavna točka svim sastancima i konferencijama rukovodioca odvojeno ili cijelih jedinica zajedno bila je uvijek podizanje discipline na visi stupanj i nje- no učvršćivanje. Analogno tome mogli bi se očekivati, da na tom polju danas bilježimo veće rezultate. Međutim, stvar stoji mnogo lošije. Naši drugovi nisu rasprave o disciplini koje su slušali ili sami držali na konferencijama ili sastancima vezali neposredno uz svoje dnevne zadatke počev od onih velikih i važnih pa do najsitnijih i u pravovremenom potpunom izdušnom obavljanju tih zadataka vidjeli ostvarenje te discipline već su njenu primjenu vršili i tražili odzndo da se vrši u zastarjelim i nestvarnim oblicima često puta nepoželjnim za našu vojsku.

Bilo je u ovim borbama slučajeva, da rukovodio pod dojmom općih teškoća koje je nametnula borba pokušava višu komandu uvjeriti kako zadatak izdat njegovoj jedinici prevazilazi njene snage i unapred se opredjeljuje za pretpostavku da ga ona neće biti u stanju izvršiti. Takovo mišljenje vrlo brzo prodire i do njegovih potčinjenih rukovodiova i boraca. Jedinica pak koja preko svog starješine primi do znanja da je nesposobna zaista će teško izvršiti neki zadatak. Svaki starješina treba da zna, da sve komande za vrijeme rata pomno proučavaju borbenu moć i sposobnost svih jedinica i da ih u borbama koriste već prema njihovoj sposobnosti i zahtjevima koja nameće situacija u odnosnom momentu, te da za jedinice upućene na izvestani zadatak snose najvišu moralnu i ličnu odgovornost. Zato treba svaki kod sebe stvoriti takovo poimanje discipline, da dobiveno više naredenje primi sa punim razumijevanjem, prenese ga na svoje potčinjene onako kako je mišljeno dopunjajući ga potrebnim detaljima i naposjetku stvoriti kod cijele jedinice raspoređenje da se zadatak i može i mora izvršiti dajući joj potrebbni podstrek i moralnu podršku. Svako precjenjivanje ili omalovažavanje primjelenog zadataka ili toleriranje takovih pojava po nižim rukovodiocima grub je disciplinski prestup koga će svaki starješina kod sebe i svoje okoline sa najvećom revnošću iskorijenjivati sve do tole dok mu bude i spomena. Težiti ostvarenju ovoga u najkraće vrijeme putem uvjerenja na konferencijama i poučavanjem nižih u konkretnim slučajevima, a u slučajevima ponovljeno nakon toga postupati egzemplarno.

Rukovodiovi koji su na napred izložen nepravilan način tretirali viša naredenja i prenosi ili dopustili da se prenese takav uticaj na njihove podređene nisu u mogućnosti da za duže vrijeme na svoje jedinice postave zahtjev za izvršenje mnogo i mnogo lakšeg zadataka i u povoljnijim prilikama no što su bile naše borbe na virovitičkom mostobranu. Njihova neodlučnost i nesigurnost daje drugima povoda da također proizvoljno odlučuju kako će izvršiti više naredenje i da postupaju samovoljno kad i kako se to njima učini potrebno ne vodeći brigu da takav postupak jednog jedinog čovjeka može upropasti zadatak koga inače skladno izvodi više lica ili jedinica. Slučajevi iz Gornje Kovačice, V. Dapčevice i k. 194, gdje je jedna jedinica samovoljnim povlačenjem s položaja načinila potpuno poremećaj u borbenom rasporedu i daljnjem djelovanju cijele divizije dovoljan su dokaz za to. Osjećajući instinktivno, da njen starješina nema snage suprotstaviti se i sprječiti taj pokušaj, jedinica pokolebana neprijateljskim pritiskom koga bi inače uz čvrstu ruku i ohrabrenje svog starješine odbila, odstupa bez plana i bez cilja. Veza sa susjednim jedinicama i višim štabom prekida se, nastaje opća neizvesnost, upotreba rezerve nije moguća, a to sve stvara neprijateljsku situaciju kakvu si samo može poželjeti.

Gotovo svi ovi slučajevi povlačenja nastaju krivicom odgovornih starješina učinjenom još prije neprijateljskog napada. Prava bezbrižnost prema neprijatelju i pripremama koje on vrši na svom položaju, uljuljkivanje sebe, svoje jedinice i predpostavljenje komande u ugodnom uvjerenju da je na položaju sve u redu, da neprijatelj ništa ne priprema, nema namjere, a naravno da ne može uspjeti ako i pokuša napad, jer je naš položaj čvrst, a jedinica spremna da odbije i skri svaki napad. Nepažnja prema izviđanju neprijatelja na položaju bez obzira vršio on najobimnije pripreme ili spavao, zanaranje da su prilike onakove kako to nama odgovara

i pogrešno izvještavanje susjednog i višeg štaba. pojava je vrlo udomaćena, a kakove su njene posljedice osjetili smo svi u praksi. To su prekršaji borbene discipline koji iziskuju najtežu osudu i dovode pred tešku odgovornost onoga koji ih čini.

Obzirom na mladost naših rukovodioca, te na okolnost da njihova stručna vojna sprema još nije upotpunjena i definitivna već se nalazi u svom razvijanju, unijeti će odmah svi štabovi u plan rada za svoju vlastitu izobrazbu nižih rukovodioca teme, koje razrađuje problem obezbjedenja, izvidanja, veze i izvještavanja, te ih marljivo proučiti i primjenjivati na svakodnevne zadatke.

Rasipavanje raznog vojničkog materijala, opreme, te gubljenje svih vrsti oružja u borbama i izvan njih pojava je karakteristična za sve naše jedinice podjednako. Dovoljno je zaci u kuće gdje su naše jedinice stanovale poslije njihovog odlaska tada se nade ostavljenog svakovrsnog oružja, a da se o sitnijoj spremi ni ne govor. Za vrijeme prisilnog odstupanja s položaja videno je gdje neki borci odbacuju puške, rančeve sa mitraljeskim okvirima, municijom, itd. Kakav obim je to zauzelo pokazuje činjenica, da je od 12 komada okvira za engleski puškomitrailjer koliko je svaki imao pri dolasku u jedinicu sada ostalo prosječno 3 do 4 komada na puškomitrailjezu, a nije rijetko i 2 komada, dokle izgubljeno je oko 3/4. U istom brojčanom odnosu gubljeno je i ostala spremna pribor. U gubljenju pušaka i puškomitrailjeza pokazane su upravo porazne cifre. Takav odnos prema narodnoj imovini od koje uvelikoj zavisi ishod ove borbe ne samo da je štetna već i sramotna pojava koja ima da nestane iz naših jedinica od ovog časa. U tom smislu poduzet će se svu odgovorni štabovi i starješine kampanju za veću efikasnost iste primjenjivati sve postojeće disciplinske i pravne mјere. Za svako izgubljeno oružje (pušku, šmajser john-bull, mitraljez) tražiti će odnosni štabovi od onoga koji je izgubio objašnjenje i podnosititi ga ovom štabu. U kom se slučaju primijeti namjerno gubljenje, gubljenje iz nehaja ili gubljenje bez prijeke nužde, kažnjavati krvice našu rovije. Još jedna pojava, koja je baš posljednji dana ovih borbi vidljivo ispoljena mora se razmotriti. To je uspostavljanje i održavanje na doličnoj visini vojničkog i ljudskog dostojanstva naših boraca i rukovodioca pojedinačno, a kroz to i naše divizije kao cjeline.

Iako u svim našim jedinicama od divizije pa do cete postoji organizovana intendantura za koju se može objektivno reći, da obzirom već na naše prilike funkcionira pravilno i snabdijeva redovno sve jedinice obrocima hrane i ostalim za život potrebnim namirnicama, ipak naši borci i niži rukovodioci često svraćaju idući selom od kuće do kuće i sabiru kod mještana hranu. Da već sama ta činjenica ne čini ni našoj vojsci, a ni odnosnim pojedincima čast, to je svakome jasno, ali zašto onda odgovorne starješine kojima je povjerenovo čuvanje ne samo života i zdravlja svoga ljudstva već i čuvanje njegove časti i dostojanstva kao i uzgoj nad njima ne poduzimaju dovoljne mјere, da se ta pojava otkloni. S jedne strane ta pojava onog borca, koji trpi pa i umire za visoke i plemenite ciljeve kao što ih ima naša vojska degradira na prošački nivo, a s druge strane narod osiromašen dugotrajnim ratom i opljačkan od neprijateljskih hordi nije u stanju da svakom pojedincu daje, što nesvesni borci često tumače kao neprijateljstvo dotičnog čovjeka, prema našoj vojsci i podvrgavaju ga naj nedolicij loj moralnoj pa i fizičkoj šikanaciji, a sve to bez razloga i bez prava.

Ovakovi su prizori vrlo česti i kao takovi su vrlo pogodno sredstvo vještij neprijateljskoj propagandi, koja ga obilno i iskoristava u klevetanju naše vojske. Prilikom posljednjeg pokreta za jedan sat vremena samo iz jedne cete, koja je kroz to vrijeme vršila uz ostalo bočno osiguranje prolazećoj koloni kroz selo Barnu, ušlo je u jednu kuću 5 grupica od 2–3 vojnika i svaka zahtjevala od domaćice da im dade nešto hrane. Pošto domaćica nije mogla svima udovoljiti izvrgnuta je prekorima i ostalim neugodnostima.

Osim naprijed iznijetih posljedica takovog ponašanja četa, koja je vršila osiguranje ne samo da nije nikog osiguravala već je razilazeći se svojevoljno ugrozila i svoju vlastitu sigurnost budući neprijatelju nije ništa lakše nego potući, zarobiti i rastjerati jedinicu koja je već sama po sebi dezorganizirana.

Eto objašnjenja za mnoge slučajevne na prvi pogled neobjašnjivog povlačenja i gubljenja položaja, oružja i ljudstva kao i iznenadenja, koja su neprijatelju nad našim jedinicama u posljednji vrijeme često uspjivala. Tokom istog pokreta moglo se vidjeti kako iz kolone svih jedinica izlaze pojedinci, svraćaju u kuće, bude ljudi koji su već spavalii i pros jače hranu. Nije poznato, da li su odgovorne starješine išta poduzele da se ovo rasipanje jedinica sprječi, da jedinice budu stalno u stanju borbeno gotovosti, vjerojatno da nisu ništa poduzeli, jer su se ljudi razlazili sve do završetka pokreta.

Kakav pojam o marševskoj i borbenoj disciplini, ako se s te strane uzme stvar ima onaj starješina koji dozvoljava da se mu s položaja sa koga on osigurava prolaz ostalim jedinicama — dakle s položaja prema neprijatelju — preko 50% boraca samovoljno ode u sabiranje hrane, ili onaj starješina čija se jedinica nalazi u predhodnici, pobočnici ili zaštitnici divizije u nastupnom marsu, a dozvoljava da mu se borci i niže starješine po miloj volji razilaze i vraćaju se ponekad tek sutradan, a ima i gorih slučajeva. Koliko su ti rukovodioci uložili ozbiljnosti i zalaganja da pred njih i njihove jedinice postavljaju zadatak izvrše u potpunosti onako kako je to viša komanda predviđjala i očekivala. Kolika je sigurnost divizije ili brigade, koja maršuje u neposrednoj blizini neprijatelja uz ovako nepouzdana osiguranja.

To su greške čija se težina ne da čak ni ublažiti. To je vrsta neodgovornosti koja graniči sa izdajom. Opravdanja za takovu grešku u buduće bez obzira imala ona neposrednih posljedica ili ne neće postojati. Za takovu grešku postojat će u našoj diviziji od ovog časa samo nasrujiva kazna. Svi odgovorni rukovodioci imaju u tom smislu postupati. To je u interesu fizičkog opstanka svake jedinice posebno i ove divizije kao cjeline.

Postoje objektivne teškoće koje već sama borba namće, a ova za naše dosadašnje prilike izuzetno teška borba naravno da je nametnula i veće teškoće za čije svladavanje su potrebni i veći napori. No to ni u kom slučaju ne smije biti razlog za slabljenje i dezorganiziranje naših redova za popuštanje discipline i počinjanje i popuštanje samovolji nesvesnjih elemenata. Ako su teškoće veće, ako je opasnost bliža to nas samo još više obavezuje na čvrstoću i disciplinu, na zalaganje i požrtvovnost. To ima biti dominantna spoznaja u svijesti svakog našeg rukovodioca. Uvjeti postoje i mi moramo znati i moći u svaku dobu na svakom mjestu i pod svim prilikama dovesti naše jedinice u stanje najpunije bor-

bene pripravnosti i voditi ih najodlučnije sve do koначne pobjede nad neprijateljem.

Kao putokaz u tom neka nam posluži primjer početka narodnooslobodilačke borbe. Počimajući ovu borbu naši prvoborci goloruki i neiskusni, imajući pred sobom bahatog i samouvjerenog protivnika, nisu razmišljali o poteškoćama koje ih čekaju niti o cijeni koju će trebati da plate, oni su znali samo jedno: našem narodu oteta je sloboda i čast i to treba povratiti. S tom mišlju lavovski su se bacili na milijun puta jačeg neprijatelja, a rezultat toga su već postignute tekovine. Sloboda i čast nisu još uvijek našem narodu u potpunosti vraćeni i ne postoje razlozi da mi ne radimo i da se ne ponašamo kao i naši prvoborci, tim više što danas raspolazemo ogromnim preimicstvima u ljudskim i materijalnim sredstvima, vojnicom znanju i velikom iskuštu. Kolebljivost i ravnodušnost koja je na čas neke zahvatila treba odlučno suzbiti, a njihovo mjesto neka u našoj svijesti zapremi ponos radi napora i truda koje svakodnevno u ovu plemenitu borbu ulazežmo. I što su napor i teškoće veće neka i naš ponos u samosvjetu jest budu veci.

Narod se sjeća, ponosi i poštuje samo svoje junake i on od nas traži da takovi budemo i mi to moramo postati.

Štabovi brigada sazvat će sastanak svog rukovoditelja sa komandoma četa zaključno i ovo pismo s njima najopširnije proučiti osvrćući se na konkretnе greške svake pojedine jedinice ili pojedinca, te ih raspraviti u smislu naprijed iznesenih uputa hitno otklanjati. Pismo umnožiti i dati po jedan primjerak štabovima bataljona i komandama svih četa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pomoćnik politkomesara Komandant
major: major:
Majer Boris, s. r.

MP

**PREGLED BROJNOG STANJA LJUDSTVA, STOKE
I PREVOZNIH SREDSTAVA SA OBRAZLOŽE-
NJEM RASHODA XXXII NO DIVIZIJE OD 26.
FEBRARA 1945. GODINE¹**

LJUDSTVO:

drugova:	
oficira	132
polit, rukovodilaca	242
podoficira	311
boraca	1865

drugarica:	
oficira	2
polit, rukovodilaca	10
podoficira	39
boraca	50

Svega: 2 651

¹ Original dokumenta se nalazi u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA XXXII DIVIZIJE OD 28. FE-
BRUARA 1945. ŠTABU X KORPUSA NOV O OPE-
RATIVNOJ SITUACIJI I OPŠTEM STANJU U
JEDINICAMA¹**

**ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE**

Op. Broj: 73/1945. g.
28. II 1945. g.

PREDMET: Opći vojno-organizacioni
izvještaj za razdoblje od
20. I do 20. II 1945. g.

**ŠTABU X KORPUSA (ZAGREBAČKOG) NOV
OPERATIVNA SITUACIJA:**

Kroz cijelo ovo razdoblje divizija je djelovala u sastavu X korpusa zatravajući pojedine taktičke nastupne pravce neprijatelju u okviru obrambenih operacija za obranu mostobrana kod Virovitice² do 9. II, a proteklo vrijeme provela braneći prilaze Daruvaru.³

Pred Viroviticom divizija je djelovala na liniji isključivo: D. Rašebica — Grubišno Polje — V. Baranja — M. Grđevac — Zrinska — Bubanj — Turski Grobovi zaključno, rokrajajući se povremeno već prema situaciji i djelovanju susjednih jedinica (XXXIII I IX divizije NOVJ) s kojima je postojala za cijelo vrijeme tijesna suradnja.⁴ Na tim položajima vodenе su borbe protiv snaga 1. HU divizije, 1. pukovnije PTS-a, dva neidentificirana bataljona iz sastava V. Ustaškog stajačeg zdruga koji su nadirali sa pravca Ribnjačke — V. Pisanice i V. Grđevca, te snaga 2. brigade 1. kozačke divizije koje su nastupale pravcem V. Zdenci — Grubišno Polje razvijajući se u lijevo preko Pavlovca sve do V. Grđevca.⁵ Braneći Daruvar divizija je držala liniju zapadne ivice Ribnjaka — Čikošev salaš — k. 194 — Borova kosa — D. Vrijeska — ž. st. Bastaji — Škodinovac — Kik (k. 571), a s pravca Bastaji — Ivanovo Selo i Rašenica nastupale su snage 1. HU divizije pošto su predhodno prije nego što su položaj zaposjele naše snage osigurale povoljne pozicije s južne strane Ilave na k. 202, Sv. Ana.

Sve tokom ovog mjeseca izvedene borbe nose pretežno defanzivno obilježe se povremenim ispadima za poboljšanje vlastitog položaja ili ometanja neprijateljskih ofanzivnih priprema. Takav karakter borbi diktirao je odnos snaga, koji je na našem otketu bio uvijek povoljniji za neprijatelja. Unatoč tome neprijatelju nije uspjelo pred Viroviticom osvojiti niti jedan naš glavni položaj sve do 9. II kad je uslijed prodora jakih njemačkih pješadijskih i oklopnih snaga pravcem Našice — Podravska Slatina u pozadini naših rasporeda naredeno opće povlačenje. Prilikom povlačenja divizija je bila prisiljena voditi zaštitničke borbe na desnom boku (Velika i M. Dapčevica), ali je uz manje poteškoće ipak izvr-

¹ Original, pisan strojem, latinicom, u arhivu Vojnoisto-rijskog instituta u Beogradu, reg. br. 47—3, k. 557.

² Divizija je istovremeno napadala neprijateljske položaje i saobraćaj na komunikaciji Garešnica—Grubišno Polje—Bastaji—Suhopolje.

³ Divizija je istovremeno napala neprijateljske položaje: Garešnica — Grubišno polje — Suhopolje.

⁴ Nastupanje njemačkih divizija navedenim pravcем

otpočelo je 6. februara 1945.

⁵ Naredenje da se napusti virovitički mostobran izdao je štab III armije NOVJ 8/9. februar 1945.

⁶ U borbama za Daruvar učestvovala je i XXXIII NO divizija.

šila povlačenje uredno za Daruvar odakle je nakon kraćeg odmora upućena na položaj za odbranu Daruvara, kako je napred naznačeno. Taj položaj držan je sve do 18. II kada je neprijatelj na naš front vršio snažan pritisak, a istovremeno sa snagama jednog kozackog puka prodrio nebranjennim pravcem Garešnica — G. Daruvar — Daruvar i time ozbiljno ugrozio naš raspored s leda. Pod bombarom zaštitnika izvršeno je povlačenje divizije na prostoriju Bijela — Pakrani, a idućih dana preko Vranog Kamenca i Bilogore u pravcu Moslavine.

FORMATCIJSKO STANJE JEDINICA I NJIHOVA POPUNA:

Divizija u svom sastavu ima četiri brigade:

I udarnu brigadu,
II brigadu,
III brigadu,
IV brigadu ud.,
Inžinjerijski bataljon,
Četu za vezu,
Izviđačku četu,
Bolničku četu,
Prateću četu,
Podoficirsku školu.

Svaka brigada u svom sastavu ima po tri bataljona osim IV. ud. brigada koja ima četiri bataljona, prateći vod, izviđački vod, bolnički vod i vod za vezu. Formatcijsko stanje naše divizije promijenilo se u tome, što je u sastav divizije ušla IV ud. brigada, koja je proglašena udarnom.⁵ Drugih promjena u prošlom periodu u formatcijskom pogledu nije bilo.

BROJNO STANJE I NAORUŽANJE:

Brojno stanje naše divizije popravilo se utoliko, što je u sastav divizije ušla IV ud. brigada. Međutim, brojno stanje jedinica nije se ništa popravilo, nпротив ono se je i smanjilo. Opadanje brojnog stanja dolazi radi toga što je divizija u prošlom periodu imala nekoliko veoma teških borbi u kojima je imala veći broj izbačenih iz stroja, a popuna ljudstvom bila je minimalna ili gotovo nikakova. Stanje oružja takođe se pogoršalo. U pomenutim borbama dosta je oružja uništeno, oštećeno i izgubljeno, tako da se sada osjeća oskudica u automatskom oružju.

NACIONALNI I SOCIJALNI SASTAV:

Nacionalni i socijalni sastav u našoj diviziji ostao je nepromijenjen.

NASTAVA U JEDINICAMA:

Radi čestih borbi i napornih marševa kojima je bila izložena naša divizija nastava u našim jedinicama nije se mogla odvijati po planu tako da se u jedinicama gotovo nije ni izvodila. Osjećaju se krupni nedostaci u stručnom vojničkom znanju, u rukovanju sa oružje naročito sa automatskim oružjem, ipak se stanje u tom pogledu u prošlom periodu znatno poboljšalo kao posljedica većeg iskustva. Što se tiče utvrđivanja ono potpuno zadovoljava. I rukovodioći i borci stekli su u tome dovoljno prakse i osjećaju potrebu za utvrđivanjem.

Radi slabog rukovanja automatskim oružjem nišanjenja pri štabu divizije održan je 8 dnevni puškomitralski kurs. Uspjeh je bio vrlo dobar. Ukoliko prilike dozvole nastaviće se sa tim.

⁵ Riječ je o I zagorskoj brigadi. Naziv »Udarna« dobio je 14. februara 1945.

Pri štabu divizije redovno se održava 30 dnevni podoficirski kurs na kome se nastava izvodi po planu. Uslijed čestih pokreta rad u podoficirskoj školi znatno je otezan, ali i pored svega uspjeh je bio zadovoljavajući.

Pri štabu divizije takođe se održavao 15 dnevni bolničarski kurs, koji je također pokazao dobre rezultate.

SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBE:

Izviđačka služba u našoj diviziji nije se znatno popravila. I pored svih nastojanja da se izviđačka služba podigne na viši stepen u tome se nije uspjelo. I pored toga što su izviđačke čete popunjene sa boljim rukovodiocima i borcima, ipak one ne izvršavaju svoje zadatke u potpunosti. Podaci koje šalju izviđačke čete općenito su i nedovoljno konkretni. Obaveštajna služba nešto se je popravila, ali ni ona da sada nije zadovoljila.

Inžinjerijske jedinice:

Inžinjerijski bataljon potpuno zadovoljava, ali do sada nije imao veće praktične primjene. U glavnom sve zadatke koji su postavljeni potpuno je izvršavao.

Jedinice za vezu:

Jedinice za vezu u našoj diviziji u dosadašnjem borbam pokazale su mnogo pozitivnosti i staranja za funkcionalisanje veze. Borci iz četa za vezu za vrijeme najžešćih borbi nastojali su da osiguraju konstantnu vezu. Veza je uvijek funkcionalisala. Stanje materijala za vezu u ovom periodu nešto se je popravilo, ali još uvijek ne zadovoljava potrebama.

Sanitetska služba:

Sanitetska služba u našim jedinicama je vrlo dobra. Organizacija saniteta je na dostašnoj visini. Iako su pred sanitet u čestim i žestokim borbama postavljeni veoma teški zadaci oni su uvijek najsvjesnije izvršavani. Početkom mjeseca pojavila se opasnost od pjegavca te su odmah poduzete sve mjere za suzbijanje. Izvršeno je šišanje svih boraca, a i šurenje se redovno obavlja čim za to prilike dopuste.

Intendantura:

Intendantska služba zadovoljava. Organizacija snabdjevanja vojske hranom i drugim potpuno je izvršena. Iako se divizija često puta kretala kroz krajeve koji su ekonomski uništeni, ipak je snabdjevanje vojske potrebnim artiklima uspješno vršeno. Radije se kod pojedinih intendantskih rukovodilaca o sjećalo nedovoljno odgovornosti, ali se to popravilo.

MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA, ZDRAVSTVENO STANJE JEDINICA I RAZNI PROBLEMI KOJI SE POSTAVLJAJU:

I pored velikih naporu, kojima su bili izloženi borci naše divizije, moral u našim jedinicama je dobar. Borci i rukovodioći kroz borbe su očvrsnuli i prekali se, te su u stanju savladavati najveće napore i podnositi najteže žrtve. Pojava dezterstva skoro je potpuno isčezla iz naših jedinica.

Borbene stote u našim jedinicama takođe je dobra. Naše jedinice, iako brojno male, u stanju su da obranjuju sa neprijateljem bilo u kom vidu borbe, a naročito u odbrani, gdje se ispoljava velika izdržljivost i žilavost.

Ishrana boraca dosta je dobra. Količina hrane je dovoljna, ali kvalitet nije dobar uslijed pomanjkanja soli na kojoj se u ovom mjesecu dosta oskudjevalo. Pored toga hrana je dosta jednolična. Ranije organizacija ishrane slabije je funkcionalisala, tako da je bio čest slučaj da borci ostaju bez hrane, međutim

stanje se u tome znatno popravilo i borcima se redovno dotura hrana, pa i za vrijeme borbe.

Oprema naših boraca znatno se je popravila naročito drugom polovinom ovog mjeseca. Skoro svi borci snabdjeveni su sa engleskim uniformama, a skoro polovina ima i šinjele. Obuća također zadovoljava. Međutim, stanje rublja se nije popravilo mnogo. Još uvek ima dosta boraca sa po jednim parom veša, naime veoma je mali broj boraca koji imaju dva para veša, većinom imaju samo po jedan, a ima dosta slučajeva da borci nemaju ni jednih gaća.

Zdravstveno stanje naših jedinica jeste dobro. Zarazne bolesti gotovo i nema. Za čitavo vrijeme bila su svega dva slučaja pješavca. Dosta je boraca uslijed slabe odjeće oboljelo od prehlade, ali kako se to stanje popravilo taj procenat se smanjio.

Osnovni problemi koji se postavljaju pred rukovodioce i borce nase divizije jesu: sticanje pravilnog razumijevanja frontalnog vida borbe, veća postojanost u obrani, a više umjetnosti i inicijativa u manevru. Shvaćanje uloge svake jedinice u sklopu veće jedinice i uklanjanje pojave samovoljnog napuštanja položaja, što je do sada bio slučaj.

Obzirom na novi oblik borbe, postavlja se kao najhitnije vojnoteoretska izobrazba starješinskog kadra i intenzivnija obuka ljudstva u glavnim borbenim radnjama (borbenu obuku, nastava gadanja i utvrđivanje). Ovo pitanje dosta je teško provesti pošto nedostaje kadra dovoljno sposobnog da izvede tu nastavu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pomoćnik politkomesara
major:
Majer Boris, s. r.

Komandant:
major:

MP

BO.TNE RELACIJE
TTT BRIGADE «PAVLEKA MIŠKINA»
ŠTABU XXXII. DIVIZIJE J. A.

3/4. III. 1945

Brigada je dobila zadatak da sa dva bataljona postavi zasjedu na glavnoj cesti Bjelovar — Veliki Grdevac i to između Patkovca i Prespe na potoku Ciglana i osigure jedinicama I udarne brigade nesmetano uništenje neprijatelja u Severinu i Pulincu. II. bataljon nalazio se je u selu Dautanu kao rezerva divizije. I. bataljon držao je položaj od sela Ciglana. — Ciglanski Dotokom zatim preko ceste preko groblja gdje se ie vezao sa III. bataljonom, koji je držao položaje zaključno do željezničke pruge Kokinac — Galovac, bez jedne čete koja je bila rezervna u selu Patkovcu. Položaj koji su zaposjeli naši bataljoni u cilju da spreče neprijatelja koji bi pokušao prći u pomoc napadnutoj Dosadi u Severinu i Bulincu iz Bjelovara i Prespe, bio je djelomično pokriven šumom u pravcu naprijatelja otvoren. Prilog skica precrtana na sekcijsi Bjelovar 1:50.000. Operativna situacija kod naših jedinica moral visok, fizički odmoreni, a I. udarna brigada vršila je napad na uporište, neprijatelj kolebljiv nalazi se u obrani, fizički odmoren, brojčano nadmoćan. Namjera neprijatelja pripremanje za zauzimanje pozicija za pretstojecu ofanzivu na Moslavini. Naša namjera spriječiti neprijatelja koji bi pokušao da pritekne u pomoć napadnutoj posadi u Severinu i

Bulincu. Zapovjedi za zaposjedanje ovog položaja i borbu bile su usmene.

Kad su naše jedinice zaposjele položaje nakon 20.30 sati uputila se je jedna neprijateljska jača patrola u pravcu našeg položaja iz sela Prespe u cilju izvidanja naših položaja. Naše jedinice otvorile su vatru i raspršile su neprijateljsku patrolu, koja je pobegla opet u pravcu Prespe. Dotična patrola imala je zadatak hvatanja veze sa jedinicama u Bulincu i Severinu.

Nakon toga neprijatelj je iz sela Prespe otvorio jaku mitraljescu i minobacačku vatru na naše položaje. Oko 2 sata neprijatelj je u jakosti dvije čete krenuo u pomoć napadnutoj posadi u Severinu i to slavnom cestom od Prespe za Patkovac. Naši bataljoni vodili su borbu sa neprijateljem, kojemu se nije uspjelo probiti za Severin, nego je morao uz osjetljive gubitke povratiti se natrag u svoje uporište. Po dobivenom naređenju brigada se je ujutro u 6 sati povukla za selo Meduraču pošto I. ud. brigada nije uspjela likvidirati uporišta Severin i Bulinac. Naši bataljoni prilikom povlačenja sa položaja za selo Meduraču bili su izloženi jakoj mitraljesckoj i minobacačkoj vatri, te su pretrpjeli gubitke. Po dolasku u selo brigada je zauzela položaj u svrhu ometanja neDrijatelja na komunikaciji Bjelovar — Severin. Na tim položajima brigada je ostala do

9. III.

Zanovijedi koje su izdavana tokom borbe, kao i izvištaj bili su usmeni.

Vlastiti gnbir.i 6 ranjena i 2 nestala.

NeDrijatelski gubici 11 poginulih i 28 ranjenih, te 13 zarobljenih.

7. arobljeno 6 nušaka, 4 ooasača, 4 voj. odjela.

Neprijateljske trupe, koje su učestvovali u ovoj borbi bile su dvije satnije III. gorskog zdruga.

Poslije ove borbe naše truoe bile su sposobne za dalju borbu, a neprijateljske također.

Utrošak muničije puščane i mitraljescke 2.530kom.

Nagaznih mina	6
smajferske	380 "
Mina za laki bacač	4
Mina za teški bacač '75	

U zarobljavanju neprijateljskih vojnika istakli su se Mikulčić Stjepan, Kršnar Bolt, Posavec Ivan, Berlin Luka, koji su kasnije i odlikovani. Gubici, koji su bili nisu se mogli izbjegći, s razlogom što se je povlačenje vršilo danju, a što je trebalo učiniti po mraku.

10/11. III.

10. III. Brigada je po naređenju divizije krenula iz sela Ruškova preko Šimljenice-Simliano na položaje koje je trebala zaposjesti na koti 200. šuma M. Petrića sjeverno od sela Samarice i da spreči nadihanje neprijatelja od sela Petrićka u pravcu Samarije. Prilikom izlaska na položaj brigada se je susrela sa neprijateljem koji je već zauzeo te položaje, a druge snage neDrijatelia su se već nalazile u Samarici koje su došle od Čazme.

Kako brigada nije mogla zauzeti odredene položaje dobila je naredenje da se povuče pod borbot i zauzme položaj kotu 176 putem za kotu 207 ovaj položaj brigada je zauzela oko 12 sati. Ovaj položaj protezao se po kosi, koju je nadvisavala. Pokreti neprijatelja ovim položajem bili su vidljivi i stavljeni pod mitraljesckom i minobacačkom vatrom i mogućivali su dosta prikriveno snabdjevanje muničijom i hranom.

Operativna situacija naše jedinice u obrani, na brzu ruku pod borbon zauzela položaj, izrada zaklona teška uslijed uporne artiljeriske vatre, moral i fizička kondicija zadovoljavajuća.

Neprijatelj u ofanzivi jakog morala i fizički odmorom, pošto se na ovu ofanzivu pipremao čitavih 15 dana.

Namjera neprijatelja, ofanziva na Moslavini, zauzimanju komunikacija Banova Jaruga — Garešnica — Bjelovar — Čazma — Bjelovar — V. Zdenci.

Naša namjera spriječiti neprijateljsko prodiranje na oslobođeni teritorij, nanesti mu gubitke i uništiti ga.

Zapovijesti za zauzimanje položaja bile su usmene, pošto se je sve dešavalo za vrijeme pokreta.

Kada su se bataljoni ove brigade istočno od kote 207 šuma M. Petrića susreli sa neprijateljem i propriili iznenadnu borbu I. bataljon povukao se sjeverno od kote 146 Baročka kosa, a II. bataljon na samu kotu 176, a zatim je zauzeo položaj južno od cve kote vezajući se sa jedinicama Narodne obrane koje su držale kote 207 sjeverno i južno od ove.

I. bataljon zauzeo je kote 176 i vezao sa Ijevim krilom I. udarne brigade. U svom nadirajućem neprijatelj je iz s. Samarice u 16 sati opet napao naše položaje. Borba je trajala oko 1 sat kada je donesena odluka da se na neprijatelja učini protunapad i protjera ga. Taj zadatak dobio je naš III. bataljon i on ga je potpuno izvršio.

Napad je bio potpomognut minobacačkom vatrom i mitraljeskom vatrom jedinice N. O i našeg I. bataljona. Neprijatelj je uz osjetljive gubitke u mrtvima i ranjenima pobjegao u selo Samaricu.

Tokom noći položaj se je izmjenio što su jedinice N. O. napustile položaj i otišle na drugi položaj tako da su naši bataljoni držali cijeli položaj t. j. kote 176 i kote 207.

U jutro oko 7 sati neprijatelj je sa jakim snagama opet iz sela Samarica napao naše jedinice iz više pravaca. Podilaženje i napad potpomogao je jakom artiljeriskom i minobacačkom vatrom.

Nakon jakog pritiska i nadmoći neprijatelja i jednosatne borbe naši bataljoni povukli su se u selo Šimijanik i zauzeli novi položaj i to:

II. bataljon u vinogradima i šumi, a III. bataljon groblje (sjeverni i zapadni dio sela).

Neprijatelj je oko 15 sati sa kote 207 i sa kote 255 izvršio napad na naše položaje, te potpomognut jakom minobacačkom i artiljeriskom vatrom.

Zestoka borba trajala je 2 sata nakon čega se je brigada uz osjetljive gubitke opet morala povući na nove položaje i to: II. bataljon došao je na kote 196, a I. bataljon put što vodi od sjevernog djela G. Garešnice za Oštri Žid na kosu Torinje.

Radi dobivanja u vremenu i da se neprijatelja zamori brigada je dobila naredenje da napravi protunapad u noći na neprijatelja i protjera ga. To isto naredenje dobila je i brigada »Brace Radića« na svome položaju.

Napad je bio dobro pripremljen i neprijatelj je bio iznenaden misleći da se naše jedinice dalje povukle. Napad je izvršen u 21. sat u noći i neprijatelj se je uz osjetljive gubitke povukao. Bataljoni su preko cijele noći ostali u selu, ali su se ujutru povukli na svoje stare položaje napustivši selo Šimijanik.

Zapovjedi i izvještaji tokom borbe bili su usmeni. Vlastiti gubici: U ovim borbama 3 poginula, od kojih pomoć, politkomesara II. bataljona Petrinia Franjko. 45 ranjenih od kojih pomoć, komesara 2. cete Duro, vodnik Valentak Matija, delegat Galić Alija,

II. bataljona Matković Franjo, vodnik Šajatovk st. vodnik Milanović Dušan, vodnik Stanović Ljubo米尔, ml. vodnik Mrkoci Ignac, zamjenik komandanta II. batalj. Kuhta Dragutin, komesar II. bataljona Pevac Milenko, pomoć, komesara cete Maltarić Franjo. 7 nestalih.

Izgubljeno 1 puškomitrailjer, 11 pušaka sa nestalima.

Neprijateljski gubici: 25 poginulih, 45 ranjenih, 2 zarobljena. Zarobljeno 7 pušaka, 3 šinjela, 4 ranca, 7 opasaca, 3.000 metaka, 5 deka i 4 fišeklje, 3 bombe.

U ovoj borbi učestvovala je II. i III. bojna II. pješadijske pukovnije P.T.S. zapovjednik pukovnije potpukovnik Bobinac.

Naše jedinice nakon malog odmora i sređivanja bile su sposobne za dalju borbu. Neprijatelj u ofanzivi i raspolaže sa rezervama, koje stalno ubacuje u borbu i vrši smjenjivanje svojih jedinica, dobrog je moralu i fizičke kondicije.

Utrošak municije: puščane i mitraljeske 39.500 kom.

mina za teški bacač	371
šminjer	1.652
mina za laki bacač	136
bombi ručnih	30

Kritički osvrt na borbu: Prije izlaska na položaj 10. ov. mjes. iz Šimijanice nisu se imali točni podaci o neprijatelju gdje se isti nalazi, te je brigada iz tih razloga imala dosta velike gubitke postoje prvobitno rečeno da se neprijatelj nalazi kod sela Petrića u pokretu prema selu Samarici.

12/13/14. III.

Nakon izvršenih priprema tokom noći na 11/12 brigada je dobila zadatak da izvrši napad na neprijatelja koji je držao položaj zauzet 11 ov. mjes. kota 255 i kota 213 i selo Šimijanik. Naše jedinice se nalaze na položajima koje su zaposjele 12. III. u 6 sati ujutro kota 196 II. bataljon, a kosa Torinje I. bataljon. Prilog skica precrtana sa sekcije Čazma 1 : 50.000.

Operativna situacija: Naše jedinice djelomično u napadu i odbrani uslijed svakodnevnih napada i borbi fizički izmoreni, ali visokog moralu. Neprijatelj je uporan i brojčano nadmoćan isto tako u oružju, jer je još uvijek u ofanzivi. Neprijatelj u odbrani naše jedinice u napadu.

Namjera neprijatelja braniti, zadržati u svojim rukama zauzete položaje 11. III., a naša namjera i odluka je napasti neprijatelja na ovim položajima i spreciti ga u njegovim namjerama.

Pripreme i zapovjedi za ovu borbu bile su usmene. Tok operacije: I. bataljon od sjevernog djela Gornje Garešnice krenuo je u napad putem koji vodi u južni dio sela Šimijanik i uspio u svom nadirajuću potisnuti neprijatelja iz južnog djela sela do raskrsnice puteva, a neprijatelj se povukao u sjeverni dio sela i vinograde zapadno od sela gdje je imao svoje glavne položaje, II. bataljon krenuo je u napad sa kote 213, a zatim preko iste u pravcu južnog djela sela Šimijanik i vinograđa sjeverno od slova »k« natpisa Klokočev. II. bataljon u svom nastupanju na kote 213 našao je na slabe neprijateljske djelove koje je protjerao. U svom dalnjem nadirajuću u pravcu na južni dio sela Šimijanik i vinograde dobio je iz vinograda bočnu vatru, te se je poslije kraće borbe pod pritisom jakе mitraljeske vatre morao opet povući na kote 213 gdje je zadržao položaj. Neprijatelj je oko 14 sati izvršio protunapad na naš I. bataljon putem od kote 207 i sjevernog djela

Šimljanika kao i iz vinograda zapadno od sela, te se je i I. bataljon morao povući u južni dio sela i dalje kroz šumu na svoje stare položaje. II. bataljon sa kote 213 povučen je također na svoje stare položaje bez jedne čete koja je ostala na pretstraži u šumi južno od sela Šimljanik.

Kada su se naše jedinice povukle ujutro 12. III. poslije neuspjelog napada na Šimljanik, neprijatelj je zaposjeo i kotu 213. Prema naredenju divizije brigada je opet dobila zadatku da napadne neprijatelja na koti 213 i Šimljaniku, a neprijateljske položaje na koti 260 u isto vreme trebale su napadati jedinice XXXIII. divizije.

I. bataljon nastupao je od sjevernog djela Gornje Garešnice do južnog djela sela Šimljanik i nije našao na neprijatelja nego je postavio zasjedu u južnom djelu sela Šimljanika. II. bataljon je nastupao od kote 196 kroz šumu zatim dalje preko slova »o« natpisa Klokočev i preko potoka konjskom stazom prema koti 213. II. bataljon izvršio je u 17 sati dva puta uzastopni napad na kotu, ali nije uspio zauzeti, nego se je povukao par stotina metara nazad u šumu. Tako II. bataljon nije uspio likvidirati kotu 213 bile su upućene oko 20 sati dvije čete III. bataljona za pojačanje, opet je vršen par puta uzastopni napad koji opet nije uspio. Borba je trajala sve do ujutro kada su se jedinice povukle na svoje stare položaje.

Zapovjedi i izvještaji tokom ovih borbi su usmeni. Vlastiti gubici: 4 poginula, od kojih st. vodnik Vuglek Franjo, komandant III. bataljona Piskač Ivan, 19 ranjenih od kojih st. vodnik Radinović Milan komandir čete, vodnik Sobolović Ivan, pomoć, komesar četa Zvonar Ivan, vodnik Kober Mirko, komandant brigade kapetan Alojz Kovacić, komandir čete ptujec Rudolf, pomoć, komesar čete Subotičanec Nikola.

Neprijateljski gubici: 27 poginulih i 49 ranjenih.

Naše jedinice poslike ovih borbi bile su sposobne za dalje operacije, a isto tako i neprijateljske. U ovoj borbi učestvovalo su jedinice I. Hrv. udarne Divizije. Ime zapovjednike nije poznato.

Utrošak municije: puščane i mitraljeske 37.000 kom.

šmajserske	8.000
mina za teški bacač	240

Kritički osrv na borbu: Iako je bila dobro izvršena minobacačka priprema napad nije mogao uspjeti s razloga što su prilazi neprijatelju bili nemogući sami kroz gustu trnovitu šumu, tako da je neprijatelju bila olakšana obrana.

Susjedna kota 260, koja je bila povezana sa koton 213 neprijatelj je čvrsto držao i nije imalo smisla napadati na kotu 213 dok jedinice XXXIII. divizije nisu likvidirale kotu 260, pa je i time bio otežan i napad na kotu 213.

Naše jedinice 14. III. povukle se iz G. Garešnice u V. Mlinsku i zauzele položaj tako da je I. bataljon držao položaj prema selu Kostanjevcu krajnje kuće zapadnog sela V. Mlinska.

III. bataljon držao je položaj od M. Pašijana putem prema putu V. Mlinska, a dvije čete II. bataljona bježe su na položaju između I. i III. bataljona na putu M. Pašijan — V. Mlinska.

Naši položaji nisu bili dobro utvrđeni jer su zauzeti na brzinu, uslijed novih situacija i bili su u ravnici tako da se je na isto moglo jurišati.

Prilog skice precrteane na sekciji Bjelovar 1 : 50.000.

Operativna situacija: Kod naših jedinica moral dobar, fizički izmoreni uslijed pokreta i borbi.

Neprijatelj dobrog moralu, još se uvijek nalazi u

ofanzivi, a fizički odmoren, jer raspolaže sa rezervama.

Neprijateljske namjere napasti naše položaje i zauzaviti ih i dalja nadiranja u pravcu V. Zdenaca. Naša namjera braniti položaje i sprječiti neprijatelju u njegovom nadiranju.

Kada je neprijatelju uspjelo izbaciti jedinice IV. ud. brigade sa položaja u selu Kostanjevcu neprijatelj je nakon malog odmora napao i na naše položaje u V. Mlinskoj.

Nakon pripreme jake minobacačke i artiljeriske vatre neprijatelj je izvršio napad i iuriš nakon kratke borbe uspjelo mu je izbaciti naše jedinice sa položaja.

Jedan dio naših jedinica se je povukao u pravcu U. Mlinska, a drugi dio preko M. Pašijana za M. Mlinšku.

Nakon sređivanja u M. Mlinskoj brigada je zauzela položaje na pruzi Zdenec — Hercegovac.

Oko 1 — 2 sata u noći brigada je preko Palešnika izvršila pokret za Hercegovac i V. Zdenac, a II. bataljon ostao je u Hercegovcu kao pretstraža na položaju.

Zapovjesti i izvještaji tokom borbe bile su usmena na licu mjestu.

Vlastiti gubici: 1 poginuo, 12 ranjeno od kojih komesar II. bataljona Pevec Milenko, st. vodnik Gojković Dušan, st. vodnik Blažetić Branko komandir čete, 1 nestao.

Od oružja izgubljeno 3 engleske puške, par odjela, 1 par cipela.

Neprijateljski gubici: 13 poginulih i 21 ranjenih, U ovoj borbi učestvovalo su jedinice I. Hrv. udarne divizije. Ime zapovjednika nije poznato.

Stanje naših trupa poslije ove borbe nije bilo dobro, jedinice pretrpele gubitke, gdje je bilo potrebno posebno utvrđivanje.

Neprijateljske jedinice bile su sposobne dalje vršiti operacije.

Utrošak municije: puščane i mitraljeske 10.560 kom.

Šmajserske	780
Mina za teški bacač	70
Mina za džon — bui	6

Kritički osrv na borbu: Položaji koji su bili zaposjednuti na brzinu nisu bili dobri, jer se nije imalo vremena za ukopavanje, a i sami položaji koje je neprijatelj zaposjeo u Kostanjevcu dominirao je nad našim položajima. Jedini izlaz bio je istom kada je neprijatelj razvio napad na naše položajeda se na njega učini protivnapad i iuriš.

Kada su jedinice naše brigade napustile svoj položaj u V. Mlinskoj II. bataljon zauzeo je položaje u selu Hercegovcu kao pretstraža, a I. i III. bataljon u V. Zdencima.

Takav raspored ostao je do 18. III. 45 kada su se bataljoni iz Vel. Zdenaca i druge jedinice brigade došle u Hercegovac.

22. III. 1945

Brigada je držala položaj Trapinski Gaj, a neki dječaci bili su na položaju u samom selu Hercegovcu. Položaji nisu bili utvrđeni i organizovani za odbranu, jer su to uglavnom bili predstražarski položaji divizije, a glavni položaji bili su u Vel. Zdencima. Nastupanje ka samim našim položajima bilo je moguće jer se ispred naših položaja nalazila šuma Trapski Gaj.

Operativna situacija kod naših jedinica moral na visini, fizički odmoreni.

Neprijatelj dobrog moralu i ofanzivnog duha. Namjera neprijatelja izvidanje i zauzimanje po moguć-

nosti naših položaja u svrhu plaćanja po Hercegovcu.
Naša namjera spriječiti neprijatelja u svom nadiranju, zaustaviti ga i naneti mu što veće gubitke, te nakon jakog pritiska povući se na položaje Vel. Zdenci.
Zapovjed za ovu borbu izdana je usmeno.
Neprijatelj je ujutro oko 5 sati napao najprije naše predstaze na putu Tmovitica-Hercegovac na koti 146 na rubu šume Zdenački Gaj.
Naši predstražarski djelovi povukli su se na željezničku stanicu i prugu u sastav svog bataljona koji je tu držao položaj.
Neprijatelj je dalje nastupao, ali je u šumi na tom mjestu bio zadržan. Poslije krace borbe u šumi i jakog pritiska neprijatelj morale su se naše jedinice povući u sam Hercegovac.
Neprijatelj je u isto vrijeme jedan dio svojih snaga prebacio putem iz Tmovitice preko kote 146 za Palešnji i tako ugrozio naše jedinice.
Položaj je bio promijenjen tako, da je u samom selu Hercegovac ostao I. bataljon sa zadatkom da zadržava neprijatelja i rastjera ga, dok se III. bataljon povukao na zapadni dio šume Zdenački Gaj t. j. sjeverno od ciglane a II. bataljon putem na zapadni rub šume Zdenački Gaj t. j. južno od ciglane.
Neprijatelj je u svom daljem napadu od sela Paleška zauzeo groblje i jedan dio snaga počeo prebacivati od groblja preko kote 121 putem prema Klokočevcu.
Kada su došli na križanje puteva razvili su se prema trigonometri 136 Jazavica i u streljačkom lancu prema rubu šume Zdenački Gaj. Jedinice II. bataljona već su bile na položaju i otvorile vatru na neprijatelja i protjerali ga natrag, prema groblju. U samom Hercegovcu u isto vrijeme vodio je borbu I. bataljon, ali kako je bio raspoređen na sve strane morao se je uslijed jakog neprijateljskog pritiska povlačiti u raznim pravcima pri čemu je pretrpio veće gubitke.
Povlačenje se je uglavnom vršilo šumom Zdenački Gaj i dalje za Vel. Zdenci.
Najprije se je povukao III. bataljon i I. bataljon, a onda je dobio naredenje da se povuče i II. bataljon. Borba je trajala sve do 17 sati. Sve jedinice sakupile su se i sredile u V. Zdencima i odmornile se.
Zapovjedni i izvještaji tokom borbe bili su usmeni. Vlastiti gubici 2 poginula, od kojih načelnik brigade poručnik Kunović Milivoj, 14 ranjenih od kojih politkomesar I. Bataljona Miletić Ivan, pom. komesara čete Markoč Ivan i ml. vodnik Hibler Đuro, 9 nestalo.
Od opreme izgubljeno: 13 pari odjela i 13 pari cipela.
Neprijateljski gubici: 12 poginulih i 19 ranjenih.
U ovoj borbi učestvovale su jedinice I. Ud. Hrv. Divizije. Jačina kao i zapovjednik nepoznati. U svom sastavu imali su 1 top 65 mm. i teške bacace.
Naše jedinice uslijed pretrpjelih gubitaka nisu bile sposobne za dalju borbu, nego tek nakon odmora i sredivanja.
Neprijateljske trupe bile su sposobne za dalju borbu, jer su bile odmornije i imali su rezerve.
Utrošak municije: puščane i mitraljeske 7.100 kom.
Šmajser 2.990 "
Mina za teški bacac 96 "

U ovoj borbi istakao se je naš II. bataljon koji je sa svojom savjesnošću i brzinom izašao na položaj

i sprečio neprijatelja u nadiranju u pravcu šume Zdenački Gaj i ako je bio napadnut od brojčano jačeg neprijatelja i tučen jakom minobacačkom vatrom.

Kritički osvrт: Osiguranje samog Hercegovca nije bilo dobro sprovedeno tako da je neprijatelj nesmetano i bez borbe zauzeo groblje i upao u selo. I. bataljon bio je raspoređen po cijelom selu, tako kad je došlo do povlačenja nije upotrijebio dobre pravce i pri tome pretrpio velike gubitke.

28. i 29. III

Nakon što je brigada izvršila sredivanje u Vel. Zdencima krenula je na sektor Moslavine u cilju izvlačenja jedinica XXXIII. divizije, koje su bile ugrožene na sektoru Dubrave.

29. III. oko 23 sata u noći brigada je stigla preko Oštrog Žida-Samarice u Martinac. Iz Martinca odmah je upućen II. bataljon za Siščano preko Bojane, radi hvatanja veze sa jedinicom XXXIII. divizije odakle se sa ovimima ima vratiti u selo Martinac.

30. III. ujutro oko 5 sati I. i III. bataljon zauzeli su položaje zapadno od sela Martinac kota 191 zatim putem koji ide za selo Stefan je kota 180 Sv. Fr. Ksaver i kota 137.

II. bataljon bio je upućen iz sela Martinca kroz šumu Pijesak preko Bojane da prede cestu Vagovina-Daskatici da uhvate vezu sa XXXIII. divizijom. Na cesti između Vagovine i Daskatice trebale su se prebaciti jedinice XXXIII. divizije. U tu svrhu brigada »Brace Radica« dobila je zadatak da napadne Vagovinu, a IV. ud. brigada selo Stefanje.

30. III. 1945

30. III. prije podne su jedinice I. ud. brigade i IV. ud. brigade vodile borbu u selu Vagovini i Nartu. U to vreme su se preko ceste prebacile jedinice XXXIII. divizije uglavnom štab i pristabske jedinice, sa njima se je vratio i naš II. bataljon koji je neko vrijeme bio u sastavu I. ud. brigade na kota 180 Sv. Fr. Ksaver, a kasnije se vratio u sastav brigade na položaje ispred sela šušnjare.

Neprijatelj je tokom dopodneva uspio pristići od sela Mikleuša za selo Martinac koje su položaje držale jedinice XXXIII. divizije i uslijed nastale situacije naši su se bataljoni morali povući na novu crtu t. j. kota 191, kota 183 i kota 137.

Neprijatelj je u svom daljem nadirenju ugrozio opet naše položaje, koji nisu bili utvrđeni, jer su zauzeti u kratkom vremenu prema nastaloj situaciji. Borbu su vodili svi naši bataljoni. Vještim manevriranjem neprijatelj je zaobišao naše položaje i uputio se u pravcu kote 191, te imao namjeru da dode našim jedinicama u ledu u selu šušnjara. Naši su se bataljoni pod sopstvenom vatrom počeli povlačiti preko sela šušnjare putem za zaselak šušnjare i dalje putem koji vodi rubom šume za selo Križić. U selu Križiću su se jedinice prikupile i kremlile dalje preko Babinca za D. Petričku, dok je II. bataljon ostao stiti povlačenje u selu Križiću.

Neprijatelj je u svom daljem nadiranju zauzimajući naše položaje u šušnjari produžio dalje za selo Križić. U Križiću je opet II. bataljon vodio borbu sa neprijateljem od kuda se je povukao u sastav brigade u D. Petričku.

Zapovjedi i izvještaji tokom ove borbe bili su usmeni.

Vlastiti gubici: 3 poginula od kojih 1 referent sa niteta III. bataljona Cipermann Jakob obavještajni

oficir Mozara Marko, 10 ranjenih od kojih st. vodnik referent saniteta II. bataljona Gezi Danica, delegat Zapćić Dragutin, politkomesar čete Miljević Matija, st. vodnik Kvaternjak Franjo, 3 nestala. Neprijateljski gubici: 6 poginulih, 17 ranjenih. Naziv neprijateljske jedinice nije poznat, ali znade se da su bile ustaše jačine jedne bojne od 700 ljudi. Ime zapovjednika nije poznato.

Naše jedinice bile su sposobne za dalju borbu.

Utrošeno municije: Puščane i mitraljeske 6.400 kom.

Šmajser	300
Mina za teški bacac	45

U ovoj borbi istakao se je komadir 3. čete III. bataljona Korbuž Blaž u organizaciji povlačenja pošto je svojom vatrom omogućio povlačenje ostalih jedinica bez velikih gubitaka.

Kritički osvrt: Borba je vodena preko cijelog dana na raznim otsjecima, jedinice nisu mogle zadržati neprijatelja, tako da jedinice nisu mogle biti ukopane. Položaje koje smo zauzimali bili su goli.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sef oper. ot. XXXII. divizije
Relaciјu sastavio

Stab
IV. Ud. brigada
III. UDARNE BRIGADE XXXII. DIVIZIJE
JUGOSLAVENSKE ARMije

Br. 109. 1945
Dne. 24. VII 1945

PREDMET. BOJNA RELACIJA ZA 2
MESEC MART 1945 god.
Sekcija ČAZMA-B JELO VAR 1:100.000

ŠTABU XXXII DIVIZIJE II. JUGOSL. ARMije.
(Operativnom odjelenju)

Prema naredenju Op. br. 144 od 26. V. 45 g. dostavlja se bojna relacija za 9-15 marta 1945 godine u sledećem:

9. III. 1945 g.

Prema dobivenom zadatku brigada je imala da razbiji i uništi neprijateljske delove u Kolarovom Selu. Radi izvršenja ovoga zadatka još u toku noći 8/9 izvršila je pokret od Vel. Grđevca pravcem Đurđic za Kolarovo selo, te je time vršila pripremu za izvršenje pomenutog zadatka.

Položaj koji je branio neprijatelj odnosno samo Kolarovo selo nalazio se na uzvisini te je od njega teren levo i desno spuštao se blago. Neprijateljski položaj bio je ojačan fortifikacijskim uredajem-rovovima za ležeći stav pa do normalnog profila, izradena i mitraljeska gnezda. Pravci ka položaju bili su otkriveni a sa zapadne strane teren se spuštao sasvim blago i bio brisan prostor.

Operativna situacija kod naših turpa bila je dosta teška, pošto su se malobrojnim snagama a bez teškog oružja imale napadati na utvrđenog neprijatelja uz to, brojne nadmoćniji. Radi dužeg marša od predhodnog dana trupe su bile u izvesnom stepenu zamorenje.

Situacija kod neprijatelja bila je povoljnija. Nalazili su se na utvrđenom položaju, mnogobrojniji od protivnika, i trupe odmornije za borbu.

Zapovest za ovu borbu bila je usmena.

Nameru neprij. održati se na položaju odnosno odbiti naše napade, pa u pogodnom momentu kao mnogobrojniji preci u kontranapad tući nas i protjerati.

Naša odluka napasti neprijatelja i zauzeti njegove položaje.

Za izvršenje ovoga zadatka brigada je odredila III i IV. batalj. pojačanom pratećom četom, dok je II. batalj. ostao na položaju Đurđic, a I. bataljon u Divizijskoj rezervi u Vel. Grđevac. Stab brigade u s. Đurđic. III batalj. imao je napasti neprijatelja u Kolarovom selu sa jugo-istočne strane, IV batalj. za jugo-zapadne strane, a prateća četa imala je minobacačkom vatrom i vatrom teškog automatskog oružja zasipati neprijatelj, otporne tačke, položaje minobacača neprijatelja te mitralj. gnezda. Napad je otpočeo u 03.00 h. IV. bataljon uspio je na zapadnoj strani Kolarovog sela zauzeti dva bunkera i nekoliko kuća i dok su ostale snage na bunkerima obijene ručnim bombama jakom pešadijskom i artiljerijskom vatrom. Borba se vodila do 3. h. bezuspješno, jer je neprijatelj bio brojno jači u ljudstvu i oružju, a fortifikacijski dobro utvrđen. U svom napadu i III. batalj. nije imao uspeha zbog istih razloga. Bataljoni su se povukli u visinu s. Đurđic i zaposleli nove položaje. Neprijatelj je nastupao prema našim novim položajima u Đurđicu sa jačim snagama, te je u 10,30 h. prihvaćena borba koja je trajala 2 h. Dva juriša neprijatelja odbijena su kontra-jurišem. No usled nadmoćnijeg neprijatelja, te jake mitraljeske vatre uz to artiljer. i minobacačke, bataljoni su se morali oko 12,30h povući na nove položaje u Berek. Nakon ovoga neprijatelj je nastavio sa prodiranjem izvršio jaki pritisak na naše položaje u Bereku, te se oko 17 h. brigada rokirala na nove položaje iznad sela Šimljanice zaposjevši K. 182, K. 164, te lijevo i desno od njih povezavši se sa ostalim susednim jedinicama.

Susedna jedinica levo bila je brigada »Matije Gupca«.

Susedna jedinica desno bila su snage XXXII Divizije.

Njihove akcije-operacije uticale su na tok naše borbe, vezavši druge neprijateljske snage koje bi vršile obuhvat i nadkriljavanja naših malobrojnih trupa.

10. III. 1945 g.

Brigada je držala iste položaje kao i prethodnog dana. Tokom celoga dana neprij. nije napadao na naše položaje, već je samo tukao sa minobacačkom i artiljerijskom vatrom. Do sukoba je dolazio samo između patrola.

11. III. 1945 g.

Ovoga dana izvršile su se smjene bataljona, te su zaposjednuti novi položaji u Šimljanskog Lugu, u šumi iznad Šimljanskog Luga, ispred sela Šimljanice desno od ceste prema K. 170 dok sa jednim bataljonom držali smo prestražne položaje na desnoj strani glavne ceste do K. 182 i sa leve strane ceste rubom šume.

Na prestraži je bio I. Ud. bataljon dok su na glavnom položaju bili raspoređeni II. i III. i IV. bataljon.

Oko 7 h. ujutru neprijatelj je izvršio napad na prestraže I. bataljona potpomognut jakom artiljerij. i minobacačkom vatrom te se ovaj morao povući na nove položaje u Trudovom Brdu. Neprijatelj je istovremeno proširio svoje nadiranje-napad i na naše položaje u Šimljanskog Lugu sa više snaga te je bataljonu koji se nalazio na tim položajima prijeti-

la opasnost opkoljavanja. Da se to izbegne izvršen je manevar sa II. bataljom, te je taj bataljon dobio zadatak da zaposedne Kč 182. prema položajima u Šimljenskom Lugu. Neprijatelj koji je bio bliži toj koti ocenivši naše namere, prestigao nas je, te je prvi zaposeo K. 182, a naš bataljon, koji je imao zaposjeti tu kotu 3 puta je jurišao sva 3 puta je zauzimao, ali je nije mogao držati pošto

Je neprijatelj samu kotu tukao jakom artil. i minobacačkom vatrom, te se je bataljon morao povući do raskršća ceste koja vodi u pravcu Garešnice i zaposeo tu nove položaje. Bataljon koji je držao položaje u Šimljenskom Lugu povukao se u šumu Rastovog Brda do K. 180.

12. III. 1945 g.

Bataljon koji je držao položaje na raskršću ceste za Garešnicu držao je toga dana iste položaje. Do borbe otvorene nije došlo osim puškaranja. Bataljon, koji je držao položaje u šumi Trudovo Brdo dobio je zadatak oko, 10 h. da krene napred prema Šimljenskom Lugu i da zaposedne ranije izgubljene položaje. Poslije podne taj bataljon rokirao se na K. 164. Višekratni pokušaj neprijatelja da sa jakim snagama uz ogorčene borbe odbaci nas sa ovih položaja, ostali su bez uspeha. Sa 2 bataljona i to sa I. i II. prema dobivenom zadatku krenuli smo u napad na neprijatelja, koji se je nalazio u Šimljanci i oko sela. Napad je počeo u 1 sat, i izvršen je

Ginstveni juriš nakon što su se naše snage privukle na blisko odstojanje, te nakon toga upali smo u severni deo s. Šimjanice osvojivši prve bunkere. Kod ovog juriša poginuo je komandant I. bataljona a komesar teško ranjen, radi toga morali su se batalj. povući nazad u Ruškovac, gde su se sredili, te ponovnim jurišom zauzeli položaj na križanju kod s. Šimjanice. Tu smo zadržali položaje dok nisu stigli naši bacači, te smo uz pomoć minobacačke vatre izvršili juriš na K. 182 i nasuprot jakog otpora neprijatelja oko 14. h. istu Kotu osvojili. Kao dominirajuću tačku neprijatelj je jakom končrenom vatrom teškog oružja i snažnim pritiskom pешadije napao i odbio naše snage koje su se ponovno povukle na križanje kod Šimjanice.

Oko 15.30 h. pokušali smo sa 2 batalj. izvršiti juriš radi zauzimanja K. 182, ali su oba juriša odbijena, pošto je neprijatelj nakon drugog juriša uspeo prodreti između nasih bataljona posle čega su se bataljoni povukli, jedan na križanje kod Šimjanice, a jedan ispod K. 182.

13. III. 1945 g.

Brigada je držala iste položaje osim što je sa I. bataljom zaposela nove položaje kod Gradine. Do sukoba nije došlo sem što je neprijatelj preko celoga dana tukao naše položaje jakom artiljerijskom vatrom.

14. III. 1945 g.

Brigada je držala položaje: Lijevo od Hrastovca iznad Šimljanskog Luga K. 170, desno od ceste za Garešnicu prema Krčevinama, a sa jednim bataljonom držali smo K. 184 kao ostupnicu I. Brigadi, koja je kota držana do 14 h. kada je zaposela položaje u s. Kostanjevac, te na koti ispred samog sela u Ravnicama. Neprijatelj je sa jačinom snagama odbio jedinicu II. Brigade i udario sa boka na naše položaje desno od ceste za Garešnicu. Usled jakih bočnih vatre pojačane sa artiljerijskom vatrom bataljona se je povukao na nove položaje u Gradini. Istovremeno neprijatelj je nakon jakih plotunske

artiljerijske i minobacačke vatre izvršio juriš na naše položaje levo od Hrastovca. Bataljon koji je držao položaje usled nadmoćnosti neprijatelja morao se povući na položaj kod kućice na Trudovom Brdu preko glavne ceste Ina K. 180.

15. III. 1945 g.

Brigada je držala položaje na Gradini sa jednim bataljonom, na desnom krilu sa jednim bataljonom u Ravnicama, te na lijevom krilu sa dva bataljona. Nakon jakih bacačkih vatre neprijatelj je izvršio napad iz sela Begovače od pravca ceste na naše položaje. Pošto je neprijatelju uspelo odbaciti sa položaja snage iznad Šimljanskog Luga u šumu Rastovac i tako napasti preostale snage sa bokom i razdvojiti, pretila je opasnost da nam neprijatelj dode sa leđa. Bataljon koji je držao Gradinu povukao se u samo selo Kostanjevac, a preostala tri bataljona zauzela su nove položaje na rubu šume iznad Mesečnog Jarka. Neprijatelj je nastavio sa prodiranjem, te nakon što su odbijena dva pokušaja neprijatelj da nas odbaci, morali smo se povući za Trnovitičke vinograde. Batalj. koji je držao položaj u s. Kostanjevac iako ga je neprijatelj bočno udarao pružao je čvrst otpor i napuštao kuću po kuću, te pošto mu je ponestalo muničije povukao se za Vel. Minsku.

Nakon što su se naše jedinice prikupile zauzeti su novi položaji na K. 180, te lijevo i desno od nje.

Tu su držale položaj, odbile juriš neprijatelja na ovu kotu i tokom noći prema naredenju brigada se rokirala u pravcu Hercegovca.

Ukupni gubitci u ljudstvu u borbama od 9-15. III. 1945

Vlastiti gubitci: 31 mrtvih

94 ranjena

21 nestali

Poginuli sledeći rukovodnici: K-dant I. batalj. Kletuš Zlatko, k-dant IV. batalj. Orešić Fabijan, ref. sanit. bataljona Požgaj Mima, delegat Bukovec Miđo, vodnik Kolečak Ivan, desetar Kalamčić Stanko, Deset. Šančić Ivan.

Ranjeni rukovodnici: K-dant II. batalj. Hadina Franjo, adžutant II. batalj. Hanžek Rudolf, vod. Stefić Juraj, des. Kovač Stjepan, des. Žučko Franjo, des. Zvonar Rudolf, des. Palačić Stjepan, Vod. Kalamčak Ivan, vod. Jahić Salihadel. Edelinski Jakob, k-dir čete Petrak Alojz, Intendant batalj. Grčić Janko, pom. kom. batalj. Štritov Franjo, komesar I. batalj. Puško Stjepan, sekretar bat. kom. S. K. O. J. a Mišović Budimir, del. Damlić Savo, Komesar čete Stilinović Drago, del. Bah Zvonko, Komesar čete Staverina Juraj, ref. san. batalj. Markus Stjepan, Pom. kom. čete Končić Stjepan, des. Šančić Ivan, des. Kalamčić Stanko, vod. Mešnjak Franjo, del. Rad Stjepan, Komesar čete Kurman Stjepan, del. Stančević Tomo, pom. komes. čete Humek Slavko, vod. Čubra Ljubica, des. Šestak Ivan, i del. Zbiček Pavla.

U oružju: 2 p. mitraljeza sa 24 šaržera, 5 puški, i laki bacač i 350 kom. metaka.

Oštećeno: 2 p. mitraljeza.

Neprijateljski gubitci: 230 mrtvih

338 ranjenih i

3 zarobljena.

Zaplenjeno: 4 puške i 7.000 Mauzer metaka.

U ovim borbama na položaju naše brigade napadao je neprijatelj u jačini 3 bojne tz. Plave Divizije do čim na celom ovom sektoru operirala je cela I. Ud. Divizija.

Stanje naših trupa u pogledu borbenosti dobro. Posle višednevnih borbi i stalnog pokreta te pretrpljenih gubitaka oseća se zamorenost, pa je za dalje akcije potreban odmor.

Neprijatelj pretrpeo teške gubitke, a usled stalnih borbi oseća se kod njega zamorenost, ali još uvek jak zbog svoje mnogobrojnosti i jakog naoružanja.

Ukupni utrošak municije u borbama od 9-15. III. 1945. g.

44.600 komada.....	Engleske
10.600 "	Mauzer
2.760 "	Italijanske
6.970 "	Smajser
42 komamina za laki bacac	
883 " "	teški bacac
65 " bombi	
44 mine za Don-Bull.	

ZAKLJUČAK: Cilj ove borbe da se zadrži neprijatelj nije u potpunosti uspeo zbog velike neprijateljske nadmoćnosti u ljudstvu i materijalu. Naše trupe pokazale su mnogo borbenosti i požrtvovanja hravajući se sa nadmoćnjim neprijateljem vise dana skoro na istim položajima. Rukovodioći su vešt manevrovati svojim jedinicama te izbegli opkoljavanje nadmoćnijeg neprijatelja. Za vreme ove borbe osećalo se pomanjkanje artiljerije, te se nije moglo tru, kojom je pomagao rad svoje pešadije.

Prilaže su potrebne skice.

Smrt fašizmu—Sloboda narodu!

Politkomesar-maj or

Komandant-maj or.

ŠTAB
I. UDAR. BRIGADE XXXII. DIVIZIJE
JUGOSLAVENSKE ARMUJE

Op. Broj: 528

24.VII 1945.¹

BOJA RELACIJA ZA MJESEC
MART 1945. II BRIGADE (MATIJE
GUBEC).

ŠTABU XXXII. DIVIZIJE JUGOSLAVENSKE
ARMUJE

Shodno naredenju Ministarstva Narodne odbrane Pov. br. 137 od 29. IV. 1945. dostavlja se bojna relacija za mjesec mart 1945. godine II brigade (Matije Gubeca).—

7. III. 45.

Prema naredenju štaba divizije naša brigada je smjenila Zagorsku brigadu na njenim odbranbenim položajima u selu Narti.

U tom cilju štab brigade izdao je zapovijest jedinicama, da zauzmu položaje za odbranu i to: Štab brigade sa stabskim jedinicama zapadno od crkve.

I. bataljon sjeverno od crkve prema Bjelovaru sa zadatkom da brani neprijatelju prelaz preko mosta i rijeke Česme. II bataljon uz zapadnom dijelu sela

¹ Originalni dokument pisan latinicom nalazi se u Vojnoistoriskom institutu u Beogradu.

¹ U zagлавju dokumenta postoje dva pečata i to Štab IV Udarne brigade XXXII divizije i Štab III udarne brigade XXXII div. To dolazi od tuda što je poslije 1945. došlo brzo do spajanja četiriju brigada divizije u samo dvije i što izvještaji brigade koje su rasformirane nisu pisani i poslani u Maju 1945. već su se oni rastavljali i pisali spajanju, u ovom slučaju 24. VII 1945.

Narta sa zadatkom obezbeđenja puta Čazma-Bjelovar i izviđanja u pravcu sela Blatnice i Laminacke Starine. III.bataljon u selu Pavijani sa zadatkom obezbeđenja iz pravca Bjelovara — Galovca. (Sekcija Čazma 1 : 100 000).

Zapovijest izdata usmena. Skica položaja i rasporeda trupa prilaže se.

Neprijateljska namjera bila je zauzeti Čazmu, a naša namjera da mu isto obranom onemogućimo. Jačina i sastav neprijateljskih snaga nepoznata.

8. III. 45.

Oko 7 h. neprijatelj je počeo da nastupa prema našim položajima napadajući prvo III. bataljon iz pravca Galovac — Kolarevo selo. III. bataljon je prihvatio borbu i zadržao neprijatelja. Istovremeno neprijatelj je nastupao iz Bjelovara ka položaju I. bataljona tukuci ga jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom, dok je iz pravca Štefanje-Blatnica sa jakim snagama napao naš II. bataljon.

Neprijateljske snage koje su napadale Nartu bile su vrlo jake i Štab brigade izdao je naredenje za hitno povlačenje pravcem suma Ravnes-Laminacke Starine-šušnjar, s tim da III. bataljon štiti povlačenje brigade a zatim da se povuče u njen sastav.

9. III. 45.

Prema usmenom naredenju štaba brigade jedinice su posjele slijedeće položaje. Štab brigade selo Šušnjar. I. bataljon k. 194 na putu Kozarnica-Laminac sa zadatkom obezbeđenja iz pravca selo Lamine.

II. bataljon u produženju I. bataljona na putu do prvih kuća u selu Šušnjare sa zadatkom obezbeđenja iz pravca selo Lamine.

Pošto je primjećeno neprijateljsko nastupanje pravcem Ivanjska-Križić III. bataljon posjeda k.193 kod sela Donje Petričke, s tim da 1. i 3. četa posjedu položaj jugozapadno od kapele, a 2. četa istočno preko k.193 gdje se vezivala sa 3. četom.

Oko 10 h. neprijatelj je sa jakim snagama napao I. i II. bataljon. Bataljoni su prihvatali borbu i uspjeli su vatrom odbiti neprijatelja. Međutim, pošto je neprijatelj bio brojno vrlo nadmoćan, štab brigade je naredio I. i II. bataljonu da se povuku u pravcu s. Martinac.

Oko 15 h. neprijatelj je iz pravca Šušnjare i Križića preko šuma Martinska napao na III. bataljon. III. bataljon je pustio neprijatelja da podide vrlo blizu, a zatim na njega otvorio jaku pešadijsku vatru. Neprijatelj je bio zburjen i počeo je odstupati, ali se ubrzo pribrao, koncentrisao i izvršio juriš na III. bataljon. Nakon duže borbe III. bataljonu dolazi kao pojačanje II. bataljon koji zauzima položaj zapadno od III. bataljona na putu kroz šumu koja vodi u selo Martinac. Oko 17 h. neprijatelj je sa još većom silom ponovio svoje napade ali je bio odbijen. U isto vrijeme neprijatelj dobiva pojačanje koje baca u desni bok III. bataljon. Tada je na neprijatelja otvorena jaka mitraljekska vatra i isti je bio zadržan. Štab brigade koristi ovaj momenat i izdaje naredenje da se jedinice povuku pravcem sela Krijava a da III. bataljon štiti ostupanje ostalih jedinica.

10 III. 45.

Po dolasku u selu Krivaja štab brigade izdaje zapovijest (usmeno) jedinicama za pos jedan je položaj za odbranu i to: Štab brigade sa stabskim jedinicama u sjevernom dijelu sela Šimijani. I. bataljon na k.204 (raskrsnica putova Berek-Krivaja-Samarica)

isturajući predstraže prema s. Berek i šumi Mladiće. II. bataljon na sjevernoj ivici sela Krivaja i puta Krivaja-Berek. III. bataljon na k.166 sa zadatkom da spreči nadiranje neprijatelja iz pravca Berek (Sekcije Bjelovar-Čazma 1 : 100 000).

Levo od nas nalazila se brigada »Pavleka Miškine« a desno »Zagorska brigada«.

Neprijateljska jačina nepoznata, a isti je bio naoružan topovima i bacacima.

Oko 9,30 h. neprijatelj je počeo sa napadom na naše položaje iz pravca Bereka. Naići napad neprijatelj je uputio na I. bataljon, koji ga je žestoko odbijao, ali, pošto je neprijatelj bio brojno vrlo nadmoćan, uspijeo da probije položaj I. bataljona između Krivaje i k.204 i uspijeo mu je da zaobide naš I. bataljon iz pravca Petrička-suma Breznička kosa i da mu zade za leda. Istovremeno neprijatelj je napredovao prema položajima II. i III. bataljona prema k.166 Obzirom na cijelu ovu situaciju štab brigade izdaje naredenje da se jedinice povuku u selo Šimljane.

U selu Šimljani štab brigade izdaje usmeno zapovijest jedinicama da zauzmu nove položaje za odbranu i to: štab brigade u selu Šimljani. II. bataljon na rubu u selu Šimljani prema Krivaji I. i III. bataljon dobijaju zadatak da krenu bočnim putem preko Šimljance prema k. 166 s tim, da III. bataljon ponovno zauzme k.166 (svoj raniji položaj odašte ga je neprijatelj potisnuo), a I. bataljon da izbije na put Krivaja-Berek, da bi presekao otstupnicu neprijatelju koji se nalazio u Krivaji.

Bataljoni su pri izvršavanju svojih zadataka zakasnili, te je neprijatelj uspijeo na k.166 da se ukopa i učvrsti. I. bataljon također nije izvršio svoj zadatak, jer je putem Krivaja Berek naišla jaka neprijateljska kolona iz pravca Bereka kao pojednostavljenje neprijatelju koji se nalazio u selu Krivaji. Naši bataljoni radi izvršenja svoga zadatka napali su neprijatelju, ali, posle borbe od jednog sata, zbog nadmoćnosti neprijatelja bili su prisiljeni da se povuku u sastav brigade.

11. III. 45.

Noću se je brigada povukla preko Šimljana u Oštarij zid kao divizijska rezerva.

Oko 7 h. brigada je dobila naredenje da zauzme položaj na Krčevinama pošto neprijatelj nadire iz pravca Krivaje. Do 10 h. naš II. i III. bataljon zauzeli su položaje sjeveroistočno od Oštrog zida na Krčevinama, dok je na našem desnom krilu bila Zagorska brigada. Naši bataljoni napali su neprijatelju koji je dolazio iz Bereka i uspijeli su da odbace neprijatelja ka s. Šimljani.

Poslije ovoga štab brigade izdaje usmeno zapovijest jedinicama da nosjednu položaje za odbranu i to: I. bataljon usjek puta ispred šume Šimljanski Lug i raskrsnicu nuta koji vodi preko šume za Krčevinu. III. bataljon levo od I. bataljona prema glavnom putu Oštarij zid-Šimljane. II. bataljon sjeveroistočno na rubu šume Šimljanska šuma.

Na našem desnom krilu nalazila se »Zagorska« brigada, a jugozapadno od nas iznad Šimjanika brigada »Braće Radića«.

(Sekcija Čazma-Bjelovar 1 : 100 000).

Jačina neprijatelja nepoznata. Isti je bio naoružan topovima i bacacima.

Namjera neprijatelja bila je zauzimanje Garešnice, a naša namjera da ga sprecimo u izvršenju toga. Ovoga dana neprijatelj je tukao naše položaje teškim oružjima.

12. III. 45.

Brigada je dobila zadatku da se dva bataljona izbaci neprijatelja iz sela Šimljani. Za izvršenje ovoga zadataka oko 10 h. upućeni su II. i III. bataljon, a pretходno je izvršena vatrena priprema na neprijateljske položaje iz 6 bacača prateće čete. Za vrijeme izvršenja zadataka II. i III. bataljona dva mitraljeza koji su se nalazili kod I. bataljona i puškomitraljezi I. bataljoni tukli su neprijateljske bunkere u selu Šimljani da bi onemogućili neprijatelju protinapad na naš II. i III. bataljon. Kad su se II. i III. bataljon približili selu Šimljani naša automatska oruđa obustavila su vatru dok su II. i III. bataljon uspjeli u oštrog borbi da potisnu neprijatelja iz južnog u sjeverni dio sela Šimljani. Naši bataljoni su jurišali na neprijateljski položaj koji je bio na užvišici, te je neprijatelju uspijelo da ih protiv-napadom izbaci iz sela. Bataljoni su se pod jakom neprijateljskom vatrom povukli na svoje stare položaje. Poslije ovoga neprijatelj je produžio da tuče položaje naše brigade vatrom iz topova i minobacača.

13. III. 45.

U toku ovoga dana neprijatelj je tukao naše položaje artiljerijom i bacacima.

14. III. 45.

Oko 8,30 h. neprijatelj je koncentrisao jake snage i pod zaštitom artiljeriske i bacacke vatre počeo da nadire iz pravca Šimljane na naše položaje. Glavni dio svojih snaga bacio je na naš I. i jedan dio II. bataljona. Zbog negreglednosti predterena neprijatelj je uspijeo da se dovože do I. bataljona i izvrši juriš na isti, poslije čega naš I. bataljon počeo je da se povlači. Oko 11,30 časova neprijatelju je uspijelo da nas odbaci sa položaja i brigada je bila primorana da se povuče pravcem selo Popovac-Vel-Pasišjan.

Cijeli borbi vođenih 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, i 14 III. nije postignut i neprijatelj je uspijeo u svojoj ofanzivi na Moslavini.

Neprijateljski gubitci: 146 mrtvih i 168 ranjenih. Zaplijenjeno nešto pušaka i ostale ratne spreme. Naši gubitci: 22 mrtva (rukovodici-komesar čete Novoselec Ignac, vodnik Perić Rudolf, komandir čete Mihić Emil i Zrinjski Petar, delegat Kus Drago i komesar bataljona Rudman Stanko), 65 ranjenih. — Izgubljeno 4 puškomitraljeza i nešto pušaka.

Zaključak:

Naša brigada u ovim borbama nije uspjevala zbog velike nadmoćnosti neprijatelja, dok, s druge strane, naša brigada nije mogla vršiti popunu u ljudstvu.

Veza u toku borbi i rad izvidačkih djelova bili su slabi.

U nekoliko slučajeva kad je trebalo goniti neprijatelja isto nije izvršeno, jer su se borci zadržavali na zauzetom položaju da bi se snabdijeli sa odjelom i obućom.

Vrlo često rukovodici nisu držali čvrsto jedinice u svojim rukama, naročito u momentima kad se medu borcima pojavljivala panika.

Smrt fašizmu—sloboda narodu!

Politkomesar major,
Komandant major,

¹ Originalni dokument pisan latinicom nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

ŠTAB
I. UD. BRIGADA »BRAĆE RADIĆA«
Ope. r. br. 583
25. jula 1945 g.¹

Dostavlja se bojna relacija za mjesec Mart 1945. godine.

ŠTABU XXXII. DIVIZIJE J. A.

Do 7. marta 1945 brigada je bila na prostoru sela Siščani (Sekcija-Čazma 1 : 100.000) u cilju odmora i sredivanja. Istoga dana brigada zaposjeda u vezi naredenja Štaba Divizije položaje u Garešnici (sekcija Bjelovar 1 : 100.000), u cilju ka zatvaranja komunikacije od pravca Banova Jaruge, kao i u cilju vršenja diverzije na pomenutoj komunikaciji.

Brigada je zaposjela za odbranu južnu ivicu Garešnice i kota 109.

Prije pomenutog rokiranja naših snaga kod neprijatelja nije primjećena koncentracija snaga, a niti je ispoljavao namjere za ofanzivnu djelovanja, te se uopće nije pretpostavljalo, da neprijatelj namjerava vršiti ofanzivu na sektoru Moslavine.

8. III. ujutro primljeni su prvi izvještaji da je neprijatelj izvršio preko Česme prolaz na više mesta, te da su njegovi dijelovi izbili na liniju Siščani — Blatnica — Gornja Marta — Kolarovo selo.

U koordiniranim operacijama sa pokretom neprijateljskih snaga iz Daruvra neprijatelj u jačini od 800 — 1000 vojnika Njemaca krenuo je komunikacijom Banova Jaruga — Garešnica.

Zemljište — prostor koji nas razdvaja od neprijatelja je ravan i ponegdje malo talasast. Jedinice naše brigade izvršile su solidan fortifikacijski uredaj svojih položaja, koji omogućuju dobru odbranu istih.

Naoružanje kod naše brigade kao i moral jedinica je dobar.

Moral kod neprijateljskih snaga je slab. Njemačke jedinice koje su u toku povlačenja iz naše zemlje, kao i uslijed prodiranog preko komunikacija demoralisane te se zbog navedenog i bore očajnički.

Kod neprijatelja primjećuje se pomanjanje artiljerijskih granata.

Sve zapovijesti izdavane su usmeno na terenu.

Neprijatelj u jačini kako je naprijed naznačeno krenuo je 8. III. od Vukovra preko Kanjiške IVE sa težnjom da se probije u Garešnicu.

Borba je odpočela u 10 sati i trajala je sve do 17 sati. Pored svih napora neprijatelja, kombinacije vatre pokreta naše su jedinice čvrsto ostale na svojim položajima odbivši neprijatelja uz teške gubitke.

Gubici neprijatelja: 28 mrtvih, 48 ranjenih.

Naši gubici: 12 ranjenih.

Utrošak municije: 10.100 metaka za puške i puškomi trai jez, 2.050 metaka za šmajser i 98 mina za bacac.

U ovoj borbi istakao se je pomoćnik komesara čete Džemal svojom hrabrošću. Borbom je rukovodio komandant brigade kapetan Vulić Ivan i politkomesar major Baćun Ivan.

Nakon prebacivanja naše brigade sa Garešničkog sektora, brigada je zauzela položaje na prostoriji Krivaja sjeverna Ivica sela Šimljane — Bela Zemlja.

¹ Originalni dokument pisan latinicom nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

Zemljište je veoma pogodno za odbranu, talasasto na pojedinim mjestima pošumljeno što omogućuje neprijatelju prikriveno kretanje. Sjeverno od Šimljane ispred naših položaja nalazi se potok Krivaja, koji je prazan i pretstavlja veoma slabu prirodnu prepreku.

Neprijatelj u nepoznatoj jačini iz sastava PTS-a i konjičkog sklopa PTS-a.

Namjera neprijatelja izvršiti ofanzivu na sektoru Moslavine, osigurati komunikaciju Bjelovar, Čazma, Daruvar. Ujedno oplaćkati živežne namirnice, kao i stočnu hranu od seljaka.

Sve zapovijesti izdavane su usmeno i telefonski na terenu.

10. III. neprijatelj nepoznate jačine potisnuvši II. brigadu sa Belečkih Kosa, nastavio sa napadom na naše položaje Krivaja — Šimljana. Borbu su uglavnom prihvatali naš I. i II. bataljon, koji su se nalazili na sjevernom dijelu Šimljane i na Bjeloj Zemlji, dok je III. bataljon tukao neprijateljske kolone koje su se prebacivali prema Krivaju. Neprijatelju je uspjelo ući u selo Krivaju, dok je odbijen njegov napad u pravcu sela Šimljani. Koncentričnom vatrom bacaća i automatskog oružja neprijatelj je odbačen iz Krivaje, dok ih je u povlačenju tukla naša snažna mitralješka vatra. Nakon što je neprijatelj odbijen, brigada je zauzela položaj u Šimljanskoj šumi, ovaj položaj zaposjednut zbog bojnih uslova, a ne uslijed pritska neprijatelja.

Oko 12 sati neprijatelj u jačini jedne bojne, III. bojna PTS-a pokušava je izvršiti napad na naše položaje. U jednosatnoj borbi neprijatelj je odbijen.

Ljevo nas, držala je položaj III. brigada, koju je neprijatelj izbacio sa njenih položaja, nakon čega smo se mi rokirali sa I. bataljonom zaposjevši položaj na kotti 213 do »T«-natpisa »Ternje«, a u produženju ljevog krila zaposjela je položaj III. brigada.

U toku noći 11. marta III. brigada protjerala je neprijatelja iz Šimjanika, te smo mi tokom iste noći zauzeli prvobitne položaje.

Na 12. marta neprijatelj u jačini jedne bojne ustaša nastupao je u pravcu Samarice, naš I. bataljon povukao se do III. bataljona bez otpora. Bataljonu je naređeno da odmah izvrši napad na selo Šimljani, pošto se je neprijatelj već u njemu nalazio. Brzinom i odlučnim nastupanjem bataljon je upao u selo protjeravši neprijatelja i tom prilikom nanjevši mu osjetljive gubitke.

15. marta neprijatelj je vršio napad na cijelom sektoru. Odredivši težište borbe položaja na prostoriji Krivaji, gdje se nalazila II. brigada. Pošto je neprijatelj uspio ovladati položajem II. brigade, naše je desno krilo bilo ugroženo i onemogućeno za odbranu, te smo bili prinudeni na povlačenje pod borbom. Pravac povlačenja Oštri Zid, Popovac, Mali Pašjan, gdje smo zauzeli položaje: s jednim bataljonom kota 129 na putu od Popovca prema Pašjanu, sa drugim bataljonom istočna ivica sela Mali Pašjan, dok je treći bataljon zatvarao put od Popovca prema Dušniku sa zadatkom zaštićivanja kolona ostalih jedinica koje su se povlačile sa prvobitnih položaja.

Gubici neprijatelja u ovim borbam: 78 mrtvih i 130 ranjenih. Zarobljeno 2 živa vojnika, 150 mina, 30.000 metaka, 2 teška bacaca, 2 radio stanice, 42 cjevi za šarac, 50 čebadi, 2 konja, 12 kazana i ostalog ratnog materijala.

Naši gubici: 4 mrtva i 34 ranjena.

Utrošeno municije: 48.000 metaka za puške i mitraljeze, 6.000 metaka za šmajsere, 380 granata. Za cijelo vrijeme ovih operacija brigadom je komandovao kapetan Vulić Ivan i politkomesar Bačun Ivan, Brigada je sa uspjehom izvršila sve zadatke. Poslije povlačenja neprijateljskih snaga (Prva Hrv. udarna divizija) sa linije Garešnica — Pašjian — Trnovica prema sjeverozapadu. Krenula je brigada 29. III. u 5 sati sa iste linije za neprijateljom radi hvatanja dodira čišćenja Moslavine od njihovih zaostalih djelova. U toku pokreta primljen je zadatak, da se 30. III. između 1 — 2 sata napadnu neprijateljske posade u selima: Stefani i Gornji Draganic sa ciljem, da se kroz međuprostor ovih sela, osigura prebacivanje XXXIII. divizije iz prostorije Dubrava za Moslavnu. Na manevarskom zemljistu dosta maskirano sa manjim vodenim preprekama organizovali smo polazne položaje za napad na selo Vagovinu (sekcija Čazma I : 100.000) koje neprijatelj vrši na bok svojih snaga u Čazmi. Neprijatelj je utvrdio i otsjeo selo objektima tipa poljske fortifikacije, uglavnom koristeći lanac kuća Vagovine na samoj cesti i na prekom selском putu zaselak u produžetku. Naš položaj sa pravcem napada Sever Brdo, sjeveroistočni-zaselak Vagovine, jednim krakom i drugim krakom preko kota 124 prema neprijateljskim položajima. Naš položaj stajao je u klinastom rasporedu bočnog osiguranja. Neprijateljske snage su razvucene od Vagovine do Čazme, u cilju obezbeđenja komunikacije Čazma — Bjelovar. Na desnom krilu naših položaja nalaze se jedinice IV. udarne brigade sa sektorom dejstva Draganci — Stefanj. Sve zapovijesti izdavane su usmeno na terenu. Borba je odpočela u 4.30 sati i trajala je do 11 sati 30. III.

Borba je odpočela napadom jedinice XXXIII. divizije od pravca Siščani prema Vago vini. Ta borba nas je iznenadila, jer nismo bili u vezi sa jedinicama XXXIII. divizije, borba je postajala sve žešća i mi smo donijeli odluku, da svim svojim snagama i da pomognemo nepoznate jedinice. Zbog naših dominantnih položaja žestine vatre neprijatelj se je bađio na nas. Poslije pola sata jedinice XXXIII. divizije odpočele su sa prebacivanjem preko ceste u Stefanje i Daskaticu, a sav teret borbe pao je na plitki raspored naših snaga, koji je bio postavljen u cilju potiskivanja neprijatelja i vezivanja njegovih snaga. Neprijatelj je u uporištu bio brojčano nadmoćniji, dobro učvršćen i budan na položaju. Kada je XXXIII. divizija napustila svoj napadni pravac i krenula prema Stefanu, neprijatelj je sve svoje snage bacio za njima u gonjenje i imao je namjeru da ih presječe u svom nastupanju. Naš I. i II. bataljon vršili su jak pritisak na jednu neprijateljsku kolonu, koja je koristila mrtve uglove jednog jarka prema Daskatici. Neprijatelj je bio onemogućen u svom zadatku i tada je počeo sa podilaženjem obuhvatajući naša krila, ali naš napadni pravac koncentrirao je artiljersku i minobacačku vatru kao i (pješadijske jedinice i poslije dvo-satne žilave borbe uspio probiti položaj kod kote 124. Ubacivanje rezerve u tom momentu nije bilo moguće, zbog jakе minobacačke i artiljerske vatre na tome pravcu. Jedinice XXXIII. divizije prebaćene su preko i mi smo dobili zadatak da zaposjednemo položaje Štefanec — Ksaver Brdo. Gubici neprijatelja: 22 mrtva, 36 ranjena, zarobljeno 6 pušaka i 2000 metaka.

Naši gubici: 3 mrtva, 12 ranjenih. Utrošeno municije: 9.000 metaka, 130 mina, 40 ručnih bombi, 20 mina za džen — bui. Poslije ove borbe moral kod naših jedinica bio je na dostašnoj visini. Brigadom je komandovao major Vulić Ivan i komesar major Bačun Ivan.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu

Politkomesar, major Ivan Bačun
Komandant, major Ivan Vulić

PREDMET BOJNA RELACIJA ZA MESEC MART 1945 GOD.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE II. JUGOSL. ARMije.¹
(Operativnom Odelenju)

Prema naredenju Op. br. 144 od 26. V. 45. g. dostavlja se bojna relacija za 1. mart 1945 godine u sledećem:

III. 1945 g.

Ovoga dana brigada je držala položaje sa 1. i IV. bataljonom od sjevernog dela s. Ladislava kroz zapadni deo Ladislava u produžetku zapadno od puta s. Hercegovca i to:

I. batalj. desno od puta koji vodi kroz s. Ladislav a levo IV. batalj. pomenuti put zaključno. III. batalj. u šumi kod potocića koji se uliva u potok u gornji tok Trnovitice. II. batalj. levo na K. 140. Položaj koji su držali I. i IV. bataljon bio je ojačan rovovima za strelice normalnog profila i izrađena mitralj. gnezda. Pred teren i brisan sa vrlo blagim kosama i uvalama. Preglednost ispred terena je za nekoliko stotina metara iza kojega nastaje suma.

Operativna situacija u pogledu borbenosti dobra. Položaj podesan za odbranu fortifikacijski ojačan. Desno i levo nalazile su se jedinice naših trupa te nije pretila opasnost opkoljavanja.

Situacija kod neprij. u pogledu borbenosti slabija. Predstoji mu napad na utvrđeni položaj na kojem ne poznaje jačinu snage i rasporeda trupa.

Zapovest za ovu borbu bila je usmena. Nameru neprij. napasti nas i proterati na istočnu stranu druma koji vodi od Konacanice za Bjelovar te osigurati time željez. prugu koja vodi od Grubiškog Polja za Ladislav i dalje na zapad.

Naša odluka odžati položaje i nedozvoliti neprijatelju da uspe u svojoj nameri.

Ovoga dana borbu su vodili I. i IV. bataljon. Oko 9 h. neprijatelj je nadirao od Trnovitice i zauzeo polazne položaje u šumi zapadno od željez. pruge ispred s. Ladislava. Posle kraćeg vremena nastupao je na položaje I. i IV. bataljona potpomognut minobacačkom vatrom. I. i IV. batalj. prihvatali su borbu sa vrlo upornim neprijateljem, koji je pod svaku cenu htio da nas odbaci sa odbranbenog položaja. Posle 3 uzastopna juriša neprijatelj je odbijen pa se povukao u pravcu Trnovitice. Borba je završena oko 13 časova posle podne.

¹ Originalni dokument pisan latinicom nalazi se u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

Desno od nas bile su jedinice XXXIII Divizije.
Levo od nas bila je brigada »Pavleka Miškine«.
Susedne jedinice nisu vodile borbu, te nisu uticale na tok naše borbe.
Vlastiti gubitci: 5 ranjenih od kojih des. Klančić Franjo.
Neprij. gubitci: 11 mrtvih
20 ranjenih.
Neprijatelj je bio nepoznate jačine a formacije P.T.S.
Stanje naših trupa dobro. Sposobne za dalje akcije.
Neprijatelj odbijen i nanešeni mu gubitci nesposoban sa novi napad bez potrebnih pojačanja.
Utrošeno municije: 3.500 kom. Engleskih
100 "Mauzer
450 za »BREDU«
590 kom. šmajser i
95 mina za teški bacač.
Cilj ove borbe postignut. U ovoj borbi naše su trupe odabrale podesan položaj za obranu i pravilno rasporedile trupe na njemu i ojačale ga fortifikacijski i u dovoljnoj meri iskoristile tesko oružje-minobacače.
Prilaže se potrebna skica.
Smrt fašizmu-Sloboda narodu!
Politkomesar-majstor
potpis nečitljiv

Komandant-majstor
Vlajko Gavrilović

Sekcija Bjelovar 1 : 100.000.-

BOJNA RELACIJA
XXXII. DIVIZIJE JUGOSLAVENSKE ARMIJE¹

Borbe u Severinu i kod Patkovca

Nakon što su neprijateljske jedinice prodrije u Daruvar naša divizija je prebacivši se preko Vranog kamena i Bilogore izvršila pokret za Moslavinu, u cilju sredinjanja, popune novim ljutstvom, odmora i izobrazbe boraca.
Jedinice su bile ipak razmještene:
Brigada »Braće Radića« smjestila se je sa Štabom divizije u selo Štefanje.
Brigada »Matije Gubca« smjestila se je u selo Sisčani.
Brigada »Pavleka Miškine« smjestila se je u Zdenčac.
I. Zagorska brigada smještena je u Nartu.

3/4. III. 1945.

Divizija je dobila zadatak da napadne i likvidira neprijateljsko uporište Severin i Bulinac u blizini Bjelovara.
Za izvršenje gornjeg zadatka divizija je odredila Brigadu »Braće Radića« i pridodata joj jednu četu Inžinjerskog bataljona. Brigada »Pavleka Miškine« dobila je zadatak da sa dva bataljona postavi zasjedu na glavnoj cesti Bjelovar — V. Grdevac i to između s. Patkovca i Prespe na potoku Ciglena i osigura jedinicama Brigade »Braće Radića« nesmetano uništenje neprijateljskog uporišta Severin i Bulinac.
II. bataljon brigade »Pavleka Miškine« nalazio se sa Štabom divizije u s. Dautanu kao rezerva.

I. bataljon zaposjeo je položaje od sela Ciglena Ciglenškim potokom, zatim preko ceste i groblja, gdje se je vezao sa III. bataljonom, koji je držao položaj zaključno do željezničke pruge Kokinac — Galovac.

Položaj koji su zaposjeli bataljoni ove brigade pružali su dobre uvjete za obranu. Djelomično su bili pošumljeni i prema neprijatelju nadvišeni, a svi pri-lazi k njima bili su otvoreni.

Zemljište kojim se kretala brigada »Braće Radića« u napad nije bilo najprikladnije s razloga što je bilo ispresjecano sa prirodnim vodenim preprekama na kojima su bili srušeni mostovi za prelaz. Prostor ispred neprijatelja bio je otvoren i stavljen pod mitraljesku i minobacačku vatru.

Prilog skica na sekцијi Bjelovara 1 : 100.000.

Operativna situacija: Neprijatelj se u jačini 500 vojnika XXXVII. ustaške bojne nalazi u selu Severinu gdje se je dobre fortifikacijski utvrdio oko paromlina i crkve, dočim je predstražarske dijelove imao jedan kilometar i pol ispred glavnih položaja prema željezničkoj pruzi.

Neprijatelj se nije nalazio u selu Bulincu kako je to bilo prije rečeno, nego se je pred noć povukao u pravcu Bjelovara.

Neprijateljske jedinice bile su dobrog morala i fizičke kondicije, vrše pripremu za prestojeću ofenzivu na Moslavini.

Naše jedinice nalaze se momentalno sa dvije brigade u napadu, fizički su odmorne, visokog morala i borbenosti.

Namjera neprijatelja pod svaku cijenu obraniti zaposjednuto uporište, jer mu to uporište služi kao predstraža obrani grada Bjelovara u kome se vrše sve koncentracije neprijateljskih jedinica.

Naša odluka napasti i uništiti neprijatelja i pokolebiti ga u njegovim kasnjim namjerama tj. u ofenzivi na Moslavini.

Tok borbe. Na izvršenje zadataka brigada »Braće Radića« i brigada »Pavleka Miškine« krenula su ujutro u 6 sati 3. III. i to brigada »Braće Radića« iz sela Sisčani preko Štefanja, Narte-Durdice preko rijeke Česme — Medurače — Nevinka — Dautana — Stare i Nove Rače, gdje su zauzeli polazne položaje za napad. Brigada »Pavleka Miškine« krenula je iz sela Zdenčeca istim pravcem kao i brigada »Braće Radića« do Medurače, gdje se je bacila u lijevo prema selu Patkovcu.

Brigade su stigle na određena mjesta i zauzele položaj u 22. sata.

Napad na neprijatelja u selu Severinu izvršen je u 23. sata i to napad je vršen sa četiri bataljona vodnim kolonama.

Na neprijatelja u selu Bulincu nije se naišlo pošto se isti pred mrak povukao u pravcu Bjelovara.

Napad na Severin izvršen je sa dva bataljona od željezničke pruge i ceste, a sa dva bataljona od sela Bulinca frontalno prema Severinu. U svom prvom naletu uspjelo je našim jedinicama odbaciti neprijatelja za 1.500. metara od pruge na glavne položaje oko crkve i paromlina. Bataljoni koji su nastupali od pravca Bulinca bili su spori i nisu istovremeno vršili napad s razloga što su imali ispred sebe prirodne vodene prepreke i bili su na istima mostovi potrgani.

S toga razloga zadatak nije mogao biti izvršen kako se je to predviđelo. I ako je još u par navrata vršen juriš i napad na neprijatelja, neprijatelj je sve napade odbijao i ogorčeno se branio. Preko cijele noći vršen je vatreni pritisak na neprijatelja nanesivši mu velike gubitke.

Brigada »Pavleka Miškine« vodila je borbu sa neprijateljem koji je izšao iz Prespe u pomoć napadnutoj posadi u Severinu. Neprijatelju, uz sve njegove namjere, nije se uspjelo probiti kroz naše položaje, nego se morao povući natrag uz osjetljive gubitke. Nakon što se je neprijatelj povukao, otvorio je iz seba Prespe jaku mitraljsku i minobacačku vatru. U 6. sati ujutro jedinice su se po naredenju povukle i to brigada »Pavleka Miškine« u s. Meduraču i Nevinac gdje je zaposjela položaj, a brigada »Braća Radića« izvršila je pokret u Đurdicu. Zapovjedi koje su izdavane tokom ove borbe bile su usmene.

Vlastiti gubitci u ovoj borbi bili su:

U ljudstvu:

5 mrtvih
28 ranjenih, 14 nestalih.

Medu mrtvima nalazi se stariji vodni Hajetić Ivan. Medu ranjenima nalazi se komesar čete Tudić Slavko, delegat Pavković Viktor, delegat Rikat Mladen, delegat Hanšel Ivan, vodnik Lengić Josip, ml. vodnik Droković Nikola.

Medu poginulim rukovodiocima nalazi se referent saniteta III. bataljona III. brigade Ciperman Jakob i obavještajni oficir II. bataljona III. brigade Mozeira Marko.

Medu ranjenim rukovodiocima nalazi se referent saniteta II. bataljona III. brigade Gezi Danica, delegat Zarić Dragutin, pom. komesara čete Miljević Matija, st. vodnik Kvaternjak Franjo, sv. iz III. brigade. V. d. komandanta II. bataljona I. brigade Detalj Franjo, vodnik Pistički Valent iz III. brigade.

U materijalu: Izgubljeno 12 pušaka.

Neprijateljski gubici:

U ljudstvu:

44 poginula
90 ranjenih

U materijalu:

6 pušaka.

U ovim borbama učestvovalo su od neprijateljskih jedinica I. H. U. D. ime komandanta nepoznato.

Naše jedinice uslijed premorenosti, dok se nisu sredile i odmorile nisu bile sposobne za dalje borbe.

Neprijatelj je bio u brojčanoj premoći, te stoga nije bio ni fizički zamoren, pa je bio sposoban za dalje operacije.

Utrošak municiјe:

puščane 9.300 komada
mitraljeske 13.950 komada
šmajsere 2.500 komada
mina za t. bacac 320 komada
ručnih bomba 30 komada

Kritički osvrt:

Veza sa susjednim jedinicama i međusobna veza između naših jedinica nije zadovljavala. Štab III. brigade nije izvršio dobro svoj zadatak, jer bataljon koji je bio upućen da uhvati vezu sa štabom XXXIII. divizije nije na vrijeme stigao. Naše jedinice pri napadu ispoljavale su solidnu borbenost i prodornost, ali ne i sposobnost da suzbiju neprijateljski protunapad, što doduše ima uzrok fizička zamorenost a i brojčana premoć neprijatelja, ali razlog leži u tom što je slaba umešnost naših nižih starešina.

Prizor koji je pružio povlačenje I. i III. bataljona IV. ud. brigade graničilo je pomalo sa demoralizacijom.

S druge strane pri današnjem sistemu neprijateljskih položaja i obrane istih nije moguće napadati sa izgledom na uspjeh, ako se prethodno ne posjedne i fortifikacijski dotjera polazni položaj, na kojem će biti prihvaćeni naši napadni djelovi u slučaju da

budu odbijeni i za kojeg će se oni moći srediti i biti dalje upućeni već prema situaciji. Povlačenje koje se mora vršiti pod stalnim neprijateljskim pritiskom bez zaštite prihvatnog položaja ima i tu slabu stranu da negativni element (kakovih u našim jedinicama ima) dolaze u mogućnost da šire paniku dezertiraju sa oružjem itd.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar, potpukovnik Mutak Vlado

Komandant, pukovnik Antolović Josip

(sekcija Čazma-Bjelovar 1 : 100.000)
B O J N A R E L A C I J A
XXXII. DIVIZIJSKE JUGOSLAVENSKE ARMIJE'

borbe u Moslavini

7. III. Divizija je izvršila rokiranje sa svojih dosadašnjih položaja t.j. sa prostorije Sišćana-Štefanja i Narte i to:

I. Udarna brigada izvršila je pokret za Garešnicu u cilju zatvaranja pravca od Banove Jaruge.

II. Brigada ostala je u G. Narti u cilju vršenja prisilnika u pravcu Bjelovara i sprečavanje eventualnog neprijateljskog nadiranja.

III i IV. Brigada izvršile se pokret za V. Grđevac i G. Kovačić u cilju ofenzivnog djelovanja u Podvarini;

8. III. 1945. Situacija se je znatno izmjenila, neprijatelj je izvršio prelaz preko Cesme na više mjesta i prednji dijelovi su mu izbili na liniju Sišćani-Blatiča-G. Narta-Kolarevo ,selo.

Sada je bilo jasno, da neprijatelj preduzima ofanzivu na sektor Moslavine. Kako se nije očekivala ova ofenziva nisu se niti izvršile nikakove pripreme ni protimjere.

Da bi se ove neprijateljske namjere sprečile, divizija je dobila zadatak da sa dvije brigade III i IV. djeluje u lijevi bok i zaštitnicu neprijatelja na liniji Kolarevo selo-St. Pavijani i Galovac, Ovaj je pokušaj noću 8/9. bio izvršen, ali bez uspjeha, pošto je neprijatelj zauzeo položaje u Kolarevom selu i Grabrovnicu, a sa jednom kolonom vršio je nadiranje u Nartu odbacivši jedinice naše II. brigade, koje su se morale povući u pravcu šušnjare. Jedna neprijateljska kolona nadirala je od Čazme, koju neprijatelj bez borbe već zauzeo pravcem Grabrovica-Vučani-Mikleuš u pravcu Samarice. Usled ovako nastale situacije povučena je I. Udarna Brigada sa sektora Garešnice u sastav divizije, a njezin položaj zaposjela je II. brigada XXXIII. Divizije. II. brigada pod borbot se je povukla iz Narte za šušnjaru.

Poslije ovih borbi Divizija je dobila zadatak da zaposjedne liniju Šimljanica-Krivoja-Mladine, Lisičine. III. Brigada dobila je zadatak da zaposjedne položaje na k.177. Lisičine. Kako je neprijatelj izbio već prije na ove položaje brigada se povukla i zauzela položaje na lijevom krilu I. Udarne Brigade. Neprijatelj je u svom nastupanju koristeci pošumljeno zemljiste izbacio položaje jedinice II. brigade na koći 204.

II. Brigada pokušala je izvršiti protiv-napad na neprijatelja, ali joj taj napad nije uspio.

¹ Originalni dokument se nalazi u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

Neprijatelj je također u svom nastupanju probio položaje IV. Udarne Brigade kota 176. i Bijelu zemlju te prisilo naše jedinice opet na povlačenje. Položaji na kom su vodene prije spomenute borbe nisu bili fortifikacijski utvrđeni, jer nisu bili trajnog karaktera. Neprijatelj je izveo ofanzivu iz više pravaca i sa vrlo jakim snagama, tako da naše jedinice nisu uspjele zadržati se na jednom određenom položaju i utvrditi ga. Položaj naših jedinica imao je široki front, tako da je neprijatelju skoro uvek uspelo proći kroz raspored naših jedinica i ugroziti nam ledu i bokove.

Zemljiste je bilo pošumljeno, tako da je neprijatelj mogao prikriveno privlačiti se našim položajima iznenaditi u većim slučajevima naše jedinice.

Operativna situacija 10. III. 1945. Neprijatelj u svom dalnjem prodiranju zaposjeo je liniju Samarica-k. 176. Mladine-Berek-Srednje Brdo. Brojčano kako u ljudstvu i oružju tako i materijalu nadmoćan, ubacuje u borbu odmornje snage.

Naše jedinice zaposjele su sljedeće položaje:

III. Brigada k.207, putem na istok.

I. Udarne Brigada Šimljaska šuma.

II. Brigada Šimljanski lug (šuma).

IV. Udarne Brigada Rastovac-zapadni dio sela Ruškovca.

Naše jedinice slabijeg morala, stalno u odstupanju. Nemaju vremena utvrditi zaposjednute položaje, fički zamorene jer se ne raspolaže sa rezervama, a borbe i rokiranje na nove položaje vrše se svakodnevno.

Namjera neprijatelja: što se već iz prednje iznešenog vidi ofanziva na oslobođeni teritorij Moslavine u svrhu pljačke po istok.

Naša odluka: braniti uporno naše položaje-dobitak u vremenu, da bi se uspjelo izvući naše ranjenike, koji su se nalazili u bolnicama na Gariću.

Iz priložene skice na sekciji Čazma-Bjelovar vidi se raspored naših i neprijateljskih jedinica.

Zapovjed za zaposjedanje položaja, kao borbe nisu izdavane pismeno s razlogom što se nije imalo vremena, te su za brzu ruku stvarale odluke i izdavala usmena naredenja.

10. III.
1945.

Predvečer oko 6 sati neprijatelj je izvršio napad iz sela Samarice na položaje III. brigade. Neprijatelj koristeći pošumljeni teren privukao se je našim položajima i izvršio napad. Nakon jednostane borbe donešena je odluka da se izvrši protunapad na neprijatelja i protjeri ga. To je učinio II. bataljon u čemu je uspeo i protjerao neprijatelja nanevši mu velike gubitke. Neprijatelj je u paniciom bijegu ostavljući mrtve i ranjene pobegao u Samanicu, a naš bataljon povratio se i zauzeo prvo bitne položaje.

11. III.
1945.

U jutro u 7 sati neprijatelj podpomognut jakom artilerijskom i minobacačkom vatrom napao je na položaje III. brigade na kota 207. Neprijatelj je ovaj napad izvršio iz pravca Samarice i to više kolona. Kako su naši položaji manje-više na otvorenom zemljistu i nisu bili fortifikacijski dobro utvrđeni, neprijatelji nanesavši nam veće gubitke od minobacača nakon dvosatne borbe prisilio jedinice III. brigade na povlačenje. Brigada se povukla u selo Šimljanik gdje su bataljoni zaposjeli nove položaje.

II. bataljon zaposjeo je položaj u vinogradima i šumama, a III. bataljon na groblju.

Neprijatelj je sa kote 207 i k.255 iz šume oko 15 sati opet izvršio napad na položaj III. brigade uz pomoć jake artiljerijske i minobacačke vatre. Žestoka borba trajala je dva sata nakon čega se je brigada uz osjetljive gubitke opet morala povući na nove položaje i to II. bataljon zauzeo k.196 a I. bataljon kosu Torinje.

Isto vremeno kada je neprijatelj napao na položaje III. brigade napao je i na položaje IV. Udarne brigade.

Neprijatelj je najprije napao na I. bataljon koji se nalazio na predstrazi i uspjeo mu je izbaciti ovaj bataljon sa položaja, koji se je povukao na Trudovo Brdo. Neprijatelj je proširio svoj napad i na položaj bataljona u Šimljanskom lugu sa većim snagama te je bataljonu, koji se nalazio na tom položaju prijetila opasnost opkoljavanja. Da bi se to izbjeglo izdato je naredenje tom bataljonu da zaposjedne kota 182. prema položajima Šimljanskog lugu. Neprijatelj koji je bio bliže toj koti ocenivši naše namere prestigao nas je te je zaposjeo kota 182. Nakon toga je bataljon izvršio tri puta juriš na tu kota, ali mu napad nije uspeo, te se je bataljon morao povući na raskrsće puta koji vodi u pravcu Garešnice i zaposjeo nove položaje. Bataljon koji je držao položaje u Šimljanskom lugu, povukao se je u šumu od Trudovog Brda da kota 180.

Nakon povlačenja III. brigade, rokirala je I. Ud. brigada svoj I. bataljon, koji je zaposjeo položaje na kota 213 do »T« napisa Torinje i vezao sa III. brigadom.

Da bi se dobilo u vremenu i omelo neprijatelja u njegovim namjerama izdato je naredenje da III. brigada napadne neprijatelja u Šimljaniku, a I. Udarne brigada neprijatelja u Šimljani.

III. brigada iznenadila je neprijatelja, jer se je pod zaštitom vatre oko 9 sati privukla neprijateljskim položajima izvršila prepad u selo. Neprijatelj se je u paniciom bijegu povukao. Prilikom ovog prepada uhvaćena su dva neprijateljska vojnika. Brigada se je zadrgala u selu cjele noći, a u jutro se povukla na svoje stare položaje.

Jedinice brigade »Braće Radića« svojim odlučnim napadom uspjele su iztjerati neprijatelja iz sela pri tom mu nanjeti velike gubitke. Tom prilikom zarođljena su dva teška bacača i 2-je radio-stanice.

Nakon toga što su se povukle jedinice III. brigade, povukle su se jedinice I. brigade na svoje stare položaje.

12. III. 1945.

Brigada je dobila zadatak da u zajednici sa II. brigadom XXXIII. Divizije protjeri neprijatelja iz Šimljanika.

III. brigada imala je izvršiti napad sa južne strane. Međutim u isto vrijeme neprijatelj je zaposjeo položaje na kota 213, 255 i 260. gdje se preko tih položaja spojio sa svojim snagama, koje su nadirale sa zapadne strane preko Koluderovog groblja. Da bi se mogao izvršiti napad na Šimljanik bilo je potrebno da se neprijatelj protjeri sa pomenutih položaja. Naše jedinice napadale su kota 213. sa dva bataljona koja su se izmenjivale. Napad nije uspio s razlogom što je prilaz neprijatelja bio jedini moguć preko jednog šumskog puta. Inače ispred neprijateljskih položaja nalazila se je gusta šuma, koja je bila neprehodna, a neprijateljski položaji bili su vrlo dobro fortifikacijski utvrđeni. Nakon ovog neuspjelog napada brigada se je pretrpjevši osjetljive gubitke, morala povući na stare položaje. Jedinice XXXIII. Di-

vizije koje su napadale na kotu 260. također nisu uspjele protjerati neprijatelja.

14. III. 1945.

Neprijatelj dovukavši jake snage odpočeo je sa žestokim napadom na cijelom frontu naše divizije, usmjerivši težiste napada, minobacačke i artiljerijske vatre na položaj II. brigade na Oštrom Zidu-Krčevina. Nakon dvostane borbe neprijatelju je uz pomoć jake artiljerijske i minobacačke vatre uspjelo izbaciti jedinice II. brigade sa nejzinih položaja i time se uklonio u naše položaje. Usljed ovakog proboga divizija nije mogla ostati na ovim položajima nego je nastavila rokiranje i zauzimanje novih položaja i to: linija Rastovac-Kostenjevac-Mlinska M. Pašijan obrazujući front prema zapadu. Ovo povlačenje izvršeno je pod bombom.

15. III. 1945.

IV. Udarna brigada držala je položaj sa dva bataljona na Gradini, a sa dva bataljona u Ravnicama. Nakon bacačke vatre neprijatelj je izvršio napad iz sela Begovače od pravca ceste na položaje IV. Ud. brigade. Usled pošumljenosti terena, nedovoljne budnosti jedinica na položaju velike rastresnosti neprijatelj je uspeo da se privuče u neposrednu blizinu naših položaja te uz pomoć minobacačke vatre izvrši snažan napad i u kratkoj borbi probio u naš raspored. Jedinice IV. Udarne brigade povlačile su se za selo Kostenjevac gdje su neprijatelju pružili ogorčeni otpor. Borba je trajala od 8. sati u jutro do 3 sata poslije podne tada su se jedinice povukle iz Kostenjevca. Nakon što je neprijatelj upao i zaposjeo Kostenjevac produžio je svoje nadiranje u pravcu V. Mlinska, gdje se je nalazila na položaju III. brigade. Neprijatelj je otvorio jaku minobacačku vatru na naše položaje i uspeo mu je nakon kratke borbe probiti se u selo. Poslije ovog proboga našeg rasporeda divizija se je povukla na nove položaje u V. Zdencima gdje su se sve jedinice dobro fortifikacijski utvrdile, a III. brigada zauzela je predstražarske položaje u selu Hercegovac. Neprijatelj je zauzeo položaje u V. i M. Pašijanu-Mlinskoj-Trnovitici, na kojima se je i položajima zadržao sve do povlačenja. Jedino je izvršio još jedan ispad 22. III. na III. brigadu koja se nalazila u Hercegovcu, što se vidi iz relacije te dotične brigade. Zapovjed i izvještaj tokom ovih borbi bili su usmeno.

Vlastiti gubitci u ovim borbama:

U ljudstvu:

61. mrtav
293. ranjeno
39. nestalo

Među mrtvima nalaze se slijedeći rukovodnici i to: Novoselec Iganc, komesar čete, Rajdić Ivan, komandir čete, Maleši Vilim, komesar čete, Kletuš Zlatko, komandant bataljona, Požgaj Mima, zamjenik ref. saniteta bataljona, Obedić Fabjan, komandant bataljona, Mihnić Emil, komesar čete.

Među ranjenima nalaze se slijedeći rukovodnici: Horvat Stjepan, komandir čete, Kurman Stjepan, komesar čete, Remek Stjepan, komandant bataljona, Humek Slavko, komesar čete, Možara Matko, obav. oficir bat. Maltarić Franjo, komesar bat. Mihelčić Zdravko, komesar bat. Omrteš Stjepan, komesar čete, Želežnik Rudolf, komesar čete, Kuhrske Rudolf,

komandir čete, Maltarić Drago, komesar bat. Pučko Stjepan, komesar ba. Maltarić Ivan, komesar čete, Petrac Alojz, komandir čete, Kuhta Drago, poručnik, Kudić Đuro, komesar čete, Garvačinović komandir, Mehek Milan, zastavnik, Gašparović Ilija komesar čete, Hadina Franjo, komandant bataljona, Milošević Budimir, podporučnik, Kovačić Milan, komandant brigade III. Krnić Jovica, komesar čete, Rebernjak August, komandir čete, Hudman Stanko, komandant bataljona, Fickar Andrija, komesar čete, ranjen i umro. Štih Seneka, obav. oficir, bat. Golub Ferdinand, komesar čete, Bubinac Stjepan komesar bat. Grabovac Marko, komandir čete, Pešanek Drago, komandir čete, Ivanović Drago, komandir čete, Golić Franjo, komadnir čete, Radinović Milan, komandir čete, Hanžek Rudolf, poručnik, Horvat Fric, komesar čete, Martinko Stjepan, komandir čete, Subotinačen Nikola, komesar čete, Ptuječ Rudolf, komesar čete, Kovačić Alojz, komandant bataljona, Stilinović Drago, komesar čete, Starčina Juraj, komesar čete, Pevac Milenko, komesar bataljona, Blažević, komandir čete, Barać Ivan, podporučnik.

U materijalu:

Izgubljeno 6 p. mitraljeza i 63. puške,
Nestalo . . . . 2. p. mitraljeza,
Uništeno . . . . 2. p. mitraljeza, 2 laka bacača
ili pušaka.

Neprijateljski gubitci:

U ljudstvu:
497. poginulo,
691. ranjeno i
9. zarobljeno.

U materijalu:

Zaplijenjeno 2. teška bacača,
14. pušaka,
37.000. metaka,
157. mina za teški bacač i
2. radio-stanice.

U ovim borbama učestvovala je I. Hrvatska Udarna Divizija, 2 bojne P.T.S. i neke konjičke jedinice. Ime zapovjednika nepoznato.

Naše jedinice usled pretrpjelih gubitaka nisu bile sposobne za dalje operacije.

Neprijatelj, pošto je bio u velikoj brojnoj premoći i svoje jedinice popunjavao rezervama, bio je sposoban za dalje operacije.

U ovim borbama sve su se jedinice dobro držale, i dale sve od sebe da bi sprecile neprijatelja u njegovom nadiranju.

KRITIČKI OSVRT:

Neprijatelj je raspolagao sa nadmoćnjim snagama, tako da su naše jedinice u odnosu na neprijateljske napadne snage bile uvjek znatno slabije. Redovno je neprijatelj napadao sa najmanje oko 300 do 400. vojnika, dok je taj položaj branilo naš jedan bataljon ili najviše dva bataljona sa ukupno 200 boraca. Tim više neprijatelj je uspjevao u svojim namjerama što je čvrsto da prode kroz Moslavinu pa makar i pod cijenu velikih gubitaka.

Raspored naših jedinica bio je veoma širok u početku borbe tako da je neprijatelj uspio ovladati položajima preko Česme skoro bez borbe, što bi ga u protivnom ostajalo mnogo više, a možda bi bio čak i onemogućen za daljnje napredovanje. Usljed toga naša Divizija nije mogla stabilizovati front na najboljim položajima za čija bi osvajanje neprijatelj pretrpio teške gubitke.

Kod komandnog kadra primjetilo se da veoma sprovođe dobivena naredenja, tako da za priprem-

ne radnje potroši mnogo više vremena nego što bi to bilo potrebno. Među jedinicama nema dovoljno povezanosti i uzajamnog potpomaganja. Tako se često puta dogodilo, da je neka jedinica bila napadnuta od neprijatelja, a susjedne jedinice pri tome nisu poduzimale ništa da olakšaju položaj napadnute jedinice. Pripe borbe bilo je uvijek potrebno da se nareduje najtešnja veza sa susjednim jedinicama. U toku borbe takođe je bilo potrebno da neka susjedna jedinica potpomogneg drugu jedinicu. Prateća oruđa nisu iskoristila u dovoljnoj mjeri. Materijal se često puta trošio, a da neprijatelju pri tome nisu nanešeni ozbiljni gubitci. Veoma je čest slučaj bio, da su prateća oruđa bila stavljena duboko u pozadinu prepustena sama sebi, ne pružajući nikakove pomoći svojoj pješadiji i ako je ista vapića za tom pomoći. Bilo je slučajeva kada je na vrijeme primjećeno koncentracija neprijatelja na nekoj i otkriveno njegove namjere, ali prateća oruđa nisu poduzimala ništa da ga prije vremena rastroje i onemoguće snažan i koncentrisan napad. Sanitet je dobro funkcionalao i ranjenicima je na vrijeme ukazana pomoći. Bilo je slučaja da su pali drugovi ostali na bojištu. Veza je dosta dobro funkcionala ali ne potpuno. Bilo je nekoliko slučajeva da su jedinice za vezu sa postavljanje veoma kratkih linija trošile po nekoliko sati, a naročito noći. Kroz ove borbe vidjelo se da je borbenost naših jedinica dosta dobra. Iako je neprijatelj raspolaže sa nadmoćnjim snagama ipak su borci vrstno držali položaje, a kada je bilo naređenje prelazili su i u napade. Kroz prošle borbe naša Divizija imala je velik broj izbačenih iz stroja, a naročito rukovodioča u komandama četa i Štabovima bataljona. Radi toga potrebitno je pružiti veliku pomoći komandirima četa i Štabovima bataljona. Ima dosta slučajeva da su desetari morali primiti dužnost komandira četa, a prosječni i slabiji komandiri četa morali su preuzeti dužnost komandanta bataljona. Radi toga većina tih rukovodioča nije se snašla na dužnosti nemaju dovoljno rutine i samostalnosti u rukovodjenju sa svojim jedinicama. Naše jedinice kroz borbe znatno su se smanjile tako, da je brojno stanje četa palo na oko 15 – 20 boraca, a bilo je četa koje su ostale sa 7 ljudi. Jasno, da takove jedinice nisu u stanju da izvrše one zadatke, koji bi se postavili kao pred jedinice koje bi bile brojno jače.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar, potpukovnik Mutak Vlado
Komandant, pukovnik Antolović Josip

BOJNA RELACIJA
XXXII. DIVIZIJE JUGOSLAVENSKE ARMIJE¹

Borbe na komunikaciji Čazma — Narta
30. III.
1945. g.

Nakon povlačenja neprijateljskih snaga sa linije Garešnica, Paščan — Tmovitica prema sjeverozapadu krenula je divizija 29. III. u 5 sati ujutro sa svojih

¹ Originalni dokumenat pisan latinicom nalazi se u Vojnoistorijskom institutu u Beogradu.

položaja u cilju čišćenja Moslavine od zaostalih djelova neprijatelja. U toku samog podhvata divizija je dobila zadatku da sa dvije brigade napadne neprijatelja u s. Dragancu i Štefanju na komunikaciji Čazma — Bjelovar.

Kroz međuprostor ovih sela trebale su se prebaciti jedinice XXXIII. divizije sa sektora Dubrava gdje su bile ugrožene. Jedan bataljon III. brigade dobio je zadatku da se prebaci preko ceste između Vagovine i Štefanja, uhvati vezu sa jedinicama XXXIII. divizije izvestiti o situaciji i provede te jedinice zaštitnim međuprostorom te komunikacije.

Položaji i zemljiste na kome je vođena borba bili su uglavnom na komunikaciji Čazma — Bjelovar i jugoistočno od nje. Teren ispresjecava sa putevima i potocima, djelomično pošumljen i brežuljkast. Pružao je dobre uslove za slučaj povlačenja, jer su se na istom dobro organizirali prihvati položaji.

Iz priložene skice na sekciji Čazma 1 : 100.000 vidi se raspored naših i neprijateljskih jedinica kao i tok borbe.

Zapovijed koja je izdana za ovu borbu prilaže se.

Operativna situacija: Neprijatelj grupisao svoje snage na sektoru Čazma — Bjelovar i na toj komunikaciji zaposjeo s. Dragance, Nartu i komunikaciju držao pod svojom kontrolom. Ugrožio jedinice XXXIII. divizije taa sektoru Dubrava, koje su imale za dejstva proglašenja veze neprijatelja sa pozadinom i ugrožavati mu leđa, kako bi odteretila naše jedinice. Poslije završenih borbi u Moslavni izvršeno je sredinjene i popunjene novim ljudstvom, dobrog je moralu i fizičke kondicije nakon postignutih uspjeha u Moslavini.

Naše jedinice nalaze se momentalno u napadu u cilju izvlačenja jedinica XXXIII. divizije sa sektora Dubrave. Dobrog su moralu i borbenosti, a fizičko stanje zadovoljavajuće, jer su se jedinice odmorile. Tok borbe: I. ud. i II. ud. brigada zauzele su na vrijeme svoje odredene položaje. Jedini I. bataljon III. brigade nije na vrijeme uhvatio vezu sa štabom XXXIII. divizije. I. ud. brigada imala je zadatku da napadne neprijatelja u s. Draganci, ali kako je neprijatelj sa jakim snagama zaposjeo s. Vagovinu taj napad nije bio moguć. Nego je brigada zaposjela sa dva bataljona položaje prema Vagovini na liniji s. Fr. Ksaver — kota 127, a jedan bataljon uputila da izvrši prodiranje u s. Vagovinu. Taj napad otpočeo je u 4.30 sati.

U isto vrijeme izvršio je napad i jedan bataljon jedinice XXXIII. divizije na s. Vagovinu. Pri napadu mogućili su jedinicama XXXIII. divizije prebacivanje preko ceste. Nakon što su prebačene jedinice XXXIII. divizije izvučen je iz borbe i njihov bataljon koji je napadao selo Vagovinu sa jednim bataljonom naše divizije, tako da je sav teret pao na taj naš bataljon. Neprijatelj je izisao iz uporišta sa zadatkom, da otsjeće taj naš bataljon koji je vršio napad na Vagovinu. Neprijatelju je uspjelo nakon jednosatne borbe probiti položaje I. ud. brigade preko kote 124 i prisiliti ih na povlačenje. Prilikom povlačenja naše jedinice su bile tučene jakom minobacačkom vatrom, a kako je povlačenje vršeno po cistini pretrpljeni su osjetljivi gubici.

II. bataljon III. brigade nakon što je ujutro uhvatio vezu sa jedinicama XXXIII. divizije vratio se je u sastav I. ud. brigade i bio pridodat kao pojačanje.

IV. ud. brigada imala je zadatku da u isto vrijeme izvrši napad na s. Stefani, ali kako se je neprijatelj iz spomenutog uporišta povukao u Nartu, brigada je izvršila napad na Nartu.

I. bataljon napadao je nastupno duž puta sjevernim djelom sela, a III. bataljon duž puta južnim djelom sela. Ovaj napad bio je potpomognut jakom minobacačkom vatrom. Neprijatelj je iz kuća podešeni za odbranu dao jak odpor, ali su naše jedinice uspjele da zauzmu dobar dio sela. Poslije izvjesnog vremena neprijatelj je slobodnim komunikacijama dobio pojačanje, pa se prebacivši preko Česme našao iza leđa naših jedinica. Da bi se izbjeglo opkoljavanje naših jedinica naredeno je povlačenje u jugozapadnom pravcu na sektor kota 142 — k. 127. U toku prije podneva neprijatelj je koncentrisao jače snage na komunikaciji Bjelovar — Cazma i u više kolona izvršio napade na naše položaje. Kako su naše jedinice bile premorene neprijatelju je u vrlo kratkom vremenu uspjele naše jedinice izbaciti iz položaja. Prilikom povlačenja naših jedinica III. brigada je držala otstupnicu i zadržavala neprijatelja u svom nadiranju. Položaji III. brigade bili su na k. 191 — k. 183 i k. 137 iznad s. Šušnjare. Neprijatelj je u svom daljem nadiranju ugrozio položaje ove brigade, koji nisu bili fortifikacijski utvrđeni, s razloga što se nije imalo vremena za utvrđivanje. Borbu su vodili sva tri bataljona ove brigade. Vještim manevriranjem neprijatelj je zaobišao ove položaje i uputio se u pravcu k. 191 te imao namjeru da dođe sa leđa ovim jedinicama. Ovakvo ugoženi ovi bataljoni nakon kratke borbe uz sobstvenu vatru počeli povlačiti preko s. Šušnjare putem za zaselak Šušnjare i dalje putem koji vodi rubom šume za selo Križić. U selu Križiću te su se jedinice prikupile i krenule dalje preko Babinca za D. Petrićku. Neprijatelju je uspjelo zauzeti liniju Martinac — Šušnjara — Križić, a naše jedinice su zaposjele liniju Stara Pločica — Potok sjeverni dio Beroka i D. Petrićku.

Vlastiti gubici:

U ljudstvu:

11 poginulih
41 ranjen

U materijalu:

1 puškomitrailjer
11 pušaka

Neprijateljski gubici

28 mrtvih
28 ranjenih
13 zarobljenih

U materijalu

6 pušaka
4 opasaca
4 para odijela.

Neprijateljske jedinice koje su učestvovalo u ovim borbama bile su dvije satnije 3 gorskog zdruga i XXXVII. ustaška bojna. Ime komandanta nije poznato.

Poslije ove borbe neprijatelj, iako je pretrpio osjetljive gubitke bio je sposoban za daljnje operacije, jer je svoje snage popunjavao sa svježim snagama rezervi.

Naše jedinice nakon malog sređivanja i odmora bile su opet sposobne za daljnju borbu.

Utrošak municije:

puščane 5.100. komada
mitraljeske 7.300.
šmajser 1.900.

mina za laki bacac 11.
mina za teški bacac 138.

U zarobljavanju neprijateljskih vojnika istakli su se Mikulčić Stjepan, Krčmar Bolto, Posavec Ivan, Beclin Luka, koji su kasnije i odlikovani.

Kritički osvrta:

Veza između bataljona brigade »Braće Radić« nije bila dobra, tako da istovremeno nije vršen napad, i bataljoni koji su trebali vršiti jaki vatreći pritisak od Bulinca izvršili su to sa zakašnjenjem tako da zadatak nije mogao biti izvršen tako kako je to bilo zamišljeno.

Povlačenje je trebalo izvršiti još po mraku onda bi se izbjegli nepotrebni gubitci, jer je povlačenje izvršeno po cistini i neprijatelj je taj prostor stavio pod jaku mitraljesku i minobacačku vatru.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar, potpukovnik Mutak Vlado
Komandant, pukovnik Antolović Josip

Štab

IV. UD. BRIGADE XXXII Divizije
S T A B
III. UDARNE BRIGADE XXXII. DIVIZIJE¹
JUGOSLAVENSKE ARMije

Br. 109 1945

Dne, 24. VII 1945

Sekcija Čazma 1 : 100.000

PREDMET: BOJNA RELACIJA ZA'
MESEC MART 1945 GOD.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE II. JUGOSL. ARMije.

(Operativnom odelenju)

Prema naređenju Op. br. 144 od 26. V. 45. g. dostavlja se bojna relacija za 30 mart 1945 godine u sledećem:

30. III. 1945 g.

Naša brigada dobila je zadatak da 30. III. 1945 g. u 1 h. posle pola noći napadne neprijateljsko uporište Štefanje, ali po dolasku u Štefanje ustanovilo se da se neprijatelj povukao u sledeće uporište Narta, pa je odmah dobila drugi zadatak tj. da napadne uporište Nartu.

Polozaj uporište Narta nalazi se na putu koji ide od Paljevine za Štefanje. Levo i desno je brisan prostor, dok je na lijevom boku potok Česma. Ceo pričlan uporištu je pregledan.

Operativna situacija kod naših trupa u pogledu borbenosti dobra, ali predstoji napad na uporište koje je podesno za odbranu zaposednuto neprijateljem nepoznate jačine, a zbog malog broja snaga nemoguće je zatvoriti sve pravce prilaženja te time one mogućiti dovodenje neprijatelju pojačanja.

Situacija kod neprijatelja, nalazi se u uporištu koje je podesno za odbranu uz to mu je moguće slobodnim komunikacijama dovesti pojačanja.

Zapovest za ovu borbu bila je usmena.

Nameru neprijatelja održati uporište pod svaku cenu.

¹ Originalni dokument pisan latinicom nalazi se u Vojnoistorijskom institutu u Beogradu.

¹ Dokumentat se odnosi na Prvu Zagorsku udarnu brigadu.

Naša odluka napasti neprijatelja i proterati ga iz uporišta, te istim ovladati.
Za izvršenje ovoga zadatka brigada je odredila I. i III. bataljon. II. bataljon u Daskatici za osiguranje pravca od Cazme, a IV. batalj. u Štefanju.
U 4 h. I. i III. batalj. krenuli su u napad putem od pravcu Štefanj a i to:

I. bataljon napadao je — nastupao duž puta severnim delom sela a III. bataljon duž puta južnim delom sela. Njihov napad bio je potpomognut jakom minobacačkom vatrom i vatrom automatskog oružja. Neprijatelj je iz kuća podešenim za odbranu davao jak otpor, ali su naši ipak uspeli da zauzmu dobar deo sela. Posle izvesnog vremena neprijatelj je slobodnim komunikacijama doveo pojačanje u pешadiji i motorizovanoj artiljeriji, pa se prebacivši preko Česme našao iza leđa naših trupa. Naše trupe da bi izbegle opkoljavanje povukle su se pod borbom u jugozapadnom pravcu na sektor K. 142-K. 127.

Borba je završena oko 7 h. ujutru.
Levo od nas kod Vagovine nalazila se brigada »Matiće Gubca« a brigada »Br. Radića« napadala je na sektor Siščani — Zdenčec. Uticale su na tok naše borbe, jer su vezale za sebe neprijateljske snage i osigurale naš levi bok, odnosno pravac od Čazme.

Vlastiti gubitci:
4 mrtva
21 ranjen od kojih vođnik Pustički Valent.
13 nestalih

U oružju:
1 p. mitralj. i 12 pušaka.

Neprij. gubitci:
18 mrtvih
25 ranjenih.

Neprijatelj je bio iz jedinice Crna Legija. Celokupna jačina nepoznata samo se zna da iz Štefanja za Naratu predhodnog dana povuklo 250 neprij. vojnika.
Naše trupe pretrpele gubitke u borbi sa nadmoćnjim, neprijateljem, za dalje uspešne akcije potreban je izvestan odmor i sredivanje.

Neprijatelj usled brojne nadmoćnosti sposoban je da daje akcije protiv naših trupa.

Utrošeno municije:

7.300 kom. Engleske
1.200 kom. Mauzer
1.920 kom šmajseri
273 mine za teški bacač.

Cilj ove borbe odnosno zadatak nije mogao biti postignut usled velike nadmoćnosti neprijatelja.
Naše trupe su dobro organizovale napad i izvršile vatrenu pripremu. Ipak se vidi da nije u potpunosti izvršeno osiguranje od verovatnih pravaca neprijatelja, te IV. bataljon odnosno izvestan deo njegovih jedinica nije upotrebљen za osiguranje pravca od Bjelovara, pa se desilo da neprijatelj prede rečicu Česmu neometano i zade za leđa našim trupama, a IV. bataljon po operativnom Izvještaju na ovaj dan vidi se nije imao neki specijalni zadatak te je ostao neaktiviran.

Prilaze se potrebna skica.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politomesar-major: potpis nečitljiv,
Komandant-major Vlajko Gavrilović

Štab
IV. Ud. brigade
XXXII Divizije IV a. V. J.

Š T A B

III. UDARNE. BRIGADE XXXII. DIVIZIJE
JUGOSLAVENSKE ARMije¹

Br. 109 1945

Dne, 24. VII 1945

PREDMET: BOJNA RELACIJA ZA
MESEC APRIL 1945 god.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE II. JUGOSL. ARMije.
(Operativnom odeljenju)²

Prema naređenju Op. br. 144. 26. V. 45. dostavlja se bojna relacija za 1 i 2 april 1945 godine u sledećem.

1. IV. 1945 g.

Brigada je držala položaj ispred sela Berek s sjeverni deo gde se je levim krilom vezala za I. brigadu, desnim krilom za II. brigadu XXXII Divizije. Prestrazarski položaj u s. Ivanjska.

Položaji su bili podesni za odbranu spustili su se u pravcu severa i severo-zapada odnosno od pravca nastupanja neprijatelja. Preglednost je bila dosta dobra, jer teren je bio mestimično pokriven, te su se pravci nastupanja neprijatelja mogli osmatrati i tucići.

Operativna situacija kod naših trupa u pogledu moralne snage i borbenosti vrlo dobra. Položaj podesan za odbranu, povezan sa ostalim jedinicama Divizije, te ne postoje mogućnost opkoljavanja i nadkrijava-nja.

Kod neprijatelja borbenost slabija. Raspolaže sa snagama iz uporišta Štefanje-Narte, koje su dovoljno jake da udare na položaj naših trupa. Naoružan je teškim oružjem.

Zapovest za ovu borbu bila je usmena.

Nameru neprijatelja proterati nas sa položaja, te ovladati drumom Garešnica-Ivanjska-Paljevina.

Naša odluka održati položaje i sprečiti neprijatelju saobraćaj pomenu tim drugom.

U toku dana neprijatelj je naišao u jačini 200 vojnika od pravca Narte i Štefanja i napao naše prestrazarske položaje u Ivanjskoj. Posle kraće borbe uspije je potisnuti četu sa prestraze do ciglane u Ivanjskoj. Nakon ovoga izvršili smo manevar III. bataljonom preko K. 139 na K. 161 u pravcu s. Ivanjske da udarimo u bok neprijatelju. Kada je neprijatelj ovo primetio povukao se u pravcu odakle je i nastupao.

Vlastiti gubici. 2 zarobljena.

Neprij. gubici. 16 ranjenih.

Jačina neprijatelja 200 vojnika nepoznate formacije

Utrošeno municije:

2.800 kom. Engleske
2.250 kom. Mauzer
500 kom. Šmajser i
8 kom mina za Don-Bull.

¹ Dokumenat se odnosi na Prvu Zagorsku udarnu brigadu.

² Originalan dokument pisan latinicom nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

2. IV. 1945 g.

Brigada je držala iste položaje kao i prethodnog dana, s time da je na predstražarskom položaju u Ivanjskoj bio ceo III. bataljon. Oko 8.30 h. neprijatelj je nadirao u pravcu s. Ivanjske. Bataljon koji se nalazio na predstraži prihvatio je borbu, ali se nakon kraćeg vremena morao povući na glavne položaje, pošto je neprijatelj na desnom krilu izbacio sa položaja na K. 171 jedinice II. brigade i izbio na K. 150 te time ugrozio desni bok. U isto vreme neprijatelj je sa jednom kolonom izbjao u s. Krizić i prema s. Babinac. Oko 16 h. uz predhodnu pripremu jake artilerijske i minobacačke vatre neprijatelj je počeo sa napadom na naše glavne položaje. Glavni pravac neprij. napada bio je prema groblju i sa desne strane ceste. Odbijena su 4 neprij. juriša i nakon toga prešla je jedna četa II. bataljona u kontra-juriš, ali nije mogla da goni neprijatelja pošto su se ispred nje nalazila minska polja. Borba je trajala do 19 h. kada se neprijatelj povukao u pravcu Ivanjske. Gonjenje neprijatelja nije se moglo preduzeti radi miniranog položaja ispred nas.

Vlastiti gubici 2 mrtva i to. vod. Lepčin Drago i ml. vod. Mužina Ivan.
8 ranjenih.

Neprij. gubici: 50 mrtvih i ranjenih (neprecizirano koliko mrtvih koliko ranjenih)
2 zarobljena.

Zaplenjeno:

2 šmajsera
1 puška i
1 pištolj.

Neprijatelj jačine 1 bojna P.T.S.

Stanje naših trupa dobro. Sposobne za dalje akcije. Neprijatelj usled stalnih poraza na frontovima nema dovoljno borbenosti, te ne daje otpora onolikom koliko bi mogao spram svoje brojnosti i naoružanja.

Utrošeno municije: 19.200 kom. razne vrste
247 mina za bacanje
22 kom. mina za Don-Bull, i
32 kom. ručnih bombi.

U ovoj borbi istakao se II. bataljon koji je uspešno odbijao neprijatelja od svog položaja. Istakli su se iz II. bataljona k-dir 2 čete Boršić Antun, mitraljesci: vod. Kobačić Alojz, borci mitralj. Jurčin Martin, Čehulić Franjo, Kuzović Andrija i Margarić Pavao. Isto tako istakao se u borbi i III. bataljon koji je odbijao neprijatelja od pravca Babina i potpomagao vatrom II. bataljona.

Ukupni gubici u borbama 1 i 2. IV. 1945 g.

Vlastiti gubici: 2 mrtva

8 ranjenih i
2 zarobljena.

Neprij. gubici: 64 mrtva i ranjena (neprecizirano tačno koliko mrtvih koliko ranjenih)
Zaplenjeno 2 šmajsera, 1 puška i 1 pištolj.

Ukupni utrošak municije u borbama 1 i 2 IV. 1945 g.

19.200 kom. razne vrste
2.800 kom. Engleske
2.250 kom. Mauzer
500 kom. šmajser
30 mina za Don-Bull i
32 kom. ručnih bombi.

Zaključak: U ovim borbama naše trupe su izabrale dobar položaj za odbranu i pravilno ga zaposjelo. Za vreme borbi dobro je bilo manevriranje snaga - ma te se izbegavalo opkoljavanje neprijatelja, a u isto vreme ugrozavali njegovi bokovi. Osćalo se pomanjkanje artilerije. Prilažu se potrebne skice.

Smrt fašizmu-Sloboda narodu!

Politkomesar-maj or

Komandant-major.
Gavrilović Vlajko

PREDMET: BOJNA RELACIJA ZA
MESEC APRIL 1945 GOD.

Sekcija SLATINA

STABU XXXII DIVIZIJE II. JUGOSL. ARMIJE
(Operativnom Odelenju)

Prema naređenju Op. br. 144. vg 26. V 45. dostavlja se bojna relacija za 19—23-aprila 1945 godine u sledećem.

19. IV. 1945 g.

Prema dobivenom zadatku brigada je imala preseći komunikaciju Bistrica-Čabuna i na tom delu posesti položaj te spreciti u ostupanju potučene delove neprijatelja koji su se povlačili drum Mikleuš-Podr. Slatina-Virovitica. I minirati prugu kao i prometnu cestu.

Za izvršenje ovoga zadatka brigada je zaposela odsek od K. 112 Osredok pa preko druma i pruge u jugo-zapadnom pravcu duž ivice šume i seoskog puta za 800 m. od pruge i druma. Tako, da je III. batalj. poseo od K. 112 pa do pruge i druma, a sa druge strane ivice šume II. bataljon. I. bataljon zaposeo je zapadnu obalu Jugovac K. 118-Španat.

Sam položaj konfiguracijom terena nudio je brišani prostor i preglednost ispred levoga krila-dela položaja, dok na desnom krilu nije bilo dovoljno preglednosti zbog kuća i vinograda.

U Bistrici bili su manji neprijateljski delovi sa istrenim predstražama u vinogradima u pravcu našeg položaja.

Operativna situacija kod naših trupa u pogledu borbenosti dobra. Moral na odličnoj visini pošto su svuda naše trupe na svim frontovima tukle neprijatelja što je našim borcima davalo poletu i borbenost. Predstojji borba sa neprijateljem koji po svaku cenu hoće da se probije te da se veže sa ostalim snagama, da ne bi bio otsečen.

Situacija kod neprijatelja nepovoljna, jer je potučen i demoralisan, ali u očajanju drzak u svojoj nameri da se probije te da izbegne uništenje odvojen od ostalih snaga.

Zapovest za ovu borbu bila je pismena, prilaže se. Namena neprijatelja bila je probiti se po svaku cenu u pravcu Virovitice, te se spojiti sa snagama kod Virovitice i na taj način izbegnuti svoje uništenje. Nasa odluka spreciti neprij. u njegovom povlačenju, uništiti ga i onesposobiti komunikacije kojima se povlači.

Oko 23 h. naišla je neprijateljska kolona sa predhodnicom od nekoliko kola, dok je u glavnini kretao se na raznim prevoznim sredstvima. Kola koja su bila u predhodnicu propuštena su kroz naše po-

ložaje, u nameri da sačekamo glavninu neprijatelja i na taj način postignemo veći efekat iznenadenja, ali III. Brigada koja je bila sa položajem prema Cabuni otvorila je vatru na nailazeću predhodnicu neprijatelja i time je izgubljen momenat iznenadenja, jer neprijateljska glavnina odmah je zastala izbacila potrebna osiguranja, te oprezno produžila u pravcu Virovitice. Naše trupe otvorile su vatru na neprijateljska osiguranja i nanele mu gubitke, ali pošto je bio propušten momenat iznenadenja, naše trupe nisu dalje vodile borbu već su se povukle u pravcu G. Kusonje.

Borba je završena u 1.30 sati.

Vlastiti gubici: ranjena

Neprij. gubici: 4 mrtva oficira, dok ostali broj mrtvih nije poznato.

Zaplenjeno: 2 pištolja

Neprijatelj je bio nepoznate jačine, formiran od ustaša, Nemaca i Čerkeza.

Stanje naših trupa dobro, sposobne za dalje akcije. Neprijatelj potučen, nesposoban za ofanzivne akcije, jer je pretrpeo poraz od predhodnih dana na ostalom delu fronta i teži da se probije u pravcu Zapadna ka ostalim svojim snagama.

Utrošeno municije: 3.400 kom. Engleske

580 kom. Mauzer
380 kom. šmajser
400 kom. za »BREDU«
96

Potrebna skica prilaže se.

20 i 21. IV. 1945 g.

Posle svršenih borbi od predhodnog dana brigada je dobila zadatak da napadne uporište Pod. Slatina sa jugozapadne strane od Slatinskih vinograda.

Za izvršenje ovoga zadatka brigada je odredila II.

1. III. bataljon dok je I. bataljon bio u rezervi u s. Lukovac. Neprijatelj je sa predstrzaom bio poseo Babičko brdo, bataljoni su u ovom nastupanju lako savladali neprijateljsku predstrazu, pa je potom II. bataljon posao šumom Lukačić za napad na zapadnu ivicu sela dok je III. bataljon napadao desno od

II. bataljona na jugo-zapadni deo sela. Nakon kraće borbe neprijatelj se povukao za Sladojevce a naše jedinice zauzele su položaje i to:

III. bataljon zatvorio je prugu u visini zadnjih kuća s. Podr. Slatine u pravcu Sladojevca, II. bataljon desno od njega zatvorio je put Podr. Slatina Bakic, a I. bataljon put i željezničku prugu Podr. Slatina-Medinci-Senkovac u visini kote 116.

Susedna jedinica levo bila je III. brigada XXXII Divizije. Nije uticala na tok naših borbi, jer je prispeala u međuvremenu kada su naše jedinice ovlađale uporištem Podr. Slatina.

Vlastiti gubici: 5 mrtvih

3 ranjena

U oružju: 1 šmajser

Neprij. gubici: 6 mrtvih

2 ranjena

Zaplenjeno: 1 p. mitraljez, 2 šmajsera, 1 puška, 15 mina 81 mm. (za bacač), 3.500 kom. metaka, 1 telefon i 1 konj.

Naše trupe sposobne za dalje borbe.

Neprijatelj potučen i izbjegava borbu sa našim jedinicama.

Utrošeno municije: 4.600 kom. Engleske

1.800 kom. Mauzer
1.500 kom. Šmajser
25 mina za teški bacač.

Prilaže se potrebna skica.

22. IV. 1945 g.

Po naređenju brigada je imala 22. IV. 1945 g. noću da napadne i likvidira Suhopoljsko Borovo. Za izvršenje ovoga zadatka brigada je istoga dana kreće pravcem Radin Potok za Suhu Polje.

Položaj koji su imale napadati naše trupe nalazio se na padinama koje su se spuštale blago u jugoistočnom pravcu, tako da su naše trupe imale polazne položaje dominantne u odnosu na s. Suhop. Borovo. Položaj mestimično pokriven šumom te se moglo neopaženo prići i zauzeti polazne položaje za napad. Samo uporište-selo nije bilo fortifikacijski utvrđeno što je olakšavalo izvršenje zadatka našim trupama.

Situacija kod naših trupa bila je povoljna, neprimenjeno su prišle u blizinu sela i zauzele polazne položaje za napad. Borbenost dobra.

Neprijatelj demoralisan stalnim porazima na svim frontovima, te ne daje otpora niti ima napadačkog duha u srazmeri svoje brojne jačine i naoružanja.

Zapovest za ovu borbu bila je usmena.

Nameru neprijatelja održati uporište te time osigurati željez. prugu i drum koji vodi od Cabune za Viroviticu.

Naša odluka napasti neprijatelja preuzeti uporište i time ugroziti prugu i drum Cabuna-Virovitica, koji je neprijatelj koristi u ostupanju za izvlačenje svojih potučenih snaga.

~~Neprijatelj~~ otopoceo u 19 h. sa nastupnim prvcima i to: III. bataljon K. 202, II. bataljon K. 218-k. 192, a I. bataljon u meduprostoru između II. i III. bataljona odnosno puteva koji vode od crkve iz Suhop. Borova za Pogledalo K. 257. Borba je bila prilično žestoka, jer je neprijatelj bio uporan u svojoj odbrani, te je trajala do oko 3 h. ujutru 23. IV. 1945 g. Naše trupe sposobne za dalje akcije-borbe.

Neprijatelj proteran, ali sopsoban za dalje borbe i svestran važnosti-komunikacije Cabula — Virovitica, te je spreman za dalje borbe.

23. IV. 1945 g.

Po likvidiranju neprij. uporišta Suhopoljsko Borovo brigada je dobila zadatak da napada s. Pčelić sa zapadne strane sa dva bataljona, dok je treći batalj. dobio zadatak da brani predhodno osvojene položaje. Napad je trebao da otpočne 23. IV. 1945 g. u 5 h. I. bataljon dobio je zadatak da sa K. 187 napada neprijatelja južno od sela, dok je II. bataljon dobio zadatak napadati s. Pčelić putem od Suhopoljskog Borova.

Kada su bataljoni napustili položaje i kretali na izvršenje zadatka, neprijatelj je nastupao ka III. bataljonu. Usled jakog naleta neprijatelja naše trupe odbacene su na polazne položaje za napad a on posjeo prvobitne položaje. Posle zaposjedanja položaja izvesno vreme nije bilo žešćih borbi. Borba je trajala od 5.20 do 6.45 časova.

U 16 h. brigada je ponovo krenula u napad, te projektila neprijatelja sa odbranbenih položaja i osvojila Suhopoljsko Borovo.

Nastupni pravci napada bili su isti kao dan ranije, samo što je I. bataljon nastupao sa K. 187 te otvarao vatru na neprijatelja u levi bok.

Vlastiti gubici za 22 i 23. IV. 1945 g. nisu navedeni u ljudstvu, dok materijal iznosi: 2 p. mitraljeza »BREN«, i 1 p. mitraljez »BREDA«.

Neprijateljski gubici za 22 i 23. su: 23 mrtva, 30 ranjenih, 4 zarobljenih.

Zaplenjeno: 1 »SARAC« sa 4 cevi i 4 sanduka municije sa redenicima, 2 puške, 2 pištolja, 20 mina za

laki bacač, 1 šmajser, 2 postolja za p. mitraljez, 1.000 kom. metaka za šmajser, 13 sanduka municije. U stoci: 2 konja i 2 sedla.

Neprijatelj nepoznatog sastava i jačine.

Naše trupe moralno jake i borbene, zbog duže borbe oseća se zamor. Za dalje akcije potreban kraći odmor.

Kod neprijatelja se oseća demoralisanost, ali još uvek žilav i uporan.

Ukupni gubitci u borbama od 19—23 aprila 1945 g. Vlastiti gubitci: 5 mrtvih (za borbe 22 i 23 6 ranjenih — ne navedeno u izveštaju)

U oružju: 3 p. mitraljeza

neprij. gubitci: 33 mrtva

32 ranjeni

Zarobljeno: 4.

Zaplijenjeno u oružju: 2 puške, 4 pištolja, 5 šmajsera, 1 mitraljez »ŠARAC« sa 4 cevi, 1 p. mitraljez.

Municije: 3.500 kom. metaka razne vrste, 1.000 kom. metaka šmajser, 15 mina za bacač 81 mm., 20 mina za laki bacač, 17 sanduka municije.

Oružni pribor: 2 postolja za p. mitraljez i nekoliko redenika.

U stoci i tovaram pribora: 3 konja i 2 sedla.

Utelefonskom materijalu: I telefon.

Ukupan utrošak municije u borbama od 19— do 23. aprila 1945 g. su sledeći.

8.000 kom. Engleskih

2.380 kom. Mauzer

1.880 kom. šmajser

121 mina za teški bacač i

400 metaka za tešku (bredu).

ZAKLJUČAK: U ovim borbama naše trupe su pokazale puno borbenosti i izdržljivosti hrvajući se više dana sa brojnim neprijateljem, koji je očajnički bračio položaje i trudio se da osigura slobodan prolaz komunikacijama svojim potučenim trupama.

Za celo vreme osećalo se pomanjkanje artiljerije, čiji je nedostatak u mnogome omemo izvršenje zadatka i otežavao borbu naših trupa. Primećuje se da prilikom napada na neprijateljsko uporište nije se predhodno izvršilo dovoljno izvidanje, te prikupljanje podataka o jačini i rasporedu neprijatelja.

Priča se potrebne skice.

Smrt fašizmu-Sloboda narodu!

Politomesar-maj or Komandant-maj or
Gavrilović Vlajko

Š T A B I. UDAR. BRIGADE XXXII DIVIZIJE JUGOSLAVENSKE ARMije¹

Op. Broj: 529

24. VII 1945.

BOJNA RELACIJA ZA MJESEC
APRIL 1945 II BRIGADE
(»MATIJE GUBCA«), —

ŠTABU XXXII. DIVIZIJE JUGOSLAVENSKE ARMIJE¹

Shodno naređenju Ministarstva Narodne odbrane Pov. br. 137 od 29. IV. 1945. dostavlja se bojna rela-

¹ Original dokumenta pisan latinicom nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

cija za mjesec april 1945. godine II brigade (»Matije Gubca«). —

20. IV. 45

Poslije ulaska u sastav naše III. armije i manje borbe sa neprijateljem u selu Balenci i Četekovac naša brigada se je zadržala u selu Četekovac. Neprijatelj se iz tog sela povukao u selo Čojluk.

Naša brigada dobila je naređenje da napadne neprijatelja u selu Čojluk. U tom cilju štab brigade izdao je jedinicama usmeno zapovijest za napad i to: III. bataljon napada pravcem put Četekovac-Čojluk. I. bataljon lijevo od III. bataljona s tim da po prolazu kroz šumu udari neprijatelja u bok. II. bataljon posjeda k. 207 radi osiguranja boka I. i III. bataljona. Štab brigade sa štabskim jedinicama u selu Četekovac.

Levo od nas nalazila se brigada »Braće Radića«, a desno jedinice XVI. i LI divizije.

(Sekcija Slatina 1:100000).

Teren do neprijatelja bio je miniran a na pravcu III. bataljona teren je bio i brežuljkast i povoljniji za neprijatelja.

Jačina neprijatelja nepoznata. Neprijateljske jedinice sastavljene od Gestapovaca.

Namjera neprijatelja bila je da po svaku cijenu brani i održi selo Čojluk. Naša namjera bila je odlučnim napadom zauzeti selo Čojluk.

Skica položaja i rasporeda trupa prilaže se.

Naši bataljoni krenuli su u napad oko 7 h. u jutro. Neprijatelj je izvjesno vrijeme davao vrlo jak otpor, ali naše jedinice su ga žestoko i odlučno napadale, te je neprijatelj bio primoran da se povuče ka selu Mikleuš. Naši bataljoni gonili su neprijatelja sve do ruba šume sjeverno od k. 137. Iz sela Mikleuš neprijatelj se povukao bez borbe.

Cilj ove borbe postignut je.

Neprijateljski gubitci 19 mrtvih, broj ranjenih nepoznat. Zaplijenjeno oružje 1 šarac, 2 puške, 450 metaka, 3 kuhinjska kazana, 1 kola i tri tegleća konja (sa opremom).

Naši gubitci: 5 mrtvih, (rukovodioc delegat Pknjač Duro) i 31 ranjen (rukovodioci, komandir Kekelj Petar, vodnik Tišljarec Franjo, st. vodnik Talan Stivo, vodnik Radulović Marko, pomoć, komesara čete Gorički Josip, komandir čete Borić Jovan, Kapor Ivan i Javorović Mile). Izgubljeno oružje: 1 puška i 20 metaka.

U bobrbi se naročito istakli svojom hrabrošću komandant III. bataljona Ilić Milenko i pomoć, komesara bataljona Blažeković Stjepan.

Zaključak:

Naročitih grešaka u ovoj borbi nije bilo. Primećuje se veliki moral kod naših jedinica i težnja za uništenjem neprijatelja.

29. IV. 45

Brigada je dobila zadatku da sa svojih položaja koji su bili sjeverno od sela Bačkovic krene u pravcu sela Ribnjačke i da tamo napadne neprijatelja i protjeri ga.

Tačan položaj neprijatelja nije se znao kao ni njegova jačina i sastav.

Po dolasku u sjeverni dio sela Ribnjačka štab brigade izdao je usmeno zapovijest jedinicama za napad i to: I. bataljon napada pravcem zapadni dio sela — k. 212 — južni dio sela Ribnjačka. II. bataljon napada pravcem jednom četom kroz samo selo

a sa dvije čete pravcem k. 172-k. 143 — južni dio sela Ribnjačka. III. bataljon brigadna rezerva. Štab brigade u sjevernom dijelu sela Ribnjačka.
(Sekcija Bjelovar 1:100000).

Skica položaja i rasporeda trupa na položaju pri-

laže se.

Pred mrak naš I. bataljon krenuo je u napad i zauzeo k. 212 protjeravši sa iste neprijatelja. Neprijatelj se povukao nedaleko od k. 212 kod šume Pepelana, gdje se je ukopao i davao našem I. bataljonu ogorčen otpor. Borba se vodila cijelu noć 29 na 30. IV.

30. IV. 45

Oko 6 h. naš I. bataljon smjenio je na položaju I. bataljon III. brigade. Poslije toga naš I. bataljon upućen je kao pojačanje II. bataljonu koji je vodio borbu u šumi Jazapčine (k. 143). Borba je trajala u toku čitavog dana i tek pred mrak uspjelo je našem I. i II. bataljonu izbaciti neprijatelja sa položaja i isti se povukao u pravcu Bjelovara.

Cilj borbe je postignut.

Neprijateljski gubitci: 11 mrtvih i 15 ranjenih. Zapojeno 1 puškomitrailjer, 16 ručnih bombi, nekoliko pušaka i ostale ratne opreme.

Nasi gubitci: 10 mrtvih (rukovodioči zamjenik komandira čete Oštrec Stjepan, komesar čete Legvard Antun, vodnik Pavlić Franjo, referent saniteta bataljona Piškur Barica), i 25 ranjenih (rukovodioči — vodnik Valentak Josip, zamjenik Komandira čete Grilec Franjo, vodnik Franjić Slavko, komandir čete Jelović Pavao, kapetan Posavod Antun, vodnik Kandrov Tomo).

U borbi se naročito istakli svojom hrabrošću i pozrtovanjem referent saniteta bataljona Piškur Barica i komandir čete Petrović Slavko.

Zaključak:

U borbama u toku mjeseca aprila neprijatelj je vršio stalno povlačenje i bio je dosta demoralisan. Zato i borbe koje je vodila brigada sa neprijateljem nisu se razvijale do značajnijih borbi. Tako i u borbi 29 i 30. IV. nije se odigralo ništa značajnog, kako u pogledu grešaka u toku borbe tako i u pogledu onoga što bi se moglo uzeti kao iskustvo iz dotične borbe.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar major,
Bačun Ivan

Komandatmajor.
Vulić Ivan

¹ Original dokumenta pisan je latinicom nalazi se u Vojnoistorijskom muzeju u Beogradu.

B O J N E R E L A C I J E III. BRIGADE PAVLEKA MIŠKINE XXXII. DIVIZIJE

za mjesec A P R I L 1945 godine¹

od 30. III. — 17. IV. Brigada se je nalazila na sektoru Moslavine sa zadatkom da kontrolira i izvida neprijatelja, te da istog uznenimiruje, kao i da vodi manje lokalne borbe na komunikacijama Čazma — Bjelovar, dočekivanje neprijatelja u zasedi i podmetanje mina po cesti itd. Dok su druge jedinice naše divizije bile na sektoru Daruvare.

17. IV. Brigada je sa Moslavackog sektora izvršila pokret za selo Đulovec u sastav divizije u svrhu koordiniranih operacija, a u sastavu III. J. A. prilikom probjega Sremskog fronta.

20. IV. — 22. IV.

Brigada je dobila zadatak da zaposjedne položaje na koti 152 sa zadatkom zasjede i sačekanja neprijatelja koji bi se probijao od Slatine prilikom napada na Slatinu, a koji napad vrše jedinice XVI. udarne divizije i jedinice IV. ud. brigade.

Brigada je sa dva bataljona zaposjela kotu 152 i zauzela položaje, dok je III. bataljon ostao sa štabom brigade u kletima kod sela Radosavci.

Ti položaji bili su zauzeti u 22 sata 20. IV. Položaje koje je brigada zauzela bili su dobri i dominirali su prema neprijatelju koji se je nalazio u Slatinu i Sladojevcima.

Prilog skica precrtana sa sekcije Slatina 1:50.000.

Operativna situacija: moral i borbenost kod naših jedinica dobro, kao i fizička kondicija.

Neprijateljski moral slab, kolebljiv jer se nalazi u odstupanju i fizički izmoren.

Namjera neprijatelja povlačenje i zadržavanje naših snaga u napredovanju.

Naša namjena gonjenja i uništavanje neprijatelja u svrhu što brže napredovanja.

Zapovjedi za zaposjedanje položaja i borbu bile su usmene.

Borba je započela rano ujutro kada su neprijateljske jedinice u Slatinu bile tokom noći raspršene.

Raspršeni 'djelovi neprijatelja htjeli su se probiti kroz naš položaj prema svojim jedinicama u selu Sladojevcu. Druge jedinice neprijatelja koje su se nalazile u Sladojevcima prebacili su se u šumu Kupres i otvorile vatru na naše položaje u svrhu nastupanja.

Neprijatelj jednom i drugom nije uspjelo probiti se i svi napori i probijanja bili su uzaludni, neprijatelj je uništen.

Neprijatelj je tokom cijelog dana tukao naše položaje artiljerijskom i minobacačkom vatrom, a također je tukao iz jednog topa, koji se je nalazio na pruzi. Oko 10 sati bio je naš III. bataljon upućen u Slatinske vinograde na položaj u svrhu dočeka neprijatelja. Borba je vodena preko cijelog dana sa prekidima.

Neprijatelj koji je bio u Sladojevcima ugrožen od naših jedinica koje su zauzele Slatinu počeo se tokom noći povlačiti u pravcu Suhopolja.

Oko 8 sati na večer naša brigada napustila je položaje i izvršila pokret u Kusonje u svrhu odmora za prestojeće operacije.

Zapovjedi i izvještaji tokom borbe bili su usmeni. Vlastiti gubitci: 3 mrtva od kojih delegat Grbović Janko, komandir čete III. bataljona Erdeljac Valent, 17 ranjenih od kojih Hrg Ivan delegat, Marčinko Ivan komandir čete, Ćiković Duro pom. komandira čete, Krstitović Ivan komesar čete, 1 nestao.

Neprijateljski gubici: 14 poginulo i 27 ranjeno, te 2 zarobljena. Od oružja zarobljeno 1 šarac, 2 pištolja, 4 puške, 15 ručnih bombi.

Neprijateljske jedinice koje su učestvovali u ovoj borbi bili su u glavnom Nijemci i Gestapovci, jačina kao i komandant nepoznato.

Naše jedinice nakon malog odmora bile su opet sposobne za dalju borbu.

Neprijatelj uporan i sposoban za dalje borbe.

Utrošak municije: puščane i mitraljeske 13.780 kom
šmajerske 835 kom
bombi 15 kom
mina teški bacac 10 kom
Mina za džon-bul 10 kom

¹ Original dokumenta pisan latinicom nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

Kritički osrv na borbu. Zadatak je bio dobro pripremljen i izvršen, no jedino ukopavanje nije bilo dobro, te prilikom artiljerijske i minobacačke vatre imali smo nepotrebnih gubitaka.

23. IV. 45

Brigada je iz Gornjeg Kusinja izvršila pokret sa Virovitičke ribnjake te pravcem Gornje Kusanje-Nerškovač-Pustara-Hum-Pivnica — Male Bobine — Rognkovac — Đakovac — Svinjčnjo — V. Ravniye. Brigada se je smjestila i odmarala u šumi kao korpusna rezerva.

26. IV. 45

Brigada je dobila zadatak da napadne neprijatelja u selu Brzaji. U tu svrhu izvršila je pokret sa dosađnih položaja t.j. sa kote 236, 207 Jasenik sa pravcem Grokanića grob kota 239 i 250 Ceremucički vigrad-Zrinska šuma-Brijegovi. Na rubu Zrinske šume brigada je zauzela položaje za napad. Neprijatelj koji se nalazio u selu držao je groblje, selo i kote više sela, gdje je bio dobro fortifikacijski utvrđen.

Prilog skica precrta sa sekcije Bjelovar 1 : 50.000. Operativna situacija kod naših jedinica moral i borbenost dobra, fizički malo zamoren. Neprijatelj slabo moral, jer je u povlačenju ali još uvijek pruža jak ogorčen otpor.

Namjera neprijatelja otstupanje i zadržavanje naših snaga, da bi se sa što manje gubitaka mogao povući.

Naša namjera napadati neprijatelja, uništiti ga u svrhu što bržeg oslobođenja još neoslobodenih teritorija.

Napad na neprijatelja u Brzaji vršen je oko 8 sati na večer i to zapadno od šume „Zrinska šuma“, napad je izvršio I. i III. bataljon dok je 11. bataljon držao prihvativ položaje na kote 204.

Prvi napad na neprijatelja nije uspio jer je neprijatelj otvorio jaku minobacačku i mitraljesku vatru. Borba je vodena preko cijele noći neprijatelj uslijed našeg jakog vatreng pritiska i pod zastitom mračka morao se povući sa jednim djelom snaga prema kote 233 a drugim djelom u pravcu kote 228.

Sutradan je oko 11 sati II. bataljon sa dvije čete napao neprijatelja u šumi kote 233. Napad je uspio, a neprijatelj odbačen. Budući da je neprijatelj raspolagao sa rezervama izvršio je protunapad i naše su se čete morale povući na polazne položaje.

Zapovjedi i izvještaji tokom ove borbe bili su usmeni.

Vlastiti gubici: 1 poginuo, 15 ranjenih od kojih komesar čete Krstović Ivan, delegat Vaso Petar, komandir čete Pinavčić Dragutin, vodnik Jandrišić Martin, te st. vodnik Viter Ivan.

Neprijateljski gubici: 3 poginula i 15 ranjenih. U ovoj borbi učestvovalo su neke ustaške jedinice pomiješane sa Červezima. Ime zapovjednika nije poznato.

Naše trupe bile su sposobne za vršenje daljih operacija. Neprijatelj iako otstupa još je uvijek sposoban da pruži otpor.

Utrošak muničije puščane i mitraljeske 21.800

šmajserske 730

Mina za teški bacac 100

Mine za laki bacac 15

Kritički osrv: Nije bila uspostavljena veza sa susjednim jedinicama, jer se izvodilo na brzinu, a i podaci o samom neprijatelju nisu bili točno, pa ni sam napad u tom znaku nije bio pripremljen.

30. IV

U svom daljem nadiranju po Bilogori brigada je dobila zadatak da zaposjedne položaje sela Ribnjačka. Brigada je krenula sa položaja od Brzaje pravcem kote 248 i 255 Hladine i dalje preko Turskih grobova za šumu Kromarica, gdje je prenočila i ujutro oko 5 sati zauzela položaj i to: I. bataljon kote 212, III. bataljon jednom četom držao je položaj istočno od kote 207 Dugačka, a II. bataljon kote 224 na putu i držao puteve na istoj šumi. Neprijatelj je čvrsto držao položaj od kote 212 i put što vodi iz Ribnjačke u Lasovac. Položaj koji je neprijatelj držao bio je dobro utvrđen.

Prilog skica precrta sa sekcije Bjelovar 1 : 50.000. Operativna situacija kod naših jedinica moral i borbenost dobra, fizički malo zamoren. Neprijatelj slabog moralu, jer je u povlačenju ali još uvijek pruža jak ogorčen otpor.

Nas je neprijatelj zadržao i što više jedinice u daljem nastupanju, da bi svoje povlačenje uspio u redu sprovoditi.

Naša namjera goniti i uništiti neprijatelja, te zauzeti nove položaje u svrhu daljnog napredovanja. Zapovjedi za zaposjedanje ovog položaja i borbu bile su usmene.

Zadatak za napasti neprijatelja ispod kote 212 bio je I. bataljon. Napad počeo je u 9 sati ujutro. Uz predhodnu i jaku pripremu minobacačke vatre učinjen je napad na neprijatelja. Bataljonu uspjelo je zauzeti nekoliko neprijateljskih rovova. Neprijatelj se uporno brani jer mu je taj položaj vrlo važan. Ponovljeni su jurisi još par puta, ali nisu uspjeli. Jedna četa našeg II. bataljona u zajednici sa 1. četom I. ud. Brigade upali su u neprijateljske pretraze u šumi i protjerali ih, te uništili.

Neprijatelj je noću 30-31 pod zaštitom vatre povukao se u pravcu Lasovca i dalje za Bjelovar, a naša brigada je sutradan izvršila pokret u selo Čandrovac gdje su se obrazovalo za divizijsku rezervu.

Zapovjedi i izvještaji tokom borbe bili su usmeni. Vlastiti gubici: 4 poginula od kojih vodnik Hladika Benedikt i 17 ranjenih od kojih delegat Đorđević Ivan i st. vodnik Grubješić Mile.

Neprijateljski gubici: 7 poginuli i 22 ranjenih. U ovoj borbi učestvovalo su Njemačke jedinice, jačina kojih komandant nije poznato.

Naše jedinice tokom malog odmora bile su sposobne za dalje operacije. Neprijatelj rastrgan u povlačenju, ali još uvijek sposoban za borbu.

Utrošeno muničije:

puščane i mitraljeske	7.650k.
šmajser	530k.
Mina za bacac	47k.

Kritički osrv: Napad koji je vršio I. bataljon bio je dobro pripremljen, ali prilazi i pokret ka neprijatelju bili su loši i tuceni mitraljeskom neprijateljskom vatrom. Veza sa jedinicama bila je slaba i trebalo je neprijatelja ugroziti u bokove i ledu.

Komandni kadar bespotrebno se kreće po položaju ne poštuje neprijateljsku vatru usled toga su se imali nepotrebni gubici.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Relaciju sastavio
Šef oper. otseka XXXII. divizije
kapetan:

Štab
II. Ud. brigade XXXII. Div.

ŠTAB
III. UDARNE BRIGADE XXXII. DIVIZIJE
JUGOSLAVENSKE ARMije

Br. 109 1945
Dne. 24. VII 1945

PREDMET: BOJNA RELACIJA ZA
MESEC MAJ 1945 GOD.

Sekcija BJELOVAR 1 : 100.000
Čakovac: 1 : 100.000

ŠTABU XXXII DIVIZIJE II. JUGOSL. ARMije
(Operativnom Odelenju)

Prema naredenju Op. br. 144 od 26 maja 1945 god.
dostavlja se bojna relacija za 1-5 maja 1945 godine
u sledećem:

1. V. 1945 g.

Naša brigada nalazila se na položaju iznad sela Šandorovaca.

Neprijatelj je držao položaj na trigonometru 268 u šumi Zakletište i po rubovima šume zapadno od natpisa špašnik odnosno južno od trigonometra 268. Položaj koji je držao neprijatelj bio je podesan za odbranu, mestimično pokriven šumom, te je mogao sačuvati tajnost jačine i raspredelu snaga na položaju. Položaj se blago spuštao u pravcu naših polaznih položaja za napad. Položaj neprijatelja i naš polazni položaj za napad razdvajala je jaruga, tako da su naše jedinice u svom nastupanju morale se peti iz jaruge u pravcu neprijateljskog položaja, odakle je neprijatelj sa nadvišavajućim tačaka mogao dobro osmatrati i tući sve prilaze položaju.

Borbenost kod naših trupa vrlo dobra. Moral jako podignut, jer su naše trupe stalno gonile potučenog neprijatelja. U ovoj borbi trupama su pretstojale dosta teške borbe sa jakim neprijateljem na dobrom položaju sa kojega je neprijatelj mogao da vrati jak otpor.

Situacija kod neprijatelja u pogledu moralu i borbenosti na dosta niskom stupnju, ali videći da je potučen na svim frontovima, da bi izbegao svoje uništene očajnički se brani.

Zapovest za ovu borbu bila je usmena.

Nameru neprijatelja održati se na položaju, te u zajednici sa ostalim njegovim jedinicama sprečiti naše trupe u nastupanju ka Bjelovaru, te time stvoriti potrebno vreme glavnini svojih trupa da se izvuku iz Bjelovara dalje ka severo-zapadu.

Naša odluka napasti neprijatelja, proterati ga sa položaja i stalno ga goniti ne dajući mu vremena da se sredi i organizuje za odbranu.

U 6 h. ujutro brigada je nastupila u pravcu neprijateljskog položaja sa I. bataljonom u predhodnici. U 8,30 h. predhodnica je našla na neprijatelja na raskrsnici puteva lijevo od natpisa »SPAŠNIK«, gde je dočekana jakom koncentričnom vatrom i morala se povući natrag.

Nakon ovoga ponovo smo se prikupili i sredili i u 14 h. krenuli u napad sa dva bataljona sa istim zadatakom, s time da je jedan bataljon napadao na neprijateljski desni bok, a jedan bataljon preko »SPAŠNIKA« tako da jedna četa nadire pravac preko slova »S« a dve čete u pravcu raskrsnice ispod trig.

268. Na dati znak da su jedinice stigle na određena mesta otvorili smo plotunsku minobacačku vatru iz 6 minobacača, nakon čega plotunsku vatru i iz pešadijskog automatskog oružja, pa odmah izvršili juriš. Tom prilikom uspjelo nam je neprijatelja izbaciti iz prvih rovova, ali je odmah pozadi stotinu metara imao novi prihvati položaj kojeg je ogorčeno branio. U međuvremenu neprijatelj je dobio pojačanje, i jakom vatrom svoga oružja a naročito jednom baterijom topova 75 mm. uspio je odbaciti naše snage, koje su se povukle na polazne položaje. Ponovo smo se sredili, te u 15,30 h. sa dva bataljona uz prijomoć jedne čete III. bataljona izvršili napad na neprijatelja, ali usled njegove premoći u ljudstvu i materijala ni ovaj napad nije uspio. Borba je u trećem napadu trajala 1 sat.

U 17. 30. h. krenuli smo opet u napad sa tri bataljona sa zadatkom da po svaku cenu odbacimo neprijatelja sa položaja. Napad je bio potpomognut jakom vatrom automatskog oružja i minobacača. Ovoga puta uspjelo nam je neprijatelje izbaciti iz prvog položaja tako, da su se dva bataljona ukopali na bezimenoj koti koja se nalazi između trig. 268 i raskrsnice levo od natpisa »SPAŠNIK«. Naš III. bataljon vršio je obuhvatni napad na neprijateljev desni bok, te je neprijatelj u 2 h. noću tj. ujutro bio potpuno izbačen sa trig. 268 i K. 256.

Vlastiti gubitci:

14 mrtvih
59 ranjenih i
12 nestalih.

Poginuli rukovodioци: k-dir Boršić Antun, zamj. k-dira Kovačić Alojz, vodnici: Svornik Ivan i Novosel Drago, delegati: Srpk Josip i Markus Mirko, desetari: Domanić Stjepan i Glumac Božidar.

Ranjeni rukovodioци: zamj. komandanta I. batalj. Princ Ivan, komandir Bat Ljudevit, zamj. k-dira Kovaleček Stjepan, pom. kom. čete: šoštaric Pava, Alomer Đuro, Bastaja Miloš, komesar čete Turen Matija, delegati: Strugar Josip, Đukić Aco i Grabovec Ciril, Vodnici: Artić Mirko, Srbec Stjepan, Broja Mirko, Sambolec Valent, Jurjan Vid, Sars Mijo, Gašper Ivanić, Pucić Marko, Mance Vinko, desetari: Brešović Franjo, Božolić Dragutin, Pavlina Andrija, Grašanić Nikola, Stepić Juraj, Mikulec Alojz, Turuk Pavao, Poljak Alojz i Modak Toma, zamj. ref. saniteta: Ormuš Toma.

Gubici u oružju: 1 p. mitraljez »BREN« i 1 puška Mauzer.

Neprijateljski gubici:

35 mrtvih
60 ranjenih
1 zarobljen.

Zaplenjeno: 1 »ŠARAC«, 2 p. mitralj. sa 15 šaržera, 6 pušaka, 8.000 kom. metaka, 2 ranca sa 5 rez. cevi za »ŠARAC« i 6 pari cipela.

Neprijateljske snage 1.400 vojnika, sastavljene od 2 ustaške bojne i nešto domobrana.

Naše trupe sposobne za dalje borbe.

Neprijatelj potučen i nesposoban da se zadrži na jednom položaju, već je prinudjen na stalno otstupanje.

Utrošeno municije:

35.600 kom. Engleske
6.900 kom. Mauzer
6.050 kom. Šmajser
7.800 kom. za »BREDU«
160 mina za bacac

2-34- V. 1945 g.

Brigada je nastupala goneći neprijatelja pravcem Dominkovica, sjeverno iznad sela Kapela, Jakopovac-Zrinj. Topolovac. Prilikom ovoga gonjenja koje je trajalo tri dana nije dolazilo do sukoba.

5. V. 1945 g.

Ovoga dana brigada je dostigla sa gonjenjem neprijatelja do Ladislava i Trnovca u kojima se nalazio neprijatelj.

Za odbranu Trnovca neprijatelj je snagama u jačini 1 bojne ustaša zaposeo glavni položaj za odbranu na kosi sa zapadne i severo-zapadne strane sela, dok je sa slabijim snagama zaposeo prednju odnosno-istočnu ivicu sela.

Položaj je bio podesan za odbranu, u pravcu našeg nastupanja teren je bio otkiven sruštao se blago selu te je nudio neprijatelju dobar brisan prostor kada naše snage iz sela budu nastupale u pravcu njegovih položaja na zapadnoj strani sela. Glavni položaj neprijatelja bio je u nekoliko pošumljen.

Za odbranu Ladislava neprijatelj je upotrebio manje snage u jačini 50 ustaša, koje su se ukopale u južnom delu sela.

Na oba položaja tj. kod Trnovca i Ladislava neprijatelj je iskopao rovove za strelce i mitraljeska gnezda.

Operativna situacija kod naših trupa vrlo dobra, moral i borbenost odlični. Napadaju na neprijatelja demoralisanog i koji već nekoliko dana stalno oštupa-beži potučen.

Situacija kod neprijatelja nepovoljna, oseća se rastelo i demoralizacija.

Nameru neprijatelja zadržati se na položaju do uveče, pa pod zaštitom mraka ostupati izgubiti dodir sa našim jedinicama.

Naša odluka napasti ga, proterati i nedati mu vremena da se sredi i organizuje za borbu.

Zapovest za ovu borbu bila je usmena.

U 16 h. naše jedinice sa K. 189 krenule su u napad i to: II. bataljon pravac severna ivica sela Trnovca, a I. bataljon na južnu ivicu sela Trnovca, dok je III. bataljon napao s. Ladislav sa severne strane sruštajući se istočnom ivicom sela u pravcu donje-južne ivice sela, gde se malobrojni neprijatelj bio ukopao. Neprijatelj je davao vrlo kratak i slab otpor da je za 40 minuta bio proteran sa položaja i isti se povukao u pravcu zapada.

U ovoj borbi sa nama sadejstvovala je i I. ud. brigada naše Divizije, koja je sa našeg desnog boka od K. 214 napadala bočno neprijatelja u pravcu K. 182. Njena borba imala je uticaj na tok naših operacija, što se vidi iz samog opisa borbe.

Borba je završena u 17 časova.

Vlastiti gubitci:

1 mrtav i to vod. Vidović Drago
13 ranjenih od kojih vod. Pudak Mirko.

Gubitci neprijatelja:

32 mrtva
30 ranjenih
15 zarobljenih.

Zaplenjeno oružje i ubojne spreme: 1 »ŠARAC«, 1 Engl. p. mitraljez, - laka »BREDA« 12 pušaka, 3 cevi za »ŠARAC«, 9 ranaca, 3 opasača.

Obmundirovne spreme: 36 šinjela, 2 kišne kabanice i 8 pari cipela.

Municije: 6.000 kom. Mauzer metaka.

Neprijatelj jačine: 1 bojna ustaša 23 Ustaške Pukovnije i 50 ustaša iz nepoznate jedinice.

Stanje naših trupa dobro, samo se oseća zamor usled stalnog pokreta-gonjenja neprijatelja i borbi.

Neprijatelj potučen. Nesposoban za davanje ozbiljnog otpora, zbog rasula koje je počelo nastupati i demoralizacije.

Utrošeno municije:

7.800 kom. Engleske
2.400 kom. Mauzer
1.600 kom. šmajser
1.000 kom. za »BREDU«
76 mina za bacac i
23 ručne bombe.

Ukupni gubitci u borbama od 1-5 maja 1945 godine:

Vlastiti gubitci:

15 mrtvih
72 ranjena
12 nestalih

U oružju:

1 p. mitralj. »BREN«
1 puška

Neprijateljski gubitci:

67 mrtvih
90 ranjenih
16 zarobljeno

U oružju i ubojnoj spremi:

2 »ŠARCA« sa 8 rez. cevi,
3 p. mitralj. sa 15 šaržera
1 laka »BREDA«
18 pušaka
II ranaca 1
3 opasača.

U obmundirovnoj spremi

14 pari cipela
36 šinjela
2 kišne kabanice.

U municiji

14.000 metaka Mauzer i razne vrste

Ukupan utrošak municije u borbama od 1-5. V. 45 g.

43.380 kom. Engleske,
9.300 kom. Mauzer,
7.650 kom. šmajser
8.800 kom. za »BREDU«
236 mina za bacac.

ZAKLJUČAK: U toku ove borbe uvidelo se da nije bilo dovoljno izviđenje radi prikupljanja podataka o mestu i jačini neprijatelja, te se usled toga za napad na neprijatelja položaj upotrebljavalo nedovoljan broj snaga, pa tek pošto su više puta trupe odbijene upotrebi jene su sve raspoložive snage za savladavanje otpora neprijatelja. Na ovaj način gubilo se u vremenu i izlagalo nepotrebnim gubitcima. Premećuje se da je rukovodstvo u ovoj borbi dobro iskoristavalo svoje automatsko oružje i minobacače kao pripremu za izvršenje juriša.

Za celo vreme ove borbe osećalo se pomanjkanje artilerije.
Prilažu se potrebne skice.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar-major Komandant-major

Š T A B
I. UD. BRIGADE »BRACE RADIĆA»

Oper. br. 583

25. jula 1945 g.

Dostavlja se bojna relacija
za mjesec Maj 1945 godine.-

ŠTABU XXXII. DIVIZIJE J. A.¹

1. maja 1945 g.

I. Ud. Brigada držala je liniju na koti 207 proplanci — selo Pupelica, a u toku noći 30. IV.-1. V. izbila na sjeverni dio sela Šandorovca, poslije uspješno završene borbe u južnom djelu sela Ribnjačke. Brigada je dobila zadatok da u nastavku ofanzive na oslobođenje sjeverne Hrvatske kreće masivom Bila te da ovlađa putem koji ide od sela Šandorovca — Zaklošte — Paulovac kota 277 (sekacija Bjelovar 1 : 100.000).

Neprijatelj nepoznate jačine Švaba, ustaša i čerkeza, tokom noći 30. IV. zaposjeo je položaj na liniji Zaklošte kota 248 — Koštačnik kota 244 — Paulovac kota 264 i kota 270. Na ovim položajima neprijatelj je izvršio solidan fortifikacijski uredaj.

Namjera neprijatelja bila je zadržati naše jedinice u nastupanju da bi svojim trupama omogućili uredno i blagovremeno odstupanje. Radi uredjenja prihvavnih položaja za odbranu.

Moral kod naših jedinica bio je odličan, ali su jedinice bile mnogo fizički zamorene, uslijed stalnih borbi i pokreta. Kod neprijatelja moral je bio slab, zbog stalnog odstupanja, kao i taktičkih podviga naših jedinica koje su ga u svom nadiranju u vidu klinja stalno lomile i time mu ugrožavale krila i bojkove.

Naša odluka je napasti neprijatelja i goniti ga, uništiti mu živu snagu i ratni materijal, te ga na taj način onesposobiti za borbu.

Sve zapovjeti izdavane su telefonski i usmeno na terenu.

I. udarna brigada krenula je sa položaja u Šandrovcu sa dva bataljona u napad sa napadnim pravcem I. bataljon Kostajnik kota 244, a II. bataljon Paulovac kota 264.

Napad na neprijatelja izvršen je u 17 sati.

Oba bataljona uspjela su u svom napadu, ali je neprijatelj izvršio protunapad i uspio odbaciti II. bataljon na kota 244 Kostanjik. Ovaj bataljon pošto se je sredio ponovio je svoje napade u dva navrata vršeci juriš za jurišem te u koordiniranim operacijama sa jedinicama IV. udarne brigade uspjeo ovladati odnosnim položajima oko 2 sata 2. V. Ovladanim

¹ Originalni dokumanat pisan latinicom nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

položajima brigada se je utvrdila, dok se je neprijatelj povukao u pravcu Vrbica Velikog i malog Trojstva.

Neprijateljski gubici: 168 mrtvih, 237 ranjenih i 4 zarobljena. Zarobljeno 6 mitraljeza, 16 pušaka i 7000 metaka.

Naši gubici: 7 mrtvih i 12 ranjenih.

Utrošeno municije: 7.000 metaka, 45 mina.

2. i 3. V. 45. brigada drži osvojene položaje, te sa istih vrši izviđanje neprijatelja.

Tokom noći 3-4. V. Prva udarna brigada krenula je za Veliko Trojstvo gdje se je malo odmorila. Naglo odstupanje neprijatelja nastalo je zbog nastupanja jedinica XXX. divizije kod Nakitnice i Čurlovca, desno od naših jedinica.

4. V. brigada dobiva zadatok, da izbjige na komunikaciju Križevci — Koprivnica na liniji Carevdar (sekacija Bjelovar 1 : 100.000).

Na našem pravcu nadiranja neprijatelj drži Starčevi Jane i selo Diklinicu — Kapela u jačini jedne pojačane bojne. Zadatak za likvidaciju navedenog neprijatelja dobiva II. i III. brigada, dok I. i IV. brigada dobivaju zadatok krenuti zaobilazeći Kapelu preko Pavlin, Klostra, Sredica, Jakupovca, Topolovca i Gornjeg Križa, Sirokog sela na Carevdar.

5. V. brigada je u svom nastupanju dostigla do Božin Jarka.

Prema podacima kojima su raspolagali izviđački djelovi neprijatelj se je utvrdio u selu Ladislav — Trnovac s namjerom da uspori izbijanje naših trupa na komunikaciju Križevci — Koprivnica.

Nakon izvršene procjene situacije donešena je odluka i zauzeti polazni položaj za napad, u koordinaciji sa jedinicama IV. udarne brigade. I. udarna brigada vrši pritisak na neprijatelja jednim bataljonom sa kote 211 u selu Večislavcu u pravcu kote 182, dok s jednim bataljonom u susjedstvu sa IV. brigadom napada neprijatelja u selu Trnovcu. Napad je počeo u 15 sati. Neprijatelj uklješten kombinacijom vatre i pokreta naših jedinica zapao je u paniku, digao se iz rovova, te počeo bježati, košen vatrom naših automatskih oruđa. Za 14 minuta bio je razbijen i raspršen neprijatelj. I. udarna brigada nakon razbijanja neprijatelja produžila je nastupanje za Veliku Branjsku gdje se je zadržala pošto su jedinice XII. udarne divizije bile već izbile na komunikaciju Križevci — Koprivnica i zaposjele cestu Lepavina — Sokolovac.

Neprijateljski gubici: 88 mrtvih, 60 ranjenih i 24 zarobljena. Zarobljeno 2 puškomitrailjeza, 19 pušaka i 9.400 metaka.

Naši gubici: 6 ranjena.

Utrošeno municije: 6.000 metaka i 25 mina.

6. V. 45 god.

Pošto je brigada izvršila svoj zadatak i ovladala komunikacijom Križevci — Koprivnica na prostoru Carevdara gdje su se jedinice prikupile, sredile i malo odmorile i tako sposobile za novi zadatak. Ovladivanjem komunikacijom Križevci — Varaždin na prostoru Sv. Petar Oreševac (Sekacija Čakovac 1 : 100.000). Predpostavlja se, da se na našem pravcu nalaze slabiji neprijateljski djelovi. Naša je brigada odredena u divizijsku rezervu.

7. ov. mjes. brigada je bila na odmoru, zatim 8. V. sredena i odmorena krenula je nastupnim maršem za Zagreb.

U svim ovim borbama istakao se je drug Živković Damjan, komandant bataljona Detalj Franjo, ko-

mandant bataljona Perković Josip, komesar bataljona Stevo Dević, pomoćnik komesara bataljona Prlić Ivan, pomoćnik komesara bataljona Đančević Adolf. Navedeni rukovodioči doprinjeli su svojim neumornim i upornim radom kao i u umešnošću komandovanja povjerenim im jedinicama za sve vrijeme ofanzivnih operacija za sjevernu Hrvatsku. Brigadom je komandovao komandant brigade major Vulić Ivan i komesar major Baćun Ivan.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar, major Komandant, major
Vlajko Gavrilović

Š T A B
1. UDAR. BRIGADE XXXII. DIVIZIJE
JUGOSLAVENSKE ARMije

Op. Broj: 530
24. VII 1945.

BOJNA RELACIJA ZA MJESEC
MAJ 1945 II. BRIGADA (»MATIJE
GUBCA«).-

ŠTAB XXXII. DIVIZIJE JUGOSLAVENSKE
ARMije¹

Shodno naređenju Ministarstva Narodne odbrane Pov. br. 137 od 29. IV. 1945. dostavlja se bojna relacija za mjesec maj 1945. godine II. brigade (»Matić Gubca«).-

2. V. 45

Naša brigada nalazila se na k. 269 i do 14 h. sa neprijateljem su dolazile u sukob samo naše patrole. Oko 14. h. brigada je dobila zadatak da izbaci neprijatelja iz sela Vrbice i sa brežuljaka na sjeverozapadnom delu sela. U tom cilju štab brigade izdaje usmeno zapovijest jedinicama za napad i to: I. bataljon posjeda položaj na k. 237 na ivici šume presegajući put k.

237. — Vrbica i sa zadatkom da prilikom napada II. i III. bataljona na selo štiti jakom puškomitrailješkom vatrom i potpomože napad bataljona. II. bataljon napada neprijatelja sa istočne i sjeveroistočne strane od k. 237. III. bataljon, zaobilazeći šumu, napada neprijatelja sa sjeverne strane iz pravca k. 252 sjeverno od sela Vrbice. Štab brigade nalazeći se u šumi šašnata.

Sjeverno od nas nalazila se III. brigada, sa zadatkom da napadne neprijatelja u Malom Trojstvu, a južno od nas I. brigada.

Namjera neprijatelja bila je da uporno brani položaj i da omogući povlačenje ostalih svojih jedinica. Naša namjera izražena je u zapovjeti. Neprijatelj se sastojao od Čerkeza nepoznate jačine.

(Sekcija Bjelovar 1:100 000). Skica se prilaže.

Oko 16 h. bataljoni su krenuli u napad. Neprijatelj se ogorčeno branio, ali poslije dva sata borbe povukao se u pravcu Vel. Trojstva i zauzeo položaj u vinogradima Voščenik. III. bataljon koji je gonio neprijatelja jurišem ga je izbacio sa njegovih novih položaja. U toku noći neprijatelj zaposjeda k. 226 južno od šašnata.

¹ Original dokumenta pisan latinicom nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

3. V. 45

Oko 10 h. naređeno je I. bataljonu da izbaci neprijatelja sa položaja na k. 226 napadajući sa jednom četom od pruge sa dvije čete od natpisa šašnata. Neprijatelj se na položaju ogorčeno branio, jer mu je to bio posljednji put prema Vel. Trojstvu i Bjelovaru. Uspjeo je da odbije tri juriša I. bataljona ali četvrtim jurišem bio je izbačen sa položaja i povukao se pravcem Vel. Trojstvo-Bjelovar. Noću je naš III. bataljon posjeo Vel. Trojstvo.

Cilj borbe je postignut.

Neprijateljski gubici bili su veliki ali brojno nepoznati.

Nasi gubitci: 3 mrtva (rukovodioči (obaveštajni oficir brigade Barulek Slavko i komesar čete Vidović Franjo), 19 ranjenih (rukovodilac kapetan Janaček Eduard).

Zaključak:

U toku ove borbe naročitih momenata nije bilo. Neprijatelj je demoralisan i kod našeg jačeg pritiska otstupio.

4. V. 45

Oko 12 h. brigada je stigla u selo Čurlovac i tu je dobila naređenje da u zajednici sa III. brigadom napadne sela Starčevljani-Kapela i St. Diklenica. U tom cilju štab brigade izdao je usmeno zapovijest jedinicama za napad i to: I. i II. bataljon zauzima polazne položaje za napad na ivici šume ispred potoka Plavnica zaključno do slova »e« natpisa Livadke sa zadatkom da u određenom momentu napadne selo Starčevljani i, kad probiju u samo selo, I. bataljon produžava čišćenje sela, a II. bataljon produžava napad u pravcu Kapele. III. bataljon nalaziće se na polaznim položajima za napad I. i II. bataljona i u toku napada istih držat će pod jakom mitraljesskom vatrom ivicu sela.

Sjeverno od nas nalazila se III. brigada, a južno jedinice XXXIII. divizije.

Jaćina neprijatelja oko 350 Njemaca i Čerkeza. Polazni položaj naših bataljona i pravci njihovog napada bili su prilično nepodesni. Neprijateljski položaj nalazio se na brežuljku, a prostor od polaznih položaja do neprijateljskog položaja bila je čistina oko 1 km. i na istoj jedan široki potok kojeg je trebalo preći.

(Sekcija Bjelovar 1 : 100 000). Skica položaja i rasporeda trupa prilaže se.

Oko 18 h. bataljoni su krenuli u napad. Borba je bila vrlo ogorčena jer je neprijateljski položaj bio dominantan. Poslije 1,1/2 h. selo je zauzeto na juriš i odmah je nastavljeno sa čišćenjem sela, a neprijatelj se povukao u pravcu Križevaca.

Cilj borbe je postignut.

Neprijateljski gubici: 11 mrtvih, 15 ranjenih, 5 zabiljjenih. Zaplenjeno 2 puškomitrail jeza, 11 pušaka, 1 ranac sanitetskog materijala, 3 km. telefonske žice i ostale ratne spreme.

Nasi gubitci: 3 poginula i 13 ranjenih (ranjeni rukovodioči: komandir čete Ostojić Dušan, vodnik Briski August, komandir čete Pušović Mato i vodnik Radojević Borivoje).

U borbi se istakao svojom požrtvovanosti i umešnošću u rukovodjenju načelnik štaba brigade Tepšić Stevan, a ličnom hrabrošću komandant II. bataljona Simunec Viktor.

Zaključak:

U toku ove borbe nije bilo naročitih momenata.

6. V. 45

Neprijatelj se nalazi u paničnom bjegstvu i zaustavio se u Ivancu-Glogovnici i Potočecu.
Po dolasku u selo Vojakovac brigada je dobila zadatak da napadne i protjera neprijatelja iz sela Ivanec i sa k. 232 južno od sela Ivanec. U tom cilju štab brigade izdao je usmenu zapovijest jedinicama i to:

I. bataljon nastupat će od crkve u selu Vojakovec prema k. 232, a po izbijanju na k. 232 jednu četu ostavlja na istoj, dok sa dvije čete nastavlja čišćenje šume do k. 218 od sela Potočec. III. bataljon zajedno sa I. bataljonom izbjiga na ivicu šume severno od k. 232, a zatim nastavlja čišćenje sela Ivanec. II. bataljon kao brigadna rezerva u selu Vojakovec.

Južno od sela nalazile su se jedinice XXXIII. divizije sa zadatkom napada na k. 218, k. 194 i selo Potočec. Sjeverno od nas nalazila se III. brigada sa zadatkom da napadne Glogovnicu.

Pravac nastupanja naših bataljona bio je dosta nepodesan jer su isti trebali preći oko 1 km. cistine na istoj je potok Glogovnica sa dva moguća prelaza koje je neprijatelj držao pod jakom vatrom.

Jaćina neprijatelja oko 500 ljudi (Njemaca i Plave divizije). Neprijatelj je bio dobro ukopan na ivici šume k. 232 i k. 218, kaš i u samom selu Ivanec.

Neprijatelj je imao namjeru da zadrži naše napredovanje i time omogući povlačenje svojih jedinica iz Križevca. Naša namjera se vidi iz zapovjeti.

(Sekcija Čakovec 1 : 100 000).

Skica položaja i rasporeda trupa prilaže se.
Oko 18 h. I. i III. bataljon krenuli su u napad. Borba je bila vrlo teška, jer je neprijatelj koncentričnom vatrom tukao naše jedinice u toku podilaženja. Kod potoka Glogovnica naše jedinice su zastale uslijed veoma jakе neprijateljske vatre. Tada rukovodioči štabova bataljona ipak kreću bataljone napred pokazujući lični primjer i hrabrost. Istovremeno štab brigade ubacuje u borbu i II. bataljon koji je do tada bio rezerva. II. bataljon nastupao je pravcem severni dio sela Vojakovec-Ivanec-k. 294. Po ulasku i II. bataljona u borbu neprijateljski otpor je bio skršen i oko 19 h. naše jedinice su zavladale sa neprijateljskim položajima, a neprijatelj se povukao pravcem Sv. Helena-Sv. Petar Orehovac.

Cilj borbe je postignut. Neprijateljski gubitci: 6 mrtvih, broj ranjenih je nepoznat. Zaplenjeno 4 puške mauzer, 3000 metaka, i nešto ratne spreme.

Naši gubitci: 11 ranjeno (rukovodioči komandir prateće čete Pavunić Franjo) 5 zarobljeno.
U borbi su se istakli svojom hrabrošću i ličnim primjerom: komandant III. bataljona Ilić Milenko, pomoćnik komesara III. bataljona Blažeković Stevo, i pomoćnik komesara I. bataljona Kreber Stjepan.

Zaključak:
U ovoj borbi nije bilo naročitih momenata, kao uopšte u borbamа ovoga meseca, jer je neprijatelj otstupao u panici i vrlo često poslije našeg jačeg prisiska napuštalo je svoje položaje.

Borba u selu Ivanec bila je posljednja borba naše brigade u ratu za oslobođenje naše Domovine, u kojem je naša brigada učestvovala od decembra mjeseca 1943. godine boreći se protiv okupatora i njegovih slugu-naših izdajnika.

Poslije borbe u selu Ivanec naša brigada je krenula pravcem Sv. Helena-Sv. Petar Ćvrstec-Gornja Rijeka-Fodrovac-Sv. Ivan Zelina-Sesvete-Zagreb. Brigada je stigla u Zagreb 9. V. 1945. godine oko 18 h., gdje

je dobila zadatku osiguranja jednog sektora grada, pošto je grad Zagreb već bio oslobođen 8. V. 1945.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar major, Komandant major,

BOJNE RELACIJE

III. BRIGADE (PAVLEKA MIŠKINA) XXX. DIVIZIJE¹

za mjesec MAJ 1945 god.

2 i 3. V. 45.

U svom daljem nadiranju u sastavu divizije brigada je izvršila pokret iz Sela Šandrovca u pravcu Zakletište — Kostajnik — Paulovac — Tunel kota 264 — 277 — Frakinac kota 272.

Brigada je dobila zadatku, da napadne neprijatelja na kote 266 — 252 selo Dominikovica i neprijatelja u M. Trojstvu. II. bataljon držao je polazni položaj za napad između kote 272 i 277, a III. bataljon krenuo je za M. Trojstvo sa kote 272.

I. bataljon kao i ostale jedinice brigade nalazile su se sjeverno od kote 272 u šumi. Neprijatelj je držao kote 268 i 252 kao i selo M. Trojstvo, gdje je bio fortifikacijski dobro utvrđen. Teren ispred samog položaja bio je nepregledan i pokriven šumom, tako da je prilaz samom neprijatelju bio težak.

Prilog skica precrtana sa sekcijske Bjelovar 1 : 50.000. Operativna situacija kod naših jedinica moral i borbenost dobra, fizički prilično zamoren. Neprijatelj slabog moralu i kolebljiv jer se nalazi u odstupanju. Namjera neprijatelja odstupanje u pravcu zapada i zadržavanje naših snaga što dulje, da bi svoje povlačenje mogao što bolje provesti.

Naša namjera napadati i goniti neprijatelja i nanijeti mu što veće gubitke.

Tok borbe: Napad je na neprijatelja izvršio II. bataljon uz pripremu jake minobacačke vatre oko 17 sati. Jedinice II. bataljona privukle su se samom neprijateljskom položaju prikriveno na jurišno odstojanje i sa jednim djelom snaga lijevo od puta što vodi od kote 272 na kote 262 koju je neprijatelj držao, a jednim djelom snaga desno od istoga puta kroz šumu. Kada su jedinice došle na jurišno odstojanje sa jedne i druge strane izvršen je juriš na neprijatelja uz pripremu jake mitraljeske vatre. Neprijatelj iznenaden naglim prepadom počeo je bježati i povlačiti se u neredu i panici u pravcu kote 252 za Vel. Trojstvo, tako da je neprijatelj nakon kratke borbe od 2 sata bio protjeran u Vel. Trojstvu. U isto vrijeme krenuo je u napad sa kote 272 i naš III. bataljon koji je imao zadatku napasti neprijatelja u Malom Trojstvu, ali isti nije naišao na neprijatelja, jer je neprijatelj bio već protjeran od jedinica XXXIII. divizije. Sve jedinice naše brigade nakon izvršenog zadatka smjestile su se u Malom Trojstvu i zaposjele položaj zapadno od sela tako da je I. bataljon držao kosu Ljvatka, a III. bataljon kosu Lipe. Jedna četa II. bataljona držala je položaj ispred sela Dominikovice.

3. V. oko 11 sati ujutro neprijatelj je napao na lijevo krilo našeg III. bataljona iz sela Martinca pod ja-

¹ Originalan dokument pisani latinicom nalazi se u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

kim pritiskom neprijatelja artiljeriske i minobacačke vatre III. bataljon se povukao na nove položaje, gdje je neprijatelja zadržao.

Nakon toga upućena je III. bataljonu jedna četa II. bataljona za pojaćanje, a jedna četa II. bataljona zaposjela je položaj na južnom dijelu sela Malog Trojstva. Oko 15 sati III. bataljon dobio je zadatok, da izvrši napad na neprijatelja, koji je zauzeo prvobitne položaje. Borba se vodila dulje vremena, ali našem bataljonu nije uspjelo zauzeti neprijateljski položaj s razloga što je prialjenje ka samom neprijatelju bilo brisano i tučeno jekom mitraljeskom vatrom, a bilo izvedeno po danu. Bataljon se je povukao uz prilične gubitke u svoje stare položaje. U 12 sati u noći neprijatelji se je pod zaštitom mraka povukao u pravcu Velikog Trojstva prema Bjelovaru.

Zapovjedi i izvještaji tokom ove borbe bili su usmeni. Vlastiti gubici: 4 poginula od kojih delegat Fuk Ivan, komandir čete Beloruk Luka. 17 ranjenih od kojih komandir čete Blagaj Viktor, delegat Šimić Vlado, vodnik Jakupec Duro, komesar čete Vuković Vinko, delegat Varga Ivan i komandant III. bataljona kapetan Davidović Đuro.

Neprijateljski gubici: 16 poginulih, 36 ranjenih.

U ovim borbama učestvovalo su neke Njemačke jedinice i neke ustaške jedinice. Ime zapovjednika nije poznato.

Naše jedinice bile su sposobne za dalje operacije.

Neprijatelj raspršen, ali ubacuje u borbu nove snage da mu štite povlačenje.

Utrošak muničije: puščane i mitraljeske 13.800 kom.

šmajsar	750	"
mina za teški bacač	47	"
mina za laki bacač	14	"

Kritički osrv na borbu: Gonjenje neprijatelja nije se vršilo dobro i slabo se držao kontakt sa neprijateljem, tako da se je neprijatelj neprimjetno pod zaštitom mraka povukao.

4. V. 45.

Oko 6 sata ujutro u cilju daljnih operacija brigada je izvršila pokret preko sela Višnjevac — Čurlovca — Nove Diklenice — Sedmerca radi zauzimanja polaznog položaja za napad na selo Kapel. Kako se je neprijatelj nalazio u selu Stara Diklenica brigada je dobila zadatok da ga napadne i protjeru u tu svrhu određen je I. i II. bataljon. Bataljoni su zauzeli polazne položaje na sjeverozapadnom rubu šume Rožac iza potoka Pavnica. Prilaz samom neprijatelju bio je dobar i ispred položaja bila je šuma, tako da se prialjenje moglo izvršiti prikriveno. U isto vrijeme na selo Starčevljane napadale su jedinice II. brigade.

Prilog skica precrtna sa sekcijske Bjelovar 1 : 50.000. Operativna situacija kod naših jedinica moral i borbenost na visini, jedino se primjećuje zamorenost uslijed stalnih borbi i pokreta.

Neprijatelj slabog moralu, ali još uvijek pruža organizovani otpor.

Neprijateljska namjera zadržavanje naših jedinica u napredovanju i ostupanju.

Naša namjera gonjenje neprijatelja i uništavanje istoga.

Napad na neprijatelja izvršen je oko 6 sati na večer uz pripremu jake minobacačke i mitraljeske vatre, koja je trajala 10 minuta. Juris na neprijatelja izvršen je poslije jake vatre. Neprijatelju se nije uspjelo ni pola sata zadržati na položaju i počeo se je povlačiti u pančnom bjegu u pravcu Kapele. Naši bataljoni

ni zauzeli su Staru Diklenicu, gdje su došle i ostale jedinice naše brigade i ovdje zauzeli položaj.

Zapovjedi i izvještaji tokom borbe bili su usmeni.

Vlastiti gubici: 3 poginula, 8 ranjenih, od kojih vodnik Hržina Ivan.

Neprijateljski gubici: 12 poginulih, 35 ranjeno, 9 zabiljeno neprijateljskih vojnika. Zarobljeno 3 puškomitrailjeza „Šarac“ i 12 pušaka, te 2 pištolja. U ovoj borbi učestvovao je jedan bataljon Njemaca. Ime zapovjednika nije poznato.

Naše jedinice poslije ove borbe bile su sposobne za dalje operacije. Neprijatelj iako raspršen pruža i dalje otpor.

Utrošak muničije: puščane i mitraljeske 9.100 kom.

šmajsar	320
mina za teški bacač	17
mina za laki bacač	21

Sam napad i priprema je dobro izvedena, jedino se imalo nastaviti sa gonjenjem neprijatelja i nanesti mu veće gubitke.

5. i 6. V. 45

U 6.30 sati brigada je iz Stare Diklenice izvršila pokret preko Kapela-Zrinskog Topolovca-Tvrde Rijeke-Jakopovca, u cilju napada neprijatelja u Topolovcu. Za izvršenje toga zadatka bio je određen I. i II. bataljon. Neprijatelj se nije nalazio u selu Topolovcu nego se je povukao na kose Povelj Brdo. Naše jedinice nastupale su dalje u pravcu neprijatelja, koji se je i sa Povelj Brda opet povukao. Svoje povlačenje štitio je jekom artiljeriskom vatrom, tako da je baš naša brigada koja je bila u pokretu tučena jekom artiljeriskom vatrom pri čemu je imala i gubitaka. Brigada je 5/6. V. prenoćila u selu Trnovcu od kuda je u 3 sata ujutro 6. V. krenula dalje preko Večeslavca, Velikih Sesveta, Carevdara, za Nove Bošnjane gdje se je sredila i odmorila do 12 sati. U 12 sati brigada je krenula dalje sa zadatkom da izbjije na komunikacije Križevci — Varaždin kod Sv. Petra Orešnjova i to pravce Novi Bošnjani — Čabradi. Neprijatelj je štitio svoje povlačenje zaposjeo položaje u selu Glogovnici gdje se je dobro fortifikacijski utvrdio. Naša brigada izvršila je nadiranje prema neprijatelju preko kote 226 Garić, kako bi mogla kroz šumu privući se i iznenaditi neprijatelja.

Operativna situacija kod naših jedinica moral i borbenost dobra, jedino fizički malo zamoren.

Neprijatelj slabog moralu, jer je u povlačenju i raspršen, tako da tri velike gubitke.

Namjera neprijatelja povlačenje i zadržavanje naših snaga. Naša namjera uništavanje i gonjenje neprijatelja.

Zapovjedi za ovu borbu bile su usmene.

Tok borbe: Brigada je svoj napad izvršila preko Čabrade, preko kote 226 Garić kroz šumu i privukla se neprijateljskom položaju. Napad na neprijatelja vršio je I. i II. bataljon uz pripremu jake mitraljeske vatre. Naše jedinice došavši na jurišno odstojanje izvršile su juriš i neprijatelj je nakon kraće borbe počeo odstupati i povlačiti se. Svoje povlačenje štitio je jekom mitraljeskom vatrom. Neprijatelj je odstupao preko Sv. Helene u pravcu komunikacije Križevci — Varaždin, tada su naše jedinice izbile i protjerale neprijatelja sa položaja u Glogovnici, krenule su dalje sa gonjenjem neprijatelja preko Sv. Helene prema Piškovecu. Druge neprijateljske jedinice držale su čvrsto u rukama selo Piškovec, jer im je to bila važna točka koja je štitila prilaz komunikaciji Križevci — Varaždin. Napad na neprijatelja u selu Piškovecu vršio je II. i III. bataljon i uspjelo im je u

svom naletu zauzeti neprijateljske predstražarske položaje. Sve dalje nadiranje našeg bataljona neprijatelj je odbijao tako da našim jedinicama nije bilo moguće zauzeti te položaje iako je vršen uzastopni napad par puta. Neprijatelj pod pritiskom jakе naše mitraljeske i minobacačke vatre koja je trajala cijelu noć povukao se je pred zorou pod zaštitom mraka u pravcu Križevaca. 7. V. u 4 sata ujutro brigada je izbila na komunikaciju Križevci — Varaždin kod Sv. Petra Orešovca i krenula dalje za Rječki Podravac. Tu je brigada vršila sredinjanje i odmarala se za ulazak u Zagreb. Do ulaska u Zagreb brigada nije imala više borbe.

Zapovjedi i izvještaji tokom ove borbe bile su usmene.

Vlastiti gubici: 1 poginuo od kojih referent saniteta II. bataljona Kukec Ankica, 8 ranjenih od kojih komandir čete Vuksanić Mato i vodnik Šaronja Josip i komesar čete Ostojić Dušan.

Neprijateljski gubici: 13 mrtvih, 21 ranjenih.

Zarobljeno 1 puškomitrailjer luftera.

Neprijateljske jedinice koje su učestvovali u ovom borbi bile su Brzi sklop P.T.S. jačine 1200 ljudi i jedna bojna Njemaca jačine 400 ljudi. Ime zapovjednika nije poznato. Naše jedinice poslje ovih borbi bile su sposobne za dalje operacije, dočim je neprijatelj bio raspršen i nesposoban za dalji organizirani odpor.

Kritički osvrт na borbu: Kao uvijek tako i sada nije se držao kontakt sa neprijateljem, tako da se je neprijatelj neprimjetno povlačio. Razlog leži u tom što su jedinice bile premorene uslijed stalnih borbi i pokreta.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Relaciјu sastavio
Šef oper. otseka XXXII. divizije
kapetan

(Sekcija Bjelovar-Čakovec 1 : 100.000)

BOJNA RELACIJA
XXXII. DIVIZIJE JUGOSLAVENSKE ARMije¹

1. V. 1945.

Posle uspešne završene borbe u južnom delu s. Ribnjačke (30-IV. o. g.) dobila je divizija zadatku da u nastavku ofanzive za oslobođenje Hrvatske kreće masivom Bila, te da ovlađa putem koji ide od s. Šandrovca — Zakletište — Paulovac — Tunel k. 277 (sekcija Bjelovar 1 : 100.000).

IV. ud. brig, dne 30/IV. u svom napredovanju izbila je na liniju istočni deo s. Šandrovca — Mladine k. 256 — severni deo s. Pupelice, a tokom noći 30-IV./1-V. izbila na zapadni i severozapadni deo s. Šandrovca. I. ud. brig, držala je liniju dugačka kota 207 — proplanki — s. Pupelica, a u toku noći 30-IV./1-V. izbila je na severni deo s. Šandrovca.

Ove položaje su brigade čvrsto držale i vršile pripreme za dalje nadiranje (zapovesti za pripremu bile su usmene).

Neprijatelj, nepoznate jačine, tokom noći 30-IV./1-V. zaposeo je položaje na liniji Zakletište-k. 268 — Kos-

¹ Originalan dokumenat pisan latinicom nalazi se u arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu.

tajnik — k. 244 — Paulovac — k. 264, te u pravcu k. 277. Na ovim položajima nepr. se je vrlo dobro fortifikacijski utvrdio.

Oper. situacija kod naših trupa u pogledu morala i borbenosti odlučna, ali su fizički dosta zamorene usled stalnih borbi i pokreta. Kod neprijatelja moral je bio slabiji zbog stalnog otstupanja, a zatim i zbog taktike naših jedinica, koje su ga svojim nadiranjem u vidu klinova stalno lomile i time mu ugrožavale krila i bokove. Ali je neprijatelj na ovu liniju i u zaštitnicu stavio svoje najkrvarljive trupe ustaše (bobanovce i luburićevce) kao i njem. trupe.

Nameru nepr. bila je zadržati naše brigade u nastupanju, da bi svojim trukama stvorio mogućnost otstupanja i vreme za uređenje novih položaja za odbranu.

Naša odluka je napadati i goniti nepr. i nanositi mu što veće gubitke.

Za izvršenje napred iznetog zadatka određeno je da IV. ud. brig, izvrši napad na neprijatelja na položaju Zakletište k. 268 i kad tu kotu posedne nastupaju postepeno ostale brigade (vidi zapovest str. pov. op. br. 15 od I-V-45 koja se prilaže).

IV. ud. brig, krenula je sa položaja na zapadnom i severozapadnom delu s. Šandrovca sg 1 bataljonom u napad oko 8.30 sati i napala nepr. u predprostoru k. 268. Nepr. je pružio jak otpor i odbacio taj bataljon, koji se morao povući na polazne položaje.

U 14 sati nakon izvršene pripreme izvršila su napad na istom otseku 2 bataljona IV. ud. brig, i to tako da je I. bataljon napadao preko Spašnika, dok je II. bataljon napadao na desni bok neprijatelja južno od Spašnika. Istovremeno baćena je u borbu i I. ud. brig, sa zadatkom da napadne nepr. na Koštaju niku k. 244 — k. 186 i k. 264 (tunel). Napad IV. ud. brig, bio je potpomognut jakom minobacačkom vatrom. Bataljoni IV. ud. brig, uspeli su izbaciti nepr. iz njegovih položaja, ali je isti imao uredene prihvathne položaje u neposrednoj blizini i na istima se zadržao i kad je dobio pojačanje izvršio je protunapad i uspeo izbaciti oba bataljona IV. ud. brig, koji su se morali povući na polazne položaje. Bataljoni su se onovo sredili i pripremili i pojačani 1 četom III. ataljona krenuli u napad u 15.30 sati. Ni ovaj napad nije uspeo usled pridošle pomoći neprijatelju, te zbog jake nepr. artillerije i minobacačke vatre kojom je tukao naše bataljone. Nakon 1-satne borbe bataljoni su bili prisiljeni da se ponovo povuku na polazne položaje. Prilikom ove borbe borci su upotrebjavali i ručne bombe. Nakon ovog neuspjeha brigada je sredila bataljone, te nakon izvršene pripreme sa minobacačima i automatskim orudem, te oko 17.30 ponovo kreće u napad sa III. bataljonom. Pokret je potpomognut jakom vatrom minobacača i automatskog oružja. Sam pokret bio je dosta težak usled otvorenog zemljišta i jake neprijateljske vatre. Ova borba s nepr. trajala je do 2 sata u noći 2/V-45 kada je nepr. bio potpuno izbacen sa položaja na Zakletištu. Za vreme samog napada na nepr. III. bataljon vršio je napad na desni njegov bok.

I. ud. brigada krenula je sa položaja u severnom delu s. Šandrovca u 12.30 sati u napad sa 2 bataljona nakon izvršene pripreme. 1 bataljon napadao je Kostajnik — k. 244, a 2 bataljon, tunel (Paulovac) k. 264. Napad na neprijatelja izvršen je oko 17 sati. Oba bataljona uspela su u svom napadu, ali je neprijatelj izvršio protunapad i uspeo izbaciti 1 bataljon (II. bataljon) sa k. 244 Kostajnik. Ovaj bataljon, poštoto se je sredio, ponovio je svoje napade u 2 maha i

vršio jurš i uz koordinaciju sa jedinicama IV. ud. brig, uspeo zauzeti navedeni položaj oko 2 sata 2/V.o.g. Na ovim položajima brigade su se zadržale (I. i IV. ud.). Tokom same borbe bila je ubaćena u istu i II. brigada koja je izbila do k. 264 i severnije od te kote, nakon što je nepr. bio od jedinica I. i IV. ud. brig, izbačen sa položaja. Na tom položaju se je i II. brig, zadržala, dok je III. brig, zadržana u rezervi do 5 sati 2/V.o.g., kada je krenula napred preko Zakletišta — Koštažnik — Paulovca i izbila u Jabućnicu na k. 277.

Neprijatelj se uspeo u svom povlačenju zadržati na položajima kod s. Vrbice, s. V. i M. Trojstvo i Lipe. Zapovesti za borbu bile su usmene i nije se imalo vremena ni mogućnosti za izdavanje pismenih zapovesti.

Susedna jedinica levo bila je Kraljika brigada, koja je vršila napad na neprijatelja kod s. Ravneša i Kašljevca. Na tok borbe jedinice ove divizije imalo je utjecaja, pošto je neprijatelj ove položaje uporno branio iako je ibo od strane jedinica ove divizije zbačen sa položaja zapadno od s. Šandrovca. Desno se nalazila XXXIII. divizija čije je napredovanje imalo povoljne uslove za jedinice ove divizije.

Vlastiti gubici: 24 mrtva, od toga komandir čete delegat Srpak Josip, Baršić Antun, vodnik Svornik Ivan, delegat Markuš Stevo, desetar Donanić Stevo i desetar Glumac Božo, svi iz IV. ud. brigade, delegat Medved Dragutin I. ud. brig. 79 ranjenih; od toga zamj. komandira Čuko Stjepan zamj. komandira Krčnar Ivan; pom. kom. čete Lučin Aleksandar I. ud. brig.

Neprijateljski gubici: 168 mrtvih, 237 ranjenih i 4 zarobljeno.

Zaplijenjeno: 6 puškomitr., 16 pušaka, 7.000 metaka, 20 šatora krila, 1 kola sanit. materijala i raznog drugog materijala.

Izgubljeno: 3 puškomitr. i 1 puška.

Od nepr. trupa učestvovale su u borbi 2 ust. bojne, 1 bojna domobrana i 2 batl. 111 njem. divizije.

Stanje naših trupa vrlo dobro. Sposobnost za dalje zadatke, pošto su se I. i IV. ud. brig, sredile posle teških borbi, vrlo dobro. Neprijatelj kolebljiv, ali još sposoban da daje jak otpor. U ovoj borbi neprijatelj je bio uporan, te su se morale ubaciti jače snage da bi se ovaj njegov otpor slomio.

Nemajući potpune podatke o jačini neprijatelju nisu u prvi momenat ubacivane jače snage u borbu, već je napad vršen s manjim snagama, koje su naknadno bile pojačavane, da bi mogle izvršiti zadatku.

2. i 3.V. 1945.

IV. ud. i I. ud. brig, i II. brig, drže svoje položaje Zakletište — trigonometar 256 — Koštažnik kota 244 — Paulovac k. 264. Sa ovih položaja brigade su vršile izvidanje neprijatelja.

III. brig, koja je bila u rezervi u s. Šandrovcu krenula je oko 5 sati preko Zakletišta — Kostajnika — Paulovac k. 264 i dostigla do k. 277 Jabućnica. Za ovo vreme II. brig, vršila je pritisak na neprijatelja kod s. Vrbice.

II. brig, dobila je zadatak da izvrši napad na neprijatelja Vrbica — Voščenik — V. Trojstvo, a III. brig. Kostajnik — k. 266 — Dominkovica k. 252 — M. Trojstvo. III. brigada sa svojih položaja tj. sa k. 277 sa II. bataljonom krenula je u napad preko k. 272 na k. 266 u pravcu k. 252 i s. Dominkovca. III. bataljon iste brigade krenuo je od k. 272 na Dugu gredu k. 267 sa zadatkom da napadne neprijatelja u M. Trojstvu, a I. bataljon zadržan je u brigadnoj rezervi. III. bataljon sa jedinicama XXXIII. divizije koje su vršile nadiranje u pravcu s. Rakitnica — Keglevac, ušao je bez borbe u s. M. Trojstvo u 16 sati, kada su se povukle jedinice I. ud. brigade XXXIII. divizije iz M. Trojstva za Keglevac neprijatelj je iz šume Lipa izvršio napad na jugozapadni deo M. Trojstvo i uspeo ući do polovine sela gdje je zadržan od III. bataljona koji je prihvatio i vodio borbu u samom selu i oko 21 sat uspeo izbaciti neprijatelja iz sela. Neprijatelj je uspeo ući u selo u momentu kada se jedinice XXXIII. divizije povukle iz sela, a III. bataljon III. brigade usled kratkog vremena nije uspeo da se dovoljno utvrdi.

II. bataljon počeo je napad oko 16 sati. Za vreme svog stupanja isti je bio tučen od neprijateljske artilerije, a svoje nastupanje potpomagao je vlastitim automatskim oružjem. Od minobacača nije mogao biti potpomognut usled nedostatka mina. II. bataljon oko 18 sati u svom nastupanju približio se na juršno otstojanje i izvršio jurš na bokove neprijatelja na k. 266 i k. 252, te je kod istoga stvorio paniku i neprijatelj se u neredu povukao preko Dominkovca i Voščenika za V. Trojstvo gonjen pokretom i vatrom II. bataljona. Kada je II. bataljon izbio na zapadni deo s. Dominkovca bio je povučen u s. M. Trojstvo radi odmora i sredivanja za dalje operacije.

II. brigada 2/V. o.g. preko samog dana vršila je vareni pritisak na neprijatelja kod s. Vrbice i Voščenika k. 226 i Sešnjate k. 226, te je oko 18 sati ušla u s. Vrbicu i u šumu Voščenik k. 226. Tu se utvrdila i zadržala.

Tokom noći III. brigada sa 2 bataljona posela je položaje zapadno i jugozapadno od s. M. Trojstvo — Livadka — Lipe i to sa II. i III. bataljonom, dok se I. bataljon zadržao u s. M. Trojstvo.

Tokom noći 2/3-V. o.g. neprijatelju su stigla pojačanja. Oko 4 sata neprijatelj vrši napad na II. brigadu Voščenik i na III. brigadu Lipe i Livadku. Ovaj svoj napad neprijatelj potpomaže jakom artilerijom i minobacačkom vatrom. Napad neprijatelja bio je odbijen. Neprijatelj pokušava u više mahova da ponovi napad ali bez uspjeha. Oko 8 sati neprijatelj je izvršio jak napad sa 1 bojnom ustaša na III. bataljon. III. brigada na položaju Lipe i uspeo mu je izbaciti 2 čete III. bataljona. U borbu je odmah ubaćen II. bataljon, a čete III. bataljona prešle su u protunapad, potpomognute jakom minobacačkom vatrom i uspele su delomično povratiti svoj položaj. Neprijatelj je izvršio protunapad i odbacio ove čete sa položaja. Ove 2 čete povukle su se zapadno od s. M. Trojstvo gde su zadržale položaj koji je već ranije bio pripremljen za odbranu. Oko 15 sati ponovo se sredio III. bataljon za napad sa 1 četom II. bataljona izvršio je napad pod zaštitom minobacačke vatre, približio se juršnom otstojanju, izvršio jurš i izbacio neprijatelja sa položaja. Neprijatelj je odmah izvršio kontra-juriš i III. bataljon morao se povući na polazne položaje oko 17 sati. Istovremeno s napadom na III. brigadu vršio je neprijatelj iz V. Trojstva preko celog dana i napad na II. brigadu,

koja je sve neprijateljske napade odbila i zadržala svoje položaje.
Neprijatelj se pod zaštitom mraka povukao sa ovih položaja u pravcu Bjelovara i Kapela.

I. ud. brigada u toku noći 3/4-V. o.g. stigla je u s. V. Trostvo, a IV. udarna brigada u s. M. Trostvo gdje su se odmarale.

Naglo povlačenje neprijatelja nastalo je zbog nastupanja XXXIII. divizije od Rakitnice i Čurlovca desno od naših jedinica. Levo se kretala XVI. divizija s kojom smo bili u tesnoj vezi i suradnji.

Vlastiti gubici: 9 mrtvih; od toga pom. čete Vido-vić Franjo ob. of. II. brig. Barulek Franjo, komandir Belobrk Luka III. brigada, delegat Fuk Ivan III. brigada.
32 ranjena; od toga kom. batalj. Davidović Đ. III. kapetan Janaček Eduard II. brig., komadir Blagaj Viktor III. brig., komesar čete Vuković Vinko III. brig., vodnik Jakopec Duro III. brigade, delegat Šimić Vlado III. brigade delegat Varga Ivan III. brigade.

Neprijateljski gubici: mrtvih 15 ranjenih, 6 zarobljenih.

Od neprijateljskih jedinica učestvovalo su u borbi 1 ust. bojna, te 1 njemačko – čerkeska bojna i 1 bojna domobrana.

Stanje vlastitih trupa dobro, te je sposobnost za da-je zadatke potpuna. Nepr. iako se brani, pokazuje u veliko znakove demoralizacije.

4. V. 1945.

Naša divizija čvrsto drži posednute položaje i dobiva zadatku da izbije na komunikaciju Križevci – Koprivnica na liniju Carevdar (sekcija Belovar, Čakovec 1 : 100.000).

Na našim prvcima nastupanja neprijatelj je držao s. Starčevljane, St. Diklenicu i Kapelu u jačini 1 ojačane bojne.

II. i III. brigada dobile su zadatku da likvidiraju nepr. u tim uporištima, a zatim da krenu opštim pravcem nastupanja za I. i IV. ud. brigadom koje zaobilazeći Kapelu preko Pavlin Kloštra, Sradića, Jakupovca i Topolovca kreću preko G. Križa i Širokog sela na Carevdar (zapovest str. pov. op. br. 17 od 4/V.o.g.).

Oper. situacija kod naših trupa vrlo dobra. Ofanzivni duh raste. Nepr. moral slab, kao i borbeni duh naročito s razloga, što među jedinicama nema tesne veze, već je nepr. prisiljen prihvati borbu na raznim osamljenim otsecima.

Nameru neprijatelja ista, tj. zadržavanje naših trupa što dalje i što dulje od komunikacije Križevci – Koprivnica, dok je naša odluka bez odmora goniti i uništiti neprijatelja i ne dati mu mogućnosti da se prikupi i sredi.

III. brigada u svome napredovanju izbila je u s. N. Diklenicu, odakle je krenula za šumu Rožac ist. od. s. St. Diklenice, te u navedenoj šumi izvršila pripreme i preko Dokinca izvršila napad sa 2 bataljona (I i II.) na nepr. u s. St. Diklenica. II. bataljon napadao je preko k. 175 sa južne strane sela, a I. bataljon napadao je sa istočne strane sela. Napad je otpočeo u 19 sati. Oba bataljona izvršila su juriš na nepr. čemu je prethodila jaka bacacka vatrica. Otpor neprijatelja trajao je 15 – 20 minuta, pošto je palo s. Diklenica neprijatelj se nije mogao održati ni u s. Starčevljani, već se povukao u s. Kapelu. II. brigada ušla je u Starčevljane bez borbe i krenula pravcem s. Kapela.

XII. divizija koja se kretala desno oslobođila je Kapelu te su naše jedinice mogle kretati zadanim pravcem bez veće borbe. Levo od nas kretala se XXXIII. divizija.

Obe brigade (II. i III.) zastale su na tom prostoru. Neprijatelj je u paničnom begu otstupio u pravcu Križevaca.

Vlastiti gubici: 8 mrtvih
20 ranjenih; od toga komandir Ostojić Dušan II. b., vodnik Hržina Ivan III. brigada.

Nepr. gubici: 23 mrtva, 50 ranjenih i 14 zarobljenih. Od nepr. trupa učestvovala je u borbi 1 bojna 111 njem. divizije i neke čerkeske snage. Stanje naših trupa dobro. Oseća se fizička zamorenost kod boraca usled stalnih borbi, pokreta i nespavanja. Nepr. demoralisan odlučnim nastupom naših jedinica i stalnim bežanjem, te pokazuje sve slabiji otpor.

5. V. 1945.

I. i IV. ud. brigada dostigle su u svom nastupanju na pravcu Pavlin Kloštar – Jakupovac – Topolovac – G. Križ – Široko selo do Božin jarak.

Prema podacima s kojima su raspolažali izviđački delovi nepr. se utvrdio u s. Ladislav – Trnovac s namerom da upori izbijanje naših trupa na komunikaciju Križevci – Koprivnica. Oper. situacija kod naših trupa vrlo dobra, jer je uspeh u borbi svakome upadljiv, a i fizički su se trupe nešto osvezile. Neprijatelj je razjedinjen, taktički nepovezan, te time vrlo slab.

I. i IV. ud. brigada u tesnoj suradnji ocenivši pravilno situaciju svoju kao i onu kod neprijatelja izvršile su raspored i zauzele polazne položaje za napad. I. ud. brigada krenula je u napad sa k. 214 i vršila pritisak sa 1 bataljonom na neprijatelja u s. Večeslavcu u pravcu k. 182, dok je s jednim bataljonom u zajednici sa IV. ud. b. napadala neprijatelja u s. Trnovcu.

IV. ud. brigada napala je oba sela s polaznog položaja k. 189 i to tako da je III. bataljon napao s. Ladislav, a I. i II. bataljon s. Trnovec. Napad je počeo u 15 sati. Neprijatelj uklješten pokreton i vatrom naših trupa zapao je u paniku, digao se iz rovova i počeo bežati košen vatrom naših mitra. Za 40 min. bio je razbijen i raspršen, (skica br. 4 na kom se vodila borba). I. ud. brigada nakon razbijanja neprijatelja produžila je nastupanje za V. Branjsku gde se je zadržala pošto su jedinice XII. ud. divizije bile već izbole na komunikaciju Križevci – Koprivnica a posele cestu Lepavina – Sokolovac. IV. ud. brigada zadržala se u s. Trnovcu radi sredivanja i odmora.

II. i III. brigada krenule su u 6.30 pravcem Kapela – Tvrda Reka – Jakupovac – Topolovac i samo delomično dolazile u sukob sa slabijim neprijateljskim snagama zapadno od s. Topolovca (s. Strana).

III. brigada bila je pri prolazu kroz s. Topolovac tučena jakom neprijateljskom artillerijskom vatrom u samom s. Topolovcu, kojom prilikom je imala gubitaka. Odatle su produžile obe brigade napredovanje preko s. Ladislava – Večeslavca – V. i M. Sesveta za Cerevdar – N. Bošnjaci i Pobrdani, gde su zastale.

Desno od nas nastupala je XII. ud. divizija kojoj je uspelo 5/V.o.g. ujutro ovladati komunikacijom Križevci – Koprivnica na prostoru Sokolovac – Lepavina, radi čega se neprijatelj morao povući i iz prostora Carevdara što je povoljno uticalo na tok naših operacija. Levo od nas nastupala je XXXIII. divizija koja je napredovala u pravcu Belovar – Potočec

— Križevci usled čega se nije upućivala III. brigada ove divizije na zadatok kako je to bilo predviđeno tač. 4 priložene zapovesti.

Vlastiti gubici: 3 mrtva od toga ref. san. bataljona Kukec Ankica III. b., vodnik Vidović Drago IV. brigada.
23 ranjena; od toga komandir Vukšanović M. III. b., vodnik Šaronja Jozip III. brig., ml. vodnik Kozole Maks I. brigada.

Neprijateljski gubici: 88 mrtvih, 60 ranjenih i 24 zarođenih.

Zaplenjeno 1 t. mitraljez, 2 puškomitraljeza, 10 pušaka, 9.400 metaka i nešto odjevne spreme.

Od neprijateljskih jedinica učestvovala je u borbi sa I. i IV. ud. brigadom 1 bojna 23 ust. puk., 1 bojna hrv. ud. divizije i nepoznati broj milicije.

Stanje vlastitih trupa u moralnom pogledu vrlo dobro. Iako prilično zamoren prelazili su borci iz potreta u napad i juriš koji je potpuno uspeo. Neprijatelj pokoleban i na utvrđenom položaju pokazuje smetenost i njegova sposobnost za dalje borbe slabii.

6. V. 1945.

Pošto su naše jedinice likvidirale neprijatelja na pravcu nastupanja i izbile na komunikaciju Križevci — Koprivnica na prostoru Carevdara, tu su se prikupile, sredile, malo odmorile i tako osposobile za nov zadatak ovlađati komunikacijom Križevci — Varaždin na prostoru sv. P. Orehevec (sekcija Čakovec 1 : 100.000).

Pretpostavka je da se na pravcima nastupanja na tu komunikaciju nalaze samo slabiji neprijateljski delovi.

Za izvršenje zadatka dobila je naredenje II. brigada da krene iz s. Pobrdana pravcem Ivanec, sv. Helena — Piškovec — Orahovec — Miholjec; III. brigada pravcem N. Bošnjari — Čabradi — Glogovnica — Bočkovec Orehevec; IV. ud. brigada pravcem St. Bošnjari — Kolačka šuma — Marinovac — Careva strana — Hrgovac — Orehevec, a I. ud. brigada je bila u rezervi (zapovest str. pov. op. br. 19 od 6/V). U tim pokretima koji su vršeni u borbenom rasporedu su svim potrebnim osig. II. brigada nailazi na neprijatelja ispred s. Ivance. Brzina i efikasnim izviđanjem utvrđen je raspored kao i približna snaga neprijatelja izvršen je raspored balt-a koji su iz s. Vojakovca preko k. 232 izvršili frontalni i obuhvatni napad u 15 sati i jednim naletom razbili neprijatelja i oslobođili s. Ivanec.

III. brigada dostignuvši Garić trigonometar 236 izvršila je raspored za napad na Giogovnicu gde se zadržavao neprijatelj. 2 bataljon (I i II) određena su za napad približili se prikriveno pod zaštitom šuma oko 18 sati na jurišno otstojanje i u tesnoj zajednici sa jedinicama XII. ud. divizije napali na neprijatelja, razbili ga i proterali produživši za njim preko s. Sv. Helene prema s. Piškovcu. U tom s. nalazio se neprijatelj koji je od ranije imao pripremljen i posednut položaj s namerom da štiti prilaze komunikaciji Križevci — Varaždin. Napad na s. otočio je tako da je II. bataljon III. brigade oko 20 sati sa polaznih položaja na k. 218 prešao u napad. Napad je uspeo samo delomično jer je bataljon zauzeo samo neprijateljski pretstražarski položaj na kojem se morao zadržati pošto je neprijatelj uporno branio svoj glavni položaj. Na tom položaju vršio je II. bataljon vatrene pritisak na neprijatelja tokom cele noći do 3.30 sati. Pred zorou uspe neprijatelj da se neprimjetno izvuče iz vatrengog dodira i da se povuče u pravcu S. P. Orehevec i dalje (vidi priloženu skicu br. 5).

Sve jedinice divizije prikupile su se na prostoru Glogovnica — sv. Helena — Žibrinovec gde su zanoćile.

Sva naredenja za nadopunu i izmenu glavne zapovesti davana su usmeno.

Levo od nas napredovala je 33. divizija u pravcu Križevci — Orehevec, odnosno Križevci — Grgurovec. Desno od nas napredovala je XII. udarna divizija s kojom je naše desno krilo najčešće suradivalo. Suradnja naše avijacije bila je odlična, jer su avioni uspešno tukli neprijateljske kolone na cesti Križevci — sv. P. Orehevec.

Vlastiti gubici: 1 mrtav, 13 ranjenih; 13 ranjenih; od toga kom. čete Ostojić Dušan III. b.

5 zarobljenih (II. brigada).

Neprijateljski gubici: 15 mrtvih, 41 ranjen.

Zaplenjeno 1 puškomitraljez.

Izgubljeno 4 puške.

Od neprijateljskih trupa učestvovalo su u borbi kod s. Glogovnica i Ivanca briži sklop PTS-a a kod s. Piškoveca 1 bojna njem.

Stanje vlastitih trupa potpuno zadovoljavajuće. Neprijatelj demoralisan, ostupa u neretu i time onesposobljen za ozbiljnije borbe.

7. V. 1945.

I. ud., II. i III. brigada nastavljaju pokrete prema zadatku prostorije gde su bile zadržane od neprijatelja opštima pravcem preko Bočkoveca — Orehevca — Selnice — Breža u Rečki Fodrovac i Kolarec. IV. ud. brigada krenula je iz sv. P. Orehevca za s. Miholjec — Fodrovac.

Neprijatelj je u s. Miholjecu imao neke snage nepoznate jačine.

Operativna situacija kod naših jedinica vrlo dobra, jer svaka jedinica izvršava zadatok, te dolazi do natjecanja koja će potpunije zadatok izvršiti. Neprijatelj premoren zbog jakog i brzog pritska pruža neorganizovan otpor, da bi usporio naše nadiranje, ali je uporna naša odluka nedati mu vremena za prikupljanje i sredivanje goniti ga i uništiti.

IV. ud. brigada sa 2 bataljona izvršila je napad na neprijatelja u s. Miholjecu. 1 bataljon napadao je s. sa severne strane, a oštrim naletom oba bataljona otpočeli su napad i za najkraće vreme likvidirali neprijatelja koji je otstupao u neretu zapadnim pravcem.

IV. ud. brigada izvršila je zatim pokret do s. Fodrovac. Tako su na prostoru Fodrovac — Riječki Fodrovac — Kolarac bile prikupljene sve jedinice naše divizije koje su se tu sredile, odmorile i spremile za pokret prema Zagrebu.

Vlastiti gubici: 1 mrtav,

2 ranjena.

Neprijateljski gubici: 4 mrtva i 21 zarobljen.

Zaplenjeno: 2 puškomitr., 30 pušaka i druge oružne i odjevne spreme.

Od neprijateljskih trupa učestvovalo u borbi 1 bojna ustaša.

Stanje naših trupa vrlo dobro. Sposobnost za dalje borbe potpuna. Neprijatelj je razbijen, ne pokazuje znakova da bi se mogao srediti i osposobiti za borbu.

S tim borbama prestaje dodir naših jedinica s neprijateljem.

Ukupni utrošak municije u borbama od 1-7 maja 1945:

engl.	67.000	metaka
mauzer	35.000	
talijan.	4.500	

šmajser	19.100
ruciñih bombi	450 komada
donbula mina	160
mina za t. bacaç	730
Ukupni gubici u borbama od 1-7 maja 1945:	
Vlastiti gubici: 46 mrtvih,	
169 ranjenih,	
5 zarobljenih.	
Neprijateljski gubici: 309 mrtvih,	
403 ranjena,	
69 zarobljenih.	

Predloži za pohvale i odlikovanja u koliko ih je bilo učinjeni su.

Zaključak: Za vreme borbe kod naših jedinica primičeno je da u noći na položaju vrlo slabo drže do dir sa neprijateljem, koji je rođovito koristio noć za

povlačenje te mu je uvek uspealo da se izvuče neopazeno i da zauzme nove položaje za odbranu.

Za vreme svih borbi osetilo se pomanjkanje artillerije, pošto se ista mogla dovesti na takovu blizinu da bi se mogla tući neposredno po rovovima neprijatelja, te imati mnogo manje gubitaka u ljudstvu i materijalu.

Kada je neka jedinica zauzela neprijateljske položaje nije preduzela gonjenje potučenog neprijatelja, već je bila zadovoljna time što je zauzeti neprijateljski položaj.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar-potpukovnik : Komandant-pukovnik : Mutak Vlado Antolović Josip

NAPOMENA:

Odmah poslije oslobođenja došlo je do spajanja jedinica 32 i 33 divizije 10 Korpusa (Zagrebačkog), za čije su rukovodioce postavljeni; za komandanta Antolović Josip a za polit komesara Mutak Vlado. Od tuda su i potpisni dvojice rukovodioca na izvještajima (bojne relacije) za mjesec mart, april, maj, iako

su pomenuti rukovodioci u toku rata bili komandant i komesar 33 divizije (10. K. Zgb)

Takov je slučaj bio i sa brigadama koje su se odmah poslije rata spajale. Kako su postojali dnevni izvještaji iz rata to su mjeseci izvještaji pisani u lipnju i srpnju 1945. Njih je potpisivao posljednji komandant i polit komesar dotične jedinice, što je vidljivo i u dokumentima.

Redakcija

Ustaško-domobranski izvještaji

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA 1. DOMOBRANSKOG ZBORA OD 18. NOVEMBRA 1942. MINISTARSTVU DOMOBRANSTVA NDH O BORBAMA S PARTIZANIMA NA PODRUČJU KALNIKA'

Zapovjedništvo I. Domobranskog Zbora
Glav. stož. odjel
GLST Br. 10540/Taj
U Sisku, dne 18 XI 1942
»Veoma žurno«

Tajno!

Predmet: Dnevno izvješće
L.D.S. za 18. XI do 18 sati

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA
(Operativni odjel)

Savezno zapovjedi Glist. Op. Br. 3219/taj, od 9. VIII
1942, dostavlja se slijedeće dnevno izvješće:
(Sekcija mjerilo 1:100.000)

1. A — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

Počačano djelovanje partizana u području Varaždina i prema željezničkoj pruzi Varaždin : Koprivnica. U samom Varaždinu djelo sabotaže. Osjećaj obće sigurnosti u tome području opada zbog slabih naših snaga i nemogućnosti ozbiljnijih podhvata, vjerojatno je da će produžiti svojim drskim djelovanjem.¹

1. B. — DJELATNOST PODREĐENIH ĆETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

I. Zona: Bez dogadaja

II. Zona:

1. — Noću 17/18. ov. mj. partizani su spalili željezničku postaju i občinu u Jalžabetu (11 km jugo-istočno od Varaždina).

2. — Tako isto u toku noći izgorila je tvornica ulja u neposrednoj okolini Varaždina (izgleda da je to djelo sabotaže).

3. — Iste noći pojavio se požar u tvornici odiela »Tivar« u Varaždinu (i ovo je izgleda djelo sabotaže), istraga se vodi.

¹ «Sva dosadašnja izvješća o napadima partizana na područje željezničke pruge Koprivnica : Križevci kao i na području Kalnika i Ivanšice planine ukazuju na vrlo aktivnu djelatnost jedne jače partizanske skupine na kojoj je akcija ustашkog pukovnika Francetića ostala bez ikakvog rezultata. Spomenuti pukovnik operiše sa svojim zdrugom u Kalniku i oko Varaždina bez znanja i bez ikakvog spoja sa domobranskim zapovjedništvom.»

Ovaj stožer, kao zapovjedništvo II operativne zone ne raspolaže postrojbama sa kojima bi mogao poduzeti jednu akciju protiv spomenute skupine.

U Križevcima ovaj stožer raspolaže samo sa jednim polusatrom (pohodnim) koji je jedva dovoljan za obranu samih Križevaca.

— 1 sat osigurava želj. prugu Križevci — Koprivnica,
— 1 sat na strazi u Koprivnici i na Dravi,
— po 1 sat u Đurdevcu i Kloštru. Ako bi se ova 2 sata povukla iz Podravine sigurno je da bi partizani to odmah iskoristili za napadaj na poljoprivredno važni Đurdevac i Kloštar analogno slučaju Pitomače i V. Pisanice kada je napad uslijedio odmah po odlasku sata. U Varaždinu se raspolaže sa 1 pohodnim satom koji je jedva dovoljan za manje akcije u oblasti Ivanšice planine» (Arhiv V. I. I. reg. br. 18/1—57, k. 15)

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA, GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 1. RUJNA 1943 GOD. O DEJSTVIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA PODRUČJU SJEVERNO I JUŽNO OD RIJEKE SAVE I KUPE

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 244

(po podatcima primljenim 1. IX. 1943. godine do 9 sati)

A) Sjeverno od R. Save i Kupe:

Podr. Ludbrega: Prema izvješću zapovjednika posade Ludbreg noću 30/31. VIII. part. skupina nepoznate jačine oboruzana sa bacacima prešla je između Crvenog Kamena i Sv. Marije (10 i 13 km s iz. od Ludbrega) r. Dravu i napala madarsku pograničnu stražu. 1 madarski docastnik je poginuo, a 2. madarska vojnika zarobljena. Partizani su se istim putem vratili natrag.

Podr. Zagorja: Noću 29/30. VIII. na želj. mostu 1.5 km. iz. od Zaboka partizani su razoruzali domobransku stražu. 30. VIII u s Martjanec (14 km. iz. j. iz. od Varaždina partizani su spalili občinske spise.

Naknadno se saznalo da je napadaj na logor državne domoradne službe kod Dvor. Gredice (3 km j. z. od Zaboka) noću 26/27. VIII. izvršila skupina od 200 partizana¹, a ne 10 (Dnevno izvješće broj 240).

31. VIII. sjevernoistočno od Krapine raspršena je partizanska skupina koja je posljednjih dana djelovala na ovom području². Vlastiti gubitci: 3 ranjena, a neprijateljski 10 mrtvih i oko 25 ranjenih (izkaz pučanstva).

Podr. Dugog Sela: 1. IX. u 0825 sati 1 km iztočno od Dugog Sela (20 km iz. od Zagreba) jača partizanska skupina napala je osobni vlak koji je išao iz Zagreba prema Novskoj. Njemački i naši vojnici koji su se vozili vlakom prihvatali su borbu, i partizane odbili, 1 njemački vojnik je poginuo, a 9 njemačkih vojnika i 3 domobrana su ranjeni. Vlak je vraćen u Dugo Selo.

Podr. Koprivnica: Noću 27/28. VIII. na želj. postaji Mučna Reka (6 km j.z. od Koprivnice) skupina od oko 25 partizana zarobiла je stražu želj. osiguranja jačine 5 domobrana i oštetila želj. prugu³.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 7 RUJNA 1943 GOD. O DEJSTVIMA NJEMACKO-USTAŠKO-DOMOBRANSKIH SNAGA OKO LUDBREGA I NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA KRIŽ I GROMACNIK I BJEKSTVU DOMOBRANSKOG OFICIRA I VOJNIKA IZ KONJIČKE CETE U VARAŽDINU

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 250

(po podatcima primljenim 7. IX. 1943 godine do 9 sati)

¹ Napad izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda.

² Na ovom području djelovali su dijelovi Kalničkog NOP odreda.

³ Napad izvršio II bataljon Kalničkog NOP odreda.

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE

Podr. Zagorja: 6. IX. njemačke i naše postrojbe iz Ludbrega i Novog Marofa čistile su područje južno i jugozapadno od Ludbrega. Tom prilikom našće cete iz Ludbrega naišle su na jake partizanske snage¹ kod s. Slanje (6 km j. z. od Ludbrega) i povukle se bez gubitaka u Ludbreg. — Njemačke i naše cete iz Novog Marofa i Varaždinske Toplice naišle su na području: Tuhovec—Svibovec 3 i 4 km izt. od Varaždinske Toplice, također, na jake neprijateljske snage (navodno 2000) u izgrađenim postavama, te su se povukle u Varaždinske Toplice. 3 njemačke vojnika i 1 domobran su poginuli, a 10 njemačkih vojnika je ranjeno. — Ovim podhvatom je utvrđeno da se između Ludbrega i Varaždinskih Toplica nalaze jake part. snage.

Podr. Koprivnice: Noću 5/6 IX. na želj. postaji Rasinja (9 km. z.s.z. od Koprivnice) partizani su zapalili postajni uredaj.

Podr. Koprivnice: Noću 5/6. IX. pomoću oklopнog vlasta odbijeni su partizanski prepadi na tvornicu »Danica« (3 km. s.s. izt. od Koprivnice).

Osobitosti: 6. IX. u 0200 sati službujući častnik u domobr. središnjoj školi u Varaždinu, pomoćnik Branimir Sikovjetić sa jednim dočasnikom i 24 domobranom konjaničke satnije na kojima je pobegao partizanima. Potera je upućena.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG ZBORNOG PODRUČJA OD 7. RUJNA 1943. GOD. O DEJSTVU NJEMACKIH I USTASKO-DOMOBRANSKIH JEDINICA NA PODRUČJU LUDBREGA I VARAŽDINSKIH TOPLICA

ZAPOVJEDNIŠTVO I. ZBORNOG PODRUČJA
GLAVNOSTOŽERNI ODJEL

Op.br. 2928/taj.

»Veoma žurno«

U Zagrebu, dne 7. rujna 1943.

Predmet: Dnevno izvješće za

7. rujna 1943. g. do 18 sati.

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel)

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Izveštajni odjel)

Savezno zapovijedi Op. Br. 3219/taj. od 9. VIII. 1942. dostavlja se slijedeće dnevno izvješće:
(Sekcija mjerilo 1:100.000)

1 — A — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

Bez osobitih promjena.

1 — B — DJELATNOST PODREĐENIH CETA I PO-

JEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

Podhvatno područje Zagreb:

Bez dogodaja.

Podhvatno područje Varaždin:

1.) Prema zapovijedi grupe West vršeno je u toku 6. IX. čišćenje područja južno i jugozapadno od Ludbrega.

¹ Dijelovi Druge NO brigade »Braće Radić«.

— 1. sat II. bojne 2. novačke pukovnije iz Ludbrega prema s. Bolfan (6 1/2 j. i. od Ludbrega) bez dobara sa neprijateljem.

— 2. sat II bojne 2. novačke pukovnije u pravcu Slanje (6 j. z. od Ludbrega). Sat je napadnuta od jakačkih partizanskih snaga² i povukla se natrag u Ludbreg bez vlastitih gubitaka.

— njemačke jedinice iz Novog Marofa sa 1. sati 14. p. p. i 2. sat I. konj. sklopa iz Varaždinskih Toplica u pravcu s. Tuhovec — Svibovec (3—4 i od Varaždinskih Toplica) gdje su naišli na jake partizanske snage¹ (navodno 2.000 u izgradenim postavima). Postrojbe su se morale vratiti natrag u Varaždinske Toplice.

Gubitci: 3 njemačka vojnika mrtva, 10 ranjenih i 1 domobran mrtav.

Ovim podhvatom je ustanovljeno da se na području između Ludbrega i Varaždinskih Toplica nalaze jake partizanske snage².

1. zborno područje nema raspoloživih četa da izvrši čišćenje u tom prostoru.

2.) U izvješću od 6. IX. javljeni prebjegli domobrani domobranske središnje škole opaženi su danas kod s. Svibovec.

Po ovlašćenju zapovjednika
pročelnik glst. Odjela
bojnici (Šteger)

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 17. RUJNA 1943. GOD. O NAPADU DRUGE NO BRIGADE »BRAĆE RADIĆ« NA NOVI MAROF

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 260

(po podatcima primljenim 17. IX. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE 1 KUPE

Podr. Zagorja: Noću 15/16. IX. partizanska skupina jačine navodno oko 1300 ljudi napala je posadu u Novom Marofu (16 km j. od Varaždina). Nakon kratke borbe posada (1 pohodna sat 14. p. p. — 1 častnik i 120 domobrana i posada oruž. postaje) je savladana i zarobljena. — Partizani su se povukli u smjeru Kalnika.

Podr. Ludbrega: Noću 14/15. IX. kod želj. postaje Martjanec (16 km z. od Ludbrega) part. su na nekoliko mjesta porušili želj. prugu.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 18. RUJNA 1943. GOD. O DEJSTVU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA ŽELJEZNIČKE PRUGE SJEVERNO I JUŽNO OD RIJEKE SAVE I KUPE

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 261

(po podatcima primljenim 18. IX. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagreba: 17. IX. na putu od Rauhove lugarnice prema s. Trnava (10 km s. i 8 km s.s. izt. od Zagreba) skupina od oko 15 partizana rastjerala je radnike koji su sjekli stabla za potrebe zrakoplovstva.

^{1,2} Odnosi se na dijelove Druge NO brigade »Braće Radić«.

Podr. Varaždina: Noću 16/17. IX. partizani su napali stražu želj. mosta kod s. Žbelava (6 km izt. j. izt. od Varaždina) jačine 8 domobrana. 6 domobrana je zarobljeno, a 2 su stigla u Varaždin. Pruga i most su oštećeni.
Podr. Ludbrega: U s. Luka i Struga (3.5 km. s. s. izt. od Ludbrega) pojavila se posebna partizanska skupina¹ jačine oko 150 ljudi, koja navodno ne surađuje sa Kalničkim odredom.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PODHVATNOG PODRUČJA VARAŽDIN OD 20. RUJNA 1943. GOD. O DEJSTVU DRUGE NO BRIGADE »BRACE RADIĆ« NA PODRUČJU VARAŽDINA

PRIMLJENA BRZOJAVA

Primljeno od Varaždina, dan 20. 9. 43, sati i minut 1725, broj 84.
Putem krugovalne postaje Zagreb, 2, dan 21. 9. 43.

S A D R Ž A J

- 1) a) Znatno pogoršan i ugrožen Varaždin¹.
b) Veze pokidane sve osim sa Ivancem i Lepoglavom. Od prebjeglih domobrana stroj, sati 2 nov. puk. vratilo se 1. 19. o. v. mj. 2300 sati ponovno napadnuta straža, na mostu kod želj. pruge Varaždin—Ludbreg razoružana.
Jačina napadača 1500 komun² u prolazu.
Preduzeto popravljanje pruge Varaždin—Ludbreg, u toku 19 — 20. ov. mj. ponovo oštećeno ono što je popravljeno 20. ov. mj. u 0100 sati skupina komun. nepoznate jačine napala želj. postaju Cerje Tužno³ na pruzi Varaždin Ivanec—Lepoglava. Odnici 8800 kuna, povukli su se u pravcu Željenog.
19. ov. mj. 80 komun. napalo odjel rizničke straže u Macelju⁴ kod Krapine.
Razoružali tri momka, odnici oružje, 6 gunjeva i 6 plati. Ostali strazari bili su u službi van mesta napadaju.
19/20. ov. mj. komun. zapalili želj. postaju Varaždinske Toplice⁵, oštetili aparate, posjekli 7 b.b. stubova.
Popravak je u toku.
Promet se odvija.
U toku noći 19/20. ov. mj. primjećena je jaka komun. skupina⁶ na prostoru oko Var. Toplica s Sibovcima, koja je presjekla vezu oko Var. Toplica s Sibovcima, koja je presjekla vezu sa Var. Toplicama kod Novog Marofa na cesti i cestu zakrčila sa posjećenim jelama uz cestu.
Samu posadu u Var. Toplicama nije napadala,
c) Poslata potjera za odbjeglim domobranima, stroj, sati 2 nov. puk. dosada se još nije vratala.

PODHVATNO VARAŽDIN

21/XD

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GL. STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 21 RUJNA 1943. GOD. O DEJSTVIMA DRUGE NO BRIGADE »BRACA RADIĆA« U REONU VARAŽDIN—LUDBREG

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorje: 19. IX. partizani su razoružali stražu jednog mosta na želj. pruzi Varaždin—Ludbreg. Noću 19/20. IX. partizani su ponova porušili dio želj. pruge Varaždin — Ludbreg.
Noću 19/20. IX. partizanska skupina nepoznate jačine opljačkala je želj. postaju Cerje Tužno 11 km j. z. od Varaždina).
Iste noći partizani su zapalili želj postaju Varaždinske Toplice.
19. IX. partizani su razoružali 3 stražara odjela rizničke straže u Macelju (10 km od Krapine).
Noću 19/20. IX. na području oko Varaždinskih Toplica i Sibovca (4 km. izt. od Varaždinskih Toplica) zapažena je jača partizanska skupina⁷ koja je presjekla b. b. vezu sa Varaždinskim Toplicama, a kod Novog Marofa (15 km j. od Varaždina) zakrčila cestu.
Podr. Koprivnica: 18. IX. partizani su opljačkali želj. postaju Drnje (7 km s. izt. od Koprivnice) i uništili b. b. uredaj.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 22. RUJNA 1943. GOD. O DEJSTVIMA DRUGE NO BRIGADE »BRACA RADIĆA« U REONU VARAŽDIN—LUDBREG

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 265

(po podatcima primljenim 22. IX. 1943. godine do 9 sati)

A. SJEVERNO OD RIJEKE SAVE I KUPE:

Podr. Krapine: 19. IX. partizani su upali u s. N. Golubovec⁸ (7.5 km izt. od Krapine) i iz uprave rudnika uglja odnici 196000 kuna, a na pošti razoružali 2 domobrana, te se potom udaljili u smjeru s. Očura (2,5 km. s. s. izt. od Golubovca).

Podr. Varaždin — Ludbreg: Jače partizanske snage² nalaze se na području Ludbreg — Varaždinske Toplice do s. Trzanovec—Žbelava—Kučan (5-6 km izt. j. izt. od Varaždina). U selima na ovom području partizani su uzpostavili svoju vlast.
20. IX. odbijen je manji partizanski napad na Ludbreg i domobran je ranjen.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG ZBORNOG PODRUČJA OD 22 RUJNA 1943 GOD. NAPADU JEĐINICA NOV I PO HRVATSKE NA LUDBREG

ZAPOVJEDNIŠTVO I. ZBORNOG PODRUČJA
GLAVNOSTOŽERNI ODJEL

Predmet: Dnevno izvješće za
22 rujan 1943. god. do 18 sati.

Podhvativno područje Varaždin:

1) Jake partizanske snage obkolile su Ludbreg¹ kojeg napadaju sa namjerom da u roku od 3 dana zauzmju. Noću 21/22. IX napadan Ludbreg cielu noć. Sve veze sa Ludbregom prekinute. Željeznička pruga Varaždin—Ludbreg od s. Žbelava (6 km. i od Varaždina) razorena. Potrebnai najžurnija pojačanja za olakšanje situacije kod Ludbrega.

¹ Odnosi se na dijelove Druge NO brigade »Brace Radića«.
² SV.^{4,5} Na ovom prostoru se nalazila i djelovala Druge NO brigada »Brace Radića«.

³ Odnosi se na dijelove Druge NO brigade »Brace Radića«.

⁴ I² Riječ je o Drugoj NO brigadi »Brace Radića«.

- 2) U prostoru Lepoglava i Ivanec (26—19 j.z. od Varaždina pojава partizanske skupine jačine 1000 ljudi.²
 3) Noću 18/19. IX. pljačkali su partizani stanovništvo u s. Radoboj (4 i od Krapine)
 4) Kotar Klanjec Javljaj: na čitavom području kota-
 ra osjeća se kretanje partizanskih skupina jačine do
 20 ljudi koji naročito noću ugrožavaju i terorizira-
 ju pučanstvo.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 23. RUJNA 1943. GOD. O NAPADU DIJELOVA DESETE NO DIVIZIJE I BRI-GADE «BRACE RADIĆA» NA LUDBREG.

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 266
 (po podatcima primljenim 23. IX. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ludbrega: Prema izvješću I. zbornog područja dobijenog od podhvatnog područja (pukovnik Grum) od 22. IX. u 1815 sati, jače partizanske snage obkolile su i napadaju Ludbreg.
 Noću 21/22. IX. Ludbreg je napadan cielu noć. Sve veze sa Ludbregom su prekinute, a želj. pruga Varaždin—Ludbreg od s. Zbelava (6 km izt. j. izt. od Varaždina) je razorená.
 21. IX. borbena skupina ustaškog bojnika Devčića, u pokretu preko s. Kalnik (10 km j. i. izt. od Varaždinskih Toplica) u Varaždinske Toplice, naišla je na part, bolnicu. — 30 partizana je poginulo, 4 sa oružjem zarobljena, a bolničko tvarivo zaplijenjeno i vraćeno bolni-
 ci u Novi Marof (15 km j. od Varaždina).
 22. IX. u 2120 sati borbena skupina ustaškog bojnika Devčića krenula je iz Varaždinskih Toplica i stigla u Ludbreg. Gubitci: 1 mrtav i 2 ranjena. Blizih podataka nema.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 24. RUJNA 1943. GOD. O DEJSTVU DESETE NO DIVIZIJE NA KALNIKU I NAPADU DVADESETPRVE NO BRIGADE NA SV. IVAN ŽABNO

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 267
 (po podatcima primljenim 24. IX. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagreba: 22. IX. u s. Granešina (7 km s. izt. od Zagreba) partizani su zarobili stražu dojavne bojne jačine 9 domobrana.
 Podr. Ludbrega: 23. IX. po dolasku borbene skupine ustaškog bojnika Devčića u Ludbreg, stanje u Ludbregu je smireno — Skupina bojnika Devčića nakon što je slomila manji partizanski odpor kod s. Svibovec (4 km izt. od Varaždinskih Toplica) Probila se u Ludbreg. Vlastiti gubi-
 bitci: 1 mrtav i 3 ranjena, a neprijateljski u vre-
 menu od 20 do 23. IX. 150—200 mrtvih, a u toku 23. IX. 4 mrtva i oko 20 zarobljenih od kojih 1 politički komesar.
 22. IX. uspostavljen je želj. promet između Varaždina i Ludbrega.

¹ ² Na ovom području nalazi se Druga NO brigada »Brace Radića«.

Noću 22/23. IX. partizani su opljačkali stovari-
 šće želj. postaje Martjanec (6 km z. od Lud-
 brega).

Podr. Koprivnice: Noću 18/19. IX. part. su napali
 postaju Dmje (7 km izt. od Koprivnice). Oruž-
 nici su se povukli u Koprivnicu.
 U šumi Repaš (18 km izt. od Koprivnice) jedna
 radna sat je većim dijelom zarobljena od parti-
 zana. Blizih podataka još nema.

Podr. Križevci—Bjelovar: Prema neprovjerjenim vie-
 stima, želj. pruga: Križevci—Bjelovar je od 22.
 IX. po podne u partizanskim rukama i to od
 2 km ispred Križevaca do Rovišća (16 km izt.
 j. izt. od Križevaca). Pruga je navodno na 7
 mjesta porušena a ima i porušenih mostova.
 Borbe su se vodile 22. IX. do kasno posle po-
 dne. Njemačke čete iz Bjelovara traže streljivo
 putem zrakoplova. Blizih podataka nema.

21. IX. na Medskom Br./14 km s. od Križeva-
 ca došlo je do sukoba između dijelova P.T.Z. i
 partizana. 20 partizana i 3 partizanke su ubije-
 ni dok vlastitih gubitaka nije bilo.
 Prema izvješću Glavnog ustaskeg stana noću
 21/22. IX. jaka part. skupina napala je Sv.
 Ivan Žabno (10 km j. izt. od Križevaca). Malo-
 brojna posada podlegla je 22. IX. u 21 sat.
 Partizani su opljačkali velike količine žita i od-
 vlače ga u smjeru s. sv. Petar Čvrstev (8 km izt.
 od Križevaca). Tabornik je ranjen i za njega se
 ne zna.

18. IX. kod želj. postaje Gradec (12 km j. z. od
 Križevaca) part. su zaustavili lokalni vlak Kri-
 ževci—Zagreb i odveli 10 domobrana i 2 njema-
 čka vojnika.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG ZBORNOG PODRUČJA OD 26. RUJNA 1943. GOD. O DISLOKACIJI JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA PODRUČJU VARAŽDINA

Predmet: Dnevno izvješće za
 26. rujna 1943. g. do 18 sati.

Podhvatno područje, Varaždin:

1) 26. IX. prema izvješću odjela P. T. Z. iz Ludbre-
 ga: Kalnički odred pojačan je sa 17. i 21. partizan-
 skom brigadom iz Slavonije. Partizani imaju namje-
 ru da do konca ovog mjeseca osvoje Ludbreg, Varaž-
 din i Koprivnicu. 17. partizanska brigada nalazi se u
 s. Radeljevu (9 km j. i. od Ludbrega) sa tri topa.
 Tri brigade nalaze se u selima Poganec—Mala Rijeka
 —Duga Rijeka—Ribnjak (11 km j. 6. 5. j. 7. 5. j. 9. j.
 od Ludbrega). U s. Ivanec (9. j. j. z. od Ludbrega na-
 lazi se Stab odreda i Vrhovni sud).

Prema zahtjevu P. T. Z. iz Ludbrega naredeno je
 bombardiranje tih mesta.

2) Noću 25/26. IX. izvršili su partizani prepad na
 uporište »Tivar« u Varaždinu.

Podhvatno područje Zagreb:

1) Noću 24/25. IX. partizani su zapalili želj. postaju
 Zlatar—Bistrica⁵ (27 km s. i. od Zagreba) i željez-
 stražu jačine 7 domobrana razoružali i zarobili. Jači-
 na partizana 200.

2) 26. IX. u prostoru Selndca—Šagudovec (2.5 km
 s.z. 3,5 j.z. od Marije Bistrice) prikuplja se skupina
 od 500 partizana sa namjerom da napadne Mariju
 Bistricu.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIKA PRVOG ZBORNOG PODRUČJA OD 27. RUJNA 1943. GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA VARAŽDINSKE TOPLICE¹

ZAPOVJEDNIŠTVO I. ZBORNOG PODRUČJA

Predmet: Dnevno izvješće za 27. rujna 1943. g. do 18 sati.

Podhvatno područje Bjelovar:

Noću 26. IX. oko 2300 sati partizani u jačini od tri brigade sa tri stotine kola napali su posadu u s. Vrbovec i osiguranje tvornice Predović. Posada u s. Vrbovec sastojala se je od 70 njemačkih SS redarstvenika i 20 naših oružnika. Ova se je posada održala. Posada za zaštitu tvornice Predović sastojala se je: straža od 40 momaka. Poslije kratke borbe straža se je predala i djelomično razbijela. Odmetnici su popalili tvornicu, mlin i pilanu, kao i željezničku postaju. Iz tvornice su na kolima odvezli živežne namirnice. Prema izjavi namještenenika tvornice partizani su govorili da će ponovno doći tokom današnje noći radi odnošenja ostalih živežnih namirnica. Poročnik Randić iz II. topn. sklopa koji je došao kao zamjena nadporučniku Žanu zarobljen je.

1810 obaviješten je I. a kod III SS. P. K. i zamoljen je, da pošalje u Varaždinske Toplice još noćas pojačanje, pošto partizani namjeravaju izvršiti napadaj ponovni. Isto tako zamoljeno je pojačanje i za Vrbovec, te da se sprieti odnošenje ostalih živežnih namirnica iz tvornice Predović u Vrbovec.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIKA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 28. RUJNA 1943. GOD. O NAPADU DRUGE NO BRIGADE »BRACE RADIĆA« NA VARAŽDINSKE TOPLICE I VRBOVEC I BORBAMA NA PODRUČJU ŠIBENIK-KNIN-SINJ-SPLIT

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 271
(po podatcima primljenim 28. IX. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 27. IX. jake partizanske snage napale su Varaždinske Toplice². 27. IX. upućena sat iz Varaždina u smjeru Varaždinske Toplice zadržana je kod s. Tonimir (1 km s.s.z. od Varaždinskih Toplica) jakom vatrom. 27. IX. partizani su obkolili Varaždinske Toplice. Posada se drži. Sat koja je upućena u razvidanje vratila se u Varaždin.

Jedna jača partizanska skupina prebacila se navodno iz Kalnika preko Novog Marofa (15 km. j. od Varaždina) u Ivanšćicu (ovo još nije provjereno).

Podr. Križevaca: Noću 26/27. IX. jake partizanske snage napale su posadu u s. Vrbovec (18 km j.j. z. od Križevaca) i osiguranje u tvornici Predović.² Posada od oko 70 njemačkih SS redarstvenika i 20 naših domobrana se je održala, dok se je zaštitila tvornica Predović (40 domobrana-topnika) nakon kraće borbe razbijela, a dieлом predala. Odmetnici su popalili u tvornici mlin i pilanu, kao i želj. postaju, a tvornicu djelomično opljačkali.

^{1,2} Napad na ova uporišta izvršila Druga NO brigada »Brace Radića« i Moslavacki NOP odred.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 29. RUJNA 1943. GOD. O NAPADU DRUGE NO BRIGADE »BRACA RADIĆA« NA VARAŽDINSKE TOPLICE

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 272

(po podatcima primljenim 29. IX. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE

Podr. Zagorja: Zapovjedništvo posadnog područja Varaždinjavlja da je posada Varaždinskih Toplica 2. udarna sat i. koničkog sklopa jačine 80 ljudi te 150 njemačkih i 30 naših oružnika 28. IX. između 19 i 20 sati od partizana savladana. Do sada su se u Varaždin vratila 3 njemačka oružnika koji su izjavili da se ostali nisu mogli spasiti. Posada se borila do posljednjeg noga i to Njemci iz novog hotela u Varaždinskim Toplicama koji je podpuno izgorio, a nastao je oružničke postaje. Borba je trajala 6 sati. Blizih podataka još nema.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 3 LISTOPADA 1943. GOD. O NAPADIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA LUDBREG

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 267

(po podatcima primljenim 3. X. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE

Podr. Ludbrega: 3. X. od 00,0 sati partizani napadaju Ludbreg.¹ Borba je još u toku. — Borbena skupina ustaškog bojnika Oreškovića prigodom probijanja iz Varaždina prema Ludbregu zadržana je jakom neprijateljskom vatrom kod s. Štefanec (8 km. izt. od Varaždina) gdje se i sada vode jake borbe.² Bojnički Orešković i 3 vojnicara su ranjeni.

3. X. u 8 sati upućena su pojačanja iz Varaždina prema s. Štefanec. — Stanje oko Ludbrega još nije poznato. Jačina neprijatelja do sada nije određena, ali se po podatcima o vodenoj borbi u toku noći može zaključiti da su skupine jače.

Podr. Zagorja: Zapovjednik posade u Mariji Bistrici izvestio je 2. X. da se oko M. Bistrice prikupljaju jake part, skupine³ (navodno oko 2.000) što nije vjerojatno.

2. X. u veće partizani iz smjera s. Hum (2 km. z. od Bistrice) i sa juga (s. Laz) napali su našu posadu u Mariji Bistrici.⁵ Blizih podataka još nema.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 4. LISTOPADA 1943. GOD. O BORBAMA KOD LUDBREGA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 277

(po podatcima primljenim 4. X. 1943. godine do 9 sati)

¹ Ovo uporište napala i zauzela Sedamnaesta NOU brigada.

² Borbu kod ovog mjeseta i Šemovca vodio Drugi bataljon brigade »Brace Radića«.

³ Odnos je na Zagrebački NOP odred.

* Netračno. Zagrebački NOP odred je tada bio jačine oko 400 boraca.

⁵ Napad na ovo uporište izvršio NOP odred Zagrebački.

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Fodr. Ludbrega: 3. X. u 0020 sati napadnut je Ludbreg od jakih partizanskih snaga. — U 1 100 sati zauzeli su part. Ludbreg. Upućeni odjel P.T.Z. pod zapovjedništvom ustaškog bojnika Devčića iz Varaždina prema Ludbregu našao je kod s. Stefanec (8,5 km. j. od Varaždina) na jačke part, snage² i iste razbio, a 4 strojnica, 1 protuzrakoplovna strojnica, 9 strojopušaka i preko 100 pušaka zaplijenio, dok je 150 partizana poginulo, a 20 sa puškama zarobljeno. Odred je uz slabiji otpor stigao do 2 km z. od Ludbrega, te se onda usled mraka vratilo u Varaždin. Vlastiti gubitci: 5 ranjenih. — Njemačko SS redarstvo iz Ludbrega, djelimično se navodno prebacilo u Madarsku, a djelimično se povlači uzduž r. Drave prema Varaždinu. Naše zrakoplovstvo je upješno podpmogalo skupinu ustaškog bojnika Devčića.

Podr. Krapine: 2. X. part, su napali razdjel rizničke straže u s. Lupinjak³ (10 km s. z. od Krapine) i razoružali 12 rizničkih straža. Istog dana u s. G. Jesenje (5 km s. izt. od Krapine) 1 njemački odjel i naši oružnici sukobila su se sa partizanima.⁴ 2 partizana su ubijena, a 2 zarobljena.

Podr. Koprivnice: 27. IX. part, napadaj na ugljenkop »Mirna« u s. Glogovac⁵ (6 km j. izt. od Koprivnice), 4 domobrana su poginula, a 6 ih je ranjeno, dok. part, gubitci iznose: 7 mrtvih⁶ i 3 zarobljena. — Noću 2/3. X. odbijen je ponovni napad partizana na isti rudnik.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 6. LISTOPADA 1943. GOD. O NAPADU SEDAMNAESTE NOU BRIGADE NA LUDBREG.

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 279
(po podatcima primljenim 6. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 4/5. X. izvršila je skupina ustaškog bojnika Devčića iznenadni noćni pothvat iz Varaždina u smjeru s. Jalžabeta (12 km j. izt. od Varaždina) bez dodira sa neprijateljem, 2 partizana su zarobljena. Prema izvješću zapovjedništva pothvatnog područja Varaždin napadaj na Ludbreg⁷ izvršila je XVII. part, brigada ojačana dijelovima II. kalničke brigade. Od posade Ludbreg u Koprivnicu je do sada stiglo 1 zastavnik i 89 domobrana bez odjeće i oružja.

Podr. Koprivnice: 5. X. partizani su upali u rudnik »Mirna« (6 km. j. izt. od Koprivnice) i uništili električna postrojenja.

² Drugi bataljon brigade »Braće Radića«.
³ Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Zagrebačkog NOP odreda.

⁴ Dijelovi Zagorskog NOP odreda.

⁵ Napad na ovaj rudnik izvršili dijelovi Dvadeset prve NO brigade.

⁶ Po našem izvještaju neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i ranjenih, dok su naši gubici bili 3 mrtvi i 4 ranjena.

⁷ Original pisan na masini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 3/630-632.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 8 LISTOPADA 1943. GOD. O NAPADU ZAGREBAČKOG NOP ODREDA NA MARIJU BISTRICU

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 281

(po podatcima primljenim 8. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću I. zbornog područja part, skupina¹ koja se je zadržavala kod s. Laz/5 km. j. od M. Bistrice povukla se je noću 5/6. X. u jugoistočnom smjeru. Jacina ove skupine je navodno preko 1000 partizana što nije provjeroeno.

7. X. odbijen je part, prepad na ustašku posadu želj. postaje Budinčina² (23 km. i. z. od Varaždina). 4 part, i 1 ustaša su poginuli a 1 ustaša je ranjen.

5. X. manja part, skupina opljačkala je občinu Gušća (8. km. s. od Zaprešića, a 14 km s.s. izt. od Samobora).

I. zborni područje javlja: da su partizani 8. X. u 0230 sati zauzeli Mariju Bistricu.³ Posada se je bez gubitaka povukla u Zlatar Bistricu (5 km s. z. od M. Bistrice); bližih podataka još nema.

IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI DONJA STUBICA OD 10 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU ZAGREBAČKOG NOP ODEDA NA MARIJU BISTRICU

KOTARSKA OBLAST DONJA STUBICA

Broj: Taj. 275/1943.—

Donja Stubica, dne 10. X. 1943.

Predmet: Marija Bistrica napadaj partizana. —

1) VELIKOJ ŽUPI PRIGORJE

2) REDARSTVENOJ OBLASTI — Politički odsjek Zagreb

Savezno s ovdašnjim brzoglasnim izvješćem od 8. i 9. o mј. izvješće se:

Dne 8. listopada 1943. u 2,30 sati jedna grupa od neustanovljenog broja partizana napala je na mjesto Mariju Bistricu,¹ gdje su u občini zapalili sve spise, tako isto i u pošti, sa sobom odveli 18 građanskih osoba i u 5 sati istog dana iz Marije Bistrice otisli. Partizani su bili naoružani sa strojnicama, puškama, parabelama, samokresima i bombama. Bilo ih je više stotina, ali se točan broj nije mogao utvrditi.

8. listopada 1943. u 2,30 sati došla je jedna veća grupa partizana u Mariju Bistricu, obkoliti mjesto sa svih strana svojim stražama, ostali zašli u mjesto, iz občine izbacili svu pismohranu pred zgradom gdje su sve zapalili, iz blagajne odnijeli 11.000 Kuna gotovog novca, 3 pišača stroja, a na kraju bacili jednu bombu u kasu občinske blagajne. — Iz pošte uzeli 106.078 Kuna gotovog novca, spalili svu poštansku pismohranu uništili sve brzoglasne uređaje, a iz javne govornice odnijeli jedan brzoglasni aparat.

Gubitak pobunjenika i pliena nije bilo, jer je posada

¹ Odnosi se na Zagrebački NOP odred.

² Ovo uporište napao Zagorski NOP.

³ Ovo uporište zauzele jedinice Zagrebačkog NOP odreda.

⁴ Napad na ovo uporište izvršio je Zagrebački NOP odred.

ustaška koja je bila za osiguranje Marije Bistrice, dne 7. listopada 1943. između 2.20 do 2.30 sata povukla se u pravcu mjesta Zlatar—Bistrice, tako su pobunjenici saznavši za ovo slobodno upali u Mariju Bistricu i izvršili svoja zlodjela.

Pobunjeni partizani su došli iz sela Laza (10 km. iztočno od Donje Stubice, a istim smjerom, su otišli na trag.

Nije se moglo doznati koja je pobunjenička jedinica i njen voda.

KOTARSKI PREDSTOJNIK:

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 13. LISTOPADA 1943. GOD. O STANJU NA PODRUČJU ZAGORJA

Dnevno izvješće broj 286

(po podatcima primljenim 13. X. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvještaju zapovjedništva podhvatnog područja Varaždin jakе part., snage¹ (navodno 4 brigade) prikupljene su u Varaždinskim Toplicama sa vjerojatnom namjerom napadaju na Varaždin. Zračnim razvidanjem se nije nista osobitog ustanovilo u Varaždinskim Toplicama i okolicu. Ustanovljeno je da je želj. pruga: Varaždin—Koprivnica—Krizevci skoro podpuno razorenja.

Noću 11/12. X. partizani su upali u s. Pušča (7 km s.z.s. od Zaprešića — a 12 km s.s. izt od Samobora) i odveli tabornika i 10 osoba od kojih je 12. X. pronadeno 7 mrtvih u šumi Dubrava (5 km. s. od s. Pušča), a za sudbinu ostalih se ne zna.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 17. LISTOPADA 1943. GOD. O NAPADU BRIGADE »BRACE RADIĆA« NA IVANEC I LEPOGLAVU

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 290

(po podatcima primljenim 17. X. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Pothvatno područje Varaždin javlja da su se naše cete padom mraka 15. X. povukle pod borbom u Varaždin i da pretstoji obkoljavanje Varaždina i napadaju na grad. — Zrakoplovnim razvidanjem 16. X. na području isztočno i južno od Varaždina nisu primjećeni odmetnici, dok je razvidanjem pruge prema Cerju — Tužnom (11 km j.z. od Varaždina) zapaženo da je naš oklopni vlak stigao u blizini s. Tužno (9 km j.z. od Varaždina) gdje je pruga razorenja,¹ a naše cete koje su stigle oklopnim vlakom napreduju duž pruge. Iz smjera Ivaneca zapažene su cete u njemačkim odorama za koje nijemačko zapovjedništvo ne zna, te nije isključeno da se radi o partizanskim dijelovima. 16. X. u jutro partizani su napali oružničku postaju

¹ Odnosi se na snage Desete divizije i brigadu »Brace Radića».

¹ Pruga razorili dijelovi Sedamnaeste NOU brigade.

Ivanec (19 km j.z. od Varaždina) a 17. X. Lepoglavlju. Posada od prometnih zdrugova vodi. Bližih podataka nema.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 18. LISTOPADA 1943. GOD. O BORBAMA KOD LEPOGLAVE.

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 291

(po podatcima primljenim 18. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću I. ustaškog prometnog zdruga 17. X. poslije podne vodile su sa jakе borbe u Lepoglavlji¹ (26 km j.z. od Varaždina). Ishod borbi još nije poznat. Zrakoplovstvo je 17. X. poslije podne bombardiralo i tuklo strojničkom vatrom šumice oko Lepoglave. Zapaženo je da u Lepoglavlju i na rubu sela gori nekoliko kuća.

Pruga Varaždin — Golubovec: 16. X. između Varaždina i Golubovca part., su porušili želj. prugu u dužini od 160 metara. Bližih podataka još nema.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 19 LISTOPADA 1943 GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU ZAGORJA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 292

(po podatcima primljenim 19. X. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 17. X. uveće na području s. Cerje — Tužno (11 km j.z. od Varaždina) neprijatelj je poslije jače borbe odbacen u brda zapadno s. Cerje — Tužno. Vlastiti gubitci: 2 mrtvi i 5 ranjenih, a neprijateljski: 12 mrtvih i 1 zarobljen. Istog dana čula se je iz smjera Ivanec (19 km j.z. od Varaždina) borbenu buku, međutim u tom smjeru se nije moglo prodrjeti. — Prema izvješću I. zbornog područja Ivanec je 17. X. pao u ruke partizana a za sudbinu naše posade (1. slaba posadna sat) se za sada ne zna. Ovo je potvrđeno i zračnim izviđanjem 18. X.

U Lepoglavlju je naša posada opkoljena i vodi borbu. Posadi je zrakoplovom baceno strelivo i okolna šuma bombardirana.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 21. LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU BRIGADE »BRACE RADIĆA« NA IVANEC I LEPOGLAVU

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 294

(po podatcima primljenim 21. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 19. X. pred večer partizani su izvršili jak napadaj na posadu Lepoglave¹. — 20. X. je-

¹ Napad na ovo uporište izvršila brigada »Brace Radića».

dan iz Krapine u pomoć Lepoglavi samovozima upućeni njemački odjel sa 8 bornih kola oslobođio je obkoljenu posadu Lepoglave. Njemački i naš odjel iz Lepoglave stigao je oko 17 sati do s. D. Gećkovec (2 km z. od Ivance) gdje je zadržan jakom neprijateljskom vatrom; te se potom vratio u Lepoglavlju. Naše topništvo i zrakoplovstvo tuklo je neprijateljski postav.

17. X. prigodom partizanskog napadaja na Ivanec (19 km j.z. od Varaždina) posada (70 domobrana 2. posadne sati iz Varaždina) je većim dijelom zarobljena. — Partizani¹ su 17. X. zauzeli i rudnik Ivanec i Ladanje (13 km zap. od Varaždina) u kojima su uništili sva postrojenja. U Ivancu se nalaze stožeri partizanskih brigada.

I. zborni područje javlja da se veća partizanska skupina² iz smjera Novi Marof — Gornja Rijeka (15 km j.i. 22 km j.j. izt. od Varaždina) približava Sv. Ivan Zelinu. Ustaška posada s. Bisag (8 km s.s. izt. od Sv. Ivan Zelina. Zrakoplovnim razvidanjem nije zapoženo nikakvo prikupljanje partizana.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 25 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU NA PODRUČJU ZAGORJA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 298
(po podacima primljenim 25. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE

Podr. Zagorja: 23. X. po dobijenom nalogu od njemačkog Abschritts-komandanta, a usled sve jačeg prikupljanja partizana¹ oko Zlatara iz sjevernog smjera, naša posada iz Zlatara oko 65 ustasa² povukla se u Bedekovićnu (10 km j.z. od Zlatara). Prema ovom Zlatar je prepusten partizanima.²

Prema izvješću podhvatznog zapovjedništva Varaždin u okolini Ivance (18 km j. z. od Varaždina) partizani³ su uzpostavili općinsku upravu d vrste mobilizaciju muškaraca od 17—27 godina.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 7 STUDENOG 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA DRUGE OPERATIVNE ZONE I DVADESET OSME DIVIZIJE NA KOPRIVNICU.

DNEVNI IZVJEŠTAJ BROJ 311
(po podatcima primljenim 7. XI. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 6/7. XI. odbijen je manji part, napadaj na Varaždin. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Prema izvješću podhvatznog područja Varaždin, partizani se prebacuju preko r. Drave u Ma-

² Vatu otvorio Prvi bataljon brigade »Braće Radića».

³ Ove rođenike zauzela je jedna četa II bataljona »BR».

⁴ Sedamnaesta brigada NOU.

¹ Odnos se na djelove Sedamnaeste NOU brigade i brigade »Braće Radića».

² Djelovi Sedamnaeste NOU brigade, koji su zauzeli ovo uporište.

³ Djelovi brigade »Braće Radića».

darsku između s. Šemovec i Struga (11 i 24 km izt. od Varaždina).

Podr. Koprivnice: Pri zaključku izvješća primljeno je: 7. XI. 0000 sati partizani su jačim snagama napali Koprivnicu. — Danas u 1045 sati primljeno je izvješće od podhvatznog pododsjeka Kalnik — Bilo (gora) iz Koprivnice, da su partizani upali u grad. Blizih podataka još nema. — protumjere su u toku.

(M. P.)

Glavar

Glavnostozernog ureda

general (Dragojlov)

Dragoj lov

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 8 STUDENOG 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA KOPRIVNICU I VIROVITICU

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 312

(Po podacima primljenim 8. XI. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagreba: Noću 6/7. XI. između želj. postaje Dugo Selo i Ostrna 20 i 24 km izt. od Zagreba) partizani su napali domobransku obhodnju i minirali želj. prugu. — Iste noći odbijen je manji part, napadaj na Dugo Selo.

Podr. Koprivnice: Noću 6/7. XI. partizani su provali li u Koprivnicu. U Koprivnici se vode ulične borbe. Partizani drže park bolniču, pravoslavnu crkvu i župnu crkvu, a naša posada želj. postaju i Tvornicu »Danica«. Njemačko oružničto drži svoje vojarne. — 7. XI. dva naša zrakoplova izvršila su napadaj na partizane koji se nalaze u šumarama i obsjedaju izletište i tvornicu »Danica«. Stroj opuštanom vatrom napadnuti su partizani u samoj Koprivnici. Zrakoplovnim razvidanjem u 1430 sati stanje u Koprivnici bilo je nepromjenjeno. Na periferiji grada gorile su tri kuće. Padobrantska sat. kretala se iz tvornice »Danica« u grad a iz Križevaca je jedna sat. bila u pokretu prema Koprivnici te se nalazila oko 10 km. izpred grada.¹ Naše zrakoplovstvo je bombardiralo s. Ivanec (3 km. s. od Koprivnice) odakle su partizani težkim strojnicama tukli Tvornicu »Danica«. — Od 15.30 sati 7. XI. ne javlja se krugovalna postaja u Koprivnici. Svi pokušaji u toku 7 i 8 XI. da se spoj uhvati nisu uspjeli.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 9 STUDENOG 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA KOPRIVNICU

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 313

(po podatcima primljenim 9. XI. 1943 godine do 9 sati)

¹ Sve pokušaje neprijatelja da iz Križevaca pritekne u pomoć napadnutoj posadi u Koprivnici odbila je II NOU brigada II operativne zone.

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KÜPE:

Podr. Koprivnica: Zrakoplovnim razvidanjem 8. XI. je utvrđeno da je sam grad Koprivnica u partizanskim rukama. — Partizani pljačkaju grad, naročito želj, postaju i iz vagona izvlače brašno u smjeru Ludbrega. — Njemačka posada (redarstvo) drži se u vojarni sjeverno od grada gdje se je povukla i padobranska sat, a izgleda i ostale naše jedinice iz Koprivnice. Oko vojarne vodile su se 8. XI. poslike podne borbe. Pojačanje upućeno iz Varaždina (skupina ustaškog bojnika Devčića)¹ nalazilo se je 8. XI. u borbi sa jakim neprijateljem na crti: s. Cičkovina — s. Martjanec (5 i 8 km. z. s. z. od Ludbrega). Oklopna kola zbog porušenih mostova nisu mogla napredovati. Izdata je zapovijed da se bojnik Devčić pod svaku cijenu probije do Koprivnice.² Međutim, uslijed sve jačeg neprijateljskog pritiska skupina Devčić ne samo da se nije uzpela probiti do Koprivnice, već je sa prihvatom odstupila i oko 2100 sati stigla u Varaždin sa 3 laks ranjena. — Pojačanje upućeno iz Križevaca nešto se je povuklo i 8. XI. poslike podne zapaženo je na putu 10 km. s. izt. od Križevaca. — Naše zrakoplovstvo je u toku 8. XI. bombardiralo i mitraljiralo neprijatelja, a njemačko zrakoplovstvo bacilo je streljivo u vojarnu.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 10 STUDENOG 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE KOD LUDBREGA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 314
(po podatcima primljenim 10. XI. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Koprivnica: Prema izvješću podpukovnika Rescha, koje je dobijeno preko njemačke, madarske Transpo-rtkomandanture u Zagrebu, u napadaju na Koprivnicu učestvovalo je oko 2000 partizana.¹ — Hrvatska posada u jakosti 740 ljudi i od jedne njemačke bojne 100 ljudi povučeni su u s. Golu (17 km. s. izt. od Koprivnice). Domobranci gubitci iznose 25% kod momčadi, a 50% kod časnika. Partizanima je pao u ruke vlak sa 40 vagona brašna i odjeće. Podpukovniku Reschu izdata je zapovijed za osiguranje mosta kod Dekenješa.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 11 STUDENOG 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA KOPRIVNICU.

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 315
(po podatcima primljenim 11. XI. 1943 godine do 9 sati)

¹ Odnosi se na Prvu bojnu Prvog puka Poglavnikovog tjelesnog zdruga ojačanu jednim brzim sklopom. Dokumentat u arhivi Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 23-2, k. 53.

² Proboj ove jedinice sprječile su jedinice NO brigade "Brace Radića".

U napadu na Koprivnicu učestvovala je Dvadesetprva NO brigada. Dvadeset osme divizija i Kalnički NOP odred, dok su ostale jedinice: Sedamnaesta NO brigada, NOU brigada "Brace Radića", Drugi NO brigada Drugi operativne zone i Bjelovarski NOP odred obezbjedivale napad.

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 9. XI. kod sela Kelemen, Kneginac i Sv. Ilija (9 i 6 km. j. izt. te 7 km. j. j. z od Varaždina) došle su naše razvi dnice u dodir sa partizanima.¹ Neprijatelj je protjeran. Na području: Varaždinske Toplice — Kneginac — Turčin (6 km j.j. izt. od Varaždina) pojavila se veća partizanska skupina.

¹ 11. XI. počeo je podhvat smjerom: Varaždin — Ludbreg — Koprivnica.

Podr. Koprivnica: Prema zračnom razvidanju i izvješću bojnika Dolanskog zapovjednika 1. padobranske sat. napadaj na Koprivnicu počeo je 6. XI. oko 23 sata snagom od oko 2000 partizana.

Sve naše snage pod borbom povukle su se posletope u njemačku vojarnu gdje su se uzpješno branile do 8. XI. u noći, kada su se pod borbom probile i povukle u Golu, gdje se i sada nalaze.² Pred povlačenje Njemci su zapalili vojarnu.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 14 STUDENOG 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE KOD LUDBREGA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 318

(po podatcima primljenim 14. XI 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Podhvat skupine Gajger — Devčić smjerom: Varaždin — Koprivnica uslied jakog neprijateljskog odpora¹ iztočno od Ludbrega i odsutnosti njemačke posade² (Koprivnica) je 13. XI. prekinut. Vlastiti gubitci: 3 mrtva i 4 ranjena.

¹ 12. XI. posada Ivana (19 km j. z. od Varaždina) povukla se po nalagu u Varaždin.

² 13. XI. jača partizanska skupina (oko 600) prebacila se iz Ivanšćice u s. D. Voća (oko 8 km s. od Ivana) sa vjerojatnom namjerom presjecanja spoja Varaždin — Ormo.

Podr. Koprivnica: Zračnim razvidanjem 13. XI. ustavljeno je, da je želj. postaja sa okolnim zgradama i vagonima u Koprivnici zapaljena.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 7. PROSINCA 1943. GOD. O NAPADU JEDINICA DOV I PO HRVATSKE NA G. JESENJE

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 341

(po podatcima primljenim 7. XII. 1943. godine do 9 sati)

D) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Krapine: Noću 30. XI/1. XII. jedna postrojba prom. zdrugova bila je napadnuta u klancu pod

¹ Odnosi se na dijelove NOU brigade "Brace Radića".

² Neprijatelj je uspio izvući iz Koprivnice jedan dio snaga, dok su ostale zarobljene ili uništene.

¹ Prodor ove ustaške skupine u pravcu Koprivnice sprječile su jedinice NOU brigade "Brace Radića".

² Njemačka posada povukla se iz Koprivničkog pravca prilikom napada jedinica Dvadeset osme divizije i Druge operativne zone na ovo mjesto.

selom G. Jesenje¹ (4 km. s. od Krapine) od jedne skupine jačine oko 100 partizana, koji su zatkojeni kućama i bunkerima na obroncima se la otvorili vatru.

U borbi koja je trajala do 4 sata ujutro, poginulo je 22 partizana, dok su ostali razbijeli se. 3 vojnicara su ranjena. Od bocica mina upaljeno je nekoliko kuća u selu. Kod poginulih partizana nadene su izprave prema kojima isti pripadaju t. zv. »Zagorskoj brigadi«.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 12 PROSINCA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKE OKO KRAPINE

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 346

(po podatcima primljenim 12. XII. 1943. godine)

Podr. Krapine: Od 8. XII. Klanjec (16 km j. z. od Krapine obkoljen¹

Podr. Križevaca: U borbi 10. XII. kod s. Habjanovac (17 km j. od Križevaca) part. su imali 7 mrtvih. Pljen: 1 samokres, 1 strojnica, 1 brzoglas i stoke. Vlastiti gubitaka nije bilo.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 17 PROSINCA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA NOVAKU, ŽDALU

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 351

(po podatcima primljenim 17. XII. 1943 godine do 9 sati)

Podr. Koprivnice: Noću 13/14. XII. part. zauzel s. Ždalu 24 km i od Koprivnice), i napali stražu kod mosta Đekeňeša. Straža se povukla na madarsku stranu. Navodno su u Goli oružnjici sa 1 častnikom (poruč. Bauer) zarobljeni.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 31. PROSINCA 1943. GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA VARAŽDIN BREG I KRAPINU

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 365

(po podatcima primljenim 31. XII. 1943. godine do 9 sati)

Pod. Varaždina: 29. XII. part. napali ustašku posadu na Varaždin Bregu¹ (9 km j. i. Varaždina). Pomoć upućena. Dosada javljeni vlastiti gubitci: 1 mrtav i 12 težko ranjenih. Borba je toku.

Podr. Krapine: Prema viestima primljenim od Gl. rav. za jav. red i sig. partizani su 30. XII. napali Krapinu snagom od 3 brigade² (X, XII. i XVII.) O tome obaviješteno nadležno njemačko zapovjedništvo i zatraženo upućivanje pojačanja. Dalje vesti nedostaju.

¹ Napad je izveo Prvi bataljon Zagorskog NOP odreda.

¹ Oko Klanjca dejstvovanje Zagorski NOP odred.

¹ Napad je izveo NO udarna brigada »Braca Radić«, a na obezbjeđenju napada prema Varaždinu i Ivancu bila je NO brigada »Matija Gubec«.

² U ovom periodu oko Krapine jedino dejstvuje Zagorski NOP odred.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 2 SIJEČNJA 1944 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE I BORBAMA KOD VARAŽDINBREGA

Vojnička tajna

2. I

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 2/44

(po podatcima primljenim 2. I. 1944 godine do 9 sati)

Podr. Varaždina: U borbi sa 1 satom P.T.S. kod Varaždinbrega (9 km j. i. Varaždina) part.¹ su imali 20 mrtvih. Pljen: 1 puška. Vlastiti gubitci: 4 mrtva, 11 ranjenih i 3 nestala.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 5 SIJEČNJA 1944 GOD. O NAPADIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA I BORBAMA NA VARAŽDINBREGU .....

Vojnička tajna

5. I.

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 5/44

(po podatcima primljenim 5. I. 1944. godine do 9 sati)

Podr. Varaždina: Partizani¹ su u borbi na Varaždinbregu (9 km j. i. Varaždina) imali oko 200 mrtvih i povukli se u smjeru Kalnika i Ivančiće*. Navodno su napustili Ludbreg i Koprivnici³ (provjerava se).

Podr. Zlatara: Pojava većih skupina partizana⁴ u području s. Ratkovec (3 km s. Žlatara) .... Po neprovjerenoj vesti oruž. posada Đurđevac progila se 31. XII. 43. g. u Madarsku.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 23 SIJEČNJA 1944 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE I BORBAMA KOD VARAŽDINBREGA . . .

Vojnička tajna

23. I

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 23/44.

(po podatcima primljenim 23. I. 1944 godine do 9 sati)

Podr. Varaždina: 21. I. u borbi postrojbi P.T.S. sa part. kod Varaždinbrega (7 km j. i. Varaždina) ubijeno 50 a zarobljeno 11 partizana¹.

¹ Protiv ove satnije borbu su vodili 29. prosinca 1943 god. dijelovi NOU brigade »Braca Radić«. (Poredak iz knjige depeša Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske u arhivi Vojnog istorijskog instituta pod red. br. 4—2, k. 119/1.)

¹ i ² Odnosi se na jedinice Trideset druge divizije koje su 29. prosinca 1943. god. vodile borbu protiv dijelova Poglavnika tjeslesnog sklopa na Malom Vrhu. Prema izvještaju Štaba Desetog korpusa ubio ustaša bili su 25 mrtvih i 30 ranjenih, a Trideset druge divizije 3 mrtva i 13 ranjenih.

³ Jedinice Desetog korpusa, napustile su ova mesta u prvoj polovini veljače 1944 god., izvještaj Štaba Desetog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 16. veljače 1944 godine.

⁴ Odnosi se na Trideset drugu diviziju koja je od 3 do 22. siječnja operisala u Hrvatskom Zagorju. Izvještaj Štaba Desetog korpusa od 7. veljače 1944 godine.

¹ Južno od Varaždinbrega, na liniji Novi Marof — Oštariće — Ključ vodila je tada borbu NO brigada »Matija Gubec«. Pod pritiskom nadmoćnijih neprijateljskih snaga Brigada se povukla dijelom snaga prema Madžarevu, a dijelom preko Luzana za Poljanu. Izvještaj Štaba Trideset druge divizije Štabu Desetog korpusa od 19. veljače 1944. godine.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 11 Siječnja 1944 GOD.
O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE I O BORBAMA KOD LUDBREŠKOG IVANCA, ZLATA-
RA . . .**

Vojnička tajna
11. I

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 11/44

(po podatcima primljenim 11. I. 1944 godine do 9 sati)

Podr. Varaždina: 9. I. postrojbe P.T.S. zauzele Ludbreški Ivanec¹ (9 km j.z. Ludbrega) u kome je bila part, bolnica i škola Kalničkog odreda. Ubijeno je 15 partizana. Plien: 1 teška strojnica, 20 pušaka, 10 konja, velika količina promidžbenog i vojnog tvoriva i skladišta hrane. Vlastiti gubitci: 2 ranjena (1 čaštrndk). Istog dana pojačanja za odterecenje Zlatara ušla su u Zlatar u 13,30 sati. Posadi je ostavljeno streljivo, a pojačanja se vratile u M. Bistrigu. Partizani se povukli u sjever. iz i istoč. smeru, a oko Zlatara ostale su samo manje skupine. Ukupni gubitci od 6. do 9. I.: 13 mrtvih, 17 ranjenih, 13 zarobljenih, 2. strojnica uništene. Neprijateljski gubitci osjetljivi. Plijen: 18 pušaka.

ZAPOVIJEST POTHVATNOG SDRUGA »DUBROVNIK« OD 7 FEBRUARA 1944 GOD. ZA NAPAD NA JEDINICE DESETOG KORPUSA NOVJ¹

PODHVATNI SDRUG
»DUBROVNIK«

Broj: 82/44.

Novi Marof, 7. 2. 1944.

Predmet: Podhvat »Dubrovnik 2«

Zemljovidni list Čakovec 1:100.000

Zapovjedničtvu 1. bojne 1. puk. P.T.S.
Zapovjedničtvu 11/1. puk. P.T.S.
Zapovjedničtvu III/1 1/2 puk. P.T.S.
Zapovjedničtvu Oklopnog sklopa
Zapovjedničtvu Brzog sklopa P.T.S.
Zapovjedničtvu Voda gorskog topova D.S.Š.2

Podaci: neprijatelj se prema izvještaju nalazi u prostoru Ribnjak, Veliki Poganac, u jačini od brigade »Matija Gubec« i u prostoru Kalnik brigada »Braca Radić«.

Z A P O V I J E D A M

- 1) V Ust. stj. zdrug U.V. ima do 8. II. 44. do 6 sati za posjeti crtu Sveta Helena (6 km. sjever. od Križevaca) — Vel. Brdo (k. 408) — Gradec te trigonometrijska točka 368 i ostati na tome postavu do daljnje zapoviedi.⁵
- 2) II/1. puk. P.T.S. krenut će 7. II. iz N. Marofa pravcem Ivanopolje — k. 198, šumskom prugom do zapanodno od Peća (k. 620) i zauzeti položaj na južnim obroncima Kalnika i Kalničkog grada iznad mjesta

¹ Ovo mjesto zauzela je Prva pješačka pukovnica PTS ojačana oklopom PTS i vodom brdskih topova Domobranske središnje škole, prodrući pravcem Varaždinske Toplice-Tuhovac-Svibovec-Leskovec-Kalnik-Ludbreški Ivanec.

² Original, pisan na masini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnog istorijskog instituta pod reg. br. 1/22-46, k. 114 a.

³ Domobranske središnje (srednje) škole

⁴ Snage Petog ustaškog stajacég sdruga — oko 1100 ljudi — su 6 februara 1944 prebaćene iz Zagreba u Križevce. U prvoj etapi borbe posjeli su određenu liniju, a zatim produžile nastupanje i idućeg dana ušle u Koprivnicu.

Kalnik⁴ II/1 puk. P.T.S. uputit će povoz u Brez, Hum. Povoz će se kretati zajedno sa III/1. puk. P.T.S.

3) II/1 puk. P.T.S. pojačana jednim Gorskim vodom topova D.S.Š. i jednim vodom lakih tenkova pravcem Vinično — Visoko — Sudovec — Gor. Rijeka — Obrež — Kalnik, s time da zauzme položaj i zatvori prostor Kalnik kod sela Borje i sela Šopron III/I. puk. P.T.S. polazi iz Gor. Rijeke 8. II. u 5,30 sati određenim pravcem.

4) I/1. puk. P.T.S. krenut će tako da 8. II. 44. u 6 sati ujutro obkoli selo Drenovac i po svanuću očisti od partizana Put od Var. Toplica do Drenovca izabrat će sam zapovjednik 1/1. puk. P.T.S. po završenom čišćenju i obratiti naročitu pažnju na moguće pokrete partizana iz pravca juga dolinom potoka Kamešnici prema Drenovcu.

5) Jedna granad. sat. Oklop, sklopa sa šest tenkova krenuće iz Varaždina putem Turčni — Melinec — Kelenem — Jalžabet gdje ima stići u 16 sati 8. II. 9. II. u 8 sati uhvatiti će vezu sa boj. Devčićem na k. 258 u selu Jalsavec, jugoistočno od Jalžabeta i dalje će postupiti prema nalogu 1/1. puk. P.T.S.

Oklojni sklop P.T.S. uputit će odmah jednu grenadirsku sat u Presečno gdje će smjestiti 5. II/1. puk. P.T.S. i ostati тамо do daljnje zapoviedi.

6) Jedinice imaju uzeti suhu hranu za dva dana i potrebno streljivo.

7) Stožer podhvata nalazi se sa III/1. puk. P.T.S.

8) Znakovi raspoznavanja: Jedna biela raketa — ovdje smo, jedna crvena raketa — u pravcu neprijatelja — ovdje neprijatelj, jedna biela i jedna crvena — molimo pomoc.

10) Po zaposjedanju Kalnika zapovjednici bojna dobit će daljnje zapoviedi, s tim da će zapovjednik I/1. puk. P.T.S. postupiti po ustimenim uputstvima. Za Poglavnika i Dom spremni!

Zapovjednik P.T.S.-a
puk. Ante Moškov
A. M.

**IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA
OD 14 FEBRUARA 1944. GOD. O BORBAMA PROTIV
JEDINICA NOV I POJ KOD LUDBREGA**

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 45/44
(po podatcima primljenim 14. II. 1944. godine od 9 sati)

Podr. Varaždina: Prema prvim izvješćima imali su part, u borbama oko Ludbrega oko 450 mrtvih, oko 600 ranjenih i 30 zarobljenih. Plien: veće količine raznovrsnog oružja i vojnog tvoriva. Vlastiti gubitci: 11 mrtvih, 20 ranjenih (izv. podh. zapov. Varaždin).¹

**IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA
OD 16 FEBRUARA 1944. GOD. U ZAUZEĆU
KOPRIVNICE**

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 47/44
(po podatcima primljenim 16. II. 1944. godine do 9 sati)

¹ Riječ je o pothvatu »Dubrovnik 2«.

Podr. Koprivnice: Prema izvješću V ust. stajačeg sdruga Koprivnica je zauzeta 9. II. (u 2200 sati) nakon slomljenog neprijateljskog odpora. Tokom podhvata V ustaškog sdruga od Križevaca do Koprivnice palo je u borbama 167, ranjeno 9, zarobljeno 16 partizana. Plen: 72 puške, 1 strojopuška, 1 strojnica i preko 10.000 puščanog streljiva. Vlastiti gubitci: 2 mrtva, 16 ranjenih i 2 nestala.

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 18 FEBRUARA 1944 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ I O BORBAMA KOD GLOBOCECA I KALNIKA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 49/44
OPERATIVNOG ODJELA GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MIN. ORUŽANIH SNAGA 18. II 1944 godine 0900 sati
Podr. Varaždina: Završno izvješće o podhvatu' pukovnije P.T.S. u Kalnik pl. od 7-12. II: borbe su vodene kod s. Apatovac, Vel. Poganca, Prkos i Čukovca, neprijatelj je razbijen i najvećim dijelom uništen.
Gubitci partizana u ovim petodnevnim borbama: poginulo oko 350, ranjeno oko 650-700. Plen: 2 tereta samovoza, veća količina oružja i raznog tvoriva te konja. Vlastiti gubitci su neznatni: 14 poginulih i 20 ranjenih.

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 20 FEBRUARA 1944 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKE OKO VARAŽDINA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 51/44
OPERATIVNOG ODJELA GLAVNOSTOŽERSKOG UREDA MINORSKA
20. II. 1944 godine 0900 sati
II POJEDINOSTI:
Podr. Varaždina: U sukobu sa partizanima 19. II. kod s. Ladislavec (2 km. s. Zlatar) palo je 6, a ranjeno 4 partizana.
Podr. Klanjca: Priključena je jača part, skupina u s. Kumrovec (6 km s.z. Klanjca) sa vjerovatnom namjerom napadaja na Klanjec.

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 28 FEBRUARA 1944 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA PODRUČJU ZLATARA . . .

Vojnička tajna
28.11

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 59/44 g.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
28. II. 1944 g. 0900 sati
II PODRUČJA:
Varaždin: U podhvatu njemačkih snaga u plž Ivanšići vođene su 26. II borbe samo sa slabijim

¹ Riječ je o "pothvatu Dubrovnik 2".

¹ Odnosi se na dijelove Zagorskog NOP odreda. Odred je imao tri mrtva i tri ranjena.

part, zalaznicima kod s. Grtovac i na brežuljčima sjeverno od s. Selnica (10 i 8 km s.i. Zlatara), dok su part, glavne snage prema izjavi pučanstva izmakle u toku 25 i noću 25/26 II preko grebena Ivanšćice u pravcu sjevera i sjeverozapada.¹

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 1. MARTA 1944 GOD. O REZULTATIMA KOJE SU POSTIGLE USTAŠKO-DOMOBRANSKE I NJEMAČKE SNAGE U BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV OD NOVEMBRA 1943 DO FEBRUARA 1944 GODINE'

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 61/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
1. III. 1944 g. 0900 sati

II PODRUČJA:

Naknadno se saznaće da su partizani pri neuspjeli napadaju na Ludbreg 24. II. imali preko 80 poginulih.²

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 15 MARTA 1944 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA MARIJU BISTRICU I O BORBAMA NA PODRUČJU ZLATARU

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 75/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
15. III 1944 g. 0900 sati

II PODRUČJA:

Zlatar: Noću 11/12, te 12/13 II pri iznenadnim napadaju ustaške posade Zlatara na partizane u s. Martinšćina (7 km s. Zlatara) i Sambolića (nema na karti)¹ raspršeni su partizani, 70 partizana je poginulo (3 častinika), a 10 zarobljeno. Znatan plien u oružju i streljivu. Vlastiti gubitci: 1 poginuo i 1 ranjen.
Noću 13/14. II odbijen je napadaj na Mariju Bistrigu.² Poginulo je 27 partizana. Vlastiti gubitci 1 ranjen.

Križevci: Iznenadnim upadom u s. Apatovac (13 km. s.-Križevaca) pronadena je i raspršena manja

¹ Na području Zlatara borbe su vodila dva bataljona Zagorskog NOP odreda i Udarni bataljon Zapadne grupe odreda. Sjeverno i sjeverozapadno od Ivanšćice nije bilo tada jačih snaga Desetog korpusa. Trideset druga divizija je operisala na liniji Koprivnica — Ludbreg, a Trideset treća divizija je operisala na liniji u Moslavini.

¹ Original dnevnih izvješća Glavnog stožera domobranstva, pisani na mašini, latinicom, nalaze se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm ovih dokumenata za mjesec februar 1944 god. u mikroteci Vojnog istorijskog instituta pod reg. br. 4/224-320.

² Iz izvještaja Štaba Desetog korpusa "Zagrebačkog" NOV Jugoslavije i Trideset druge divizije vidi se da je ovaj napad izведен 22/23 marta i da je Brigada "Braca Radić" pritom imala 6 mrtvih i 22 ranjena.

¹ Selo Sambolić nalazi se zapadno od sela Gornje Selnice.

² U izvještaju Štaba Zapadne grupe NOP odreda Desetog korpusa govori se o borbama koje je Zagorski odred tada vodio protiv ustaša kod Marije Bistrice, ali se napad na ovo mjesto ne spominje.

partizanska skupina. Zarobljen je 1 partizan, a zaplijenjeno: 2 strojnice, 4 pisača stroja, 4 osedlana konja, te mnogo promičbenog stvoriva.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 17 MARTA 1944 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 77/44 g.

**OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA**

17. III 1944 g. 0900 sati.

II PODRUČJA:

Križevci: Pošto su njemačke snage po osnovi napustile mesta: S. Rugvica (7 km j. Dugog Sela) i Gradec (14 km j.j.z. Križevaca) neprijatelj je ušao bez odpora u ova mesta, a obkolio s. Repinec¹ (10 km j.j.z. Križevaca).

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 20 MARTA 1944 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKIE NA PODRUČJU HRVATSKOG ZAGORJA.

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 80/44.

**OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA**

20. III 1944 g. 0900 sati.

II PODRUČJA:

Zlatar: Noću 18/19. III odbijen je napadaj partizana¹ na posadu s. Poznanovec (5 km j.z. Zlatara). 6 partizana je poginulo.
U nočnom razvidanju 18/19. III prema s. Martinčićima (4.5. km s. Zlatara) došlo je do borbe s partizanima. 1 ustaša je ranjen, neprijateljski gubitci neocijenjeni.
18. III protjerana je jača ušančena part. skupina s Vinskog Vrha (2,5 km si. Marije Bistrice). 15 partizana je poginulo, 25 ranjeno, zaplijenjen je 1 sanduk streličiva za strojnicu.²

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 21 MARTA 1944 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA POSADU U MARIJI BISTRICI I BORBAMA NA PODRUČJU KRIŽEVACA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 81/44

**OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA**

21. III. 1944 g. 0900 sati.

¹ Jedinice NOU brigade »Braća Radić« zauzele su 14 marta položaje: Zabrdje — Fuka — Lugovac u cilju izvidanja u pravcu neprijateljskih uporista: Gradec, Vrbavec i Repinec.

² Vjerojatno dijelovi Zapadne grupe NOP odreda Desetog korpusa.

² U izvještaju Štaba Zapadne grupe NOP odreda Desetog korpusa piše o tome sljedeće: »Ustaše su naišle u tri pravca sa snagama od 200 vojnika potpomognute sa artiљarskom i minobacačkom vatrom iz Bistrice. Zasjeda se je povukla bez gubitaka, nanjeviši neprijatelju izvjesne gubitke.«

Zlatar: 20. III zapalili su part. zgradu občinskog glavarstva u s. Mihovljan (9 km s.z. Zlatara). Noću 19/20. III odbijen je vatreni prepad na posadu u Zlatar-Bistrici.

Križevci: Pojačana je part. djelatnost u području Križevaca.¹ 18. III kod s. Donjare (11,5 km s.i. Križevaca) part. su uništili 1 njemački teretni samovoz.² 5 njemačkih vojnika je poginulo. 1 časnici i 1 vojnik su se spasili, a za sudbinu 4 njemačka vojnika ne zna se.
Još 1 njemački teretni samovoz iz Križevaca izgleda nastradao je na putu Križevci — Koprivnica.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 24 MARTA 1944 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKIE NA PODRUČJU ZLATARA.

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 84/44.

**OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA**

24. III. 1944 g. 0900 sati

Zlatar: Ustaške postrojbe i jača oruž. obhodnja potukle su 23. III kod s. Žitomira (8 km i. Marije Bistrice) jaku skupinu partizana.¹ 120 partizana je poginulo² (i zapovjednik brigade), 5 partizanki zarobljeno, a plienjeno: 35 pušaka, 2 samokresa, 2.500 puščanih nabroja, sva pismohrana, 2 pisača stroja, 1 krugoval d 9 konja. Vlastiti gubitci: 1 ustaša poginuo, a 5 ustaša i 1 oružnik ranjeni.

Kod s. Belec (5 km s.i. Zlatara) odbijen je napadaj skupine partizana u jakosti jedne sati na ustašku zasedu. 24 part. poginulo. Vlastiti gubici: 6 nestalih.

Sv. Ivan Zelina:

22. III kod s. Orešje (8 km s. Sv. Ivan Zelina) odbijen je napadaj partizana na 1 ustaško-oružničku obhodnju. 3. part. su poginula.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 29 MARTA 1944 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKIE NA POSADE U KRAPINI

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 89/44

**OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA**

29. III. 1944 g. 0900 sati.

I OBCI PREGLED:

Obranbeni uspjeh kod Krapine.

H PODRUČJA:

¹ Na području Križevci — Koprivnica dejstvovala je tada Trideset druga divizijska Desetog Zagrebačkog korpusa.

² Kamion je uništilo Drugi bataljon NO brigade »Matija Gubec«. Iz izvještaja Trideset druge divizije vidi se da je tom prilikom ubijeno 8, a zarobljeno 3 njemačka vojnika i da je zaplijenjeno: 1 automat, 11 pušaka i druga vojnička spremu.

¹ Odnos se na dijelove NO brigade »Matija Gubec«.

² Ukupni gubitci NO brigade »Matija Gubec« u ovim borbama bili su: 15 mrtvih i 6 ranjenih.

Krapina: 27. III pri razviđanju naših snaga iz Krapine pravcem Radoboj naišlo se na jačeg neprijatelja.¹ 28. III u 03.30 sati partizani u jakosti 1600 boraca izvršili su jak napadaj na posadu Krapine iz smjera Petrovsko (3 km z.s.z Krapine). Hrabrim držanjem posade i poduzetim protumjerama napadaj je u 09.00 sati odbijen.² Upućena pojačanja progone partizane koji uzmiču.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 2 APRILA 1944 O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ NA PODRUČJU LUDBREGA'

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 93/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA

2. IV. 1944 god. 0900 sati

II PODRUČJA:

Ustaško izvidačke obhodnje naišle su 1. IV. na jaku skupinu partizana kod želj. postaje Konjičina. Partizani su protjerani u s.i. smjeru bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubitci: 30 poginulih (brojano).¹

Ludbreg: 30. III u borbi između posade Ludbrega i part, kod s. Bolfan (6 km. j.i. Ludbrega) poginula su 2 partizana, a 20 ih je zarobljeno.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 6 APRILA 1944 O NAPADU JEDINICA NOV I POJ I BORBAMA KOD ZLATARA I BJELOVARA...

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 97/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA

6. IV. 1944 g. 0900 sati.

II PODRUČJA:

Zlatar: Obhodnje posade Zlatar sukobile su se nekoliko puta u toku 4. IV s partizanima kod s. Bellec (6 km s.i. Zlatara) i s. Selnice (8 km s.i. Zlatara) kojom prilikom je palo 14, a ranjeno 2 partizana.¹

Pliem: 2 puške. Vlastiti gubitci: 3 mrtva i 2 ranjena.

¹ Riječ je o dijelovima Trideset druge divizije.

² Napad na Krapinu tada nije vršen. Trideset druga divizija u sedjstvu sa dijelovima Zapadne grupe NOP odreda Desetog korpusa NOV Jugoslavije napadala je 28. marta neprijateljske posade u s. Durmanec i s. Žutnica. Na pravcu Durmanec — Krapina nalazilo se obezbeđenje iz sastava NOU brigade »Braca Radić«, koje je upornom borbom kod Petrovskog sprječilo neprijateljske snage iz Krapine da priteku u pomoć napadnutim posadama.

¹ Iz izvještaja Zapadne grupe NOP odreda Desetog korpusa NOV vidi se da je toga dana kod Konjičine napadnut Prvi bataljon Zagrebačkog NOP odreda i da je imao jednog ranjenog borca.

¹ Sjevernoistočno od Zlatara na liniji Požarevac — Sv. Križ — Prepuštovec — Gornja Konjičina, bila je tada raspoređena brigada »Matija Gubec«. Iz izvještaja štaba Trideset druge divizije vidi se da je 4. aprila došlo do sukoba izviđačkih patrola u kojima su 3 ustaše ubijeni i zaplijenjeno njihovo oružje. Brigada nije imala gubitaka.

Bjelovar: U pothvatu ustaških razviđačkih dijelova kod s. Reskovec (12 km. s.z. Bjelovara) nameti su partizanima osjetljivi gubitci: Vlastiti gubitaci nema.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 8 APRILA 1944 O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA KRAPINSKE TOPLICE, VUKMANIC I O BORBAMA KOD ZLATARA I VARAŽDINSKIH TOPLICA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 99/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA

8. IV. 1944 g. 0900 sati.

I
II PODRUČJE:

Krapina: 7. IV odbijen je napadaj jače part, skupine na Krapinske Toplice.¹ 1 ustaša poginuo. Partizanski gubitci nepoznati.

U podhvatu ustaških postrojbi s. i Zlatara i istočno od Varaždinskih Toplica poginulo je 14 partizana.²

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 9 APRILA 1944 O NAPADU JEDINICA NOV I POJ I O BORBAMA KOD VELIKOG TRGOVIŠĆA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 100/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA

9. IV. 1944 g. 0900 sati.

II PODRUČJA:

Varaždin: U podhvatu jedne ustaške postrojbe 6. IV između Vel. Trgovišća (9 km. s.s.z. D. Stuhice) i Klanjca raspršeni su partizani bez vlastitih gubitaka. 5 partizana je poginulo.¹

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 22 APRILA 1944 O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA GOLUBOVEC, VETERNICKU GORU I O BORBAMA NA PODRUČJU BJELOVARA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 113/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA

¹ Na području Krapinskih Toplica dejstvovali su tada izviđački dijelovi Trideset druge divizije.

² U borbama 6 i 7 aprila istočno od Varaždinskih Toplica Kalnički odred je imao 4 poginula i 7 ranjenih boraca. U dnevnom izvještaju PTS (Poglavlјnikov tjelesni zdrug) o ovim borbama piše: »U akciji dop (dopukovnika Bobana u pravcu Kalnika razbijena je neprijateljska skupina te zapaljena selo: Radeljevo, V. i M. Poganac, Rasinica i Grabičane ... Za gubitke neprijatelja u ljudstvu za sada se još ne zna.«

¹ Riječ je o pothvatu koji su preduzeli Nijemci u sadjstvu sa dijelovima PTS na pravcu Veliko Trgovišće — Klanjec da bi oslabili pritisak jedinice Trideset druge divizije na Klanjec. Iz izvještaja Trideset druge divizije vidi se da su »... potkušali neprijatelja da potisne jedinice brigade «Braca Radić» doživjeli neuspjeh.«

22. IV. 1944 godine

II PODRUČJA:

Lepoglava: U podhvatinia postrojbi P.T.S-a 14, 15 i 17. IV kod s. Golubovec, Veternice i G. Jesenje (6 km. j.z. 8 km j.i. 16 km s.z. Lepoglave) namešeni su partizanima osjetljivi gubitci: 162 poginula, 110 ranjenih i 2 zarobljena. Plien: 16 pušaka. Vlastiti gubitci: 8 poginulih i 17 ranjenih ustaša.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 24 APRILA 1944 O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA IVANEC, FERICANEĆ I ĐURĐEVAC.

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 115/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA

24. IV. 1944 godine

II PODRUČJA:

Varaždin: Ispred nadmoćnih partizanskih snaga i nakon tvrdokornog odpora naša posada izpraznila je Ivanec (koi su partizani zauzeli 23. IV).¹ Na području južno Varaždina nalaze se jake partizanske skupine, koje su prekinule želj. prugu, zaspole i minirale ceste, porušile i spalile mostove, te ugrožavaju Lepoglavlju i šire područje Varaždina.²

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 26 APRILA 1944 O NAPADU JEDINICA NOV I POJ I O BORBAMA U HRVATSKOM ZAGORJU

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 117/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA

26. IV. 1944 godine

II PODRUČJA:

Varaždin: U podhvatu ustaških postrojbi na Ivančići ili pl. 21. i 22. IV neprijatelj je pretrpio osjetljive gubitke od 135 poginulih i velik broj ranjenih. Znatan je plien u oružju. Vlastiti gubitci: 9 ustaša poginulo i 15 ranjeno. Izgubljeno: 1 osobni i 1 teretni samovoz, 1 krugovalna postaja, 2 gorska topa i 1 borna kola — sve nakon uništenja.³

¹ Da bi se oslabio pritisak Trideset druge divizije na pose u s. Golubovec i Vremičkoj Gori, neprijatelj je preduzeo „Pothvat Sisak II.“. U trodnevnim borbama Divizija je imala 8 poginulih i 36 ranjenih.

² Ivanec je zauzela Prva brigada Trideset treće divizije u sadejstvu sa jedinicama Trideset druge divizije i Zapadne grupe NOP odreda koje su bile na obezbijedjenju.

³ Na ovom području sadejstvovali su tada sljedeće jedinice: brigada »Braca Radić« i brigada »Matija Gubec« iz sastava Trideset druge divizije, Prva brigada Trideset treće divizije i jedinice Zapadne grupe NOP odreda Desetog korpusa NOVJ.

¹ i ² Ovi podaci nisu tačni. Jedinice Trideset druge divizije imale su u ovoj borbi 1 poginulog i 4 ranjena a Prva brigada Trideset treće divizije 3 poginula i 4 ranjena. Podaci o uništenju ratnog materijala takođe nisu tačni. Zaplijenjeni tenk naše su jedinice sutradan upotrijebile u napadu na

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 27 APRILA 1944 O NAPADU JEDINICA NOV I POJ I BORBAMA KOD VARAŽDINA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 118/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA

27. IV 1944 godine

II PODRUČJA:

Varaždin: 26. IV naše, snage zauzele su Ivanec, koji je od 23. IV bio u partizanskim rukama.¹ Partizani su potisnuti u smjeru juga i istoka. Podhvat u području južno Varaždina nastavlja se uz žestoke borbe.²

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 30 APRILA 1944 O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA NOVI MAROF

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 121/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA

30. IV 1944 godine

II PODRUČJA:

Varaždin: 28. IV odbijen je napadaj partizana na N. Marof. Energičnim protunapadajem neprijatelj je odbačen i u žestokoj borbi kod Podrata ostavio: 323 poginula (izbrojano).¹ Među njima su

Ivanec. (Koliko su gubici naših jedinica oreuveličani u neprijeteljskim izvještajima najbolje se vidi iz bojne relacije Prvog zbornog područja za april 1944. Prema tim podacima, dijelovi Desetog korpusa NOVJ imali su od 14 do 30 aprila samo na području Mjesnog zapovjedništva Varaždin sljedeće gubitke: 1440 poginulih, 512 ranjenih i 13 zarobljenih. Međutim stvarni gubici koji je Korpus u cijelini pretrpio od 28 marta do 28 aprila na svom operativnom području — ono se protezalo između r. Drave na sjeveru i r. Save na jugu i r. Ilave na istoku i r. Sutle na zapadu — bili su: 53 poginula, 108 ranjenih i 2 nestala borca.

¹ Ivanec su 23 aprila zauzele jedinice Desetog korpusa NOVJ uništivši prethodno ustašku posadu. Izvještaj štaba Desetog korpusa Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 3 maja 1944.

² U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o tome piše: „24 travnja u 14,30 sati počeo je pothvat (iz dnevnog izvještaja P.T.S. od 26 aprila 1944. vidi se da je namjera neprijatelja bila: okružiti i uništiti našu jedinicu na ovom području) 1 bojne V ustaškog zdruga, dijelovi 1, pješačke pukovnije P.T.S., oklopni sklopa P.T.S., njemačkog oružništva i 1 vođa haubica Domobranske središnje škole protiv odmetničkih skupina na prostoriji: Črešnjevo — Bikovac — Ivanec. Na crti Črešnjevo — Bikovac traje neprestana borba. Na toj crti odmetnici su se utvrdili sa samim automatskim oružjem. I većika borna kola su našla na minu i izgorila. 25 travnja, našim snagama nije uspjelo potisnuti odmetnike. Borba se još uvijek vodi na istoj crti.

Nasi gubici: 15 mrtvih, 402 ranjena, 11 zarobljenih. Gubici odmetnika: 300 mrtvih, 402 ranjena, 11 zarobljenih. Plien: 1 strojopuška, 15 pušaka i 4 nagazne mine . . .“ Podaci o broju ubijenih, ranjenih i zarobljenih partizana u očitoj su nesrazmjeri sa količinom oružja koju su ustaše zaplijenile. Jedinice Trideset druge divizije imale su u ovim borbama 2 poginula i 16 ranjenih boraca. Izvještaj Štaba Desetog korpusa Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 3 maja 1944., bojnu relaciju Prvog zbornog područja i dnevna izvješća P.T.S. u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

³ U depešama koje je Štab Desetog korpusa poslao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske 3 maja 1944 o napadu na N. Marof piše: „Danas napali N. Marof — po svemu izgleda akcija otkrivena i jedinice sačekane u zasjedi. Ranjen komesar

nadeni pripadnici jednog partizanskog stožera s »komandantom« Vladom Bulatom, velik je i broj ranjenih, među kojima teže »komandant odreda« Družinec. Vlastiti gubitci: 15 mrtvih i 24 ranjena. Plien: povraćena su 1 borna kola koja su 21. IV bila izgubljena, 1 velika krugovlana postaja, 4 teška bacača, 4 strojnice, 1 kola brzoglasnog tvoriva i 2 kola streljiva. Razpršeni neprijatelj povukao se djelimično u Kalnik, a djelomično u Ivanšćicu pl.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 1. MAJA 1944. O ULASKU JEDINICA NOV I POJ U IVANEC'

Vojnička tajna
DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 122/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA
1. V. 1944. godine
Varaždin: Noću 28/29. IV. partizani² su ponovno ušli u Ivanec. Pojedinosti još nisu javljene.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 3. MAJA 1944. O BORBA-
MA U HRVATSKOM ZAGORJU'**

Vojnička tajna
DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 124/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA
3. V 1944 godine
I. OBĆI PREGLED
Veci uspjesi južno od Varaždina
II. PODRUČJA:
Varaždin: 1 V završen podhvata u području Podrute
— Kralj evec — Hrašćina — Trgovišće — Hum
— Podrute (15–22 km. j.j.i. Varaždina). Partizanski gubitci: 51 mrtav, i 6 zarobljenih. Plien: 1 teški bacač, 1 teška strojnica i više pušaka. Vlastiti gubitci: 2 mrtva i 2 ranjena.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 20. MAJA 1944. O DEJS-
TVIMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U HRVAT-
SKOM ZAGORJU'**

Vojnička tajna
DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 141/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA
Bobić, (ivan, tada politički komesar Trideset druge divizije. Prim, red.) Tenk izgubljen ... 23. IV. (pogrešno dešifirano. Treba 28. IV. jedinice 32 div. i zapadne) grupe odreda vodile su teške borbe kod Novog Marofa i Podrute. Zarobljeno 26 neprijateljskih vojnika. Ubijeno 50, a veći broj ranjen. Plien: 1 puskomitrailjer, 3 šmajsere, 20 pušaka i manja kolica municije. Uništen top. Nasi gubitci: 22 mrtva i 12 ranjenih. Izgubljen tenk.¹ Od rukovodilaca poginuli su u ovoj borbi komandant Trećeg bataljona brigade »Braca Radic« i politički komesar Treće čete, a ranjeni zamjenik komandanta i oficir pri štabu ovog bataljona. Komandant Zapadne grupe NOP odreda Rade Bulat i Ivan Družinec nisu poginuli. Izvještaj Štaba Trideset druge divizije Štabu Desetog korpusa NOVJ od 2 maja 1944. i knjigu primljenih depeša Glavnog staba NOV I POH u Arhivu Istoriskog instituta JNA.
¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1/1-1, k. 38.
² Odnosi se na dijelove Desetog korpusa NOVJ
¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 3/1-1, k. 38.
¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 20/1-1, k. 38.

20. V 194 godine

II PODRUČJA:

Zagorje: Završen je podhvata zapadno od ceste Sesvete — Varaždin.

Neprijatelj je ovim podhvatom bio potpuno iznenaden, kako načinom djelovanja naših borbenih skupina tako i po smjeru djelovanja — pa se pokušao spasiti panicičim biegom. Nu vjetšim zahvatom prinuden je na borbu kod s. Apatovac (10 km j.j.i. Varaždinskih Toplica) te s. Vel. Poganac i Ribnjak (oboje 5 km i. Apatovca), te je došlo do žestoke borbe, koja se završila podpunim porazom neprijatelja. Neprijatelj je u ovom podhvatu ukupno izgubio: 554 mrtvih (izbrojeno), ali se predmjeva da je poginulo 7—800 partizana, zarobljeno je 55 (među njima i »divizijski liečnici«),² a zaplijenjeno je: 5 bacača, 7 strojopušaka, 2 topa, 2 p.o. puške, 2 p.z. strojnice, 2 teške strojnice, preko 200 pušaka, streljiva svake vrste, 47 konja, 10 sedala, 7 hamova, 4 pisača stroja, mnogo razne opreme itd. U borbi je ubijen 1 »komandant brigade«,¹ 1 težko ranjen zamjenik »komandanta korpusa«.² Vlastiti gubitci iznose: 4 mrtva i 15 ranjenih. Pri uništenju partizanske skupine kod Trgovišća i Hrašćine mnogo je pridonjela hrabro ustaška posada iz Marije Bistrice.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 1. JUNA 1944. O BORBA-
MA KOD KRIŽEVACA**

Vojnička tajna
DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 153/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA
1. VI 1944 godine.

Križevci: 29 i 30. V kod s. Apatovca (13 km s. Križevaca u sukobu s partizanima³ ubijeno 10 partizana bez vlastitih gubitaka i oslobođeno je 17 vojnih obveznika i više gradana koji su bili po partizanima odvedeni na prisilni rad.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 3. JUNA 1944. O NAPADU
JEDINICA NOVJ NA NJEMACKE I USTAŠKO-DO-
MOBRANSKE SNAGE KOD KLANJCA.⁴**

Vojnička tajna
DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 155/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA
3. VI 1944 godine

² Jedinice Desetog korpusa NOVJ imale su u borbama od 15. do 17. maja 33 poginula, 140 ranjenih i 264 nestala.
³ i ⁴ Podaci nisu točni.
⁵ Od 20. maja do 14. juna 1944. na području Apatovca nalazio se Kalnički NOP odred. Prema izvještaju Štaba Zapadne grupe NOP odreda Desetog korpusa NOVJ za sve to vrijeme Odred nije imao nikakvih gubitaka (Arhiv Vojnoistorijskog instituta reg. br. 8-10/4. k. 551 a).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 3/1-1, k. 39.

III PODRUČJA:

Varaždin: 27. V napala je jača skupina partizana uskočku zasjedu od 25 ljudi kod Sv. Križa (2 km. s. i. Klanjca), ali su partizani poslije 6-satne borbe odbijeni. Naši gubitci: 1 ustaša poginuo i 2 ranjena. Neprijateljski gubitci nepoznati.²

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 8. JUNA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ I O BORBAMA KOD KLANJCA I KRIŽEVACA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 160/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA

8. VI 1944 godine

Klanjec: U podhvatu, kojeg su vodile postrojbe P.T.S-a 6. i 7. VI. u području Klanjca, raspršen je neprijatelj.¹

Partizanski gubitci: 38 mrtvih i 4 zarobljenja (od toga 1 „polit, komesar“). — Oslobođen je oružnički pukovnik Rubčić d 20 domorađnika.² Krizevci: 4. VI vodile su kozačke postrojbe borbu s partizanima kod s. Zabrdi i Grabić (16 i 15 km 1. Krizevaca).
5. VI vodile su ustaške postrojbe s partizanima⁶ između s. Jakopovac i Topolavac (17 km i. Križevaca). Neprijateljski gubitci nisu poznati. Vlastiti gubitci: 9. mrtvih.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 22. JUNA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ U BORBAMA KOD LUDBRE-
GA I BJELOVARA¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 174/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA

22. VI 1944 godine.

II PODRUČJA:

Koprivnica: 20. VI u 1200 sati postrojbe jednog ustaškog zdruga osobodile su Đurdevac.

² Napad je izvela Prva zagorska brigada. Njeni gubici bili su 2 mrtvi i 5 ranjenih.
¹ Na širem području Klanjca nalazile su se tada jedinice Zapadne grupe NOP odreda i Zagorska brigada Desetog korpusa NOVJ. U izvještaju Štaba a rupe o toj borbi rečeno je slijedeće: „6. VI. 1944. Neprijatelj preduzima ofanzivu na naše jedinice koje su operisale na ovom sektoru sa snagama od 5 ustaških bojni i 2 njemačka bataljona. U 6 sati u jutro neprijatelj je napao na položaje I. Udarne bataljona kod Tuhlija. Po cesti se kretala neprijateljska motorizacija 9 tenkova i 6 kamiona. Uslijed daleko jačeg neprijatelja Udarni bataljon se povukao prema Desiniću. Neprijatelj je obasuo položaj III. bataljona jakom mitraljeskom vatrom iz tenkova . . . Položaji su držani do 8 sati kada su sve jedinice Zagorske brigade bile povučene u pravcu Desinića. Međutim, Nijemci su prodri u Desinić, tako da je brigada promjenila pravac povlačenja i povukla se na položaje južno od Sopota . . . Neprijatelj je imao prema neprovjerenim podacima oko 100 izbačenih iz stroja. Pozitivno se zna za 14 mrtvih i 20 ranjenih. Oštećena su 2 tenka i 1 kamion zapaljen. Zaplenjene su 2 mauzer puške. Brigada nije imala gubitaka sem 11 boraca koji su nestali, a za koje se računa da su izgubili vezu . . .“ Zagorski NOP odred imao je u ovoj borbi 14 nestalih. (Arhiv Vojno-istorijskog instituta reg. br. 8-11/4 k. 55! a.)
¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu vojno-istorijskog instituta, reg. br. 22/1-1, k. 39.

U podhvatu na području s. Apatovca (12 km j.j.z. Ludbrega) razpršena je 19. i 20. VI »komanda partizanskog Kalničkog područja«, pri čemu je neprijatelj pretrpio osjetljive gubitke od 56 poginulih (izbrojeno) među njima i viši part, »oficir«.

Zaplenjeno je: 27 pušaka, pismohrana, ambulanta s liepovima, brzoglasni uredaj, podkivacići alat i razno drugo vojničko tvorivo.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 1. JULIA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ I O BORBAMA KOD KRAPINE, LUDBREGA, KOPRIVNICE...

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 183/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA

1. VII 1944. godine

II PODRUČJA:

Krapina: U borbi postrojbi P.T.S. kod s. Jesenje (5 km s.s.i. Krapine) 25. VI razbijena je jedna skupina partizana pri čemu su pala 22 partizana (izbrojeno). Vlastitih gubitaka nije bilo.

Varaždin: Na visovima južno i jugoistočno od Ludbrega opaženo je okupljanje jačih partizanskih snaga, koje je ometano topničkom vatrom iz Ludbrega.¹ Poduzete su protumjere d upućeno pojačanje u Ludbreg.²

Koprivnica: U borbi kod s. Subotica (6 km s.s.z. Koprivnice) 26. VI palo je 15 partizana (izbrojeno) (spoj dnevno izvješće br. 182).³ Vlastiti gubitci: 3 ustaše mrtva i 4 ranjena.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 5. JULIA 1944. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ NA KALNIKU

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 187/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA-
NIH SNAGA

5. VII 1944 godine

III PODRUČJA:

Varaždin: 1. VII započeo je podhvat ustaških i domobranksih postrojbi na području Kalnika protiv partizanskih skupina, koje se tamo okupljaju. Posljedci još nisu javljeni.¹

Koprivnica: Noću 2/3. VII odbijena su 2 neprijateljska napadaja na Novigrad Podravski.

¹ Na području Ludbrega vršeno je prikupljanje jedinica 10. korpusa i 28. divizije za napad na Ludbreg.

² Iz dnevnog izvještaja PTS se vidi da je 1. jula u Ludbreg vraćena 1. bojna 1. puka PTS i 7. bojna 5. ustaškog zdruga i da je zapovednik posade u Ludbregu tražio da avioni bombardiraju položaje jedinica 10. korpusa i 28. divizije.

³ Borba je vodena između 32. divizije i 5. ustaškog stajceg djetalnog zdruga.

¹ U tom pothvatu učestvovalo su, pored ustaško-domobranksih, i neke njemačke jedinice.

Iste noći partizani su porušili most i razkopali cestu između Koprivnice i Novigrad Podravski. Cesta je popravljena.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 8. JULIA 1944. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ KOD VARAŽDINSKIH TOPLICA...

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 190/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽNIH SNAGA

8. VII 1944 godine.

Varaždin: U nastavku podhvata na Kalnik pl. sprječeno je 5. VII u području Varaždinskih Toplica uzmicanje jednoj partizanskoj diviziji u smjeru zapada. Tog dana neprijatelj je ostavio na bojnom polju 154 poginula, 3 strojnica, više strojopušaka, 1 bacač, a zaplijenjeno je i 10 kocnja.

Vlastiti gubitci: 1 poginuo i 3 ranjena.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 9. JULIA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA LUDBREG, NOVI MAROF I KUZMICU I O BORBAMA KOD VARAŽDINA ...

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 191/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽNIH SNAGA

9. VII 1944 godine.

II PODRUČJA:

Varaždin: U manjem podhvatu u području Varaždin Breg — Leskovac — Svibovec — Varaždinske Toplice (12—19 km j.i. Varaždina) u vremenu od 6-7. VII ustaške postrojbe raspršile su neprijatelja i pobile oko 84 partizana.¹

7. VII napali su partizani posadu u Ludbregu (24 km i.s. Varaždina). Pojedinosti nisu poznate zbog prekinutog b.b. spoja.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 10. JULIA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA LUDBREG I O BORBAMA KOD KRIŽEVACA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 192/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽNIH SNAGA

II PODRUČJA:

Varaždin-Križevci :

Postrojbe P.T.S-a u Ludbregu postigle su 6. VII izvannredan odbrambeni uspjeh, odbivši jak napadaj partizana. Ovom prigodom palo je kod Ludbrega 183 partizana (1 zapovjednik brigade), dok se ceni da su ukupni partizanski gu-

¹ U borbi kod Varaždinskih Toplica 6. jula 1944. Brigada "Matija Gubec" imala je 2 mrtva i 5 lakše ranjenih.

bitci oko 450 poginulih. Zaplijenjene su 4 strojnica i ručno vatreno oružje. Vlastiti gubitci: 10 poginulih i 28 ranjenih ustaša.

8. VII u nastavku progona neprijateljskih snaga, naše borbene skupine dostigle su crtu: Topolovac — G. Sredice — Kapela (16, 20 i 24 km i.i.j.i. Križevaca).

Neprijateljski gubitci u dosadašnjim borbama iznose: 635 poginulih, oko 350 ranjenih. Plen: 4 bacača, 19 strojopušaka i ručno vatreno oružje. Vlastiti gubitci: 31 poginuo, 57 ranjenih i 20 nestalih.

Koprivnica: Opaža se prikupljanje partizanskih snaga u području Koprivnice, gdje su zaposjeli se la Sokolovac i Mučnu (21 i 8 km j.z. Koprivnice).¹

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 12. JULIA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA LUDBREG, NOVI MAROF I KUZMICU I O BORBAMA KOD KOPRIVNICE

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 194/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽNIH SNAGA

12. VII 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Veliki uspjeh u podhvatu jugoistočno Koprivnice. Odbijeni napadaji na Ludbreg i Novi Marof. Manji napadaji neprijateljskih zrakoplova na želj. postaje ...

II PODRUČJA:

Varaždin: Noću 7/8. VII partizani su napali Ludbreg, a noću 9/10 VII Novi Marof i naše uporište Breznički Hum (8 km j.z. Novog Marofa). Svi napadaji odbijeni su bez vlastitih gubitaka. Partizanski gubici nisu poznati, jer su svoje mrtve i ranjene uspjeli odvući.¹

Koprivnica: U podhvatu u području Koprivnice ustaške borbene skupine nadirući s juga sa crte Sokolovac — Koprivnica i područja Novigrad Podr. (15 km j.i. Koprivnice) naniele su neprijatelju znatne gubitke. Nadeno je 232 poginula dok vlastiti gubitci iznose: 12 poginulih, 30 ranjenih i 3 nestala ustaše.²

¹ Na području Sokolovca stigla je 7. jula 32 divizija.

² Poslije neuspjelih napada na Novi Marof 4. jula i na Ludbreg 6. jula jedinice 10. korpusa (32. i 33. divizija i Zagorska brigada i 28 divizija 6. korpusa) prešle su na područje istočno od komunikacije Dugo Selo — Koprivnica. Na Kalniku su tada ostali samo manji dijelovi Zapadne grupe NOP određeni pa su oni vjerojatno izveli domostrativne napade na ta mjesto.

² U depeši Štaba 10. korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske o tome piše: »8. VII jedinice 32, 33 i 28 div. su borbu sa neprijateljskim snagama jačine 4-5 bojni Bobanove legije i P.T.S. koje su prodriale na Bilogor u dva pravca iz Koprivnice i jednim pravcem iz Novigrada. Borbe su vodene preko cijelog dana i duboko u noći na sektor Sredice — Križ — Šir. Selo — Topolovac. U toku noći nepr. se povukao. Zarobljena 2 nepr. vojnika. Ubijeno 65, ranjeno 90. Naši gubici 16 mrtvih i 32 ranjena. (Arhiv V.I.I., reg. br. 1:1 119/9).«

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 13. AVGUSTA 1944. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ KOD BJELOVARA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 226/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
13. VIII 1944 godiq.e.

II PODRUČJA:

Zagreb: 11. VIII oko 01,15 sati jača skupina partizana kod s. Laduč (4 km s.z. Savskog Marofa) napadala je 1 odjel domobranika i njemačkih oružnika. Partizanski gubitci nisu ustanovljeni. Vlastiti gubitci: 3 njemačka oružnika poginula, 5 oružnika i 1 domobran ranjeni, a za sudbinu 23 domoradnika ne zna se. Izgubljene su 3 strojnice, 1 strojnosamokreza i 2 krugovalnika.³

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 28. AVGUSTA 1944. O BORBAMA NA PODRUČJIMA: KRAPINA, ĐURĐEVAC — KRIŽEVCI...

Vojnička tajna
28. VIII

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 241/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
28. VIII 1944 godine.

II PODRUČJA:

Krapina: 26. VII ustaška postrojba protjerala je partizane iz Tuheljskih Toplica (14 km j.z. Krapine). Palo je 12 partizana i zaplijenjene su 2 engleske puške. Postrojba se vratila u Krapinu.

Đurđevac — Krževci: Noću 25/26. VIII odbijen je napadaj partizana na uporište Kloštar (11 km j.i. Đurđevca) uz 8 poginulih i 20 ranjenih partizana.²

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 3. SEPTEMBRA 1944. O NAPADIMA JEDINICA NOVJ NA KOMUNIKACIJE I O BORBAMA KOD LEOGLAVE ...

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 247/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
3. IX 1944. g.

Varaždin: U podhvatu 30. VIII kod Petrove gore (6

² Napad je izveo bataljon Zagorskog NOP odreda.

² U petnaestodnevnom izvještaju štaba 10. korpusa NOVJ rečeno je o tome slijedeće: „... Istoga dana navečer Izviđački vod upao je u uporište Kloštar i stvorio zabunu kod neprijatelja, tako da je došlo do međusobne borbe u samom uporištu. Borba je bila dosta žestoka u kojoj je neprijatelj imao 19 mrtvih i 16 ranjenih, dok se Izviđački vod izvukao bez gubitaka. ...“ Izvještaj štaba 10. korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 4. septembra 1944.)

km j. Lepoglave) jedna ustaška postrojba nanijela je neprijatelju veći broj mrtvih, a ustanovljeno je da su partizani na 17 kola odvukli svoje ranjene. Uništen je 1 neprijateljski top. Podhvat se nastavlja.¹

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 4. SEPTEMBRA 1944. O BORBAMA KOD NOVOG MAROFA, KOPRIVNICE

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 248/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

4. IX 1944. god.

Varaždin: Uspješno se nastavlja podhvat u području D. Rijeka — Ivanec (18 km j.z. Varaždina). Jedna ustaška postrojba prigodom razvidanja područja zapadno Novog Marofa (16 km j. Varaždina) protjerala je 1. IX partizane u Ivanšćicu pl.

Na povratak sukobilna se ista postrojba s jačom partizanskim skupinom j.i. Novog Marofa i nakon teške borbe probila se u Novi Marof. Neprijateljski gubitci: 22 poginula, 47 ranjena i 2 zarobljena partizana. Vlastiti gubitci: 1 ustaša poginuo i 2 su ranjena. Noću 1/2 IX odbijen je napadaj partizana podpomognut topničkom i bacačkom vatrom na posadu Novog Marofa.²

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 9. SEPTEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA SVETOG IVANA ŽELINU I ROŠKI SLAP I O BORBAMA NA PODRUČJU KOPRIVNICE

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 253/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

9. IX 1944. god.

II PODRUČJA:

Zagreb:

Noću 7/8. IX napadnutu je posada i oružnička postaja u Sv. Ivanu Želinu (27 km s.i. Zagreba). Partizani su bacačima, a zatim minama oštetili

¹ U izvještaju štaba Zagorske brigade o tome piše: »30 VIII 1944. — I udarni bat. izvršio je pokret sa ranjenicima za Stari Golubovec, gdje je ostao kroz dan, izbacivši potrebna osiguranja. II bataljon rokira se u Petrovu goru istrišvi potrebna osiguranja. U 2 sata po podne neprijatelj je na položaje II bat. tukao jakom topničkom vatrom, te se je bataljon ne većer povukao u Stari Golubovec, a zatim povukao dale je Lober (Arhiv V.I.I., reg. br. 15-1/2, k. 1196).

² Borba se vodila 1. septembra 1944. između 2. bojne PTZ, koja je vršila nasilno izviđanje pravcem Podrute — Gornja Rijeka, i dijelova Brigade »Braca Radić«, koji su bili na maršu pravcem Sudovec — Budinčina.

² Na području Novog Marofa malazile su se tada jedinice 32. divizije i Zagorske brigade. One su 1/2 septembra vršile diverzije na pruzi Varaždin — Zagreb, ali se iz njihovih izvještaja ne vidi da su napadale Novi Marof.

nastambe posade i oružnika. Ujutro 8. IX partizani su se povukli.
Nadeno je 5 mrtvih partizana i 1 partizanka u engleskim odorama s engleskim oružjem. Vlastiti gubitci: 1 oružnik poginuo, 3 oružnika i 3 domobrana ranjena, a 2 častoika i 20 domobrana zarobljeni.¹

Koprivnica:

6. IX u manjem podhvatu ustaških postrojbi u području 14—18 km j.z. Koprivnice napadnute su jače partizanske snage kod s. Ladislav (16 km j.z. Koprivnice) topničkom i bacaćkom vatrom, pri čemu su neprijatelju nametli gubitci. Nadeno je 15 poginulih partizana, dok se oieni da je broj poginulih znatno veći. Zaplijenjena su 2 strojosa Oktresa, 2 puške, 15 konja i 4 kola.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 10. SEPTEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA SVETOG IVANA ŽELINU ...

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 254/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽNIH SNAGA

10. IX 1944 god.

II PODRUČJA:

Zagreb: Doznaće se da je prigodom napadaja na uporište Sv. Ivana Želinu noću 8/9 IX² pored nastambe oružnika i domobrana oštećena i crkva. Od zarobljenih 60 domobrana uspjelo je 20 pobjeci.

Iste noći odbijen je napadaj na D. Želinu (21 km s.j. Zagreba), a partizani su porušili sve mostove između Sv. Ivan Želina i Brezničkog Huma (16 km s. Sv. Ivan Želina).³

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 12. SEPTEMBRA 1944. O BORBAMA KOD VELIKOG TRGOVIŠTA ...

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 256/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽNIH SNAGA

12. IX 1944. god.

II PODRUČJA:

Zagreb: 9. IX jaka skupina partizana dobro naoružana napala je želj. postaju Vel. Trgovište (24 km s.z. Zagreb) i opjäčakala jedan vagon tvoriva za njemačko redarstvo. Poginula su 2 njemačka vojnika, 1 je ranjen, 11 domobrana je zarobljeno, 2 su nestala.¹

¹ Neprijateljsku posadu (kombinovana sat. Posadnog zagrebačkog zdruga i 40 zandara) u Svetom Ivanu Želini uništila je Brigada "Braca Radić".

Napad su izvele jedinice 32. divizije 7/8 septembra: (vidi dok. br. 33 i 124).

³ Mostove su porušili dijelovi 3. diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 33).

¹ Željezničku stanicu u Velikom Trgovištu napao je 2. bataljon Zagorske brigade. Prema izvještaju Štaba Zapadne

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 13. SEPTEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA BREZOVICU... I O BORBAMA KOD KRAPINE ...

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 257/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽNIH SNAGA

13. IX 1944. godine.

Krapina:

Jedna naša postrojba podpomognuta oružničtvom sukobilna se je 11. IX s neprijateljem između Krapine i Durmanca, te je zarobila 2 partizana, dok je poginuo 1 oružnik, a 2 su ranjena. Ceni se da su partizanski gubitci znatni. Zaplijenjen je 1 krugoval.²

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 18. SEPTEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA PUŠČA BISTRU ...

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 262/44

18. IX 1944. god.

II PODRUČJA:

Zagreb: 17. IX rano u jutro jača skupina odmetnika napala je osiguranje želj. postaje Pušča-Bistra (6 km s. Zaprešića) i nakon kraće borbe raztjerala slabu posadu od 30 ustaša, te uništila b.b. uredaje.¹

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 29. SEPTEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA ZABOK, VELIKU I MALU CREŠNJEVICU I O BORBAMA KOD SESVESTA...

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 273/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽNIH SNAGA

29. IX 1944. g.

II PODRUČJA:

grupe NOP odreda 10. korpusa, bataljon je zaplijenio 4 puške, 2 pištojla, 20 bombi, 44 šinjela, 80 hlača i drugi ratni materijal (Arhiv V.I.I. reg. br. 1-37/5, k. 551 A).

² U izvještaju Štaba Zapadne grupe NOP odreda Štabu 10. korpusa NOVJ u tom sukobu piše: »17. IX 1944. Napad na neprijateljsko uporište Pušča-Bistra izvršio je II bataljon Zagorskog P. odreda. Neprijatelj jačine 50 domobrana ... Željezničku stanicu zauzeo, ali se neprijatelj većim dijelom razbijao. Neprijateljski gubitci: 1 oficir domobrana zarobljen. Zaplijenjeno: 4 puške, 1100 metaka i drugo. Sopstvenih gubitaka u ljudstvu i materijalu nije bilo. (Arhiv V.I.I. reg. br. 1:38/5, k. 551/a.)

Krapina: 27. IX odbijen je nepr. napadaj na Zabok (15 km j. Krapine). Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni, jer su svoje mrtve i ranjene uspjeli odvuci.

Zagreb: U manjem podhvatu na području Sesvete — Breznički Hum (10 km i.i. 22 km s.s.i. Zagreba) neprijatelj je protjeran nakon kraće borbe kod s. Vidovec (10 km s.z. Sesveta). Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni. Vlastiti gubitaka nije bio.

Križevci: Partizani su se povukli iz područja Križevaca, te je time prestala ugroženost ovog mjeseta.¹

Bjelovar: U području Vel. i M. Črešnjevice (23 km i. Bjelovara) ustaške postrojbe naniše su neprijatelju gubitke od 16 poginulih partizana. Zaplijenjeno je 7 pušaka i 1 strojopuška. Vlastiti gubitci: 1 poginuo i 3 zarobljeni.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 13. OKTOBRA 1944. O NAPADU NOVJ NA ĐURĐEVAC, PODRAVSKI NOVI GRAD... •

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 287/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA

13.X 1944. g.

II PODRUČJA:

Koprivnica:

Jake neprijateljske snage napale su 11. X Đurđevac. Junačka posada nakon težke borbe, pretrpivši gubitke, morala se povuci u Golu (16 km s. Đurđevca).

Istdobno napali su partizani i Novi Grad Podravski (8 km s.z. Đurđevca) kojeg je branio briži sklop P.T.S-a. Pri pokušaju probijanja iz mesta posada je napadnuta od premoćnih snaga i pretrpila gubitke. Pojedinosti nisu poznate.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 17. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA KOPRIVNICU, VARAŽDINSKE TOPLICE...

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 291/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA

II PODRUČJA:

Koprivnica: U toku 14. X neprijatelj je pri uzaludnom napadaju na Koprivnicu imao oko 600 mrtvih i ranjenih. 15. X pri ponovnom napadaju, kojeg je izvršio uz potporu oklopnih kola, neprijatelj je prodre u grad. Nakon žestokih uličnih borbi protuudarom izbačen je iz grada uz težke gubitke.

Pronadeno je 124 mrtva partizana, dok se oieni da ih je poginulo 350. Zaplijenjeno je mnogo ratnog tvoriva. Vlastiti gubitci: 1 časnik i 42 vojnici poginula i 83 vojnici ranjena.

¹ Jedinice 10. korpusa i 7. divizija 4. korpusa NOVJ prešle su tada u Podravini gdje su u zajednici sa jedinicama 6. korpusa izveli više uspješnih napada na neprijateljsku uporištu.

Varaždin: Noću 15/16. X Jake nepr. snage napadale su i ušle u Varaždinske Toplice (13 km j.i. Varaždina) nakon što se slaba posada povukla u Varaždin.¹

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 24. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ I O BORBAMA NA PODRUČJU VARAŽDINSKIH TOPLICA....

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 298/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽA
NIH SNAGA

24. X 1944. g.

II PODRUČJA:

Varaždin: Ustaške postrojbe protjerale su neprijatelja iz Varaždinskih Toplica i zauzele to mjesto 23. X nakon duže borbe. Neprijateljski gubitci: 53 mrtva izbrojeno, a 10 partizana je zarobljeno. Plieni: 1 oklopna kola, 1 bacač, 21 puška te ostala oprema. Vlastiti gubitci: 1 ustaša poginuo i 2 ranjena.¹

DODATAK IZVJEŠTAJU ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 31. OKTOBRA 1944. O RAZMJEŠTAJU I POKRETIMA JEDINICA NOVJ

Vojnička tajna

DODATAK DNEVNOM IZVJEŠĆU BROJ 305/31. X 44.

IZVJEŠĆE Ic

(Samo za viša zapovjedništva Orsa)

PODRUČJA:

Varaždin:

»Brigada« Matija Gubec, jaka oko 1600 ljudi, sastoji se od 4 »bataljona« od po 4 »čete«, a naoružana je sa 7 oklopnih kola, 4 poljska topa, 6 strojnica, 16 strojopušaka sa po 800 nabojima i puškama sa po 300 nabojima. Streljivo »brigada« dobavlja iz Moslavine. Zapovjednik je Srbin, a politkomesar Zagrebčanin. PosMje neuspješan kod Koprivnice krenula je dne 15. X. u područje Varaždinske Toplice — Svibovec — Leskovac (16 i 17 j.i. Varaždin).¹ — (Č.i.).

XVI (I) Zagorska »brigada«, jaka oko 700 ljudi, zadržava se sada oko Drenovca (18 km j.i. Varaždin),

¹ Napad na Varaždinske Toplice izveli su jedinice Zagorske brigade. Uporište su branile dvije satnije (čete) PTS. Ubijena 2 i zarobljena 2 neprijateljska vojnika. Zaplijenjeno: 1 šarac, 20 pušaka i 156 mina za teški bacač.

² Dijelovi PTS (Poglavnikovog tjelesnog zdruga) iz Varaždina i Ludbrega i Novog Marofa u jačini od 800 ustaša napadali su 23. oktobra u Varaždinskim Toplicama jedinice Zagorske brigade. Ustaše su zauzeli mjesto i manjile Brigadi gubitke od 9 mrtvih, 18 ranjenih i 11 nestalih. Izgubljen 1 puškomitrailjer i 8 pušaka. Gubici ustaša: 11 poginulih i 1 zarobljen (Arhiv V.I.I. reg br. 2-7/5, k. 551/A).

³ Brojno stanje brigade »Matija Gubec« bilo je tada 150 ljudi.

⁴ U 1. zagorskoj brigadi kao i u drugim brigadama nije bilo ni ruskih ni engleskih oficira. Savezničke vojne misije bile su pri štabovima korpusa, glavnim štabovima i Vrhovnom štabu NOV i POJ.

dok je prije boravila na području: Zajezda — Madžarevo — Makojišće (20 j.j.z. i 17 km. j.j.ž. Varaždin). U stožeru te »brigade« imao engleskih i ruskih časnika.²

Križevci:

Na području Hrvatskog Zagorja, Podravine i Moslavine pojavljuju se jakе partizanske skupine s područja južno od Save, pučanstvo ih naziva »Banjicima«.³ Ovi nose biele zvezde,⁴ a naoružani su engleskim sa-moradnim oružjem. (Č.i.).

U području Kalnik — Kamešnica (13 km. s.s.z. Križevci) pojavila se prvi puta zabilježena XXI »Zagorska brigada«, jaka oko 1800 ljudi. »Brigada« se daje popunjava prisilno unovačenim ljudstvom.⁵

Krapina:

Štab »Zagorskog NO odreda« nalazi se u jednoj kući u šumi zv. »Lepa bukva« (9 km. s.s.z. Krapina). U istoj je šumi smješten part, sud za Zagorje. Ondje se nalaze također tri Srbinia, koji su prošli sovjetsku vojničku izobrazbu, pa su sada časnici—nastavnici, te uživaju velik ugled. Jakost svih pripadnika ovih ustanova ne prelazi 200 partizana.

Jedna slavonska »brigada« nepoznatog naziva navodno sa dva pričuvna »bataljona« XVII slavonske »brigade« u ukupnoj jakosti od oko 1400 ljudi zadržava se na području Maceljske gore (s. Krapina). Ljudstvo se sastoji pretežno od pravoslavaca, a među njima ima i padobranima spuštenih Srba.

Zlatar:

XIV zagrebačka »omladinska brigada« u jakosti oko 1200 ljudi kreće se u području Sudovca (20 km i. Zlatara). Naoružana je sa 3 teška i 5 lakih bacaca, te strojnjacima i strojopuškama u nepoznatom broju.⁴

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 2. NOVEMBRA 1944. O BORBAMA KOD VARAŽDINA....

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 307/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA 2. XI 1944. g.

II PODRUČJA:

Varaždin:

Pojačanje upućeno iz Sv. Ivana Zeline 31. X protjeralo je part, i odteretio posadu Brezničkog Hrma (21 km j. Varaždina). U borbama za ovo uporište neprijatelj je -imao oko 150 mrtvih i ranjenih, dok gubitci posade iznose: 1 ustaša poginuo i 6 ranjenih.¹

³ Krajem oktobra na navedenom području nalazile su se samo jedinice 10. korpusa NOVJ.

⁴ Sve jedinice NOVJ nosile su crvene petokrake zvijezde. ⁵ U Hrvatskoj je postojala samo jedna brigada zvana 21. Ona je od svog formiranja (19. maja 1943) bila u sastavu 28. slavonske divizije. 24. jula 1944. prebačena je u Bosnu. 13/14. septembra prešao je u Bosnu i Štab 28. divizije sa 17 i Brodskom brigadom. 21. brigada ušla je tada ponovo u sastav svoje divizije s kojom je početkom oktobra presila u Srbiju i učestvovala u borbama za oslobođenje Beograda.

⁶ Omladinska brigada »Joža Vlahović« bila je od polovine avgusta 1944. u sastavu 40. divizije 6. (Slavonskog) korpusa NOVJ. Krajem oktobra ona se nalazila u Slavoniji na komunikaciji Novska — Nova Gradiška.

¹ Prema izvještaju koji je Štab 10. korpusa 31. oktobra 1944. pisao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, neprijatelj (2. bojna 5. stajaceg djelatnog zdruga ustaške posade iz Hu-

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 3. NOVEMBRA 1944. O POVLAČENJU I O BORBAMA KOD VARAŽDINA ....

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 308/44:

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA 3. XI 1944. g.

II PODRUČJA:

Varaždin:

U borbama kod s. Paka ((4 km j.j.z. Novog Marofa) 30. X nanele su ustaške postrojbe neprijatelju teže gubitke. Poginulo je 57 partizana.¹

IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 4. NOVEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA HRAŠCINU — TRGOVIŠCE....

DNEVNO IZVJEŠĆE GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA 4. XI 1944. g.

II PODRUČJA:

Varaždin:

2. XI premoćne part, snage napale su uporište Hrašćina Trgovišće i ušle u to mjesto.¹ Ugroženo je i uporište Breznički Hum (22 km j. Varaždina). U toku su protumjere/²

IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 5. NOVEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ I O BORBA KOD VARAŽDINA....

DNEVNO IZVJEŠĆE GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA 5. XI 1944. g.

II PODRUČJA:

Varaždin:

Noću 3/4. XI nakon duže borbe odbačene su jače part, snage s područja 11 km j.j.z. Novog Marofa.¹

4. XI borbene skupine P.T.S-a protjerale su neprijatelja iz uporišta Hrašćina—Trgovišće (24 km j.j.z. Varaždina).² U toku je progon neprijatelja.

ma i Kraljevca) napao je kod Huma 32. NO diviziju i 1 (Zagorsku) brigadu, ali je razbijen i vraćen u svoja uporišta. Gu-bici jedinica 32. divizije i 1 (Zagorske) brigade bili su: 4 mrtva, i 25 ranjenih (Arhiv VII, reg. br. 3-1. k. 119/9).

¹ U oštrom borbenom kojemu su vodene južno od Novog Marofa, na prostoriji Velišće (trig. 399), s. Radesić, s. Gornje Visoko, s. Vinično između 32. NO divizije i dijelova Pol-glavnikovog tjelesnog zdruga izbaceno je iz stroja oko 80 ustaša od kojih je 20 ostalo na bojištu. Gubici divizije bili su: 4 poginula, 4 nestala i 22 ranjena (Arhiv VII rea. br. 1-32/8, k. 1192/17).

¹ Ustaško-domobransku posadu u Hrašćina-Trgovišću savladala je 32. divizija 3. novembra 1944.

² Prilikom napada na Hrašćina-Trgovišće na osiguranju prema Humu i Novom Marofu (sjeverno od Breznice) nala-zila se 1. zagorska brigada.

¹ i ² Posljednje uspješno izvedenog napada na neprijatelj-sku posadu u s. Hrašćina-Trgovišće (3. novembra 1944), jedinice 32. NO divizije su napustile područje Novog Marofa. Di-jelovi P.T.S. ponovo su ušli u Hrašćina-Trgovišće 4. novem-bra 1944.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELJENJA POGLAVNIKOVOG TJELESNOG ZDRUGA OD 8. NOVEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA DONJU ZELINU I O BORBI NA IVANŠCICI

POGLAVNIKOVI TJELESNI SDRUGOVI

Ia — br. 2801/44/taj.

Predmet: Dnevno izvješće za 8. 11. 1944.

Izvješće Ia

7. 11. 1944. Vlastite postrojbe vodile su borbu sa komunistima, koji su se utvrđili na jz. dielu Ivanšćice Gorja. U sumrak s 1 dio komunista povukao i krenuo preko G. i D. Batina (4 (km) ssi., 4,5 (km) si. Zlatar) u nepoznatom pravcu.¹

8. 11. 1944. započeo je podhvat protiv skupine, koje su se utvrđile na jz. dielu Ivanšćica Gorja.

Noću 7/8. 11. 1944. napali su komunisti na D. Zelinu. Nakon ogorčene borbe bili su odbačeni. Posljedak do sada nepoznat.²

7. 11. 1944. dovršeni su radovi na popravku želj. pruge Varaždin — Koprivnica, te je pruga predana prometu.

IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 9. NOVEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA DONJU ZELINU I O BORBAMA U HRVATSKOM ZGORJU

DNEVNO IZVJEŠĆE GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH 9. XI 1944 god.

II PODRUČJA

Varaždin:

8. XI započeo je podhvat u jugozapadnom dielu Ivanšćice pl. Ustaške podhvatne skupine protjerale su neprijatelja s područja G. i D. Batina (4 km s.s.i. Zlatara).¹

IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 14. NOVEMBRA 1944. O BORBAMA NA PODRUČJE KRAPINE,

DNEVNO IZVJEŠĆE GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH 14. XI 1944. g.

II PODRUČJA::

Krapina:

13. XI započeo je podhvat protiv part, skupine kod Macelja i Bednje (km. s.i. Krapine).

¹ Prema izvještaju Štaba 10. korpusa NOVJ, dijelove PTS iz Zlatara dočekale su kod sela Lobar jedinice 1. zagorske brigade i prisilile ih na povlačenje. Ubijeno je 7 i ranjeno 5 ustaša. Brigada nije imala gubitaka.

² Ustašku posadu u Donjoj Želini napala je brigada "Matija Gubec".

¹ Prema izvještaju koji je Štab 10. korpusa NOVJ pisao 9. novembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske borbu je vodila 1. zagorska brigada (objaćana jednim bataljonom Zagrebačkog NOP odreda) protiv jedinica PTS iz Ivance, Lepoglave, Novog Marofa, Ludbrega i Zlatara. U borbi koja je trajala 11 satova, ubijeno je 38, ranjeno 36 i zarobljeno 5 ustaša. Gubici jedinice NOVJ bili su 18 mrtvih, 25 ranjenih i 28 nestalih. Zaplijenjeno je 5 pušaka (Arhiv VII . . .)

Zagreb:

Nakon kratke, ali oštре borbe odbijen je noću 12/13. XI napadaj part, naoružani samoračinim¹ oružjem na Dugo Selo. Neprijateljski gubitci nisu nam poznati dok vlastiti gubitci iznose: 1 ranjen.²

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELJENJA POGLAVNIKOVOG TJELESNOG ZDRUGA OD 17. NOVEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA DONJU ZELINU

POGLAVNIKOVI TJELESNI SDRUGOVI

Ia — br. 2937/44/taj.

Zagreb, 17. XI. 1944.

Predmet: Dnevno izvješće za 17. 11. 1944.

Izvješće Ia

17. 11. 1944. u 02.00 sati napale su brigade »Braće Radić« i »Matija Gubec«, te 1 bataljon »Zagrebačkog odreda« uporište D. Zelina (20 si. Zagreb). Neprijatelj, jačine oko 1000 ljudi naoružan sa 6 teških bacaca, strojopuškama i strojnosamokresima, odbijen je nakon teške borbe, koja je trajala do 08.00 sati. Vlastiti gubitci 3 mrtva (od toga 1 časnika) i 13 ranjenih. Neprijateljski gubitci: 4 nadena mrtva (od toga 1 komandir cete), ali se edeni oko 100, jer su komunisti odvezeli mnogo kola mrtvih i ranjenih (ranjen 1 komandant brigade). Zarobljeno 2 domobrana, 8 pušaka, 10 vrećica eksploziva, više granata od John Bulla i veća količina streljiva.¹ Tocan posljedak kod neprijatelja još nije točno ustanovljen. Komunisti su istovremeno porušili mostove na cesti D. Zelina — Belovar, ali su isti tokom dana popravljeni.

16. 11. 1944. povratni su se iz Križevaca u Brez. Hum 5. i 6. sat II/2 puk P.T.S. u Zlatar-Bistricu, 3. bitnica Topn. ski.² P.T.S., a u Konjščinu 1. bitnica Topn. skl. P.T.S., dok je 1/2 puk P.T.S., koja je ušla u sastav I. H. U. D.³ upućena u Križevce.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 23. NOVEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ I O BORBAMA KOD SELA SVETI IVAN ZELINA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 328/44 OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH 32. XI 1944. g.

II PODRUČJA:

Sv. Ivan Zelina:

U progona partizana, koji su 22. XI na cesti 4 km. Sv. Ivana Zelina napali i opljačkali želj. autobus te odveli putnike, ustaška borbena skupina napala je neprijatelja iztočno ceste kod Sv. Ivana Zeline i naišla mu znatne gubitke.

¹ Automatsko.

² Dijelovi brigade »Matija Gubec« izveli su demonstrativni napad na Dugo Selo; Vrbovec.

¹ Napad na Donju Želino izvela je brigada »Braće Radić«. Na obezbjedenju prema Svetom Ivanu Želini bila je 1 (Zagorska) brigada, a prema Belovaru i Sesvetama brigada »Matija Gubec«. Bataljon Zagrebačkog NOP odreda nije učestvovao u tom napadu.

² Baterija artiljerijskog diviziona.

³ Prva hrvatska ustaško-domobranska udarna divizija.

Neprijatelj je svoje mrtve i ranjene odvezao na 5 kola. Vlastiti gubitci 1 ust. častnik i 1 ust. dočastnik poginuli, 2 vojničara ranjena.⁴

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 24. NOVEMBRA 1944.0 BORBAMA KOD VARAŽDINA ...

Vojnička tajna
DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 329/44 OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

24.XI1944. g.

II PODRUČJA:

Varaždin:

22. XI odbijen je napadaj part, skupine na Varaždinske Toplice (12 km. j. z. Varaždina).¹

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 29. NOVEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ I O BORBAMA KOD KRIŽEVACA ...

Vojnička tajna
DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 334/44 OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

II PODRUČJA:

Križevci:

Započeo je usredotočeni podhvati protiv partizana u području zapadno Križevaca između ceste Vrbovec — Raven — Sv. Petar Orehovec, i Sv. Ivan Zelina — Vinično — Sudovec.
Podhvatske skupine naniče su neprijatelju do sada poginule 150 ljudi. Podhvati se nastavljaju.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA POGLAVNIKOVOG TJELESNOG ZDRUGA OD 29. NOVEMBRA 1944. O POTHVATU PROTIV JEDINICA 10. KORPUSA NOVJ NA PODRUČJU SVETI IVAN ZELINA.¹

Zagreb, 29. 11. 1944.
POGLAVNIKOVI TJELESNI SDRUGOVI

Ia — br. 3106/44/taj.

Fredmet: Dnevno izvješće za 29.11. 1944.

Izvješće Ia

Podhvati na području i. Sv. Ivan Zelina,¹ započet 28. 11. 1944. u 06,00 sati (vidi dnevno izvješće od 28. 11. 1944.),² završio je 29.11.1944. u 15,00 sati. Neprijatelj je bila XXXII. kom. divizija (brigada »Braća Radić« i »Matija Gubec«), jačine oko 1500 ljudi. Ustanovljeno

* Autobus su zaplijenili i spalili dijelovi NOU brigade »Braća Radić« kod sela Blažev Dol. Istog dana oni su između Božjakovine i Donje Zeline napali iz zasjede dijelove Poglavnika tjelesnog zdruga i protjerali ih. Brigada je imala 1 poginulog borca (Arhiv VII, reg. br. 3/5, k. 551 A).

¹ Demonstrativni napad na Varaždinske Toplice izveo je Kalnički odred. Istovremeno Odred je minirao željezničku prugu Varaždin—Ludbreg na 60 mesta i porušio 1 most u dužini 8 metara (Arhiv VII reg. br. 3-1, k. 119/10).

² Riječ je o pothvatu »Trollist«.

² Dnevni izvještaj PTS od 28. novembra 1944. nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 1-268/26 k. 112.

ni gubitci neprijatelja: 155 nabrojanih mrtvih i 15 zarobljenih (od toga 1 komandant i 1 komesar). Ukupni gubitci neprijatelja cene se oko 250 mrtvih i ranjenih.³

Plien: 1 strojnica, 2 strojosa samokresa, 97 pušaka, 40 mina, mnogo streljiva, 2 konja, arhiva jedne brigade, te ostalo vojno tvorivo. Vlastiti gubitci: 2 mrtvi i 14 ranjenih. Ostaci neprijatelja izmakli su na istok.

Izvješće Ic

29. 11. 1944. ponovno su pokušali komunisti prieći r. Dravu kod sela Molve, ali su bili odbačeni. Namjera im je spojiti se sa boljičevičkim četama za koje očekuju da će uskoro doći na to podrucje.⁴

Kom. skupina, za koju je javljeno u dnevnom izvješću od 28. 11. 1944. da se je nalazila na području Bakovića — Borovljani — Glogovac otisla je prema selu Zdelice i Rakitnici (15 — 12 km ss. Bjelovara), ostavivši samo slabije snage.⁵

»Komanda mjeseta Koprivnica stigla je u selo D. Mosti (13 jji. Koprivnica).

Na području sela Ljubeščica — Ljubej (15 — 18 jji. Varaždin) nalazi se skupina od oko 150 komunista, koji pripadaju »Kalničkom odredu«. Podieljeni su u grupe od 20–30 ljudi. Naoružanje: 2 strojnica, 3 stroj opuške (engleskog poriekla) i 1 protuoklopni top bez naboja.

29.11.1944. u 0030 sati skupina od oko 40 komunista, vjerojatno pripadnika »Zagrebačkog odreda«, odvela je iz sela Bačun (7 ssi. Zagreb) 12 ljudi (od kojih 2 ustaša i 4 domobranata). Ujedno su odneli 2 krugova na baterije, 2 lovačke puške, odjela i obuće. Udaljili su se prema selu Vidovec.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 30. NOVEMBRA 1944. O NAPADIMA JEDINICA NOVJ I O BORBAMA KOD KRIŽEVACA....

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 335/44 OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
30. XI 1944. g.

JI PODRUČJA:

Križevci:

Završen je pothvat u području zapadno Križevaca. Neprijatelju su nanieti težki gubitci: izbrojeno je 155 poginulih partizana, 15 ih je zarobljeno (od toga 1 »komandant« i 1 »komesar«). Ukupni gubitci partizana cene se na oko 250 mrtvih i ranjenih. Plien: 1 strojnica, 2 strojosa samokresa, 97 pušaka, 40 mina, streljivo, 2 konja, pismohrana i razno tvorivo. Vlastiti gubitci: 2 mrtvi i 14 ranjenih ustaša (spoj. dnevnog izvješća br. 334/44).

VOJNA RELACIJA 1. USTAŠKO—DOMOBRANSKE UDARNE DIVIZIJE ZA NOVEMBAR 1944. GODINE

Obće bojne relacije I. Hrvatske Udarne Divizije za mjesec studeni 1944. godine

³ Pred nadmoćnjim neprijateljem brigada »Braća Radić« i »Matija Gubec« povukle su se na prostoriju Cugovec—Buzadovac—Remetinec.

⁴ Štab 10. korpusa NOVJ je u prvoj polovini decembra 1944. uspostavio vezu sa jedinicama Crvene armije sjeveroistočno od Pitomače, a 10. decembra nalazio se u Pitomači jedan pješadijski puk Crvene armije.

⁵ Odnosi se na brigadu »Pavlek Miškina«.

d. — od 28. do 30. XI. 1944. — 20. U.P. u zajednici sa postrojbama P.T.S.-a i posade Križevci učestvuje u podhvatu »Trolist¹ po zapovijedi divizije Ia. Op. Br. 30/taj. od 25. XI. 1944. godine. —

20. Dojavna sat.² održava spoj brzoglasni i krugovalni³ između stožera⁴ divizije i stožera pukovnije za vrieme podhvata.

Obće brojčano stanje 20. Udarne pukovnije sa dielovima 20. Dojavne i 20. obkoparske sati/ koji su pridati pukovniji bilo je.

b. — Rad tokom mjeseca.

II./20.U.P. (II/2. puk. P.T.S-a), krenula je u jutro suhim iz Hrašć-Trgovišća u Križevce pravcem: Breznički Hum — Sudovec — Sv. Petar — Orehevec — Križevci. Bojna je pristigla u Križevce bez smetnji.

3. i 4. sat III. bojne krenule u jutro vlakom iz Zagreba do D. Sela, a odatle pješice do Lupoglava, radi osiguranja sela i okoline.

Dne 18. XI. 1944. — I./20. U.P. Razvidanje i pretresanje s. Stanić i Štakorovec sa 2 sati i s. Greda, Lupoglavlje, Prečec, Tedrovec sa druge 2 sati.

II./20. U.P. Odmor u Križevcima.

III./20. U. P. Nasilno razvidanje sa 2 sati pravcem; c — i cfTPrlfi

Dne 20. XI. 1944. — I. i III. bojna 20. U.P. Podhvat na prostoriji: Stanić — Hrebinec — Štakorvac, gdje su se skupile jače grupe partizana. Sukob sa brigadama »M. Gubec« i »Braće Radić«, koje su nakon slabijeg otpora protjerane. Postignut uspjeh. Neprijatelj imao gubitke 40 mrtvih, prebrojeno, 8 kola što mrtvih što ranjenih (promatran), 4 zarobljena, plinen: 12 pušaka, 11 mina, 2 samokresa, 15 praski, te veći broj nabroja bezglasne žice i nekoliko odora.

Vlastiti gubitci: 4 poginula i 13 ranjenih (1 častnik) II./20.. U.P. odmor i razkužavanje u Križevcima.

Dne 21. XI. 1944. — 111/20.. U.P. sa 2 sati nasilno razvidanje prostorije: Banja Selo; Paukovec. Povratak u uporište preko Štakorova, Stanića i Brckovljana. II./20. U.P. Odmor u Križevcima.

III./20. U.P. Sa 2 sati nasilno razvijanje u pravcu Hrebinec — k. 188 — Štakorovec.

20. Dojavna sat uspostavila središnjicu u diviziji za spoj sa dielovima divizije u Zagrebu.

Dne 22. XI. 1944. — 1./20. U.P. Osiguranje puta D. Selo — Božjakovina — Lupoglavlje, kao i prostora: Gračec — Lupoglavlje — Prečec.

II./20. U.P. Odmor u Križevcima.

III./20. U.P. Utvrđivanje postava.

¹ U pothvatu »Trolist«, osim dijelova 1. ustaške divizije, učestvovalo su četiri bojne Poglavnikovog tjelesnog zdruga i jedna bojna ustaša iz Križevaca. Njihov zadatak je bio: razbijanje jedinica 10. korpusa NOVJ — Vinično — Sveti Ivan Zelina — Donja Zelina.

² Dojavnim satom je nazivana četa za vezu.

³ Telegrafika i radio veza.

⁴ štaba.

⁵ Obkoparskim satom je nazivana pionirska četa.

Dne 23. XI. 1944. — I. i III. bojna 20. U.P. Podhvat čišćenja prostorije: zapadno od Brckovljana — Božjakovina do linije sela Majkovec — Paukovec. Postignut uspjeh. Neprijatelj protjeran sa gubitcima, koji nisu mogli biti ustanovljeni. Plien: 1 puška, 1 kabаницa, 1 nosila za ranjenike.

II./20. U.P. Odmor u Križevcima.

Dne 24. XI. 1944. — Razvidanje zemljišta: Greda — Šoš — Ostrna — Andrilovec sa svrhom pronaleta odmetnika i vojnih neposlušnika. Bez dodira.

II./20. U. P. Odmor u Križevcima.

III./20. U.P. Sa 2 sati nasilno razviđanje u pravcu s. Lonjica — Greda i natrag sa svrhom nabavke grada za popravku mosta na Lonji.

Dne 25. XI. 1944. — Razvijanje zemljišta: Andrilovec — Ostrna — Leprovica — Puhovo — Šaškovec — Kozinčić — Božjakovina, sa I. /20. U.P.

II./20. U.P. Odmor u Križevcima.

III./20. U. P. Odmor i uređenje postava.

Dne 26. XI. 1944. — I./20. U.P. Razvidanje zemljišta u pravcu: Brckovljani ; Lonjica, radi osiguranja nabavke grada i popravke mosta na rijeci Lonji po 1. i 2. vodu 20.

II./20. U.P. Odmor u Križevcima.

III./20. U.P. Sa 3 sati podhvat pravcem Lonjica, a sa 1 sati pravcem; Gračec ; Lonjica. Svrha: prikupljanje grada za most na Lonji.

Dne 27. XI. 1944. — 20. U.P. (bez II. bojne), po zapovidi divizije Ia. Op. Br. 9/taj-44. pokret pravcem: Božjakovina, Vrbovec Svrha: preseljenje u Vrbovec i usputno čišćenje terena. Našlo se na slabiji otpor neprijatelja, koji je odbaćen uz manje gubitke i protjeran, 2 partizana zarobljena.

Dne 28. XI 1944. — 20. U.P. po zapoviedi divizije Ia. Op. Br. 30/taj-44. polazi u podhvat »Trolist«. Ovog dana ulazi u sastav pukovnije i II. bojne iz Križevaca, koja nastupa sa 1 ojačanom sati iz posade Križevci. Pukovnija (bez II. bojne) nadire obćim pravcem: Vrbovec — Lukovo — Hruškovica i Lukovo — Lipnica

— Salnik, sa zadaćom da do 12.00 sati istog dana dostigne zapornu crtu: Preseka — Salnik i uhvati čvrsti spoj sa susjedima istočno i zapadno t.j. sa grupom iz Križevaca i grupom »Zelina« iz Sv. Ivana Zelina. U toku dana do 10.00 sati podhvat se razvijao po osnovi. Partizani⁶ su davali jači otpor kod s. Pogančec, Lipnica i Hudovo. Budući da celog dana do 10.00 sati nije uhvaćen spoj sa stožerom 20.U.P. nije se znalo točno stanje kod pukovnije, usled čega je zapovjedeno sjevernoj grupi »Grupa Nališ«, koja je dostigla zapovjedenu zapornu crtu do 12.00 sati, da produzi nadiranje prema jugu radi hvatanja spoja sa 20.U.P. i grupom iz Križevaca. Spoj sa grupom Križevci uhvaćen, dok sa pukovnjom nije uhvaćen. III./20.U.P. koja se odvojila od pukovnije usled nemarja spoja vratila se je do miraka u Vrbovec. Zapovjedeno je da ista sutra zorom krene natrag i zauzme zapornu crtu koja je zapovjedena.

Dne 29. XI. 1944. — Po nalogu divizije III. bojne nastupa zorom iz Vrbovca određenim pravcem i dostiže zapovjedenu zapornu postav. Sjeverna grupa je oko 14.00 sati uhvatila spoj sa 20.U.P. i kako nije bilo više neprijatelja, zapovjeden je prekid podhvata i vraćanje grupa u svoja polazna uporišta, s tim da je II./20.U.P. krenula iz G. Tkalca prema Vrbovcu, gdje ulazi u sastav pukovnije.

U toku podhvata 28. i 29. XI. neprijatelj je razbijen uz gubitke po njega: 154 mrtva prebrojena, 24 zarobljena, među kojima 1 komandant i 1 komesar, plien:

⁶ Odnosi se na dijelove 32. NO divizije.

1 strojnica, 2 strojnosamokrea, 91 puška, 40 mina, kao i pismara »Omladinske brigade«.⁷

IZVJEŠTAJ STOŽERA POGLAVNIKOVOG TJELESNOG ZDRUGA DO 4. DECEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA GUDOVAC, VELIKO KORENOVO I GRĐEVEC'

Zagreb, 4. 12. 1944

POGLAVNIKOVI TJELESNI
SDRUGOVI

Ia — br. 3167/44/taj.

Predmet: Dnevno izvješće za 4. 12. 1944.

Izvješće Ia

2. 12. 1944. u 05.35 sati napali su komunisti uporište Gudovac (5. jz. Bjelovar). Vlastite postrojbe podpomognute su topničkom vatrom iz Bjelovara. Posljedak nepoznat, jer je prekinuta veza. Upućeno pojačanje prema Gudovcu i Korenovu (6. jz. Bjelovar) morallo se je radi velike premoći neprijatelja povuci, uz vlastite gubitke 4 mrtva i 10 ranjenih. Sudbina uporišta Rovišće i Gudovac do sada nepoznata, dok je Korenov palo.²

2.12. 1944. na večer došlo je 1500 komunista u V. Mučna (18. jz. Koprivnica) i izbacili su svoje predstaze prema Koprivnici,³ tako da je 3. 12. 1944. oko 12.00 sati došlo do sukoba sa predstazama V. staj. djel. zdruga U.V./ ali su nakon kraćeg vremena odbačeni nazad.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 5. DECEMBRA 1944. O BORBAMA ZA GUDOVAC, VELIKO KORENOVO I ROVISCE.

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 340/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

5. XII 1944 g.

II PODRUČJA:

Bjelovar:

Nocu 1/2. XII jake partizanske snage napale su s. Gudovac (5 km j.z. Bjelovara). Snage upućene iz Bjelovara u pomoć napadnutom uporištu nisu mogle dosći Gudovac, zbog premoćnih neprijateljskih snaga, te su se vratile pretrpevši gubitke od 4 poginula i 10 ranjenih. Sudbina uporišta Gudovac i Rovišće nepoznata su, dok je Korenov (8 km j.z. Bjelovara) u partizanskim rukama.¹

⁷ Prema depeši koju je štab 10. korpusa uputio 1. decembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, neprijateljjacine 3000 vojnika izveo je 28. novembra koncentričan napad na jedinicu 32. NO divizije na sektoru Zaistovec—Po-ganec—Kamenica. Poslije teške borbe divizija se pred nadmoćnjim neprijateljem povukla u rejon Sveti Ivan Zabno. U toj borbi ustase i domobrani imali su 85 mrtvih i 65 ranjenih, dok je 32. NO divizija imala 8 mrtvih i 30 ranjenih.

¹ Dokument (pisani na mašini, latinicom) u Arhivu VII.

² Neprijateljsku posadu u Velikom Korenovu napala je 2 brigada 33. NO divizije, a u Gudovcu 1 (Zagorska) brigada Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOV.

³ U rejonu Koprivnice — Krževci nalazila se tada 32. NO divizija radi obezbjedenja napada na Veliko Korenovu i Gudovac.

⁴ Peti stajači djelatni zdrug Ustaške vojnike.

¹ Gudovac i Veliko Korenov napala je 33. NO divizija u sadejstvu sa 1 (Zagorskog) NO brigadom.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 6. DECEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ I O BORBAMA KOD KOPRIVNICE — BJELOVARA.

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 341/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

6. XII 1944 g.

II PODRUČJA:

Križevci — Koprivnica:

Borbene skupine, koje napreduju prema Bjelovaru od Dugog Sela protjerale su 4. XII partizane iz s. Cugovca i Grabić (13 i 14 km j.j.z. Križevaca) te napadaju partizane u s. Lubenu (12. km j.j.z. Križevaca). Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni. Vlastiti gubitci: 3 ranjena.¹

Snage upućene iz Koprivnice prema Bjelovaru dostigle su 4. XII. G. Krž i G. Sredice (14 km j.i.j.i. Koprivnice) vodeći borbu s jakim partizanskim snagama, te su se istog dana povratile u Koprivnicu.⁵

Partizani su cestu prema Bjelovaru minirali a mostove djelomično porušili.³

IZVJEŠTAJ STOŽERA POGLAVNIKOVOG TJELESNOG ZDRUGA OD 11. DECEMBRA 1944. O BORBI PROTIV JEDINICA NOVJ NA KALNIKU, KOD DRENOVICE I RASINJE.

POGLAVNIKOVI TJELESNI
SDRUGOVI

Ia-br. 3274/44/taj.

Zagreb, 11.13. 1944.

Predmet: Dnevno izvješće za 10.12. 1944.

Izvješće Ia

U podhvatu u Kalniku 7. 12. 1944 (vidi dn. izv. od 7. 12. 1944.) nije se naišlo na jače neprijateljske snage. Razrušene su nastanbe, pilane, pekarne i radionice, koje je neprijatelj sagradio. Gubitci ljudstva do sada nepoznati.¹

Nocu 9/10. 1944. prebacila se kom. »Podravsko brigada² preko Drave kod Drenovica. Upućeno pojačanje vodilo je borbu tokom dana 10. 12. 1944. i protjeralo je neprijatelja iz šuma do Drave. Borba se nastavlja i neprijatelj dovodi pojačanja.³ Dosadašnji vlastiti g

¹ Prema depeši koju je Štab 10. korpusa pisao 6. decembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, 1 (Zagorska) NO brigada vodila je 4. i 6. decembra žestoke borbe sa dijelovima 1. ustaško-domobranske divizije na pravcu Sv. Barbara—Cugovec—Lubena. Ubijeno je 44, a ranjeno 60 neprijateljskih vojnika. Gubici 1 (Zagorske) brigade bili su: 6 mrtvih, 7 ranjenih i 12 nestalih (Arhiv VII . . .)

² Dijelove 5. ustaškog stajačeg djelatnog zdrugova odbacila je u Koprivnicu NO brigada »Pavleka Miškina«. Gubici ustaša bili su: 26 mrtvih, i 34 ranjena (Arhiv III . . .)

³ Put i mostove na pravcu Čazma—Bjelovar minirale su jedinice 33. NO divizije vršeći pripreme za napad na Gudovec, Veliko Korenov i Bjelovar.

¹ Iz depeše koju je štab 10. korpusa pisao 11. decembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske vidi se da su ustaško-domobranske snage preduzele akciju čišćenja na planini Kalnik. Kalnički NOP odred zajedno sa ustanovama Komande Kalničkog područja, probio se bez gubitaka na zapadnu Bilo-goru, odakle su 9. decembra ponovo vraćeni na Kalnik (Arhiv VII . . .)

² i ³ Brigada »Pavleka Miškina« forsirala je Dravu kod sela Bučevlja. Radi pojačanja stvorenog mostobra na prebačena je na lijevu obalu Drave i brigada »Braće Radić«.

bitci 2 mrtva i 2 ranjena. Neprijateljski gubitci 31 nabrojeni mrtav, 1 zarobljen i veći broj ranjenih (od toga 2 Komandanta).

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 16. DECEMBRA 1944. O BORBAMA U PODRAVINI . . .

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 351/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

od 16. XII. 1944. g.

II. PODRUČJA:

Koprivnica:

Nastavlja se napredovanje borbenih skupina prema Virovitici. U borbama u području Đurđevca¹ naneseni su neprijatelju gubitci: 63 poginula partizana (među njima 2 sovjeta), 27 zarobljenih (3 sovjeta i 1 častnik). Plien: 4 strojnica, 2 strojnosamokresa i 22 puške. Jedna talijanska oklopna kola su uništена. Podhvatile snage slomile su 15. XII jak nepr. odpor kod Kalinovca² (3 km i. đ. Đurđevca) i nanieli neprijatelju gubitke od 165 poginulih partizana, 23 je zarobljen i zaplijenjeno 7 strojopušaka, 4 bacača, 53 puške i 1 protuoklopnu pušku. Uništenu su 1 laka oklopna kola.

Ustaške borbene skupine napale su partizane u izgradenim postavima istočno Gole i nanieli neprijatelju gubitke natjeravši ga u Dravu i zapljenile nešto oružja.³

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 17. DECEMBRA 1944. O BORBAMA . . .

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 352/44

od 17. XII 1944. g.

Koprivnica:

U nastavku borbe s partizanima u području Gole (24. km i.s.i. Koprivnice) nanieti su neprijatelju novi gubitci od oko 30 poginulih, dok vlastiti gubitci iznose: 4 ranjena vojnicara.

Tokom čitavog dana 15. XII vodio se topnički dvojboj između podhvatalnih snaga u Đurđevcu i partizana u Kloštru (10 km j.i. Đurđevca).¹

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 20. DECEMBRA 1944. O NAPADIMA JEDINICA NOVJ U PODRAVINI . . .

DNEVNO IZVJEŠĆE la BROJ 355/44
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽ. SNA-GA od 20. XII. 1944. g.

^{1 i 2} O borbama kod Đurđevca i Kalinovca između dijelova njemačke 1. kozačke konjičke divizije i 32. NO divizije (koju su podzavali dijelovi 233. divizije Crvene armije). Izvještaj štaba 10. korpusa od 5. januara 1945. upucen Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3 armije NOV.

³ Povlačeći se sa mostobrana kod Gole i Ždale 13. decembra 1944. NO brigada „Pavlek Mihovil Miškina“ imala je 2 mrtva, 11 ranjenih i 36 nestalih. . .

¹ U Đurđevcu su se nalazili dijelovi njemačke 1 kozačke konjičke divizije, a u Kloštru jedinice 32. NO divizije i artillerijske jedinice iz sastava Crvene armije . . .

II PODRUČJA:

Đurđevac:

Odbijeni su novi neprijateljski napadaji na Kalinovac (7 km ii Đurđevca), na Đurđevac i Virje podpomognuti Oklopnim kolima, topniškom i bacačlcom vatrom.¹

IZVJEŠTAJ STOŽERA POGLAVNIKOVOG TJELESNOG ZDRUGA OD 26. DECEMBRA 1944. O BORBA NA PODRUČJU BELOVARA.

POGLAVNIKOVI TJELESNI SDRUGOVI

Ia — Broj 3450/44/taj.

Zagreb, 26. XII. 1944.

Predmet: Dnevno izvješće za 25. XII 1944.

Izvješće Ia

Podhvati na području Bilo-gore i zapadno od nje odvija se po predviđenom planu.

21. 12. 1944. dijelovi I. Hudiv. imali jaču borbu kod Srps. Kapela i Hagaj. Nepr. gubitci 45 nabrojenih mrtvih i 2 zarobljenih. Stvarni gubitci su znatno veći. Uništena 1 engl. strojnica. Plien više pušaka i veća koščina streljiva. Vlastiti gubitci: 4 mrtva (od toga 1 častnik) i 11 ranjenih.

23. 12. 1944. I. puk P.T.S. imali jaču borbu kod G. Sredice. Nepr. gubitci 26 nabrojenih mrtvih i 16 zarobljenih. Stvarni gubitci su znatno veći. Plien; 4 strojopuške, 5 strojnosamokresa, 20 pušaka, nekoliko konja i cjeva pismohrana Kalničkog odreda.¹ Vlastiti gubitaka nije bilo. Po zaplijenjenoj pismohrani i pojedinačnom popisu utvrđilo se da je tom prilikom uništen ostatak Kalničkog odreda.²

BOJNA RELACIJA 1. UDARNE USTAŠKO-DOMOBRANSKE DIVIZIJE ZA DECEMBAR 1944. GODINE.

I DIO

OBCE BOJNE RELACIJE I. HRVATSKE UDARNE DIVIZIJE ZA MJESEC PROSINAC 1944. **G.**

A. — Obćenito

Od 21. do 31. XII. 1944. godine, 20. U.P. sa dijelovima dojavne sati i dijelom 20. Zdravstvene sati učestvuje u sastavu grupe „Moškov“ u podhvatu „Bilogora“, a 21. U.P. preuzima osiguranje komunikacije Brckovljani — Vrbovec — Krizevci, kao i čišćenje blže okoline oko komunikacije, a sa slijedećim rasporedom;

¹ Jedinice 32. NO divizije izvele su neuspjeli napad na Kalinovac 17. decembra 1944. Na Đurđevac i Virje vršen je demonstrativni napad.

¹ Gubici Kalničkog NOP odreda u borbi kod sela Gornje Sredice (Mala Konjska šuma) bili su: 30 poginulih i 12 zarobljenih, od Oružja Odred je izgubio 7 puškomitrailjeza, 5 šmaješa i 25 pušaka (Arhiv VII . . .)

² Kalnički NOP odred nije bio uništen (Arhiv VII) izvještaj Štaba 10. korpusa od 5. januara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

¹ U pothvatu „Bilo-gora“ pored dijelova 1. ustaško-domobranske divizije učestvovali su 1. puk PTZ i dijelovi posada iz Koprivnice, Belovara, Krizevaca, Pothvatom u Bilo-gori ustaško-domobranske snage sadjstvovali su njemačkoj 1. kozačkoj konjičkoj diviziji koja je nastupala pravcem

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD **31. DECEMBRA 1944.**
O BORBAMA U PODRAVINI . . .

IZVJEŠĆE BR. 366

Ia

od 31. XII. 1944.

PODRAVINA:

U zaledu dravskog odsjeka uspješno se nastavlja podhvat u Podravini i čišćenje područja Pitomaca — Ferdinandovac od pojedinih razbijenih sovjetskih skupina. Pri tome zaplenjen je još 1 top obrasca 12,2 cm. Ustanovljene su nepr. snage u području Bušetine (7 km s.s.z. Virovitice) i jakе part., snage u području Vel. Črešnjevice — Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica, 7 km j.z. do 8 km j. Pitomace.¹

HORVATSKO ZAGORJE:

U Hrvat. Zagorju jakе part., snage raztjerale su ustašku posadu Tuhejskih Toplica, 11 km s.z. Zaboka, te se samo 25 vojniciara probilo u Klanjec. Pojedinosti još nisu poznate (izvješće njem. redarstva).

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD **19. JANUARA 1945.** O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U PODRAVNI . . .

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 19/45
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

19. I 1945 g.

PODRAVINA:

U nastanku podhvata u Podravini južna skupina zauzela je M. Barnu, a skupina generala Moškova dio M. Grdevca.¹

Bubanj, Prokop i vls 220 napušteni su uslied protunapada premoćnog neprijatelja.²

Koprivnica—Podravski Novi Grad—Virje—Durđevac—Pitomača, sa zadatkom da odvace jedinice 10. korpusa NOVJ iz Podravine, onemoguće njihov kontakt sa jedinicama Crvene armije i likvidiraju virovitički mostobran.

¹ U rejonu sela Bušetina vjerojatno su se nalazili dijelovi 233. divizije Crvene armije. Poslije napuštanja Pitomače, oni su se povukli na liniju r. Drava — s. Ložan — s. Špišić — Buvkovica. Na području s. Velika Črešnjevica, s. Sedlarica, s. Turnašica, s. Vukosavljevica nalazila se 32. NO divizija i 1 (Zagorska) brigada Zapadne grupe odreda NOP 10. korpusa NOVJ . . Izvještaj štaba 10. korpusa pisan 5. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ i depeši Štaba 10. korpusa pisanu 27. decembra 1944. Glavnom štabu Hrvatske.

² Dijelovi njemačke 2. kozačke konjičke divizije zauzeli su Mali Barnu 17. januara 1945, pošto su prethodno savladali jedinice 32. NO divizije. Jedan bataljon 21. puka 1. ustaško-domobranske divizije napao je brigadu »Matija Gubec« 32. NO divizije u Malom Grdevcu 15. januara. Poslije tročasne borbe, razbijen, neprijatelj se u neredu povukao u pravcu Gornje Kovačice i Velikog Grdevca.

² Bubanj, Prokop i trig. 220 zauzele su jedinice njemačke 2. kozačke konjičke divizije u sadejstvu sa 1. pukom PTZ 14. januara 1945, ali su ih dijelovi 12. NOU i 32. NO divizije energičnim protivnapadom, odbacili ka Velikoj Pisanici. Izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. februara 1945. pisan Glavnom Štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

Sjeverna skupina u Podravini slomila je žestok neprijateljski odpor na visu Radotić 238 (11 km z. Virovitice) i očistila šumsko područje sjeverno od tog viša.³ Neprijateljski gubitci: 34 poginula pronađeno i 4 zarobljena.

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD **21. JANUARA 1945.** O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U PODRAVNI . . .

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 21/45
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

21. I. 1945 god.

PODRAVINA:

U Podravini neprijatelj dovodi pojačanje u područje Grubišnog Polja i južno. Odbijeno je nekoliko nepr. protunapadaja na postave naših podhvatih skupina i zapadni dio Malog Grdevca.²

Nepr. gubitci: 197 poginulih izbrojeno, 5 zarobljenih i 2 prebjegla. Pljen: 4 puške i 1 strojnosamokres. Vlasiti gubitci: 15 poginulih i 36 ranjenih.

Predmet: Obća bojna relacija za mjesec veljaču 1945. god.

1. — POGLAVNIKOVOM TJELESNOM ZBORU
Glist. odjel
2. — ZAPOVJEDNIŠTVU I. ZBORNOG PODRUČJA
3. — S a s t a v a k

Savezno zapoviedi zapovjedničta I. Zbornog područja Glist. br. 646/taj. i Glist. br. 2250/taj. predlaže se obća bojna relacija za mjesec veljaču 1945. godine.

Na uporabu.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Za točnost:

Glavar stožera glist. bojnik
(Streharsky)

ZAPOVJEDNIK:

General Ustaški pukovnik
(Vitez Boban)
Boban v. r.

³ Dijelovi njemačke 1. kozačke konjičke divizije zauzeli su Radotić (trig. 238) 16. januara, ali su ga, pod pritiskom 36. NOU divizije napustili 18. januara.

¹ Polovinom januara prebačena je na desnu obalu Drave 36. NOU divizija da bi u sadejstvu sa jedinicama 6. i 10. korpusa NOVJ, učestvovala u odbrani virovitičkog mostobraća. Ona je 17. januara, smjenivši 33. NO diviziju u rejonu Vukosavljevice, vršila pripreme za napad na Nijemce i uslaće u Pitomaci. Istovremeno su u širi rejon Grubišnog Polja prebačene 32. i 33. NO divizija i 12. proleterska brigada 12. NOU divizije.

² Iz depeše koju je Štab 10. korpusa 19. januara 1945. uputio Glavnom Štabu NOV i PO Hrvatske vidi se da je Mali Grdevac tada napadala brigada »Matija Gubec« 32. NO divizije.

I.

Obće bojne relacije 5. Hrvatske divizije za mjesec veljaču 1945. god.

Operacije, izkustva, nedostatci i grješke.**A. OPERACIJE I AKCIJE****1. II. 1945.**

— 1, 3, i 4. sat I. bojne XXII. ustaškog zdruga vršile osiguranje sjeve šume Česma i izvoza drva iz iste za potrebe posade Bjelovar. 2 sat I/XXII. ustaškog zdruga vršila osiguranje puta Bjelovar-Rakitnica. Po jedan sat iz Križevaca i Sv. Ivana Žabna vršile osiguranje puta Križevci — Sv. Ivan Žabno — Bjelovar. Posada Raven u razvidanju prostora sela Gornji, Dojni Tuk bez obzira s neprijateljem.

1. bojna V. ustaškog zdruga u razvidanju prostora sela Male Črešnjevice bez dodira sa neprijateljem. Svi ostali dijelovi ove divizije vršili redovita osiguranja pruge Čukovec — Koprivnica — Đurđevac — Kloštar, te Raven — Križevci — Bjelovar.

2. II. 1945.

— Pruga Križevci — Bjelovar popravljena. Jedan vod 3 sati I/XXII. ustaškog zdruga prepravi- vao vojne neposlušnike iz Bjelovara u Križevce. Jedna sat III. bojne 11. pješačkog zdruga vršila razvidanje u pravcu Križevci — Majurec — Brezov most — Ivanec — Glogovnica — Sv. Helena, u suda- ru sa slabijim neprijateljskim dijelovima kod Vojakovca i Marinovca, vlastitim gubitaka nije bilo. Neprijateljski nepoznati.

1. sat I. bojne V. ustaškog zdruga smjenjena sa položaja _____. Ostali dijelovi iste bojne vršili razvidanje prostora Črešnjevice u dodiru sa slabijim neprijateljskim snagama, bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski nepoznati. Ostali dijelovi ove divizije vršili redovita osiguranja pruge i ceste na dodieljenom području.

3. II. 1945.

— 1, i 4. sat I bojne XXII. ustaškog zdruga u nasilnom razvijanju prostora sela Predavec — Pavlin — Kapela našla na izvjesne neprijateljske snage. Nakon kratke borbe neprijatelj raspršen. Neprijateljski gubici 7 mrtvih i 4 ranjena. Zarobljeno 1 strojnosamokres i 5 pušaka. Vlastiti gubitaka nije bilo. Stožerna sat 1. bojne XXII. ustaškog zdruga osigurava je na pruzi Bjelovar — Križevci. Dijelovi V. ustaškog zdruga u razvidanju prema Šašnatom polju u slabijem dodiru s neprijateljem, bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski nepoznati. Slabija topnička vatra sa lieve obale Drave na naše postave u Djuretinu i Brodiću.

Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija na području ove divizije.

4. II. 1945.

— U toku noći 3/4. II. 1945. razvidanje u prostoru sela G... bez dodira sa neprijateljem. Dijelovi V. ustaškog zdruga u razvidanju prema Dravu sukobili su se sa slabijim neprijateljskim dijelovima. Bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski nepoznati.

Topnička i strojnička vatra sa Madjarske strane na naše postave u Djuretinu i Brodiću.

5. II. 1945.

— U toku noći 4/5. II i toku 5. II. 1945. slabija topnička vatra na naše postave na desnoj obali Drave kod Djuretine, Podravskog Kušja i Brodića. Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija na području divizije.

6. II. 1945.

— U toku noći 5/6. II. 1945. I. bojna XXII. ustaškog zdruga u noćnom nasilnom razviđanju prosto- ra sela Markovac prema Sv. Ivanu Žabnu u cilju sprečavanja redocijanja neprijateljskih snaga bez dodira s neprijateljem. Pruga koja je bila dan prije srušena popravljena je 1 sposobljena za promet. Slabija topnička vatra na naše postave na Dravi još uvek traje. Jedna sat II. bojne 11. pješadijskog zdruga vršila razvidanje prostora sela Glovnovi — Crkveno Brdo — Ladenac, bez dodira sa neprijateljem. I. bojna XXII. ustaškog zdruga povratila se u Bjelovar. Nocu 3/4. II. 1945. nalazila se 18 brigada 40 divizije na položaju Velika Jasenovačka — Pavlovac (6 km. jugoistočno Vel. Grdjevac) 16 brigada iste divizije nalazila se na položaju kod sela Velike Blatne (7. km. istočno Vel. Grdjevac). Jačina pojedinih brigada oko 600 ljudi, naoružanje dosta dobro.

7. II. 1945.

— I. bojna XXII. ustaškog zdruga kreće u Veliku Pisanicu po dolasku u Vel. Pisanicu prema zapoviedi I. Hudiv., u selo Gornju Kovačevicu i ulazi u sastav 20 udarne pukovnije. Nakon prispijeća u selo zauzima položaj te tu i noći. Stožerna satnija iste bojne daje osiguranje vlaka na pruzi Bjelovar — Križevci. I. bojna V. ustaškog zdruga osim jedne sati ostaje ostale u Djuretinu prebačene u Vedu (2. km. sjeverno od Pitomače). 1. sat I. bojne V. ustaškog zdruga prebačena iz Suhe Katalene u Kloštar. Jedan sat III. bojne V. ustaškog zdruga iz Đurđevca vrši osiguranje ceste Đurđevac — Rakitnica. 2. pohodna sat bojne brzih četa vršila osiguranje pruge Križevci-Tremovački Potok gdje je noću 6/7, napadnutu od partizana jačine oko 40 ljudi. Vlastiti gubici 2 mrtva. Neprijateljski nepoznati. Neprijateljski zrakoplovi prelijetali su područje ove divizije bez učinka. U toku dana predalo se 5 prebjega bez oružja. Ostale postrojbe vršile redovita osiguranja komunikacija.

8. II. 1945.

— Prema zapoviedi I. Hudiv. I. bojna XXII. ustaškog zdruga dobila zadatku da se dva sati I. bojne 20. udarne pukovnije zauzme selo Zrinska i prodre u pravcu Bubanje. Napad počeo u 07.00 sati u jutro, kojemu je prethodila topnička i bacacka priprema. Usled jakih neprijateljskih snaga napad nije uspio. Bojna dobila zadatku da sa jednom sati napadne selo s. istočne strane međutim kod tog pokušaja 3 sati ove bojne dobila vatrnu u ledu iz pravca sela Mali Grdjevac. Usled toga upućena 1. sat bojne pravcem Kovačica — Mali Grdjevac da štiti nadiranje 3 sati u pravcu Zrinske. 1. sat zauzele prema zapoviedi

Mali Grdjevac, ali zbog jakog otpora partizana selo Zrinska još nije moglo biti zauzeto.

3. sat II bojne XXII. ustaškog zdruga (bivša milicija) u borbi sa partizanima kod sela Osieki raztjerala manju skupinu partizana. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski gubici 5 mrtvih izbrojena i 2 puške.

Upućeno oko 150 vojnih neposlušnika u 16 doknadnu diviziju u Zagreb.

Iz obkoljenog područja prostora Virovitice svakodnevno prebacuju manje skupine partizana u područje Kalnika.

Ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija.

9. II. 1945.

— 1. bojna XXII. ustaškog zdruga zorom produžuje napad u pravcu Bubnja, bez otpora neprijatelja. U 13.00 sati nakon dolaska 21. pokretne pukovnije na Bubanj bojna odlazi u selo Gornju Kovačiću, gdje zauzima položaj.

U toku noći 8/9., II. bojna XXII. ustaškog zdruga dočekala u zasjedi partizane kod sela Crkvene. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski 3. mrtva nadene, te više ranjenih. Plien 1. stroj opuške ispravne, te 17 neispravnih pušaka koje su vožene u kolima i raznog drugog tvoriva.

I. bojna V. ustaškog zdruga vršila razvidanje u ranoj suda Štraklje (7. km. istočno od Pitomače), gdje nalazio stožer nepoznate partizanske brigade. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski 22 mrtva. Plien: 1 -bacac mali, sa 14 granata.

Jedna sat III. bojne 11. pješačkog zdruga u razvidanju prostora sela Maj uree — Brezov most — Vojkovac — Pobrđeni rasterjala manju skupinu partizana. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski gubici 2 mrtva i 3 ranjena. Plien: 3 puške te nešto streličjiva.

Noću 8/9., oko 01.30 sati napadnuto naše osiguranje na pruzi Sv. Ivan Žabno — Križevci kod sela Brezovljana te srušena pruga kod sela Brezovljana. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski 2 mrtva nadene.

Manje skupine neprijateljskih zrakoplova prelietale područje divizije.

U Velikom Pogancu nalazi se »Stab Kalničkog područja« sa oko 50 ljudi naoružanih puškama, te 3 strojopuške a u selu Novim Bišnjak »Stab Kalničkog odreda« i drugi bataljon istog odreda jačine oko 100 ljudi naoružan sa 12 strojopušaka te jednom strojnicom (američkom).

Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija.

10. II. 1945.

— 4. sat I. bojne XXII. ustaškog zdruga odredena za osiguranje topničkog sklopa I. Hudiv., koji se nalazi u Bubnju.

Postrojena »Borbena skupina Marčić« u čiji sastav ušla I. bojna XXII. ustaškog zdruga, III. bojna 4. gorskog zdruga, dve škols. bojne Središnje oružničke škole, te jedne bitnice 5. topničkog sklopa. Stožer skupine u selu Bulimec. Zapovjednik skupine dopukovnik Marčić.

11. II. 1945.

— Uzgješnim pothvatima naših oružanih snaga u području Bilogore te srednje Podravine neprijatelj pretrpio teške gubitke i izgubio velika područja uslijed čega moral kod njega mnogo pao, dok se napro-

tiv kod naših postrojbi podigao. Manje partizanske skupine pod vodstvom svojih komesara spašavale su biegom ili mjestimično prodiranjem odnosno prebacivanje kroz naše borbene redove u pravcu Moslavine i Kalnika. To prebacivanje većinom vršeno noću i to uglavnom kroz položaje koje su držale nje-macke postrojbe. Zadaća tih odbjeglih partizanskih skupina jest napadanje naših komunikacija u poleđini naših podhvatnih snaga.

33. divizija X.korpusa prebacila se 6/7 u Vel. i Malu Trnoviticu s namjerom prialaza u Moslavacku goru. U 13.00 sati 1. bojna XXII. ustaškog zdruga sa sve četiri sati prebačena u Vel. Pisanicu i ušla u sastav »Borbene skupine Marčić«.

Jedna sat III. bojne 11. pješačkog zdruga u razvidanju prostora sela Lemeš — Kloštar — Pobrdjani, bez dodira s neprijateljem.

Jedna sat II. bojne 11. pješačkog zdruga u razvidanju prostora sela Tremanji — Budilovo Selo, bez dodira s neprijateljem.

Ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija na području divizije.

12. II. 1945.

— jedan sat I. bojne XXII. ustaškog zdruga prebačena iz sela Vel. u Malu Pisanicu sa zadatkom osiguranja ceste Bulinac — Veliki Grdevac.

Stožerna sat ove bojne osiguravala put Bjelovar — Rakitnica.

Dve sati III. bojne V. ustaškog zdruga osiguravale put Đurđevac — Rakitnica — Kupinovac, bez dodira s neprijateljem.

Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija na području divizije.

13. II. 1945.

— Dve sati I. bojne XXII. ustaškog zdruga u razvidanju prostora Veliki Grdevac — Barna — Rieka, bez dodira s neprijateljem. 4 sat iste bojne ostaje u Vel. Grdevcu.

Jedna sat II. bojne V. ustaškog zdruga upućena u Petranec u cilju sprečavanja nasilja i pljačke od strane Kozaka.

Jedna sat iste bojne u razvidanju sela Mučna Rieka potjerala manju skupinu partizana bez vlastitih gubitaka.

Jedna sat III. bojne 11. pješačkog zdruga u razvidanju sela Sv. Helena — Glogovnica, bez dodira s neprijateljem.

U toku noći 12/13., minirana je i srušena pruga kod sela Kendjelovac.

Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje pruge i ceste.

14. II. 1945.

— 2. i 3 sat I. bojne XXII. ustaškog zdruga prelazi iz sela Pisaniće u Vel. Grdjevac, gdje sa 4 i pratećom sati čine posadu toga reona.

Po nalogu Kozacke divizije sat iz Kloštra prebačen u Prugovac, gdje je zauzela položaj.

Pruga je u toku dana popravljena.

Skupine angloameričkih zrakoplova prelietale područje divizije.

Ostale postrojbe divizije vršile redovito osiguranje komunikacijske na području divizije.

16. II. 1945.

— VI. korpus koji operira na istočnoj granici naše divizije sastoji se iz 12. udarne divizije, 28 divizije i 40. divizije. 12. divizija ima brigade: »Češku«

»Osječku«, »2 Brodsku« 28. divizija nalazi se navodno u Bosni. VI. korpus ima u svom sastavu takoder i artiljerijski puk sa tri diviziona po 4 baterije.

Dielovi I. bojne XXII. ustaškog zdruga u razvidanju prostora sela Donje Kovaciće — Orlovac, bez dodira s neprijateljem.

Ostali dielovi osiguravali odkupe žitarica na području Vel. Pisanice i Vel. Grđevca.

U Koprivnici iznenadno eksplodirao pakleni stroj u pučkoj školi u kojoj su se nalazile uredovnice i skladista II. bojne te stožerna sat. Odmah se započelo sa spašavanjem ljudstva i opreme. Tom priklom poginuo 1 častnik, 5 dočastnika, 55 vojničara. Ranjenih 1 častnik, 7 dočastnika i 30 vojničara. Ostale postrojbe vršile redovito osiguranje pruge i puta.

Preko područja divizije prelietale veće skupine neprijateljskih zrakoplova.

17. II. 1945.

— 13/14 noću prebacila se 33 divizija iz Vel. i Male Trnovitice preko Klokočevca u Končanicu.

III. bojna 4. gorskog zdruga u razvidanju prostora Tomaš — Magdalena zarobila jednu obhodnu partizanu bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubici 6 zarobljenih (1. partizanka). Plien: 5 pušaka i 1 engleski strojnosamokres.

Noću 15/16., bile postavljene 4 mine na pruzi između sela Cvetkovec — Bolfan. Jedna civilna osoba poginula, dok su 3 ranjene.

Ostali dielovi divizije vršili redovito osiguranje pruge i ceste.

18. II. 1945.

— I. bojna XXII. ustaškog zdruga prebačena iz Velikog Grđevca i Male Pisanice u Grubišno Polje. Stožerna sat iste bojne vlakopratnju na pruzi Bjelovar — Križevci.

U Koprivnici na Starigradskoj mitnici po stražaru 2... ubijen 1 vojničar, radi pokusaja pripelaza postava na nedozvoljenom mjestu.

Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija na području divizije.

U toku noći 17/18., prebacila se jedna partizanska skupina od oko 200 ljudi iz sela Prgomelj u šumu Bedenik, te u pravcu sela Kapela.

19. II. 1945.

— Dielovi II. bojne V. ustaškog zdruga iz Prugovca vrše izvidanje u prostoru Suha Katalena, Jasenik, Sirova Katalena, Budrovec, Kozarevac, bez dodira s neprijateljem.

Jedan od II. bojne iz Koprivnice bio u noćnoj zasjedi od 19/20., u selu Mačila, bez dodira s neprijateljem.

Jedna sat III. bojne 11. pješačkog zdruga u razvidanju prostora sela Sv. Helena — Glogovnica — Žibrovac — Sv. Petar — Oreševac, bez dodira s neprijateljem.

Jedna sat II. bojne 11. pje. zdruga u razvidanju prostora sela Hagalj bez dodira s neprijateljem.

Strojničkom vatrom sa zemlje pogoden je lovac tako da se morao spustiti na ovdašnjem uzletištu, a za njim se odmah spustio i četveromotorni bombarder navodno zbog pomanjkanja benzina. Drugi lovac vjerojatno oštećen produžio let u jugozapadnom pravcu. Posada od 5 časnika i 6 dočasnika zarobljena. Sav plien predat je ovdašnjem zrakoplovnom satu.

U 09.00 sati radni vik naletio na minu u Žabljačkom Lugu. Lokomotiva prevrnutu. Oštećeno 2 vagona. Žrtava nije bilo.

Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija na području divizije.

20. II. 1945.

— I. bojna XXII. ustaškog zdruga prebačena iz Grubišnog Polja u Veliki Grđevac s tim, da je 2 sat ostavljen u Velikim Zdencima.

U toku noći 20/21., naše noćne zasjede u selu Orlovac i selu Dražići razpršile manje neprijateljske obodnje bez vlastitih gubitaka.

I. bojna vršila razvijanje u prostoru Vel. i Male Črešnjevice te Kozarevac bez dodira s neprijateljem.

I. bojna V. ustaškog zdruga vršila razvijanje sela Ribnjače bez dodira s neprijateljem.

Noću 19/20., srušena željeznička pruga kod Crkvene. Neprijateljski zrakoplovi prelietali područje ove divizije bez učinka.

Svi ostali dielovi vršili redovita osiguranja pruge i ceste bez dodira s neprijateljem.

21. II. 1945.

— Jedan od 3. sati I. bojne XXII. ustaškog zdruga u nasilnom razvidanju prostora sela Dražice protjerao manju partizansku obodnju bez vlastitih gubitaka.

Sat II. bojne V. ustaškog zdruga iz Prugovca prebačen u Suhu Katalenu, gdje je zauzela postavu.

Jedna sat II. bojne V. ustaškog zdruga iz Koprivnice u razvidanju sela Jagnjedovac (7. km. južno od Koprivnice), bez dodira sa neprijateljem.

U toku noći 20/21., srušena ponovno željeznička pruga između Sv. Ivana Žabna i Crkvene. Naši dielovi za osiguranje pruge raztjerili neprijatelja i onemogućili veća oštećenja. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski gubici nepoznati. Zaplijenjena je veća količina prskavog tvoriva.

Veće formacije angloameričkih zrakoplova preliete područje divizije bez učinka.

Sve ostale postrojbe redovito osiguranje vršile komunikacija na području divizije.

22. II. 1945.

— 3 sat I/XXII. ustaškog zdruga u nasilnom razvidanju pravcem Veliki Grđevac — Jovina — Gornja Kovacića — Žrinska — Bubanj — Velika i Mala Pisanica — Grđevac, bez dodira s neprijateljem.

1. sat iste bojne upućena u Bjelovar radi presvlačenja i odmora.

2. sat iste bojne iz Vel. Ždenaca povraćena u sastav svoje bojne u Vel. Grđevcu.

Ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje pruge i ceste.

Manje skupine angloameričkih zrakoplova prolietele područje ove divizije.

U toku noći 21/22., prebacile su se preko Pavlovcu partizanske brigade nepoznate jačine u biegu pred našim podhvativima i to: Brigada »Matije Gubec«, »Brće Radića«, »Zagorska« i 16 omladinska izvršili prorod kod Ladislavca za Moslavinu.

23. II. 1945.

— Manje skupine partizana pošto su se uspjele izvući iz Bilogore i Papuka ugrožavaju dugački komunikacijski pravac naših podhvativnih snaga. Namjera je neprijatelja onemogućiti obskrbu naših podhvativnih snaga rušenjem pruge i miniranjem cesta.

3 sat I/XXII. ustaškog zdruga odlazi na presvlačenje u Bjelovar, dok se 1 sat iste bojne vraća u sastav svoje bojne.

Jedna obhodnja iz »Borbene skupine Marićić« kod sela Šandrovca raztjerala jednu partizansku obhodnju bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubici 1 mrtav.

Jedna sat III/4. gorskog zdruga u razvidanju pravcem Severin — Orovački Vinogradi — Mala Ciglena — Radunice, bez dodira s neprijateljem.

U toku noći 22/23., minirana pruga kod željezničke postaje Crkvena, 23. II. 1945., radni vlak naišao na tu minu te su oštećena jedna štitna kola. Žrtava nije bilo. Pruga u toku dana popravljena.

Jedna sat III/ll. pješačkog zdruga u razvidanju se la Donji i Gornji Gregurovac — Fordovec, bez dodira s neprijateljem.

Dielovi obkoparske sati 5. divizije stigli u Bjelovar (bijša obkoparska sat Središnje škole Orsan u Varaždinu).

Ostali dielovi divizije vršili redovito osiguranje pruge i ceste.

24. II. 1945.

— Manje partizanske skupine koje su pred našim podhvativim snagama pobjegle u Madarsku ponovo se prebacuju na naš teritorij za goru Kalnik.

4. sat I/XXII. ustaškog zdruga odlazi u Bjelovar a 3 se vraća u sastav svoje bojne.

U toku noći 23/24., spriječen pokušaj prebacivanja partizana od jugna na sjever kod sela Mikinaši (13. km. zapadno od Bjelovara) bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski nepoznati.

Jedna sat III/ll. pješačkog zdruga u razvidanju se la Majurec — Brezov most — Kloštar — Đurdic, bez dodira s neprijateljem.

32. divizija »X. korpusa Zagrebačkog« nalazi se oko Vel. i Male Trnovitice. Brojno stanje brigada 300 — 400 ljudi.

Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovita osiguranja pruge i ceste.

25. II. 1945.

— 4. sat I/XXII. ustaškog zdruga povratila se iz Bjelovara u sastav svoje bojne u Velikom Grđevcu. Jedna sat. 11. ustaškog zdruga upućena u Ferdinandovac (Jelacićev) stima, da jedan vod zauzme položaje uz Dravu kod Netiga.

Jedna skupina partizana napala Njem. posadu u selu Rasinje. Jedan vod iz posade sela Subotice pošao u pomoć i uspio raztjerati neprijatelja koji je odstupio. Neprijateljski gubici 1 mrtav. Vlastiti gubitci nije bilo. Plieni: 1 strojnosamokres i 3 ručne bombe. Tom prilikom srušena je i pruga kod sela Cvetkovec koja je u istom danu popravljena.

Manji neprijateljski lovački zrakoplovi prelietali područje divizije.

Ostale postrojbe divizije vršile redovito osiguranje pruge i ceste.

26. II. 1945.

— Nakon povlačenja naših podhvativnih snaga sa područja Daruvar — Grubišno Polje partizani se potčeli ponovno prikupljati na tom području.

I/XXII. ustaškog zdruga povučena iz Vel. Grđevca. »Borbena skupina Marićić«, Stožer skupine, dve školske bojne Središnje oružničke škole, te 1 bitnica 5 topničkog sklopova u toku današnjeg dana stigle su u Bjelovar.

Jedna sat III/ll. pješačkog zdruga u razvidanju prostora sela Majurec — Brezov most — Carevdar, bez dodira s neprijateljem.

Ostali dielovi divizije vršili redovito osiguranje pruge i ceste.

27. II 1945.

Dielovi 1. bojne V. ustaškog zdruga vršili razvidanje u pravcu Repušine te Veliike i Male Črešnjevice, bez dodira s neprijateljem.

Njemačka sat koja se nalazila u Rasinji povukla se u Suboticu, gdje čeka pojačanje radi ponovnog povratak Rasinje.

Pojedinačni neprijateljski zrakoplovi prelietali područje divizije.

Ostali dielovi vršili redovito osiguranje pruge i ceste na području divizije.

28. II. 1945.

— Jedna sat I/XXII. ustaškog zdruga u razvidanju se la Stara i Nova Rača bez dodira s neprijateljem.

Dielovi I. bojne V. ustaškog zdruga u razvidanju prostora sela Kozarevac bez dodira s neprijateljem. Jedna sat III/ll. pješačkog zdruga u razvidanju se la Sv. Helena — cabraj — Pobrdani, bez dodira s neprijateljem.

U 08,30 sati 4 američka lovačka zrakoplova (dvotrupa) napali su ovdašnje uzletište i tom prilikom uništeni prije zarobljeni američki bombarder tipa »Liberator« i američki lovac (dvotrupac) koji su se prije osam dana spustili na ovdašnje uzletište. Dje-lovanjem topništva sa zemlje pogoden su 3 zrakoplova od kojih je 1 pao u prostoru sela Višnjevac, drugi kraj sela Dautan, a treći navodno u području Moslavine na partizanskem području. Zrakoplovi koji su pali kraj sela Višnjevac oba su izgorjela, dok je od pilota 1 poginuo, a jedan (pilot časnik) zarobljen. Osim štete koja je prouzrokovana strojničkom vatrom na krovovima kuća oko uzletišta zapaljen je i vojni sjenik u kojem je bilo nešto sjenja i koji je do temelja izgorio. Ljudskih žrtava nije bilo.

Svi ostali dielovi divizije vršili redovito osiguranje komunikacija na području divizije.

B. ISKUSTVA

Neprijatelj je podhvatom naših snaga na području ove divizije pretproprio prilično velike gubitke, to je mnogo uticalo na opadanje moralu kako kod njegovih borbenih postrojbi, tako i kod naroda koji je naklonjen njemu. Naprotiv našim vojnim jedinicama duh i moral se jako mnogo podigao, a isto tako povraćena je i vjera u snagu naše vojske kod naroda na području koји je bilo do sada zaposjednuto od partizana. Svugdje gdje god su prolazile naše oružane snage a naročito u većim mjestima narod ih je odusjevljeno dočekao.

Ponovnim povlačenjem naših oružanih snaga iz tog područja narod je ostao tako rekuć na milost i nemilost partizanima. Mnogo se naroda povuklo skupa sa našim oružanim snagama da bi izbjeglo teroru, nasilju i pljački od strane partizana. Ipak narod nije izgubio vjeru u vlast i naše oružane snage te nestrpljivo očekuje kad će se ponovno ta područja osloboediti.

U toku naših podhvata došlo se do iskustva da se mnogo lakše vrše uspešni napadi u toku noći. Osim toga bilo bi potrebno da sa neprekidnim podhvativima neprijatelj koji je sada prilično demoraliziran goni do podpunog uništenja i da mu se onemogući onovo prikupljanje i organiziranje t. j. da pobuda ude uviek u našim rukama.

Ova divizija troši mnogo snaga za držanje uporišta te zbog toga nema mogućnosti da vrši veće podhvate. Bilo bi potrebno da se za držanje uporišta naročito u Podravini upotriebe nekakve posadne bojne kako

bi se što više snaga moglo upotrijeti za veće podhvate.

C. NEDOSTACI I GRJEŠKE

Nedostaci se sastoje u naoružanju, odjeći, a naročito u obući. Ljudstva ima ova divizija dovoljno jedino joj nedostaje starješinskog kadra t. j. časnika i docastnika.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

GLAVAR STOŽERA
Glist. bojnik (Streharsky)

I. dio

OBCA BOJNA RELACIJA 5. HRVATSKE DIVIZIJE ZA MJESEC OŽUJAK 1945. GOD.

a. — Obćenito

5. Hrvatska divizija sa svojom 23. Hrv. puk. osiguravala je željeznički prugu Ludbreg — Koprivnica — Đurdevac. Držala postave na Dravi i vršila podhvate sa slijedećim rasporedom:
— 1/23. H. p. od 1. do 17. ožujka 1945. nalazila se na prostoru Kloštar Podravski — Sesvete i Ferdinandovac sa slijedećim rasporedom:
1., 2., 3 i prateće sat u Kloštru 4 sat u Ferdinandovcu i 5 u Podravskim Sesvetama.
Od 18. do 25. ožujka 1945., bojna se nalazila na odmoru u Koprivnici vršeci izvidanje po obližnjim selima.
Od 25. do 28. ožujka 1945., bojna sudjeluje u podhvatu u Bilogori po nalogu 5. Hrvatske divizije Ia Op. br. 310/taj.
Od 28. do 30. ožujka 1945., bojna se nalazi na osiguranju pruge Koprivnica — Ludbreg.
31. ožujka 1945., bojna zapošjeda Dravu od Šoderice do Legrada.
11/23. H. p. nalazila se je od 1. do 16. ožujka 1945., u Koprivnici vršeci mjestimična razvidanja,
Od 17. ožujka pa do kraja mjeseca 11/23. H. p. po nalogu zopovjednika 23. Hrvats. puk. Op. br. 253/taj. a po traženju P. T. Š-a ulazi u sastav »Borbene skupine Maričić« i učestvuje u podhvatu u Moslavini.
III/23. H. p. ima slijedeći raspored:

Od 1. do 25. ožujka 1945., osigurava prugu Koprivnica — Đurdevac.

Od 25. do 28. ožujka 1945., sudjeluje u podhvatu u Bilogori po nalogu 5. Hrv. div. Ia Op. br. 310/taj.

Od 28. do 31. ožujka 1945. bojna vrši osiguranje puta Koprivnica — Virje — Rakitnica.

5. Hrvatska divizija sa svojom 24. Hrv. pukovnjicom vršila je osiguranje pruge i ceste Križevci — Bjelovar, te Bjelovar — Rakitnica, te razne podhvate sa slijedećim rasporedom.

1/24. H. p. od 1. do 11. ožujka 1945., taktički podčinjena 1. Hudiv, te učestvuje u podhvatu u prostoru Severin — Veliki Grdjevac.

Od 12. do 18. ožujka 1945., taktički podčinjena 1. Hudiv, vrše podhvate u području Moslavine.

Od 18. do 31. ožujka 1945., obrazujući sa II/23. H. p. »Borbene skupine Maričić« vrši podhvate u području Moslavine.

11/24. Hrv. puk. od 1. do 25. ožujka 1945., drži uporište Rovišće, te osigurava promet na pruzi i na cesti Bjelovar — Križevci.

Od 25. do 31. ožujka 1945., bojna je u poduhvatu po nalogu 5. Hrv. div. Ia Op. br. 310/taj. u Bilogori i u Kalniku.

11/24. Hrv. puk. od 1. do 20. ožujka 1945., drži uporište Rovišće, te osigurava promet na pruzi i na cesti Bjelovar — Križevci.

Od 21. do 25. ožujka 1945., nakon uspješne obrane u Prespi i nakon propasti satnije u Maloj Cigleni nalazi se na preustroj avanj u u Bjelovaru.

Od 26. do 31. ožujka 1945., bojna u podhvatu u Bilogori i Kalniku.

Topnički sklop 5. Hrvatske divizije koji je postrojen iz bivšeg V. Ustaškog topničkog sklopa, te posadnih bitnica u Bjelovaru i Križevcima imao slijedeći raspored:

Stožer sklopa u Bjelovaru, 1. bitnica u Bjelovaru, 2. bitnica jedan vod u Bjelovaru jedan u Križevcima, 3. bitnica u Koprivnici, 4. bitnica u Bjelovaru i 5 stozerna u Bjelovaru.

Topnički sklop 5. H. D. učestvovaо je po nalogu ovog zapovjedništva Ia Op. br. 310/taj. od 25. do 29. ožujka 1945., u podhvatu u Bilogori.

U svim prilikama topništvo je potpomagalo prema potrebi podhvata pješačtva.

Obće brojčano stanje divizije tokom mjeseca ožujka bilo je:

bilo je:

Redni broj	NAZIV JEDINICE	Ljudi		Konja		Na oružanje												
		Časnika	Dučasnika	Momaka	Jutnječih	Tugdečih	Toretnih	Samočresa	Strojosačmokresa	Piščaka	Strojnica	Strojopuščaka	Bacuča 8,1 cm.	Bacuča 4,7 cm	Topova	Kola	Kareta	Dvokolica
1	5. HRVATSKA DIVIZ.	stožer	36	66	267	1	—	—	29	—	73	—	1	—	—	6	—	—
2		23. puk.	65	357		24	141	—	60	36	—	1	166	15	13	2	25	1
3		24. puk.	44	320		7	85	—	30	31	—	3	89	13	—	2	282	4
4		Top. skl.	19	63	407	11	160											
5		Svega																

b. Rad tokom mjeseca

1. III. 1945.

— 1/23. H. puk. slala jednu sat u razviđanje do Negtiga i Godića, bez dodira s neprijateljem, a jednu u Vel. Črešenjevicu, također bez dodira s neprijateljem. 11/23. H. puk. slala jednu sat u razviđanje sela Jasenik, Sirova Katalena, Budrovac, bez dodira s neprijateljem. Posada Sv. Ivan Žabno vršila razviđanje sela Trema i Dvorište, bez dodira s neprijateljem. U 23,00 sata napadnuta je obhodnja iste posade između Crkvene i Kendjelovca, bez gubitaka. Iste noći napadnuta je obhodnja 11/24. H. puk. između sela Hrsova i Kendjelovca nakon kraće borbe neprijatelj protjeran i spriječeno rušenje pruge. Mine koje je neprijatelj postavio pronađene su i povadene. Ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacije na području divizije.

2. III. 1945.

— 1/23. H. puk. vršila razviđanje u prostoru sela Kozarevac bez dodira s neprijateljem. 4. sat 11/23. H. puk. smeniла 1. sat iste bojne u Suhoj Kataleni. 2. sat iste bojne razviđala i osiguravala prijevoz žita pravcem sela Barkovica — Velebit (kota 255) — Koševac (kota 264), bez dodira s neprijateljem. 1/24. H. puk. vršila razviđanje oko svog uporišta sela Bulinac, bez dodira s neprijateljem. Jedna sat 11/24. H. puk. (bivša milicija) razviđala u prostoru sela Žibrinovac i Glogovica (9. km. s od Križevaca), gdje je naišla na jači otpor boljševika, te nakon borbe, koja je trajala 2 sata povukla u Križevce. Vlastiti gubici 1 nestao. Neprijateljski nepoznati. Ostali dijelovi ove divizije vršili redovito osiguranje komunikacija na području divizije, bez dodira s neprijateljem.

3. III. 1945.

— Dijelovi 1/23. H. puk. u razviđanju u prostoru Velselog Briega (3. km. j. od Kloštra), bez dodira s neprijateljem. 1/24. H. puk. prebačena je iz sela Bulinac u selo Severin, gdje je zauzela postave do 0700 sati. Jedna sat 111/24. H. puk. razviđala u pravcu sela Šandrovac (14 km. i od Bjelovara), bez dodira s neprijateljem. f Noću u 22,00 sata jednu obhodnju koju je slala 111/24. H. p. iz Prespe u Severin napala je jača grupa boljševika, obhodnja se povukla u Prespu pošto je počeo i napad na to uporište.

4. III. 1945.

— 1/23. H. puk. prema nalogu P. T. Sbora sudjeluje u podhvatu „Tomislav“. U 03,30 sati bojna krenula u pravcu Sokolovca kako sledi: 2. sat pravcem Sokolovac—Lepavina, gdje razbijši slabiji neprijateljski odpor, te u 06,30 sati zaposjela crtu Sokolovac—Lepavina, 3. sat kreće iza 2. sati te u 06,00 sati zauzima vatrene položaj na južnom dielu sela Sokolovac sa zadatkom održavanja veze sa 2. sati; Prateća sat kreće iza 3. sati i u 06,00 sati zauzima postave u selu Sokolovac sa zadatkom potpomaganja bacačkom vatrom ostalih sati; 1. sat kreće iza Prateće sati te zauzima položaj na sjevernom dielu sela Sokolovac. Bez dva voda koja ostaju kao pričuva; ova dva voda u 10,00 sati kreću u nasilno

razviđanje u selo Greda (2. km. sz. od Sokolovca), gdje neprijatelj jačine oko 100 do 130 ljudi, koji su nakon kraće borbe protjerani.

9. sat 111/23. H. puk. osigurava put Koprivnica—Velika Mučna.

Noću 3/4 jače boljševičke snage odpočele su napadajući oko 23,00 sata na našu uporištu u Severinu i u Prespi. Neprijateljske snage bile su Brigade »Matija Gubca«, »Brace Radica« i »Podravsko«, koji su napadali su dijelovi »Podravsko, te nekakav« »Međunarodni bataljon« sastavljen od mobiliziranih Madara, Poljaka, Arbaneza, Grka i.t.d. Naše snage 1/24. H. p. i 111/24. H. p. odbrile su sve juriše boljševika, te mu naniše teške gubitke. Narocito teške borbe imala je 1/24. H. p. u Severinu, gdje su boljševici uspjeli prodrijeti za kratko vrieme u postave 4. sati, ali je zapovjednik 3. sati poručnik Vučjaković sajedinim svojim vodom izvršio žestoki protuudarac, te je uspio neprijatelja izbaciti i protjerati na sjever. Nakon teških gubitaka neprijatelj je prestao oko 07,00 sati u jutro napadaju na postave naših uporišta. Neprijateljski gubici 33 mrtva izbrojano, i 2 zarobljena (Grka). Vlastiti gubici 6 mrtvih i 10 ranjenih. Plieni: 3 strojopuške, 8 pušaka, te ostalog vojnog pribora.

Jedna slabija kombinovana bojna iz Križevaca u podhvatu prema zapoviedi P. T. S-a na pravcu Glogovica—Marinovac, bez dodira s neprijateljem. Jedna sat iz posade Križevci u razviđanju u selu Sv. Petar Orlovac bez dodira s neprijateljem.

Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija bez dodira s neprijateljem.

5. III. 1945.

— 1/23. H. puk. u razviđanju u Ceselom Briegu bez dodira s neprijateljem.

11/23. H. puk. na crti Lepavina—Sokolovac prema nalogu P.T.S-a. Istovremeno bojna osiguravala cestu do Donjara radi prolaza kolone u Križevac. U 12,00 sati uhvaćena veza sa podhvatom skupinom P.T.S-a u Lepavinu. Po prelazu kolone, a po nalogu P.T.S-a u 19,30 sati bojna se povratila u Koprivnicu, gdje je stigla u 21,30 sati.

10. sat 111/23. H. puk. vrši osiguranje ceste Rakitica—Virje, bez dodira s neprijateljem.

1/24. H. p. u razviđanju u prostoru sela Dautan—Nesvinac protjerala skupinu od 40 boljševika, bez vlastitih gubitaka. Neprijatelj je imao 1 mrtvog i 2 ranjenih. Plieni: 1 puška. U 13,00 sati bojna je krenula iz Severina u Stare Pavijane, gdje je odmah zauzela postave. Oko 19,00 sati neprijatelj napao postav 1. sati, ali se nakon kratke borbe povukao. Vlastiti gubitak 1 ranjen, dok je neprijatelj imao gubitke 1 mrtvog, 9 ranjenih, te plien 1 engleska stroj opuška. Naše obhodnje na željezničkoj pruzi Bjelovar—Križevci rastjerale manje skupine, boljševika te sprječile rušenje pruge.

Jedna sat 111/24. H. p. protjerala u selu Markovcu manju skupinu boljševika, bez vlastitih gubitaka. Dve sati I. podhvatu bojne u Križevcima u podhvatu Marinovac—Garić-vis 216, gdje su i zanočile bez dodira s neprijateljem. Jedna sat iste bojne osigurava cestu Križevci—Carevdar, bez dodira s neprijateljem.

Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija na području divizije bez dodira s neprijateljem.

6. III. 1945.

— 1/23. H. puk. razvidala u prostoru Velike Črešnjevice, bez dodira s neprijateljem.
Jedna sat 1/24. H. puk. razvidala u selima Kokinac—Obrovica—Galovac, bez dodira s neprijateljem.
Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija na području divizije, bez dodira s neprijateljem.

7. III. 1945.

— 1/23. H. puk. u razvidanju sela Kozarevac, bez dodira s neprijateljem.
Noću 6/7 u 23,00 sata boljševici napali obhodnje na pruzi naše 11/24. puk. te vod koji osigurava most kod sela Markovci. Zbog premoćnosti snaga obhodnja se povukla u svoje uporište u Rovišće, dok je napad na most podpomognut pojačanjem iz Rovišća odbijen. Vlastiti gubitci 1 ranjen. Neprijateljski gubitci 1 mrtav i 1 zarobljen.
Neprijatelj je tom prilikom minirao i srušio prugu. U toku dana odmah poduzeta popravak pruge.
Jedna ojačana sat. I. podhvatile bojne iz Križevaca osiguravala cestu Križevci—Donjari.
Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija, bez dodira s neprijateljem.

8. III. 1945.

— 1/23. H. puk. sa jednom sati u razvidanju u Veselom Briegu bez dodira s neprijateljem.
4. sat 11/23. H. puk. razvidala sela Sirova Katalena 1 Buderovac, bez dodira s neprijateljem.
1. i 2. sat iste bojne razvidala je u pravcu Topolovac — Lepavina, bez dodira s neprijateljem.
1/24. H. puk i 111/24. H. puk. u podhvatu sa 1. Hudiv. razvidali prostor Nova Rača—Stara Rača i Medurača i to: I. bojna pravcem Stara Rača — Pavijani — Kokinac — Dautan — Stara Rača Kozarevac — Medurača — Obrovica, gdje su postave. III. bojna pravcem Prespa — Patkovac — Dautan — Stara Rača — Nevinac i natrag zaposjela svoje uporište u Prespi. I. bojna na svom putu protjerala manju skupinu boljševika, gdje je neprijatelj imao 4 mrtvih i 2 ranjena, dok vlastiti gubitaka nije bilo. III. bojna naišla na neprijatelja u selu Novimac, gdje su zarobljena 4 boljševika, dok su se ostali razbjezali. U ovom podhvatu III. bojna je bila taktički podcinkjena zapovjedniku I. bojne nadsatniku Želbecu po nalogu ovog zapovjedništva Ia Op. br. 249/taj.
Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija, bez dodira s neprijateljem.

9. III. 1945.

— Dielovi 1/23. H. puk. razvidali prostor sela Velika Črešnjevica, bez dodira s neprijateljem.
11/23. H. puk. smienila svoju 4 sat u Suhoj Kataleni sa svojom 3. sati,
10. sat III/23. H. puk. vršila razvidanje sela Cepeševac (5. km. j. od Đurdevca), bez dodira s neprijateljem.
Na postave 1/24. H. puk. u selu Obrovica u toku noći 8/9 boljševici vršili napad sa svojom »Gubčevom«, »Radicćevom« i »Podravskom« brigadom. U 07,00 sati u jutro protuudarcem napad odbijen, te je neprijatelj protjeran u pravcu sela Kokinac. Vlastiti gubitci 1 nestao. Neprijateljski gubitci 1 zarobljen (Poljak). U toku dana jedna sat 1/24. H. puk. razvidala Stare Pa vijanje odakle je neprijatelj također odstupio.
Iste noći neprijatelj pripucao na uporište III. bojne
24. H. puk. u Prespi, ali je u jutro odstupio. Jedna

sat iste bojne u toku dana razvidala sela Velika Čigleni — Orovački Brieg i Malu Čigleni, bez dodira s neprijateljem.

Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija na području divizije, bez dodira s neprijateljem.

10. III. 1945.

— 1/23. H. puk. u razvidanju prostora sela Kozarevac, bez dodira s neprijateljem.
3. sat 11/23. H. puk. razvidali u pravcu Jasenik—Ribnjačka (17. km. j. od Đurdevca), bez dodira sa neprijateljem.
Dielovi 1/24. H. puk. razvidali prostor sela Kokinac — Prespa Stari Pavijani, te Nevinac — Stara Rača — Kozarevac — Mađurača, bez dodira s neprijateljem.
Jedna ojačana sat. I. podhvatile bojne iz Križevaca upućena u Sv. Ivan Žabno, radi obrazovanja »Borbene skupine Skatolini«.
Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija, te bliska razvidanje u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

11. III. 1945.

— Dielovi 1/23. H. puk. razvidali prostor sela Sedlarice (7. km. j. od Pitomača), bez dodira s neprijateljem.
Prema zapoviedi P. T. Sbora Op. br. 1 1/taj. izvršen je podhvat sa jednom kombinovanom bojnom sastavljenom iz posade Sv. Ivan Žabno i jednom ojačanom sati iz Križevaca pravcem Sv. Ivan Žabno — Crkvena — Farkaševac — Vukšinac — Kapela — Haganj, bez dodira s neprijateljem.
Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija, te blisko razvidanje u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

12. III. 1945.

— 1/23. H. puk. vršila razvidanje sela Velika Črešnjevica, bez dodira s neprijateljem.
3. sat 11/23. H. puk. razvidala prostor sela Jasenik i Sirova Katalena (11. km. j. Đurdevca), bez dodira s neprijateljem.
9. sat 111/23. H. puk. vršila razvidanje prostora sela Vrhovac (11. km. z. od Koprivnice), bez dodira s neprijateljem.
1/24. H. puk. prebačena je tokom noći 11/12 u Veliko Korenovo, gdje sa jednom sati zaposjeda most na rieci Česmi. U 15,00 sati bojna kreće bez 3. sati u Ivanjsku kudu stiže u 18,00 sati. Tuje odmah upotrijebila za protunapadaj na neprijatelja, koji je vršio napade u selu Sredška. Nakon prvog juriša neprijatelj izbačen iz sela, ali se bojna morala povući jer je upala u vlastitu vatru. U 23,00 sat a poduzet je ponovo napad, te nakon žestoke borbe selo Sredška u 02,00 sata noću zauzeto na juriš. Vlastiti gubitci bilo je 8 mrtvih i 21 ranjen. Neprijateljski gubitci nepoznati, (nisu prebrojeni zbog noći), ali vjerojatno ima oko 30 što mrtvih, što ranjenih, te 3 zarobljena. Plien: 3 puške (Engleske).
Dve sati I. podhvatile bojne iz Križevaca razvidale uvale preselicu iz Križevaca za Mučnu Rieku. Preselica napadnutu kod Uvale, zatim kod Sokolovca, zbog čega se morala povratiti u Križevce. Vlastiti gubitci 6 nestalih (1. dočasnik).
Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija, te blisko razvidanje u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

13. III. 1945.

— 1/23. H. puk. u razvidanju u selu Bedenička (20. km. j. od Đurđevca), bez dodira s neprijateljem.
1/24. H. puk. zauzevši selo Sredsku ukopala se na levoj obali potoka Sredskog, dok je neprijatelj zauzeo postave na desnoj obali.
U 03.00 sata u jutro boljševici priputali na naše uporište u Prespi, ali je napad brzo odbijen.
Bivša II. bojna kl. pješ. zdruga posada Rovišće upućena u Varaždin.
Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija, te blisko razvidan ja u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

14. III. 1945.

— Dielovi I. bojne 23. H. p. vršili razvidanje sela Kozarevac bez dodira s neprijateljem.
Jedna sat 11/23. H. puk. osiguravala izvoz žita iz sela Vukosavljevica. 3. sat iste bojne razvidala selo Jasenik—Budrovac, bez dodira s neprijateljem.
1/24. H. puk. dobila nalog da zauzme selo Potok (18. km. j. od Bjelovara), ali su boljševici prije napali naše postave u Sredskoj. Zahvatom II. bojne 22. Udarne pukovnije neprijatelj odbačen i povukao se iz Stare Ploščice u Novu Ploščicu. Vlastiti gubitaka 1 ranjen. Neprijateljski nepoznati.
11/24. H. puk. vršila razvidanje u prostoru Farkaševac—Ivančani, gdje je raztjerao manju skupinu boljševika u prostoru Farkaševac — Ivan selo Kraljevac — Kovačevac (13. km. sz. od Bjelovara), gdje je rastjerala takoder manju skupinu boljševika. Vlastiti gubitaka nije bilo. Neprijateljski nepoznati.
Dve sati Posade bojne Križevci, te posada bojna Garešnice (oko 200 ljudi) stigli u Bjelovar, te smjene na postavima Pomoćnu bojnu S.O.S., koja je stavljena na razpoloženje zapovjedništvu oružništva. Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija, te blisko razvidanje u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

15. III. 1945.

— Dielovi 1/23. H. puk. raztjerali manju skupinu boljševika iz sela Kozarevac.
1/24. H. puk. na svojim postavima u selu Sredskoj. Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija, te blisko razvidanje u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.
Pod današnjim danom 5. Hrvatska divizija postrojena prema novom ustrojbenom sastavu, te su ustrojene 13. i 14. sat. 23. i 24. H. puk. te topnički sklop 5. H. p.
Posada u Ravenu koja je pripadala II bojni 24. H. p. smenila jedna sat Posadne bojne Križevci.

16. III. 1945.

— Dielovi 1/23. H. puk. razvidali prostor sela Bedeničnik i Velike Črešnjevice, bez dodira s neprijateljem.
3. sat 11/23. H. p. razvidala prostor sela Sirove Katalene bez dodira s neprijateljem.
10. sat 111/23. H. p. razvidala sela Čepelovica i Mučetinac bez dodira s neprijateljem.
1/24. H. puk. napušta bojni postav u Sredskoj, te sa 1 i 4. satom zauzima postave u selu Ivanjskoj, a sa 2 sati u selu Đurdic (po zapoviedi Hudiv).
7. sat II/24. H. puk. (Posada Raven) ušla u sastav svoje bojne u Rovišću.
Jedna borbena skupina posade Križevci razvidala u pravcu sela Glogovnica — Sv. Helena — Žibrinovec
— Osiek. U selu Osiek protjerana je manja skupina boljševika.

Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija na području divizije, bez obdura s neprijateljem.

17. III. 1945.

— 1/23. H. puk. napušta područje na kojem je bila, te ulazi u sastav pukovnije u Koprivnici, pošto je dosadašnje područje ove bojne podpalio pod kozačku diviziju.
11/23. H. puk. istog dana na traženje 5. Hrvatske divizije, a po zapoviedi zapovjednika pukovnije Op. br. 253/taj. dobila zapovied da krene u Bjelovar. Bojna krenula vlakom do Đurđevca, gdje je ušla 3. sat. iste bojne u sastav bojne odakle je kompletna bojna produžila nastupnim hodom u pravcu Bjelovara. Bojna stigla u Galovac (6. km. j. od Bjelovara) u 20.00 sati, gdje je zaposjela položaj i čekala daljnje zapoviedi.
Jedan vod 10. sati 111/24. H. puk. u razvidanju projerao manju skupinu boljševika u Orovačkim Vinogradima (10. km. i. od Bjelovara).
Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija, te blisko razvidanje u okolini uporišta, bez dodira s neprijateljem.

18. III. 1945.

— 11/23. H. puk. taktički potčinjena 1. Tjelesnoj pukovniji.
Prema brzglasnom nalogu zapovjednika 1. Tjelesne pukovnije 11,00 sati 2. i 3. sat ove bojne ojačana sa poluvodom bacajući pravcem Galovac — Obrovica — Kokinac u pomoć napadnutoj 111/24. H. puk. u Prespi. Lievo ove skupine kretala se 1. Tjelesna pukovnica.
U toku noći 17/18 neprijatelj jakim snagama napao 111/24. H. puk. u uporištu Prespa, te 10 sat iste bojne koja je čuvala ugljenokop. Nakon teške i žestoke borbe sa premoćnim neprijateljem, a koja je trajala sve do 13.00 sati osamljena 10. sat kod ugljenokopa nije mogla odoljeti napadu premoćnih boljševika, te se moral probiti kroz obuću. Sat se uspjela probiti kroz boljševike uz teške gubitke po jednu i drugu stranu.
Ostali dio bojne koji se nalazio u Prespi uspio se odhrvati premoćnom neprijatelju nakon krvavih i teskih borbi zadavši neprijatelju velike gubitke.
Zahvatom naših snaga t.j. II/3. H. puk. i I/1. Tjelesne divizije a koje su snage nakon žestokih borbi probile neprijateljski obruc naša posada u Presti razterecena, te se neprijatelj morao u 17,30 sati povući i odustati od daljnog napadaja.
Neprijateljske snage koje su učestvovalo u napadu su celi X. korpus od kojeg je 33. divizija napadala, a 32. divizija branila pristup našim snagama koje su upućene u pomoć napadnutoj Prespi.
Vlastiti gubitaka bilo je: 63 mrtva i 31 ranjen.
Neprijateljski gubici nisu brojeni nego se računa da ih je bilo oko 100 što mrtvih što ranjenih.
Vlastiti gubici u oružju pokazani su u priloženom obrazcu.
10. sat 111/23. H. puk. upućena u Virje za posadu.
12. sat iste bojne pratila preselicu za Križevac. Napanada nekoliko puta na putu od slabijih boljševičkih snaga koje je uspjela raztjerati.
Sve ostale postrojbe vršile redovito osiguranje komunikacija, te blisko razvidanja u okolini svojih uporišta bez dodira s neprijateljem.

19. III. 1945.

— 11/23. H. puk. prema nalogu 1. Tjelesne pukovnije Op. br. 8/taj izvidanje pravcem Galovac — Stari

Pavijani — Brestovac — Orovac — Ravneš — Pre-spa, gdje je bojna zanočila. Bojna izvrišila razvidanje bez dodira s neprijateljem. Lievo od 11/23. H. puk. kretale su se jedinice 1. Tjelesne pukovnije. 1/24. H. puk. prema nalogu 1. Tjelesne pukovnije razvidala liniju Narta — Galovac — Kokinac — Patkovac — Severin — Dautan — Nevinac, gdje je za-stala postava za noćenje. U Severinu protjerana manja skupina boljševika. Vlastiti gubitak nije bilo. Neprijateljski 2 mrtvica. Plen: 2 puške (Engleske). Jedna sat 111/24. H. puk. skupljala svoje mrtve voj-nike kod ugljenokopa u Maloj Cigleni, koje je ne-prijatelj masakrirao.

Dvie sati iz posade Križevci osiguravale preselicu Križevci — Koprivnica, te raztjerale manju skupinu boljševika kod sela Lepavina. Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osi-guranje komunikacija, te blisko razvidanje u okoli-ni svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

20. III. 1945.

— Prema zapoviedi P.T.S-a formirana »Borbene sku-pina Maričić« u čiji sastav ušla 1/24. H. puk., te 11/23. H. puk.

11/23. H. puk. prema zapoviedi 1. Tjelesne divizije Op. br. 15/taj. vršila nasilno razvidanje u prostoru sela Šandrovac, bez dodira s neprijateljem, te se bojna ponovo vratila u Prespu, gdje je zauzela po-stave.

1/24. H. puk. razvidala prostor sela Kokinac — Patkovac — Severin — Kozarevac — Pupeljica — Rav-neš. Bojna zauzela postave za noćenje u Kokincu, dodira sa neprijateljem nije bilo.

Dielovi 11/24. H. puk. u razvidanju sela Kraljevac — Kovačevac, gdje je rastjerana manja skupina boljševika.

5. sat iste bojne razvidala sela Draganec — Podgorci — Kovačevac, gdje je rastjerana manja skupina boljševika. Sve bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski nepoznati.

7. sat ove bojne prema zapoviedi Ia Op. br. 287/taj. vršila razvidanje u prostoru sela Remetinac — Cu-govac — Fuka — Habjanovac — Hrvatska Kapela (sve oko 7. km. jz. od Sv. Ivana Žabno), bez dodira s neprijateljem.

111/24. H. puk. upućena u Bjelovar radi popune i odmora.

12. sat. 111/23. H. puk. osiguravala preselicu Koprivnica — Križevci, gdje je uzput raztjerala manju skupinu boljševika iz Sokolovca.

Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osi-guranje komunikacija, te bliska razvidanja u okoli-ni svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

21. III. 1945.

— Po zapoviedi zapovjednika »Borbene skupine Ma-ričić« Op. br. 9/taj. 11/23. H. puk. krenula u podhvat pravcem Prespa — Patkovac — Dautan — Stara Rača — Drljenovac — Mala Pisanica, gdje je zau-zela postave. Na svom putu bojna protjerala manju skupinu odmetnika u Drljanovcu. Zadatak bojne bio je čuvan s boka glavnim podhvatnim snagama.

1/24. H. puk. po istoj zapoviedi kreće pravcem Kokinac — Dautan — Nevinac — Medurača — Donja Kovačica, gdje stiže do pada mraka i zauzima po-stave za obranu.

5. sat 11/24. H. puk. razviđala sela Podgorci — Leskovac — Tvrda Rieka (9. km. sj. i. Rovišća), te protjerala jednu skupinu boljševika.

7. sat. 11/24. H. puk. upućena u Križevce, gdje оста-jje do daljnje zapovedi.

Dvie sati posadne bojne iz Križevaca vršile razvida-nje pravcem Carevdara. Kod sela Novi Bošnjaki nai-šla na jači neprijateljski odpor, te se zbog poman-jkanja samoradnog oružja povukla.

22.III. 1945.

— Po zapoviedi zapovjednika »Borbene skupine Ma-ričić« Op. br. 10/taj. 11/23. H. puk. vrši napad na neprijatelja na sljedeći način:

U 05,45 sati kreće bojna i to: 1. sat pravcem Mala Pisanica — Torina — toč. 126 i napada Veliki Grdevac sa zapadne strane. 3. sat kreće lievo od 1. sati na točku 125 točka 146 i napada selo sa sjeverne strane.

2. sat u pričuvu kreće se iza 1. sati.

Veliki Grdevac zauzet prema osnovu u 07,30 sati uz slab odpor neprijatelja. Po zauzeću bojna kreće u smjeru Pavlovca širokim rasporedom. Kod ovog napada neprijatelj pružao jak odpor na lievom krilu bojne iz sume Barna, ali je potisnut te protjeran u smjeru izkaza. U 10,45. sati bojna stiže u Pavlovac, gdje je uhvaćen spoj sa 1. Tjelesnom pukovnjom. 1/24. H. puk. u istom podhvatu kreće desno od 11/23. H. p. smjerom Dolnja Kovačica — Veliki Grdevac, gdje potpomaže zauzeće Velikog Grdevca kod 11/23. H. p. te dalje se kreće običim smjerom Grdevac — Pavlovac — Ladislav — Šuma Trnova — Zde-nački Gaj gdje izbija na cestu Veliki Zdenci — Her-cegovac odakle mijenja pravac prema Hercegovcu, kuda bojna stiže u 17,00 sati, a odatle produžuje smjerom Hercegovac — Velika Trnovitica — Kmjača — Sv. Jakob — Ruškovac, kamo stiže u 23,00 sa-ta. Potiskujući na svom napredovanju neprijatelja bojna je imala 3 mrtva i 4 ranjena. Neprijateljski gubici nepoznati. Djelovanjem neprijateljske ba-čake vatre oštećene su i uništene 2 puške i 2 stro-jopuške.

11/23. H. puk. u tom napredovanju štitila lievi bok 1/24. H. p. te imala zadatku zauzeti željezničku po-staju u Vel. Zdencima. Bojna krenula u napad pre-ma dobivenom nalogu, te je nakon zestokih borbi naročito Zdenačkom Gaju neprijatelj potisnut i za-uzeta željeznička postaja Vel. Zdenci. Nakon toga bojna krenula preko Trnave željezničke stanice Her-cegovca i Velike Trnovitice u Krnjaču (toč. 187), gdje je bojna zauzela postave za noćenje.

Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osi-guranje komunikacija, te blisko razvidanje oko svo-jih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

23.III. 1945.

— 11/23. H. puk. upućena sa Kmjače toč. 187 u Be-rek, a 1/24. H. p. iz Ruškovca u Babinac. Obe bojne zauzimaju u tim mjestima borbene postave.

U toku noći 22/23 11/24. H. puk. prikuplja se u Sv. Ivanu Žalbu i odatle kreće u podhvat ka Dubravi pravcem Sv. Ivan Žabno — Haganj — Hrv. Kapela — Dubrava. Dodira sa neprijateljem nije bilo. Na-kon podhvata bojna se povratila u svoje uporište u Rovišće.

Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osi-guranje komunikacija, te blisko razvidanje u okoli-ni svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

24.III. 1945.

— Prema nalogu 1. Tjelesne divizije 11/23. H. p. za-uzima postave u selu Staro Plošćice — Ivanjska — Narta i to: 2. sat u Staro Plošćice, 3 sat u Nartu, a 1. sat sa stožerom bojne u Ivanjsku. Zadatak bojne sprečavanje neprijateljskog pokušaja prodora sa iz-toča na jugozapad.

1/24. H. p. vršila razvidanje u svim pravcima oko svog uporišta Babinac, bez dodira s neprijateljem. U toku dana podieljena su odlikovanja hrabrim borcima 111/24. H. p. koji su se istakli u borbi s boljševicima u Prespi i Maloj Cigkeni na dan 18. III. 1945. Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija, te blisko razvidanje u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

25.III. 1945.

— Zbog prikupljanja izvjestnih boljševičkih snaga u prostoru između Bjelovara — Križevci — Koprivnica, izvršen je podhvat na tom podhvatu učestvuju 1/23. H. p., 111/23. H. p., 11/24. H. p. i 111/24. H. p. U toku dana sve gore pomenute bojne vršile pripremu za podhvat prema gornjoj zapoviedi, te se prikupljale i to: I, i 111/23. H. p. u Podravskom Novigradu i Virju kuda su prebaćene vlakom, 11/24. H. p. u Rovišću, a 111/24. H. p. u Bjelovaru odakle kreće istog rada u 14,00 sati na zauzimanje polaznog položaja za napad.
»Borbena skupina Maričić« 11/23. H. p. i 1/24. H. p. vršile bliska razvidanja u okolini svojih uporišta bez dodira s neprijateljem.
Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija, te blisko razvidanje u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

26.III. 1945.

— Jedinice određene za podhvat u trokutu Bjelovar — Križevci — Koprivnica u toku noći 25/26 zauzele polazni položaj za napad na crtu Gornji Mosti — Poljančani — Kapela, te Rovišće sa slijedećim rasporedom: od desna na levo 111/23. H. p. Gornji Mosti vis 265, 1/23. H. p. šuma Strana — selo Poljančani, 111/24. H. p. sjeverozapadni izlaz sela Kapele — kota 249 toč. 194. 11/24. H. p. u Rovišću.
Tri bitnice 5. topničkog sklopa 5. Hrv. divizije priodatate za potpomaganje podhvata prikupele se u Rovišću.
Zadatak podhvavnih snaga bio je sa gore pomenute crte vršiti napad na neprijatelja i procistiti zemljište pred sobom i dostići crtu Velika Mučna — Sokolovac — Lepavina — Carevdar, na slijedeći način: 111/23. H. p. obćim smjerom Gornji Mosti — Gornja i Dolnjja Velika — Hudovljani — Rovčane — Peščenik — Gornji i Dolnji Maslarc — Brdane — Mala Mučna — Sikolovac te zauzima crtu Velika Mučna — Sokolovac.
1/23. H. p. Poljančani — Sredice — Jakopovac — Gornji Križ — Ladislav — Trnovac — Lepavina — Mali Poganac.
111/24. H. p. obćim smjerom Kapela — Topolovac — Večeslavac — Velike Sesvete — Carevdar.
11/24. H. p. i tri bitnice topničtva smjerom Rovišće — Kraljevac — Topolovac, a odatle iza 111/24. H. p. U svom napredovanju nase podhatne snage slomile manji neprijateljski odpor u Topolovcu i Večešlavcu, te dostigle dnevni cilj. Neprijateljski gubitci 42 mrtva. Plieni: 1 strojopuška, 2 samokresa i 18 pušaka. Vlastiti gubitci 2 ranjena od kojih je jedan umro u bolnici u Križevcima.
Uporište Rovišće preuzeala jedna domobranska sat iz posadne bojne Križevci, a odbranu mosta kod sela Markovca jedan vod iz 13. sati 24. H. p.

»Borbena skupina Maričić« razvidala oko svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem. Pronađeno je jedno skladiste boljševika sa raznim vojničkim predmetima. Po nalogu zapovjednika »Borbene skupine Maričić« 1/24. H. p. kreće iz svojeg uporišta prav-

cem Berek — Popovac — Čukovac (toč. 198) kamo stiže u 22,30 sati. 4. sat iste bojne ostavljena pri Bereku.

Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija, te bliska razvidanja u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

27.III. 1945.

— Naše podhvatne snage sa crte Velika Mučna — Sokolovac — Lepavine — Carevdar produžile podhvat u pravcu Kalnika na slijedeći način:

111/23. H. p. kreće obćim smjerom Sokolovac — Prnjavor — toč. 292. — Sv. Petra — toč. 300 — Vrhovac — željeznička postaja Rasinja, gdje se bojna ukrcava u vlak i zaposjeda sa 12. sati Novigrad, sa 9 sati Virje, a sa 10 sati i 11. sati Rakitnicu.

1/23. H. p. kreće obćim smjerom Mali Poganac — Botinovac — toč. 276 — Veliki Grabičani — Radjevo — Prkos — Rasinja. Bojna prima osiguranje željezničke pruge Koprivnica — Čukovac.

111/24. H. p. kreće smjerom Lepavina — Koprivnica.

11/24. H. p. kreće obćim smjerom Carevdar — Stari Bosnjani — Koprivnička Rieka — Veliki Poganac — Radjevo — Belanovo Selo — Lukovec — Cvetkovac — odakle upućena na noćenje u Veliku Mučnu.

Manji otpor boljševika u Velikom Pogancu slomljen je. Neprijateljski gubitci 8 mrtvih. Vlastitih gubitaka nije bilo.

1/24. H. p. u sastavu 2. Tjelesne pukovnije polazi u 04,30 sati sa visa Čukovec toč. 198 u napad na Prominu koso odakle je imala zadatak napasti neprijatelja u Maloj Bršljanici, odakle kreće preko Velike Bršljane ponovo na toč. 198 Čukovec. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski gubitci 2 zarobljena.

Kod 11/23. H. p. vršila se bliska razvidanja bez dodira s neprijateljem.

U 19,00 sati prema brzoglasnom nalogu 1. Tjelesne divizije i »Borbene skupine Maričić« bojna se imala odmah prikupiti u Čazmu, gdje se nenadano pojavila 32. boljševička divizija s namjerom napasti na Čazmu. U 20,30 sati 1. sat sa stožerom bojne prevezene je u Čazmu kamo je stigla u 22,00 sata. Ostali dio bojne zbog žumosti produžio je pješke cestom u pravcu Čazme tako dugo dok se ne vrati samovozni.

5. sat sa stožerom bojne zadržana u Čazmi kao pričuva, dok su samovozni upućeni po ostatak bojne.

U 23,30 sati počeo napad na Čazmu, koja je bila branjena po padobranskoj bojni i nešto oružnika.

U 24.00 sata neprijatelj uspio prodruti u grad s južne strane koji su odsjek braniili oružnici, ali je upotrijebom jednog voda 5. sati 23./H. p. neprijatelj izbačen iz grada.

Ostali dijelovi ove divizije vršili redovita osiguranje komunikacija, te bliska razvidanja u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

28.III. 1945.

— Neprijatelj bjesomučno napadao Čazmu htijući ju pod svaku cijenu zauzeti. U 01,00 sat neprijatelj je ponovo prodro sa zapadne strane u Čazmu, ali je jednom vodom 5. sati 11/23. H. p. ponovo izbačen i zauzet prijašnji postavi. U 03,00 sata neprijatelj prodro na istočnom dielu / sa groblja ali je sa dva roja i dijelovima padobranaca izbačen i ponovo zauzet prijašnjom postavom. Napad je trajao sve do 05,30 sati kada je neprijatelj počeo odstupati.

6. 7. i 8. sat/23. H. p. krenula je nastupnim hodom u pomoć napadnutoj Čazmi kamo je stigla zbog dužine puta i noći tek u 12,00 sati, bez dodira s neprijateljem, koji je primjećen već u odstupanju. Cijela bojna je u 14,00 sati krenula u Vagovinu gdje je zauzela postave.

1/24. H. p. u sastavu 2. Tjelesne pukovnije kreće u 04,00 sati u pomoć napadnutoj Čazmi smjerom: Vis Čukovac — Popovac — Gornja Garešnica — Novo Selo — Podgarić — Vis 366 Vis — 437 (Kaluderov rog) — Vis 357 — Vis 304 — Dabčeva Kosa — Stara Straža — Vis 256 — Čabarški Drum — Od Vis 240 napada 1. i 2. sat neprijatelju koji se ukopao te ga na juriš zauzima, odakle kreće bojna opet preko Visa 160 i Visa 240 (Poljana) ulazi u selo Suhaj i Čazmu, kamo stiže 29. u 04,00 sata u jutro. Vlastiti gubitci 2 ranjena. Neprijateljski 9 mrtvih. Plien: 4 puške, 1 strojnosamokres.

11/24. H. p. kreće iz Mućne Rieke u Carevdar, a 11/24. H. p. iz Koprivnice preko Sokolovca u Carevdar, gdje i noći.

13. i 14. sat. 24. H. p. pojačana sa posadom Sv. Ivan Žabno upućena preko Dubrave u pomoć napadnutoj Čazmi. Kod sela Habjanovec (9. km. j. od Sv. Ivana Žabna) ova skupina naišla na jaki odpor boljševika, kojeg nije mogla slomiti te se povukla u Sv. Ivan Žabno.

Jedna sat iz posade Križevci upućena za posadu Sv. Ivan Žabno.

29. III. 1945.

— Prema zapoviedi P.T.S-a 11/23. H. p. krenuli pravcem Vagovina — Milaševac — Grabovnica — Suhaja — Pobjenik — Pavlišani — Vrtlins'ka zauzevši ovu crtu i sprječiti prebacivanje neprijatelja od zapada prema istoku.

1/24. H. p. kreće iz Čazme u 13,00 sati preko Vagovine u Nartu gdje ulazi i 4. sat u njem sastav. Tu zauzima postave za odbranu i utvrđenje i utvrđuje mjesto za uporište.

II. i 11/24. H. p. vrše podhvati i to: II. bojna obćim smjerom Carevdar — Novi Bošnjani — Cambraji — Garić — toč. 246 — Glogovnica — Žibrinova — Sv. Helena — Biškovec — Križevci, a III. bojna smjerom Carevdar — Vojakovac — Glogovnica — Sv. Helena — Križevci. Na Gariću protjerana manja skupina boljševika koja se razbježala.

13. i 14. sat. 24. H. p. sa jednom domobranskom sat iz Sv. Ivana Žabna ponovile podhvati ka Dubravi, ali je neprijatelj pružio jak odpor iz samog mesta nakon zetoke borbe neprijatelj se povukao nešto u smjeru juga ali nije mogao biti protjeran. Vlastiti gubitci 3 ranjena (od kojih jedan umro). Neprijateljski gubitci 3 mrtva izbrojeno. Ova se skupina povukla u Sv. Ivan Žabno odakle su 13.i 14. sat upućene u Bjelovar, a domobranska sat za posadu u Rovišće.

Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovita osiguranja te bliska razvidanja u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

30. III. 1945.

— Po zapoviedi P.T.S-a 11/23. H. p. prebačena iz Vrtlinske u Štefanje, gdje se po dolasku bojna utvrdila. U toku noći 29/30 boljševičke snage prebacivale su se iz područja Dubrave preko Zdenčaca i Štefanja prema istoku, te tom prilikom bila napadnuta 1/24. H. p. u Narti. Napad je trajao od 24,00 sata do 07,00 sati kada je protuudarcem odbijen i prisiljen na povlačenje. Vlastiti gubitci 11 mrtvi i 22 ranjena (usli-

ed teške bacačke vatre). Neprijateljski gubitci 21 mrtvih nabrojenih, te velik broj ranjenih. Plien: 1 strojnosamokres i 2 puške. 1. strojopuška, onesposobljena pogodkom od granate.

Prema nalogu 5. Hrvatske divizije u toku noći 29/30 III/14. H. p. zaposjela Sv. Ivan Žabno, a II. bojna Crkvenu, tom prilikom raztjerane su boljševičke snage kod sela Habjanovca i na toč. 246 kojom prilikom je neprijatelj imao 12 mrtvih. Vlastitim gubitaka nije bilo.

11/24. H. p. prebačena je u 18,00 sati iz Sv. Ivana Žabno u Bjelovar.

Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovita osiguranja komunikacija, te blisko razvidanje u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

31. III. 1945.

— Zbog ofenzive Sovjetskih snaga na južnom Madarskom bojištu i zbog biega Madarske vojske 1/23. H. p. dobila zadatak da zaposjedne postave na Dravu od Šoderice do Legrade.

Prema nalogu zapovjednika »Borbene skupine Marićic« 7. sat 11/23. H. p. razvija prostor Laminae — šišnjare — Križić — Ivanjska, gdje su razbijene manje skupine boljševika, te je neprijatelj protjeran u pravcu Beréka i Đurdica. Vlastitim gubitaka nije bilo. Neprijateljski nepoznati.

1/24. H. p. razvija sela Paljevina — Utiskani — Ivanjska, te Narta — Medurača — Nevinac — Dautan, bez dodira s neprijateljem.

Prema nalogu 5. Hrv. div. Ia Op. br. 329/taj. od 30.

III. 1945. 11/24. H. p. zauzela postave u Prespi, a 11/24. H. p. zauzela postave u Tomaš, gdje su se Obadivje bojne utvrdile.

Sve ostale postrojbe ove divizije vršile redovito osiguranje komunikacija, te blisko razvidanje u okolini svojih uporišta, bez dodira s neprijateljem.

C. Izskustva i pouke

Tokom podhvata u toku ovog mjeseca došlo se do sljedećih iskustava u pogledu rada i vlastitih i neprijateljskih snaga.

Najbolji uspjesi postižu se u podhvativima koji su vodenici noći ili gdje se koristi noć za prikupljanje i podlaženje neprijatelju, pošto se na taj način one moguće osmatranje naših pokreta. Osim toga neprijatelj uviek računa da se noću kreću samo njihove jedinice, te tako dolazi do iznenadenja koje se može koristno koristiti za nas, pošto je neprijatelj nepripravan za primanje borbe.

Prilikom napada neprijatelja na nas ili prilikom njegove obrane od našeg napada pokazalo se velika korist brzi juriši nakon kratke borbe popraćeni sa uzvikom „juriš — hura“, jer se tako neprijatelj brzo buni i pokrene smjesta, a trpi se mnogo manje gubitaka nego kad se upušta u dugotrajne postavne borbe bez pokreta.

Težiti uviek da se jednom pokrenuti neprijatelj ne prekidno goni i da mu se neda prilika prikupiti se i pružiti organizirani ponovni odpor.

Neprijatelj u posljednje vrieme vrlo mnogo koristi teško naoružanje i samoradno oružje naročito bacace, koji imaju u velikom broju i nimalo ne stede streljivom, tako da su kod mnogih borbi (Prespa, Mala Ciglena, Narta, Severin) izbacili daleko više streljiva naročito bacackih granata nego mi.

d. — Nedostatci sa predlozima za njihovo umanjenje

Od bitnih nedostataka uočeni su sljedeći:

a) Tvarni:

Tvarni nedostaci osjetljivi su naročito u teško pješačkom naoružanju i samoradnom oružju, te je izvjestnim našim jedinicama toliko nedostaje da su često boljeći bolje naoružani nego mi. U posljednje vrieme opaža se i manjak u streljivu, te je uvedena velika štednja streljiva.

Osim toga uslijed moguće upotrebe bornih kola nedostaju nam protuoklopni topovi koji bi se često mogli izkoristiti i za rušenje dobro izrađenih bunkera, koje u posljednje vrieme neprijatelj koristi. Veliki je nedostatak naše podpuno neimanje bornih kola koja bi se mogla upotrijebiti protiv eventualnih neprijateljskih bornih kola, a i protiv njihovog pješačtva na koje još uvek utiče moralna pojava bornih kola. Od opreme osjeća -se manjak u obuci i rublju.

b) izobrazba

Nedostaje nam dobro izobraženih dočastnika i nižih časnika. Često puta neopreznošć ili lakomislenošću dogodi se da nas neprijatelj iznenadi.

Neobraćanjem dovoljno pažnje u ukopavanju uslijed čega se trpi više gubitaka nego što bi bilo potrebno.

Kod jedinica malo se poštuje vatrema stega, tako da se često puca bez potrebe, što donosi za posljedicu preveliki utrošak streljiva a premao neprijateljskih gubitaka.

Da bi se to popravilo osnovani su tečajevi za niže častnike kao i stroga kontrola nad streljivom.

c. — Vlastite pogrieške.

Vecih griešaka u vodstvu u toku prošlog mjeseca nije bilo.

Prilikom borbe u Sredskoj dogodilo se uslijed neimanja veze da je 1/24. H. p. upala u vlastitu topničku vatru, pa je zato što topništvo nije moglo biti obavješteno da produži leticu.

P.O.Z.

GLAVAR STOŽERA
Glist. bojnik (Streharsky)

NAPOMENA:

Na kraju neprijateljskih dokumenata treba dodati ovo objašnjenje: Redakcija nije bila u mogućnosti da prezentira čitaocima neprijateljske dokumente za posljednjih mjeseci

dana rata, jer ih nije pronašla u nijednoj historijskoj arhivi.

Prema informacijama sa kojima raspolaže redakcija Ustaško-domobranske komande koje su bile u općem povlačenju, nisu svojim višim komandama slale izvještaje.

ŠTABOVI I KOMANDE JEDINICA 32. DIVIZIJE

U narednom dijelu ove knjige izložen je pokušaj rekonstrukcije Štaba divizije, štabova brigada, odreda i komande bataljona.

Rekonstrukciju starješinskog sastava jedinica 32. divizije i Zapadne grupe odreda radili smo na osnovu postojećih dokumenata i sjećanja preživjelih učesnika 32. divizije i Zapadne grupe odreda. Nastojali smo da putem štampe, radja i TV prikupimo i one podatke koje drugačije nismo mogli prikupiti. Međutim, dokumenti o kojima je bilo riječi su često nepotpuni, često su podaci o komandnom sastavu nenamjerno izostavljeni. Ljudska pak sjećanja o tim dogadjajima i ljudima s vremenom blijede. Prema tome moguće je, da se je redakciji potkrala neka greška. Redakcija se unaprijed ispričava, uvjeravajući čitaoca da su propusti ove vrste bili nenamjerni, i da će se naći način da ih u nekoj od slijedećih knjiga ispravi.

lako je rad na ovoj rekonstrukciji pomagalo na razne načine stotine boraca, redakcija se često u svom radu našla pred veoma teškim problemima. Treba podsjetiti, da je od prosinca 1944. pa do kraja rata 32. divizija vodila gotovo svakoga dana borbe u kojima su ne samo borci partizani, već i borički rukovodiovi bili ranjavani ili pogibali. To je tražilo brze promjene i dopune rukovodećeg kadra, koji je bio na dužnosti iz navedenih razloga, a koji puta svega nekoliko tjedana, pa i dana. Neka od tih imena nalaze se i u izvještajima kao poginuli ili ranjeni. Redakcija nije uvek uspjela da takove identificira s dužnostima i funkcijama u kojim su ih jedinicama obavljali. Tako je na primjer, redakcija pronašla u jednom dokumentu 32. divizije iz mjeseca veljače 1945. da su poginuli ili ranjeni slijedeći komandanti bataljona; Kletuš Zlatko (utvrđeno je da se isti nalazio na dužnosti u Prvoj udarnoj Zagorskoj brigadi), Maltarić Franjo, komandant bataljona 32. divizije, Remek Stjepan, komandant bataljona u 32. diviziji, Hudman Stanko, komandant bataljona u 32. diviziji, Požgaj Milan, komandant u 32. diviziji, i Bulinac Stjepan, komandant bataljona u 32. diviziji.

U istom dokumentu navodi se da su poginuli ili ranjeni: Mihelčić Zdravko, komesar bataljona u 32. diviziji, i štritov Franjo, pomoćnik komesara 32. divizije, za kojeg je naknadno utvrđeno da je poginuo kao pripadnik 1. bataljona Zagorske udarne brigade.

Nekim borcima i vojnim rukovodiocima redakcija nije mogla, unatoč velikim naporima, pronaći pravo ime i prezime, pa su i mnoge funkcije u pojedinim brigadama i odredima ostale nepotpunjene. Redakcija je zato sva ta imena i prezimena unijela u spisak boraca 32. divizije i Zapadne grupe odreda.

Redakcija nije rekonstruirala sastav divizijskog komiteta po vremenu, već je nabrojila sedamnaest njegovih članova, a koji su u zavisnosti od personalnih promjena u diviziji i brigadama prošli kroz "divizijski komitet", u koji su ulazili svi pomoćnici komesara brigada i komesar divizije. Redakcija je uvjerenja, da je nužno obraditi posebno rad i ulogu Komunističke partije u jedinicama 32. divizije. Kroz to bi se već pomalo zaboravljene funkcije pomoćnika komesara čete, bataljona, brigade i divizije, zaduženih za rad Partije u jedinicama, osvjetile s onim sadržajem kojega su partizanski rukovodiovi u četama, bataljonima, brigadama i diviziji imali.

Čvrsto oslojeni i povezani s okružnim i oblasnim komitetom za Zagrebačku oblast baš ti pomoćnici komesara, čija je glavna funkcija bila da rukovode Partijom usvojim jedinicama, bili su gotovo u svakodnevnoj vezi, u punom zamahu rada s Partijom na terenu, i to vrlo čvrsto svakodnevno. Sve to nužno je obraditi arhivski, povijesno i literarno.

Rekonstrukciju članova štabova i komandi 32. divizije i Zapadne grupe odreda izvršili smo zato, da se i ti ljudi ne zaborave, jer je rat pokazao da je rukovodeći kadar jednako ranjan i pogibao kao i borački sastav. To je u uvjetima partizanskog rata i neizbjegljivo. Zato doprinosi komandi i štabova pobedi i mogu biti različiti, ali kada se radi o slavi onda ona pripada svim borcima 32. divizije i Zapadne grupe odreda, a prije svega poginulima.

I u ovom dijelu Redakcija je dala prilog, ikoji nije u prvoj knjizi »Borbeni put 32. divizije« izdane 1959. bio ni dotaknut.

Robić Ivo, prvi politkomesar Izidor Štok, prvi komandant 32 divizije
32. divizije (slika 1943) [slika 1945]

sa partijskog kursa ljeta 1944.

P R E G L E D

starješinskog kadra XXXII divizije i Zapadne grupe odreda X korpusa Zagrebačkog.

Štab divizije:

Komandanti: Izidor Štrok, Rade Bulat, Petar Biškup-Veno, v. d. Bogdan Jovanović.
Politički komesari: Ivo Robić, v. d. Franjo Tudjman, Šime Balen, Janko Bobetko, Ivica Gretić, Đuro Blaha.
Načelnici štaba: Vjekoslav Smeh, v. d. Miloš-Mima Manojlović, Ilijan Petrović, Bogdan Jovanović i Branimir-Neno Cikojević.
Operativni oficiri: Stevo Cavić, Kobal Vlado, Škrlj Mato, Milosavljević Duka, Bobić Milan.
Obavještajni oficiri: Horvat Mirko, Miočinović Stevo, Benić Juraj.
Intendanti: Pezelj Đuka-Nagari, Mahić Tomo, Divjak Pero.
Referenti saniteta: Fras Ivan-Jovica, Bahun Zvonko, v. d. Jambrešić Zlata.
Sanitet: Ronko dr. Alojzije, Blašević dr. Dušanka, Štampar Robić-Ljerka, Bajalić dr. Alenka, Horvat dr. Vilibad.
Referent za vezu: Kovačić Krunoslav.
Ratni dopisnik: Filipi Jugo.
Adutant: Cikojević Branimir-Neno.
Personalni referent: Novak Jerko.
Šifranti: Čiganović Emil, Adžega Miljenko, šoštarić Sida, Sabo Božica.
Divizijski komitet: Robić Ivo, Ladišić Nikola, Jureković Stjepan, Blaha Đuro, Mićić Milivoj, Gluhak Milivoj, Puklek Stjepan, Ivane Emil, Pavlinić Slavko, Rajić Drago, Tuđman Franjo, Gretić Ivica, Majer Boris, Birač Dragutin, Skupnjak Vlado, Gugo Josip, Firšt Vilim.
Politički odjel:
— rukovodilac: Burić Mirko.
— članovi: Madarić Vlado, Glik Zlatko, Simčić Ico, Slijepčević Milka.
Agitprop: Peles Momčilo, Blagač Ivo-Pop, Petrović Slobodan, Horvat Franjo.
Oficir za naoružanje: Crnković Ljubomir, Pepeko Joža.

Jnž. bataljon: i

— komandant: Mikulić Marijan-Cikač,

— komesar: Kušen Ivan.

Šef OZN-e: Krajačić Josip-Prika.

Sudski istražitelj: Matančić Marijan.

STAB UDARNE BRIGADE »BRACE RADIĆ»:

Komandanti: Izidor Štrok, Štef Kučić, Ivan Vučić, Marko Lučić v. d., Duka Milosavljević v. d., Vučić Ivan; Polit, komesari: Ivan Robić, Zlatko Rukavina, Mato Horvatić, v. d. Emil Ivane, Ivan Baćun.
Zamjenični polit. komesari: Ladesić Nikola, Đuro Blaha, Milivoj Mićić, Franjo Tuđman, Ivica Gretić, Gluhak Milivoj, Puklek Stjepan-Jura, Ivane Emil, Skupnjak Josip.
Zamjenični komandanta: Miloš Manojlović-Mima, Korač Miloš.
Načelnici štaba: Petrović Ilija, Milan Bobić, Vjekoslav Smeh-Alibaba, Mustafa Heremčić.
Operativni oficiri: Milan Bobić, Stevo Miočinović, Jovica Mandić.
Obavještajni oficiri: Juraj Benić, Žarko Miličević, Filipi Jugo, Šukirija Kukavica, Belošević Ruda.
Intendanti: Duka Pezelj-Nagari, Hunjak Rudi.
Referenti saniteta: Fedja Lasta, Ivan Fras-Jovica.

Referent veze: Kovačić Krunoslav.
Rukovodilac SKOJ-a: Musić Mirko.

Politički odjel:

— rukovodilac: Joža Horvat.

— članovi: Turković Lacko, Jureković Stjepan-Pišta.

Agitprop: Bučan Ante, Peleš Momčilo, Petrović Slobođan.

Štab I. bataljona:

Komandanti: Vlado Kobal, Stevo Miočinović, Škrlj Mato, Kocijan Ivan, Sušić Josip, Milinović Boško, Bartovčak Andrija-Volan, Totović Mirko, Detelj Franjo, Petrošanec.

Polit, komesari: Zlatko Rukavina, Zvonko Komarić, Slobodan Petrović, Popović Pero, Panjkota Ante. Zamjenici komesara: Kuhar Rudolf, Šantovac Feleks, Emil Ivane.

Zamjenici komandanta: Crnković Ljubomir, Miočinović Stevo, Azis Mustafa, Rudi Apershofer.

Operativni oficiri: Medved Zorž-Rus.

Obavještajni oficir: Katalenić Valent.

Intendant: Habajec Joža.

Referenti saniteta: Mina Težak, Boža Petrović (Vučotić).

Štab II bataljona:

Komandanti: Korač Miloš, Vulić Ivan, Rajaković Nikola, Štarlić Božo, Milinović Božo, Bartovčak Andrija-Volan, Detelj Franjo.

Polit, komesari: Dadasović Cane, Brodnjak Ivan, Vrzić Ilija, Vučković Milan, Kos Stjepan, Dević Stevo.

Zamjenici komesara: Mićić Milivoj, Novak Jerko, Mataga Stipe, Brolih Leonidi, Trajbar Josip, Mihalinec Pero.

Zamjenici komandanta: Kocijan Ivan, Đuričić Valent, Vulić Ivan, Rajaković Nikola, Detelj Franjo, Heremčić Mustafa, Smeh Vjekoslav-Alibaba, Košuta Marijan, Canfal Dragutin.

Operativni oficir: Božić Josip.

Obavještajni oficir: Bronec Rudolf.

Referent saniteta: Mesić Nevenka.

Štab III bataljona:

Komandanti: Jovica Mandić, Vjekoslav Smeh-Alibaba, Jurman Ivan, Živković Damjan, Canfal Dragutin.

Polit, komesari: Đuro Smec, Ivica Kocković, Milan Vučković, Mirko Uzur, Bereković Đuro.

Zamjenici komesara: Dančević Adolf, Knez Branko, Verner Janez.

Zamjenični komandanta: Miočinović Stevo.

Operativni oficir: Zarić Stanko.

Obavještajni oficir: Maltačić Drago.

Rukovodilac SKOJ-a: Miškina Katika, Vrzić Anka.

Štab IV bataljona:

Komandant: Đuričić Valent, Božić Josip, Radelić Branko.

Komesar: Gluhak Milivoj, Uzur Mirko.

Zamjenični komesara: Ocvirk Martin, Mataga Stipe.

Zamjenični komandanta: Drk Anton.

Operativni oficir: Tepšić Stevo.

Obavještajni oficir: Miličević Žarko.

Rukovodilac SKOJ-a: Dolečec Kazimir.

STAB BRIGADE »MATIJA GUBEC«:

Komandanti: Miloš Manojlović, Mijo Bobetko, Stevo Došen, Jovica Mandić, Cikojević Branimir-Neno, v. d. Murić Josip.

Proleterska četa Banje koja je stigla na Kalnik 1942. godine.

Komesari: Ahmo Delibegović, Josip Špiranec-Pintar, Brodnjak Ivan, Janko Bobetko, Milivoj Gluhak, Josip Krajačić, v. d. Mimica Vatroslav, Milenko Jakopović.

Zamjenici komesara: Stjepan Jureković-Pišta, Gluhak Milivoj, Puklek Stjepan-Jura, Pavlinić Slavko. Zamjenik komandanta: Došen Stevo.

Načelnici štaba: Heremić Mustafa, Dopuda Milan, Vega Branko, Škrlijan Mato, Cikojević Branimir-Neđo, Tustić Franjo, Flego Stevo, Lučić Marko, Tepšić Stevan.

Operativni oficiri: Bronec Rudolf, Miočinović Stevo. Obavještajni oficiri: Bezjak Zvonko, Bosnar Branko. Intendant: Kovačević Franjo.

Referenti saniteta: Rikard Stefanović, Kuhelka Borivoj, Eterović Velimir. Rukovodilac SKOJ-a: Šprajc Petar.

Štab I bataljona:

Komandanti: Družinec Ivica, Kocjan Ivan, Livada Pajo, Janožić Blaž, Gunjević Božo-Kubura, Pavešić Mijo, Relić Spasoje, Crnić Dragutin.

Polit. komesari: Šepetavc Milan, Bronec Rudolf, Imbrišić Vinko, Uremović Ivan, Srnec Đuro, Kovačić Milan-Kukolj.

Zamjenici komesara: Skupnjak Josip, Ocvirk Martin, Kreber Stjepan-Saša.

Zamjenik komandanta: Kreber Stjepan. Operativni oficiri: Juriša Janko, Tustić Franjo, Pičjak Ivan.

Obavještajni oficiri: Lovrenc Mirko.

Intendant: Plah Blažo.

Rukovodilac SKOJ-a: šoštarić Sida.

Štab II bataljona:

Komandant: Bojančić Ivan-Tiger.

Polit. komesari: Bereković Duro-Top, Sajko Ivan, Uremović Ivan, Banovac Drago, Šubad Zvonko, Rudman Ljudevit, Knežević.

Zamjenici komesara: Ivanković Slavko, Barbarić Slavko. Operativni oficiri: Šinik Milan, Križan Ivan.

Obavještajni oficiri: Labac Tomo, Blanuša Mirko.

Rukovodilac SKOJ-a:

Štab III bataljona:

Komandanti: Tepšić Stevan, Trkulja Dušan, Gunjević Božo-Kubura, Ozbolt Ivan.

Polit. komesari: Kos Stjepan, Peleš Momčilo, Janež Josip, Bubanić Stjepan.

Zam. komesara: Kreber Stjepan, Gluhak Milivoj, Skupnjak Josip, Nikolaš Nikola, Blažeković Stjepan, Gašparović.

Zam. komandanta:

Operativni oficir: Koruga — Drožđek Stanko.

Obavještajni oficir: Fičko Stjepan.

Rukovodilac SKOJ-a:

Štab IV bataljona:

Komandanti: Mihaljek Ruda, Ožbolt Ivan-Sokol.
Polit, komesar: Škalec Franjo.
Zamj. komesara: Gašparović.

Rukovodilac SKOJ-a: Vedrina-Rebelić Micika.

ŠTAB I UDARNE ZAGORSKE BRIGADE:

Komandanti: v. d. Mato Škriljan, Kobal Vlado, Đurišić Valent, Ivica Družinec.
Komesari: v. d. Đuro Srnec, Gretić Ivica, Kranželić Ivica, Belošević Mirko, Ivane Emil.
Zamj. komesara: Rafaj Drago, Majer Boris, Birač Dragutin-Gavran.
Zamj. komandanta: Murić Josip, Podboj Josip.
Načelnici štaba: Sutler Stjepan, Podboj Josip, Velčić Veseljko, Flego Stevo, Rak Rudi, Vjekoslav Smeđ-Alibaba.
Obavještajni oficiri: Katalenić Valent, Kunić Gabro.
Intendanti: Presečki Ignac, Potrelić Stjepan, Habajec Joža.
Referenti saniteta: Mimica Vatroslav, Horvat Anton, Kapidić.
Rukovodilac SKOJ-a: Krog Stjepan.
Polit, odjel: Blagaj Ivo, Šćukanec Drago.

Štab I bataljona:

Komandanti: Krkač Stjepan, Zlatko Kletuš, Kadojić Nikola.
Komesari: Vidiček Stjepan, Belošević Mirko, Pozač Stjepan, Kaleminec Stjepan, Pučki Stjepan.
Zamj. komesara: Gluhić Slavko, Zidančić Anton, Jančinović Ivan, Varga Stanko, Pajač Stjepan.
Zamj. komandanta: Pavliša Mijo, Tuš Nikola, Princ Ivan.

Štab II bataljona:

Komandanti: Klasić Ferdo, Krnić Milan, Ivanišević Teodor, Petrina Franjo, Hadžina Franjo.
Polit, komesari: Štimac Josip, Benički Mato, Todorović Stevo, Radanac Marko.
Zamjenici komesara: Lisak Petar, Štritov Franjo.
Zamjenik komandanta: Tuš Ivan.
Operativni oficir: Murić Josip.
Obavještajni oficir: Kunić Gabro.

Štab III bataljona:

Komandanti: Hadžina Franjo, Kablar Stjepan, Kučović Milivoj, Poljak Stjepan, Kadajić Nikola, Kablar Franjo, Čolak Ljuban, Frankić Nedeljko.
Polit, komesari: Pavunac Slavko, Božić Miško, Lisak Petar, Varga Stjepan, Štimac Josip-Rac.
Zamj. komesara: Gluhak Stjepan, Kocijan Viktor, Halambek Mirko.
Zamj. komandanta: Čolak Ljuban, Ladajić Ivan, Ferčec Čiril, Trajiber Ivan.
Operativni oficir: Šinik Mldan-Uić.
Obavještajni oficir: Besednik Franjo.

IV bataljon:

Komandanti: Murić Josip-Haba, Hadžina Franjo, Orešić Fabijan-Gajo.
Polit, komesari: Vargović Štef, Rusak Blaž, Gregorić Milan, Lončarić Roko.
Zamj. komesara: Gluhinić Slavko, Kovačić Josip, Vučer Ivan, Kofeček Ivan, Ivanišević Mirko.
Zamj. komandanta: Bene Stanko, Kuhalo Đuro.

ŠTAB PODRAVSKE BRIGADE »MIHOVIL PAVLEK-MIŠKINA«

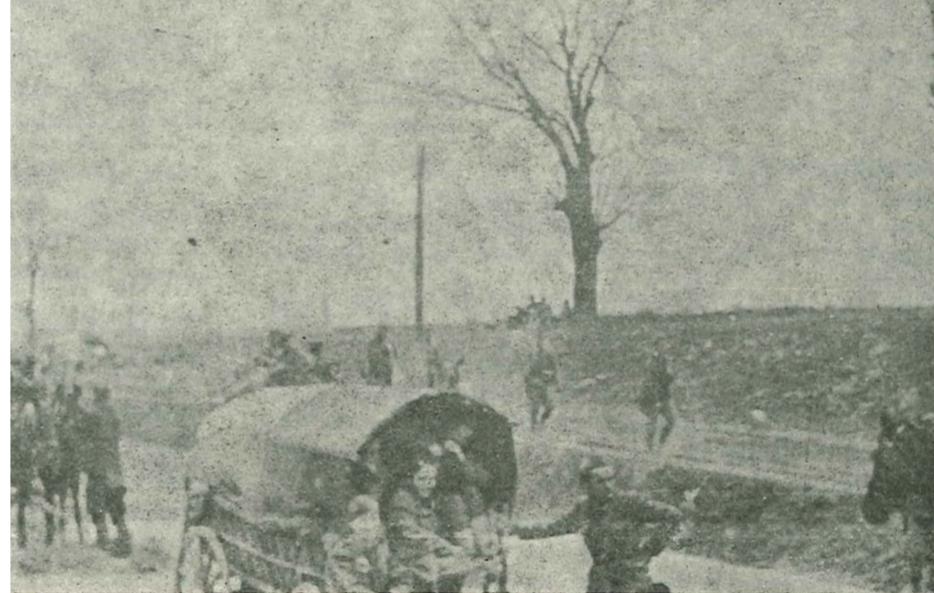
Komandanti: Kovačić Alojz, v. d. Milosavljević Duka.
Polit, komesari: Lačan Stevo, Ivane Emil.
Zamj. komesara: Gugo Josip, First Vilim.
Zamj. komandanta: Robotić Ivan, Turković Ivan.
Načelnici štaba: Mažuran Mato, Kunović Milivoj.
Obavještajni oficiri: Kušter Stjepan, Štih Franjo, šoštarić Božo.
Intendant: Švegelj Vladimir.
Referent saniteta: Husar Ružica.
Rukovodilac SKOJ-a: Sandi Zdravko.

Štab I udarnog bataljona:

Komandanti: Livada Pajo, Radelić Branko.
Komesari: Hasan Ivan, Brezovački Tomo.
Zamj. komesara: Miletić Ivan, Roksandić Miljenko.
Zamj. (komandanta): Radelić Branko.

Štab II bataljona:

Komandanti: Božić Josip, Branilović Josip.
Komesari: Uzur Mirko, Krstanović Stipe, Pevec Milenko, Popišta Ivan.

32. divizija na maršu za Zagreb.

Zamj. komesara: Petrina Franjo, Ivšak Luka.
Zamj. komandanta: Kukta Dragutin.
Obavještajni oficir: Možara Marko.
Rukovodilac SKOJ-a: Dolenec Kazimir.

Štab III bataljona:
Komandantr. Ljubojević Marko, Piskač Ivan, Davidović Đuro.
Komesari: Piskač Ivan, Hasan Ivan.
Zamj. ikomesara: Skupnjak Josip, Hržina Josip.
Zamj. komandanta: Davidović Đuro.

ŠTAB ZAPADNE GRUPE ODREDA:

Komandanti: Bulat Rade, Kučić Štef.
Komesari: Ivezović Stjepan, Gretić Ivica, (Šime Bašić?).
Zamj. komesara: Rafaj Drago, Marić Boris.
Nacelnici štaba: Rak Rudi, Lučić Marko, Cikojević Branimir.
Operativni oficiri: Mandić Jovica, Rak Rudi, M. Bošić.
Obavještajni oficiri: Horvat Milan, Sutler Stjepan.
Intendant: Jovetić Ljubomir-Braco:
Referent saniteta: dr. Stefanović Rikard.

ZAGREBAČKI ODRED:

Komandant: Perei Silvio, Došen Stevo, v. d. Čolak Ljubomir, Skrlijan Mato, Mandić Jovica, Ostović Matija-Majstor, Hadžina Franjo, Marić Mićo.
Komesari: Dobrila Ante-Vivera, Kuren Milan-Gubec, Selendić Stjepan, Vidiček Josip.
Zamj. komesara: Bobinec, Pavlinić Slavko-Herek.
Zamj. komandanta: Cvetković.
Operativni oficir: Bene Josip, Podoboj Josip.
Obavještajni oficir: Strelec Stjepan-Đuka.
Intendant: Jovetić Ljubomir-Braco.
Referent saniteta: Širotković Jakov.

Štab I bataljona:
Komandanti: Trzun Jovica, Rušković Stjepan.
Komesari: Gluhak Ivica, Seledić Stjepan, Blagojević Ivan-Pop.
Zamj. komesara: Barišić Ivica, Štiglec Ivica.
Zamj. komandanta:

Štab II bataljona:

Komandanti: Hadžina Franjo, Ožbolt Ivan-Sokol.
Komesar: Marić Ilija.
Zamj. komesara: Muhek Andrija.

Štab III bataljona:

Komandant: Mihaljević Ruda.
Komesar: Bakran Andrija.
Zamj. komesara:
Zamj. komandanata:

ZAGORSKI ODRED:

Komandanti: Videković Pavel, Špiranec Josip, Družinec Ivića, Vidiček Vlado, Križnik Stjepan.
Komesari: Videković Pavel, Vidiček Josip, Križnik Stjepan.
Zamj. komesara: Tudman Franjo, Rafaj Drago, Firšt Vilim.
Zamj. komandanta: Ivezović Stjepan.
Intendant: Presečki Ignac, Špiranec Anton.
Referent saniteta: Bahun Zvonko, Potrč Slavica, Borjan Sučija.

Štab I bataljona:

Komandanti: Jurina Viktor, Družinec Ivica.
Komesar: Sepetavc Milan.
Zamj. komesara: Kuhar Stjepan, Blažun Blaž.

Štab II bataljona:

Komandanti: Tkalec Stjepan, Hruškar Stjepan, Vidiček Vladimir.
Komesar: Belošević Mirko.
Zamj. komesara:
Zamj. komandanta:

Štab III bataljona:

Komandanti: Hruškar Stjepan, Trzun Jovica.
Komesar: Pavuk Slavko.
Zamj. komesara:
Zamj. komandanta:

KALNIČKI ODRED:

Komandanti: Lajner Božo, v. d. Jerković Mato, Izidor Strok, Kučić Stjepan, Mandić Jovica, Ostović Matija, Janjić Vjekoslav.
Komesari: Horvat Joža, Muhek Andrija, Ladešić Nikola, Gugo Josip.
Zamj. komesara: Puštek Martin, Robić Ivo, Novak Jerko, Muhek Andrija.
Zamj. komandanta: Kučić Štef, Miočinović Stevo.
Intendant: Duka Pezelj-Nagari, Radmilović Čedo, Gojković Tomo.
Referent saniteta: Fras dr. Jovica.
KPO: Puštek Martin.

Štab I bataljona:

Komandanti: Demonja Nikola, Tomljenović Stojan-Čoka, Čorković Dušan, Mandić Jovica.
Komesari: Vlado Mutak, Stevo Lačan, Robić Ivan.
Zamj. komesara: Prša Josip.
Zamj. komandanta: Kučić Stjepan.

Štab II bataljona:

Komandanti: Slobodan Ilić-čića, Manojlović Miloš-Mima, Gajo Brilić, Bertovščak Andrija.
Komesar: Šibi Ivan, Jureković Aleksandar-Šanji.
Zamj. komesara: Špiranec Josip.
Zamj. komandanta:

Štab III bataljona:

Komandanti: Došen Stevo, Severović Nikola, Bolfek Ivan.
Komesari: Kostelac Tomo, Žarko Miličević, Drožđek Aleksić.
Zamj. komesara: Kuhar Andrija.
Zamj. komandanta: Minić Dušan.

Štab IV bataljona:

Komandanti: Čorković Dušan.
Komesar: Robić Ivan.
Zamj. komandanta: Korač Miloš.
Zamj. komesara: Fabijan Franjo.

OMLADINSKI BATALJON ZAPADNE GRUPE:

Komandanti: Pozaić Vlado, Rušković Stjepan.
Komesar: Birač Drago-Gavran.
Zamj. komesara: Poturica Josip.

UDARNI BATALJON »MATIJA GUBEC«:

Komandanti: Kralj Vlado, Špiranec Josip.
Zamj. komandanta: Miočinović Stevo.
Polit. komesar: Rukavina Zlatko.
Zamj. polit. komesara: Ladišić Nikola.
Operativni oficir: Crnković Ljubomir.

KOMANDA KALNIČKOG PODRUČJA:

Komandanti: Bobinec Ivan, Čuičković Stevo, Rak Rudi, Vitanović Branko, Kocković Ivica.

Zamj. komandanta: Žganec Josip.
Polit., komesari: Kovačević Gojko, Ladišić Nikola, Andelić.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 28. 6. 1 944. štabu X Korpusa NOVJ o borbama kod Rasinje i drugim.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 29. 6. 1 944. štabu X korpusa NOVJ o borbama od 13. do 29. juna.
Zapovijest štaba XXXII divizije od 3. 7. 1 944. podređenim jedinicama za napad na neprijateljski garnizon u Novom Mar ofu.
Izvještaj štaba X korpusa NOVJ od 7. 7. 1 944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama od 15. maja do 28. juna.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 17. 7. 1 944. štabu X korpusa NOVJ o borbama od 29. juna do 15. jula.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 18. 7. 1 944. štabu X korpusa NOVJ o nekim greškama u borbi kod Severina i drugim.
Izvještaj štaba X korpusa od 3. 8. 1 944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o operativnoj situaciji jedinica.
Izvještaj štaba X korpusa NOVJ od 5. 8. 1 944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama od 21. juna do 21. jula.
Izvještaj štaba I zagorske brigade od 5. 8. 1 944. štabu Zapadne grupe odreda o borbi kod Gornjeg Jasnja.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 22. 8. 1 944. štabu X korpusa NOVJ o nekim greškama u borbi kod Bulinca i drugim.
Štab brigade »Matija Gubec« izvještava 24. 8. 1 944. štab XXXII divizije.
Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva od 31. 8. 1944. X korpusa NOVJ.
Zapovijest štaba XXXII divizije od 1. 9. 1 944. podređenim jedinicama za rušenje pruge Zagreb–Varaždin.
Zapovijest štaba XXXII divizije od 6. 9. 1 944. podređenim jedinicama za napad na Sveti Ivan Zelinu.
Izvještaj političkog komesara XXXII divizije od 9. 1 944. političkom komesaru X korpusa NOVJ o političkom stanju od 20. 8. do 10. 9.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 10. 9. 1 944. štabu X korpusa NOVJ o napadu na neprijateljsko uporište Sveti Ivan Zelinu.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 11. 10. 1 944. štabu X korpusa NOVJ o napadu na ustaše u Pitomači.
Zapovijest štaba X korpusa NOVJ od 13. 10. 1 944. podređenim jedinicama za napad na Koprivnicu.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 18. 10. 1 944. štabu X korpusa NOVJ o borbama za Koprivnicu.
Štab I zagorske brigade izvještava 18. 10. 1 944. o borbama vodenim 15. 10.
Analiza štaba X korpusa NOVJ od 21. 9. 1 944. o greškama jedinica XXXII i XXXIII divizije u napadu na Pitomaču i Kloštar.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 28. 10. 1944. štabu X korpusa NOVJ o nekim greškama u napadu na Koprivnicu.
Izvještaj štaba Zagorske brigade od 27. 10. 1 944. štabu Zapadne grupe odreda o borbama od 5. do 25. 10.
Izvještaj štaba X korpusa NOVJ od 1. 11. 1 944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o uzrocima neuspjelog napada na Koprivnicu.
Zapovijest štaba XXXII divizije od 1. 11. 1 944. podređenim jedinicama za napad na neprijateljsko uporište Hrašćina-Trgovišće.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 4. 11. 1 944. štabu X korpusa NOVJ o savladavanju neprijateljske posade u Hrašćini-Trgovišou.

Zapovijest štaba XXXII divizije od 6. 11. 1 944. podređenim jedinicama da savladaju ustašku posadu u Donjoj Zelini.
Izvještaj štaba brigade »Matija Gubec« od 9. 11. 1 944. štabu XXXII divizije o napadu na ustaše u Donjoj Zelini.
Zapovijest štaba XXXII divizije od 15. 11. 1 944. podređenim jedinicama za oslobođenje Prigorja i napadu na ustaško uporište Donja Zelena.
Izvještaj štaba brigade »Braća Radić« od 17. 11. 1 944. štabu XXXII divizije o napadu na Donju Zelinu.
Zapovijest štaba brigade »Pavlek Miškina« od 5. 12. 1944. za smještaj u Novigradu Podravskom.
Zapovijest štaba XXXII divizije od 11. 12. 1 944. podređenim jedinicama za napad na Repaš.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 16. 12. 1 944. štabu X korpusa NOVJ o forsiranju Drave i napadu na Ždalu. /
Izvještaj štaba I zagorske brigade od 21. 12. 1 944. štabu Zapadne grupe odreda o borbi u Čepelovcu.
Izvještaj štaba brigade »Braća Radić« od 20. 12. 1 944. štabu XXXII divizije o borbama na pravcu Kalinovac – Podravske Sesvete.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 20. 12. 1 944. štabu X korpusa NOVJ o napadu na Repaš i drugim.
Izvještaj štaba brigade »Matija Gubec« od 21. 12. 1 944. štabu XXXII divizije o borbi kod Kloštra.
Izvještaj štaba brigade »Pavlek Miškina« od 23. 12. 1 944. štabu XXXII divizije o borbi kod Kloštra.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 24. 12. 1 944. štabu X korpusa NOVJ o napadu na Kalinovac.
Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva X korpusa NOVJ od 31. 12. 1 944.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 1. 1. 1 945. štabu X korpusa o borbi kod Vukosavljeve.
Obavještenje štaba III armije NOVJ od 2. 1. 1 945. štabovima VI, X i XII korpusa o formiranju III armije.
Izvještaj Saobraćajnog odsjeka Vojne oblasti X korpusa od 3. 1. 1 945. o radu i stanju Željezničke sekcije.
Izvještaj štaba III armije od 5. 1. 1 945. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o operativnoj situaciji u Slavoniji i drugom.
Izvještaj štaba X korpusa NOVJ od 5. 1. 1 945. štabu III armije o operativnoj situaciji i formacijskom stanju.
Izvještaj štaba X korpusa NOVJ od 5. 1. 1 945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama na sektoru Virovitice.
Direktiva štaba III armije od 9. 1. 1 945. štabu X korpusa NOVJ o smjeni XXXVI i LI divizije od strane bugarskih jedinica.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 11. 1. 1 945. štabu X korpusa NOVJ o borbi kod Kloštra.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 23. 1. 1 945. štabu X korpusa NOVJ o operativnoj situaciji i stanju u jedinicama.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 24. 1. 1945. štabu X korpusa NOVJ o borbama na sektoru Grubišno Polje–Veliki Grdevac i Velika Pisanica.
Relacija štaba X korpusa NOVJ od 26. 1. 1 945. štabu III armije i Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Pitomaču.

Izvještaj štaba X korpusa od 3. 2. 1 945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i štabu III armije o borbama za virovitički mostobran.
Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica X korpusa NOVJ od 4. 2. 1 945.
Naredba br. 87 štaba X korpusa NOVJ od 11. 2. 1 945. o rasformiraju Istočne i Zapadne grupe odreda X korpusa NOVJ.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 23. 2. 1 945. štabu X korpusa NOVJ o borbi za Viroviticu i mostobran.

Pismo štaba XXXII divizije od 25. 2. 1 945. podređenim jedinicama o nedostacima i greškama u toku borbi za virovitički mostobran i Daruvar.
Pregled brojnog stanja ljudstva, stoke i prevoznih sredstava sa obrazloženjem rashoda XXXII divizije od 26. 2. 1 945.
Izvještaj štaba XXXII divizije od 28. 2. 1 945. štabu X korpusa NOVJ o operativnoj situaciji i općem stanju jedinica.

342

SADRŽAJ

Umjesto predgovora	5
Spisak boraca 32. divizije i Zapadne grupe Odreda	6
Spisak	7
Kronologija događaja.....	49
Kronologija Kalničkog partizanskog odreda ...	51
Kronologija Zagorskog partizanskog odreda ...	64
Kronologija brigade »Braće Radić»	68
Kronologija brigade »Matija Gubec«.....	79
Brigada »Mihovil Pavleka Miškina«.....	85
Kronologija I zagorske udarne brigade	91
Medimurska jedinica.....	100
Križevački bataljon.....	100
Dokumenti partizanskih jedinica i neprijateljskih vojnici formacijama	101
Politkomesara II Operativne zone.....	104
Drugarskom OK Varaždin.....	108
Naredba br. 37 Štaba II Operativne zone NOV i PO Hrvatske od 4. IX 1943.....	109
Naredba br. 34 Štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske od 8. X 1943.....	109
NO brigada »Braće Radića proglašena je udarnom	110
Naredba br. 35 Glavnog štaba narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske od 31.XI 1943.	111
Izvještaj štaba II operativne zone od 1. prosinca 1943. god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama i stanju podređenih jedinica u Moslavini i Hrvatskom zagorju.....	111
Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske.....	111
Akcije.....	112
Izvještaj štaba Zagorskog NOP odreda od 3 prosinca 1943. godine štabu II Operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u Hrvatskom zagorju i borbi na Cerju	112
Štabu II Operativne zone NOV i PO Hrvatske	112
Naredjenje Štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske od 9. prosinca 1943. god. štabu Kalničkog NOP odreda za saudejstvo Zagorskom NOP odredu u razbijanju neprijateljske ofanzive u Zagorju	113
Štabu Kalničkog odreda.....	113
Izvještaj štaba Zagorskog NOP odreda od 10. prosinca 1943. god. štabu II operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama podređenih jedinica i novoj taktičci neprijatelja u Zagorju.....	114
Štabu II operativne zone NOV i PO Hrvatske – Operativni izvještaj.....	114
Naredba štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske od 10. prosinca 1943. god. za formiranje brigade »Matija Gubec« i postavljanje na nove dužnosti rukovodilaca u podređenim jedinicama	115
Naredba br. 44 Štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske od 10. prosinca 1943.....	115
Izvještaj štaba Zagrebačkog NOP odreda od 16. prosinca 1943. god. III operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Komin i rušenje Komunikacije Sv. Ivan Zelina – Varaždin.....	116
Štab Zagrebačkog partizanskog odreda NOV Hrvatske	116
Štabu II operativne zone NOV i PO Hrvatske – položaj	116
Naredjenje Štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske od 19. prosinca 1943. god. štabu Kalničkog NOP odreda za napad na neprijateljske objekte pravcem N. Marof – Varaždin.....	116
Štabu Kalničkog odreda.....	116
Naredjenje Štaba II operativne zone NOV i PO Hrvatske od 19. prosinca 1943. god. Štabu NOU Udarne brigade »Braće Radić« da pojača dejstvo na pruzi Carevar – Križevci i za uništenje puta Krizevo – Koprivnica.....	117
Štabu Udarne brigade »Braće Radić«.....	117
Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske.....	117
Naredjenje štaba X (zagrebačkog) korpusa NOV Jugoslavije od 21. siječnja 1944. god. Štabu I divizije za raspored i dejstvo jedinica	120
Štabu divizije NOV	120
Izvještaj štaba XXXII divizije od 25. siječnja 1944. god. štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV Jugoslavije o Hrvatskom zagorju.....	120
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i PO Jugoslavije	120
Izvještaj štaba XXXII divizije od 1. februara 1944. g. štabu korpusa (zagrebačkog) NOV o borbi u Sibovcu	121
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i PO Jugoslavije	121
Izvještaj štaba X korpusa (zagrebačkog) NOV od 5. februara 1944. god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Žlatar.....	122
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske	122
Izvještaj štaba X korpusa NOV od 7. 2. 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske	124
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske	124
Zagrebački NOP odred	125
Zagorski NOP odred	125
Organizaciono stanje jedinica	126
Zapadna grupa odreda	126
Plan naših akcija	127
Izvještaj štaba XXXII divizije od 12. februara 1944. god. Štaba X korpusa NOV o borbama podređenih jedinica od 8. do 10. februara	127
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i PO Jugoslavije	127
Izvještaj štaba XXXII divizije od 14. februara 1944. god. Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV o borbi brigade »Matija Gubec« kod Velikog Poganca	129
Štab XXXII divizije Narodno oslobodilačke vojske Jugoslavije	129
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i PO Jugoslavije	129
Izvještaj štaba X korpusa (zagrebačkog) NOV od 16. februara 1944. godine Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske o neprijateljskoj ofanzivi na slobodnu teritoriju Hrvatskog zagorja i Kraljika	130
Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske	130
Izvještaj štaba X korpusa »Zagrebačkog« od 2. marta 1944. god. Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske o borbama i organizacionom stanju jedinica u februaru 132	
Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske	132
Zagrebački odred	135
Kalnički partizanski odred	135
III diverzantski	135
XXXII divizija	135
Udarne brigade »Braće Radić«	135
Brigada »Matija Gubec«	135
Zapadna grupa odreda	135
Kalnički partizanski odred	135
Zagorski partizanski odred	135
Zagrebački partizanski odred	136
Plan naših akcija	136
Izvještaj štaba Zapadne grupe NOP odreda od 20. marta 1944. god. Štabu Desetog korpusa zagrebačkog NOV Jugoslavije o borbama i stanju jedinica od 15. februara do 18. marta	136
Zapadna grupa partizanskih odreda Hrvatske	136
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i POJ	136
I. Opći pregled	136
Stanje vojne organizacije	137
3. Akcije	137
Zagorski odred	137
4. Rad štabova	138
5. Naša perspektive	139
6. Kritički osvrta	139
Izvještaj štaba XXXII divizije od 14. marta 1944. god. Štabu desetog korpusa NOV Jugoslavije o borbama i pokretima u prvoj polovini marta	139
Štabu X korpusa zagrebačkog NOV i PO Jugoslavije	139
Izvještaj štaba XXXII divizije od 21. marta 1944. god. Štabu X korpusa zagrebačkog NOV Jugoslavije o borbama od 12. do 26. marta	141
Štabu X korpusa zagrebačkog NOV i POJ	141
Zapovijest štaba Zapadne grupe NOP odreda od 11. aprila 1944. podređenim jedinicama za napad na ustaše u selu Novi Golubovec	142
Zapovijest (sekcija ptuj: 1:100.000)	142
Udarni bataljon	143
Veza	143
Evakuacija plijena i zarobljenika	143
Evakuacija ranjenika	143
Znaci raspoznavanja	143
Vrijeme napada	143
Smještaj štabova	143
Naročite napomene	143
Izvještaj štaba XXXII divizije od 12. aprila 1944. stanju X korpusa (zagrebačkog) NOV o borbama u Hrvatskom zagorju od 28. martada 10.aprila	144
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i POJ	144
Izvještaj štaba X korpusa (zagrebačkog) NOV od 13. aprila 1944. Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske o borbama od 21. marta do 7. aprila	146

Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.....	146
XXXII divizija.....	147
Izvještaj štaba Zapadne grupe NOP odreda od 17. aprila 1944. Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOVJ o napadu na ustaše u selu Novi Golubovec.....	148
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i POJ	148
Izvještaj štaba Zapadne grupe odreda NOP odreda od 17 aprila 1944. Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOVJ o borbama od 20. marta do 10. aprila.....	149
Štabu X korpusa zagrebačkog NOV i POJ	149
Sektor kalničkog odreda.....	149
Sektor zagorskog odreda.....	149
Sektor zagrebačkog odreda.....	149
Izvještaj štaba XXXII divizije od 18. aprila Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOVJ o borbama na Vetićkoj Gori i kod Lobora.....	153
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOVJ	153
Dopunska zapovijest štaba X korpusa (zagrebačkog) NOVJ od 22. aprila 1944. podređenim jedinicama za napad na Ivanec.....	153
Izvještaj štaba XXXII divizije od 22. aprila 1944. Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOVJ o borbi protiv ustaša kod Budinšćine.....	154
Izvještaj štaba XXXII divizije od 24. aprila 1944. Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOVJ o obezbeđenju napada na Ivanec i razoružanju ustaša kod Stražnjevca	154
Štabu X korpusa »zagrebačkog« NOV i POJ ...	155
Naredba štaba X korpusa (zagrebačkog) NOVJ od 25. aprila 1944. o pohvati jedinica, štabova i rukovodilaca za pokazano požrtvovanje, hrabrost i rukovodenje jedinicama u borbi kod Budinšćine i o napadu na ustaše u Ivancu.....	155
Izvještaj štaba XXXII divizije od 2. maja 1944. Štabu X korpusa NOVJ o borbi kod Novog Marofa ...	155
Štabu X korpusa »Zagrebačkog« NOV i POJ ...	155
Izvještaj štaba X korpusa NOVJ od 3. maja 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama od 28. marta do 28. aprila.....	157
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.....	157
Zagrebački NOP odred.....	159
Zagorski NOP odred.....	160
Udarni bataljon.....	160
Izvještaj štaba XXXII divizije od 2. maja 1944. Štabu X korpusa NOVJ o borbi kod Podruta, Peca i Gotalovca	161
Štabu X korpusa »zagrebačkog« NOV i POJ	161
Izvještaj štaba XXXII divizije od 14. maja 1944. Štabu X korpusa NOVJ o borbama od 27. aprila do 13. maja.....	161
Štabu X korpusa »zagrebačkog« NOV i POJ	161
Izvještaj štaba Zapadne grupe NOP odreda od 20. maja 1944. Štabu X korpusa NOVJ o napadu na ustašku posadu u Mihovljantu.....	164
Štabu X korpusa »Zagrebačkog« NOV i POJ	164
Izvještaj štaba XXXII divizije od 26. maja 1944. Štabu X korpusa NOVJ o borbama na liniji Kraljevac — Hrašćina — Trgovišće.....	165
Štabu X korpusa »zagrebačkog« NOV i POJ	165
Izvještaj štaba XXXII divizije od 27. maja 1944. Štabu X korpusa NOVJ o borbama u drugoj polovini maja.....	167
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i POJ	167
Pregled bojnog stanja i nacionalnog i socijalnog sastava ljudstva X korpusa NOVJ od 1. juna 1944. god.	168
Izvještaj štaba X korpusa od 2. juna 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o operativnoj situaciji i o organizacionom stanju jedinica u maju	168
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske — operativna situacija	168
Organizacija štabova i jedinica.....	168
Izvještaj štaba I zagorske brigade od 9. juna 1944. Štabu zapadne grupe NOP Hrvatske u borbama u Hrvatskom zagorju od 23. maja do 8. juna.....	169
Štabu Zapadne grupe NOH — Operativni izvještaj	170
Izvještaj XXXII divizije od 19. juna 1944. Štabu X korpusa NOVJ o borbama kod Severina	171
Štabu X korpusa »zagrebačkog« NOV i POJ	171
Izvještaj štaba XXXII divizije od 28. lipnja 1944. Štabu X korpusa NOVJ o borbama kod Rasinje i diverzijama na pruzi i cesti Koprivnica — Ludbreg	173
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i POJ	173
Izvještaj štaba XXXII divizije od 29. lipnja 1944. Štabu X korpusa NOVJ o borbama od 13. do 29. lipnja	174
Štabu X korpusa zagrebačkog NOV i POJ	174
Zapovijest štaba XXXII divizije NOVJ od 3. jula 1944. podređenim jedinicama za napad na neprijateljski garnizon u Novom Marofu.....	177
Zapovijest	177
Naredujemo.....	177
Izvještaj štaba X korpusa od 7. jula 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama od 15. maja do 28. juna.....	178
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.....	178
Zapadna grupa odreda.....	179
Izvještaj štaba XXXII divizije od 17. jula 1944. Štabu X korpusa NOVJ o borbama od 29. juna do 15. jula	180
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i POJ	180
Izvještaj štaba XXXII divizije od 18. jula 1944. Štabu X korpusa NOVJ o slabostima i greškama prilikom borbi kod Severina, Stare Rače, Dautana i Patkovca	185
Kritički osrvt	187
Kritički osrvt	188
Izvještaj štaba X korpusa od 3. augusta 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o operativnoj situaciji i o organizaciji i informaciji jedinica	188
Operativna situacija	189
Organizacija štabova i jedinica	189
Zapadna grupa odreda	190
Formacijsko stanje	190
Zapadna grupa odreda	191
Izvještaj štaba X korpusa od 5. avgusta 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama i diverzijama od 21. juna do 21. jula	191
Izvještaj štaba I zagorske brigade od 5. avgusta 1944. Štabu zapadne grupe NOP Odreda X korpusa NOVJ o borbi kod Gornjeg Jesenja	194
Štabu zapadne grupe odreda	195
Izvještaj štaba XXXII divizije od 22. avgusta 1944. Štabu X korpusa NOVJ o nekim propustima i greškama u borbi kod Bulinca i prilikom napada na ustaše u Pitomači	195
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i POJ	195
Štabu XXXII divizije NOVJ	197
Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva X korpusa NOVJ i PO od 31. avgusta 1944. godine	198
Zapovijest štaba XXXII divizije NOVJ od 1. septembra 1944. podređenim jedinicama za rušenje pruge Zagreb — Varaždin	198
Naredujemo	199
Zapovijest štaba XXXII divizije NOVJ od 6. septembra 1944. podređenim jedinicama za napad na domobranе i žandare u Svetom Ivanu Zelinu	200
Zapovijest	200
Udarna brigada »Braće Radić«	200
Brigada »Matija Gubec«	200
III diverzanski bataljon	200
Divizijska rezerva	200
Mjesto štabova	200
Evakuacija ranjenika	200
Veza	200
Evakuacija plijena i zarobljenika	200
Ishrana	200
Početak napada	200
Znaci raspoznavanja	200
Napomena	200
Izvještaj političkog komesara XXXII divizije od 10. septembra 1944. političkom komesaru X korpusa NOVJ o političkom stanju i radu od 20. avgusta do 10. septembra	201
I. zapažanja s terena kretanja	201
II. Političko stanje u diviziji	201
III. Kulturno prosvjetni rad	202
IV. Ishrana, odjeća i obuća	202
V. Sanitet i zdravstveno stanje	202
VI. naši štabovi	202
VII. Disciplina	203
VIII. Mobilizacija	203
Izvještaj štaba XXXII divizije od 10. septembra 1944. Štabu X korpusa NOVJ o napadu na neprijateljsko uporište Sveti Ivan Zelina	203
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i POJ	203
Izvještaj štaba XXXII divizije od 11. oktobra 1944. Štabu X korpusa NOVJ o napadu na ustaše u Pitomači	204
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOV i POJ	204
Zapovijest štaba X korpusa NOVJ od 13. oktobra 1944. podređenim jedinicama za napad na Koprivnicu	206
Izvještaj štaba XXXII divizije od 18. oktobra 1944. Štabu X korpusa NOVJ o borbama za Koprivnicu	207
Štabu X korpusa zagrebačkog NOV i POJ	208
Štab I zagorske brigade — izvještaj 18. X 1944.	210
Analiza štaba X korpusa NOVJ od 21. oktobra 1944. o nekim propustima i greškama jedinica XXXII divizije prilikom napada na Pitomaču i Kloštar	211
Izvještaj štaba XXXII divizije od 26. oktobra 1944. Štabu X korpusa NOVJ o nekim slabostima i greškama prilikom napada na Koprivnicu	212
Analiza napada na neprijateljsko uporište Koprivnica na dan 13, 14. i 15. oktobra 1944.	212

Pripreme napada	212
Tok borbe.....	212
Kritički osvrt.....	212
Izvještaj štaba Zagorske brigade od 27. oktobra 1944.	
Štabu Zapadne grupe NOP odreda o borbama od 5. do 25. oktobra.....	213
Štabu Zapadne grupe NOP.....	213
Izvještaj štaba X korpusa NOVJ od 1. novembra 1944.	
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o uzrocima neu-	
spjeha napada na Koprivnicu.....	216
Analiza Koprivnice.....	216
Zapovijest Štaba XXXII NO divizije od 1. novembra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na neprijatelj-	
sko uporište Hrašćina — Trgovišće.....	218
Udarna brigada »Brće Radić«.....	218
Brigada »Matija Gubec«	218
I Zagorska brigada.....	218
Rezerva.....	219
Veza.....	219
Sanitet	219
Ishrana.....	219
Evakuacija zarobljenika i plijena.....	219
Mjesto štabova.....	219
Znaci raspoznavanja.....	219
Početak napada.....	219
Izvještaj štaba XXXII divizije od 4. novembra 1944.	
Štabu X korpusa NOVJ o savladavanju neprijateljske posade u Hrašćina — Trgovišću.....	219
Štabu X korpusa zagrebačkog NOV i POJ.....	219
Zapovijest Štaba XXXII divizije od 6. novembra 1944. potčinjenim jedinicama da savladaju ustašku posadu u Donoj Zelini.....	220
Zapovijest	220
Naredujemo.....	221
Brigada »Matija Gubec«.....	221
Udarna brigada »Brće Radić«.....	221
Ceta jur. pionira.....	221
Mjesto div. rezerve	221
Sanitet	221
Evakuacija zarobljenika i plijena.....	221
Ishrana.....	221
Veza.....	221
Ugovoreni znaci.....	221
Mjesto štabova.....	221
Početak napada.....	221
Izvještaj štaba brigade »Matija Gubec« od 9. novem- bra 1944. Štabu XXXII divizije o napadu na ustaše u Donoj Zelini.....	221
Zapovijest štaba XXXII NO divizije od 15. novembra 1944. potčinjenim jedinicama za oslobođenje Prigorja i savladavanje neprijateljske posade u Donoj Zelini	223
Izvještaj štaba NOU brigade »Braće Radić« od 17. no- vembra Štabu XXXII NO divizije o napadu na Donju Zelinu.....	224
Štabu XXXII divizije NOV Jugoslavije	224
Naziv jedinica koje su vodile borbu.....	224
Naziv i jačina neprijateljskih jedinica	224
Obostrana situacija.....	224
Izdaje zapovijedi	224
Vrijeme kada je borba otpočela.....	225
Ishod borbe.....	225
Gubici neprijatelja u ljudstvu i materijalu	225
Naši gubitci.....	225
Imena lica i učesnika i jedinica koji su se naročito istakli.....	225
Kritika akcije	226
Zapovijest štaba brigade »Pavle Miškina« od 5. XII 1944. za smještaj u Novigradu Podravskom	226
Naredujemo.....	226
Zapovijest Štaba XXXII NO divizije od 11. decembra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na neprijatelj- sko uporište Repaš.....	227
Zapovijest	227
Naredujemo.....	227
Udarna brigada »Brće Radića«.....	227
Brigada »Pavleka Miškine«.....	227
Brigada »Matija Gubec«	227
CA baterija.....	227
Sanitet	227
Veza.....	227
Ishrana.....	228
Evakuacija plijena i zarobljenika.....	228
Početak napada.....	228
Znaci raspoznavanja.....	228
Mjesto štabova.....	228
Način napada	228
Napomena	228
Izvještaj štaba XXXII divizije od 16. decembra 1944.	
Štabu X korpusa NOVJ o fiskiranju Drave i napadu na Ždal.....	228
Izvještaj štaba I Zagorske NO brigade od 21. decem- bra 1944. Štabu Zapadne grupe NOP odreda X korpu- sa NOVJ o borbi u Cepelovcu.....	229
Izvještaj Štaba NOU brigade »Brće Radić« od 20. de- cembar 1944. Štabu XXXII NO divizije o borbi na pravci Kalinovac — Podravsko Sesvete	230
Izvještaj štaba XXXII divizije od 20. decembra 1944.	
Štabu X korpusa NOVJ o napadu na Repaš i o bor- bama kod Ždale, Gole i Durdevca.....	231
Izvještaj Štaba brigade »Pavlek Miškina« od 23. decembra 1944. Štabu XXXII divizije o borbi kod Kloštra	232
Izvještaj Štaba	233
Izvještaj Štaba XXXII divizije od 24. decembra 1944.	
Štabu X korpusa NOVJ o napadu na Kalinovac	234
Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva X korpusa NOVJ od 31. decembra 1944. godine	235
Izvještaj Štaba XXXII divizije od 1. januara 1945. Šta- bu X korpusa NOVJ o borbi kod Vukosavljevice	235
Izvještaj Štaba III Armije od 5. januara 1945. Vrhov- nom štabu NOV i POJ o operativnoj situaciji u Slavoniji i prebacivanju XII korpusa NOVJ u Podraviju	236
Izvještaj Štaba X korpusa od 5. januara 1945. Glav- nom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu III armije NOVJ o operativnoj situaciji i formacijskom stanju jedinica	237
Izvještaj Štaba X korpusa od 5. januara 1945. Glav- nom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama na sektoru Virovitice	240
Direktiva Štaba III Armije NOVJ od 9. januara 1945.	
Štabu X korpusa o smjeni XXXVI i LI divizije od strane bugarskih jedinica	242
Izvještaj Štaba XXXII divizije od 11. januara 1945.	
Štabu X korpusa NOVJ o borbi kod Kloštra	243
Izvještaj Štaba XXXII divizije od 23. januara 1945.	
Štabu X korpusa NOVJ o operativnoj situaciji i sta- nju u jedinicama	244
Izvještaj Štaba XXXII divizije od 24. januara 1945.	
Štabu X korpusa NOVJ o borbama na sektoru Gru- bišno Polje — Veliki Grdevac — Velika Pisamca	246
Štabu XXXII divizije Narodnooslobodilačke vojske Ju- goslavije	247
Operativni izvještaj Štabu X korpusa zagrebačkog NOV i POJ	247
Relacija Štaba X korpusa od 26. januara 1945. Štabu III armije NOVJ i Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Pitomaču	248
Izvještaj Štaba X korpusa od 3. februara 1945. Glav- nom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu III armije NOVJ o borbama za Virovitički mostobran	251
Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica X kor- pusa NOVJ od 4. februara 1945. godine	254
XXXII divizija	254
Zapadna grupa odreda	254
Naredba br. 87 Štaba X korpusa od 11. februara 1945. o rasformiranju Istočne i Zapadne grupe odreda X korpusa	254
Rasformiranje Istočne i Zapadne grupe PO Hrvatske	254
Formiranje grupe odreda X korpusa (zagrebačkog)	254
Izvještaj Štaba XXXII divizije od 23. februara 1945.	
Štabu X korpusa NOVJ o borbi za Virovitički mosto- bran	255
Pismo Štaba XXXII divizije od 25. februara 1945. pot- chinjenim jedinicama o nedostacima i greškama u to- ku borbi za Virovitički mostobran i kod Daruvare	256
Pregled brojnog stanja ljudstva, stoke i prevoznih sredstava sa obrazloženjem rashoda XXXII NO divi- zije od 26. februara 1945. godine	259
Izvještaj Štaba XXXII divizije od 28. februara 1945.	
Štabu X korpusa NOV o operativnoj situaciji i opštem stanju u jedinicama	259
Štabu X korpusa (zagrebačkog) NOVJ — operativni izvještaj	259
Formacijsko stanje jedinica i njihova popuna	260
Brojno stanje i naoružanje	260
Nacionalni i socijalni sastav	260
Nastava u jedinicama	260
Specijalne jedinice i službe	260
Moral, borbenost, ishrana, oprema, zdravstveno sta- nje jedinica i razni problemi koji postavljaju	260
Bojne relacije III brigade »Pavleka Miškina« Štabu XXXII divizije J.A.....	261
Štab IV. Ud. brigade i III. Ud. brigade XXXII Divi- zije Bojne relacija za mjeseca mart 1945. godine Šta- bu XXXII Divizije II Jugosl. Armije	265

Štab I Udarne brigade XXXII divizije. Bojna relacija za mjesec mart 1945. g. II brigade (Matija Gubec)	267
Štabu XXXII Divizije Jugosl. armije.....	267
Štab I Udarne brigade »Braće Radića«. Bojna relacija za mjesec mart 1945. god.	269
Štabu XXXII divizije JA.....	269
Bojna relacija za mjesec mart 1945. g.	270
Štabu XXXII Divizije II Jugosl. armije	271
Bojna relacija XXXII divizije Jugosl. armije	271
Bojna relacija XXXII divizije II. Jugosl. armije	272
Bojna relacija XXXII divizije II Jugosl. armije	272
Štab IV. Udarne brigade XXXII divizije i III. Udarne brigade	275
Bojna relacija za mjesec mart	276
Štabu XXXII divizije II Jugosl. armije	276
Štab IV i III Udarne brigade. Bojna relacija za mjesec april	277
Štabi XXXII Divizije Jugosl. Armije.....	277
Štab I Udarne brigade XXXII Divizije. Bojna relacija za mjesec april 1945. g. II brigade »Matije Gupca«	280
Štabu XXXII Divizije II Jugosl. Armije	280
Štab II Udarne brigade XXXII divizije i Štab III. Udarne brigade XXXII Divizije. Boja relacija za mjesec maj.	283
Štabu XXXII Divizije II Jugosl. armije	283
Štab I Udarne brigade »Braće Radića«. Bojna relacija za mjesec maj	285
Štabu XXXII Divizije JA.....	285
Štab I Udarne brigade XXXII Divizije. Bojna relacija za mjesec maj II Brigade (Matije Gupca)	286
Štabu XXXII Divizije Jugosl. armije.....	286
Bojna relacija III brigade »Pavlek Miškina« XXXII divizije za mjesec maj.....	287
Bojna relacija XXXII Divizije Jugosl. armije	289
Napomena redakcije	293
Ustaško-domobranički izvještaj.....	294
Izvještaj Zapovjedništva 1. 1. Domobranskog zbora od 18. novembra 1942. Ministarstvu Domobranstva NDH u borbama s partizanima na području Kalnika	295
Djelatnost podređenih četa i pojedinstvo o neprijatelju	295
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 1. rujna 1943. god. o dejstvima jedinica NOV i PO Hrvatske na području sjeverno i južno od rijeke Save i Kupe.....	295
Izvještaj zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 7. rujna 1943. god. o dejstvima njemačko-ustaško-domobraničkih snaga oko Ludbrega i napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Križ i Gromačnik i bjkstvu domobranskog oficira i vojnika iz Konjičke čete u Varaždinu.....	295
Izvještaj zapovjedništva Prvog zbornog područja od 7. rujna 1943. god. o dejstvu njemačkih i ustaško-domobraničkih jedinica na području Ludbrega i Varaždinske Toplice.....	296
Izvještaj zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 17. rujna 1943. god. o napadu Druge NO brigade »Braće Radić« na Novi Marof.....	296
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 18. rujna 1943. god. o dejstvu jedinica NOV i PO Hrvatske na željezničke pruge sjeverno i južno od rijeke Save i Kupe.....	296
Izvještaj Zapovjedništva Podhvatnog područja Varaždin od 20. rujna 1943. god. o dejstvu Druge brigade »Braće Radić« na području Varaždina.....	297
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 21. rujna 1943. god. o dejstvu jedinica NOV i PO Hrvatske sjeverno i južno od rijeke Save i Kupe	297
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 22. rujna 1943. god. o dejstvima Druge brigade »Braće Radić« u reonu Varaždin — Ludbreg	297
Izvještaj Zapovjedništva Prvog zbornog područja od 22. rujna 1943. god. o napadu jedinice NOV i PO Hrvatske na Ludbreg.....	297
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 23. rujna 1943. god. o napadu dijelova desete NO divizije i brigade »Braće Radića« na Ludbreg	298
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 24. rujna 1943. god. o dejstvu desete NO divizije na Kalniku i napadu dvadesetprve NO brigade na Sv. I. Žabno.....	298
Izvještaj Zapovjedništva Prvog zbornog područja od 26. rujna 1943. god. o dislokaciji jedinica NOV i PO Hrvatske na području Varaždina.....	298
Izvještaj Zapovjedništva I zbornog područja od 27. rujna 1943. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Varaždinske Toplice.....	299
Izvještaj zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 28. rujna 1943. god. o napadu Druge NO brigade »Braće Radića« na Varaždinske Toplice i Vrbovec i borbama na području Šibenik — Knin — Sinj — Split	299
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 29. rujna 1943. god. o napadu Druge NO brigade »Braće Radića« na Varaždinske Toplice	299
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 3. listopada 1943. god. o napadima jedinica NOV i PO Hrvatske na Ludbreg.....	299
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 4. listopada 1943. god. o borbama kod Ludbrega	299
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 6. listopada 1943. god. o napadu sedamnaest NOU brigade na Ludbreg.....	300
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 8. listopada 1943. god. o napadu Zagrebačkog NOP Oreda na Mariju Bistricu.....	300
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 13. listopada 1943. god. o stanju na području Zagorja.....	301
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 17. listopada 1943. god. o napadu Brigade »Braće Radića« na Ivaneci Lepoglavlju.....	301
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 18. listopada 1943. god. o borbama kod Lepoglave.....	301
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 19. listopada 1943. god. o borbama na području Zagorja.....	301
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 21. listopada 1943. god. o napadu brigade »Braće Radića« na Ivaneci Lepoglavlju.....	301
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 25. listopada 1943. god. o stanju na području Zagorja.....	302
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 7. studenog 1943. god. o napadu jedinici Druge operativne zone i vadeset osme divizije na Koprivnicu	302
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 8. studenog 1943. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Koprivnicu i Viroviticu	302
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 9. studenog 1943. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Koprivnicu	302
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 10. studenog 1943. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Koprivnicu	303
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 11. studenog 1943. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Koprivnicu	303
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 14. studenog 1943. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Ludbreg	303
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 7. prosinca 1943. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na G. Jesenje	303
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 12. prosinca 1943. god. o domobranstvu, odnosno borbama protiv jedinica NOV i PO Hrvatske oko Krapine	304
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 17. prosinca 1943. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Novake i Ždal	304
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 31. prosinca 1943. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Varaždin breg i Krapin	304
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 2. siječnja 1944. godine o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske i borbama kod Varaždinbrega	304
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 5. siječnja 1944. god. o napadima jedinica NOV i PO Hrvatske na... i borbama na Varaždinbregu	304
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 23. siječnja 1944. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske i borbama kod Varaždinbrega	304
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 11. siječnja 1944. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske i o borbama kod Ludbreškog Ivana, Zlatara	305
Zapovijest Pothvatnog zdruga »Dubrovnik« od 7. februara 1944. god. za napad na jedinice Desetog korpusa NOVJ	305
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 14. februara 1944. god. o borbama protiv jedinica NOV i POJ kod Ludbrega	305
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 16. februara 1944. god. u zauzeću Koprivnice	305

Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 18. februara 1944. god. o napadu jedinica NOV i POJ o borbama kod Globoceca i Kalnika.....	306
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 20. februara 1944. god. o borbama protiv jedinica NOV i PO Hrvatske oko Varaždina.....	306
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 28. februara 1944. god. o borbama protiv jedinica NOV i PO Hrvatske na području Zlatara.....	306
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 1. marta 1944. god. o rezultatima koje su postigle ustaško-domobranske i njemačke snage u borbama protiv jedinica NOV i od novembra 1943. god. do februara 1944. g. 306	
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 15. marta 1944. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Mariju Bistricu o borbama na području Zlatara.....	306
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 17. marta 1944. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske.....	307
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 20. marta 1944. god. o borbama protiv jedinica NOV i PO Hrvatske na području Hrvatskog zagorja	307
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 21. marta 1944. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na posadu u Mariji Bistrici i borbama na području Križevaca.....	307
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 24. marta 1944. god. o borbama protiv jedinica NOV i PO Hrvatske na području Zlatara	307
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 29. marta 1944. god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na posadu u Krapini.....	307
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 2. aprila 1944. o borbama protiv jedinica NOV i POJ na području Ludbrega.....	308
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 6. aprila 1944. god. o napadu jedinica NOV i POJ i borbama kod Zlatara i Bjelovara	308
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 8. aprila 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Krapinske Toplice, Vukmanicu i o borbama kod Zlatara i Varaždinskih Toplica.....	308
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 9. aprila 1944. o napadu jedinica NOV i POJ O borbama kod Velikog Trgovišća.....	308
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 22. aprila 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Golubovec, Veterničku goru i o borbama na području Bjelovara.....	308
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 24. aprila 1944. o napadu na Đurdevac, Ivanec i Feričance po jedinicama NOV i POJ	309
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 30. aprila 1944. god. o napadu jedinica NOV i POJ na Novi Marof.....	309
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 1. maja 1944. o ulasku jedinica NOV i POJ u Ivanec	310
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 3. maja 1944. o borbama u Hrvatskom zagorju	310
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 20. maja 1944. god. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ u Hrvatskom zagorju.....	310
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 1. juna 1944. god. o borbama kod Križevaca	310
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 3. juna 1944. god. o napadu jedinica NOV na njemačke i ustaško-domobranske snage kod Klanjca	310
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 8. juna 1944. god. o napadu jedinica NOV i POJ i o borbama kod Klanjca i Križevaca	311
Izvještaj zapovjednik gl. stožera domobranstva od 22. juna 1944. god. o napadu jedinica NOV i POJ u borbama kod Ludbrega i Bjelovara.....	311
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 1. jula 1944. o napadu jedinica NOV i POJ i O borbama kod Krapine, Ludbrega i Koprivnice	311
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 5. jula 1944. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ na Kalniku.....	311
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 8. jula 1944. god. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ kod Varaždinskih Toplica.....	312
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 9. jula 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Ludbreg i o borbama kod Varaždina.....	312
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 10. jula 1944. god. o napadu jedinica NOV i POJ na Ludbreg i o borbama kod Križevaca	312
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 12. jula 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Ludbreg, Novi Marof i Kuzmici i o borbama kod Koprivnice	312
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 13. avgusta 1944. o dejstvu protiv jedinica NOV kod Bjelovara.....	313
Izvještaj Zapovjedništva Gl. stožera domobranstva od 28. avgusta 1944. o borbama na područjima: Krapina, Đurđevac i Križevci	313
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 3. septembra 1944. o napadima jedinica NOV na komunikacije i o borbama kod Lepoglave ..	313
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 4. septembra 1944. o borbama kod Novog Marofa, Koprivnice	313
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 9. septembra 1944. o napadu jedinica NOV na Sv. I. Želinu i Roški Slap i o borbama na području Koprivnice	313
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 10. septembra 1944. god. o napadu jedinica NOV na Sv. Ivan Želinu	314
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva 1944. god. (12. septembra) o borbama kod Velikog Trgovišća	314
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 13. septembra 1944. o napadu jedinica NOV i o borbama kod Krapine	314
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 18. septembra 1944. o napadu jedinica NOV na Pušču Bistru	314
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 29. septembra 1944. o napadu jedinica NOV na Žabok, Veliku i Malu Črešnjevicu i o borbama kod Sesveta	314
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 13. oktobra 1944. o napadu jedinica NOV i na Brezovicu i o borbama kod Krapine	315
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 18. septembra 1944. o napadu jedinica NOV na Pušču Bistru	314
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 17. oktobra 1944. o napadu jedinica NOV na Koprivnicu, Varaždinske Toplice	315
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 24. oktobra 1944. g. o napadu jedinica NOV i o borbama na području Varaždina	315
Dodatak izvještaju Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 31. oktobra 1944. o razmještaju i pokretima jedinica NOV	315
Izvještaj Operativnog odjela Ministarstva oružanih snaga NDH 2. novembra 1944. o borbama kod Varaždina	316
Izvještaj Operativnog odjela Ministarstva oružanih snaga NDH od 3. novembra 1944. o povlačenju i o borbama kod Varaždina	316
Izvještaj Glavnog stožernog ureda Poglavnikovog tjesnog zdruga od 8. novembra 1944. o napadu jedinica NOV na Donju Želinu i o borbi na Ivanšići	317
Izvještaj Glavnostozernog ureda Ministarstva oružanih snaga NDH od 5. novembra 1944. o napadu jedinica NOV i o borbama kod Varaždina	316
Izvještaj operativnog odjeljenja Poglavnikovog tjesnog zdruga od 9. novembra 1944. o napadu jedinica NOV na Donju Želinu .. i o borbama u Hrvatskom zagorju	317
Izvještaj Glavnostozernog ureda Ministarstva oružanih snaga NDH od 14. novembra 1944. o borbama na području Krapine	317
Izvještaj Operativnog odjeljenja Poglavnikovog tjesnog zdruga od 17. novembra 1944. o napadaju jedinica NOV na D. Želinu ..	317
Izvještaj Operativnog odjeljenja Ministarstva oružanih snaga NDH od 23. novembra 1944. o napadu jedinica NOV i o borbama kod sela Sv. I. Želinu ..	317
Izvještaj Operativnog odjeljenja Ministarstva oružanih snaga NDH od 24. novembra 1944. o borbama kod Varaždina ..	318

Izvještaj Operativnog odjela Ministarstva oružanih snaga NDH od 29. novembra 1944. o napadu jedinica NOVJ i o borbama kod Križevaca.....	318
Izvještaj Operativnog odjela Poglavnikovog zdruga od 29. novembra 1944. o pothvatu protiv jedinica 10. korpusa NOVJ na području Sv. I. Zelina	318
Izvještaj Operativnog odjela Ministarstva oružanih snaga NDH od 30. novembra 1944. o napadima jedinica NOVJ i o borbama kod Križevaca.....	318
Vojna relacija 1. ustaško-domobranske Udarne divizije za novembar 1944. godine.....	318
Izvještaj Stožera Poglavnikovog tjelesnog zdruga do 4. decembra 1944. o napadu jedinica NOVJ na Gudovac, Veliko Korenovo i Grđevac.....	320
Izvještaj Operativnog odjela Ministarstva oružanih snaga NDH od 5. decembra 1944. o borbama za Gudovac, Vel. Korenovo i Rovišće.....	320
Izvještaj operativnog odjela Ministarstva oružanih snaga NDH od 6. decembra 1944. o napadu jedinica NOVJ i o borbama kod Koprivnice — Bjelovara	320
Izvještaj Stožera poglavnikovog tjelesnog zdruga od 11. decembra 1944. o borbi protiv jedinica NOVJ na Kalniku, kod Drenovice i Rasinje.....	320
Izvještaj operativnog odjela Ministarstva oružanih snaga NDH od 16. decembra 1944. o borbama u Podravini	321
Izvještaj Operativnog odjela Ministarstva oružanih snaga NDH od 17. decembra 1944. o borbama	321
 Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 20. decembra 1944. o napadima jedinica NOVJ u Podravini.....	321
Izvještaj Stožera poglavnikovog tjelesnog zdruga od 26. decembra 1944. o borbama na području Bjelovara	321
Bojna relacija 1. Udarne ustaško-domobranske divizije za decembar 1944. godine.....	321
Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 31. decembra 1944. o borbama u Podravini	322
Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 19. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Podravini.....	322
Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 21. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Podravini.....	322
Obća bojna relacija 5. Hrvatske divizije za mjesec ožujak 1945. god.	327
Stabovi i komande jedinica 32. divizije	335
Stab divizije.....	337
Stab Udarne brigade »Bráć Radića«.....	337
Stab brigade »Matija Gubec«.....	337
Stab I Udarne Zagorske brigade.....	339
Stab Podravske brigade »Mihovil Pavlek-Miškina«	339
Stab Zapadne grupe odreda.....	340
Zagrebački odred.....	340
Zagorski odred.....	340
Kalnički odred.....	340
Omladinski bataljon Zapadne grupe.....	340
Udarni bataljon »Matija Gubec«.....	340
Komanda Kalničkog područja.....	340

PUT
32. DIVIZIJE X. ZAGREBAČKOG KORPUSA U NOB-
od 15. XII. 1943. - 8.V. 1945.

